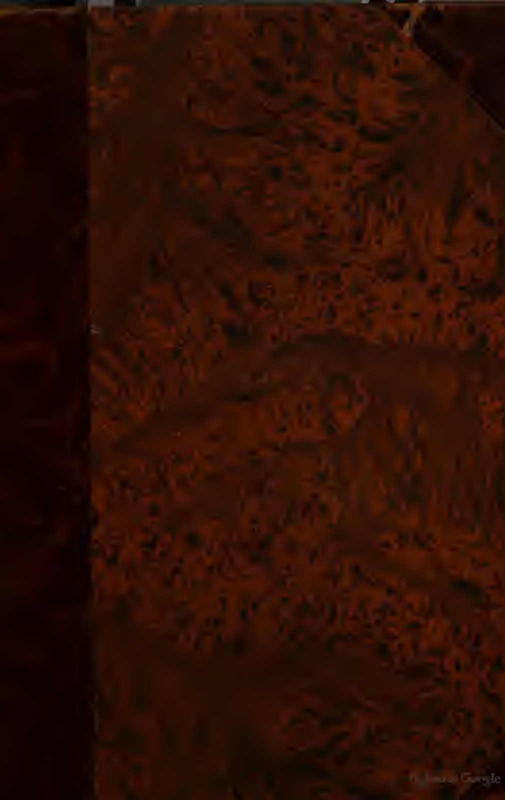




ANNALES MINORUM

AUCTORE

A. R. P. F. LUCA WADDINGO

HIBERNO

Ejusdem Ordinis Chronologo.



ANNALES
MINORUM
SEU
TRIUM ORDINUM
A S. FRANCISCO INSTITUTORUM

AUCTORE

A. R. P. LUCA WADDINGO HIBERNO

S. T. Lectore Jubilato, & Ordinis Chronologo.

TOMUS TERTIUS

Editio secunda, locupletior, & accuratior

OPERA, ET STUDIO

R.[mi] P. JOSEPHI MARIÆ FONSECA AB EBORA

S. T. Lect. Jubilati, S. & U. Inquisitionis Consultoris, S. C. Consistor. Votantis, Episcop. Examinatoris, & Ord. Min. in Cismont. Familia Commiss. Generalis.





ROMÆ Typis Rochi Bernabò MDCCXXXII.)(Superiorum permissu.

CUM PRIVILEGIO SUMMI PONTIFICIS.

SANCTISSIMO

D. N. D.

CLEMENTI XII.

PONTIFICI OPTIMO MAXIMO

FR. JOSEPHUS MARIA FONSECA EBORENSIS
Ordinis Fratrum Minorum de Obſervantia
FELICITATEM



ABOREM *in emendando Waddingo, quem Tuo nutu & voluntate ſuſcepi,* BEATISSIME PATER, *non una profecto cauſa jucundum efficere, eique pluri-*

mum voluptatis aspergere mihi videtur. Ut enim vetera omittam benignitatis erga me Tuæ argumenta, ex quibus intelligo, multis arctissimisque me vinculis Tibi esse devinctum; illa ipsa Minorum Familia, quam TUA SANCTITAS *in oculis gerit, cujus ego negotia tot jam annos in hac Urbe procuro, id mihi muneris demandavit; simulque præcepit, ut eo naviter obeundo nostram omnium in Te pietatem ac studium Tibi probarem. Itaque mea omnis industria omnesque curæ, quæ ad Opus Annalium perpoliendum a me conferentur, erunt testes perpetui cultus, ac velut obsides ejus, quam Tuo nomini profitemur, optimæ voluntatis: quæ quantum officiis tuis, & caritatis significationibus aucta & corroborata sit, unusquisque nostrum per se ipse percipere & experiri potest, re declarare in tanta rerum, qua tenetur, inopia & egestate non potest. Siquidem Ordo noster compertum habet, mihi potissimum pro meo munere postulanti, quæ ad ejus dignitatem commodumque*

perti-

pertinerent, nullum a Te beneficentiæ, aut liberalitatis officium defuisse. Quam quidem nos Tuæ Sanctitatis *benignitatem ita inclusam in intimis sensibus habemus, ut, si minus gratiam (abhorret enim nostra tenuitas ab hujusmodi verbo) at similitudinem certe aliquam gratiæ referre nitamur. His accedit recentis Tui maximique beneficii jucunda nobis recordatio, in quo beneficio usque adeo sibi placet universa Familia, ut se nihil amplius optare, nihil illustrius cogitatione assequi potuisse fateatur. Tu enim his postremis diebus primarios patres e Cismontana Familia, qui ad comitia Romam convenerant, perhumaniter habuisti; tum de creando Præfecto deliberantes, uti rei publicæ pro virili parte consulerent, vehementer es cohortatus. Quid plura? Ipse talis ac tantus Pontifex, cum in aula Quirinalis Palatii habenda comitia decrevisses, ea demum præsentia Tua ornavisti, patribusque suffragia ferentibus judicio, auctoritate, sapientia præfuisti. Quibus*

bus ego comitiis cum Præfectus ejus Familiæ ſim renuntiatus, quid aut ad hominum de me opinionem honeſtius, aut ad bene de Te merendum accomodatius magiſtratu iſto dari mihi potuerit, ſane non video. Tuum vero hominis ſupra ſortem hominum poſiti tam honorificum de me judicium pluris eſſe, quam eorum, qui felices dicuntur, opes & fortunas omnes puto. Nam ſi laudari a laudato viro in optabilium rerum genere docti homines ſtatuerunt, Tibi certe omnium hominum longe maximo, Summi Dei Vicarium in terris gerenti probari me, tantoque ac tam præclaro munere dignum videri, cum quo tamdem erit honeſtæ laudis ornamento comparandum? Atque hæc, PATER SANCTE, *indicia tam perſpicua voluntatis erga me Tuæ ſi mihi ita tributa eſſent, ut aliqua ex parte merito meo viderentur data, haberem aliquid fortaſſe, in quo mihi ipſe jure gratularer. Sed cum nihil ſit in me hujuſmodi, per quod* SANCTITAS TUA *ad hoc ferendum de me*

judi-

judicium adducta esse videatur, quantum esse onus illius gratiæ debet, quam ego sustineo? Sed quoniam & Summo Principi decorum est, superare operibus suis hominum prædicationem, & nobis infimis hominibus non inhonestum, illius amplitudini majestatique concedere; ago quidem gratias Sanctitati Tuæ, *quantas possum maximas, agamque semper, nec quin gratiam referre studeam (quantum in me quidem erit situm) ulla me unquam rei difficultas deterrebit. Quod si illa minor ac levior fuerit, quam aut merita Tua, aut gratissima mea voluntas postulat; quæso obtestorque, ut id non naturæ meæ, sed magnitudini Tuæ, & beneficiorum Tuorum attribuatur.*

ERU-

ERUDITO LECTORI.



RÆTER illa, quæ in editione primi Voluminis toto nos opere præſtituros polliciti ſumus, quid ſubinde præſtandum nobis occurrerit, paucis accipe. In exemplaribus horum Annalium cum multa deerant, quæ non parvo labore ſupplenda fuerunt, tum præſertim pleraque initia eorum Diplomatum, quæ Romani Pontifices ad res Ordinis Franciſcani pertinentia ediderunt, quæque ab aliis oſcitanter collecta, mutila ſæpe, atque hiantia nos deprehendimus. Itaque facta nobis poteſtate cognoſcendi exempla ejuſmodi litterarum, quæ in Vaticana Bibliotheca aſſervantur, illud tamdem perfecimus, ut eas integras in Tomis ſingulis tibi daremus. Quod te monitum volui, ut in hoc etiam induſtriæ noſtræ, ac laboris, quem in iſtis Annalibus exornandis ſuſcepimus, argumentum haberes.

IM-

REIMPRIMATVR

Si videbitur Reverendiſsimo Patri ſacri Palatii Apoſtolici Magiſtro.

N. Baccarius Epiſcopus Bojanenſis Vicesgerens.

REIMPRIMATVR

Fr. Jo. Benedictus Zuanelli Ordinis Prædicatorum ſacri Palatii Apoſtolici Magiſter.

AN-



ANNALES MINORUM.

Anno Christi 1238.	Gregorii IX. anno 12.	Friderici II. Imp. anno 28.	Religionis Minorum anno 31.

ARGUMENTUM.

Crudeliter sævit in Pontificem & sequaces Fridericus Imperator, cujus crudelitatem experti sunt Minores. Belæ Hungariæ Regi pugnaturo contra Assanum Bulgarorum Dominum, conferuntur in adjutorium Prædicatores, & Minores ad varia ministeria. Jacobus Rex Aragoniæ Regnum Valentiæ expugnat, Mauris expulsis. Instituuntur Inquisitores Minores, & Prædicatores in Regno Navarræ, quo officio jam fungebantur inter Tolosates. Graviter & serio agitur, per Doctores Parisienses, de beneficiorum pluralitate. Germina suæ virtutis ostendit Agnes Boemica, quam Pontifex laudat. Utriusque sexus multiplicantur domicilia.

I. Fridericus neque inito fœdere pacatior, neque Pontificis indulgentia vel conniventia melior effectus, vel clam, vel palam ex quacumque occasione Ecclesiæ jura violabat, viris sacris molestias plurimas inferebat. Gregorius, frequenti misso nuncio, ad saniorem mentem furentem revocare conatus, nihil omisit, quod pii patris aut æqui esset rectoris. Nihil tamen profecit, imo in se suosque insanientem excitavit, ita ut pro scelere sufficeret Gregorianæ partis haberi. Crudelitatem inauditam in Prælatos exercuit, quorum multos Archiepiscopos, Episcoposque partim occidit, plures carceri addixit, nonnullos exilio mulctavit, In quibus fuerunt e Sicilia Episcopi Cephaludensis, & Catanensis, cujus fuerat alumnus. Cum his expulsi plurimi Minores, alii malis exsaturati, alii ultimo supplicio affecti & combusti; infestum enim ei hoc hominum genus, quos ubique tam in Palæstina, quam in Germania, & Italia a Gregorii partibus comperit, inconcusse stetisse. In exilium acti ad Pontificem, Ministrumque Generalem accesserunt, a quibus benigne excepti, a religiosa Christianaque constantia commendati, in diversas ædes dimittuntur. Ex his duo, Siculi genere, cum Perusium venirent, conquererenturque apud beatum Ægidium, se a terra sua per immanem impiumque Fridericum ejectos, loquelæ formulam taxavit Vir sanctus dicens;

Mira Friderici in Pontificios sævitia.

Fazzel. de reb. Sicul. lib.8.

Marian. cap.9.

Egregium Ægidii dictum.

Leg. MS. Ægidii.

dicens, eos injuste de Friderico queri; neque enim a sua terra Minores potuit ejicere, qui terram nullam suam habent in terra. Veri, inquit, Fratres Minores extra seculum facti, ubi vivant in seculo non curant, neque locum ullum suum possunt appellare. Ubique Fratri Minori patria est, qui propriam nullam habet in mundo. Peccastis itaque Fratres in magnum peccatorem Fridericum mentiendo, plus vobis contulit, quam abstulit, meriti causam addidit, patriam non subtraxit.

Belæ Regis pietas. Bonfin. dec. 2. lib. 8. Chron. antiq. Ord. MS.

II. Diversum erga Pontificem Belæ Regis Hungariæ, sanctæ Elisabethæ fratris, studium, cui nihil tam sacrum, quam Pontifici per omnia parere, ejus jus illæsum servare, potestatem augere. Quare Cutenem Cumanorum Regem, a Tartarorum furore cum universa sua gente fugientem, ad gratum admisit hospitium, adductus certa spe, & pollicitatione Regis tot hominum millia in accessionem orthodoxæ fidei afferendi. Neque frustra fecit, dum religiosos subministravit magistros, præcipue ex Prædicatorum & Minorum Familiis, qui publicis concionibus gentem efferam ad nostram hortati sunt fidem. Ultra hæc, sponte se obtulit pius Rex ad arma suscipiendum contra Assanum, Dominum Bulgarorum, hominem hæreticum & schismaticum, qui, una cum Joanne Vatacio, Imperium Orientis divexabat. Laudat Pontifex Principis zelum & promovet, adhibendo subsidia per crucesignatos, aliaque ministeria Provincialis Hungari Prædicatorum, & Strigoniensis Minorum, quæ clarius ex litteris datis ad ipsum Regem & Patres constabunt. Habentur in Regesto Vaticano num. 211. & 213. Epistola 212. data est ad Episcopum Perusinum Pontificis Legatum in eumdem tenorem.

Pro convertenda terra Assani jubetur ei adesse Prædicatores & Minores.

GREGORIUS.

Illustri Regi Hungariæ.

III. *Litteras, quas nobis celsitudo regia destinavit, gratanter recepimus, & quæ continebantur in eis, tam diligenter intelleximus, quam libenter dignas agentes gratias Domino Deo nostro, in gratia Dei, quæ data est tibi in Christo Jesu, quod illo salubriter inspirante, qui habens corda Regum in manu sua, ea ubi voluerit, inclinabit; clar.mem. Progenitorum tuorum exempla secutus, quanto eis potentia es, & dignitate sublimior, tanto te illi humiliori devotione substernens, qui exaltat humiles in salutem, ipsum reverentius veneraris, & sponsam ejus Ecclesiam venerabilius revereris, prout affectu exhibes & effectu. Fortitudine namque spiritus roboratus ad assumendum negotium contra gentem apostatricem, populum blasphemantem, hæreticos videlicet, & schismaticos terræ Assani, ipsumque Assanum Dei & Ecclesiæ inimicum, illudque cum auxilio Dei, & Ecclesiæ personaliter prosequendum, te prompta magnanimitate, & magnanimi promptitudine voluntarius obtulisti, ut sic Dei & Ecclesiæ obsequiis totaliter te ascribas. Propter quod licet adhuc in minori constituti officio, ac demum ad apicem summi pontificatus assumpti, personam tuam speciali prærogativa dilectionis & gratiæ amplectentes, ad profectum tuum & exaltationem coronæ regiæ intenderimus diligenter; nec tamen quodam modo reputantes nos ad id tuis meritis, debitores tanto, non solum in his, quæ in eisdem litteris expressisti, quantum cum Deo possumus favorabiliter exaudire te volumus, sed etiam ad omnia, quæ tuum respiciunt commodum, & honorem, propensius aspiramus, quanto libentius divinis, & nostris be-*

1. Cor. 1. 5. Prov. 21. 1. Cant. Mag.

ueplacitis obsecundas. Sed & illam de te fiduciam gerimus, & sic puritatis tuæ zelum discretionis spiritu te credimus moderari, quod nihil tibi a nobis concedi velis, per qnod Romana Ecclesia mater tna notam alicujus detractionis incurrat, vel trahi possit ab aliis in exemplum. Cum enim, inductns forsan consilio aliqnorum, a nobis petieris, tibi Legationis officium in terram Assani supradicti committi, & concedi etiam potestatem limitandi diœceses, instituendi Episcopos, & distinguendi parochias, necnon & terram, quæ Zemram nominatur, in qua dudum desolata excrevit populi multitndo, qui nondum snbfuerat cuiquam Episcopo, alicui Episcopatui applicandi: quia serenitati vestræ in visceribus Jesu Christi dilectæ, ac per hoc negare tibi aliquatenus non valemus, quod secundum Deum cuiquam essemus principnm concessuri, etsi non id, quod ad litteram petitur, idem tamen tibi de Fratrum nostrorum consilio concedimus in effectu, ut videlicet possis assumere quemcumque malueris de Archiepiscopis, vel Episcopis Regni tui, qui nostra fretus auctoritate, præmissa de tuo consilio exequatur, cui venerabilis frater noster Episcopus Perusinus Apostolicæ Sedis Legatns, de speciali mandato nostro, quod ei dirigimus; eamdem exequendi tribuet potestatem. Et quia personam, quam intendis assumere, ignoramns, illam nobis Regia mansuetudo significet, ut ei super hoc nostras litteras destinemus. Ad hoc, ut ad assumpti expeditionem negotii ex aliquorum subsidiis, licet non indigeas, per Dei gratiam, fortius animeris, universis cruce signatis ejusdem Regni commutandi vota sua per manus dilecti filii ..... Prioris Provincialis Fratrum Prædicatorum & .... Ministri Fratrum Minorum Provinciæ Strigoniensis, quibus super hoc scripta nostra dirigimus, liberam concedimns facultatem. Ipsis quoque Priori, & Ministro per litteras nostras injungimns, ut per se, ac Fratres suos contra prædictos hæreticos, & schismaticos prædicent verbum crucis, illam eis, qui contra eosdem signum crucis assumpserint, indulgentiam concedentes, quam habent laborantes in subsidinm Terræ sanctæ, tibique concedant aliquos ex Fratribus, quos in hujusmodi obsequio Jesu Christi provideris eligendos. Ceterum, quia indignnm esset, ut dum militas Regi Regum, aliqnod Regni tui dispendium patiaris, in omnes, qui postquam te accinxeris ad præfatum negotium exequendum, quamdiu in persecutione ipsius fueris, Regnum ipsum invaserint, vel contra te diabolo conspiraverint instigante, excommunicationis sententiam promnlgamus, quam per Archiepiscopos & Episcopos Ungariæ, ac Fratres Prædicatores, & Minores per totam Ungariam, & Regna, & loca vicina mandamus ex tnnc solemniter publicari. Ut igitnr inoffenso pede curratur ad prælium Domini præliandum, nulloque possit assumptnm negotium adverso obice præpediri, universos dicti Regni, qui ad collaborandum tecnm in eodem negotio assnmpserint signum crucis, ac alios ab universis excommnnicationnm sententiis latis a venerabili fratre nostro ..... Episcopo Perusino Apostolicæ Sedis Legato, per Priorem, ac Ministrum prædictos, juxta formam Ecclesiæ, mandamus absolvi. Datum Anagniæ v. Idus Augusti anno XII.

GREGORIUS &c.

Priori Provinciali Fratrum Prædicatorum de Ungaria, & . . . . Ministro Fratrum Minorum Provinciæ Strigonien.

IV. *Sicut litteræ cariſſimi in Chriſto filii noſtri Belæ illuſtris Regis Ungariæ nobis exhibitæ continebant, idem Rex prudenter attendens, quod nihil eſt amori divino, & animarum ſaluti penitus præferendum; æternæ remunerationis intuitu, ac devotionis obtentu, quam ad nos, & Romanam gerit Eccleſiam, ad commonitionem noſtram ſe voluntarius obtulit ad aſſumendum negotium contra hæreticos, & ſchiſmaticos terræ Aſſani, ipſumque Aſſanum, arduum utique ac implicitum, illudque, cum auxilio Dei & Eccleſiæ, perſonaliter proſequendum. Licet autem dictus Rex promptam gerat in hoc, velut Rex Chriſtianiſſimus, & princeps Catholicus, voluntatem, ut tamen in tam arduo negotio manus Eccleſiæ ſibi adſit, mandamus, quatenus univerſis cruce ſignatis Regni Ungariæ, commutandi vota in hujuſmodi ſubſidium facultate conceſſa, per vos & fratres veſtros prædicetis contra prædictos Aſſanum, & alios per totam Ungariam, & alia loca, ubi expedire videritis, verbum crucis, illam iis, qui contra eos ſignum crucis aſſumpſerint, indulgentiam largientes, quam habent laborantes in ſubſidium Terræ ſanctæ, aliquos ex eiſdem Fratribus, qui interſint regali exercitui ad proponendum populis verbum Dei, audiendas confeſſiones, & pœnitentias injungendas ac ſacramenta Eccleſiaſtica, cum opus fuerit, exhibenda præfato Regi, nihilominus conceſſuri. Et ut inoffenſo pede &c.* ut ſupra in epiſtola præcedenti uſque *juxta formam Eccleſiæ abſolvatis. Ceterum, quia idem Rex de ſalute animæ ſuæ provide cogitans, illam deſiderat omnibus anteferre, præſentium auctoritate concedimus, ut poſtquam ſe accinxerit ad prædictum negotium exequendum, audita confeſſione ipſius, ei ſalutarem pœnitentiam injungentes, eidem in remiſſionem peccatorum ſuorum hujuſmodi negotium imponentes, relaxaturi nihilominus juramenta, ſi qua forſitan in animæ ſuæ diſpendium eumdem Regem contigerit præſtitiſſe, ſuper aliis vero juramentis, & conſtitutionibus, quia quæ ſunt conſtitutiones, & ſuper quibus juramenta ſunt præſtita, ſcire nequimus veritatem, illa nobis Regia magnitudo tranſmittat, ut ſupra illis, auctore Domino, congruum conſilium apponamus.* Datum ut ſupra.

Joan. Marian. lib. 12. c. 19. Marian. Florentin. c. 10.

Aragonius Rex potitur Regno Valentiæ.

V. Non impar zelus alterius Regis in Hiſpania Jacobi Aragonii, qui obſidione, & frequenti eruptione, Zaenum Regem Maurum Valentiæ, in eas redegit anguſtias, ut ſe dederit ex pacto, & iis legibus, ut urbem Valentiam, arces, & oppida citra Sucronem, omnia Aragonio Mauri traderent; cives Culleram atque Dianium, Aragonia fide, tuti abire permitterentur. Illis fas eſſet, nemine excutiente ſarcinas, aurum, gemmas, veſtem pretioſam, ac omnino quidquid efferre poſſent, aſportare. Inter Reges induciæ in octo annos eſſent, eæque optima fide ſervarentur. Admiſſis, ſtabilitiſque his conditionibus rebus perficiendis, dedendaque urbe quinque dies deſignati. Antequam id tempus elaberetur, Mauri, agmine facto, urbe egreſſi, numero quinquaginta millia promiſcui ſexus & ætatis, regio exercitu in armis circumfuſo, præſidii causâ, ex abeuntibus nullus impune violatus, cum deditios tueri ad ſuam dignitatem fidemque Rex pertinere judicaret. Pridie ejus diei, qui

qui mense Septembris Michaelis Archangeli memoria facer est, hoc ipso anno Civitas obtenta (ut aperte satis ex probatis tabulis, & marmoreis epitaphiis demonstrat Franciscus Diagus) lustrata urbs Christiano ritu, expiata Templa, Ferrerius de sancto Martino Episcopus, datus, non ex Ordine Prædicatorum, ut scribit Joannes Mariana, & ex eo Bzovius; sed ex Præposito Ecclesiæ Tarraconensis, sicut idem probat Diagus, ejusdem Instituti doctus historicus, quibus ministeriis duo astiterunt Regi Patres Minoritæ. Rex autem Maurus Zeitus Abuzeitus, quem solio pepulit, & injuria Regno spoliavit Zaenus Dianii dinasta, jam ab anno MCCXXXV. vel sequenti, Christianus factus (uti facturum ei sub morte vaticinati sunt duo illi Franciscani martyres, quos supra occidisse diximus, quorum unum Joannem Perusinum, alterum ex nobili oppido Saxi-ferrati, Bartoli celebris Jurisconsulti nativitate, famoso, ortum, vetusta quædam fragmenta Chronicorum MSS. nobis indicarunt) & in baptismo Vincentii Belvisii nomine indito, arcano tamen, ne res prodita invidiam apud suam gentem odio religionis conflaret: nam Regni recuperandi spem nondum abjecerat; amplis redditibus, nobilique palatio donatus a Jacobo Aragonio in ipsa Civitate Valentina. Minores summe dilexit, quibus ædes suas Cœnobio ædificando, tertio post mense, præscripsit, uti anno sequenti dicetur.

Diag. lib. 7. annal. Valen. c. 26. Joan. Mariana citat. Bzov. ad hunc annum 10. Diag. cit. & c. 34.

Rex Maurus fit Christianus.

An. 1231. n. 47. tom. 2.

Minores diligit.

VI. Regnum Navarræum hoc tempore multo inficiebatur hæretico semine; & latenter hac peste serpente, paulatim abiit in contemptum potestas Pontificis, conculcabaturque immunitas Ecclesiæ, quæ primæ sunt hæresum sequelæ. Quibus auditis Pontifex, Inquisitores instituit Ministrum Ordinis Fratrum Minorum in Navarra, & Magistrum Petrum de Leodegaria Ordinis Prædicatorum, Pampiloniæ commoranti, qui severe animadverterent in subdolos operarios, & tantorum criminum auctores. Commissionis his Patribus datæ, seu tunc primo, sub Theobaldo Rege, institutæ Inquisitionis adversus hæreticos hoc in Regno, mentionem habet Franciscus Diagus in historia Aragonensis Provinciæ Prædicatorum; & diploma ipsum institutionis nos damus ex Vaticano Regesto numero 55. quo omnium primo, saltim in Hispania, judicarim creatos Inquisitores Viros regulares, & datam hanc auctoritatem independenter ab Ecclesiarum Prælatis.

Instituuntur Inquisitores in Regno Navarræ.

Diag. lib. 1. c. 3.

GREGORIUS &c.

Ministro Ordinis Fratrum Minorum in Navarra, & Magistro Petro de Leodegaria, de Ordine Fratrum Prædicatorum, Pampiloniæ commoranti.

R*Umor, qui de Regni Navarræ partibus auribus nostris nuper insonuit, amaritudinis absinthio nos potavit; quia sicut ad nos fama, imo infamia referente, pervenit, inimico homine in Regno ipso semen iniquum messi Dominicæ seminante, segetes zizania pullulant, & vulpes moliuntur vineam Domini demoliri. Nam hæreticæ labis morbus paulatim serpens ut cancer, fere totum prædictum Regnum, asseritur graviter infecisse; nec jam hæretici latenter, ut vulpes, demoliri vineam Domini sui contenti sunt, sed quasi equi parati ad prælium, manifeste præsumunt insurgere contra eam, ex qua venenata radice videtur procul dubio processisse, quod in eodem Regno conculcatur libertas Ecclesiastica, & claves Ecclesiæ contemnuntur.*

Matt. 13. 26. Cantic. 2. 15.

Cum

Cum igitur, ex injuncto nobis Officio, de Regno Dei colligere scandala teneamur, & quantum in nobis est, hujusmodi bestias oppugnare. Nos ponentes in manu vestra gladium verbi Dei, quem, juxta Prophetæ sententiam, non debetis a sanguine prohibere, sed tamquam Phinees Catholicæ fidei zelo succensi, de pestilentibus ipsis, & credentibus ac receptatoribus, & defensoribus eorumdem sollicite inquirentes, contra illos, quos per inquisitionem super præmissis constiterit esse reos, tam juxta sanctiones Canonicas, quam statuta nostra, quæ ad confundendam hæreticorum pravitatem edidimus, procedatis, convocato contra eos ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis. Datum Laterani VIII. *Kalendas Maii anno* XII. Ex partibus Tolosanis irrepsit hoc virus; sed & ibi etiam Insiquisitores erant utriusque hujus Ordinis alumni, ut ex subjectis ex eodem penu. num. 61. transcriptis, liquebit.

Hier. 48. 10. Num. 25. 7.

GREGORIUS &c.

Willelmo Arnaldi Prædicatorum, & Seraphino de sancto Tiberio Minorum Ordinum Fratribus, Inquisitoribus hæreticorum, in Civitate & diœcesi Tolosana.

VII. *Raymundus Rogerii, dictus Minor, Civis Tolosanus, nobis exposuit, quod eum ipse olim constitutus in patria potestate, non suam, sed patris sui, cujus indignationem timebat, voluntatem sequens, quibusdam communicasset hæreticis, non tamen in hæretica pravitate, nec umquam crediderit in eadem, tandemque Venerabilis Frater noster N. Episcopus Portuensis, tunc in partibus illis Apostolicæ Sedis Legatus, illos, quos invenit de prædicta pravitate suspectos, cruce signari mandavit, sed pro eo quod hæreticis communicaverat, ut superius est expressum, de mandato dicti Legati suscepit, cum multis aliis, signum crucis. Cumque præter modum ardore fidei vehementer accensus, inquisitoribus hæreticorum a Sede Apostolica deputatis, in pœnitentiali foro, quæ cuncta hæc sibi contigerant, revelasset, & tamquam Catholicus dixisset culpas, & aliorum, in his non deferens consanguineis vel amicis, iidem Inquisitores omnem ab eo sinistræ suspicionis materiam amoverunt, ipsum Catholicum nuntiarunt, ut in litteris eorum, & Venerabilis Fratris nostri..... Episcopi, nec non Abbatis sancti Saturnini, Ministri Fratrum Minorum &c.... Prioris Fratrum Prædicatorum Tolosan. super hoc confectis, plenius continetur. Unde eum sicut asserit, non ita deliquerit, quod Hierosolymitanæ peregrinationis teneatur subire laborem, ut super hoc providere sibi de benignitate Apostolica curaremus, suppliciter oravit. Quia vero nobis non constitit de præmissis, de discretione vestra plenam in Domino fiduciam obtinentes, devotioni vestræ mandamus, quatenus, consideratis diligenter circumstantiis universis, agatis super hoc auctoritate nostra cum ipso, prout secundum Deum, injuncta sibi alia pœnitentia, conferenti saluti animæ suæ, noveritis expedire, absolvendo ipsum ab excommunicationis sententiis, & pœnis, si quas incurrit, pro eo quod hactenus non transivit. Datum Laterani* VIII. *Kalendas Maii anno* XII.

Magna habetur Parisiis disputatio de pluralitate beneficiorum.

VIII. Solemnis habita est hoc anno disputatio Parisiis de pluralitate beneficiorum, convocatis ad eamdem, per Guillelmum Episcopum Parisiensem, doctis quibusque viris, atque inter hos Joanne de Rupella erudito

dito Franciſcano. Quam vero alienum ſit illud, quod hodie habetur in uſu, ab illorum determinatione, & quam mira circa hæc tunc evenerint, ut plenius ſciatur, libet audire teſtem oculatum Thomam Cantipratanum. Volo, inquit, ut quicumque hæc legerit, ſciat, me anno ab Incarnatione Domini MCCXXXVIII. fuiſſe Pariſiis, ubi venerabilis Guillelmus Pariſienſis Epiſcopus, qui in Theologia jam rexerat, convocationem fecit omnium Magiſtrorum in Capitulo Fratrum Prædicatorum. Propoſita ergo quæſtione de pluralitate beneficiorum, ſolerti & valde longa diſputatione probatum eſt, duo beneficia, dummodo unum valeret quindecim libras Pariſienſes, teneri cum ſalute animæ non poſſe. Hoc determinavit prædictus Epiſcopus: hoc Frater Hugo Ordinis Prædicatorum, poſtmodum Romanæ Curiæ Cardinalis: hoc Frater Guerricus, & Frater Gaufridus ejuſdem Ordinis: Frater Joannes de Rupella Ordinis Fratrum Minorum; & plures Magiſtri Theologiæ determinaverunt in ſcholis propriis ſucceſſive. Fuerat autem habita diſputatio longa valde, & multo ſolemnior ante annos tres: in qua etiam omnes Magiſtri Theologiæ, exceptis duobus, determinaſſe probantur idem per omnia, quod & ſupra: quorum unus fuit Magiſter Philippus Cancellarius Pariſienſis, & alter Magiſter Arnoldus, poſtmodum Ambianenſis Epiſcopus. Quid autem de iſto Philippo contigerit, audiamus. Agonizantem in morte, dictus Guillelmus, Pariſienſis Epiſcopus paterna ſollicitudine viſitavit, rogavitque eum, ut ſingulari opinioni cederet de pluralitate beneficiorum, & omnia beneficia ſua, excepto uno, in manus Eccleſiæ reſignaret; & hoc, conditione media, ut ſi convaleſceret, ei ſupplere vellet de ſuo proprio quod dimiſiſſet. Renuit ille, experiri ſe velle dicens: utrum eſſet damnabile beneficia plura tenere. Mortuus eſt ergo ſic. Poſt paucos autem dies, cum dictus Pariſienſis Epiſcopus, finitis matutinis, orare vellet, vidit inter ſe & lumen quaſi umbram hominis, tetram nimis. Elevata ergo manu, conſignat ſe, & ſi ex parte Dei ſit, præcipit, ut loquatur. Cui reſpondit apparens: alienus adeo ſum, ſed tamen mirabilis ſactura ejus. Et Præſul: tu quis es? inquit. Cui ille reſpondit: ego ſum Cancellarius, ille dudum miſerrimus. Rurſus Epiſcopus, elato altius gemitu, & quomodo, inquit, tibi eſt ſic dolenti? Male, ait, immo quam peſſime, quia damnatus ſum æterna morte. Et Epiſcopus ait: heu, cariſſime, quæ cauſa tuæ damnationis? Tres ſunt, inquit, cauſæ, quare morte perpeti ſum damnatus. Una eſt, quod recreſcentes fructus annuos contra pauperes timide reſervavi. Secunda eſt, quod, contra ſententiam plurimorum, de pluralitate beneficiorum, quaſi licite tenendorum, opinionem propriam defenſavi, & in hoc me periculo mortalis culpæ commiſi. Tertia eſt, & illa graviſſima omnium, quod abominabili carnis vitio, in ſcandalum multorum, multo tempore laboravi, & ad Epiſcopum mox ſubjunxit. Eſtne, inquit, finitus mundus? Et Epiſcopus. Miror, ait, te litteratiſſimum quomdam virum hoc quærere, cum me adhuc vivum cernas, & omnes nos viventes adhuc mori neceſſe ſit, antequam mundus, inſtante judicio finiatur. Et ille. Non mireris, inquit: quia nec ſcientia, nec opus, nec ratio eſt apud inferos viventi. Et hæc dicens, umbra ab oculis mirantis evanuit. Ipſe autem Epiſcopus (non tamen ſub perſona ſua, quaſi hæc vidiſſet) in prædicatione ſua Clericis omnibus recitavit. Deinde, ſubjungit Cantipratanus, confirmationem ex rebus miris, quæ ſibi evenerunt, vel ipſe vidit. Simili modo, inquit, cum quidam Clericus ma-

Cantiprat. lib. 1. de apib. cap. 19. num. 5.

Vide Meyerum in Annal. Flandr.

Idem refert Alb. Magn. lib. de ſacrame. & Raulinus in doctrinali mortis tract. 3. cap. 7.

Eccle. 9. & 10.

maximæ litteraturæ, pro me, agonizans in morte, mandaret, & consilium quæreret, quasi in proximo migraturus, reduxi ei ad memoriam disputationem illam solemnem, & determinationem de pluralitate beneficiorum Parisiis factam, cui ille interfuerat doctor magnus, consuluique illi cum magna instantia lacrymarum, ut unam præbendarum dimitteret, quia duas contra animam suam tenuerat, quarum una, ad omnem vitæ copiam, omni Clerico sufficere potuisset. Tunc ille, facie conversa, dissimulans, hoc tantum respondit: orate Dominum ut inspiret; nec diu postea cum recessissem, & tenuissimo spiritu vix hærente, hoc idem quod consulueram ei, quidam consobrinus suus juvenculus cum maximis lacrimis inclamaret, cum voce non posset, manu innuens, expiravit. Post cujus obitum, cum quidam ex nostris, stupefactus nimium, cogitaret, cur tantus homo, & tantus Clericus, si mortale peccatum esset plura beneficia retinere, in tali statu mortuus extitisset. Mox quasi semivigilanti defunctus apparens, dixit: hæc duplicitas præbendarum sola causa est, pro qua infelix ego in perpetuum damnatus sum. Præterea ego, inquit Cantipratanus, in quadam Civitate Episcopali annis undecim abolevi, ubi sexaginta duo Canonici sub præbendis pinguissimis ducentarum fere librarum Parisiensium in matrici Ecclesia serviebant, quorum plures erant beneficiorum plurium detentores. Vide ergo qualem vindictam Dei in ipsos vidi turpissimos detentores. Mihi testis, & judex sit sancta Trinitas, unus Deus, quod paucos eorum vidi communi hominum morte defungi, sed subito omnes & reprobe mori: ita quod quidam eorum, audito quod unus sociorum in nocte sanus, mane mortuus inventus esset, complosis manibus, dixit: & quid vultis? Secundum usum & consuetudinem Ecclesiæ mortuus est, ut videtis. Vidi ego ipse in Ecclesia eadem, infra paucos annos, quatuor Archidiaconos sic defungi. Vide lector, mirare miraculum. Primus eorum de equo phalerato & grandi cecidit, fractisque cervicibus, expiravit. Secundus mane in cathedra sedens, mortuus est repertus. Tertius in choro stans, cum ad Missam elevatio Corporis Christi fieret, cecidit resupinus; & subtracta loquela cum sensu, quasi brutum animal, die tertia sine Sacramentis Ecclesiasticis est defunctus. Quartus confessionem peccatorum, & Sacramenta recusans, mortuus est, & extra cœmeterium sepultus.

Plures de hoc dubio egerunt.

IX. Plures de hoc periculoso dubio egerunt; præmitto, quos enumerat prædictus Cantipratanus; super hac, ait, quæstione, cum beatæ memoriæ Jacobus de Vitriaco, tunc quidem Achonensis Episcopus, postea vero Romanæ Curiæ Cardinalis, magistrum quondam Theologiæ probatissimum Robertum de Chorton. Romani apicis Cardinalem, morientem, ante primam Damiatæ Civitatis obsidionem, interrogaret, respondit: dico jam migraturus a vita, quod mortale & damnabile est, dum tamen unum competens sit, beneficia plura retinere. Hoc idem magister Petrus Cantor sanctæ Mariæ Parisiensis, & dixit, & scripsit. Hoc idem magister Guiardus Cameracensis Episcopus verbo hujusmodi confirmavit. Nollem, inquit, pro toto Arabiæ auro una tantum nocte duo beneficia retinere, & certus tamen essem, quod de mane unum illorum idoneo homini conferretur, & hoc propter incertæ vitæ discrimen. Præter recentiores, eamdem discusserunt quæstionem Guillelmus prædictus Parisiensis, cujus opera extant, Dionysius Carthusianus, & S. Thomas, institutis de hac re tractatibus. Historiam præmemoratam referunt plurimi, Fasciculus temporum, Pontacus, Genebrardus, Meyerus, &

Al-

Albertus Magnus libro de sacramentis. Novimus tamen & videmus contrarium fieri, & multos esse, qui plura habent beneficia quam annos; nec deesse Doctores, qui hujusmodi cumulis beneficiorum advehant auctoritatem. Illi viderint, quam recte id agant, & beneficiarii quam tuta conscientia sibi arridenti applaudant opinioni; quæ tamdem nonnisi opinio est, tot illustrioribus viris ex adverso sentientibus. Vel id ipsum periculosum satis est, in periculo non esse securum; & formidabile nimis in incertum fluctuare inter dissidentes opiniones circa rem, quæ non minoris constat, quam æternæ vitæ vel mortis.

X. Procul a se suisque fecit hujusmodi pericula religiosa Princeps Agnes Bohemiæ, quæ non solum regias abegit divitias, patris, fratrisque Regum beneficia, verum & quæ licite suo Monasterio potuit servare, hospitale scilicet sancti Francisci Pragensis, quod ipsa construxit, & suo Monasterio univit, accipiens aliquas eleemosynas ex illius redditibus; & si quæ alia erant ad Monasterium, vel hospitale pertinentia, libere renunciavit ipsa & ceteræ Moniales, exemplo & suasu ductæ discipularum sanctæ Claræ, quas illac pervenisse diximus anno superiori, petentes insuper cum lacrymis, ut eis daretur privilegium, & cautio, ne possent cogi ad ullas possessiones recipiendas de cetero. Quarum petitionibus piis valde, magna animi teneritudine subscripsit Pontifex in hac forma extracta ex Vatic. num. 49.

Agnes Bohema renunciat omnibus possessionibus.

Ann. 1237. num. 16. tom. 2.

GREGORIUS &c.

Abbatissæ & Conventui inclusarum ancillarum Christi Monasterii sancti Francisci Ordinis sancti Damiani Pragensis.

Pia credulitate tenentes quod in vobis, quarum mentibus nihil extra Deum sufficit, patris æterni spiritus eloquatur, petitiones vestras, quasi ab ipso formatas, sola cælestia sapientes & benigne suscipimus, & favorabiliter exaudimus; præsertim cum sicut evidentibus patet indiciis, vos Reginæ Virginum locum in loco pauperum, etiam quando cæli Regem genuit, non habentis, contemplantes penuriam, ubertatis perpetuæ fidelibus productivam, indecens reputetis servas & ancillas foveri deliciis, cum pannis vilibus involutus in præsepio steterit Unigenitus omnium Conditor. Hinc est, quod hospitalis sancti Francisci Pragensis diœcesis, cum juribus & pertinentiis suis, olim vobis & per vos Monasterio vestro ab Apostolica Sede concessi, vestra libera resignatione recepta, vobis qui contemptis visibilibus, ad invisibilium delicias properantes, vitare studetis obstaculum de temporalium spinis, inoffensam faciem Dei quærentium consurgere consuetum, devicti precibus vestris & lacrymis, præsentium auctoritate concedimus, ut invite cogi ad recipiendum de cetero possessiones aliquas non possitis. Nulli ergo nostræ concessionis &c. si quis autem &c. Datum Laterani XVII. *Kalendas Maii anno* XII.

XI. Conformiter ad hoc scripsit Pontifex ad Magistrum & Fratres dicti hospitalis, indicans eis, se liberam Sanctimonialium resignationem acceptasse, & sub protectione Sedis Apostolicæ admisisse. Incipiunt litteræ: *Carissima in Christo filia* datæ Laterani v. Kalendas Maii. Deinde aliam dedit epistolam ad Provincialem Poloniæ, & Priorem Pragensem Ordinis Prædicatorum, ut per quinquennium bis dictum visita-

Admittitur sub protectione Apostolica Hospitale sancti Francisci Pragensis.

rent hoſpitale, corrigerent item & reformarent minus recta; & conſtitutiones editas pro eodem hoſpitali, per Fratrem Joannem Miniſtrum Provincialem Fratrum Minorum, corrigerent, vel mutarent, ſi opus eſſet. Initium litterarum: *Vota devotorum* datum x. Kalendas Maii. Circa has litteras, eſt quod mirer, adeo apertas & claras cauſam miniſtraſſe erroris Patri Abrahamo Bzovio, ut pro hoſpitali dicat Monaſterium, & pro Fratribus hoſpitalis, Virgines Inſtitutum ſancti Franciſci Pragæ profeſſas hos commiſſarios reformaſſe. Sane quæ adeo ſancte vivebant, ut nec licita ſibi reſervarent, & laudabili æmulatione ad novos quotidie virtutis aſpirabant progreſſus, non tanta indigebant reformatione, ut ad mores collapſos reſtituendos alterius Inſtituti viri eſſent vocandi, præcipue cum intra paucos ab ipſa fundatione annos, non ita alte dormivit vigilantiſſima & ſanctiſſima Abbatiſſa Agnes, ut deperierit regularis forma diſciplinæ. Neque tamen aliam citat pro hoc ſuo aſſerto ex regeſto epiſtolam, quam hanc, numero quinquageſimam primam.

Bzov. hoc ann. 5.

XII. Eiſdem Sanctimonialibus Pontifex rigorem Regulæ, propter frigidam diſpoſitionem patriæ Bohemicæ, in quibuſdam temperavit, dato diplomate: *Pia meditatione* III. Nonas Maii. Quamdam etiam jejunii obſervantiam eiſdem ſtabilivit: *Ex parte cariſſimæ* xv. Kalendas Januarii. Deinde reſcribit Agneti petenti ſibi confirmari quamdam Regulæ formam a ſe compactam ex formula prima, quam ſanctus Franciſcus in initio converſionis rudem, & qualem tunc primo converſas decebat, dedit Claræ & ſociis Aſſiſiatibus, & ex Regula, quam ipſe Gregorius omnibus Damianitis ſcripſit. Miti & benigna exhortatione ſuadet, ne huic petitioni inſiſtat, optimis additis rationibus, quare votis non ſatisfaciat. Demum alias ſubmittit litteras, in quibus ad ſanctum vitæ genus, & excelſas virtutes Virginem invitat.

Petit, ſed non obtinet Agnes novam ſibi regulam confirmari.

GREGORIUS &c.

Agneti Ancillæ Chriſti, & glorioſæ Virginis in mulieribus benedictæ.

Angelis gaudium, & converſis ad Dominum ſuper eo devotionis augmentum adveniſſe credimus, quod regalem apparatum abjiciens, aſſumpſiſti paupertatis habitum, ut veſtigia Regis æterni ſequentibus promiſſa, percipere valeas præmia ſupernorum. Verum ut in hac parte, auctore Domino, dirigi tua poſſit intentio, & compleri, eſt tibi ſollicite vigilandum, ut quamtumcumque cor tuum, inſpirante Domino, ad virtutum obſervantiam inflammetur, ad cultum obedientiæ prompta ſemper, & facilis pro illius gloria, qui uſque ad mortem crucis eſt Patri factus obediens, habearis. Cum igitur nos, licet immeriti, univerſitatis fidelium patres ſimus a Domino conſtituti, hoc gerentes cordi præcipuum quod, propitiante Deo, per noſtræ ſervitutis officium ſalus provenire valeat animarum, monita noſtra debet, & devota mente ſuſcipere, & efficacis diligentiæ ſtudiis adimplere: præſertim ſuper iis in quibus hoc ſolum agitur, quod gratum Conditori omnium habeatur. Sane filia benedictionis & gratiæ, cum nobis adhuc in minori conſtitutis Officio dilecta in Chriſto filia Clara Abbatiſſa Monaſterii ſancti Damiani de Aſſiſio, & quædam aliæ devotæ Domino mulieres, poſtpoſita vanitate ſeculi, elegiſſent eidem ſub Religionis obſervantia famulari; ipſis beatus Franciſcus, quibus tamquam modo genitis, non cibum ſolidum, ſed qui videbat competere; potum lactis formulam vitæ tradidit. Quam pri-

pridem nobis in quadam schedula, per dilectum filium Priorem hospitalis sancti Francisci Pragensis virum abique discretum & providum destinasti, humili supplicatione deposcens, ut præsentatam nobis per eumdem sub sigillo tuo formam confectam ex prædicta formula, & quibusdam capitulis, quæ in Ordinis beati Damiani Regula continentur, confirmari auctoritate Apostolica curaremus. Nos quidem ad rationis consilium recurrentes, ex diversis causis expedire non vidimus, quod id ad complementi gratiam duceremus. Primo quia prædictam Regulam studio compositam vigilanti, & acceptatam a prædicto Sancto, necnon per felicis recordationis Honorium Papam prædecessorem nostrum postmodum confirmatam, dictæ Clara, & Sorores, concesso ipsis ab eodem, intercedentibus nobis, exemptionis privilegio, solemniter sunt professæ. Secundo, quia ipsæ, formula prædicta postposita, eamdem Regulam a professionis tempore usque nunc laudabiliter observarunt. Tertio quia cum sit ita statutum, ut ubique ab omnibus eamdem profitentibus uniformiter observetur, ex præsumptione contrarii grave posset, ac importabile scandalum exoriri. Præsertim quia ceteræ Sorores præfati Ordinis, dum integritatem Regulæ sic violatam attendent, turbatis mentibus, in ipsius observantia, quod avertat Dominus, titubarent. Rogamus itaque devotionem tuam & obedientiam in Domino Jesu Christo, in remissionem tuorum peccatorum injungentes, quatenus præmissa solerti meditatione, considerans, & prudenter advertens, quod quidquid tibi suggeratur ab aliquo forte zelum, sed secundum scientiam non habente, id in tuis affectibus debeat haberi potissimum, quod Deo placitum, & acceptum nobis, salutare tibi, & proximis esse valeat, annuente clementia Redemptoris, prædictam Regulam, omni occasione postposita, diligenter observes, & a tuis Sororibus observari procures, ineffabili spe tibi proposita, quod per hoc animæ tuæ de misericordia divina proveniat, ut mereatur gemmis adornari, quibus cælestis aulæ solium noscitur insigniri; nec super hoc tibi obsistat trepidatio, ex eo consurgens, quod tamquam eorum ignara, quæ de concessione Regulæ memoratæ prædicimus, te ad supra dictæ Regulæ observantiam obligasti; nam nullo modo teneris ad illam, cum per Sedem Apostolicam approbata non fuerit, & a sæpe dicta Clara, ejusque Sororibus, ac aliis non servetur. Quid ulterius? quia non videtur votum infringere, qui commutat ipsum in melius; te, ac Sorores tuas ab observantia prædictæ formulæ de indultæ nobis a Domino potestatis plenitudine absolventes, volumus, & mandamus quatenus eamdem Regulam tibi sub bulla nostra transmissam, reverentia filiali suscipias, in Monasterio tuo perpetuis futuris temporibus cum illis articulis observandam, super quibus ea caritate devicti, quæ cœli Regem ad compatiendum languoribus humanæ fragilitatis induxit, duximus dispensandum, prout in litteris Apostolicis directis tibi per memoratum Priorem, super petitionibus ex parte tuæ sinceritatis oblatis, quantum in Domino fieri cum salute animæ tuæ potuit, favorabiliter expeditum, perspicies contineri: firmam de nobis habitura fiduciam, quod si a te aliquando, vel Sororibus jam dicti Monasterii de ipsius Regulæ in aliquibus temperando rigore, aut super aliis requisiti fuerimus, super hoc tuis, & ipsarum votis secundum Deum paternis affectibus annuemus. Datum Laterani v. Idus Maii anno XII.

EJDEM

XIII. *DE Conditoris omnium ineffabili gratia, & virtute procedit quod contemplationis suæ spiritus sic in alta cælorum erigitur, ut ab ipso, & abyssi profunditas penetretur, prout innuitur ex Dei magnalium varietate mirabili, quam pridem in tuæ sinceritatis litteris expressisti. Ex ipsa enim collegimus exultantes, quod tu in Aquilonis partibus constituta, relictis terræ finibus, qui sunt cupiditas, vanitas, & voluptas, in se stultorum oculos defixos habentes, cum Regina Austri audire processeris veri sa-*
Luc. 11. 31. *pientiam Salomonis, circa cujus pedes, tamquam in schola virtutum, pervigil & sedula perseverans, ibi sic ad plenum bonitatem, disciplinam, & scien-*
Psal. 118. 66. *tiam didicisti, ut suæ voluptatis torrente potata, ex hoc in illud eructes, nunc de thesauro tui pectoris fervorem desiderii novi proferens, nunc circa executionem veteris incommutabilem voluntatem exponens. Super hoc quidem*
Matth. 13. 52. *nato gloriosæ Virginis, cui, sua disponente clementia, obtulisti candorem munditiæ virginalis, quas possumus gratias exhibentes, ex intimo cordis affectu tibi benedictionis filia suademus, ut in his quæ sola Dei virtus in te operata dignoscitur, nihil homini, sed totum adscribere studeas Creatori, a quo mirabiliter angelorum & hominum ministeria dispensante cuncta bona, principium & perfectionis suscipiant complementum, coronam perennis gloriæ obtentu devotionis, & fidei consequentibus subditis, per quos idem quasi*
Laudatur sanctus Franciscus. *per instrumentum suæ beneplacitum exequitur voluntatis, sicut in modernorum speculo beato Francisco gloriantes in Domino contemplamur, qui nutu Regis æterni, de spina subito translatus in florem, postpositis mundi fallaciis, ad cultum continue transiens puritatis, commissæ sibi desuper gerendo fideliter legationis Officium, patris æterni filio grande lucrum attulit animarum, institutis per ipsum, specie stigmatum redemptoris, sicut pluribus dignis fide patuit, insignitum, per orbis latitudinem tribus Ordinibus, in quibus per dies singulos cunctipotens redditur multipliciter gloriosus. Intus enim quasi tribus propaginibus in vite contentis, quas coram se*
Gen. 40. 11. *per somnium pincerna Pharaonis inspexit, Fratrum Ordinis Minorum, Sororum inclusarum, & Pœnitentium collegia designantur, quæ sanctæ, ac individuæ Trinitatis dedicata cultui, dum flores opinionis laudabilis & uvas conversationis honestæ proferunt, ac vinum sacræ compunctionis effunditur, multis de fidelium universitate producitur, ut in sanctitate ac justitia Domino servientes, comprehendant fælicitatis æternæ bravium, tibi ab æterno, filia in Christo carissima, sicut de pietate divina confidimus, præparatum. Quis enim fidelium pro constanti non teneat, quod cum tu considerans paupertatis habitum, in quo pro salute humani generis haberi voluit Conditor singulorum, in ancillam pauperem & humilem Reginam transtuleris, olim multis deliciis & honoribus abundantem, percipies perennis thesauri monilia, quæ vacando virtutum amplexibus, virgo & martyr Agnes beatissima creditur consecuta? Quis Deum timentium plenis non dicat labiis, quod te vacantem virginali munditiæ in sponsam sibi elegerit excellentia Redemptoris? Rogamus itaque devotionem tuam, & hortamur in Domino Jesu Christo, quatenus sollicita super his, laudis frequentare canticum, quæ gaudentibus Angelis de se providisse dignoscitur, præsidens curiæ supernorum, ad hoc sine intermissione intentionis tuæ summam dirigere studeas, ut quæ pluribus in salutis exemplum constituta cerneris, sanctarum concursu comitata Virginum, in æterna tamdem collocari patria merearis; nobis super hoc*

illam

illam percepturis immensitatem lætitiæ, quæ solet patri de virtuoso filio, & stabilis honoris consequente gloriam provenire. Datum Laterani VII. *Idus Maii anno* XII.

XIV. Monasterii sancti Damiani Asisiatis mihi suppetit memorabile monumentum authenticum, exscriptum ex originario autographo, quod penes nobilem virum D. Cillenium a Benignotoli Decanum Ecclesiæ majoris Assisiatis, & ædis Portiunculæ, Fratrumque Provinciæ sancti Francisci conservatore diligenter asservatur; quo Clara, cum universis discipulis, hoc ipso anno constituunt Procuratorem suum Dominum Oportulum Bernardi, sancti Francisci consanguineum, ut quamdam terræ portionem Monasterio relictam alienet. Sigillum albæ ceræ adhuc illæsum pendet ex sex cordulis sericis crocei coloris, in quo est sculpta imago sanctissimæ Virginis gestantis humani generis Salvatorem, cum hujusmodi litteris per gyrum ✠ *Sororis Abbatissæ sancti Damiani.* Obiter hic notaverim, præter hoc Monasterii sigillum, aliud habuisse proprium, ad peculiares suas litteras testificandas, sanctam Virginem Claram, cui inscripta hæc verba: *Pœnitentiam agite, judicium est prope*, quod hodie servatur apud Patres Conventuales Coloniæ Agrippinæ, uti scribit Erhardus Winheim in suo sacrario Agrippinæ. Ecclesia 22. cœnobitica. Prædicti autem instrumenti formulam hic subjicimus, ex qua nomina universarum illius ædis Sororum constabunt. Exemplar instrumenti veruſti S. Damiani.

IN DEI NOMINE. AMEN.

XV. *Domina Clara Abbatissa Monasterii sancti Damiani Assisinatis, præsentibus, volentibus, & consentientibus Dominabus, sive Sororibus infrascriptis, nomine suo, & dicti Monasterii fecit, constituit, & ordinavit Dominum Oportulum Bernardi, suum & ipsius Monasterii Procuratorem, sive œconomum ad vendendum, sive alienandum Ecclesiæ sive Capitulo sancti Rufini Assisinatis quamdam clausuram positam in vico Campillionis, & terram sitam juxta ipsam, latera clausuræ* 1. *texium* 2. *&* 3. *viæ, latera terræ prima via a secundo, filii Maragonis a tertio, filii Balduini a quarto, ad promittendum & obligandum se nomine jam dicti Monasterii ad defensionem dictæ clausuræ & terræ, ad inducendum Ecclesiam, seu Capitulum dictum, vel ejus Nuncium in tenutam, seu possessionem clausuræ & terræ prædictæ, & ad omnia facienda, & gerenda, quæ occasione ipsius venditionis idem procurator vel œconomus viderit faciendum; quidquid autem de præmissis fecerit ratum & firmum habere promisit. Nomina Dominarum sive Sororum sunt hæc Agnes, Philippa, Jacoba, Illuminata, Cecilia, Ægidia, Agnes, Anastasia, Agnes, Christiana, Jacobina, Balvina, Mansueta, Amata, Benevenuta, Bonaventura, Benevenuta, Benrecevta, Consolata, Andrea, Aurea, Leonarda, Agatha, Felicita, Angelucia, Felicita, Massariola, Maria, Gregoria, Maria, Joanna, Benedicta, Joanna, Bennata, Joanna, Lucia, Helya, Matthia, Clara, Stella, Lea, Beatrix, Bartholomæa, Praxeda, Herminia, Daniella, Clarella, Pacifica, Vertera, Pataritia. Ut autem scriptura præsens faciat præsentibus & futuris, & posteris plenam fidem, dicta Domina Clara, & ejus Sorores fecerunt eam consignari sigillo Capituli Monasterii memorati, sub anno Domini* MCCXXXVIII. *Indictione* 17. *tempore Gregorii Papæ IX. & Friderici Imperatoris, die* VIII. *intrante mense Junii.*

XVI. Pre-

XVI. Premebant Pontificem res Orientis, quibus subveniendis multum conscribebat militem, & Prædicatorum Minorumque indefesso ministerio multos cruce signabat, Principibusque huic expeditioni se parantibus pecuniarum adfuit subsidio. VIII. Idus Februarii scripsit Archiepiscopo Rhemensi, & fratri Willelmo Minoritæ suo Pœnitentiario, ut H. Comiti, Barri ducis centum milites ducenti in subsidium Terræ sanctæ vel Imperii Constantinopolitani decimam pecuniæ, quæ de redemptione votorum crucesignatorum Rhemensis Provinciæ ad eorum manus pervenerat, eidem Comiti in profectionem sui itineris persolvant. VII. Kalendas Martii eidem fratri Willelmo scribit ut nobili viro G. de Argentonio Pictavensis Diœcesis similiter militibus in eamdem expeditionem ducentis subveniat. VI. Kalendas Julii præscribit eidem & Decano Parisiensi, quæ legata relicta in subsidium Terræ sanctæ debeant exigere. Nonis Novembris jubet eumdem, ut Episcopo Niverniensi, cum honorabili bellatorum numero in Terram sanctam transfretaturo, redemptiones votorum crucesignatorum in duabus diœcesibus Regni Franciæ faciat assignari, postquam iter hoc arripuerit. VI. Kalendas Decembris statuit ut nobili viro H. Domino Belli-joci in succursum Imperii Romaniæ profecturo dari faciat redemptiones votorum, quas per Abbatem villæ, ac fratrem Petrum de Philistim Minoritam in terra ejusdem Domini colligi mandavit. IV. Nonas Decembris Senonensi & Rhotomagensi Archiepiscopis, & prædicto fratri Willelmo præscribit modum relaxandi vota senum, debilium, & infirmorum in Regno Franciæ. Multam & fidelem præstitit hic Willelmus in hac sancta expeditione operam in Regno Galliæ, necnon alius Willelmus de Oleronio dictus, Ordinis Prædicatorum, similiterque fecerunt in aliis Regnis utriusque Instituti professores.

Pontifex magnam assumit curam pro rebus Orientis.

XVII. Obtinuerunt hoc anno Minores domicilium in Majorica Civitate Balearium Metropoli, optimis quibusque rebus ad vitam humanam necessariis instructa. Fundum acceperunt a Jacobo Rege Aragonio in ipsa muri ruptura, vel loco, quo Civitatem expugnavit, pridie Kalendas Januarii anno MCCXXX. captis Rege Retabohihe, & filio undecim annos nato, ubi tum regis liberalitate, tum Civium munificentia amplum satis extruxere Cœnobium. Sedem postea mutarunt, ob loci insalubritatem, conferente eis locum intra Civitatis mœnia Sanctio Rege, Jacobi ex filio nepote. Curavit se dignum inibi ædificari Monasterium Sanctius ex magna nimis propensione in Minores, tum ob consanguineos factos ejusdem Instituti, tum ob perspectas Fratrum virtutes, & bono cultam exemplo Civitatem. Amplissimum & elegantissimum domicilium quadruplici claustro, duplici Refectorio, insigni Bibliotheca libris optimis instructa, capacissimo Dormitorio, multa sacra supellectile, amœnissimis hortis, abundantissimis gaudet aquarum irriguis. Ecclesia augustissima & pulcherrima, opere concamerato constructa, viginti quatuor sacellis sibi invicem oppositis insignitur. Tigna sacræ & elegantis ædis cum prius lignea essent, tanto opere indigna, testudinem fecit lapideam R. Sina Balearium Episcopus, qui simul cum aliis sex eorumdem Balearium Episcopis Franciscanis, juxta basim summi altaris sepultus est. Ceteram Ecclesiæ partem Belgico more construxerunt duo fratres cognomine Asinelli, qui celebris & admirandæ curvatæ turris Bononiensis opifices fuere; unde & in præcipuo hujus loci claustro lapideo sepulcro ære contecto condi meruerunt. In sacello puritati Virginis gloriosæ sacro, jacet in eadem Ecclesia honorifico tumulatus mausoleo Ray-

Gonzag. in Prov. Majori. in proæ. & Con. 1.

Conven. Majoricen.

Raymundus Lullius Tertii Ordinis Franciſcani alumnus, quem magna in veneratione habent Baleares, & pro beato, ac inſigni martyre Chriſti colendum cupiunt, ejuſque doctrinam reconditam nimis, neque optimis etiam ingeniis obviam per omnia probatam volunt, quam ut contra detrahentes, vel impugnantes propugnent, a decennio & ultra in Urbe habent communi urbis & Inſulæ nomine, hujus cauſæ vindicem doctum quempiam Minoritam. Sub mortis tempore amplior de eo ſermo recurret. Datus eſt hic locus Patribus Obſervantibus anno MCCCCXCIV. deinde iterum reſtitutus Patribus Conventualibus, tandem anno MDLXVII. rediit ad Obſervantes, ita volente & agente apud Pium V. Rege Hiſpaniarum Philippo II.

XVIII. Eodem anno Cœnobium alterum extruxit in Civitate Daurenſi in Aquitania inclytus heros Dambreſius, ex maxima in Deum pietate, atque in Franciſcanam Religionem benevolentia, in quo corpus ſuum, erecto celebri mauſoleo, e ſummi altaris regione, recondendum curavit. Hæretici non ſemel locum profanarunt, expilarunt, & incenderunt, occiſo tandem crudeliſſime ædis Præfecto Guillelmo Reriacho, cujus illuſtre martyrium dabimus ad annum MDLXV. quo paſſus eſt conſtanter. Tunc etiam fabricata ex pietate R. Domini Abbatis ſancti Nicolai, & aliarum perſonarum Eccleſia Monaſterii ſancti Franciſci Salernitanæ urbis in Campania antiquæ, olim nobili ſchola, & nunc ſancti Matthæi Apoſtoli corpore celeberrimæ, ad mille paſſus a mari Tyrrheno, amæniſſimo in loco ſitæ. Locum ampliavit Margarita illius Regni Regina, cujus corpus jacet in Eccleſia, & ejus nomen exprimitur in faſcia quadam marmorea. Locus Fratrum eſt pauperrimus, ſitu tamen pulcherrimus, & aeris temperie ſaluberrimus, ubi ſemper pubeſcunt herbæ, & arbores nullo tempore comas perdunt, gemmea florent varietate. In monte ſitus eſt locus, haud nimis in altum porrectus, tremulis olivarum umbraculis opacus, in loco, qui Bonædiei dicitur. Floruit in hoc Conventu Reverendus Maſſa, vir inſignis; nam in ejus ſepulcro leguntur hæc carmina.

Conven. Daurenſis.
Gonzag. in prov. Aquit. Recent. Conven. 1.
Conven. Salernitanus.
Rodulph. fol. 275.

Hic jacet in capſa dictus cognomine Maſſa
Aſtra tenent mentem, meritis nunc grata ferentem.

XIX. In Civitate Salamantina, inſigni Academia per orbem famoſiſſima, in qua per aliquot annos ſacram Theologiam & didici & profeſſus ſum, infra & prope urbis mœnia inter ſanctum Romanum, ſanctum Thomam, & ſanctum Chriſtophorum, ex Civium liberalitate exædificata eſt pro Monialibus Damianitis domus ſub invocatione ſanctæ Mariæ Salamantinæ, cujus prima Abbatiſſa erat ſoror Urraca, quæ cum ceteris Sororibus more Inſtitutricis, & Sororum Aſſiſiatum, abhorrebat poſſeſſiones quaſcumque, vel redditus, ut conſtat ex privilegio exemptionis datæ ab Epiſcopo M. & Capitulo Salamantino, quod ſuis litteris inſeruit Innocentius IV. ſub anno III. Pontificatus. Defuncta ſancta Clara, & inter Sanctos relata ab Alexandro IV. ab ea ſuſcepit nomen Monaſterium, & Damianitæ vocatæ Clariſſæ. Magnam ſemper obtinuit pietatis, & regularis diſciplinæ famam, quod aliis urbibus fuit æmulationi, ut inde ſibi ſancti Inſtituti magiſtras & fundatrices aſciſcerent. Obierunt feliciter & ſancte hoc in loco ſorores Maria Suarez, de qua late Minorum chronica, Agnes & Marina a Turribus, & aliæ plures, de quibus alias latius. Sæpius ipſe præſens expertus ſum hujus ſacri Collegii ſanctimoniam

Gonzag. in prov. S. Jacob. Monaſt. 1.
Monaſt. Monial. Salamantinum.

niam frequenter ad sacras suscipiendas confessiones evocatus, & ad interiora penetralia aliquoties admissus, ut languentibus, aut morientibus mea qualicumque ope Sororibus adessem. Capacissimum, & commodum habent Sorores habitaculum, neque quidpiam profanum aut indignum Clarissis vidi in interioribus officinis. A prima tamen institutione & paupertatis degenerarunt professione; ad ceterarum namque Urbanistarum morem possessiones admiserunt, neque tamen habent ad excessum, nescio forsan an ad indigentiam. Plura acceperunt tam a Pontificibus, quam a Regibus Castellæ privilegia, quorum aliqua suis dabimus locis.

Monast. Monial. Mantuanum. XX. Eodem anno extra Mantuam Lombardiæ Transpadanæ urbem celeberrimam, in loco quodam de terra Telieti dicto, super dorsum prope Meraretum posita, construxit Monasterium pro eisdem Damianitis frater Zamboninus de Rufino, Mantuanus civis, de vita pœnitentum seu tertii Ordinis sancti Francisci, in quo primum fecit poni lapidem Episcopus Mantuanus Jacobus de Castello Arcuato Placentinus, dato etiam exemptionis a jure Episcopali privilegio, ad requisitionem dicti Zambonini, præsentibus multis testibus, & fratribus Joanne & Jacopino de Axandris Mantuanis Minoritis; quæ omnia constant ex dicto privilegio inserto bullæ Innocentii IV. anno 1. sui Pontificatus. An hic idem situs sit, cum illo quem modo retinent ad trecentos passus a Mantua extra portam Cerefenam, in loco, qui Miliarino dicitur, non ausim affirmare, cum facile quis decipi possit circa locorum nomina, quæ frequenter mutantur, novis seculis novis sibi succedentibus nomenclaturis. Vixerunt hæ Sorores Mantuanæ per plures annos religiosissime, sed laxatis tamdem habenis disciplinæ regularis, ut hominum fert fragilitas, datæ sunt reformandæ Patribus Observantibus anno MCCCCXXXIV. vocatis religiosioris vitæ magistris e Mediolanensi Monasterio sanctæ Ursulæ, ex commissione Guillelmi de Casali Generalis. Primam fuisse rectricem beatam Agnetem sanctæ Claræ sororem, scribit R.P. Hippolytus Donesmundus in historia Mantuana; neque id mihi omnino incredibile, cum ad multas urbes, hujus Religionis plantandæ gratia, missa sit a sorore, & Gonzaga asserat, Venetum fundasse Monasterium sub anno MCCXXXIV. uti superius admonuimus: at non adeo distat utraque Civitas, ut Venetiis regrediens, hic non potuerit Agnes per aliquod tempus insistere. Plures in hoc Monasterio fulsere virtute & pietate Virgines, inter quas celebrior Clara Mantuana, signis & prodigiis insignis.

Gonzag. in prov. S. Ant. Monast. 7.

Gonzag. in prov. S. Ant. Monast. 6.
Donesm. l. 4.
An. 1234. n. 8. tom. 2.

Ferrar. in Topogr. Monast. Monial. Marsic. S. Silvestri. XXI. In Marsicana Diœcesi, non illa Regni Neapolitani, quam in Lucania seu Basilicata sub Archiepiscopo Beneventano reponit Philippus Ferrarius in Topographia Martyrologii, quæ tamen Salernitano subest Archiepiscopatui (quem dum hæc scriberem, anno MDCXXIV. mense Decembri, contulit Philippus IV. in Illustrissimum Dominum, singularem meum Mæcenatem Gabrielem a Trejo Cardinalem, ultra hæc magna quæque merentem) sed in illa, quæ idem habet nomen, in Latio a Marsorum metropoli apud Fucinum lacum, inter Albam Marsorum & Soram, Cliterno, seu Celano, & Transaguis proxima, Matthæus Abbas & Conventus Monasterii Farfensis olim celebris & sumptuosi, pulchro in colle ad dextram Farfari amnis in Umbria, dederunt pro construendo hujus Instituti Virginibus Ecclesiam sancti Silvestri de Peretro, sibi pleno jure subjectam cum omnibus juribus & pertinentiis suis; & nobilis vir Andreas de Pontibus, quondam patronus ejusdem Ecclesiæ juspa-

juspatronatus ipsius, & omnia, quæ ratione juris ejusdem, vel alio modo sibi competebant, in illa eisdem Virginibus provida liberalitate remisit, submittens se ac hæredes suos, certa pœna interposita, jurisdictioni spirituali Raynaldi Episcopi Ostiensis & Velletrensis, earumdem Damianitarum Protectoris, & successorum ejus, si contra prædicta ipse vel hæredes ejus præsumerent attentare. Donationem hanc fecit coram fratre Raynaldo Minorita, dicti Cardinalis capellano, vocatis pluribus testibus, ut constat ex instrumento publico inserto bullæ Innocentii IV. Pontificatus anno I. Prima autem Abbatissa fuit Ymilla dicti Andreæ soror.

XXII. Abbas item & Conventus Monasterii de Farneto, Aretinæ diœcesis, Ordinis sancti Benedicti dedit Sanctimonialibus sancti Cosmæ in Urbe, de quarum fundatione egimus superius, Ecclesiam sancti Cornelii prope insulam, quæ vocatur castrum sancti Petri, in loco, qui dicitur Macerenum, Portuensis diœcesis cum Ecclesiis sibi subjectis, & omnibus juribus & pertinentiis suis, pro permutatione Monasterii sancti Crispoliti de Bettona Assisinatis diœcesis, cum omnibus etiam juribus & pertinentiis, quod erat membrum Monasterii sancti Cosmæ, dum olim esset Patrum Benedictinorum, sed in temporalibus diminutum, & in spiritualibus reformatum. Pro parte Monialium erat procurator, & syndicus Magister Joannes de sancto Germano Capellanus Pontificis, ejus auctoritate & litteris constitutus, & pro Monachorum parte frater Ubertus, ut latius patet in Pontificio diplomate, ad annum XII. Pontificatus. Monast. S. Cosmæ in Urbe commutat quasdam possessiones.

XXIII. Patiebantur a nonnullis hoc tempore multas injurias Minores in diœcesi Braccarensi, in Lusitania in suis personis ac rebus, & eleemosynis, quæ conferebantur eisdem pietatis intuitu, de quibus cum apud Pontificem conquererentur, dedit litteras VIII. Idus Augusti ad Episcopum, Decanum, & Magistrum scholarum Auriensem in Regno Galeciæ, ut omni studio curarent ne amplius in præmissis eos permitterent molestari. Dedit etiam X. Kalendas Aprilis, novum robur litteris Honorii III. incipientibus: *Cum secundum consilium*, quas supra exscripsimus, in quibus prohibebat, ne ante expletum annum probationis reciperetur quispiam ad professionem, nec professus a Religione discederet, neque in aliam admitteretur Religionem. Jubebat insuper, ne ullus extra Ordinem portaret habitum Fratrum Minorum. Demum IV. Nonas Martii universis Fratribus Minoribus & Prædicatoribus, in Ultramarinis partibus constitutis, pro conversione Paganorum, & aliorum easdem concessit Indulgentias, quæ in Terræ sanctæ succursum proficiscentibus in generali Concilio sunt concessæ. Privilegia Pontificia. *An. 1220. n. 63. tom. I.*

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. FRiderici Imperatoris crudelem sævitiam in Pontificem, & „ suos cujusvis generis sequaces, etiam Religiosos Prædicato- „ res, & Minores, cum palam olim hic annus universo orbi manifesta- „ verit (unde inter nefastos ab historicis relatus est) ejus iterum in- „ fanda calamo refricare erubesco: & si quis forte hujusmodi tristia „ legendi curiositate pulsetur, historias consulat, vel etiam nostrum „ Waddingum, qui licet de his desuper parce scripserit, nihilominus *Wadd. ad hunc. annum num. 1.*

„ apud illum ingentem malorum iliadem in parvæ nucis putamine leget:
„ nos vero placidiora, & jucundiora exhibebimus.

„ II. Et quidem atrociter in Prædicatores, & Minores agente Fri-
„ derico, &, quod plus est, Sacram Hierosolymam Jesu Christi san-
„ guine pro nostra redemptione aspersam pessundante, vigilantissimus
„ Pastor, cujus præcordia hæc tam dira, atque injuriosa premebant,
Indic. ex Oder. fol.511. „ Hungariæ Regi pientissimo, & religiosissimo, in eorumdem Terræ
„ Sanctæ, ac religiosorum favorem, Apostolica bina diplomata, pri-
„ mum *illam de te fiduciam &c.* Idibus Augusti: alterum vero *in cælo-*
„ *rum &c.* Idibus itidem Augusti, summa caritate referta, direxit. Ea-
513. „ dem pariter sollicitudine, & pastorali cura sancto Ludovico Franco-
„ rum Regi, eodem argumento scripsit, dato brev. *inæstimabilis mune-*
538. „ *ris &c.* VIII. Kalendas Decembris; Balduino vero Hierosolymitano
„ Regi, cui plurimum in his confidebat, favens, pro ejus transitu in
„ Terram sanctam, & salvo conductu, bina etiam brevia expedivit
„ *Licet hactenus &c.* VI. Kalendas Decembris, & *cum sicut &c.* VI. Idus
519. „ itidem Decembris; Episcopo tamdem Prænestino, Regique Na-
„ varræ pia subsidia (expeditis litteris Apostolicis *Nobilis vir &c.*
„ V. Idus Junii, & *litteris vestris &c.* VII. Idus Martii) commenda-
Indiculus. „ vit.

„ III. Interea sanctus Pastor Monialium Clarissarum negotiis in-
„ tentus (nil enim omittere pastoralis diligentia permittebat) non-
„ nulla bona Monasterii, quæ forte alienare putabant, illa vendere,
Ne Moniales Montis Lucis distrahant bona. „ aut quovis modo distrahere interdixit *Status Monasterii &c.* Idibus
„ Martii: illarum vero sanctæ Catharinæ Cæsaraugustæ in Hispania,
„ bona quæque, sive mobilia, sive immobilia, ex Anagnia XIV. Octo-
„ bris, speciali titulo, suæ protectioni reservavit. Divinorum officio-
„ rum, tempore interdicti, eisdem (interdictis attamen exclusis) cele-
„ brationem concessit X. Maii Viterbii: voluit etiam in eo Monasterio,
„ non tantum Religiosas ejusdem professas, sed etiam familiares sepul-
Hebr. sup. citat. de Monaster. Cæsaraug. „ turam habere posse III. Junii Viterbii: quodque eleemosynas dare,
„ & accipere queant, Viterbii XVI. Junii: ac tamdem iterum eas, &
„ Monasterium Imperialis Cæsaraugustanæ Urbis protectioni commen-
„ davit I. Junii.

„ IV. In religioso Sanctimonialium Clarissarum Monasterio Man-
Hippol. Donesm. lib. 4. ad hunc annum. „ tuano, plures earum, quæ Jesu Christo Virginum Sponso, super om-
„ nia desideratissimo, sese consecraverant, præclaris virtutum splendo-
Bajard. in Theatro. „ ribus plures claruisse, Hippolytus Donesmundus in historia Mantuana
„ ad hunc annum enarrat, ut refert Bajardus.



AR-

ARGUMENTUM.

Persequitur Elias regularis disciplinæ zelatores; e quibus occubuit beatus Cæsarius Spirensis; deponitur proinde ab Officio generalatus Elias, cui substituitur Albertus Pisanus, quo item brevi defuncto, succedit Haymo Anglicus vir optimus, transeunte interim Elia ad Fridericum. Dividitur Provincia Germaniæ, in qua Clerus secularis Regularibus, præcipue Prædicatoribus & Minoribus, illa invisus ætate. Moritur Jacoba Romana de Septemsoliis; fit Minorita Adolphus Comes Alsatiæ; & creatur Archiepiscopus Mediolanensis Leo Valvasorius Minorita; extructa plura hujus Instituti Cœnobia.

Marian. c. 11. Marc. p. 2. lib. 1. c. 5. Chron. antiqu. MS. Angel. Claren. in in 2. tribulat. Ord.

Attenuatur sub Elia rigor vitæ regularis.

I. FRATER Elias ad suas artes reversus, humilitatis & paupertatis viam exosus, alio ducebat Fratres, persuasionibus humanæ sapientiæ verbis passim inculcans, sancti Francisci semitas non quibuscumque terere licere, sed paucissimis, iisque ipsius Institutoris spiritus cœlesti dono participibus. Omnino itaque contrariam primævæ introducebat paulatim vivendi rationem, laxatis boni regiminis habenis. Numquam desunt in Sodalitiis, qui hujusmodi adhæreant Prælatis, & qui adulatorie probent quidquid, etiam minus probe, fit a Rectoribus. Magna pars Eliam sectabatur, cui etiam applaudebat favor Potentum tum Ecclesiasticorum, tum sæcularium Principum, ob miram in rebus agendis, & tractandis peritiam, ob multam hujus seculi prudentiam, & placitam omnibus egregiam curialitatem. Sed nihil horum veriti discipuli, & socii pii Institutoris, dolentes, doctrinam sancti Patris contemni, vivendi normam ab eo statutam postponi novis dissolutorum hominum adinventis, & vitam Evangelicam reprobari, unanimi consensu cœperunt his malis contraire. Prius egerunt pacatius cum Fratribus Eliam sequentibus & piis iisque efficacibus rationibus persuadere tentarunt, non Eliæ, sed Francisci doctrinam præponendam, illam a Christo datam, in Evangelio commendatam, ab Ecclesia confirmatam, secure admittendam; Elianam vero ab homine non adeo sancto, neque perfecto noviter excogitatam, Evangelicæ legi non omnino conformem, a nullo Pontifice approbatam, errandi periculi non penitus expertem. Tutiori itaque via incedendum dicebant; neque transiliendos terminos, quos posuerunt verbo, & exemplo monstrarunt Patres eorum.

Zelant suum statum socii sancti Francisci.

Horum dux Cesarius Spirensis.

II. His salutaribus hortamentis quosdam omnino averterunt ab Eliæ sequela, alios remorati sunt, ne inconsulte & cœco gressu ducerentur in præceps; at tamdem prævaluit auctoritas contraria jubentis, & exemplum Rectoris aliter facientis, quorum utrumque subditos non tam invitat, quam cogit; quare non amplius sibi dissimulandum judicarunt illi virtutis athletæ, sed in medium prodeundum, atque in facie Eliæ resistendum. Convenerant in unum plurimi Viri optimi ad ubera sancti Institutoris enutriti, ducemque suum constituerunt Cæsarium Spirensem Teutonicum, virum integerrimum, doctum, sanctum, Evangelicæ paupertatis, & regularis observantiæ intrepidum defensorem, de quo alias sermonem instituimus. Aggrediuntur omnes Eliam, & modeste accepta loquendi venia, quam sibi displiceat mutatum vitæ genus in Re ligione reverenter exponunt, idque secum decrevisse, ut pro viribus co nservaretur sancti Patris Francisci memoria, & quibusc umque alioru m adin-

Anno 1221. n. 5. tom. 1. & alibi sæpe.

ventis ejus præponeretur doctrina. Rogatum itaque & præmonitum voluerunt, ne laboraret amplius in seducendis Fratribus a semitis sui Institutoris; neque enim se id permissuros, si possent, audenter subdiderunt.

Eos supplantat Elias.

III. Finxit, se pacifice hæc audire Elias, neque quidquam aspere respondit tantis Viris, tum ob eorum reverentiam, quam sancti Magistri discipulatus, ipsorumque discipulorum apud quoscumque, etiam prædictæ vitæ homines bona opinio conciliabat; tum ad evitandos tumultus, faciliusque supplantandos homines incautos (prudentiæ hoc & sagacitatis genus est, dissimulare dum non possis, ut tandem possis, quæ velis) quare mollibus verbis impinguatos, & fictis quibusdam sponsionibus pacatos dimisit. Accessit interim ad Pontificem, apud quem ficta illa apud Cortonium pœnitentia & pietate, bonam sibi acquisivit opinionem, quam non aliter se conservaturum judicabat, quam si adversariorum fraudulenter detraheret sanctitati. Proposuit itaque sub boni & æqui specie, id familiare esse in omnibus sodalitiis, sed maxime simplicium ut indiscrete & ignoranter multa agantur sub pietatis intuitu, quæ nisi mature tollantur, aut corrigantur quantumvis videantur ab initio ludicra & levia, facile interitum paritura. *Sunt*, addidit, *inter nos aliqui, qui propter discipulatum & societatem sancti Patris nostri Francisci, habentur apud domesticos & exteros in magna æstimatione; sed hi suo se regentes sensu, laxantes obedientiæ frænum, velut oves absque pastore, & homines absque ductore, hinc inde discurrunt, loquentes quæ placent, & sequentes eam vitæ rationem, quæ tandem in Religionis tendet jacturam, nisi opportuno per Vestram Sanctitatem occurratur remedio. Quare meæ partis esse sub conscientiæ reatu judicavi hæc V. Sanctitati denunciare, quæ libentius tacuissem, quam dixissem, si caritativis exhortationibus, aut placidis remediis ea possem curare; & dum non mihi ita licet, non viderem certum Religioni imminere damnum, atque quæcumque res nostras vestro secure repositas pectore præscirem.*

Queritur de eisdem apud Pontificem.

Credit ei sincere Pontifex.

IV. Facile ficte dicenti fidem adhibuit Pontifex, ob summum in Religionem affectum, cujus decorem obscurandum, aut attenuandum iri timebat per hujusmodi, ut Elias dicebat, ex legum & circumcursantium licentiam. Dedit itaque amplam potestatem Generali, ut in eos animadverteret, & severius si oporteret, jus diceret, atque quoscumque in Ordinem redigeret. Nihil ultra desideravit Elias; quare Perusio rediens Assisium, statim in Cæsarinos (ita a capite fratre Cæsario nuncupabantur, inquisivit, quosdam dedit in exilium; alios durius increpavit; duodecim variis afflictos pœnis, hinc inde per varia loca, & Provincias dispersit; fratrem Simonem de Collazzono virum sanctum, de quo nos largius anno sequenti, conviciis & injuriis replevit; sed & in eum manus injecisset, nisi nobilium parentum, & consanguineorum indignationem timuisset; attamen quibusdam adstrictum legibus intra cujusdam Cœnobioli terminum sub gravibus pœnis latitare præcepit; plurimos tandem conjecit in carcerem; sed præ omnibus durius Cæsarium afflixit, vinculis & compedibus alligatum. Bernardus a Quinta Valle primus Francisci discipulus apprehensum audiens Cæsarium, fugit a facie inimici, & persequentis in montem Sephrim, ubi confecto sibi tuguriolo ex arborum ramis, vixit per biennium, ex licentia sibi data in morte ab Institutore vivendi ubi placeret, mirabiliter cibum, ministrante fabro quodam lignario; neque ante hunc annum rediit ad Fratres, ubi rescivit Eliam

Durius in omnes animadvertit Elias.

ab

ab Officio remotum. Consolatus est autem consodales in reditu, rogans eos, ut patienter ferrent tribulationes, quibus Dei servi probantur, & prædicens, majores his afflictiones superventuras Religioni; neque finem adfuturum malorum, donec inundaverint & universum comprehenderint sodalitium. Tunc vero quando humanum omne defuerit auxilium, divinum adfuturum dixit, & oblaturum homines egregiæ virtutis & sanctitatis, qui penitus collapsam restituant disciplinam.

V. Per integros annos binos detinebatur in carcere Fr. Cæsarius, laxatis tamen vinculis, & compedibus, donec ineunte hoc anno, forte ex incuria, carceris custos frater laicus temerarius & crudelis, Cæsarinorum inhumanus adversarius, reliquit ostium apertum, & algescente hyeme, exivit Cæsarius deambulaturus parumper ad Solem. Rediens carcerarius, vidensque præeuntem, & ab ostio longiuscule progredientem, judicavit fugam intentasse: quare arrepto obvio fuste, cucurrit furibundus timens Eliæ, si hic elaberetur, indignationem, & insane virum innocentem percussit in capite, lethale vulnus casu, & ultra quam fortasse vellet, infigens. Cadens in terram Vir sanctus, indignationem nullam ostendit, sed mansuete & patienter percussori veniam dedit, exoransque pro persecutoribus iisdem Christi verbis: *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt*; atque illa pro se addens, *In manus tuas Domine commendo spiritum meum* sanctam paulo post efflavit animam. Miserabile & horrendum spectaculum, ut in exordiis novellæ & humilis sodalitatis spectatæ vitæ, & notæ litteraturæ Vir, ab ejusdem professionis socio feriretur ad mortem, & velut alter Abel justus manibus sui fratris occumberet. Ex horrore fraternæ cædis, & offensione legentium judicaverim, Marcum Ulyssiponensem fratricidium tacuisse, & dixisse Cæsarium ex carceris ærumnis occubuisse. Sed ea veritatis historicæ lex est, ut tam bona, quam mala, tam laudes quam opprobria referantur, dummodo ad narrationem conducant. Silere multa licet, aliter narrare, quam evenerint, non licet. Ita vero peremptum Cæsarium scribunt vetera quæque nostra monumenta, & præ ceteris beatus Angelus Clarenus, qui sæpius in suo opere de septem tribulationibus Ordinis ait, se Bernardum, Massæum, & plures alios Cæsarii in tribulatione socios familiariter allocutum. Non est cur ita hæc admiremur, aut negemus; a fraterna cæde mundus incœpit; Jacobi filii fratrem vendiderunt; Christum ipsum homo unanimis, qui simul cum illo dulces capiebat cibos, & in domo Dei ambulabat cum consensu, in hostium tradidit potestatem; Stephanum suæ professionis viri lapidibus obruendum curarunt; & Romana Urbs, orbis caput, prius fraterno sanguine fœdata, quam extructa. Res magnæ non ita per singula ordinate incipiunt, ut perturbato ordine, felicis incrementi spem lætam frequenter non intercidant, & vario eventu prosperitatis, & adversitatis nihil undique felix, nihil omnino stabile in rebus humanis non aperte demonstrent. Semper in omnibus Religionibus turbæ aliquæ fuerunt, quia nulla tam copiosæ felicitatis extitit, quæ non aliqua ex parte sui status varietatem non senserit, & diversa hominum studia non sit experta.

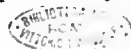
Occiditur Cæsarius.

Luc. 23. 14. Ibid. 46.

Gen. 4. 8. Marc. 2. p. l. 1. c. 5.

VI. Dubitat Rodulphus, an composito factum sit ita ab illo insano custode, an occasionem percutiendi sumpserit ex simulato timore fugæ arripiendæ, quem alias mortali odio prosequebatur; & occasionem prætenderit vulneris, qui desiderium prætulit mortis. Utrumque factum non ita displicuit Eliæ, ut fratricidam gravius punierit, neque perse- qu-

Rodul. fol. 177.



quutionem remiserit in Cæsarii sequaces, quorum plures habitu spoliavit, & extra Ordinem fecit. Deus autem, in cujus conspectu pretiosæ sunt mortes Sanctorum justorum, & ulciscitur sanguinem Sanctorum suorum, qui effusus est, ipsa hora interemptionis Cæsarii fecit, ut in mentis excessu videret Pontifex Gregorius animam splendidissimam multo angelorum numero stipatam in cœlum efferri; cujusnam autem esset? cum interrogaret, responsum ei ab Angelo fratris esse Cæsarii Spirensis martyrio affecti a suis, ob propugnatam sanctioris Instituti rationem. Remque omnem ex ordine narravit, & qualiter alii plures affligantur injuste ob eamdem causam; quorum omnium, & mortis hujus, inquit, dabis rationem in die obitus tui, quia ob fidem leviter præstitam Eliæ, & auctoritatem eidem concessam, ita male audiunt, & afficiuntur hi professores Evangelici. Expleta visione, vocatis Fratribus, quorum aliquos semper apud se detinebat in curia, manifestavit, quod vidit, & postridie per cursorem accepit, rem factam cum visa per omnia cohæsisse. Videns itaque se delusum ab Elia & sequacibus, amplius non se credidit eis, nec ad familiaritatem admisit, sed pios & bonos tribulationem passos fovit, ad meliora æmulanda charismata excitavit, dolens valde ex sua licentia persecutionem passos. Vel hinc perspicere possunt supremi Rectores, quam periculosum sit quibusque credere, neque vitium ullum esse, a quo magis debeant sibi cavere, quam a facilitate credendi, quo tamen valde pauci sunt, qui non valde laborent. *Est vitium*, inquit ad Eugenium Bernardus, *cujus si te immunem sentis, inter omnes quos novi ex his, qui cathedras ascenderunt, sedebit, me judice, solitarius, quia veraciter, singulariterque levasti te supra te, juxta Prophetam. Facilitas credulitatis hæc est, cujus callidissimæ vulpeculæ magnorum neminem comperi satis cavisse versutias. Inde eis ipsis pro nihilo iræ multæ, inde innocentium frequens addictio, inde præjudicia in absentes.*

Psal. 114. v. 15. Psal. 78. v. 10.

Pontifex videt Cæsarium in cœlum efferri.

Commovetur contra Elianos.

Bernard. lib. 2. de consid. cap. ult.

Thren. 3. v. 28.

VII. Volens tamen Pontifex remedium, licet sero, præteritis adhibere, & præcavere futura, indixit Synodum generalem Romæ, ad quam suis litteris convocavit ministros omnes Provinciales. Congregati sunt universi in profesto Pentecostes ad xv. mensis Maii, sed conclave ingressis supervenit Pontifex, sermocinatusque est in medio sedens magno cum fervore, & zelo restituendæ sanctæ simplicitatis, & sinceritatis, per quas humile hoc sodalitium plus semper profecturum, quam per humanam seculi prudentiam longo comperit experimento. Deinde turbarum motorem Eliam hac etiam secunda vice ab Officio removit, ceterosque Fratres jussit ad successoris electionem, se præsente, procedere. Factum ita, atque electus est communi omnium suffragio Fr. Albertus de Pisa Hetruscus, quam libenter, ob ejus exploratam virtutem, a Pontifice confirmatus. Fuit hic successor Agnelli Pisani sui conterranei in ministeriatu Anglicano, Cæsarei Spirensis in Teutonico, Joannis Parentis in Hispano. Circa tempus & modum electionis errat Rodulphus; nam anno MCCXXXVI. & absentem Angliæ Ministrum electum scribit, sed hunc annum communiter assignant antiquiores, & adfuisse pro sui Officii ratione in comitiis conspirant; id etiam addentes, quod in hac generali synodo primam Missam cantaverit. Multa tamen ei tribuit in Anglia gesta, quæ non tam huic, quam Agnello Pisano ex vetustis nostris monumentis superius tribuimus. Vir fuit vere probus, magni zeli & virtutis, ad res magnas obeundas a natura factus, sed intra paucos men-

Indicitur synodus generalis.

Deturbatur a sede Elias.

Substituitur Albertus Pisanus.

Rodul. fol. 178. Marian. cap. 12. Bernard. a Bessa Claren. citatus. Ann. 1220. num. 65. & seqq. tom. 1.

Sap. 4. 1.

menses consummatus in brevi explevit tempora multa, diem ultimum claudens eodem anno sub festo Nativitatis Virginis Mariæ. Ejus mortem non solum planxit universa Religio, sed & ipse Pontifex, qui hominem valde dilexit, & dolenter piam hanc cecinit neniam.

Sed brevi moritur.

Plange turba paupercula, ad Patrem clama pauperum:
Hoc lugubre suspirium Pater Francisce suscipe,
Et prode Christo stigmata lateris, pedum, manuum,
Ut nobis reddat orphanis tanti Patris Vicarium.

VIII. Misit lugubre hoc carmen per Provincias præcipiens, ut quotidie cum aliis orationibus in choro recitaretur, donec Dominus substitueret Rectorem. Atque ex illo tempore abiit in consuetudinem, ut carmen hoc lugubre, quibusdam additis precibus, dicatur semper a Fratribus extincto Generali, donec novus subrogetur. Jussit etiam, ut omnes convenirent ad festum omnium Sanctorum, in quo, regulante ipso Pontifice suffragia, electus est Haymo de Feversham, sive de Fevereschino, seu de Fevershino, ut habet Rodulphus & Henricus Willottus, a loco natalitio sic cognominatus, natione Anglus, patria Cantianus. Hic postquam in Anglia politiorem doctrinam, & liberales artes utcumque percurrisset, communi iis temporibus Anglorum exemplo, Parisios ad majora studia se contulit, inter exteros ingenii sui periculum facturus. Ubi emenso Philosophiæ curriculo, Theologiam etiam diligenter audivit, & in utroque studio non pœnitendos progressus fecit. Tamdem sodalitio huic nomen dedit, in quo brevi tantus evasit sacrarum litterarum interpres, ut Magistralem cathedram, cum eximia doctrinæ suæ testificatione, non parvo tempore occuparit. Litterarum peritiæ pietatis studium adjunxit, & præclara virtutum merita, propter quæ *speculum honestatis* meruit audire. Bononiæ docuit, deinde Patavii, hinc missus Apocrisarius ad Germanum Constantinopolitanum Archiepiscopum, ut supra retulimus. Dignitate hac supremi ministerii ei collata, non est exaltatum cor ejus, neque elati sunt oculi, sed humiliter de se sentiebat, non tam suis imperans officii potestate, quam prælucens virtutum exemplo. Nam qui paulo ante in scholis multos docuerat scientiam, quæ inflat, jam in Monasteriis docere incœpit caritatem, quæ ædificat, regularem disciplinam, atque humilem obedientiam quæ carnem mortificat, spiritum vivificat, atque animum lætificat. Tantamque deinceps apud omnes famam consequutus est, ut doctrina, prudentia, & singulari in rebus gerendis dexteritate, cum præcipuis illius ætatis hominibus non immerito conferretur.

Eligitur in Generalem Haymo Anglicus.

Rodul. fol. 178. Willot. in Athen.

Qualis fuerit.

Ann. 1231. n. 8. Psal. 130. v. 1.

1. Cor. 8. v. 1. Ibidem.

IX. Virum hunc prudentem, humilem, sanctum, magnumque Theologum, atque in illa facultate Doctoratu Laureatum fuisse, scribit Peregrinus a Bononia ejus socius; & quamvis senem, animum juvenilem induisse ad visitandum Provincias, quas fere omnes sub triennio circuivit, optima quæque præcipiens, mala condemnans, & singula, præcipue circa Officium divinum, religiose disponens. Ante dissoluta Comitia Pontifex, ex consilio & assensu Generalis, & Provincialium Ordinis, Provincias disterminavit, eorumdem etiam Prælatorum, ita petente Generali, limitavit auctoritatem, propter nimiam licentiam, & excessum fratris Eliæ in exauthorandis ad libitum viris optimis, & de Religione bene meritis, quorum ea culpa levis, sed illi magna, quod suis partibus non adhæserint; quod familiare malum est in superioribus, qui amicorum non vident defectus, inimicorum non discernunt virtutes. Decretum item,

Peregr. Bonon. in excerptis Ordinis MS.

Quæ statuta in Comitiis.

item, ne Custodes instituere, vel deponere possent Guardianos, absque Provincialium, & gravium virorum judicio; & ne Fratres laici passim instituerentur Prælati, nisi in eis partibus, in quibus deessent Sacerdotes. Horum laicorum, qui ob multitudinem, & propter auctoritatem, reverentiamque illorum, qui sancti Francisci erant socii, nimium sibi assumebant in Religione statum & potestatem, Generalem hunc prudenter, & placide diminuisse, scribit prænominatus ejus socius Peregrinus a Bononia, & præter hæc, alia multa præclare gessisse, quorum potiora dabimus annis sequentibus.

X. Elias vero officio & dignitate privatus, atque pro meritis a Pontifice correptus, non amplius pietatem simulavit, videns, non adeo facile jam hac fraude illudi posse Pontificem (neque enim malæ artes semper proficiunt) in furorem & indignationem versus concepit dolorem, & peperit iniquitatem. Excommunicati etenim, & diris devoti Friderici partes sequutus est, quem multa evomuisse in Pontificem, ejusque opera usum Fridericum contra Gregorium, scribit Matthæus Parisius; sed acrius quam verius, neque id in hoc auctore mirandum, cui nihil familiarius aut gratius, quam vel suo vel alieno nomine in Pontifices & Ecclesiam multa comminisci, aliorum referre calumnias, atque mendicantibus, præcipue Prædicatoribus & Minoribus, fœde detrahere. Nostris Auctoribus & illius temporis Scriptoribus Bernardo a Bessa, Peregrino Bononiensi, & ferme æquali Angelo Clareno citatis, neque Eliæ amicis potius credendum, qui hominis errores nequaquam dissimularunt. Hi ad Imperatorem transfugisse narrant, sed neque tum etiam in propatulo Pontificum hostem egisse; quomodo etenim postea Genuæ auderet coram Innocentio in Capitulo Generali comparere, expectans & sibi, tamquam de Ecclesia bene merito pollicens, mortuo Generali Haymone, eum gradum, a quo lapsus est? Sed & Clarenus, ne quidquam Elianorum amicus, scribit eum, cum a Gregorio excommunicaretur ob sequelam Friderici, scripsisse ad Pontificem excusationis & satisfactionis litteras, in quibus nihil tam a se alienum profitebatur, quam vel latum unguem ab obedientia Pontificis recedere, atque illud suum explicabat propositum, laborare in reducendo Imperatore, & pace conciliandа inter Imperatorios & Pontificios. Has autem litteras, ait, non venisse ad Gregorii manus, vel ex culpa vel negligentia Alberti Pisani Ministri Generalis, cui eas misit Pontifici tradendas, & in cujus manticula, seu sacculo tunicæ assuto inventæ sunt in ejusdem Alberti obitu. Quod divino tribuit judicio Clarenus, ut ejus non audiret Pontifex excusationem, cui falsam submisit innocentum accusationem. Sed neque opus, neque propositum Deus prosperavit, etenim nec Pontificem reduxit, nec pacem induxit, neque quidquam circa hæc potuit efficere, quia neutiquam in hoc missus proprio arbitrio, & forte ambiendæ gloriæ causa se ingessit; & Fridericus in reprobum sensum datus, nihilo minus quam paci studebat.

Elias transit ad Fridericum.

Parif. ann. 1239. fol. 351.

XI. Verum est, quod post Capitulum Genuense, repulsum ab Innocentio, privilegiis & sociis spoliatum, palam Imperatorium factum, & stipendiarium, ac proinde denuo excommunicatum excucullatumque, ut suo loco dicemus; quod non parvum fuit novitiæ religionis opprobrium ac turbatio, quod socius S. Francisci, ipsius adhuc viventis secundo Vicarius, atque Ordinis post mortem bis præfectus, non modo curiæ Romanæ & Prælatis, sed etiam inter exteros, quaque versum Ordo diffusus erat,

erat, notissimus, in eam inciderit amentiam, ut excommunicato & Ecclesiæ hosti adhæserit.. Atque inde majus adhuc malum, ut plures eum sequerentur, ex amplo privilegio aliquot ante annis, dum prima eum vice exauthoraret, a Gregorio concesso, quo conferebatur, ut ubi vellet, viveret, quos placeret, assumeret Socios, quotque deligeret, evocaret ex Fratribus. Erant alii, qui injuste è sede deturbatum contendebant, & hunc, non Haymonem sequendum reclamabant, semper eamdem reassumentes cantilenam, Eliam relictum a S. Francisco Ordinis præfectum, neque sufficisse causam suæ depositionis. Horum murmur & conatus duravit usque ad prædictum Capitulum Genuense, neque tamen audebant palam quidpiam in hac re pertentare. Quidam adhuc Eliam sequebantur.

XII. Inter constitutas, quas diximus, in proximo Capitulo sub Haymone, Religionis Provincias, illa quæ Germaniæ dicebatur, distincta est in Argentinensem, Coloniensem, & Saxoniæ. Bipartita itaque Rheni Provincia in Argentinam & Coloniensem, Argentina, quæ & superioris Germaniæ dicitur, sic separata amplissimas Regiones obtinuit, Bavariam, Palatinatum, Sveviam, Alsatiam, Marchionatum Badensem, ditionem Wirtenbergensem, Heluetiam, Franconiam, Tyrolim, per quas Ordo fuit felicissime diffusus, & in dies incrementa traxit. Primum autem habuit Ministrum fratrem Terdericum, virum admirandæ perfectionis & sanctitatis, quo in humanis esse desinente, & Augustæ sepulto, Provinciæ fræna suscepit circa annum MCCXLIV. frater Conradus de Cœli porta vir magni zeli, & rigidus disciplinæ regularis amator. Mire discrepat ab his Gonzaga, sed vel ex ipsa temporis supputatione, in qua ille valde lapsus est, constabit vetustis, & accurate scriptis his nostris monumentis, seu Chronicis MSS. inhærendum. Dividitur Germaniæ Provinciæ. *Chron. Saxon. ad hunc annum.* F. Terdericus Minister. F. Conradus de Cœli porta. *Gonza. in Prov. Saxon. S. Crucis.*

XIII. Excitatas per hoc tempus turbas & persecutiones in Fratres per Sigifridum III. Archiepiscopum Moguntinensem, dicta referunt Chronica, cujus benevolentiam in Prædicatores & Minores extinxerunt murmur, & querelæ Parochorum, dicentium, in magnum sui lucri detrimentum hos admissos in populo. Sed & in Colonia eisdem, ob hanc ipsam causam Clericis gentilem & innatam, molestias intulit Clerus, quas aliquantulum sapienti ratione repressisse Conradum virum nobilissimum, ex Abbate Villariensi & Cisterciensi Cardinalem Portuensem, in Germania Legatum, in Synodo Coloniensi præsidentem, ita scribit Cantipratanus. In illa synodo quidam parochialis conquestus est dicens: (Ecce Fratres Ordinis Prædicatorum, qui in damnum nostrum Coloniam intraverunt, falcem mittunt in messem alienam: subditorum nostrorum confessiones audiunt; & per hoc in favorem homines sibi attrahunt.) Cui mox Conradus Legatus respondit. (Quis est numerus hominum in parochia tibi subditorum?) Et ille, novem millia, inquit. Tunc consignans se cruce Legatus, dixit: *Quis es tu miserrime, qui tot millibus solus sufficis debitam gubernationis curam impendere? Nescis hominum perditissime quia in illo debes tremendo judicio ante tribunal Christi de his omnibus respondere? Et tu, si tales habes Vicarios quereularis, qui onus tuum gratis relevent, sub cujus pondere nescius conquassaris? Quia igitur ex hac querela indignum te cura omnimode judicasti, ideo privo te omni beneficio pastorali. Hoc facto publicavit auctoritatem, qua a Sede Apostolica Fratribus Ordinis Prædicatorum specialibus privilegiis prædicare populis, & confessiones audire, per sanctissimos Patres D. Innocentium III. D. Honorium III. D. Gregorium IX. commissum sit & injunctum.* Tam de Minoribus quam de Præ- Parochi mendicantibus infensi. *Cantiprat. lib. 1. cap. 9. num. 6.*

dicatoribus hoc refert Bzovius; crediderim querelam fuisse communem, licet Cantipratanus, ex quo historiam exscripsit, de solis agat Prædicatoribus: nam annosæ jam erant querimoniæ de utriusque Instituti viris; quippe sub sancto Engelberto ejusdem Civitatis Archiepiscopo & martyre, occiso anno MCCXXV. jam similes spargebantur calumniæ, a quibus utramque Religionem suo tempore in urbem receptam defendisse narrat catalogus Archiepiscoporum Coloniensium, apud Gasparem Bruschium; nec non illius temporis historicus Cæsarius monachus in Engelberti vita in hunc modum recenset. Cum venissent Coloniam Fratres de novo Ordine Prædicatorum, nec non & Fratres, qui dicuntur Minores, & graves quidam eis essent ex Clero, eisque coram Archiepiscopo Engelberto diversa objicerent, illos accusando respondit: (Quamdiu res in bono statu est, stare finite.) Cumque instarent tam primores, quam plebani, & dicerent, (*Timemus ne isti sint illi, de quibus Spiritus sanctus per os beati Hildegardi prophetavit, per quos Clerus affligetur, & Civitas periclitabitur*, verbum notabile respondit: *Si divinitus prophetatum est, necesse est ut impleatur*; *quo verbo compescuit omnes*.

Bzov. ann. 1211. num. 24.

Brusch. de Episc. Ger. Cæsar in vita S. Engelb. l. 1. cap. 7. apud Sur. ad 7. Novemb.

XIV. Hoc anno feliciter suæ vitæ terminum posuisse beatam Jacobam de Septemsoliis matronam nobilem Romanam, sancto Francisco perdilectam & caram, referunt monumenta quædam antiqua MS. mihi Assisio transmissa. Hæc a morte sancti Patris Francisci, rebus domesticis Romæ compositis, Assisium rediit, ubi perpetuas exercuit vigilias, & sanctas habuit excubias ad beati Viri sepulcrum. De ea plura superioribus diximus annis, & tumulum accepisse, cum duobus filiis Romanis Senatoribus, in Ecclesia secunda prope suggestum. Eodemque anno, scribit Gonzaga, translata ossa beati Patris Jacobi Taruisini multis Prælaturis in Germania functi, virtutibus, & miraculis clarissimi, a Cœnobio novæ Civitatis Magdeburgi ad Monasterium veteris Magdeburgi (duplex enim hujus nominis urbs vetus & nova) & honorifico ibidem loco fuisse recondita. Tunc etiam Adolfus de Scowenberg Comes Holsatiæ, Minorum amplexus est Institutum in Hamburg, in sabbato, die sancti Hippolyti, relinquens post se puerulos Joannem, Gerardum, & Luderum; quibus tutorem dedit Abel Ducem Daciæ, generum suum, ex Mechtilde filia, quæ postea duxit Ducem Svetiæ. Ad illam usque ætatem jam maturam, Comitatum prædictum rexit, rebus feliciter gestis, honoribus maximis apud Imperatorem Fridericum perfunctus, quibus spretis propter Christum, eumdem sequi, sub vili leucophæa veste, in paupertate & humilitate decrevit.

Moritur Jacoba Romana de septem soliis.

Ann. 1212. num. 36. tom. 1. & an. 1215. num. 25. tom. 2.
Gonzag. citat.

Translatio beati Jacobi Taruisini.

Chron. Staden. hoc anno.

Platus l. 1. c. 31.

Adolphus Comes fit Minorita.

XV. Electus item eodem anno in Archiepiscopum Mediolanensem, post mortem Guillelmi Rozolii, frater Leo de Perego, a loco nativo, Valvasorius a familia, corrupte in catalogo Archiepiscoporum Mediolanensium, Leo Peregrinus, Ordinis Minorum Minister, quem a Cœlestino IV. creatum asserit dictus catalogus: sed hoc anno verius scribunt Honuphrius Panvinus & Bernardinus Corius, hanc dignitatem obtinuisse. Neque ad eamdem ab alio assumptum vult Corius, qui discordantibus longo tempore electoribus, Cleroque Mediolanensi, huic quemcumque nominandi auctoritatem jure compromissario tributam refert, atque ea male usum, se in Archiepiscopum nominasse. Ita etiam unus aut alter ex hoc transcripserunt Auctores, de quo tamen est cur dubitem, tum quod alii discrepent Auctores, tum quod non facile ita credi possit de probo quocumque, aut religioso viro, tam inverecunde ambiisse

B. Leo Minorita creatus Archiepisc. Mediolan.

Panu. in Chron. Eccles.
Corius part. 2. fol. 231.

biisse Pontificiam infulam, ut diffidentibus Capitularibus circa graves viros eligendos, omnibus se voluerit præferre; neque si prætulisset ita impune fecisset, nec se nominantem ita placide ceteri vellent audire. Ego sincere nec sine fundamento putarim, hoc donatum honore a Gregorio, eumque curasse, ut in tanta discordia transferretur dignitas in Leonem, cujus merita apud sanctam Sedem, & obsequia erga ipsum Pontificem hoc præmium exposcebant. In epistola etenim Friderici ad Regem Angliæ Henricum III. aliosque Principes transmissa, qua Gregorium post fulminatam excommunicationem in eumdem Fridericum incusat, seque excusat, quam Paris transcripsit, præ ceteris conqueritur de hoc Leone dicens: Præfectos Mediolanensis, imo verius, Papalis exercitus, statuens, scilicet Gregorius, loco sui Gregorium de Monte longo Legatum, & fratrem Leonem Ministrum Ordinis Fratrum Minorum, qui non solum accincti gladiis, & loricis induti, falsas militum imagines ostendebant, verum etiam prædicationi insistentes, Mediolanenses, & alios quicumque nostram, & nostrorum personam offenderent, a peccatis omnibus absolvebant. Hodie quidem prædicti Legatus, & Frater, contra nos, & Imperium se scribunt Rectores, & Dominos. Qui adeo viriliter partes Pontificias contra proscriptum, & excommunicatum Imperatorem Mediolanensibus semper infestum desendebat, merebatur, ut ab eodem Pontifice in electorum discordia Mediolani donaretur præfectura. Ea potius est, ut habet Panuinus, annis XVIII. mortuus, ut scribit Corius, anno millesimo ducentesimo quinquagesimo septimo, die decimo quarto Octobris, homo semper magnanimus, & ultra quam monachalis, aut Pontificalis expetebat status; ad arma paratus, inhians etiam in commoto Mediolani statu temporali rerum dominio. Eum Beatum, & non mediocris sanctitatis virum vocat Rodulphus, quem Lignani Comitatus Mediolani, ait, jacere miraculis gloriosum. „ Hic ille est Leo, uti probabiliter temporum ratio, & „ locorum vicinia suadent, quem Umbertus Locatus in sua historia Pla„ centina monet sub annum MCCXXXIII. ejusdem Urbis discordias com„ posuisse. Etenim in hunc unum omnes suas differentias compromi„ sisse scribit; mox illum viginti utrinque a se electos jussisse, ut invicem „ semet amplexarentur, & oscularentur; & demum æque divisis hono„ rum titulis Lanterino Mainerio in Prætura urbis confirmato, omnium „ societatum colligationes dissoluisse.

Paris ann. 1239.

Rodul. fol. 119.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

XVI. In ipso hujus anni limine III. Nonas Januarii tertio ab urbe capta mense, dedit Valentiæ Rex Jacobus extra portam Boatellanam, Meridiem inter & Occasum, prope viam, quæ ducebat Ruzafam, situm & fundum ædificando Minoribus Domicilio, præsentibus infante Ferdinando, Domino Petro Ferdinandez de Azagra, Domino Artalo de Luna, D. Ximeno de Urrea, & D. Assalido de Gudal, quorum nomina exprimuntur in donationis diplomate. In hujus Valentini Conventus situ præextitisse hortos regios, & voluptatis domum Regis Mauri Azeiti Abuzeiti, eaque hunc obtulisse, habito consensu Regis Jacobi, Fratribus Minoribus in remissionem peccaminum, & satisfactionem occisorum eorumdem consodalium omnia vetusta nostra MS. monumenta, & ceteri Scriptores commemorant cum Gonzaga; sed horum non fuit mentio in donationis instrumento, idque ex una fortassis e duabus causis; vel quia Rex Jacobus tamquam urbis Dominus, ad quem spectabat fundi dominium, in eo ædificandi dumtaxat dedit licentiam; Azeitus autem quod

Diagut. lib. 7. Annal. Valent. cap. 29.

Conven. Valentinus.

Hist. Prov. Valent. MS. Chron. antiq. Marian. cap. 10. Bern. a Bessa. Gonza. in Prov. Valent. Con. 1.

Joann. Mariana lib. 12. de reb. Hisp. cap. ult. suum erat ex donatione Jacobi palatium, & hortos Fratribus dedit, concedente unoquoque quod ad se pertinebat: vel quia anno præterito sub bellorum strage quidquid erat spectabile, aut diplomate dignum destructum erat; quippe inter portam Xareanam & Boatellanam supra dictam Jacobi locabantur castra, quia commodior ille locus, quod murus ea parte prominens in anguli formam Christianis oppugnandi commoditatem præbebat. Ut ut sit loci possessionem acceperunt duo Minoritæ, qui Regi Jacobo bello & pace aderant, qui brevi utriusque Regis beneficentia Cœnobium ædificarunt, quod nunc amplificata Civitate, valloque dilatato, muris urbis circumscribitur, adauctumque est cura & sollicitudine Senatus Valentini. Dubitasse quosdam an hic martyrium subierint sancti Patres Petrus & Joannes martyres Turolenses, an vero in foro olim de Ficu, nunc a Sancta Tecla cognominato, supra notavi, sed frequentia insignia Turolii in primo claustro, ea ex parte, qua ad capitularem aulam tenditur, in memoriam hujus martyrii posita fuisse refertur in historia quadam MS. illius Provinciæ, & propter passionem suorum consodalium potius eo in loco, quam alibi suum struxisse domicilium Minores suspicari licet; atque præ foribus Monasterii, incisis sequentibus impolitis carminibus, hic ipse perpessi martyrii locus designatur.

Anno 1231. n. 47.

An hic passi Martyres Turolenses.

Quæ fueras olim Maurorum Principis aula
Dum hæc urbs illius sub ditione fuit.
Jam remanes fœlix; Fratrum madefacta duorum
Pro Christo fuso sanguine, sacra domus.
Postea Franciscus, rueret ne culmine Templum
Codinati, inquit; labitur ecce domus.
Surrexit tremefactus eques, pia numine Templa
Francisco reparat sumptibus ille suis.
Nunc tandem cœlo, divisque faventibus, hujus
Conditur excelsæ porticus ampla domus.

XVII. Quod de Codinate sive Codinatio in carminibus insinuatur illud est, quod minante Monasterii Ecclesia ruinam, beatus Pater Franciscus apparuerit nobili cuidam Valentino Berengario Codinatio, Petri IV. Aragoniæ Regis Magistro rationum in mendici forma, inter connumerandam regiam pecuniam, semel atque iterum eleemosynam pro Christi amore petens. Cui ille pauperem eum existimans, ut inferius eam a famulis habiturus secederet, quodque ille locus expetendæ eleemosynæ non esset accomodatus, respondit. Cumque tertio eadem referens pauperum Patriarcha ad eum reversus esset, objurgationem pro eleemosyna retulit, parumque abfuit, quin vi loco ejiceretur. Sed ut primum brachia in modum crucis extendit, sacraque stigmata splendore perfusa, illi conspicienda obtulit, præfatus Berengarius ad ejus pedes provolutus, furoris atque inclementiæ ostensæ veniam exoravit. Cui Seraphicus Pater: Vade, inquit, repara domum meam, quæ labitur. Statimque ab ejus oculis evanuit. Quo eventu Berengarius omnino territus, relictis omnibus, ad hujus loci Fratres se contulit, illisque capitulariter congregatis rem totam aperuit, atque quid sibi necessitatis occurreret, quibusve indigerent, ut resciret supplicavit. Certior itaque de imminente Templi ruina factus, ipsum evestigio ex propriis facultatibus reficiendum, reparandumque curavit, atque moriens anno Domini MCCCLXXV. in ejus meditullio sepeliri voluit. Cujus denique even-

eventus memoria, ne aliquando periret, Joannes Aquilonius sacræ divi Jacobi militiæ Commendatarius, ejusque legitimus hæres & successor, præfati Berengarii sepulcro lapidem anno Domini MDLXXVIII. trita jam prætereuntium pedibus vetusta lamina ænea, in qua incisa erat miraculosa hæc apparitio, superponendum curavit, eique hujusmodi historiam hoc ordine curavit insculpi.

D. O. M.

Sub hoc marmore jacet Berengarius Codluat. equestris Ordinis, Terraconensis Regis præfectus rationibus, Dominus pagorum Albalat, Benimamet & Mislata, cui in suis ædibus agenti via, quæ vulgo appellatur de Caragoça divus apparuit Franciscus splendida luce fulgens, suavique odore fragrans, plagisque ad instar Christi insignitus, efficaciter monens, ut Franciscanorum Conventum ruinam minantem brevi reficeret, quod statim liberaliter maxima pecunia effecit. Cui Dominus Joannes Aquilonius Regis procurator, sive bajulus generalis, ejus pronepos, legitimusque hæres sepulcrum istud vetustate demolitum denuo instauravit.

XVIII. Adhuc Valentiæ recens est memoria hujus apparitionis; nam in platea Cæsaraugustana, vulgo de Zaragosa, primæ ad dextram occurrunt dicti Berengarii ædes venienti e foro sanctæ Catharinæ, & domus apparitionis vocantur, ipsaque aula, ubi apparuit, aula sancti Francisci nuncupatur. Dormitorium autem amplum extructum est ex testamento Domini Ferdinandi Perez, prædicti Regis Azeiti filio, condito anno MCCLXII. assignatis testamentariis fratre Albalate Episcopo Valentino, Gondisalvo Perez Archidiacono, Ximerio de Toria, & D. Petro Sanchez de Calataiud; quod ad annum MDCXVI. vetustum nimis demolitum est, erecto alio longe ampliori, ex venditis auctoritate Pauli V. bonis quibusdam ipsius Conventus, dum esset Patrum Conventualium; a quibus transiit ad Observantes anno MD. sed post sexennium iterum rediit ad Patres Conventuales, deinde anno MDLXVII. ex Pii V. mandato, redditus est Observantibus. Ad primi claustri lævam, Ecclesiam petentibus præmemorati Regis Azeiti, qui pie aliquot annis post baptismum vixit, & Christiane mortuus est, occurrit mausoleum affabre elaboratum, & sacellum parvum eo ipso in loco, in quo præfatos Minoritas ab eodem Rege trucidatos fert traditio vulgaris. Extat & aliud sacellum in ipsa Ecclesia ab inclyta Cardonarum Aragoniæ Ammirantium prosapia constructum, in quo venerabilis, & pii Patris Petri Aragonii Minoritæ, Jacobi secundi Aragonum Regis, & Constantiæ Reginæ beati Ludovici Episcopi sororis filii, vitæ sanctimonia, & morum candore clarissimi, ossa honorifico conduntur sepulcro.

Restauratur Côventus.

XIX. In urbe Stampensi regionis Belciæ in Francia, Senonensisque diœcesis, circa hoc tempus vel ante, erectum Minorum Conventum constat ex quibusdam sepulcrorum epitaphiis præferentibus annum Christi MCCXL. Auctores habuit Blancham Reginam, & Ludovicum filium, qui Ecclesiam pulchris sacellis ornatam consecrarunt Joanni Baptistæ. Demolita est universa ædes ab hæreticis, a quibus passus est illustre martyrium Venerabilis Pater Ludovicus de Plana hujus Monasterii alumnus, claro natus sanguine. Compositis seditionibus, & bellorum tumultibus, Cives Stampenses laudabili cum diligentia, ad Fratrum preces, domum solo fere adæquatam, primævo reddiderunt splendori.

Convent. Stampen.

Gonza. in Prov. Franc. Con. 18.

Conv. Abbatis villæ. *Indid. Con. 31.* ADDITIO Patris Lucæ Waddingi.

dori. Hoc anno inchoatum in urbe Abbatis villæ diœcesis Ambianensis, juxta Lancearum pontem, Conventum Minorum, summa celebri fluvio majori ex parte circumdatum, constat ex eorumdem monumentis in dictæ ædis archivo servatis. „ Prius extructum referunt alia ad me inde „ missa monumenta prope ædem sancti Vulframi, superstite adhuc „ sancto Francisco. Sed cum quibusdam æmulis graves viderentur, „ eaque sede semel, & iterum deturbarentur, provocatum est ad Epi- „ scopum Ambianen. cum vero vehementer urgerent Decanus, & Ca- „ nonici sancti Vulframi nimis sibi appropinquasse Fratres, circa an- „ num MCCXXX. decrevit Episcopus, ut loco cederent, dato eis veteri „ Hospitali prope supradictum pontem, ubi hoc anno novam fabricam „ incœperunt. Ad locum ampliandum Eduardus Anglorum Rex, & „ conjux Eleonora quamdam terræ portionem Fratribus emerunt: qui- „ bus etiam Joanna quondam Castellæ, & Legionis Regina bonam pe- „ cuniæ summam largita est. „ Paulatim crevit plurium benefactorum eleemosynis, quorum potiores feruntur illustres Domini de Gaux, idque confirmant ejusdem familiæ insignia, non solum præ foribus Ecclesiæ, sed ubique locorum totius Conventus affixa. Magna etiam fuit in eumdem Conventum beneficentia Domini Guillelmi Bombergi, Ordinis Regii equitis, cujus corpus in saxeo locello in medio capituli jacet sub nigra tumba marmorea. Inter doctos viros, qui ex hoc loco prodierunt, ille notissimus est, Joannes Mabillæ Theologiæ Doctor peritissimus, quam multis annis publice professus est Parisiis, deinde Franciæ Provinciam integro moderatus est triennio, bibliothecamque Parisiensem optimis libris instruxit. Decessit in celeberrimo Monasterio Sanctimonialium Longi Campi, ubi sepulturam accepit. *Rodul. fol. 291.* Toruniæ etiam in Prussia hoc anno concessa Minoribus a Pompone Magistrorum Cruciferorum area ad suum Monasterium exædificandum.

XX. Scripsit hoc anno Pontifex XIII. Kalendas Martii ad Abbatissam & Couventum Damianitarum sancti Pauli de Spoleto, ne possessiones ullas sui Monasterii vendere, donare, locare, permutare, in emphyteusim concedere, titulo pignoris obligare, vel distrahere, seu modo quolibet alienare, absque licentia Sedis Apostolicæ præsumerent. Regulam transmisit Idibus Martii ad Abbatissam Monasterii sanctæ Elisabethæ de Ulma Constantiensis diœcesis, quod superiori anno diximus fundatum. Sanctimonialibus Monasterii sancti Angeli Esculani concessit sub Nonis Junii, ut a quoquam conveniri non possent per Apostolicas litteras, nisi de illarum ordine expressam fecissent mentionem. VI. Kalendas Novembris confirmavit privilegium immunitatis, & libertatis concessum Abbatissæ, & Monasterio sancti Francisci de Offida Firmanæ diœcesis, per Priorem, & Conventum sanctæ Mariæ castri Offidani, celebri Monasterio Farfensi subjectum, habentem jurisdictionem spiritualem, & temporalem in eodem castro. Statuit insuper, ut Abbati, seu Priori prædictorum Monasteriorum, aut Conventibus eorumdem in nullo alio tenerentur respondere, quam in censu duarum librarum ceræ; neque ab alio visitarentur, quam a Visitatore Monasteriorum Ordinis sancti Damiani, neque liceret alicui, sine speciali mandato Sedis Apostolicæ, sententiam excommunicationis, vel interdicti in easdem promulgare. V. Idus Decembris constituit, ut in eodem Monasterio numerus Sanctimonialium non præteriret vigesimum, ne propter multitudinem effrænatam accedentium, Religionis status perturbaretur, dum temporalium re-

Varia privilegia. *Ann. 1237. n. 15.*

rerum facultas non suppeteret opportuna. Scripsit etiam v. Kalendas Augusti Ministro Saxoniæ, ut Henrico Lantgravio Thuringiæ, & uxori ejus Gertrudæ, filiæ Ducis Austriæ, noviter matrimonio conjunctis, (licet sint, qui anno sequenti has nuptias dicant celebrasse,) & cupientibus se divinæ gratiæ per opera dignæ pœnitentiæ coaptare, religiosum aliquem sui Ordinis Sacerdotem concederet. Verum est, eumdem Henricum creatum ab electoribus Imperatorem Romanorum, habuisse confessarium Fratrem Elgerum de Honstein, Priorem Isnacensem Ordinis Prædicatorum, quem secum duxit Francofurdiam, tamquam sanctum directorem, qui ibidem diem obiit extremum, mortuum tamen reduxit Henricus in Ysenach ad suum Conventum. Renovavit etiam sub III. Idus Junii privilegium a se concessum, anno VII. Pontificatus, Minoribus euntibus ad terras Saracenorum, ut possent eos baptizare, clericali insignire charactere, & apostatas reconciliare. Diploma hujus concessionis nos dedimus superius.

Histor. Lantgra. cap.50.

Anno 1233. n.7. tom.2.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. DUm Fridericus, velut aper de Silva, vineam Domini Sabaoth
„ depascere conaretur, Eliasque hortum minoriticum, cultu-
„ ræ spiritualis imperitus, ac nimium turgidus pessundaret, Agricola
„ ille Cœlestis, qui eam plantaverat, & filio suo hunc in Paradisum
„ deliciarum prælegerat, præpotenti sua gratia in pristinum utrumque
„ splendorem, & gratam feracitatem restituere volens, Religiosorum
„ Minoritarum inter alios corda succendit, & desiderio proficiscendi
„ contra infideles Crucis dilectissimi Filii sui, & Domini nostri Jesu
„ Christi infestissimos hostes, armavit; quod ut novit Summus Pastor,
„ qui insomnis super gregem Dominicum vigilabat, in eorum favorem,
„ ut commodius suorum desideriorum promoverent, perficerentque
„ opus, diploma quod incipit *Cum hora undecima &c.* III. Idus Junii
„ relatum in monumentis Ordinis, expedivit.

Indiculus.

„ II. In Tuscia hæc inter. Fœlix ille Dominus Albertus Montis
„ Acuti Illustrissimus Comes, qui ad prædicationem S. P. N. Francisci
„ conversus ad Dominum, habitum Tertii Ordinis de manibus ejusdem
„ suscipere meruit, ut refert Joannes *de Torrez* in suis practicis exhor-
„ tationibus super Regulam Tertiariorum, sanctitate nitebat hoc an-
„ no MCCXXXIX. VII. Kalendas Decembris, eumque in suo Martyro-
„ logio ad præfatam diem assignavit Arturus. Beatus item Lucius, sive
„ Luchesius, utroque enim modo appellabatur, hoc eodem anno san-
„ ctitate, & prodigiis clarus, emicuisse asseritur, de quo sic Antoninus
„ in sua historia notavit; anno Domini MCCXXI. beatus Franciscus in-
„ stituit Tertium Ordinem, qui dicitur Pœnitentium, propter illos,
„ qui Matrimonio juncti, facere pœnitentiam flagitabant: quorum pri-
„ mus fuit quidam homo dictus Lucius: ita autem virtutibus fulsit, ut
„ & miraculis claruerit. Hic autem Lucius, sive Luchesius, ut in suis
„ adnotationibus ad Martyrologium notavit ejus Auctor, Hetruscus
„ erat natione, & virtutibus, ac signis admirandis multum emicuit:
„ ferunt, a D. P. Francisco habitum Tertii Ordinis suscepisse, & postea
„ tanta sanctitate floruisse, ut ad ejus sepulcrum apud Fratres Minores
„ Montis Imperialis prope Podium Bonitium, haud pauca edita sint
„ miracula, quibus permoti fideles, copiosas ibidem eleemosynas por-

Albertus Comes Montis Acuti ex tertio Ordine sanc. floret.

Torrez sup. Reg. Tert. fol.37.

Artur. martyr. Francisc.

Antonin. par. 3. hist. tit. 24. c.7. §.3. ap. Bajard.

Item Lucius.

re-

„ rexerunt ad construendam (demolito antiquiori Sacello) pulchram „ satis Ecclesiam in honorem ipsius beati Luchesii, ubi honorifice in „ arca marmorea, sub dicti Conventus altare corpus jacet; sacrum „ vero ipsius caput singulis annis eo die Dominico, qui passioni Salvatoris dicatus est, convenientibus Populo, & Clero, maxima cum „ veneratione processionaliter defertur ad dictum Castrum Podii-Bonitii, auctoritate, & indultu Gregorii X. Papæ; obiit autem XXVIII. „ Aprilis, quo die memoria ejus agitur, anno vero Christi MCCXXXIX. „ ut refert Bajardus in Theatro; porro vitam illius copiose plures describunt, quos quisque apud Arturum ad diem XXVIII. Aprilis in „ adnotationibus notatos legere potest.

Bajard. in Theatro. F. Artur. loc. cit.

„ III. Illustrissimus Petrus Rodulphus libro secundo historiarum „ Seraphicæ Religionis, in Provincia Siciliæ sub Custodia Panormitana, „ meminit cujusdam beatæ Elisabethæ Virginis, Tertii Ordinis S. P. Francisci alumnæ, quæ admirandæ vitæ extitit puella, & annorum ætatis „ tertio-decimo, non sine sanctitatis opinione migravit ad Sponsum „ virtutibus florens, anno Dominicæ Incarnationis MCCXXXIX. pridie „ nonas Februarii, cujusque Corpus Panormi in Sicilia jacet. Admirationem minuit in hac puella, Deum in sexu fragili, & consimilis ætatis, etiam victorism martyrii contulisse.

Elisabetha Virgo tertii Ordinis virtutibus conspicua.

„ IV. Cum Fr. Taurimirus Bohemus Provinciæ Bohemiæ, & Poloniæ secundus Minister Capitulum, sive Congregationem Provincialem hoc anno MCCXXXIX. celebrasset Uratislaviæ in festo sancti Calisti; *Pomo de Hosterno*, sextus Magister Cruciferorum, Monasterium, „ & Ecclesiam sub titulo beatæ Mariæ Virginis Thorunii fundavit Fratribus Minoribus, & aream ad inhabitandum iisdem concessit, ut referunt *Miechou*, *& Rodulphus* Conventus Provinciæ Saxoniæ recensentes: concordatque Fridericus *Schembec* Societatis Jesu in suo „ lumine in tenebris errorum resplendente, lingua vernacula vulgato, „ adjungens, Religionem Franciscanam prius Thorunium memorato anno, postea Culmam ex Provincia Saxoniæ fuisse introductam; hæc „ habet Casimirus Biernacki.

Fr. Taur. celeb. Capitulum.

Fratr. Minorib. Culmæ in Saxonia.

Miech. l. 3. c. 39. Rodul. lib. 2. fol. 291. Frid. Sch.

Wadd. infr. ad annum 1515.

ARGUMENTUM.

Generalis convocat Synodum ad Montempessulanum. Abbas Stadensis Albertus vir celebris, fit Minorita, necnon Joannes Brennus Imperator Constantinopolitanus. Moritur beatus Simon de Collazono miraculis clarus. Eremitæ Augustiniani negligentes exequi Pontificis mandatum circa habitum exteriorem, coguntur alium admittere. Quædam referuntur miracula sancti Antonii Patavini, & sancti Francisci. Prædicatores, & Minores strenue laborant in cruce prædicanda pro subsidio Imperii Constantinopolitani. Multas accipiunt ædes in diversis Provinciis.

I. REBUS in Urbe compositis, inita Pontificis gratia, & capta benevolentia, perrexit novus Generalis Minister in Galliam, ubi, ob difficultates aliquas occurrentes circa regimen illarum partium, seniores Ordinis Patres convocavit sub mense Maii, ad consilium ineundum circa constituenda in Monasterio Montispessulani. Plures editæ sunt ibi constitutiones pro peculiaribus Provinciis, & circa futura Capi-

Bern. a Bessa sub Haymone. Marian. cap. 11.

Synodus ad Montempessulanum.

pitula generalia celebranda. Multa salubriter statuit, & præcepit bonus hic Rector, quibus stabiliendis, & exequendis multum profuit præcipientis virtus, & sapientia, necnon exemplum in omnibus præeuntis. Hæ illæ potissimæ ferendarum legum conditiones, ut prudenter Rector præcipiat, deinde patiatur ipse legem, quam tulerit. Felix hinc hujus Viri regimen evasit, atque ipsa felicia judicantur auspicia ex optimis, magnisque Viris, sub eodem ad Religionem accedentibus. Hoc ipso namque anno Albertus Abbas Stadensis, Bremensis diœcesis, ad hanc dignitatem assumptus per mortem Christophori Abbatis anno MCCXXXII. vir gravis & doctus, ex sua historia, quam sæpissime historici quique docti nominant, undique notissimus, se ad Minores Fratres reddidit XIII. Kalendas Septembris feria 2. Cui Thidericus, Monachus de Ratstede, successit. Universam historiam sui transitus a Benedictino ad Franciscanum institutum, ex ipso libet transcribere. Abbas siquidem Albertus, inquit ipse, sæpius in Regula beati Benedicti, quam professus fuerat, animadvertit hunc articulum, ubi dicitur, quod qui eam servare tenetur, & non servaverit, sciat se adeo damnari, quem irridet. Romanam adierat sedem anno Gregorii Papæ XI. videlicet anno Domini MCCXL. Papæ supplicans, ut locum suum in Cisterciensem Ordinem commutaret, ut sic Fratres ibidem commorantes sub observatione sanctæ Regulæ possent diem extremum, & adventum districti Judicis, sine gravissimo animarum suarum periculo exspectare: Papa petitionem ipsius exaudiens, talem ei dedit litteram. Abbas Stadensis fit Minorita.

GREGORIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI,

Venerabili Fratri Bremensi Archiepiscopo, & dilectis filiis Decano, & Joanni de Beversak Canonicis Bremensibus, salutem & Apostolicam benedictionem.

II. *Desideria devotorum, in quibus fructus æternæ vitæ contineri dignoscitur, eo promptioribus, ad effectum per nos sunt deducenda studiis, quo super talibus exequendis nobis inesse debet diligentia specialis. Hinc est, quod cum Monasterium sanctæ Mariæ in Stadio Ordinis sancti Benedicti Bremensis diœcesis, sicut accepimus, sit, peccatis exigentibus, ita dispositum, quod evidenter ibidem, non absque divini numinis offensa, salus negligitur animarum, ad preces Abbatis ejusdem Monasterii super hoc salubriter providere volentes, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipsum, si salubriter in suo non possit Ordine reformari, de Cisterciensi Ordine consilium habendo præ oculis reformare curetis, illos ex iisdem Monachis, qui forte meliorationis hujusmodi gratiam consequi recusantes, noluerint habitum Cisterciensem assumere, in aliis locis sui Ordinis collocando, contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescatis. Quod si non omnes his exequendis interesse poteritis, tu frater Archiepiscope, cum altero eorum nihilominus exequaris. Datum Viterbii 11. Nonas Maii Pontificatus nostri anno XI.*

III. Huic negotio Archiepiscopus a prima fronte interfuit, & Abbas ad curiam de ipsius voluntate, & conscientia processit, cui etiam ad ejusdem rei executionem fidum consilium, & firmum auxilium repromisit.

misit. Die itaque sanctæ Mariæ Magdalenæ Abbatem, & totum Conventum super capellam suam in Stadio convocavit, cum collega suo in hoc facto Gernando, Decano majoris Ecclesiæ in Brema, eisque Papalem litteram declaravit, hoc adjiciens, quod se studerent in suo Ordine reformare, alioquin vellet circa ipsos mandatum Apostolicum adimplere. Duo de Minoribus Fratribus, videlicet Eilbertus de Danneberg, & frater Henricus de Haluerstad, & Joannes Monachus de Ratstede, qui etiam se postea ad Minores Fratres reddidit, huic intererant actioni. Abbas executionis finem ab illa die plusquam per biennium expectavit, & sæpius monens Archiepiscopum, sæpissime Decanum, videnfque quod nihil proficeret, sed magnus tumultus fieret, & periculum animarum, ab admonitione destitit, & propositum suum posse fieri desperavit. Hoc siquidem negotium sic est sine termino terminatum. Abbas autem intelligens, se sine effectu laborasse, ad Minores Fratres prædicto tempore, scilicet anno gratiæ MCCXL. intravit.

Scripsit Albertus Chronica in Ordine Minorum.

Wyon. lib. 2. ligni vitæ c.62.

IV. Est hic quod obiter adnotaverim contra Arnoldum Wion, dum scribit, Albertum hunc suam scripsisse historiam, dum adhuc viveret sub Instituto Benedictino. Sed in contrariam assertionem ipsum adduco testem Albertum, etenim in ipsis illis Chronicis, in quibus concinnandis ultra sexdecim insumpsit annos, scribit ita statim in exordio. (Sumentes igitur a mundi principio exordium, succincta narratione usque ad nostra tempora procedemus, quibus sumus contemporanei, quanto expeditius poterimus, ostendentes. Tempora vero nostra sunt hæc. Millesimus ducentesimus quadragesimus annus gratiæ jam effluxit. In Sede Petri Gregorius IX. jam tredecim annos sedit &c.) & ad annum DXXXII. commentationem addens de anno bissextili, ita interserit; (unde factum est, ut dies, qui in primo anno creationis mundi brevissimus erat illo tempore, quo nunc habemus VIII. Idus Februarii. Dies autem Nativitatis Christi, eo nascente, erat in prolongatione per XXXIX. annos. Hodie autem, id est MCCLVI. anno gratiæ LIII. dies pleni a mundi principio intraverunt &c.) quo fit, ut aperte constat, quod nondum Benedictinus esset, sed suscepta jam Minorum vita, Chronicon suum inchoaverit, & perfecerit. Etenim si anno MCCXL. mense Augusti transiverit ad Minores, eodemque vel sequenti, opus incœperit, & anno MCCLVI. adhuc non perfecerit, clarior est illatio, quam quæ possit negari. Jam superius monui, alium hunc esse ab Alberto Pisano Hetrusco, quos tamen Henricus Willot, & Antonius Possevinus confundunt.

Imperator Joan. Brennus fit Minorita.

V. Clarior & nobilior alius accessit discipulus Joannes Brennus Comes Viennensis, mox Rex Hierosolymitanum, demum Constantinopolitanus Imperator, post datam Martham filiam suam ex Berengaria Sorore Regis Castellæ Balduino II. in matrimonium, summa pompa, & majestate coronatus. Post rectum aliquot annis Imperium, transmissumque Generum in Gallias hoc anno, ut quidam scriptores volunt, vel anno MCCXXXVII. secundum alios, diem terminavit ultimum, factus prius Minorita. Imperatorium in humilem hunc mutasse statum, præter Marianum, Marcum Ulyssiponensem, Chronica antiqua, aliosque nostros Auctores, qui ita scribunt, testes adhibeo externos; Jornandem in Chronico MS. in Bibliotheca Vaticana, Hieronymum Platum, & Abrahamum Bzovium. Translationis autem, seu tantæ mutationis historiam do ex citato MS. Vaticano. Joanni prædicto vehementer desideranti co-

Jorn. cap. 232. par. 3. Platus lib. 2. c. 26. Bzov. an. 1238. num. 4.

cognoſcere finem ſuum, & tempore non pauco pro hoc ſupplicanti altiſſimo, tamdem dormienti nocte quadam, aſtitit ei Vir venerabilis albis indutus, in manibus ſuis tenens habitum Fratrum Minorum, cum chorda & ſoleis, & ait illi: Joannes, de fine tuo ſollicitus deſideras ſcire modum: noveris hoc eſſe voluntatis divinæ, te in hoc habitu moriturum. Perhorreſcens, Regalis, ac Imperialis faſtigii finem tam deſpectum exterritus, gemebunde clamavit. Concurrentibus tum cubiculariis rem patefacere noluit. Sequenti nocte apparuerunt ei duo albati, & tertia tres eadem repetentes, juxta tres honorabiles ejus ſtatus Comitis, Regis, & Imperatoris. Excitatus autem, vocari jubet fratrem Angelum confeſſorem ſuum, qui lacrymanti ait: habui, & ego tuæ ſimilem viſioni, cauſam ſcio vocationis. Poſt paucos autem dies tertiana correptus, habitum ſumpſit, & vitam in Ordine feliciter conſummavit, & infirmus ac debilitate gravatus dicebat: o dulciſſime Jeſu Chriſte, utinam ego, qui delicioſe in pompa habitu ſeculari vixi, veſtibus pretioſis indutus, ſic poſſem, ſicut & ſtudeo, in hoc humili habitu, cum ſacco ad collum eleemoſynas petendo oſtiatim, tuæ ſanctæ paupertatis, & humilitatis ſequi veſtigia. Circa tempus, quo in Ordine vixit non concordant Auctores.

VI. Mortuum item hoc anno beatum fratrem Simonem de Collazzono Virum ſanctum & nobilem, de quo nos ſæpius præfati ſumus, teſtantur vetuſta monumenta Aſſiſio tranſmiſſa. Summa cum prudentia, & humilitate Provincias Marchiæ, & ſancti Franciſci gubernavit. Matrem, Comitiſsam Collazzoni Ottonis Imperatoris conjugi valde caram, Sorores, & neptes ad Inſtitutum Damianitarum reduxit, patrem item, fratres & conſanguineos alios Minoritis addixit. Multis in vita, & poſt mortem miraculis ejus ſanctitatem Dominus patefecit; quæ ut indagarentur, & ſerius examinarentur ſcripſit Innocentius IV. anno IX. ſui Pontificatus ad Epiſcopos Spoletanum, & Eugubinum, & Abbatem de Ferentillo. Primæ litteræ ejuſdem ſunt tenoris cum iis, quas Gregorius IX. dedit pro inquiſitione miraculorum beati Benevenuti. Secundas & tertias hic damus, ex ipſo proceſsu aſservato Spoleti apud Patres Conventuales, in quorum æde jacent ejus reliquiæ. Proceſsus tranſumptum authenticum mihi tranſmitti curavit Reverendiſſimus Pater Felix Franciſchinus a Caſſia eorumdem Patrum Vicarius Generalis.

Moritur B. Simon de Collazzono.

INNOCENTIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI.

Venerabilibus Fratribus Spoletan. & Eugubin. Epiſcopis, & dilecto filio Abbati Monaſterii de Ferentillo Spoletan. Diœceſis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

TEſtes legitimos, quos ſuper vita & converſatione, ac miraculis recolendæ memoriæ Fratris Simonis Ordinis Minorum Fratrum debetis recipere, prius ab eis præſtito juramento, diligenter examinare curetis, & de omnibus, quæ dixerint interrogetis eoſdem, quomodo ſciunt, quo tempore, quo menſe, quo die, & quibus præſentibus, quo loco, ad cujus invocationem, & quibus verbis interpoſitis, & de nominibus illorum, circa quos miracula facta dicuntur, & ſi eos ante cognoſcebant, & quot diebus ante eos viderunt infirmos, & quanto tempore fuerunt infirmi, & quan-

quanto tempore visi sunt sani, & quo loco sunt oriundi, & interrogentur de omnibus circumstantiis diligenter, & circa singula capitula fiant, ut expedit, omnes quæstiones prædictæ, & sic series testimonii, & verba testium fideliter redigantur in scriptis. Datum Perusii x. *Kalendas Maii Pontificatus nostri anno* IX.

EISDEM.

VII. *Litteras nostras vobis direxisse dicimus continentes, ut miracula, quæ Omnipotens Dominus per merita beati Simonis Ordinis Fratrum Minorum ostendere dignatus est, diligentius inquirere, ac ea sub vestris sigillis ad nostram destinare præsentiam curaretis. Quia vero in diversis Civitatibus, & locis aliis dicuntur, hujusmodi miracula reperiri, & propter guerras, & alia impedimenta legitima, vos ad inquirendum de ipsis conferre ad tot loca, seu Civitates personaliter sicut asseritis, non potestis, ne forte propter hoc hujusmodi negotium remaneat imperfectum, præsentium vobis auctoritate mandamus, quatenus Inquisitionem miraculorum secundum formam per supra dictas litteras vobis traditam, extra Civitatem Spoletam in locis, in quibus de ipsis debeat fieri plena fides, Episcopis, vel Abbatibus Cisterciensis Ordinis, seu Prioribus Ordinis Prædicatorum illarum partium libere committatis. Quod si non omnes iis exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Perusii* VI. *Idus Julii Pontificatus nostri anno* X.

Ejus miracula. *Pisan. confor. 8. fol. 61.*

VIII. Auctoritate hac fulti Pontificia prædicti Domini, diligenti adhibito examine, sequentia compererunt miracula, quæ ex ipso processu, quem etiam vidi, Pisanus reduxit ad compendium. Puerum Spoleti submersum in aquis molendini ad vitam restituit: in Civitate Firmana, alium in profundum puteum lapsum a morte liberavit; similiter alterum ab eodem eruit periculo. Contractos diversimode curavit undecim; herniacos quinque; cœcos viginti duos; mutos undecim; surdos sexdecim; claudos octo: a mammillarum infirmitate mulieres tres; a tumore corporis, & membrorum undecim; a regio morbo novem; a dæmonio quatuor; a calculo duos; a podagra quinque; a gutturis, & menti malo tres; a strumis duos. Mente captos tres sani reddidit judicii; occultas infirmitates a quinque repulit; curvos erexit tres; aridos membris duos sanavit; lethargum patientibus sex; necnon aliis totidem somni fuga laborantibus repentino adfuit remedio. Splene dolentem unum; testibus alterum; umbilico & ventre tres perfectæ reddidit sospitati. Nausea horribili pereunti appetitum restituit; Leprosum unum; alterum spasmo vitam fermè exhalantem curavit. Equum languentem robustum fecit; pastorem, & oves languidas sanavit. Constant hæc omnia ex probatis, & juratis testibus in ipso processu; quæ dum viderentur in Curia, obiit Innocentius, & remissa est sollicitudo Spoletanorum de Viro sancto canonizando.

Jubentur Eremitæ Augustiniani præscriptum suscipere habitum. *Ann. 1237. n. 11.*

IX. Dum Patres Eremitæ Augustiniani, ac alii Religiosi eisdem Eremitis conformes habitu, in Marchia Anconitana formam habitus Minorum, non obstante prohibitione Pontificia, quam supra retulimus, adhuc gestarent, in eorumdem Fratrum Minorum infamiam, & scandalum plurimorum, uti ipse loquitur Pontifex, hoc anno scripsit ad universos Episcopos per dictam Marchiam constitutos, ut dictos Eremitas, & Religiosos ad observantiam constitutionis Apostolicæ, & Legatorum

Pon-

Pontificiorum de ferendis habitibus nigris, corrigia, & baculis eo modo quo supra dictum est, censuris compellerent Apostolicis. Incipiunt litteræ: *Dudum apparuit in partibus Lombardiæ* datæ Laterani IX. Kalendas Aprilis. Dum autem Episcopi Pontificis exequerentur mandatum, Eremitæ interposuerunt appellationem ad eumdem Pontificem, cujus occasione omiserunt Episcopi contra illos procedere, quod ut Gregorius rescivit, Episcopos per suas litteras incipientes: *Apparente dudum*, datas XV. Kalendas Augusti, carpsit graviter, jubens ut non obstante dicta appellatione, ad executionem sui mandati procederent. Interim comparuit coram Pontifice Fr. Andreas Generalis Prior majoris partis Eremitarum Marchiæ, cum quibusdam Fratribus suis, & se admitti ad prosecutionem appellationis jam dictæ cum instantia postulavit. Pontifex autem appellationem frivolam reputans, eumdem Andream super hoc noluit audire. Ceterum dicti Prior, & Fratres pro se, & Eremitis prædictis humiliter supplicarunt Pontifici, ut eis cucullas portare discinctas concederet, mandatum de cucullis nigris ferendis misericorditer relaxans, eo quod talis usus cucullarum ad distinctionem inter Eremitas Augustinianos & Minores satis sufficere videretur; quorum supplicationi in hac parte duxit Pontifex annuendum. Quare scripsit tertio ad Episcopos prædictos, ut præfatos Eremitas, juxta eorumdem supplicationem ad gestandas cucullas discinctas omnino compellerent, non obstante primo statuto de ferendis corrigiis super cucullis ab eodem edito. Litterarum sicut & primarum initium: *Dudum apparuit*. Datæ XV. Kalendas Septembris. Et ne procrastinando eluderetur mandatum Apostolicum, binas scripsit litteras ad Episcopum Firmanum, & Abbatem Clarevallensem de Cliento Ordinis Cisterciensis Camerinensis diœcesis, ut præfigerent prædictis Eremitis terminum competentem, videlicet proximum festum Nativitatis Dominicæ, ad gestandum cucullas discinctas. Datæ sunt litteræ XII. & X. Kalendas Septembris, quas cum ceteris hanc rem concernentibus, integras dedimus in Apologetico de monachatu prætenso Augustiniano sancti Francisci.

X. Libet hic quædam sancti Antonii miracula circa hæc tempora facta enarrare, quæ dum certis non constant annis, sub hoc anno ponimus, quæ diversis evenerunt temporibus. In urbe nativa Ulyssiponensi puerulus quidam, Parisius nomine, sancti Viri consanguineus, ad ostia Tagi fluminis cum aliis adolescentulis, cymba inversa, submersus, secundo post die inventus, & ad matris lacrymabundæ preces in diem tertium absque funere sibi relictus, post effusas preces, & emissum ab eadem genitrice votum de consecrando filio Ordini, & Instituto, sub quo Vir sanctus militaverat, repente tertia submersionis die vivus, & sanus exsurrexit, & adolescentior factus, juxta matris promissum, evasit Minorita. Aliud huic per omnia simile miraculum repetunt Marianus & Anonymus meus, auctor vitæ sancti Patris apud me MS. de illius nepote submerso in eodem flumine, & propter simile votum a sancti Viri sorore factum, ad vitam revocato. Nescierim, an distincta sint hæc prodigia, an idem ex errore repetitum.

S. Antonius submersum resuscitat puerum.

Marian. cap. 6. Anonym. in vita MS. c. 31.

Marian. cit. Anonym. cap. 34.

XI. Nobilis quidam Patavinus, cum nullam suscepisset ex conjuge prolem, accessit ad sepulcrum sancti Viri deprecaturus, ut filium sibi vellet Dominus concedere per sancti Antonii intercessionem. Exauditus est pro voto; sed septennis factus puerulus, dum ad ostium, vel meatum magnæ Congregationis aquarum, cum aliis novem colluderet, irru-

Ibidem.

Alios similiter ad vitam revocavit.

irruptione facta repentina, aquis obrutus est, cum septem ex sociis, & in præceps abrepti. Pater domum rediens, filius, quem unice dilexit, ubi esset? Interrogavit; responsum, foris cum aliis ludentem, mox rediturum. Diuturnæ moræ impatiens pater, accersiri jubet; prætensa tamen alia excusatio, sed apprehenso mendacio, juravit Genitor, se nequaquam pransurum, donec filium videret. Tamdem detecta rei veritate, unici filii infelicem deplorans exitum, votum vovit Domino, & sancto Antonio, se nec bibiturum, nec comesturum, antequam Vir sanctus, qui oranti filium concessit, etiam plangenti ablatum restitueret. Mirabile sane! paulo post læti ingrediuntur decem pueruli, sancti Antonii sibi apparentis, & auxiliantis virtutem acclamantes. Similiter alter in lacu quodam submersus, sed patre vovente, & beatum Antonium invocante, filium rediviuum accepit.

Sanat surdum & mutum.

XII. Quidam oblatus Damianitarum Patavii ætatis viginti quinque annorum, a nativitate surdus, & mutus, linguæ non solum impeditæ, sed & brevissimæ, aridæ, & rugosæ, monitus in somnis, ut sancto Antonio se commendaret, fecit, convaluit, audivit, & loquutus est, quæ ab homine non didicerat, obstupentibus circumstantibus, & ex ore ejus audientibus sancti Antonii magnalia, ob quæ sæpius ab eo repetita, & receptam ab Antonio gratiam, non amplius Petrum, quo vocabatur nomine, sed Antonium appellarunt. Prope Paduam quidam volens secretas quasdam res scire per dæmones, Magiam, incantationum ignarus, exercuit. Illud sibi lucri advexit, ut Deo permittente, irruerent in eum Diaboli, oculos effoderent, & linguam abscinderent. Prudentior suo factus periculo, facti pœnituit, & ad sancti Viri sepulcrum ex corde oravit per dies aliquot, ut condonata culpa, remitteretur, & pœna. Inter Missarum solemnia tamdem exauditus est, restitutis oculis, & lingua. Dolebat quorumdam Monachorum Abbas servum, quem a fidelitate commendabat a viginti annis surdum, & mutum evasisse, vovitque proinde si sanus fieret, se eum perpetuæ custodiæ sacelli, & sepulcri Viri sancti addicturum. Missus ad sepulcrum, statim convaluit, ibique perpetuas exercuit excubias.

Restituit cuidam oculos, & linguam.

Brachium vulneratum curat.

XIII. Miles quidam graviter vulneratus in brachio, ejus usum amisit; sed voto emisso ad sanctum Antonium, statim pristinæ restitutus est sanitati. Volens autem brachio mirabiliter sanato ulcisci se de inimicis, robur omne amisit, non valens illud movere, quod ob ultoris ingratitudinem exaruit, priori redeunte infirmitate. Abeuntem quemdam leprosum ad Sancti sepulcrum miles irrisit, dicens; quo tanto tuo labore pergis miser? putasne, te mundandum ad Antonii sepulcrum? adeo rem hanc ludicram judico, quod illam admittam libenter conditionem, ut tua abluta, transeat in me lepra universa. Non deposuit propter hæc spem leprosus, sed confidenti orans animo, ad sancti Patris tumulum mundatus est, apparente sibi ipso Viro sancto, & dicente: Surge velociter, quia sanus factus es, & defer militi qui mea deridebat miracula, tuæ instrumenta miseriæ, quia multa & fœda lepra putrescit. Ita rediens, comperit factum, velut dixerat Sanctus; sed & secundus corde compunctus veniam sui errati petens, ad eamdem malorum medendorum officinam ab immissa plaga convaluit.

Duos mundat leprosos.

Fictus cæcus excæcatur, contritus illuminatur.

XIV. Deridere volentes quidam hæretici sancti Antonii miracula, duxerunt ad ejus sepulcrum unum ex suis consodalibus, superinducta ad oculos binda sanguine tincta, fingentes effossos ei oculos per injustam judi-

judicis sententiam, & rogantes circumstantem populum, ut pro eisdem recipiendis deprecaretur. Corruerunt omnes in genua, & paulo post fictus exclamat cœcus, jam restitutos sibi oculos meritis sancti Antonii. Accurrunt socii, miraculum ex hoc figmento deducturi, talia credenda cetera, quæ dicebantur fieri prodigia; sed defecerunt scrutantes scrutationes suas in peccatis; nam, detracto linteamine, affixos eduxerunt oculos miselli cum vehementi ejusdem passione. Inexpectato territi spectaculo, tremefacti, & corde compuncti fraudem publice confessi, procumbentes coram sepulcro, lacrymis veniam sui sceleris supplicarunt, quam ex Dei misericordia acceperunt, restitutis cœco oculis corporis, & ambulantibus in tenebris hæreseos potioribus oculis fidei.

XV. Conspirarunt quidam Patavini in prætrituri per eumdem vicum, in quo tetenderunt insidias, Presbyteri necem. Antequam accederet, adsuit sanctus Antonius, hæsitque inter insidiantes. Quem illi non cognoscentes jusserunt, ut recederet prosequereturque iter suum. Nolentem voluerunt offendere, sed dum manifestaret quis esset, & qua de causa eis apparuerit, pravam deponentes voluntatem, obviam processerunt presbytero, quem amplexi, pacem & amicitiam cum eo constantem inierunt. Tridentinus quidam eques e familia Carignanorum dives & potens, sancto Francisco addictissimus in lacu vicino cum amicis recreationis ergo velificans, casu ei excidit annulus ingentis valoris in undam. Accitis piscatoribus, & omni adhibita arte, recuperare non potuit, quem summopere perdidisse dolebat. Die sequenti visum abiit Minorum Præfectum, familiarem amicum, cui dolorem explicavit. Illud recepit consilii, ut sancto Antonio aliquod præstaret obsequium, vel suum ei commendaret dolorem, quem absque dubio, & certo certius credebat Guardianus remedium adhibiturum. Interim cum suis Fratribus sancto Patri preces effundendas se curaturum promisit, & solemni Missæ sacrificio ejus invocandum auxilium. Placuit equiti consilium, voluitque Missæ interesse, qua finita, abiit in forum inde retributionem Fratribus missurus. Emi jussit mediocris molis piscem, ut Fratres pranderent, quem dum exenterant inveniunt annulum concupitum.

Avertit insidias Presbytero paratas.

Annulum in mare lapsum reddidit.

XVI. Celebre est apud Marianum, Anonymum auctorem vitæ MS. & Marcum Ulyssiponensem miraculum illud, quo dicitur Vir sanctus ad vitam revocasse cujusdam Reginæ Legionensis, ex Lusitanis prognatæ filiam undecim annos agentem. Quam dum mater, Rege & Principibus invitis, in palatio per triduum retineret extinctam, allegaretque sancto Antonio se conterraneam esse, neque ei negandam misericordiam, quæ passim exhibebatur extraneis; subito referunt, juveneulam in pedes sanam erectam, matrem leniter increpasse, quod e candidissimo Virginum choro cœlesti ad ejus importunas preces remitteretur in terras; sed per quindecim dumtaxat dies id genitrici concedi solatii ad potentissimam sancti Antonii intercessionem. Ego putaverim deceptum primum narratorem, vel in ipsa relatione, vel in Regno specificando. Etenim præterquam quod in Annalibus Legionensibus, aut Hispanis adeo celebris prodigii nulla sit mentio, cum familiare sit res notabiles principum, præcipue tanto miraculo, claras non prætereire, id ponderosum & efficax est contra hanc narrationem argumentum, quod ultima Regina Legionensis Lusitana genere, fuerit Theresia Sancii I. Lusitani filia, nupta contra fas Alphonso X. Legionensium Regi suo consobrino; quod tamen matrimonium, quippe absque Pontificis dispensatione, male & inique con-

Marian. c. 6.
Anonym. cap. 12.
Marc. 1. p. lib. 10. c. 16.

Regis Legionen. filiam triduanam resuscitat, sed quomodo?

Vasconc. in Sancio I.
Garibai. lib. 12. cap. 37.
Joan. Marian. lib. 11. c. 20.
Nonius in Sancio I.

contractum, tamdem direptum est anno MCC. & Regina in patriam se recepit, duas enixa filias Sanciam & Dulcem, sive alio nomine Aldonsam, & filium unicum Ferdinandum morte immatura anno MCCXIV. sublatum. Cum ergo illa desiit esse Regina Legionis, triginta & uno annis ante mortem sancti Antonii (separata quippe est a consobrino Rege ex decreto Concilii Episcoporum Salmanticæ indicti, præsidente Guillelmo Cardinale sancti Angeli anno MCC. & sanctus Antonius obiit anno MCCXXXI.) quomodo adhuc Regina potuit Antonium mortuum invocare? & quæ statim a separatione thori in patria sanctam vitam egit, in Parthenone Loruani secundas detrectans nuptias, qua ratione filiam undecim haberet annorum, quam domi retineret, Rege proceribusque invitis, & Antonio defuncto commendaret?

Garib. cit. Joan. Marian. lib. 12. c. 15.

XVII. Verum est, infantem Sanciam innuptam decessisse post sancti Antonii mortem; nam supervixit Alphonso patri obeunti anno MCCXXX. quo tempore Theresia rediit ex Portugallia, ut filias ex supremis tabulis testamenti paterni hæredes Regni Legionensis scriptas re & consilio juvaret contra Ferdinandum fratrem, sed ex Berengaria genitum, Regem Castellæ. Verum Reginarum parentis, atque novercæ, Berengariæ, & Theresiæ mutuo colloquio dirempta controversia est Valentiæ (quod oppidum est Calæcorum) jure suo cedentibus Regiis sororibus fratri, triginta aureorum millia annua pacta, unde vitam illæ principalem sustentarent. Fœdere facto, Rex Legione, ubi substiterat, Valentiam ivit: sorores ejus salutandi causa Beneventum, quod diei unius itinere distat a Legione. His in finibus mortuam prædictam Sanciam fortassis Vir sanctus modo supra narrato, vitam reverti fecit in istam, statuto illo dierum numero, cum quo constat præcipua pars narrationis, licet claudicet ratione circumstantiarum, non tam falsarum forte, quam ambiguarum ex notis numerorum vitiatis a Scriptoribus, undecim pro majori exarantibus numero. Potuit etiam Rex frater accessisse ad exequias sororis, atque illo, proceribusque funus accelerantibus, matrem jam perfectæ virtutis mulierem (cujus nimirum sanctitas multis postea constitit argumentis, & corpus visum est in sepulcrali marmore integrum & pene vividum anno MDCXIV. ad prædictum Loruani Parthenonem) ex magna in sanctum Antonium fiducia, voluisse filiam trino illo dierum numero domi retinere. Vel dicendum, circumstantiam hanc Regis renitentis, ampliationis gratia ab inscio narratore additam; neque proinde miraculum extra domum Regiam humiliori loco editum post quindecim dies per reiteratam virginis mortem evanescens, apud durioris fidei homines ferme incredibile, apud ceteros admirabile, publicis Regnorum assertum haberi monumentis. In hujusmodi rebus avara frequenter & lenta hominum fides, neque quæ inter multos fiunt a multis sciuntur, sed neque si referantur ab omnibus creduntur. Egregie Augustinus. Miracula *ubicumque fiunt, ibi sciuntur vix a tota ipsa Civitate, vel quocumque commanentium loco: nam plerumque etiam ibi paucissimi sciunt, ignorantibus ceteris, maxime si magna sit Civitas, & quando alibi, aliisque narrantur, non tanta ea commendat auctoritas, ut sine difficultate, vel dubitatione credantur, quamvis Christianis fidelibus, a fidelibus indicentur.*

Aug. lib. 22. de Civit. c. 8.

Filiam alteram moribundam sanat.

XVIII. Ex hac indagatione ætatis & progeniei, certius & clarius aliud redditur miraculum ejusdem sancti Patris, de restituta salute jam desperata Aldonsiæ Theresiæ Reginæ Portugalliæ filiæ, quod communiter absque signato tempore, aut genealogia refertur confuse. Ea porro Aldon-

Aldonsa, alio nomine Dulcis, filia secunda est prædictæ Theresiæ, non Portugalliæ, sed Legionis olim Reginæ; neque enim Lusitania ullam habuit hujus nominis, præter primi Henrici Comitis uxorem, Alphonsi VI. Castellæ filiam, notham Reginam propterea appellatam, quia more illius temporis omnes Regum filiæ, veluti admonet Duardus Nonius, Reginæ vocabantur. Miraculum porro illud fuit quod languente ad mortem, & desperata vel derelicta a medicis Aldonsa filia, recurrerit constanti fiducia & ferventi prece Theresia mater ad sanctum Antonium, eo majorem fortassis concipiens filiæ sanandæ spem, quo majus & admirabilius beneficium acceperat in altera filia Sancia resuscitata. Dum super moribundam mater & famulæ incessanter plorarent, leniter obdormivit Aldonsa, viditque sibi astantem sanctum Antonium interrogantem, an illum cognosceret? Illa negante; quis esset, & adventus causam indicavit, atque ultra obtulit, ut unum e duobus vellet eligere, vel liberatam ex carnis ergastulo in cœlum deduci, aut in plures annos supervivere. Eligenti insipienter secundum, concessum fuit ex tempore, quo repentino beneficio visa est sibi funiculum, seu chordam Viri sancti apprehendisse, protinusque exclamavit: Mater accede, teneo enim a cingulo beatum Antonium, qui me prorsus sanam effecit. Ad quas voces exhilaratæ omnes fœminæ circumsedentes, magnas egerunt Deo, & servo ejus Antonio gratiarum actiones. Miraculum hoc præ ceteris Scriptoribus scribit Marcus Ulyssiponensis, Alanquerii sive Jerabricæ perpetratum.

Nonius in geneal. Regum Lusit. sub Henrico Comite.
Marcus lib. 1. Anton. c. 40.
Marian. cit.

XIX. Unum vel alterum etiam sacri Parentis Francisci hujus temporis subtexo miraculum. In fabrica novæ Ecclesiæ Pisanæ, sacrandæ sancti Francisci memoriæ, plures ex devotione absque stipendio laborabant; inter hos mulier prægnans incessanter in ruderibus efferendis operabatur, unde contigit effundendi fœtus extemporanei periculum. Languenti adfuit sanctus Franciscus certam immittens spem maturandæ prolis, & feliciter edendæ, suoque nomine insigniendæ. Decurso tempore incolumis peperit mulier, sed in baptismo socrus Henricum voluit, propter avum paternum hujus nominis, appellari. Restitit qua potuit Genitrix, contendens ut Francisci imponeretur nomen, nec tamen valuit socrum superare, dicentem illud ferme inauditum, neque in cognatione fuisse, qui vocarentur hoc nomine. Concordantibus tamdem de Henrici appellatione, infantulus elanguit, ut pene exanimis videretur; tribuit hoc mater cœlesti indignationi ob Henrici nomen admissum; quare mutato consilio, vocatus est Franciscus, & statim convaluit, factus maturæ ætatis Minorita, maturæ quoque virtutis.

Marian. lib. 1. cap. 7.
S. Franciscus periclitantem sibi devotam adjuvat.

XX. Fuit ex Eremitis Guillelmitis in Castro sancti Geminiani in Hetruria, cui nihil magis molestum, quam laudes audire Francisci, aut quippiam in ejus adhiberi commendationem. Pia quædam mulier horum nescia obtulit ei sancti Patris effigiem, qua conspecta, in plurima contumeliosa verba prorupit. Taxatus a religiosa fœmina, superaddidit horribiliora, quorum audiendorum impatiens mulier, indignabunda recessit, exclamans & invocans Dei vindictam. Non longe abfuit dum post paucissimos dies ita ei os fœtere, & lingua putrescere cœpit, ut nec cominus aut eminus ipsa ejus genitrix ei adstare, nec prope quispiam cibum ministrare potuerit. Obstinati animi vir nequam ultionem non agnoscens, depascente morbo, misere tamdem interiit, rem scientibus, & parentibus justum Dei judicium publice prædicantibus.

Marian. cit.
Dure punitur in eumdem contumeliosus.

XXI. Strenue hoc anno laborarunt Prædicatores & Minores in ope-re

Penis ad hunc annum fol. 355.

Prædic. & Min. laborant strenue in negotio crucis.

re Cruciatæ tam in Anglia, quam in Gallia, & aliis partibus, sedulo colligentes redemptiones votorum crucesignatorum, & collectas fideliter dispensantes ad præscriptum Pontificis. Duodecimo Kalendas Decembris scripsit Provincialibus Prædicatorum & Minorum in Francia, ut Joanni de Valenzenis pro negotiis Constantinopolitani Imperii utiliter procurandis fideliter laboranti, & multa de suis bonis expendenti in ducentis marcis argenteis de legatis, & redemptionibus eorumdem votorum succurrerent. Deinde IV. Nonas Martii ejusdem anni sui Pontificatus, sed Christi MCCXLI. dedit litteras ad fratrem Willelmum Minoritam Pœnitentiarium suum, de quo sæpius diximus supra, ut pro liberatione nobilis viri A. Comitis Montisfortis, qui in subsidium Terræ sanctæ profectus, a Saracenis captus, in vinculis tenebatur, exhiberet quinque millia marcarum argenti, si pro minori non posset redimi quantitate. Alii utriusque Instituti sectatores sedulo ubique verbum Crucis prædicabant, resque promovebant Sedis Apostolicæ contra Fridericum.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

Fr. Gillan. Episc. Constantien.

Bibl. tom. 13.

Fr. Guibertus Tornacensis.

„ XXII. Circa hunc annum factum Episcopum Constantiensem sub „ Archiepiscopo Rothomagensi, in Normanniæ Ducatu Fr. Gillanum „ Minoritam, scribit Claudius Roberti in sua Gallia Christiana, qui unum „ vel alterum errorem a se prædicatum, in domo Minorum Parisiis re„ cantavit. Sed in Bibliotheca veterum Patrum editionis Coloniensis „ appellatur Guillelmus Morita. Nescio an hic, vel in Gallia Christia„ na obrepserit error. Certe circa computum annorum retractationis „ in Episcopum non sat sibi constat Bibliotheca. Florebat hoc tempore „ vir doctus Guibertus Tornacensis, qui librum de officio Episcopi, & „ cæremoniis Ecclesiæ dedit ad Guillel. de Bussis, Episc. Aurel. & alia „ docte composuit.

Conven. Firmanus.

XXIII. Hoc anno in civitate Firmana, quæ olim totius Piceni caput, tribus M. P. a mari distat, dum idoneum commorandi locum non haberent Minores, illius urbis Episcopus capellam sancti Leonis eidem lege diœcesana subjectam, cum domibus, platea, hortis circumjacentibus pro eorumdem incolatu concessit, intercedente Cardinale Episcopo Ostiensi Ordinis Protectore, & ex consensu Abbatis Monasterii sancti Sabini Firmani, ad quem ipsius capellæ institutio pertinebat; necnon patronorum ejusdem capellæ, ad quos suas dedit litteras suasorias Pontifex. Donationem hanc confirmavit, cum præscriptis conditionibus, & defectus quoscumque supplevit Gregorius suis litteris incipientibus: *Cum a nobis petitio*, datis XVI. Kalendas Julii. Monasterium nunc est Patrum Conventualium, in quo conditæ sunt reliquiæ beati Adami, qui fuit concionator illustris, de quo narratur, cum semel prædicaret, & suo garritu hirundines impedimento essent, præcepit eis in nomine Christi, ut abscederent, statimque avolarunt. Semel ambulanti per devia, occurrit lupus divinitus, qui more canis domestici, viam ei præmunivit.

Beatus Adamus.

B. Joan. de Alverna.

Eodem in loco ortus est, & educatus beatus Joannes Lavernicola, de quo nos multa dabimus suo tempore. Accesserunt huic Monasterio quædam bona possidenda, ex suppressione cujusdam Monasterii Monialium; nam cum Ghirardus Episcopus Firmanus Ecclesiam sancti Liberatoris, Monasterio Monialium, de Virginibus dicto, pia liberalitate donaverit, illæ vero postea infamiæ nota laborarent, nullaque superesset spes de earum reformatione, Sixtus IV. Guardiano & Fratribus prædicti Firmani Conventus Monasterium ipsum, & ejus bona, ut possent de eis justo modo dispensare, libere concessit.

XXIV. Ad

XXIV. Ad exhortationem ejusdem Pontificis Simon, Abbas, & Conventus Monasterii sancti Germani de Pratis Parisiensis Fratribus Minoribus angusto loco commorantibus, quasdam terras infra & extra muros Civitatis Parisiensis vendiderunt, ut supra diximus, consentientibus ipsarum possessoribus, qui a prædicto Monasterio eas sub annuo censu tenebant, paratis etiam piis quibusdam benefactoribus, easdem emere ad opus & usum eorumdem Fratrum Minorum. Venditionem & emptionem confirmavit hoc anno Pontifex, insertis Abbatis ejusdem Monasterii sancti Germani litteris suo diplomati, dato vi. Idus Decembris. In eodem Regno Galliæ, circa hunc annum Sparræ, quod Aquitaniæ oppidum est, domicilium erectum est pro Minoribus a pientissimo Senebrone, equite aurato, atque ab ipso Sparrensium Domino „ Ecclesiam sumptuo- „ so opere ampliarunt, sive totam ædificarunt Fratres, uti testatur Cle- „ mens V. in diplomate dato anno vi. Pontificatus in eorumdem favo- „ rem, intercedente Guillelmo tit. S. Pudentianæ Card. Presbytero. Sed nullum ejus modo superest monumentum, redacto toto Monasterio in cineres anno MDLXXVIII. per sævissimos Romani nominis inimicos.

Ampliatur Conventus Parisiensis.
Anno 1234. n. 17. tom. 2.

Conven. Sparren.
Gonz. in Prov. Aquitan. recent. Conv. 12.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

XXV. In urbe Trajecto, quæ ad Mosam fluvium est prope Tungrim, in finibus Brabantiæ, alia a Trajecto inferiori, quod Ultrajectum dicitur, vicinum Batavis, ad Rheni veteris alveum, circa hunc annum fundatum Monasterium Minorum, quod Jecora fluvius interluit, scribit Gonzaga: sed gesta Episcoporum Leodiensium ex Chronico magno Belgico, circa annum MCCXXXIV. id factum ferunt, fortassis tunc inchoatum, & circa hunc annum absolutum. Monasterii vetustatem evincunt sarcophagi, & monumenta defunctorum, qui illic sepulti ante annos quinquaginta. Hæreticorum furore pæne totum dirutum fuit, expulsis Fratribus anno MDLXX. Sed anno sequenti revocati in festo sanctorum Apostolorum Petri & Pauli Civitate expugnata a serenissimo Principe Parmensi, & Monasterium Dei favore, bonorumque amicorum (ut solent, quæ ceciderunt) melius resurrexit. Templum e patrio sectili lapide exædificatum eleganti fornice, & convexitate conspicuum. In quo ad dextram sacellum Divæ Virgini consecratum, imaginem habet, paulo amplius longam pedes quatuor, Deiparæ matris filiolum brachio sinistro gestantis, supra altare collocatam, ante memoriam hominum miraculis celeberrimam. De illa integrum scripsit librum recolendæ, & piæ memoriæ vir Henricus Sedulius noster, inscriptum: *Diva Virgo Mosæ-Trajectensis* ad exemplum optimi sui amici Justi Lipsii, qui similes conscripsit libellos *de Diva Virgine Hallensi, & Aspricollis*. Solemnissimæ supplicationis, quæ ad eam imaginem fit, in secundis feriis Paschatis Resurrectionis Dominicæ, damus ex eodem pio Auctore descriptionem, quam, & si longiusculam, legere non tædebit, sed valde placebit. Ipsa, inquit, die Paschalis festivitatis vesperæ cum finiuntur, Fratres cum frequentissimo populo, prælatam crucem antiquo ritu Christianorum sequentes, procedunt ad imaginem Divæ Virginis: cantant illud lætum, & priscum Catholicorum Paschale canticum, cœlitus acceptum: *Regina cæli lætare*, atque ex sacello, ejus honori & memoriæ consecrato, quod ad dextram Templi est, efferunt ad Ecclesiæ medium, ubi sublimis statuitur honoranda. Nulla imposita mora, incredibili pietate frequentationes incipiunt, preces & vota Civium, & advenarum: sed maxime noctu, ut pii quique vitent oculos aliorum, ab occasu solis usque ad auroram diei sequentis. Nec facile dictu, quanta hominum multitu-

Conventus Mosæ-Trajectensis.
Gonzag. in Prov. Germ. infer. Con. 8.
Gesta Leodi. tom. 2. cap. 111.

Sedul. lib. 1. de Div. Virg. Mosæ-Traject. c. 21.

do ex agris, ex vicis, & vicinis urbibus conveniat. Numerati aliquando, cum id præsidiarii excubitores in mandatis haberent, advenisse supra sex millia virorum, præter mulieres & pueros. Curatores sacelli Divæ Virginis imaginum, quæ magna Religione exiguntur, supra septemdecim millia petentibus distribuerunt, anno salutis millesimo sexcentesimo septimo, jam tum a S. D. N. Paulo Papa V. datis, denuntiatisque plenariis indulgentiis. Jucundum spectaculum piis, videre pueros, adolescentes, virgines, matronas, viros corpora nuda tectos dumtaxat laneis amiculis sive lineis, nudis etiam pedibus Divæ Virginis imaginem adire, circumire, adorare; imo circum eam, & sub ea flexis poplitibus sæpius repere. Ex utroque sexu passim sternuntur, oculis & lacrymis pavimenta rigantes, veniam irarum cœlestium deprecantur, & vota ad Deum, interveniente Virgine Matre, prout sua quemque mala cogunt, vertunt. Plurimi supplicationi viam antiquitus destinatam, non modo semel, sed multoties præeunt, faculas ardentes gestantes. Multi a capite usque ad genua, ferreis armis nuda corpora tecti, etiam in genibus repentes, totum illud, & quidem non breve, iter processionis conficiunt, & ferreas subinde gravi pondere catenas pedibus illigatas trahentes. Dominicæ Resurrectionis secunda feria processioni decreta, finita concione, ad horam nonam, toto Senatu, atque Magistratu, cum urbis primoribus convenientibus ad Monasterium, summum sacrum in Divæ Virginis honorem celebratur, cum Cives omnes, & advenæ Deiparæ Matri obviam ruunt. Sub finem sacrificii, chordis sancti Francisci primoribus quibusque & nobilibus, divoque Francisco devotis distributis; atque singulis eam publice super vestes ab humeris ad adversa latera gestantibus, in formam tesseræ: procedit, peractis mysteriis, instituta supplicatio, velut acies castrorum ordinata. Quemadmodum in castris expeditissimorum militum variæ sunt cohortes, & legiones, varia signa, atque vexilla, diversæ generis armaturæ, sed tamen uni militant Principi: ita in ista religiosissima processione varia devotio, & diversa schemata; ubique multa gratia, quia grata diversitas, sed una veraque pietas: quia Christo faciunt, quod ejus Matri. Ceterum quia Christi militibus fas non est procedere sine signis militiæ Christianæ: crucem Frater aliquis præfert, quam magnus mox sequitur numerus virorum, fœminarum, puerorum. Nec vulgi more, sed ritu singulari crucem sequuntur, quia crucem etiam tollunt. Omnes solis laneis aut lineis amicti, nudis pedibus varia lumina gestantes, habitu publice pœnitentium; summo silentio, calidas preces, & lacrymas fundentes, totum supplicationis circuitum conficiunt. Anno octavo supra millesimum sexcentesimum, mille eoque amplius hoc schemate processisse numerati sunt; inter quos non pauci viri, qui galeis ferreis, ne noscerentur, caput inclnserant. Sed & matres complures secum vix dum apta gressibus cara pignora trahebant: nonnullæ infantulos, & lactantes eodem pœnitentium schemate ad ubera circumferebant. Anus quoque grandæva, quotannis hoc ritu solita procedere, cum ingravescente morbo & ætate non posset; ut fidem suam liberaret, eadem amiculorum forma grabatulo circumlata est. Sub hoc vexillo pone sequuntur, qui in Sodalitio flagellantium, sub cura & directione sunt Collegii Societatis Jesu. Hi sacris operti, tecta facie, pedibus nudis (quo ritu in cœna Domini processionem suam celebrant) magna pietate, & pulchro exemplo supplicationem cohonestant, viri, adolescentes, pueri. Altera crux sequitur la-

labari forma, quo labor, una & merces, prœmiumque laboris indicatur, & numeratur. Sequuntur e vestigio omnes nostri Fratres, in sacramenta Christi jurati, cantantes Domino, magnis vocibus benedicentes Divæ Virgini, *benedicta inter mulieres*. Mox sequuntur primarii Cives; deinde Sacelli Divæ Virginis curatores, tædigeri omnes ante sacram Divæ Virginis imaginem, de qua nunc agimus; quam lectissimæ probatissimæque Virgines, qua it supplicatio, humeris sublatam religiosissime ferunt. Imaginem Divæ Virginis cohors sequitur armatorum, qui susceptis votis, sacramenta hæc Deiparæ Matri in singulos, sive certos annos dixerunt. Recenti anno octavo supra millesimum sexcentesimum, octoginta sex, pene omnes faculas gestantes, corpora nuda (tectis tantummodo, quæ natura dictat velanda) ferreis armis induti a capite usque ad pedes. Capita ferreis galeis muniebantur; pectus, & brachia ferreis thoracibus, & brachialibus; crura & tibiæ, ipsi quoque pedes panoplia militari, qualis solet esse equitum armatorum in acie pugnantium, tales fere omnes; plerique dextro quoque pede catenam magni trahunt ponderis, quo procedant laboriosius. Subligacula linea, quæ naturam tegebant, fluentem largiter ostendebant sanguinem ex morsu armorum. Nec facile quis credet, quam multis sanguineis guttis via, qua processio tendebat, spargeretur. Alii herbas, frondes, florea oculis, & odori jncundos, Christo jaciebant, & ejus Matri isti (quod habebant pretiosissimum) sanguine suo viam purpurabant, quo peccata eluerent, & flammas, ignesque gehennæ sopirent. Hos lectissimos milites, velut cohortem Prætoriam, Magistratus urbis sequitur: Prætores, quorum alter Præsulis Leodiensis, alter Ducis Brabantiæ: tum Consules, & Senatores, & qui urbi ab officiis, tædigeri omnes ante venerabile Sacramentum, quod maxima, profundissimaque reverentia, sub serico cœlo gestatur. Claudunt agmen processionis Civitatis Gubernator, tota nobilitas, magna denique multitudo omnium sexus utriusque ætatum & conditionum, Civium & advenarum. Ea vero consummata supplicatio, non statim finem imponit devotioni: toto sequente octiduo diu noctuque frequentationes, visitationes, circuitus, qua prævit processio, a plurimis iterantur. *Luc. 1. 42.*

XXVI. Ad hunc annum extructum etiam Minoritis Monasterium in Hibernia in Civitate Waterfordiæ, quæ mihi natale solum fuit, indigenis, & Britannis *Porthalairge*, Anglis *Waterford*, Prolomæo *Manopia*, appellata, a Norwegis piratis constructa, ut placet Camdeno, sive ut alii volunt, a Sitaraco Ostmanno circiter annum CLV. celebris in Momoniæ Provincia ab adlabente fluvio Surio, a portus opportunitate, ab opulentia, a populi frequentia, ab ædificiorum structura; sed inde celebrior, quod pietatem Christianam, & Catholicam Religionem Romanam constantissime retinuerit; atque hinc sane mihi carior, & æstimabilior, quam quod ortum tribuerit. In tot tribulationibus, & persecutionum pressuris firma semper mansit in vera Religione, ut ex hac parte, & fide in Deum potius, quam ex illa, quam suis Regibus perpetuam servavit, repulsis fortissime inimicis, illud suum mereatur elogium, *Urbs intacta manens*: inde etiam laudatissima, ut res sacras, adeo impense colat, piis peregrinis, & propter fidem patientibus aperiat viscera caritatis, & juxta illud Tertulliani: *Sollicitior fides quando turbatur*, adeo invigilet puritati fidei, & filiis in eadem immaculate creandis, ut gloriose passim hoc audiat nomine *Parva Roma*. In hac porro Civitate, cui vel tantillum

Conventus Waterfordiæ.

Camden. in descript. Hibern. in Prov. Momon.

Tertull. in Apolog. advers. gentes cap. 35.

lum hoc laudis debuimus, & de qua plura hujus generis aperire libet, ſed non licet, inter frequentes, & ſpecioſas, quas poſſedit ſacras ædes illa noſtra fuit ſpectabilis, tum ex ædificii amplitudine, tum ex Fratrum numero, & dignitate. Sita eſt ad Orientalem plagam Civitatis prope, ſed intra muros, juxta navale, & fundatorem habuiſſe tradunt illuſtrem Dominum Hugonem Porcellum, quod apertius confirmat fragmentum vetuſti codicis MS. ejuſdem Conventus, in quo ita ſcriptum. (Ad cornu dextrum altaris majoris eſt ſepultura Domini Hugonis Porcelli militis, qui fuit fundator hujus Conventus.) Templum habet duplex, præcipuum quod ab introitu januæ e regione totum viſitur, illo minus, ſed ſatis magnum, quod ad dextram ingredientis ſacellum dicitur beatæ Virginis Mariæ.

Piſan. conf. 8. fol. 80.

XXVII. In hoc Monaſterio jacere judicaverim beatum Joannem a Waterfordia, quem Piſanus antiquus Auctor cognominat corrupte a Vafordia, de Cuſtodia Caſſellenſi, ſub qua erat Conventus hic Waterfordienſis, quem etiam ait magnis coruſcaſſe miraculis, ita quod ad ejus ſepulcrum curarentur infirmi, varii fugarentur morbi, & quod majus eſt, mortui reſuſcitarentur. Fuit etiam in eodem loco, eodem teſte, alius Nicolaus a Waterfordia Vir ſanctus, qui Fratribus ſui obitus diem prænunciaverat. Recondito & ſacro in loco in eadem Eccleſia conditus eſt vir pius frater Joannes Luker religioſæ in illa urbe memoriæ, cujus corpus, poſt plures annos exhumatum per unum ex conſodalibus, pium Presbyterum ſecularem, & pientiſſimam matronam, translatum eſt noctu ab Eccleſia ſanctæ Mariæ in ſui Inſtituti ædem, ſicut fieri ſuo morte rogavit; cui translationi adoleſcentulus dum caſu intereſſem, audivi inventum integrum cadaver, illæſaſque veſtes, & ſandalia. Ibidem etiam requieſcit frater Donatus Dalæus, robuſtiori ætate plura incommoda propter fidem Catholicam perpeſſus, & ante mortem Inſtitutum profeſſus Minorum, miræ integritatis, ſingularis prudentiæ, & laudabilis innocentiæ, poſt ſe relinquens in univerſo Regno opinionem. Mortuus eſt anno MDCXIV. ſub quo de illo plura poterunt referri.

Willot de ſcript. Franc.
Pith. de ſcriptor. Angliæ ad ann. 1397.

Ex hoc etiam Conventu crediderim prodiiſſe Guillelmum Waterfordienſem, quem Henricus Willot vocat Woderfordenſem non Wodfordenſem, ut vult Joannes Pitſeus, qui etiam Anglum facit, illinc ut putem deceptus, quod in Anglia multa, & præclara ſcripſerit, præcipue contra errores Wicleffi. Duos habeo ejus tractatus MSS. eruditos. Primus ita incipit: *Venerabili in Chriſto Patri, ac Domino illuſtri Domino Thomæ Cantuarienſi Archiepiſcopo, totius Angliæ Primati, & Sedis Apoſtolicæ Legato, humilis ſuus ſervitor Fr. Willielmus Woderfordienſis devotiſſimum humilitatis, & ſubjectionis famulatum. Reverende mandatis veſtris obtemperando, cauſas condemnationis articulorum per vos nuper damnatorum, ac etiam reſponſiones ad argumenta per adverſarium pro articulis facta, veſtræ Dominationi in his ſcriptis tranſmitto.* In quo opere nervoſe oſtendit æque & juſta de cauſa tot articulos Wicleffi fuiſſe damnatos in Concilio Londinenſi.

In alio etiam Concilio Baſileenſi anno MCCCCXXXIII. dedicavit Cardinali Juliano, ſecundum meum Opuſculum *de Religione* inſcriptum, cui præſcriptum: *Incipit opus de Religione Magiſtri Willhelmi de Woderfort ſacræ Theologiæ Profeſſoris Ordinis Minorum.* Præparamus noſtrorum Scriptorum catalogum, in quo copioſior de hoc viro fiet ſermo.

XXVIII. In ſacello majori ex parte Epiſtolæ requieſcunt corpora Illuſtriſſi-

ſtriſſimorum Dominorum D. Richardi Poeri Baronis de Corraghmor, ſtrenui Catholicæ fidei propugnatoris, & D. Catharinæ de Barry conjugis, filiæ magni Barry, Vicecomitis de Butivania. Ex parte vero Evangelii in ſepulcro fundatoris conditus recenter Illuſtriſſimus Dominus Nicolaus Valeſius, eques auratus, inter primarios judices Regni in communi placitorum tribunali Anteceſſor. In magna vero Capella ſecundæ Eccleſiæ, ſeu Sacelli beatæ Virginis habentur ſepulcra ornato lapide Illuſtriſſimorum Dominorum Baronum de Dunile, & de Kilmedan ſacelli fundatorum. In medio ejuſdem ſacelli ad dextram ingredientis, ſeu ad cornu Epiſtolæ exurgit arcuato opere in muro Waddingorum ſepulcrum, in quo conditum memini Illuſtrem Dominum Thomam Waddingum patruum optimum, cujus memoria in benedictione eſt, eritque inter noſtrates perpetua, ob ſummam in pauperes liberalitatem, ob paratum, & apertum piis quibuſque, & Eccleſiaſticis hoſpitium, ob Chriſtianæ peracta potiora Reipublicæ munia. Inferius prope jacent Willelmus patruus alter, & Walterus pius meus genitor, cui præter ortum, eſt quod amplius debeam, ſedulam in Chriſtiana diſciplina curam, & ſummam, circa probe educandum vigilantiam. Diviſit eum in morte a cara conjuge, & noſtra genitrice Anaſtaſia Lambarda ſæva lues peſtis, ob quam hanc non licuit viro conjungi, tumulataque eſt in Monaſterio ſanctæ Catarinæ extra Civitatem. Totius Templi ea fuit amplitudo, ut ſuppreſſa jam Religione, tranſverſis trabibus in medio Eccleſiæ potuerit ſuperexſtrui Xenodochium, cum ſexaginta cellulis pauperum, triginta virorum, & totidem mulierum, in quem uſum converſa eſt ſacra ædes, poſtquam Henricus Octavus Angliæ Rex juſſit exulare Regulares e ſuis Monaſteriis, atque hæc in profana miniſteria converti. Uno & altero diplomate (quorum penes me exemplaria) accepto etiam pretio, conceſſit univerſum Fratrum Domicilium Domino Henrico Valeſio, & ſucceſſoribus, cum auctoritate inſtituendi ibidem dictum Xenodochium, in quo eſſent unus Magiſter, Fratres hoſpitalis, & pauperes; dicereturque hoſpitale ſancti Spiritus: Fratres interim in domibus conductitiis ſecreto latitant, Catholicis præſentes ad omne opus bonum, non erubeſcentes Evangelium, neque miniſterium Chriſti, quantumvis ſæpius perquirantur ad mortem. Bis irruit in eorum occultum Domicilium ad Auſtralem Civitatis partem, prope urbis januam, quæ ſancti Joannis dicitur, ex ſpeciali mandato Provinciæ Momoniæ Præſidentis, miles quidam Anglus, Civitatis Vicegubernator, ſed præmoniti futuri periculi Fratres, manus ejus evaſerunt. Celebratum eſt in hoc Conventu Capitulum Provinciale anno MCCCCLXIX. in quo electus fuit in Miniſtrum Provincialem Fr. Guillelmus Reihi ſacræ Theologiæ Magiſter; nec non aliud ſecretum anno MDCXV. in quo creatus eſt in idem miniſterium Fr. Donatus Monæus vir doctus, & intrepidus, anno elapſo defunctus.

XXIX. Ab aliquot jam annis, laborantibus Minoribus in Civitate Legionenſi in Hiſpania, uti jam diximus, abſque fixa tamen ſede, tandem hoc anno (licet corrupte habeatur apud Gonzagam annus MCCCXL. pro MCCXL.) hortum extra, & prope urbis muros, ex acquiſitis hinc inde eleemoſynis ad Monaſterii ædificium emerunt a filiis & hæredibus cujuſdam Bonadii de Spinaza, quod manifeſte indicat bulla Innocentii IV. data Lugduni XXX. menſis Junii anno III. ſui Pontificatus, quæ in eodem Monaſterio aſſervatur, qua dierum XL. Indulgentiam largitur iis,

Ann. 1219. num. 40. tom. 1. Gonzag. in Prov. S. Jacob. Con. 6. Hiſtor. MS. hujus Prov.

Conven. Legionenſis.

iis, qui sua liberalitate, atque munificentia opus promoverent. Quo factum est, ut brevi tempore sacra hæc ædes, sancto Francisco dicata, omnibus suis numeris fuerit absoluta, sub Ferdinando sancto Castellæ, & Legionis Rege, cujus successores postea ruinosam reædificarunt, ut illorum insignia pluribus Ecclesiæ locis affixa commemorant, & amplis donarunt privilegiis. Amœno sed humili loco situm est hoc Monasterium in aperto campo, quem sancti Claudii cognominant ab opposito Monasterio vetustissimo Benedictinorum. Hic primum Theologiæ cathedram conscendi, ante completum annum translatus Salmanticam, multam expertus brevi illo tempore in pio, nequidquam tenaci aut duro populo erga nostros benevolentiam.

Ann. 1214 n. 19. tom. 1.

Monast. Monial. Civitatense.

Gonz. in Prov. S. Michael. mon. 1.

Histor. MS. hujus Prov.

XXX. In Civitate Roderici vulgo Hispanico *Ciudad Rodrigo* Regni Castellæ in Hispania, de qua alias egimus ante hunc annum ædificatum in suburbio pro Sanctimonialibus Damianitis Monasterium, sub titulo sancti Spiritus, mihi constat ex privilegio exemptionis eidem concesso a Michaele ejusdem Urbis Episcopo, æra MCCLXXVIII. quæ huic anno correspondet, & inserto diplomate Innocentii IV. dato anno primo sui Pontificatus, fundatum Monasterium per quasdam sanctæ Claræ discipulas, asserit Gonzaga; neque id mihi incredibile, cum ex multis monumentis mihi constet, plures ex his in Hispaniam diversis temporibus transmissas. Favit satis his sanctis Fundatricibus D. Leonardus ejusdem etiam Urbis Episcopus electus anno MCCXLV. cujus in easdem beneficentia constat ex vetustis tabulis Ecclesiæ matricis datis anno MCCL. Ex variis etiam testamentis antiquis illius Urbis habetur, moris fuisse apud hujus Monasterii Sorores instar Religiosorum, ad mortuorum funera cum cruce processionaliter exire, ita cogente fortassis rerum inopia, quod postea prohibitum est per Patres Provinciæ D. Jacobi, postquam eorum curæ sunt commissæ. In medio Ecclesiæ choro admirandæ sanctitatis religiosa soror Hadabona, cui & lapidea imago ibidem erecta est, sepulta quiescit. Hæc tantopere, dum viveret, in omni virtute, præcipue vero in caritate, atque oratione profecit, ut statim post mortem miraculis clarere meruerit. Quamobrem & Monialibus & secularibus commendatissima est, & tum isti, tum quoque illæ hausta ex ejus sepulcro terra, ad pellendam febrem quatriduanam utiliter, atque pro voto utuntur. In Sacello majori ad latus Evangelii exsurgit sepulcrum marmoreum insculpta effigie Sanctimonialis, Abbatialia habentis insignia, & è regione in muro incisum petræ hoc epitaphium. *A qui iaze la muy magnifica señora Doña Beatriz del Aquila abbadessa que fue en esta casa cinquenta años y fallecio el año de* MCXXXV. *años*. Latine ita. *Hic jacet magnifica admodum domina Donna Beatrix del Aquila, quæ fuit Abbatissa hujus ædis annos quinquaginta, obiit anno* MCXXXV. Plures numerantur ejusdem Monasterii religiosæ Virgines pietate, regulari observantia, & ultra muliebres vires aspera pœnitentia spectabiles, de quibus suis temporibus recurret memoria.

Monast. Monial. Bilbilen.

XXXI. Hoc ipso anno Episcopus G. Juriasonensis in Regno Aragoniæ, ex consensu sui Capituli, concessit religiosæ fœminæ Susannæ, & Sororibus ejus Damianitis plenam facultatem Monasterium construendi in agro, qui erat Dominæ Mariæ Lopez super molendina dicti Episcopi, extra muros de Calatayud in honorem sanctæ Agnetis, ut habetur in ejus litteris insertis diplomati Pontificio Innocentii IV. sub anno primo Pontificatus. Aliæ item litteræ Jacobi I. Regis Aragonum commendatitiæ ad

ad Bilbilensem Senatum datæ XIJ. Novembris anno MCCXLIX. indicant illud omnibus numeris tunc absolutum. Sub aliis vero ædibus congregatas aliquas Sorores ante exstructum hocMonasterium docet diploma Gregorii IX. ad easdem datum anno XI. sui Pontificatus. Perstiterunt hoc in loco ad CXXIII. annos donec ingruente bello inter Petrum crudelem Castellæ, Legionisque Regem, & Petrum alterum Aragonium, dirutum est ex parte Monasterium a Castellano exercitu, ædificatis suis propugnaculis a Conventu Prædicatorum usque ad hunc, fugientibus prius Sanctimonialibus ad conductitias ædes intra villæ circuitum, in quibus ad aliquale tempus vixerunt. Obtinuit tamdem anno MCCCLXIII. Donna Urraca de Luna, Abbatissa facultatem ab Illustrissimo D. Guidone, Episcopo Portuensi, Legato Apostolico in Hispania, ut per duos menses, cum duabus ex sociabus ad Regiam curiam abire pro impetrando situ, & Regum ope ad novum extruendum domicilium. Liberalem senserunt Regem, ejusque conjugem Leonoram, quorum sumptibus inchoatum Monasterium intra villæ muros prædiis, & redditibus ditatum, sub sancti Nicolai nomine ob vicinum Sacellum, ad perfectum deduxerunt anno MCCCLXVI. non MCCCXXXVI. ut habet Gonzaga, nam & bellum prælibatum gestum est anno MCCCLXII. & sequenti supplex accessit ad Regem Abbatissa. Diruto postea Sacello, ad situm ampliandum, nova exstructa est Ecclesia sancto Laurentio sacra. Benedictus XIII. dictus, duas hujus loci accolas habuit Sorores, quas invisurus cum Bilbilem petiisset, Ecclesiam a præfato Rege ædificatam in earum gratiam ampliandam, atque in meliorem formam transferendam curavit. Observarunt Regulam seu institutionem dictam sancti Damiani de Assisio, sub Regula sancti Benedicti usque ad Urbani IV. Pontificatum, & vixerunt sub Episcoporum jurisdictione, donec Innocentius IV. anno MCCXLIX. eas subjecit Prælatis Minorum. Multis privilegiis & gratiis eas affecit hic Pontifex, & successores, nec non Reges Aragoniæ. Plures hoc in Monasterio sanctæ vixerunt Sorores, plurimæ item generis claritate nobilissimæ hic generose de mundo triumpharunt.

Gonzag. in prov. Arag. monast. 4. Histor. MS. hujus Prov. Zur. lib. 9. c. 42.

XXXII. Monasterium undique perfecte elaboratum, & excultum, copiosum habet aquarum irriguum per ædis medium præterlabentem. Ecclesia pulchris ornata sepulcris, illud præcipuum, quod in medio situm est Sacelli majoris, insculptis equitis & matronæ effigiebus: hoc adjecto epitaphio.

Hac in alabastri speciosa mole Joannis
Roiz Calcens corpus & ossa jacent,
Cujus in arcanis Fernando cognita Regi
Fama, fides, probitas, lingua, manusque fuit.
Cui sua cara manet sepulcro admota Joanna
Leonora Requies, nobilis hera domus.
Quorum animæ in cœlis, velut una in sede quiescunt,
Sic & in hoc tumulo corpora juncta manent.

In chori pariete erecta alia sepulcra deaurata, in quorum ex testamento stipulato anno MCCC. constat requiescere D. Ximerum Perez de Arenoso, olim Regis Aragonii in Valentino Regno Proregem, seu Locum-tenentem, in altero ejusdem conjugem, ex nomine tamen ignotam. Sub Catholicis Regibus Ferdinando, & Isabella reformatus est Conventus, & traditus regimini Patrum Observantum.

XXXIII. Quædam concessit Fratribus & Sororibus Pontifex hoc anno pri-

Privilegia Pontificia. privilegia. Dedit Ministris Provincialibus potestatem instituendi Prædicatores in Capitulis, non obstante præcepto Regulæ, quo ordinatur eos examinari a Ministro Generali. Litteræ incipiunt, *Prohibente Regula vestra*. Datæ 11. Idus Decembris. Eodem die concessit facultatem Ministris, Generali & Provincialibus absolvendi Fratres subditos, seu ad Religionem conversos ab excommunicatione ob injectas manus violentas incursa, prævia satisfactione, initium litterarum, *In jure canonico*. Idibus Decembris prohibuit ne externus habitum Religionis, vel ei consimilem deferat; si secus fiat, per diœcesanos jubet, ut compellantur ad ejus depositionem. *Quia confusio habitus, &c.*

. *SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.*

„ I. INfausta undique affert hic annus. Italia campus Martis it in „ confusionem, ubique constrepentibus, & concurrentibus ar- „ mis: Gregorius Januenses, & Venetos, quos pacificaverat, fautores „ fideles & fortes habebat: Fridericus Azolinum: & quæ centum ante „ annis, Conradi III. temporibus nomina vigebant Gibellinorum, & „ Guelforum vividiora, quam unquam in exitium orbis, nullam fere „ domum in Italia intactam reliquerunt: qui Pontificis partes sequebantur Gibellini, qui vero Fridericum Guelfi dicebantur; O quam „ tristis rerum facies, ubique ruinæ, & cædes, ubique luctus, clamor, „ & ejulatus.

Comp. hist. Dogl. p. 3. fol. 566.

Wad. ad hunc an. n. 30.

„ II. Interea vero Summus Pontifex, qui his in angustiis majorum „ temporum, nostrorum Fratrum opera, sicut etiam aliorum, plurimum utebatur; ut eorum Religio magis constabiliretur, præter ea quæ „ præstrinxit Waddingus, alia privilegia concessit; scilicet quod possent Fratres ingredi septa Monasteriorum, tribus vicibus replicato „ diplomate *Vestris piis &c.* nonis Junii, & Kalendas Julii, quorum authenticum in Archivo SS. Apostolorum conservari, narrat Petrus *de Alua*, *& Astorga* in suo Indiculo. Cuidam etiam Fratri eleemosynario locum dedit *Eo libentius &c.* xiv. Kalendas Junii. Ut autem Fratres in Ordine cohiberet, etenim eo bellorum tempore nonnulli claustra relinquebant: contra hujusmodi desertores litteras Apostolicas „ expediri jussit *Cum secundum &c.* xv. Kalendas Decembris Ecclesiæ „ Hierosolymitanæ dato Antistite *Vacante dudum &c.* 11. Idus Maii, „ Regi Lusitaniæ gratias, & Indulgentias Terræ Sanctæ concessit *Cum carissimus &c.* xii. Kalendas Martii.

Indiculus.

Ex regest. Vatic. dup.

Ex special. fol. 51. „ III. Discurrebant per Civitates & Diœceses mulieres nonnullæ „ discalceatæ, ac sanctæ Claræ habitu mentito indutæ; ad has coercendas Summus Pontifex Archiepiscopis & Episcopis breve tenoris, qui „ sequitur, expedivit.

GREGORIUS EPISCOPUS &c.

Archiepiscopis, & Episcopis, ad quos litteræ istæ pervenerint, &c.

„ IV. A*D audientiam nostram noveritis pervenisse, quod nonnullæ mulieres per vestras Civitates & Diœceses discurrentes se* „ *fore de sancti Damiani Ordine mentiuntur: ut & alii suæ assertioni mendaci accedant, discalceatæ vadunt: habitum, & cingulum Monialium* ejus-

„ *ejusdem Ordinis, & chordulas deferentes: quas quidam discalceatas, seu*
„ *chordularias, alii vero Minoritas appellant, cum tamen Moniales ipsæ,*
„ *ut gratum præstent Deo famulatum, perpetuo sunt inclusæ. Unde quia*
„ *in ejusdem Ordinis confusionem, ac derogationem Ordinis Fratrum Mino-*
„ *rum, & ipsorum Fratrum scandalum, ac Monialium, earumdem prædi-*
„ *ctarum mulierum Religio simulata redundat; Universitati vestræ per*
„ *Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus mulieres ipsas ad*
„ *abjiciendum cum eisdem cingulis, & chordulis hujusmodi habitum, mo-*
„ *nitione præmissa, per censuram Ecclesiasticam, cum super hoc requisiti* Supr. ad an. 1219. n. 45. &c.
„ *fueritis, appellatione postposita, compellatis. Dat. Laterani* IX. *Kalen-*
„ *Martii, Pontificatus nostri anno*. XIV.

„ V. His præmissis, quæ Apostolicam vigilantiam Summi Pastoris
„ maxime commendant, nobis reliquum est propiora nostra, ut expen-
„ damus. Occurrit ergo præter recensita ad hunc annum ab Annalista
„ nostro Waddingo sanctæ Claræ Monasterii Calaguritani nostrarum So-
„ rorum in Christo Monialium Fundatio referanda, a qua ut magis nota
„ monumentis, ad e tenebris oblivionis revocandam, vel animum
„ piorum prisci ac antiquissimi, nec non primi nostri Conventus ibidem
„ per beatum Joannem Parentem fundati, memoriam lumen habuimus,
„ ut supra cuicumque ex dictis patere potest. Erant Calagurii viri & Monasterium Monialium Calagurii.
„ mulieres, ac utriusque sexus juvenes, qui exemplo vitæ inculpabilis
„ priscorum nostrorum Patrum allecti, consimilem vivendi normam affe-
„ ctabant. Sed omnium non erat una conditio, sexu discriminante illos:
„ Quamobrem mares in Ordine recepti, cum ii essent, qui sequentes
„ vestigia Patrum suorum, dum numerum augebant, fœmineum sexum
„ ad arduum virtutis iter, quod ipsi strenue calcabant, quotidie magis
„ incendebant; Non est autem heroicarum virtutum incapax fœmineum
„ pectus, cum imo robustiorum super egregios conatus noverimus feli-
„ citer æmulari; Crescebat igitur in dies Heroidum numerus, ac tam-
„ dem præstante Deo, Assisiatis sanctæ Claræ exemplum, quod ubique
„ fama prædicabat, eas ut in unum se reciperent, edocuit; sicque in
„ suo genere futuras haud inferiores suis Fratribus, qui sibi virtutis
„ palmas præripere videbantur, sanum illis consilium hoc arduo in mo-
„ limine fuit, Episcopum adire, eidem sua vota humiliter exponere,
„ ac ejus auxilium persubmisse implorare, quod feliciter exequutæ sunt;
„ Nam ut audivit & novit Antistes Turiasonensis, in cujus diœcesi Ca-
„ lagurium est, earum pias supplicationes & vota: re collata cum Ar-
„ chidiacono, cujus curæ Calaguritana erat commissa Ecclesia, die XIII.
„ Augusti hoc anno MCCXL. ut sibi Monasterium construere possent per-
„ benigne indulsit.

„ VI. Non est autem, quod more simplicium, qui cujuscumque auræ
„ levi flatu moventur ut calami, sed & cito in contrarias partes decli-
„ nant, vel & etiam pejus quam ante subsident, flacide res suas perage-
„ rent; nam iis diebus tantum excogitare vitam, quam aggrediendam
„ sibi proponebant, arduum nimis, ac supra vires ab omnibus habebatur,
„ & nisi viri Religiosi præcessissent exemplo sexui fœmineo, ipsum hu-
„ jus modi vivere omnino impossibile: nec ipsas hæ vulgi opiniones vere
„ carnis magis quam spiritus latebant: quamobrem timentes repelli, si
„ Episcopo immediate vota sua expressissent, præpotenti Regis favore,
„ & patrocinio se præmunierant: earum enim supplicationibus permo-

Prot. Jaco.I.Regis Aragoniæ.

„ tus Jacobus I. Aragoniæ Rex, ut sub sua speciali protectione proceribus non tantum, sed & ipsi Civitati anno præcedente commendaverat, ac etiam ut structuræ earumdem Monasterii adsisteret, imposuerat, ut ex ejusdem epistola Cæsaraugustæ data sub die XII. Novembris MCCXXXIX. patet; Constantes igitur in suo proposito quæque sibi oppedere poterant, divicerunt, & ab Episcopo, juxta sua desideria, sub tanti Regis patrocinio, beneplacitum & consensum, ut dicebamus, obtinuerunt. Ratum etiam id fœminei sexus egregium consilium voluit summus Pontifex Innocentius IV. anno primo sui pontificatus, expedito brevi Apostolico sub v. Maii Avenione MCCXLIV. quo etiam earum directionem & gubernium Prælatis Religionis commisit.

Soror Suf. prima fundatrix.

Destruitur a Petro Rege Castel.

Apud W. reg. fol. 305.

Ab Urr. de lun. Abba. reædificat.

Mon. MSS. prov. Arag. de eo mon. fol. 141.

„ VII. Extra muros Civitatis, prope molendinum Episcopi Turiasonensis in agro D. Mariæ *Lop*, sub invocatione sanctæ Agnetis, jactis fundamentis, Monasterium constructum pro sua prima & præcipua fundatrice Sororem & Matrem Susannam habuit: in eoque centum & viginti tribus annis, magno religiositatis exemplo, in humilitate & paupertate Jesu Christi sponsæ perseverarunt, ac tamdem a Petro *crudele* nuncupato, Castellæ Regio bello Civitati vim inferente, dirutis ædibus, exturbatæ, in quamdam privatam & angustam domum intra muros se receperunt anno MCCCLXII. in eaque ut poterant, religiose tamen semper, usque ad sequentem annum MCCCLXIII. commoratæ sunt; Quo tempore *D. Urraca de Luna* Abbatissa de licentia Episcopi Portuensis Legati Apostolici, ad Regem profecta, ab eo clementissime excepta, novi Monasterii erigendi intra muros, provisionem reportavit; Quod & exequutum fuit, novis ædibus ad portam, quæ dicitur de Alcantara, sub titulo S. Nicolai, constructis anno MCCCLXVI. quo ad eas se transtulerunt, regio favore protectæ; Translationem vero summus Pontifex Gregorius XI. per suum diploma approbavit, & confirmavit *Iis quæ pro &c.* VI. Nonas Maii Pontificatus anno I.

Isab. Reg. amor in ipsum.

„ VIII. Ab eo tempore propensionem specialem ad istud Monasterium semper habuere Reges: Ut rem suam Regina Isabella adamavit, egregiaque dote dotavit: ejus archivum Pontificia & regia privilegia custodit: unde quidem pontificium & regium Monasterium dici meretur: Quinquaginta Moniales alit, quæ viam virtutis strenue calcantes, optimam de se famam apud Cives exteros habent; Latius de eo Monasterio Provinciæ Aragoniæ Chronologus scripsit.

Wad. ad ann. 1236. n. 16.

Henri. II. m. a Tart.

Ac etiam Pompon. m. ab eisdem.

Wadd. ad ann. 1216. n. 16. Cast. Bier. art. 38. n. 8. ex miec. l. 3. c. 19.

„ IX. Uratislaviæ in Ecclesia sancti Jacobi nostri Conventus, ab Henrico II. filio Henrici I. & beatæ Heduvigis Uratislaviæ Ducum constructi, ut ait Waddingus de anno MCCXXXIV. ab Anna tamen ejusdem relicta consummati, sui conjugis præfati Henrici II. pro defensione fidei a Tartaris occisi, corpus tumulatum fuit, ac etiam Pomponis, Thoruniensis Conventus fundatoris, etiam a Tartaris eadem de causa perempti, Fratre Taurimiro Provinciæ Bohemiæ & Poloniæ Ministro secundum Capitulum Provinciale celebrante Pragæ hoc anno, in festo Assumptionis B. Mariæ Virginis.

AR-

ARGUMENTUM.

Floruerunt plures Viri sancti, quorum gesta exponuntur. Erecti quidam Conventus, concessa Indulta quædam Apostolica. Mortuus Gregorius IX. succedit Cælestinus parum superstes; protrahitur inter-Pontificium in annum tertium.

I. HOc anno adhuc superstitem floruisse beatum Bernardum a Quinta Valle Marianus testatur, quin & eo ipso animam Deo reddidisse utcumque conjicimus, quamquam in hoc certi nihil statuere liceat ex antiquis monumentis, aut tabulis. Veteres historiam scripsere, non Annales, temporis rationem parcius subeuntes; integrum proinde non erit in suos annos cæsim referre Vitas Sanctorum, ut quid, quo tempore gestum sit, indubitate sciatur, sufficit, aut vitæ, aut mortis annum adnotare. Cur vero in hunc præ reliquis mortem sancti Viri conjiciamus, fundamentum præbent vetera Chronica, Antoninus, & Rodulphus, qui eum quindecim fere annis mente, & facie in cœlum elevata affirmant incessisse; quod intellexerim de reliquo vitæ spatio, quo beato Patri Francisco supervixit, angelicam magis quam humanam vitam ducens. Ineundo ergo annorum rationem a XXVI. hujus seculi, qui morte beati Patris fuit celebris, hoc erit decimusquintus; nihil certius reperio. Beatus Bernardus vestigiis sui Patris per veram humilitatem, obedientiam, & paupertatem insistens, ad illud perfectionis culmen ascendit, ut & ipsi sancto Francisco adhuc viatori esset admirationi, reliquis exemplo. Hinc & beatus Pater absentis vitam & perfectionem Fratribus serio, & magnis laudibus commendabat; cum eodem præsente libentius de rebus divinis collationem protrahebat, atque de eo differentem cum spiritus dulcedine audiebat, qua in re singulari dotatum gratia expertus est; ut & ipse qui aliis prælucebat, a discipulo optarit illuminari, inventi sunt totis noctibus in divinis colloquiis, atque extra se rapti seorsim a Fratribus simul in silva aliquoties hæsisse.

Marian. lib. 1. c. 13.

Beatus Bernardus a Quinta Valle superstes.

Ejus cum sancto Francisco familiaritas.

Specul. Vitæ sancti Francisci. Marian. cit.

II. Bernardus porro vir fuit magnæ & excelsæ contemplationis. Semel dum sacra mysteria celebrarentur, in Deum interius absorptus, immotis exterius oculis, immotoque corpore, ad ea quæ fiebant insensibilis fixo intuitu permansit ab hora matutina, in vespertinam usque; mox ad se rediens, & totus in stuporem actus, ad suos regressus in hæc verba ter exclamat: O fratres! o fratres! o fratres! nullus est tantæ nobilitatis & excellentiæ in hoc tractu, cui saccus fimo plenus leve non foret pondus, palatio auro pleno, ceu laboris eidem promissa merce.

Raptus in Deum.

Dictum memorabile.

Anton. 3. p. t. 24. c. 7. §. 5.

III. Hujus thesauri illectus desiderio, ita sursum totus agebatur intentione, ut integris quindecim annis facie, & mente terrenis abstractus, in cœlum continuo suspiceret, & quam olim venditis omnibus, est mercatus, certa fiducia sibi destinatum gustare magis ac magis, eoque potiri totus in Deum conversus quotidie incipiebat; ei jam nulla terrena sapiebant supernarum illuminationum dulcore, quos tam frequentes experiebatur, ut toto illo tempore numquam in mensa famem expleverit; quamquam & hoc virtutis, & disciplinæ speciale ei fieret exercitium: eam enim vir sui exosus, & voluptatis contemptor apposuit custodiam sensui, ut non tam superfluis, quam necessariis abstinuerit; quidquid tamen apponebatur, juxta verbum Domini, leviter gustabat asserens, in iis

Marian. cit. Specul. Vitæ S. Franc. Rodulph. fol. 59.

Ejus contemplatio & abstinentia.

Notabile documentum.

quæ gustum afficiunt, fieri abstinentiam, quæ potissimum in pugna adversus delectationem, & appetitum versatur, qui prælibatis condimentis velut irritati, experimento vires accessione capessunt, quibus sedandis novum virtutis opus enascitur. Fortius ergo & integrius judicavit prægustatis abstinere, quam intacta præterire.

IV. Nunc viginti, nunc triginta diebus facta super eum manu Domini per montes, & solitudinem raptus indefessim ferebatur solus, altissimis intentus contemplationibus, ut recte eumdem hyrundini beatus Pater Ægidius compararit: ille namque Ægidium, qui semper divinis intentus remanebat in cella reclusus, hominum fugiens consortium, appellabat joco semibominem (quam appellationem male in Bernardum refert Rodulphus, auctore Ægidio, jactatam) Ægidius vero simili Sanctorum exultatione jocum retorquens, respondebat: Frater Bernarde, non omnibus concessum est hoc donum, ut hyrundinis instar volitando, pascantur; id subinde coram aliis asserens, Bernardi a Quinta Valle donum esse, ut se volando per montes pasceret velut hyrundo.

Ægidius hyrundini Bernardum comparat.

V. Orationis studio & altissimæ contemplationi accessit, divinitus concessa intelligentia scripturarum & mysteriorum: hinc ad eum passim summorum virorum, & in Theologia magistrorum, difficillimis quæstionibus solvendis fiebat recursus, quibus in omni sacræ Scripturæ passu ea dabat responsa, ut singulis probe notum esset Dei virtutem, & sapientiam intellectum dare parvulis, eisque revelare, quæ a sapientibus & prudentibus hujus seculi abscondit; in Viro enim Dei, licet humanæ sapientiæ, & litterarum experte, factus est, qui eum vocavit Christus, os, & sapientia, ut nihil arduum aut intellectu ei difficile videretur, tamque prompte ad occurrentia dubia respondebat, ut Deus ipse, velut ex oraculo, divinitus per os ejus ea solvere, & responsa dare æstimaretur.

Habuit intelligentiam scripturarum.

Psal. 118.

Specul. Vita S. Franc.

VI. Hujus doni virtus in eo maxime reluxit, quod vere parvulus, totum propriæ opinionis evacuavit sensum, tamque in eo rectus, & simplex oculus fuit, ut eum nulla temerarii judicii præcipitantia unquam inquinarit: quidquid porro videbat, audiebat, sapiebat, totum in Dei laudem, propriæ redargutionis stimulum, vel humilitatis profectum referebat. Unde de eo talis visio beati fratri Leoni facta est apud Marianum: *Inter alios*, inquit, *supererant fruter Ruffinus, & frater Leo speciales socii beati Francisci, quibus in loco Portiunculæ infirmis existentibus, frater Leo qui gravius infirmabatur, vidit in somnis multitudinem Fratrum processionaliter incedentium, inter quos erat unus, cujus ab oculis radii quasi solares procedebant, ita ut in ejus faciem prospicere non poterat, præ nimia claritate; & quærens ab uno illorum Fratrum quo irent cum tanta solemnitate? Vadimus, inquit, ad excipiendam animam cujusdam Fratris infirmi in Portiuncula, & breviter morituri; & ait rursus frater Leo: & quis est ille, a cujus oculis radii procedunt tanta claritate fulgentes? & ille; numquid non cognoscis eum? ipse est enim fruter Bernardus de Quinta Valle; & quare, ait rursus frater Leo, oculi ejus tanta claritate nitescunt? & ille; quia semper vivendo alios de se humilius, de aliis quod esse poterat, melius judicabat. Unde dum videbat truanos, & male indutos, pauperes, dicebat, melius servant altissimam paupertatem, quam tu frater Bernarde. Judicabat autem de illis, ac si voluntariam servarent paupertatem. Cum autem divites videbat pretiosis, ac deauratis, vel curiosis vestimentis indutos, cum cordis compunctione dicebat;*

Humilitas Bernard.

Rodulph. cit.

Marian. lib. 2. c.19.

Oculorum claritas B. Bernardo collata.

bat; forsitan sub illis vestibus portant cilicia, vel ferreos circulos, sustinent carnis martyrium in occulto, & sic vitant vanam gloriam melius, quam tu frater Bernarde cum tuis exterioribus vilibus indumentis. Et per hunc modum semper bene de omnibus aliis judicans, de se humiliter sentiens, omnem munditiam in oculis conservabat, & bona quæ in creaturis cernebat, referebat totaliter in suum Creatorem. Hactenus Marianus: eadem autem visio, quæ in somnis fratri Leoni, ostensa est in vigilia fratri Ruffino, ut ibidem refertur: ipsam obscure satis subindicat Rodulphus.

VII. Magna fuit in eo patientia, ut superius attigimus, & huic affinis quædam sincera caritas: non modo enim ad injurias fuit insensibilis, sed offensa majorem in eo accendebat caritatem velut erumpentem flammam leviter respersa aqua vehementiorem reddit; lacessenti, velut a fortiore victus, humilis vir cedebat, & beneficii loco ducens opprobria & contumeliam, contumeliosos instar correptorum & pædagogorum, majore propensione complexus, habuit. Sub mortem enim confessus est, se in duobus tantum nomen & meritum Fratris Minoris explevisse, videlicet, quod Fratrem post injuriam sincere & magis dilexerit, ac patientiam habuerit in tentationibus, quæ continuo ipsi remanserunt, Deo concedente, ad exercitium, & profectum: *multæ* nempe *tribulationes justorum, & sicut aurum in fornace probantur*. Ita plane Bernardus per omnia probatus, nihil in eo adulterinum, exæsum, aut corrosum permansit, sed omnia longanimitate & patientia solidata; nam præter visibiles persecutores, cum invisibilibus etiam longe pluribus est colluctatus: Beato enim Francisco adhuc superstiti, & super filiorum statu sollicito, revelatum fuit, Bernardum a pluribus, & subtilioribus, seu malignioribus oppetendum Dæmoniis, qui tanto primogeniti sui periculo anxius in lacrymas, & preces effusus divinum postmostum accepit responsum: ne timeas, inquit, Francisce, quia omnes hæ tentationes illi ad exercitium, & coronam datæ sunt, de quibus cum gaudio reportabit victoriam: nam ipse unus est de commensalibus Regni Dei. Voluit etiam Dominus per se experiri fidem servi sui, subtracta consuetæ dulcedinis annona, qua a terrenis expeditus, animoque ad Deum suspensus quotidie pascebatur: duravit ejusmodi experimentum per octo dies, illo nihilominus in eodem rerum cœlestium perseverante studio, dumque ferventius solito quotidianam stipem supplex exposceret, micis, quæ ex magni Regis mensa decidunt, totus inhians, subtractam tamdem divinæ dulcedinis alimoniam cum fœnore accepit: apparuit nempe in aere manus lyram tenens, & semel versus terram ducta per chordas; tam excessivum in animo jubilum excitavit, ut si denuo versus cœlum reduceretur tractus præ excessu, & teneritudine exultationis Vir beatus sua opinione, animam exhalaret.

Caritas fraterna.

Psal. 33. 20. Sap. 3. 6.

Semper fuit in tentationibus.

Speculum vitæ S. Franc.

Marianus.

Subtracta consolatio eidem restituitur.

VIII. Tandem virtutum plenus Dei servus in ultimam incidit infirmitatem, quæ laboribus, & peregrinationi finem imposuit; ea spiritus libertate, & pace vicinam & præ foribus pulsantem expectabat mortem (juxta vaticinium quod de eo habuit beatus Franciscus) ut ne infirmitati quidem subjaceret infirmus, sed vel in lecto sedens, aut vix inclinatus exitum securus, & vigil in oratione positus expectaret, a qua, sicut alter Martinus, indefessum spiritum numquam laxabat. Quod si intercurrente somno, & humorum impellente motu, elevatæ intentionis quies interrumpebatur, aut aliorum phantasmatum tactu mens alio, vel mini-

Mors ejus & ultima infirmitas.

Marian.

Ejus in infirmitate vigilantia.

minimum a suo Creatore digrediebatur, statim in se reversus, concusso capite, seipsum reprehendebat, dicens, cur sic cogitavi: quinimo & Fratres, qui relevando capiti aquam rosaceam instillabant naribus prohibuit, ne hoc officii quod moribundæ mox carni exhibebatur properantem, & recta ad suum Conditorem tendentem spiritum, vel modicum divertere posset, seu ad exteriora distractum remorari: quin & sui corporis integram dispositionem in manus cujusdam fratris medici assistentis renunciavit, ut ne vel in necessariis sui juris esse videretur: nolo, inquit, mihi inesse curam mei corporis, seu cibi, aut potus, sed tibi committo, si dederis, accipiam, si minus, acquiescam.

Fratres ad mortem ejus conveniunt.

Pisanus conf. 8. Speculum.

IX. Ingravescente autem morbo, convenerunt Fratres multis ex locis, ut ejus interessent transitui, eum enim loco patris omnes post mortem beati Patris Francisci, colebant & venerabantur. Inter eos adfuit extaticus ille sanctus Ægidius, qui cum eo simul ab initio jugum Domini unanimis duxit: videns autem fratrem Bernardum, dixit exultabundus: frater Bernarde, sursum corda: cui ille subridens, sursum corda habemus ad Dominum; & sancti hospitis curam gerens, advocato Fratre quodam, secreto eidem injunxit, ut beato Patri Ægidio locum aptum contemplationi seorsim exquireret: mox perceptis rite Sacramentis, vocatisque Fratribus commendavit caritatem, suique status observantiam. Fratres, inquit, carissimi nolo vobis multa verba dicere, sed considerare debetis, quod statum quem ego habui, & vos habetis, & quem ego nunc habeo, vos habituri estis: invenio autem in anima mea quod pro mille mundis æqualibus isti, nollem non servisse Domino Jesu Christo (& mox in terram provolutus) de omnibus offensis quas feci Salvatori meo Domino Jesu Christo, & vobis me accuso, & dico gravissimam culpam meam: quoniam non fui verus Frater Minor, nisi in tentationibus, in quibus semper me tenuit Dominus, & in uno alio solo extitisse Fratrem Minorem me reperio, videlicet, quod plus dilexi Fratrem post offensam, quam ante. Rogo itaque vos, Fratres carissimi, ut pro me devote oretis, sed magis hoc oro, ut vos invicem diligatis quemadmodum exemplum dedi vobis. Post hæc reclinatus in lectulo, incepit secundæ illius stolæ gloriam jam mortalis prægustare; immutata nempe facies ejus, insolitum candorem & lætitiam induit, atque in ea ipsa exultatione, & lætitia felix illa anima cum victoria, quam antea Dominus promiserat, ad gaudia transivit Angelorum x. Julii, ut habet Marianus, & ex præmissa nostra conjectura, hujus anni MCCXLI. post mortem viventis speciem præ se ferens multo apparuit, cum omnium admiratione pulchrior, caro, totumque corpus candidum, molle & tractabile fuit; majoris post mortem delectationis & admirationis spectantibus aspectus ejus fuit: ejus corpus Assisii juxta sanctum Patrem reconditum est a Fratribus: cujus exitus seu mortis historiam attexuit frater Leo tum præsens, ut notat Marianus.

Verba ejus ad Fratres sub mortem.

Mors ejus.

Speculum vitæ S. Franc.

Post mortem pulchrior apparuit & tractabilis.

Fr. Clemens Tuscus.

Marian. lib. 2. cap. 11. Pisan. conf. 8. Rodul. lib. 1. fol. 97.

X. Claruit hoc tempore in Tuscia Fr. Clemens Tuscus, vir eximiæ sanctitatis, qui plurimas hostis maligni visibiles pugnas, & insectationes patienter toleravit: missus est in Hispaniam, simul cum Joanne Parente, aliisque Fratribus, qui illuc ad Ordinis propagationem destinati sunt anno MCCXIX. ubi multa sanctitatis, & virtutis exempla præbuit: continuus ei fuit cum hoste congressus degenti in loco solitario, cui nomen est Garderiæ; nec malus spiritus eum vexare destitit, variis, & terribilibus diversorum serpentum, atque animalium assumptis formis. Semel

de

de nocte in oratione positus, dum genuflexionibus crebro insisteret, ad singulas in maxilla cedebat; cum autem extensa manu improbum prehendere conaretur, ille confestim dilapsus, extensam prendentis manum percutiens, seu insufflans, (cujus flatus carbones incendit) turgescentes quinque vesicas exustionis vestigia impressit, quibus multis diebus inutilis ad laborem reddita est. Alia nocte post diuturnum in oratione conflictum, ad quietem se recepit sanctus Vir, & dum fessa membra non procul ab igne colligeret, mox dormitantem hostis excitavit, ducto per volam ardente titione, cujus adustio sequenti die apparuit. Hic tamdem post reditum ex Hispania, in sacro monte Alvernæ quievit in pace. *Ejus cum dæmone conflictus.* *Mors ejus.*

XI. Floruit etiam, & Frater Rolandinus de Florentia contemplationi deditus, qui dum in monte Ilciense Custodiæ Clusinæ prolixius in Ecclesia oraret, apparuit ei super altare immissus quidam radius, solari non inferior splendore, quem puer quidam ineffabilis decoris, & pulchritudinis insedere visus est, coronam auream in manu ostentans, paremque in capite gestans, fratrem Rolandinum ex nomine vocavit: Frater Rolandine, inquit, persevera, hæc tibi reposita est corona; his dictis disparuit. Ad hæc attonitus Vir humilis, non altum sapere, sed visionem humiliter ad patrem spiritualem referre quam primum studuit, verens ne angelus Satanæ in Angelum lucis translatus, ei ruinam, & præcipitium, a securo humilitatis gradu, in vanitatis scopulos per illusionem intentaret. Cum omni autem timore, & sollicitudine suam deinceps salutem operatus, eodem in loco ad promissam coronam felix, & in omni sanctitate perseverans, transivit. Rodulphum non sequor, qui hæc Florentiæ contigisse narrat: deferendum magis Crescentio coævo; & Ministro Generali, qui locum scire melius potuit, & debuit. *B. Rolandinus.* *Marian. cit. Crescentius in dialogo.* *Missa cœlitus visione ad perseverantiam invitatus.* *Lib. 1. fol. 12*.*

XII. Ejusdem etiam Provinciæ Tusciæ plures alii claruerunt, ut frater Paulus de Prato pœnitentis, & austeræ vitæ, ac magnus sui Instituti observator, & paupertatis zelator. Item frater Michaël de Florentia vir devotus, & notæ sanctitatis in Conventu sanctæ Crucis ejusdem Civitatis floruit: ejus corpus requiescit in loco sancti Galli, institutor fuit beatæ Humilianæ tertii Ordinis S. P. Francisci: Michaelis jam defuncti gloriam cuidam personæ sanctæ Deus revelavit. *Beatus Paulus de Prato, & Michael de Florentia.* *Auctores citati. Rodul. fol. 140. in narrat. beatæ Humilianæ.*

XIII. Nec his inferior frater Andreas Provinciæ Pennensis de Andria Custodiæ Atriensis maximæ devotionis, & contemplationis fuit: unde quadam nocte, cum in meditatione seorsim exardesceret, paci ejus & profectui invidens hostis, ipsum emissa voce increpavit; miser, inquit, Andreas, ut quid te affligis? qui præscitus æternæ damnationi es destinatus; nihilque ista ad negatam salutem tibi conferre possunt. Quibus ille, non sine turbatione suspensus, ferventius nihilominus lacrymis, & orationi institit, ut postmodum meruerit, missa cælitus voce, de sua salute non modo certiorari; sed etiam de mortis die, qui fuit quinta feria primæ hebdomadæ jejunii quadragesimalis: unde deinceps majori cura transitum suum expectans, orationibus, & jejuniis institit; præfata autem die sensibus integris, corpore & animo sanus, Fratres convocavit, rogans, ut transeunti ad vitam æternam assisterent; quibus ad hoc stupentibus, seriem factæ revelationis indicavit: emissa ergo totius vitæ exhomologesi, perceptisque Sacramentis, obdormivit in pace. *B. Fr. Andreas de Andria.* *Marian. Crescent.* *Ei revelata dies mortis.*

XIV. Habuit & Provincia Romana, tum fratrem Raynaldum de Reate, qui die quadam cum eamdem obiret Civitatem, socius sancti *Beatus Raynaldus cũ alio beato.*

Marian. cit. Crescent. cit. Pisan. lib. 1. fru. 8. Rodul. lib. 1. fol. 328.

Fratris Berardi (seu Bernardi, ut Marianus scribit) sui Guardiani, obvium habuere cœcum, qui Fratres cominus advenientes cognoscens, genuflexus salutavit, supplex orans, ut signo crucis oculos signarent. Frater vero Bernardus cœci fidem, & socii compertus sanctitatem, præcepit Raynaldo, ut optatis infirmi condescenderet, qui humiliter obedientiæ cedens, edito, ut petebatur, crucis signo, etiam miraculum conjunxit, cœcum perfecte illuminans. Quo peracto, Viri sancti mundi plausum declinantes fugerunt, eos insecutus alter, dum assequi nequierit, vestigia pedum deosculans clamabat: isti sunt Viri sancti, & amici Dei, qui cum cœcus essem visum integre restituerunt. Idem mox vitæ cursu in summa perfectione expleto, in monte Compatrio infirmatus decessit, sub mortem autem in facie ejus, & habitu pullularunt, corpore jam sudore perfuso, minusculi flores ad instar pruinæ, quos Fratres qui plures transitum ejus operientes ex diversis locis convenerant, non sine admiratione videntes, extergebant. Sed mox succrescentes, in mortem usque perseverarunt. Hoc portentum subobscure Rodulphus expressit. Post triennium aperto ejus sepulcro corpus integrum, ac si recens humatum, inventum est, cancellatis in crucem brachiis. Apertæ autem sepulturæ fuit occasio; in eodem nempe loco vocatus est a Domino alius quidam Frater, cujus perfectionem, & sanctitatem Deus extenso miraculo noluit latere: in ejus quippe morte tam suavis odor, tamque abundanter emersit, ut non modo intra domum omnes partes impleverit, sed etiam ad remote distantes stupenda diffusa fuerit fragrantia. Cum eumdem autem sepulcro beati fratris Raynaldi inferre vellent, invento, ut dictum est, eo incorrupto, cum amovere vellent, ut simul alteri fieret locus idoneus, non potuerunt; hoc cum admiratione animadvertentes, decreverunt defunctum superponere, & cum ad sepulcrum, cum funere redirent, corpus beati Raynaldi ad orientalem sepulcri partem descendens, in pedes erectum est; sic manens immobile quamdiu oratio Dominica recitari potuit, & sancto hospiti suo locum idoneum intra ejusdem sepulcri angustias concessit, viso miraculo, convenientes, cum Fratribus populi lacrymas cum canticis miscuerunt, laudantes omnipotentiam Conditoris in sanctis suis.

Cœcum illuminat.

Sudor ejus miraculosus.

Inventus incorruptus.

Mirificus odor defuncti.

Stat in sepulcro.

B. Fr. Angelus de monte Leone.

Fr. Jacobus Guarini de sanctis. Marian. Pisan.

Alii duo Sancti.

Auctores citati. Fr. Beraard. de Bessa.

XV. In eodem loco jacet Fr. Angelus de monte Leone paupertatis, & humilitatis usque ad contemptum sui indefessus sectator, Theologiæ lector, cujus morti Fratrum multitudo supervenit miraculose, cum uno sacris vestibus solemniter induto. Item quidam Frater Parmensis ibidem sepultus jacet, cujus autem sanctitatis, & meriti fuerit apud Deum testimonium reddit quod palmam, quam Dominica palmarum, ex manu Sacerdotis recepit plantans, sequenti die crevisse fuerit inventa. Item Viterbii jacet sanctus frater Soldanerius, quasi soldans nitorem: hic moribus fulsit, & doctrina.

B. Fr. Guillelmus de Cordela.

Fr. Crescent. Marianus. Pisanus.

Illuminat cœcū. Contractus extenditur.

XVI. Frater Guillelmus de Cordela, circa eadem tempora prædicatione, & sanctitate habebatur insignis. Hic dum prædicaret in platea Civitatis Tuscanellæ, Provinciæ Romanæ, Custodiæ Viterbiensis, ad eum cœcus quidam accessit postulans signo crucis signari oculos, quem cum signasset visum accepit, spectante populo, & in Deo laudes exclamavit. Accessit mox ibidem quidam sex annis contractus, qui facto super eum crucis signo, est sanatus, Deumque laudans ad propria remeavit, qui toto illo tempore non potuit incedere; præsens tum fuit Frater Gentilis de Rupta, qui prædicta retulit. Multis aliis miraculis idem claruit,

ruit, ac tamdem ibidem requiescens, traditus est sepulturæ.

XVII. Frater Bernardus de Massa maritima, Provinciæ Tusciæ magna floruit sanctitate & miraculis ea tempestate: nam quidam juvenis de Massa infirmitate vesicæ gravatus, & tumefactus, ac morti jam vicinus; ad ejus sepulcrum, multo sanguine emisso, est liberatus. Alius crura ex eadem contractus infirmitate ad sancti Viri suffragia recurrens, post quartum diem extitit integre liberatus. Ab eadem infirmitate mulier quædam dicta Benevenuta ejus meritis sospes evasit. B. Bernardus de Massa. *Iidem.* A dolore vesicæ liberat.

XVIII. In loco Piperni jacet sanctus frater Leonardus de Fulgineo, qui claudo ex utero matris puero, cui nomen Jordanus, signum crucis ad parentum impertiens votum, ipsis videntibus, sanitatem contulit. Ægidium patria Montefortinum per annos octo, signo crucis facto, illuminavit. Frater Leonardus de Fulgineo. *Auctores citati. Rodul. fol.* 119. Claudum & cæcum signo crucis sanat.

XIX. Frater Gismundus vir sanctitate famosus claruit in Provincia Apuliæ, conditus in silva Melphiæ antiquo, quem Fratres incoluerunt loco; inde translatus est divina revelatione in Monasterium Ripæ. Fratres enim cum ad commodiorem locum transirent, nihil innovarunt, circa sepulcrum beati Viri: cuidam proinde mulieri apparens, in præceptis dedit, quatenus Monacho nomine Tristanno mandaret, corpus suum ex silva, in qua derelictum est, efferens, sepeliret decenti loco in Ecclesia sancti Stephani: Cum illa primum & secundum negligentius præceptum dissimulasset, tertia vice eidem, cum pluribus aliis Fratribus apparens, negligentiam verberibus castigavit, tunc periculo suo edocta, visionem fratri Tristanno (vel juxta Pisanum Restanno) exposuit, qua mox per eumdem Fratribus communicata, veniam postulavit beati Viri funus, ut voluit, transferendi. Noluerunt id primum Fratres, ne præsumptionis suspicio emergeret, quasi lucrum, aut famam, ex prætensa venarentur sanctitate. Sed dum communi mox consensu sepulcrum iidem in Fratrum Ecclesia, ante altare effoderent hæc vox cœlitus dilapsa est: non vult frater Gismundus sepeliri ubi foveam præparastis, sed in Ecclesia sancti Stephani. Tamdem in sancti Viri sententiam venientes, translatus est in eamdem Ecclesiam; quidam autem ejus quondam socius præ devotione dentem unum, ac os digiti claneulo subtractum reservavit: sed mox Sanctus id præfatæ mulieri revelavit, conquestus, corpus suum integrum non esse: hæc intelligens præfatus Frater, quæ abstulit præcepto Guardiani restituit. B. Gismundus. *Crescent. cit. Rodul. fol.* 140. Mandat transferri suum funus.

XX. Claruit in eadem Provincia frater Petrus de Trano ibidem sepultus, & multis post mortem clarus miraculis: nam puerum præ dolore livescentem, & morti propinquum, ad ejus delatum tumulum ad sanitatem integre restituit. Bartholomæum de quercu alta lapsum, & contusum toto corpore; ad ejus sepulcrum delatum, statim sanavit. Filiam cujusdam magistri toto latere mortuam, facto voto, illico liberavit. Puerum cui natanti sanguisuga surrepit, ac per eos sanguinem sine mensura emittentem, cum morti esset propinquus, voto facto, sanguisuga per secessum emissa, sanavit. Quemdam Diaconum ad ejus sepulcrum grabato devectum, ad sanitatem perduxit; hic mox incredulus & timens recidivam, balneum ingressus, pristinam infirmitatem incurrit: iterato ad sepulcrum sancti reportatus, perfectam obtinuit sanitatem. Beatus Petrus de Trano. *Rodul. fol.* 127.

XXI. Sanctus item frater Gratianus doctrina, & in vita miraculis claruit in Provincia Marchiæ. Hic fuit de partibus Romandiolæ oriun- B. Gratianus.

 dus

Auctores citati. Rodul. fol. 105. lib. 1. Imbrem cohibet. dus vir miræ simplicitatis, magnæque fidei. Cum in castro Trab-ebnantis verbum Dei populo vellet prædicare, cœperunt ita ingruere tonitrua, fulgura, & turbines intercepta pluvia, ut populus metu in fugam dissipatus, secederet. Sed frater Gratianus advocans fugientes, fiducialiter dixit; nolite fugere Fratres, quia tempus congruum verbo suo illico Dominus providebit. Orante autem ipso, videntibus omnibus, & mirantibus: in partes duas omnis se pluvia divisit, & quantum est jactus lapidis retrocedens, non tetigit assistentes: totam concionem sedentium illustrante sole: qui aderant divinæ virtuti id attribuerunt. Cœcos illuminat. Luscam mulierem de castro Amarni, cum filio utroque orbato lumine, signo crucis illuminavit. Juvenem quemdam phreneticum, qui pannos, & obvia quæque insolentius lacerabat, facto signo crucis, sanavit. Sanat herniā, & gibbum. Quidam de Ripa Transonis ex magno, & indiscreto pondere rupturam passus, & mox inflato gibbo contractus, eodem signo a ruptura, seu hernia sanavit, extensaque vola gibbum complanans, eum pristinæ restituit sanitati. Quidam nomine Leopardus ex dolore, & infirmitate captus, Claudum curat. pedes ad virum Dei se curavit transvehi, qui ab eo signaculum vivæ crucis recipiens, pedesque suos lavans ex eadem aqua, qua pridem beatus Gratianus pedes extersit, ita convaluit, ut deinceps tali dolori Contractum erigit. numquam succubuerit. Alius de castro Castagneti decem annos contractus, lectoque affixus, ad eumdem deportatus, statim porrecta Vir Dei manu, sublevatum erexit, propriisque incedens pedibus sanus, & Visum concedit. integer domum reversus est. Quidam etiam de castro Ficardi puer, visu orbatus, facto super eum crucis signo, multis adstantibus, & miraculi novitatem, & magnitudinem simul stupentibus, lumen protinus recepit. Alium similiter puerum utroque lumine destitutum integræ restituit sanitati. Brachium aridum restituit. Mulierem quæ contra præceptum laboravit, atque in peccati pœnam brachio a Deo percussam, ad sepulcrum ejus invocato præsidio, sanavit. Aliam quæ utramque habebat contractam & inutilem manum, ad sepulcrum orantem liberavit. Multis etiam aliis vivus, & mortuus claruit miraculis. Jacet sepultus Auximi Provinciæ Marchiæ in Fratrum Ecclesia. Hunc Gratianum male constituit Rodulphus socium B. P. Ægidii nominis similitudine lapsus; alius namque is fuit, de quo celebris est memoria in ipsius Ægidii actibus, eumque apud sanctum Marinum Provinciæ Marchiæ decessisse, non Auximi, docet Pisanus; cui deferendum magis putamus, utpote antiquiori: fuit autem Vir sanctus, & miraculis celebris: ejus recurret mentio in vita & actis B. P. Ægidii.

Beatus Petrus de monte Ulmi. XXII. Per hæc etiam tempora floruit beatus frater Petrus de Monte Ulmi, seu Ulmone, ex familia Ducaina, qui in Conventu Pennæ Marini, Custodiæ montis Feltrii in pace requievit, miraculis post mortem *Auctores citati. Rodul. fol. 246. lib. 1.* clarus. Quidam de monte Rubiano crure uno, tibia, brachioque con-Contractos sanat. tractus, ad sepulcrum ejus ductus sanatur, in hæc primum verba exclamans, sancte Francisce conforta hunc sanctum Petrum, ut liberet me. Mulier etiam oppidi de Firmo contracta, sepulcro sancti Viri superposita & orans, illico erecta est sana. Alia, cujus filia in extremis laborabat, in Ecclesiam accurrens, in qua sancti Viri depositum jacebat funus, antequam sepulturæ traderetur, acceptam manum ejus vultui jam ago-Agonizantē curat. nizantis filiæ applicuit, protinus in pristinum robur, decussa infirmitate, convaluit, omnium concurrentium admiratione, & applausu.

B. Dominicus. XXIII. Beatus Dominicus quidam gloriosus jacet in loco sancti Marini

rini Provinciæ Marchiæ in Cathedrali Ecclesia miraculis celebris, de quibus præcipue ista feruntur. Beringarius Archipresbyter de Monte-feltrio crus unum habens gravi fistula ulceratum, nulla poterat medicorum arte, vel studio liberari, a medicis itaque derelictus, fratri Dominico se devovit; & ad tumulum ejus delatus, liberatus est. Boncompagnus de sancto Marino viginti annos incurvatus, meritis beati Dominici est erectus. Puer quidam de sancti Marini partibus, altero pede contractus, quem in terra complanare nequibat, meritis & precibus beati Dominici est curatus. Jacet apud sanctum Marinum.

Auctores citati. Rodulp. fol. 99. lib. 1.

Fistulam sanat.

Contractos erigit.

XXIV. Beatus frater Paulus de Marchia vita sanctus, post mortem multis claruit miraculis: nam puellam septem annorum, nomine Rosam cujusdam Joannis filiam, quæ dæmoniaca credebatur, pro eo quod a tribus spiritibus nigerrimis, prout dicebat, affligebatur, & sic ne eos videret, per loca diversa fugiebat. Et cum ad Ecclesias pluries duceretur, dicebat, quod nullo modo nisi per sanctum fratrem Paulum, liberaretur; ducta ad Monasterium sancti Salvatoris, ubi quædam erant reliquiæ ipsius fratris Pauli, dum super eam ponerentur, continuo pristinam obtinuit sanitatem. Domina Octavia Monialis prædicti Monasterii sancti Salvatoris, cum dolores intolerabiles in manibus pateretur & pedibus, præfatis reliquiis ad membra prædicta applicatis, plenam consecuta est sanitatem. Domina Blancaflore, cum lapidis, seu calculi multo tempore, & aliarum ægritudinum doloribus gravissime torqueretur, ad sepulcrum ejus ducta, integram recepit illico sanitatem. Flora Alberti Barili filia de monte Melonis, lumine oculorum multo tempore privata, ibidem lumen perditum recepit. Berta de Camerino amissa loquela, ad sepulcrum sancti fratris Pauli veniens, subito loqui cœpit, & Deum laudare. Quidam habens manus & pedes paralysi dissolutos, ad omne officium inutiles, ductus ad tumulum, per merita ipsius est curatus. Joannes quidam de Monte Ulmeo destitutus pedibus, ad corpus sancti fratris Pauli nondum sepultum deportatus, mox ad propria solidatus est reversus. Quidam Bonus filius Joannis, de miraculorum veritate juratus & examinatus asseruit, quod cum crure sinistro ab infantia contractus fuisset, morbo item epileptico male affectus, ad sepulcrum sancti Viri ductus, & aliquantum orans distento crure erectus, ab utraque infirmitate ibidem convaluerit. Rodulphus hunc Sanctum constituit Spoletinum, cujus vita, & prædicatione apud sanctum Severinum beatus P. Bentivolius mundum deseruit, Institutum secutus Minorum, prædicti sui Patris imitator præcipuus. Macerati ex eodem Auctore fertur obiisse, ideo, ut credo, de Marchia dicitur a Pisano, appellatione Provinciæ.

Beatus Paulus de Marchia.

Auctores citati. Rodul. fol. 126. lib. 1.

Obsessam liberat.

A calculo, & aliis infirmitatibus liberat.

Curat cœcam & mutam.

Claudos & contractos sanat.

Cur dictus a Marchia.

XXV. Non minoris famæ, aut meriti per id temporis habebatur frater Martinus Fulginas; ei mulier quædam mente capta, nomine Marseda, oblata fuit, quam aquæ benedictæ aspersione lustratam sanavit. Aliam item Urbinatem paralyticam, seu ut multis etiam videbatur, maligno spiritu possessam, porrectis uvis ab eo primum benedictis, quam primum eas gustasset liberavit. Puer nomine Theobaldus, laborans ex fistula tam in crure, quam in corpore, ad beati Viri sepulcrum orans, sanatur. Alius item puer nomine Guiduccius dysenteria, & febre per hebdomadas septem male affectus, ad sepulcrum ejus delatus sospitati redditus est. Mulier quædam Bona-spes dicta, multis hedomadibus sanguinis per secessum continuo fluxu attenuata, meritis & precibus

B. Martinus Fulginas.

Auctores citati. Rodul. fol. 121. lib. 1.

Sanat insanam mente.

Paralyticam curat, aliasque infirmitates.

bus sancti Martini se commendans, statim convaluit. Alia item, cui nomen fuit Talia, multo tempore visu destituta, ad ejusdem ducta sepulcrum, facto voto, continuo visum recepit, & sine ductore ad propria reversa est. Alia mulier ex uno latere paralytica, & alterius oculi orbata lumine ad sepulcrum beati Martini orans recessit ab utraque infirmitate libera. Sepultus est Fulginei, ubi multis aliis fulsit miraculis.

B. fr. Otto. *Auctores citati.* *Varia ejus miracula.*

XXVI. In Provincia Sclavoniæ sive Dalmatiæ claruit frater Otto virtute & miraculis. Hic quemdam nomine Petrum habentem apostema in gutture, apparens invocatus, liberavit. Joannem Priorem Ecclesiæ sanctæ Mariæ habentem brachium desiccatum, & manum contractam, ad sanitatem perduxit. Puellam nobilem de Pola habentem crus contractum, nec valentem ambulare, liberavit. Aliorum pedes habentem retortos complanavit. Martinum ab umbilico, seu cingulo, & infra paralyticum, & contractum sospitati dedit. Pueri os retortum usque ad aurem, ad locum & formam debitam reduxit. Mariæ oculorum lumine privatæ visum restituit, puerum cæcum illuminavit. Mulieri cuidam mutæ loquelam præstitit; & plures alios a diversis infirmitatibus clementer eripuit. Jacet in Conventu Polæ.

B. Matthæus de Narnio. *Auctores citati. Rodulp. fol. 124. l. 2.* *Ejus miracula.*

XXVII. Sanctus item frater Matthæus de Narnio magnæ virtutis, & famæ extitit, nec minus illustris miraculis. Fratrem quemdam Instituti Minoritani nomine Concordium, tribus annis paralysi dissolutum, totisque membris inutilem sanavit. Alium nomine Hugolinum patria Narniensem ab eadem infirmitate, quam decennio passus est, liberavit. Idem beneficium contulit cuidam mulieri etiam paralyticæ. Aliam cui guttur, inflata lagina, periculose intumuit, rupto apostemate restituit sanitati. Marchoaldus monstruose os ad aures usque retortus, ab ea deformitate salvus evasit, invocato Viri sancti suffragio; alium similiter ab ejusmodi infirmitate curavit. Mulier per solarium suæ domus lapsa, fracto ex casu crure, emisso, voto statim illæsa surrexit ad consueta ministeria. Aliam a maligno spiritu vexatam liberavit. Pluribus aliis in vita & morte exhibitis mirabilibus, Deus Servi sui manifestavit sanctitatem. Alii etiam plures hoc tempore vita, & prodigiis celebres fuere, quibus recensendis brevitatis gratia supersedemus.

Conventus de Athlain in Hibernia. *Annales Ecclesiæ Cluanensis. Hist. Prov. MS.* *Albertus Bremensis ad sedem Armachanam translatus.* *Interfuit Concilio Lugdunensi.*

XXVIII. Huc spectat quæcumque oblivioni & incendio seu temporum, bellorumque ac persecutionis casibus subtracta est memoria Conventus Athloensis in Provincia Hiberniæ: nam hoc anno consecratam fuisse Ecclesiam referunt Annales Ecclesiæ Cluanensis (alias juxta vulgare idioma, Chianimicnois) per PrimatemHiberniæ Armachanum Episcopum, natione Alemannum. Qui porro fuerit ille, non indicant: sed colligimus ex ejus temporis auctore Alberto Stadiensi, qui ad annum Domini MCCXXVIII. ita refert sub finem. (Albertus, inquit, Livoniensis Episcopus obiit, & Bremensis Ecclesia jure suo potita, magistrum Albertum Bremensem Scholasticum in Episcopum elegit, qui postea factus est Primas in Hibernia.) Hunc crediderim ordine trigesimum secundum a Bruschio in catalogo Episcoporum Bremensium notatum. Interfuit Concilio Lugdunensi sub Innocentio IV. quod post annos quatuor celebratum est; in eo post Patriarchas Constantinopolitanum, Antiochenum, Aquilejensem, & Archiepiscopos Bituricensem, & Cantuariensem septimus subscripsit cuidam bullæ Pontificiæ (quæ transumptum litterarum Regis Hungariæ confirmabat) ante Remensem, Lugdunensem, Burdegalensem, aliosque triginta tres primarios, Galliæ Hi-

Hispaniæ & Italiæ Prælatos. Subscriptio talis est: *Albertus Armacanus*. Ea bulla habetur inter gesta Dei per Francos post Oliverii Coloniensis Scholastici epistolam, super captióne Damiatæ. Athluain cœli, & soli temperie, aliorumque quæ sive ad victum, sive ad delicias conquiruntur, si industria non desit, est per commodum, celebre flumen Sinæum gremio excipiens; trajecto ponte Conaciam cum Media copulat, & divisis, intercurrente fluvio, hinc inde ripis, in unum coalescit oppidum. Ex ea parte quæ Mediam spectat Conventus jacet ad oram fluminis, satis olim augustus, si ex ruinis molem conjiciamus. De Fundatore non sat æque quidam dubitarunt, cum eum honorem & meritum Illustri Dilonorum familiæ, & traditio & possessio & fundus, & ipsius Ecclesiæ monumenta expresse referunt. In cappella majori Ecclesiæ ad medium spectatur chori sepulcrum illius familiæ satis augustum, in quo totius stirpis parens, ut creditur, jacet; alia vero hinc inde duo, unum ad Evangelii, aliud ad Epistolæ cornu distribuuntur, quæ ad eamdem familiam spectant, sicut & ea pars oppidi jure hæreditario ejusdem patrimonio aggregatum semper fuit: nec tempora recte alioquin supputant qui fundationem in Dominum Carolum Conaciæ dynastam seu regulum referunt; nam & is antiquior fuit, nec rerum ejus diligentes antiquarii & observatores, inter pia opera, aut monumenta relicta quidpiam tale comperiunt. Adeo, longe quam Franciscani, in Hiberniam venisse potuerint successores Caroli omni jure & dominio, si quod ante ipsis in Media competit, excussos fuisse: quomodo ergo in Media tum fundarent Conventum præfatum tamquam in proprio fundo? Quod si erectio Conventus ad ullos transferre liceret in Conacia, ego potius ad familiam Fallonam judicarem adscribendam, ad quam altera oppidi pars, quæ ad Conaciam jacet, fertur olim spectasse, antequam eo Coloniam Angli deduxerint. Sed omnem ejus rei vacillationem, seu incertitudinem supprimit testimonium quod subjungam ex Archivis regiis Londini in turri asservatis nuper transumptum. (Quidam, inquit, equitum auratorum caput familiæ Dilborum mortuus est in Hibernia, & ejus corpus translatum est ad Monasterium sancti Francisci Athluani, cujus ipse olim fundator extiterat, &c.) Conventus Athluani est in diœcesi Cluaniensi præfata, tribus miliaribus a Cathedrali distans sede: id autem credendum anterioribus annis inhabitatum fuisse a Fratribus, antequam ad eum statum pervenerit, ut consummata Ecclesia, consecraretur, sed quia nihil certius consecratione ipsa liquet, quæ hoc anno contigit, ab ea incipiendum duximus, & simul desistendum cum nihil de familia, & habitatoribus illius Conventus ad nos pervenerit. Multis annis non inhabitatur, tum quia locus periculo, & incursibus hæreticorum Anglorum apertus, & via regia tritus a Conacia in Mediam, tum quia Anglorum præsidio semper tenetur, & ut plurimum officialibus regiis sit frequens. Oppidani tamen, & circumjacentes in fide hactenus constantes permanserunt.

Descriptio oppidi Athluain.

Conventum præfatum fundavit familia Illustris Dilonorum.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

,, XXIX. Hoc anno Lindoiæ, quæ Sveviæ oppidum est, Fratres ,, Cœnobium exstruxerunt, consentiente, & volente Abbatissa loci do- ,, mina, renitente tamen, & contradicente Plebano. ,, Ante hunc annum Tibure receptos esse Fratres, & Conventum habuisse constat; quando id primum contigit, incertum; ad anteriores quidem annos referendum monent Gregorii litteræ ad Consules illius Civitatis XI. Kalendas Februarii hujus anni datæ Laterani quibus suadet, & præcipit Gregorius prefatis Consulibus, ut de commodiori loco Fratribus provideant;

Con. Lindoiæ. Annal. Svev. hoc anno.

Prima Fratrum habitatio Tiburte.

deant; attentis pristinæ habitationis ruinis, vetustate, fluminis alluentis intemperie, & strepitu, prætereuntis etiam viæ regiæ tumultibus, quieti, claustralique functioni parum amicis. Incipiunt litteræ, *Inter alia quæ nobis incumbunt, &c.* Cœterum, qua parte Civitatis tum ea Fratrum habitatio constitit, nec Tiburtinæ antiquitates, nec Ordinis, nec speciatim Provinciæ Romanæ produnt monumenta, nec certius aliquod, obvia conjectura, vestigium occurrit. Conjicimus tamen, spectato Urbis situ, & inconvenientiis, quæ litteris Gregorii obtenduntur, adjacentis & fluminis, & viæ regiæ, in ea regione, quæ Romam prospectat, sitam fuisse, qua parte flumen angusta rupe a via divisum, alveoque dehiscens, vehementi per clivum exoneratur præcipitio: an forte is locus sit, qui ad lævam ingressuris portam, ut vocant, Collis, occurrit, Monialium olim clausuræ destinatus, an alius intra portam, investigare non potui, intermortua omni hujus rei fama & monumento, quibus indagandis necessaria non defuit sollicitudo.

Ecclesiam S. Mariæ Majoris Gregorius IX. concessit Fratribus Tiburtinis.

Arch. nostrum.

Scripsit & Pontifex ad eosdem Consules, & Senatores Tiburtinos x. Kalendas Aprilis subindicans simul alias se jam dedisse ad Episcopum Tiburtinum, quibus Ecclesiam sanctæ Mariæ Majoris ejusdem Civitatis in præfatos Fratres transferri mandabat; Consulibus proinde, ac aliis præcipit, ut nec huic ipsi obstaculum ponant, sed favorem ad rei executionem idoneum impendant. Datæ sunt Laterani, incipiunt: *Prompta debet ad id vestra reperiri devotio*, &c. hæc concessio meliorem exitum habuit sequentibus annis sub Alexandro IV.

Indulta Apostolica, Fratres non teneri ad executiones causarum.

Roderici;

XXX. Non defuerunt tum temporis Prælati qui Fratrum quietem, & simplicem conversationem ad strepitum fori avocarent, causarum litigia, & executiones sententiarum. Quibus vexationibus Pontifex occurrit scriptis litteris Laterani v. Kalendas Maii, quibus præcipitur, Fratres non teneri ad commissiones causarum recipiendas. Datas refert Marianus XXVII. Aprilis III. Kalendas Maii: hujus variationis jam aliquoties subindicata causa est, quod varia ejusdem pro majori fide hinc inde transmittenda fiebant exemplaria, quæ uno die expediri non poterant. Incipiunt præfatæ; *Qui postposita vanitate*, &c. Alii etiam Prælati ab eis obedientias exigebant manuales, quod eis inhibuit Pontifex litteris incipientibus. *Inducimur piæ conversationis exemplo*. Datis VI. Kalendas Martii. Nec secus pauperum inclusarum Dominarum interturbata quies opportunum remedium exposcebat. Quapropter iisdem ipsis diebus IV. Kalendas Maii opportune provisum est, ne per litteras etiam Apostolicas possent conveniri. Incipiunt; *Personis quæ mundo relicto*, &c. datæ sunt Laterani. Decrevit item, mulieres portantes habitum sanctæ Claræ de ipso Ordine non existentes, ad eumdem deponendum per censuram Ecclesiasticam, per Diœcesanos posse compelli. Incipiunt litteræ. *Ad audientiam nostram*, datæ IX. Kalendas Martii. Hæc adversum eas, quæ extrinsecus inferebantur, molestias, sancita sunt. Fuerunt & alii timoratæ conscientiæ stimuli, quibus erat occurrendum; vel enim multorum salus negligenda foret, & deferendæ plurimæ occasiones rei bene gerendæ, vel cum rebellibus Ecclesiæ, & a fidelium separatis consortio contra jura communicandum erat, ac permanendum in eorum territoriis spe melioris fructus: quorum vel tum temporis plurimi erant Viri Principes, qui Friderici Imperatoris excommunicati castra & partes contra Ecclesiam sequebantur. Indulsit proinde Gregorius in excommunicatorum terris degere, ut etiam ab eisdem, tam concessa possent recipere, quam trans-eun-

Reg. epist. 41.

Facultas remanendi in terris excommunicatorum.

euntes necessaria deposcere. Incipiunt; *Vobis extremam patientem pro Christi nomine paupertatem*, &c. Datum est Laterani XII. Kalendas Julii Pontificatus anno XV. Indulsit pariter ut assistentes officio cum aliis, quamvis non ordinaretur juxta consuetudinem Ecclesiæ Romanæ, prout regula præscribit, obligationi satisfacerent. Confirmavit insuper Breviarium nuper correctum, & reformatum juxta consuetudinem, & normam ejusdem Ecclesiæ: incipiunt; *Pio vestro collegio*, VII. Idus Junii, datum Laterani. Datis etiam litteris VIII. Idus Junii Laterani concessit Ministro Generali & Provincialibus, his respective in suis Provinciis de consilio discretorum Fratrum, de casibus alioquin reservatis absolvere tam ingredientes Ordinem, quam receptos & professos, & cum iisdem super irregularitate dispensare, incipiunt: *Licet ad hoc*, &c.

Regestum epi. 85. *Marian.* Circa divinum officium. *Firmam. 2. par. fol. 107 p. 2. c. 2.* *Regestum epi. 81.*

XXXI. Kalendis Julii concessit licentiam ingrediendi Monasteria inclusarum Monialium Ordinis sancti Damiani, quas sanctæ Claræ vocamus, sequentibus dumtaxat casibus, ut causa fabricæ, vel restaurandæ, vel erigendæ; ad extinguendum seu removendum incendium; causa defensionis a latronibus, ministrationis necessariæ sacramentorum infirmis; sepulturæ defunctorum, juxta formam a Regula præscriptam. Incipiunt litteræ; *vestris piis supplicationibus*, &c. Datæ Laterani Pontificatus XV. Kalendas Julii II. Julii, præfert Marianus.

Casus quibus ingredi licet Monasteria S. Claræ. *Regest. epi. 68.*

XXXII. Tamdem multis pro Ecclesia laboribus superatis, dum undique pericula irreperent, & suborta malorum tempestate navis Petri sine requie fluctibus quassaretur, Friderico Imperatore terra marique, hostili, ac persecutoris animo instante, sanctus Pontifex tot malis subtractus, ad meliorem vitam felix evolavit. Sedit annis quatuordecim, quinque mensibus, aliquot diebus minus. Mortuus est XI. Kalendas Septembris MCCXLI. ejus Pontificatui detrahit Ciaconius annum, & Platina mensem.

Mors Gregorii IX. Pontificis.

XXXIII. Fuit Gregorius magnæ religionis, libertatis Ecclesiasticæ constans assertor. Incidit in turbulentissima tempora; multa a Friderico II. passus, qui patrimonium Ecclesiæ ubique occupare contendit, subditorumque animos ad rebellionem & defectionem tum armis, cum muneribus sollicitare. Romanos aliquot in Pontificem concitavit, & parum adfuit, quin Urbem cum Pontifice acceperit in potestatem; sed placatis religione seditiosis animis, Romani eum mœnibus jam imminentem armis fortissime submoverunt. Navigantes ex Gallia duos Pontificios Legatos cum multis Prælatis, qui ad generale Concilium convocati festinabant, opera Pisanorum, superatis navali prælio Genuensibus, carceri mancipavit, omnesque in Urbem vias obsedit ne ad indictum Concilium fieret Prælatorum liber concursus. In eum & Pisanos execrationis sententiam Pontifex promulgavit. Nec contempta Religio impune cessit; Pisanis ab eo die in pejora lapsis, donec tamdem in ultimam fortunarum, & libertatis sortem redacti, vix jam antiqui splendoris ruinas, aut subductam oblivioni memoriam florentissima olim Respublica commemorare potest; nec felicior Friderici sors extitit, cujus peccatis Regnum Sueviæ cum tota stirpe concisum decidit. Hæc inobedientiæ & infidelitatis merces est.

Defectio Romanorum impedita. Capti cum Prælatis duo Cardinales Legati. Execratio in Imperatorem & Pisan. lata.

XXXIV. Fuit etiam Gregorius divini, & humani juris peritissimus. Decretalium libros compilavit, opera potissimum sanctissimi, nec minus docti viri fratris Raymundi de Pennafort sacri Ordinis Prædicatorum, usus. Ejus in Ordinem Minorum immortalia sunt merita, quem simul

Gregorii laus ejusque gesta.

cum sacra divi Patris Dominici familia summe dilexit, & propagavit. Beatos Patres Franciscum & Antonium Patavinum, simul cum sancta Elisabetha vidua tertii Ordinis in catalogum Sanctorum retulit; aliaque nonnulla concessit, fecit, dixit, quæ grati animi, & veritatis sincero studio superius passim, prout narratio tulit, exposuimus. Aream Lateranensem complanavit, dirutis quibusdam Civium Romanorum ædibus, & turribus, quæ prospectum impediebant Patriarchii; hujus ampliavit palatium. Pauperibus alendis non procul inde construxit hospitale. Basilicam Vaticanam opere musivo exornavit; plurima instruendis moribus, & disciplinæ Ecclesiasticæ opportuna sancivit. Recuperandæ Terræ sanctæ institit, cujus conatum Friderici Imperatoris præpostera consilia reddiderunt incassum. Hinc inter utrumque omnis dissidii fons & origo. Sub mortem Gregorii tanta fuit eclypsis Solis, quanta alias numquam hominum memoria. Sepultus est ad sanctum Petrum juxta sepulcrum Principis Apostolorum.

Succedit Gregorio Cœlestinus IV.

XXXV. Gregorius IX. Kalendis Octobris, successorem Gaufridum Castileonem accepit, qui Cœlestinus IV. salutatus est, natione Insuber, patria Mediolanensis, nobilis & pervetustæ familiæ, doctrina, experientia, integritate summa commendatus, ejus electione magna affulsit spes restaurandæ pacis, & reducendi Friderici, ut meliora & ex consilio saperet; quem in obsidione Faventiæ hærentem, destinata legatione, multis pollicitationibus interpellavit: sed antequam quidpiam concludi potuit, jam Pontifex ætate, & viribus tanto oneri, & temporum impar casibus obivit pontificatus sui die XVII. vel XVIII. vir fuit omnium bonorum, ac præcipue Ordinis nostri studiosissimus, sepelitur apud sanctum Petrum VIII. Idus Octobris.

Moritur.

Vincentius spec. natural. lib. 32. Parif. ann. 241. fol. 191. Ciacon. in Pontificatu Cœlestini IV. tom. 2.

XXXVI. Mortuo Cœlestino succisa est omnis concordiæ via Friderico, pristinum in Ecclesiam odium nihil remittente, & intermissa Pontificis electione annis pene duobus, vel ob dissidium, ut fertur, Cardinalium; vel quia ii, quos in vinculis detinuit Imperator super jure electionis protestati; vel quia ut aliis videtur, qui tum in Ecclesiæ potestate valuerunt, incongruum censuerunt ad electionem procedere, donec Cardinales incarcerati restituerentur libertati. Hic ergo præsentis anni finem constituemus, alium subinde Sede vacante ingressuri.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

Indulgentię Terræ Sanctæ pro Ungaris.

Wadd. ad ann. 1241. n. 32.

Moritur Pontifex.

Cœlestinus IX. erigitur.

" I. PRæter ea quæ commemorat ad hunc annum Waddingus, hoc
" ultimo sui pontificii anno Gregorius IX. audiens Tartaros
" bellicis artibus in Hungaros insolescere, istis gratias ac Indulgentias
" Terræ sanctæ concessit *Vocem in excelso &c.* XVI. Kalendas Junii: ac
" tamdem plurimis superatis invicta fortitudine pro Dei Ecclesia labori-
" bus, ad Sanctorum in cœlum vitam evolavit XI. Kalendas Septembris
" hujus anni: ejus encomia penes Waddingum nostri in specie legere
" possunt, ac apud alios. Fatis functo Gregorio, ut in Petri solio sede-
" ret, electus fuit Gaufridus *Castileo* Mediolanensis IX. Kalendas Octo-
" bris, qui sub nomine Cœlestini IV. vix inito Pontificatu, pacis ama-
" tor & osor belli, quæ ad universalis Ecclesiæ tranquillitatem & pacem
" conducebant, quærens, Apostolicos Legatos ad Fridericum misit;
" Rebus enim vel dissidiis domesticis, ut ita dicam, rite compositis;
" sperabat Ecclesiæ pace Saracenos, & quosque alios Crucis Christi, ac

„ ejus sacrosanctæ Ecclesiæ inimicos devincere posse. Pulchrum & commendabile in supremo Pastore consilium: at demerentibus nobis tantam gratiam, transtulit eum in tutissimam æternæ pacis regionem ab inito Pontificatu die XVII. vel XVIII. ac ita cum eo concepta spes quietis, in aliud tempus ab inscrutabili judicio Dei reservata fuit: interim fidelium grege diu sine legitimo Custode relicto.

E vivis decedit post dies 18.

„ II. Sub hac facie rerum undique infausta, non est quod ex alto haud illuxerit priscis, beatisque illis Patribus nostris bonitatis divinæ semper desideratissima lux: nam ea monstrante viam, dirigenteque gressus, Lindoviam penetrare, ac in ea mansionem figere potuerunt, ea mente ut animas quirent lucrari Christo cum talento ab eodem sibi ad usuram concesso. Rhenus fluvius maxime notus, ab Alpibus Helvetiis, in quibus nascitur, proruens cito cursu Ganodurum Urbem, quæ mutato nomine Constantia dicitur, largo suarum aquarum tributo veneraturus, Lindoviam, seu Lindoiam, Germanis *Lindau*, præfatæ Urbis in ampla diœcesi oppidum non vulgare, celebri lacu Acronio illustrat primo, ut suis sub oculis crescens in amplum mare, non tam piscosum quam deliciosum evadat. In Svevia hæc sunt, receditque Lindoia inter Subsolanum & Vulturnum a Constantia VI. fere Germaniæ Leucis, respectuque Cœli situm in orbe tenet in longitudine graduum XXXI. latitudine vero arctoa XLVII. X. Eo igitur in oppido Majores nostri, quorum vita juge virtutum exemplar erat, devote ac reverenter excepti, piorum eleemosynis Cœnobium sibi & posteris construxerunt: quod in antiquis Ordinis Provinciarum regestis Pisani, Argentinæ, seu Argentorati Provinciæ tertiæ in ordine Custodiæ, tertium pariter locum sub nomine Lindaviæ occupat. Advertendum est Laci Constantiæ, idest Acronii, etiam temporibus D. Bonaventuræ, Custodiæ numero tertiæ præfatæ Provinciæ Argentinæ titulum extitisse: cum inde plurium antiquitatum absconditarum nostri Ordinis notitia erui possit.

Lindovia Oppid.

Catal. Prov. Pisani.

Catal. Prov. D. Bonav.

Cœnobium ibi.

„ III. Ad regimen autem Provinciæ Bohemiæ & Poloniæ assumptus Fr. Joannes *Tener*, qui morte præventus nullum Capitulum Provinciale celebravit. Sed interea beatus Stanislaus Presmiliensis, Guardianus Leopoliensis, cum aliis pluribus suis Fratribus, a Tartaris Regionem devastantibus, martyrium subiit, ibidemque cum ipsis tumulum accepit die VIII. Octobris: horum sepulcrum ad majorem populi devotionem Summi Pontifices Innocentius IV. anno MCCXLIII., & Honorius IV. anno MCCLXXXVII. condecorarunt, ut de præmissis omnibus Bullæ, seu litteræ plumbeæ in dicto Monasterio conservatæ latius testantur: prout asserit Martinus Baronius Jaroslaviensis in suo Catalogo, & refert Casimirus. Stanislaum alterum itidem ejusdem Conventus Guardianum, cum plurimis aliis Fratribus ab iisdem Tartaris martyrio affectis, commemorat Waddingus ad an. MCCCXLIII. sed hic a præfato longe diversus est, discriminante eos patria, ac tempore: nam secundus hic erat Cracoviensis, ille vero Presmiliensis: & hunc secundum cum sociis suis refert Arturus in Martyrologio Franciscano ad diem XVIII. Maii.

Fr. Joan. Tener Minister Bohemiæ & Poloniæ.

SS. & p. ff. fol. 181.

Casimir. cit. sup. n. 9.

Stanislaus Presmiliensis cum aliis martyr. a Tartaris.

Wadd. ad ann. 1343.

ARGUMENTUM.

Convocata Bononiam Ordinis Comitia, præsentatur expositio quatuor Magistrorum in Regulam. Quidam pro fide occubuerunt; quidam sanctitate, & miraculis celebres habiti.

I. HOc anno Bononiæ habita sunt Ordinis Comitia generalia sub Ministro Generali Haymone Anglo; ex cujus capituli sententia promulgatæ sunt quædam constitutiones, circa ritum, & ceremonias altaris quarum ipse fuit auctor, incipiunt: *Indutus planeta Sacerdos* &c. quas ordinarium Missalis Romani mutuavit. Statutum est, ut moderatio in quæstu servetur, ne de reliquo etiam pauperes defraudari contingeret necessaria subventione. Ordinatum ex sententia constitutionis bonæ memoriæ Gregorii IX. quæ incipit: *Licet olim* &c. ne Monachi Cistercienses ad Institutum nostrum reciperentur. Lectaque publice in Conventu decretalis, qua præceptum est, ut professi Cistercienses, apud nostros, & in Ordine Cisterciensium vicissim professi in statu jam suo quisque perseveraret, liceo contrarium sit alias statutum. Notatu digna est, quam refert Rodulphus, Dei in quemdam Franciscanum vindicatio. Hic primæ vocationis spiritu humano pertæsus, seu animi, & consilii instabilitate seductus, Ordinem Cisterciensium est ingressus, nequaquam vocatus: dum ad professionis vota, ut moris est, jam probatus aspiraret, statim, Deo disponente, oculorum lumine mansit orbatus, qui cœlestis luminis, & vocationis ductum sequi neglexit. Ne casui, aut naturæ, ex subitaneo quapiam infirmitate adscriberetur miraculum, remansit pupilla non modo integra, sed nullo obducta vitio, ut cæcitatem causanti, Monachi nullatenus fidem adhiberent, dolum subesse putantes, quem experimento submovere placuit. Jussus sine ductore incedere, cœcus ubique cespitabat, atque in obviam foveam, seu de industria tum effossam, seu data manu, in eam pridem egesta humo excavatam, directus præceps incidit. Hoc videntes Monachi suspicionem exuerunt, & ultionem, ut erat, contemptæ vocationis, priorisque Instituti palam interpretati, suaserunt relictum assumere, in eoque deinceps ex Dei voluntate perseverare: quorum consiliis confirmatus, ad suos regressus visum statim recepit.

Rodulr fol. 137.
Marian.
In eo ordinata.
Ultio contemptæ vocationis.
Fit cœcus.
Pœnitenti restituitur visus.
Histor. MS. Provinciæ Hiberniæ. Marian. cap. 15. Marc. 2. p. lib. 1. cap. 11. & alii.

II. Frater Alexander Alensis, frater Joannes de Rupella, frater Robertus de Bastia, frater Richardus, seu ut MS. habet Rigandus, habita cum fratre Gaufredo de Bria Custode Parisiensi collatione, ediderunt declarationem super Regula Franciscana, quæ vulgo sub appellatione quatuor Magistrorum circumfertur: inter reliquas ejus formulæ tam Pontificum, quam Doctorum declarationes, eam transmiserunt ad Comitia generalia Bononiæ celebrata, ut verius judico, ex ipsa Auctorum epistola ad Ministrum, & Capitulum generale directa, quæ præfationis loco apponitur: nam Genuense, quod sub Innocentio IV. habitum est anno sequenti, acephalum extitit, donec defuncto Haymoni substitutus est Crescentius; nisi dixeris, epistolam ad eum, quicumque futurus esset, Generalem scriptam, atque ideo nullum speciale nomen in ea exprimi, quod præter stylum, & consuetam reverentiam contingeret, si ad particularem dirigeretur: neque hoc recedit ab eorum opinione, qui ex mandato Capituli Bononiensis editam ferunt, quibus non consentio,

Declaratio quatuor magistrorũ in Regulam.

tio, eum ipsa præfatio Capituli Provincialis imperium tantum præ se ferat. Talis est.

Antoninus tit. 24. cap. 9. §. 4. Auctor memorialis Ordinis.

Epistola Magistrorum ad Generalem.

Reverendo in Christo patri fratri N. Ordinis Minorum Fratrum Generali Ministro, ceterisque Definitoribus in Capitulo congregatis frater Gaufridus Custos Parisiensis, frater Alexander de Ales, frater Joannes de Rupella, frater Robertus de Bastia, & frater Richardus reverentiam debitam, & devotam.

Judicio examinationis, & discretionis vestræ referimus ea, quæ Domino docente, circa intellectum Regulæ, juxta paupertatis nostræ modulum, percepimus, secundum injunctam nobis obedientiam in provinciali Capitulo; juxta hoc quod in præcedenti Capitulo definitorum fuerat ordinatum. Novam autem expositionem, vel glosaturam, circa Regulam non astruimus, sicut a quibusdam intentionis puræ damnatoribus, & zelum suum in animarum periculum suarum, & Fratrum scandalum pervertentibus prædicatur: imo simpliciter, & pure intellectum ipsius Regulæ, qui omnes nos ligat, & cujus ignorantia nullum excusat, non ex nostro sensu, sed ex ipsa littera, ut potuimus extrahentes, secundum injunctam nobis obedientiam, judicio vestro dirigimus judicandum: vestræ sententiæ, plusquam nostro sensui in his, & in aliis innitentes, interpretationem, si alicubi necessaria fuerit, Sedi Apostolicæ reservantes. Ex mandato Capituli, non alterius quam Montis Pessulani anno MCCXL. cui interfuit Haymo, scripta est hæc declaratio, ob emergentes difficultates ex Gregorii declaratione, uti docet Marian.

Marian. cap. 11.

III. Non ita pridem ante Capitulum XXIX. Maii, in die Ascensionis Domini, in castro Avinionetti gloriosum martyrium consummarunt Ordinis nostri hæreticæ pravitatis inquisitor in partibus Tolosanis frater Stephanus de Narbona, cum socio dicto Raymundo Carbonerii. Fuit Stephanus vir magnæ prudentiæ, sanctæque conversationis, primum Divi Patris Benedicti Regulam professus, & electus Abbas, deinde Regulam Minorum secutus, rebus fidei, inquirendisque hæreticis a Gregorio IX. præfectus est: ejus simili functione collegæ tres patres Ordinis Prædicatorum passi sunt Bernardus de Rupe forti, Guillelmus Arnaldus de Monte Pessulani, & Pater Garzias de Aura. Item Prior Avinionetti, Monachus de Clusa, Archidiaconus Lazacensis. Raymundus Canonicus, & scriptor Tolosanus. Richardus seu, ut alii, Petrus Arnaldi Notarius, & a secretis inquisitorum, Bernardus Clericus Archidiaconi, duoque alii Clerici viatores. Hi omnes pro fide occubuerunt cantantes cum jubilo & exultatione *Te Deum laudamus*. Interfecti sunt ab hæreticis in aula Comitis Tolosatis, prodente ipsos oppidi Præfecto. Quos statim Deus Optimus Maximus pluribus miraculis magnificavit. Nocte vero qua passi sunt, quædam mulier ejus Diœcesis, sed in alio castro, in partu laborans exclamavit: Ecce video cœlum apertum, & scalas inde ad terram dimitti, & multum sanguinem in terra ista effundi. Cumque contemplaretur scalarum claritatem, & per eas ascendentium ruborem admiraretur, partum edidit, doloris oblita. Eamdem cœli aperturam viderunt pastores in eadem regione vigilantes. Item Jacobus Aragonum Rex, cum eadem nocte excubaret, in fronte adversus Saracenos intuitus est lucem immensam e cœlo demitti, & commilitonibus ait: Scitote quod hac nocte Deus magnum aliquid operatur. Et in Cœ-

BB. Stephanus & Raymundus martyres.

Marian. lib. 2. cap. 15. Marc. 2. p. lib. 1. cap. 24. Leander Alber. lib. 2. Ant. 3. p. tit. 24. cap. 9. §. 3. Ant. Senen. Castillo. Auctor memorialis ordin. sub Generali Haymone & alii.

Portenta & visiones, quæ patientibus martyribus contigerunt.

Cœnobio Prædicatorum Barchinonensi, multi Fratres ea ipsa nocte, cœlum aperiri, & exinde lucem descendere totum aërem perlustrantem, viderunt. Filia Marischali de Miropiscea, antedictis martyribus se devovens, illicoque sospes reddita est. Porro maxima ægritudine detinebatur Guillelmus de Musello febribus captus, ad martyrum sepulcrum veniens, protinus sanatus est. Armandus Ruffus ab hæreticis fascinatus, audito interitu Caroli Archidiaconi, a quo sæpe causa fidei vexatus fuerat, eadem die pluribus audientibus dixit; Avinionettum vadam, & videbo si hic scriptor loquax, & ineptissimus vir potuerit mori. Qui veniens, & videns sanctum Archidiaconum in suo sanguine volutatum, pede percussit eum dicens; jace rustice loquax. Nunc loquere si potes. Moxque ulcere insanabili in eadem tibia est percussus. Paulùlum ante passionem eorum cuidam fratri in Cœnobio Burdegalensi visum est, quod sub pedibus Christi cruci affixi, tres Fratres a multis armatis occisi videbantur picti. Cumqne hoc nimium miraretur, patri cuidam visionem narravit. In Monasterio Pruliani contigit, Sororem quamdam nomine Blanchiam in maxilla graviter infirmari in tantum, ut nec cibum sumere, nec loqui valeret, tactu vestimentorum Guillelmi mox pristinæ sospitati restituta est. Raymundus Carbonerius (de quo supra mentionem fecimus) vidit in somnis coronam auream, gemmis ornatam, micantem super domum, in qua passi sunt de cœlo demitti, cum immenso lumine, ante aliquot dies passionis ipsorum. Qui admirans, dicebat; heu quam miseri sunt homines isti terreni, qui videntes nos pro fide, qua astamus sic coronari, non convertuntur ad Catholicam fidem! Quod cum evigilasset, Priori Pruliani, & aliis sociis pluribus, seriem visionis narravit. Quod cum Guillelmus supra nominatus audisset, ait: scitote, nos in brevi pro fide Christi morituros. Cuidam Fratri Burdegalensi oranti visus est Christus in cruce pendens, sanguinem copiose ex latere emittens, & a beata Virgine aureo calice recipi, demum, Fratres tres ex eo conspergi a prælibata Virgine. Non longe autem post, eosdem Fratres, quos imaginaria visione sanguine respersos viderat, pro fide Christi audivit ab hæreticis interfectos. Pridie quam Fratres ab impiis necarentur, Columbum patrem venerandum mulier quædam devota adiit dicens: hoc mane cum Fratres sacra facerent, paululum in Templo obdormiens visum est mihi, quod Crucifixus, qui est in medio Templi deponebat brachium dextrum, & sanguinem stillabat, quod cum ego stupens respicerem, Christus vocans me ait: vade, dic Præsidenti Cœnobii, quod reliquias in tali loco ponat. In crastinum igitur cum Fratrum corpora afferrentur, placuit urbis Antistiti, Præsidentique Fratrum, & ceteris, quod in loco a muliere ostenso, qui etiam erat dignior (qui locus est in Templo Fratrum, & ad Crucifixi dexteram, sepelirentur. Stephanus autem cum socio sepultus est apud Minores Tolosæ. „ In sacello infra navem Ecclesiæ, posito utrique separa- „ tim tumulo super altare, columnis marmoreis innixo primo hæc in- „ sculpta sunt verba litteris aureis. *Hic jacet beatus Martyr Stephanus* „ *Albigensium gladiis pro Christo cæsus, reliquias recognovit Reverendis-* „ *simus Pater a Messana, anno* MDCIX. *Octobris* XXIX. Secundo ista. „ *Hic jacet beatus Martyr Raymundus Albigensium gladiis pro Christo occi-* „ *sus anno* MCCXLII. *cujus reliquias recognovit Reverendissimus Pater a* „ *Messana Generalis anno* MDCIX. *Octobris* XXIX. horum martyrium, & „ Epitaphia, nec non sociorum ex Ordine Prædicatorum, habentur in hi-

Miracula eorum intercessione facta.

Ultio in blasphemum.

Locus sepulturæ.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

„ historia Comitum Tolosatum scripta per Guillelmum Catellum lib. 2.
„ prope finem .

IV. Magnis virtutis indiciis, ac sanctitatis progressu vixit beata Helena, dicta a loco, Paduana, Regulam sanctæ Claræ professa in Monasterio Arcellæ beatæ Virginis Mariæ dicato, extra mœnia Civitatis ejusdem, Septentrionem versus ad quingentos passus distante . Variant autem Auctores circa tempus vitæ & mortis . Scardeonius historiæ Patavinæ lib. 2. class. 6. ingressam Monasterium anno XII. suæ ætatis, mortuam refert XXIV. & anno Domini MCCXXXI. addens, Monasterium præfatum, jacto primum fundamento a beato Francisco, initium habuisse anno MCCXV. sed verius ostensum est superius anno ejus seculi XX. prima Monasterii jacta esse sementa non XV. ut ille, nec XXV. ut supputat Portinarius (qui in reliquis concordat) lib. 9. felicitatis Paduanæ cap. 39. neque enim hoc, aut illo anno potuit fuisse Paduæ beatus Franciscus, qui primum ejus Monasterii lapidem posuisse ab universis dicitur : ab utroque horum discordat Rodulphus non minus uno anno mortis : porro annum MCCXXX. assignat . Marianus noster longius ad annum MCCXLI. ejus vitam protrabit, quem præferendum aliis proposui, tum quod Scardeonius & Portinarius, licet domestici, sibi minus constantes videntur, dubiumque mihi sit, si necessariam investigandi temporis adhibuerint diligentiam ; tum quod hoc iis quæ supra de hujus Conventus fundatione disseruimus magis conveniant: nam si in eo primum Conventu nomen Christo dedit (quod apud Auctores sine differentia statutum reperio) Conventus autem prima fundatio in annum MCCXX. refertur . Demus etiam , eo tum anno habitum Religionis assumpsisse , mortem necesse est statuas in annum ingressus sui X. vel juxta aliam sententiam XI. quod non quadrat cum eo quod XXIV. ætatis obierit anno MCCLI. & duodecimo se tradiderit Monasterio, sic enim tribus annis minus vixisse reperitur, quod si ætatis XXIV. annos (de quibus magis apud Auctores præfatos constat) amplius conferamus cum anno , quem fundationis Conventus adferunt , longe major erit temporum discordia . Pisanus sexdecim languoris ejus supputat annos, qui Paduæ rem præsens, ut ipse testatur, & tempori vicinior examinavit ; alios autem in Religione sana primum vixit, hinc animum induco, maturioris ætatis defunctam esse ; sed quod magis ursit forte Marianum non leve argumentum , legitur inter revelationes ejusdem Beatæ una de Gregorii IX. post mortem ejus in cœlis gloria , qui anno superiore obivit .

Beata Helena Paduana .
Marian. lib. 2. c. 11.
Pisan. confor. 8.
Rodulph. lib. 1. fol. 158.
Scardeonius corrigitur .
Portinarius .
Rodulph. lib. 1. fol. 139.
Fol. 106. par. 2. col. 1.

V. Beata Helena secundum carnem ex nobili Henselminorum familia originem duxit, cujus pater , ut fertur , miles fuit strenuus ; a teneris annis mundi exosa vanitates , habitum Religionis assumpsit . Hæc autem cum esset integerrimæ vitæ , & purissimæ castitatis , & Spiritu sancto repleta , assidue jejuniis & orationibus & contemplationibus dedita , & in meditanda Christi passione die noctuque intenta , corpus suum supra modum affligens, reluctans multum spiritui , ut par est , obtemperare cogebat . Atqui tandem diutino & gravissimo morbo correpta , omnia patientissime tolerans , variis interim & jucundis sese visionibus oblectans, divinitus mente & animo consolatur . Ferunt enim , diu ante mortem per somnum fuisse præmonitam , quod diutinam & permolestam ægritudinem in corpore suo esset passura , & per eam tandem ab hujus mundi ergastulo , ad beatorum migratura consortium . Acceptis ergo devotissime omnibus Ecclesiæ Sacramentis , confestim muta , & cœca prorsus red-

Ejus familia & institutum .
Scardeon.
Infirmitas ejus .

Tribus mensibus mansit jejuna.

redditur. Atque ita demum, paulatim omnes ejus artus tantus stupor invasit, ut nullo modo se movere posset. Mirabile dictu! Vixit menses tres absque cibo corporali, & cum vellet ex obedientia, quam superiori debebat, aliquando cibum sumere, ille statim per nares totus effluebat. Verum cum sic cruciaretur corpore, auditu tamen, & sensu intelligendi valde pollebat. Habuit per id tempus admirabiles visiones, quas longum foret & perdifficile numerare. Verum mihi in omnibus his nihil tam admirabile fuisse videtur, quam quod cum esset & loquendi & scribendi officio penitus destituta, per nutus tamen & signa (mira res) visiones suas, & quæcumque volebat, Sororibus ad id instructis, invento quodam novo atque admirabili, noverat patefacere, & describenda proponere. Signis enim quibusdam cuncta litterarum nomina exprimebat, innuebatque interdum litteras sibi nominari si quid difficilius videretur, quod non facile per nutus a quoquam percipi posset. Permulta itaque & difficillima admiratione perlegi. In hunc usque diem corpus ejus tanta est cum integritate servatum, ut ipsum sine admiratione non inspicias. Auctore namque Deo (quantum reor) in testimonium sanctitatis, diminutum in eo nihil præter nasi extremum invenies, quippe desiccata est caro, omnia passim tegit pellis, ad lineam corpus jacet in crucis modum, Christiano ritu composita brachia, oculi dormientis in modum clausi, sed non ita clausi, ut habere nihil albedinis ac luminis videantur. Aspectus devotus, facies juvenilis & macilenta, dentes nivei ac solidi, tonsi capilli & ungues renascuntur, membra integra, juncturæ membrorum quasi nuper diem obiisset, mobiles ac firmæ, ut sine læsione, si urgeat occasio, moveantur. Illud quoque accidit sæpe, atque tunc maxime cum Civitati ulla clades immineat, quod sese quasi futura prædicens, multo cum strepitu moveat; hoc namque prodigio non raro est divinitus præmonita Padua, ut caveat sibi ne belli, aut pestis, aut rerum novarum ingens immineat clades. Obiit pridie Nonas Novembris. Sepulta primum est beata Helena in veteri Monasterio Arcellæ, quod expensis Civitatis ad commodiorem formam ædificiorum amplitudine reductum est anno Domini MCCLXXV. nunc autem intra mœnia urbis Paduanæ hospitium accepit, in Ecclesia sanctæ Mariæ Armenorum, quæ vulgo hospitis appellatione beatæ Helenæ dicitur. Anno namque MDIX. ex mandato Senatus Veneti complanatur urbis Paduanæ suburbium, dejectis ædificiis simul cum præfato Monasterio, Moniales hinc inde dispersæ, donec tamdem ex dono Monachorum Congregationis Olivetanæ anno MDXX. eam Ecclesiam acceperint, quæ sita est in burgo, ut vocant, omnium Sanctorum, eo Beatæ reliquias transportarunt, a fundamentis erecto Monasterio, vel potius instaurato, in quo primum alias Moniales vixisse, subindicat Scardeonius. Claruit signis, & miraculis, quorum illud commemorat Pisanus, quod Marchio de Lupis Parmensis Dominus Bonifacius in extremis laborans, nuncupato per consortem voto, beatæ Helenæ meritis integre convaluit.

Revelationes signis manifestat Sororibus.

Corpus ejus manet incorruptum.

Tonsi capilli & ungues renascuntur.

Imminentes clades præsignat.

Rodulph. f. 139.

Ejus mors.

Scardeonius Portinar.

Pisanus. Portinar.

VI. Visa plurima per somnium passa est beata Helena, & cum aliquid ei appareret, se crucis signo repetitis vicibus muniebat, quæ res traxit in admirationem Moniales: quæsita quid hoc esset? dixit, se videre spiritum, dubium tamen illi fore, numquid ex Deo sit, ideo se tantopere munire crucis signo; dixitque per idem tempus, se videre Templum, in quo erat divina Majestas. In vigilia sancti Michaelis vidit viam lacteam, & viros quinque, nimirum Angelos, per illam properare. Cum nocte

nocte quadam cogitaret,quid esset Deus, apparuerunt tres Angeli colloquentes; primus dicebat pondus, secundus & pondus, tertius & superpondus. Primus mensura, secundus & mensura, tertius & super mensuram. Primus repetebat finis, secundus & finis, tertius & sine fine. Primus gloria, secundus & gloria, tertius & super gloriam. Primus, Principatus, secundus, & Principatus, tertius, & super Principatum. Dum contemplaretur merita beati Francisci, audivit vocem, *potens fuit Franciscus in terra, potentissimus in cœlo est*. In die commemorationis defunctorum, dum divina persolveret, vidit animas in purgatorio exultare, & Deo gratias agere. Sunt multa alia præclara, quæ narrantur de beata Helena Paduana, quæ habentur in Legenda ejus Paduæ, quam se legisse testantur Pisanus, & Scardeonius; eas revelationes ut plurimum transcripsit Marianus, nos omittimus brevitatis causa, & ne in rebus abstrusis nimium curiosis observire videremur. Monstratus est ei ordo, & situs curiæ cœlestis, & Beatorum gloria. Item purgatorii variæ pœnæ, & loca, quæ tria esse affirmat. Hæc omnia Sororibus ipsa significabat modo jam expresso, quæ dum essem ibi, inquit Pisanus, vidi. Verum cum petiissem a Sororibus, quomodo illa sine lingua potuit revelare? responderunt Sorores, quod hactenus ob silentium observandum, non lingua, sed nutibus & signis omnia exprimebat quæ loqui volebat, quod maximum disciplinæ monasticæ & contemplationis argumentum est. Quinimo id præcepit in prima regula Gregorius IX. ex sancta, & laudabili Monachorum consuetudine. Fuit etiam alia ejusdem Monasterii Soror nomine Lucia, quæ aliquot diebus beatæ Helenæ prævenit mortem, nono autem a morte die eidem Helenæ, circa festum sancti Patris Francisci, ostensa est inter beatas animas in gloria lætari, cum de statu ejus sollicita esset. Fuit soror Lucia magnæ abstinentiæ & orationis.

Visiones B. Helenæ.

Soror Lucia.

Marian. lib. 2. c. 11.
Rodulph. lib. 1. f. 140.

VII. Claruerunt etiam hoc tempore tertiæ Regulæ sancti Patris nostri Francisci Viri magnæ sanctitatis, inter quos præ reliquis fama & miraculis notissimus fuit beatus Luchesius de Podiobonantis, qui ad eum perfectionis gradum aspiravit, ut recte inter Domini discipulos connumerari possit. Ita enim, se suaque omnia infirmorum, pauperum, peregrinorum, & cujusvis indigentis necessitatibus impendit, ut omnia ad pedes Domini, & egenorum promptus affectu, & opere projecerit. Præ reliquis, quantum status permittit, Patrem suum Franciscum æmulatus, tanta in proximum caritate effusus est, ut nihil subtraxerit pauperibus Christi, nisi quod facultati defuit; mensuram autem facultatis excedens caritas, cum illud non superesset, per veram compassionem, & vivum affectum in eos transformabat virum Dei, ut illorum penuriam magis quam propriam, aut familiæ, aut uxoris deploraret. Hinc omnis verecundiæ, & pusillanimitatis deposito rubore, cum aliunde non suppeteret inter cognatos & notos, quandoque etiam per oppida, & Civitates pauperum necessitatibus stipem supplex exposcebat. Agnoscens etiam æstivo tempore ad maris oras, solis, & aeris intemperie infirmari plurimos, & laborare ex defectu medicamentorum, asellum ejusmodi confectionibus onerans, circuibat infirmorum tuguria, & singulis pro necessitate distribuebat congrua infirmitati medicamina tanta caritate, ut sola ejus præsentia ægros relevaret. Ad villas, Civitates, & oppida transferebat infirmos, nunc verbis alios alliciens, alios porrecta manu sustentans, alios asello, alios humeris vectabat, & aliquando plures simul. Semel autem graviter affectum, & attenuatum humeris gestabat, alios

Beatus Luchesius tertii Ordinis confessor.
Fr. Ptolomeus de Ptolomeis scriptor vitæ.

Marian. lib. 2. c. 12.
Marc. 2. p. lib. 1. c. 50.
Auctor vitæ vulgari idiomate scriptæ, & alii.

Imitatur S. Franciscum.
Caritas in pauperes & infirmos.

alios simul hinc inde duos convalescentes, unum a dextris, alium a sinistris, extensis manibus, sustentabat conducens ad commodiorem locum. Obviam habuit juvenem vanum & lubricæ vitæ. Factum improperavit: quodnam hoc pondus tuum frater Luchesi? nonne sentis diabolum tibi insidere? ad tantam insipientiam Vir sanctus illacrymatus respondit; o miser, & miserabilis, inquit, mihi diabolus nequaquam insidet, sed Christus in suis pauperibus qui dixit: *Amen dico vobis, quamdiu uni ex fratribus meis minimis fecistis, mihi fecistis*. Sancti sui verba secuta est Dei virtus, & ultio: blasphemus porro statim obmutuit, qui manum Altissimi recognoscens, in lacrymas & pœnitentiam fusus, quibus potuit signis opem Viri Dei supplex implorat. His ille inflexus & injuriæ immemor, ut erat (quoniam sub pondere inclinatus in genua non licuit flectere) Domino salutem ejus, facta oratione, commendat; vix ea absoluta, alte soluta lingua in gratiarum actionem erumpens, gratias, inquit, Domino & tibi frater Luchesi, cujus meritis lingua in Deum blasphema, & in pauperes suos contumeliosa, debitam ultionem evasit: cui Vir beatus: vade fili in pace, esto tui custos, ne pejus tibi contingat, nec deinceps offendas Deum factis, aut verbis.

Matt. 25. 20.

Blasphemus correptus & liberatus.

VIII. Alio item die pergens ad maritima solus, onerato asello iis, quæ infirmorum necessitatibus conquisivit, eum a longe venientem, non procul a Civitate Massana, agnoverunt quidam insolentes juvenes numero sex, & consilio inter se communicato; probemus, inquiunt, istum fraterculum Luchesium, qui factis, & opinione sanctus prædicatur, si spiritum Dei habet: auferamus quæ habet, illusum, & verberatum relinquentes: si quidem hoc modeste & patienter ferat, argumentum erit, nomen & opera concordare; sin minus, pro impostore, & hypocrita despiciendus & puniendus, ut qui sub vano sanctitatis prætextu gloriam, & quæ sua sunt mercatur. Hæc illis a longe meditantibus, Deus qui a dextris servorum suorum est ne commoveantur, omnia præsens revelavit. Confisus ergo in adjutorio Altissimi, nihil horum veritus conjurationibus, hilaris occurrit. Bene veneritis, inquit, filii, scio machinamenta vestra, & consilia, quod quantum in vobis est, spoliare me tunica, vexare contumeliis, privare asello, aliisque quæ ad usum infirmorum desero, contendatis. Sed in veritate dico vobis, quod Deus protector meus est, cujus amore nihil possideo in hoc mundo, sed quæcumque offeruntur, aut proprio labore conquiro patrimonium est pauperum Christi, quorum usibus reservatur: inventiones vestræ mihi nocere, Domino protegente non possunt, nec in potestate vestra est eas adversum me explere. Hæc audientes, in stuporem & reverentiam Viri Dei acti, in quo manifeste Deum inhabitare agnoverunt, ad pedes ejus veniam postulantes, humiliter procidunt, ejusque precibus se commendantes, eum deinceps magna reverentia sincere coluerunt.

Conspiratio in eum facta.

Revelatur ei conjuratio.

Verba ejus ad hostes.

IX. Quidam pauperculus ex castro Podii-Bonantis, beato Luchesio admodum familiaris, & beneficiis devinctus (cujus nempe liberalitate familia ejus sustentabatur) publicis exactionibus obnoxius, cum solvendo par non esset, carceri mancipatur Florentiæ. Nocte autem inter ærumnas, & vincula pauperculæ familiæ, uxoris, & filiorum cura magis sollicitabat anxium, ne subtracta quotidiani laboris merce, qua familiam alebat, fame misere deperiret. Me miserum, inquit, & afflictum nimis, ecce in carceribus periclitor, frater autem Luchesius baculus pauperum, & solamen omnium afflictorum, vita fortasse functus est, & familiola mea, cujus

cujus viſcera nutriebat, heu, nunc fame moritur. O beate Luchesi, si vita functus es, firmiſſime credo, te in cœlis vivere inter beatos: rogo igitur te, ut mei memor, adſis mihi, & filiis meis, quos tibi in viſceribus caritatis commendo. Mirabile dictu! idem fuit orationis, & afflictionis exitus: præſens Dei virtus per merita Sancti ſui, qui etiamtum inter vivos ſuperſtes peregrinatus eſt, clauſo carceris oſtio, ſolutis vinculis, pauperculum cum ſarcinulis, aliaque ſupellectile liberum conſtituit domi ſuæ, vigeſimo Florentiæ milliario; excitata autem uxore, & familia, quæ tum profunde dormiebat, aliquot horis miraculi admiratione pendebant, ſi ſomnium, aut illuſio, vel res ipſa ita ſe haberet, non ſecus, ac olim Petrus Hieroſolymis putabat ſe *viſum videre*, eductus per Angelum de carcere, cui eum mancipavit Herodes. *Incarceratum liberat.* *Act. 12. v. 10.*

X. Quantumvis interdiu beatus Luchesius in miniſterio Chriſti diſcipulorum, cum Martha interpellatus hærebat, non intermiſit tamen orationis exercitium; noctu ad pedes Domini, cum Maria ſpiritum paſcens, fructum contemplationis actioni conjungebat, quin etiam B. P. Franciſcum ſerio æmulatus, numquam ab oratione animum revocabat, ſive ſtans, ſive ſedens, ſive laborans, ſive ambulans; cujus fructum crebra viſitatione, & dulcedine interiori eſt expertus, ſemel dum toto die inſudaret operi, curam habens ædificandi Monaſterii noſtrorum Fratrum, in dicto Podii-Bonantis loco extra oppidum, ſub completorio Eccleſiam ingreſſus, ſe dedit orationi, atque in Deum raptus immobilis permanſit: ſacriſta autem rei ignarus, eo vocato, admonuit tempus adveniſſe, quo claudenda erat janua, ſed nihil reſpondente Servo Dei, alter accedit, eumque excuſſit, ſed velut truncum immobilem ſentiens, expavit, veritus ne mors, aut aliud quodpiam accidens contingeret, receſſit, & poſt aliquod tempus ſupervenit exploraturus quid erat: invenit autem Virum Dei, ſurſum erecto corpore, in aere elevatum ſupra terram, totumque in Deum abſorptum pendere. *Sedulus in orationibus.* *Raptus in extaſim.*

XI. In eodem loco, dum ſolus de nocte ad orationem pergeret ad Eccleſiam; obvium habuit quemdam Fratrem, quem in orationibus excubantem dæmon per illuſionem excitato fragore, & terræ motu tremefactum Eccleſia exturbavit, cui Vir ſanctus; quid frater properas? cur pretioſiſſimum Chriſti corpus deſeris? cur orationem intermittis, quæ nos Deo conjungit? Cui reſpondit Frater metum cauſatus, atque Eccleſiam mox caſuram terræ motu querulus exponit, mox Vir Dei ſubridens, hoſtiſque antiqui aſtum, tamquam veteranus jam miles agnoſcens, tironem confirmavit: cariſſime frater, inquit, ne plena hodie de te victoria glorietur, aut inſultet hoſtis, redi mecum, experiens illuſionem (ne timeas) quo ſtudio, & quieti orationis infenſus hoſtis de gradu ſuo mentem dejicere contendit, & a divinis ad terrena avocare. Redivit ſimul cum viro Dei prædictus Frater ad Eccleſiam, & in oratione perſeverans, hoſtis evicit fallacias, & beatum Lucheſium in extaſi poſitum videre meruit. *Trepidantem in oratione confirmat.*

XII. Neque hoc ſemel contigit, ſed frequentius a Fratribus viſus eſt ab exterioribus, ad immenſam contemplationis abyſſum abſorptus, nihil eorum, quæ foris patiebatur ſentire. Unde ſemel a quodam Fratre amico ſuo vocatus, nihil reſpondit: rogatus mox cur amico ſuo non reſponderit, frater cariſſime, inquit, ego tum alibi eram. Alio item tempore circa feſta Paſchalia, dum in Eccleſia oraret, Fratreſque in choro cantarent hymnum trium puerorum, ſeipſum ſtimulavit conſiderans quo-

quomodo omnes creaturæ erant obnoxiæ divinis laudibus, tamdem in Deum raptus, totusque immobilis extra sensus remansit per tempus.

Jejunia.

XIII. Fuit etiam beatus Luchesius magnæ abstinentiæ, crebrisque jejuniis, carnem in spiritus obsequium edomuit, præter Ecclesiæ jejunia, imitatus beatum suum institutorem Franciscum, jejunabat ab Ascensione usque ad Pentecosten; item Quadragesimam in honorem Michaelis Archangeli; aliam a festo omnium Sanctorum, usque ad Nativitatem Domini; feria III. & VI. in memoriam Dominicæ passionis, in solo pane, & aqua, præter ea, quæ in tertia Regula a beato Francisco instituta sunt. Omnem suspectam conversationem protinus fugiebat; ita familiæ nihilominus curam egit, potissimum filiorum, quos duos, ex uxore sua Bona genuit, ut Deum timere sollicitus doceret, verbo, & exemplo, amorique filiorum paterno, ita ex naturæ, & genitoris annexo munere indulsit, ut vigil tamen semper & cautus, suspectum haberet sollicitus, ne amori divino aliquousque derogaret.

XIV. Hisce progressibus beatus Luchesius ad perfectum virtutis gradum pervenit, per multos autem vitæ hujus labores, vigilias, jejunia, persecutiones, ac infirmitates corporales probatus, donec jam tempus advenit, quo ad repositam gloriam, & requiem, eum avocare placuit Altissimo. In extremis ergo laborans corpore, mente autem & sensibus integer, dum jam tempus resolutionis instare videretur; accessit Bona ejus uxor rogans, ut seipsam præstolaretur, quæ laborum, & peregrinationis fuit consors, fieret etiam, & consolationum, annuit Vir sanctus justis precibus: illa autem eo ipso die in lectum febribus correpta incidit, quæ brevi tempore, vere Bonam, & meritorum plenam transmiserunt ad requiem, perceptis rite sacramentis, suique comparis manu signata, sepulta est in plebe castri Podii-Bonitii. Miraculis claruit; & ejus reliquiæ inde sublatæ sunt, occupato per Florentinos castro, quod suspectum habebant; solum remansit in Fratrum Monasterio brachium, quod ibi asservatur.

Oratio Bonæ uxoris exaudita.

Bonæ mors.

Marian. cap. 23.

XV. Superstes Vir Dei, mortisque suæ, quam jam ex revelatione novit, præscius, accersiri quam primum curavit fratrem Aldobrandinum, Ordinis Minorum, confessarium suum, qui illico superveniens: carissime, inquit, frater Luchesi, præpara animam tuam in occursum sponsi; ecce io proximo est, crede mihi, redemptio tua, ut veniat tibi salus, & laborum merces, ac corona: ad quem Vir beatus subridens, atque elevata paululum facie; Pater, inquit, amantissime Aldobrandioe, si animæ meæ, in hanc usque horam distulissem præparationem, non utique etiamnum diffiderem, apertum cognoscens divinæ booitatis, & misericordiæ gremium: non tamen ob mortis pericula adeo accederem securus, & judicem menm expectarem, manibus deinde, oculisque in cœlum intentis, subjunxit; gratias ago altissimæ Trinitati, Patri, & Filio, & Spiritui sancto, beatæ Mariæ semper Virgini, beato Patri meo Francisco, & omnibus Sanctis, quia non meritis meis, sed passionis ejusdem Domini nostri Jesu Christi paratum, liberum, expeditum a laqueis diaboli me fore sentio. Hora igitur mortis instante, percepit sacramenta, ac mox orans, & psallens cum Fratribus, aliisque qui ad transitum ejus convenerant, suaviter obdormivit in Domino XXVIII. Aprilis. Nullibi invenio notatum annum, ideo eum assignare non licet.

Oratio ejus sub mortem.

Moritur.

Ejus post mortem miracula.

XVI. Cœpit plurimis post mortem coruscare miraculis, cnm corpus ejus ad Ecclesiam Fratrum Minorum, extra castrum, cum frequentia totius

tius populi, & Cleri transferretur, momento ingruens pluvia, ita campos circa inundavit, ut nec ad corpus viri Dei accedere, nec ad eos qui cultus gratia convenientes eum sequebantur, attingere quasi sensu ducta, seu verius ob merita Sancti sui, Dei virtute repulsa, accederet. Post biduum transitus ejus, abscisso pollicis extremo, sanguis ubertim cucurrit, quod in mortuis humoribus rigentibus non contingit. Germanus uterinus fratris Aldobrandini præfati, umbilicum habens monstruose turgescentem, manu Beati ei applicata, confestim sanatur. Ejusdem castri mulier quædam devota, uxor Boninsigni, corpus ejus adhuc insepultum visitavit, domum reversa, infantem in cunis non procul ab igne relictum, inter medias flammas reperit, mortuumque existimans, inclamat sanctum Luchesium; resumptum autem infantem sanum, integrum, illæsum, exustis ad carnem fasciis invenit, manibus, ac ore blandientem, attonita & lætabunda amplexa est. Sed idem infans decimum suæ ætatis annum attingens, totus humore salso intumuit, pro quo mater Sancti jam virtutem experta, votum emisit beato Luchesio, cujus meritis sanitati pristinæ restituitur, hæc juratus parens testatus est. Alius quidam infantulus nepos prioris ex fratre, suffocatus in lecto a matre profundius obdormiente, nuncupato ad Beatum voto, resuscitatur.

XVII. Pontis aeris, loco quodam diœcesis Pisanæ, infantulus incaute incedens, cecidit in puteum: accurrit tota vicinia, eum afflictis parentibus, qui nihil aliud quam beatum Luchesium ingeminabant, quorum fiducia non cessit in cassum; adfuit enim beatus Vir, & devotum puerulum, qui eum mente jam aquis absorptus invocavit, de profundo visibiliter extulit in aquæ superficie, velut in sicco, securus reperitur; rogatus autem quid hoc esset, respondit, beatum Luchesium invocatum in eam usque horam adfuisse, & porrecta manu aquis extulisse. Alius infantulus Papiani, vicino Podiobonanti loco, ad mortem ita laborans, ut syndon, quo involveretur defunctus, consueretur, tristis mater ad merita beati Luchesii recurrens, emisso voto, sanum filium recepit.

XVIII. Quod sequitur in uno continet duo miracula, eaque maxima: Recineti urbe Provinciæ Marchiæ Anconitanæ, ob domus Lauretanæ in territorio situm, nota satis, & ex omni orbis parte frequentata, belluina in mutuas cædes Civium eo viguit ferocitas, ut non tam morte, quam inusitato mortis genere fuerit terrenda. Lata ergo lex, ut homicida interfecto ligatus, & vivus terræ inferretur, eademque sepulcri angustia mortuos obtegeret, quos tota Civitas vivos non est in pace complexa. *Lex de homicidio data.* Non longe postea duo Fratres, suborta de peculio lite, in verba, & rixas arserant, quas alterius fratricidium terminavit. Alter alterum in maxilla pugno cæcidit, cæsus autem prompta in vindictam manu, adacta per ilia sica, cædentem interfecit. Comprehensus, legique subjectus accepit latam de homicidio sententiam, itaque fratri interfecto vivus pedes, manusque ligatus sepulturam, cum ipso unam accepit in cœmeterio Fratrum Minorum dictorum: avia materna fuit de castro Podii Bonitii, seu Bonantis. Mane sequenti pueri quidam in eodem dicto cœmeterio *Fratrum Minorum Ecclesiæ dictæ* colludentes: & terram sub eorum pedibus tremescentem, nunc elevari, nunc deprimi concernentes, clamoribus Fratres qui psallebant in Ecclesia compellaverunt. Qui & ipsi illud idem quod pueri contuentes, & terram desuper amovere satagentes, confusæ vocis tenorem velut ab inferis ascendentem elapsum tumulo, pariter audierunt. Cum vero magis ac magis leviter fodientes, eo-

eorum corporibus propinquassent, audissentque liquido, misericorditer nobiscum agite quoniam vivimus, ligatos quidem invicem invenerunt; sed unum vivum, vivificatum alterum ab invicem absolventes, superstites ambos e fovea eduxerunt. Vagatur passim tantæ admirationis fama per urbem: concurrunt undique viri & mulieres, inter quos & mater eorum, nomine Joanna, venit. Properant magistratus & officiales, comparet & ipse urbis Dominus, præsens adest cum Clero Episcopus, qui diversi modi factum tam mirabile a diversis inquirendo vestigans, hoc tamdem dignum inter multa delegit. Qui enim fuerat sica percussus unus ex duobus Fratribus, reverende, inquit, Pater & Domine, cum me sauciatum lethali vulnere sensi, Fratri meo qui mihi mortem intulerat ex corde dimittens, meipsum Deo & beato Luchesio, cujus amorem & devotionem ab incunabulis, matre docente, retinui, tota mente moriens commendavi: qui vero eumdem vulneraverat alter frater, ego, subjunxit, dum fratri meo tumulandus cum eo vivus funiculis astringebar, toto corde contritus, & de fratricidio pœnitens beato Luchesio votum emisi, quod si de tam crudeli morte suis meritis me servaret superstitem, Minorum Fratrum Religionem assumerem. Quæ vero præsens erat amborum genitrix; & ego, subintulit, felix nimium parens istorum, quos ab ineunte eorum ætate sub cura & patrocinio ex peculiari devotione sancti mei Luchesii ad hanc usque horam fortunata perduxi. Audito amborum flebili nimium mihi casu, alterius animam, alterius vero corpoream vitam multis lacrymis Deo, & eidem beato Luchesio, tota contriti cordis intentione commisi. Stupentibus ad hæc cunctis qui aderant, & præ devotione illacrymantibus, qui mortuus fuerat & revixit, ad propria cum matre revertitur. Qui vero a morte præservatus fuerat, propria omnia respuens, prout Deo voverat, & beato Luchesio, Fratrum Minorum Religionem ingreditur.

Unum vivificat, alterum a morte præservat.

Illuminati lusci, & cæci.

XIX. Filius Francisci ex castro Podii sæpius præfato oculum dextrum pustula, seu apostemate obductum habens, nihil eo cernebat; assumpta autem Viri sancti manu, dum adhuc in feretro jaceret, & leviter ea oculum fricans, illico convaluit.

XX. Joannes Guidonis de castro Linari in acutum palmitem caput incautius impegit, qui oculos ejus perstrinxit; plurimis autem diebus gravissimo dolore in tenebris degens, nihil omnino videbat; emisso ad beatum Luchesium voto, illico sanatur. Alius natura cœcus de castro Florentino, ad sepulcrum Sancti orans, visum recepit. Mulier, de castro Linari, Mona Gemma dicta, quinque mensibus visu omnino destituta, se beati Luchesii precibus devovit, qui mox eidem magno splendore apparens, oculos signavit, & sanitatem brevi promisit affuturam, quæ sequenti die promissionem consecuta est, dum Gemma ad sepulcrum beati Luchesii duceretur, apertis enim in via oculis visum recepit.

Liberati a vinculis.

XXI. Bonus de Poscia, dictus de Podio Bonitii, dum crudescerent in Tuscia Guelphorum, & Gibellinorum intestina odia, captivus ductus est ad castrum sancti Geminiani, in manus cujuspiam Tyranni incidens, qui eum ligavit in modum crucis ligno, adhibitis, ne evadere posset, custodibus; cum se autem beato Luchesio devotos commendaret, circa mediam noctem evigilans, solutis statim vinculis, liber effugit.

XXII. Dominus Bindi Volaterranus ad idem castrum captivus adducitur, se Deo & Luchesio toto corde commisit; mortuis aliis fame, solus multis diebus miraculose absque cibo, & potu superstes, solutis vinculis, aper-

tis

tis carceris & castri portis de nocte ab nvisibili quadam virtute, evasit securus, & in gratiarum actionem sublata, in quibus tenebatur, vincula ab Beati sepulcrum devote suspendit.

XXIII. Viri tres ex eodem castro Podii Bonitii carceribus arctissimis Florentiæ detenti, communi ad Sanctum concepto voto, se meritis ejus commendarunt; noctu apparuit solutis vinculis, aperto carcere, & Civitatis porta, liberos emisit. Alius ejusdem castri ligatus ad palum in Monasterio de Turre Senensi, voto emisso, fuit miraculose per Sanctum liberatus.

XXIV. Fr.Bartholomæus Ordinis Minorum de Ponte Milio, lapsus in Arnum extra Pisas, sanctum invocavit Luchesium, & siccis vestibus de flumine eductus est. Liberati ab aquis.

XXV. Angelus de Osia, cum ex Apulia in Epyrum solueret, maxima suborta tempestate, malus effringitur, clavus revulsus est, & navis hinc inde fluctuabat, prout ventus & unda impellebant; ille autem omnes provocavit ad beati Luchesii invocationem, qui eis magno splendore circumfusus apparens, tranquillum & navigabile reddidit mare.

XXVI. Fr.Bartholomæus de Tolomæis Senensis Ordinis Minorum, qui & ipsius Sancti vitam scripsit, reversus ex capitulo Ordinis generali quod Massiliæ celebratum est (forte MCCCXIX. aliud invenitur posterius celebratum) cum aliis decem, & octo Fratribus, & multis qui ex peregrinatione Compostellana redibant in Italiam, visitaturi limina Apostolorum, conscenderunt navem in Gallia; cumque prope jam legerent oram Savonæ, repentina tempestas repulit eos in altum, fracto malo, disjectis velis, laxatis rudentibus, mortem cernentes præsentem, quisque pro sua devotione divos tutelares invocabat: inter alios navigabat quidam Peregrinus de Papiano; omnes adhortatus est ad invocationem beati Luchesii, qui in se confisos numquam frnstratur auxilio opportuno; cumque omnes, nuncupato communi consensu voto, Luchesium invocarent, non diu persistentibus in oratione, dictus Peregrinus exclamat, beatum Luchesium advenire, hortatus ut eum genibus flexis cum reverentia exciperent: illico cessat tempestas, subsidet mare, & omnes salva navi, portum Savonæ mox subierunt. Singuli autem incensa cerea unius libræ ponderis, cum reliquis simul ordinata processione, ad Ecclesiam Fratrum Minorum dictæ Civitatis progressi, Deo, ac beato Luchesio, cujus meritis naufragium evaserunt, gratiarum actionem retulerunt, oblatis ad altare dictis cereis.

XXVII. Multa etiam alia, præter hæc signa, edidit. Vetulæ sexagenariæ mammas impinguavit, præter naturæ cursum, ad lactandum in cunis nepotem, cujus mater obiit. Duas alias a partus periculo liberavit. Tortum in equuleo tormentis absque omni dolore subtraxit. Alios septem a variis infirmitatibus curavit, quorum unus sacrilegus in Sanctum, & contra Sacerdotis præceptum, Beati diem festum violavit, non sine divina ultione; dum enim ligna scinderet, proprium etiam pedem incautus abscidit: quem integrum pœnitenti, emisso voto, Sanctus restituit. Ejus reliquiæ in arca marmorea sub dicti Conventus altari jacent: caput ipsius indultu Gregorii X. quotannis processionaliter defertur ad dictum castrum Podii Bonitii, cujus sanctitatem miraculo primum experiri Pontifex illuc transiens voluit, projecto in ignem capite, quod inde sine adustione statim exilivit. Alia miracula. Defertur caput ejus in processione.

XXVIII. Milliario secundo a dicto castro Podii Bonantis, viam solitariam

B. Petrus tertii Ordinis. *Marian. ibi.*

riam egit quidam frater Petrus tertii Ordinis. Fuit magnæ disciplinæ, & paupertatis cultor, eo ibidem mortuo, omnes dicti castri campanæ transitum Viri Dei celebrarunt; divinitus enim emotæ sonuerunt universæ, quo miraculo totus excitatus populus, ad montem præfatum accurrit: de sepultura agitur; sed pro suo quisque studio locum eligit, in plebe castri sepeliendum alii differunt, alii in Abbatia, alii in Parochia de Plano, alii vero in Conventu Fratrum Minorum. Verum miraculo lis dirimitur; examen porro papilionum corpus Viri beati ad omnium admirationem circumvolitans, binis deinde ac binis ad plebem castri pergentibus, iter monstravit, quod unanimi consensu totus Clerus ac populus elato funere prosequitur: ad eamdem Ecclesiam plebis, in qua sepulcrum Viro sancto fabricatum est, festum ejus in die Trinitatis ibidem antiquitus colebatur.

Locum sepulcri monstrant papiliones.

XXIX. Multi etiam alii fuere ejus tertiæ Regulæ professores vita, sanctitate, ac miraculis conspicui; diversis quidem temporibus floruerunt, quos nomine tenus hic subindicare tantum lubet ex eodem Auctore. Beatus Richardus Episcopus Fori Sempronii. Beatus Gualterus Episcopus Tervisii. Beatus Jacobus de Lande Sacerdos. Beatus Alexander Magister sacræ Theologiæ. Beatus Landenus de Monte Feltrio. Beatus Joannes de Ravenna. Beatus quidam dictus Carolus. Beatus Bonamicus de Volaterris. Beatus Andreas de Tuderto, cujus corpus ostenditur Florentiæ in Fratrum Conventu; alius etiam in sanctæ Crucis Conventu jacet in eadem Civitate, cujus nomen reticet Pisanus.

Varii Sancti tertiæ Regulæ.

B. Viridiana. *Marian.*

XXX. Hoc anno mortua est beata soror Viridiana tertiæ Regulæ die prima Februarii in castro Florentino, unde orta est, comitatus & Episcopatus Florentiæ. Hæc ab infantia sua cœpit Deum timere, & disciplinæ incumbere, numquam visa est ætatis illius crepundiis indulgere, consortium exosa aliorum, solitudinis cupida, mundum ab infantia despexit; intus ad carnem cilicio, & circulo ferreo accincta, jejuniis, ac operibus piis se totam dedit, quorum studium ab infantia cum illa crevit: adscita in familiam a quodam suo parente, totique domui præposita, quidquid subtrahere potuit, pio furto in pauperes distribuebat, seu verius Christo, Domino superiori obsecuta, quæ servo erant superflua, in egenorum subventionem ministrabat. Contigit autem, ingruente fame qua passim homines deperibant, ut dictus ejus parens arcam domi fabis plenam majori lucro inhians servaret, quam sancta Viridiana in pauperes distribuit; ille cum eamdem jam alii venderet, inito pretio, vacuam invenit, & in Dei famulam debacchatus, rationem exigit subtracti lucri; hæc autem ad consuetum orationis subsidium confugiens, tota nocte precibus institit, donec arca divinitus repleta fuerit; advocato autem hero; ecce, inquit, fabæ per Christum restitutæ sunt, qui easdem per manus pauperum suorum abstulit. Deinceps crescente sanctitatis suæ fama, hominum favorem declinare cupiens, peregrinationem suscepit Compostellam, aliam Romam ad limina Apostolorum. Mox in patriam post annos aliquot regressa, ædificata in Ecclesia sancti Antonii cellula, velum & tunicam conversationis religiosæ de manu Plebani assumens, seipsam deinceps tota vita inclusit, porta exterius murata; relicta tamen fenestella ad usus necessarios & communicationem, quam intrinsecus ipsa, obducto pessulo, claudens, rarius aperiebat. Inclusa est anno MCCVIII. inconsueto igitur solitariæ vitæ exercitio perseverans, tamdem post aliquot annos, a B.P. Francisco, dum ibidem locum habitationi Fratrum reci-

Caritas in pauperes.

Precibus suppleri impetrat quod hero abstulit.

Recepta ad statum tertii Ordinis a B. Franc.

ciperet, & alios ad statum pœnitentiæ, ex præscripto tertiæ Regulæ, admitteret, hæc velut adhuc rudior in via Domini, ab eodem plenius instructa & illuminata, assumpsit tertii Ordinis habitum, cum alias nulla certa Regula ductum spiritus sequebatur in statu anachoretico. Claruit multis miraculis in vita & morte: mutavit aquam in vinum, quam infirmi gustantes sunt sanati. Puerum fracto crure, & manu, applicatis ad fenestellam ejus membris læsis, sanavit. Visum restituit cœcæ; duo maxime serpentes ejus Cellam frequentabant, quæ ad exercitium virtutis & patientiæ famulam domini male tractabant, excussis & vibratis in eam caudis, ut viribus aliquando ex contusione destituta, per dies in lectulo jaceret: hanc ipsa a Domino persecutionem contendit, vitam æmulata sancti Antonii Abbatis, qui plura a dæmonibus in varia ferarum specie est passus. Horam mortis præscivit: mortua est genibus flexis, erecto corpore, cancellatis brachiis: in ejus transitu campanæ invisibiliter prout moris est in magna solemnitate, velut felicitati applaudentes, sonuerunt: cumque omnes novitatem casus investigarent, puer ab ubere matris suspensus, miraculose loquutus, causam edixit: mortua est, inquit, sancta Dei Viridiana. Decem & septem diebus jacuit insepulta: pro satisfactione undequaque Florentia, Senis, Pisis, Volaterris, concurrentibus populis, odorem suavissimum spirans, quo tempore plurimi ab infirmitatibus precibus ejus convaluerunt. Inter eos mundata est leprosa, præservatus sine læsione in medio flammarum lapsus infans, spiritus immundos e corporibus expulit, in quo speciali virtute ejus merita se prodebant, sicut & sanandis vulneratis. His excitus miles quidam Romanus magni nominis, in prælio trajectus sagitta, femur, cui uncinus, seu hamus adacto ferro per annum, nullo potuit medicamento, aut chyrurgorum arte extrahi. Accedens autem, emisso voto ad sepulcrum beatæ Viridianæ, cum aliquot jam passibus adoraturus appropinquaret, excussum divina virtute ferrum, in oppositum parietem magna vi torsit, omnium admiratione & lætitia. Inter alia autem dona, quæ in gratiarum actionem obtulit, curavit depingi Sanctam in ea forma, qua nunc in Ecclesia cernitur habitu tertii Ordinis, & chorda præcinctam. Sepulta est, erecto Sacello & altari, eo loci, ubi vivens pœnitentiam egit.

Claret miraculis.

Ad mortē campanæ sonant invisibiliter.

Varia miracula;

XXXI. Non prætereunda hoc anno quæ supersunt Conventus Confergus Provinciæ Hiberniæ memoria, cujus antiquitatem ex tempore mortis clarissimi viri Hugonis Laci comitis Ultoniæ utcumque venamur. Hic autem anno MCCXLIII. mortuus & sepultus est in eodem Conventu, ut tradunt Marisburiensis, Chronicon Hiberniæ ad calcem Camdeni. Relatio duplex transmissa ex Hibernia, aliud etiam MS. Constat proinde, Conventum ante dictum annum fabricatum fuisse, quando autem, incertum est. Omnia porro ejus monumenta perierunt. Alii ferunt Conventum exædificatum a Domino Magengusa, antiquæ nobilitatis, & prosapiæ dynasta; alii (quod certius existimaverim) fundatorem statuunt Onellum Buidhe, & familiam Nellæam, quorum ea possessio extitit, & in dicto Conventu sepeliebantur. Hujus dynasta Nellus Hugonis Felmidii induxit reformationem Observantiæ in eum Conventum, ejectis Patribus Conventualibus. Obiit ibidem sepultus anno MDXII. III. Idus Aprilis. Expulsi sunt inde Fratres sub Regina Elisabetha. Quinque autem per Anglum Præfectum capti & incarcerati sunt; excussa tamdem sacra supellectile, dimissi, cum amplioris lucri spes omnis exciderit: vocabantur frater Robertus Mac-Congaill, frater Eugenius Mac an

Conventus Confergus.

Relatio Prov. aliaque MS. Marisbur. Matt. Paris.

Taite, frater Donatus Molanus, frater Carolus ò Hauvill, frater Patritius Mac Taighe. Jacet in Comitatu Antrin, & diœcesi Conoriensi Provincia Armacana, ea Ultoniæ parte, quæ vulgo *Cland Aodha Buidhe* appellatur, antequam tota Provincia reformationem accepit, fuit ex præcipuis familiæ Observantiæ. Alio nomine a loco dicitur *Graigfeargusa*, id est scopulus Fergusii. Portus est maritimus, commercio idoneus, & Anglorum colonia, nunc dierum Conventus in profanam curiam, violata per pro-Regem Hiberniæ religione, transivit, ne quidquam trina murorum ruina (cujus causa alia latuit præter divinam commonitionem) miraculo territum.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. Vacante Apostolica Sede, Friderici insultibus patebat Ecclesia: Interim vero Tarvisium ad Silim fluvium beatum „ Galterium suum Episcopum æternæ tiara gloriæ donandum, IX. Kalendas Septembris transmisit in cœlum. Hic tertii Ordinis Seraphici „ P. sancti Francisci alumnus, in Episcopali solio, veluti sol in majestate sua fulgens, optimi pastoris partes adimplens, doctrina & incontaminatæ vitæ exemplo ovibus suis dum præluceret, pastorali bonorum operum pedo eas ad beata pascua dirigebat: sed tamdem omni „ virtutum genere clarus, miraculis etiam coruscans, deposita corporis „ sarcina, ad Principem pastorum Christum, bonorum retributorem, „ properavit: agitque de eo Silvester Marulus, & Arturus ei adsignat „ diem XXIV. Augusti.

B. Galterius Episc. in Ordine clarus.

Wadd. ad hunc an.

„ II. Sandomiria Civitas principalis in Polonia, muro circumdata „ in colle ad Vistulam fluvium sita cum arce antiqui operis, & ut tunc „ bella erant, satis munita distans Cracovia in Ceciam XXII. milliaribus „ germanicis, hoc anno industria fratris Raymundi Ministri Provinciæ „ lis Bohemiæ, & Poloniæ provincialia Comitia apud Aureum Montem „ in festo Assumptionis beatæ Virginis Mariæ habentis, Fratres Minores admisit, eisque domum construxit; quæ postea Zavichostium alteram Civitatem ad eumdem fluvium, Sandomir, a tribus leucis in ceciam „ pariter distantem, translata fuit.

Sandom. describ.

Art. in Mart. Franc.

ARGUMENTUM.

Assumitur ad Pontificatum Innocentius IV. qui frustra mentionem pacis Friderico ingerit. Institutum Franciscanum assumpsit Sanctus Bonaventura, ejusque in illo progressus. Deus varie Regulæ transgressores ultus. Beatæ Agnetis Bohemæ consultis respondit Pontifex. Indulsit plura Ordini, tam Fratrum quam Sanctimonialium.

Electio Innocentii IV.

I. Postquam viginti duobus mensibus sedes Apostolica suo pastore viduata Friderici Imperatoris insultibus patuit, nec alioquin ad electionem procedere, visum est Patribus, donec ii qui in vinculis ab Imperatore tenebantur Melphi, dimitterentur. Tamdem Balduini Imperatoris Constantinopolitani interventu & precibus, restituti sunt in libertatem, qui cum reliquis convenientes Anagniæ, decem omnes numero, elegerunt communi suffragio Sinibaldum Fliscum, ex Lavaniæ comitibus

bus familia Flisca nobili, & antiqua, Li urem, Genuensem. VIII. autem Kalendas Julii salutatur Innocentius IV. Vir fuit divini & humani juris consultissimus. Invisa, præter omnium spem, ea fuit electio Imperatori, ob notam Viri integritatem animique magnitudinem & constantiam: unde cum ad gratulationis ergo accurrentes, læta hujus Viri electione quidam nunciare se putabant, respondisse fertur; se optimum amicum Cardinalem Sinibaldum amisisse, acerrimum hostem Innocentium Pontificem nactum; cujus opinio fidem rei ipsius, eventu sortita est, ut acta Lugdunensis Concilii testantur. *Ciaccon. Platina, Marian. Maffeu. & reliqui.*

II. Deficiente, ut dictum est, hisce temporibus fratre Elia, tanta quondam Ordinis lucerna, alia suborta est major, & velut ex arente jam trunco succrevit palmes, ut oraculi certitudo comprobetur, quo Christus beato Patri nostro promisit numquam defuturos in sua Religione viros, qui doctrinæ, vitæque exemplo aliis in Ecclesia, tempore quantumlibet caliginoso prælucerent, etsi nati non essent, fore ut nascantur. Defectum ergo Eliæ supplevit, seu cum fœnore omni ex parte repofuit, officio, dignitate, moribus, scientia, longe major ejus loco Ordini & Ecclesiæ universæ datus, egregius juvenis frater Bonaventura Fidantius a Balneoregio, qui hoc ipso anno ætatis XXIII. ingressus (vel ut alii volunt superiori, natus circa viginti duos annos) nomen Franciscanæ Religioni dedit suscepto conversationis ejus habitu, in Alma Provincia Romana, quod ante mortem Haymonis Generalis contigisse fides Auctorum est, qui vel sub ipso, vel ab ipso ad Ordinem coaptatum ferunt. Rationem temporis investigare quis poterit hoc modo; mortuus est anno MCCLXXIV. ætatis autem LIII. assumptus est ad officium Generalatus anno ingressus Religionis XII. præfuit autem Ordini annis XVIII. usque ad mortem. Hæc in toto complent XXXI. annos, quibus in Religione vixit; his adde viginti duos annos, habebis completum vitæ tempus, annorum quinquaginta trium. Deinde subductis annis XXXI. vitæ regularis ex anno MCCLXXIV. quo obiit, remanet MCCXLIII. quo monachatum induit, qui est annus præsens. Rodulphus ingressum refert anno ætatis vigesimo primo. Verior nobis & certior ea supputatio probatur, quæ ex eo quod minus dubium est, & in quo magis conveniunt Auctores elicitur; quamquam non negarem Rodulpho completo XXI. & inchoato tantum secundo Religionem forte amplexum esse. Quod subindicat Marianus asserens circa XXII. annum Religionem induisse, cum quo concordat Officii legenda. Quidquid est, non incongrue, aut contra receptum stylum progressus vitæ ejus hic commemoratur, sive hoc ipso, sive superiori anno seculum deseruerit. Ejus vitam luculento stylo præter alios, scripsit Petrus Galecinus Prothonotarius Apostolicus, quam cæsim hic reddere placet ut occasio, & stylus feret. *B.Bonaventura.*

III. Fuit Bonaventura corporis habitu procero, beneque constituto, usque adeo ut numquam, aut certe raro ex adversa infirmaque valetudine laborarit; cujus rei argumento sunt tot ac tanti labores pro Ordine Franciscano, proque Ecclesia Dei suscepti, ac librorum, opusculorum, & commentariorum lucubrationes innumeræ. Vultu autem gravi & aspectu angelico, ut homines raperet ad admirationem sui: facie lacrymis aliquando irrigua, cum soleret (quemadmodum de se ipse testatur) divini amoris ardore flagrans, jucunditatisque dulcedine perfusus, in Christi vulneribus fixus meditationi inhærere. Ea denique corporis forma, vel potius dignitate, eaque animi indole summa, ut nemo illum *Ejus statura & constitutio corporis.*

non veneraretur, nemo item, qui ſe ab eo moneri non pateretur velli-bentiſſime.

Infirmatur.

IV. Pene infans in morbum gravem incidit; eamque ob rem, cum mater mortem ejus valde metueret, propterea quod maxime videret, neque medicorum ſolertia, neque medicamentorum vi, neque naturæ adjumento illum convaleſcere, nihil potius habuit eximia pietate mulier, quam ut opem Dei imploraret, a quo uno ſperabat filium tam graviter ægrotantem, a Phyſicíſque deſperatum, ac relictum, poſſe a graviſſima illa, periculoſiſſimaque ægrotatione liberari. Erat eo tempore in Italia, & ubique ferme terrarum celebrata fama ſanctitatis beati Franciſci: ad quem ea cum confugiſſet, piis illius precibus, ac meritis ſe intime commendavit: vovitque ſi ſalvus e vitæ periculo evaſiſſet, illum Religioni Franciſcanæ dicaturam. Tunc mœſtam, ac mœrentem matrem is omni caritatis officio valde primum conſolatus, maxime oratione adjuvit, cum Deum ſancte precando, a divina miſericordia impetravit, quod de filii ſalute tantopere expetierat. Id ſane mirabile admodum viſum eſt omnibus, & medicis potiſſimum, qui morbum pueri inſanabilem plane judicarunt.

Liberatur precibus S. Franciſci.

V. Itaque Bonaventura alterum, & vigeſimum annum agens, memor & voti, quod mater nuncuparat, & divini præcepti, quod a Davide in hæc verba ſcriptum eſt: *Vovete & reddite Domino Deo veſtro, omnes qui in circuitu ejus affertis munera*: ſancti Franciſci habitum, inſtitutaque Regulæ Seraphicæ incredibili animi ardore ſuſcepit, & commemorabili pietatis exemplo, imitatione digniſſimo: id vero beneficium cum tanti faceret, quanti a ſe maximi fieri munus divinum debere exiſtimaret, id aperte oſtendit, & profeſſus eſt iis verbis: *Voto pro me languente, ad beatum Franciſcum emiſſo a matre, cum adhuc eſſem parvulus, ab ipſis ſum mortis faucibus erutus, & in robur vitæ incolumis reſtitutus. Quod cum viva memoria teneam, vera nunc confeſſione profiteor, ne tantum beneficium reticens ſceleris arguar, ut ingratus*, quare ad ejus preces ita effudit: *Accipe, Pater beate, quaſcumque meritiſque tuis, ac beneficiis impares gratiarum actiones; & cum ſuſceperis vota, culpas noſtras ſic orando excuſa, ut a malis præſentibus eruas, & ad bona ſempiterna perducas.* Adſcriptus igitur in Ordine ſancti Franciſci, omnia conſilia, cogitationes, factaque ad Seraphici Patris vitam referebat: quam moribus ita expreſſit, ut ejus virtutum hæres eſſe videretur. Cujus enim res pie, religioſe, admirabiliter, divineque geſtas ad poſteritatem litterarum monumentis conſignaturus erat, maluit ſancta æmulatione factorum illas imitari prius, quam ſcriptorum copia enarrare.

Pſalm.75.12.

Religionem aſſumpſit.

Sanitatem reſtitutam gratus agnoſcit.

Progreſſus ejus in Religione.

VI. Ea porro vitæ innocentia, ea morum caſtitate, eoque ſinceri animi ſplendore is quidem ceteris præluxit, ut Alexander Alenſis, cui clariſſimo Theologiæ Magiſtro, operam dedit, dicere ſoleret: *Non videri Adam in Bonaventura peccaſſe*. Non vero feſellit illum opinio, quam de eo eximiam conceperat. Humilitatem vero, quæ omnium virtutum ſeminarium eſt, & quam a ſe magiſter cœleſtis Chriſtus Dominus, potiſſimum diſci voluit: *Diſcite*, inquit, *a me, quia mitis ſum & humilis corde*, mirifice ipſe coluit, exemplaque ejus plurima dedit, ac documenta. Scriptum autem de ea reliquit multis locis, ac libris, eoque præſertim, quem *Pharetram* inſcripſit. In omni quidem fere Opuſculo ſe humilem oſtendit, ac profitetur. Plena ſunt humilitatis verba, quæ ex intimis animi ſenſibus aliquando in libro confeſſionali ita profert:

Teſtimonium Alenſis de ſancto Bonaventura.

Matth.11.29.

Humilitas.

Ce-

Ceterum simplex, simplicibus simplici scribens simpliciter, particulas præsentis Opusculi, secundum quod occurrerunt memoriæ magis, quam secundum naturalem ad invicem cohærentiam ordinavi, omni qua possum humilitate, ac devotione supplicans, quatenus

Sis mihi corrector, resecando superflua lector;
Veraque digneris, quæ desunt jungere veris,
Omnem defectum partim studio brevitatis
Scribentis tribuas, partim vitio ruditatis.

Alio præterea in Opusculo, quod de *Puritate conscientiæ* a se editum Gerson interdum præclare commeminit, cernere etiam licet, præsertim capite ultimo, quam demisse, quam de se humiliter sentiat. Et quoniam hujus virtutis, quæ excelsa est, atque usque eo alta, ut cœlum etiam penetret, stadium non solum ipse cucurrit, sed alios in eodem versari maximopere desideravit, cum locum aliquem in divinis litteris nactus est, ubi celsissimæ illius virtutis gradus demonstrare queat, nullum sane prætermittit, Christi Domini humilitatem, & item Virginis Mariæ matris, ubique fere in aliquot Opusculis docet, ac prædicat. Ejusdem autem virtutis exempla profecto quamplurima is præbuit, ac reliquit, cum esset in sanctis illis vitæ ejusdem, & Christi Jesu, & beatissimæ Virginis meditationibus assidue versatus. Nec vero is, cujus animus ad humilitatis officia eruditus, numquam turgescebat, neque tumebat, ne doctrinarum quidem, quibus abundabat copia, ab operibus cessavit, quæ vilia, contemptaque vulgo putantur. Vascula detersit, & lavit, tricliniis, cubiculisque domus verrendis, aliisque istiusmodi ministeriis exequendis, quæ ceteri fastidiosius præstare videbantur, operam navavit. Ab iis porro vix abduci poterat, nisi superiorum, quibus obediendum erat, jussu. Indignum enim hoc valde illi arbitrabantur, ut tantus Vir quem sanctitate prælucentem, scientia affluentem, ac multis Spiritus sancti donis ornatum cernebant; opus in rebus humilibus, atque abjectissimis occuparet. Quinimo quod maxime mirandum est, tanta præstitit humilitate, ut cum diu aliquando adhuc junior se indignum putarit sanctissimo Christi corpore, dignus ideo fuerit, qui id, Angelo ministrante, susceperit. Ei Eucharistiam ministrat Angelus.

VII. Præcipuam autem curam ægrotantium habere perpetuo voluit, Ægrotis servit. iisque hilariter ministrabat, atque eo libentius, quo gravior morbus, & contagiosior esset. Quam sane rem commemoro non ab ea dissimilem, quam Nazianzenus a Basilio scribit factam, qui hominum lepra laborantium, vulnera & curavit, & osculatus est. Curandis vero ægrotis Fratribus ita assiduus Bonaventura fuit, ut magnam diei partem consumeret: nec propterea tamen ab interpretandi munere, aliisque exercitationibus litterariis desistebat.

VIII. Atqui ea erga cunctos exarsit caritate, ut, si quem tristem, & conturbatum interdum videret, non conquiesceret, donec eum hilarem, lætumque redderet, in mœrore jacentem consolando excitaret; & a bono proposito declinantem, ad viam revocaret recte progredienti. Vix dici potest, quam suavibus, quam commodis usus sit moribus, Ejus benignitas. ut pro concione Innocentius V. Pontifex aliquando asseveranter dixerit, quotquot in eum incidissent illius suavitate captos, ejus dictis ac monitis fuisse audientes. Sed res planior fiet, cum locus inciderit narrandi de Græcis, quorum sibi benevolentiam in Concilio Lugdunensi Æcumenico II. valde conciliavit.

IX. At

Psalm. 1. 2. IX. At in lege Domini die, noctuque meditatus, admirabili lacrymarum ubertate totum se in contemplationibus vitæ Christi Redemptoris pie effudit. Opusculum eo nomine contexuit, cujus usum, rationemque ad singulas hebdomadæ ferias quam sanctissime, ac rectissime accommodavit. Curarum hujus seculi tempestatem fugit assiduitate orationum, quibus ita fixus hæsit, ut mentis cogitationibus cœlestibus se a corporis sensibus aliquando obduceret. Christum Dominum patientem non solum meditando, sed etiam scribendo ob oculos sibi proposuit. Eamqne ob causam usque adeo diligenter scripsit, ut legentium animos vehementer moveat, admirabiliter inflammet ad divinam pietatem, cognitionemque rerum cœlestium. Scite igitur de eo gravissimus Auctor dixit; non inflantia, sed inflammantia verba sanctus Bonaventura protulit. Verumenimvero, cum ad eam partem accedam, quæ ad eximiam, atque exquisitam ejus doctrinam, & eruditionem, aut certe scribendi rationem, vim dignitatemque attinet, non prætermittam ullas ejus generis partes.

Studium contemplationis.

X. Sed profecto ad sanctarum contemplationum, meditationumque studium fuisse eum quam diligentissimum, nemo est, quin facile intelligat, qui eo magistro ac duce, illarum exercitationibus utitur. Earum enim usu optime peritus, præclare docuit vim, materiam, formam, finem, ac distinctionem: & vero de singulis præcepta valde utilia dedit, atque exempla, quibus non modo ad contemplandum, atque ad meditandum, sed etiam ad cogitandum, & orandum piorum hominum mentes, animique informarentur. Contemplationem autem a meditatione, oratione, & cogitatione recte distinxit, ut is qui in earum unaquaque perpetuas, magnasque progressiones habuit. Ac præterea contemplationis, actionisque vicissitudines ostendit, quæ in singulos etiam dies sint meditanda, quæ in singulas quoque diei horas, vel potius in singula momenta, & quæ cum meditatione conveniant, quæ item in perenni jugique meditatione versentur, ita dilucide multis Opusculis explicavit, ut egregium sanctarum meditationum, & contemplationum præceptorem, præclarumque interpretem facile quis possit agnoscere.

2. Thess. 5. 16. XI. Orandi modum a Christo Domino institutum, ac præscriptum docuit: *sine intermissione orare* quid sit, sæpenumero exposuit: orationis gradus, partes, fructus, utilitates, tempusque enarravit. Pro quibus preces adhiberi oporteat explanavit; etiam quotidie, præsertim pro sancta Ecclesia Romana, cujus se eximium cultorem semper præbuit. Sed Opuscula complura, quæ de exercitationibus spiritualibus edidit, plane declarant, ac significant studium, & usum, quo is in omni religiosarum precationum genere sese diu noctuque exercuit, mente non solum ac spiritu, sed etiam voce. Eamque ob rem Officium de passione Domini, & item de cruce composuit. Beatissimam porro Dei genitricem Mariam Virginem sibi patronam cœlestem delegit, & eximia pietate coluit; ideoque Opuscula confecit, quibus ad ejus laudes ipse & se & alios optime, & salutariter instruxit. Librum eum, quod Mariale appellatur, & Speculum beatæ Virginis, Psalteriumque ejusdem scripsit. Salutationem præterea Angelicam, atque antiphonam, *Salve Regina*, miris divinisque laudibus explicavit: & coronam beatæ Mariæ Virginis pio officio contexuit; ut in Dei Matris veneratione, cultuque esset perpetuus cleri, populique Christiani cursus. Atque ita quidem in omnes pietatis, devotionisque partes se ardentissimo orandi studio ex-

excitavit, ut cum ob scribendi genus, tum ob pie agendi & precandi ardorem sit optimo jure meritoque appellatus, *Seraphicus, & devotus Bonaventura*. Nam is cum nihil antiquius haberet, quam ut in studiis Religionis progresſiones haberet, ad ea perpetuo progressus, *in devotionis gratia*, inquit sanctus Antoninus, *continuum sumebat gratiæ incrementum*. Siquidem omnia, quæcumque subtiliter cogitaret, aut ad scribendum pararet, ne doctrinis tepesceret oratio, vertebat in formam, modumque piæ precationis.

XII. Fuit porro doctrina sancti Bonaventuræ, divinarum contemplationum ratione admirabilis, disciplinarum eruditione præstans, omni ex cognitione constans, cum Ecclesiæ, patrumque decretis congruens, eademque vera, ac solida, referta mysteriis, & plena pietatis ac devotionis, parta non solum summis studiis, sed accepta divinitus: nimirum, quia is, qui illuminat mirabiliter a montibus æternis, in illius mentem, tamquam in speculum, suæ lucis radios effudit. Sapientiæ spiritus super humilem & trementem verba ejus requiescit. *Psalm. 75. Isai. 11. 2.*

XIII. Nihil potius ei fuit labore, & diligentia, nihil detestabilius inertia, desidia & negligentia; nihil tamdem alienius inertissimo otio, quo homines affluentes, turpiter in eo ebescunt, ac languescunt. Itaque cum primum Seraphicæ Religioni ex voto se adjunxit, præter muneris functiones, quas multas ad Ordinis præscriptas Regulas præstare eum oportebat, in eo etiam sibi laborandum putavit, ut sanctorum Patrum monumenta studiose legeret, unde doctrinæ disciplinæque præcepta caperet. Librum igitur, quem Pharetram dixit, in ipso Religionis ingressu ex operibus contexuit Sanctorum Doctorum, Gregorii Papæ, Ambrosii, Augustini, Hieronymi, Cypriani, Chrysostomi, Isidori, Anselmi, Bernardi, Cassiodori, aliorumque multorum. Tanto certe studio exarsit ad divinas litteras, ut Bibliorum sacrorum exemplaria duo manu sua scripserit: quorum unum Balneoregii in Ecclesia Fratrum Minorum extare dicitur, alterum in bibliotheca Borromejana. Nec mirum esse potest si vetus & novum Testamentum memoria tenuit; cum non modo utrumque studiosissime legerit, usque contriverit, sed semel, atque iterum exscripserit, ut diligentissime potuit. Thucydidis historiam Demosthenes tam sæpenumero descripsit, ut succum eloquentiæ Atticæ retineret: itidem de sacrosanctis Bibliis hic noster fecit, ut eorum dictionibus sententiisque vim ac potestatem sibi pararet, quam lucubrationibus suis ostendit magna cum industriæ religiosæ laude. Eo ipso tempore, tum sacris studiis, quorum ardore flagrantissimus erat, tum caritatis, qua Fratres Ordinis sui eximie in Christo Domino diligebat, zelo incredibili incensus, opuscula aliqua composuit, quæ eorum Conventui in eleemosynam contulit ut in summa inopia inde etiam honeste pieque victum quærerent. Quare cum nullum desidiæ, otioque locum unquam reliquerit, non defuit neque officiis, quæ ex normæ ac regulæ Franciscanæ præscripto & multa & magna præstitit; neque meditationum exercitationibus, quarum usu ceteris præluxit; neque sacræ Ecclesiasticæque eruditionis progressionibus, quibus mirabilem in modum delectatus est. *Ejus industria.*

XIV. Annus fere septimus erat, quo rite professus in Ordinis Franciscani Religionem se Deo dicarat: quo septennii spatio ad eum Philosophiæ, Theologiæ, ac litterarum gradum ascendit, ut magnam omnibus admirabilitatem excitarit sui, suæque præcellentis industriæ, atque virtutis. Sed *initium sapientiæ est timor Domini*: quo illum divine imbutum

tum non modo mirum ſane videri debet, ſed plane credibile, atque adeo verum eſt, omni præſtantiſſimæ eruditionis acceſſione & ornatu auctum eſſe; cujus præſertim is, & in perpetuo quodam ſolidæ ſanctæque humilitatis curſu inſtiterit, & in præclaris pietatis officiis, atque uſu divinarum contemplationum ſe continenter exercuerit. Quæ profecto res, bene juvante Deo, plurimum roboris, viriumque in primis habent, tum ad progreſſionem, tum ad ſummam ſtudiorum, quæ potiſsimum in ſacra doctrina ponuntur. Eamque ob rem recte ac ſcite, ſanctéque dixit ſanctus Auguſtinus in hanc ſententiam: *Qui vult attingere profundum ſcripturarum, humilitate & Dei timore veſtitus eſſe debet*.

XV. Lutetiam Pariſiorum ad Alexandrum Alenſem venit. Erat is Alexander Alenſis homo Anglus, Juriſconſultus ſapientiſsimus, Theologiæque ſcientia clariſsimus: qui mirabiliter, ut Annales loquuntur, beati ſeraphici Franciſci Religionem amplexus, uſque adeo ſua doctrina, pietate ac ſtudio ſingulari eam illuſtravit, ut illo primum tempore in Conventu Franciſcano Pariſiis, publicæ ſcholæ fuerint apertæ, ad quas omnium Ordinum, omniumque magnorum hominum concurſus factus ſit maximus. In iis (ut teſtatur Joannes Gerſon, Stephanus Bruliferus, & qui auctor eſt Firmamenti trium Ordinum) Doctor vere Angelicus Thomas Aquinas tam præclaro Theologiæ Doctore ſe uſum eſſe aliquando, ſcribit ac profitetur. Qua teſtificatione manifeſtum perſpicue eſſe poteſt ex præſtantiſsimi magiſtri ſchola, tamquam ex bonarum artium officina, unde ſummi Viri prodierunt, ſe prodiiſſe: ut inde quaſi agnoſcat, quod etſi præ humilitate, ac præ ſancto pudore ipſe tacitum reliquit, recte tamen conſequens eſt, eum tanti præceptoris fuiſſe diſcipulum, haudquaquam plane diſſimilem. Eſt enim illud tritum ſermone proverbium: *Optimi magiſtri, optimus diſcipulus*. Si igitur magiſtri præſtantia multum præclaras eas Bonaventuræ progreſsiones adjuvit: certe etiam non parum illum excitaſſe videtur, quem valde dilexit ejuſdem magiſtri, aut certe ejuſdem Pariſienſis Academiæ diſcipulus beatus Thomas Aquinas. Ii ambo Pariſiis caritatis vinculo, vitæ moribus, doctrinæ, pietatiſque ſtudiis itidem conjunctiſsimi, ut Athenis olim fuerunt illi duo, Baſilius & Nazianzenus, quorum aliquam, ſi cuncta recte perpenduntur, imaginem tunc referre videbantur.

XVI. Auctor eſt Rodulphus, præter alia quæ paſſa eſt hoc anno Religio Franciſcana in cauſa ſchiſmatis Imperii cum Eccleſia, duos Fratres Minores a Friderico Imperatore ſuſpendio necatos, quod litteras Pontificias quopiam deferre ſint inventi.

XVII. Non defuerunt his temporibus plura etiam ſigna divinæ ultionis in reprobos, eoſque qui ſui ſtatus obſervantiæ minus invigilant, quos ad terrorem & ſtimulum negligentium ſubjicere placet. Auctor eſt frater Thomas de Celano in antiqua legenda apud Marianum, fuiſſe quemdam Fratrem in Provincia Tuſciæ, bonæ alioquin converſationis, ſibique auſterum, cujus profectui infenſus hoſtis, ſub falſa pietatis imagine, hominem caute hac via ſeduxit: exiſtens namque Guardianus dum ſollicitus & plus æquo domeſticis curis intenderet, viſum eſt tamdem paupertatis profeſſæ anguſtias aliquantulum extendere, commodo plurium adoleſcentum nobilis proſapiæ, qui de ſeculo ad Religionem confugiebant: deſtructa ergo prioris Conventus humili fabrica, alterius loci amplitudinem, & commoda ſectatus, alium denuo ædificavit, porticus in aulas protendit, & mundanæ vanitatis aliquam magnificentiam ſpecie neceſſita-

Marian. lib. 2. 14.
Exempla divinæ caſtigationis in reprobos.

sitatis intulit, non modo amplitudini, sed etiam curiositati studens. Quanta autem Dei & status quem assumpsit, necnon beati Patris Francisci offensa, sequens visio monstrabit. In somnis ipsi apparens sanctus Pater Franciscus, vultu severo ad ultionem & minas inclinante, eum vocavit, ut sequeretur protinus mandat; pergit ad ruinas destructi Conventus; admonitus a sequente, ibi amplius Fratres non habitare, invitatur ad novum; respondit subiratus Franciscus, se non agnoscere novum pro sui Ordinis Conventu; pergit ad locum refectorii, ibique vocatis Fratribus, velut ad castigandas culpas, prout moris est, sedit: qui carnis, aut inobedientiæ infirmitatibus subjacebant, mitius & in compassionis visceribus curabantur; eos vero qui in paupertatem impingebant, rigorosissime ulciscebatur. Admiratus ille Guardianus assistens interrogavit, cur ea peccata quæ graviora videbantur, parcius & contra paupertatem commissa atrociter vindicabat. Respondit: Frater, inquit, Ordo meus rigide & severe punit impudicos, & carnales, Prælati autem id etiam curæ habent ut subditi prompte sibi obediant; in his ergo mea opera supervacanea est: verum sanctissima paupertas majoribus & minoribus nunc est obnoxia. Hic ergo manum apponere mihi necessum est: Tu proinde, conversus ad fratrem, maledicte qui hospitium statui & simplicitati nostræ congruum destruxisti, & mundo studere volens, palatium ædificare tentasti, judicium Dei, & meum nequaquam effugies: cui ille tremefactus, ait: Pater, scis quam mihi sim austerus, & quam alienus a complacentia mundi: replicat Sanctus; major, inquit, inde damnatio tua, qui tibi austerus cum sis, animam tuam damnare, meamque Regulam aliorum causa temerare non dubitasti: his dictis, visio disparuit: prædictus autem Frater afflictus deinceps male, & desperate dies suos finivit.

Violandæ paupertatis prætextus Visio.

Ultio in eum qui transgressus est paupertatem.

XVIII. Alius quidam Frater vir devotus, in visione domum totam inspexit dæmonibus repletam, altercantibus cum beato Patre circa animam cujusdam Fratris defuncti, qui tum in domo infirmorum jacebat infirmus: allegabant illi peccata in paupertatem commissa dicentes, noster est, quibus superveniens beatus Pater, si vester est, inquit, meus est habitus quem auferre vobis non licet; proinde extracto caputio, miserum dimisit pœnis cruciandum. Evigilans qui hæc vidit, ad infirmorum domum festinus accurrit, dictumque Fratrem in lecto mortuum jam ostendit, extracto, prout in somnis vidit, caputio. Simile est quod idem subjungit; quidam enim Frater ad alterius defuncti Fratris cadaver in Ecclesia custodiebat vigilias; in oratione raptus vidit defunctum destinari ad pœnam, quem ut dæmones rapiebant, superveniens beatus Franciscus iis evocatis, caputium damnato præcidit, cum habitu, inquiens, meo ad inferna non descendet: alter statim ad se rediens, vidit prout visio ferebat, extractum cadaveri caputium.

Aliud exemplum.
Marian. ibid.

Damnato extractum caputium.

XIX. In Anglia Frater quidam sanctæ conversationis, qui extasim sæpissime patiebatur semel a prandio dum Fratres gratiarum actionem in choro referrent, præsente Ministro, amarissime flens, raptus est extra sensus, præcepit Minister, ut omnes subsisterent finem inspecturi. Tamdem rediens ad se præfatus Frater, vocatur a Ministro, cui per obedientiam injunxit si quid vidit ad aliorum ædificationem quantocitius, sine tergiversatione ediceret. Raptus, inquit, ad præsentiam Judicis, simul comparuerunt quatuor Fratres Ordinis nostri hodie carne soluti. Primus autem onustus libris incessit; secundus habitum delicatum & mollem ex pretioso panno confectum gestabat; tertius non exiguam homi-

Aliud exemplum.

num, mulierum, puerorum familiam ducebat; quartus despectus, humilis, pannosus, lacer fuit; Christus quemque ex merito judicaturus, amandato beato Francisco, fecit interrogari cujus Ordinis fuere? respondit primus, se Fratrem Minorem esse. Interrogatus quid sibi velit peculium librorum? respondit, eos se possedisse causa studii; interrogat Sanctus, opere complesti quod libri docent? Is respondit, quod non: tum eidem ut proprietario & transgressori maledixit, eumque ad pœnas ex sententia Judicis destinavit. Secundus productus, & interrogatus similiter cujus Ordinis fuerit? respondit: Minorum. Mentiris, inquit Sanctus, quia Minores vilibus utuntur vestimentis, non mollibus, & hic similiter maledictus rapitur ad pœnas. Tertius interrogatus de suo statu, respondit ut alii, Franciscanum se esse; ut quid tibi familia, inquit Beatus? hanc, inquit, in curiis advocando lucratus sum, & hic maledictioni & pœnis subjectus est: Regula tua, inquit sanctus Pater, præcepit: *non litigent, neque contendant verbis*. Quartus interrogatus quis esset? respondit, se maximum peccatorem esse, dignum omni pœna, expectare tamen misericordiam: Interrogatus tamdem, an Frater Minor? respondit per Dei gratiam se esse, amplexum invitat beatus Pater ad gloriam dicens: Euge serve bone & fidelis, intra in gaudium Domini tui. Hæc, inquit, sunt quæ vidi. Addunt alii Quintum qui Geometricis instrumentis & circinis onustus totus, intentus struendis sumptuosis ædificiis incedebat, qui etiam damnationis sententiam accepit. Hæc summe adnotanda sunt Fratribus, nam bisce viis prætextu studiorum, prædicationis, scribendorum librorum, causarum piarum, fovendarum viduarum & pupillorum, erigendæ structuræ mollitiei & curiositatis, rigor disciplinæ sensim & palam enervatur, quies monastica interrumpitur, & mundus sub colore pietatis paulatim irrepens, ædificii spiritualis primum normam confundit, deinde molem ipsam totam destruit: numquam hostis ingerit nudum hamum, quem oblata deforis esca, offert, & latens piscatur. Quis tam effrons unquam fuit, qui expropriato proprium adstrueret? Pietas tamen in medium se offert, infinitæ allegantur causæ, interdum veræ, interdum inventæ. Id cuique curæ sit, ne pietate seducatur; ne humana sit, quæ minus quærat quæ Dei, & quantumcumque forinsecus Dei causas ostentet, interius tamen appetitui, non rationi obsequitur. Lapsus est certus, si disciplinæ scopus, & nervus laxetur; nec pietas juvat quæ statum destruit, non confirmat; seducit animas non reducit. Conclusum ergo sit, in Religione nihil æque suspicioni patere, quam pietatem mundanam, quæ sub boni operis velamine laqueum intentat; cum nec studium commodi, aut peculii in rebus etiam minimis obdormit, sub umbra nonnumquam spiritualis fructus delitescens, ut sequens exemplum docebit. Quidam Frater, alioquin devotus, & perfectionis tenax, dum Conventum ex mandato Prælati mutaret, Regulam seu Instituti sui scriptam formulam, quam præ manibus semper frequenti lectione tenebat, oblitus, plus æquo afflictus est. Eumdem apparens sanctus Pater Franciscus, de pusillanimitate vehementer reprehendit, quod rei temporalis studium usque adeo cordi inhæreret, ut ejus amissio tantam molestiam, & turbationem inveheret. Alter se humiliter excusans, respondit, non libelli dispendium qualecumque doluisse, sed spiritualis consolationis quam ex ejus frequenti lectione carpebat, subtractionem; allegat insuper mutua super hoc collatione habita, officium prædicationis Fratribus ex Regula incumbere, quod sine libris exerceri nequit. Respondit Sanctus, nul-

Fugienda pietas suspecta.

Studium commodi in minimis delitescit.

nullum Fratrem possedisse libros, qui in hora mortis facti pœnituerit. Intelligendus, inquit Marianus, de iis qui sibi libros approprìant; nam, ut interpretatus est frater Leo, intentio tam Regulæ, quam sancti Patris fuit, ut libri in communi haberentur.

XX. Ne Prædicatoribus suum injuste subtrahamus documentum, quod apud eumdem Auctorem legi, subjungo. Quidam in Anglia Frater magni nominis, prædicator populo gratus, curiosus tamen, philosophiam aliasque seculares scientias Theologiæ inserebat, & velut mulieribus alienigenis non tonso, ut præcipitur, crine, aut rasis unguibus, verbum Domini commiscebat. Oranti de nocte Christus apparuit, librum apertum gestans, in cujus medio videbantur litteræ aureæ venustissimæ, in marginibus lutum quod intolerabilem exhalabat fœtorem, extrinsecus etiam admodum facie turbatus apparebat; cum inter alia interrogaret Christum quid liber ille turpis ex parte, ex parte pulcher figurabat? Respondit; litteræ, inquit, aureæ sunt verba Theologicæ veritatis, fœtor, & lutum sunt philosophica, facies turpior significat curiosam superfluitatem, qua mea verba multipliciter deturpasti. Hæc audiens prædicator, deinceps stylum mutavit sacræ Scripturæ, & Sanctorum doctrinis & verbis usus. Semel etiam apparens sanctus Pater Franciscus cuidam socio suo, eumdem de curiositate reprehendit: voluit enim sanctus Pater magis vacandum esse orationi, spiritui & operibus prædicari utilia, & virtutes, pœnam & gloriam cum brevitate sermonis, per casta & pura eloquia, quia verbum abbreviatum diligit Dominus, cujus documentum in hoc præscripsit prædicatoribus Concilium Tridentinum. Noluit certe comicam scenam pulpito inferre, aut puerilem jactantiam, commune hujus temporis vitium, qua multi apparere magis quam proficere aliis cupiunt. Verbumque Dei non ex vero sensu, aut Patrum fundata interpretatione magna audacia & irreverentia tractant, in obvium quodvis rapiunt, torquent ad jocos interdum & nænias, ut nemini mirum sit, si fructus non sequatur alius, quam is quem ipsi potissimum histrionum more captant, vanus applausus; & peccata defectu prædicatorum in Dei populo multiplicentur.

Curiositas damnata Prædicatorum.

Deut. 21. 12.

Regula Franciscana c.9.

XXI. Transeamus ad Prælatos & seniores, quibus sua etiam damnatio remanet si vitia subditorum, ac juniorum defectum non reprimant, ut sequens exemplum probat. Quidam tentatione victus ad pristinum relapsurus gradum, ab incepto Religionis itinere, jam mente & animo deflectit, nihil aliud meditans, quam ad seculum regressum; sed Dei misericordia, & ejusmodi ostento retentus, consilium & vitam in melius mutavit: de nocte, dum quieti se daret, apparuit sanctus Pater Franciscus in somnis, famulante plurimo infernorum spirituum satellitio, dæmonibus autem præ foribus relictis, solus intravit Conventum sanctæ Mariæ de Angelis dictum, & vocato fratre Leone, aliisque sociis tum superstitibus, subiratus interrogavit, ut Fratres, inquit, meam Regulam observant? Respondent aliqui tepide, aliqui minus bene. Et vos, inquit, cur super hoc obdormitis? non dicitis veritatem? pigros non stimulatis ad meliorem frugem? Surgite cito, inquit, circuite domum, Regulæ transgressores producite dæmonibus illudendos; sed & vos minime effugietis, inquit, qui tantam Fratrum ruinam dissimulastis. Illis respondentibus, se prævaricatores nequaquam posse discernere: ite, inquit, signum transgressionis in fronte circumferunt. Circuierunt ergo frater Leo cum reliquis, singulos ex proprio charactere cognoscentes, dæmonibus offere-

Seniorum negligentia castiganda.

bant, qui gravissimis tormentis subjiciebantur. Inter alios raptus etiam est tentatus, quem nec preces, nec ulla exemit a pœnis supplicatio. Totus autem territus, & in hisce angustiis constitutus evigilavit, deinceps in Virum sanctum evasit, suæ vocationi, ac bonis operibus diligenter insistens.

Conven. Silvanecten.

Gonzaga Prov. Franc. Conv. 16.

XXII. In hunc annum incidunt, auctore Gonzaga, primordia Conventus Silvanectensis. Anno namque, quo sub Gregorio IX. summo Pontifice Sanctorum albo ascriptus est militiæ Minorum Dux inclytus beatus Franciscus, videlicet MCCXXVIII. in suburbiis Civitatis Silvanectensis, infra limites parœciæ Apostolorum Principis Petri concessa est, pietatis intuitu, Fratribus Minoribus capella divo Protomartyri Stephano dicata, in qua juxta votum, annis quindecim cum Dei gloria, proximique ædificatione non minima, divina perfecerunt. Transactis vero dictis XV. annis, tempore quo florebat venerabilis P. F. Gaudefredus de Bria, almæ Provinciæ Franciæ Minister, nec non Regulæ sancti Francisci interpres probatissimus, de dictis parœcia, & loco translati sunt infra metas ejus ædis, quæ est sanctæ Genovefæ sacra: ubi primo, eoque præcipuo benefactore Illustrissimo Novello de Chanervacho, milite Ordinis Regii strenuissimo, Conventus, quo adhuc gaudent Fratres Minores, est erectus. Cujus Ecclesia (una costarum Doctoris Seraphici Bonaventuræ insignis) famulatui divino dedicata est, beatissimo Jacobo majore Christi Apostolo titulari, navi prius constructa affectu sincero beatæ memoriæ Simonis Bonneti, divina clementia tunc prædictæ Civitatis Antistitis, nunc e regione supremi altaris sepulti.

Error refutatur.

XXIII. Circa temporis observationem dubium occurrit, quomodo hoc anno cathedram Silvanectensem tenere potuerit Simon Bonneti, si rectus ordo in dipticis seu catalogo Silvanectensium Episcoporum servatur, quem Demochare adnotavit ex Jacobo Bridou Doctore Sorbonio, & ex utrisque Joannes Chenu transcripsit. Porro Bonnetus LXVIII. ordine ponitur, & XIV. a Petro de Cressonart, qui refertur inter vivos anno MCCXL. nec est verisimile, tribus annis quatuordecim Episcopos unam mutasse sedem, aut subinvicem mortuis successisse. Hoc ergo dubium ex illius Ecclesiæ tabulis discutiendum in medio relinquo, cum aliud non occurrat.

Platina.

XXIV. Innocentius Pontifex difficilem, plenamque curis ingressus est provinciam. Eum distinebat pax Italiæ; Imperatoris Friderici perniciosi conatus; studium retinendi Imperii Constantinopolitani in Latinorum manibus, quod pene jam ad indigenas, & schismaticos dilapsum est; sollicitudo recuperandæ Hierosolymæ, & Sepulcri Dominici, quod profanatum est quovis turpitudinis genere a Grossonis, gente Arabica, impellente Soldano Babyloniæ; sed invicti animi vir, in his omnibus egregie, & indefesse versatus est, nec alia sollicitudinis officia contempsit.

Regestum epist. 121. 1.

Mandat collectam eleemosynam in subsidiū Imperii Constantinopolitani.

XXV. Scripsit sequentes litteras ad fratrem Robertum de Collivil. Ordinis nostri, quatenus id quod supererat collectæ pecuniæ in Terræ sanctæ subsidium curaret numerari, ad auxilium Imperii Constantinopolitani, per manus Nicolai mercatoris Rossani.

Roberto de Collivil. Ordinis Fratrum Minorum.

Per tuas litteras intimasti, quod cum frater Gaufredus fel. rec. G. PP. prædecessoris nostri pœnitentiarius, ut redemptiones votorum Crucesignatorum Constantien. Civitatis & diœcesis colligi faceret, tibi duxit committ-

mittendum: tu mandati super hoc tibi facti diligens executor, parte collectæ pecuniæ præfato Pœnitentiario transmissa, in partibus transmarinis, partem reliquam, videlicet quadringentas libras, & amplius in tutis locis deposuisti nomine Terræ sanctæ. Cum igitur in partibus Romaniæ, peccatis exigentibus, adeo diminuta sit potentia Latinorum, invalescentibus hostibus contra eos, quod nisi occurratur illis, & succurratur istis celeriter de statu Constantinopolitani Imperii poterit non immerito formidari; volentes eidem Imperio, quod temporibus prædecessorum nostrorum multis extitit laboribus acquisitum, quantum cum Domino possumus, subventionis dexteram aperire; prædicta tibi auctoritate firmiter præcipiendo mandamus, quatenus quadringentas libras Turon. dilectis filiis..... Officiali &.... Priori sancti Nicolai Ebroicen. quibus super hoc dirigimus scripta nostra, sine difficultate qualibet assignari procures Nicolao Diovosalici mercatori Romano, qui dictæ pecuniæ quantitatem procuratoribus dilectissimi in Christo filii nostri Imperatoris Constantini illustris, existentibus in Romana Curia, mutuavit, vel ejus procuratori assignandas. Reliquum vero pecuniæ memoratæ ad opus Ecclesiæ memoratæ Romanæ fideliter studeas conservare; mandatum nostrum taliter impleturus, qui devotionem tuam exinde merito commendamus. Datum Anagniæ XV. *Kalendas Octobris anno* I. Dedit & aliam ad Officialem Eboricensem, quo facultas ei fit, censuris, si necessum esset, urgere pecuniæ custodes ad solutionem ejus. Frater Guillelmus, qui dicitur Pœnitentiarius Pontificis Gregorii, fuit ille nostri Ordinis, ad quem freqnentes epistolas idem Pontifex, atque in variis causis direxit in Franciam, nt ex suprascriptis apparet. „ Florebat hoc tempore in „ Prussia frater Anselm. ex Ordine Teutonico translatus ad Franciscanum „ Ordinem, & ab Innocentio Pontifice ad infideles Christo lucrandos in „ Borusiam missus; nbi & Episcopus hoc anno electus est. Sedem primus „ habuit Braunsbergæ, inde factum est, ut Episcopi Braunsbergenses „ dicerentur. Fundavit ibi Templum sancti Andreæ anno MCCLX. ibi- „ que sexdecim Canonicos, & quatuor Prælaturas instituit. Sed urbe „ ab infidelibus vastata, & direpta, Elbingam se contulit; ubi gran- „ dævus decessit in arcis Templi sepultus.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

Fr. Anselm. Episcop. Braunsbergen.
Catal Episc. warmiens.

XXVI. Concessit, non posse Fratres obligari ad cognoscendas causas, vel sententias exequendas, incipiunt: *Quieti vestræ* &c. Datum Anagniæ VII. Idus Octobris anno I. Item Ministris Generali, & Provincialibus concessit auctoritatem absolvendi subditos ab excommunicatione alias reservata, & cum iisdem super incursa irregularitate dispensandi. Incipit epistola: *Licet ad hoc Fratrum vestri Ordinis* &c. Datum Laterani III. Kalendas Novembris Pontificatus anno I. Item quod possint remorari in terris excommunicatorum. Incipit: *Vobis extremam patientibus* &c. Datum Laterani XII. Kalendas Decembris. Item quod celebrare possint tempore interdicti divina, servata juris solemnitate. Datum eodem die, & loco, incipiunt: *Devotionis vestræ* &c. Item nt non possint conveniri. Incipiunt: *Cum jam per ejus gratiam* &c. Datum Laterani XI. Kalendas Decembris. Item quod nullus habitum Ordinis deferat, aut ei consimilem, nisi fuerit illius Ordinis membrum, deferre possit, cum mandato ad Archiepiscopos, aliosque Ecclesiæ Prælatos, quatenus a Fratribus ad hoc requisiti, deferentes ad ejus depositionem censuris compellant. Incipit; *Quia confusio habitus* &c. Datum Laterani III. Kalendas Decembris. Item quod Prælati excommunicationis censura notatos ob injectam violentam manum, sive sint venientes a seculo novitii, seu

Indulta Apostolica.
Habentur sequentia omnia sub Gregorio eodem tempore.
Speculum tract. 2.

Ibidem.
Ibidem.

Speculum
Rodriguez.

Roder. bull. 4. ſeu profeſsi abſolvere poſsint. Incipit; *In jure canonico reperitur* &c. Datum Laterani VIII. Kalendas Januarii.

XXVII. Leguntur & alia indulta, quibus ſecundæ Regulæ Inſtitutum proſequutus eſt. VII. Idus Auguſti confirmavit diploma Gregorii IX. quo Eccleſia ſancti Leucii, cum annexis poſſeſsionibus in Sanctimoniales noſtras Clariſſas ſanctæ Mariæ de Monte ejuſdem loci tranſlata eſt. Incipiunt litteræ: *Juſtis petentium* &c. Datum Anagniæ VII. Idus Auguſti Pontificatus anno I. Item Clariſsis Monaſterii ſancti Franciſci de Arnales (Gonſagæ Sabuloſi) Saniorenſis diœceſis, in Regno Caſtellæ in Hiſpania, Provinciæ ſancti Jacobi, conceſſit (præter alia quædam, quæ ex litteris conſtant) uſum vini, & pulmenti, excepta feria ſexta, quam jejunare in pane, & aqua tenebantur, niſi in eum incideret Nativitatis Domini feſtum, aut beatæ Virginis, aut aliquod ipſius Monaſterii ſolemne. Concedit confeſſori ſuper tranſgreſsionibus poteſtatem abſolvendi, injuncta pœnitentia, exceptis iis pœnis, quæ ad Abbatiſſam conſuetudine, vel ſtatuto infligendæ devolvuntur. Incipiunt: *Divinæ affluentiam pietatis* &c. Datum Anagniæ XVI. Kalendas Septembris Pontificatus anno I. Item Monaſterio Clariſſarum ſancti Antonii Barchinone (quod nunc ſanctæ Claræ nuncupatur, & militat ſub Inſtituto ſancti Benedicti) confirmavit conceſsionem Beringarii illius Civitatis Epiſcopi factam de Capituli conſenſu, ſuper donatione loci (qui divo Antonio Abbati ſacer extitit) & renunciatione omnis juris, quod ad ſe, & ſucceſſores quoquo modo ſpectabat, tantum reſervato ceræ unius libræ cenſu in beneficii atteſtationem, & memoriam. Incipiunt: *Cum a nobis petitur* &c. Datum Anagniæ II. Nonas Auguſti Pontificatus anno I. Item Clariſsis Monaſterii ſancti Silveſtri de Peretto Marſican. diœceſ. (hæc eſt in Provincia Salernitana) confirmavit donationem illius loci factam ab Abbate, & Conventu Farfenſi, cum decem ſolidorum reſervatione, titulo cenſus annui. Incipiunt: *Perſonas illas Apoſtolica Sede* &c. Datum Laterani Nonis Novembris anno I. Item confirmavit iiſdem donationem, & conceſsionem nobilis viri Andreæ de Pontibus ſuper jure patronatus ipſi in Eccleſiam prædictam ſancti Silveſtri competente, aliiſque annexis. Incipit: *Cum a nobis petitur* &c. Laterani XVIII. Kalendas Januarii. Item Abbatiſſæ, & Sororibus Monaſterii ſancti Franciſci Pragenſis, ob juſtas cauſas diſpenſavit in rigore jejunii & abſtinentiæ, concedens ob regionis conſtitutionem, uſum vini, ovorum, pulmenti, lacticiniorum, certis diebus exceptis; aliaque quædam conceſsit, quæ in conſtitutione legi poſſunt. Incipiunt: *Piis votis omnium* &c. Datum Laterani Idibus Novembris. Iiſdem conceſsit, ut a nullo conveniri poſsint per litteras Apoſtolicas. Incipiunt: *Vacantibus amori cæleſtium* &c. Datum Laterani VII. Kalendas Decembris anno I. Hoc privilegium extendit ad univerſum Ordinem earumdem Monialium II. Nonas Decembris anno I. Incipiunt litteræ ut ſupra.

Indulta Clariſſarum. Regeſtum epiſt. 59. I. Epiſt. 59. I. Epiſt. 61. I. Epiſt. 120. I. Epiſt. 150. I. Epiſt. 232.

XXVIII. Scripſit Sanctimoniali beatæ Agneti filiæ Regis Bohemiæ, profeſſæ Inſtitutum ſancti Damiani, ſeu quod nunc idem eſt, ſanctæ Claræ. Movit illa primum, timoratæ conſcientiæ ſollicitudine, ſcrupulum ſuper ea formula vitæ regularis, quæ tum inter Sanctimoniales Clariſſas uſu currebat, ex præſcriptione Gregorii Pontificis, cum adhuc in Minoribus præeſſet Ordinis Protector. Duo potiſſimum tenuere perplexam, alterum erat præceptum obedientiæ in ipſo ejus principio expreſſum, quod ad ſingula ipſius formulæ ordinata, & ſtatuta videbatur ſub mor-

Scrupulus beatæ Agnetis Bohemæ.

mortalis noxæ piaculo obligare. Alterum, quod ipsi formulæ litteris Apostolicis insertæ hæc verba inveniantur injecta *Regulam beati Benedicti vobis tradimus observandam* &c. ac proinde Moniales videri ad ejus Regulæ teneri observantiam, durumque esse ad duas ac discrepantes vivendi normas astringi. Stimulum adauxit quod re ipsa Regulam sancti Benedicti non observarint. Rogavit ergo ut duæ illæ clausulæ expungerentur: huic proinde anxietati tollendæ sequentes litteras dedit Pontifex Laterani Idibus Novembris.

INNOCENTIUS &c.

Reverendissimæ in Christo filiæ Agneti sorori Monasterii sancti Francisci Pragen. Ordinis sancti Damiani.

IN divini timoris nominis, & amore sollicita, sæpe tremula redderis, ne a te, vel Monasterii tui Sororibus aliquid contingat fieri, quod divinæ displiceat voluntati. Hinc est, quod cum universis Ordinis tui Sororibus, sicut accepimus, in virtute obedientiæ a Sede Apostolica sit injunctum, ut traditam eis regularis vitæ formulam inviolabiliter observare studeant, & ipsa in Monasterio tuo laudabiliter observetur, tu super eo quod in proœmio ipsius formulæ Apostolicis litteris insertæ dicitur, Regulam beati Benedicti vobis tradimus observandam *una cum Sororibus tuis in timore poneris, & anxietate gravaris, præsertim cum mortale credas committi peccatum, si contra præceptum hujusmodi aliquando veniatur, & impertinens, ac impossibile reputetur quod in Ordine tuo duæ Regulæ debeant observari. Quare supplicatione humili petivisti, ut duo verba præmissa, quæ de virtute obedientiæ, & Regula beati Benedicti dicuntur, amoveri de ipsa formula, & quædam de novo; ac illa etiam faceremus in ipsa conscribi, quæ dicto Monasterio a piæ memoriæ Gregorio Papa prædecessore nostro specialiter sunt indulta. Nos quidem ad rationis consilium recurrentes, ex diversis causis expedire non vidimus, quod id facere deberemus. Primo, quia prædictam formulam studio compositam vigilanti, & per Sedem Apostolicam confirmatam, dilectæ in Christo filiæ Abbatissæ, & Sorores Monasterii sancti Damiani de Assisio, ac omnes aliæ tui Ordinis solemniter sunt professæ. Secundo, quia ipsæ illam a professionis suæ tempore, usque nunc laudabiliter servaverint. Tertio, quia cum sit ipsa statutum, ut ubique ab omnibus eamdem profitentibus uniformiter observetur, ex præsumptione contrarii, grave posset, ac importabile scandalum exoriri, præsertim quia ceteræ Sorores præfati Ordinis, dum Regulæ seriem sic violatam, vel alteratam attenderent, turbatis mentibus in ipsius observantia, quod avertat Dominus, titubarent. Tuæ itaque devotionis plenitudinem affectione paterna rogamus, in remissionem tibi peccatorum injungentes, quatenus de Salvatoris nostri dulcedine, ac benignitate confidens, cui nihil gratius mente humili, nihil acceptius voluntate potest offerri, præfatam formulam pro libro vitæ habeas, & ipsam reverenter, ac diligenter observes, eamque a tuis Sororibus observari procures, cum illius tamen temperamento rigoris, de quo idem prædecessor noster, & nos super quibusdam ipsius formulæ articulis, ex Apostolicæ providimus plenitudine potestatis, nec te, ac Sorores easdem illud exterreat, quod de virtute obedientiæ, ac observanda beati Benedicti Regula in eadem formula continetur, cum pro eo quod Sororum universitas, suos ab illicitis restringat affectus, & religiosæ vitæ studio fortius astringatur, præceptum obedientiæ in illa po-*

Epist. Pont. ad filiam Regis Bohemiæ Agnetem.

positum fuerit, & adjectum de beati Benedicti Regula, *ut per ipsam quasi præcipuam de Regulis approbatis, vestra Religio authentica redderetur. Nulla tamen propter hoc necessitate vobis inducta, ut ipsam teneamini observare: sicut ex eo clare probatur, quod memoratus prædecessor noster, præsente, & audiente Ven. Fr. N. Ostiensi Episcopo declaravit, quod Regula ipsa Sorores sui Ordinis non ligat ad aliud, nisi ad obedientiam, abdicationem proprii, ac perpetuam castitatem, quæ sub alia cujuslibet Religionis existunt, & in quibus consistit meritum consequendi perpetuæ felicitatis effectum. Tu itaque columba pacifica, tu filia virtuosa quiescas, & da finem mentis tuæ fluctibus, ut ne similia postulandi de cetero, resumas affectum, cum tibi, ac eisdem Sororibus ad merendum præmia perennis vitæ suscipiat, quod solam sæpe dictam formulam, cum Apostolicæ dispensationis remediis, ad Dei gloriam mundis cordibus observetis; provisuræ vobis per humilis confessionis auxilium, si quando aliud ex fragilitatis humanæ defectu ab aliqua vestrum agitur, quam in eadem formula, vel factis circa vos Apostolicæ Sedis provisionibus habeatur. Dat. ut supra.*

XXIX. Illud advertendum circa illam clausulam qua Pontifex asserit, Claram & Moniales sancti Damiani professam esse formulam a Gregorio traditam, & observasse usque in hunc annum id omnino verum esse, sed ultra hanc, observavit eam, quam sanctus P. Franciscus præscripsit, quæ datam a Gregorio normam, haudquaquam enervat, sed perficit, utque posterius, & de ipsius consensu, eoque dum Cardinalis ageret, assistente, scripta fuerit. Unde cum mox in cathedram Petri constitutus, sanctæ Claræ offerret possessiones, tantæ compatiens paupertati, illa magno, ac constanti animo eas refutavit, in arctissima semper vivens paupertate, ut in præfata sua formula Pater Franciscus præscripsit: unde in Officio ejus canitur; *oblata per Gregorium refutat possidere* &c. quod & hisce verbis Alexander IV. in Bulla Canonizationis testatur; *Amatrix vero præcipua, & colona sedula paupertatis, sic illam suo affixit animo, sic eam in suis desideriis alligavit; quod semper in ipsius dilectione firmior, & ardentior in amplexu, adstricta & delectabili ejus copula, pro nulla unquam necessitate discessit; nec aliquibus potuit induci suasibus ad consentiendum, quod suum Monasterium proprias possessiones haberet: quamquam felicis recordationis Gregorius Papa prædecessor noster, de multa indigentia ipsius Monasterii pie cogitans, libenter illi voluerit, pro Sororum ejus sustentatione possessiones sufficientes, & congruas deputare.* Sed de hoc in anterioribus annis. Alia vero dictæ epistolæ clausula resolvit plurimas ambiguitates, quæ emergere possunt ex epistolis Gregorii, quatenus Ordo sancti Damiani dicitur sub Regula sancti Benedicti institutus, id nempe titulo, & invocatione intelligendum venit, non observantia Regulæ, aut illius status rigorosa professione, sicut religiones militares verbi gratia sancti Stephani sub Regula sancti Benedicti militant, licet nullum ejus particulare statutum observet. *Præceptum obedientiæ*, inquit, *in illa potissimum positum fuit, & adjectum de beati Benedicti Regula, ut per ipsam, quasi præcipuam de Regulis approbatis vestra Religio authentica redderetur, nulla tamen propterea necessitate vobis indicta, ut ipsam teneamini observare*, &c. de hac Regula quam Cardinalis Hugolinus tradidit, aliisque variis infra erit sermo.

Refutat S. Clara possessiones re-latas.

SUP-

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO

„ I. TAmdem, miserante Deo Ecclesiæ suæ, Sinibaldus Fliscus ex „ Lavaniæ Comitibus Anagniæ VIII. Kalendas Julii a purpura- „ tis Patribus in Summum Pontificem electus, Innocentius IV. saluta- „ tur. Atra rerum facies erat, ac periculosis turbinibus referta: at ni- „ hilominus tot in cœcis ambagibus Pontificium cor minime terretur; „ In omnibus prudens, super omnia vigil, pastoralem curam, quam su- „ sceperat, strenue statim exequi cœpit, ut abunde ejus gesta ostendunt. „ Inter ceteras verum gratias quas nostro Ordini fecit, e regione posi- „ tis a Waddingo relatis, quæ sequuntur veniunt reponendæ: prima qui- „ dem, qua concedit, Fratres in suis locis posse habere Oratoria, in „ quibus super Altari Viatico divina facere queant, absque decimis & „ oblationibus, expedito brevi, cujus originale in Conventu sancti „ Francisci Salmanticæ asservatur. Talis est, ut ex Roderico hic infra „ exhibemus.

Innocentius P. IV. creat.

Bullar. Roder bulla 15. fol. 20.

INNOCENTIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI.

Dilectis filiis Fratribus Minoribus salutem, & Apostolicam Benedictionem.

„ N*Os attendentes vestrarum orationum suffragia plurimum opportuna:* „ *quoniam eo efficaciter esse debet nostra intercessio apud Deum,* „ *quod perfecte viventes, ejus digni estis gratia potiori: considerantes quo-* „ *que, vobis negandum non esse unde nemini derogatur, dum nostra exposcit* „ *Religio, ut quæ sunt etiam de gratia speciali vobis concedere debeamus:* „ *Devotioni vestræ auctoritate præsentium, vestris inclinati precibus, in-* „ *dulgemus, ut in locis, in quibus degetis, liceat vobis habere Oratoria,* „ *in quibus cum viatico altari possitis Missarum solemnia, & alia divina* „ *Officia celebrare, omni Parochiali jure Parochialibus Ecclesiis reservato:* „ *& ne de hoc jure possit quæstio suboriri, illud declaramus circa oblatio-* „ *nes, decimas, & primitias, quæ a Laicis solent Clericis exhiberi, qui-* „ *bus defraudari nolumus Ecclesias occasione Indulgentiæ supradictæ. Nulli* „ *ergo omnino hominum liceat &c. Dat. Anagniæ Nonis Octobris, Pontifica-* „ *tus nostri anno primo.*

Concedit Fratribus Oratoria, & altare viaticum.

„ II. Archiepiscopis præterea & Episcopis indixit, ne in suis Civi- „ tatibus, & Diœcesibus quemquam non vere Fratrem, & Minorum „ habitum deferentem, requisiti, deferre permittant, sed eum depo- „ nere faciant, dato brevi sequentis tenoris.

INNOCENTIUS EPISCOPUS &c.

Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, & Episcopis præsentes litteras inspecturis, salutem, & Apostolicam benedictionem.

„ Q*Uia confusio habitus sæpe confusionem inducit Ordinum, & etiam* „ *animorum: auctoritate Apostolica districte duximus inhibendum,* „ *ut alicui (si non sit in Religionis Ordine Fratrum constitutus) habi-*

Ex specul. n. 1. fol. 27.

Prohibet ne quis non legitime Religiosus deferat habitum Minor.

„ *habitum dilectorum filiorum Fratrum Minorum, aut ita similem, quod* „ *propter eum Frater Minor credi possit, deferre non liceat absque manda-* „ *to Sedis Apostolicæ speciali. Volumus ergo, & Fraternitati vestræ per* „ *Apostolica scripta mandamus, quatenus singuli vestrum in suis Civitati-* „ *bus, & Diœcesibus illos, qui præfatum habitum, vel prædicto modo consi-* „ *milem, contra inhibitionem nostram deferre præsumpserint, ad deponen-* „ *dum ipsum, eum ab ipsis Fratribus fueritis requisiti, monitione præmissa,* „ *sublationis obstaculo compellatis &c. Dat. Laterani III. Kalendas De-* „ *cembris Pontificatus nostri anno 1.*

Indic. ex Mon. Aum. fol. 105.

Privilegia FF. concedit & Monialibus.

Ex Vatic. Indic.

„ III. Voluit præterea, quod Fratres possint recipere necessaria „ inter excommunicatos. *Vobis extremam &c.* II. Kalendas Decembris: „ & pariter, quod tempore interdicti divina celebrare possint. *Devotio-* „ *nis &c.* XII. Kalendas Decembris: & quod Ordinis Prælati super irre- „ gularitate dispensare valeant. *Licet ad hoc &c.* III. Kalendas Novem- „ bris; & ab excommunicatione absolvere venientes ad Ordinem. *In* „ *jure canonico &c.* XVIII. Kalendas Januarii. Ceterum pro Sanctimo- „ nialibus Montis Lucis concessa Indulgentia. *Splendor paternæ &c.* „ Kalendis Octobris; eas voluit exemptas a gabellis. *Vacantibus amori* „ *&c.* VII. Kalendas Decembris.

ARGUMENTUM.

Mortuus Haymo Generalis Minister, qui correxit rubricas Breviarii & Missalis, quæ correctio in ordinarium S.Rom. Ecclesiæ transivit. Subortæ in Religione nonnullæ turbæ circa Instituti veram observantiam. Innocentius confugit Genuam, & inde in Gallias. Convocat Patres Ordinis Genuam. Eligitur frater Crescentius Generalis Minister. Frater Elias profugit ad Imperatorem, sed condemnatur ex sententia Pontificis. Frater Rodulphus olim Alsatiæ Comes promovetur ad sacros Ordines. Ejus exemplo Institutum capescit Comes Scamburgensis. Frater Laurentius Svevus ad Sedem Upsahen eligitur. Conventus erecti. Indulta Apostolica recensentur.

Mors Haymonis Generalis Ministri.

I. HOc anno Anagniæ e vita decessit frater Haymo Generalis Minister, quam præfecturam minus annis quinque gessit, electus porro anno Domini MCCXXXIX. idque in festo omnium Sanctorum, hoc anno in vivis esse desiit, antequam Ordinis Comitia generalia convocarit Pontifex Januam. Peracta autem sunt ante mensem Novembris, circa Octobris initium. Haymo vir fuit magnæ prudentiæ & sanctitatis, qui plures pro Ecclesia labores exanthlavit, ejus bustum hoc Epitaphio ornatur.

Maria. lib. 1. c. 15. Marc. lib. 1. c. 25.

Hic jacet Anglorum decus, & decor Aymo Minorum
Vivendo frater, hocque regendo Frater.
Eximius Lector, Generalis in Ordine rector.

Restituitur carmen.

Primus versus contractior & corrupte legitur apud Rodulphum & Willot: eum restituit Pitseus adjectione epitheti sic:

Hic jacet Anglorum summum decus Aymo virorum

Ma-

Marianum sequor ex eo sincere transcribens, ut jacet vitiosum quidem metro carmen, non sensu transmutatione vocularum, & abjecta conjunctione recte sic currit.

Hic jacet Anglorum decor decus Aymo Minorum.

II. Reducendus Pitseus, qui mortem Haymonis in annum MCCLX. constituit, & non recte correctionem Breviarii Romani ex præscripto Alexandri IV. eidem demandavit. Innocentio præcipiente id factum, scripsit Rodulphus, Henricus Willot, Possevinus, & alii; antea tamen sub Gregorio IX. ejusque auctoritate Haymoni id curæ fuisse putarem ex indulto, quod superius expressum est, anno ultimo Pontificatus Gregorii. Ceterum Haymonis illa correctio eo auctoritatis pervenit, ut non modo recepta sit per universum Ordinem (ut præter alia monumenta, docet epistola Joannis Parmensis in Capitulo Metensi, data anno MCCXLIX. quam ibidem dabimus) sed etiam in ordinarium sanctæ Romanæ Ecclesiæ ritum transivit, præcipiente Nicolao III. Pontifice: testem hujus offero Rodulphum Decanum Tongrensem, cujus hæc verba sunt. *Sciendum tamen quod Nicolaus Papa III. natione Romanus, de genere Ursinorum, qui cœpit anno Domini* MCCLXXVII. *& palatium apud sanctum Petrum construxit, fecit in Ecclesiis Urbis amoveri Antiphonarios, Gradualia, Missalia, & alios libros Officii antiquos quinquaginta, & mandavit, ut de cetero Ecclesiæ Urbis uterentur libris & breviariis Fratrum Minorum, quorum Regulam etiam confirmavit. Unde hodie in Roma omnes libri sunt novi & Franciscani* &c. Eadem Jacobus Pamelius in præfatione ad Micrologum de Ecclesiasticis observationibus: & quantumlibet ille studio antiquitatis, ut sibi videtur, retinendæ, factum non approbet, consuetudo recepta, & auctoritate Pontificis introducta præferenda est, quam praxis, & usus deinceps confirmavit. Nec tum primum, nec ultimum Ecclesia ritum prout occasio, aut tempus ferebat innovavit, aut in aliquibus mutavit: nam id licuisse Tridentinum definit, & expedivisse, hominum mores, & & instabilis rerum cursus docet, cum aliquando in contemptum, & abusum trahitur, quod alias venerationem & cultum præ se ferebat, quod variis exemplis demonstrari posset. Verum hujus argumenti tractatum longiorem in proprium tempus remittimus. Id nunc subindicare sufficit, decipi Rodulphum in eo, quod novitatis officium Franciscanorum redarguit, demas quod emendatum ab ipsis fuit: porro sanctæ Romanæ Ecclesiæ conformari in divino Officio Regula præcepit; nec immerito interpretati sunt esse officium proprium sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quod in Cappella Papæ, & Collegio Cardinalium fuit in usu, sicut vere in iis Ecclesia Romana subsistit, non in aliis Congregationibus quantumlibet Romæ degant. Hoc Officium assumpserunt Franciscani, debitoque ordine, ac ritu ex præcepto Pontificio disposuerunt, non aliquod novum invexerunt.

Per Haymonem correctum Breviarium & Missale assumpsit Ecclesia.

Rodul. Tongrensis lib. de cano. obser. prop. 22. Tom. 11 bibl. Patrum edit. Colonien.

Jacobus Pamelius præfat. ad Microlog. de Eccl. obser. ibid.

Trid. 5. sess. 21. c. 2.

Quodnam censeri debet Officiũ Rom. Eccl.

III. Sanctus Antoninus viginti annos adjecit præfecturæ Haymonis, vitio, ut credo, impressoris. Simili menda Gregorium X. pro IX. substituit Henricus Willot, dum in Haymonis ad Græcos olim inciderit legationem. Varii sui ingenii monumenta reliquit frater Haymo, de quibus agendum erit suo loco.

IV. Generalis Ministri mors liberum contentionibus, & litibus forum concessit; nam præterquam quod frater Elias cum asseclis rei bene gerendæ non deferendam occasionem in manus datam putarit, vel recuperandæ dignitatis, a qua, ut prætendebat, injuste, & per calumniam deposi-

positus fuit, vel certe si quod ei jus specietenus ad imposturam superfuit, velut extincto æmulo, illud liberius retinendi; qui & sancti P. Francisci notam intentionem socius, & agentis in terris secundo Vicarius, regiminis, statusque longam ab incunabulis ejus experientiam, ac demum operam, quam in reducendo Friderico posuit, velut in Ecclesiam merita venditaret: præter, hæc inquam, fratris Eliæ machinamenta, & factionem quæ magna fuit, & potens, alia ex opposito superfuit, quam alii Fratrum zelatorum, & spiritualium nomine appellant, alii a sancto viro fratre Cæsario, quem persecutus est Elias, Cæsarianos. Hi varia auctorum judicia experti sunt. Peregrinus de Bononia apud Marianum, phantasticos, & contentiosos appellat. Angelus de Clareno duos Marianus, Marcus, & alii æquiores sunt; homines sanctos, zelatores, & devotos fuisse scribunt, inter quos plures extitere socii beati Patris Francisci, aliorumque qui tum supererant, ut Ægidii, Leonis, Ruffini communicatis consiliis regebantur, de quorum consensu septuaginta duos Fratres, viros scientia, & sanctitate primarios pro informatione summi Pontificis, Protectoris, totiusque Romanæ Curiæ delegerunt. Ego media inter præmissos Auctores via incesserim, ut nec in omnibus a contentione excusandos, nec in alios damnandos censuerim. Quis porro nescit extirpandæ paupertatis, & disciplinæ monasticæ apertam esse pridem ab Elia portam, quam ingressi plures eam ruinam, & confusionem invexere sanctuario, quam multorum annorum vigilantia, ac rigor restaurare non potuit? Quin etiam ejus exempla liberius a quibusdam captata, in dies in tanta sensus humani pronitate nova fiebant, magisque frequentata, conniventibus interdum Prælatis: interdum dissimulantibus quod emendare non poterant; interdum negligentibus, parciusque sui muneris functionem exequentibus; interdum seductis quadam pietatis specie, vel tamdem rei ignaris, majori interim accessione noxiæ in agro Religionis suapte natura succrescebant.

Studium & conatus Eliæ.

Turbatio Ordinis.

Peregrinus de Bononia. Clarenus trib. 3. Marianus. Marcus.

Inter extremas opiniones secutios media.

Excusantur zelatores.

V. Sed ex alia parte deploranda magis erat temporum injuria, quam accusandi in multis Prælati, quibus mala displicebant, quæ emendare non licuit: is porro rerum in Italia status fuit: superabundavit iniquitas, nulla Ecclesiæ, aut bonis esse potuit pax, concurrentibus gladio & gladio, spirituali, & temporali potestate; religio passim contempta per profanos; malorum ultioni sola patientia, atque in Deum concepta fiducia restabat; quæ nonnullos excessus tolerandos magis studio pacis, quæ rerum iniquitate exulare videbatur, quam discutiendos, & ad forum revocandos suadebant. Omnes etiam norunt in progressibus suis, vehementiorem esse nonnumquam zelum quam prudentiam, & hanc tardis passibus, & compositis vix longo spatio assequi posse præcurrentem amoris flammam, quæ obvia corripit non discernendo materiam, personas, tempus, aliaque quæ expediunt. Potuit ergo esse negligentia in Prælatis quoad aliqua, in zelosis vero quoad alia imprudentia; in toto omnes condemnare non licet, utpote sanctos & justos, nec excusare quia homines mortales. Corpus tamen Religionis in medio sistens, hac membrorum inæqualitate, ac diverso studio divexatum, inter extrema secutum iter tenebat, ut nec prætensæ perfectionis intuitu aliorum contemptum præ se ferret, aut sacrosanctum pacis ac caritatis violaret seditione nexum, aut litigiis interturbaret silentium; nec etiam irrepentem dissolutione labem foveret, aut probaret excessus.

Excusantur Prælati.

Corpus Religionis solidum.

VI. Interim Innocentius Pontifex Anagnia in Urbem rediens, continuo

tinuo de pace cum Friderico tractavit, quæ cura & Balduinum Imperatorem, & Comitem Tolosatem fatigavit. Friderico interim, ejusque nuntiis conditiones, & pacta in dies variantibus: nec patrimonio Ecclesiæ cedere, nec Prælatos Amelphiano carcere detentos libertati reddere; nec quidpiam tractandæ pacis sine scrupulo admittere volentibus, ut qui oculis capti ubique impingebant, & a quibus nullum erat periculum suspecta habebant. Quatuor continui menses tractatibus ejusmodi sine fructu insumpti. Constituitur colloquio tamdem Pontificis, & Imperatoris ex hujus electione Civitas, ut quidam volunt Castellana, locus idoneus. Blondus & Platina, denunciato periculo, congressum declinasse Innocentium asserunt. Falsum hoc esse probant litteræ quædam ipsius datæ in Civitate Castellana hoc anno, quas ad calcem indicabimus in circularibus Imperatoris, quas ad sui dedit excusationem. Invenio Narniam delectam fuisse, quo Pontifex accederet; Imperator vero Interamnem, ut e vicino de concordia, & facilius coram agerent, si occasio ferret, quinque tantum milliaribus distantes. Substitit Pontifex in Civitate Castellana, nolens ulterius, detectis ut credo insidiis, progredi. Cardinalis autem Portensis processit Narniam, inde ad Pontificem, comitantibus Legatis Imperatoris, reversus; quibus responsum est, non esse integrum Pontifici transire in Campaniam. Omnis ergo pacis conatus incassum ruit, Friderico molliente in caput Pontificis. Nec Concilium denique, interceptis ab hoste viis, Romam convocari; nec ipse Pontifex ibi tuto consistere potuit: clam igitur accersitam per Fratrem Minoritam (ut habet Paulus Pansa in Innocentii vita) Januensium classem apud Centumcellas, ut volunt Blondus & Platina, non Ostiæ, ut Bzovius, conscendit, & prospera usus navigatione pervenit Genuam. Sciens autem, Ordinis Generalem Rectorem jam desiisse, & subortas hinc inde animorum discordias circa Regulæ observantiam, fomentum, suggerente inimico, magis invalescere; nec alioquin sine capite distorta ad compagem membra reduci posse; ut omnia ad normam ordinaret, convocavit Ordinis Patres Genuam ad Comitia, seu Capitulum Generale, ne ipso & Curia in Galliis, quo properabat degente, res in pessum discordia traheret, nec adesset qui succurreret, defuncto Generali, absente Curia.

Tractatus pacis inutilis.

Error Blondi & Platinæ.

Pontifex navigat Genuam.

Blond. Platin. & alii.

Comitia Ordinis convocat.

VII. Conveniunt ergo Patres ex condicto Genuam: advolavit, & frater Elias vocatus a Pontifice (ut minus verum esse constet, quod de eodem Paris sub anno MCCXIX. narrat) velut sequester pacis inter Fridericum, & Pontificem, omnia ex parte Friderici impense pollicetur, ut nec inutilem operam suam fuisse probaret Pontifici, quamdiu Friderico adhæsit. Eliam ad Capitulum sequuta sunt plurima suæ factionis capita, quæ non modica turbationis semina reliquis iniecerunt, suspectum habentibus jam notum hominis talentum, & sequacium conatus, quibus nihil frequentius in ore versabatur, quam socium sancti Patris Francisci, & qui ipso adhuc vivente rexit, maxime omnium ad gubernacula Ordinis idoneum esse, experientia, & usu; cui sancti Patris totus in condenda Regula animus, & intentio patuit.

Marian. lib. 2. cap. 15.
Marc. 1. p. c. 26.

Sequaces Eliæ.

VIII. Celebratur interim octavum post mortem sancti Patris Francisci Capitulum, quo in Generalem Ordinis Rectorem assumptus est frater Crescentius ab Æsio Minister Provincialis Provinciæ Marchiæ, homo litteris, & senectute bona venerabilis. Declinante jam ætate, Religionem assumpsit, antea in seculo multis annis utriusque Juris, & Medicinæ pe-

Octavum generale Capitulum.

Error Anton. & Rodulph.

peritus extitit. Electio incidit in festum sancti Patris nostri Francisci hoc anno, non sequenti, ut habet Antoninus, & Rodulphus, qui etiam eam constituit factam Assisii, in eo forte deceptus, quod ipse aliud capitulum anno sequenti designet Assisii celebratum sub Crescentio, cujus alii nusquam meminere, neque quidpiam memoratu dignum in eo factum, profert. Erroris etiam causam dedit Auctor *Memorialis*, ut vocant, *Ordinis*, qui in Capitulo Genuensi superstitem scribit Haymonem, & acta Romæ, & Bononiæ præteritis comitiis commiscens, illuc transfert, quem imitatus est idem Rodulphus ex parte agens de Generalibus, speciatim Haymone, quem amplexum fuisse Innocentium tradit, excluso æmulo fratre Elia. Hoc tamen præsente Capitulo, & loco evenisse compertum est, mortuo Haymone.

Auctor memorialis. Rodul. lib. 2. fol. 178.

Repellitur frater Elias.

IX. Frater Elias porro, ejusque pars in judicium coram Innocentio vocatus, detectis dolis, reprobari meruit, omni gratia & privilegio exuitur, & solemni in comitiis declaratione Pontificia declaratur privatus Frater: unde tota prætensæ auctoritatis, sive ex Gregorii indulto, sive ex alio quovis capite, machina, summoto fragili fundamento, excidit. Asseclis proinde, aliisque Fratribus districte mandatum, ne eidem ut Prælato obsequantur, ipsique inhibitum, ne extra amplius divagetur, sed aggregatum reliquo corpori membrum sub suo capite famuletur.

Apostasia fratris Eliæ.

X. Ad hasce angustias, præter spem inflatus pridem animus, redactus impotens sui, exarsit in rabiem, ad Imperatorem profugit, professi Instituti, priorumque beneficiorum prorsus immemor, fit apostata ab Ordine, Ecclesiæ rebellis, sancti Francisci socius tot signorum, tantæque sanctitatis, humilitatis, obedientiæ ocularis testis, & qui aliquamdiu vitæ rigore, primis illis Religionis columnis plurium opinione nec inferior, nec infructuose convixit, cui gregem suum denuo regendum commisit beatus Pater Franciscus, qui totius Religionis suffragiis bis præfecturam ejus generalem assumpsit. Tantam ruinam traxit unius ambitionis pondus, quod olim Origenem, & Tertullianum primarios doctores, velut abruptos Ecclesiæ exturbavit, in eum Innocentius Pontifex excommunicationis sententiam promulgavit, & contumacem habitu Religionis, omnique privilegio clericali privatum fecit, ut compleretur de eo sancti Patris prædictio, quam superius expressimus, cujus precibus, ac lacrymis, totque sanctorum Fratrum suffragiis, velut ovis aberrans Ecclesiæ postliminio restitutus, prioris vitæ excessus sub morte amarissime luxit, ac communionem meruit: præventus tamen morte ad habitum non est restitutus, aut Instituto quod deseruit, insertus, ut infra narrandum suo loco recurret anno MCCLIII.

Excommunicatur.

Gesta & miracula sancti Patris Fräcisci colliguntur.

XI. In eo Capitulo mandavit tam Generalis, quam omnes Patres, datis per Ordinem universum litteris, ut quidquid de vita, sanctitate, & miraculis sancti P. Francisci occurreret, scriptis traditum ad ipsum Generalem transmitteretur. Hoc speciatim tribus beati Patris sociis injunctum est, nempe sancto Fratri Leoni, qui a confessione, & secretis fuit sancti Patris. Item sanctis Fratribus Angelo de Reate, & Ruffino, qui inter primos ejus duodecim socios sunt adscripti. Hi gnaviter operi incumbentes, legendam quam trium Sociorum vocant, dictarunt, in qua id præcipue suppletur, quod ab aliis est omissum; opus perfecerunt in loco Gracii Provinciæ Romanæ III. Idus Augusti MCCXLVI. perfectum vero scriptis sequentibus litteris ad Generalem direxerunt, quæ litteræ deinceps præfationis loco insertæ, præficiuntur operi.

Legenda trium sociorum dicta. Ejus auctores.

Re-

Reverendo in Christo Patri Fratri Crescentio, Dei gratia Generali Ministro, F. Leo, Fr. Ruffinus, & Fr. Angelus, olim socii, licet indigni, beatissimi Patris Francisci reverentiam in Domino debitam, & devotam.

XII. *Cum de mandato proximi præteriti Capituli generalis, & vestro, teneantur Fratres signa, & prodigia beatissimi Patris Francisci, quæ scire, vel reperire possunt, vestræ paternitati dirigere; visum est nobis, qui secum (licet indigni) fuimus diutius conversati, pauca de multis gestis ipsius, quæ per nos vidimus, vel per alios scire potuimus, & specialiter per fratrem Philippum Visitatorem pauperum Dominarum, fratrem Illuminatum, & fratrem Massæum de Marignano, & fratrem Joannem socium venerabilis fratris Ægidii, qui ab eodem fratre Ægidio, & sanctæ memor. fratre Bernardo plura de ejusmodi habuit sanctitati vestræ, veritate prævia, intimare, non contenti solum narrare miracula, quæ sanctitatem non faciunt, sed ostendunt. Unde propterea plerumque affiguntur locis insignibus; nam sunt miracula introitus ad fidem, ut ait beatus Augustinus: at sanctæ conversationis ejus insignia, & pii beneplaciti voluntatem ostendere cupientes, ad laudem & gloriam summi Dei, & jam dicti Patris sanctissimi, ac ad ædificationem volentium ejus vestigia imitari. Quæ tamen per modum legendæ narramus, cum dudum de vita sua, & miraculis, quæ per eum Dominus operatus est, sint confectæ legendæ. Sed velut de magno, & ameno prato quosdam flores arbitrio nostro pulchriores excerpsimus, continuam historiam non sequentes, sed multa serio relinquentes, quibus hic pauca, quæ dicimus, & inter ea dumtaxat nihil supra, poteritis facere inseri, si vestra discretio videbit esse justum, credimus, quod si venerabilibus viris qui dictas confecere legendas, hæc nota fuissent, ea minime præteriissent, quin saltim ipsa pro parte suo decorassent eloquio, & posteris ad memoriam reliquissent. Semper integre valeat vestra sancta paternitas in Domino. Amen. Data Gretiæ III. Idus Augusti anno* MCCXLVI. Epistola Leonis, Ruffini, Angeli. Rodul. p. 179.

XIII. Negotium etiam datur fratri Thomæ de Celano (qui ex mandato olim fel. rec. Gregorii IX. edidit legendam, quam in choro Fratres cantabant) ut tam sua (fuit enim sancto Patri in vita conjunctus socius, ejusque sanctitatem expertus) quam quæ ab aliis transmittebantur, commiscens, stylo ad normam reduceret, qui opus edidit, legendam antiquam hodie dictam. Incipit: *Placuit sanctæ universitati vestræ* &c. Eam mox in compendium contraxit frater Bernardus de Bessa Provinciæ Aquitaniæ, sancti Bonaventuræ socius, cujus initium est: *Quasi Sol oriens*. Celano substituit Rodulphus Thomam Ceperanum similitudine appellationis deceptus. Hic fuit secularis, officio Protonotarius, etiam de mandato Gregorii IX. beatum P. Franciscum stylo prosequutus est. Tertius ipse Generalis Minister Crescentius tractatum de vitis Sanctorum Ordinis per modum dialogi compilavit, quem superius citatum reperies. *Marian. lib. 2. cap. 15.* Thomas duas legendas complevit. Fr. Bernardus de Bessa. *Thomas Ceperanus.*

XIV. Cujus propensionis, genii, aut regiminis fuerit electus Crescentius ambigua scriptorum est fides: annis, & scientia venerabilem omnes docent; addit frater Peregrinus de Bononia testimonium integritatis, zeli, & disciplinæ, quem verbotenus excepit Antoninus, & auctor Memorialis. Longe ab hoc recedunt alii, ut Rodulphus; ex quorumdam opi- *Dialogi Crescentii. Peregrinus de eodem. Anton. tit. 24. c. 9. §. 4. Rodulph. fol. 178.*

opinione prædecessoris, inquit, sui fratris Eliæ sectatus est affectus, & mores: ubique enim videbatur mira quædam in eo, & insatiabilis habendi cupiditas, mutandi loca solitaria, & ædificandi sumptuosa, procurandi legata pia, & ultimas voluntates, & sepulturas, & acquirendi scientias seculares: crevitque in tantum temporalium rerum desiderium, & effrenis libido possidendi, ut non erubescerent Fratres in partibus Italiæ pro suis votis implendis palam pecuniam procurare, & recipere, & litigia in curiis excitare; quæ universæ Religioni magnum periculum, & irreparabilem lapsum minabantur. Dolebant Viri, qui in Religione tunc temporis scientia, & sanctitate florebant, damnantes hunc vivendi modum; sed frustra nitebantur: tamdem habito maturo consilio, convocatisque Sociis quibusdam beati Francisci, qui tunc vivebant, dolentes quod tam notoria transgressio irrepsisset, summum adire Pontificem constituunt, habito assensu LXXII. Patrum. Quo audito frater Crescentius Generalis, una cum fratre Bonadie ejus socio & Jurisperito, præcurrunt ad Pontificem narrantes falsa pro veris, affirmantesque, in familia quosdam inobedientes existere, qui totum Ordinem deturbant, & fractis obedientiæ loris, superiorum mandatis non obediunt. Quibus auditis, mandavit Pontifex, ejusmodi Fratres corrigendos esse, ut scandalorum occasiones penitus extirparentur.

Introducta relaxatio.

XV. A Rodulpho non recedit Marcus, totam facti invidiam rejiciens in fratrem Eliam, ejusque sequaces, qui persequi non destiterunt Regulæ, & veritatis studiosos, sanctosque zelatores prævivit frater Angelus Clarenus. Nimium uterque mihi declinare videntur ad extrema frater Peregrinus de Bononia, & frater Angelus Clarenus, ut qui contrariæ factionis partes sustinent, & floruerunt sub Generali Gondisalvo dum maxime dissensiones, & quæstiones circa Regulæ observantiam, & Fratrum defectus ante, & post Concilium Viennense agitarentur. Angelus studio observantiæ ad separationem tendit, qui & sequaces habuit; Peregrinus vero communitatem Ordinis, atque Prælatos amplectens, frustra ambitionem & libertatem perfectionis velo ostendi adstruit. Varia ergo studia in stylum irrepsere, & tam hic quam ille ita suas partes fovere videbantur, ut contrariam omnino deprimant; non negligunt tamen solidum narrationis corpus exponere, ut naturam ab arte, & sincerum a peregrina impressione facile quisquam acutus deprehendat. Ab his discordia inter Auctores emersit. Marianus incedit medius referens, non defuisse qui sollicitudinem Crescentii culparent, non defuisse etiam, qui Ordinis paci expedire judicarunt, prævenire turbarum occasiones, quibus hac via recens electus obviam ivit. Zelatores Regulæ, communicato cum Sociis beati Patris Francisci consilio, septuaginta duos Fratres, ut dictum est, informando Pontifici, & Protectori destinarunt. Hoc auditum in Capitulo, extincta fratris Eliæ factione, novarum turbarum sollicitudinem & metum ingessit majoris schismatis, ex Capitularium sententia, & maxime judicio fratris Bonadie socii Generalis (hominis in seculo magnæ experientiæ, & in tribunalium strepitu exercitati, ut qui judex ante conversionem extitit) præoccupandus erat Pontifex; qui ut cupidus fuit unionis in Ordine, facile, & sine fraude quod expositum fuit, credidit, mandavitque seditionis auctores castigandos, ac prævenienda esse pericula; quod prompte executus frater Crescentius, præfatos qui Genuam recta ad Pontificem contendebant, scriptis ad Custodes & Guardianos litteris, mandat comprehendi omnes, quos acri-

Discordes opiniones earumque causa.

Marian.

Decretum zelatorum.

acriter reprehensos, in exilium ad longinquas Provincias ablegavit. Inter eos fuere frater Simeon de Assisio, frater Matthæus, & frater Jacobus de monte Rubiano, frater Lucidus dictus antiquior, & frater Manfredus viri scientia & sanctitate præclari, qui humiliter, & sine repugnantia, quod injunctum est, impleverunt. Indoluerunt multi quod Viri sancti tam atrociter sui status probatum zelum luerent, & succrescentem in dies transgressionem notoriam fieri, liberiusque per hoc, nemine repugnante, vagari. Alii e contra pacem & visionem præferebant Religionis.

FF. Simeon de Assisio, Matthæus, & Jacobus de Monte Rubiano, Lucidus antiquior, & Manfredus.

F. Adolphus.

XVI. Hoc anno frater Adolphus (scripsi ex Stadensi) Comes olim Holsatiæ, Sedem adiit Apostolicam pro dispensatione, quia Ordines ardentissimo desiderio affectabat, & rediens, dispensationem largam cum tali littera reportavit.

Universis præsentes litteras inspecturis, frater Reinardus & frater Gerardus, Domini Papæ Pœnitentiarii, salutem in Domino.

Noveritis, quod nos audita confessione fratris Adolphi, Ordinis Minorum Fratrum, præsentium portitoris eidem super omnibus articulis, pro quibus duxerat ad Sedem Apostolicam adeundum, & de similibus sive minoribus si quos in oblivionem deduxit, de speciali mandato venerabilis patris nostri Ottonis, sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diaconi Cardinalis, cui Dominus Papa plenariam super hoc concesserat potestatem, beneficium absolutionis impendimus, & ut ad omnes sacros Ordines promoveri valeat, dispensavimus cum eodem, injuncta sibi pœnitentia salutari. Datum Laterani x. Kalendas Maii Pontificatus Domini Innocentii Papæ IV. anno I.

Dispensatur cum Adolpho ut ordines suscipiat.

XVII. Hæc Abbas Stadensis, ex eodem Crantzius, ex Crantzio Rodulphus, & Abrahamus Bzovius, qui fratres Raynardum & Gerardum pœnitentiarios inscripsit Ordinis Prædicatorum, cum nihil tale Crantzius somniaverit vel edixerit; nec præsumptio Bzovio hic quidquam confert, qui cucullum ex officio conjicit. Non quia pœnitentiarii, ideo sequitur Ordini Prædicatorum continuo addicendos: nam & Franciscanos etiam Pontificibus a confessione fuisse ex fide decretalium adstruimus, quæ Raynardum suum & Gerardum Franciscano etiam Instituto restituunt; & id quidem ex Bzovio, & litteris Urbani IV. ad Imperatorem Constantinopolitanum Michaelem Palleologum anno MCCLXIV. num. II. Verba Pontificis sunt: *Licet itaque ab olim dilectos filios Simonem de Alvernia, & Petrum de Moras, Petrum de Crista, & Bonifacium de Yporia, Fratres Ordinis Minorum, Apocrisarios nostros super hujusmodi negotio sufficienter instructos, ad tuam magnitudinem duxerimus destinandos, propter quod ipsi satis ad ea quæ scripsimus sufficere videbantur, tuis tamen gratis, & placidis illecti ablationibus, & ex concepta de complemento negotii spei certitudine confortati; excitati quoque tuæ puritatis affectu, quem ad nos & prædictum negotium tegere ipsius tenor epistolæ, ac memorati Crotonensis Episcopi expressio attestantur, tuæ saluberrimæ petitionis instantia debita cum Fratribus nostris attentione pensata, & petitioni satisfaciendum fore decrevimus & petenti: & ecce Apocrisarios nostros, videlicet prædictum Episcopum, necnon dilectos filios Gerardum de Prato, & Raynerium de Senis Fratres Ordinis Minorum, pauperes utique Christi servos, religione conspicuos, providos & discretos, ac nobis & Fratribus nostris gratos multipliciter & acceptatos, ad Imperialem excellentiam, de ipsorum Fratrum nostrorum*

Stadensis. Crantz. lib. Metrop. c. 11. p. 217. Rodulph. fol. 214.

Raynerius & Gerardus pœnitentiarii adserûtur Franciscanis.

Missi in Græciam apocrisarii.

rum consilio destinamus, ut idem Gerardus & Raynerius, his quae praemissa continebat epistola, & quae idem Episcopus ex parte tuae Celsitudinis nobis retulit, ex ore tuo plenius intellectis, simul cum praedicto Episcopo, animum tuum in hujusmodi tam sancto proposito corroborarent & confirmarent, teque ad melius salutaribus eorum monitis incessanter inducant, ac nostra, & eorumdem Fratrum nostrorum vota tibi plenius exprimentis, una tecum, & cum praedictis Apocrisariis nostris, si praesentes in tua Curia fuerint, alioquin per seipsos diligenter & ferventer intendant, ad praeparanda illa, quae ad finalem dicti consummationem negotii fuerint opportuna. Hæc Pontifex: nec scio quo auctore, præfatos Gerardum & Raynardum, seu Raynerium Episcopus constituat numero primo ejusdem anni, cum contrarium plane insinuet Pontifex, Fratres tantum appellans Ordinis Minorum, a paupertate laudatos. Fuit Raynerius Provinciæ Romanæ Minister, vir sanctus, de quo alias suo loco erit sermo. Interim ad fratrem Adolphum, quod Instituti est, revertamur.

Auctores citati. XVIII. Frater Adolphus subdiaconus rediens, a Joanne Episcopo, Ordinis Prædicatorum Magistro, in diaconum, & a Joanne Lubicensi Episcopo, in adventu Domini XIII. Kalendas Januarii est in presbyterum ordinatus, qui etiam in Dominica, *Omnis terra* primam Missam in Zuentina, loco valde solitario, & Fratrum Minorum eremitorio, & in Namborch, ubi Comes fuerat, in Quadragesima apud Minores Fratres die sancti Gregorii celebravit.

Humilitas ejus. XIX. Vixit in Religione annos quatuordecim, situs est in oppido Riil sub lapide quadro in choro Fratrum, de quo hoc magnæ humilitatis exemplar Rodulphus. Cum semel Adolphus lac mendicaret in hydriam, ut haberent operarii, & Fratres, qui ædificabant Monasterium in oppido Kiil, quo inter laborandum per æstum reficerentur, per mediam plateam a qua declinare iter non poterat, ibi hydriam bajulans lacte plenam; & cum obvios habuisset filios sublimes in equis Comitum, more secularium, passus est humani aliquid in animo, ut rubore cœperit perfundi: sed ille se excutiens confortatur, & robur mentis advocans, cum adhuc in conspectu essent filii, hydriam levatam super caput evertit, seque totum a vertice lacte perfudit, dixitque sibi: Infelix erubuisti Christi pauperiem, bajulare lac in manibus, nunc vel in capite ostende quid portaveris. Quis non jure miretur tantam in tanto viro humilitatem, patientiam, fortitudinem? non debuit vidisse Abbatem Stadensem Rodulphus dicens, Adolphum pervenisse ad annum MCCLXI. ille enim in-

Error Rodulphi. gressum ejus statuit in annum MCCXXXIX. a quo temporis rationem si ineamus, decimusquartus Religionis incidit in annum quinquagesimum tertium. Huc non spectat, quod idem Auctor loco præfato subjungit exemplum liberalitatis Adolphi; & crediderim vitio Amanuensis irrepsisse; alter enim, de quo ista scribuntur, longe diversus est; Episcopus non Frater Minor, de quo etiam Crantzius.

Conv. Chilensis. *Comes Schamburgensium fit Franciscanus. Chronicon Saxoniæ MS. Lib. 2. c. 15.* XX. Schamburgensium Comes idem vitæ exemplum sequutus est, ædificato prius Minorum Chilensi Conventu, in ejusdem Ordinis Schamburgensi Monasterio, de propriæ uxoris, quæ pietati & ipsa studuit, consensu, fit Franciscanus hoc eodem anno.

Reconciliati Pisani sequestro fratre Mansueto. XXI. Auctor est Marianus, hoc anno fuisse reconciliatos Ecclesiæ Pisanos, sequestro Fratre Mansueto de Castelliano Aretino, Provinciæ Tusciæ, & familiæ Minoritanæ, qui a secretis confessionibus Pontifici fuit, ejusque pœnitentiarius. Gratitudinis ergo Senatus Populusque Pi-

Pisanus Conventum juxta castrum Pisis ædificat, advocatis Fratribus Franciscanis, qui illum incolerent. Frater Laurentius octavus Upsalensis Archiepiscopus circa hunc annum, vel non longe post, ad eam Sedem assumptus est. Hic fuit inter primos, qui Religionem Franciscanam amplexus est in Svetia, de quo ita historia Metropolitanæ Upsalensis Ecclesiæ, in Regnis Svetiæ & Gotiæ collecta a Joanne Magno Gotho, Sedis Apostolicæ Legato, ejus Ecclesiæ Archiepiscopo. *Laurentius octavus Upsalensis Archiepiscopus, tum ob insignis sanctimoniæ professionem, tum ob eximiam in sacris litteris eruditionem, omnium in se dilectionem & favorem convertit: quando enim illi cœlestis patrisfamilias nuncii, qui sancti Francisci Regulam profitebantur, primum in Svetiam advenissent, mox ipse renunciata omni hujus mundi pompa, susceptoque hujusmodi vivendi instituto, Evangelicæ perfectionis ardentissimus observator, & prædicator evasit, suoque exemplo plurimos inclytos viros, & nobili genere illustres, mundanam, transitoriamque felicitatem Christiana humilitate commutare, & Ordinem sancti Francisci profiteri perdocuit. Quo facto, non parum confortata est nobiscum Christiana Religio, quando talis, & tam eximius vir doctrina, eloquentia, & prudentia præclarus, abjecta, & squalida veste circumdatus, verbum Dei virtute magna prædicaret, paratus pro nomine Jesu, non solum contumelias pati, sed extremas quasque persecutiones sustinere. Itaque cum ea sanctitatis professione nudum Christum pro nobis crucifixum sequeretur, nihilque minus concupisceret, quam ab ipso mundo (quem magnanimiter contempserat) honorari: ecce totius cleri, & populi suffragiis in Archiepiscopum electus est, ut implerentur verba illius summæ veritatis, quæ dixit: Nemo accendit lucernam, & eam sub modio ponit. Confirmatus est per Sedem Apostolicam eo tempore, quo vacabat imperium, post depositionem Friderici II. Imperatoris, quæ accidit tempore Innocentii IV. anno* MCCXLIV. *anno primo Urbani Papæ IV. & pallio Archiepiscopali insignitus. Hic in Pontificalem cathedram sublimatus, officium pastorale insuperabili evangelizandi constantia, usque ad finem vitæ continuavit, sanis consiliis suis proceres, ac plebem Regni in sancta religione, Christianisque moribus, & legibus conservavit, & cum multa per interregnum (in quod pontificatus ejus incidit) ad turbationem ruere viderentur, attamen singulari prudentia ejus effectum est, ut nocentes longe minus auderent in innocentes. Erat ei perpetua familiaritate conjunctus nobilis ille, & generosus præses Ivarus Blao, cujus humeris, post fata Regis Erici Baldi, tota respublica nitebatur. Is sapientissimi Pontificis monito, cupide Birgeri Ducis Ostrogothi filium Vandelmarum, Regem fieri procuravit, omniaque Regni negotia tam prudenter ordinavit, ut uterque, videlicet Pontifex, qui sapienter consilia tribuit, & ipse Ivarus, qui ea prudenter executus est, sempiternam nominis sui gloriam posteris destinarit. Præterea Birgerum ducem, novelli Regis Valdemari patrem, multa severius in nobilitatem Regni (præsertim in eos qui jam pridem Forchungis adhæserant) molientem a scelerato proposito revocavit, jussitque, ut converteret gladium suum in vaginam, nisi velit & ipse gladio quandoque perire, præfatus omnem innocentis sanguinis terram Svecorum superioribus annis absorbuisse. Proinde magis curandum esse, quomodo Deus placari possit maledictæ terræ, quæ tunc cruore innoxio adeo ebria esset, ut supergredientes incolas vix sustinere posset. Hæc paterna monitio tantum valuit, ut generosus Dux cum nobilitate in gratiam reversus, omnia quæ pacis essent, studiose exequeretur, Deum pœnitentia placaret, Monasteria & Templa erigeret, sacerdotia institueret, Dei ministros colerct,*

Conv. Pisanus.

Fr. Laurentius Archiepiscopus Upsalensis.

Joan. Gothus in Metropoli Upsalensi.

Eligitur Archiepiscopus.

Verius anno 1245.

Munere strenue fungitur.

Monet Burgerum ab armis discedere.

ret, filios suos mox in divina lege diligenter instrueret, & tamdem in numero bene, beateque viventium & morientium locaretar. Quo fatis absumpto, non longe post, Laurentius beato fine quievit, sepultus Evecopiæ apud Fratres suos Minores, cum quibus vivens quiescere non finebatur. Anno Domini MCCLXVII. *tertio Nonas Martii.*

Conventus Tarvisinus erectus. *Gonzag. Provin. S. Ant. Monialiū Conv. 8.*

XXII. Hoc anno ædificatum est Monasterium Matris Domini de Cella dictum extra muros Civitatis Tarvisinæ, Provinciæ sancti Antonii, de cujus statu & mutatione hæc Gonzaga: *Ne emergentibus in dies novis per Italiam bellis, Clarissæ Moniales, quæ Monasterium sanctæ Matris Domini de Cella (a tuguriolo quodam in modum cellæ ibidem prius erecto, in quo devota quædam fœmina per aliquot annos asperrimam duxerat vitam, sic dictum, atque extra Civitatis Tarvisinæ muros anno Dominicæ Incarnationis* MCCXLIV. *ædificatum) inhabitabant, militum injuriis paterent, ut ad aliud intra ejusdem urbis mœnia, in honorem sanctæ Mariæ de Jesu (de quo impræsentiarum) sibi de novo construendum, se transferrent, ex Tarvisini Senatus decreto cautum est. Ne vero interim præfatæ Sorores a superveniente hoste opprimerentur, omnes simul Venetias ad sanctæ Mariæ majoris Conventum translatæ extitere, ubi per aliquot annos commoratæ sunt: donec videlicet a Julio II. Pontifice Maximo Apostolici cujusdam brevis tenore Tarvisium remeare, absolutumque jam Conventum, de quo supra, ingredi compelluntur. In quo earum* L. *sub habitu & regula beatæ virginis Claræ frequentius commorantur. Julii II. summi Pontificis breve, cujus supra meminimus, quodque ab his verbis auspicatur:* Dilectæ in Christo filiæ salutem *&c. in hujus loci archivis perseverat.*

Descriptio Tarvisii.

Tarvisium Civitas est in ea regione Italiæ, quam olim Euganei seu Veneti incoluerunt, celebris, nomenque toti Provinciæ dedit Marchiæ Tarvisinæ, olim Totilæ ortu, deinceps Longobardorum Marchionum sede felix. Sile fluvio proluitur; post varios dominos, Imperium capescit Reipublicæ Venetæ, ex pactis cum Vicecomite Galeatio, & Scaligeris anno MCCCLXXXVIII. olim ictis, in eam Rempublicam celebratur probatæ, & constantis fidei; ut bello potissimum sub Julio Pontifice, & Maximiliano Cæsare innotuit, quo, aliis titubantibus, hæc Civitas in fide constanter permansit, nequicquam hoste extrema minitante.

Conventus Aquensis. *Gonz. Prov. Genuæ Conv. 45.*

XXIII. Ædificatur hoc anno Conventus Aquensis Provinciæ Genuæ, in Lombardia Cispadana apud Ligures. Civitas ab aquis calidis & medicatis, & primis ejus fundatoribus nomen conjunxit, dictaque est Aquæ Statielorum, condita ab ejus appellationis gente Alpina Statielis, dicta primum ex Corio Silvestra, non longe a via Æmilia sita, nota satis Græcis & Latinis auctorlbus. Fidem ejus in Romanos, capescentibus arma Liguribus, commemorat Livius. *Livius l. 41.* Ejus in Franciscanos beneficium ad præsens recurrit: Conventum ædificavit B. P. Francisco sacrum, cinctum ipsius Civitatis vallo. Ecclesiam primum concessit Canonicorum sacrum Collegium, anno MCCXLIV. adjecit Senatus, populusque congruam habitationem, publicis excitatam expensis. Conventus duodecim Religiosis frequentatur. Est autem hic locus Inquilinis, ob religionem & advenis aquarum & balneorum salubritate commendatus.

Conventus Mutinæ. *Rodulph. fol. 267.*

XXIV. Mutina in eadem Italiæ regione via Æmilia olim Romanorum colonia, atque Decii Bruti, occiso Cæsare, asylus, nunc Ducum familiæque Atestiuæ sedes, eodem tempore Franciscanos recepit, ædificato Conventu penes Civitatis portam, quæ vulgo dicitur Bajonaria. Dum tamen incommoda, & distantia loci plurimum premerent, Albertus Mutinensis Præ-

Præsul primum lapidem commodiori situ, ubi nunc degunt Fratres, posuit. Rodulphus variat annum fundationis, nescio an vitio impressoris; nam libro 1. fol. 104. designat MCCXLIII. diem XII. Martii sub Innocentio IV. sed hoc non potuit esse, electo Innocentio, VIII. Kalendas Julii ejusdem anni. Statuendus ergo præsens annus MCCXLIV: Eum locum potissimum duo exornant, alter qui inde prodiit frater Thomas Fignianus Mutinensis, Ordinis Generalis præfectus, Patriarcha Gradensis, & S. R. E. Cardinalis Tusculanus, de quo suo loco; alter qui ibidem sepulturam accepit beatus Gerardus prædicatione, & miraculis insignis.

XXV. Rodulphus quidam nobilis Venetus, dum beatus Gerardus prædicaret de laudibus, & prærogativa virtutum beati Francisci, turbatus est; unde indignabundus domum rediit, somnoque arreptus est, tum per quietem intellexit ex ostensa sibi visione, maximam sanctitatem beati Francisci, ob eamque causam ædificari jussit locum sancti Francisci Venetiis in honorem ejus, & omnibus suis bonis pauperibus erogatis, factus est Frater Minor. Uxor vero ejus in Monasterio sanctæ Claræ cessit cum assensu Viri, & ita uterque servivit Domino in omni sanctitate & religione. Factiones & studia partium Mutinæ extinxit, exules curavit revocandos, quacumque de causa exclusos. Vir fuit tantæ prudentiæ & sanctitatis, ut eum Parmenses sibi Prætorem adscirent, rebusque componendis interponerent. Socius fuit beati P. Francisci, Mutina oriundus, ex familia Rangonorum, genere & monumentis celebri; nam & Lantfrancum Rangonum, ea inter Cives auctoritate valuit, ut cum Guidone Guidonio Episcopo Mutinensi, & aliis Civibus dominium Civitatis Opizanti primum Atestino tradidisse, ferunt Annales Bononienses anno MCCLXXXVIII. XVI. Kalendas Februarii. Ex eadem familia prodiit Hercules Rangonius Purpuratorum Patrum ordini a Leone X. insertus, ob summas virtutes: item Hugo Rangonus Præsul Regiensium: Nicolaus Rangonus, ac Gerardus arte bellica florentes, nec degeneres ejusdem Nicolai filii Annibal & Guido, quorum hic Leonis X. Clementis VII. Francisci I. Galliarum Regis, ac Reipublicæ Venetæ auspiciis præfecturam militiæ gessit: sed vel unico beato Gerardo familia Illustris fuit cujus frequentior est apud antiquos memoria, quam particularis miraculorum, quæ plurima extitisse fertur, descriptio. „ Quod vero Gerardus socius fuerit sancti Francisci, asserunt Sigonius, ejusque transcriptor Bzovius; sed mihi difficultatem ingerit, quod ipse Sigonius postea scribit, nimirum Innocentium IV. Pontificem, e Lugduno in Italiam regressum anno MCCLI. Civitati Mediolanensi Prætorem dedisse Gerardum Rangonum eximiæ virtutis, atque prudentiæ virum, qui ducto exercitu contra Laudenses, Friderico Imperatori, Pontificis infensissimo hosti, diris devoto, adhærentes, & Hubertum Pallavicinum Marchionem Cæsarianæ partis Imperatorem, cum Cremonensibus occurrentem, variis præliis Julii, & Augusti mensibus profligavit, urbemque, & arcem recepit. Et ne quis effugium subesse putet, afferendo Gerardum hunc Prætorem diversum esse a Gerardo Minorita, objicio auctorem alterum Paulum Pansam Januensem, vitæ Innocentii scriptorem, qui postquam Prætoratum hunc Gerardo (a patria Mutinensi, propter Pontificiæ partis sequelam exuli) ab Innocentio collatum, ejusque victoriam contra Laudenses recenset, ait, eum potuisse facile aspirare ad Principatum Mediolanensem; sed noluisse; imo maluisse humilem subire vitam Franciscanorum, quam post

B. Gerardus Mutinensis.

Conversio Rodulphi Veneti.

Pisan. conf. 8. Rodul. fol. 103.

Gerardus factiones convellit.

Ejus prudentia.

Familiæ Rangonæ ortus.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

Sigon. de regn. Ital. lib. 17. ad ann. 1215.

Bzov. eodem anno num. 10.

Sigon. lib. 19. in princ.

B. Gerardus Mutin. an fuerit socius S. Francisci? Fuit Prætor Mediolan.

Pansa sub ann. 1251.

Corius in histor. Mediol. par. 2. fol. 251.

„ post sex menses ab accepto Prætoratu aggressus est; quod, inquit, in „ magnam cedit Innocentii laudem, qui similes homines ad gubernia „ vocabat, & honoribus exaltabat.

Conventus Collaris. Gonz. Prov. concept. convent. 11. XXVI. Scribens Innocentius IV. Pontifex Maximus ad Ferdinandum dictum Sanctum, Castellæ Regem, atque ad ejus filium Alphonsum ejus nominis x. anno Dominicæ Incarnationis MCCXLIV. Pontificatus vero sui anno II. qui fuit nonus ante beatæ Virginis Claræ obitum, illis Damianitarum Sororum (quo nomine tunc Clarissæ appellabantur) Conventum Collaris, quod Segobianæ diœcesis oppidum est, attinetque ad Alburquerquentium Ducem, sub titulo sanctæ Mariæ Magdalenæ erectum (de quo inpræsentiarum) quam maxime commendat: ex quibus litteris Conventus vetustas utcumque colligi datur; reliqua monumenta incendio absumpta sunt. In eo observatur Regula ab Urbano IV. moderata.

Huvi & Leodii mutant Fratres locum. Mag. Chron. Belgicum. XXVII. Hoyæ Fratres Minores a Capella sancti Jacobi, ad locum, ubi nunc morantur, transferuntur. Fratres etiam Minores Leodii reliquerunt Ecclesiam, quam fere per decem annos inhabitaverant, & ædificaverunt in loco, qui dicitur Richerifons, super rivum nominatum Mendacii: de qua Ecclesia multo tempore ante fuerat dictum a puero, Sebastiano nomine, postea facto eremita, qui dum in domo patris sui sederet ad ignem, sæpe proferebat: *Certe adhuc cantabuntur in isto loco multæ Missæ devote*. Plures hoc tempore vitæ sanctitate, & miraculis floruerunt, quos infra congruis distribuemus locis. Subjiciemus dumtaxat in præsenti Apostolica hujus anni indulta.

Indulta Apostolica. Regest. Epist. 461. XXVIII. Secundo Idus Februarii concessit Indulgentiam quadraginta dierum visitantibus devote, præmissa confessione & communione, Ecclesiam sanctæ Elisabethæ in Marpurch, a Feria quinta in Cœna Domini, usque ad Dominicam Resurrectionis inclusive. Incipit concessio: *Quoniam Apostolus* &c. Datum Laterani. Item Abbatissæ, & inclusis Clarissis Monasterii sancti Spiritus Civitatensis diœcesis confirmavit indultum Michaelis Episcopi & Capituli, quo ab omni jure Episcopali eximuntur, reservato in temporalibus libræ unius ceræ quotannis tributo, in spiritualibus consecratione Ecclesiæ, altarium, benedi- Epist. 646. ctione Monialium. Incipit: *Cum a nobis petitur* &c. Datum Laterani xv. Kalendas Maii anno I.

Epist. 668. XXIX. Item IV. Nonas Maii datæ sunt aliæ similis per omnia tenoris Abbatissæ, & Monialibus Damianitis Monasterii sanctæ Agnetis Tirasonensis diœcesis, quibus inserta Episcopi, & Capituli super loco extruendi Monasterii, ejusque exemptione a jure Episcopali concessio, reservatis iis, quæ in præcedenti expressa sunt, confirmatur.

Epist. 680. XXX. Confirmavit simili tenore concessionem factam ab Episcopo Astensi Clarissis Monasterii Astensis sanctæ Garaffæ, supplens quemcumque ejus defectum, potissimum qui ex negato capitularium consensu 662. resultare potuit. Datum Laterani II. Nonas Maii. Simile indultum concessit Abbatissæ, & inclusis Monasterii sancti Francisci Mantuani. 694. Datum Laterani Nonis Maii: incipit: *Religionis vestræ meretur honestas*. XVII. Kalendas Junii confirmavit similiter exemptionem parem factam ab Episcopo Lunensi Abbatissæ, & Conventui inclusarum sanctæ Mariæ de Hermo ejusdem diœcesis, initium: *Quoties a nobis petitur*. Datum Laterani anno I. Item II. Kalendas Januarii concessit Abbatissæ, & Conventui ejusdem Ordinis Monasterii sanctæ Catarinæ, ut conveniri non pos-

posſint per litteras Apoſtolicas, quæ expreſſam Ordinis, & conceſsionis mentionem non faciant; initium *Religionis veſtræ favor*. Datum Lugduni anno II. Pontificatus. Item XI. Kalendas Maii inhibuit, Fratres Ordinis Prædicatorum recipi ad habitum noſtrum, & ſecus attentatum reddit nullum. Incipit: *Quo vos in Chriſto*. Item XV. Kalendas Julii prohibuit recipiendos ad profeſsionem novitios ante annum probationis expletum, aut ullum ponendum obſtaculum, quo minus integrum exiſtit, intra idem tempus, vel ad ſeculum redire, vel aliam Religionem ingredi. Incipit: *Non ſolum ad favorem converſi &c.* Datum apud Civitatem Caſtellanam anno I. Utriuſque hujus decretalis cum certa moderatione dedit confirmationem VIII. Kalendas Julii eodem loco. Incipit: *Meminimus vobis olim &c.* Item conceſsit Fratribus extra ſua loca, & Conventus degentibus poſſe Officio divino reliquis conformari XII. Kalendas Julii. Datum in Civitate Caſtellana. Incipiunt: *Pio veſtro Collegio*. II. Idus Maii prohibuit, apoſtatantes quoquo modo ab Ordine aſſumi ad dignitates, incipit *in Ordinis veſtri Regula*. Datum Reate.

Epiſt. 132.

Epiſt. 141. Speculi 2. tract. fol. 218.

Regeſt. ann. 1. Archiv. Aracœl. Specul.

Regeſt. epi. 741. Arch. Aracælitanum.

XXXI. Præfatæ conſtitutiones argumento ſunt, Pontificem colloquio Imperatoris locum præſtitutum, videlicet Civitatem Caſtellanam adiviſſe, ibidemque aliquot ſubſtitiſſe diebus; tantum abeſt, ut periculo territus, congreſſum ſubterfugerit. Dum autem Genuæ ipſo præſente, comitia Ordinis generalia haberentur, prædicantibus inter infideles Saracenos, & paganos ſequentes litteras dedit IV. Nonas Octobris, in vigilia ſancti Patris noſtri Franciſci.

INNOCENTIUS &c.

Dilectis filiis Fratribus Ordinis Fratrum Minorum presbyteris in terras Saracenorum, paganorum, aliorumque infidelium proficiſcentibus, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

ANimarum ſalutem deſiderio ferventi quærentes: auctoritate vobis præſentium indulgemus: ut cum in Saracenorum, & paganorum, aliorumque infidelium terra fueritis, liceat vobis Chriſtianis ibidem morantibus, confeſſione peccatorum ſuorum audita, pœnitentiam ſalutarem injungere: ac ipſis, ſi aliquibus excommunicationis ſententiis ſint aſtricti, juxta formam Eccleſiæ, abſolutionis beneficium exhibere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Januæ IV. *Nonas Octobris Pontificatus noſtri anno* II.

Facultas conceſſa Fratribus inter Saracenos.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. SUmmus Pontifex, præter ea quæ ad hunc annum recenſuit
„ Waddingus, Ordinis noſtri Fratribus, circa divini Officii re-
„ citationem, in qua ex vi regulæ ſe debent conformare Ordini S. Ro-
„ manæ Eccleſiæ, ſubſequentis tenoris diploma expedivit.

INNOCENTIUS EPISCOPUS &c.

Dilectis filiis Ministro Generali, & universis Fratribus Minoribus salutem, & Apostolicam benedictionem.

Privilegium Fratrum circa recitationem Officii divini.

Specul. fol. 116. ejus authen. est in Conv. Rothom.

,, *PIO vestro Collegio quod sibi libenter quomodolibet thesaurum quieti*
,, *conscientiæ thesaurizat, id gratiæ dignè concedimus, quo ab eo flu-*
,, *ctus mentis excutiatur, & in spiritus tranquillitate disponat; Vestris ita-*
,, *que precibus devotis inclinati: Vobis, ut observantia Divini Officii, quod*
,, *ex statuto Regulæ vestræ, Ecclesiæ Romanæ more (excepto psalterio) ce-*
,, *lebrare debetis, sitis perpetuò contenti, nec non si cum itineris, vel alte-*
,, *rius rei causa, extrà Conventus, sed loca vestra, quemlibet, vel quosli-*
,, *bet vestrum contigerit degere, Divinum Officium Fratres cum Fratribus,*
,, *seu secularibus personis, vel quilibet separatim facere alio, quàm Ro-*
,, *mano Ordine, placuerit, id ad debitum, quod ratione regulæ præfatæ*
,, *debetis persolvere, vobis sufficiat, neque iterum proprium dicere tenea-*
,, *mini, tenore præsentium, nunc & in perpetuum indulgemus. Non ob-*
,, *stantibus constitutionibus, Ordinationibus Apostolicis, aut prædictæ ve-*
,, *stræ regulæ institutis aliisquè quibuscumquè contrariis. Dat. apud Civita-*
,, *tem Castellanam* XII. *Kal. Julii Pontificatus nostri anno* I.

,, II. Ulterius autem Prælatis Ordinis concessit plura, ut posse eli-
,, gere prædicatores idoneos. *Probibente regula &c.* X. Kal. Augusti:
,, Ne Fratres per litteras Apostolicas conveniri possint. *Cùm jam &c.*
,, X. Kal. Augusti: Ne commissiones causarum, etiam per delegatos, ad-
,, mittere teneantur. *Qui postposita &c.* IV. Kal. Augusti: Et confessio-
,, nes fidelium in terra Saracenorum audire possint. *Animarum salu-*
,, *tem &c.* IV. nonas Octobris: Et in eisdem terris Paganorum, & Schis-
Indicul. ad hunc an. 1244.
,, maticorum baptizare & prædicare. *Pro zelo &c.* IV. Nonas Octobris.
,, Ad Regem verò Tartarorum, præter eam, quæ est in annalibus, &
Oderic. fol. 194.
,, habet Odericus, in favorem Minoritarum, aliam dedit epistolam: *Cum*
,, *non solum &c.* III. Nonas Martii: Tamdem rebus Monialium confu-
,, lens, intentus iis, quæ earum statui Religioso, & sexui fœmineo con-
,, veniunt, voluit eas Sanctæ Catarinæ minimè conveniri posse: quod
,, etiam, habet Waddingus: & Monasterio Sanctæ Mariæ Magdalenæ
,, privilegia confirmavit *Religiosam vitam &c.* XVII. Kal. Julii: quæ
,, omnia in suo Indiculo notat Petrus de Alva & Astorga.

Fr. Raymundus a Secretis Beatæ Salomeæ.

,, III. Provinciæ Bohemiæ & Poloniæ Minister quartus Frater Ray-
,, mundus, qui fuerat a secretis Beatæ Salomeæ Reginæ Haliciæ seu Ga-
,, latiæ, & procurator domus illius, cùm hoc anno apud Sandomiriam

Ipsam recipit ad Ordinem cum B. Prandota.

,, Capitulum Provinciale celebrasset, Beatam Salomeam ad Ordinem
,, Sanctæ Claræ suscepit, & cum Beata Prandota, a Bialazerivio Epi-

Casimir. Biern. art. 18. n. 10.
Rodulph. lib. 1. Hist. Seraf. fol. 141.
Mart. Baron. in Catal. 55. fol. 242.
Sup. ad an. 1228. n. 2.

,, scopo Cracoviense Sacro velo amictam, Deo consecravit. Huic reli-
,, gioso Viro antè mortem ipsa Beata Salomea apparuit, & securum de
,, vita æterna prænunciavit: cumquè vixisset ad annum MCCLXXII. die
,, XVII. Julii Cracoviæ beato fine quievit appositus ad suos; scribunt de
,, eo Rodulphus & Martinus.
,, IV. Supra ad annum MCCXXVIII. ex nostro Annalista Montii Cœno-
,, bii Minoritici fundationem commemorans, dixi, futurum fore ut
,, ejusdem, adaperiturus difficultates, quæ illam circum occurrebant,
,, hoc

„ hoc anno reminiscerer: & quidem placuit hucusquè diferre; Etenim
„ hic annus est, quo sua fata Joanna Flandriæ, & Hannoniæ gloriosissi-
„ ma, & unica filia Balduini Comitis, & posteà ab anno MCCIV. Orien-
„ tis Imperatoris, complevit; sepulcrumquè cum suo primo Consorte,
„ in Ecclesia Monasterii de *Market*, seù Marquet adinvenit, busto hoc
„ Epitahio insignito.

Joanna Comitissa Flandriæ moritur.

„ *Est sita Flandrensis Princeps, & Hannoniensis*
„ *In tumulo tali: vitâ notuit speciali:*
„ *Sicut Suzanna, cælebs fuit ista Monialis,*
„ *Justa, potens, fortis, clemens, ac horrida morti.*
„ *Angelicis mixta sit turbis hæc Comitissa.*
„ *Anno millesimo migravit cum quadrageno*
„ *Quarto, & bis centum, quintana luce Decembris.*

„ Speravi siquidem ex historia ejusdem, quæ justè fundatrix illius non
„ tantum, sed & aliorum asseritur, eorumdem fundationis initia cir-
„ cumscribi aliqualitèr posse.

„ V. Hæc igitur Heroina, Balduini Imperatoris, qui fuit Philippi Co-
„ mitis Flandriæ, filia, Ferdinando Alphonsi II. Regis Lusitaniæ Fra-
„ tri anno MCCXI. nupsit: erat autem Ferdinandus annorum vigin-
„ ti quinquè connubii tempore; etenim illius natale fuerat anno
„ MCLXXXVI. vixit autem cum Joanna XXII. annis, cum viam universæ
„ carnis ingressus fuerit anno MCCXXXIII. ætatis suæ XLVII., ut ex hi-
„ storia generali universæ Monarchiæ Hispaniarum, quam contexuit
„ diligentissimus Historicus Bernardus Justinianus, eruitur. Erat au-
„ tem is Ferdinandus, Matre Theresia, sexta numero prole Alphonsi
„ Enriquez I. & Sorore Sancii I. Lusitaniæ Regum: & iidem frater,
„ & soror ambo ex legitimo connubio Alphonsi Enriquez I. & Maphal-
„ dæ, seù Mahaldæ, vel etiam Majeræ & Matildæ (diversitate glossæ
„ regionum diversimodè flectente nomen) orti: porrò hæc Masalda
„ fuerat legitima proles Amedei II. Comitis Maurianæ, & primi Sa-
„ baudiæ, ut præfatus Historicus consentiens Pingonio, enarrat: qua-
„ mobrem Ferdinandus, & Joanna consanguinei erant.

Filia fuit Balduini Imperatoris.

Et uxor Ferdinandi.

Ferdinandus moritur.

Bernard. Justin. lib. 3. c. 28. de Regib. Portugal.

Amedeus II. Sabau. Avus Ferdinandi.

Ping. in Amed. II.

„ VI. Mortuo Ferdinando (ut prædictum est) anno MCCXXXIII.
„ quadragesimo septimo suæ ætatis (nulla ex Joanna conjuge suscepta
„ prole) transiit hæc ad secunda vota cum Thoma II. Comite Mauria-
„ næ, & Pedemontii Principe, à suo fratre Amedeo III. Sabaudiæ Co-
„ mite constituto, qui quidem fratres erant ambo filii Thomæ I. Tho-
„ mas ergò II. natus apud Montem Emilianum anno MCXCV. præcedente
„ dispensatione super quarto consanguinitatis gradu, in quo sponsi jun-
„ gebantur, quam concessit Gregorius IX. data Bulla XIII. Kalend.
„ Martii, anno sui Pontif.... apud Sanctum Joannem Lateranensem,
„ cùm esset ætatis annorum XXXV. relictam Joannam Ferdinandi Comi-
„ tissam Flandriæ & Hannoniæ, duxit uxorem, cum eaque vixit usquè
„ ad annum MCXLIV. quo ipsa decessit, ut dictum est: qua posteà etiam
„ improle defuncta, & ad primum suum virum adposita, Thomas an-
„ no MCCXLV. duxit Beatricem Thedisii Flisci, Comitis Lavaniæ, filiam,
„ qui Thedisius erat Frater Innocentii IV. & ipsa Othobonis, qui po-
„ steà fuit Adrianus V. Soror; sed redeamus ad Joannam.

Joanna secundò nubit Thomæ II. Sabau.

Guicen. in histor. general. D. Sabaud. to. 1. c. 14. in Thom. II.

Ping. in Tom. II.

„ VII. Hanc Heroinam cum fama sanctitatis decessisse, enarrat Gui-
„ cenonius, & ab operibus piis laudans, ait, quinquè hospitalia fundas-
„ se, duo in Insulis Flandriæ, quorum primum Sancti Salvatoris, & alte-

Joanna cum fama Sanctitatis decessit.

„ rum Domus Dei Comitissæ nuncupatur, tertium Gandavi sancto Joan-
„ ni dicatum, quartum Brugis, & ultimum Ypris: prætereà plurimum
„ commendatur, quòd Sancti Dominici Religiosos Valencenis, & Bru-
„ gis constructis ædibus, constabilierit; sancti verò P. N. Francisci
„ Minoritas Gandavi, Valencenis & Montibus: quibus addens Waddin-
„ gus Aldenardum, ait, pietatem Comitissæ in Fratres Minores exti-
„ tisse tantam, ut cuilibet Fratri in suo dominio commoranti annuatim
„ tunicam unicam cum caputio, & aliam sine caputio, quandiù vixit,
„ dederit; Verumtamen Aldenardi Cœnobium ad ripam Scaldis flumi-
„ nis, non à Joanna, sed à Venerabili Cive Joanna de *Portre*, & Ivetta
„ uxore propriis ædibus in medio Oppidi, ex quodam vetusto marty-
„ rologio illius domus, constructum fuisse, ipse idem enarrat.

Wadd. ad ann. 1221. n. 49. de Con. Valenc. & n. 50.

Cœnobia construit Min. Joan. de Portre & Ivetta Uxor erigunt Con.

Wadd. ad ann. 1230. n. 24.

„ VIII. Summus Pontifex Alexander IV. cùm audisset Thomam
„ præfatum interceptum Astenses detinere captivum, ejus libertati stu-
„ dens anno MCCLVI. Leonoræ Angliæ Reginæ scripsit, ejusdemquè
„ Thomæ pietatem maximè laudavit, ex pluribus concessionibus factis
„ hospitalibus in Insulis erectis, & Monasterio Laudensi, nec non ex fun-
„ datione Monasterii Montium prò Minoritis in Hannonia constructi,
„ ut idem Guicenonius scripsit: quamobrem hoc Monasterium non antè
„ annum MCCXXXIV. sed post ædificatum fuit, cum scilicet (utsupra
„ dictum est,) Thomas Joannam Ferdinandi Viduam Gandavi duxerit
„ conjugem: quod ait Waddingus ex Gonzaga, Margaritam scilicet,
„ præfatæ Joannæ sororem uterinam, amplissimis sumptibus construxis-
„ se ad illud Monasterium Ecclesiam, eamquè consecrari curasse anno
„ MCCXXXIII. constare non potest, si, juxtà Pontificis testimonium,
„ Thomas asserendus est fundator: cùm eo anno de hujuscemodi rebus
„ nec fortè, vel minimum cogitaret innuptus. Hæc Margarita nupserat
„ Guillelmo Damperii, & Sancti Desiderii Domino, cui filium peperit
„ nomine patris vocatum Guillelmum, huicquè (defuncta Joanna an-
„ no MCCXLIV. diè v. Decembris, utsuprà visum est) Thomas reversu-
„ rus in patriam, omnia jura, quæ in Comitatu Flandriæ, & Hannoniæ
„ habebat, prò summa librarum sex millæ monetæ Artesie, annuatim
„ solvendarum, pro quà summa assignata fuerunt nonnulla quædam in
„ illis Provinciis, cessit, salvo sibi jure tituli Comitis Flandriæ, & Han-
„ noniæ, sua vita durante. Hanc cessionem non fecit Thomas Margari-
„ tæ, sed ejus filio, non antè annum MCCXLV. Porrò earumdem sex mil-
„ lia librarum annuarum facta cessio, pro sexaginta millia librarum turo-
„ nensium pretio, constat de anno MCCLVIII. coram sancto Rege Fran-
„ corum Ludovico, per publicum Notarium acceptato instrumento, à
„ Guicenone relato.

Thomas captivus ab Astensibus.

Vide ad ann. 1227.

Guicen. sup. citat.

Alexander IV. ejus studet libertati.

Margarita soror uterina Joan.

Guicen. cit. to. 2. fol. 96.

„ IX. His omnibus ritè perpensis, licèt non arrideat, Margaritam,
„ vivente sorore, Templum ad illud Cœnobium tam magnis sumptibus
„ (ut fertur) excitasse, ejusquè dedicationem eo tempore quo Waddin-
„ gus putat procurrasse; nihilominus cùm ejus publicæ famæ non sit
„ æquum detrahere, nec etiam unius honorem alteri tribuere sit ju-
„ stum, verisimili adherentes, puto Margaritam ab anno MCCXLV. quo
„ ipsa in comitatu Flandriæ cum suo Filio (juribus suis cedente Thoma,
„ ut suprà dictum est) dominium in comitatu Flandriæ & Hannoniæ as-
„ sequutam, præfatum Templum vel notabiliter resarcivisse, vel fortè,
„ eo diruto, aliud novum excitasse, illudquè consecrari curasse antè
„ annum MCCLXXIX. quo septuagesimum sextum ætatis annum agens
de-

„ decessit. At post annum MCCXLV. (incertus autem licet mihi sit constructionis & dedicationis annus) consecratum fuisse mense Aprili, & die Sancti Marci non detrecto, cum illius diei specialis in eo Conventu semper memoria perseveraverit: titulus verò consecrationis est Sancti Patris nostri Francisci & Margaritæ. Ceterùm Mons, sivè Montium Civitas primaria in Hannonia, à situ nomen habens, munitur triplici fossa & valido muro, fontes in ea vivi permulti, opes amplæ ex mercimoniis, opificiis, ac agricultura & canonicatu nobilium virginum sanctæ Waltrudæ ornatur, cujus Cœnobii locus omnis peramænus non procul à Trulla Fluvio, & quamvis urbs sit populosa, attamen quietissimos recessus habet pro his, qui pietatis, studiorumvè causa solitudine delectantur: quod autem magis locum commendat, est Religiosorum spectata vita, numerus ingens, & doctrina: plures etiam viri præclari ibidem floruerunt & florent.

Mont.C. describit.

Pet. Bert. in descrip. Hann. fol. 181.

ARGUMENTUM.

Celebratur Lugduni Concilium generale, & deponitur Fridericus, qui persecutionem excitat ubique in Franciscanos. Minoritæ missi ad Tartaros cum Legatione, cujus successus refertur; alii etiam prædicationis gratia illuc destinati; alii ad Bulgaros. Exponitur a Pontifice Regula. Guardianis Cathalaunensi, & Tornacensi conceditur facultas absolvendi diœcesanos, Clerum & populum a censuris per Metropolitanum latis. Fundantur aliqui Conventus, & conceduntur privilegia Apostolica.

I. Hoc anno celebratum Concilium Generale Lugduni, circa festum sancti Joannis Baptistæ, in quo proposito themate ex illo psalmi, *secundum multitudinem dolorum meorum*: quinque potissimum causas exposuit Innocentius convocandi Concilii. Prima fuit collapsa disciplina. Secunda insolentia Saracenorum, qui capta Hierosolyma, polluto Domini sepulcro, Orientalium Christianorum res omnes miscebant. Tertia periculum Imperii Constantinopolitani & schisma inveteratum Grecorum. Quarta rabies Tartarorum, quæ toti Europæ, excisa pene Hungaria, Russia, Polonia, Bulgaria imminebat. Quinta causa persecutio Friderici Imperatoris in Ecclesiam, ejusque Prælatos. Communi tamdem decreto exauthoratus est Fridericus; crux prædicata contra Infideles, Ecclesiæque hostes. Sanctus Ludovicus Rex Galliæ movet arma ingenti apparatu, & viribus in Palæstinam contrs Saracenos. Depositionem sui in Franciscanos severe ultus est ubique Fridericus, quod eam ex Pontificis sententia promulgarent, partesque Ecclesiæ non dissimulanter adstruerent. Præter alia gravamina, extracti ad unum omnes ex regno Siciliæ, ac Neapolitano. „ Hoc in Regno fratrem Simonem de Montesarchio, egregie Pontificis partes sustinentem, & potenti vocis virtute populos a Friderico avocantem, comprehendit, atque inandita sævitia, post octodecim genera tormentorum, divinas semper laudes canentem anno MCCXLVIII. jussit occidi. „ Nec securior eorum sors in Lombardia quicumque in manus tyranni Eccelini inciderunt; sexaginta Franciscanos necavit: universalis fuit persecutio, quaquaversum se diffudit Imperium, etiam in Germania, de qua hoc Chronicon MS. Saxoniæ. Fridericus II. per Lugdunense Concilium Imperio privatus furenter

Conc Lugd. *Psalm. 93. 19. Compendiator Paris.*

Causæ convocandi Concilii.

Fridericus II. exauthoratus.

Persequitur Franciscanos.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

B. Simon a Montesarchio a Frider. Imp. occisus.

Pansa in vita Innoc. IV.

Compilatio Chronol. inter historias Germaniæ ann. 1216.

Addit. ad Schafnabur. Chronicon Saxoniæ MS.

ter est, Fratres in Germania persecutus: unde asperrime sane miseris injecta sunt probra: multi ex locis suis in exilium ejecti, multi vinculis alligati, quidam etiam e medio sublati, qui Ecclesiæ auctoritati obedientes, tamquam filii justas piæ matris partes, contra rebellantium improbitatem viriliter defendendas susceperant: cum præter Fratres Minores, alii Religiosi ne mussitare quidem contra auderent. Tunc etiam temporis Sigfridus Moguntinus Archiepiscopus graves intulit Fratribus molestias.

II. Sunt qui in eo Concilio Lugdunensi adfuisse scribunt Tartarorum legatos, fide tamen constare nequit, nec is tum ad Religionem animus fuit indomitæ gentis, nec liber potuit esse accessus post illatas clades Pannoniæ, & Poloniæ. Hoc ergo sub Gregorio X. contigit, Fratrum Minorum ductu, & sollicitudine; quorum opera ad mollienda efferæ gentis illius corda usus est hoc anno Innocentius. Superioribus porro annis, bipartito agmine, velut inundatio per declivum, effusi in Asiam, atque Europam descenderunt. In Asiam duxit Barothonii Georgianam regionem, Armeniam superiorem ad Itoniam, usque Turcarum Regiam pervagatus, omnia ferro, & inceudio fœde pervastavit. Alia vero manus, Batone duce, maxima vastitate Hungariam, Poloniam, Russiam, Gazam, amplissimas Regiones affecit: nec suppetebat Christianis alia paris virtutis, cæsis Pannonibus, aliisque confinibus, quam opponerent (potissimum in schismate Imperii, & Pontificatus) ut de Europa actum pene timeretur, si cursum victoriæ, & cædis barbari continuarent; & quantumlibet recesserint, comportandi spolia, quam respirandi causa, aut laboris & belli tædio factum plures interpretabantur; cum nec in tanta colluvione fuerit restaurationi locus, nec cædibus, & spoliis gens assueta quiescere ullatenus videretur. Auctor est Bonfinius, quinquies centum millibus equitum movisse Bathum in Europam, expulsis primum Cumanis, tentavit simul reliqua, cujus votis ira numinis non defuit, peccatis excita Christianorum. Majorem luctum numquam experta est inferior Hungaria, ut vix reliquiæ ejus, velut naufragio collectæ superfuerint, tribus annis continua tempestate discerptæ. Hoc quartum cogendi Concilii motivum deploravit Innocentius, & quoniam humana omnia deficiebant, prædicationis hamo ad veritatem, & moderationem oberrantes abducere studuit. Varios ergo Prædicatores alios Franciscanos, alios Dominicanos, velut oves in lupos emittit. Scriptis ergo cum salutari admonitione litteris Regi, populoque Tartarorum, amandavit fratrem Laurentium de Portugall. cum aliis Franciscanis in eam messem III. Nonas Martii.

Excursiones Tartarorum.

Exercitus Bathi.

Excisio Hungariæ.

Missi ad Tartaros Franciscani.

INNOCENTIUS &c.

Regi, & populo Tartarorum viam agnoscere veritatis.

Regest.

Exponuntur mysteria vitæ Christi.

III. *DEi Patris immensa benignitas humani generis casum, quod primi hominis culpa corruerat, ineffabili respiciens pietate, ac illum quem diabolica prostrarat invidia, suggestione dolosa, volens ex caritate nimia misericorditer reparare, Filium suum unigenitum consubstantialem sibi de cœli excelso solio misit ad infimum mundi solum, qui præelectæ Virginis utero sancti Spiritus operatu conceptus, & ibi veste carnis indutus humanæ, indeque postmodum clausa maternæ porta virginitatis egressus, cun-*

ctis visibilem se ostendit. Humana enim natura cum esset rationalis, erat æterna veritate, tamquam optimo suo cibo pascenda; sed pœna peccati mortalibus detenta vinculis, ad hoc est diminutionis reducta, ut per conjecturas rerum visibilium ad intelligenda invisibilia niteretur, cibi rationalis creaturæ ipsius Conditori facultas, non sine commutatione, diminutione naturæ, ut visibilia sectantes, ad se invisibilem factus, visibilis revocaret, salubribus homines institutis informans, viamque vitæ, ipsis indice doctrina, demum demonstrans, dignatus est post sacræ conversationis exempla, & Evangelicæ instructionis eloquia, sub diræ crucis supplicio mortem pati, ut pœnali vitæ præsentis fine pœnam mortis perpetuæ, quam protoplasti posteritas ipsius incurrerat, transgressione finiret, & de amaro mortis calice temporalis hauriret homo vitæ dulcedinem sempiternæ; mediatorem namque inter nos, & Deum, & mortalitatem habere opportuit transeuntem, & beatitudinem permanentem, ut per id quod transit congrueret morituris, & ad id quod permanet ex mortuis nos transferret. Pro humani ergo redemptione generis se hostiam exhibens, illud suæ salutis hoste prostrato de opprobrio servitutis eripuit ad gloriam libertatis supernæ, sibi patriæ ostium reserando, & demum resurgens a mortuis, ac in cælum ascendens, Vicarium sibi reliquit in terris, cui animarum curam, ut earum saluti, pro qua suam humiliaverat altitudinem, vigilanter intenderet, & invigilaret attente, amoris ejus constantia, trinæ professionis argumento probata commisit, & tradens sibi claves regni cælorum, per quas ipse, suique per eum successores, potestatem aperiendi omnibus, ac claudendi ejusdem Regni januam obtinerent. Unde prædicti Vicarii, disponente Domino, nos licet immeriti, successores effecti, super omnia, quæ nobis ex injuncto incumberent officio, ad vestram, aliorumque salutem nostræ intentionis dirigimus aciem, ad hanc præcipue mentis nostræ destinamus affectum, circa eam diligenti studio, & studiosa diligentia vigilantes, ut errantes in viam veritatis educere, eosque lucrifacere Deo, sua nobis cooperante gratia, valeamus, Verum quia humanæ conditionis, renitente natura, uno eodemque tempore diversis locis præsentialiter adesse nequimus, ne ullatenus negligere videamur absentes, ad eos viros providos, & discretos transmittimus vice nostra ipsorum ministerio circa illos Apostolicæ servitutis debitum exsolventes; propter quod ad vos dilectum filium fratrem Laurentium de Portugalliæ, & socios ejus latores præsentium, Ordinis Fratrum Minorum, viros Religione conspicuos, honestate decoros, & sacræ Scripturæ scientia præditos, ut ipsum Dei filium Jesum Christum salutaribus eorum eruditionibus agnoscentes, suum gloriosum nomen Christianæ fidei observatione colatis, duximus destinandos. Ideoque universitatem vestram monemus, rogamus, & hortamur attente, quatenus eosdem Fratres pro divina, & nostra reverentia, imo potius nos ipsos benigne recipientes, & honeste tractantes, eisque super iis, quæ vobis ex parte nostra dixerint fidem indubitatam adhibere velitis, & cum ipsis de prædictis tractatum fructuosum habentes, providentis eisdem in eundo, & redeundo de securo conductu, & aliis necessariis, ut ad præsentiam nostram cum voluerint, tute valeant remeare. Memoratos autem Fratres, quos tamquam diu sub observantia regulari probatos, & plene in Scripturis sacris instructos, inter alios præelegimus, quia utiliores vobis fore credimus, tamquam Salvatoris nostri humilitatem sectantes, ad vos duximus transmittendos, etsi putassemus quod fructuosiores, & gratiosiores vobis existerent, vel aliquos Ecclesiarum Prælatos ad vos aut potentes alios misissemus. Dat. Lugd. III. Nonas Martii anno II.

Christi Vicarius in terris.

Commendatur fr. Laurentius, & socii.

IV. Fra-

Fr. Jo. de Plano Carp. Legatus mittitur.

IV. Fratrem item Joannem de Plano Carpini socium olim beati Patris Francisci, virum magnæ fidei & disciplinæ tractandæ inter Christianos & barbaros pacis legatum, cum sociis destinavit, & scriptis sequentibus. Fuit in rebus agendis perquam idoneus, primus Custos Saxoniæ, mox Provincialis Teutoniæ. Ordinem propagavit in Bohemia, Hungaria, Norwegia, Dacia, Lotharingia: missus deinde in Hispaniam anno MCCXXV. nunc autem ad Tartaros, hoc litterarum exemplari ad pacem, & humilitatem eos est adhortatus.

INNOCENTIUS &c.

Eisdem Regi, & populo Tartarorum.

Cum non solam homines, verum etiam animalia irrationalia, nec non ipsa mundialia elementa machinæ quadam natura fœderis, sint unione conjuncta, exemplo supernorum spirituum, quorum agmina universorum Conditor, perpetua pacifici Ordinis stabilitate distinxit, mirari non immerito cogimur vehementer, quod vos, sicut audivimus, multas tam Christianorum, quam aliorum regiones ingressi, horribili eas desolatione vastastis, & adhuc continuato furore depopulatrices manus ad ulteriores extendere non cessantes, soluto cognationis vinculo naturali, nec sexui, nec ætati parcendo, in omnes indifferenter animadversionis gladio desævitis. Nos igitur pacifici Regis exemplo, cunctos in unitate pacis sub Dei timore cupientes, universitatem vestram monemus, rogamus, & hortamur attente, quatenus ab impugnationibus hujusmodi, & maxime Christianorum persecutionibus penitus desistentes, super tot, & tantis offensis divinæ majestatis iram, quam ipsarum exacerbatione vos non est dubium graviter provocasse, per condignæ satisfactionem pœnitentiæ complaceatis; nec ex eo sumere debetis audaciam amplius sæviendi, quod in alios potentiæ vestræ, sævente mucrone, Omnipotens Deus diversas ante faciem vestram subjerni permisit hactenus nationes, qui nonnumquam superbos in hoc seculo corripere ad tempus ideo prætermittit, ut humiliari neglexerint per seipsos, eorum nequitiam & punire temporaliter non postponat, & nihilominus in factum gravius ulciseatur. Et ecce dilectam filium fratrem Joannem, & socios ejus latores præsentium, viros Religione conspicuos, honestate decoros, & sacræ Scripturæ scientia præditos, ad vos propter hoc duximus destinandos, quos divina reverentia, imo potius nos in ipsos benigne recipiatis, & honorifice pertractetis, fidem iis super iis, quæ vobis ex parte nostra dixerint, adhibendo, & cum ipsis super prædictis, & specialiter de iis, quæ ad pacem pertinent, tractatum fructuosum habentes, nobis quid vos ad gentium exterminium moverit aliarum, & quid ulterius intendatis per eosdem Fratres plenarie intimetis, providendo ipsis in eundo, & redeundo de securo conductore, & aliis necessariis, ut ad præsentiam nostram tute valeant remeare. Memoratos autem Fratres, quos tamquam diu sub observantia regulari probatos, & plene Scripturis sacris instructos inter alios praelegimus, quia utiliores vobis fore credidimus, tamquam Salvatoris nostri humilitatem sectantes, ad vos duximus transmittendos, & si putassemus quod fructuosiores & gratiores vobis existerent, vel aliquos Ecclesiarum Prælatos ad vos, aut potentes alios misissemus. Datum Lugd. III. *Nonas Martii anno* II.

V. Frater Anselmus, seu ut alii Aschelinus, cum duobus sociis Ordinis

dinis Prædicatorum in eamdem Provinciam est ablegatus ad eos, qui descendebant in Asiam. Male quidam utramque legationem confundunt, seu unam faciunt, sicut ex utriusque progressu & successu constat: ter gesta fratris Anselmi seu Aschelini describsit frater Simon itineris socius, & laborum particeps: observavit & frater Joannes quæ sibi & suis contigerunt, simul cum moribus Tartarorum, partim experientia, partim ex aliorum fide. Utrumque fideliter transcripsit Vincentius Bellua-censis; ex eo Antoninus, & alii, ex quibus eam quoad nostros attinet, variato paululum stylo, comprehendemus.

Missio Fratrum Prædicatorum.

Vincentius. Antoninus. Blondus. Marianus. Paulus Æmil. Genebrardus, & alii.

VI. Frater Joannes cum sociis (inter quos fuere etiam quidam Legati Alemaniæ Cardinalis servi, eorum obsequiis necessariis deputati) progressus in Bohemiam, ut inde itineris, & aliorum tutius rationem iniret, exceptus est a Rege Bohemiæ, alias sibi familiari, & communicato consilio, suasit pius Princeps, ut iter per Poloniam, & Russiam legerent. Transmisit ergo eos ad ducem Silesiæ Boleslaum nepotem suum, provisis necessariis expensis, & securo conductu; Boleslaus alias etiam familiaris, & propensus in Fratres, exemplum patrui secutus, eos curavit per fines suos deduci ad Conradum ducem Lantisciæ, cujus tum hospes fuit Wasilico Dux Russiæ, qui eosdem plene informavit de statu, & progressu Tartarorum, tum inde Legatis, quos ad ipsos destinavit, reversis, nihil æquæ terruit pauperes Christi, quam quod munera offerre tyrannis, & Principibus in tanta inopia deberent: eo tamen intellecto, qui alias reliqua, tum ipsam contemnunt necessitatem, distractis iis, quæ in tanti itineris subsidium fidelium pietas est elargita. Curarunt ergo emi varias pelles ad usum castrensem, & indumenta, in pretio habitas a barbaris. Hoc audito dux Conradus cum uxore, Episcopo, aliisque nobilibus plures liberaliter contribuerunt, quorum præcibus Dux Wasilico eos propriis expensis secum in Russiam conduxit, & aliquot dierum mora detentos refecit: rogarunt interim, Synodum Episcoporum convocari, egerunt de unione cum Ecclesia Romana, præsentatis ad hoc suæ Sanctitatis mandatis, instructione, & litteris, quibus Ruthenos ad Ecclesiam abdicato schismate, invitabat; sed in absentia Ducis Danielis, ejusdem Wasiliconis fratris res cœpta non potuit perfici, omniaque in regressum rejecta sunt. Daniel tum agebat cum Batbi apud Tartaros. Dato itineris Duce eos Wasilico dimisit Kioniam Metropolim Russiæ, non sine imminente a Luchucanis, qui itinera obsidebant periculo, securi a Ruthenis, qui maxima pars excisi pene sunt per Tartaros. Danilone licet ad mortem usque infirmati, ne quid detrimenti mora inferret, traha seu vecte, per nivem, & rigente bruma advecti sunt Kioniam, quam tunc millenarius seu chyliarcha quidam Tartarus insedit. De itinere instruxit, equos mutandos suasit, assumendos autem Tartaricos, qui obducto ubique campo, pabulum nivibus sepultum unguibus suffodere didicissent, eum nec aliunde neglecto apud Tartaros, omnis ejusmodi provisionis usu, possent sustentari. Relictis ergo pristinis equis, duobusque ad custodiam servis donatus ex Fratrum paupertate, chyliarcha, alios conductitios, & comites itineris dedit, inde duorum dierum itinere pervenerunt Conomem villam Tartarorum secundo post Purificationem die, octavo & amplius a missione sua mense, inde datis a præfecto equis, & conductu, delatis ad alium locum cui præfuit scelestus quidam Micheas, muneribus tamen placatus, eos deduci curavit ad primam Tartarorum stationem, quam ingressi sunt feria sexta post diem cinerum. In hospitium armati irrue-

Itinerarium, & successus Franciscanorum.

Agunt de unione cum Ruthenis.

Infirmati conquiescunt.

Kionia metropolis Russiæ.

Prima Custodia Tartarorum.

irruerunt Tartari vociferantes, & quinam essent percunctati: Responderunt a sanctitate Domini Papæ Legatos venire, & truces postmodum, cibo oblato, velut rabidos cicurarunt canes.

Ratio itineris manifestatur Tartaris.

VII. Sequenti die occurrunt Præfecti,& majores,rationem itineris,quinam, & unde venirent sciscitati. Quibus ex argumento litterarum Pontificiarum summarie responderunt, se Domini Papæ, qui Pater est Christianorum, nuncios esse ad Regem, Principes, populumque Tartarorum, mandata de mutuo fœdere, ac pace concilianda deferre. Pontificem ipsis bene esse, & agnitionem veritatis cupere, ac peroptare ut fidem Christi, sine qua non est salus, recipiant, & populo Christianorum aggregentur. Plurimum admirari super tanta strage ab ipsis commissa Hungarorum, Morauorum, Polonorum, a quibus nec læsi, nec lacessiti sunt; suadere, ut Dei ostensam vereantur, ac de præteritis agant pœnitentiam, de futuro abstineant ab ejusmodi incursibus, rogans insuper, ut rescribant super præmissis, animumque suum declarent. Quibus auditis Tartari responderunt, transeundum esse ad Corinzam, *nomen est Ducis*. Acceptis ergo muneribus, equos, & itineris duces ministrarunt, præmisso cursore, qui de adventu, & Legationis summa Ducem admonerent. Hic excubat contra Occidentales, ne quid inde ex improviso ingruat; expedita sexaginta armatorum millia ducit. Recepti apud Conitiam in castra: & rogati, primum per Ducis procuratores responderunt, Pontificem munera nulla pro tunc misisse itineris periculo, & incertitudine; se tamen de expensis viæ subtracturos honorarium Duci offerendum. Ad colloquium admissi, eadem quæ supra exposuerunt, admoniti prius, ne cardinem ullatenus calcarent quod Religioni, & reverentiæ Tartaris illud sit. Obtulerunt litteras Pontificias, defuit tamen idoneus interpres, qui eas transferret, quantumvis Kionia conductum haberent. Assignati igitur equi ductoribus tribus Tartaris, qui ad Ducem Bathi eos comitarentur. Hic secundus ab Imperatore habetur, & superioribus annis invasit Hungariam. Secunda feria post primam Dominicam Quadragesimæ se itineri commiserunt. Ter, aut quater in die equos mutabant velocissimos, tota die pleno cursu properantes, & aliquoties etiam de nocte, vix tamen feria quarta majoris hebdomadæ iter confecerunt. Pertransierunt totam Cumanorum patriam, terram planam; quam quatuor magna flumina longis intervallis secant, primum fines discernit Rusciæ, & vocatur Nepar: ejus ripam ex parte Rusciæ insedit dictus Coniza, & alius eo potestate major dictus Monsii, cum subjecto agmine ad campestria diffusus. Secundum appellatur Don, illud incolit Bathi gener. Tertium amplum est, vocatur Volga, ubi sedes est Bathi. Quarti nomen est Laes, quod hinc inde a duobus Chiliarchis custoditur. Hi omnes pastorum mores, & vitam sectantur, hyeme ad mare, & loca calidiora descendunt, æstate vero petunt montes, & umbram. Flumina illa piscibus abundant, exonerantur in mare magnum, quod Græcis brachium sancti Georgii appellatur; littus autem maris plurimis diebus obequitarunt per glaciem periculi non expertes. Præcurrerant duo Tartari, qui de eorum adventu prænunciarunt. Pervenientes tamdem, a statione Bathi tertio milliari, seu una leuca disjuncti sunt. Dum admitterentur ad colloquium inter accensos in via rogos jussi sunt pertransire. Fratres Religione primum moti id negarunt, verentes ne falsi cultus quidpiam subesset, sed postmodum instructi, nihil tale pertentari, solum veneni infectionis, aut doli, per hos recepta Tartarorum consuetudine removeri suspicionem, an-

Corinza dux excubat contra Occidentem.

Terra Cumanorum.

Perveneruntad Ducem Bathi.

annuerunt, declarantes evacuandæ suspicionis causa se consentire, cultum autem, vel superstitionem nequaquam intendere. Coram admissi, causas adventus sui exposuerunt; proferunt litteras Pontificias, & poscunt idoneos interpretes, qui eas fideliter transferrent; feria sexta Parasceves translatæ sunt fideliter litteræ Pontificiæ in Tartaricam, Ruthenam, & Arabicam linguam, eas diligenter legit Bathi, & singula adnotavit. Hic præ reliquis quos transierunt speciem Regalis eminentiæ, & magnificentiæ præ se ferebat. Tentoria ejus ex tela confecta sunt ampla satis, & magnifica, ea fuere Regis Hungariæ Belæ, tribus ab hinc annis inter alias Regni gazas direpta. Portis ejus assistebant custodes, qui distributis officiis, aulicam servabant Echonomiam. Eminentiori loco velut elato throno simul cum uxore sedebat, reliqui dehinc Duces humilioribus sedibus, in medio consident tam filii, quam fratres; reliqui deinceps humi a dextris viri, a sinistris fœminæ; Fratres a sinistris locati sunt, qui inter Tartaros, venientibus legatis, honor observatur, quamvis in aula Imperatoris jussi sunt a dextris sedere. Sub vesperam dimissi impransi; una milii scutella eaque semel, prima scilicet nocte donati, liberalitatem Principis exhauserunt, cui plus donasse opportuit. Sequenti mox die, quæ incidit in Sabbatum sanctum, vocatis ad tentorium Principis, obvius fit procurator ejus, indicans decretum esse negotii summam e beneplacito Imperatoris Cuinæ pendere. In Tartariam proinde transeundum esse, relictis interim ibi aliquibus sociis, qui cum litteris Principis reversuri essent ad Pontificem. Id ita conclusum; Fratres etiam Joannes, & Benedictus suas conjunxerunt, cum totius itineris relatione, sed latores inde ad Montium Ducem regressi, ab eo in adventum denuo Fratris Joannis ex Tartaria detenti sunt. Bathi aula.

VIII. Dominica Resurrectionis, salutatis sociis, nec sine anxietate, nescientes an in vitam, aut mortem pergerent, oblatos equos conscenderunt: ita quidem labore, & inedia confecti, ut vix seipsos regere possint, aut equitare. Tota porro Quadragesima, aliisque jejuniorum diebus difficillima, & maxima itinera excurrentes, solo milio, & sale sustentabantur, atque aqua, quam nive & glacie liquefacta exprimebant. Quod supererat Comaniæ octo continuis diebus sunt permensi, mox ingressi terram Kangitarum, eam usque ad ascensionem Dominicam triginta duobus diebus percurrerunt. Terra est sicca, expers aquæ, a paucis proinde tum habitata: ejus incolas, sicut & Comanos, occupatis eorum sedibus, deleverunt Tartari; nihil autem frequentius occurrebat, quam excisa cadavera, evulsa cranea, præteritæ stragis fœda & luctuosa monimenta. Hinc occurrit patria Bisemmorum, qui lingua Comania loquebantur, secta erant Saraceni. Hic passim inveniunt maximarum urbium ruinas, diruta castella, villas depopulatas, & desertas, hujus Dominus appellabatur Altisoldanus, cum tota stirpe, & a Tartaris est excisus. Terra maximis, & altissimis montibus exurgit: a Meridie prospicit Hierosolymam cum Palæstina, terraque Baldai, atque Saracenos, quorum finibus imminebant duo principes Tartari Germani, Burin & Cadan, nepotes Chingiscam I. Imperatoris Tartarorum, filii Thiadax. Ab Aquilone vero terram habet nigrorum Kythaorum, & Oceanum; eam incolit Siban frater Bathi. Plurium dierum spatio ab Ascensione Domini usque ad XVII. Junii hanc emensi terram nigrorum Kithaorum proxime legerunt; in ea Curiam excitavit Imperator cujus Præfectus, convocatis magnatibus Civitatis, duobusque Re-

Transeunt in Tartariam.

Eorum labores.

Terra Kangitarum.

Strages Comanorum & Bangitarum.

Patria Bisemmorum.

Ejus descriptio

Terra Kithaorum.

Regis filiis, applausum more gentis hospitibus, & Legatis assuetum, exhibuit. Inde digressi ad ripam maris, occurrit exiguus collis sedes Æoli, in cujus visceribus venti tota æstate atroci murmure congrediuntur: sed mox hyeme ad excidium, & terrorem prætereuntium angusto meatu, qui summo vertice patet, erumpunt. Secus dicti maris ripam pluribus diebus obequitarunt, quod angusto extenditur alveo, pluribus scatens insulis. Declinantibus ad dexteram, antiquissima Tartarorum se Curia primum ostentat, quam defuncti Imperatoris una uxorum inhabitavit, & rexit: majorum porro memoriæ, & cultui statutum est inter Tartaros, ne defuncti principis extinguatur nomen, domus, aut familia, sed ejus uxori committatur, ceu dote assignatis impensis, & vectigalibus. Non fuerunt admissi in Curiam, quia necdum Imperatorem Cuinæ salutarant, extenso tamen non longe procul tentorio, eos caute excipientes una detentos die refecerunt Præfecti. His salutatis, in vigilia sancti Petri & Pauli patriam Naimanorum intrarunt. Incolæ erant pagani sectantes pluralitatem Deorum, Tartaris moribus conjuncti, animo discrepantes, a quibus deleti sunt cum Kythariis. Terra inæqualis, pascuis idonea, & subjecta Aquiloni, & brumæ ardente canicula nonnumquam riget; unde in ipso SS. Apostolorum die ubertim ningebat. Hanc multis diebus, & magna festinatione excurrerunt, quos mox vera & antiqua Tartarorum, qui Mongalli dicuntur, patria excepit, & vix tamdem in festo sanctæ Mariæ Magdalenæ ad Curiam Tartarorum pervenerunt, licet mutatis quinquies in die, quantum ferebat velocitas equorum, qui pernicissimi sunt, sine mora properarent, tota die sæpius jejuni. Hæc festinatio ex mandato Tartarorum fiebat quo interessent Legati coronationi Imperatoris, & Comitiis, in quibus maxima gentis splendebat potentia, quam ad suos reversi possent referre: appetitus porro famæ etiam in sordibus, & inter barbaros viget, & suum quisque aliis non modo præfert, sed præferri ab aliis cupit.

Sedes Æoli. — Curia Tartarorum, & consuetudo. — Patria Naimanorum. — Causa festinationis.

IX. Cum pervenissent ad Curiam Imperatoris Cuinæ, curavit iis seorsim ab aliis assignari hospitium, honestius quidem, quam ut aliis Legatis præparari solebat; ad colloquium tamen non admisit, quia necdum electus imperio se ingessit; præmissa tamen ad ipsum fuit litterarum interpretatio per Ducem Bathum, scriptis etiam iis, quæ de itineris causa Fratres pridem retulere præsenti. Post sextum diem Fratres ad matrem remisit, ubi comitia inibant Duces. Viderunt tentorium ex alba purpura, capacissimum, & circumextensum, ubique tabulatum, excelsum, duabus portis apertum, quarum una soli patebat Imperatori, nec alii cuipiam. Alteram armati hinc inde obsidebant; & aversis dumtaxat fiebat ingressus. Duces in tentorio conveniebant, atque de rebus Imperii ad meridiem usque discurrebant; a meridie autem incipiebat compotatio lactis jumentini in maxima copia, & ingluvie. Inter barbaros autem legis, & fidei ignaros ea fuit Sedis Apostolicæ reverentia, ut ejus nuncios intra tentorium auctos solos admiserint, quamvis simplices, & pauperes, a quibus lucrum expectabant nullum. Geroslaus autem Dux Rusciæ, plures que alii Rythaorum, & Solangorum, duo etiam filii Regis Georgiæ, nuncii Califi de Baldac Soldani, alii etiam plusquam decem Soldani, & in universo Legatorum, ut ferebatur, qui munera, & censum deferebant, ultra quatuor millia, foris stabant, & extra tentorium & tabulatum locatis ministrabantur escæ, & lac jumentinum, quod ibi in deliciis habetur. Fratribus autem, qui ejusmodi lautitiis, stomacho in-

Excepti in Curia Tartarorum. — Remissi ad Imperatricem. — Mores Tartarorum, & ingluvies. — Nuncii Pontificis aliis prælati.

insuetum pondus refugiente, libenter cedebant, honoris gratia, cervisiam propinabant, & gratiam se prestare existimantes, officiose urgebant, ne parcius biberent; intelligentes tamen id onerosum esse religiosis, cessere. Post aliquot hebdomadas ad aliam stationem, quarta inde leuca distantem, in planitie intra montes sitam transitum est. Dicta est Sirorda, id est, Curia aurea, nec immerito (nisi præter usum sit, tentorium curiæ appellatione indigitare) columnæ ubique laminis aureis cælatæ splendebant, juncturæ fixis aureis clavis omnes inibant. Hic sublimandus erat Cuinæ, & in throno primum adorandus in festo Assumptionis beatissimæ Virginis, nisi tanta grandinis copia intervenisset, quæ mox resoluta, pluribus exitio fuit, absorptis torrentis instar repentina inundatione. In festo ergo die sancti Apostoli Bartholomæi contigit, præmissis quibusdam preculis, versus meridiem procedentibus sacrificulis, reliquis genuflexis, præter religiosos fratrem Joannem & socios, qui vim aut institutum formulæ, quidve incantationis, seu falsi cultus ingerebat, ignorantes, eidem deferre noluerunt, sicut nec Imperatorem in trhono reliquorum exemplo adorare, cum ejus non fuerint subditi.

Mutata statio.

Curia aurea.

Cuinæ Tartarorum Imperator sublimatus.

X. Electus & sublimatus in trhronum videbatur XL. annorum, aut ad summum XLV. vir mediocris staturæ, prudens, sagax, & tantæ moderationis, & gravitatis tenax, ut raro, aut numquam riserit, aut circumspectæ maturitatis vultum principe dignum, vel id minimum animi gratia deposuerit. Dicitur indixisse bellum omnibus Christianis, quantumvis Græci clerici, qui Curiam ejus incolebant, spondebant fore Christianum; nec inane expectationis id signum fuerit, quod ante tentorium Collegium Sacerdotum divinis Officiis ex Græcæ Ecclesiæ consuetudine vacantium, datis expensis, fovebat. Hic acciti sunt ad Imperatorem Fratres, scripta, & publice coram Imperatore, & Ducibus nomina recitavit Gingai prothonotarius; accersiti, & alii nuncii, sed pauci intra tentorium recepti. Primi inter reliquos Fratres statuebantur, post eos Dux Geroslaus. Hic invitatus a matre Imperatoris, veneno interiit. Possidet Russiæ partem, quæ Suldal appellatur. Inde ad alium locum itum, ubi Imperator a matre sua separatus est; eidem denuo sistuntur frater Joannes, & socii, sed remissi sunt per eum ad matrem, ne testes adessent, cum per eos dies bellum Occidenti indicerent: regressi ergo denuo ad Imperatorem Fratres, hæserunt in Curia pene per mensem, quorum inediam aurifaber Ruthenus interim sublevavit. Expensæ porro, quæ ex parte Imperatoris assignabantur, vix per diem sufficiebant, nec aliunde, deficiente foro, provideri quidpiam potuit. Vocati tamdem ab Imperatore per protonotarium, edixit, ut scriptis agerent, suamque mentem, ac negotia porrigerent. Id factum est. Interrogati deinde, an quispiam apud Pontificem fuerit characteris, seu Tartaricæ, Ruthenicæ, aut Arabicæ linguæ peritus. Cum talium linguarum usum Pontificiis esse negarent Fratres, expedire tamen dixerunt, ut lingua Tartarica litteræ darentur, quas per Saracenos interpretatas transferrent ipsi Fratres in linguam Latinam, & utramque tam epistolam, quam interpretationem deferrent ad Pontificem. In festo sancti Martini, Kadach totius Imperii procurator Kingay, & Bala cum notariis accesserunt ad Fratrum hospitium, eisque litteras Imperatoris de verbo ad verbum diligenter interpretati sunt, clausulam per clausulam reddentes: Fratres autem in lingua Latina excipiebant, & singulas clau-

Ætas, & dispositio Imperatoris.

Collegium Sacerdotum alebat.

Dux Geroslaus veneno extinctus.

Scribitur ad Pontificem.

clausulas iterum reddebant saracenice, seu arabice, jubentibus Tartaris, ut experimentum fieret, si interpretatio fideliter, & sine errore fieret. Unde inter Fratres fuisse, qui Saracenorum linguam callebat, tametsi eam forte non legeret, crediderim; alioquin non capio, quomodo a Saracenis interpretatam epistolam Latine exciperent, cum illi Latinam linguam non callebant.

Respuunt Fratres ob varias causas legationem a Tartaris ad Pontificem.

XI. Proposuit Tartarus, suos etiam nuncios ad summum Pontificem una dirigere, si id Fratres postularent; sed hi pluribus de causis id consultum esse non putarunt. Primo, ne tantis Christianorum visis, & auditis discordiis, magis animarentur in Europam bellum movere. Secundo, timebatur, explorandi causa mitti, sub prætextu legationis. Verebantur tertio ne, eis invitis, in itinere lapidarentur a turbis, superiorum temporum, ac malorum acerbatis memoria; nam & duo servi Legati Germaniæ, quos ad eum Fratres cum litteris remittebant habitu Tartarico, vix mortem evaserunt, nec progredi licuit, nisi mutata veste. Nec alioquin operæ fecissent, cum specialia non deferrent mandata, præter ea, quæ litteris continebantur. Hisce de causis non probabant Fratres eorumdem missionem; licet id Tartaris non insinuarent; urgentibus tamen, ut Legatos ipsi ab Imperatore postularent; responderunt, hoc sua non referre, sed Imperatoris, si mittendos judicaret; ipsi salvum conductum præstarent, quantum liceret, & cum Dei auxilio possent.

Dimissi Fratres regrediuntur.

Itineris difficultates.

Excepti Kioviæ & per totã Russiam.

XII. Sic tamdem sine Legatis dimissi ad Imperatoris Matrem, & ab illa donati singuli purpura una, & pellicea veste obducta pellibus vulpinis, tota hyeme regressi, & sæpius in aperto campo, & nivibus dormientes multa passi, vix tamdem in festo Ascensionis Domini ad Bathi ducem pervenerunt, a quo conductum accipientes, cum aliud scribere nollet ad Pontificem, recedentes eo salutato, sabbato infra octavam Pentecostes pervenerunt ad Montii Principem. Hic assumptis sociis, ac servis, Cornisam perrexerunt, qui eis comites assignavit duos Cumanos, qui sexto die postquam Tartarorum novissima custodia egressi sunt, eos salvos duxerunt Kioviam IX. vel X. Junii. Eis occurrunt Kiovenses cum maxima exultatione, tamquam a morte suscitatis congratulantes, nec secus per Russiam, Poloniam, Bohemiam recepti. Wasilico dux, & Daniel frater ejus solemni apparatu exceptos, octo diebus detinuerunt, quibus cum interim tractarunt, quæ ad abnuendum schisma, & perfectam unionem spectarent, Rutheni autem confirmarunt, quod alias in ea materia per Legatum suum actum est, novosque nuncios cum litteris ad Pontificem una cum Fratre Joanne, & sociis destinarunt. Post duos annos MCCXLVII. regressus est frater Joannes, & socii ad Pontificem.

Legato Ruthenorum secũ conducunt.

Quo primum anno frater Ascelinus, cum sociis pervenit in exercitum Tartarorum in Perside, festo translationis sancti Patris Dominici, ibique sub variis vexationibus, & laboribus annum unum magna constantia, & patientia hæsit, mox dimissus, rediit cum litteris, & nunciis Barothonii Ducis, postquam tres annos & septem menses toto itinere consumpsisset. Exemplar litterarum exscripsit Vincentius capite 51. nihil aliud præter insolentiam, & typum barbaricæ superbiæ continent.

Errores refutantur cujusdã circa præsentem historiam.

XIII. Quidam modernus Ecclesiasticæ historiæ scriptor huic legationi plures errores commiscet, prætexens ex Vincentio, Antonino, Plato, & aliis (apud quos frequens est ejus memoria) narrationem excerpsisse, cum illi nihil minus scripserint: inter reliqua asserit, Ascelinum

linum sociis fratre Joanne de Plano, ac Benedicto Minoritis, postquam in Tartarorum conversione non contemnendam operam posuisset, in intima Persidis penetrasse, & legatione pro Christo functum, martyrio tamdem, simul cum iis duobus occubuisse. Cum utrique horum salvi ad Pontificem rediissent, & diversis itineribus, ac regionibus fuerint disjiti. Nec ipsi ejusmodi legationis historiæ fructum conversorum paganorum ullum commemorant, quamvis singula pene occurrentia diligentissime adnotarint. Ideo verba Hieronymi Plati de fructu Franciscanorum inter Tartaros, non ad Fratrem Joannem Planum, ac socios referenda sunt. Legationis, non missionis titulo, ad eos transierunt, sed ad alios qui missi sunt superioribus litteris, ut opus conversionis, & prædicationis inter ipsos perseverantes, ac permanentes non intermitterent. Sic Platus: *Iidem*, supple Franciscani, *etiam ad Tartaros, neque semel adierunt primum ab Innocentio IV. missi anno* MCCXLV. *quo tempore cum magnus hominum numerus Evangelium admisisset; paulo post multo plures illuc operarii destinati, Monasteria multa instituta, denique res Christiana feliciter prorsus administrata.* *Hierony. Platus de bon. stat. rel. lib. 2. cap. 30.*

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

„ XIV. Paulus Pansa in vita Innocentii a se conscripta refert, Joannem hunc, Benedictum Polonum, & reliquos socios ad Pontificem anno MCCXLVII. regressos, narrasse Imperatorem ab eis instructum, erga fidem Catholicam valde propendisse, magnamque eis spem ingessisse ejusdem infra breve tempus amplectendæ, & vere postea amplexum fuisse, paulo infra recenset. Ab eo insuper donaria, & vestes pretiosas dicit ad Innocentium transmissa, & Pontificem propter ejus legationem ideo prudenter, & fœliciter peractam, eum secum per menses tres retinuisse, & Antistitem Antibarensem instituisse, eaque verba illi dixisse. Benedictus sis a Domino, & a me ipsius Vicario, video enim in te vere compleri vocem illam sapientis: *Sicut frigus nivis in die messis, ita Legatus fidelis ei, qui misit eum: animam illius requiescere facit. Euge ergo serve bone, & fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam*. Deinde narrat Joannem a Pontifice missum ad sanctum Ludovicum Regem, jam paratum ad expeditionem Terræ sanctæ, ut parumper transfretare differret, donec constaret, quomodo Pontifex defendere se posset a minis, & feritate Friderici Imperatoris propter recentes victorias contra Pontificios insolescentis. Postremo addit, post Joannis hujus obitum, substitutum ab Innocentio in Sede Antiborensi fratrem Laurentium Minoritam; fortassis illum ipsum Portugallensem, quem paulo antea diximus ad Tartaros ablegatum.

Joann. a Plano Carpini fit Archiepisc. Antibarensis. *Prov. 25. v. 13. Matth. 25. 21.* *Succedit frater Laurentius.*

XV. Neque ad Tartaros dumtaxat, prædicandi Evangelii causa, misit Innocentius Franciscani Instituti professores, sed etiam reducendo Regi, & populo Bulgarorum, qui ab antiquo quidem primo fidem a Sede Apostolica acceperunt; sed mox ad schisma, & errores Græcorum defecere, quibus ut recte deinceps, & ex vera sententia ad gremium Ecclesiæ redeuntes, saperent, dedit Lugduni sequentes; hortatus similiter, ut ad Tartaros, aliosque infideles liber & securus fieret transitus Franciscanis. *Franciscani in Bulgariam missi.*

IN-

INNOCENTIUS &c.

Illustri Colomanno in Bulgaria imperanti Deum diligere & timere.

Litteræ ad Regem Bulgariæ. XVI. Cum simus super Apostolicæ Sedis specula constituti, vehementer dolere cogimur, & turbari cum a capite membra quædam videamus esse divisa, suæque divisionis damnum, tamquam mortificata non plangere, nec sentire. Nempe orthodoxorum neminem credimus, jam latere, unum in terris caput esse tantummodo, ex quo totum corpus contexi-
(Unum Ecclesiæ caput.)
tur militantis Ecclesiæ, rerum id exigente natura, quæ corpus si habuerit duo capita, indicat monstruosum. Probat hoc idem ratio exemplaris æterni, juxta quod militantem Ecclesiam sub utroque tempore disponendam, per
Heb. 8. 5. instructionem Evangelicam didicit Legislator, Paulo Apostolo referente; vide, facito omnia juxta exemplar, quod tibi in monte monstratum est, ubi divina dispositione hierarchiæ per media, ultima, ipsaque per primam mediatori omnium convertuntur, quod imitandum fore necessario peregrinanti Ecclesiæ scriptura sacra tam figuris, quam testimoniis asserit, atque pro-
(Variis notatur figuris.)
bat. Unus Adam deputatus ad custodiam Paradisi, unam est sortitus uxorem, unum Dominum Jesum Christum in justitia, & veritatis sinceritate creatum, ejusdemque unum in terris Vicarium, & unicam ejus sponsam
Eph.5.32. Ecclesiam præfigurans, Doctore gentium attestante: sacramentum hoc, inquit, magnum est, ego autem dico in Christo & Ecclesia. Lamech vero, quod humiliatum significat, dum uxorem unam divisit in duas, sanguinarius est effectus, & virum in vulnus suum occidit, ad instar cujus, qui Ecclesiam scindunt occidunt animas parvulorum. Deinde salutis arcam tantum unam fuisse legimus, quæ cuncta vastante diluvio, super unius Patriarchæ remigis potentatu paucas animas sub perfectionis numero reservavit. Facti
1. Pet. 3. 20. cujus mysterium pastor Ecclesiæ Petrus Apostolus tangens ait: In arca Noe pauci, id est, octo animæ salvæ factæ sunt per aquam, quod & nos nunc similis formæ salvos facit baptisma. Ipsa etiam veritas gentium vocationem
Joan.10. 16. prædicens asseruit, quod in ovili suo unus tantum debeat esse pastor, fiet, inquiens, unum ovile, & unus pastor. Ad hoc ovile Paulus ipse divina clementia revocatus docet, & prædicat, unum caput esse tenendum fide pariter, & amore. Unde schismaticos, & ab unitate corporis Ecclesiæ per inobedientiam recedentes notans, vitandosque insinuans, ait: Nemo vos sedu-
Colos.2.18. cat volens, in humilitate, & religione, quam non vidit angelorum ambulans frustra, inflatus sensu carnis suæ, non tenens caput, ex quo totum corpus per nexus, & conjunctiones subministratum, & constructum crescit in augmentum Dei. Nulli fideli venit in dubium, quin ipse Christus sit pastor Ecclesiæ, atque caput non tantum militantis, sed etiam triumphantis, qui secundum carnis assumptæ naturam, mortem pro suis ovibus subiturus, & post resurrectionem ad Patris dexteram ascensurus, ut quo caput ibat, membra se ire sperarent, ne corpus peregrinantis Ecclesiæ, propter corporalem ipsius absentiam, videretur acephalum remanere, sibi
Vicarius Christi Petrus. successorem substituit Vicarium specialem, non quidem Jacobum, aut Joannem, qui columnæ videbantur esse, non Paulum legis scientia præditum & doctrina, ut non glorietur omnis caro in conspectu ejus, sed Simonem, quem & Petrum cognominavit. Hunc itaque suarum ovium Pastorem substituens, universalem in terris earumdem pascendarum curam indistincte commisit, eidem tertio dicens: Pasce oves meas, cui ex prærogativa speciali, ut nobis

bis ipsum caput post se fore totius Ecclesiæ demonstraret, promiserat dicens: Tu vocaberis Cephas, quod interpretatur caput, ut sicut in capite sensuum plenitudo consistit, a quo ad singula membra occultis meatibus pars aliqua, tamquam a fonte rivulus derivatur, sic tres fidelium ordines in Ecclesia Noe, Daniel, & Job Prælati videlicet, continentes, & conjugati quos Ezechiel vidisse legitur in visione salvandos, a Petro petra, super quam non domum saltus Libani, non porticum columnarum, nec domum filiæ Pharaonis; sed Ecclesiam suam ædificavit Dominus, fidelibus videlicet de omni genere piscium in ejus rete conclusis, tamquam a primate primatum, qui de fonte Dominici pectoris fluenta potavit, & suæ salutis debent postulare remedia, & cum omni patientia, & doctrina non contentiose, vel superbe in aliquo resistentes a mentis suæ tenebris dubietatis scrupulos removeri. Nam etsi Paulus ex verbo Domini Petro, ceterisque Apostolis universaliter sic dicentis: Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt, cum Petro fuit ministerium dignitatis exercens, fuit etiam ex verbis ejusdem auctoritatis singulariter Petro propositis: Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum, & in cœlis, & quodcumque solveris super terram, erit solutum, & in cœlis; in Petro auctoritatis officium recognoscens, & ideo ad eum tamquam Primatem, & Evangelii Dominici fontem, venit Hierosolymam, & postmodum cum ipso & aliis secundum revelationem contulit Evangelium, ne in vacuum curreret, vel etiam cucurrisset. Quæ Petri auctoritas ex ejusdem Domini verbis expressius roboratur, cum sibi soli dicitur ab eodem: duc in altum, & postea subinfertur, laxate retia in capturam. Si ergo Petrus per excellentiam fidei, qua in uno Christo duas naturas divinitus recognoscens: cum dixit. Tu es Christus filius Dei vivi, claves regni cælestis in terris solus accepit. Cum unum sit caput Ecclesiæ militantis, restat, ut ad regimen generalis Ecclesiæ, quam ipse cum Paulo, & ceteris de gentibus congregavit, caput ejusdem, suumque Dominus per ea, quæ præmissa sunt manifeste ostenderit successorem. Prævidens, autem Dominus, quod Ecclesia sua conculcaretur a Tyrannis, laniaretur ab hæreticis, & a schismaticis scinderetur, ait: Ego pro te oravi Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma Fratres tuos. Ex quo colligitur evidenter, quod ad Sedem Petri omnis sit quæstio referenda. Cui cum, Dei gratia disponente, non nostris meritis præsideamus, nequaquam sine dolore possumus intueri, a tanti capitis corpore membra quædam esse divisa, videlicet Græcorum, & Bulgarorum Ecclesiam; sejuncta nempe per inobedientiam a suo capite, speciali corporis sensificationi nequaquam participant, cum ab ejus se subtraxerint unitate. Igitur quia debitores sumus, omnium salutem quærere, servus servorum illius, qui neminem vult perire, non immerito circa te, & subditos tuos misericordiæ visceribus affluentes, Pauli gentium Doctoris affectum induimus, qui sciens, Creatorem omnium acceptionem non facere personarum, confirmatus, infirmis, & omnibus omnia factus, ut omnes Domino lucraretur. Rogamus, & obsecramus in Domino Jesu Christo, quod ad unitatem sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ redire non differas, nec reputes otiosum quod a nobis in hac parte, diebus istis, inspiratione divina, de Fratrum nostrorum consilio, sitientium illuminationem tuam, populique tibi subjecti, non sine sacrarum scripturarum est auctoritate provisum. Non enim vestra requirimus, sed animarum vestrarum cum Jesu Christo lucra sitimus. Nihil de facultate vestra subtrahere quærimus, vel minuere de honore, sed quantum cum Deo justè possumus provehere vos, & am-

Joan.21.15. Joann.1.42.

Pulchra similitudo.

Ezechiel 14.20.

Petrus a Petra.

Matt.16.18.

Joan.20.23.

Petrus ceteris prælatus.

Galat.2.2.

Luc.5.4.

Matth.16.

Luc.22.32.

Omnis quæstio ad Sedem Petri referenda.

Exhortatio ad unionem cum Ecclesia.

& ampliare potius affectamus. Erit proinde, dante Jesu Christo nostris affectibus incrementum, si tu, qui esse populi tui caput, & princeps diceris, per gratiam intellectus, quo à multitudine subjecta discerneris, proposita tibi per pacis nuncios audieris patienter, ad unitatem Ecclesiæ Catholicæ reverteris, ut efficiaris Christo primitiæ populi reversuri. Etsi forte te excusare volueris dicens, hæc nequaquam fieri posse sine Concilio generali. Respondemus quod ad congregandum Concilium, ad requisitionem tuam, & Græciæ & Bulgariæ Prælatorum offerimus nos benevolos, & paratos recipientes vos, vestrosque procuratores, & nuncios cum honore, & cordis lætitia, & restituemus corpori Ecclesiæ sua membra, proferentes stolam primam, occidemus vitulum saginatum, generale convivium faciemus universis Christi fidelibus, & annunciabimus cum exultatione, & gaudio quod Ecclesia Catholica suo decore, ut à principio, est induta tamquam vitis abundans, cujus filii sunt, ut novellæ olivarum in circuitu suæ mensæ, sedentes expectando, ut occurrat Salvatori suo Domino Jesu Christo. Quapropter tuam exhortamur industriam, ut tibi per Deum omnipotentem, & per Jesum Christum ejus filium, qui suo sanguine nos redemit, injungimus, quatenus dilectos filios Fratres Ordinis Minorum latores præsentium, viros virtutis, quos diu sub observantia regulari probatos, & in scripturis sacris instructos inter alios præelegimus, quia utiliores tibi eos fore credimus, tamquam nostri Salvatoris humilitatem sequentes, ad te duximus transmittendos pro divina reverentia, & nostra liberalitate, & benigne suscipere, & honeste tractare debeas; imo potius nos in ipsis, & diligenter audire, & credere firmiter quæcumque ex parte nostra tibi duxerint proponenda. Nam si putassemus quod fructuosiores & gratiores tibi existerent, vel aliquos Ecclesiarum Prælatos ad te, vel potentes alios misissemus. Cum itaque super prædictis, & specialiter de iis quæ ad pacem pertinent, tractatum habeas fructuosum, providebis eisdem in eundo, & redeundo de securo conductu, & aliis necessariis, ut ad Tartaros & alias gentes ulteriores tute valeant proficisci, Datum Lugduni XII. *Kalen. Aprilis anno* II.

[Margin: Luc. 15. 22. — Psal. 127. 3. — Fratres Minores missi præ ceteris.]

XVII. Hujus etiam Missionis ac litterarum mentionem fecit Abrahamus Bzovius sub anno præcedenti num. 2. *Hoc ipso anno*, inquit, *Innocentius Colomanno in Bulgaria imperanti, ut schismaticos ad unitatem Ecclesiæ Romanæ, missis ad eos doctrina & pietate illustribus viris, reduceret, injunxit*. Allegat in margine epist. 10. quæ jam exscripta est: verum nec Lugduni ubi data est, aut in Galiis XII. Kal. Aprilis anni superioris potuit esse Pontifex, qui in vigilia Apostolorum Petri & Pauli triremes Genuensium primum conscendit apud Centum cellas; nec annus secundus Pontificatus qui subscribitur, usque ad octavum Kalendas Julias anni præsentis expiravit. Ingenue etiam personas expressisset, qui in Missionem dati sunt, si forte per angustias & festinantiam summarii quod illic cursim efformat, liceret.

XVIII. Hoc eodem anno, dum ex superiori inter Fratres controversia circa regulæ intelligentiam, & observationem, plures in dies emergerent difficultates, sua declaratione opportunum duxit iis Pontifex occurrere, quam in hanc formam XVIII. Kalendas Decembris promulgavit Lugduni.

INNOCENTIUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei.

Dilectis filiis Generali, & Provincialibus, ac Custodibus, ceterisque Fratribus Ordinis Fratrum Minorum salutem & Apostolicam benedictionem.

ORdinem vestrum illo prosequentes affectu, quod ipsum inter alios laudabilibus continue proficere incrementis ferventer optemus: libenter ea, per quę opportuni vigoris recipiat fulcimentum paterna sollicitudine procuramus. Hinc est, quod cum quædam dubia, & obscura quæ in vestra Regula continentur, animos vestros cujusdam confusione implicitatis involuant, & nodosæ intricationis difficultate impediant intellectum; & felicis recordationis Gregorius Papa prædecessor noster aliqua ex eis exposuerit, & declaraverit semiplene: nos obscuritatem ab illis perfectæ interpretationis declaratione omnino amovere volentes; & ambiguitatis scrupulum cura ipsa de vestris cordibus plenioris expositionis certitudine penitus amputare: dicimus, quod per eamdem Regulam quoad observationem Evangelii, quam injungit, non nisi ad ea dumtaxat Evangelii consilia tenemini: quæ in ipsa Regula præceptorie, vel inhibitione sunt expressa. Licet autem Ministris Provincialibus, tam eorum Vicariis, quam aliis providis Fratribus venientium ad Ordinum receptionem pro suis Provinciis, de consilio Fratrum committere discretorum: non tamen expedit converti volentes indifferenter admitti: sed illos tantum, qui suffragantibus eis litteratura, & aliis laudabilibus circumstantiis, possint utiles esse Ordini, sibique per vitæ meritum, & aliis proficere per exemplum. Sic vero Ministri egressos ab Ordine, cum redierint ad ipsum recipiant, & ejiciant in certis casibus secundum terminationem vestri generalis Capituli jam receptos. Quamquam vero prædicta contineat Regula, quod Clerici faciant divinum Officium secundum Ordinem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, excepto psalterio, ex quo habere poterunt Breviaria: *cum tamen divino intersunt Officio, cum aliis celebrantes, tunc eis illud sufficit, & ad dicendum Officium proprium non tenentur. Et licet in eadem regula sit probibitum, ne Fratres recipiant per se, vel per alios denarios, vel pecuniam ullo modo: possunt tamen si rem sibi necessariam aut utilem velint emere, vel solutionem facere pro jam empta, vel nuncium ejus à quo res venditur, vel aliquem alium volentibus sibi eleemosynam facere, nisi eidem per se vel per proprios nuncios solvere maluerint, præsentare: & taliter præsentatus à Fratribus non est eorum nuncius, licet præsentetur ab ipsis: sed illius potius cujus auctoritate solutionem facit seu recipientis eamdem: & ad ipsum (si soluto emptæ rei pretio de hujusmodi eleemosyna remaneat aliquid apud eum) possunt etiam Fratres pro suis necessitatibus, vel commodis, licite habere recursum. Si vero pro aliis Fratrum necessitatibus, aut commodis nominetur aliquis, vel præsentetur ab eis: potest ille commissam sibi eleemosinam sicut Dominus conservare, vel apud spiritualem seu familiarem amicum Fratrum nominatum, vel non nominatum ab ipsis deponere, per eum loco, & tempore, pro ipsorum necessitatibus, vel commodis, sicut Fratres expedire viderint, dispensandam: seu etiam ad personam vel loca alia transferendam. Ad quos etiam Fratres pro hujusmodi necessitatibus, seu commodis sana conscientia recurrere poterunt: maxime si negligentes fuerint, vel necessitates, aut incommoda ignoraverint eorumdem.*

Declaratio regulæ Franciscanæ.

Teneri Fratres ad observationem consiliorum Evangelii, quæ in regula continentur sub præcepto tantum.

Facultas admittendi ad ordiné novitios committi potest aliis.

De Officio divino celebrando.

Quomodo se habeant Fratres circa pecunias & denarios.

dem. Et taliter nominati, vel præsentati a Fratribus, non sunt eorum nuncii, seu depositarii: sed illorum a quibus eis pecunia, vel denarii committuntur: nec Fratres per se, vel per interpositas personas, denarios vel pecuniam recipiunt nominando, aut præsentando sic aliquos, seu ad hujusmodi nominatos, vel præsentatos taliter recurrendo; cum non sit intentionis eorum, ut de ipsorum auctoritate hujusmodi denarii, vel pecunia conserventur, aut ab eis nomine depositi exigantur: licet nunciis, vel depositariis ipsis committantur pro necessitate, vel commodo eorumdem. Et cum in dicta Regula subjungatur, quod pro necessitatibus infirmorum, & aliis Fratribus induendis, per amicos spirituales Ministri tantum, & Custodes sollicitam curam gerant: *debent alii Fratres curam hujusmodi, quæ præfatis Ministris, & Custodibus ex Regula præcipue incumbit, cum sibi ab illis commissa fuerit, gerere diligenter. Dicimus insuper, quod cum in ipsa contineatur expresse, quod Fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem: nec in communi, neque in speciali debent proprietatem habere: sed locorum & domorum, ac utensilium, & librorum, & eorum mobilium, quæ licet habere, Ordo usum habeat: & Fratres, secundum quod Generalis vel Provinciales Ministri disponendum duxerint, eis utantur. Nec vendi debent loca, domus, vel mobilia hujusmodi, seu extra Ordinem commutari, aut alienari quoquo modo, a quibuscumque personis ad usum Fratrum donata, vendita, permutata, seu quocumque justo modo, vel translata sunt, vel fuerint, nisi Apostolica Sedes, vel Ecclesiæ Romanæ Cardinalis, qui pro tempore fuerit Ordinis gubernator, Generali seu Provincialibus Ministris auctoritatem super hoc præbuerit vel assensum: cum tam immobilium quam mobilium hujusmodi jus, proprietas & dominium (illis solis exceptis, in quibus expresse donatores seu translatores sibi proprietatem, & dominium reservasse constiterit) nullo medio ad Ecclesiam ipsam spectent: cui domus & loca prædicta cum Ecclesiis, ceterisque suis pertinentiis (quæ omnia in jus & proprietatem beati Petri suscipimus) omnino tam in spiritualibus, quam temporalibus immediate subesse noscuntur. De vilibus autem mobilibus, vel parum valentibus liceat Fratribus pietatis, seu devotionis intuitu, vel pro alia honesta, & rationabili causa (obtenta prius super hoc superiorum suorum licentia) extra Ordinem aliis elargiri. Illud quoque Regulæ prædictæ capitulum ubi dicit*: Ut si qui Fratrum, instigante humani generis inimico, mortaliter peccaverint, pro illis peccatis de quibus ordinatum fuerit inter Fratres, ut recurratur ad solos Ministros Provinciales, teneantur prædicti Fratres ad eos recurrere quam citius poterunt, sine mora: *ad manifesta tantum, & publica pertinet. Possunt tamen iidem Ministri pro Fratrum laboribus & periculosis discursibus evitandis, si expedire viderint, Custodibus & aliis discretis Fratribus presbyteris super iis committere vices suas. Volumus autem ut ipsi Ministri constituant, vel constitui faciant tot per Provincias, quot ad hoc necessarios noverint, de maturioribus & discretioribus Fratribus sacerdotibus, qui super hujusmodi peccatis, cum occulta vel privata fuerint, audiant pœnitentes, nisi Ministris, aut Custodibus suis ad loca eorum declinantibus maluerint, confiteri. Ad hæc pro eo quod in Regula dicitur*, ut decedente Generali Ministro, a Provincialibus Ministris & Custodibus in capitulo Pentecostes fiat electio successoris; *dicimus quod singularum Provinciarum Custodes unum ex se constituant, quem cum suo Provinciali Ministro pro ipsis ad capitulum dirigant, voces suas committentes eidem. Et cum, juxta Regulæ præfatæ tenorem, nulli Fratrum* liceat populo prædicare, nisi a Ministro Generali fuerit examinatus,

[Margin notes:]

De cura infirmorum, & induendi Fratres.

Declaratur usus rerum quarumlibet tantù convenire Fratribus, secluso dominio etiam in communi.

Dominium præfatum ad Sedem Apostolicā spectare.

In manifestis & publicis peccatis sit tantum recursus ad Ministros.

Institutio Custodis Custodum ad Capitulum Generale qui vice aliorum suffragetur.

natus, & approbatus, & sibi officium prædicationis ab ipso concessum: *potest idem Minister vices suas Ministris Provincialibus, & eorum Vicariis committere in hac parte: ita tamen ut ipsi Provinciales, vel iidem Vicarii in ipsorum Provincialium absentia, una cum Diffinitoribus, in provincialibus capitulis Fratres suarum Provinciarum, qui examinatione indigere credunt, examinent, approbent: eisque hujusmodi officium, prout secundum Deum viderint expedire, concedant. Si qui vero examinari non egent: pro eo quod in Theologica facultate, & prædicationis officio sunt instructi: si ætatis maturitas, & alia quæ requiruntur, in talibus conveniant in eisdem, possunt de Generalis vel suorum Provincialium Ministrorum licentia, seu mandato, populo prædicare. Per id autem quod in eadem Regula continetur, quod* Fratres non ingrediantur Monasteria Monacharum præter illos, quibus a Sede Apostolica concessa fuerit licentia specialis; *dicimus ingressum in Monasteria tantummodo Monialium inclusarum Ordinis Sancti Damiani prohibitum fore ipsis: ad quæ nemini licet ingredi, nisi ei a Sede Apostolica facultas super hoc specialiter tribuatur. Et nomine Monasterii claustrum, domos & officinas interiores volumus comprehendi. Ad aliarum vero Cœnobia Monialium possunt, sicut & alii religiosi, Fratres illi ad prædicandum vel petendum eleemosynam, aut pro aliis honestis, & rationabilibus causis accedere, ac intrare, quibus id a superioribus suis pro sua fuerit maturitate, vel idoneitate concessum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem* Omnipotentis Dei, *ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Lugduni* XVIII. *Kalendas Decembris, Pontificatus nostri anno* III.

De institutione prædicatorum.

De ingressu Monasteriorum Monialium.

XIX. Concessit facultatem Guardiano Conventus Cathalaun. absolvendi a censuris latis a Metropolitano Rhemensi contra Episcopum, Capitulum, & Clerum Diœcesanum, & dispensandi in irregularitate, si quam inde contraxerunt: lis porro inter Rhemensem & suffraganeos super jurisdictione pendebat, ille processit ad censuras, velut in contumaces; illi vero interposuerunt appellationem, protestati de gravamine. Lis tandem ex utriusque arbitrio terminata est in Curia; ad cautelam tamen data est prædicto Guardiano facultas absolvendi, & dispensandi. Res in ipsius Pontificis litteris clarius patebit.

Facultas reconciliandi Clerum diœcesanum data Guardiano Cathalaunensi.

INNOCENTIUS &c.

Guardiano domus Fratrum Minorum Cathalaunen.

V*Enerabilibus Fratribus nostris Rhemensi Archiepiscopo, ac Suessionensi Tornacensi, & Cathalaunensi Episcopis in nostra, & Fratrum nostrorum præsentia constitutis, idem Archiepiscopus proposuit coram nobis, quod cum ipse Rhemensis Provinciam, prout ad ejus officium pertinet, visitaret, ipsique ac Venerabiles fratres nostri Cameracensis, Ambianensis, Noviomanensis, & Attrebatensis Episcopi, ac quidam alii Prælati, Capitula, & Conventus ejusdem Provinciæ ipsum ad visitationem denegarent admittere, pro eorum libito voluntatis, alias ei graves injurias irrogando, idem Archiepiscopus in eos sententiam tulit, & in ipsos ex certis causis primo suspensionis, & interdicti, ac demum, crescente contumacia, excommunicationis sententias, auctoritate metropolita exigente justitia, promulgavit.*

Quare petebat a nobis ut sententias ipsas habere firmitatis robur debitum, ac satisfieri sibi de irrogatis injuriis, & ipsos nihilominus pœna plecti canonica faceremus. E contrario vero ex parte eorum, quorum procuratores aderant, fuit propositum, quod cum ab eodem Archiepiscopo, pro eo quod quædam contra jus, & consuetudinem Rhemensis Provinciæ, in eorum, & Ecclesiarum eorumdem non modicum præjudicium, & gravamen, necnon Cleri totius Provinciæ attentabat, fuerit legitime ad Sedem Apostolicam appellatum, idem Archiepiscopus, post appellationem eamdem hujusmodi, & alias, hac occasione, sententias promulgavit. Quare petebant, ut eas denunciaremus, penitus non tenere, ac faceremus ipsas nihilominus ante litis ingressum ad cautelam, juxta constitutionem a nobis æditam, relaxari. Quia vero demum tam idem Archiepisc. quam ipsi, supposuerunt spontanei super præmissis omnibus, ac aliis quæstionibus inter eos, & ipsum Archiepiscopum quacumque causa, vel occasione subortis, nostro & Fratrum nostrorum beneplacito, & mandato, prout in his super hoc confectis plenius continetur. Nos de ipsorum Fratrum consilio, personas eorum ab ejusmodi sententiis absolvi fecimus ad cautelam, cum eis super irregularitate, si quam contraxerunt, exinde dispensantes. Ceterum ut idem negotium valeat commodius terminari, tibi damus nostris litteris in mandatis, ut Prælatos, Capitula, & Conventus, & quascumque personas Cathalaunen. Civitatis, & diœcesis in quos fuerunt ab ipso Archiepiscopo, vel ejus mandato hujusmodi sententiæ generaliter, seu specialiter promulgatæ, postquam ordinationi tuæ simili modo per eorum patentes litteras se duxerint supponendos, ad cautelam absolvas, & dispenses cum ipsis, vice nostra super irregularitate, si quam exinde contraxerunt, nobis litteras quas ab ipsis super his receperis, fidelem nuncium quantocitius transmissurus. Non obstante indulgentia, quæ Fratribus tui Ordinis a Sede Apostolica dicitur, esse concessa, ne de causis ab eadem Sede sibi commissis cognoscere teneantur inviti. Datum apud Cluniacum VII. Kalendas Decembris anno III.

XX. In eodem modo Guardiano Ordinis Minorum Suessionen. pro Prælatis, Capitulis, Conventibus, & quibuscumque personis Suessionensis Civitatis & diœcesis, in quos fuerunt ab ipso Archiepiscopo, vel ejus mandato hujusmodi sententiæ generaliter, seu specialiter promulgatæ.

XXI. In eodem modo Guardiano domus Ordinis Fratrum Minorum Tornacen. pro Prælatis, Capitulis, & Conventibus, & quibuscumque personis Tornacen. Civitatis & diœcesis.

B. Joannes Spirensis. Chronicon. Saxoniæ MS. Marian. lib. 2. c. 17. Marc. 2. p. lib. 1. c. 36. Pisan. conf. octava.

XXII. Hoc anno obiit frater Joannes Spirensis Guardianus: Hic fuerat Moguntiæ enutritus, ibidemque apud sanctum Petrum Canonicus. Egerat is semper, Dei aspirante gratia, vitam piam, devotam, atque castam. Tamdem Spiritus sancti zelo correptus, ad perfectionem Evangelicam aspirans, contemptis omnibus honoribus, dignitatibus, & deliciis, sub Ordine Minorum Domino militare cœpit: in quo omnium virtutum, & gratiarum donis ita est auctus, ut & Deo, & hominibus esset dilectus. Hic puerum quemdam in Bruxella, aqua suffocatum, voto a parentibus emisso, ejus tumulum in Spira visitandi, a mortuis suscitavit. Decem & octo contractos sanavit, duos cœcos illuminavit: paralyticos duos curavit &c. Lampas super sepulcrum ejus pendens, decem & octo vicibus extincta, sine hominum ministerio est accensa.

XXIII. In

XXIII. In eodem Conventu jacet frater Colinus Minister olim Argentinæ plurium miraculorum patrator.

XXIV. Eodem anno mortuus est frater Alexander Alensis vita & scientia illustris, primus Franciscanæ Religionis in Parisiensi Academia Doctor, & primarius inter omnes, qui Theologiam ex scholastico stylo ediderunt. Ex eo, velut fonte, reliqui suas implevere lacunas. Merito ergo *Doctor Doctorum* passim appellatus: quin & *Fons vitæ, & Doctor irrefragabilis* salutatus, ea non solum ratione, qua reliquis copia & antiquitate prævivit, sed Scriptorum approbatione, & auctoritate, qua posteros excelluit. Scripsit porro summam ex mandato summi Pontificis Innocentii IV. Eam ex mandato Alexandri IV. facultas Parisiensis examinavit, & appensis septuaginta duorum Magistrorum sigillis, signatis subscriptionibus, approbavit, ac tamdem accessit ad plenum confirmationis ejus robur, ipsius Alexandri Pontificis promulgatum diploma. Sed vel in eo potissimum admirandus, quod sanctitatis, & doctrinæ suæ sectatores, ac discipulos reliquit DD. Thomam Aquinatem, ac Bonaventuram Fidantium a Balneo regio. Quosdam tamen juniores male habet, quod communis magnorum virorum sententia fert, D. Thomam Alensis discipulum fuisse. Nescio quid hoc opprobrii secum ferat, cum ipsi fateantur non infusam dumtaxat a Deo, sed in scholis, & sub præceptoris disciplina scientiam ab aliis studiose discendo hausisse. Qui physicam, naturalemque scientiam (teste Leandro Alberto) ex Petri Hibernici fontibus hausit, indigne forte, & præter decorem primum sui seculi Doctorem Alexandrum audivisset Theologum, aut eamdem cum sancto Bonaventura scholam subiisset? Prima illa sanctitatis, & mutuæ caritatis plena tempora, haudquaquam ad præsentis ævi insolidam levitatem, & fastum sunt reducenda, sicut nec Sanctorum virtutem, & integritatem ex nostra infirmitate metiri, aut conjicere licet, cum nullum aliunde suppetat argumentum adstruendi, aut destruendi quod proponitur. Thomam Alensis auditorem constituunt Auctor Firmamenti trium Ord. Sedulius in not. ad caput 3. vitæ sancti Patris nostri Francisci. Rodulphus lib. 3. Willot. in Athenis verb. Alexander. Marcus 2. p. lib. 1. c. 13. Gonzaga de Scriptoribus Religionis. Bellar. de scriptor. Possevinus in apparatu: Petrus Galecinus Protonotarius Apostolicus in vita sancti Bonaventuræ cap. 8. Franciscus Franciscius in initio summæ Alensis, Joannes Pitzeus de Scriptoribus, Nicolaus Harpsfeldius in historia Anglic. sec. 13. cap. 11. Frater Abrahamus Bzovius ad annum MCCL. num. 11. „Joannes de Matta Dominicanus tom 3. Sermonum de Sanctis, serm. de sancto Francisco. „Henricus Societatis Jesu vir doctus in præfatione ad 1. p. sancti Thomæ.„ Idem constat ex monumentis Parisiensibus, nam suspensæ ad ejus memoriam ab antiquo tabellæ hoc inter reliqua inscribitur distichon.

[Margin: *Alexander Alensis.* — *Maria. c. 17. Marc. 2. p. lib. 1. c. 12. Willot. Possevin. Tritbem. Eysingrenius, & alii DD.* — Bonaventura, & Thomas Aquinas discipuli Alensis. — *Leander Albertus. Anton. Senensis.* — *Sedulius. Rodulph. Willot. Gonzaga. Bellar. Petrus Gallecinus. Franciscus Franciscius. Pitzeus. Harpsfeld. Bzovius.* — ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI. — *Monumenta Parisiensia.*]

Quo duce præmonitus in prælia divus Aquinas
Quotquot & usque legis fortius arma gerunt.

Hoc ipsum præfert ejusdem Doctoris imago quædam vetustate exæsa, ad introitum capituli Conventus Parisiensis depicta, in qua D. Bonaventura, ac sanctus Thomas docentis Magistri verba excipiunt.

XXV. Ego Doctori Angelico nihil in hoc derogatum esse video, si jam senem juvenis audivit, quem senex præ reliquis assumpsit imitandum, & sequendum. Hæc de eo Joannis Gersonis verba subjungo in quadam sua epistola laudantis doctrinam sancti Bonaventuræ: Unde, inquit, & alle-

[Margin: *Joannes Gerson.*]

allegat, Bonaventura scilicet, ad confirmationem doctrinæ suæ Parisienses articulos, quos per Guillelmum Parisiensem, de consilio, & assensu magistrorum omnium, dicit fuisse damnatos, & excommunicatos, vivente tunc, & consentiente fratre Alexandro de Ales, cujus doctrina quantæ sit ubertatis, dici satis nequit. De qua fertur, respondisse sanctus Thomas, dum inquireretur ab eo, quis esset optimus modus studendi Theologiæ? Respondet, exercere se in uno Doctore præcipue: dum ultra peteretur quis esset talis Doctor? Alexander de Ales. *Testor* (inquit Gerson) *me ita legisse pridem in tractatu quodam de visione beata contra Joannem* XXII. *Testantur scripta ejusdem sancti Thomæ, maxime Secunda Secundæ, quam intimam sibi fecerat, & familiarem, propter illum, quem laudabat Doctorem Aalexandrum.*

XXVI. Intelligit Gerson Summam virtutum scriptam ab Alensi familiarem potissimum fuisse sancto Thomæ, ut quam verbotenus plene Secundæ Secundæ hujus insertam excœpit. Nam quod Bellarminus de Scriptor. adnotavit, & ex eo libenter excepit Bzovius obser. 3. ad opera D. Thomæ, quod magna pars 1.2. & 2.2. inveniantur iisdem verbis in primo, & 3. lib. Speculi moralis Vincentii, id omnino verum est, sed ea Vincentius ex Alensi transcripsit, qui antiquior fuit. Porro compilator fuit Vincentius ut in prologo idem de se sic testatur c. 4. *Cum hoc opus meum*, supple Speculum, *simpliciter non sit, sed illorum, ex quorum dictis fere totum illud contexui, nam ex meo ingenio pauca, & quasi nulla addidi. Ipsorum igitur est auctoritate, meum autem sola partium ordinatione.* c. 7. & 8. se procedere ait, *ubique, per modum excerptoris, non auctoris*, & c. 3. plura excerpsisse, & abbreviasse testatur, ob aliorum studiorum impedimenta, per amanuenses. Mutuavit ergo illa superius expressa ex Alensi, qui primus eadem scripsit, quod hac ratione confirmo; nam ex prologo a cap. 15. usque ad 20. series operis in quatuor partes distribuit, quarum tertia est Speculum Morale: scripsit ergo ante Doctrinale, & Naturale: hoc primum locum inter reliqua tenet. Scriptum autem est anno Domini MCCL. ut ipse Auctor lib. 32. cap. 102. his verbis fatetur: *Ecce*, inquit, *tempora ætatis suæ sextæ usque ad annum præsentem summatim perstringendo, auxiliante Deo præscripsimus, qui est annus ab Incarnatione Domini* MCCL. Hæc Vincentius. Si ergo prima pars Speculi quinque post mortem Alensis annis perfecta est, quid dicendum de tertia parte, in qua eadem, quam scripsit Alensis doctrina exprimitur? Utique posterius editam esse omnes fatebuntur. Sed dices forte, Vincentium transcripsisse ex sancto Thoma. Demus hoc; sed Alensis ex sancto Thoma assumere non potuit, ut qui mortuus, antequam cathedram conscenderit Thomas, aut ullas ejusmodi lucubrationes ediderit; quod ipsum de Vincentio asserit veritas; obiit enim anno MCCLVI. sanctus Thomas MCCLXXIV. & Summam in fine vitæ hic edidit, quam proinde imperfectam reliquit.

Vincentius collector fuit non inventor.

Annus, quo perfectum est Speculum naturale.

XXVII. Fortasse quispiam negabit, Speculum morale esse Vincentii. Sed quo id fundamento? Legatur prologus totius operis, in quo Speculum morale præmittitur, juxta eamdem distributionem, argumentum, seu materiam, & stylum, quo exscriptum est, & proculdubio scrupulus quicumque deponetur. Vel ergo totum Speculum non est Vincentii; vel certe Speculum morale eum vindicat auctorem. Unius porro ejusdemque ingenii partus est, nihilque in ulla parte totius operis tractatur, quod jam in prologo non promissum: demas auctuarium, seu continuatio-

tionem Speculi historialis ab anno MCCXLIV. deinceps usque in finem scilicet MCCXCIV. Quod si quis opinionem præferre vellet rationi, dicat, Speculum morale alicujus esse posterioris, & Vincentio, & Thoma auctoribus; nihil salvat, nec huic accrescit quod alteri surripitur, quia Summa virtutum Alensis esse constat; utroque antiquioris, estque ipsius auctoris fide supplementum 3. partis juxta ea, quæ promisit, de virtutibus eadem 3. p. q. 26. quæst. 61. & 68. & nullibi nisi in summa virtutum exhibentur, cujus Auctor continuationem, & ordinem ejus ad 3. partem primis verbis sic exprimit: *Habito ergo*, inquit, *de gratia gratum faciente, & gratis data sermone, consequenter dicendum est de virtute*.

XXVIII. Hæc præter stylum, & consuetudinem extorsit cujusdam junioris importuna altercatio, qui velut crassum errorem a Scotistis fama vulgatum fingit. *Pio*, inquit, *sed irrito conatu, ut minus a nostro Aquinate in Theologicis Minoritæ abirent*, vim conjecturæ non capio. Nonne magis est recedere ab ipso Magistro, quam a discipulo? Recedere Scotistæ ab ipso Alexandro nihil minus animum induxerunt, quam ob ejus reverentiam adhærere Thomæ obstantibus ratione, & auctoritate. Sed qui zelum contrariæ doctrinæ Scotistis inesse diceret, in D. Thomæ schola non mereretur fidem. Quid etiam magnopere ambiendum, aut comminiscendum erat in hoc Scotistis, si luce clarius, & sine controversia datur, quod potissimum est, D. Thomam Alensis sectatorem esse, quantumvis non fuerit auditor. Longe porro gloriosius est, maturum ætate & scientia studiosum nancisci imitatorem, quam in scholis docere juvenem. Deinde non soli in ea sententia sunt Scotistæ, aut Franciscani: sed alii Viri gravissimi, quorum judicio, & industriæ nihil minus congruit, quam crassus error, vel assentatio. Ceterum his rationibus crassum hunc errorem impingit prædictus Auctor; quod cum Thomas destinatus sit Parisios, vix annum unum supervixerit Alexander, quod paulo post missus sit idem Sanctus Coloniam, ut sub Alberto magno audiret philosophiam, & Theologiam, quasi inde inferret, non fuisse tum idoneum Theologiæ, quam docebat Alexander; ac tandem tertio, non defuisse Parisiis sui Ordinis insignes Doctores, quos domi audiret: quomodo ergo potuit esse Alexandri discipulus? Verum hæc momento carent: nam & Parisios studiorum gratia missum fuisse præclarum Juvenem, non est ambigendum; nec ita mature inde profectus; sed postquam in curiam accersitus, oblatam Cassinensis Monasterii administrationem renuit, & clam curia dilapsus aufugit primum Coloniam, ut Auctor est Cantipratanus, qui tum vixit, & Thomam cognovit. Potuit ergo Alexandrum audivisse quamdiu Parisiis degit, illo superstite. Nec refert si diu, si parum, modo in scholis discendi studio Alexandrum conveniens audivit. Minus urget quod secundo loco adducitur; nam Scriptores vitæ sancti Thomæ asserunt, D. Thomam in liberalibus disciplinis, & naturali philosophia primo instructum fuisse, quam nomen Sodalitio Dominicano inscripserit: idoneus ergo fuit Theologiæ, antequam Parisios venit. Quod etiam Patres Prædicatores tum domesticis non carerent Theologis in confesso nobis est; ea tamen Alensis fama, & auctoritas fuit in alma universitate Parisiensi, antequam monachatum indueret, ut omnes certatim ad eum confluxerint, nec quisquam sibi indignum judicaverit, ab eo discere; illam opinionem non minuit assumptum Institutum, sed auxit, attrahente primum scientia, nunc autem simul pietate, & scientia. Non videtur ergo hisce rationibus quidpiam opinione dignum confici, quanto minus re-

Objectioni satisfit.

Thom. Cantipratanus.

recepta gravium virorum sententia crassi erroris convinci, quam non convellunt inanes conjecturæ, nisi aliud ex tabulis, & monumentis adhibeatur testimonium. Nos interim funus Alexandri prosequamur.

Gonzag. 1. p. in Conventu Parisi. Epitaphium.

XXIX. Obiit Alexander XII. Kalendas Septembris hujus anni, & sepultus est in Ecclesia ex adverso Crucifixi erecto monumento, in quo insculptæ ipsius effigiei quidam hoc Epithaphium subjunxit, quod saxo incisum erat:

Gloria Doctorum, decus, & flos philosophorum,
Auctor Scriptorum, vir Alexander, variorum
Norma modernorum, fons veri, lux aliorum,
Inclytus Anglorum Archilevita, sed horum
Spretor cunctorum, Fratrum collega Minorum
Factus egenorum, fit primus Doctor eorum.

In tabella quoque muro appensa adscripti sunt hi versus, quorum commemoratio omnibus ideo jucunda erit, quod illius ortum, vitam, magisterium, Religionis ingressum, studia, beatum denique finem comprehendat: eos de facili lector ad legem carminis revocabit, nos fidem historici colimus.

Quid tibi majorum repetis monumenta per orbem,
Patris Alexandri gesta viator, habe?
Hic placito Superum prognatus gente Britanna,
Protinus a puero flexit ad astra gradum.
Non Gazæ meminit, nec avorum rura licetur,
Pectore in eximio sola Minerva sedet.
Ergo freta emensus, & vastos æquoris amnes,
Se totum ad studium Parisiense tulit.
Quo vel Socraticos, vel summos quoque Platones.
Ingenio facile dexteriore præit.
Inde solum, & cælos, & quæ super astra geruntur
Rimatus, didicit abdita fata Dei.
Sic tamdem, & meritis, & digna laude probatus,
Doctrinæ, & verbi fit sator, atque pater.
Ast ubi theologi pugnax sententia venit,
Acciperet Minor signa magisterii;
(Nullus enim sacri Doctoris signa ferentem,
Ex grege Francisci viderat orbis adhuc.)
Magnus Alexander, cui mens persancta fuisset,
Ac devota diu, & religiosa Deo:
Ipse ego (mox inquit) certamina litis iniquæ
Compescam, non erit cui suus obstet amor.
It vir, & induitur palla vilente Minorum:
Quique magister erat, fit pius ecce Minor.
Nos quid obest (dixit) humilem gestare togellam,
Qui pariter gerimus nomen onusque patris?
Quid contra impediat sublimi in nomine mentem
Cordigeros Fratres continuisse piam?
Discipulos Christi, quibus est lustrare popellos,
Quis ferat ignaros, jussa docere Dei?
Non tumet irrigua cælesti flumine virtus:
Nec sese extollit, cui Deus auctor adest.
Mens humilis purgata dolo, conserva Deorum

Nec

Nec fama augescit, nec jacet, ima colens.
Nec jam primum posthac Doctor fratereulus ibo
Veste sub hac minimus, parta trophaea gerens.
Dixerat, hinc patuit Francisci semper alumnis,
Laurea Doctorum, qui tot, ut astra, micant.
Tum demum ex superis captum geminare talentum
Ne torperet iners providus instituit.
At schola Sacrorum quia nil satis ordine norat;
(Cuncta quidem incertis sparsa fuere locis)
Hic prudens opifex multa celeberrimus arte,
Compage & nervis consolidavit opus.
Primus in articulos divina volumina duxit:
Artis, & in morem retulit acta senum.
Quo duce praemonitus in praelia divus Aquinas,
Quotquot & usque legis fortius arma gerunt.
Nec quisquam adveniet, quamvis ars crescit in horas,
Tam mente integra qui senis orsa latret.
Hauriet hinc potius veluti de fonte liquorem:
Et tamquam exemplar praeferet usque virum.
Haec brevibus dixi: quae cetera multa supersunt,
Non vacat ut noris, qui citus ire pergas.
Clauditur hoc saxo, famam sortitus abunde
Doctor Alexander junctus in axe Deo.
Si quis honos meritis, si qui virtute coluntur,
Hunc animo praefer, hunc venerare patrem.
Ne sorde & culpa pigritere per otia deses
Nancisci studio, quae Minor iste refert.

XXX. Hoc anno potior pars Conventus Compendiensis, liberalitate sancti Ludovici, extructa est in dioecesi Suessionensi; reliqua vero pars, temporum successu, probatissimorum Patrum, qui quondam ibi floruerunt, zelo & sagaci economia perfecta manet. Cum litteris praefati sancti Ludovici in sacristia diligenter inclusis, custoditur Innocentii Papae IV. breve, quo sancti Francisci sacra proles ubique terrarum degens, possit, submissa voce tamen, in suis Ecclesiis, clausis janiis, non pulsatis campanis, exclusis etiam quibuslibet excommunicatis, divina Officia celebrare tempore generalis interdicti. Sancto Joanni Baptistae titulari Ecclesia hujus Conventus est consecrata, ab anno Domini MCCCXLIII. a R. P. I. Matthaeo Ordinis Minorum, divino nutu Orgenchensi Episcopo, permissione R. Guillelmi Suessionensis Episcopi. *Conventus Compendien.*

XXXI. Eodem ipso anno, teste Gonzaga, initium habuit in Ingolstadii Civitate Bavariae frequenti Academia admodum nobili, ejus sodalitii Collegium, munificentia Ludovici, & Annae a Polonia, Bavariae ducum. Hi namque Heroes, de R. Hildeprandi Aichstadiani Episcopi (cujus eae partes erant) consensu, Minoriticum Monasterium, non longe a praefatae Civitatis moenibus, anno MCCXLV. construi curarunt, tanti interim operis executorem constituentes perdevotum Vibrordum Rorbarchium Ingolstadiensium judicem, atque praefectum, qui infra brevissimi temporis spatium magnifice satis absolvi fecit, Fratribusque tradidit. Subjacuit tamen hujusmodi Conventus ad annum usque Domini MCCCCLXVI. Conventualibus Patribus: sed iis, praestantissimi Principis, atque Bavariae Ducis Ludovici opera, alio translatis, ad Fratres hujus Pro- *Conventus Ingolstadiensis. Gonzaga Prov. Argent. Conv. I.*

Provinciæ Observantes declinavit. Erectionem hujus Conventus statuit MS. Chronicon Saxoniæ in annum MCCLXXV. quod potius sequendum putem; ad Observantes autem ex eodem transivit anno MCCCCLXVI.

ADDITIO ALIORUM. Ex Archivo Provinciæ Bavar. „ Hujus MS. Chronicon, quod sæpe sæpius a Waddingo allegatur, authenticum extat in Archivo Provinciæ Bavariæ exemplar a Patre Nicolao Glafsperger exaratum, cujus Melissanus ad annum MCCCCIV. meminit.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI. Convent. Cordub. Gonzag. in Prov. Granat. Con. 1. „ XXXII. Hoc item anno, vel paulo ante ex eodem Gonzaga, planum est Cordubæ in Hispania Bætica, Senecæ, & Lucani natalitiis celeberrimæ, Minores domicilium obtinuisse; quippe verbatim refert instrumentum Fraternitatis initæ inter Canonicos, & Fratres Cordubenses, a Samuele Provinciæ Castellæ Ministro subscriptum anno sequenti; cujus exemplar hic exhibemus.

„ *Universis in Christo Fratribus, ad quos istæ litteræ pervenerint, frater Samuel Minister, & servus Fratrum Minorum in Castella, salutem, & pacem in Domino Nostro Jesu Christo. Præsentis vobis scripti serie notum fiat, me ad instantiam, & devotam petitionem Venerabilium Canonicorum Capituli sanctæ Mariæ de Corduba concessisse eisdem omnimodam societatem, & familiaritatem, omniumque bonorum plenariam participationem, quæ per Ordinem nostrum ubique terrarum Dominus dignabitur operari. Volo etiam, & mando specialiter Fratribus apud Cordubam commorantibus, ut cum continget aliquem supradictorum Canonicorum viam universæ carnis ingredi ex hoc mundo, teneantur pro eo, sicut pro uno fratre divinum Domino Officium exhibere: & propter hoc aliqui de ipsis Fratribus intersint exequiis, cum a dictis Canonicis defunctus debeat sepeliri. Si qui vero ex prædictis Canonicis dominis, & amicis sepulturæ Fratris nostri defuncti voluerint interesse, cedant eis Fratres in Officio Missæ, si ipsi voluerint in hoc Domino deservire. Ut autem hæc nostra concessio robur obtineat, firmitatis sigilli Provinciæ nostræ feci munimine confirmari. Valete in Domino, & orate pro me. Datis Cordubæ anno Domini* MCCXLVI. *mense Julii ultima die Dominica ejusdem.*

„ XXXIII. Hæc porro societas, & alterna fraternitatis conventio in hunc usque diem firmiter perseverat. Fundum in quo Cœnobium erectum est, liberaliter donarunt Julianus Piretius, & Maria Piretia cives Cordubenses, uti ex litteris in claustro inferiori incisis apparet. Præter unum, aut alterum Leonis X. & Clementis VII. diploma, servantur hic alia duo Alphonsi X. Regis Castellæ data annis MCCLXIV. & MCCLXVI. quibus huic Cœnobio scaturientis aquæ venas concessit. Sunt qui dicant hic requiescere corpora Beatorum Martyrum Joannis Cetinæ, & Petri de Duennas a Mauris Granatæ occisorum anno MCCCXCVII. Sed ipsi ædis incolæ nihil certum, neque locum sacri Depositi possunt monstrare.

Conventus Cervariæ. Gonza. Prov. Cathaloniæ Con. 14. XXXIV. Eodemque anno jacta sunt prima fundamenta Conventus sanctæ Mariæ de Jesu Cervariæ oppidi Vicensis diœcesis in Provincia Cathaloniæ. Fundum concessit Jacobus I. Aragonum Rex; fabrica autem piorum oppidanorum expensis surrexit, destructus postea bello, circa annum MCCCCLX. mox præcepto Regis Joannis Aragoniæ, aliud intra oppidi muros extructum habitaculum, mandatum Regis exequentibus

tibus Joanna Regina, & Cancellario R gni S. R. E. Cardinali a Cardona, anno MDLXVII. quod auctoritate Pii V. transivit ad Fratres Observantes. Resarcitum est denique MDXVI. industria fratris Bartholomæi a Perpiniano reg. Obser. præconis verbi divini disertissimi.

XXXV. Non hoc primum anno resederunt Fratres Pompeopoli, seu Pamplonæ citerioris Hispaniæ Civitate, ampla, atque munita quondam Regum Navarræ Curia: sed insalubritate, & incommodis pristinæ habitationis oppressis, commodior oblatus est locus, hortus scilicet Stephani quondam ac Navarri de Sparza Fratrum, cum aliis adjacentibus extra portam sancti Laurentii ejusdem urbis; hoc vero anno oblationem eam confirmavit Pontifex, ac simul Fratribus illuc commigrandi fecit potestatem, scriptis Lugduni litteris VII. Idus Novembris anno III. ad Ministrum Provincialem, & Fratres. Incipiunt: *Patriæ cælestis allecti gloria* &c. Extructum ergo eo loci amplum Monasterium sub invocatione sancti Francisci, quod jussu Imperatoris Caroli V. periculo, quod Civitatati a Joanne Rege quondam deposito imminebat, cavens Comes Mirandæ Gubernator, demolitus est, Fratribus intra mœnia receptis. Quorum damno occurrens pius Imperator, turrim intra muros cum contiguo ærario concessit anno MDXXIII. iisdem Religiosis, ut sub antiqua appellatione, & titulo novum Conventum ædificarent, qui talibus auspiciis, ac populi devotione brevi extructus, Provinciæ Aragoniæ, & Patribus Conventualibus cessit, mox sub Pio V. inscriptum Provinciæ Cantabriæ, ac Fratribus familiæ Observantiæ. Hæc translatio, quas turbas invexit suo loco referemus anno sequenti.

[Margin: Conventus Pompilonensis. — Regest. epist. 257. 3. — Gonz. Prov. Cantab. Conv. 5.]

„ XXXVI. Hoc tempore Fratres Asculi in Piceno habitasse colligitur ex Pontificis diplomate, quo curam, & regimen Monasterii Clarissarum Asculani committit Ministro Fratrum Minorum, ut inquit, Asculano. Extra constitutum domicilium, intra urbem translatum fuisse sub Alexandro IV. intra limites Parochiæ sanctæ Mariæ inter vineas, in vico, qui *Scadya* nuncupatur; constat ex variis Bullis ejusdem, quibus translationis, vendendi primum habitaculum, & consecrandi primarium lapidem per Episcopum Recinetensem facultatem concedit. Jactus est primus lapis anno MCCLVIII. superatis difficultatibus, & sopitis controversiis a quibusdam contra hanc translationem excitatis, de quibus compescendis non semel Pontifex scripsit. Ecclesia, quæ primis urbis Templis comparari, si non præferri queat, habet plerasque res insignes, atque inter has pulchram portionem sanctæ Crucis, ampullam sanguinis sancti Francisci, & integrum cingulum ejusdem a Nicolao IV. Pontifice Asculano Minorita dono ex Urbe transmissa; ac corpus beati Conradi Minoritæ Asculani, de quo suo loco agemus. Præ foribus habet lapideam statuam Julii II. & Æneam Gregorii XIII. Celebrata sunt hic Comitia generalia Patrum Conventualium anno MDLXXXVII. in quibus enumeratis 2754. Fratribus, electus est Magister Generalis Evangelista Pelleus, Civis Asculanus de Fortio, postea Episcopus Agathensis. Prodierunt ex hoc loco tales, tamque insignes viri, quales ex nullo Ordinis nostri Cœnobio; videlicet duo Pontifices maximi, Nicolaus IV. & Sixtus V. ac demum Felix Cardinalis Centinus adhuc superstes.

[Margin: ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.]

XXXVII. Non defuerunt, qui speciosa simulatione, seu missionis, seu prædicandæ crucis, seu inquisitionis, seu majorum Prælatorum, ut Cardinalium, ac Sedis Apostolicæ Legatorum obsequiis, & familiæ se affe-

rentes disciplinæ, & oculis Prælatorum vitam subducerent, exemptionemque prætenderent, de quibus Thomæ Cantipratani hujus ævi scriptoris exscripsimus superius querelam. Hic ergo cum frequenter, excusso Prælatorum timore, licentius injuncta obibant, quam professi status humilitatem deceret, & præsumptam quoquo jure exemptionem converterent in laxioris vitæ profanam, & noxiam impunitatem, neque idoneos, vita & moribus, ut solet, ad ejusmodi functiones aspirare, & magis favore quam meritis exigentibus, interdum obtrudi quosdam contingeret, iis incommodis hoc anno Pontifex ex parte apposuit, quod plenius sequenti anno præscripsit. Mandavit ergo, VIII. Kalendas Octobris promulgato diplomate, ne ullus Prælatus sine Apostolicæ Sedis licentia speciali, assumere possit in socium quempiam nostri Instituti professorem. Incipiunt litteræ: *Vobis per Apostolica* &c. Datum VIII. Kalendas Octobris anno III. Item dum quies & tranquillitas Fratrum per curam Monasteriorum sanctæ Claræ interpellaretur aliquando, ipsis invitis, virtute mandati legatorum, protectorum Ordinis, seu Brevis Apostolici, prohibuit id deinceps fieri, aut ullum simili curæ, sine proprio consensu emancipari posse, qui alias ab eodem liber extitit. Incipit decretalis: *Paci & tranquillitati vestræ* &c. Datum Lugduni XVI. Kalendas Augusti anno III. Ceterum hoc indultum effectum non habuit, recurrentibus ad Sedem Apostolicam Monialibus Clarissis, quæ eousque litem deduxerunt, ut cura earum Generali, & Provincialibus necessario suscipienda fuerit ex præcepto Pontificis, quod sequentibus exprimitur.

Indulta Fratrũ. Regest. ep. 118. 3. Specul. 2. tract. idem eodem tenore Alex. IV.

Specul. tract. 1. fol. 124.

INNOCENTIUS &c.

Generali, & universis Provincialibus Ministris Ordinis Fratrum Minorum.

Epist. 811. 3.

PAci & saluti dilectarum in Christo filiarum Monialium inclusarum Ordinis sancti Damiani paterna sollicitudine providere volentes præcipiendo mandamus, quatenus eis, tam in capite, quam in membris per vos ipsos, vel alios Ordinis vestri Fratres providos & discretos auctoritate nostra, quoties expedire videritis, visitationis, correctionis, & reformationis officium impendatis, informetis disciplinis regularibus, & prædicatione verbi Dei confortetis easdem. Confessiones audiatis ipsarum, eisque Missarum solemnia, & alia divina celebretis Officia, & exhibeatis Ecclesiastica Sacramenta, & cum necesse fuerit, vel propter ipsarum graves ægritudines, seu obitus, aut propter visitationem, seu altarium, vel Monialium consecrationes, aut alias justas & honestas causas, associatis vobis tot idoneis Fratribus vestri Ordinis, quot ad hoc noveritis opportunos, Monasteria ingrediamini earumdem. Proviso quod Frater Presbyter unum, & Visitator, qui pro tempore fuerit, duos Fratres idoneos pro exequendis, quæ ad ipsorum spectant officium, juxta tenorem, qui in earum vitæ formula contineri noscitur, secum ducant. Ad hæc, ut ad prætacta Monasteria in specialibus festis ipsorum, & Monialium obitu earumdem, ad celebrandum in eis divinum Officium, ac proponendum verbum Dei populo, qui tunc, aliisque temporibus ibidem convenerit, nec non pro aliis honestis, & rationabilibus causis, ac ad portas, crates, & locutoria Monasteriorum ipsorum, cum expedire videritis, accedere, & Fratres vestri Ordinis destinare possitis aucto-

auctoritate vobis præsentium duximus concedendum. *Datum Lugduni* XVII. *Kalendas Novembris anno* III.

XXXVIII. Item XVII. Kalendas Augusti mandavit Archiepiscopis, Episcopis, aliisque Prælatis, ut deinceps pluribus in Fratres abstinerent gravaminibus, quæ in ipsis litteris exprimuntur: Incipit: *Nimis iniqua* Reg.epist.538.3.
directa est etiam alia in universum ad omnia Regna, ordinatis conservatoribus, qui eam exequerentur. Initium: *Nimis iniqua*. Item XIII. Kalendas Septembris concessit auctoritatem Ministro Generali, & Provincialibus instituendi syndicos, seu procuratores, qui oblatas eleemosynas in Religiosorum usum necessarium dispensarent, & institutos abrogandi. Incipit: *Quanto studiosius* &c. Item XIII. Kalendas Octobris præcepit Archiepiscopis, ac Prælatis, ut benigne Fratres exciperent, & ministeria & functiones eorum apud populum sollicite promoverent. Incipit: *Quoniam abundavit iniquitas*. Ejusdem tenoris litteras dedit Gregorius IX. ut supra commemoratum est. Eodem anno III. Kalendas Novembris concessit Fratribus licentiam celebrandi in Oratoriis, & altari portatili. Incipit: *Nos attendentes* &c.

Epist.539.3. Specul. tract. 2. Vide sub ann. 5. ex reg. ep. 111. *Idem Specul.* habentur sub Gregorio sicut & sequentes.

XXXIX. Idibus Novembris confirmavit formulam vivendi, quam Gregorius IX. in inferiori gradu degens præscripsit Clarissis, eamque ad verbum suis inserit, quam nos superius exhibuimus. Incipit: *Solet annuere Sedes Apostolica* &c. Abbatissæ, & Conventui sanctæ Mariæ Magdalenæ apud Nursiam diœcesis Spoletanæ præsentibus, & futuris plura concessit dato diplomate, cui tam ipse, quam omnes Cardinales subscripsit, XVII. Kalendas Junii Pontificatus anno II. Indictione III. Incarnationis MCCXLV. per manum Magistri Marini S. R. E. Vicecancellarii. Hæc omnia ex ipsa decretali liquent. Incipit: *Religiosam vitam eligentibus* &c. Similis formæ privilegium concessum Clarissis Monasterii sancti Antonii Barchinone X. Kalendas Augusti. Item Monasterio sanctæ Mariæ Salamanticensi XIV. Kalendas Octobris anno III. Pontificatus. Item Monasterio beatæ Mariæ Magdalenæ Alexandriæ, diœcesis Mediolanensis, & ejusdem Instituti II. Nonas Octobris anno III. Item Monasterio inclusarum Civitatis Roderiguez in Hispania Idibus Octobris, & eodem anno. Item Conventui, & Monasterio Offidano Firmanensis diœcesis X. Kalendas Novembris anno III. Pontificatus XII. Kalendas Novembris anno III. concessit licentiam admittendi intra Clausurum Ministros in certis casibus ministerii necessarii: initium: *Vestris piis supplicationibus* &c. Item XIV. Kalendas Octobris Conventum & Monasterium sanctæ Mariæ, seu * sanctæ Gratiæ Pampilonensis diœcesis in protectionem Sedis Apostolicæ suscepit, idque in omnibus tam spiritualibus, quam temporalibus, exceptis iis juribus, quæ sibi reservavit Episcopus, nempe consecrationis altarium, ministrandi Sacramenta, benedicendi Monjales &c. Incipiunt litteræ: *Cum mortuæ mundo* &c. Concessit etiam visitantibus devote ipsum Monasterium Indulgentias quadraginta dierum XVI. Kalendas Octobris. Monasterio item inclusarum sancti Francisci de Offida concedit exemptionem omnem, tam in spiritualibus, quam temporalibus (supplens consensum Abbatis Farfen.) qua reliqua gaudent ejus Instituti Monasteria III. Idus Octobris anno III. Incipiunt. *Si a Sede Apostolica* &c.

Indult. Clariss. regest. epist. 290. 3.
Regest.epist.610. 2.
Ibid. 253.3.
251.3.
181.3.
314.3.
* Forte Engratiæ.
627.
256. 3.
256.3.
Epist. 263. 3.
314.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. ATer hic annus est ob depositionem ab imperio Friderici II; „ factam ab Innocentio in Concilio generali coacto Lugduni „ in Gallia, quam in Franciscanos severe ultus est Fridericus in Regno „ Siciliæ, Neapolitano, & in Germania: in Italia etiam per Eccelinum, „ ut notavit Waddingus; Intereà verò summus Pontifex ad eos reprimendos, qui suæ vocationis immemores ab Ordine fugiebant, non „ tantum eisdem superioribus, sed etiam subditis, eos ligandi, atquè „ carceribus mancipandi auctoritatem fecit, dato his desuper diplomate „ tenoris, qui sequitur.

Fridericus deponitur.

Concilium generale Lugduni.

INNOCENTIUS EPISCOPUS &c.

Dilectis filiis Generali & Provincialibus Ministris, ac Custodibus ceterisque Fratribus Ordinis Minorum Salutem & Apostolicam Benedictionem.

Specul. tr. 2. fol. 43. auth. est in Conv. Rothomagen.

Facultas Pontif. contra apostatas.

„ *PRovisionis nostræ cupimus prævenire subsidiis, ut semper in meliùs „ (Deo propitiante) proficiat, & si quid obstare dignoscitur corrigatur. Vos itaquè quos in divini nomine amoris vigiles delectat extirpare „ vitia, & plantare virtutes, ut apostatas, vel insolentes vestri Ordinis, „ nisi vestris salutaribus monitis acquiescant, excommunicare, ligare, capere, carcerare, mancipare (si videbitur expediens) possitis, auctoritate „ præsentium, concedimus facultatem. Nulli ergò &c. Datum Lugduni* VII. *idus Februarii Pontificatus nostri anno* III.

Indicul. ex Vatic.

Ex Vatic.

Ex Oderic. fol. 597. fol. 606. fol. 25.

„ II. Præter etiam recensita in Annalibus, prò diversis Monasteriis „ Monialium indulgentias concessit, *Quoniam ut ait &c.* VII. idus Januarii. Fratribus etiam de pœnitentia prò tempore interdicti providit „ *Intentos cultui &c.* Idibus Martii; Et religiosos sibi emere posse necessaria censensit. *Paupertas voluntaria &c.* X. Kalendas Junii; In Fridericum scribens, de Terra Sancta singularitèr egit *Sacro præsente &c.* „ Kalendis Augusti: Et pro eadem Magistro militiæ Sancti Jacobi epistolas dedit *Cum sicut intimantibus &c.* VIII. Kalendas Octobris: & „ ad subveniendos Terræ Sanctæ Christicolas, ceteros quoquè admonuit, diplomate expedito *Cum post latas &c.* X. Kalendas Junii.

B. Bonitius obit Bononiæ.

A. S. P. Francisco eligitur in socium.

„ III. Intereà Bononiæ supremam vitæ mortalis periodum batus Bonizus, qui etiam Bonitius dicitur, gloriosissimè clausit XVI. Kalendas Septembris. Erat ex eadem Civitate oriundus, religioni a sancto „ Francisco acquisitus, cùm anno MCCXX. Bononiam appulsus, ibidem „ miro populorum applausu, & cum magno animarum fructu concionaretur: sub tanti Patris & Magistri disciplina usquè adeò profecit, ut „ in magnum paupertatis evangelicæ sectatorem & amatorem evaserit: „ nullum virtutis iter eum deterrens ad gravia negoria obeunda intrepidus, eaquè resolvenda expeditus erat: quamobrem a Sancto Patre „ in rebus præcipuis in socium assumebatur: cum eo fuit in Monte Raynerii, quando Regulam a Christo accepit, & durè increpavit Ministros, qui eamdem nolebant admittere, Domino aperta & clara voce ejus sermonem & Institutum confirmante; Post mortem Vir sanctus

„ ctus huic Bonitio apparuit in veste fulgidissima, eiquè sua vulnera Apparet ei S. P.
„ palpanda & osculanda porrexit. Obiit, ut dictum est, Bononiæ, se-
„ pultus apud suos. Post multos demum annos oblivioni traditus, do-
„ nec translatis indè Fratribus, propter loci insalubritatem, & refecto
„ Monasterio in clausnram Monialium, dùm aperiendis fundamentis
„ fossores diligentiùs incumberent, in tria veneranda corpora ex inspe-
„ rato inciderunt, videlicet BB. Nicolai, Bonitii hujus, & Guillelmi Ipsius corpus reperitur cum illis BB. Nicolai, & Guillelmi.
„ a Cortemilio, sancti Francisci etiam socii, quibus apposita erant
„ epitaphia.

„ *Nicolaus primus nomine* — *Alter verò Bonizius*
„ *Cœco lumen obtinuit,* — *Francisci Patris extitit*
„ *Et mortuis restituit* — *Consors, dum Verbis Domini*
„ *Vitam, devotis precibus.* — *Sacram conscripsit regulam.*
„ *Guillelmus alter nomine.*
„ *Sacro pollens eloquio*
„ *Urbis istius incolas*
„ *In viam traxit Domini.*

„ De hoc beato Bonitio post plures scripsit Waddingus, & post eum Ar-
„ turus, qui in suo martyrologio Franciscano complures alios auctores
„ citat, qui de eodem commendabilem memoriam habuerunt.

Wadd. ad ann. 1220. n. 11. Artur. in Martyr. ad diem 17. Augusti. Theatr. Bajard MSS.

ARGUMENTUM.

Electus Henricus Lantgravius Thuringiæ in Regem Romanorum; mandatur Franciscanis, ut strenue partes ejus foveant. Missi etiam plures in Africam, consecrato fratre Lupo viro sancto in Episcopum Marrochitanum. Moritur sancta Humiliana. Regimen Monialium sanctæ Claræ demandatur Ministris. Fratri Simoni de Alverna demandatur negotium inquirendi in Rosbyldensem, & Othoniensem Episcopos. Clorissis temperatur votum paupertatis. Ædificantur aliqui Conventus. Conceduntur etiam quædam Indulta Apostolica.

I. DEposito Friderico, ursit Innocentius Principes Electores Imperii ad electionem alterius, qui partes Ecclesiæ contra rebellem tueretur. Electus est Henricus Lantgravius Thuringiæ, qui post annum obiit, eidem successit Guillelmus Holandiæ Comes, & nepos Ducis Brabantiæ. Mirum quam a se invicem discrepent Auctores circa tempus. Nobis ea placet sententia, quæ hoc anno constitnit electum Lantgravium v. Augusti in die sancti Osualdi; Guillelmns vero inanguratus est anno Domini MCCXLVIII. Kalendis Novembris Aquisgranii, celebrata primum ejus electione Coloniæ. Novem annis regnavit, neuter eorum, obstante Friderico superstite ac filiis, diadema Imperii sumpsit; ideo a quibusdam in serie Imperatorum prætereuntur, vacationem Imperii usque ad Rodulphum protrahentibus; & quamvis id in rigore subsistat, illius ævi consuetudine, & lege: tamen quia electio celebrata est, non videntur nobis eapungendi ex eo, quod temporum casu impedita sit tam inaugnratio, quam legitima assumptio; atque acceptatio juris titulo, summotoque impedimento concessisse videbatur. Hinc ergo exauctorati per Ecclesiam Friderici memoriam expungentes, eosdem in serie annorum, servata temporis ratione, substituimus.

Electio successoris Friderici.

II. Octa-

Facultas instituendi, ac destituendi Inquisitores, & Prædicatores crucis.

II. Octavo Kalendas Octobris superioris anni Innocentius Pontifex viam obstruxit iis, qui disciplinæ, & Prælatorum oculis se subducere tentabant, quod efficacius hoc anno adhibuit per sequentem decretalem, concedens Ministris plenam in prædicatores Crucis, & Inquisitores potestatem, eos instituendi ac destituendi.

· INNOCENTIUS &c.

Generali, ac Provincialibus Ministris, ac ceteris Fratribus Ordinis Fratrum Minorum.

Reg. ep. 625.

ODore suavi Ordinis vestri continue recreati, eum non immerito favore speciali prosequimur: & ipsius exaltationem plenis desideriis affectamus; quietem ei, & alia diligenti procurare solertia intendentes: per quæ semper optatum, auctore Domino, suscipere valeat incrementum. Hinc est, quod nos vestris supplicationibus annuentes, ut tu fili Generalis Minister, tuique successores Fratres tui Ordinis, qui ad prædicandum crucem, vel inquirendum contra pravitatem hæreticam, seu ad alia hujusmodi negotia sunt, vel fuerint ubicumque a Sede Apostolica deputati, removere, seu revocare, penitus transferre, ipsisque quod supersedeant injungere, aliosque substituere cum expedire videretis, licite, & libere valeatis: & in eos, si contravenerint, censuram Ecclesiasticam exercere: ac quilibet Minister Provincialis ejusdem Ordinis, id ipsum in sua Provincia circa Fratres ipsius Ordinis, quibus in illa similia contigerit ab eadem Sede committi, facere possit, auctoritate præsentium indulgemus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Lugduni Idibus Januarii Pontificatus nostri anno III.

Potestas castigādi Fratres morantes in obsequiis Prælatorū.

III. Adjunxit & sequentem quo ad illos, qui aliorum obsequiis inhærebant, facultatem concedens eos castigandi, amovendi, aliosque eis substituendi cum moderatione expressa in decretali.

INNOCENTIUS &c.

Dilecto filio Ministro Generali Ordinis Fratrum Minorum.

Specul. 2. tract.

IV. *CUm sicut a te accepimus intimante, nonnulli ex Fratribus tui Ordinis, qui de superioris licentia, in aliorum obsequiis commorantur, exemptos se a tua jurisdictione credentes, talia plerumque perpetrant, per quæ detrahitur Ordini, & scandalum inde generatur. Nos tuis supplicationibus inclinati, præsentium tibi auctoritate concedimus, ut universos Fratres, qui morantur in obsequiis aliorum (illis dumtaxat exceptis, qui sunt vel fuerint ad Legatorum Apostolicæ Sedis servitia deputati) libere valeas visitare, corrigere, amovere, ac alios eis substituere, prout secundum Deum videris expedire, non obstantibus quibuscumque litteris, seu indulgentiis Sedis Apostolicæ, per quas id valeat impediri. Contradictores vero per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Datum Lugduni* XVII. *Kalendas Septembris Pontificatus nostri anno* IV.

V. Scri-

V. Scripsit etiam Pontifex ad omnes Fratres per Teutoniam, ut electionem novi Regis Romanorum, destituto Friderico II. publice & privatim suis concionibus, & consiliis foverent. Eligendi Regis Romanorũ mandatur defensio, & promotio.

INNOCENTIUS &c.

Universis Fratribus de Ordine Fratrum Minorum per Teutoniam constitutis.

Cum Ordinem vestrum, inter alios Apostolica Sedes speciali prosequatur affectu, ipsumque pluribus honoraverit privilegiis, & multiplici semper intendat communire favore: tanto pleniorem de vobis gerit fiduciam, quanto vos, inter Religiosos ceteros, majori erga se sperat devotione fervere. Hinc est, quod universitatem vestram monemus, & hortamur attente, quatenus postquam electia de Romanorum Rege in Imperatorem postmodum promovendo exstiterit celebrata, Christi fideles per Teutoniam constitutos, quoties opportunitatem habueritis, attentis exhortationibus, juxta datam vobis a Deo prudentiam, tam in occulto, quam in publico inducatis in remissionem ipsis peccaminum injungentes, ut ei, qui electus fuerit, fideliter, & efficaciter intendant, ac assistant viriliter, & constanter. Datum Lugduni x. *Kalendas Maii anno* III. Regest. Vatic.

VI. Hoc etiam anno, quidam Franciscanus a Soldano ad Pontificem litteras detulit, respondentes iis, quæ alias ad eumdem a Pontifice datæ sunt. Familiare enim tum erat Pontificibus, missis Franciscanis, suas ad infideles Principes dare, eosque ad fidem invitare, ut excusationem non haberent, qui vocem pastoris non audierunt. Gregorius IX. scripsit ad Soldanum Damasci, Innocentius ad Principes Tartarorum, & hoc anno ad Reges quosdam Africanos per eosdem Franciscanos scripsit. Stadensis, Crantzius, & Bzovius arbitrantur, quod eumdem ab amicitia, & fœdere, quod cum Friderico iniit, avocare Innocentius hac arte studuit; sed nec ex litteris, ad quas præfati respiciunt ea conjectura probatur, nec verisimilitudinem præ se fert; ad fidem se invitatum fatetur Soldanus, prædicato Christo. Tunc ergo homini pagano, cujus conversio tentabatur, importune discordia inferretur, aut mentio violandæ pacis; cum id, & Evangelicæ simplicitati, & caritati repugnaret, Regisque pacifici Christi instituto. Deinde hæc clausula ipsius epistolæ dubium aufert; *& de hoc*, inquit, *quod dicitis vos, desiderare tranquillitatem, & quietem, & habere materiam convocandi populos ad pacem, similiter nos desideramus, &c.* Hæc, inquam clausula non cohæret cum eo quod Soldanum ad bellum, seu pacis abolitionem Pontifex invitaret. Nec obstat quod subjungit Soldanus, se non posse sine consensu Imperatoris tractatum cum Christianis habere: quinimo hoc ipsum confirmat, Innocentium non suasisse ab Imperatore discedere, sed pacem dumtaxat cum Christianis in Oriente, quos missis grossonis, pridem vexavit, capta Hierosolyma, deletisque fidelibus, quod superioribus annis contigit. Epistola missa est a Soldano Babyloniæ, quo cum Fridericus decennio pacem in Oriente stabilivit, adversantibus Christianis, qui fœdas initæ pacis conditiones verecundabantur, inter quas præfata esse potuit in ultionem Templariorum, aliorumque, qui conatibus Friderici minus studebant, Ecclesiam, & Gregorium Pontificem sequuti.

Matthæus Paris. Stadensis. Crantzius. Lib. 8. metropo. Bzovius ex illo.

Rejicitur malligna interpretatio.

Matthaus Paris. VII. Argumentum epistolæ rectius in hæc verba proposuit Paris tum scribens: *Temporibus quoque sub iisdem, Domino Papa petenti pacem, vel saltem treugas inter Christianos, & Saracenos a Soldano Babyloniæ, donec videlicet per regnum Francorum sperata prosperitas respiraret, rescripsit idem Soldanus in hunc modum, &c.* Placet autem ipsius epistolæ subjicere exemplar in gratiam curiosi lectoris, & ut dignoscatur quæ tum auctoritas, & fama fuerit Pontificis, etiam inter Saracenos, quantusque eorum opinione inter Christianos ea ætate fiebat.

Litteræ Soldani missæ ad D. Papam:

Regesti index. Litteræ Soldani Babyloniæ ad Innocentium. *PRæsentiæ Papæ nobilis, magni, spiritalis, affectuosi, sancti tertiidecimi Apostolorum, universalis loquelæ Christianorum manutenentis, adoratoris Crucis, Judicis populi Christiani, ductoris filiorum baptismatis, summi Pontificis Christianorum, confirmet eum Deus, & det sibi felicitatem. A Soldano potentissimo regnante super colla nationum, continente duas virtutes gladii, & calami, possidente duo præcellentia scilicet doctrinam, & judicium, Rege duorum marium, dominatore Austri, & Septemtrionis, Rege regionis Ægypti, & Syriæ, & Mesopotamiæ, & Mediæ, & Idumææ, & Ephir, Rege Salech, Belfet, Ayob, filio Soldani Treimel Hebmeuaffar Nebamed, filii Soldani Regis Haelel Bobeore, filii Ayob, cujus Regnum Deus diligit. In nomine Dei misericordis, & miseratoris præsentatæ sunt scripturæ Papæ nobilis, magni, spiritalis, affectuosi, sancti, tertiidecimi Apostolorum, universalis loquelæ Christianorum manutenentis, adoratoris Crucis, judicis populi Christiani, summi Pontificis filiorum baptismatis, faciat eum Deus de affectantibus bonum, & facientibus illud, & volentibus pacem, & perseverantibus in causis ejus, & adjuvet eum Deus in iis, quæ decentia sunt, ad illos, qui sunt sui cultus, sive ritus, & ad alios. Et respeximus dictas scripturas studiose, & intelleximus capitula, quæ in eis inserta erant, & earum continentia nobis placuit, & delectatus est auditus noster in relatu eorum; & Nuntius venit ad nos, quem misit sanctus Papa, & ipsum prævenimus cum honore, & dilectione, cum devotione, & reverentia, ipsumque convocavimus ad conspectum nostrum, sibi inclinantes; intendimus aurem verbis ejus, & fidem adhibuimus ei, nuntianti nobis de Christo, super quem sit salus, de quo Christo plus scimus, quam vos sciatis, & magnificamus eum plus quam vos magnificetis, & de hoc, quod dicitis desiderare tranquillitatem, & quietem, & habere materiam convocandi populos ad pacem, similiter nos desideramus, nec volumus contraire, & hoc semper voluimus, & desideravimus. Sed Papa, quem Deus confirmet, scit quod inter nos, & Imperatorem jam dudum fuit familiaritas, & dilectio mutua, & concordia perfecta a tempore Soldani patris nostri, quem Deus ponat in claritate, ut inter nos, & Imperatorem prædictum est, sicut scitis. Unde non licet nobis aliqua componere cum Christianis, nisi prius habuerimus super his consilium, & assensum, & nos scripsimus Nuntio nostro, qui est in Curia Imperatoris, pro causis quas detulit Nuntius Papæ, nuntiantes ei capitula, & proposita Nuntii vestri, ipse Nuntius noster veniet ad præsentiam vestram, & loquetur vobis, & renunciabit vobis, & postquam renunciaverit, faciemus juxta tenorem responsi, nec discrepabimus ab eo, quod videbitur utile universis, ita quod possimus habere meritum a Deo. Hæc vobis nuntiamus, & bonum ampliabitur in posterum, Deo dante. Hoc fuit scriptum in septima die mensis Moharrani, quæ fuit lunatio Augusti.*

Laus

Laus Deo soli, & benedictio ejus super Dominum nostrum Mahumetum, & super genus ipsius, ipse sit pax nostra.

VIII. Inepte satis marginator Stadensis Chronici, hæreticus ad hæc epistolæ verba; *Papæ nobilis, sancti, tertiidecimi Apostolorum, universalis loquelæ Christianorum manutenentis, adoratoris Crucis, Judicis Christianorum, summi Pontificis filiorum baptismatis, &c.* Inepte inquam & fraudulenter suggerit, an interpretis, vel librarii hic aliquod τὸ σφάλμα seu error deprehendatur, quod eum male habuerit Pontificiam auctoritatem prædicari ab infideli. Eadem porro sine mutatione verba leguntur in regesto, atque apud Matthæum Paris coævum, apud Crantzium, qui eadem ex Stadensi excœpit. Subindicat Paris, Fridericum in suspicionem venisse Innocentio, tamquam ejus artibus pacis mentio fuerit rejecta, aut retardata. Fraus deprehensa.

IX. Scripsit Pontifex Ministro Provinciali Angliæ Ordinis Minorum, ut Prædicatores per universum Regnum institueret, collectionem facturos in subsidium Imperii Constantinopolitani. Concessit eis facultatem, in eum usum convertendi per usuras, aut aliter male acquisita; item relicta a testatis in pios usus distribuenda, quæ per voluntatem testatoris certis locis, aut personis, vel alias applicata non fuerunt ex arbitrio exequutorum; item quæ ab omni obligationis essent debito libera. Hæc non sine invidia inculcat Matthæus Paris, ut solet, corruptus vitio affectus, vel falsarii. Nec secus in calumniam vertit, quod Episcopus Lincolinensis sancte, & ex præscripto canonum instituerit suæ diœcesis, & Cleri reformationem, instigantibus Dominicanis, ac Franciscanis. Paris. Malignus Paris, vel corruptus.

X. Conquestus est apud Innocentium Pontificem Rex Daciæ de perfidia, & proditione Episcopi Roskyldensis Cancellarii sui, quod Regi insidias struxerit, Fiscum defraudaverit, & tamdem metuens scelerum conscientia, alio in remotas partes clam fuerit dilapsus. Pontifex autem rei inquisitionem fratri Simoni de Alvernia Ordinis Fratrum Minorum commisit, scriptis sequentibus. Inquisitio in Roskylden. commissa.

INNOCENTIUS &c.

Fratri Simoni de Alvernia Ordinis Fratrum Minorum.

Quanto Fratres, & Coepiscopos, qui nobiscum sunt in partem sollicitudinis evocati, sinceriori caritate diligimus, tanto majori dolore turbamur, quoties de ipsorum operibus, quæ pontificali derogant honestati, ad nostram audientiam perferuntur. Sicut enim ex parte carissimi in Christo filii nostri Illustris Regis Daciæ fuit propositum coram nobis, cum idem Rex ven. fratrem nostrum Episcopum Roskylden. Regni sui Cancellariæ officio, aliis prætulisset, ac ei, utpote quem privilegio amoris præcipui ceteris honorabat, cordis sui propalasset secreta; ipse perceptarum ab eo immemor gratiarum, & adversus eum loquens mala pro bonis, & odium pro dilectione sua, fel pro melle, & pro pane lapidem, & pro ovo retribuit Scorpionem, dum vitæ dicti Regis insidiator occultus, & Regni, ac bonorum suorum spoliator tacitus dicitur extitisse, cum quibusdam complicibus, & sibi consanguinitate conjunctis, super his contra eum conspirando nequiter, & se juramenti vinculo astringendo. Et quia concepta nequitia, divina eam revelante Reg. epist. 194.

clementia, non potuit prodire in partum, dictus Episcopus, ut his se ostenderet non immunem, tamquam sibi male conscius, extra prætactum Regnum ad partes transtulit se remotas. Quia vero hæc, si vera sunt, non debent indiscussa relinqui, volentes descendere, ac videre, utrum præmissa præfatus Episcopus impleverit actione, mandamus, quatenus inquisita super his diligentius veritate, quæ inveneris fideliter redigere in scriptis procures, ac ea sub tuo sigillo ad nostram præsentiam studeas destinare, ut ex tua relatione sufficienter instructi, procedamus exinde, prout secundum Deum viderimus, procedendum. Datum Lugduni XII. *Kalendas Augusti anno* IV.

XI. Hæc Pontifex ad Simonem de Alvernia, qui etiam ab Urbano IV. (ut suo loco dicetur) missus est cum aliis ejusdem Instituti Franciscani Apocrisarius ad reducendos Græcos anno MCCLXIV.

XII. Scripsit etiam Pontifex ad eumdem fratrem Simonem de Alvernia, ut inquireret in vitam, & facinora Episcopi Othoniensis, de quo plura, eaque enormia deponebantur, ut quod sui electionem, & consecrationem in manu violenta extorserit metu; quod focariam publice tenuerit, emendatione & pudore sepositis, aliaque id genus, quæ commissi gregis ruinam procurabant.

INNOCENTIUS &c.

Fratri Simoni de Alvernia Ordinis Fratrum Minorum:

266. 4. Ad eumdem ut inquirat in Othoniensem varie infamatum.

AD audientiam nostram noveris pervenisse, quod olim Othonien. Ecclesia pastoris solatio destituta N. Episcopus, tunc Præpositus Othonien. introducta in Capitulum ipsius Ecclesiæ multitudine laicorum, se a Conventu Monachorum ipsius Ecclesiæ, post multiplices minas, & terrores non modicos incussos, seipsum in Episcopum eligi procuravit, cujus electio cum Venerabili fratri nostro N. Lindin. Archiepiscopo, loci metropolitano, præsentata fuisset, idem, licet ipsam sciret, de concubinario manifesto per secularem potentiam fuisse minus canonice celebratam, minis tamen, & terroribus perterritus, confirmavit eamdem, & dicto N. munus consecrationis impendit, qui suæ salutis, & famæ prodigus, pontificalis modestiæ abjecto pudore, focariam publice detinere præsumit, & alias ea committere non veretur, quæ ipsum apud homines contemptibilem, abominabilem vero constituunt apud humani generis Redemptorem; unde se dignum tot mortibus effecit, quot ad subditos perditionis exempla transmittit: diversis quoque criminibus maculatus, subditorum suorum non audet errata corrigere, cum tacite sibi ipse respondeat, eadem se quæ corrigit commisisse, quinimo iidem subditi, nec ab eo volunt sumere pabulum verbi Dei, nec etiam, ipso celebrante, Missarum solemniis interesse. Ideoque mandamus, quatenus personaliter accedens ad locum, & habens præ oculis solum Deum, diligenter inquiras, an super præmissis sit idem Episcopus adeo graviter infamatus, quod clamor ascendens nequeat diutius dissimulari sine scandalo, vel absque periculo tolerari, & quod circa hoc inveneris, nobis per tuas litteras fideliter intimare procures. Datum Lugduni V. *Idus Novembris anno* IV.

Instituitur missio Franciscanorum in Africam consecrato frat. Lupo Episcopo Marrochiorum.

XIII. Hoc anno pro conversione Africanorum solemnis Franciscanorum missio instituta: Sedes namque Episcopalis Marrochii in Africa vacavit subsidio pastoris per mortem fratris Agnelli Ordinis Minorum. Ad eamdem ergo promovit Innocentius virum sanctum fratrem Lupum

Fer-

Ferdinandum Dain ejuſdem Ordinis, de cujus promotione, & ſanctitate ſcribit Gonzaga in Conventum, ſub invocatione ſancti Franciſci erectum Cæſarauguſtæ, in Regno, & Provincia Aragoniæ. Dum enim vetus Conventus, in quo jacebat frater Lupus, & frater Bernardus Viridans Viri ſancti ex conſenſu Fratrum cederet Auguſtinianis, anno MCCLXXXVI. translata ſunt pignora ſacra ad novum Conventum, qui a Fratribus noſtris etiamnum incolitur. Verba Gonzagæ refero: *Ne vero beatorum Patrum Agni, atque Bernardi a Viridante corpora ibidem ſepulta, a ſe derelicta viderentur, ea ad novi Monaſterii Eccleſiam in feſto Apoſtolorum Philippi, atque Jacobi ejuſdem anni* MCCLXXXVI. *maxima cum ſolemnitate, atque nobili proceſſione translata fuere. Quo quidem die, toto circumſtante populo, eorum beatorum patrum meritis, & mulieri, quæ a* L. *annis oculorum viſum amiſerat, lumen extitit reſtitutum, & altera mulier cocles oculi rectitudinem aſſecuta eſt. Horum alter vocabatur frater Agnus, qui primus omnium, cum eſſet genere nobilis, atque dignitate Canonicus, vocareturque Lupus Ferdinandus Dain, ſpretis hujuſmodi honoribus, Franciſcanæ Religionis habitum Cæſarauguſtæ ſuſcepit, utque paupereulis Fratribus adjunctus eſt. Hic denique a Miniſtro ejus Provinciali Romano ad Gregorium IX. ſummum Pontificem ob quædam negotia Religionis ſtatum concernentia, miſſus, tanta tum apud ipſum ſummum Pontificem, tum quoque apud Illuſtres Cardinales ſanctitatis opinione polluit, ut & ab omnibus maxima in veneratione habitus ſit, & Hieroſolymam accedendi facultatem a ſummo ipſo Paſtore petens, id quod ſequitur, reſponſum retulerit: Vade fili, concedo tibi quod poſtulas, dum tamen non ut Lupus, ſed ut Agnus pergas. A quo etiam tempore non frater Lupus, ſed frater Agnus dici voluit. Præfata tamen facultate gaudere nequivit. Cum enim per id tempus Marrochiorum Antiſtes vita functus eſſet, pluresque eam dignitatem ſibi conferri ſupplicarent, reſpondit ſummus Pontifex: certe jam eſt alterius, quem nuper de lupo fecimus agnum, & ideo dignum eſt, ut de agno faciamus paſtorem luporum. Et merito: nam Marrochiani ipſis lupis in Chriſtianos ſæviores ſunt. Hiſque dictis ſummus ipſe Pontifex patrem Agnum ad Marrochiorum Epiſcopatum promovit. Quam ille, licet invitus, dignitatem acceptans, relicta interim Hieroſolymorum peregrinatione, ad oves ſibi commiſſas ex tempore perrexit: quibus per aliquot annos ſanctiſſime, & non abſque fructu, inſuper gratiſſimus adeo, ut illud Eſaiæ:* Habitat lupus cum agno, & puer parvulus minabit eos, *de ipſis verificari potuerit, præfuit. Sed cum his hujuſmodi Marrochianos obſtinatiſſimos in abominabili ſua ſecta, atque vitiis irretitos plus æquo cerneret, nec eos ab hujuſmodi peſte ad ſalutis ſemitam revocare poſſet, tædio affectus, atque Franciſcanam paupertatem anhelans, a ſummo Pontifice tunc ſedente, ut Epiſcopatui valedicere, Hieroſolymam petere, atque propriam Provinciam repetere poſſet, ſupplex petiit. Voti igitur compos effectus, poſt plurimos exantlatos, in hujuſmodi peregrinatione labores, alteram ex coſtis, atque quoddam os ſancti Matthiæ Apoſtoli, Caput unius ex SS. Innocentibus, aliquotque alias SS. reliquias, quas & loco contulit, ſecum deferens, ad antiquiorem Minorum Conventum Cæſarauguſtæ erectum, (de quo in hujus Provinciæ proœmio) ſe tranſtulit: ubi & quam diu ſibi comes vita fuit, ſancte commoratus, atque ſanctius vita functus eſt. Ejus corpus Fratres honeſto loco tumulandum curarunt. Unde & ad præſens Monaſterium, ut diximus, translatum extitit.* In hoc errat tamen Auctor præfatus, quod a Gregorio IX. promotum referat fratrem Lupum Romæ, cum id contigerit Lugduni ab

Provinc. Aragon. Conv. 1.

In-

Innocentio hoc ipso anno. Nominis etiam mutationem, firmius ex Pontificis instituto adhæsisse, non probo, cum ipsius litteræ contrarium designent; non negaverim tamen nomen in contrariam dictionem ex claris virtutibus, & meritis sancti Viri transisse, vel tum etiam notiori appellatione usus est Pontifex, licet aliam commendarit, & induxerit, securius tamen conjicio eam nominis allusionem referendam ad fratris Agnelli institutionem factam a Gregorio, cum & nomen & personæ concordent; eam ignoravit Gonzaga promotionem fratris Lupi Christianis in diœcesi Marrochitana significavit in litteris Pontifex.

INNOCENTIUS &c.

Universis Christifidelibus per Marrochitan. diœcesim constitutis.

147. 4. Intimatur fratris Lupi electio.

XIV. *In eminenti specula licet immeriti, disponente Domino, constituti, etsi curam, & sollicitam diligentiam habere de universis, & singulis Ecclesiis ex susceptæ administrationis officio teneamur: illis tamen quæ Sedi Apostolicæ immediate pertinere noscuntur, in mundi finibus constitutis inter discolas nationes pronis animi viribus, promptisque præsidiis favorabiliter convenit nos adesse. Sane Marrochitana Ecclesia sola & unica in partibus ipsis filia Romanæ Ecclesiæ, specialis Pastoris solatio destituta, verentes ne propter ipsius diutinam in vos sub fide catholica militantes, ac in seipsam pateretur in spiritualibus & temporalibus læsionem, quamquam Ordo Fratrum Minorum sit Ecclesiæ Romanæ novella plantatio, quia virtuose apud militantem, & triumphantem Ecclesiam meritis proficit, & exemplis, & in fervore Religionis ipsius habetur quodammodo quædam species paradisi, de ipso arbor fructifera est excerpta, frater videlicet Lupus, vir utique Deum timens, insignis virtutibus, scientia decoratus, providus in temporalibus, & spiritualibus circumspectus, de cujus persona eidem Ecclesiæ, auctoritate Sedis Apostolicæ favorabiliter, & utiliter est provisum. Verum, cum sit nobis fiducia, quod de partibus ipsis, per circumspectionem ejus, & scientiam sibi datam a Domino, prava in directa, & in vias planas aspera convertantur, evellantur vitia, inserantur virtutes, destruantur nociva, plantentur salubria, amplietur fides, & cultus divini nominis augeatur. Universitatem vestram rogamus, monemus, & hortamur, attente mandantes, quatenus ipsum ad prætactam Ecclesiam, cum plenitudine nostræ gratiæ accedentem honorifice, sicut decet devotionis filios, tamquam animarum vestrarum Episcopum, & Pastorem recipientes, hilariter, & libenter habeatis ipsum, & commissam sibi Ecclesiam pro divina, & Apostolicæ Sedis reverentia propensius commendatam, ipsique tamquam Patri, & pastori animarum vestrarum plene, ac humiliter intendatis, exhibentes ei obedientiam, & reverentiam debitam, & devotam, ejusque salubria monita, & mandata suscipiendo devote, ac humiliter observando. Ex hoc enim dignos honoris augmento, & palma perennis gloriæ apud æternum Judicem vos reddetis. Alioquin sententias quas idem Episcopus propter hoc rite tulerit in rebelles, ratas habebimus, & faciemus, auctore Domino, usque ad satisfactionem condignam, inviolabiliter observari. Datum Lugduni* II. *Kalendas Novembris anno* IV.

Commendatur fr. Lupus.

XV. Scripsit etiam ad Regem Marrochiorum Saracenum eum ad veritatis lumen invitans, & prædictum Episcopum, ac comites Franci-

fca-

ſcanos, qui ad miniſterium fidelium, atque infidelium converſionem deſtinabantur, ei impenſe commendavit.

INNOCENTIUS &c.

Illuſtri Regi Marrochitarum, & mandatis ejus humiliter obedire.

146. 4. Epiſtola ad Regem Marrochii.

XVI. G*Audemus in Domino, tibique non modicum congaudemus, quod ſicut Venerabili fratri noſtro Marrochitano Epiſcopo nobis innotuit, exponente, tu Catholicorum Principum, ac tibi inhærendo, & prædeceſſorum tuorum imitando veſtigia, qui Marrochitanam Eccleſiam multis libertatis privilegiis munierunt, plurimorumque honorum largitione dotarunt, non ſolum eam a conatibus, & incurſibus malignorum, & contrariorum Chriſtianæ fidei hactenus defendiſti, ſed munificentia tua eidem immunitates, & libertates non modicas contemplatione divini nominis dextera contulit liberali, & Chriſtianos in terram tuam per dictos prædeceſſores tuos, introductos extuliſti præſidiis, & foviſti beneficiis oportunis, propter quod probabili præſumptione tenemus, quod pia loca, & Chriſtianæ fidei ſectatores in ditione tua poſitos, geris in propoſito augmentare, & dignum eſt hoc a te ferventi diligi, & ſollicite obſervari, ut in te progenitorum tuorum præclarum nomen effulgeat, & virtuoſis Regibus, te Regem ſimilem mundus agnoſcat. Hæc quidem provenire clariori præſagio de cæleſti colligimus voluntate, ac ex hoc providentiam Salvatoris magnifice, & mirifice dirigere greſſus tuos, dum invocantibus nomen Chriſti adjutus, adverſariorum tuorum inſultus, & violentiæ impetus potenter hactenus repuliſti, & per virtutem virium ipſorum lucrifeciſti tibi de bonis plurimis eorumdem. O utinam ad arcem contemplationis aſcenderes, & modicum de dulcedine divinæ ſapientiæ prægustares! Ibi colligeres per te ipſum quam dulcis eſt Dominus, & quam jucundum ſit ſibi debitum reddere famulatum. O ſi proprium cor intrares, & in ſecretiori mentis thalamo, quæ ſupra te ſunt, niteretis perſpicue indagare, quam magna ſunt illa, quam ineffabilia, quæ nomen Chriſti ſuſcipientibus, & colentibus promittuntur! Non ambigimus quin ſi recte ſaperes, promiſſiones acceptares eaſdem, & efficereris ſubito de cultoribus unus, quia partem eligeres potiorem. Nos quidem de iis, quæ circa te ſunt ſollicitius penſaremus recipiendo te inter magnificos Principes ſpecialem, & terram tuam ſub ſpeciali protectione, ac defenſione Apoſtolicæ Sedis, & noſtra, nec permitteremus per potentiam Eccleſiæ collatam divinitus, te ab adverſariis tuis aliquando moleſtari. O ſi ad cor altum accederes, & ſubtili meditatione penſares in ſpeculo rationis, quantum in te poſſet nomen Altiſſimi exaltari, dum ad te revertens, faceres quod te Dominum ſequeretur ad fidem innumera populi multitudo! Nec aliquatenus hæſitamus, quin ſi regalis excellentia Deo vivo ſe habilitare curaret, ipſe pinguedine terræ, ac rore cœli terram tuæ mentis e veſtigio illuſtraret. Sed in hoc te tibi duximus totaliter relinquendum. Verum cum duros hoſtes, & nequitia plenos habere dicaris, qui non minas verſutiis, machinationibuſque, quam manu valida terram tuam infeſtare nituntur, ipſi Chriſtiani attendentes, quod non in exercitus multitudine, ſed de cœlo recipitur fortitudo in defenſione catholicæ fidei, & Eccleſiæ, tuique Regni ſubſidium contra eos inſurgant viriliter, & potenter ſæpius de hoſtibus triumphando, verendum eſt, ne dictorum adverſariorum aſtutia improviſa, ac feſtinata, & inopinata invaſio eos inveniat imparatos, & ſi, quod abſit,*

Beneficia Chriſtianis collata.

Exhortatio ad fidem.

absit, prout de ipsis in pluribus partibus terræ tuæ strages non modica est subsecuta, sicut te ignorare non credimus, finaliter de virtute virium triumpharet, ipsorum rebus, & personis eorum periculum, tibique, terræque tuæ discrimen irreparabile obveniret. Expedit igitur, ut futuro periculo festino, & congruo remedio succurratur. Quare Serenitatem regiam rogamus, monemus, & in Domino eam præsentibus litteris excitantes, quatenus aliqua loca munita in terra tua, in quibus necessitatis tempore dicti Christiani se receptare valeant, & custodiam aliquorum portuum, per quos si urgeret necessitas, & suaderet utilitas valerent terram egredi, & reintrare cum festinato subsidio pro defensione personarum, & rerum, retento tibi principali dominio, consignare procures. Hoc autem non minus utilitati Regiæ, quam eorum profectui credimus expedire, quia non magis eis in subsidium provenit, quam tibi, & terræ tuæ proficit in augmentum. Prædictum vero Episcopum, & sui Ordinis Fratres, ac Christianos sub tuo degentes Imperio pro divina, & Apostolicæ Sedis reverentia, in his, & aliis, pro quibus ad te recursum habuerint, habeas taliter commendatos, quod hic tibi dicrum longitudo servetur, & per hæc, & alia bona quæ feceris, ad lucem venire valeas veritatis. Super iis autem, quæ dictus Episcopus tibi ex parte nostra dixerit, quæ salutem animæ tuæ prospiciant, illam indubitatam fidem adhibeas, ac si tibi ore proprio loqueremur. Datum Lugduni 11. *Kalendas Novembris anno* IV.

Marian. lib. 2. cap. 1. Marc. 2. p. l. 1. c. 22. Chron. antiq.

XVII. Per hæc forte tempora contigit illud, quod Marianus, Marcus, & alii referunt. Rex porro Marrochiorum, & alius Rex Saracenus de finibus, aliisque caussis certantes, ad arma cucurrerunt, sub quibus hinc inde Christiani militabant; alter ad pacis conditiones, & tractatum non æque descendebat. Ceterum tum Marrochii tres Fratres Minores se Regi pacis internuncios obtulerunt, ne Christianorum pernicie bellum quaqua versum, declinante victoria, sæviret, quibus itineris comites Marrochianus concessit. Sed alium Deus adjunxit obvium in eremo leonem, qui velut cicurus Dei servis famulatus 25. Saracenos grassatores, qui sub spe prædæ insultum tentarunt, fugavit, & securos, ac salvos perduxit comites ad regiam Civitatem: verum ibidem in multitudinem Saracenorum armatorum, qui ad portas objiciebantur incurrere verentes, utpote ignoti, substiterunt. Leo autem divino nutu equos, & milites rugiens disiecit, donec, via patefacta, Legati ad Regem pervenerunt, qui audito successu, & divinæ erga servos suos providentiæ sollicitudine, facilis pacem admisit.

XVIII. Sequentes etiam dedit Innocentius ad Regem Tuneti, rogans ut Franciscanos, quos ad Regem Tunetanum mitteret prædictus Episcopus, foveret, & ob reverentiam Sedis Apostolicæ reciperet, & sicut alias consueverunt, ibidem libere permitteret conversari.

INNOCENTIUS &c.

Illustri Regi Tuneti Deum timere, & diligere.

149. 4. Commendantur Franciscani Regi Tuneti.

Pater spirituum Dominus Jesus Christus spirituales ad capiendos homines faciens piscatores, qui de lacu miseriæ, & luto fæcis eductos in divinorum conclusos retibus præceptorum illi obedire faciant, cui est servire, regnare ipsos, vel ad loca transire, in quibus possint mitti retia in capturam, ad

ad educendam hominum multitudinem, de hujus mundi voragine ruinosa, in redemptoris omnium servitutem. Cum igitur sicut accepimus, sub potentatus magnifici tui sceptro plures permaneant Christiani, & illuc accedant quam plurimi pro suis mercimoniis exercendis, qui contra periculosos animarum morbos fomentis indigeant consilii salutaris, ne languentium pereat multitudo, si medicinalis operatio illi desit, sed potius in lecto jacentes ægritudinis, quorum stratus in infirmitate versatur, ex medicorum præsentia respirent in propositam spem salutis. Celsitudinem Regiam rogandam duximus attentius, & monendam, quatenus venerabilem fratrem nostrum Marrochitan. Episcopum, & dilectos filios nostros Fratres Minores, quos idem Episcopus pro salute talium, ad tui Regni gloriam duxerit transmittendos, ob divinam, & Apostolicæ Sedis reverentiam clementi pietate recipiens, ipsos cum Christianis, sicut consueverunt, ibidem permittas libere conversari. Datum Lugduni VIII. *Kalendas Novembris anno* IV.

XIX. In eumdem modum scriptum est Illustri Regi Capsæ, & Regi Bugiæ: Commendavit similiter omnibus fidelibus per oram maritimam Hispaniæ constitutis, atque in remissionem peccatorum injunxit, quatenus eidem Episcopo ad Dei cultum amplificandum omni auxilio assisterent.

INNOCENTIUS &c.

Universis Christifidelibus per maritimam Hispaniæ constitutis.

Fideles proprio signo fidei vivificæ insigniti, illud debent procul in nationibus, ad professionem Christiani augmentandam nominis elevare, ut æterni Regis gloria in confitentium numerosa multitudine tanto gloriosius prædicetur, quanto in omnem terram sonus diffusus credentium, in unius labii eorumdem sermonum pari concordia vocem laudis, & gratiarum personent actionem. Sane, cum sicut accepimus, ad confessionis divinæ salutarem gratiam in Marrochio dilatandam, sit necessaria vestra diligentia studiosa, ut cœlestis plantatio radicata, ibidem vestro in sua teneritudinis novitate confortata ministerio, & propagata consilio, favore, & auxilio salutari ad promotionem Catholicæ fidei, & exaltationem Ecclesiæ sanctæ Dei gloriosis proficere debeant incrementis. Universitatem vestram rogamus, monemus, & hortamur in Domino, & in remissionem vestrorum injungimus peccatorum devotioni vestræ, per Apostolica scripta mandamus, quatenus venerabili fratri nostro Marrochitan. Episcopo ad cultum divini nominis ampliandum, ob divinam, & Apostolicæ Sedis reverentiam tam diligenter, quam viriliter assistatis, cum per ipsum, vel suos nuncios super hoc fueritis requisiti, tamquam orthodoxæ fidei fervidi zelatores. Datum Lugduni XV. *Kalendas Novembris anno* IV.

Epist. 244. anno 4.

Commendatur fidelibus res Africana promovenda.

XX. In eumdem modum scriptum est Archiepiscopo, & Consilio Terraconen. Archiepiscopo, & Consilio Majoricarum, Archiepiscopo, & Consilio Valentin. Archiepiscopo, & Consilio Narbonen. Episcopo Bujonen. & populo sibi commisso; Episcopo, & Consilio Barchinonen. Archiepiscopo Januen. & populo sibi commisso; Episcopo Massilien. & populo sibi commisso; Episcopo, & Consilio Portugalen. Episcopo sancti Emeterii Burgen. diœc. Consilio sancti Sebastiani Pampilonen. diœc..

Consilio de Laredo Burgen. dioec. Consilio Castri de Odiales Burgen. dioec. Episcopo Ulyssipponen. & populo sibi commisso.

Scripsit etiam epistolas similis argumenti ad Regem Aragoniæ.

INNOCENTIUS &c.

Illustri Regi Aragoniæ.

Similis argumenti ad Regem Aragoniæ.

XXI. *Attendentes quod ex favore intuitu pietatis impenso Religiosis, & præsertim iis, qui fungentes Pontificatus officio in Saracenorum terris sunt constituti, & temporalis prosperitas, & æterna felicitas procuratur digne, pro venerab. fratre nostro Episcopo Marrochitan. serenitatem tuam rogamus, & monemus attente, in remissionem tibi peccaminum injungentes, quatenus ipsum, & Fratres, ac alios qui eum pro Marrochitanæ Ecclesiæ negotiis comitantur, ob divinam reverentiam, & Apostolicæ Sedis, ac nostram habent propensius commendatos, impendas eis consilium, auxilium, vel favorem, ac facias in securo conductu, & aliis quæ sibi necessaria fuerint, cum ab eis requisitus fueris provideri; ita quod propitiationem divinam exinde assequaris, & nos sinceritatis tuæ zelum possimus merito commendare. Datum Lugduni x. Kalendas Novembris anno* IV.

In eumdem modum scriptum est Illustri Regi Navarræ, Illustri Regi Castellæ, Illustri Regi Portugalliæ, & ad omnes Christi fideles per Africam constitutos.

XXII. Alias dedit ad universum Ordinem, ut prædictam missionem Episcopum, ac socios strenue, & omni consilio, ac favore promoverent.

INNOCENTIUS &c.

Ministris Custodibus, & Guardianis Ordinis Fratrum Minorum.

Epist. 254. 4.

Secundum Apostolum quique fideles sua debent ad invicem onera supportare, ut adimpleant legem Christi, multo fortius Fratres suæ professionis Fratrum oneribus tenentur supponere humeros ad portandum, cum Frater, qui adjuvatur a Fratre *Salomone testante*, quasi firma Civitas *censeatur.*

Prov. 18. 19.

Hinc est, quod universitatem vestram monendam duximus attentius, & hortandam, in remissionem vobis peccaminum injungentes, quatenus venerabili fratri nostro Marrochitan. Episcopo, & sociis suis, ac aliis, quos ab eo pro suis, & Ecclesiæ Marrochitanæ negotiis mitti contigerit, in omnibus quibus poteritis, commode impendatis consilium, auxilium, & favorem, ita quod mutuam in vobis ipsis caritatem continuam vos habere operum exhibitione monstretis, ut a Deo, & hominibus possitis merito commendari. Datum ut supra.

XXIII. Scripsit etiam ad Magistrum, & Fratres militiæ sancti Jacobi seq.

INNOCENTIUS &c.

Magistro, & Fratribus militiæ sancti Jacobi.

Epist. 255. 4. Ejusdem argumenti ad militiam sancti Jacobi.

Circa opera pietatis vos non credimus invenire difficiles, ad quæ tam exemplo, quam opere etiam alios tenemini invitare. Cum itaque venerabilis frater noster Marrochitan. Episcopus Domino cupiat populum red-

dere

dere acceptabilem, nec non ad exaltationem intendat viriliter nominis Christiani, cum noscatur nunc esse ibidem plurimum opportunum, nec ad hoc per se ipsum sufficiat, nisi eidem a Christifidelibus subsidium impendatur. Universitatem vestram rogamus, monemus, & hortamur attente, mandantes, in remissionem vobis peccaminum injungendo, quatenus eum ab eodem Episcopo super præmissis fueritis requisiti, eidem ob reverentiam Apostolicæ Sedis, & nostram, impendatis auxilium, consilium, & favorem, ita quod propitiationem divinam exinde mereamini, & nos devotionem vestram possimus non immerito commendare. Datum Lugduni III. *Kalendas Novembris anno* IV.

In eumdem modum Magistro, & Fratribus Ordinis Calatravæ.

XXIV. Eamdem curam, & potestatem super universos Africæ fideles delegavit Pontifex fratri Lupo, qua gaudebat ejus prædecessor frater Angelus, scriptis sequentibus. *Concedit potestate super omnes in Africa fideles.*

INNOCENTIUS &c.

Universis Christianis in Africanis partibus constitutis.

CUm, sicut intelleximus, animarum vestrarum cura bonæ memoriæ Agnello Episcopo Marrochitano fuerit ab Apostolica Sede commissa, nos qui de universis Christifidelibus ex susceptæ administrationis officio curam tenemur gerere, de salute vestra solliciti, volentes ut Ven. frater noster Episcopus Marrochitanus successor ejus in hujusmodi sibi cura succedat, universitati vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus ipsi Episcopo tamquam patri, & pastori animarum vestrarum plene, & humiliter intendatis, ejus salubria monita, & mandata suscipiendo devote, ac inviolabiliter observando. Datum Lugduni XIV. *Kalendas Januarii anno* IV.

XXV. Eidem indulsit, ne per decennium visitare teneretur limina Apostolorum, cum navigare ex Africa non licuerit nisi de licentia Saracenorum, in quorum dominio versabatur. Incipiunt litteræ. *Fidei tuæ* &c. Datum III. Idus Novembris anno IV. Concessit etiam eidem facultatem absolvendi in certis casibus, & dispensandi super irregularitate contracta ex celebratione missæ, aut receptione Sacramentorum, cum juris ignoratione. Incipit: *Ut in adventu tuo*, &c. Datum Lugduni VIII. Kalendas Novembris anno IV. „ Episcopum Æsinum creavit fratrem Gualterum Minoritam sacræ Theologiæ Lectorem repudiato Harmanno a „ Capitularibus electo, sed exigentibus demeritis, excommunicato. Ita „ habet Reg. Vaticanum. *Indulta quædam eidem facta.* ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI. *Fr. Gualter. Episc. Æsinus.*

XXVI. Mense Majo, die XIX. hujus anni migravit ad Dominum beata Humiliana, tertii Ordinis sancti Patris nostri Francisci, ætate tenera, sed meritis, & virtutibus matura. Progenitorem habuit Oliverium Cerchium antiquæ, nobilisque familiæ Florentiæ. Fuit beata Humiliana a teneris annis vas Deo consecratum, unde in paterna domo animum a lascivia, & vanitate abstractum totum Deo conservavit, nihil reprehensibile admittens in sermone, aut opere: crevit enim cum ea pietas, studium orationis, contemptus mundi, abstinentia, & humilitas. Pertingens annum decimum sextum ætatis, matrimonio collocata est præter genium, patri obsequuta, viro genere, & divitiis pari, inferiori tamen religione, & disciplina, ut qui usuris & lucro sordide inhiaret. Ceterum *B. Humiliana.* *Marian. lib. 2. Marcus. Rodulph. Volaterr. Silva. in vit. SS. Etruria, & alii.* *Matrimonio collocata.*

inter negotiatores Deus non dereliquit solam sine consorte, quæ simul jugum duceret, & in via Domini sine offensa perinde ambularet: in eadem porro domo cohabitavit mariti frater, cujus uxor, dicta Ravenna, non minus divina affectabat, quam Humiliana. Hæc socia fuit ad orationem, ad opera pietatis, ad Ecclesiam, aliaque pia opera. Quinque annis marito convixit, a cujus latere surgens summo mane orationi incumbebat, & reliquum tempus piis operibus usque ad meridiem; pomeridianum vero tempus manuum operibus, reique domesticæ impendebat, non tam commodo, quam pietati studens, quo liberalius in egenos erogandi copia suppeteret; quibus non modo superflua, sed etiam necessaria, suisque usibus subtrahebat, mariti proinde indignationem, & offensam sæpius incurrit. Hæc tamen, & alias persecutiones libenter passa est, ut Christum in suis pauperibus exciperet. Ab illa tamdem servitute in libertatem vindicata est, consortis morte, qui cum ad extrema duceretur, beata Humiliana periculi miserta, obtulit hæredibus suam dotem, modo usuras restituerent, malens hic in paupertate seipsam, quam illic in pœnis animam mariti degere. Duas filias ex eo genuit, quas in paterna domo reliquit, optans, ut in tenera ætate, & innocentiæ stola ad suum auctorem vocarentur, antequam malitia perverterentur. Ipsa, mortuo marito, ad patrem regressa est, proponens firmiter continentiam servare, & soli Deo adhærere, quantumcumque pater, & fratres ad secundas nuptias eam frustra urgerent. Voluit Institutum sanctæ Claræ in Monasterio Montis cœli assumere: sed a Deo ad exemplum Viduarum, & aliorum vocata, proposito cessit, assumens habitum tertii Ordinis Pœnitentium sancti Patris nostri Francisci. In paterna domo rigorem monasticum privatæ vitæ conjunxit. Videns tamen non defuisse in patris familia, quibus virtus, & disciplina gravis fuerit, subtraxit se invito consortio, & cuidam paternæ domus turri se inclusit, in qua ab omni strepitu semota, in pœnitentia, & orationibus, velut columba, passerque, solitaria gemebat. Ei pater servam unam, cum necessariis expensis assignavit. Tempus matutinum orationibus, missis, & concionibus audiendis, visitationi infirmorum, eleemosynis distribuendis transigebat, de reliquo inclusa manens, die noctuque insistebat contemplationi.

Ravenna socia Humilianæ.

Sollicitudo salutis mariti.

Servat cœlibatum in viduitate.

Sumpsit habitum pœnitentiū tertii Ordinis Franciscani.

Exercitia ejus.

XXVII. Patrem subit cupido recuperandæ dotis; Sed cum invincibile filiæ propositum nequierit superare, cumque id jure, sine ipsius consensu, nequierit, hac arte eam repente aggressus circumvenit: advocatis porro testibus & Notario, prætexuit necessitatem, postulavit consensum, ut dotem ab hæredibus defuncti repeteret, & filia in paternum sinum omnia sua jura secura remitteret. Illa doli ignara, id reverentia patris libere permisit; noluit tamen juramento firmare: mox delusam se agnoscens, indoluit patris perfidiam, pauperibusque subtractas facultates, quibus eas ipsa potissimum reservabat. Ceterum eam majoris profectus occasionem Deus permisit, quo Humiliana a cura, & sollicitudine ministerii revocata, studium contemplationis securius, & sine distractione prosequeretur. Subtracta igitur ea exterius conversandi occupatione, se totam sacræ lectioni, & rebus divinis contemplandis dedit, Institutum mutavit, & normam: nam, quod alias non consuevit, prima nocte maturius se quieti dabat, ut media nocte vigilans, & sponsum expectans, exurgeret cum Psalmista ad confitendum Domino. Post primum ergo somnum expergefacta surgebat, & deinceps orationi incumbens, lectum non repetebat. Sæpius a terra suspensa, & elevata in oratione videba-

Decepta a patre.

Se totā contemplationi dat.

tur

tur in aere, ut plures potissimum beatus vir frater Michael de Albertis confessor ejus, & frater Vigor de Cortona Ordinis Minorum se vidisse testati sunt. Sæpius etiam malignus hostis, assumptis variis signis, & terribilibus phantasmatibus ejus quietem interpellabat; sed illa, facto signo Crucis, umbras hujusmodi statim discutiebat. Semel duas filias, amicam etiam Ravennam, velut in lecto defunctas, objecto phantasmate repræsentavit, quo eam caræ prolis, & parentis sorte, vel minimum turbaret. Apparuit ei aliquoties in forma infantis, aliquando Abbatis, aliquando serpentis; aliumque verum serpentem, & horridum in cubiculum intulit, qui majorem timorem Sanctæ incussit, sed invocato nomine Christi, præcepit angui, ut se in circulum torqueret, & dicto citius obsequentem apprehendit, e atra fenestellam extulit, mandans, ne ulterius quietem ejus interturbaret, qui amplius non comparuit. Apprehensam semel Dæmon ita cecidit, dentesque tam atrociter concussit, ut per quindecim dies præ dolore vix quidquam potuerit mandere. Sæpissime excessum mentis passa, noctes totas insomnes ducebat, altissimis absorpta contemplationibus, & velut Paulus an in corpore, an extra corpus, nesciebat; cujus rei testimonio plures perhibuerunt testimonium, ut soror ejus Sibilia, Cecilia uxor fratris, Ghisola, Compinta, Scotta, Dialta, & Jacoba, & Altobene. Germani, & parentes divinæ consolationis, & dulcedinis parum eaperti, verentes ne deliquio, aut cuipiam simili ex corporali passione infirmitati succumberet, experimentum adhibebant, dentes ei secantes; illa vero hisce molestiis quandoque in se reversa, amarissime flebat, conquesta, a felici statu ad miseriam revocatam esse.

Illusio dæmonis.

Serpentem expulit.

Rapta, & extases passa.

XXVIII. Magnæ fuit abstinentiæ: quatuor modicis panibus tota hebdomada sustentabatur, obsonio abstinebat, vel certe vili usa est ad fomentum stomachi, ex quo laborabat, non ad delicias. Jejunabat plures quadragenas (in ea autem, quæ Resurrectionis dicitur, abstinebat vino) feria 2. 4. 6. & Sabbato cujusque hebdomadæ, quandoque etiam tertia, semel in die cibum sumebat. Perseverantiam Deo semper cum continuis lacrymis, & orationibus commendabat; sculptam Beatissimæ Virginis viva memoria imaginem versabatur, cujus præsens in omni angore subsidium est experta; cilicium sub rudi tunica gestabat, donec ex præcepto Confessoris, ob ventriculi infirmitatem, illud deposuerit; nervis, durissimisque flagellis subjiciebat corpus. Solitudinis præ ceteris, & silentii, maxime post sanctissimam mysteriorum communionem, amans, fugiebat congressum aliorum, Deo sibique vacans; si quando colloquium admittebat, prius admoneri curabat, ne de alio quam de Deo, divinisque fieret, quod si intus, aut extra domum aliquod verbum audiebat minus congrue prolatum, aures obturabat, ne intus hauriret quod mox hosti cederet in expugnationis munimentum, muscasque excitaret, quæ meditationis dulcedinem insipidam redderent, aut aciem contemplantis moleste obvolitarent. Fœdus cum oculis pepigit, ne ad vana vel tantum respicerent; sanctæ tantum conversationis homines admittebat, & admirabatur, quorum conversatio utilis esse posset. Neque quæ exterius fiebant plurimum jam molestiæ inferre poterant, animo utilioribus occupato, & passionem sui Salvatoris continuo volventi, non sine excessu doloris, ac lacrymarum: unde accensum patiendi pro Christo desiderium enascebatur, cum studio martyrii, si occasio fieret. Dono lacrymarum prædita fuit, animique serena quadam, & secura teneritudine: qua

Ejus abstinentia.

Amor solitudinis & silentii.

Meditatio passionis Christi.

per

per tempus ad probationem subtracta, inconsiderato amoris fervore, lacrymas, calce viva pupillæ admota, provocare est enisa, non sine cecitatis periculo. Indiscretam sollicitudinem increpavit Confessor, admiratus tamen fervorem interrogavit, unde maxime in via Domini progressum habuerit: respondit a pietate, cura pauperum, quod se semper vilipensam contempserit, & humiliter de se senserit, nihilque præ Deo solo curaverit. Egregium sane tirocinium sanctitatis, quod aliis tectum est totius ædificii spiritualis, & terminus profectus.

Fundamentum conversionis B. Humilianæ.

Persecutionem passa.

XXIX. Non defuerunt etiam famulæ Dei in fine persecutiones; nam & pater domum mutavit, filiamque simul migrare jussit, sed illa noluit eum locum deserere, in quo divinæ visitationi, & dulcedini jam assuefacta, in dies virtutum incrementa suscepit. Non defuerunt qui id verterent in pertinaciam, nescientes secreta Sanctorum, & divini consilii arcanum, de quibus mundus semper perperam judicat. Voluit Sancta, quæ sub paternæ pietatis umbra delituit, tamquam delicata, deinceps experiri aliena viscera, & quod superfuit, velut in alieno tecto peregrina, extra paternam domum decertare. Plura inde parens in eam machinatus est ex indignatione, plura hinc consobrinus ejus Galganus, qui in domo ipsi successit, & sanctam hospitem abhorrebat; *Nulla enim conversatio lucis ad tenebras*, quinimo sanctuarium illud Humilianæ divinis jam revelationibus, & frequenti visitatione sanctificatum, profano suo, uxorisque illato thoro voluit polluere. Hæc illa libentissime sustinuit, non sustinuit tamen Sanctorum suorum, & innocentum ultor Deus; nam & utrumque de medio brevi subtraxit, & mox post varias consolationes, etiam Humilianam ad bravium, quod tanto anhelavit fervore, vocitavit.

Joan. 1. 5.

Deus persecutores ultus.

Ejus infirmitas.

XXX. Correpta est mense Januario hujus anni gravi febre, cujus vehementiam illa superans longanimitate, usque ad mensem Martium dissimulavit; sed tum toto corpore infirmata, & vehementioribus per singula membra doloribus cruciata, plene decubuit, angorem spe præmii, & instantis resolutionis suæ consolata. Eidem etiam assistebant viri probatissimi Beatus Frater Michaël ejus confessor, & Frater Bonamicus ejusdem Instituti, eamque confirmantes, interrogarunt, quid de sua salute expectaret? respondit finem adesse laborum; nullam superesse spem salutis corporalis; firmam esse animæ, ut nec Angelo aliud prædicanti crederet. Quod amplius est, assistenti tum ancillæ mandavit, ut calceos, & tibialia mortuam indueret, subindicans, & præveniens honestatis cultrix honores, quos devotus populus jam defunctæ delaturus erat, osculando pedes, ne nudi apparerent. Prædixit, Fratrem Michaëlem brevi subsecuturum. Quadraginta duobus diebus vixit sine cibo, utens raro sorbitiuncula distillata, idque contigit tantum per XVIII. dies, dinceps aqua pura.

Ejus de salute certitudo.

Futura prædixit.

XXXI. Non defuit hostis extremo illo tempore eam vexare, conatus, ut ex verbis & gestis ejus erat intelligere: sed applicata per assistentes ad pectus ejus cruce, tentator evanuit: in se autem reversa dixit; Gratias tibi ago Domine Deus quia liberasti *me de laqueo venantium, & de operantibus iniquitatem*. Post hæc quievit tota prima nocte Sabbati, & mane, perceptis Sacramentis, sine singultibus, aut tædio suaviter emisit spiritum. In duobus, quæ ipsa Domino sollicitius commendabat, exaudita, ut nempe extra paternam domum nullo paternæ familiæ præsente, moreretur, & ob reverentiam, & devotionem Virginis gloriosæ, in die

Mors.

in die Sabbati. Mortua est ætatis XXVI. decimo sexto nupsit, quinque annis permansit nupta, quinque annis vidua.

XXXII. Longum esset, dona & virtutes quibus eam Deus cumulavit describere. Frequentissime fuit visibiliter visitata ab Angelis, Sanctis, ipso Salvatore, & sanctissima ejus Matre, ut speciatim vitæ ejus continet historia apud Marianum & alios. Frequentissimas extases, etiam per biduum patiebatur. Semel oranti & contemplanti Sanctissimæ Trinitatis mysterium tres Soles apparuerunt, qui in unum mox cojerunt; alias oranti & extincta lucerna, apparuit candidissima columba ferens rosam rubeam in ore, quæ mox in lucidissimum solem conversa, disparuit. Alia nocte, extincta casu lucerna, apparuit manus ignem ferens, quæ eamdem accendit. Alias febricitanti, dum non esset qui, profunde dormitante ancilla, ministraret, conversa ad Dominum, postulavit opem, & mox apparuit quædam Virgo comitata Angelis, quæ sedulo ministravit necessaria. *Ejus dona & virtutes.* *Mysterium Trinitatis in figura ostensum.*

XXXIII. Donum habuit prophetiæ, mortem beati fratris Michaëlis prædixit, sic etiam cujusdam suæ parentis, fratris etism mariti sui, & Galgani consobrini sui, quin etiam gravem patris infirmitatem, aliaque multa.

XXXIV. Miraculis ante & post mortem claruit, quæ frater Hippolytus Florentinus Ordinis Minorum triennio post ejus mortem, anno scilicet millesimo ducentesimo quadragesimo nono, fideliter collegit, & probata sunt, examinatis testibus. Dæmones expellebat, tentatis subveniebat; pueri cujusdam infirmitatem precibus, sanato puero in seipsam transtulit, a qua etiam miraculose fuit liberata. Dominam Beatricem de populo sancti Miniati in monte, ægram curavit. Seipsam a gravi vulnere quod petulans ancilla, projecto urceolo impressit, facto signo crucis, sanavit, deleta omni cicatrice. Filiam suam, quæ mortua etiam videbatur, facto eodem signo, liberavit. Sororis suæ Sibiliæ siccum, & debilitatum brachium vigoravit, & animsvit. Deficiente oleo, lucernam aqua impletam accendit. Fratrem Galganum Ordinis Minorum sub mortem a fistula, quam passus est, sanavit. *Frater Hippolytus collegit ejus miracula.*

XXXV. Sed post mortem etiam Deus per famulæ suæ merita multa signa edidit. Undecim a magnis, & variis infirmitatibus curavit. Duobus cæcis lumen restituit. Muto loquelam, paralytico salutem. Unum ab iliaca passione, sex a podagra, & chyragra, quinque contractos membris, diversos a variis periculis liberavit. Hæc, & plura ex Legenda ejus constant, quam scripsit frater Vitus de Cortona discipulus Sancti Patris nostri Francisci & quondam Minister Provinciæ Romanæ, eam abbreviavit, & politiore stylo comprehendit Raphaël Volaterranus. Sepulta est sancta Humiliana in Conventu Sanctæ Crucis Florentiæ Ordinis Minorum; postquam vero Deus signa, & miracula ad sepulcrum per intercessionem ejus multiplicavit VII. die mensis Augusti sequentis, communi decreto, inde elata, & ad scalas, qua ad pulpitum itur, decentiori loco sepulturam accepit, quo die plura miracula perpetravit. Sed postea anno MCCCXV. facta est translatio ejus mense Novembris, in die Sancti Vitalis in sacrarium, ubi reliquiæ ejus in capsula lignea habentur in maxima veneratione, ejusque ab incolis patrocinium invocatur hoc hymno. *Alia miracula post mortem.* *Scriptor vitæ.*

Ave luce meridiana humilis Humiliana,
Exaltata de hac vana valle ad Cæli montana,

No-

Nostræ pestis plagas sana, aspera ponens in plana,
Contemplatrix & humana, pia, dulcis, & spontana
Salve regina Christiana. Amen.

Multis post mortem viris probatis apparuit, quam mox sequutus est ejus Confessor Frater Michaël, de quo nos obiter pauca superius scripsimus, quæ hic præterimus repetenda. Plures alii sanctitate & miraculis hoc anno floruerunt, sed eos in sequentes annos brevitatis studio referemus.

Conventus Peronæ. Gonzag. Prov. Franc. Convent. 11.

XXXVI. Peronæ urbe Galliæ munitissima in finibus Picardiæ in Diœcesi Noviomensi est erectus Conventus Sodalitio Minoritano, juxta portam sancti Salvatoris, cujus Ecclesiam hoc anno consecravit R. Odo Præsul Tusculanus, Apostolicæ Sedis legatus, sub titulo & invocatione sancti Patris nostri Francisci. Concessit indulgentias quadraginta dierum devote frequentantibus dictam Ecclesiam infra suæ dedicationis octavam. Hæc constant ex instrumento super hoc confecto, quod fundaverunt Conventum præcipue heroës Longe vallis, & Haplin curiæ, quorum alter solum proprio comparavit ære, alter majorem ædificiorum partem dedit pietatis intuitu. Fama est, hunc Conventum incoluisse quemdam sancti Patris nostri Socium miraculis clarum, qui interventu Dominorum Canonicorum sepulturam honestissimam accepit in primaria æde D. Tursæo sacra. Ex eodem Conventu prodiit Ven. P. Fr. Jacobus de Montier Doctor Theologiæ, & Minister Provinciæ Franciæ, & Guardianus Parisiensis. Anno tamdem MDXXXVI. Conventus est excisus totus, mandato Ducis Vandomiæ, ob periculum, quod inde bellorum tempore Civitati imminebat. Mox Fratres in ipsam Civitatem migrarunt, ædificata ibidem congrua habitatione.

Fundatores Conventus.

Convent. Rothomogensis. Gonzag. in Prov. Franc. Paris. Con. 3.

XXXVII. Circa Minoritici Instituti initia, aliquot ejus Fratres Rothomagum Provinciæ Normanniæ metropolim, & nobilissimum Galliæ emporium, applicuere, ubi & perbenigne suscepti, in claustro divi Marci Evangelistæ, & ejus Ecclesia per aliquot annos in magna sanctitate, & regulari observantia moram traxere. Ex quo tamdem loco R. Odonis Archiepiscopi Rothomagensis suasu, & assensu egressi, ad Ecclesiam Divi Clementis prope viam Templariorum sitam anno Domini MCCXLVI. convolarunt. Quia vero ea erat parochialis Ecclesia, R. Fr. Odo Rigaldus Minorita, qui prædicto Archiepiscopo Odoni in Archiepiscopatu successerat, parochianis per proximas sancti Stephani & sancti Martini prope pontem parochiales Ecclesias distributis, illis Ecclesiam omnino dimisit. Cui quoque Nicolaus de Lunda auratus eques, ad quem patronatus ejus Ecclesiæ jus pertinebat, ex animo subscripsit: idque approbantibus serenissima Blancha Francorum Regina, & divo Ludovico ejus filio, eorumdemque Francorum Rege. Successu vero temporis, faventibus sibi præfatis Regina Blancha, ejusque filio divo Ludovico, qui perennem fontem Monasterio concessere, ac Mecthilde de Stonteville, quæ tres domos, & proximam plateam, addita sufficienti eleemosyna, liberalissime contulit: & nobili heroë Guillermo Camerario Francavillæ, plurimisque aliis pientissimis viris; præcipue vero R. P. F. Odone Rigault Ordinis Franciscani alumno, atque Rothomagensi Archiepiscopo, præfati Fratres celeberrimum hunc Conventum sibi coædificarunt. Cui & Christianiss. Francorum Reges Philippus Valesius, Joannes hujus nominis primus, & Carolus V. omnimodam immunitatem concesserunt. Præfata Ecclesia, multis annis ante Ordinis Minorum institutionem, ad Dei & Sancti Clementis Papæ, & martyris honorem, dedicata fuerat.

Lo-

Locus hic absolutissimus est, & omni ex parte perfectus, sive ejus structuram, sive dormitoria, sive bibliothecam, sive claustrum, sive duo capitula, sive etiam refectorium, ceterasque officinas spectes: quapropter LXX. Fratribus ejus accolis commodissimum præbet hospitium. Hic denique Conventus ab Observantibus Franciscanis ad Patres ejusdem Instituti Conventuales, anno Domini MCDLX. devolutus est: sed anno MDI. ex mandato Alexandri VI. Summi Pontificis, opera tamen illustrissimi Georgii ab Ambasia S. R. E. Cardinalis, Rothomagensisque Archiepiscopi, ac Apostolicæ Sedis per universam Galliam a latere Legati, ab istis ad eosdem Observantes, annuente Ludovico XI. Francorum Rege, rediit. Ex hoc Conventu prodiere R. P. F. Odo Rigault, qui, propter egregias ejus virtutes, ad Archiepiscopatum Rothomagensem evectus fuit, & R. P. F. Franciscus Lotharingus Sidoniensis Episcopus, virque doctissimus: & V. P. F. Nicolaus de Niise pietate ac scientia illustris, qui post plurima Ordinis munia, quibus diligentissime functus est, hoc in eodem loco XVIII. mensis Maii, anno Domini MDIX. non absque sanctitatis nota, diem clausit extremum, sepultus in medio capitulo: qui & aliqua edidit opuscula, quæ suo loco recensebimus.

F. Odo Rigault.

Fr. Franciscus Lotharingus.

Fr. Nicolaus de Niile.

XXXVIII. Jacca Civitas Aragoniæ in convallibus Pyreneorum, qui disterminant Aragoniam a Gallia Aquitanica, Sedes est Episcopalis. Ante hunc annum Franciscanos admisit, ut argumento est bulla Innocentii hoc anno data in favorem ædificii. Locum acceperunt Fratres ibidem in quadam parochiali Ecclesia sancto Paulo Apostolo dicata, ut traditio fert, & quædam antiquitatis monumenta testantur, potissimum sepulcrum, quod in claustro ejus loci hodie videtur cum hac inscriptione idiomate vulgari incisa. (*Estas sepulturas son de Mosson Anobren de Arto Cavallero, señor de Arto y Varagna. Murio año de* MCCXVII. id est, Hæc sunt sepulcra (ut verbum verbo reddamus) Mossoni Andebren ex Arto nobilis, Domini de Arto, & Varagna. Mortuus anno MCCXVII. duobus annis antequam fieret missio in Hispaniam, quæ incidit in annum MCCXIX. Conventus necessariis officinis per omnia integer est. Ecclesia antiqua, sed apparata altaribus, sacellis, & iconibus sacris Divorum. Capella major splendidæ, & novæ structuræ complectitur, Dominorum de Gabin, & Varipollara familiæ illustris Abaricarum, ex stirpe Regia. Domini Sarcii Abarca sepulcrum. Item sepulcrum aliud exurgit cameratum familiæ de Hecrue & Vinearum nobilis, & antiquæ prosapiæ. Natalitius Seraphici Doctoris Bonaventuræ dies, atque etiam dies sacris beati patris Francisci stigmatibus dicatus, tum universo matricis Ecclesiæ Jaccensis Canonicorum collegio, tum laico Senatui, tum quoque ceteris Civibus ex solemni voto, festivi, celeberrimique sunt. Imo & omnes isti a præfata matrice Ecclesia ad hunc usque locum prædictis diebus per singulos annos processionaliter procedere, solemnemque Missam ibidem audire, atque Sacerdoti sacrificanti duos cereos offerre tenentur. Idque, quòd conflagrante universa Jaccensium Civitate, in beati patris Bonaventuræ festo, emisso hujusmodi voto, statim incendium cessaverit. Præterea quod pereuntibus singulis annis, ob grandinum tempestates, Jaccensium segetibus, a tanta clade, emisso simili voto, liberati sunt.

Conventus Jaccensis.

Prov. Aragon. Conv. 8.

Relatio Prov.

Relatio Prov.

Festum S. Bonaventuræ, & stigmatum S. Patris Francisci Jaccensibus solemne.

XXXIX. Conventus etiam Palentiæ Provinciæ Conceptionis in Hispania notitiam huc referre lubet, ex bulla Innocentii data hoc anno, licet supponat, jam antiquiorem esse. Frequens est sexaginta Fratrum habitatio: a doctis & gravioris notæ Patribus regitur. In eo ut plurimum

Comitia Provinciæ celebrantur, capta loci & expensarum, quæ ibi gratis & liberaliter fiunt, congruitate. In eo sepultus jacet religione, & meritis magnus vir P. Alphonsus a Spina. Hic, cum esset insignis concionator, animarumque salutem supra modum sitiret, in id maxime incumbebat, ut aliquos Christo lucrifaceret. Cumque ex melancholica imaginatione subtristior quadam die effectus, puteo juxta Minoritici Conventus Valisoletani (de quo supra) sacrarium hæreret, anxius cogitaret, num frequentissimis suis concionibus aliquem fructum fecisset: vocemque e sublimi delatam sibi præcipientem, ut situlam ex trochlea pendentem in puteum demitteret, aquamque hauriret, audivit. Cui cum obtemperasset, XXIV. subalbos lapillos Jesu nomine insignitos, juxta XXIV. sermones, quos paucis ante diebus ad populum Valisoletanum de sanctissimo nomine Jesu habuerat, in situlæ fundo invenit. Ex quo demum eventu confirmatus, omnibus nervis prædicationis officio inposterum incubuit, atque doctissimum libellum, cui Fortalitium fidei titulus est, edidit, typisque mandavit. Horum lapillorum XII. argenteæ cruci præinserti in præcedenti Conventus sacrario asservantur; reliqui vero XII. a Catholica Hispaniarum Regina Elisabetha Granatam delati sunt. Referre non gravabor (ut interim addiscant mortales Christi Vicariorum dictis audire) quod Frometæ, quæ Palentinæ diœcesis oppidum est, sub anno MCDLXXXXIII. acciderit. Præceperat Sixtus IV. Pontifex Maximus idque anno MCDLXXVI. ut natalitius Seraphici patris Francisci dies festive a fidelibus transigeretur: cumque rusticus quidam avaritia ductus, tantoque præcepto longe posthabito, nihil minus curaret, seque increpanti respondisset: num mihi Franciscus necessaria subministrabit, an potius manus istæ? famulum in agrum præmisit, eumque postmodum sequutus, terram aratro proscindere cœpit. Et ecce dum famulus caput fortuito voluit, miserum herum terræ hærentem, imbecillem omnino effectum, mutum, ac fere exanimem videt. Quem tamdem domum curru deductum, ab ejus familia paucos post elapsos dies sepulturam accepit.) Eodem anno Conventus Gothensis in Saxonia exædificatus est in Provincia Saxoniæ sanctæ Crucis „ ubi remanserunt Fratres per „ aliquot annos, deinde certis ex causis, uti referunt Annales Montis „ Sancti Petri Erfurten. MSS. de Gotha, recesserunt; & in Arensstedte „ locum habitationis sibi constituerunt: qui circa annum MCDLX. ad Ob- „ servantes translatus est. Item Conventus montis Florum in quo floruit Frater Gentilis Doctor Parisiensis qui, meritis exigentibus, ad Cardinalatus apicem est vocatus.

Conc. Prov. Consept. Conv. 2. *Relatio Provinciæ.* *Idem in Prov. Saxoniæ sanctæ Crucis.* Conventus Gothensis. ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI. Conv. Mont. florum.

XL. Licet superiori anno ex auctoritate Pontificia commigrarint Fratres ad novum locum ipsis ad portam Sancti Laurentii, ut vulgo dicitur, Pamplonæ, metropolis regni Navarræ. Ceterum ea commigratio nec secura sine turbis, nec inulta fuit, vindicantibus eam Canonicis, Priore mensæ, & Archidiacono, quod ut clarius elucescat subjiciam litteras quas Innocentius in eo casu scripsit Episcopo Cæsaraugustano.

Rodulph. lib. 2. fo. 256. p. 1. Persecutio in Fratres Pampiloniæ.

INNOCENTIUS &c.

Episcopo Cæsaraugustano.

Reg. ep. 256. 4.

Lecta coram nobis, & Fratribus nostris dilectorum filiorum Ministri, & Conventus Fratrum Minorum Pampilonen. petitio continebat, quod Prior, & Archidiaconus mensæ, & quidam alii Canonici Pampilonen. minus

nus provide attendentes, quod prædicti Fratres de loco sancti Petri de Ripis, in quo morabantur hactenus, ad locum extra portam sancti Laurentii Pampilonen. a Doato, & hæredibus quondam Stephani, & Navarri de Oparza fratrum civibus Pampilonen. eis pia liberalitate concessum, auctoritate nostra curaverint se transferre, quia sine ipsorum licentia hoc egerunt, commoti graviter contra eos, post appellationem ad nos interpositam, eos affecerunt injuriis, & jacturis non modicis afflixerunt, in mortuorum exequiis, Confraternitatibus populi, & ubicumque Christifideles conveniebant ad aliqua exercenda, per Civitatem, & diœcesim ipsos auctoritate Venerabilis fratris nostri Pampilonen. Episcopi denunciari excommunicatos publice facientes. Et quia per hoc suam intentionem consequi nequierunt, eos, & benefactores ipsorum, & qui ab eis horas audirent canonicas, vel loquerentur cum illis, aut manus eis porrigerent pietatis, cujuscumque conditionis existerent, generaliter, vel specialiter, quosdam diebus solemnibus, pulsatis campanis, & candelis accensis, anathematizare, quantum in eis est, temere præsumpserunt. Nec adhuc his contenti finibus, in prædicationibus publicis, ad quas tam in Civitate, quam diœcesi faciebant populum convocari, non ut eos factis instruerent, ac exemplis, sed ut afflictis afflictionem adderent, sub pœna subtractionis Eucharistiæ, & Ecclesiasticæ sepulturæ ipsis interdicebant expresse, ne ullus ad eorum prædicationes accederet, vel confiteretur eisdem, & quod est inhumanius & abominabilius apud Deum ipsum, bullæ nostræ falsarios, hæreticos, nequiores Judæis, Saracenis, & gravioribus irretitos criminibus publice asserebant. Et quia in his eis populus non favebat, ad iracundiam concitati, cum quibusdam perditionum filiis ad locum sancti Petri præfatum, in quo adhuc major pars Conventus remanserat, accedentes, portis Ecclesiæ, ac omnium officinarum destructis, Custodem, & lectorem locum intrare volentes, graviter percusserunt, & alios Fratres inventos ibidem in panis, & aquæ penuria, profligata clericali modestia, tenuerunt, sacrilego ausu per triduum, quasi captos; libros insuper tam Ecclesiasticos, quam scholasticos, sanorum, & ægrotantium vestimenta, ceteraque utensilia eorum, & coquinæ usui deputata, fecerunt exinde pro suæ voluntatis arbitrio asportari.

XLI. *Et ut in fine conceptam tyrannidem exercerent, & gravibus adderent graviora, Vicarium Guardiani, & quosdam alios Fratres usque ad effusionem sanguinis verberantes, ipsos & alios per manus, & pedes distractos, de loco ipso inhumaniter ejecerunt, in non modicam contumeliam Creatoris, & gravem Apostolicæ Sedis injuriam, sub cujus speciali protectione consistunt, & in ipsius Ordinis opprobrium, & gravamen. Et licet per venerabilem fratrem nostrum Archiepiscopum Terraconen. & te frater Episcope conservatores a nobis ipsis Fratribus deputati, dicti Prior, & Archidiaconus, & omnes illi, qui Fratres taliter impediebant prædictos, essent propter hoc vinculo excommunicationis astricti, non potuit adhuc esse possibile Dei, & hominis intuitu, vel alicujus peccaminis interventu, eosdem Episcopum, Priorem, & Archidiaconum, ac Canonicos invenire flexibiles, ut ab inconsultæ voluntatis arbitrio, ad consultæ rationis judicium recurrentes, a gravaminibus ipsorum, quorum sunt persecutores effecti, desistere procurarent. Verum si dicti Episcopus, Prior, & Archidiaconus, & Canonici oculis cordis inspicerent diligenter mutationem loci dictorum Fratrum, auctoritate Apostolica factam, ægre ferro nullatenus debuissent, sed magis eosdem brachiis dilectionis amplecti, & opportuno subsidio consolari; ad officium namque ipsorum pertinere noscitur pia loca, & personas famulantes* is

in eis, opportuno, cum expedit, patrocinio defensare, ut sic ipsi bonus Christi odor existant, & divinæ benedictionis præmium acquirentes, laudis humanæ valeant præconium obtinere. Et quidem cum Ordo dictorum Fratrum sit Romanæ Ecclesiæ novella plantatio, sanctorum operum fructu fœcunda, & apud Deum, & generalem Ecclesiam meritis proficiat, & exemplis, & inter alios Ordines prærogativa favoris, ac defensionis Apostolicæ Sedis gaudeat speciali, pro eo quod in paupertate Christi pauperis vestigia imitantur, mundi blanditiis derelictis, ipsorum Episcopi, Prioris, Archidiaconi, & Canonicorum famæ nullatenus expediret, quod ipsis Fratribus inferrent aliqua nocumenta.

XLII. *Nos igitur attendentes, quod si prædicti excessus remanerent inulti, transirent aliis in exemplum, fraternitati tuæ per Apostolica scripta, in virtute obedientiæ, districte præcipiendo mandamus, quatenus cum prætacta in partibus illis non possint non esse notoria, personaliter ad locum accedens, per Ecclesias Civitatis, & diœcesis Pampilonen. denuncies, & facias publice denunciari prædictas sententias per Priorem, Archidiaconum, & alios ejusdem Episcopi auctoritate in contemptum Apostolicæ Sedis, & nostrum, post appellationem ad nos interjectam, prolatas penitus nullas esse. Sed tu ipsis Fratribus ad famam integram prædicationes exercendas, confessiones audiendas, & alia plenarie restitutis, in omnes illos, qui bona prætacta eorum per violentiam occuparunt, nisi infra certum terminum, præfigendum a te, ipsis Fratribus satisfacere procurarint, proferas excommunicationis sententiam generalem. Eos vero qui ausu sacrilego in ipsos Fratres manus injecerunt temere violentas, & quorum mandato factum est, tam diu excommunicatos publice nunties, & facias ab omnibus arctius evitari, donec passis injuriam satisfecerint competenter, & cum tuarum testimonio litterarum ad Sedem venient Apostolicam absolvendi. Populum nihilominus inducens, ut ad devotionem Fratrum revertatur ipsorum, & juxta consuetum morem, pro divina, & Apostolicæ Sedis reverentia eis subventionis dexteram porrigant liberalem, ad quæ tanto promptiores, tantoque ferventiores se debent ipsis Fratribus exhibere, quanto iidem inter ipsos sic afflicti exemplum eis majoris patientiæ præstiterant. Datum Lugduni Idibus Octobris anno IV.*

Reg. epi.257.4. Alia in eadem causa scripta. XLIII. Hæc Innocentius contra contemptores, sed & datis litteris ad Ministrum, & Fratres, locum denuo, & concessionem ejus ipsis confirmavit. Incipiunt: *Solet annuere Sedes Apostolica*. Dat. XIII. Kalendas Novembris anno IV. Pontificatus. Super eadem concessione scripsit
258.4. alias Cæsaraugustano, ut eam conservaret adversus invasores. Incipiunt: *Quia jam non tam militia quam malitia*. Dat. ut supra. Scripsit & juratis, communitati, ac populo Pampilonensi contra detractores in Fratrum commendationem, rogans ut eis in omnibus assisterent, ob re-
259.4. verentiam Sedis Apostolicæ, & suam. Incipit: *Vestra semper ad hoc dirigi debet intentio*. Dat. XIV. Kalendas Novembris. Grimaldum de la Mota, & Orospesam uxorem cives Pampilonenses confirmavit in voto quo Ecclesiam Fratribus in sancti Patris nostri Francisci honorem erigere studuerunt, eosque sub Sedis Apostolicæ protectione suscepit. Inci-
260.4. piunt litteræ: *Statum instabilem humanæ propaginis*. Dat. II. Kalendas Novembris. Ministro Fratrum Minorum Navarræ scripsit, ut eidem Grimaldo, probata veritate, scrupulum relaxaret, quem ex conversatione, & communicatione (in mensa tantum, & non in Religione) olim cum

cum hæreticis Lombardiæ concepit, eumque immunem ab hæresis nota auctoritate Pontificia declararet. Incipit: *Ex confessione*. Dat. III. Kalendas Octobris. Concessit, ut Fratres adeuntes terras interdicto suppositas, possint celebrare divina januis clausis, nisi contrarium fuerit specialiter interdictum. Incipit: *Eis qui sanandis animarum morbis*. Dat. Lugduni Idibus Januarii anno III. Item VII. Idus Februarii anno III. concessit potestatem ligandi, & incarcerandi apostatas. Incipit: *Provisionis nostræ* &c. Dat. Lugduni. Item Fratres ab Ordine ejectos, aut propria sponte egressos non posse audire confessiones, prædicare, aut docere, nisi de speciali Sedis Apostolicæ licentia, aut Prælatorum, transeant ad aliam Religionem. Incipit. *Justis petentium desideriis*. Datum Lugduni XVII. Kalendas Septembris anno IV. Renovavit V. Idus Septembris datam facultatem instituendi procuratores. Item Generali, & Provinciali Marchiæ Anconitanæ præcipit, ut curam & ministerium suscipiant inclusarum Clarissarum Monasterii sancti Angeli Esculan. diœcesis. Incipit: *Cum sicut ex parte dilectarum* &c. Datum Lugduni IV. Nonas Junii. In eamdem formam Provinciali Salamanticensi, quoad Monasterium sanctæ Euphemiæ Midinæ campi inclusarum; Provinciali Burgen. pro Monasterio sanctæ Marinæ Burgensi; Provinciali Burdegalensi, quoad Monasterium sancti Francisci inclusarum; Provinciali Marchiæ Anconitanæ, quoad Monasterium sanctæ Mariæ de Castanea inclusarum Firmanen. diœcesis; eidem quoad Monasterium inclusarum dictum sancti Francisci de Offida, Clarissarum ejus diœcesis. Eodem modo respective ad Provinciales, quoad Monasteria Clarissarum Samorense tituli sancti Francisci diœc. Samorensis, sanctæ Mariæ de Virginibus Firmanen. diœc. sanctæ Mariæ Magdalenæ extra Nursiam Spoletanæ diœc. sanctæ Mariæ de Campo Martio Veronen. diœc. in Lombardia. Hæc eadem concessio, seu præceptum, quoad Monasterium sancti Angeli Esculan. diœc. emanavit denuo XV. Kalendas Octobris. Præscripsit, & modum regendi Monasteria commissa inclusarum. Incipit: *Licet olim*. Datum Lugduni IV. Idus Julii anno IV. Clarissas cum Monasterio sancti Angeli diœc. Esculan. commendat devotioni & caritati fidelium VII. Idus Januarii anno III. Incipiunt litteræ: *Quoniam ut ait Apostolus* &c. In eumdem modum Clarissas Monasterii sancti Francisci de Offida. Item sanctæ Mariæ de Virginibus Firman. diœc. Item sanctæ Mariæ Magdalenæ de Nursia. Item sancti Francisci Burdegalen. diœc. Item concessit universim, ut Clarissæ a nullo conveniri possint per litteras Apostolicas. Incipiunt. *Personis quæ mundo relicto*. Datum Lugduni Idibus Maii anno III. Abbatissæ, & Conventui inclusarum Monasterii sancti Angeli Esculanen. supplicantibus, ut Ministro Generali, & Provincialibus regimen animarum, & sui Monasterii demandaretur, sequentes dedit, quantumlibet anno superiori XVI. Kalendas Augusti Fratres ab ea cura, & molestia liberavit.

[Margin: Indulta Apostolica. — Specul. tract. 1. reg. epist. 621. 3. — Ibidem. — Regest. ep. 888. 4. — Reg. ep. 146. 1. — Reg. ep. 887. — Spec. tract. 1. — Indulta Clarissis. — Reg. ep. 115. 1. — Epist. 555. 1.]

INNOCENTIUS &c.

Abbatissæ, & Conventui Monialium inclusarum Monasterii sancti Angeli Esculanensis Ordinis sancti Damiani.

CUm, *sicut ex parte vestra, fuit propositum coram nobis, vos inclusæ corpore in castris claustralibus, mente tamen libera devote Domino famulantes, Generali Ordinis, & Provinciali Fratrum Minorum Esculan. Mi-*

[Margin: Reg. ep. 612. 3. — Cura Clarissarum demandata Religioni.]

Ministris desideretis, pro vestra salute committi. Nos pium vestrum propositum in Domino commendantes, devotionis vestræ precibus inclinati, vos & Monasterium vestrum auctoritate præsentium Generali, & Provinciali Ministris committimus suprascriptis, eadem auctoritate nihilominus statuentes, ut sub magisterio, & doctrina Ministrorum Generalis, & Provincialis Fratrum Minorum Provinciæ prætactæ, qui pro tempore fuerint, de cetero maneatis, illis gaudentibus privilegiis, quæ Ordini prætacto Fratrum ipsorum ab Apostolica Sede concessa sunt, vel in posterum concedentur, ipsique Generalis, & Provincialis Ministri animarum vestrarum sollicitudinem gerentes, & curam eidem Monasterio per se, vel alios Fratres sui Ordinis, quos ad hoc viderint idoneos, quoties expedierit, officium visitationis impendant, corrigendo, & reformando ibidem, tam in capite, quam membris, quæ correctionis, seu reformationis officio noverint indigere, & nihilominus instituant, & destituant, mutent, & ordinent, prout secundum Deum viderint expedire. Electio tamen Abbatissæ libere pertineat ad Conventum. Confessiones autem vestras audiant, & ministrent vobis Ecclesiastica sacramenta. Et ne pro eo quod in Monasterio vestro ipsius Ordinis Fratres residere continue non tenentur, pro defectu Sacerdotis possit periculum imminere, præfati Generalis, & Provincialis Ministri ad confessiones in necessitatis articulo audiendas, & ministranda sacramenta prætacta, nec non divina Officia celebranda, vobis deputent aliquos discretos, & providos Capellanos. Ad hæc liceat vobis redditus, & possessiones recipere, ac ea libere retinere. Non obstantibus contraria consuetudine, seu statuto vestri Ordinis, confirmatione Sedis Apostolicæ, aut quacumque firmitate alia roborato. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ commissionis, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Lugduni IV. *Nonas Junii anno* III.

Communicatio privilegiorum.

Electio Abbatissæ ad Conventum spectat.

Dispensatio in paupertate.

Eædem litteræ ad alios Conventus in simili forma datæ.

XLIV. In eumdem modum scripsit Abbatissæ, & Conventui Monasterii sanctæ Eufemiæ de Medina Campi Salamantin. diœcesis. Abbatissæ, & Conventui Monasterii sanctæ Marinæ Burgen. Abbatissæ, & Conventui Monasterii sancti Francisci Burdegallen. Abbatissæ, & Conventui Monasterii sanctæ Mariæ de Castanea Firman. diœcesis Abbatissæ, & Conventui Monasterii sancti Francisci de Ripatransonis ejusdem diœc. Abbatissæ, & Conventui Monasterii sancti Thomæ de monte sancto ejusdem diœc. Abbatissæ, & Conventui Monasterii sancti Michaelis Auximan. Abbatissæ, & Conventui Monasterii sancti Francisci Zamoren. Abbatissæ, & Conventui Monasterii sancti Francisci de Offida Firman. diœc. Abbatissæ, & Conventui Monasterii sanctæ Mariæ de Virginibus Firman. Abbatissæ, & Conventui Monasterii sanctæ Mariæ Magdalenæ extra Nursiam Spoletan. diœc. Abbatissæ, & Conventui Monasterii sanctæ Mariæ de Campo-Martio Veronen. Abbatissæ, & Conventui Monasterii sanctæ Mariæ Magdalenæ Alexandrin.

XLV. Hinc & ex superioribus constat unde cura Monialium primum Ordini demandata est, nempe ex mandato Innocentii ad instantiam ipsarum Monialium, quantumlibet alias quorumdam Monasteriorum regimen ad Fratres spectabat ex speciali mandato, vel Protectoris, vel Prælatorum, vel Sedis Apostolicæ, vel particulari quorumdam locorum consuetudine. Abbatissam, & Clarissas inclusas Monasterii sancti Fran-

Francifci Burdegalæ a quorumdam potentiorum tyrannide, qui ad receptionem feu Sororum, feu Converfarum eas compellebant, incipiunt; *Devotionis veftræ precibus*. Dat. Lugdun. Non. Juni anno III. Abbatifsæ, & Conventui fanctæ Catarinæ Cæfaraugustanæ dioec. jam concefsa confirmat, & nova denuo privilegia concedit. Incipit; *Religiofam vitam eligentibus*. Dat. Lugd. IV. Non. Octobris anno IV. & fubfcriptum ab omnibus Cardinalibus. Item Abbatifsæ, & Conventui fanctæ Gratiæ Pampilonenfis dioec. indulfit ut quæcumque Converfæ, emifsa profeffione, fine licentia Abbatifsæ, Conventum defererent, per vifitatorem, promulgatis in eas cenfuris, revocari pofsent. Incipit; *Ex parte veftra nobis fuit humiliter fupplicatum*. Datum III. Nonas Octobris anno IV. Confirmat Monafterio inclufarum Offidano licentiam, quam eis olim conceffit R. Cardinalis Legatus commigrandi in ipfum caftrum, ob periculum quod imminebat foris extra vallum, & munitiones permanendi ingruentibus hoftibus. Incipit conceffio: *Juftis petentium*, &c. Datum Lugduni Idibus Decembris anno IV. „ Fratribus tertii Ordinis in Italia, & Re-
„ gno Siciliæ vifitatores dedit Fratres Minores. *Vota devotorum*.

Reg. ep. 614. 3. 4. 140. 4.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. DEpofito Friderico ab Imperio, urgente Pontifice, electores „ elegerunt Henricum Lantgravium Thuringiæ, dictum Hen„ ricum VII. cui facit locum in Imperatorum numero nofter Annalifta „ ob electionem, licet Imperii diadema non fumpferit, Friderico, & „ ejus filio armis obftantibus, ut idem ipfe notavit.

Henricus eligitur Imperator.

„ II. Interea præter in Annalibus relata, licet in contrarium juffi „ Ciftercienfes, non tantum Fratres profefsos, & ab Ordine profugos „ recipiebant, fed etiam alios ex Minoritico finu recipere affectantes, „ nefcio quibus artibus ad fe trahebant, quod quidem erat contra ea, „ quæ, Gregorius IX. jam alias ordinaverat: Hoc feminarium litis inter „ diverfarum Religionum afseclas tollere, atque extirpare volens fum„ mus Pontifex, fequentis tenoris conftitutionem edidit.

FF. Minores a Ciftercienfibus recepti.

INNOCENTIUS EPISCOPUS &c.

Abbatibus, & Conventibus Ciftercienfis Ordinis &c.

„ I. *CUm olim fere Gregorius Papa prædeceffor nofter de Religioforum „ finibus omnis perturbationis materiam amputare defiderans vobis „ in virtute obedientiæ firmiter præcipiendo mandaverit, prout in regiftro „ ipfius prædeceforis continetur expreffe, ut nullum de Ordine Fratrum „ Minorum, prætextu alicujus Indulgentiæ, nifi prius Sedis Apoftolicæ, „ vel Miniftri fui petita licentia, & obtenta, in veftrum admitteretis „ confortium, & receptos a vobis ad fui refumptionem habitus remittere „ curaretis: Vos, ficut accepimus, non folum admiffos reftituere contempfi„ ftis adplenum, verum & plures poftmodum ex ipfis Fratribus, præter „ formam a dicto prædeceffore noftro vobis impofitam, non abfque inobedien„ tiæ vitio recepifcis.*

Conftitutio Pontif. contra hanc receptionem.

„ II. *Volentes igitur ut ejufdem prædeceffores noftri mandatum, utpote „ pluribus falutiferum, & feminarium pacis, firmiter obfervetur a vobis, „ univerfitati veftræ per Apoftolica fcripta, præfentium auctoritate, mandamus*

„ *damus, quatenus omnes, quos de Ordine prædicto, vos vel antecessores vestri contra mandatum hujusmodi recepistis, ad Ministros ipsorum sine difficultatis obice remittentes, studeatis a receptione talium, propter quietem Ordinis utriusque de cetero abstinere: alioquin, ne hoc per aliquorum insolentiam impediri contingat, venerabilibus Fratribus nostris Archiepiscopis, & Episcopis locorum vestrorum Diœcesanis nostris, damus litteras cum mandatis, ut eos, qui ex vobis hujusmodi mandato Apostolico noluerint humiliter obedire, ad id, monitione præmissa, per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compellant, indulgentia Sedis Apostolicæ nonobstante. Dat. 11. Kalendas Junii Pontificatus nostri anno IV.*

„ III. Non tantum autem nonnulli ex Ordine ad Cistercienses, ut honeste refugium per ea tempora quærerent, sed etiam alii magis inverecunde, suæ professionis immemores, retro aspicientes, manumque ab Evangelico aratro retrahentes, religione dimissa, vel ad propria quibus renuntiaverant, revertebantur, vel vagi & profugi, pœnam Cain subjentes, huc atque illuc, nemine eorum audaciam reprimente, impune & sine frœno discurrebant; & nulla, qua se tegere posent licentia fulciti, in scandalosum Religionis detrimentum vivebant. His vero ad summum Pontificem rite relatis, ab ejusdem pastorali vigilantia decretum tenoris, qui sequitur, exiit.

INNOCENTIUS EPISCOPUS &c.

Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, & Episcopis, & dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Archidiaconis, Decanis, & aliis Ecclesiæ Prælatis, ad quos litteræ istæ pervenerint, salutem & Apostolicam benedictionem.

Alias contra Desertores Ordinis.

„ I. *Fratrum Minorum continent instituta, ut ad professionem sui Ordinis, nisi per annum in probatione fuerit, nullus admittatur, ne forte altiora se quærens, retro tamdem respiciat, tamquam in commotionem dederit pedem suum: sed & nulli ejusdem Ordinis Fratrum post factam professionem, liceat Ordinem ipsum relinquere, nec relinquentem alicui retinere: Nosque Ministris, & Custodibus Fratrum ipsorum concessimus, ut in discedentes, donec resipuerint, ecclesiasticam exercerent censuram: quia cum probati fuerint, nullus locus est pœnitudinis, quam alias posset levitatis occasio excusare.*

Indiculus. Roder. fol. 17. & alii.

„ II. *Nunc autem, non sine admiratione referimus, quod sicut relatum est nobis, cum prædictos Ministros, & Custodes taliter discedentes excommunicationi subjiciunt, hos aliqui vestrum tamquam excommunicatos vitare non curant: unde illis magis obstinatis, contingit, & dictarum Fratrum Ordinem, & Religionem infamari.*

„ III. *Quia vero, & si universis liberum sit arbitrium in vovendo, nec necessitas in voto locum habeat, sed voluntas: eisque adeo tamen solutio est necessaria post votum, ut sine propriæ salutis dispendio, alicui resilire non liceat ab his quæ sponte, vel solemniter repromisit: quare nemo mittens manum ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei; Ananias, & Saphira: qui abjere retrorsum, sancto Spiritu mentientes, a conspectu Apostolorum Principis, mortui scribuntur successive delati.*

IV. *Uni-*

„ IV. *Universitatem vestram autem monemus, & exhortamur in Domino „ per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus ne quis vestrum, unde „ quis in peccatis moriatur, & Ordo hujusmodi detractioni subjaceat, sit „ occasio: discedentes post professionem factam ab eis, secundum prædicta „ illius Ordinis instituta, præsertim excommunicatione notatos, ab ipsis „ evitetis omnino, quos etiam, cum ab eisdem Ministris, & Custodibus fue- „ ritis requisiti, excommunicatos nunciare curetis, ut eum demum se cogno- „ verint inter homines, ac humano carere solatio, ad reddere Deo votum, „ quod in ejus susceptione devoverant, revertantur. Dat. Lugduni* VIII. *Ka- „ lendas Maii Pontificatus nostri anno* IV.

„ V. Non est autem, quod iis diebus, quibus Minoriticus Ordo „ numero plurimum crescebat, & ad miraculum dilatabatur, sæva Fri- „ derici persecutione non obstante, hujusmodi suorum votorum imme- „ morum Fratrum excrevisset adeo multitudo, ut probos, sanctos- „ que Viros ejusdem Instituti superaret, vel eorum meritis, sanæ do- „ ctrinæ, & virtutum exemplis vel quidquam detraheret; Etenim hi „ superabundantes eorum malitiam, seu damnabilem vecordiam vita, „ voce, & æqui superiores, debitis pœnis coercebant, candidoque „ Religionis fulgore omnes, etiam Reges (si Fridericum excipias cum „ suis) in sui admirationem attrahebant: at diritas temporum, armo- „ rum strepitu, hæresumque confusione, indevotis nonnullis, vel rela- „ xandi proprii Instituti habenas, vel etiam apostatandi occasionem „ plurimum ingratam præbebat.

„ VI. Libet hic Sancium hujus nominis II. Portugalliæ Regem com- „ memorare, id enim ejus in Minoriticam Religionem devotio expo- „ stulat; Hic major natu Alphonsi II. Regis, & Reginæ Urracæ ejus „ conjugis filius, Conimbricæ anno salutis MCCVII. ortus. Menciam Lo- „ petiam de Haro, viduam Alvarii Peretii de Castro, & suam conso- „ brinam duxit: Egregia fama sanctorum Francisci atque Antonii, nec „ non exemplo Religiosorum, qui Ulyssippone morabantur allectus, „ adeo in eorum devotionem exarsit, ut de eorum numero voluisset „ fieri: sed obstabant regnum, mulier, & aula, quæ nihilominus, omnia „ vicisse visus est, cum Religionis habitum, veluti paludamentum „ regale gestaret: quamobrem, & vivens ab eodem habitu cognomina- „ tus est *Capellus*, idest Capuccius: cum regnasset annis viginti duobus „ ob naturalem quamdam, quam patiebatur, impotentiam, abactus, „ Toleti moritur hoc anno MCCXLVI. ubi in propria Ecclesia sepulturam „ accepit, ut notavit in sua historia generali Hispaniarum Bernardus „ Justinianus. Ceterum præfatum Sancium a regno expulsum, occasione „ cujusdam commissionis Apostolicæ incidentaliter commemorat Wad- „ dingus sub anno sequenti MCCXLVIII. licet in argumento videatur „ aliquid velle de eo principaliter dicere.

Sancius II. Rex

Ducit uxorem Lop.

Ejus devotio in Ord.

Bern. Just. in hist. Hispan. l. 3. fol. 112. de Reg. Port.

Habitum FF. Minor. gestat.

Moritur Toleti.

Wadd. ad an. 1248. n° 1.

ARGUMENTUM.

Comitia Ordinis, convocante Pontifice, celebrantur Avenione. Crescentius officio absolutus, successorem accepit fratrem Joannem Parmensem virum sanctum. Regina Hungariæ, internunciis Franciscanis, agit cum Pontifice pro reductione Uatacii Principis Bulgarorum. Variæ Pontificis epistolæ ad fratrem Laurentium suum in Oriente universo cum ampla potestate Legatum exhibentur: item ad alios, qui colligendis subsidiis, & prædicandæ crucis præfuerunt, alia ejus mandata feruntur. Clarissarum Regula immutatur, & temperatur. Hujus rationes variæ assignantur; eriguntur aliquot Conventus, & conceduntur privilegia.

Cap. Generale. *lib. 2. c. 20. 2. p. l. 1. c. 37. l. 2. de Gen. fra. Joan. Par. fol. 179. & tit. de Cap. Gen. 238. De elect. fr. Joa. Parm. de Gener. Cresc.* Refutatur error.

I. MArianus, Marcus Ulyssipponensis, Rodulphus, Auctor Memorialis Ordinis, capitulum generale, in quo depositus est Crescentius, statuunt anno sequenti videlicet MCCXLVIII. Errorem illum frater Peregrinus de Bononia vetus auctor primus docuit, ab hoc reliqui mutuarunt. Lapsus est autem Peregrinus, quod tempus superioris Capituli Genuensis prorogaverit, plus æquo unum annum: Nam inter omnes constat, regimen Crescentii fuisse dumtaxat triennale; hoc triennium computat ille ab anno MCCXLV. quo celebratum putavit Capitulum Genuæ. Sed dubium aufert sequens decretalis convocationis Capituli.

INNOCENTIUS &c.

Ministro Generali Ordinis Fratrum Minorum.

Regestū ep. 371. 4. Convocatur Comitia generalia. Minister Generalis.

ILlius dilectionis affectus, quem piæ considerationis intuitu ad tuum Ordinem gerimus, nos excitat, & inducit, ut eo propensiori cura ipsius profectibus intendamus, quo attentiori desiderio inter ceteros Ordines specialis favoris, & gratiæ beneficiis cupimus ampliare. Sane cum credamus universitati Fratrum dicti Ordinis multipliciter expedire, ut generale Capitulum his diebus in nostra præsentia celebretur, nos ipsorum promotioni adesse paterna sollicitudine cupientes, mandamus, quatenus ad nostram præsentiam festinus accedas, cum nostræ benedictionis plenitudine dictum Capitulum prosecuturus ex more, quod III. *Idus Julii proxime venturi, auctore Deo, ubicumque nos adesse contigerit, providimus celebrandum, in remissionem tibi peccaminum injungentes, quod statuto de non equitando tui Ordinis non obstante, vecturæ quam magis dispositioni tuæ censebis accomodam, libere utaris auxilio, ut nostro te conspectui cito, ac propere valeas exhibere. Datum Lugduni* VI. *Idus Maii anno* IV.

II. Scripsit Innocentius etiam sequentem ad universos Ministros Provinciales, & Custodes, quorum intererat, comitiis intervenire mandans, ut III. Idus Julii ad ea quæ in sua præsentia edixit, celebranda, convenirent, non obstante cujuscumque alterius super assignatione loci præcepto.

IN-

INNOCENTIUS &c.

Universis Ministris Provincialibus, Custodibus, & Fratribus Ordinis Fratrum Minorum in generali Capitulo congregandis.

Illius dilectionis affectus, quem piæ considerationis intuitu ad vestrum Ordinem gerimus, nos excitat, & inducit, ut eo promptiori cura ipsius profectibus intendamus, quo attentiori desiderio inter ceteros Ordines specialis favoris, & gratiæ beneficiis cupimus ampliare. Sane cum credamus universitati vestri Ordinis multipliciter expedire, ut generale Capitulum his diebus in nostra præsentia celebretur, vos ipsorum promotioni adesse paterna sollicitudine cupientes, universitati vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus non obstante præcepto aliquo, cujuscumque edito super assignatione loci, seu temporis Capituli supradicti, ad locum Capituli accedatis ejusdem, quod in tertio Idus Julii proximo venturi, ubicumque tunc nos esse contigerit, auctore Deo, providimus celebrandum, ita tamen quod die proxima præcedente dictum terminum, & non prius, ingrediamini locum Capituli memorati. Proviso nihilominus, vos dilecti filii Ministri, ne aliquis vestrum ultra duos socios secum ducat. Datum ut in alia. Epist. 873. anno 4. Cōvocatio Provincialium & aliorum.

III. Certum locum non præscripsit Innocentius Congregationi, quod rerum, & temporum perturbatio locum determinare non permiserit. Ceterum contigit Avinionem tum Curiam transiisse. Quo reliquis Ordinis convenientibus Patribus excusavit frater Crescentius Generalis ætatem, & insufficientiam, defectum potissimum causatus eloquentiæ, qua ex causa se etiam Concilio nuper Lugduni habito subtraxit; amandavit tamen ad utrumque tam Concilium, quam Comitia Vicarium suum fratrem Bonaventuram de Æsio, virum prudentem, & discretum. Crescentii insufficentia, seu ut aliis placet, demeritis probatis, ab officio absolutus est, vel ut illi dicunt, sententiam depositionis accepit. Non defuerunt porro qui hominem traducerent, & inutilem bono communi probarent, seu defectu ætatis, & negligentiæ, seu proprio exemplo, & malorum non modo tolerantia, sed inductione; ortæ subinde controversiæ, & crebræ querelæ moverunt Pontificem ut in Curia, & coram se fieri comitia mandarit. Excusatio Generalis.

IV. Deposito Crescentio, successit communi suffragio Frater Joannes Parmensis „ : antiqua & illustri Familia, Patre Petro Burrallo, Provinciæ Bononiæ, qui tum Parisiis scholæ Theologicæ præfuit, Vir sanctus, & disciplinæ regularis ardens propugnator, & sectator, cujus electio pacem Ordini restituit, tantaque de ea omnium fuit exultatio, ut beati patris Francisci spiritum revixisse assererent; potissimum beati Patris Socii tum superstites. Ægidius ut eum primum salutavit; (*Bene venisti*, inquit, *Pater, sed tarde*) innuens multa irrepsisse, quæ remedium non haberent. Assumptus primum restaurandæ paci, ac disciplinæ incubuit; amandatos in exilium Regulæ zelatores, Viros sanctos, scriptis litteris, paterne est consolatus; zelum & studium observantiæ laudavit; prædecessoris sententiam relaxans ad propriam quemque Provinciam revocavit: Ordinem universum tribus primis annis visitavit pedes, unọ interdum, duobus ad summum, contentus sociis, unaque tunica, tam humilis incedebat, ut in multis Conventibus per plures dies ignotus, vi- ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI. Salutatio Ægidii ad Parmensem. Revocati zelatores ab exilio.

vitam, & conversationem Fratrum intus, & extra secure, & sine suspicione exploraret; tum seipsum prodebat, cum nihil minus, quam Generalem Ministrum adesse existimarent Fratres. Si quid autem inveniebat castigatione, aut alias reprehensione dignum, baudquaquam dissimulabat, reliqua omnia ad normam & pristinum statum revocabat, amotis nonnumquam Prælatis, qui minus invigilabant, etiamque amotis Fratribus, qui offensionem causabant; & præcavebat ne adventus sui, aut officii fama præcurreret, antequam statum rerum ipse præsens fuisset expertus. Horas canonicas, quantumvis ab itinere sæpe lassus, beatum Patrem imitatus, erectus, nudoque capite persolvebat. Nullum admisit ciborum delectum, sed, ut verum decet pauperem, nihil in deliciis habens, quidquid primum offerebatur, cum gratiarum actione, in necessariam sustentationem referebat. Numquam auditus est otiose locutus, ut sub mortem confessus sit, magis silentii, quam sermonis reddendæ rationi obnoxium se esse.

Ejus humilitas, industria & sanctitas.

V. Non est prætereundum quod auctuarium Mariani scribit divinæ protectionis paratum subsidium iis, qui cum fiducia opem ejus in angustiis implorant. Cum sanctus Generalis visitaret ultramontanas Provincias, contigit, brumali tempore, eum errore itineris tota die deviasse, atque in desertum, mediisque silvis ingruentem noctem sustinuisse: unde Socii de periculo, & labore eum admonuerunt, seu potius anxie interrogarunt, quid erat faciendum? Respondit securus, ad divinum auxilium esse confugiendum, secure confiderent, Deum numquam sperantibus in se defuisse, implorandam esse Virginem, ac beatum patrem Franciscum. Primus ergo incepit antiphonam: *Benedicta tu*. Respondentibus Sociis, prosequutus est tres psalmos primi nocturni Officii Beatæ Virginis, versiculi loco subjecit: *Ave Maria gratia* &c. mox orationem Dominicam, absolutionem & reliqua, nisi quod lectionum loco recitaverit illa: *Sancta Maria Virgo Virginum* &c. subinde: *Te Deum laudamus* &c. *Ave Regina cælorum* &c. Cum eodem versu, & oratione: *Gratiam tuam* &c. His finitis, ad Beatum patrem Franciscum conversus præcinit psal. *Voce mea ad Dominum clamavi* &c. cum antiphona: *Salve sancte Pater* &c. versu & oratione consuetis, adjecit: *Benedicamus Domino*: *Te decet laus, te decet hymnus*. Quibus dictis, audierunt pulsari campanam, quo excitati magis in divinas laudes ad sonitum perrexerunt, via lutulenta, & difficili, donec ad vicinam pervenerint abbatiam, pulsato ostio, præsto obviam fiunt quasi ex condicto expectantes plures Monachi, qui prompte receperunt hospites, ducunt ad ignem, lavant pedes, exsiccant vestimenta, apponunt cœnam, & sternunt lectos, omnia ministrant necessaria, ut videbatur, magna alacritate, post primam vigiliam surrexit Generalis ad orationem, & audita campana, qua nocte ad laudes divinas convocantur Monachi, ad chorum cum ipsis convenit, relictis sociis, qui somno, & fatigatione detinebantur. Officium incepturus Hebdomadarius nec consueta usus est ceremonia, nec ordine, nec versiculo *Domine labia*: sed abruptim, & cum turbatione incepit illo versu psal. *Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem*. Respondit chorus: *Expulsi sunt nec potuerunt stare*. Tertio id ipsum repetitum, quod suspicionem ingessit fratri Joanni. Præcepit igitur in virtute passionis Christi, & sanctissimi nominis ejus, ut ocius edicerent quinam essent. Respondit qui Abbatis loco videbatur præesse, omnes esse angelos tenebrarum, qui ex divino præcepto inviti missi sunt ad ministrandum ea nocte ipsi & sociis; pre-

Providentia Dei erga sanctum & socios.

Exceptus hospitio a Dæmonibus Deo præcipiente.

Eorum confusio. Psal. 35. 13.

precibus, inquit, matris Dei & illius vexilliferi Patris vestri: quibus dictis totum evanuit quod ibidem extructum cernebatur, se autem cum sociis nemoroso antro, atque in nuda humo invenit Generalis, excitatis sociis in laudibus divinis reliquam noctem usque ad auroram, quæ jam instabat, vigiles duxerunt, & surgentes, iter progressi, ad Conventum Ordinis pervenerunt. Sed sanctus Generalis easdem orationes sub nomine *Benedictæ* ab Antiphona appellationem tribuens, per universum Ordinem divulgavit ad honorem Beatissimæ Virginis; præcepit ut diebus ferialibus post completorium eas in choro persolverent Fratres, adjecto psalmo *Deus misereatur nostri*. Versu & oratione pro Ministro, & congregatione sibi commissa. Quod Officium etiamnum retinuit nomen Benedictæ, & laudabili consuetudine multis in locis persolvitur. Simile quid contigit in meritum obedientiæ duobus Fratribus apud Perusium missis, &c.

Origo psalmodii quę retinuit nomen Benedictæ.

Psalm. 66.

VI. Frater Crescentius officio absolutus, vixit deinceps in prima humilitatis vocatione, electum ferunt Episcopum Assisiatem, sed electionem quassatam per Innocentium, substituto suo confessario fratre Nicolao Britone ejusdem Instituti. Alii cessisse ferunt laboris, & sollicitudinis cura territum, in declivi jam ætate, sed varia sui Instituti judicia expertus est. „ Vere rerum vicissitudines, & potestatum inter se dissen„ siones huic opinionum varietati causam præbuere. Exauctoratus „ enim & a Fratrum remotus regimine, electus est in Episcopum Assi„ siatem a P. S. Eustachii Cardinale Diacono sedis Apostolicæ Legato, „ tamen Pontifex non probavit, dum Fratrem Nicolaum Britonem Con„ fessarium, & Sacellanum suum, ad eamdem dignitatem evexit: uti ex „ tribus Bullis rem hanc concernentibus, quas damus in Regesto, ap„ parebit. Crescentius verò ab Episcopatu deturbatus, noluit amplius „ fortunæ ludos experiri; sed in tutum religionis asylum Pontificis in„ dulto se recepit, ubi quiete & pie reliquam vitam transegit. Fuisse „ etiam hoc tempore alium hujus Instituti Episcopum in Gallia Ecclesiæ „ Ruthenen. Sub Archiepiscopo Bituricensi nomine Vivianum, scribit „ Claudius Roberti, &. hoc anno, condito testamento, apud Franci„ scanos sepulturam elegisse. In Hispania alterum circa hunc annum „ electum, & in Curia ab ipso Summo Pontifice consecratum Episcopum „ Carthaginensem, primum post receptum a Mauris regnum Murcia„ num per Alphonsum primogenitum Ferdinandi Regis Castellæ, An„ no MCCXLI. pacifice arces tradente, & mites conditiones postulante „ Rege Mauro Abeno Hudiele, testatur series Episcoporum, ab illius „ Ecclesiæ Antistite dignissimo, fratre Antonio a Trejo, mihi colendis„ simo, transmissa; & a Sancio d'Avila, & Toleto Episcopo, in aula „ Pontificia descripta. Is fuit Frater Petrus Gallecus prædicti Princi„ pis Alphonsi Confessarius, uti diplomata de hac re, & de dotanda no„ va Ecclesia Cathedrali ad Principem, Regem, & Reginam Joannam „ missa, & a me in Regesto transcripta commemorant. Errat itaque „ Alphonsus Rodericus de Almela, dum in suis Chronicis rerum Hi„ spanicarum asserit Instituto Dominicanum, dum Pontifex aperte asse„ rit fuisse Minoritam.

Auth. chron. 24. Generalis Crescentius electus Episc. Assisias.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

Frater Crescent. Episc. Assisis. Et Fr. Nicolaus Brito.

Frater Vivianus Ruthenen.

Frater Petrus Carthagin.

VII. Regina Hungariæ, missis ad Sedem Apostolicam Fratre Jacobo Ministro Hungariæ, & Fratre Romano Ordinis Minorum, egit sedulo pro reductione Joannis Assani principis Bulgarorum, & populi sibi commissi ad Sedis Apostolicæ obedientiam. Cui in hanc formam per eosdem Pontifex respondit. IN-

Regina Hungariæ missis Minoribus agit pro reconciliatione Bulgarorum.

INNOCENTIUS &c.

Reginæ Ungariæ Illustri.

Reg. ep. 33. 4. *Quod Dominum Jesum Christum, & proximum tuum diligas, ac sanctam Ecclesiam matrem tuam certis probatur rationibus, & constat evidentissimis argumentis, & evidentia facti docet; dum totis quæris affectibus ut ii ad Ecclesiæ gremium revertantur, eorum cordibus intelligentia veri luminis illustratis, qui ab ipsius unitate, seducti a tenebrarum Principe, recesserunt. Sane referentibus dilectis filiis Fratribus Jacobo Ministro Provinciali, & Romano Ordinis Fratrum Minorum Ungariæ, quos ad Sedem Apostolicam destinasti, exultantes accepimus, & referimus gloriantes, quod pro tuis insistis viribus, & laboras, ut ad sinum matris Ecclesiæ redeat Vatacius, & gens ejus, ex quo tanto tibi majores actiones referimus gratiarum, quanto magis id ad laudem cedit, & gloriam Jesu Christi, exaltationem contingit, & commodum sponsæ suæ, nostram, & tuam utilitatem respicit pariter & honorem. Ut igitur carissima in Christo filia, effectus hujusmodi negotii facilius subsequatur, excellentiam tuam requirimus, & rogamus, quatenus aliquot nuntios viros providos, & discretos ad præfatum Vatacium non differas destinare, quorum diligentia, studio, & sollicitudinis industria, prædictus Vatacius ad unitatem matris Ecclesiæ revertatur. Nos enim ob tui gratiam, & amorem quicquid cum honore Dei, & Ecclesiæ, ac salute ipsius animæ fieri poterit, scire te volumus nos facturos. Datum Lugduni* III. *Kalendas Februarii anno* IV.

VIII. Scripsit etiam alias ad Regem, quibus eum adhortatus est in similem curam. Hujus tenoris sunt.

INNOCENTIUS &c.

Regi Hungariæ Illustri.

Epist. 38. 4. *Debent terræ Principes sua comprimere potentia, & virtute domare colla superbientium contra Deum, & erigentium erroris propugnaculum contra sanctam Romanam Ecclesiam in subversione fidei Christianæ. Cum igitur Regis æterni fervore succensus ad Bosnen. hæreses confutandas te accinxeris ex animo, & ex corde hujusmodi negotium prosequaris, ex quo gratia divina te tanto constituit digniorem, quanto ipsius in hac parte specialius causam geris. Serenitatem tuam rogamus, monemus, & hortamur in Domino Jesu Christo, quatenus ob reverentiam Regis Regum, honorem Ecclesiæ, ac exaltationem fidei Christianæ prosecutione præfati negotii, donec ea efficacia, & constantia potentiæ tuæ cures, quod præter æternæ mercedis præmia, quæ proinde consequeris, tibi laudis & honoris accrescat apud Deum, & homines, cumulus meritorum. Sciturus pro certo quod super facto terræ Bosnen. nil penitus statuemus, nisi de tuo consilio & assensu. Dat. Lugduni* III. *Kalend. Februarii anno* IV.

Fr. Laurentius Sedis Apostolicæ per totum Orientem legatus. IX. Fratrem Laurentium Ordinis Minorum Legatum suum in Orientem per Græciam, Armeniam, Iconium, Turchiam, ad Græcos omnes tam in Regno Cypri, quam in Patriarchatibus Antiocheno, & Hierosolymi-

lymitano ad Maronitas, Jacobitas, Nestorianos, cum pleno legationis officio pridem instituit, nunc officii admonet maxime, ut Græcos universim a Latinorum gravaminibus defendat.

INNOCENTIUS &c.

Fratri Laurentio de Ordine Minorum Pœnitentiario nostro.

Quia corporali præsentia non possumus locis singulis imminere, illius exemplo, qui pro salute humani generis de supremo cœlorum ad ima mundi descendens, discipulos, quos elegit in universum mundum transmisit omni creaturæ Evangelium prædicare, nonnumquam personas providas, & discretas in partem sollicitudinis destinamus, pro negotiorum urgentium qualitate, quæ prava in directa, & aspera convertentes in vias planas, rectas faciant semitas Dei nostri, populumque acceptabilem sibi reddant. Sane de circumspectione tua plenam in Domino fiduciam obtinentes, te ad partes transmarinas, tamquam pacis angelum, commisso tibi in Armenia, Iconio, Turchia, Græcia, & Regno Babyloniæ, ac super omnes Græcos, tam in Antiocheno, & Hierosolymitano Patriarchatibus, quam Regno Cypri morantes, nec non super Jacobitas, Maronitas, & Nestorianos plenæ legationis officio, ut juxta datam tibi a Deo prudentiam, evellas, & dissipes, edifices, & plantes, duximus dirigendum. Ideoque monemus, quatenus Græcos illarum partium, quocumque nomine censeantur, auctoritate Apostolica protegens, turbari eos molestiis, vel quibuscumque violentiis non permittas, injurias quaslibet, & offensas a Latinis illatas, eisdem plenarie faciens emendari, & Latinis ipsis districte præcipiens, ut a similibus de cetero penitus conquiescant: Contradictores, & rebelles per censuras Ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendo. Non obstantibus si aliquibus Latinorum ipsorum a Sede Apostolica est indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint sine speciali mandato Sedis ejusdem, faciente de Indulgentia hujusmodi mentionem, & quibuscumque aliis indulgentiis Apostolicis, per quas præmissa impediri possint, vel etiam retardari. Datum Lugduni, Nonis Junii anno IV.

[Reg. ep. 131.] [Isai. 40. 4.] [Jer. 1. 10.] [Demandatur ei cura protegendi Græcos.]

X. Scripsit, & alias ad Prælatos Orientis tam Græcos, quam Latinos, mandans, ut quascumque sententias a dicto fratre Laurentio ad commissi muneris executionem spectantes promulgatas, haberent ratas, & firmas, atque in suis Civitatibus, & diœcesibus promulgari facerent.

INNOCENTIUS &c.

Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, tam Latinis, quam Græcis in partibus Orientis &c.

Censuram Ecclesiasticam debitum ubique robur obtinere volentes, præsentium vobis auctoritate mandamus, quatenus si dilectus filius frater Laurentius de Ordine Fratrum Minorum, Pœnitentiarius noster, Apostolicæ Sedis Legatus, auctoritate legationis suæ aliquas contra Latinos, exceptis tamen Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, pro evidentibus injuriis, seu molestiis, quas indigne Græcis inferunt, & debitam super illis sa-

[Reg. ep. 45.]

fatisfactionem præstare renuerint, moniti diligenter, aut in Græcos eosdem pro ipsorum excessibus manifestis, suspensionis, vel interdicti, aut excommunicationis sententias duxerit promulgandas, singuli vestrum in suis Civitatibus, & diœcesibus ad requisitionem ipsius faciatis easdem usque ad satisfactionem condignam auctoritate nostra inviolabiliter observari. Datum Lugduni III. *Nonas Augusti anno* V.

XI. Conquestus est Patriarcha Hierosolymitanus Græcos, sibi alias subditos, ex prætextu facultatis pro eorum defensione fratri Laurentio commissæ, rebelles factos esse, & exemptionem omnimodam a pristina, & ordinaria jurisdictione prætendere; qua ex causa ante superiores epistolas sequentem dedit Pontifex II. Nonis Junii hujus anni, præcipiens, ut si ita res se habuerit, nulla ratione præjudicium inferret jurisdictioni Patriarchali.

INNOCENTIUS &c.

Fratri Laurentio de Ordine Minorum Pœnitentiario nostro Apostolicæ Sedis Legato.

Reg. ep. 747. 4. *Satis existeret inhonestum, si nos, qui sumus omnibus ex susceptæ servitutis officio in justitia debitores, aliquibus defensionis clypeum donaremus in subversionem virium aliarum. Sane significante venerabili fratre nostro Patriarcha Hierosolymitano Apostolicæ Sedis Legato, nos noveris accepisse, quod cum nos in commisso tibi in Armeniæ, Tconii, Turchiæ, Græciæ, & Regni Babiloniæ, ac super omnes Græcos, tam in Antiochen. & Hierosolymitan. Patriarchatibus, quam in Regno Cypri morantes, plenæ legationis officio, inter cetera tibi duxerimus injungendum, ut Græcos partium prædictarum defensans ab injuriis, & molestiis Latinorum, satisfieri sibi per eos faceres, de damnis, & injuriis jam illatis; Contradictores per censuras Ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendo. Tu Patriarchæ inhibuisti prædicto, ne de Græcis sibi subjectis, se aliquatenus intromittat, propter quod dicti Græci ab ejusdem Patriarchæ jurisdictione se asserentes exemptos, sibi in nullo obedire, ac respondere de juribus, in quibus tenentur, eidem penitus contradicunt, in ipsius contumeliosam injuriam, & non modicum detrimentum. Cum igitur intentionis nostræ non fuerit ex hujusmodi gratia dictis Græcis exhibita, eos ab ipsius Patriarchæ jurisdictione eximere, quam in ipsis obtinuit ab antiquo, sed defensari ab incursibus malignorum, discretioni tuæ mandamus, quatenus, si ita est, super hujusmodi jurisdictione dicti Patriarchæ deinceps nullatenus te opponas. Datum Lugduni* II. *Nonas Junii anno* IV.

XII. Egit frater Laurentius ex injuncti officii ratione pro Græcorum Patriarchæ, & subjectorum Episcoporum reductione: laudavit conatum Innocentius, qua tamen cautela, & prudentia res gravissima tractari deberet, admonuit scriptis sequentibus.

INNOCENTIUS &c.

Fratri Laurentio de Ordine Fratrum Minorum Pœnitentiario nostro Apostolicæ Sedis Legato.

JUxta desiderium nostrum, & fiduciam de tua sinceritate conceptam, ad hoc diceris omni fuisse virtute sollicitus, quod Venerabilis frater noster Patriarcha Græcorum, ejusque suffraganei redirent ad sanctæ Romanæ Ecclesiæ unitatem. Cum autem in hujusmodi prosecutione negotii sit procedendum sollicitudine diligenti, ita quod ex hoc gloria Deo, & honor Ecclesiæ proveniat, ac injuriosum, seu præjudiciale alicui non existat; volumus, & per Apostolica tibi scripta mandamus, quatenus mentem habens ad cuncta vigilem, quæ rectitudinem in hac parte contineant, & sapiant honestatem, de Prælatis Græcis ad devotionem, & reverentiam ipsius Ecclesiæ redire volentibus sic provideas, & dispenas, ut illi ex eis, qui Antiochen. seu Patriarchæ Hierosolymitan. qui fuere pro tempore, aut aliis Prælatis Latinis olim subjecti fuisse noscuntur, ipsi astricti ad debitam obedientiam, & reverentiam teneantur. Illos autem, quos eisdem Patriarchis, seu Prælatis noveris non fuisse subjectos, ad obedientiam Ecclesiæ Romanæ recipias, aliorum per omnia jure salvo. Ceterum prædicto Patriarchæ Græcorum ex nostra parte suadeas diligenter, ut prævio salutis Angelo, Apostolicam Sedem adeat in ejus unitatem, & plenam gratiam admittendus, ita ut si nobis constiterit, eum alicui Patriarcharum, & Prælatorum ipsorum subjectione aliqua non teneri, ipse cum suis suffraganeis, qui fruuntur libertate simili, Sedi Apostolicæ, nullo medio sint subjecti, si vero ipse nostram personaliter nequiverit adire præsentiam, personas idoneas pro ipso, & suffraganeis memoratis, sufficiens in hac parte mandatum habentes, ad Sedem transmittat eamdem; & si forte ipse, vel alii ad hoc pro expensarum defectu extiterint impotentes, tu ipsis expensas necessarias de bonis nostræ Cameræ largiaris. Datum Lugduni VII. *Idus Augusti anno* V.

XIII. Non modo pro Græcorum, sed reliquorum etiam reductione laboravit Innocentius, missis epistolis & nunciis. Hoc exemplar epistolæ Patriarchæ Orientis, qui se Catholicum appellat, in qua non modo Primatum Petri agnoscit, sed etiam Innocentium Imperatori conciliari studet, & subjectos Græcos Latinis tutandos serio commendat. Scripsit per fratrem Andream, & socios Domini Papæ nuncios. Habentur litteræ in regest.

Litteræ transmissæ ad D. Papam ex parte Catholicon.

Litteræ Catholicon ad Innocentium. Confitetur primatum Pontificis.

AD præsentiam Papæ magnifici ex parte illius, qui petit orationes ejus in subsidium debilitatis suæ, Raban Ara vicarii Orientis adorantis inter manus ejus patri Patrum, decori Pastorum, misericordiæ, vitæ fonti, pietatis, & indulgentiæ, intercedenti pro populo Domini, perfecto in divinis, excellenti in spiritualibus, Soli justitiæ, cujus lux oritur super quatuor mundi climata, qui lucet, & splendet in Ecclesiis Catholicis sanctis, Cherubin corporeo, & Seraphin carneo, tenenti Sedem beati Petri, Domino meo S. Papæ vobis Romæ, & omnium climatum mundi, coram Deo sic vita ejus temporibus longis, quousque cesset mundus iste admiratione sua, oratio-

tionibus Prophetarum, & Apostolorum sociorum ejus, & uos confidimus ejus orationibus adjuvari, Amen. Pervenit ad nos epistola vestra elegans, quæ ex ore vestro sancto prodiit, & mandato vestro excelso conscripta est, & suscepimus eam manibus nostris debilibus, & eam super oculos nostros posuimus, & sicut Simeon senex, qui portavit Dominum nostrum Jesum Christum iu ulnis suis, sic diximus, quia viderunt oculi nostri pietatem vestram immensam. Nunc igitur Domine mi, dimitte servo vestro peccata sua, sicut posita est in manibus vestris potestas ligandi, & absolvendi, & omnium mysteriorum. Legimus eam siquidem cum lætitia, & intelleximus quod in ea scriptum est cum gaudio, & mandatum vestrum attendimus, & non habemus os, quod sufficiat ad commendationem vestram, neque linguam, quæ possit exprimere gloriam vestram, & nos contremiscimus excellentiam vestram, quia Dominus magnificavit vos. Insuper audivimus de anathemate, quo anathematizastis Imperatorem, & intelleximus, hoc factum esse propter transgressionem ejus, & peccatum. Nostis tamen, quod Dominus noster Jesus Christus præcepit, & dixit: si peccaverit in te frater tuus, dimitte ei. *Et iterum dixit*: Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur. *Et in alio loco dixit Simon Petrus*, Domine usque septies? sed usque septuagesies septies. *Sic præcepit fundamento Ecclesiæ, ut dimitteret fratri suo ignorantiam suam, & non recordaretur peccatorum suorum. Et nunc peto, Domine mi, a sanctitate vestra, & a Patribus Patriarchis, Episcopis, & Regibus subditis baculo paternitatis vestræ, ut dimittatis Domino Imperatori peccatum suum, & delicta sua, & hoc tribus de causis, propter stragem, & captivitatem Fratrum nostrorum Christianorum, & propter destructionem Civitatis sanctæ, & propter tentationem, quæ accidit in conculcationem sepulcri Domini nostri Jesu Christi, qualis ab initio non est audita. Propter hæc igitur porreximus petitionem nostram hanc, & ex zelo, quem habemus propter Deum, & ex dolore cordis scripsimus hæc, quia necessitas urget nos, ut simus solliciti pro Ecclesiis Jesu Christi; opporteret autem ut omnes Ecclesiæ Jesu Christi, & Monasteria, & omnes fideles, qui sunt iu Oriente, & Occidente induerent se ciliciis, & sederent in dolore, & plangerent super Hierusalem, super iis, quæ acciderunt in ea, in diebus nostris. Intimavimus hæc siquidem dominationi vestræ. Nunc autem isti Fratres filii vestri, speciales Religiosi, virtuosi iu omnibus operibus suis, quos opportet honorari ab omnibus hominibus, qui sunt digni audire, quod dixit os vivificantis.* Euge serve bone & fidelis &c. *ipsi, inquam, missi a vobis Andreas, & socius ejus conservati a Domino, notificabunt vobis ore ad os, quæ viderunt, & audiverunt apud nos, & cum hoc præsentabunt salutationem debilitatis nostræ, & universis Patribus, & sacerdotibus, & Monachis, & Regibus subditis Sedi D. V. pariter, & omnibus Christianis obedientibus Paternitati vestræ. Misimus autem vobis per manus dictorum Fratrum nuntiorum vestrorum libellum, quem attulimus de pectore Orientis, scilicet de terra Sin, & libellum alium de fide ex parte Archiepiscopi Nestibini, cui subscripserunt alii duo Archiepiscopi, & tres Episcopi, & nos una cum eis, in spiritu petimus iterum a Paternitate vestra petitionem secundam pro I. Archiepiscopo Hierosolymitano, qui est de gente nostra, & pro Fratribus nostris Christianis Orientalibus, qui sunt Antiochiæ, Tripolis, & Accon, & in aliis terris vestris, ut recommendetis eos, ut aliquis eos offendat, & sint apud vos sicut dixit Dominus noster Jesus Christus.* Quodcumque uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis, *& quod vultis ut faciant vobis homines, hoc facite illis. Hæc sufficiant. Gratia autem di-*

Marginal notes: *Luc. 2. 27.* — Intercedit pro Imperatore. — *Matth. 18. 15. Idem 5. 9. Idem 18. 21. & 22.* — Causæ intercessionis. Damna illata per Grossenos. — Commendat nuncios fratrem Andream & socios. *Matt. 25. 21. 23.* — *Matth. 25. 40.*

divina residens in habitaculo cordis vestri, quae operatur virtutes, & curationes in omni hora per manus vestras sanctas, custodiat vos per virtutem Apostolorum sociorum vestrorum, die & nocte usque in sempiternum. Amen.

Scripsit & per eosdem Patriarcha Jacobitarum ad Pontificem adjiciens fidei suae scriptam professionem.

XIV. *Illi generi supremo constitutivo omnium specierum, quod ita vocatur genus, quod non contingit ipsum vocari speciem, Patri Patrum, S. Innocentio tenenti Sedem beati Petri Principis Apostolorum, glorificato a Christo Deo, qui credidit beato Petro claves Regni caelorum, & posuit eum fundamentum Ecclesiae, servus servorum Christi: Ignatius debilis, cui creditum est a Spiritu sancto, ut sit Pastor Syriae, & totius Orientis populo Jacobitarum, adorationem sinceram in spiritu, & corpore. Innotescat sancti Patris communis, post Patrem caelestem, & Domini communis post Deum caelestem, quod pervenit ad nos epistola vestra sancta per manus fratris sancti, sapientis, omnibus virtutibus ornati Andreae, & levavi eam super capita nostra, & benedictionem recepimus ab ipsa, sicut a similitudine imaginis Jesu Christi. Quod autem mandastis de pace, & caritate communi; & quis est, qui non gaudeat de concordia? Cum autem simus paci perfectae obedientes, primo ostendamus veritatem fidei nostrae quam confitemur, & Deus testis est nobis, quod illud quod credimus corde, confitemur ore, & exaramus scriptura. Dicimus igitur, quod nos Christiani Orientales vocati Jacobitae, credimus in Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum unam naturam, tres hypostases, tres personas, & cum Pater sit principium Filii, & Spiritus sancti; principium Filii generativi, & Spiritus sancti principium spirativi. At ut quia una est natura Divinitatis non oportet nos confiteri unam hypostasim, & unam personam. Nec iterum, quia sunt tres hypostases, & tres personae perfectae, oportet nos confiteri tres naturas esse, sed unam naturam, unam potentiam, unam voluntatem, unum actum naturalem Patris, & Filii: & Spiritus sancti: & iterum confitemur, quod Deus, verbum, unigenitus Patris de voluntate Patris, & Spiritus sancti descendit, & habitavit in utero Virginis Mariae, & natus est ex ea nativitate secunda, cum natus sit a Patre nativitate aeterna, & factus est ex ea homo perfectus, animatus anima rationali intellectiva, similis nobis in omnibus, praeter peccatum; & ipse est perfectus Deus, & perfectus homo, sine mixtione, sine confusione; & ipse est unus Deus, unus Christus, una persona, sicut dicit Athanasius, & Cyrillus, quod Deo verbo est una natura incarnata. Et propter hoc confitemur, quod Maria est mater Dei in veritate quia ipsa peperit Deum incarnatum, qui natus est pro salute nostra, & crevit in dimensionibus humanis, & complevit gubernationem, & passus est, & mortuus secundum carnem, & surrexit tertia die, & cum impleret divina, erat in veritate perfectus Deus, & perfectus homo; & iterum cum operaretur humana, erat perfectus Deus, & perfectus homo, unus post unionem. Non recepimus igitur eos, qui confitentur Divinitatem divisivam unitatis, nec iterum eos, qui confitentur mixtionem, & confusionem, sicut Eutyches excommunicatus, sed recipimus omnes, qui sequuntur fidem beati Petri Principis Apostolorum, & incedunt per viam Niceni Concilii, quicumque sint illi de Doctoribus Ecclesiae sanctae, quorum veritas nota est apud excelsum Deum.*

Litterae Patriarchae Jacobitarum qui Primatum Pontificis confitetur.

Confessio fidei.

Subindicatur error Graecorum de processione Spiritus sancti.

Maria mater Dei

XV. *Item damnamus, & excommunicamus omnem deviantem a fide bea-*

beati Petri, & Concilii Niceni, & corrumpentem rectitudinem fidei Christianæ, a tempore Simonis Magi usque ad diem hanc, quicumque sint illi, & ipsi noti sunt apud Deum. Hæc est igitur fides nostra, & confessio nostra, & nobiscum Ægyptii, & Armeni, & Lybii, & Æthiopes. Confitemur iterum, quod Sacrosancta Ecclesia Romana est mater, & caput omnium Ecclesiarum, & ipsa est, in qua sunt reposita corpora Beatorum Petri, & Pauli. Hæc autem ostendimus magnificentiæ vestræ breviter & succincte, ne afficiamus vos tædio in prolixitate, & hoc, quia scimus, quod ex paucis intelligimus plura. Cum autem postuletis unitatem, & concordiam, & quis est, qui hæc renuat? quæ appropinquare faciunt Deo excelso? sed in firmamentum pacis, & concordiæ petimus a sanctitate vestra primo, quod Patriarcha nostro mortuo, congregentur Archiepiscopi, & statuant sibi secundum canonem, & secundum sortem Apostolorum quem elegerit Spiritus sanctus, & hoc secundum canones, & consuetudines nostras. Secundo, quod Patriarcha, & Archiepiscopi, & Episcopi Latini, qui sunt in partibus nostris non judicent super Patriarchas, & Archiepiscopos nostros, sed sicut est præceptum vestrum, super Patriarchas, & Archiepiscopos Latinos, ita & sit super nos, & iterum sicut recipiunt sententias, & judicia vestra, ita & nos. Tertio, quod Patriarchæ, & Archiepiscopi, & Episcopi Latini non accipiant censum de Ecclesiis, & Monasteriis, quæ habemus in terris ipsorum, sed communicent nobis libertates Ecclesiæ, sicut filiis in honore, & nos semper exhibeamus eis reverentiam, & honorem. Alioquin, non erit decens, quod illa, quæ cum magno labore habemus, contra libertatem Ecclesiæ concupiscant. Quarto, quod illi de gente nostra, qui contrahunt cum Latinis, non compellantur ad confirmationem servandam, cum sint insigniti charactere baptismali, & confirmati fuerunt una vice. Cum pace igitur & concordia tollatur hæc confirmatio. Iterum notificamus Sanctitati vestræ, quod ex quo fratres vestri Latini benedicti egressi sunt, & venerant ad partes nostras, populus noster dilexit eos, & pro posse suo astitit eis in omnibus necessitatibus suis, sicut in liberatione Sclavorum, & captivorum, & consimilium. Nunc igitur petimus a S. V. at remuneretis nos in caritate, quæ super omnia assimilat nos Deo, & oretis pro debilitate nostra, sicut incumbit nobis ex miseria nostra.

Conditiones unionis propositæ.

Hic fuit error Novati, & Armenorum.

Accessit & alia Primatis Jacobitarum hujus tenoris.

XVI. *Dico ego Joannes debilis Primas Jacobitarum Orientalium, quod confessio mea, & fides mea est de Domino Jesu Christo verbo Dei æterno, scilicet persona Filii æterni, nati ex Patre ante secula, quod ipse descendit de excelso cælorum habitaculo ex voluntate sua, & Patris sui, & Spiritus sancti, & non recessit a dominatione majestatis suæ, & habitavit essentialiter in Maria Virgine ancilla sua, & recepit ex ea corpus animatum anima rationali intellectiva, & unitus est ei mediante anima prædicta, unione vero inseparabili; & non dicimus quod prius fuerit formatus homo, & post habitavit in eo Divinitas, sed dicimus, quod non prodiit ad esse aliqua pars humanitatis ejus, quin Divinitas esset unita sine mixtione, sine confusione, unione inquam perpetua, inseparabili, indivisibili; & propter hoc confitemur, quod ipse est Deus unus incarnatus, filius unus natus ex Patre primo nativitate æterna, & ex Maria Virgine postremo nativitate temporali; una persona, una substantia, ex duabus substantiis, non quod Divinitas conversa sit in humanitatem, aut humanitas in*

in Divinitatem, nec quod composita sit ex his duabus substantiis substantia tertia, sed est unita secundum normam unionis vitæ, non accidentalis; & licet unio excludat dualitatem, tamen indicia duarum naturarum, & proprietates earum permanent in ipso, & discernuntur solo intellectu; & non attribuimus miracula, & opera magnifica Divinitati abstractæ ab humanitate; sed dicimus, quod fecit miracula ex virtute Divinitatis, & ipse tamen unus Filius Dei, & hominis, nec attribuimus naturalia, & opera infirma humanitati abstractæ a Divinitate; sed dicimus quod quando suscepit passionem & mortem voluntariam, quia natura humanitatis, & ipse tamen unus filius Dei, & hominis: & dicimus quod quando suscepit passionem, & mortem voluntariam propter salutem creaturæ suæ, Divinitas ejus non est separata a corpore suo in hora mortis, sed semper fuit unita, & corpori quod susceperat passionem, & animæ separatæ, nec attingit eam passio, cum substantia divina, propter excellentiam sui, immunis sit ab omni accidente, & passione similiter. Cum autem quælibet trium personarum nominatur Deus, & constat quod Filius est una trium personarum & nominatur Deus, oportet ut nominemus virginem Mariam matrem ejus genitricem Dei. Et si dicat nobis aliquis, quod hoc nomen Deus nomen est commune tribus personis, & ita forte transibit dictum ad personam aliam, vel ad tres simul; dicimus quod hoc nomen est commune, nisi sit aliquid distinctivum & perpetuum. Si sit aliquid distinctivum, quia quælibet trium personarum habet propriam notionem, quæ distinguitur ab aliis, & hoc quia Pater paternitate distinguitur a Filio, & Spiritu sancto, & Filius filiatione a Patre & a Spiritu sancto, & Spiritus sanctus processione a Patre & Filio. Si igitur nominemus Patrem Deum, & notificemus paternitatem, non sequitur, quod transeat ad Filium, & Spiritum sanctum. Similiter de Filio, & Spiritu sancto. Igitur, cum dicimus, Maria Virgo peperit Deum, intelligitur tantum de Filio, quia restringitur hoc nomen per notionem nativitatis, & filiationis, nec oportet quod transeat dictum ad alium. Et si dixerit nobis aliquis, quare non sufficit eam vocari genitricem Christi? respondemus, quod hoc nomen non sufficit ad notificationem veritatis essentiæ genitrici, cum sit nomen derivatum ab unctione, & indigeat longa expositione, & exeat a sua prima expositione, & æstimabit forte insipiens, quod vocatus hoc nomine sit sicut David, & sicut Saul, aut hujusmodi; sed si esset nomen derivatum a Divinitate, & humanitate sufficeret breviter dicere, Mariam matrem Christi. Cum igitur natus de ea in veritate sit Deus, vocamus eam genitricem Dei, & in hoc imitamur vestigia sanctorum Patrum.

Item confessio Nestorianorum adjuncta est in hanc formam.

XVII. *Dico ego Critoaib Archiepiscopus de Nasabin, quod fides mea de Domino Jesu Christo, quod ipse est perfectus Deus & perfectus homo unius filius scilicet Dei & hominis, una persona & ipse non fuit prius homo purus, & post unitus Deitati, sed quælibet pars humanitatis ejus non extitit, nisi unita Deitati, & quod Maria Virgo peperit perfectum Deum, & perfectum hominem filium unum, qui est Dominus Jesus, & hæc unio non fuit accidentalis possibilis separari. Sed permanens, & perpetua; & quod proprietates divinæ naturæ, & humanæ insunt Christo. Mortuus est autem secundum humanitatem unitam, & non desiit in eo unio sed permansit, eo existente in cruce, & in sepulcro, & est separata anima a carne* Confessio Nestorianorum.

in

in morte, nec tamen Deitas ab humanitate, sed permansit unio Deitatis ad animam separatam a corpore, & ad corpus quod suscepit passionem. Initium autem unionis fuit ex quo nunciavit Angelus Beatæ Mariæ, & ipsa consensit ei, & credidit verbis ejus, & dixit; fiat mihi secundum verbum tuum, *& factum est unio inter F. dei* fiat *& in dei* tuum. *Et in hoc quod dicimus Maria peperit Christum, intelligitur, quod ipsa peperit Deum filium, unam trium personarum unitam homini uni, de quo dicitur in Evangelio, quod ipse est filius David, & filius Abraham, & est filius Mariæ Virginis, & Dei patris. Et in hoc quod dicimus: Maria peperit Christum, intelligitur, quod ipsa peperit Deum, tali tamen conditione, quod ipse est Deus filius, unitus humanitati. Sunt autem voces intellectuum, & hæc vox* Christus *significat perfectum Deum & perfectum hominem. Hæc autem vox* Deus *significat de pari Sanctam Trinitatem, & supponit pro Patre, & supponit pro Filio, & supponit pro Spiritu Sancto. Et cum dicitur*, Maria peperit Deum, *existimabit fortè inspiens, quod ipsa peperit, aut Sanctam Trinitatem, aut Patrem, aut Filium, aut Spiritum Sanctum, nisi exponatur, Deum filium unicum. Cum igitur indigeat expositione, & Deus filius unitus ipse sit Christus, sub uno vocabulo erit cum dicimus*, Maria peperit Christum verbum unum *breviter comprehendes Divinitatem, & humanitatem. Est igitur unus Christus, unus filius, res duarum naturarum Divinitatis & humanitatis, unum individuum, una persona.*

Hæc est confessio Ven. P. Ignatii Patriarchæ Christianorum Orientalium qui vocantur Jacobitæ pro se, & pro populo suo sibi commisso.

Confessio Patriarchæ Jacobitani Ignatii.

Accipit Spiritus a filio procedendo.

XVIII. C*Redimus in Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, scilicet unam naturam, & tres personas. Pater est gignens, Filius genitus ab eo, & Spiritus Sanctus procedens a Patre, accipiens a filio. In ultimis autem temporibus ex voluntate Patris, & Spiritus Sancti Verbum æternum descendit de cælo, & habitavit in utero Virginis, & natum est ex ea nativitate secunda, & conservavit ei virginitatem suam: quadraginta diebus mundo apparuit, ut verificaret resurrectionem suam. Ascendit in cælum, sedet ad dexteram patris, inde venturus est judicare vivos, & mortuos, & ipse in veritate est perfectus Deus, & perfectus homo; unus Christus ex duabus naturis, divina & humana, & est divina natura conservata in sancta essentia, & in suis proprietatibus, & facta unio inter ipsas, sine confusione, sine mixtione, sine corruptione. Concordamus siquidem cum Beato Petro, & confitemur, eum fundamentum esse Ecclesiæ, sicut nominavit eum Christus petram, dicens*: super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, *& ideo Ecclesia, in qua est corpus ejus repositum, est mater omnium Ecclesiarum in universo mundo, & dicimus, & prædicamus, quod illa est lampas lucens, ex qua omnes aliæ lampades succenduntur. Dicimus etiam, quod animæ justorum qui voluntatem Dei impleverint, quando separantur a corpore requiescunt in Regno cælorum. Peccatores qui moriuntur sine confessione, flagellantur in inferno. Illi vero qui peccaverunt, tamen confessi sunt peccata sua, sed non compleverunt pænitentiam, affligentur usque ad pænitentiæ complementum. Dicimus siquidem, quod oportet Christianum discipulum Jesu Christi diligere Christianum fratrem suum, sicut Christus dilexit nos, & posuit animam suam pro nobis, Christianus vero qui odit fratrem suum non est Christianus, quia est prævaricator mandatorum Jesu Christi, sed est discipulus illius qui invidit Adæ, & odivit eum. Hæc autem*

Petrus fundamentum Ecclesiæ.

Romana mater, & lampas unde aliæ Ecclesiæ accenduntur.

autem sunt quæ breviter diximus ad ostensionem fidei nostræ. Hactenus confessiones Orientalium quas inservisse placuit ob professam Apostolicæ Sedis auctoritatem, & ut videatur minus forte subsistere quod plures de hæresibus Orientalium in multis scripsere si hic adest fraus.

XIX. Facultatem hoc anno concessit Innocentius fratri Bonæfidei absolvendi populum & clerum Beneventanæ Diœcesis a censuris, quas partes Friderici, licet inviti, sequuti, incurrerunt, & in absentia indulsit, ut duos vel tres sui Ordinis Fratres cum eadem auctoritate sibi substitueret, qui pœnitentiam, & Ecclesiastica sacramenta populo ministrarent. Facultas absolvendi Beneventanos.

INNOCENTIUS &c.

NOstræ mentis oculis præsentantes angustias, quibus dilecti filii Clerus, & populus Beneventan. Ecclesiæ Romanæ fideles, per ipsius hostes nequiter affliguntur, consolationem quam digne possumus libenter ipsorum cordibus procuramus. Cum itaque ipsi pro eo quod Friderico quondam Imperatori, & officialibus, ac nunciis ejus, licet inviti, communicant & intendunt, excommunicationis laqueo sunt astricti, & astringi quasi quotidie propter communionem hujusmodi compellantur, nos eorum piis desideriis annuentes, præsentium tibi auctoritate committimus, ut eisdem Clero & populo, cum propter hoc ad te duxerint humiliter recurrendum, absolutionis beneficium, juxta formam Ecclesiæ largiaris, & pœnitentiam salutarem injungas, ac Ecclesiastica sacramenta ministres. Ceterum si te abesse forte contigerit duobus vel tribus Fratribus tui Ordinis discretis, & providis super hoc vices tuas eadem auctoritate committas. Datum Lugduni V. *Kalendas Augusti anno* V. Epist. 48. 5.

XX. Item fratri Blanco, qui colligendo pro Sede Apostolica subsidio præfuit, scripsit ut collectam in Ecclesia, & Clero Avenionensi (qui de gravamine conquerebantur) pro rata facultatum institueret, gravamine seposito.

INNOCENTIUS &c.

Fratri Blanco de Ordine Fratrum Minorum Nuncio nostro.

CUm sicut ex parte Venerabilis fratris nostri Episcopi, & dilectorum filiorum Cleri tam Civitatis quam diœcesis Avenionensis fuit propositum coram nobis, quod pro subsidio Apostolicæ Sedis illud onus eis imposueris, in pecunia persolvenda, ad quod possibilitates ipsorum nullatenus se extendunt, præsentium tibi auctoritate mandamus, quatenus consideratis facultatibus eorumdem, illam eis quantitatem pecuniæ modereris, quam pro rata bonorum suorum aliis circumpositis Episcopatibus imponere curavisti, ita quod justam propter hoc non habeant ad nos materiam recurrendi. Dat. Lugduni Kalendis Julii anno IV. Reg. ep. 110.

XXI. Comes Tolosanus institit, ut pater defunctus (quia variis excommunicationibus innodatus decedens, sepultura caruit Ecclesiastica, licet pœnitentiæ signa monstraverit) absolutione concessa, restitueretur loco sacro; veritatis examen commisit Pontifex Episcopo Lodonen. & fra- Facultas absolvendi a censuris Comitem Tolosanum defunctum.

Reg. 436. 4. fratri Raymundo Ordinis Fratrum Prædicatorum, & fratri Willelmo de Brina Ordinis Minorum. Initium litterarum: *Sua nobis dilectus vir*, &c. Dat. Lugduni Kalendis Martii anno IV. Controversia quæ inter Fratres, & Clerum Pampilonensem superiori anno eferbuit, sopita est sequestro Guillelmo Episcopo Cardinali Sabinensi; cujus arbitrium confirmavit Pontifex IV. Nonas Septembris, Pontificatus anno V. incipit; *Plantatus olim in agro Ecclesiæ*, &c. Iis qui ad infidelium partes maxime transmarinas mittebantur a Sede Apostolica, facultas recipiendi ad Ordinem novitios, instituendi Provincias, fundandi Conventus dabatur, ceterum ne hoc in detrimentum ex incuria, & incircumspectione emergeret, Pontifex ad instantiam Prælatorum eam concessionem revocavit VII. Kalendas Septembris anno V. incipit; *Quibusdom ex Fratribus vestri Ordinis*.

Sopita controversia Pampilonensis.

Reg. 206. 5.

Revocatum quoddã privilegium.

XXII. Sequentes dedit ad Archiepiscopum Cassalen. Laonen. & Lismoren. Episcopos in Hibernia, ut electionem Ecclesiæ Clonerensis (quæ alias Corcagiensis dicitur) in persona fratris Danielis Ordinis Minorum ad eamdem sedem factam examinarent, eaque rite, & ex præscripto canonum inventa, auctoritate Sedis Apostolicæ approbarent, & dictum fratrem Danielem in remissionem peccaminum, ad consensum electionis factæ, & absolutum a ministri obedientia, inducerent.

Frater Daniel electus Antistes Clonerensis.

INNOCENTIUS &c.

Archiepiscopo Cassalen., & Laonen. ac Lismorensi Episcopis.

Reg. ep. 282. 5. *Dilecti filii Procuratores Capituli Cloneren. Ecclesiæ in nostra præsentia constituti, nobis humiliter supplicarunt, ut postulationem nuper in in Ecclesia ipsa, pastoris solatio destituta, concorditer factam ab ipso Capitulo, de dilecto filio fratre Daniele Ordinis Fratrum Minorum admittere curaremus. Verum quia nobis de processu super hoc habito, per eosdem Procuratores non potuerit fieri plena fides, fraternitati vestræ mandamus, quatenus, inquisita de modo postulationis, studiis postulantium, & postulati meritis sollicite veritate, si postulationem ipsam inveneritis de persona idonea rite factam, auctoritate nostra, eadem admissa, & ipso Fratre absoluto a ministri sui obedientia, injungatis in remissionem peccaminum dicto Fratri, ut ad præfatam Ecclesiam Cloneren. accedat, acturus curam ejus ita fideliter, & prudenter, quod dignam Deo exinde valeat reddere rationem, eique faciatis a subditis suis obedientiam, & reverentiam debitam, & devotam exhiberi. Contradictores, & rebelles per censuras Ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendo, cui tu frater Archiepiscope, adjuncto tibi legitimo Episcoporum numero, munus consecrationis impendas. Datum Lugduni* IV. *Idus Octobris anno* V.

XXIII. Raynaldus Dominus Bagiaci crucem accepit a Ministro Burgundiæ ad transfretandum contra infideles in Terram sanctam; petiit ut fratrem Guillelmum de Roy designatum sibi a Pontifice confessarium, cum idoneo socio secum duceret, & præceptum Regulæ, quo equitare Fratribus Minoribus inhibetur, quo ad illos in præfato itinere relaxaretur: cum alioquin armatos equites aliter comitari non possint, qua in re sequentes ad Ministrum Burgundiæ dedit Pontifex.

INNOCENTIUS &c.

Ministro Fratrum Minorum de Burgundia.

Cum dilectus filius nobilis vir Raynaldus Dominus Bagiaci, qui zelo fidei, ac devotionis accensus suscepit de manibus vestris signum Crucis, dilectum filium fratrem Willelmum dictum de Roi, de Ordine, ac administratione tuis, quem sicut asserit, in confessorem sibi, & ad transfretandum cum eo concessimus cum uno socio dicti Ordinis, in suam habere familiam, & eos secum equites ducere cupiat, sperans, per ipsum fratrem Willelmum posse inter eum, & ejus discordes pacis fœdera provenire, ac ejusdem consiliis, & exemplis spiritualibus, & temporalibus, auctore Domino, proficere incrementis. Devotionem tuam rogamus, & monemus attente, mandantes, quatenus eidem Fratri, & alio dicti Ordinis ad hoc idoneo accedendi ad præfatum nobilem, & morandi, ac equitandi cum eo licentiam largiaris. Datum Lugduni XVII. *Kalendas Decembris anno* V.

Reg. ep. 411. 5. Litt. ad Ministrum Burgundiæ.

XXIV. Exagitat Paris plus æquo collectores summi Pontificis in Angliam missos, qui, de consensu etiam Regis, piam subventionem, juxta Concilii decretum, hinc inde a Prælatis & Clero exposcebant, quasi novum, aut præter ordinem doctrinæ Evangelicæ, Sedes Apostolica a particularibus Ecclesiis subsidium reciperet, aut etiam peteret, quibus ipsa fidem & lucem Evangelii contulit. Quamquam autem reliquæ omnes, maxime tamen Anglicana, Romanæ Ecclesiæ est specialis filia, a qua fidem & ordinationem recepit sub Gregorio, misso Augustino, & sociis prædicatoribus sanctis, ad gentis conversionem. Imperium Latinorum jam Constantinopoli expirabat, victoribus schismaticis; res Orientis prope desperatæ; Fridericus depositus; nihil præter vindicias, atque affectati dominatus retentionem agitabat; vindicandi ab ejus tyrannide populi, qui partes Ecclesiæ in Italia, objectis rebus, corporibusque suis defensabant; Tartari inhiabant toti Occidenti, quibus objiciendi erant cruce signati; Conradus res Imperii in Germania serio miscebat. In hisce non precario dumtaxat agendum, sed armis obviam ire licuit. Pontifex, consentiente, & decernente generali Concilio, in genere subsidium poscens, reliquas Ecclesias in partem sollicitudinis, & oneris invitavit. Si periculum spectetur, commune fuit præsens, atque præ oculis. Quid magis congruum justitiæ, quam membra capiti cohærere, totius corporis submovere proprio labore angorem? Si intentio spectetur eorum, qui Ecclesias a principio dotarunt, non ea fuit, ut beneficiati totum in se, & familiam superflue aliquando, & prodige converterent, periclitante in universum Ecclesia; alioquin nec justa, nec pia, nec conducens ea foret voluntas. Si domesticam necessitatem causaveris, permitto; sed pietas non in superfluis tantum versatur, sed ipsi necessitati certum, & tolerabilem limitem statuit, minorem majori postponit indigentiæ, particularem communi; neque ego tamen in hoc excusaro velim ministrorum excessus, sed invidiam facti, quod usquequaque priorum exemplo, potissimum Pauli Apostoli (qui collectas ad subventionem Sanctorum in Judæa per Ecclesias instituebat) communique consensu fuit confirmatum Ecclesiæ, a quo Anglicana excusari non debuit.

Matthæus Paris maligne exagitat collectores.

Necessitas Ecclesiæ, & causæ exigendi subsidii.

XXV. Hujusmodi collectores fuere frater Joannes, & frater Ale-

Delentur calumniæ.

xander Ordinis nostri, quibus plura idem Auctor imponit, non modo præter sui status decentiam, sed etiam contra substantiam professionis; ei tamen neque in Pontificem, neque in Regem, neque in Cardinales, neque in Prædicatores & Minores, neque universim in Gallos, dum lis cum Anglis pendet, fidendum: quamvis plura attingat historiæ commoda, in quibus facile affectus a vero secernitur. Frater Joannes Anglicus horum unus, religione, & scientia notissimus tum fuit, magnus sui instituti zelator, & multis in Religione functionibus per varias Provincias destinatus. De eo vetus auctor Chronici Saxonici anno MCCXXIX. hæc scribit: *Frater Joannes Anglicus primus visitator in Teutoniam est missus, vir tranquillus, caritativus valde, qui mirifice Fratres ad virtutes colendas inflammavit.* Quin etiam eumdem postea frater Joannes Parens, ex eodem Auctore, præfecit Ministrum Provincialem Saxoniæ, ad instantiam Custodis illius Provinciæ & Fratrum, successitque fratri Simoni Anglicæ nationis defuncto circa annum MCCXXXII. mox successu temporis translatus in Angliam, præfuit hoc anno & superiore, regimini Fratrum. Non est ergo verosimile, hominem vanum, superbum, asperum, suique Instituti transgressorem, ut scribit Paris, in tam varias curas & officia ab externis exposci, aut ultro a superioribus Viris sanctis oblatum fuisse; nec ignotæ alioquin probitatis argumentum, quod eum Pontifex huic curæ idoneum præ reliquis censens in Anglia, Hibernia, ac Scotia præposuit. Virum sanctum fuisse testatur Bernardus a Bessa, & Marcus.

Frater Joannes Anglicus qualis fuerit.

XXVI. Paris male habet, quod sancti Albani Abbatem ad præfixam collectam solvendam urserit, cum de speciali Pontificis decreto id præciperetur, quod & ipse Paris libenter admittit, & facile ex sequentibus Innocentii ad Abbatem sancti Albani liquet superiori anno datis.

INNOCENTIUS &c.

Dilecto filio suo I. Abbati sancti Albani, Lincolniensis diœcesis.

Paris.

Quotidiana persecutionis instantia secularis sua nos acerbitate compellit, ut pro subventione Apostolicæ Sedis resistentes eidem, necessario recurramus ad auxilia subditorum. Quocirca discretionem tuam de Fratrum nostrorum consilio, rogamus, hortamur, & monemus attente, per Apostolica scripta mandantes, quatenus his quæ dilectus filius noster frater Joannes Anglicus, Minister Provincialis Fratrum Minorum Provinciæ Saxoniæ, lator præsentium, nuncius noster, ex parte nostra super subsidio Sedis ipsius tibi proponet, adhibeas plenam fidem, & diligenter attendens, quod Ecclesia taliter resistendo, generale omnium Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum virorum prosequitur interesse, liberaliter & libenter ea studeas adimplere, ita quod id nobis & Fratribus nostris esse possit acceptum, & tuæ devotionis affectus per exhibitionem, quæ testimonium est credibile veritatis, pateat actionum. Datum Lugduni IV. Idus Octobris, Pontificatus nostri anno IV.

XXVII. Appellationem Abbatis frater Joannes bis admisit, remque coram sua Sanctitate in curia componendam dimisit, bona Monasterii, seu grangias & cellas, ut vocant, & prioratus Monachorum per varias diœceses injuste ab Episcopis gravatas defendit, quod benigni syncerique in Abbatem, & Monachos animi specimen præbet non vulgare. Non recte ergo omnia in contrarium sinistra interpretatione trahit præfatus Auctor.

XXVIII.

XXVIII. Hoc anno ſanctus Ludovicus, antequam peregrinationem transmarinam iniret, miſſis Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus per univerſum Franciæ Regnum, indixit, ut quiſque ſuo jure defraudatus, ſatisfactionem recepturus ex fiſco compareret, modo injuriam, ſeu debitum legitime probaret: quod ſancti Regis propoſitum, inquirentibus diligenter præfatis Fratribus, effectum citra perſonarum habuit acceptationem. *Idem auctor.* Rarum S.Ludovici exemplum.

XXIX. Octavo Idus Auguſti, antequam vivendi formulam Clariſſarum immutarit, & quæ ante ſub titulo & invocatione S. P. Benedicti data fuit a Gregorio IX. (dum Protector ageret Cardinalis Oſtienſis) confirmata ab Honorio III. a Gregorio, & a ſeipſo, eam, mutatis mutandis, conceſſit ſub invocatione & Regula ſancti Patris Franciſci, quam ipſis, quoad tria dumtaxat vota ſubſtantialia, tradidit obſervandam, temperata paupertate, volens ad particularem tantum eas obligare, profeſſionis præſcripſit formam. Item modum jejunandi variavit, Generali & Provincialibus Miniſtris tam in capite, quam in membris eas ſubjecit, hiſque plenum eorum regimen impoſuit, cum alias ad Cardinalem Ordinis Protectorem ſpectabat. In reliquo pene communicat utraque forma, etiam in verbis. Incipit: *Cum omnis vera religio* &c. quia prolixa eſt ad calcem libri cum reliquis eam rejicio, cauſas immutatæ formulæ, ſcriptis ſequentibus, reddit, quibus eam in univerſum obſervari mandat, altera antiquata. Immutat Regulam S.Claræ.

INNOCENTIUS &c.

Univerſis Abbatiſſis, & Monialibus incluſis Ordinis ſancti Damiani.

Quoties a nobis petitur, quod fluctuantibus animis tranquillitatem pariat, honeſtati conſulit, & ſaluti, & ad id promptis anhelamus affectibus, & quod debitis incrementis hæc proficiant, vigilanti animo procuramus. Cum igitur nuper Regulam veſtram, & vivendi formam, ob cujus difficultatem nimiam conſcientiæ veſtræ ambiguitatis ſcrupulo premebantur, & intolerabile perſonis diſpendium imminebat, conſiderato præcipue, quod multæ jam, & diverſæ diſpenſationum formæ factæ fuerint circa ipſam, propter quod non una, ſed multiplex videbatur profeſſio, duxerimus corrigendam, vobis certam Regulam, ac vivendi formam de novo largientes præſentium auctoritate ſtatuimus, & regulam, & vivendi formam de novo correctam, quam univerſitati veſtræ ſub bulla noſtra dirigimus, tam vos quam illę quę vobis ſucceſſerint, diligenter perpetuis temporibus obſervetis, ad aliud, quam in ipſa correcta ſit Regula, & vivendi forma, decernentes, vos de cetero non teneri, nullis præcepto, vel voto, ſeu litteris obſtantibus, ſuper hoc a Sede Apoſtolica impetratis. Nulli ergo noſtræ conſtitutionis &c. Datum Lugduni x. Kalendas Septembris anno v.

Obſervatur hæc Regula etiamnum a Monaſteriis, ut fertur, Aquitaniæ, & rigorem primi Inſtituti temperavit in aliquo.

XXX. Cum Burdegalenſis Senatus Monaſterium, ſimul atque Eccleſiam tumultuario opere, anno Domini MCCXXX. Franciſcanis Fratribus Burdegalæ ædificaſſet: nec iſta adventantem populum, ob ſui anguſtias, capere poſſet, devotus quidam Petrus ex eadem Civitate oriundus, tantum terræ ſpatium a Canonicis, ac cetero Matricis Eccleſiæ ſancti Andreæ Capitulo ſuis ſumptibus, anno Domini MCCXLVII. emit, quantum ædificando magnifico Templo, atque adjacenti cœmeterio ſat eſſet. Conventus ſancti Eduardi Burdegalæ. *Gonzaga Prov. Aquitan. antiquioris Conv. 5.*

Post elapsos vero aliquot annos, Angliæ Regea, qui Burdegalensibus tunc principabantur, & ipsam Ecclesiam, prout nunc est, in honorem sancti Eduardi Anglorum Regis construendam, & plurimis imaginibus, atque sacellis ornandam curarunt. Quod vero ad præfati Monasterii perfectionem desiderabatur, id totum tum ex publicis, tum quoque ex privatis Burdegalensium eleemosynis antiquiori ædificio adjectum extitit. Floruit hic locus, quem frequentius xl. Fratres inhabitant, tum sub Patribus Franciscanis Conventualibus, quibus ab admissis redditibus usque ad annum mdxxii. subfuit, tum quoque sub ejusdem Instituti Observantibus, quibus ab eo tempore, idque ex Leonis X. Pont. Max. auctoritate, impræsentiarum usque pro voto deservivit.

Conv. Clavarensis. *2. p. Prov. Gen. Conv. 8.*

XXXI. Conventum Clavarensem sub hoc Pontifice ædificatum statuit Gonzaga 2. p. in Prov. Genuæ Conv. 8. incertum quo anno (nisi error sit impressoris substituentis numerum pro numero, atque adeo Innocentium IV. pro III.) male rationem temporis inivit. Conventum asserit fundatum a beato Patre Francisco ex beneplacito Innocentii IV. Pontificis, cujus pontificatum non vidit, longe ante mortuus, atque in Divos relatus. Si illud ergo verum est, scribendus est Innocentius III. pro IV. sub quo is perlustravit Liguriam: ceterum consecratio Ecclesiæ sub titulo & invocatione sancti Francisci posterius tempus designat. Plurimum etiam deceptus est idem Auctor 3. parte Provinciæ Cathaloniæ, Conv. 2. asserens, Ecclesiam ejus hoc anno consecratam fuisse a sancto Ludovico Episcopo Tolosano, non minus viginti sex annis & sex mensibus antequam natus sit: mortuus nempe est ætatis vigesimo tertio anno, sexto mense, anno Domini mccxcvii.

Error rejicitur.

Hic expuncta Conventus Brugensis repetita, minusque vera narratio, ut monet Auctor ad ann. 1258. num. 21.

Reg. epist. 70. 5.

Conventus Angliacensis.

XXXII. Conventus villæ sancti Joannis Angliacensis dioec. Xantonensis ad hunc annum spectare videtur, de quo solum reperio litteras Innocentii, quibus hoc anno confirmavit factam conventionem super loco Monasterii, & pertinentibus cum Abbate, & Conventu ejusdem loci, sit ne ille quem Pisanus appellat sancti Joannis, nescio.

Epist. 454. 4.

Potestas dispensandi super defectu natalium.

XXXIII. Fratri Lupo Episcopo Marrochitano fecit potestatem dispensandi cum fratre Bernardo, sibi assignato socio ad cautelam, super scrupulo de natalium defectu, quatenus rite in perceptis bona fide Ordinibus ministrare posset, & ad dignitatem in partibus Africanis promoveri, si contingeret ipsum alias rite electum esse. Initium epistolæ; *Ex parte tua*. Datum Lugduni vii. Idus Martii anno iv. Eidem fratri Lupo dedit auctoritatem, Indulgentias proficiscentibus in terram sanctam concessas, elargiendi iis Laicis, qui ad obsequium Ecclesiæ suæ secum remanere vellent, aut ad illum transfretare. Tenor litterarum.

INNOCENTIUS &c.

Episcopo Marrochitano.

Epist. 517. 4.

Cum Laicorum obsequiis ad procuranda Ecclesiæ tuæ negotia te asseras quamplarimum indigere, ut tu eos ad hoc valeas facilius inclinare, ac ipsi obsequendo tibi, & eidem Ecclesiæ fructum qui non perit, uberius mereantur, Fraternitati tuæ auctoritate præsentium concedimus facultatem, ut Laicis, qui, de tua familia existentes, tecum ad partes accesserint Africanas, & tecum ibidem commorati fuerint, illam suorum peccaminum, de quibus vere confessi fuerint, & contriti, veniam valeas elargiri, quæ profici-

scen-

scentibus in Terræ sanctæ subsidium in generali Concilio est concessa. Datum Lugduni III. *Nonas Aprilis anno* IV.

XXXIV. Statuit ne ullus Prælatus, aut Legatus, nisi de latere, Fratres ad sua obsequia cujuscumque indulti (quod specialem de hoc non facit mentionem) prætextu assumere possit sine speciali licentia Prælatorum Ordinis. Incipiunt litteræ *Petitionibus vestris* &c. Dat. Idibus Augusti anno V. „ Scripsit Episcopo Anagnino, ut inhiberet Sedis Apostolicæ „ auctoritate, quibusdam Prælatis Campaniæ, Maritimæ, & Romanæ „ Urbis districtus, ne Fratres injuriis afficerent, a prædicando, „ vel celebrando in Altari portatili impedirent. *Non debent Ecclesiarum Prælati* XV. Kal. Novembris. „ Fratri Adulpho Anglico concessit facultatem dispensandi cum Henrico de Batonia, ut duo beneficia acquirere & retinere posset. Incipit *Apostolicæ Sedis* &c. Dat. Lugd. XIV. Kalendas Januarii anno V. Prohibuit recipi Novitios ante probationis expletum annum ad professionem. Incipit *Cum secundum Concilium* &c. Dat. Lug. VI. Kalendas Junii anno IV. Eadem ad verbum inhibitio habetur anno V. Honorii promulgata. Pridie Kalendas Junii inhibuit Cistertiensibus nostrorum Fratrum receptionem, & secus facientes mandavit diœcesanis, eos compellere ad restitutionem. Incipit constitutio *Cum olim* &c. Conventui sanctæ Mariæ Magdalenæ inclusarum Alexandriæ concessit, ut per quinque annos perciperent censum alias a Civibus Ecclesiæ Romanæ solitum numerari. Initium litterarum *Vestræ devotionis*, &c. Datum VI. Idus Iunii anno IV. Conventui sancti Francisci de Offida Firman diœc. & ejusdem Ordinis confirmavit concessionem Philippi Episcopi Firman. Incipit *Solet annuere Sedes Apostolica*. Datum Lugduni Non. Januarii anno IV. Confirmavit & aliam facultatem, quam præfatus Episcopus concessit eisdem transferendi Monasterium intra castrum, ob pericula bellorum. Incipit *Justis petentem*, &c. Datum Lugduni XII. Kalendas Januarii anno V. Monasterio, & Conventui sanctæ Mariæ de Virginibus Ordinis sancti Damiani diœc. Faventinæ, confirmavit concessionem Episcopi super exemptione factam, renuente Capitulo consensum, quem Pontifex de plenitudine potestatis supplet. Incipit *Solet annuere*. &c. Datum Lugduni VII. Kalendas Septembris anno V.

Indulta Fratrum. Reg. ep. 112. 5. ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI. Epist. 446. 5. Specul. tract. 2. Idem. Tract. 1. Indulta Clarissarum. Reg. ep. 848. 4. 858. 4. 859. 5. 242. 5.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. HOc anno summus Pontifex inter cetera sollicitudinis pastora- „ lis, fratri Laurentio Minoritæ suo Pœnitentiario, & Sedis „ Apostolicæ Legato, in partibus Armeniæ, Iconii, Turcarum, Babilo- „ niæ, & super omnes Græcos, litteras Apostolicas pro negotiorum „ varietate direxit, quas affert Wadding.. At præter duas recensitas ab „ eo, est etiam tertia, quam Petrus de Alva, & Astorga indicat, eidem „ directa: *De protegendis per te &c.* VII. Idus Augusti. Concessit etiam „ facultatem corrigendi Fratres tertii Ordinis sancti P. Francisci: *Vota* „ *devotorum &c.* Nonis Augusti, eosque ab excommunicatione absol- „ vendi *Cupientes &c.* VIII. Kalendas Septembris; Insuper voluit, „ Ministrum Generalem Monasteriorum, quæ sunt in Francia curam „ habere *Paci, & saluti &c.* III. Nonas Julii: Et fratri Rodulpho An- „ glico data executoriali *Apostolicæ Sedis &c.* Kalendis Januarii scripsit „ indultum pro Minoribus ad Episcopum Anagninum *Non debent &c.*

Fr. Laur. Pæn., & Leg. Apost. Wadd. ad. an. 1247. n. 2. Tria dipl. recipit. Indic. ex Vatic. Indic. ex fir. fol. 98. Pont. committit curam Mon. Gen. Ex arch. SS. Apost. Ex Vatic. Ex Arch. S. Isidori.

XV.

,, xv. Kalendas Novembris, & Indulgentiam pro Conventu Campagnan. Nepesin. *Quoniam ut ait &c.* concessit.

Conv. Cæn. memor.

Wadd. ad ann. 1227. n. 20.

Mirac. SS. Sacram.

,, II. In eo Conventu sanctissimæ Annunciationis Urbis Cænomanæ ad Sartam fluvium sitæ in Gallia Lugdunensi, sub Archiepiscopo Turonen., & Provinciæ Turoniæ, de quo egit Wadding. monumenta novissima referunt hoc anno præclarum contigisse miraculum, quod præterire nefas esse putamus: cum ad magnificandam bonitatem Dei, & extollendam ejusdem clementiam, noster omnis labor sit omnino directus. Dum pius quidam Religiosus devote, ac attente sacra ad altare perageret, tantoque mysterio tota mente incumberet, post consecrationem calicis, ecce in eum ex alto immanis aranea cecidit: Id ut vidit pius Sacerdos non exhorruit, aut expavit, sed nil penitus commotus, actionem sacram continuans, consummaturus mysterium, una cum sanguine araneam sumpsit, nec vel minimam læsionem passus est. Innotuit casus, & in populo divulgatus tantam devotionem erga sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in omnium cordibus excitavit, ut subinde Confraternitas devotissima, sub invocatione sacratissimi Corporis Christi in Ecclesia illius Conventus excitata, & constabilita fuerit. Tantam vero hujus celebris miraculi antiquitatem, ejusdemque veritatem, authenticum instrumentum vetustissimum, a sexaginta civibus subsignatum, & in archivo ejusdem Conventus custoditum, comprobat, pietatemque omnium renovat.

Mon. MS. Prov. Turmajo ann. 1620.

Ex quo Confrat. SS. Sacram. ibid. erecta est.

Vide infr. ad annum 1609.

,, III. Interea vero duo Fratres Minores Gerardus, & Marquildus pro fide Christi, post varia tormenta a Tartaris crudelissime occisi sunt in Civitate *Crementz* in Volchinio, & apud suos sepulti: prodigiis martyrium eorum sequentibus, ut Martinus Baronius Jaroslaviensis testatur. In Comitiis, eodem tempore, Provincialibus Provinciæ Bohemiæ, & Poloniæ apud Znoimam oppidum ad Teyam amnem in Moraviæ finibus electus fuit in Ministrum frater Boguslaus, vir magnæ mansuetudinis, & modestiæ, sub cujus gubernio Glacium *Glatz* germanis, in confinibus Silesiæ oppidum non vulgare Bohemiæ a Znoima in Septemtriones recedens Leucis xxv. regionis, ad fluviolum, qui inde excurrit in Oderam, situm, Minoritas exoptavit, & habuit: sicut etiam Insulæ *Beissow*, ubi per Tobiam præpositum domus ædificatur; qui postea Religionem ingressus, ibidem anno MCCL. mortuus, & tumulatus fuit in medio Chori. De Boguslao autem præfato vide infra ad ann. MCCXCIX. n. 3.

Fr. Ger., & Marq. a Tart. occ.

Casimir. Biern. art. 18. n. 11. mar. Bar. in Cat. 5. fol. 90.

Fr. Bogus. fit Minist.

Vide infr. ad annum 1281. n. 3.

Recipit Conv. duo.

Cas. Bier. cit. art. 18. n. 11.



AR-

ARGUMENTUM.

Sancio Regi Lusitano adempta Regni administratio, transfertur in fratrem Alphonsum. Fratri Desiderio Pœnitentiario negotium datur componendi cum Clero Braccarensi, & Conimbricensi super taxato subsidio a Custode Ulyssiponensi; item declarandi, nullas esse censuras, quas Braccarensis, & Conimbricensis promulgarunt contra Alphonsum Castellæ infantem. Subjiciuntur plurium ad Ordinem singulares vocationes, & contemnentium castigatio. Eriguntur Conventus aliquot. Emanant nonnulla indulta.

I. CApitulum, Clerus, Abbates, & Priores diœc. Braccarensis in Regno Portugalliæ, cum ex officio frater Joannes Martini Custos Fratrum Minorum Ulyssipponensis ab iis exigeret, juxta formam suæ commissionis, subsidium, quod ex præscripto Concilii Lugdunensis colligebatur, ad Innocentium recurrerunt, inopiam, & perturbationes Regni causantes, quorum precibus ille inclinatus, sequentes scripsit fratri Desiderio Pœnitentiario suo. Fr. Jo: Martini collector in Portugallia.

INNOCENTIUS &c.

Fratri Desiderio de Ordine Fratrum Minorum Pœnitentiario nostro.

L*Icet a nobis dudum mandatum generale processerit, ut a Clericis universis certa pars proventuum, juxta diversitatem casuum nostræ constitutionis pro Imperii Romani subsidio solveretur, tamen dilecti filii Capitulum Braccaren. Abbates, Priores, & Clerus Braccaren. Civitatis & Diœc. ex litteris dilecti filii fratris Joannis Martini Custodis Fratrum Minorum Ulyssippon. se de novo juxta formam a nobis illi traditam, mandatum asserunt recepisse, ut sibi pro anno præsenti, & duobus præteritis, partem solverent antedictam. Cum autem pro rerum inopia, & gravi statu Regni Portugalliæ, sicut dicunt, facultatem solutionis hujusmodi non habentes, propter hoc duxerint ad benignitatem Apostolicæ Sedis recurrendum. Nos eorum precibus inclinati, mandamus, quatenus si pro eo quod olim ipsam partem non solverunt, cum super hoc, prout asserunt, non fuerint requisiti, sint excommunicationis astricti sententia, ipsam auctoritate nostra relaxes, & eos denuncies absolutos, dummodo prius sufficientem præbeant cautionem, quod medietatem dicti subsidii prædictorum annorum in proximo futuro festo Beati Michaëlis, & aliam in eodem festo sequentis anni persolvant. Datum Lugduni v. Kalendas Februarii anno v.* Reg. epist. 511. 5.

In eumdem modum eidem scriptum est pro Capitulo Conimbricen. Abbatibus, Prioribus, & Clero Civitatis & Diœc. Conimbricen. *Ibidem.*

II. Sancius Rex Portugalliæ socordiæ, & reipub. male administratæ reus, procerum incurrit offensam; proinde cum Innocentii Pontificis Legatis Braccarensi & Conimbricensi Præsulibus serio pro ejus abrogatione agentes, id tantum obtinuerunt, ut Alphonsus frater, Comes Boloniæ administrationem, & tutelam Regni capesceret. Ingressus ergo infestis armis, dum cuncta in suam potestatem redigeret, Sancius ad Alphonsum Castellæ confugit, uterque apud Pontificem de violentia Comitis conquesti. Sed is rei examen fratri Desiderio Pœnitentiario Franciscano commisit, cujus Institutum ignorasse videtur Abrahamus Bzo- Error detegitur.

Bzovius sub priori anno, narrationem anticipans num. 14. nisi eum forte putavit quem adversa pagina Ordinis Prædicatorii hujus nominis constituit socium legationis, cum Episcopo Camerino ad Jacobum Aragoniæ Regem diris devotum, ob prohibitos, & adulterinos Therasiæ complexus. Ceterum Mariana, quem ad verbum transcripsit, Desiderii presbyteri dumtaxat, non Ordinis prædicatorii, aut alterius meminit. Quidquid sit, Alphonsus Castellæ pulsum Sancium in Regnum conatus est reducere. Braccarensis, & Conimbricensis in eum, & fautores sententiam excommunicationis, auctoritate, ut prætendebant, Apostolica, promulgarunt. Extat commissio iisdem data lib. 6. de supplenda negligentia Prælatorum cap. 2. qua mandatum est, ut administrationem Regni Alphonso, etiam latis censuris, tutarent; in Alphonsum Castellæ infantem exercuerunt auctoritatem, licet Pontificiis litteris præmunitum. Quapropter sequentes scripsit Innocentius ad fratrem Desiderium.

Sexto de supplenda neg. Prælat. c. 2.

INNOCENTIUS &c.

Fratri Desiderio de Ordine Minorum Pœnitentiario nostro.

Reg. epist. 415.

INtelleximus nuper, quod venerabilis frater noster Braccaren. Archiepiscopus innuebat dilectum filium, nobilem virum Alphonsum carissimi in Christo filii nostri illustrissimi Regis Castellæ primogenitum, & illos qui secum, vel ejus obtentu Regnum Portugalliæ intraverant, fore per ipsum, & bonæ memoriæ Conimbricen. Episcopum excommunicationis vinculo innodatos. Propter quod postmodum nonnulli ex eis decesserint, ipsorum corpora non fuerunt in Ecclesiæ cœmeteriis tumulata, & superstites adhuc in certis locis tamquam excommunicati vitantur. Verum quia eidem Alphonso dudum indulsimus, ut auctoritate litterarum nostrarum super Regni præfati negotio ad eosdem Archiepiscopum & Episcopum directarum, excommunicationis sententia innodari non posset, & a nobis postmodum mandatum contrarium non manavit, volumus, & discretioni tuæ mandamus, quatenus ipsum denuncies excommunicationis sententia, si qua per eosdem Archiepiscopum & Episcopum litterarum ipsarum prætextu lata extitit, non teneri; reliquis vero, si tibi constiterit, inspectis litteris ipsis, quas tibi exhiberi facias. Contradictores auctoritate nostra, si necesse fuerit, appellatione postposita, compescendo, ipsos per prædictos Archiepiscopum, & Episcopum, vel auctoritate litterarum ipsarum, si tamen ad eos auctoritas hujusmodi extendi poterat, vel etiam ordinaria excommunicatione fuisse ligatos, beneficium, juxta formam Ecclesiæ, absolutionis impendens, nobis mandata propter hoc eis facienda reserves. Illorum autem, qui ex eis obierunt, corpora, si signa pœnitentiæ apparuerunt in ipsis, tradi facias, absolutione præmissa, prout fieri consuevit, Ecclesiasticæ sepulturæ, alioquin denunties, ipsos non fuisse in hac parte per memoratos Archiepiscopum, & Episcopum excommunicationis laqueo irretitos, & defunctorum corpora libere in Ecclesiæ facias cœmeterio tumulari. Proviso, ut eis denunciatio hujusmodi tantum fiat, alias enim si forsan generaliter fieret, præfati Regni negotio, pro quo illuc se direxit, posset parere nocumentum, nec exinde salati magis accresceret meritorum. Datum Lugduni III. *Kalendas Februarii anno* V.

Mandat declarari Alphonsū Castellæ immunem a censuris.

Eidem.

III. *Cum sicut intelleximus, nuper ven. fr. noster Archiepiscopus Bracaren. innuit, dilectum filium nobilem virum Alphonsum carissimi in Christo filii nostri illustrissimi Regis Castellæ primogenitum, & illos qui secum, vel ejus obtentu Regnum Portugalliæ intraverunt, fore per ipsum & bo. me. Conimbrien. Episcopum excommunicationis vinculo innodatos, & postmodum nonnulli ex eis viam sint universæ carnis ingressi, mandamus, quatenus illorum corpora, si signa pœnitentiæ apparuerunt in ipsis, tradi facias, absolutione præmissa, prout convenit, Ecclesiasticæ sepulturæ circa tumulationem aliorum, qui sic repente fuere mortui; quod si hujusmodi signa ostendere nequiverunt, ages prout videris expedire. Datum Lugduni* VIII. *Kalendas Februarii anno* V. Epist. 516. 5. Alia ejusdem argumenti.

IV. Precibus Ducissæ Austriæ scriptis sequentibus, dedit facultatem fratri Franco ejusdem & familiæ confessiones audire, impensa Ducissæ & mulieribus, si necesse fuerit, absolutione in casibus reservatis Sedi Apostolicæ. Fr. Francus.

INNOCENTIUS &c.

Fratri Franco de Ordine Fratrum Minorum.

Devotis dilectæ in Christo filiæ nobilis mulieris Ducissæ Austriæ precibus inclinati, præsentium tibi auctoritate concedimus, ut ejus, & aliorum de familia sua tam virorum, quam mulierum confessiones, quoties opportunum fuerit, audias, & eis pro commissis injungas pœnitentiam salutarem, impenso ipsius Ducissæ, ac mulieribus, si necesse fuerit, absolutionis beneficio vice nostra, præsentibus post annum minime valituris. Datum Lugduni x. *Kalendas Februarii anno* v.

In eumdem modum scriptum est eidem pro nobili viro Conrado Comite de Handele & .... uxore sua.

V. Frater Joannes Minister Provincialis Angliæ, qui colligendo in Regnis Angliæ, Scotiæ & Hiberniæ subsidio, præpositus fuit, amandavit in Scotiam fratrem Guillelmum de Basinches ejusdem Ordinis, a Rege devote, & cum veneratione susceptus, negotium prosecutus est. Ceterum ne privilegiis Regni ea ejus receptio gratuita officeret, Pontifex a Rege postulatus, sequentes dedit.

INNOCENTIUS &c.

Regi Scotiæ illustri.

Fidei puritas, devotionis fervor, & constantiæ firmitas, quibus apud Deum inter ceteros Principes orbis amabilis, penes Apostolicam Sedem acceptus, & magnæ laudis præconio commendabilis redderis, sic te divinæ majestatis gratia Sedis ejusdem favere, ac claræ famæ prærogativa dignum efficium, ut habeas Regem Regum, sicut speramus firmiter, speciali opitulatione propitium, Romanam Ecclesiam prompto patrocinio assistricem, & in terris præcipue commendationis extollentia nomen grande, unde nos de tam fideli, devoto & constanti matris Ecclesiæ filio ingenti gaudio exultan-

tes in Domino, attentis insistimus supplicationibus apud eum, ut repulsa cujuslibet adversitatis eventu, prosperitas tibi semper votiva succedat, vobisque tribuat ex alto virtutem, ut tui honoris augmentum providere, juxta vestri desiderii plenitudinem, valeamus. Sane fuit ex parte tua propositum coram nobis, quod frater Joannes de Ordine Minorum, cui subsidium pro Romana Ecclesia in partibus Angliæ, Scotiæ, & Hiberniæ commisimus colligendum, fratrem Willelmum de Basinches, ejusdem Ordinis in Regnum tuum, ut ibi hujusmodi colligeret subsidium destinavit, tuque præfatum fratrem Willelmum dictæ Ecclesiæ necessitatibus affectuose compatiens, filiali affectu non solum libenter, & hilariter admisisti, verumetiam ad colligendum nominatum subsidium præstitisti eidem auxilium, consilium, & favorem. Unde nobis humiliter supplicasti, ut cum claræ memoriæ Willelmo Regi Scotiæ patri tuo, & dicto Regno fuerit ab Apostolica Sede indultum, ut nullus in ipso Regno possit legationis officium exercere, nisi de latere Romani Pontificis illuc specialiter, & per speciales litteras destinetur, providere super hoc tibi, & ipsi Regno paterna diligentia curaremus. Nos celsitudini Regiæ gratiarum actiones multimodas exolventes, ac nolentes quod ex hujusmodi prædicti fratris Willelmi admissione aliquod sentias detrimentum, tuis supplicationibus inclinati, ut per admissionem eamdem nullum super indultis tibi, & Regno ipsi a Sede præfata præjudicium generetur, auctoritate præsentium indulgemus. Nulli ergo nostræ concessionis &c. Datum Lugduni II. Idus Martii anno V.

VI. Deposuit Conradus Comes de Wazerbruir contra Conradum militem de Sebrubee diœcesis Frisingensis, & contra ministeriales suos cives de Hœchnowe, quod ad vomitum redeuntes, hostibus Ecclesiæ denuo, contemptis clavibus, subvenirent. Quapropter fratri Henrico de Arbrusbergo, fratri Hermanno de Rotenbrunen, & Vicedomino Ratisponensi, ut contra protervos ad congruam satisfactionem usque procederent, mandavit.

INNOCENTIUS &c.

Dilectis filiis Fratribus Henrico de Arbrusbergo, & Hermanno de Rotenbrunen. Ordinis Fratrum Minorum, & Vicedomino Ratisponen.

Epist. 813. 5. FF. Henricus & Hermannus.

Dilectus filius nobilis vir Conradus Comes de Wazerbruir proposuit coram nobis, quod licet Cives de Hœchnowe ministeriales sui, & uxores, ac filii eorumdem, necnon & Conradus de Sebrubee Frisingensis diœcesis ab excommunicationis sententia, quam per Sedem Apostolicam in omnes adhærentes Friderico quondam Imperatori, latam incurrerant, olim fuerint per dilectum filium Electum Ferrarien. tunc Apostolicæ Sedis legatum, juxta formam Ecclesiæ, absoluti, præstito ab eis de perseverando in fidei puritate, ac Ecclesiæ devotione, corporaliter juramento; nihilominus ipsi tamquam canes ad vomitum redeuntes, inimicis Ecclesiæ assistere animosius solito, sibique ipsorum Domino rebellare, in suarum animarum periculum non verentur. Ne igitur iidem de ingratitudinis, & infidelitatis vitio se reportasse commodum glorientur, mandamus, quatenus nisi prædicti, & alii in hoc eis similes ad cor reversi, ad mandatum Ecclesiæ, cum satisfactione super hoc edita, infra festum Assumptionis beatæ Mariæ Virginis proxime ven-

venturum redire curaverint, ex tunc excommunicationis sententiæ subjiciatis eosdem, & faciatis excommunicatos per loca, in quibus expedire videritis, singulis diebus Dominicis, & festivis, pulsatis campanis, & candelis accensis, usque ad satisfactionem condignam, nunciari solemniter. Si vero protervitas exegerit eorumdem, terras ipsorum supponatis districtissimo interdicto Ecclesiastico, ita quod, præter pœnitentias morientium, & baptismata parvulorum, tam per seculares, quam regulares clericos, nullum in eis divinum celebretur Officium, aut exhibeatur Ecclesiasticum sacramentum. Et ut eis forte vexatio tribuat intellectum, ipsos omnibus legitimis actibus, & feudis, quæ ab Ecclesiis tenent, denuncietis auctoritate nostra, privatos, concessa illorum dominis disponendi de ipsis libera facultate, contradictores & rebelles per censuras Ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendo. Non obstante indulgentia, qua Ordini Fratrum Minorum &c. Quod si non omnes &c. Datum Lugduni IV. *Nonas Maii anno* V.

VII. Ministro Provinciali Marchiæ præcepit, ut Monasterium sancti Proculi Æsinensis regendum cum ceteris exemptis, susciperet.

INNOCENTIUS &c.

Ministro Provinciali Ordinis Fratrum Minorum Marchiæ Anconitan.

Cum sicut ex parte dilectarum in Christo filiarum Abbatissæ, & Conventus Monialium inclusarum Monasterii sancti Proculi Æsinensis fuit propositum coram nobis, eodem Monasterio de consilio Fratrum Minorum constructo, ipsæ habitum Ordinis sancti Damiani assumpserint, & fuerint hactenus per Fratres tui Ordinis visitatæ, mandamus, quatenus de prædicto Monasterio cum asseratur exemptum, sicut de aliis Monasteriis tuæ administrationis præfati Ordinis sancti Damiani curam gerens, eas visites & informes secundum Deum, & ipsius Ordinis instituta. Datum Lugduni VI. *Kalendas Junii anno* V. Regest. 853. 5.

Hinc videtur colligi Monasteria dumtaxat, quæ exemptionem suam ab Ordinariis obtinuerunt, Fratrum curæ demandata esse.

VIII. Hoc tempore non desivit Deus variis modis ad Religionem per seipsum, & sanctos, vocare miraculose alumnos. Horum unus frater Gunterius de Barbaria in Provincia Coloniensi sanctæ, & integræ conversationis fuit, vocatus hoc ostenso, ut frater Bernardus de Bessa in hunc modum deponit apud Marianum. Fuit primum Ordinis sancti Patris Benedicti professus Monachus, qui optata quiete frustratus in suo Monasterio, missionem ad aliud procuravit; nec ibi tamen desiderii compos, totum se dedit piis exercitiis, & orationi, qua desideratam spiritus pacem impetraret, & voluntatem domini nosse daretur. Post plures dies, in somniis apparuit ei beatus Pater Franciscus, apertum tenens Evangelium, & superpositam sui Instituti approbatam formulam. Admiratus Monachus, interrogavit, cur Evangelio superponeretur Regula Franciscana? Respondit Sanctus, quia in eo fundata consurgit. Sic disparuit: instantius autem oranti, & de sua vocatione ad eum statum adhuc incerto, eadem visio tertia vice exhibita, eumque beatus Pater Franciscus tamdem vocavit, præcipiens, ut eum statum assumeret. Gunterius autem replicans; non credent, inquit, Fratres; sed penitus in con-

Vocatio fratris Gunterii. Marian. lib. 2. cap. 16. Chron. antiq. sub hoc Generali.

confirmationem vocationis, & apparitionis ſanata tibia, ex qua graviſſime laborabat, eum dimiſit; ille mox exhibuit ſigni fidem, & receptus eſt.

Vocatio fratris Antonii.

IX. Scribit idem, in Guaſconia floruiſſe ſimilis vocationis fratrem Antonium natione Hiſpanum, qui primo dictus eſt Gonſalvus, oriundum Segovia Civitate in Regno Caſtellæ. Hic aſſumpſit primo Inſtitutum Ciſtercienſium in Portugallia, in quo magna ſanctitatis opinione floruit, ſæpiuſque in oratione cœleſtis dulcedinis, & revelationum particeps effectus, nihil tum de Ordine, aut Regula Franciſcana audivit. Oranti apparuit virgo quædam ignota, forma & ornatu ſpectabilis, alliciens eum, ut ſe uxorem duceret; ille myſterii ignarus, votum & amorem caſtitatis opponens, renuit. At illa; quin imo, inquit, & me uxorem accipies, quæ in typo Religionis Fratrum Minorum, qui vili tunica, & chorda, ſpreto mundo, cinguntur, apparui, eoſque hic brevi videbis. His dictis evanuit. Alias vidit beatum Patrem Franciſcum, ſocio fratre Guillelmo ab Anglia miraculis claro, qui pulcherrimum, ut videbatur, ſancto Patri lectum ſternebat, interrogatus a Gonſalvo cujus eſſet? reſpondit Franciſci, & ego, inquit, eum affecto, jam tum quod futurum erat, ignarus præſagiens.

X. Operiebat interim Domini voluntatem, & ecce Fratres Minores in Portugalliam tranſeuntes, ut vidit in eo, qui per viſum monſtratus eſt, habitu, admiratus, & confirmatus, Inſtitutum, repugnantibus Monachis, qui eumdem in Abbatem, & patrem poſcebant, aſſumpſit. Mota tamen in Romana Curia lite, eum repetebant, & cum primæ profeſſionis rigorem opponerent, accitus ille, reſpondit, quod fatigatus, pedes & mendicans ad curiam acceſſerit, illi non ita. Pontifex autem eum in ſua vocatione confirmavit. Regreſſus ergo a curia, voluit in Guaſconia hoſpes, & advena perſeverare, ne quid terreni affectus in patria, & inter amicos, & notos contraheret, quod oblatæ divinitus ſponſæ, ac Evangelicæ puritatis oculos offenderet. Multis virtutis, & ſanctitatis exemplis eluxit. Eam cordis teneritudinem aſſecutus eſt, ut lacrymæ volenti nolenti, ubertim defluerent, nec eas turbæ, aut oblatum quodcumque pacis & quietis impediret obſtaculum. Non modo otioſa verba ſubterfugiebat, ſed ab aliis prolata non patiebatur ſine fructu excidere: unde cum quidam in medium proferret vulpis, ſeu veram, ſeu fictam ſagacitatem, quæ pulices excutit ſenſim, ſe in aquam mergens donec illi ad frigus excitati, in roſtrum quod extat ſe recipiant, merſoque ſenſim roſtro in aquæ ſuperficie, derelinquit: frater Antonius hoc audiens, cum fervore ſubjunxit; vulpes, inquit, de qua loqueris plena pulicibus, peccator eſt criminibus oneratus, qui cum ſcelera ſua paulatim in amaritudine cordis, ut ea confiteatur, recogitat uſque ad roſtrum pulices nigras humectando effugat, per confeſſionem autem ſinceram, & puram inviſis, roſtrum ſenſim ſubducit, eos in pœnitentiæ aquis ſubmergens. Frequens ei de Deo colloquium, plenumque ſpiritu, ut nonnumquam ebrius videretur, qui tamen nec vinum, niſi in ſacrificio, nec aliud quod inebriare poſſet, guſtabat. Nempe muſto madere putant, ut Eccleſia canit, quos Spiritus repleverat; ita olim Judæi Apoſtolos Spiritu ſancto repletos, ebrios exiſtimabant: inceſſanter prædicationi, & audiendis confeſſionibus peccatorum inſiſtebat, magno animarum zelo, ut dicere ſoleret, ſi Paradiſum ingreſſus eſſet, ſe pedem elaturum, ut unius peccatoris confeſſionem exciperet. Tria potiſſimum inſtruebat, vide-

Manet in Guaſconia.

Donum lacrymarum.

Pulchra applicatio.

Memorabile dictum fratris Antonii.

delicet confiteri pure, ferventer orare, abstinere otiosis verbis, & sic facile ad perfectionem, cumulumque meritorum perveniri posse. Aquam in vinum mutavit, cujus monumentum extat fons, qui etiamnum sancti Antonii, in miraculi memoriam appellatur. Alia etiam suæ virtutis ostensa per eum Deus manifestavit. Mortuus est in Conventu Aquensi Vasconiæ Provinciæ Aquitaniæ, custodiæ Bajonæ, cujus corpus inventum est postea integrum.

XI. Quidam juvenis Parisiis magni in scholis nominis, a Religionis tamen ingressu abhorrens, vidit in area palatii quemdam, quem vox cœlitus missa designabat, fore antichristum, ad quam ille compunctus ad meliorem frugem, audivit aliam, quæ Religionis ingressum suadebat, interrogavit ille anxius cujus? responsum est, ingredere Ordinem Minorum; ille vero statim obsequutus, in Religione sancte perseveravit. *Alius vocatus terrore.*

XII. Alius etiam in eadem universitate scholaris clericus, vita tamen lubricus, & minus honestus, scientia, & ingenio, quæ minus fructuose collocabat, notus, tactus manu Domini, decubuit infirmus, & cum salutis vix ulla superesset expectatio, socii hominem Christiano more ad pœnitentiam inducebant, & suadebant confessionem: ille induratus respuit. Vocatus ad eum quidam sanctitatis, & perfectionis opinione probatus frater Minor, qui ab infirmo jam desperato repulsus, ad Conventum regreditur, totusque ad Deum coram Crucifixo prostratus, fit supplex pro anima illa desperata, cujus preces Deus exaudiens, infirmum hac visione ad pœnitentiam communivit. Ad spondam namque lecti terra, ut ipsi videbatur, repentino hiatu absorpta, flammam evomuit, & erumpens mox draco ignitus, infirmum deglutire tentabat, ad cujus aspectum ille territus, oculos ad cœlum elevavit, atque Christum, velut in cruce pendentem vidit, ante quem prædictus Frater sollicite pro salute infirmi orabat, cui Christus; confiteatur, inquit, peccata, & salvabitur. Ad hæc ille interius emollitus, atque ad se rediens, statim curavit præfatum Fratrem accersiri, eique sua peccata integre confessus, absolvi meruit, & ocyus convalescens Religionem ingressus, cujus conversatio deinceps extitit laudabilis, multisque proficua. *Alius similiter terrore vocatus.* *Terribilis visio.*

XIII. In Comitatu Tolosano erant duo germani Fratres notissimi prædones, quorum alter mitioris ingenii ad pœnitentiam conversus, habitum Fratrum Minorum assumpsit; alter rapinis inhians, peccata peccatis cumulavit, donec tamdem, iis exigentibus, infirmatus ad mortem, decessit impœnitens. Antequam occumberet, præsentes eum ad pœnitentiam, & confessionem adhortabantur, ille renuit confiteri cuiquam, nisi suo fratri, qui alioquin conscius erat, & testis quomdam suorum scelerum: vocatus frater, invenit infirmum jam expirantem, confugit ergo cum lacrymis ad Dei misericordiam, invocata beatissima Virgine: qui autem defunctus jacebat, clamavit erecto capite, væ mihi. Perseveravit nihilominus frater in oratione: defunctus secunda vice cum terrore altius clamavit; væ mihi. Institit ferventius orationi germanus, donec tertia tamdem vice defunctus resuscitatus, exiliit laudans Deum. Affirmavit cum prima vice clamavit, præparatas sibi pœnas vidisse. Secundum autem clamorem ajebat, conspectum & terrorem judicis extorsisse, dum sententiam proferre vellet; sed apparuisse quemdam fratri suo simillimum, qui ante gloriosam Virginem in oratione prostratus orabat; ad preces autem beatissimæ Matris, datas esse octo dierum inducias ad pœ- *Alius vocatus, & resuscitatus miraculose a morte.*

pœnitendum. Gratias ergo, inquit, Deo, beatissimæ Matri, & tibi frater; festinemus damna resarcire, & tempus quod concessum est, redimere. Vestiri se poposcit habitu Ordinis, & totos octo dies in lacrymis, & pœnitentia transigens, in pace quievit, inter Fratres sepultus.

Alii varie vocati.

XIV. Quidam etiam Anglus scholaris, Joannes dictus, orans ante Crucifixum vocatus est. Alius solitarius Monachus videns Beatum Patrem Franciscum cum pluribus Fratribus Minoribus pro anima cujusdam defuncti Fratris, velut in processione, solemni ritu incedere, rogavit, ut in societatem admitteretur: respondit sanctus Pater, fore ut admitteretur, si habitum, & Institutum assumeret. Ita ille complevit, & sancte in Religione vixit. Alios etiam per terrores Deus vocare dignatus est ostensione suæ justitiæ. Frater Joannes Angliæ Provincialis (de quo superiori anno) auctor est apud Marianum, in Aquitania quemdam Abbatem, & alium Archidiaconum deliciis carnis plus æquo intentos, in consuetudinem traxisse singulis annis, fervente canicula, simul ad montes conscendere, ubi liberiori aura æstum temperantes, venationibus, aliisque exercitiis, cum familia magis vacabant, quam suæ curæ, & vocationi. Cum ergo ad consuetum refrigerium simul progrederentur, obviam habentes Ecclesiam dirutam, in ea pernoctarunt. Archidiaconus speciali in sanctum Patrem Franciscum cultu ferebatur, & cuidam Fratri Minori confitebatur. Vix strato se committens, occurrit talis seu visio seu somnium. Raptus est ad judicium, in quo boni separati a malis, dexteram Judicis tenebant; reprobi sinistram, inter quos se & socium cum servis constitutos videns, aliosque multos sibi notos, inhorruit. Timorem auxit, quod jam Abbatem cum duobus servis raptum ad supplicia vidit. Ipsum tamdem invadunt dæmones, quem unus apprehenso ventre obeso raptabat extra lectum; sed Confessarius ejus, ut videbatur, eum liberavit. At pre horrore evigilans, seipsum extra stratum jacere invenit. Iterum rediens ad lectum, eodem modo se esse raptatum somniavit, sed a Confessore mox, sicut prius, liberatum. Evigilavit, & sicut primo, humi stratum, & extra lectum se offendit. Exterritus, familiam clamoribus excitavit: vocate, inquit, Abbatem, hic locus securus non est, patet infestationibus dæmonum. Inventus est Abbas mortuus, cum duobus quos pridem rapi a dæmonibus vidit. Archidiaconus perpendens rei eventum verius, quam per somnium, contigisse, distributo in pauperes patrimonio, ad Religionem confugit, & manifestata visione, quos ad sinistram Judicis vidit, adhortatus est ad pœnitentiam, inter quos nullus unum annum supervixit, quin omnes, vel atroci, vel subitanea morte perierint. Duo autem servi ipsius Archidiaconi de peculio contendentes, gladiis in rixam exarsi, se misere jugularunt; sic multorum ostensa perditio uni ad salutem fuit per viam pœnitentiæ stimulus, & exemplum. Simile quid accidit cuidam in Apulia Abbati qui fratris sui Episcopi munitus potentia, Fratres Minores indigne persecutus est, illatis quibus potuit injuriis: nam & obvios inhumane lacerabat, tunicas ad clunes, & crura ridicule secabat, aliquando seminudos, aliquando abstracto caputio, & curtis manicis dimittebat, viscera fidelium iis occludebat, mendicare necessaria prohibebat, & quidquid malus genius, aut rancor suggerebat, in eorum perniciem moliebatur. Donec tamdem precibus servorum Dei, quas pro persecutore fundebant auditis, tali ostento corripitur persecutor. Se cum duobus servis, & præfato Episcopo ad judicium vocatum, & omnes inter reprobos collocari

Raptus ad judicium a confessore liberatur.

Persecutor Fratrum Minorum.

cari ut videt, vidit etiam statim a dextera venientes duos Franciscanos fautores accessisse, qui eum ad dexteram, invitis dæmonibns, trahebant, & asserebant, nobiscum salvaberis. In hoc conflictu evigilans, se extra lectum offendit, mane, abjecta diuturniori mora, distribuit sua pauperibus, & habitum Ordinis assumens, viam pœnitentiæ cum admiratione omnium, indignatione autem sui Fratris, & servorum est ingressus, qui hominem illusione seductum irridentes, misere perierunt; duo servi, duoque nepotes se mutuis vulneribus interfecerunt: Episcopus subita morte expiravit.

XV. Per eumdem modum contigit in Alemannia quibusdam Præpositis, quorum duo expirarunt, & tertius per intercessionem sancti Patris liber Sodalitio nomen dedit. Referebat frater Raymundus Episcopus Venenensis in Bohemia, quemdam ibidem Præpositum maximum Ordinis persecutorem fuisse, qui in somno, ut sibi videbatur, tribunali sistitur, cum tribus aliis ejusdem dignitatis, & qui in crimine participabant, duobus primis per ordinem vocatis, datum est certum pœnitentiæ spatium, tertius sententia Judicis decollatur. Eamdem sententiam accepit quartus qui somnium vidit; sed interveniens S. P. Franciscus, oravit pro persecutore, cujus precibus inclinatus Judex, eidem sex mensium inducias, ceu terminum præfixit, quo Minorum Institutum assumeret, alioquin perituro. Evigilans, suique impos familiam evocavit, somnium refert, explorari præcepit quid agebat tertius, quem vidit decollari, atque ea nocte convivam domi habebat, inventus est ille mortuus, & vulneris cicatricem in collo circumferens. Ceterum hic fratrum odio prolongare voluit conversionem, nec aliis quidquam indicare, donec expleto termino, quod vidit in aliis, effectum babuit; his non obstantibus ad ultimam diem usque conversionem differens, cum amplius cunctandum, aut certam divini judicii sententiam expectandam esse minus securum esse arbitraretur, rancorem pristinum excussit, & supplex factus habitum Instituti postulavit, in quo deinceps ad labores Religionis, (quos maxime omnium bonio obæsus, & delicatus abhorruit) ita assuefactus profecit, ut eo ipso die, quo hæc Episcopo de se retulit XXVIII. milliaria pedes confecerit, & vitam tamdem feliciter consummavit. Troilus etiam quidam nobilis terrore dæmonum factus est Minorita, in cujus morte dæmones per silvam Conventui vicinam, editis gemitibus, conquerebantur, quod eis fuerit ereptus Troilus quondam cliens.

Alii persecutores Ordinis ad pœnitentiam vocati.

Troilus Frater Minor timore fit.

XVI. Non prætereundum quod in regione Pedemontana, in monte Vici contigit. Quidam ibi Præpositus Ecclesiæ maximo affectu, & reverentia beatum Patrem Franciscum, atque alumnos prosequebatur; ejus tamen famulus lucro suo per hoc detractum putans, spiritu maligno agitatus, ita herum improbe pervertit, ut de amico transierit in persecutorem: illi ad consueta orationum suffragia confugientes, in Domino spem suam posuerunt. Interim Præpositus in visione ad judicium cum famulo raptus, primum hic excusationem non habens, adjudicatus est pœnis; Præpositus autem per intercessionem S. P. Francisci liberatus evigilavit, & famulum offendit jam expirasse. Territus, veniam a Fratribus humiliter, & suæ conversationis tunicam rogavit, abdicatis tam Ecclesia, quam temporali possessione.

Vocatio cujusdam Præpositi.

XVII. Alios etiam Deus severe ultus est quod, vocatione contempta, seculum prætulerint Religioni. Frater Joannes Beccanus apud eumdem

Ultio divina in cõtemptores vocationis.

dem Marianum refert, quemdam Parisiis scholarem clericum, promisso ingressu religionis Franciscanæ, substitisse in seculo: eo enim die quo se Monasterio includebat, supervenit ex patria nuncius, qui ejus promotionem ad Canonicatum detulit. Ille obvertens dorsum monasticæ disciplinæ evolat statim ad beneficium. Non impune tamen contempsit vocantem, nam vix medio anno fructus collegit, qui ei damnationis æternæ pœnam reposuere; infirmatus decessit, desperatus, & sine Sacramentis. Cum Fratres Minores vocati ad ejus consolationem Dei misericordiam inculcarent, respondit, eam sibi jam occlusam esse; nam raptum ante Judicem sententiam mortis pridem se accepisse confessus est, illo improperante; *vocavi te & noluisti, ideo in pœnas quas thesaurizasti tibi rapitor*: his dictis, expiravit.

XVIII. Alius etiam, extincto spiritu, vocationis pertæsus, eo ipso die, quo Religionem induere voluit, resilivit a proposito, sed nocte sequente raptus a dæmone, ut sibi videbatur, ante tribunal Judicis misericordiam inclamavit, promittens correctionem novi erroris, priorisque propositi firmam sequelam, & sic liberatus evigilavit, se totum in angustiis, & sudore afflictum reperiens, sequutus est primam vocationem.

XIX. In Provincia, quidam Baro Arnaldus de Asseduno prolis expers, si meritis S. P. Francisci filius ei nasceretur Religioni, & Instituto Minoritano ex tunc eum jam devovit. Voti compos, distulit adimplere congruo tempore quod promisit; filius ergo gravissime infirmatus obiit; pater autem ægerrime ferens, non tam pueri mortem, quam voti transgressionem, & commissæ in patronum quem colebat, ingratitudinis pertæsus, funus ad Ecclesiam prosecutus, plenus fide, votum denuo emisit si sancti Patris meritis resuscitaretur, fore ut prompta ejus oblatione prioris negligentiæ moras castigaret. Resuscitatur defunctus, & ibidem vestitur absque ulla cunctatione. Idem per omnia contigit cuidam nobili viro in Marchia;

Voti transgressio vindicata.

XX. Quidam Ulyssippone juvenis a teneris annis B. P. Franciscum, ejusque Institutum coluit; ei nomen daturus, si per parentes liceret, qui teneram filii dispositionem experti viribus imparem judicarunt, humano quidem errore, sed qui piis etiam parentibus, & Deum timentibus prolis amore furtim obrepit. Ingressus est de parentum licentia Ordinem Prædicatorum prioris vocationis tenax, postmodum statim infirmatur, & confessus suo instructori, seu, ut ex usu Religionis vocamus, magistro novitiorum, unum tantum suæ consolationi deesse affirmat, si modo possit adimpleri; & rogatus quid esset? respondit, si pro voto saltim in habitu Franciscano liceret sepeliri. Consolatus eum instructor, asseruit, ut erat, non esse consuetudinis inter Religiosos, ut alieno a sui Instituti habitu sepeliantur. Mortuus tamdem juvenis traditur sepulturæ, & post duos annos aperto eodem sepulcro, invenerunt defunctum Franciscano habitu vestitum: admirati casum, nec recolentes quando ibi quispiam Frater Minor fuerit sepultus, sciscitantur quid hoc esset? superveniens tamdem instructor, qui rem hactenus occuluit, desiderium juvenis Deo non ingratum manifestavit. Simile quid in Civitate Eboræ in eodem Regno evenit: nam quidam secularis Juvenis Religioni devotus in eodem desiderio sine effectu tamen, decessit, qui post aliquot annos inventus est habitu Ordinis indutus in sepulcro.

Votum devoti juvenis a morte completum.

Gonzag. Prov. Franc. con. 1.

XXI. Cum Franciscanos in Galliam prædicandæ Cruci contra Saracenos amandasset Gregorius IX., Theobaldus hujus nominis IV. dictus posthu-

posthumus, Campaniæ ac Bryæ Comes XIII. Palatinus, ac Rex Navarræ, eos benigne excipiens, in loco extra, attamen prope, muros Civitatis Trecensis, quæ tunc dicebatur Cæsaris, qui quidem locus hodie sanctæ Trinitatis nuncupatur, collocavit: ubi manserunt circiter viginti annos, eo quod locum de Brocia intra Civitatis mœnia a præfato Rege, & Comite (qui utriusque loci dominio gaudebat) sibi amore Christi collatum ædificare prohiberentur a Decano, & Capitulo Ecclesiæ Collegiatæ sancti Stephani, & a quibusdam aliis Sacerdotibus, ob annuos reditus a possessoribus domorum illic existentium sibi debitos, ut videre est ex litteris Officialis Trecensis anno Domini MCCXLVIII. probe sigillatis, & fratris Joannis tunc Guardiani, totiusque Conventus anno Domini MCCL. confectis. Verum prædicti Theobaldi Regis, & Comitis filius, & successor inclytus Theobaldus hujus nominis V. anno Domini MCCLIX. per Cives, quos pro Fratribus procuratores instituit, omnes domos illas, cum adjacente solo, propriis comparavit pecuniis, ubi Conventum ædificare cœpit a ponte Sequanæ fluvii, juxta Thermas quas Mulierum vocant, ad turrim regiam, usque ad vicum, cui nomen est veteris Romæ, ut videre est ex litteris non paucis probe sigillatis ab eisdem officiali Decano, & Capitulo emanatis. Porro hanc loci de Brocia emptionem, & donationem (ubi antea morabantur Judæi) nec non præfati Conventus erectionem, ac manutentionem probarunt, & confirmarunt patentibus suis litteris, quibus etiam majora suorum insignium sigilla appendi jusserunt, subscripti Reges Henricus superioris Theobaldi frater, Rex Navarræ, Campaniæ, & Bryæ, Comes Palatinus, anno Domini MCCLXXI. mense Septembris Trecis: Philippus Pulcher Francorum Rex, qui præfati Henrici unicam filiam nomine Joannam duxit uxorem, anno Domini MCCXCIX die Mercurii post Epiphaniam apud Castrum novum super Ligerim. Ludovicus Huttinus ejus filius, & successor, Trecis decima die Septembris anno Domini MCCCXII. & Pontisaræ VII. Maii MCCCXVI. quo anno obiit Carolus V. Francorum Rex, sapiens cognominatus, die XVII. Septembris, anno MCCCLXXVIII. plateam horti, & viam tempore belli factam inter Conventum, & turrim regiam, totumque spatium usque ad fundum ejusdem turris restitui fecit. Carolus VI. superioris filius, & successor eosdem Fratres exemptos esse voluit ab omnibus exactionibus in introitu portarum Civitatis Trecensis, per quas empta, vel sibi per eleemosynam data vina transirent ad Conventum pro se, suisque famulis tantum: imo præcepit suis Officiariis, ut reddi curarent quædam vasa argentea Ecclesiastica, quæ nonnulli exactores ab eis quasi pro regio jure solvendo, abstulerant, eosdemque Fratres pro hujusmodi solutione vexari, aut perturbari numquam paterentur. Datæ litteræ Trecis anno Domini MCCCLXXXV. mense Novembri, regni sui anno VI. Carolus VII. hujus filius, & hæres prædicta ratificavit, ac annuum censum solidorum 7. ex horto Conventus sibi debitum remisit, per litteras datas Turonibus, in Januario, anno MCCCCXXXV. Regni sui anno XIV. Franciscus Valesius, hujus nominis I. annuum censum 40. solidorum pro parte horti Conventus debitum remisit, ac de rationibus, seu computis regiis deleri fecit, solo pietatis intuitu motus; litteras etiam manu propria signavit in castro de Fontainebleau mense Augusto, anno MDXIX. & regni sui V. Ecclesia hujus Venerabilis Conventus, numeris omnibus absolutissimi, nec non studio Theosophiæ cœlestis insigniti, ædificata cernitur, primo

Conventus Trecensis.

Fundatores ejus.

Varia eidem Conventui Reges Galliæ concedunt.

Primum ejus lapidem consecravit Alexander IV.

cura Alexandri Papæ IV. ut videre est ex Bulla ejusdem data Anagniæ, etiam sub plumbo, decimo quarto Junii, anno salutis restitutæ MCCLIX. Pontificatus sui anno V. ad Episcopum Trecensem directa his verbis: *Cum primarium lapidem pro Ecclesia Fratrum Minorum de Civitate Trecensi propriis manibus benedixerimus, fraternitatem tuam rogamus, per Apostolica tibi scripta mandantes, quatenus ipsum lapidem in Ecclesia ipsa honorifice, sicut decet, sine obstaculo difficultatis apponas: & omnibus vere pœnitentibus, & confessis, die appositionis ejus, ad eamdem Ecclesiam convenientibus, unius anni & 40. dierum, auctoritate nostra largiaris Indulgentiam.* Hoc mandatum eodem anno MCCLIX. explevit Nicolaus LXIV. Episcopus Trecensis. Præfata hæc Ecclesia (fragmento non parvo Dominicæ Crucis, nec non venerabilibus reliquiis sancti Joannis Evangelistæ, sancti Ludovici Episcopi, sancti Bernardini, sanctarum Catarinæ, & Barbaræ, atque Margaretæ Virginis & martyris, & aliorum plurimorum Sanctorum insignis) divino cultui consecrata, ab hæreticis intacta manet, præsidio discipuli a Christo Domino dilecti sancti Joannis Evangelistæ, & sanctæ Mariæ Magdalenæ titularium ejus.

Reliquiæ SS. tutelarium.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

„ Sunt in hac Ecclesia „ multa virorum illustrium sepulcra, præsertim quæ hic recenseo. Ad „ dexteram altaris prope cathedras Odei in concavo muro conspiciuntur „ duo Simulacra lapidea militis armati, & nobilis fœminæ genuflexo- „ rum, crate ferrea occlusa, hac addita inscriptione. *Ici gissent noble* „ *homme Michael Juvenal des Ursins Escuyer Seigneur de la Cappelle,* „ *Monsieur Gauthier de Bone en Brie, & Darmentieres, Conseiller du* „ *Roy nostre Sire, & son Baillis a Troyes, qui trespassa audit lieu de* „ *Troyes, l'an de grace mil quatre cens soixante & deux le treisiesme jour* „ *d'Auril veille de Pasques: & Damoiselle Toland de Monteberon sa femme* „ *que trepassa, &c.* Michael hic ortus est nobilissima familia Ursinorum „ Romanorum, quæ dum Regum Gallorum partes in Italia fovit, vicis- „ sim honestata est amplissimis honoribus, & muneribus in Campania. „ Hujus abnepos fuit Marchio de Triangulo, Ludovici XIII. ad Pau- „ lum V. Orator. Secundum sepulcrum in Sacello pulcherrimo Passio- „ nis Dominicæ est Petri Pithæi viri eruditissimi, cujus istud legitur „ epitaphium. *Petri Pithæi P. F. J. C. bene de sua, bene de postera ætate* „ *meriti corpus majorum sepulcro conditum, resurrectionem, & immorta-* „ *litatem hic expectat. Vixit annos* LVII. *obiit natali suo magnorum viro-* „ *rum fato Kalendas Novembris* CIϽ. IϽ. XC. VI. Tertium est prope co- „ lumnas cupreas ad altare majus, contectum lapide, cui insculpta est „ effigies viri Franciscani librum manu gestantis, cui inscripta hæc ver- „ ba: *In principio erat Verbum*. Ex una parte lapidis leguntur ista: *Vir* „ *simplex, & rectus, ac timens Deum*: & ex altera: *In lege Domini fuit* „ *voluntas ejus die ac nocte*: & in circuitu lapidis omni ex parte: *Hic* „ *jacet frater Joannes de Antissiodoro sacræ Theologiæ Doctor egregius,* „ *& verbi divini Prædicator eximius, qui obiit anno Domini* MCCCXXXIX. „ *undecima mensis Julii, cujus anima requiescat in pace*. Ad levam chori „ videtur epitaphium fratris Joannis Pulchri Silvanutensis Doctoris „ Theologi, Provinciæ Franciæ Ministri, Episcopi Tegitan. Suffraganei „ Jacobi Raguier Episcopi Trecensis, his versibus conceptum.

„ *Hic jacet immenso cumulandus honore Joannes,*
„ *Quem Silvanecti nutriit Ordo Minor.*
„ *Parisios adiens Doctoris præmia nactus*
„ *Campanæ gentis mite Trecense genus*

Te-

" *Tegit. Præsulio tamdem dotatus honore,*
" *Præmia promeruit nullo abolenda die.*
" *Nunc fera mors rapuit, quem deflent corda Minorum,*
" *Hunc habeat celsæ gloria magna domus.*
" Floruerunt hac in æde multi viri præclari, litteris & virtute conspi-
" cui, de quibus per singulas ætates nobis erit agendum opportunius.

XXII. In Suburbio,& pro foribus sancti Nicolai Civitatis Meldensis, quæ est Comitatus Bryæ, ac supra Matronam flumen ædificata, habetur Conventus Fratrum Minorum Ecclesia prægandi, claustro, dormitoriis, nonnullisque aliis necessariis officinis plene completus ab anno Christi Domini MCCXLVIII. prout liquido constat ex diplomatibus Apostolicis in archivis conservatis, sumptibus primo (ut traditione vetustiorum dicti Conventus fertur) municipis cujusdam Meldensis, cœlesti benedictione opulentissimi, nomine Joannis Roze: secundo insigni pietate sanctissimæ Blanchæ, sancti Ludovici Francorum Regis matris, suasu probatissimi patris fratris Adriani, qui ei erat a confessionibus. Hujus Conventus Ecclesia, cum duobus Sacellis dedicata tenetur sub patronatu beatæ Mariæ Magdalenæ, cujus imago in læva summi altaris pie colitur. Inter varia diversorum diplomatum transumpta habetur illic breve plumbatum Alexandri IV. quo centum dies Indulgentiarum conceduntur Christicolis omnibus corde devoto, largaque manu præfatam Ecclesiam visitantibus,in præcipuis festivitatibus Sanctorum SeraphiciOrdinis.

Conventus Meldensis.
Gonz. ubi supra Convent. 17.
Fundatores. Confessor Blanchæ Reginæ.

XXIII. Supra muros, & juxta Bisiacas fores urbis Vernonis, Neustriæ Ducatus, & Ebroicensis dioec. admissi sunt Francisci filii Fratres Minores, anno a partu Virgineo, MCCXLVIII. ubi, in totius Franciscani Ordinis favorem, extructus fuit Conventus, structura quidem lapidum excellens, sed vita exemplari, doctrinaque salutari Fratrum in eo commorantium multo excellentior: id vero multiplicium latomorum solerti œconomia, & zelo christianissimo, regiaque liberalitate sanctissimi Ludovici Gallorum Regis invictissimi, prout quisque ex sequentibus facile perpendere poterit. Siquidem ex vetustioribus chartis, sicuti in nulla sui parte vitiatis, ita fideli diligentia in sacrario conservatis, hæc constant luce clariora. Et quia neminem ista (perpetua recordatione dignissima) volumus latere, unam formam actorum publicorum liberalitatis præcipuorum hujus Conventus fundatorum in medium adducere nequaquam pigebit: *Universis præsentes litteras inspecturis, vel audituris, Joannes de Sarceio armiger salutem in Domino. Noveritis, quod ego penitus dimisi* 60. *solidos Parisienses annui redditus, quos percipiebam supra domum, quæ fuit magistri de Sarcophagis, ubi nunc Fratres Minores habitant in municipio Vernonensi: ita quod nec ego, nec aliquis hæredum meorum poterimus aliquid in dicto redditu, qualitercumque de cetero reclamare, pro qua relaxatione recepi viginti quinque libras Parisienses, quas fel. rec. Ludovicus Rex Francorum dederat ad hoc specialiter faciendum. Datum anno Domini* MCCLXXI. Philippus hujus sanctissimi Ludovici successor, nedum Regni, sed & pietatis verus hæres, liberalitati paternæ subscribens, in favorem dictorum Fratrum Minorum multo plura dedit, ut videre est duplici instrumento Regiæ suæ majestatis magno sigillo in cera viridi filis sericis appenso, roborato, facto, & dato anno MCCLXXXVI. Et quia, ut a priscis dictum fuit *Regis ad exemplum totus componitur orbis*, nobiles non pauci tantorum Monarcharum liberalitatem æmulati, in sustentationem præfatorum Fratrum, temporalia misericorditer erogarunt, ut

Idem. Convent. 17.
Fundatores.
Varia plorum dona.

ut æterna metere mererentur. Horum unus fuit illustris heros Matthæus de Crepecordio miles strenuus, qui concurrente assensu Milesendis conjugis suæ carissimæ, & Joannis Ricbardi fratris, dedit dicto Conventui in augmentum eleemosynæ, quam prius erogarat Isabella mater ejus defuncta, jugerem terræ, perpetuo in manu mortua tenendum, quod ratum iri voluit instrumento quinque sigillis in cera appensis, dato anno Redemptionis æternæ MCCXLVIII. Alter fuit laudabilis memoriæ Joannes de Pormor Veronicus municeps, qui annuente Eremburgi uxore sua dilectissima, ceterisque suis hæredibus, dedit unam domum jure hæreditario in perpetuum possidendam, quod firmum fieri apud quoscumque jussit litteris publicis duplici sigillo roboratis, actis, & datis anno Virginei partus MCCLX. Ceteros benefactores nominatim recensere tædium pareret. Relatu antiquorum fertur, primum fundatorem beatum Ludovicum eo extitisse animo erga Fratres, quod propriam domum in præfatum Conventum commutarit: in castro enim Conventui vicino sæpius moram trahens, per porticum deambulatorium, tum die, cum noctu divinis aderat officiis. Inter prætacta instrumenta Regum habetur, cum multiplicibus transumptis privilegiorum, toti Ordini a diversis summis Pontificibus concessum, quorum originaria in multis aliis Conventibus servantur, breve Apostolicum Alexandri IV. quo Christicolis pœnitentibus & confessis, ex misericordia omnipotentis Dei, cum auctoritate beatorum Apostolorum Petri, & Pauli de injuncta sibi pœnitentia centum dies misericorditer relaxantur, modo pio corde & liberali manu in diebus festivis Sanctorum Ordinis Franciscani Ecclesiam hujus Conventus, sancto Eligio Pontifice patrono dedicatam, visitaverint.

Conventus Nivellensis. *Idem. Prov. Fland. Conven.6.*

XXIV. Conventus Nivellæ, quæ Brabantiæ ducatus oppidum est, anno Domini MCCXLVIII. ut ex quibusdam litteris in hujus loci archivo asservatis constat, erectus extitit. Pertinuit autem ad Conventuales Franciscanos Patres a sui erectione, usque ad annum Dominicæ Incarnationis MDXXIV. quoad instantiam Serenissimæ Margaretæ, amitæ Caroli V. Imperatoris invictissimi, Flandriæ Gubernatricis, quæ propriis sumptibus magnifice satis hujus loci Ecclesiam, Conceptioni Virginis dicatam, exædificavit, ad ejusdem Ordinis Observantes translatus est. Commorabantur hoc in Conventn, in quo studium Theologicum ac Philosophicum vigebat, 50. Fratres, quorum 30. Sacerdotes, & ex his 20. Concionatores erant. Attamen anno Domini MDLXXIX. in festo Conversionis sancti Pauli seditiosi hæretici oppidum Nivellense proditorie occupantes, Conventum omnibus bonis spoliarunt, ipsumque, dempta Ecclesia, quam abominationibus inenarrabilibus prophanarunt, penitus demoliti sunt. Cum autem infelicissimum oppidum spatio duorum annorum ab ipsis quater captum, & spoliatum fuerit; tamdem anno Domini MDLXXX. a Serenissimo Principe Parmensi, & exercitu Catbolici Regis Philippi II. e manibus illorum ereptum fuit. Dum Conventus resarcitur 7. Fratres nostri in domo cujusdam perdevoti Nivellensis commorantur, divinum Officium in Conventus Ecclesia persolventes, ex quorum consortio magnos fructus Nivellenses reportant. Hic status fuit ejus Conventus quando Gonzaga turbulentissimo tempore scribebat; ceterum jam ad pristinum decorem pervenit sub auspiciis Serenissimorum Principum bonæ memoriæ Alberti, & superstitis adhuc Isabellæ Archiducum Austriæ, rebus in melius mutatis, religione, studio,

Conceptioni dicatum templum.

& Fra-

& Fratribus frequens est. Incolunt eum strictæ observantiæ Patres.

Conventus Tarraconensis.

XXV. Circa hæc tempora fratres Tarraconæ (quam alii Tubal, alii Scipionum opus ferunt) recepti, ædiculam sancti Salvatoris ad muros Urbis, ex dono R. Vicentis Episcopi, & Capituli in Monasterium ornarunt, quod ad Observant. circa an. Domini MDLXVII. auctoritate Apostolica est translatum. Ceterum Tarraconensium ad Seraphicum P. Franciscum, ob innumera miracula, quæ Deus optimus maximus ejus meritis apud eos operari dignatus est, in diesque operatur, devotio incredibilis est: inter quæ, quæ sequuntur, non ultimum locum tenent: ut enim Dominus ostenderet hospitalitatem, qua pientissimus Onufrius Baz hujus Civitatis alumnus Minoritas Obser. prosequebatur, gratissimam sibi esse effecit, ut eo perdicem manducante, & partem illius quartam inter duos paropsides collocante, hoc fine, ut illam P. fratri Joanni Falconi Cathaloniæ Custodi, qui eo accesserat cum socio, ut ab eo hospitio reciperetur, dum cæna parabatur, ministraret, apertis catinis integra, mirabiliter inveniretur. Cumque is morti appropinquasset, Angelus Domini, famuli illius assumpta forma, P. fratrem Joannem Riccardum Guardianum Redensem, qui postea primus hujus Provinciæ Minister Provincialis fuit, evocavit, ut illius obitui interesset: idipsum in ultima infirmitate Hieronymi, & Ludovici Baz ejus fratrum præstitit. Jacobus Vidal hujus etiam Civitatis alumnus, meritis & precibus beati Patris Francisci, cui additissimus erat, anno Domini MDLXXXI. a rivo inundante, cui immersus fuerat, liber evasit.

Idem. Prov. Cathaloniæ Conv. 4.

Pietas fidelium in Franciscanos divinitus remunerata.

Conventus Pinciarum.

XXVI. Cum Serenissima Regina Berenguela, Ferdinandi Regis sancti mater maxima in Minoritas ferretur benevolentia, illis Conventum Seraphico patri Francisco dicatum ad mille passus a Pinciis veteris Castellæ oppido, sub anno Domini MCCXLVIII. ædificandum curavit. Cumque is locus insalubris omnino, ob sibi adjacentes aquas evasisset, Fratrumque saluti maxime adversaretur, ab iis derelictus, aliusque (de quo impræsentiarum) a pientissima Regina Violante Alphonsi cognomine sapientis, Castellæ Regis uxore, non longe a præfati oppidi mœnibus (licet modo illis claudatur, obtineatque præcipuam, atque nobiliorem ipsius oppidi partem) sub anno Domini MCCLXVII. eodem titulo constructus extitit. Qui postmodum a beato Patre Petro a Sanctoio, circa annum Domini MCCCCXL. reformatus, atque ultramontanæ Custodiæ adjectus fuit. Merito sane huic Conventui primus assignatur locus. Nam ceteros omnes & magnitudine, & elegantia, & Fratrum, qui 90. numerum frequentius excedunt, numerositate, & omnium necessariorum copia, & florentissimo sacræ Theologiæ studio antecellit. Præterea ejus Ecclesia religiosorum quorumdam Patrum funeribus honestatur. Et primo quidem tumulo B. P. Petri a Sanctojo. Deinde sepulcro religiosissimi P. Joannis a sancta Cruce viri utique mirabili abstinentia, oratione, atque caritate prædití. Qui cum post xxx. continuos annos vicariatus officium, in nobili, atque regio Clarissarum Monasterio Tordesyllano hoc in loco qui xv. millibus passuum ab eo distat, ex Superiorum mandato, moram ibidem traheret, quædam Monialis, nomine Constantia, ceteris noctu in refectorio agentibus, animam in cubiculo ageret, ab Angelo præmonitus fuit, ut sumpto de sacrario venerabili Sacramento, secum pergeret: dumque nihil minus cogitaret, ad agonizantis ostium appulit. Cumque sibi & pœnitentiæ, & Eucharistiæ sacramenta ministrasset, atque ad animæ

Idem. Prov. Concept. convent. 1.

Quando reformatus.

Quidam viri celebres in eo tumulati.

P. Joan. a sancta Cruce.

Translatus ab Angelo ut assisteret morienti.

mæ usque exhalationem adfuisset, per eumdem Angelum in locum, unde assumptus fuerat, mirabiliter sub noctis silentio relatus extitit. Id autem tum apud Fratres, tum quoque apud Moniales, ita certum est, ut piaculum sit inexpiabile vel minimum circa ejus veritatem dubitare.

Franciscus a Vera.

Huic tanto Patri adjiciendus venit pater Franciscus a Vera, paupertatis, orationis, humilitatis, obedientiæ, atque omnium denique virtutum amantissimus, diligentissimusque cultor, qui ex gravissima quadam infirmitate, quam & patientissime tulit, hoc in loco, anno Domini MDLVI. e medio sublatus, maximam post se sanctitatis famam reliquit.

Fr. Hieronymus Olivarius.

Præcedentibus duobus Patribus nec in minimo absimilis fuit Pater Hieronymus Olivarius, vir sane doctissimus, ac omni virtutum genere ornatus, ad cujus funus, quod contigit hoc in ipso loco XXIX. Augusti anno Domini MDLXXX. universum oppidum, ob ejus sanctitatem, accurrit: illeque felicissimus se existimavit, qui vel tantillum habitus, aut chordæ ipsius habere potuit.

Fr. Antonius a Guevara, Episcopus Mendonicensis.

Honestatur præterea præfata hujus loci Ecclesia sepulcro reverendissimi P. fratris Antonii a Guevara Mendoniensis (vulgo de Mondonedo) Episcopi, qui Carolo V. Germanorum Imperarori, Hispaniæque Regi, a sacris concionibus, & a Chronicis fuit. Hic doctissimus, atque tum in humanis, tum quoque in divinis litteris versatissimus extitit: insuper & plura opuscula omni laude dignissima vernaculo sermone edidit: ac tandem huic seculo nequam, anno Domini MDXLV. valedicto, in Sacello a se affabre hoc in Conventu constructo sepeliri voluit.

Fr. Franciscus Orantii Episcopus Ovetensis.

Non minorem profecto splendorem hujus Monasterii Ecclesiæ affert mausoleum Reverendissimi Patris fratris Francisci Orantii Ovetensis Episcopi, atque hujus Provinciæ alumni, qui unus ex sacri Tridentini Concilii Patribus fuit, acutissimeque contra Calvinum hæresiarcham scripsit, atque post plurima munia, quibus felicissime functus est, ergastulo carnis solutus, juxta infimum summi Altaris gradum tumulatus extitit.

Henricus Infans ibid. sepultus. Leonora Infanta. F. Joan. a Zuazo martyr.

Famosis his sepulturis adjicienda veniunt nobilissima duo mausolea, hoc in eodem loco erecta, alterum Infantis Henrici Serenissimæ Berenguelæ Castellæ Reginæ, atque præsentis Monasterii fundatricis ex filio nepotis: alterum vero honestissimæ Leonoræ Henrici ejusdem Castellæ Regis filiæ. Hujus denique Conventus alumnus fuit, imo & hinc exivit religiosissimus Pater Joannes a Zuazo, qui in Ægyptum usque penetrans, dum Memphis (vulgo Cairo) tum coram ejus præfecto, tum quoque coram ceteris Saracenis fidem prædicare nititur, glorioso martyrio hanc mortalem vitam terminavit.

Cõventus montis Florentini.

Idem Prov. Marc. Conv. 55.

XXVII. Conventus montis Florentini circa hunc annum ædificatus est in Provincia Marchiæ, ut constat ex bulla Innocentii data Avenione IV. Octobris MCCXLVIII. quæ facultatem fecit ædificandi eo loci Conventum. Varii sunt incolæ circa locum & tempus. Ex ambigua traditione nihil tute differitur. Locus est capax viginti Fratrum. Plura non occurrunt hujus anni indulta præter ea quæ præmissa sunt.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

„ Unum apud se servant Clarissæ urbis Placentinæ Italicæ, datum hoc anno XV. Kalendas Junii, quo Pontifex largitur facultatem Monasterii servis, & famulabus licentiam audiendi sacra tempore interdicti, clausis Templi januis. Monasterium hoc extra urbis muros extructum ante annum MCCXXXV. docet Petrus Maria Campi, noster amicus, in historia Placentina propediem edenda, ex testamento Palmerii Anditi, quo sub illo anno legat Monasterio solidos decem. Alexander IV. anno Pontificatus VI. IV. Idus Novembris eis concessit Cœnobium S. Sixti

Be-

„ Benedictinorum in disciplina monastica collapsum, in quod per vim,
„ & armorum strepitum introductæ sunt anno MCCLXXXV. sed parum
„ illic perseveraverunt, restituto Monachis Monasterio, & empto a
„ Franciscanis vetusto, quod intra urbem dereliquerant; ad quod
„ anno MCCCXXXVI. translatæ sunt. Ex annalibus Suevicis suppetit, Hæretici Suevi.
„ quod ille ex Alberto Stadensi refert, pessimos quosdam hæreticos in *Stadensis & Annal. Suevici ad hunc annum.*
„ Pontificem, in Pontificios, in Prædicatores, & Minores, effreni qua-
„ dam petulantia insurrexisse in Halæ Suevicæ oppido, quibus Conra-
„ dum Friderici Imperatoris filium, Pontifici infensum favisse scribit
„ Stadensis; sperans se hac arte populos a Pontificis sequela ad suam
„ & Patris gratiam attrahere: sed res, inquit auctor, lapsa est in con-
„ trarium, quia Catholicis Prædicatoribus audacter resistentibus, &
„ fideles exhortantibus, liberi, & ministeriales a Conrado recesserunt:
„ ita quod quasi exul & profugus de Suevia in Bavaria moraretur.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO

„ I. Henrico Lantgravio, qui ex electione dicebatur Imperator, Henricus Imper. obit.
„ fatis functo, Willelmus non meliori omine quam suus præ-
„ cessor, ab Electoribus in Imperium cooptatus, licet cum Henrico ab Willelmus eligitur.
„ Imperatorum Catalogo expunctus, nihilominus ex Waddingo, hunc
„ annum, & subsequentium nonnullos in Annalibus Ordinis occupat,
„ ne forte Imperium vacasse diceretur, cum urgente Innocentio, eorum
„ electiones canonicæ sequutæ fuissent: unde saltem nomen, licet sine
„ re, sibi debitum visum est.

„ II. Interea apertis in Ordine minoritico ad publicam utilitatem Scholæ in Ord. Minor.
„ totius Reipublicæ Christianæ scholis, in quibus honestus Magistrorum
„ labor poterat expectare præmia condigna, quibus Religionis pauper- *Indic. ex Arch. SS. Apost.*
„ tati subveniri posse videbatur, summus Pontifex scholasticos etiam
„ seculares, quicumque eas frequentarent, privilegiis consuetis gau-
„ dere, & frui posse concessit *Tuis votis &c.* VII. Kalendas Aprilis: sed
„ hæc circa reformationes in Ordine subsequutæ, varia & diversa statue-
„ runt. Insuper ab excommunicationis pœna servitores affici noluit
„ *Ut in vestris &c.* Kalendis Decembris. Tamdem pro habitatione
„ Fratrum in Urbe diploma expedivit *Quanto dilecti filii &c.* X. Kalendas
„ Augusti.

„ III. Sub hoc tempus Innocentius IV. summus Pontifex, ex majori BB. Benedictum & Joannem de Plano Legat. in Tartariam.
„ Polonia oriundum beatum Benedictum, cum beato Joanne de Plano
„ in Tartariam Persidem Legatos misit, qui ibidem pro Christi nomine
„ multa passi, telorum ictibus confossi, ad extremum gladio jugulati *Cas. Bier. citat. sup. ar. 18. n. 13.*
„ sunt, & in Civitate *Armaloch* die XX. Junii hujus anni MCCXLVIII. se-
„ pulti. Auctore Hieremia Buchino, & Martino Baronio. Hunc Joan-
„ nem de Plano alium esse a Joanne de Plano Carpini, diversus ambo-
„ rum finis ostendit: Consulat lector Arturum in additionibus ad
„ Martyrologium Franciscanum.

AR-

ARGUMENTUM.

Comitia Ordinis celebrata Metis. Prohibita innovatio Officii divini. Mittitur Minister Generalis in Græciam cum potestate tractandæ unionis Legatus. Amandati ad Tartarorum conversionem Legati a sancto Ludovico Prædicatores, & Minores. Florent plures Sancti.

Rodul. fol. 230.

I. Rodulphus anno superiori auctor est, sub Joanne Parmensi celebrata esse comitia generalia, incertum an Lugduni, an Assisii. Ceterum, cum hujusce capituli vestigium apud alios non cernam, nec quidpiam in eo ordinatum commemoret, putem, reliquias esse prioris erroris, quo eo primum anno statuit electionem Parmensis ex communi cum aliis lapsu, jam supra a nobis repulso. Decimum Capitulum Generale Metis celebratum Provinciæ Lotharingiæ constat ex Marco, Mariano, & reliquis, annum certum ejus non legerunt. Marianus coactum refert post regressum Ministri Generalis ex Græcia. Si hoc verum foret, recte quadrat motivum, quod Marcus ejus convocandi adducit, nempe molestias, quas in Gallia passa est Religio ex persecutione Guillelmi a sancto Amore, seu Amando, qui scriptis erroribus, & sparsis schedulis, in mendicantes perniciose invectus est. Hic autem casus ad posteriores annos spectat, ut suo loco adnotabimus. Auctor est Rodulphus, hoc anno convocatos esse Capitulares Metas, cui videtur favere congruentia: expediens enim fuit, cum destinaretur Minister Generalis in Græciam legatus, incertus de reditu, aut successu itineris, ac mora, ut convocatis coram se patribus, statum Religionis ante discessum ordinaret: maturius autem convocandorum patrum nulla commemoratur urgens necessitas, nec Instituti præceptum (quod III. quoque anno comitia indicit nisi dilatandum, aut maturandum ex causa videretur) occurrebat. Electus porro Joannes anno MCCXLVII. annum sequentem experiendo statui, & visitationi concedere debuit, ut qui totam Religionem pedes, tribus primis ab inito magistratu annis, fertur visitasse, atque omnia per se expertus. Non rejiciendus ergo Rodulphus, cum nihil certius occurrat. In eo Capitulo severius, ut res poscebat, animadversum in eos, qui ritum, & substantiam Officii divini præter Instituti professas Regulas, approbatam, & receptam consuetudinem variare studuerunt, atque ex ea causa sequentes datas ad Prælatos Ordinis in Tuscia exscripsit Marianus.

Mar. lib. 2. c. 20. Marc. 2. p. lib. 1. c. 43.

Congruentia celebrandi hoc anno capituli.

Comitia Generalia Metis celebrata.

Carissimis in Christo Fratribus Ministro, Custodibus, & Guardianis in Tusciæ Provincia constitutis, frater Joannes de Parma Ordinis Fratrum Minorum Generalis Minister & servus salutem & pacem.

Litteræ Generalis contra innov. Officiū diviniū.

II. *Quia sicut indubitanter cognovi nonnulli Fratrum, Officium divinum, qui de Regula nostra secundum ordinem sanctæ Romanæ Ecclesiæ celebrare debemus, in littera mutare interdum, sed in cantu maxime, variare præsumunt, minus pensantes, quod in gloria sua ponunt maculam evidenter, dum sua dimittunt a sanctis Patribus edicta, & venerabiliter approbata, & aliena dubia ceteris propriis ingerentes mendicare peregrina cum pudore notabiliter convincuntur. Idcirco discretioni ve-*

vestræ, qui talia dissimulando sustinere non debet, districte duxi præsentibus injungendum, quod præter id solum, quod ordinarium missalis, & breviarium a fratre Aymone sanctæ recordationis prædecessore meo, pio correctum studio, & per Sedem Apostolicam confirmatum, & approbatum postea nihilominus per generale Capitulum, noscitur continere, ut nihil omnino in cantu, vel littera sub alicujus festi, seu devotionis obtentu, in hymnis, seu responsoriis, vel antiphonis, seu prosis, aut lectionibus, vel aliis quibuslibet beatæ Virginis antiphonis: videlicet, Regina cœli, Alma Redemptoris, Ave Regina cœlorum, & Salve Regina, *quæ post Completorium diversis cantantur temporibus, & officio beati Antonii, quousque de ipso melius ordinetur, tantum exceptis, in choro cantari, vel legi, nisi forte si alicubi compellent librorum nostrorum defectus; aut in libris Ordinis illa scribi, antequam per Capitulum Generale recepta fuerint, modo aliqua permittatis. Porro cantum, seu sonum hymnorum nostrorum quomodolibet variare, aut cantari in aliquam notam, non secundum nostrum breviarium, vel consuetudinem per generale Capitulum approbatam, non patiamini de cetero transmutari, subditos vestros ab hujusmodi novitatibus arctius compescendo. Natalitia vero Sanctorum specialia, juxta ordinarii traditionem, secundum regiones diversas, diversimode celebrando juxta morem, & breviarium nostrum Sanctorum commune tantummodo faciatis, aliunde nihil additum celebrari, ita tamen quod solemnitatem, & modum semiduplicis Officii nostri, apud nos, festa hujusmodi non excedant, quantumcumque ab aliis solemnia judicentur. Proviso ut exclusa prorsus quorumlibet Sanctorum, excepta beati Francisci translatione, numquam pro aliquo Sancto, de quo in patria, vel villa ubi Fratres morantur, communiter festa non fiunt; Officium, aut solemnitas superinducatur ab aliquo, neque usquam a Fratribus celebretur. In Missarum etiam celebratione uniformitatem doceatis a cunctis Fratribus, quantumcumque fieri poterit, observari; ut videlicet hostiam a sinistra sacerdotis, & calicem ad dexteram, juxta ritum sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ex transverso altaris component. Corporalia, & pallam, quæ per se divisim debent calici superponi, disponant, necnon hostiam frangant, & sumant sicut in rubricis missalis, quod habemus a curia, continetur. Post cœnam denique conventualem, psalmus:* Laudate Dominum omnes gentes *in refectorio ubique a cunctis Fratribus decantetur. Præsentem paginam in capitulo legi mandetis, sine dilatione per loca singula, & transcribi, ut nemo in tenebris ignorantiæ locum se inveniat occultandi, mandatum meum in hac parte totaliter cum diligentia impleturi, quod vos de sollicitudine, sine qua claudicat deformiter Prælatura, merito valeam commendare. Ne iterato compellar fraternitatem vestram acriori verbo corripere dormitantem, ac declinantem a præmissis baculo erigere disciplinæ. Valete in Domino &c.* Hanc autem epistolam dedit Generalis, quia ut scribit frater Bernardus de Bessa, nonnulli Fratres erant, qui sub quadam devotionis imagine singulares secularium, vel aliorum Regularium nunc sonos, & modos sectantes periculose, necessarium ex voto Regulæ Officium, secundum ordinem S. Romanæ Ecclesiæ negligebant, & variando ac lacerando fœdabant, plus Deum, & sanctos observando, quam regulam, contra quam nemo devotus nec supererogare, sed derogare potius est dicendus. Non parvum est vitium legum turbare communium disciplinam, sed sicut infirmi utilibus noxia, sic superstitiosi necessariis nociva præponunt, & quasi sanctis Officii ordinatoribus sanctiores insulso devotionis zelo excelsiua gaudent, & cum Ozia improbe thurificare contendunt.

Fr. Haymo correxit breviariū.

Frater Bernardus a Bessa.

III. Mandavit etiam Fratri Thomæ de Celano, ut institutam vitæ Beati Patris Francisci narrationem perficeret. Scripsit pridem ex præcepto Crescentii prædecessoris eam legendæ partem, quæ vitæ, & conversationis rationem manifestabat, sed multiplicatis magnalibus, quæ per intercessionem servi sui Deus ubique faciebat, adiectus est secundus tractatus, qui miraculorum relationem continet, & hoc urgente Parmense.

IV. Superioribus litteris, quas Pontifex ad Fratrem Laurentium Ordinis Minorum Legatum in Oriente scripsit, pro reductione Patriarchæ Græcorum, inter alia mandavit, ut si Patriarcha ad Sedem Apostolicam venire nequiret, personaliter idoneas cum instructione, & sufficienti potestate personas delegaret. Negotium unionis interim sollicite urgebatur, nec abhorrebant Imperator ac Patriarcha. Hoc igitur anno tam Pontifex quam Frater Joannes Parmensis Generalis, de ea re certiores per litteras facti sunt: tamdem id effectum, ut Innocentius ipsum Generalem Ministrum suum in Græciam tractandæ unionis legatum amandarit, scriptis tam ad Imperatorem, quam ad Patriarcham epistolis, quibus *Angeli pacis* eum nomine commendavit. Tum rerum dominio in Græcia potiebantur Joannes III. Ducas, Imperator Trapesuntii seu Græcorum in Asia, & Manuel secundus Patriarcha.

Missus Generalis in Greciam legatus Pontif.

V. Transmissus sanctus Vir in Græciam, munus injunctum ea satisfactione obivit, ut teste Angelo Clareno, tanta apud Imperatorem, Patriarcham, Clerum, & populum habitus sit reverentia, tanta existimatione sanctitatis & sapientiæ, ut quempiam antiquorum patrum, verumque Christi discipulum se intueri putarent. Socios habuit Viros sanctos & doctos, quorum unus fr. Gerardus, qui inter alia sanctitatis argumenta, fuit præditus spiritu prophetico.

Marianus l. 2. c. 20. antiqua Chronica. Clare. ma. trib. 3. Anton. 3. p. hist. tit. 24. c. 9. Marcus 2. p. l. 1. c. 39.

VI. Sanctus Ludovicus in Cypro opportunum invadendi Ægyptum tempus operiens, accepit ab Ercalmo principe exercitus Tartarorum litteras cum nunciis, a quibus Tartarorum progressus, itinera, conatus est edoctus. Iis dimissis, suos vicissim cum muneribus adjunxit, misso, ut Vincentius refert, fratre Andrea Ordinis Prædicatorum, quem Antoninus, & alii in hoc sequuntur. Thomas autem Cantipratanus hujus ævi scriptor refert, duos Prædicatores, & duos Minores amandatos esse, licet opera eorum in convertendo Tartaro inutilis tum fuerit, prout ipsi in Galliam regressi exposuerunt. Discordat etiam in hoc Cantipratanus, quod ipse ferat tantum, de conversione Tartari concepta fiducia, missos fuisse Legatos, cum antea conversum fuisse, relatio nunciorum contineat apud præfatos Auctores.

Vincent.

Thomas Cantipratanus l. 2. c. 54.

VII. Plures sanctitate, & prodigiis hisce temporibus emicuere, quorum memoriam hic inserere magis compendio libet, quam fusius acta singulorum prosequi. Sanctus frater Zacharias Romanus claruit in Provincia Sancti Jacobi in Custodia Conimbricensi. Alanquerii, alias Jerabricæ, vitæ innocens, & magnæ perfectionis, ac miraculorum patrator decessit, ubi etiam Fratribus præfuit. In Astoricæ Conventu ejusdem Provinciæ, & Custodiæ Legionensis sepultus est frater Joannes prodigiis clarus. Alius etiam ejusdem nominis laicus ibidem floruit, quem miraculis claruisse ferunt. Ulyssippone etiam alius ejus nominis claruit divinis secretis, ac revelationibus adeo assuetus, ut singulis principalibus festis, seu in vesperis, seu in Missa, seu sub matutino compos fieret alicujus novæ revelationis, seu visionis. In festo sancti Joannis Baptistæ in refe-

B. Fr. Zacharias Roman. *Marian. l. 2. c. 17. Antiqua Chronica.*
B. Fr. Joannes. Alius ejusdem nominis. Alius Ulyssippone.

refectorio Fratrum vidit hora refectionis aperto cælo Angelum Domini descendisse, qui scriptorium in manu ferens, mantile, ac scalpellum, atque incipiens ab eo qui lectioni mensæ præfuit, aperto per scalpellum corpore, scripsit in ejus corde illa Evangelii verba: *Joannes est nomen ejus*. Et ita per singulos discurrens faciebat, prius eos interius lavans aqua, & mantili detergens; eadem scribebat litteris aureis in corde singulorum. In tam frequenti vero Religiosorum familia unus tantum non meruit signari novitius, majoris Ecclesiæ Canonicus; rogatus ergo Angelus a fratre Joanne quid ille inter ceteros commisit, quod divinæ consolationis fieret exors: respondit, ea ipsa nocte exiturum contubernio, inconstantem proposito. Duos etiam alios præterire voluit, quod tam celebri die exierint Conventu: ceterum precibus sancti fratris Joannis cum reliquis signati sunt. Reversus denuo Angelus ad mensæ lectorem, duabus manibus hiatu occludens dixit; *confirmatum est cor ejus*. Et ita reliquis factum est, ac tamdem disparuit: novitius autem, ut prædixit, ea ipsa nocte Instituto excidens egressus est. Fratres in corde signati.

VIII. In eodem Conventu floruit Beatus frater Martinus Martini conversus, magnæ orationis, & disciplinæ, nec inferior sanctitate; una indutus tunica, nudipes incedebat, nullo usus obsonio, refectioni panem, & aquam adhibebat, nox ei tota in orationibus, lacrymis, flagellis transibat, de quo memorabile hoc fertur, cum coquinæ in Conventu præesset, quadam die orationis dulcedine extra se raptum, injuncti ministerii curam plane ipsi excidisse, usque ad tempus refectionis; superveniens autem Guardianus invenit culinam clausam, nihil apparatum, quæritur hinc inde frater Martinus; increpatur de negligentia, qui ne ignem quidem accendit; vel eo maxime turbatur Guardianus, quod quidam seculares viri pii fuerint ad refectionem admissi. Ille securus, & humilis respondit; confide Pater, Deus non deerit servis suis. Occluso ostio culinæ, solus remansit, atque in oratione prostratus, a Deo opem imploravit. Adsunt protinus Angeli, ignem accendunt, omniaque apparant quasi in momento. Mox frater Martinus ab oratione surgens vocavit Guardianum, omniaque jam præparata ostendit. Ille cum reliquis viso tantæ virtutis ostento, Deum laudavit in servo suo. Plenus tamdem meritis frater Martinus in eodem Conventu vocatur ad bravium, & cum honore sepultus est. B. Fr. Martinus Martini.

IX. Beatus Hermeus Toletanus mantello flumen stravit, & transivit sicco pede. Puerum, quem imprudens in cunis suffocavit, a mortuis suscitavit. Pulvis sepulcri ejus liberat a febre tertiana. Frater Electus in provincia Coloniæ in Conventu Missiæ tantæ virtutis fuit, ut tactu suarum manuum sanaret infirmos. B. Hermeus Toletan. B. Electus.

X. Beatus item frater Nicolaus, per quem Deus in vita & post mortem plura edidit miracula. Puellam aquis submersam excitavit a mortuis; Tres cœcos illuminavit, mutis loquelam reddidit, aliaque miranda patravit. B. Frater Nicolaus.

XI. In loco Kilonis, præter fratrem Adolphum olim Comitem Holsatiæ, decessit Frater Electus, cui apparuit Beata Maria, cum beata Agnete, & beata Catarina, eique mortem prædixere. Alius item ejus nominis Vir sanctus, cujus anima equo albo belle instructo subvecta, & recta in cœlum inter duos Angelos tendere visa est. Andernati sancti BB. Fratres Theodoricus & Rogerus de Saxonia viri miræ sanctitatis jacent.„ Monasterii in Custodia Bossaliæ BB. fratres Henricus de Africa, B. Electus. Alius ejus nominis. BB. Teodoricus, & Rogerus de Saxonia & alii.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI. Plures Viri Sancti variis in locis sepulti.

B. Electus.

,, Joannes de Pirna sanctitate gloriosi, & miraculis noti. Beatus frater
,, Petrus in Custodia Brabantiæ. In loco Turgonis Beatus frater Hasso.
,, In provincia Argentinæ, Augustæ Beatus frater Terdericus primus
,, Minister illius provinciæ, obiit circa MCCXLIV. Husariæ Beatus frater
,, Hudo. In Provincia Saxoniæ Beatus frater Electus juvenis devotis-
,, simus, & bonus cantor, qui hac speciali devotione Ascensionem Domi-
,, nicam coluit, ut octo ante diebus in jejuniis, & orationibus antici-
,, pata præparatione eam præveniret; Bremæ autem infirmatus hora
,, matutina ejusdem festi, cœpit cantare illum versum: *Ascendo ad patrem*
,, *meum, & patrem vestrum, Deum meum, & Deum vestrum*. Hoc gra-
,, datim elata voce ter cantavit, tertia autem vice, accurentibus univer-
,, sim Fratribus, in sudorem resolutus, finito versu, suaviter expiravit.

Beati Joannes Conradus & Mosellus Martyr. Conradus. Simon Anglicus. Jordanus. Gilbertus. Landulphus.

,, B. Frater Joannes Luneburgæ, Frater Conradus, & Frater Mosellus
,, pro confessione fidei occubuerunt martyres. In Conventu Hildemensi
,, S. Fr. Conradus cognomento, *Pater Sancte*. Marpurgi BB. Frater Si-
,, mon Angelicus, primus in Teutonia lector, Frater Jacobus de Tar-
,, visio secundus Custos Saxoniæ, Frater Jordanus de Vano, frater
,, Gilbertus, frater Landulphus,, cujus pedum lotio infirmos sanabat. Mulierem a superflua carne in pede tumescente; filium unicum septennem cujusdam militis omnibus membris destitutum; mulierem a totius corporis cruciatu, hausto vino a se primum gustato, liberavit.

B. Erthfridus. Vidit Angelum in Choro thurificare Fratres.

BB. Electi duo.

Item frater Erthfridus, qui inter alia semel angelum thuribulo aureo Fratres in choro cantantes thurificantem vidit. Ei admodum familiaris fuit beatissima Virgo, collatis pluribus & spiritus & corporis beneficiis. In Conventu Lubechensi frater Electus Guardianus, & alius ejusdem nominis, alius frater Procurator Conventus uno eodemque anno decesserunt, & in gloria mox apparentes fratri Joanni viro sancto, post varia & familiaria colloquia, obitum cujusdam Fratris prænunciarunt, qui decimoquarto ab hinc die vocaretur ad Dominum; retulit eidem quæ audierat, qui mox in genua procumbens, gratias egit Deo, quod tamdem fuerit exauditus; quatuordecim enim annis diu, noctuque precibus a Deo continue efflagitabat, ut hora mortis, decimoquarto ante tempus die, ipsi revelaretur. Contigit reipsa, sicut prænunciatum est, qui & eidem fratri Joanni mox defunctus apparuit, & se mundo discessisse, rectaque ad cælum sine purgatione ulla transisse fassus est. Quod reliquis, inquit, omnibus contingit, qui vere suam Regulam custodiunt: unde ad confusionem increpant Fratres Minores animæ purgatorii, quod pœnas sui status observatione facilius, & securius in hac vita non solverunt.

B. Theod. Saxo. B. fr. Joannes. B. fr. Conrad. B. Benedict. B. Fridebal. Fr. Conradus.

B. Marcoald.

B. Lucas Patavinus.

B. Fidentius.

Beatus frater Theodoricus Saxo in Conventu Misensi; beatus frater Joannes Marpurgensis Osem; beatus frater Conradus de Stogelem, in Monasterio Chirensi Custodiæ Brandeburgensis; beatus frater Benedictus Erfordiæ; beatus frater Fridibaldus, & alii in eadem Provincia. In Austria frater Conradus, in Civitate nova Custodiæ Viennensis, de quo id scribit Marianus: quod ex mandato sui Ministri jam defunctus a miraculis patrandis cessavit. Beatus frater Marcoaldus in Bohemia Blansdaviæ. Beatus frater Gerardus Primissaviæ. Paduæ beatus frater Lucas Patavinus, sancti Antonii, cujus erat socius, vita, & doctrina verus discipulus, & sectator, magnus paupertatis zelator. Reprehendit Ansidisium Eccelini Tyranni vicarium, quod plura contra Ecclesiam molitus sit, in Dei gravem offensam, & animarum perniciem: inde proscriptus est cum tota sua familia. Beatus frater Fidentius ibidem conditus, Beatus frater Marcus con-

conversus in Custodia Venetiarum. Mantuæ beatus frater Benevenutus laicus. In Provincia sancti Francisci in Umbria beatus frater Petrus de Assisio, qui invitatus ad gloriam per Angelum admonetur, ut quoddam peccatum in seculo commissum confiteretur. Hi, plures que alii virtute miraculorum, & sanctitate inclyti omnes fuere, quorum meritis hisce temporibus Ecclesia plurimum illustrata fuit. B. Benevenutus. B. Petrus de Assisio.

XII. Hoc etiam anno diem obiit extremum sanctus Pater Mauritius Ordinis B. P. nostri Dominici, in Conventu nostro Albiensi, ibique sepultus. Hic sanctus fuit alumnus Conventus Toletani miraculis, & vita illustris, qui ad præfatam Civitatem evangelizandi gratia veniens, ad Fratrum Minorum hospitium divertebat, qui tum Conventum eo loci ædificabant, sed ex defectu aquæ laborabant, eam beatus Mauritius suis precibus impetravit, quæ etiam curationum gratiam haberet, ut experti sunt quinquaginta infirmi infra breve tempus ea hausta sanati. B. Mauritius Ordinis Prædicatorii. Castillo. l. 1. c. 44.

XIII. Conventus Sancti Joannis Baptistæ Remis hoc anno stetit, id colligitur ex antiquo monumento, quod anno MCCL. positum fuit. Archiva eum Conventu anno MCDLI. conflagrarunt. Hinc nomina fundatorum exciderunt; manet tamen cujuspiam piæ matronæ, quæ initium dedisse fertur, memoria, singulis hebdomadibus semel in beneficii attestationem sacrificio celebrata; ejus tamen nomen, patria, genus ignoratur. Mansit ea obligatio ex consensu fratris Petri Quatresoli Doctoris Theologi, Provinciæ Ministri. Extat etiam memoria piissimi Alberici, insignis Ecclesiæ Rhemensis Canonici, qui Bibliothecam cum claustro etiam a fundamentis ædificari fecit. Traditio fert, Ecclesiam beato Joanni Baptistæ consecratam. „ Dedit hoc anno Pontifex diploma, quod Fratres „ liberat a solvendis decimis fructuum ex hortis, aut virgultis perci- „ piendorum; & potestatem facit conferendi Sacramenta iis qui Fra- „ trum immorantur obsequiis. *Qui Deum tota mente diligitis*. VIII. Ka- „ lendas Martii. Gonz. Prov. Franc. Conv. 8. ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

ARGUMENTUM.

Capitur Sanctus Ludovicus a Saracenis, prodente exercitum contagione; revelatur ejus captio eadem hora prædicanti socio Ministri Generalis Constantinopoli. Negotium datur Provincialibus Prædicatorum & Minorum Alemaniæ urgendi Crucesignatos ad iter transmarinum, in Terræ sanctæ subsidium. Ædificantur quidam Conventus.

I. HIc annus Christianis, maxime in Oriente, invisus fuit, capto sancto rege Ludovico, cum toto exercitu a Saracenis, post tantas victorias, per milites Christi primum occupata Damiata, sed denuo ad infideles declinante victoria, &, grassante in nostros peste, restituta fuit. Eam sancti Ludovici & Christiani populi captivitatem revelavit Deus Beato viro Gerardo, socio Ministri Generalis fratris Joannis Parmensis; eadem porro hora qua, peccatis exigentibus aliorum, sanctus Rex in manus pervenit hostium, frater Gerardus concionem habuit ad populum in foro Constantinopolitano, verbum autem Dei in fervore spiritus prosecutus, factus est in excessu mentis; postmodum in se reversus cum fletu, & ejulatu; modo, inquit, hac ipsa hora, capta est aquila, populo attonito, & suspenso, nec percipiente quid hoc nomine aquilæ designaret, Captus sanctus Ludovicus. Revelatur B. Gerardo.

ret, clarius declarans: nunc, inquit, a Saracenis vir Dei christianissimus Rex Francorum Ludovicus cum exercitu suo captus est. Notarunt præsentes diem, & horam, præ reliquis Dominus Episcopus Pondiniciæ (sic manuscriptum) tum præsens, qui hæc ipsa fratri Angelo Clareno, ut ipse testatur, sæpius retulit. Ceterum veritatem revelationis probatus, diligenti observatione rei eventus confirmavit. Non prætereundum etiam, cum idem frater Gerardus, ex commissione Generalis tum agentis in Græcia, Visitator missus fuerit Provinciæ Romaniæ. Navem conscendit; sed nautæ propitio vento, cursum tenentes navigationis, festinabant in Italiam, atque obliti conventionis, periculum, & damnum allegabant, ne ad destinatum portum Virum Dei deponerent; ille mox ad orationem confugiens, impetravit contrarium ventum; quare vel coacti promissum observarunt, & injectum scapha ad portum deducunt. Vir sanctus conversus ad nautas: festinate, inquit, ad navarchum suadentes, ut cursum prosequatur; ventus Dei nutu contrarius fuit, ut mihi integrum fieret obedientiæ Prælati satisfacere, deinceps favebit: ita evenit, iidem nautæ, & Raphael Natalis hæc ipsa, miraculi instar, nobis retulerunt (inquit Clarenus) dum ibidem simul navigaremus.

Angel. Clar. trib. 1. Marian. c. 10.

Ventus contrarius ejus precibus missus.

II. Interim negotium unionis eousque promovit sanctus Generalis, ut Græci tam Imperator, quam Patriarcha, bis, diversisque vicibus legationem solemnem instituerint ad Innocentium Pontificem, sed invidia dæmonis in itinere Apocrisarii rebus spoliati, coacti sunt subsistere, ac tamdem integro negotio rediere ad suos, cum perturbata tempora accessum ad Pontificem non concesserint. Superveniens postea mors tam Pontificis, quam Imperatoris, optatum rei exitum, & expectationem transigendæ unionis præcidit.

Unio interrupta Græcorum.

III. Captio sancti Regis Ludovici in Oriente, atque excidium Christiani exercitus animos fidelium in Europa concussit, maxime omnium Pontificis Innocentii, cum Principes proinde in subsidium undique excitaret, mandavit Priori Provinciali Ordinis Prædicatorum, & Ministro Ordinis Minorum Alemaniæ, ut Frisiæ, Norvegiæ, & aliorum Septemtrionis Regnorum crucesignatos, etiam anathematis lata sententia, compellerent transfretare in Syriam eo die, quem domina Blanca, ad custodiam Regni Franciæ relicta, mater sancti Ludovici, designaret.

Urgentur Crucesignati transfretare.

IV. In loco Cellarum apud Cortonam, unde dilapsus est Elias, sanctitate & miraculis floruit Beatus Guido Cortonensis sacerdos, receptus olim ad Religionem a beato P. Francisco, cujus conversationis, & vitæ imitator existens, testimonium habuit pauperis Evangelici, verique sui status observantis. Hic a sancto Francisco institutus prædicator, verbum Dei magno fructu in ea Civitate proposuit, stylo quidem simplici, spiritu tamen & virtute sublimi, cujus verba confirmavit Deus sequentibus signis. Humilitatis & obedientiæ numquam contempsit opera, continuis in vigiliis, & oratione. Officium divinum, semper stans aperto capite, & magna reverentia persolvebat. Nec minus jejuniis, ac abstinentiis se macerabat, septem quadragenas in anno, sicut a beato Patre edoctus, in pane & aqua jejunabat, reliquum tempus, quasi totum in abstinentia transigebat, semel in die, ut plurimum, & moderate se reficiebat.

B. Guido de Cortona. *Marian. lib. 2. c. 13. Rodulph. l. 1. fol. 105. p. 1. Mar. 2. p. lib. 1. c. 7. Pisan. lib. 1. 82. par. fol. 78.*

7. quadrag. jejunabat.

V. Semel Cortonæ ad mortem usque laborans, & a medicis desperatus, aquam in vinum optimum signo crucis convertit, quo moderate hausto non modo sanitatem, sed vires pristinas statim recepit, & quicumque de eodem vino sumpserunt, ab infirmitatibus convaluerunt. Ea aqua fuit

Aquam in vinum mutavit.

fuit ex fonte Lucio, qui inter Cortonam & locum Cellarum, in via occurrit, eum autem fontem, audita miraculi novitate, beatus Guido requisitus instanter a Civibus Cortonensibus, in regressu, facta oratione benedixit; cui deinceps gratiam curationum, & vim contra morbos Deus contulit, ut fama & experientia celebratur. Manum aridam cujusdam sacerdotis, qui multis annis mortuam gerebat, signo crucis statim sanavit. Post mortem sancti P. Francisci, maxima fame urgente Tusciam, beatus Guido cum socio eleemosynam pro Fratrum sustentatione in finibus Cortonæ petebat; ad castrum autem Montechii, prope Castellionem obviam facta quædam mulier, cum duobus filiis, famem causata subsidium poscebat, cujus necessitati vir devotus compatiens, domum ejus ingressus, pugillum farinæ, quem hostiis conficiendis habebat, facta oratione, in oblatum a fœmina sacculum infudit, Dei virtute ita multiplicatum, ut illum impleverit, nec minus beato Guidoni remanserit eadem quantitate, ac si nihil effudisset. Sed quod mirabilius est, quatuor mensibus usque ad novam messem eadem farina aluit pauperculam, & filios inexhausta, ex beati Viri meritis & præsagio: id contigit mense Martio. Puellam submersam Cortonæ, advocatus, facta oratione, & ter crucis signatam signo, vivam suscitavit. Multa etiam præter hæc miracula edidit.

Aquam fontis benedixit quæ mox sanabat.

Manum aridam curavit.

Pugillum farinæ multiplicat.

Submersã aquis resuscitat.

VI. Post orationem, cum se aliquando quieti reponeret, apparuit ei beatus P. Franciscus dicens: Fili, tempus est, ut cum sanctis Fratribus tuis requiescas, post tres dies animam tuam recepturus adveniam in hora nona, eamque in æterna tabernacula ducam. Hæc in somnis vidit. Mox expergefactus, gratias agens Deo, confessorem adivit, cui omnia hæc revelavit, postmodum in cella reclusus, in oratione, & contemplatione reliquo tempore perseveravit, adventum expectans sponsi, & lucernam in manu tenens. Die autem tertio, viribus aliquantulum attenuatus, cœpit destitui, Fratribus ergo advocatis, perceptis rite sacramentis, & litanias cum reliqnis de more persolvens, animam Deo commendabat. Hora autem nona exclamare cœpit: Ecce, ecce pater noster Franciscus, surgite omnes, occurramus ei, & in ea voce emisit spiritum XII. Maii.

Mors ei revelata.

VII. Audita ejus morte Cortonenses, communi Magistratus, & Populi decreto, ne ex casu aliquo tantus eis thesaurus subtraheretur, eumdem intra mœnia sepelire decernunt, in Ecclesia plebis erecto sepulcro. Pulsatis igitur campanis festive, cum ramis arborum ordinata processione, ad locum Cellarum progrediuntur, & assumptis sancti Viri exuviis, ad Civitatem regressi, & inventa miraculose capsa marmorea, divinitus oblata, eumdem super altare religiose condunt, ubi multis post mortem signis claruit. Periclitantem juvenem, quem equus effrenis in obvium puteum excutiebat, vocatus liberavit. Puellam, quæ Cortonæ decidit in puteum, eo invocato, tribus diebus continnis in fundo conservavit illæsam; dum autem a matre afflicta hinc inde quæreretur, tamdem inventa est in aquæ superficie, & inde extracta apparuit, quod amplius est, in nullo madida, aut humefacta. Interrogata autem quid contigerit? Respondit, tribus jam diebus in fundo putei extitisse sine ullo cibi, aut potus appetitu, cui ibidem adfuit quidam vir, qui aquam omnem removit, & per eum extractam esse ad superficiem, eo momento quo apparuit, & disparens asseruisse, se esse Guidonem, qui Cortonæ colitur.

Cortonenses ad Civitatem funus deferunt.

Aliquos a morte liberat.

VIII. Non est prætereundum quod mox contigit; Postquam enim circa annum Domini MCCLVII. Manfredi successibus spes Gibellinorum in Etruria erectæ viderentur, quod ejus factionis potior Cortonensium pars

Marian lib. 2. c. 21. §. 1. Rodul. ubi sup.

pars esse videretur, Aretini Guelfi, & Pontificii studentes, periculum mortis submovere tentarunt: quapropter noctu in Cortonam ducentes, eam occuparunt, partem murorum exciderunt, & præsidio imposito, arcem oppido imminentem excitarunt. Tunc corpus sancti Guidonis sublatum fertur, & in Germaniam translatum. Ceterum Ecclesiæ sacrista caput ejus Sancti, quod integrum fuit linteo obvolutum, schedula etiam complicata, quæ quid esset, repertoribus indicaret, & simul nomen ipsius sacristæ subscriptum, in puteum, qui in Ecclesia fuit, injecit, in quo per aliquot annos hæsit, donec iterum restauratis muris, per Hugutium hoc miraculo est repertum. Nulla porro ejus rei fama superstes fuit, mortuo eo qui reliquias puteo intulit; sacrista autem successor, dum nocte campanas ex officio pulsaret, vidit ingentem lucem puteo efferri. Ad prodigii territus novitatem, id aliquoties primum experiri placuit, mox alios adscivit testes, qui rem ita esse propalarunt. Instituta tamdem populi & cleri supplicatione, ad puteum acceditur, & injecta per funem situla, aquam reverenter exhauriunt, tertia vice injecta situla, extrahuntur ipsæ reliquiæ, explicatum linteum, lecta schedula, agnitæ reliquiæ, tamdem cum omnium exultatione inferuntur antiquo sepulcro, festumque inventionis quotannis celebrandum instituitur prima Maii. Tot annis sub aqua caput Sancti latitans non modo nihil in eo corruptum, sed nec madefactum est repertum. Splendor, dum extraheretur, egredi e puteo videbatur, eoque plene extracto, omnino evanuit. Restitutis in pristinum locum reliquiis, præsente populo, oblatus est per parentes quidam puer cœcus, emisso voto, quod si filio lumen restitueret, quotannis in memoriam inventionis ejus, caput unum ex cera confectum offerrent ad ejus sepulcrum: completo voto, caput Sancti, quod in aurem alteram inclinatum, jacebat, in sepulcro velut annuens elevatur in rectum, statimque secutum est miraculum, illuminato cœco. Hoc maxime incitavit Cortonenses, ut inventionis festum celebrarent: quod intercedente Cardinale Sirleto, concessit Gregorius XIII. celebrari quotannis pridie Idus Junii, Cortonæ, atque in tota ejus diœcesi.

Capitis inventio miraculosa lucis indicio.

Cœcum illuminat.

Rodul. fol. 105.

IX. Refert Marianus loco proxime citato aliud miraculum, quod Dei in ultionem Sanctorum suorum demonstrat zelum. Prætor quidam Cortonensis, nobilis miles, suoque officio ad totius Civitatis studium usus, diem obiit. Indictum concilium de sepulcro decentius erigendo in grati animi, beneque administratæ reipublicæ monumentum, non defuit qui in sancti Guidonis sepulcro inferendum statueret, ipsius vero Sancti caput in sacrario asservandum, donec novum erigeretur. Venere in sententiam reliqui, mox qui primo id statuit, obmutuit, & suborta protinus tempestate, tantus incessit horror Civitati, ut nemini liberum foret pedem extra limen efferre. Agnoscentes ergo, qui concilio adfuerunt Dei manum, temeratæ Religionis vindicias, & iratum Numen Sanctorum causas agere, facto voto, ut communibus expensis instituta supplicatione, sepulcrum Sancti visitaretur, evanuit tempestas. Inde confestim religioni satisfactum est: loquela autem captus, postquam tribus diebus ad sepulcrum evigilavit, continua oratione, & lacrymis culpam deprecans, non fuit exauditus, donec parentes & amici sua etiam vota conjunxere. Promisit ergo singulis annis visitare ejus sepulcrum, oblata statua cerea ad formam & magnitudinem capitis sancti Guidonis, & sic tamdem lingua ejus soluta est. Multis aliis miraculis non solum Cortonæ, sed aliis in partibus Deus Servi sui confirmavit sanctitatem.

Ultio in temerarios.

X. Flo-

„ X. Floruit hoc tempore in Anglia Philippus Gualensis, seu Walleis, vir pietatis, & eruditionis nomine suo tempore non obscurus. A fratre Elia Ministro Generali Lugdunum vocatus, simul cum fratre Adamo Eboracensi, ubi publice Philosophiam, & Theologiam professus est. Ferunt eum multos libros eruditos edidisse, sed non est qui titulos, aut nomina recenseat.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI. Floret Philipp. Gualensis. Pits. de Scriptor. Angl. in append.

„ XI. Capitulares Ecclesiæ sancti Pelini Valvensis, & Capitulares Ecclesiæ sancti Pamphili Sulmonensis unitarum, hoc anno die x. mensis Augusti postularunt ab Innocentio in suum Episcopum fratrem Jacobum de Sulmona, Minoritam, sacellanum, & familiarem Raynaldi Cardinalis Episcopi Ostiensis, virum (uti in postulationis instrumento narrat) honestum, providum, discretum, moribus & scientia eminenti ornatum, ac tam in spiritualibus, quam in temporalibus circumspectum, per quem indemnitati dictæ Ecclesiæ poterat efficaciter consuli, & utilitati multipliciter provideri. Sed an obtinuerint, non plane constat.

XII. Hoc anno Sodalitium Franciscanum, ædificatis Monasteriis, diffusum est pluribus locis. Cathalauni satis opulenta, & a copia frumentorum nota Civitate Campaniæ Gallicanæ, Monasterium hoc anno extabat (antiquitatem loci ante hunc annum præferunt litteræ superius expressæ anno MCCXLIII. ad Guardianum Cathalaunensem). Constat id verum esse ex contestantibus quorumdam venerabilium Canonicorum authenticis chartis: primo domini Pagani supremæ Ecclesiæ Decani: secundo Magistri Stephani dictæ Ecclesiæ Canonici Cathalaunensis officialis: postea Magistri Thomæ de Sarreio Ecclesiæ beatæ Mariæ in Vallibus Canonici, & Cathalaunensis Archidiaconi colligitur: quibus posteritati notum fit, quod Capellani præfatæ sancti Stephani Ecclesiæ vendiderint unanimiter honorabili cuidam Cathalaunensi civi, nomine Rogerio, Provisori, & Procuratori fabricæ Ecclesiæ, & domus Fratrum Minorum, nomine ejusdem Ecclesiæ & domus 56. solidos censuales, quos iidem Capellani habere solebant, assignatos super plures domos in macello sitas in platea, quam nunc possident prædicti Fratres, quæ omnia facta fuere anno Domini MCCLI. Singulares & præcipui hujus Conventus fundatores fuerunt piissimus quidam Cathalaunen. municeps, cui nomen erat Michael de Papelart, & ejus carissima conjux Margereta de Lesson, quorum animæ supra cœlos assumptæ centuplo liberalitatis suæ gaudent. Corporibus interim in medio capituli jacentibus, diemque optatum in spe bona expectantibus, coopertis diversis lapidibus, alteri, quorum in dextra posita impressa est effigies viri, ambabus manibus sculptam Ecclesiam tenentis, cum hac circumscriptione: *Hic jacet Michael de Papelart, qui suis temporalibus bonis ædificavit Capellam, dormitoria, valetudinarium, & culinam hujus Conventus, qui & animam exhalavit anno Domini* MCCLVIII. Ei autem, qui in læva positus est, sculpta est imago mulieris, similiter præ manibus ædem habentis, cum circumpositis his verbis: *Hic quiescit Margareta de Lesson marito mitis, & humilis corde, pauperibus omnibus, sed Evangelicis potissimum in vita, & in morte multum liberalis, quæ Deo spiritum reddidit anno Virginei partus* MCCLIV. Ecclesia celebri parte capitis beati Huberti Confessoris dedicata tenetur, patronis SS. Paulo Apostolo atque Laurentio martyre, sed a quo tempore, & cujus Præsulis officio, nescitur.

Conventus Cathalauni. Gonz. Prov. Franc. Conv. 12.

Fundatores.

XIII. Antiquior est Conventus Royensis; ob varios tamen bellorum ca-

Conventus Royensis.

casus monumenta exciderunt. In diœcesi Ambianensi, in urbe Royensi, illum ædificavit dictæ Civitatis Prætor Rodulphus de Puthier, cujus etiam devotione haud exigua Ecclesia, duobus devotissimis associata capellis, dedicata est sub titulo beatæ Mariæ de Angelis, donata bona parte reliquiarum corporis beati Fiacri confessoris. In medio chori dictæ Ecclesiæ, sub pulpito, jacet totius hujus Conventus præfatus fundator tomba marmorea contectus, cum hac inscriptione: *Anno Domini* MCCL: *hoc lapide contectus est Rodulphus Le Putbier hujus Conventus primus fundator*. Extra Ecclesiam coram ipsa janua habetur sepultura cujusdam venerabilis Patris, quem, ajunt etiam seculares, unum fuisse ex sociis beati Patris Francisci: dictæ autem sepulturæ scriptura, præ nimia vetustate adeo deleta est, ut nullo modo legi valeat.

Idem Conv. 33.

Conventus sanctæ Claræ Pfullingen.

Chronicon Saxonicum MS.

XIV. Eodem anno inchoatum est Monasterium sanctæ Claræ prope Pfullingen in Ecclesia sanctæ Ceciliæ Virginis a devotis & nobilibus dominabus Irmela, sive Irmegilda & Mechtilde circa festum sancti Martini, anno Domini MCCLII. In festo sancti Othmari Abbatis venerunt Sorores ex Ulma, sive Seffingen Monasterio, quod jam inchoatum fuerat, licet nondum consummatum, & introductæ sunt solemniter in dictum Monasterium prope Pfullingen. Anno autem Domini MCCLXXVIII. in festo sanctæ Catarinæ, illæ duæ devotæ matronæ supra nominatæ receperunt habitum Ordinis sanctæ Claræ, in quo inibi sancte viventes, felici fine vitam clauserunt in Dei famulatu.

Conventus Insulensis.

Gonz. Prov. S. Andreæ conv. 6.

XV. Insulis in Comitatu Flandriæ urbe, & emporio frequentissimo initium dedit, atque ædificavit magna ex parte Conventum Fratrum Minorum Illustris Margareta Flandriæ, & Hollandiæ Comitissa, cujus litteræ originales in archivis Conventus asservantur. Sacrarium duabus reliquiis honoratur; una in cruce aurea continetur pars illius vestis Christi, quam tetigit hæmorrhoissa, alteram condit argentea crux frustum sanctissimæ Crucis, quam Imperator Carolus V. dono dedit fratri Petro Fabro suo confessario. Asservantur in eodem Conventu spina una coronæ spineæ Salvatoris, & caput unius Virginis sanctæ Ursulæ sociarum. Anniversaria consecrationis ejus festivitas quotannis recurrit Dominica prima Maii, & magna populi devotione frequentatur. Plures habuit viros doctrina, & pietate insignes.

Conventus Ripæ Transonis.

Rodulphus fol. 255.

XVI. Conventus Ripæ Transonis circa hæc tempora erigitur, dubium quo anno, sub Innocentio IV. Antiquum esse constat per litteras Gerardi Episcopi Firmani datas anno MCCLVI. Multa passus hic locus, & tota Civitas tempore Sigismundi Malatestæ, qui per id tempus militabat pro clarissimo, & præpotenti Senatu Venetorum, & cum copiis ingressus urbem rapuit, ipse quod potuit, reliqua militibus diripienda permisit. Floruit in Conventu Parisino Magister Joannes de Ripa Transonum, vulgo dictus Ripa, qui suo tempore verbo simul, & exemplo nullum habuit potiorem, ut præclara ejus monimenta testantur, in 4. libros Senten. & in libros de Anima. Testatur quoque lapis erectus in æde D. Francisci de Ripis a fratre Felice Peretto de Monte-Alto Vicario Generali, ubi incisa hæc verba leguntur.

JOAN-

JOANNES ARIPIS ORDINIS MINORUM, THEOLOGUS ET PHILOSOPHUS CLARISS. QUI ANNOS PLURES IN PUBLICO PARISIENSI GYMNASIO DOCUIT. IN SENTENTIAR. LIBROS ACUTISSIMA COMMEN. EDIDIT: DE ANIMA, DE VITIIS ET VIRTUTIBUS, ALIAQUE INGENII SUI MONIMENTA, QUÆ TEMPORUM INJURIA, SEU VETERUM INCURIA LATENT, SEU PERIERUNT, POSTERIS RELIQUIT. CLARUIT SUB JOANNE XXII. PONT. MAX. LUDOVICO BAVARO CÆSARE IMPERANTE. Epitaphium Joannis de Ripa.

Frater Felix Perettus a Monte-Alto, Agathen. Ecclesiæ Episcopus, Ordinis Minorum Con. Vicarius Generalis Apostolicus, Provinciali suo ergo posuit.

Jacet in Custodia Asculana Provinciæ Marchiæ Anconitanæ in Piceno oppido, natura, & arte munitissimo, populo, & opibus abundante, non longe a Cossiniano, & Offida castellis munitis.

Idem est judicium de antiquitate Conventus Recineti ejusdem Provinciæ Custodiæ Anconitanæ. Præ foribus Ecclesiæ leguntur hæc verba: *Joannes Accadiæ* MCCLVIII. an designetur annus fundationis, vel alius quispiam, nescitur. Tempore Alexandri IV. claruit miraculis in hoc Conventu Benevenutus. Conventum & Ecclesiam structuris aliisque commodis auxit Magister Joannes Picus de Sera Petronum; novissime ad meliorem formam redegit M. Ludovicus Pantha de Corinaldo. Conventus Recineti. *Idem fol.* 256.

XVII. Locus Aquipendii Provinciæ Romanæ Custodiæ Urbevetanæ hoc anno sub sanctæ Mariæ titulo Fratribus concessus est. Prius Fratres habitabant in quadam ædicula sanctæ Crucis ad Paleam amnem. Floruit in hoc Conventu Magister Thomas Aquipendensis virtutibus illustris, qui præfuit Provinciæ Romanæ: demum summus Pœnitentiarius obiit Romæ, tumulatusque in Aracœli ad fores sacrarii ad lævam prope sepulcrum Matthæi Aquaspartani Cardinalis. Conventus Aquipendii.

XVIII. Locus Pistorii, est locus antiquus; nam anno MCCL. de eo supplicatum fuit a pluribus Cardinalibus, & præsertim a Domino Philippo Cardinali Legato Ferrariæ, & concessus est Fratribus extra mœnia Pistorii, ea conditione, ut Fratres in die sancti Jacobi reciperent Episcopum & Clerum in Ecclesia, & singulis annis solverent unam libram ceræ, & unam libram thuris Episcopo Pistorii & suis successoribus. De constructione autem loci nihil aliud habemus, nisi quod præ foribus Ecclesiæ sunt insignia Curadorum. Hæc Civitas est Tusciæ ad radicem montis Apennini, qua ex hac regione in Galliam transcenditur, qua olim in Gallias Catilinam delapsum, scribit Salustius. Hoc ipso anno, ut testis est Leonardus Aretinus, in Florentinorum transivit dominium. Alborum, & Nigrorum in partes misere distracta Civitas, ad excidium pene discessit. Conventus Pistorii.

XIX. Fundatur & Cesænæ hoc anno Conventus, facultatem præbente Manzino Episcopo. Eam obtinuit frater Albertus Faventinus extruendi Monasterium in tractu Trojæ a possessione dicti Episcopatus, locum antea comparavit Syndicus Fratrum Michael de Tura, nomine Ecclesiæ Romanæ, & de consensu Archiepiscopi Ravennatis; illumque vendidit præfatus Episcopus. Conventionem approbavit * Alexander IV. Conventus Cesænæ.

* Forte Innocentius si tempus concordat.

summus Pontifex anno VII. sui Pontificatus. Sigismundus Malatesta insignem Bibliothecam libris extruxit, egregiisque manuscriptis locupletavit, inter quos Opuscula Plutarchi se offerunt, & Biblia Hebraicis, & Chaldaicis litteris expressa. Hanc Bibliothecam celebrat Leander Albertus descriptione Arminiorum, & casum Illustris familiæ Atestinæ per gradus referens; atque item in descriptione Cesænæ. Blondus autem melioribus Italiæ comparandam suo tempore Bibliothecam asseruit. Ejus Custodiam habent domini Deputati urbis, & pater Guardianus Conventus. Ex eo plures viri illustres prodierunt, inter quos frater Michael Cesænas quondam Ordinis Franciscani Generalis Minister; exorta de paupertate Christi, & discipulorum ejus controversia Joanni XXII. factus rebellis, vir alioquin magnus, si mentis ac humilis, quem assumpsit, status teneret sobrietatem. Cesænas urbs jacet ad pedem Apennini via Æmilia, in ea regione Italiæ quæ Romanula, seu Romandiola dicitur. Ptolomeus in Gallia togata, Plinius in octava regione eam cognominant. Frequens est, atque abundans; incolas habet nobiles ingenio, atque opibus pollentes; a Britonibus sub Gregorio XI. pœne excisa, deinceps variorum dominatum passa factionibus succubuit, & post Alexandrum VI. iis sopitis, respirans secure habitatur.

Conventus Genuen. Fundator.

XX. Conventus Genuæ eodem anno extructus est die v. Maii ab Illustri Domino Andrea de Flisco Archidiacono, qui est sepultus in medio chori cum habitu beati Francisci: prius habitabant Fratres in loco sanctæ Marthæ. In eodem loco jacet frater Bellengerius de Monticulo, & frater Bonifacius de Riparolo, dictæ Provinciæ Minister, doctrina & bonitate clarus; Magister Henricus de monte Jardino, qui egregios Commentarios scripsit in divum Joannem, aliosque sermones conscripsit in Quadragesimam. Floruit Magister Bartholomæus de Coturno Cardinalis, & Magister Antonius de Mare, qui edidit summam in Theologia.

Conventus Dinanien.
Provin. Turonia Conv. 9.

XXI. Gonzaga, Conventum Dinani initium ex voto Illustris Baronis Davaulgour habuisse, hoc modo refert; Dinanum urbs pulcherrima in Episcopatu sancti Maclovii, Conventum habet divi Francisci elegantissimum, cujus erectio, sanctaque ejusdem Conventus destinatio, seu legatio, sequenti patebit historia. Anno igitur Domini MCCXLI. cum sanctus Gallorum Rex Ludovicus maxima sui Regni magnatum, ac procerum multitudine stipatus, in Turcas, & Saracenos se conferret, excelsus, & generosus Baro Davaulgour, qui magna fide, ac pietate votum Domino, & divo Francisco fecit, pollicitus, si de suis, vel potius Christi, Christianorumque omnium juratis hostibus triumpharet, se Dinani, ex proprio palatio Fratrum Minorum Cœnobium ædificaturum, atque Franciscani Ordinis habitum suscepturum, si salvus Rex, & incolumis, totusque exercitus ad patriam redirent. Quo in gemitu, ei Patriarcha sanctus Franciscus apparuit dicens; ne Christi milites animum desponderent, futurumque illis auxilium a Deo repromisit. Quo peracto bello, Dominus Davaulgour, deosculatis Christianissimi Francorum Regis manibus, huic seculo nequam, & pompis ejus nuncium remittens, a beato Bonaventura habitu divi Francisci suscepto, Dinanum rediit, ibique, ut promiserat, magnificentissimum Conventum erexit, qui a cunctis nostra Domina de Virtutibus nuncupatur. Hanc porro imaginem nostræ Dominæ de Virtutibus miserat ad præfatum fundatorem Seraphicus Doctor Bonaventura, ut ex Archivia liquet. In eo autem Con-

Conventu laude, memoriaque dignam vitam protrahens, in Domino tamdem obdormivit, ac diem clausit extremum. Ceterum ex ea parte historiæ, quæ voventis, & Christiani exercitus angustias subindicat, hoc anno judicarem contigisse votum, quo in manus Saracenorum traditi sunt tam Rex, quam reliqui Christi milites; alioquin aliud non occurrit dispendium, quo animo suummopere desponderent, ideo vitio impressoris numerus pro numero in annorum supputatione facile judicarem irrepsisse: nam & annus ibidem expressus longe a vera temporis supputatione recedit, cum nec eo quidem anno voto se astrinxit sanctus Ludovicus, aut crucem transmarinam assumpsit. Error corrigitur

„ XXII. Circa hunc annum evasit Monasterium Damianitarum, quæ „ postea a sua primiceria vocatæ sunt Clarissæ, Ecclesia quædam san- „ cti Josephi extra muros Valentinos in Hispania, prope quam devoto „ consortio, regnantibus adhuc in ea Civitate Mauris, vivebant quæ- „ dam fœminæ religiosæ. Sævis Christianorum hostibus ejectis, & in „ suam potestatem redacta urbe, Jacobus Rex commodum Monasterium „ extrui voluit, & pias fœminas sub disciplina Damianitarum conver- „ sari. Ita factum cura & opera Illustrium quorumdam Equitum ex no- „ bili Arenosorum prosapia; & demum Monasterium, quod primis urbis „ muris excludebatur, recentioribus circumseptum est, crescente „ Christianorum numero, & urbe amplificata. Floruerunt in hoc Cœ- „ nobio piæ Moniales, nempe Soror Barbara Traveria, quæ Dominica in „ ramis Palmarum, dum reliquæ Sorores Christi triumphum ramis, „ cantu, & processione repræsentabant, Christum ipsum asino insiden- „ tem, turbam applaudentem, & pueros Hebræorum acclamantes: „ *Osanna in excelsis*: meruerat videre. Soror Esporellana, & Clara „ Builia, quarum utraque uti sancte vixit, ita sancte in Domino obdor- „ mivit, atque aliæ, quarum excidit memoria. ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI. Monast. Valentinum. Gonzag. in Prov. Valent. Monast. 1.

„ XXIII. Aliqua jam hoc anno recurrunt monumenta Pontificia, „ quorum jactura his annis proxime elapsis nostræ plurimum detraxit „ historiæ. Ex primo constat, Episcopum Constantiensem (qui secun- „ dum catalogum Episcoporum prædictæ Ecclesiæ apud Bruschium, erat „ tunc Eberhardus secundus Dapifer a Waldburg) Monasterium con- „ struxisse Clarissis, sive Damianitis, in parte Pontis Constantiensis, „ quibus erudiendis ministrari tres vel quatuor probatæ vitæ, alterius „ Monasterii Religiosas, præcepit Ministro Fratrum Minorum Provin- „ ciæ Alemaniæ. *Cum venerabilis Frater* II. Nonas Julii. Eidem Mi- „ nistro, & Provinciali Prædicatorum injungit, ut cruce signatos Frisiæ, „ & Norvegiæ, ad transfretandum in subsidium terræ sanctæ, per se „ suosque Fratres exhortentur: *Cum ad præsens terræ sanctæ* III. Kalen- „ das Decembris. Fratribus in terras Saracenorum, & Paganorum profi- „ ciscentibus varia impertitur privilegia. *Pro zelo fidei*. Idibus Julii. „ Fratribus Pampilonen. restitui jubet, quæ ad ipsos spectabat, dum „ Ecclesiam sancti Petri de Ripis prius, uti alias diximus, habitabant, „ licet prædictam Ecclesiam Episcopus vendiderit Sororibus sancti Au- „ gustini in loco Cellæ commorantibus. *Cum Ecclesia sancti Petri* IV. Ka- „ lendas Novembris. Dum mulierculæ quædam in babitu Damianitarum „ per Civitatem, & diœcesim Salmanticensem discurrerent, scripsit „ Episcopo, ut harum libertati, & Monialium præjudicio opportune „ remedium adhiberet. *Ex parte dilectarum* II. Kalendas Octobris. Da- „ mianitis Pampilonen. Monasterii sanctæ Gratiæ, & Barcinonen. san- Monast. Constantien. Ann. 1246. n. 29

,, cti Antonii liberæ sepulturæ concedit facultatem. *Cum a nobis petitur*
,, IV. Kalendas, & Idibus Octobris.

Montem Toletanum sanctæ Claræ.

Gonzag. in Prov. Cast. Monast. 2. Salaz. l. 5. c. 29. Vide Marianam de reb. Hisp. lib. 13. cap. 5. Pisanum de reb. Tolet. lib. 3. c. 19. Constan. Caetan. in proem. Libell. de educat. sancti Ignatii &c.

,, XXIV. Hoc anno construxisse sibi quasdam Virgines domum
,, extra muros Toletanos in Valle sanctæ Susannæ prope ædiculam san-
,, ctæ Mariæ, accepta a Roderico Ximeneo Archiepiscopo Toletano
,, licentia, scribit Gonzaga. Sed vel ante hunc annum constructa est
,, domus, vel per annos aliquot præcessit Roderici licentia, quem boni
,, quique Scriptores rerum Hispanicarum vita functum anno MCCXLV.
,, vel ad summum anno MCCXLVII. conscribunt. Facultatem confirma-
,, vit anno MCCLIV. Innocentius IV. (Typographi errore apud Gonza-
,, gam VIII.) præscripta pro more, & exemplo aliorum Monasterio-
,, rum Regula sancti Benedicti, & constitutionibus propriis Sororum
,, Damianitarum (quod quibusdam insulsi erroris ansam dedit asserendi,
,, sanctam Claram, & prima Clarissarum Monasteria fuisse Benedictina,
,, & vixisse sub Instituto peculiari sancti Petri Damiani, cum non nisi ea
,, prima religionis æde sancti Damiani prope Assisium Damianitæ sint
,, vocatæ Sorores, uti Dominicani in Gallia a prima illorum domo Pa-
,, risiensi sancti Jacobi appellantur Jacobini; injuncto vero Fratribus
,, Minoribus Monasterii regimine, illic perseverarunt, per annos CXXIV.
,, magna virtutis opinione, donec illustris fœmina Maria Melandez
,, Guttieri, Telez Menesii conjux proprias ædes intra muros Toletanos
,, anno MCCCLXXIV. in Monasterium sanctæ Claræ convertit. Agnes an-
,, nis multis præfuit Monasterio, cui successit in regimine nobilis virgo
,, neptis ejusdem, filia Comitis Alphonsi. Tres istæ Principes sorores
,, jacent in Choro fornicatis sepulturis, & prope easdem, quidam Dux
,, Argionensis huc translatus e Monasterio Canonicorum Regularium,
,, *Benevivere* nuncupato, prope Carrionem, ita flagitante illius nepte
,, Agnete prædicta. Multa multi Pontifices huic Monasterio concesse-
,, runt privilegia, quorum diplomata accurate servantur in Cartophi-
,, laceo: aliquorum nos suis locis damus exemplaria.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

,, I. Placuit Summo Pontifici Minoriticum Ordinem pluribus prose-
,, qui favoribus, & Apostolicis gratiis condecorare: concessit
,, enim in Ecclesiis nostri Instituti liberam cuique fidelium sepulturam,
,, salva tamen aliarum Ecclesiarum, unde mortuorum corpora assumun-
,, tur justitia, pro qua re sequentes litteras dedit.

INNOCENTIUS EPISCOPUS &c.

Dilectis filiis Generali, & Provincialibus Ministris, & aliis Fratribus Ordinis Minorum, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Specul. to. 1. f. 5.

Sepulturam liberam Fratribus concedit.

,, *Cum a nobis petitur quod justum & honestum est, tam vigor æqui-*
,, *tatis, quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem Officii*
,, *nostri, ad debitum perducatur effectum: ea propter dilecti in Domino*
,, *filii vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, sepulturam*
,, *Ecclesiarum vestrarum liberam esse decernimus, ut eorum devotioni, &*
,, *extremæ voluntati, qui se illic sepeliri desideraverint, nullus obsistat:*
,, *salva tamen justitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora*
as-

„ *assumentur. Nulli ergo omnino hominum liceat &c. Datum Lugduni* „ v. *Kalendas Martii Pontificatus nostri anno* vii.

„ II. Necessaria porro fuit hæc summi Pontificis decretalis, ut Fratres a quotidianis litibus & controversiis, quibus magna cum molestia torquebantur, tamdem liberarentur: qua nihilominus promulgata, cum nihilominus Ordinis Ecclesiæ deprædicarentur Oratoria privata, & non publica, quibus jus illud competeret: idem summus Pontifex per aliam suam decretalem Ecclesias omnes Ordinis, ubi Conventus existunt, titulo jure merito conventualitatis gauderent: ac ideo conventuales nuncupandas esse censuit, & voluit: & ita quidem ad differentiam Collegiatarum Secularium: cum alioquin Collegium, & Conventus idem recte sentientibus in aure sonent: præfatæ decretalis tenor est ut sequitur. Ecclef. ff. olim dept. Orat. priv.

INNOCENTIUS EPISCOPUS &c.

Dilectis filiis Fratribus Ordinis Minorum, salutem & Apostolicam benedictionem.

„ *Cum tamquam veri, & fideles Christi Ministri elegeritis vobis in domo Domini mansiones, dignum esse credimus, ut habitacula vestra inter alias honorabiles congregationes fidelium statuamus. Hinc est igitur, quod vestris supplicationibus inclinati, præsentium auctoritate decernimus, ut Ecclesiæ vestræ omnes, ubi Conventus existunt, Conventuales vocentur: vobis nihilominus licentiam concedentes, ut in ipsis Ecclesiis, ad opus Fratrum, & familiæ vestræ habere libere cœmeteria valeatis. Nulli ergo &c. Datum Lugduni nonis Aprilis Pontificatus nostri anno* vii. Bull. cherub. fol. 97. *Indiculus citat.* Eas decl. Pont. Conv.

„ III. Ab hoc tempore Ordinis Minoritici Fratres, Conventuales Minores nuncupati sunt, qui tamen titulus communis subsequutivis reformationes in Ordine afferentibus, factus est peculiaris: cum unaquæque reformatio, ut plurimum sui auctoris nomen, vel ab eo sui specialem denominationem, non abjecto conventualitatis nomine, nec privilegio, sumpsisse videatur. Molestam etiam semper, & parum utilem Sanctimonialium curam a Fratribus sub idem fere tempus abstulit, supplicantibus dato Apostolico diplomate *Inspirationis divinæ &c.* tt. Nonas Martii, quo pariter die Prælatos Ordinis super Altare portatili posse celebrare concessit *Postulatis &c.* ti. Nonas Martii: vetuit etiam sub eadem die per duas constitutiones, ne quisquam post emissam professionem Religionis, ab Ordine discedat. *Cum paupertatem &c.* Kalendis Octobris, & *eum dilectorum &c.* Kalendis Octobris. E contra vero, augmento Religionis studens, ad nostram seculares confugientes Religionem, posse a censuris absolvere benigne indulsit, ut ex subsequenti apparet. A quo nomen Con. in Ord. *Indic. ex Arch. SS. Apost.* Absol. Fr. a cura Monialium.

IN-

INNOCENTIUS EPISCOPUS &c.

Dilectis Filiis Generali, & Provincialibus Ministris, & Custodibus Ordinis Minorum, salutem, & Apostolicam benedictionem &c.

Concedit ut abs. a cen. venien. ad Ordinem.

„ *Cœlestis amor Patriæ mentes vestras sic allexisse perspicitur, ut quasi hoc solum delectationis vobis tribuat, quod divinæ voluntati sit placitum, & salutem proferat animarum: procedit ex hoc, quod Nos vestris piis petitionibus favorem largiri benevolum delectantes, maxime cum ex Apostolica cura teneamur officii circa religionis augmentum attenti, & vigiles inveniri: vobis auctoritate præsentium indulgemus, ut volentes vestro aggregari Collegio, qui suspensionis, aut interdicti, vel excommunicationis sententiis sint ligati, absolutionis beneficium, juxta formam Ecclesiæ impertiri, & ipsos in Fratres recipere, ac eos, qui post assumptum habitum, recoluerint, se talibus in seculo fuisse sententiis innodatos, secundum formam ipsam absolvere valeatis: ita tamen, quod si aliqui ex eis, de hujusmodi sententiis propter debitum sunt adstricti, satisfaciant ut tenentur. Nulli ergo omnino &c. Datum Lugduni* VIII. *Kalendas Februarii.*

Indicul.

„ IV. Ceterum concessis nonnullis gratiis Monialibus Clarissis „ Montis Lucis Perusini *Quoniam &c.* Idibus Decembris: *Et cum opus fuerit &c.* sub eadem data: & *Cum sicut &c.* XII. Kalendas Junii: pro „ cruce signatis Indulgentias concessit: *Ut nihil vobis &c.* x. Kalendas „ Aprilis.

Ludovic. fit captiv. &c.

Wadd. ad hunc annum num. 1. Hist. Orien. fol. 1196.

„ V. Interea captum fuisse hoc anno cum toto suo exercitu S. regem Ludovicum Waddingi Annales commemorant: Nos vero sperantes gratum lecturis eam, quam de sua captivitate, & liberatione, ipse „ idem epistolam scripsit, hic ex orientali historia exceptam reddere „ minime gravamur.

S. R. EPISTOLA

Ejusdem Epist.

LUDOVICUS DEI GRATIA FRANCORUM REX.

Dilectis, & Fidelibus suis Prælatis, Baronibus, Militibus, Civibus, Burgensibus suis, & aliis universis in Regno Franciæ constitutis, ad quos præsentes litteræ pervenerint salutem.

Narrat recessum de Damiata.

Apud Massor. sistit cum exercitu.

„ *AD decus, & gloriam Divini nominis Crucis prosequi cupientes negotium, totis affectibus universitati vestræ duximus intimandum, quod post captionem Damiatæ, quam Dominus Jesus Christus per ineffabilem suam misericordiam, quasi miraculose, præter vires humanas, christianæ tradiderat potestati, sicut vos credimus non latere: deliberato communi consilio, de Damiata recessimus* XX. *Mensis Novembris proxime præteriti, congregato tam navali exercitu, quam terrestri, procedentes adversus Saracenorum exercitum congregatum, & castrametatum in loco, qui vulgariter dicitur* Massoria: *in quo quidem itinere sustinuimus aliquos Saracenorum insultus, in quibus assidue detrimentum suorum non modicum receperunt: quadam die nonnullis eorum, qui de exercitu Ægiptiorum nostris occurrerant, interfectis.*

In-

„ *Intelleximus autem in ipso itinere, Soldanum Babiloniæ de novo vitam miseram finisse: qui sicut publice dicebat, & miserat ad filium suum morantem in partibus Orientis, ut in Ægyptum veniret, & eidem a cunctis sui exercitus majoribus fidelitatis fieri faceret juramenta, relicta totius suæ Terræ exercitus custodia cuidam Admirato suo, nomine* Frachardino; *hæc quidem in accessu nostro ad locum prædictum, invenimus vera esse.*

„ *Accedentes igitur ad locum prædictum die martis, ante festum Nativitatis Dominicæ, inprimis accessum habere nequivimus ad Saracenos eosdem, propter quemdam fluvium, inter utrumque exercitum defluentem, qui fluvius* Thaneos *dicitur, & in loco illo a magno flumine derivatur. Inter utrumque fluvium posuimus castra nostra, protendentia a majori flumine ad minorem, ubi aliquando conflictu habito cum Saracenis, multi ceciderunt ex ipsis, nostrorum gladiis interfecti: maxima insuper eorum multitudine submersa in aquis validis, & profundis; sane quia memoratus fluvius* Thaneos *non erat vadabilis propter profunditatem aquarum, & riparum altitudinem, cœpimus facere super eum calciatam, ut per eam pateret transitus exercitui Christiano, ad hoc multis diebus cum immensis laboribus, periculis, & sumptibus insistentes: Saraceni autem e contra totis resistentes conatibus, machinis nostris, quas erexeramus, ibidem machinas opposuerunt quamplures, quibus Castella nostra lignea, quæ super passum collocari feceramus eumdem, conquassata lapidibus, & confracta combusserunt totaliter igne græco: quo facto fere omnes spe, & expectatione frustrata per calciatam illam taliter transeundi: tamdem per quemdam Saracenum venientem ab Ægyptiorum exercitu, datum fuit nobis intelligi, locum esse vadabilem aliquantulum inferius, quo poterat exercitus Christianus fluvium transmeare.*

Inter duo flumina castrametatur.

Machinæ Christian. conquassatæ.

„ *Inde communicato consilio Baronum, & aliorum Majorum de exercitu, die Lunæ ante cineres fuit concorditer ordinatum, quod in crastino, die videlicet carnis privii, summo mane conveniremus ad locum prædictum, fluvium transituri: quadam parte exercitus ad castrorum custodiam, ordinata. Die itaque crastina, ordinatis aciebus, venientes ad locum, transivimus fluvium, non tamen sine gravi periculo: nam profundior, & periculosior erat locus, quam nobis fuerat intimatum, ita quod ibi opportuit natare equos nostros, & propter altas, & lutuosas ripas, periculosus erat exitus fluminis antedicti.*

Vadatur fluvius.

„ *Transacto itaque flumine, ventum est ad locum, ubi erant Saracenorum machinæ, juxta calciatam prædictam, & habito cum Saracenis aggressu, nostri, qui præcedebant, multos ex ipsis trucidarunt gladiis, non parcentes sexui, vel ætati: inter quos Capitaneum eorumdem, & quosdam alios Admiratos interfecerunt ibidem: deinde vero dispersis aciebus nostris, quidam nostrorum per castra hostium discurrentes, venerunt usque ad Villam, quæ* Massora *dicitur: quotquot hostium occurebant, gladiis occidentes. Sed tamdem Saraceni, cognito eorum inconsulto processu, resumptis viribus, irruentes in eos, & circumvallantes undique oppresserunt eosdem: unde facta est nostrorum strages non modica Baronum, & militum, tam Religiosorum, quam aliorum de qua non immerito doluimus quam plurimum, & dolemus: ibi etiam illum præcordialem, & præclarum Fratrem nostrum recolendæ memoriæ, & Atrebatensem Comitem, temporaliter amisimus, quem cum cordis amaritudine recolimus, & dolore, licet de ipso gaudendum sit potius, quam dolendum,* quo-

Aggreditur Saracenos felici eventu.

Dispertitur Exercitus.

A Saracenis opprimitur.

Moritur Comes Atrebatensis, & multi Barones.

,, *quoniam pro certo credimus, & speramus eam Corona martyrii ad cæle-*
,, *stem evolasse Patriam, & ibi eum sanctis Martyribus perenniter congau-*
,, *dere.*

,, *Itaque die illa, Saracenis super nos irruentibus undique, ac im-*
,, *brem emittentibus sagittarum, graves insultus sustinuimus eorumdem*
,, *usque circiter horam nonam, deficiente nobis omnino balistarum subsidio:*
,, *& tamdem, multis ibidem vulneratis ex nostris, & equis nostris pro*
,, *majori parte diversis sauciatis vulneribus, aut occisis, Domino auxilian-*
,, *te, campum retinuimus, nostrorum viribus recollectis, & ibi juxta Sa-*

Servato Campo Militari.

,, *racenorum machinas, quas acquisivimus, eadem die castra nostra posui-*
,, *mus, ubi cum paucis moram fecimus die illo, facto ibi prius ponte de lignis,*
,, *per quem possent illi ad nos, qui erant ultra fluvium, transmeare.*

,, *In crastino vero plures de nostris de mandato nostro fluvium*
,, *transeuntes castrametati sunt juxta nos: & tunc destructis Sarace-*
,, *cenorum machinis, licias fecimus ad pontes navales, per quos nostri de*
,, *uno exercitu ad alium transire libere poterant, & secure. Sequenti au-*
,, *tem die Veneris, filii perditionis, congregatis ex omni parte viribus suis,*
,, *Christianum exercitum omnino perdere intendentes, in fortitudine ma-*

Reassumunt Saraceni oppressiones.

,, *xima, & in multitudine infinita convenerunt ad licias nostras, ex omni*
,, *parte exercitus, tantos tamque terribiles facientes insultus, quantos*
,, *(sicut a pluribus dicebatur) in eis marinis partibus numquam viderant*
,, *facere Saracenos, quibus tamen (divina prævalente potentia) ordinata*
,, *ex omni parte exercitus nostrorum copia restitimus, & impetus repulimus*
,, *eorumdem, maxima eorum multitudine occumbente.*

,, *Postmodum autem, elapsis aliquot diebus, adventavit apud Masso-*
,, *ram Soldani filius, veniens de partibus Orientis: in cujus adventu tym-*

Advenit in Castra Saracenorũ Soldani filius.

,, *panizantes, & lætantes Ægyptii receperunt eum ad dominium: Et ex*
,, *hoc argumentata est eorum non modica fortitudo: unde apud nos postmo-*
,, *dum, nescimus quo Dei judicio, omnia nostris desideriis in contrarium*
,, *successerunt, inolente diversarum ægritudinum peste, & mortalitatis*
,, *etiam generalis, tam in hominibus, quam in equis: ita quod vix erant in*

Inolescit mortalitas & pestis.

,, *exercitu aliqui, qui mortuos suos non plangerent, aut ægrotantes ad*
,, *mortem: unde pro magna parte diminutus erat exercitus Christianus, &*
,, *consumptus.*

,, *Tantus erat defectus victualium, quod plures inedia deficiebant, &*
,, *fame: non enim Vassella Navalia de Damiata ad Exercitum transire po-*

Deficiũt victualia, & annonæ.

,, *terant, impedientibus Saracenorum Galeis, & Vasis pyraticis, quæ per*
,, *terram in flumine collocaverant ante dicto: sieque compluribus Vasis nostris*
,, *prius captis ab eis in flumine, tamdem duas successive caravanas victua-*
,, *lia, & alia multa bona ad exercitum deferentes, cæsa Marinarorum,*
,, *& aliorum multitudine, ceperunt, in totius Exercitus detrimentum:*
,, *unde deficiente omnino victualium, & annonæ equorum suffragio, cœpe-*

Intercipiuntur subsidia.

,, *runt in exercitu deficere fere omnes, in desolationem, & terrorem non*
,, *modicum incidentes.*

,, *His igitur arctatos incommodis, tam propter ciborum carentiam,*

Regressus per Damiat.

,, *& equorum annonæ, quam propter casus superius adnotatos, inevitabilis*
,, *necessitas nos induxit a loco prædicto recedere, & ad partes Damiatæ*
,, *redire, si Dominus providisset: Sed cum viæ hominis non sint in eo, sed*
,, *potius in illo, qui quorumcumque gressus dirigit, & disponit juxta sua*
,, *placita voluntatis, dum essemus in itinere revertendi, V. scilicet die men-*
,, *sis Aprilis, & Saracenis totis suis viribus congregatis in unum, cum mul-*
titu-

,, *titudine infinita aggressi sunt exercitum Christianum: & sicut accidit*
,, *permissione Divina, peccatis nostris exigentibus, in manibus inimicorum*
,, *incidimus, nobis & carissimis Fratribus nostris Pictaviensis, & Ande-*
,, *gavensis Comitibus, & ceteris, qui nobiscum revertebantur per terram,*
,, *nemine penitus evadente, captis, & carceribus mancipatis, non sine ma-* Rex cum suis fit captivus.
,, *xima strage nostrorum, & effusione non modica sanguinis Christiani: ma-*
,, *jori parte illorum, qui revertebantur per fluvium, similiter capta, aut*
,, *gladio interfecta, vasellis navalibus ut plurimum incendio dissipatis, in*
,, *quibus incendiaria flamma combussit ægrotantium multitudinem dolo-*
,, *rosam.*

,, *Sane post captionem nostram per dies aliquot jam dictus Soldanus*
,, *requiri nos fecit de treguis faciendis, petens instanter, non sine minis, &* Soldanus petit treuguas.
,, *auctoritate verborum, quod sublato mox dispendio, faceremus sibi resti-*
,, *tui Damiatam, cum omnibus rebus ibidem inventis, & resarciremus*
,, *omnia damna, & expensas, quas fecerat usque ad tempus illud a die, qua*
,, *receperant Damiatam Christiani: tamdem vero post multos tractatus tre-*
,, *guas inivimus usque ad decennium sub hac forma, videlicet.*

,, *Quod idem Soldanus nos, & omnes, qui capti fuerant a Saracenis*
,, *postquam venimus in Ægyptum, Christianos captivos, nec non & omnes*
,, *alios de quibuscumque partibus oriundos, qui capti fuerant a tempore,* Articuli treugarum expenduntur.
,, *quo Soldanus* Kiemel, *avus ejusdem Soldani* Caym *cum Imperatore treu-*
,, *gas iniret, de carcere liberaret, & liberos abire permitteret ubi vellent,*
,, *& quod terras, quas Christiani in Regno Hierosolymitano tenebant in*
,, *adventu nostro, cum omnibus pertinentiis earum in pace tenerent.*

,, *Nos autem tenebamur ei reddere Damiatam, & octingentos millia*
,, *Bizantiorum Saracenorum pro liberatione captivorum, & damnis, &*
,, *expensis prædictis, de quibus jam solvimus quadringentos: & liberare*
,, *omnes Saracenos captos in Ægypto a Christianis, postquam illuc veni-*
,, *mus: nec non & eos, qui capti fuerant in Regno Hierosolymitano a tem-*
,, *pore treugarum olim factarum inter Imperatorem, & Soldanum prædi-*
,, *ctum; Adjectum, quod omnia bona nostra mobilia, & omnium aliorum*
,, *apud Damiatam remanentia post recessum nostrum, salva forent, & sub*
,, *custodia, & defensione ejusdem Soldani, portanda ad Terram Christiano-*
,, *rum, quandocumque opportunitas haberetur: Omnes etiam Christiani*
,, *infirmi, & alii, qui pro vendendis rebus suis, quas ibi habebant, in Da-*
,, *miata moram traherent, tuti similiter essent, recessuri per terram, vel*
,, *per mare, quando vellent sine impedimento, vel contradictione quacum-*
,, *que: & omnibus aliis, qui per terram vellent recedere, tenebatur idem*
,, *Soldanus usque ad terram Christianorum securum præstare conductum.*

,, *Unde cum hujusmodi treugæ inter nos, & Soldanum prædictum,*
,, *præstitis juramentis hinc inde, firmatæ fuissent, & jam idem Soldanus*
,, *esset cum suo exercitu in itinere veniendi adversus prope Damiatam pro*
,, *complendis omnibus supradictis, accidit (Divino judicio) quod quidam* Conclusis treugis Soldanus trucidatur a suis.
,, *milites Saraceni, non sine conniventia vel majoris partis exercitus,*
,, *irruentes in Soldanum prædictum, surgentem in mane de mensa, post*
,, *prandium, ipsum immaniter vulnerarunt, & de suo tentorio exeuntem,*
,, *ut posset fugæ beneficio liberari (videntibus fere omnibus Admiratis, &*
,, *aliorum Saracenorum multitudine) frustatim gladiis trucidarunt.*

,, *Quo perpetrato, statim multi Saraceni armati, in illo furoris calo-*
,, *re, venerunt ad nostrum tentorium, ac si vellent, ut timebatur a multis,*
,, *in nos, & alios Christianos desævire: sed divina clementia eorum furiem*

 miti-

„ *mitigante, super firmandis treugis præhabitis cum Soldano, & Civitatis Damiatæ liberatione festina, nos requisierunt instanter: cum quibus, præmissis tamen ab eis verborum, & comminationum tonitruis, tandem, sicut Domino placuit, qui tamquam Pater misericordiarum, & pius in tribulationibus consolator, gemitus compeditorum exaudit, firmavimus cum juramentis treugas, quas feceramus antea cum Soldano, & ab omnibus, & singulis eorum recepimus juramenta, juxta legem eorumdem, super treugis nostris observandis, determinatis certis temporibus, infra quæ captivi liberarentur hinc inde, & Damiatæ Civitas redderetur: in cujus redditione, & tunc cum Admiratis eisdem, & antea cum Soldano ea de causa non sine difficultate convenimus, quia spes nulla erat de retinenda Civitate jam dicta, sicut certissime per illos intelleximus, qui ad nos de Damiata venerant, veritatem nullatenus ignorantes; propter quod de consilio Baronum Franciæ, & quamplurium aliorum potius elegimus Christianitati fore consultius nos, & captivos alios pro treugis hujusmodi liberari, quam Civitatem taliter amittere cum residuo populi Christiani existentis in illa, & nos, & alios sub tantis periculis in carcere remanere.*

Tamdem confirmantur treugæ.

„ *Die ergo statuta receperunt Admirati Civitatem eamdem: qua recepta liberaverunt nos & fratres nostros, nec non Comites Britanniæ, & Flandriæ, & Suession, & multos alios Barones milites de regno Franciæ, Hierosolymorum, & Cypri: & tunc spem firmum habuimus, ex quo nos liberaverunt, & alios supradictos, quod de reddendis, & liberandis omnibus aliis Christianis, juramenta sua firmiter observarent, secundum continentiam treugarum.*

Restituitur Damiata, & liberatur Rex cū suis.

„ *His itaque peractis, a partibus Ægypti recessimus, certos nuncios dimittentes ibidem ad recipiendos captivos a Saracenis, & ad custodiam rerum, quas ibi dimisimus, eo quod non habebamus navigia, quæ sufficerent ad portandum.*

„ *Postmodum autem venientes in actu de rehabendis captivis, quod multum insidet cordi nostro sollicite cogitantes, remisimus alios solemnes nuncios, & navigia in Ægyptum ad reducendos captivos, & res alias, quas dimiseramus ibidem, scilicet machinas nostras, arma, tentoria, quamdam quantitatem equorum, & alia multa bona; sed Admirati prædicti nuncios nostros cum instantia postulantes reddi sibi captivos, juxta formam treugarum, & alia supradicta detinuerunt diutius in Babilonia sub spe reddendi omnia, quæ petebant: tamdem vero post expectationem diuturnam de captivis omnibus, quos reddere tenebantur, qui sunt, ut firmiter dicitur, numero plus quam duodecim millia, inter antiquos, & novos, non liberaverunt nunciis nostris nisi tantummodo quadringentos, de quibus pars quædam exivit de carcere pecunia mediante: de ceteris autem rebus nihil omnino reddere voluerunt.*

A Saracenis non servatur pactum.

„ *Imo, quod est detestabilius, post treugas initas, & juratas, sicut intelleximus per nuncios nostros, & per Capitaneos quosdam fide dignos, de illis partibus redeuntes, electos juvenes de Christianis captivis ducendo ad victimam tamquam oves, quantum in eis erat, compellebant apostatare a fide Catholica, appositis gladiis super eorum cervicibus, & clamare legem scelestissimam Mahometi: quorum multi imbecilles, & fragiles exorbitaverunt a fide, legem illam detestabilem profitendo: ceteri vero tamquam Athletæ fortissimi in fide radicati, & in firmo proposito constantissimi persistentes, minis, vel flagellis hostium superari nullatenus potuerunt:*

Juvenes fortiores, & aspectu commendabiles arte & vi ad apostasiam compelluntur.

„ *runt: sed certantes legitime, coronas martyrii receperunt sanguine rubricatas: quorum sanguis, ut pro certo sumus, clamabit ad Dominum pro populo Christiano, & advocati nostri erunt coram summo Judice in cælesti curia, in causa quam agimus contra fidei inimicos, utiliores nobis in illa patria, quam si nobiscum conversarentur in terris: multos etiam Christianos, qui apud Damiatam remanserunt, ægrotantes, gladiis trucidarunt: nec de liberandis captivis Christianis, ac de rerum restitutione nostrarum aliquam certitudinem habemus, quamvis plene servaverimus conditiones, & pacta, quæ cum eis habuerimus, & parati fuerimus observare.* Non consentientes trucidantur.

„ *Ad hoc cum post treugas initas, & liberationem nostram, firmam haberemus fiduciam, quod liberatis captivis, terra transmarina, quam Christiani tenebant, in statu pacifico permaneret usque ad tempus in treugis definitum: voluntatem, & propositum habuimus ad partes Regni Franciæ revertendi, & jam disponi feceramus de navigio, & aliis, quæ ad nostrum passagium necessaria videbantur: sed aperte videntes per ea, quæ superius sunt expressa, quod Admirati prædicti aperte contra treugas veniebant, & contra propria juramenta, nobis, & Christianitati illudere non verentes, requisivimus consilia Baronum Franciæ, Prælatorum, Domorum Templi, Hospitaliam sancti Joannis, & sanctæ Mariæ Teatonicorum, Baronum Regni Hierosolymitani, & communitatum quid esset nobis incuntibus hujusmodi faciendum: quorum major pars concorditer asserebat, quod si nos recedere contingeret his diebus, prædictam terram dimitteremus omnino in admissionis articulo constitutam, & noster recessus non esset aliud, nisi eam totaliter exponere Saracenis: maxime cum in statu tam debili, & tam miserabili his diebus esset (proh dolor) constituta: captivi etiam Christiani, qui ab infidelibus detinentur, post recessum nostrum poterant pro perditis reputari, omni spe de liberatione eorum sublata; si autem contingeret nos morari, sperabatur, quod ex mora nostra posset aliquod bonum evenire, ex quo etiam liberatio captivorum, & castrorum, & villarum regni Hierosolymitani retentio, & quædam alia toti Christianitati utilia possent (auctore Deo) provenire; maxime cum inter Soldanum Halapiæ, & Babiloniæ gravis discordia sit orta, qui Soldanus, congregatis suis exercitibus, jam cœpit Damascum, & quædam castra sub dominio Babiloniæ constituta, processurus ut a multis asseritur, in Ægyptum ad vindicandam mortem interfecti Soldani, & ad terram illam, quantum poterit occupandam.*

„ *His igitur consideratis attente, prædictæ Terræ Sanctæ compatientes miseriis & pressuris, qui ad ejus subsidium veneramus, & captivorum nostrorum captivitatibus, & doloribus condolentes, licet nobis dissuaderetur a multis morari in partibus transmarinis, maluimus tamen adhuc differre passagium, & morari per tempus aliquod in regno Syriæ, quam negotium Christi relinquere totaliter desperatum, & captivos nostros in tantis periculis constitutos: carissimos autem fratres nostros Pictaviensem, & Andegavensem Comitem ad carissimæ Dominæ ac Matris nostræ, necnon & totius Regni consolationem in Franciam duximus remittendos.* Zelus Reg. cum detin. in Syria.

„ *Cum igitur omnes, qui in nomine Christiano censentur, zelum habere debeant ad negotium memoratum: & vos præcipue Clerici, qui de illorum sanguine descenditis, quos Dominus ad Terram Sanctam acquirendam, tamquam populum peculiarem elegit, quam acquisitionis titulo propriam reputare debetis, universitatem vestram ad illius servitium* invi-

„ *invitamus, qui nobis in Cruce servivit, & pro redemptione vestra sanguinem proprium effundendo extitit, ita quod corda vestra nova in Christi Jesu amorem accendat. Gens enim illa sceleratissima, in contumeliam Creatoris, præter blasphemias, quas dicebant in conspectu populi Christiani, Crucem flagellis cædebant, spuebant in eam, & deinde viliter pedibus conculcabant in opprobrium Fidei Christianæ. Eja ergo milites Christi fortitudinis gladio accingimini, & estote viri potentes ad vindicandas injurias, & opprobria supradicta: actus vestros ad antecessorum vestrorum exempla reducite, qui specialiter inter ceteras nationes fuerunt in Fidei exaltatione devoti, & in sinceritatis affectu dominis suis temporalibus obsequentes, totum orbem gestis insignibus impleverunt. Præcessimus nos in obsequium Dei, venite & vos, assequimini nos pro Deo, tamdem nobiscum, licet tardius deveneritis, recepturi (Domino largiente) mercedem, quam Evangelicus Paterfamilias primis donavit vineæ suæ operariis, & extremis. Insuper, præter Indulgentiam generalem Crucesignatis indultam, venientes, vel competens transmittentes in nostros subsidium, vel potius Terræ Sanctæ, dum ibi præsentes fuerimus, apud Deum, & homines multum sibi favoris, & honoris acquirent. Expedite autem negotium, ut illi, quibus virtus Altissimi inspirabit venire, vel mittere in subsidium memoratum, præparent se venturos, vel missuros in passagio instantis mensis Maii, vel Aprilis: ipsi autem, qui parati esse non poterunt ad transmittendum in illo passagio, saltem in secundo sequenti passagio sancti Joannis transfretari procurent in subsidium memoratum: acceleratione enim opus est, & mora dispendiosa videtur, juxta negotii qualitatem. Vos autem Prælati, & alii Christifideles, pro nobis, & memorato negotio Terræ sanctæ specialiter orationum instantia interpellare velitis Altissimum: ac in locis vobis subjectis faciatis specialiter exorari, ut quod nostra peccata præpediunt, divinæ suæ propitiationis, annuente clementia, vestrarum, aliorumque orationum suffragiis accelerare valeat. Actum Acon. anno Domini* MCCL. *mense Augusto*.

Ejus exhortatio pro subsidio.

Matth. c. 20. n. 8.

„ VI. Rebus ita succedentibus in transmarinis, cujus christifidelis præcordia spiculo pietatis, & amoris divini, nec non compassionis & misericordiæ transfixa non erant? Non tantum Reginæ Matris spiritus inter angustias positus extrema patiebatur deliquia pro filio, sed etiam cum aula, & Regno universus orbis christianus in lacrymas & suspiria resolutus exclamabat ad Deum altissimum, & in cinere & cilicio humiliatus suam misericordiam implorabat; At interim Summus Pontifex, tot pericula Regis perpendens, remque christianam in supremo fere discrimine illis in partibus attente & pastorali sollicitudine prospiciens, universis christifidelibus, pro Terræ Sanctæ hujusmodi necessitudinibus emendandis, vel saltem temperandis, ut valida subsidia comparari possent, apostolicum diploma expedivit *Lucida Lugdunensium &c.* Idibus Februarii: ad idemque negotium, aliud Fratribus Ordinis Prædicatorum *Misericors, & miserator &c.* Idibus Junii. Sed hæc præter, concessa Fratribus assistentia in Ecclesiis secularium. *Ut absque conscientiæ &c.* IV. nonas Decembris; contra quemdam Fratrem ex parte Imperatoris litteras scripsit: *Cum sicut te &c.* IV. Idus Februarii; & fratri Joanni de *Disth* executorialem, *Ex parte &c.* Idibus Januarii.

Indicul. ex Oder. fol. 671. & 674.

Ex vatic.

Moritur Fridericus.

„ VII. Sed tamdem divina bonitas Fridericum II. Imperatorem ut Ec-

„ Ecclesiæ spes pacis illucesceret, sustulit, mortuum Florentiolæ in Apulia, plurimo sanguine christiano tyrannice fuso, reum. Ejus cadaver translatum ad Montem Realem supra Panormum, in marmore clausum, a Manfredo suo filio naturali, tali inscriptione decoratum fuit:

Ejus cadav. in Monte Reali. Lofchi. fol. 51.

„ *Si probitas sensus, virtutis gratia, intellectus*
„ *Nobilitas oris possent resistere morti*
„ *Non foret extinctus Fridericus, qui manet intus.*

„ VIII. S. P. Francisci Cœnobium, ab Oppido Exea Equitum, Hispanis *Exea de los Cavalleros*, quantum est jactus lapidis, in Regno Aragoniæ sito, de quo Gonzaga agit, hoc anno fundatum fuisse, monumenta novissima ostendunt ex quadam scriptura authentica in Archivo illius Conventus custodita: quæ agens de præcedentia in publicis processionibus, locum in ordine designat iis *De Baldaneda*, qui sub insigniis B. V. M. procedunt, & inter hæc habet illud Cœnobium, in cujus Ecclesia imago præfatæ B. M. V. reposita fuerat, fundatum fuisse hoc anno MCCL. Instrumentum factum fuit per Julianum Lenzanum regium in Aragoniæ Regno Notarium: Et quidem Gonzaga, qui ejus fundationem rejicit in annum MCCCXI. ex notitiis sibi communicatis, aliud decernere minime potuit; Ceterum magnus ille Annalista Hieronymus *Zurita*, referens quamdam sententiam, a Rege Jacobo Conquisitore nuncupato, contra D. Artalem *de Luna* latam, ait, pronuntiatam fuisse in Monasterio Fratrum Minorum Exeæ die XII. Martii anno MCCLXXII. unde satis evidenter per aliquot annos ante prefatam sententiam concluditur, fundatum fuisse: ad petitionem autem vicinorum ibi extructum fuisse, eaque occasione pontem positum super *Arbam* fluvium; Hujus Cœnobii Ecclesia una contenta navi, adeo spatiosa est, ut pro Cathedrali inservire possit, pluribus sacellis ornata; Plures priscorum, & successorum virtute, & Sanctimonia vitæ ibidem floruerunt, quorum memoriam suis temporibus consignabimus, Deo favente.

Cœnobium Exeæ op. Gonz. in Prov. Arag. Conv. 14. Monum. MS. Provin. Arag. sup. cit. Testimon. ejus fund. an. 1250. Zurita to. 1. l. 3. c. 80. Arba. fluv. Eccl. Conv. describ. Plures ibi celebres.

„ IX. Interea Joannes Anglicus natione, Doctor, & professor Sacræ Theologiæ Parisiensis, pietate, & eruditione insignis, his temporibus florebat, Vir eruditione scholastica celebris, commentariorum super Magistrum sententiarum libros quatuor scripsit, spiritu intelligentiæ plenus; in Apocalipsim sancti Joannis, ingeniorum sublimiorum cotem, librum unum edidit: Religiosus vero, & Ecclesiastes, de perfectione evangelica librum unum: sacrorum sermonum, & diversorum alterum, cum manipulo florum quinto. Hi fuere, redditis Deo votis, labores, quibus ludere tempus peregrinationis humanæ supra terram conabatur.

Joan. Anglicus. Biblioth. Vir. ill. Ord. Minor. fol. 159. Ex Bajard. in Theatro.



AR-

ARGUMENTUM.

Mortuo Friderico Imperatore, regreditur in Italiam Innocentius Pontifex. Jubentur examinari miracula Ambrosii de Massa. Acta S. Claræ, & nativitas beati Francisci Fabrianensis commemorantur. Prædicatur Crux pro subsidio Imperii, & Terræ Sanctæ. Exoritur tumultus Academiæ Parisiensis contra Mendicantes. Creatur Archiepiscopus Moguntinus Gerardus Minorita. Extruuntur Minorum domicilia, sed Araceelitani largius referuntur res graviores.

Hebr.12. 8. Psal.77. 65. Sap.5. 18.

Crusius lib. 2. Annal. Suevic.par.3.c.6.

Male moritur Fridericus II.

I. SÆpius vel exscribere vel attingere opportuit in superioribus annis mala innumera, quæ Friderici Imperatoris in Pontificem & sequaces malevolentia universæ advexit Ecclesiæ; quæ dum magna longanimitate voluit sufferre Dominus, ita ut jam videretur Imperator *extra disciplinam factus*, tamdem *exurgens a somno, tamquam potens crapulatus a vino*, potenter *accepit armaturam zeli sui, & armavit creaturam ad ultionem inimicorum*. Ipso etenim filio usus est ad vindictam sumendam de patre, fecitque ut vir iniquus malam vitam malo terminaret exitu, quantumvis id alii negent, & Martinus Crusius, pro hæreticorum Germanorum more, exitialem hominem contra Pontificios sæpius commendet. Namque, ut frequentius meliores scribunt Auctores, dum convalesceret ex gravi morbo, ex filii Entii in Lombardia calamitate, rerumque suarum adversa vicissitudine contracto, Manfredus adolescens, filius ex concubina nobili susceptus, compresso jacentis in strato ore, pulvinaris ope, patrem suffocavit Idibus Decembris anni proxime elapsi, apud Ferensulam Apuliæ vicum (Ciaconio corrupte Ferentinum, aliis Florentiolum) ut affirmat ex Martino Polono Ptolomæus Lucensis, qui hoc in loco incipit a se, ut paulo post dicit, visa scribere; cui adhæret Marianus noster, illud adjungens, Fridericum male interpretatum malum sibi prænunciatum augurium, extremum scilicet malum sibi expectandum a Firenzola, quod ille dictum putavit de Civitate Florentiæ, Italis, *Firenza*, sibi satis invisa. Nescio itaque quod illius ævi Scriptoribus Rolando, Albertinoque Mussato Patavinis, a Blondo citatis, fuisse potuit fundamentum, ut Panormi, nisi fortassis ex sepulturæ loco, vel Jacobo Meyero, Matthæo Palmerio, & Æmilio, ut Tarenti dicant defunctum.

Ciacon. in Innocen.IV. Martin. Pol. in Chron. Ptolom. Lucen. hoc an. Marian. lib.2. c.20.

Blond. decad.2. lib.7. Meyer in Annal. Fland. an.1250. Palmer.ad eund. an. Æmil. in Ludov.IX.

Innoc. Pontifex regreditur in Italiam.

Blond. citat. Naucle. vol.2. gener.42.

II. Comperta morte Friderici, statuit Pontifex redire in Italiam. Quare hoc anno, feria quarta infra octavam Paschæ, Lugduno recedens, postquam ibi hæsit ultra sex annos & aliquot menses, Januensium classe in eorumdem urbem pervenit. Hic etiam corrigendus lapsus Flavii Blondi, & Joannis Naucleri, qui novem annis Lugduni stetisse Pontificem, nec inde discessisse, nisi audita Conradi Friderici filii morte, tertio ab hoc anno subsecuta, conscribunt. Præterquam etenim quod hæc nostra sententia constans sit optimorum Auctorum, id aperte constabit ex ipsius Pontificis litteris statim a me producendis, datis hoc anno in variis locis Italiæ. Scriptores Bononienses per Mediolanum (ubi tunc mortuum,„ Nicolaum, Ordinis Minorum, uti antiqua nostri Instituti „ habent chronica, & refert Coirus, illiusque exequiis in Ecclesia San„ cti Francisci interfuisse ipsum Innocentium Pontificem, scribit Paulus „ Pansa; sed & ipsum eumdem exequias celebrasse, ait Carolus Sigonius

Sigon.hist.Bonon. l.6. & de episc. Bonon.l.2.in fin.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

Pansa in vita Innoc.IV.

„ nius ubi apud Minores per aliquot dies commoratus est) Mantuam, Ferrariam octavo Idus Octobris in suam venisse Civitatem conspirant, in qua ædes duas recens constructas, unam fratrum Prædicatorum, alteram Minorum consecravit, atque illam divo Dominico, hanc divo Francisco dicavit. Itaque ab illo tempore Civitas hos Divos tutores sibi apud Deum constituit. Utriusque etiam Ordinis Fratres tantæ abhinc esse apud Cives auctoritatis cœpere, ut passim ad arcana Civitatis consilia traherentur, & custodes tabularum, ac gravium fere actionum omnium testes adhiberentur. Deinde cum Perusia ad Bononiense Consilium & Prætorem scripsisset, ne cogerent Fratres pœnitentiæ militare; latum, ut dicti Fratres vacationem haberent exercituum atque excursionum, & ut Prætor eorum nomina omnia a suo Ministro tradita, inque tabulas relata haberet.

Sigon. hist. Bono. lib. 6. & de epist. Bonon. l. 2. in fine. Leand. Albert. dec. 2. lib. 1. Ghirard. l. 6. an. 1251. Corius 2. p. hist. Mediol. fol. 253. Bononien. erga Prædic. & Minores benevolentia.

Ann. 1236. n. 6. & seqq.

III. Florebat multis hoc tempore miraculis beatus Ambrosius de Massa (de quo largius egimus in secundo volumine) atque Urbevetanos Cives, apud quos requiescebat, ad majorem sui venerationem excitabat. Illi porro missis pro ejus canonizatione assequenda providis & prudentibus viris Joanne Philippi, & Ildibrandino Kamerii oratoribus ad Pontificem, hoc anno sequens accepere responsum de formando iterum miraculorum processu, ob comissos aliquos solemnitatis defectus in primo confecto sub Pontifice Gregorio, veluti retulerunt Richardus Hannibaldensis de Malviria, & Joannes Cajetanus Ursinus Cardinales Romani, quibus processus commissus fuit revidendus. Novam etiam dedit sub finem elapsi anni commissionem ad Episcopos Urbevetanum & Suanen. & Priorem Sancti Joannis Urbevetanum, cujus hic damus exemplar, a quo plena totius rei notitia poterit desumi.

Iterum examinatur B. Ambros. de Massa sanctitas.

Urbevetan. & Suanen. Episcopis, & Priori sancti Joannis Urbevetan.

IV. *Grata nobis admodum venit religiosa piæ petitionis instantia, per quam fidei dil. fil. Potestatis, Consilii & Communis Urbevetan. in Deum ac devotionis in eos, quos Dei amicos credunt, experimenta clarescunt: quia majorem cordi nostro exhilarationis materiam nihil affert, quam si ex certis percipimus argumentis fideles quoslibet, maxime spirituales Ecclesiæ filios, erga factorem suum Deum, & Catholicam matrem suam in veritate fidei ambulare. Tunc enim gressus eorum a Domino feliciter diriguntur, tunc per temporalium bonorum successum proficiunt ad æterna, ac pietatis studia prosequendo deducuntur in præsenti per gratiam, & perducuntur ad præmia gloriæ reposita in futuro. Sane cum olim bonæ memoriæ prædecessorem tuum Urbevetanum, ac vos Suanen. Episcope, ac fili Prior, de mandato fel. rec. Gregorii Papæ prædecessoris nostri super vita & miraculis venerandæ memoriæ fratris Ambrosii Ordinis Minorum, ad eorumdem Potestatis, Consilii, & Communis instantiam plurimi testes recepti fuissent; iidem Potestas, Consilium, & Commune, ad clarificandam dicti Fratris confirmatam sanctitatem in terris, qui creditur glorificatus in cœlis, pro desiderio aspirantes, depositiones prædictorum testium per dilectum filium Ugolinum Philippi, & Ildibrandinum Kamerii Cives, & * Ambaxatores eorum, viros utique providos & prudentes, ad Sedem Apostolicam transmiserunt, qui coram nobis & Fratribus nostris depositionem hujusmodi exhibentes, Nobis ex parte ipsorum Potestatis, Consilii & Communis, & prudenter, sicut decuit, & instanter, sicut oportuit, supplicarunt, ut depositionibus* eisdem

Regest. Vat. epist. 194.

Alias examinata sancti Viri merita.

* *id est*, nuncios.

Noviter agitur de eisdem approbandis.

eisdem inspectis, ad connumerandum sanctorum catalogo prædictum probatæ virtutis virum procedere curaremus. Meritorio enim jam dicti Potestas, Consilium & Commune flagrant affectu, ut qui felicitatis potitur præmiis in Ecclesia triumphanti, in militanti quoque honore congruo celebris habeatur: & qui gloriosus Dei Confessor coram hominibus claruit, plus innotescat intercessor pro hominibus coram Deo. Nos itaque laudabile votum prædictorum Potestatis, Consilii & Communis, & indefessam in prosecutione ipsius eorumdem Ambaxatorum instantiam favore benevolo prosequi cupientes, depositionibus prædictis per dilectos fil. N. R. sancti Angeli, & I. sancti Nicolai in Carcere Tull. Diac. Card. nobis fideliter patefactis, comperimus, prædictum prædecessorem, & vos Suanen. Episcope ac fili Prior, in examinatione ac interrogatione prædictorum testium, interrogationis formam sibi a memorato prædecessore nostro traditam per omnia, & in omnibus non servasse.

Commissi aliqui defectus in priori processu.

Quantalibet nempe ipsorum testium dicta privata credulitatis fide nitantur: tamen ob solemnitatis in quibusdam omissæ defectum, illam auctoritatem plenarie non præferunt publicæ notionis, quæ ad obstruendum iniquorum ora, a quibus etiam indubitata veritatis integritas invide laceratur, erat in assertione tanti negotii, flagitantis lucem perspicuam inviolabilis certitudinis, requirenda. Porro in re tam profundi judicii tanta expedit maturitatis cautela procedi, ut his qui pravitatis hæreticæ fermento corrupti, loqui audent mala de bonis, & in electis pingere maculam, qua Christi sponsæ species decoloretur in membris, nullus insultandi fidelibus aditus relinquatur,

Galat. 5. 9.

Jubet alium confici maturius.

& prolixiori sacræ rei desiderio in sæpedictis Potestate, Consilio, & Communi exercitata devotio fructuosius percipiat, quod diutius concupivit, ne pretiosi muneris gratia ulla sui facilitate vilescat. Ideo visum est nobis, de prædictorum Fratrum consilio, super manifestatione virtutum, quibus prædicti Viri vita refulsit, ac miraculorum magnalibus, quibus dicitur coruscasse, pleniorem esse adhuc indagationem adhibendam. Oportet equidem, ut Ecclesiæ judicium, quod super his proferri contigerit, nulla contra latratus infidelium ambiguitate vacillet, sed confiteri cogatur mirabilium Dei irrefragabilem veritatem, ex locupletissimis probationibus, contradictio æmulorum: qui reprobi circa fidem, & tenebris propriæ cæcitatis inclusi, minus cautam providentiam simpliciter ambulantium, in cæcam naufragii sui charybdin involuere moliuntur; Mandamus quatenus de memorati religiosi Viri tam vita, quam miraculis, non solum de quibus inquisitum est, verum etiam de quibus postmodum emergentibus videritis inquirendum, plenius inquirentes, super his testes fide dignos, quos undecumque produci contigerit, coram vobis legitime recipere studeatis: & de singulis circumstantiis, juxta prædictam interrogationis formam, quam vobis sub bulla nostra transmittimus, examinare prudenter, ac ipsorum dicta fideliter in scriptis redacta, & sub propriis inclusa sigillis, in diversis locis caute servanda, deponere procuretis, donec prædictis supplicationibus, vel motu nostro ea duxerimus requirenda; & tunc his inspectis secundum Deum, juxta intentionis prædictorum Potestatis, Consilii, & Communis propositum, prout motum nostrum res clarius nota formaverit, in negotio procedemus. Quod si non omnes &c. Datum Lugduni IV. Nonas Decembris, anno VIII.

V. Subjunxit his litteris formam interrogatorii servandam in novo processu efformando, similem ei, quam alias dedimus, easdemque litteras ad Episcopos scriptas, verbis convenienter mutatis, dedit ad Potestatem, Consilium & Communitatem Urbevetanam, adjungens post illa ver-

An. 1236. n. 7.

verba *in negotio procedemus*, quæ sequuntur. *Denique universitatem vestram rogandam duximus, & monendam, mandantes quatenas in bono proposito persistentes, sicut viri spiritu constantiæ vegetati, erga Deum & Sedem Apostolicam matrem vestram, semper studeatis, juxta traditum vobis a progenitoribus amplectendæ imitationis exemplar, manifestare sinceræ devotionis operibus fidem vestram. Proponimus, favente Domino, cum se temporis opportunitas dederit, in præmissis & aliis honorum titulis, & honorum extollere incrementis. Datum ut supra.*

VI. Distulimus in hunc locum plures sanctæ Claræ recensere virtutes & prodigia: neque enim cæsim & per annos licuit, ubi nullæ fuere annorum observationes. Hic sub obitum, & ad mortem jam languentis facta opportunius damus ex docto, & fido illo scriptore, quem diximus jussu Alexandri IV. (sub quo illa decessit, & a quo in Sanctarum numerum est relata) diligenter acta collegisse. Inter ceteras virtutes mire paupertatem coluit, primum in suæ conversionis initio, paternam hæreditatem, quæ ad eam pervenerat, distrahi fecit: sibique de pretio nihil reservans, totum pauperibus erogavit. Hinc seculo foris relicto, mente intus ditata, post Christum sine sacculo exonerata percurrit. Tantum denique cum sancta paupertate fœdus iniit, amoremque contraxit, ut nihil præter Dominum Jesum vellet habere, nihil filias suas possidere permitteret, nil præter necessarium victum & vestitum a Sororibus recipi, vel in posterum reservari. Nequaquam cœlestis desiderii pretiosissimam margaritam, quam, venditis omnibus, comparárat, arbitrabat ur eum temporalium mordaci sollicitudine possidendam. Inculcat suis frequenti sermone Sororibus, tunc acceptabile Deo illud fore Collegium, cum paupertate fuerit opulentum: & tunc perpetuo stabile permansurum, si altissimæ paupertatis fuerit semper turre munitum. Hortatur eas, in paupertatis nidulo Christo pauperi conformari; quem paupercula mater in arcto præsepio parvulum reclinavit. Hoc enim peculiari recordatorio, quasi monili aureo, suum fibulabat pectus: ne terrenorum pulvis ad interiora transiret. Volens denique Religionem suam intitulari titulo paupertatis, a bonæ memoriæ Innocentio III. paupertatis privilegium postulavit. Qui Vir magnificus, tanto Virginis fervore congratulans, singulare dicit esse propositum: quod numquam tale privilegium a Sede Apostolica fuerit postulatum: & ut insolitæ petitioni favor insolitus arrideret, Pontifex ipse cum hilaritate magna petiti privilegii primam novellam sua manu conscripsit.

Tom. I. an. 1212. num. 11. Acta S. Claræ c. 9. Marc. 1. p. lib. 8. c. 8. & seqq.

S. Clara impense paupertatem colit.

Matth. 13. 46.

Luc. 2. 7.

Obtinet a Pontif. paupertatis privilegium.

VII. Felicis recordationis Pontificem Gregorium IX. semel præmonuimus, oblata tunc occasione, Virgini amplas obtulisse possessiones, sed ab eadem constanter refutatas, potiorem reputante thesaurum evangelicam paupertatem. Eleemosynarum fragmina, panumque minutias, quas eleemosynarii deportabant, valde hilariter suscipiebat: & quasi mœsta de panibus integris, exultabat potius in fragmentis. Quid multa? satagebat pauperi crucifixo paupertate perfectissima conformari: ut nulla res peritura amantem ab amato secluderet, aut cursum ejus cum Domino impediret.

Tom. 2. an. 1228. n. 1. & Tom. 3. an. 1241. n. 19.

VIII. Affectum hunc Christianæ inopiæ uno, atque altero ingenti miraculo Deus comprobavit. Unicus erat in Monasterio panis cum jam instarent & fames, & hora edendi. Vocata itaque sorore Cæcilia de Spello dispensatrice, quam ita nuncupat processus canonizationis, jubet Sancta panem dividere, partemque Fratribus mittere, partem intus pro So-

Crescit mirifice panis.

Sororibus retinere. De quo retento dimidio, jubet quinquaginta fieri, juxta Dominarum numerum incisuras, & eis in mensa panpertatis apponere. Cui cum devota filia responderet, necessaria hic fore antiqna Christi miracula, ut tam modicum panis quinquaginta reciperet sectiones: respondit mater, & dixit: *Fac filia secure quod dico*. Properat filia matris implere mandata, properat mater ad Christum suum, pia cum filiabus destinare suspiria. Crescit interea, divino munere, inter frangentis manus parva illa materia: & cuilibet de Conventu sua extitit portio copiosa.

Matth. 14. 20. & c. 15. Joan. 6. 11.

Oleum divinitus subministratur.

IX. Die quadam Christi ancillis sic ex toto defecerat oleum, ut nullum adesset, saltem pro debilibus, condimentum. Accipit domina Clara vasculum nnum, & humilitatis magistra suis manibus lavat: ponit vas vacuum seorsum, unde Frater eleemosynarius illud accipiat; & vocatus est ipse Frater, ut pro acquirendo oleo vadat. Accelerat devotus Frater, ut succurrat inopiæ tantæ, & ad sumendum vasculum currit. *Non enim volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei*. Etenim solo influente Deo, vas illud plenum oleo reperitnr, præveniente sanctæ Claræ oratione Fratris obsequium, in solamen pauperum filiarum. At vero Frater prædictus, quasi frustra vocatus fuisset, submurmurans dixit: *Derisorie me istæ feminæ vocaverunt, cum, ecce, vas plenum existat*.

Rom. 9. 16.

Carnem austere affligit.

X. De miranda carnis maceratione silere magis quam loqui forsitan expediret, cum talia fecerit, in quibus audientium stupor cum veritate rerum contendit. Non illud magnum, qnod simpla tunicula, & vili mantello de rudi panno tegebat potius, quam fovebat corpusculum: nec id mirandum, quod calceamenti usum penitus ignoravit; non magnum erat omni tempore continuare jejunia, nec uti lectulo sine pluma: in his enim dum reliquas in suo claustro habuit similes, laudes fortasse non meruit singulares. Sed quæ conventio carnis virgineæ ad vestem porcinam? Procuraverat enim Virgo sanctissima vestem de corio porci, quam versa ad carnem hispida tonsura pilorum secreto sub tunica deferebat. Utebatur nonnumquam duro cilicio de pilis equorum nodose conserto, quod hinc inde chordulis rudibus stringebat ad corpus. Hanc vestem uni de filiabus, Agneti scilicet, filiæ Domini Opportuli Bernardi, ut nos alias enarravimus, dum petenti accommodasset, illaque se ea vestiisset: tantæ protinus asperitati succumbens, non tam hilariter petiit, quam celeriter post triduum resignavit. Nuda humus, & interdum sarmenta vinearum erant pro lectulo; lignumque durum præstabat sub capite officium pulvinaris. Processu vero temporis, scorteum debilitato corpori stravit, & capiti modicam paleam clementer indulsit. Postquam autem corpus tam severe tractatum, longa cœpit occupare infirmitas, jubente beato Francisco, sacco pleno paleis usa est.

Asperis utitur ciliciis.

An. 12. num. 35. Tom. 1.

Durus ei lectus.

Jejunia dura & crebra.

XI. Porro in jejuniis tantus erat rigor abstinentiæ suæ, ut de viatico tenui, quod sumebat, vix corporaliter viveret, nisi eam virtus alia sustentaret. Sanitatis namque tempore, majorem Quadragesimam, & Quadragesimam sancti Martini, quotidie in pane & aqua jejunans, solis diebus Dominicis vinum, si habebat, gustabat. Et ut mireris, Lector, quod imitari non potes, tribus diebus in hebdomada, secunda videlicet, quarta, & sexta feria, nihil in illis Quadragesimis sumebat in cibum. Sic alternatim dies penuriosæ refectionis, & dies acerbæ mortificationis sibi invicem succedebant, ut vigilia perfectæ inediæ, quasi in festum solveretur panis & aquæ. Non mirum, si tanta rigiditas multo tempore obser-

servata, Claram infirmitatibus subdidit; si vires consumpsit, si vigorem corporis enervavit. Compatiebantur propterea sanctæ Matris devotissimæ Filiæ: ac mortes illas, quas quotidie voluntariæ sustinebat, lacrymis deplorabant. Prohibuere tamdem beatus Franciscus, & Episcopus Assisii sanctæ Claræ illud trium dierum exitiale jejunium, præcipientes, ut nullum transeat diem, quin saltim unciam, & dimidiam panis sumat in pastum. Cumque gravis afflictio corporum afflictionem ex more generet animorum, longe aliter effulgebat in Clara. Servabat enim in omni sua mortificatione vultus festivos & hilares: ut vel non sentire, vel deridere videretur angustias corporales; ex quo liquido datur intelligi, quod sancta lætitia, quæ interius abundabat, exterius redundabat: quoniam flagella corporis levigat amor cordis.

XII. Quæ vero sic in carne præmortua, erat a mundo penitus aliena; continuo sacris orationibus & divinis laudibus animum occupabat. Ferventissimsm interni desiderii aciem fixerat jam in lucem: & quæ globum transcenderat terrenorum voluminum, sinum mentis latius expandebat imbribus gratiarum. Longis post Completorium tractibus cum Sororibus orat: & lacrymarum profluvia, dum in ipsa prorumpunt, in ceteris excitantur. Postquam vero ceteræ fessa membra duris adibant refovere cubilibus, ipsa in oratione pervigil, & invicta manebat, ut tunc *venas divini susurri furtive susciperet*, quando sopor ceteras occupasset. Sæpissime ad orationem prostrata in faciem, terram perfundit lacrymis, osculisque demulcet, ut semper suum Jesum tenere videretur in manibus, in cujus pedes lacrymæ illæ fluant, & oscula imprimantur. Lacrymanti semel profunda nocte adstitit angelus tenebrarum in forma nigri pueruli, & ipsam monuit dicens: *Ne tantum plores, quoniam cæca fies*. Cui cum illico responderet: *Cæcus non erit, qui Deum videbit*, confusus ille discessit. Eadem nocte post Matutinum orante Clara, & irriguo solito balneata, monitor fraudulentus accessit: *Ne tantum*, inquit, *fleveris, ne tamdiu resolutum cerebrum per nares emunxeris, quoniam udbue tortum nasum habebis*. Qua celeriter respondente: *Torturam nullam patitur, qui Domino famulatur*: statim elapsus evanuit.

Ferventer orat.

Job 4. 12.

Dæmon conatur ab oratione, & lacrymis cohibere.

XIII. Quantam sui mutationem in fornace ferventis orationis accipiat, quantum sibi in illa fruitione bonitas divina indulcescat, solita indicia probant. Cum enim ab oratione sancta cum jucunditate redibat, calida verba, & quæ Sororum pectora succendebant, de igne altaris Domini reportabat. Mirabantur enim, quamdam dulcedinem ex ejus ore procedere, & clariorem solito faciem apparere. Paraverat certe *in dulcedine sua pauperi Deus*: & mentem, quam in oratione lux vera repleverat, exterius corporaliter exemplabat. Quodam namque die, dum intensius oraret, flammam divini amoris qui ardebat in corde, clarius Deus patefecit in corpore, ostendens sorori Benevenutæ Perusinæ (quæ ex primis fuit una discipulis, & rem ipsa in canonizationis processu deposuit) ingentem ignis globum, quæ luminosam & pulchram sanctam reddebat oratricem. Alias dum ante missam pro aspersione aquæ lustralis ille cantaretur versiculus: *Vidi aquam egredientem e latere templi*, in contemplationem rapta mysterii, toto illo die filias aqua perfundens benedicta, magno hortabatur affectu, ut sacratissimam illam aquam, quæ e latere Christi in cruce pendentis exivit, semper haberent in mente. Vis etiam interni hujus caloris quiescere non permittebat amantem, nec satis se fecisse putabat, nisi omnino se in holocaustum & ho-

Divino ardet calore in oratione.

Psal. 67. 11.

Apparebat calor in facie & sermone.

Globus igneus apparet super caput ejus.

Aqua lustrali filias integro aspergit die.

Affectat martyrium.

hostiam Deo offerret per martyrium. Dum itaque audiit quinque illos fidei athletas, sacras Minorum primitias, apud Marrochium pro Christo passos, omni conatu & arte studebat ad eumdem martyrii locum proficisci, ut suo sanguine plenam sui amoris faceret fidem. Neque intentatum reliquit iter, sed retraxit pius magister Franciscus, dicens domi etiam intra claustri angustias prolixum ei paratum esse martyrium, ejusque præsentiam & vitam longiorem necessariam esse discipulis educandis, & pio Instituto promovendo. Hac porro ratione in mundo labili sponso suo nobili, non labiliter juncta, continue deliciatur in superis: sic in rota versatili, virtute stabili fulta, & in vase fictili thesaurum gloriæ claudens, carne in imis, mente permanet in excelsis. Mos erat ei ad Matutinum prævenire juvenculas, quas per signa silenter excitans, provocabat ad laudes. Sæpe, ceteris dormientibus, lampades accendebat; sæpe campanam propriis manibus ipsa pulsabat. Nullus erat torpori, nullus in suo claustro desidiæ locus, ubi orandi, & Domino serviendi pigritiam aspera invectio stimulabat.

XIV. Libet hic orationum ejus recitare magnalia, sicut veritate fidelissima, sic & veneratione digna. Illa tempestate, quam sub Imperatore Friderico, in diversis mundi partibus sustinebat Ecclesia, vallis Spoletana de calice iræ frequentius imbiberat. Erant in ea pro Civitatum expugnatione, Imperiali jussu constitutæ acies militum, & Saracenorum sagittariorum examina velut apum. Cumque in Assisium peculiarem Domini Civitatem, hostilis semel furor irrueret, & jam ipsis portis exercitus appropinquaret: Saraceni, gens pessima, qui sanguinem sitiunt Christianum, & omne nefas impudentius audent, apud sanctum Damianum intra loci terminos, imo intra claustrum Virginum influxerunt: Liquescunt Dominarum corda timoribus, tremunt formidine verba, & ad matrem referunt fletus suos, quæ impavido corde se infirmam ad ostium duci jubet, & ante hostes poni, præcedente eam capsa argentea intra ebur inclusa, in qua Sancta Sanctorum devotissime servabantur, sacratissimum scilicet Corpus Christi. Cumque se totam in oratione coram Domino prostravisset, Christo suo cum lacrymis ait: *Placet mi Domine inermes ancillas tuas, quas tuis amoribus innutrivi, manibus ecce tradere Paganorum? Custodi precor Domine has famulas tuas, quas ipsa in præsenti articulo custodire non possum.* Mox de novæ gratiæ propitiatorio vox quasi puerili ad ejus aures insonuit: *Ego vos semper custodiam. Mi Domine*, ait, *& hanc, si placet, protege Civitatem, quia nos pro tuo amore sustentat.* Et Dominus ad eam, *Gravamina sustinebit, sed meo munimine defendetur.* Tunc Virgo lacrymosam erigens faciem, flentes confortat, dicens: *Fidejubeo vobis, filiolæ, quod nihil patiemini mali: tantum in Christo confidite.* Nec mora: statim canum illorum repressa pavescit audacia, & per muros quos ascenderant celeriter exeuntes, orantis virtute deturbati sunt. Confestim Clara illis, quæ vocem prædictam audierant, studiose interminatur dicens: *Cavete per omnem modum carissimæ filiæ, ne vocem illam dum corpus ago, cuiquam referatis.*

Jer. 25.15.

Irrumpentes Saracenos oratione abigit.

XV. Alio quoque tempore Vitalis de Aversa, vir gloriæ cupidus, & in præliis animosus Imperialem exercitum, cui Capitaneus præerat, admovit contra Assisium. Terram itaque nudavit arboribus, adjacentia cuncta vastavit, & sic in Civitatis obsidione resedit. Firmat verbis minacibus, se inde nullatenus recessurum, donec ipsam habuerit Civitatem. Jamque ad id deventum erat, ut de Civitatis periculo in proximo timeretur.

Liberat suis precibus Assisium.

retur. Quod cum audisset Clara famula Christi, vehementer ingemuit, & Sororibus ad se vocatis, ait. *Ab ista Civitate, carissimæ filiæ, multa quotidie bona suscipimus: impium valde est, si non in tempore opportuno ei, prout possumus, succurramus.* Jubet adferri cineres, jubet capita nudare Sorores. Ac primo suum exopertum caput cinere multo conspersit: deinde super illarum capita cinerem ponit. *Pergite*, inquit, *ad Dominum vestrum, & liberationem Civitatis totis affectibus postulate.* Quid singula narrem? quid Virginum lacrymas? quid preces repetam violentas? Fecit misericors Deus sequenti nocte *cum tentatione proventum*: ut toto dissoluto exercitu, & superbus homo contra vota discederet, & terram illam ulterius non vexaret: nam & ipse dux belli paulo post gladio interemptus est. 1. Cor. 10. 13.

XVI. Mirum non est, si contra malitiam hominum Claræ oratio valeat, quæ etiam dæmones incendebat. Mulier enim quædam Pisanæ diœcesis devota semel venit ad locum, ut Deo, & sanctæ Claræ gratias ageret, pro eo quod meritis ejus a quinque dæmoniis liberata fuisset. Fatebantur autem in sui expulsione dæmonia, quod seipsa orationes sanctæ Claræ incenderent, & ex possesso vasculo deturbarent. Non sine causa dominus Papa Gregorius in hujus Sanctæ oratione fidem habebat mirabilem, cujus virtutem senserat efficacem. Sepe quidem nova, ut assolet, emergente difficultate, & cum esset Ostiensis Episcopus, & postquam ad culmen Apostolicum esset evectus, supplex eidem Virgini per epistolsm factus, poscit suffragium, sentit auxilium. Res certe sicut humilitate conspicua, sic toto studio imitanda: quando Christi Vicarius a Christi ancilla opem efflagitat, & suis se virtutibus recommendat. Sciebat sane quid posset amor, & quam liber aditus puris Virginibus pateat ad consistorium majestatis. Si enim Rex cœlorum seipsum ferventer amantibus tribuit, quid est quod devote orantibus, si expedit, non conceditur? Superius dedi unam hujus Pontificis litteram ad sacram Virginem scriptam, dum Cardinalis esset, & Episcopus Ostiensis: hic subjungo aliam postea repertam in antiqua membrana, & exscriptam a Marino Ebulensi in suo formulario lib. 1. in quibus ait devotus Pontifex, Claram, & discipulas, in tantis tribulationibus & angustiis, per sævientem Fridericum constituti, unicam esse consolationem; & commemorat specialiter a se edoctas, videlicet per regulam a se traditam, & peculiares exhibitas instructiones, uti aliaa recensuimus.

Dæmones precibus abacret. — Gregor. IX. sæpe ejus preces exigit. — Ann. 1221. n. 20. tom. 1. — Ann. 1219. n. 46. tom. 1.

Dilectæ Filiæ Claræ Abbatissæ, & Conventui Monialium inclusarum sancti Damiani Assisii.

XVII. D*Eus Pater, cui vos in ancillas humiles obtulistis, misericorditer in filias vos adoptans, unigenito filio suo Domino Jesu Christo, operante Spiritus sancti gratia, desponsavit in regno cælorum, cum sponso cælesti feliciter coronandas. Unde cum sponsum vestrum super omnia diligere teneamini, qui diligentes se diligens suos efficit cohæredes, ita in eo tantum totis affectibus delectari debetis, ut nihil umquam vos ab ejus caritate valeat separare. Ad hoc enim divinitus inspiratæ vos in claustris reclusistis, ut mundo, & quæ in mundo sunt salubriter abdicatis, sponsum vestrum incorrupto amplexantes amore, curratis* in odorem unguentorum *ipsius, donec vos introducat in suæ cubiculum genitricis, amoris sui dulcedine perpetuo recreandas. Hæc utique si, ut confidimus, & pro certo speramus, at-*

Marian. formul. lib. 1. — Cant. 1. 3.

attente & diligenter considerates, quæ nunc amara videntur, vobis salubriter indulcescunt, mollescunt dura, & aspera leniuntur, ut glorie mini si quæ pro Christo pati meremini, qui pro nobis probrosæ mortis sustinuit passionem. Verum quia inter amaritudines innumeras & angustias infinitas, quibus affligimur incessanter, vos estis consolatio nostra, universitatem vestram rogamus, & hortamur in Domino Jesu Christo, ac per Apostolica vobis scripta mandamus, quatenus, quemadmodum accepistis a nobis, spiritu ambulantes, spiritu & viventes, posteriorum oblitæ semper ad anteriora vos cum Apostolo extendatis, æmulando charismata meliora, ut magis ac magis virtutibus ambulantes, Deum glorificari faciatis in vobis, & nostrum gaudium impleatis, qui vos tamquam speciales filias (immo, si fas est dicere, Dominas, quia Domini nostri sponsas) intima complectimur caritate. Quia vero, sicut confidimus, unus cum Christo spiritus estis factæ, postulamus a vobis, ut in orationibus vestris semper nostri memoriam facientes, pias manus elevetis ad Deum, supplicantes instanter, ut qui scit nos in tantis periculis constitutos pro humana fragilitate non posse subsistere, sua virtute nos roborans, ministerium nobis ab ipso commissum sic det digne peragere, ut ipsi ad gloriam, Angelis ad gaudium, nobis & commissis nostro regimini proveniat in salutem &c.

Galat.5.16. 1. Corint. 12.31.

Pôtifex suas vocat Dominas.

MagnaClaræ devotio in S. Eucharistiam.

XVIII. Qnantus beatæ Virginis ad altaris sacramentum fuerit devotionis affectus, effectus ostendit. In illa enim gravi infirmitate, quæ eam grabato affixerat, faciebat se erigi & fulcimentis appositis sustentari; & sedens filabat delicatissimos pannos, de quibus ultra quinquaginta paria corporalium faciens, & ea sericis, vel purpureis thecis includens, per plana & montana Assisii, variis Ecclesiis destinabat. Corpus vero Domini susceptura, calidis primo lacrymis irrigabatur: & accedens cum tremore non minus formidabat in Sacramento latentem, quam cœlum, terramque regentem. Ex processu Canonizationis habetur, super caput ejus, dum morti propinqua, sanctam susciperet Eucharistiam de manu Provincialis Ministri, sororem Franciscam de Colle-medio vidisse ingentem ignis globum, & hostiæ formulam conversam in pulcherrimum Infantulum; atque ipsam Claram post susceptum cum mira reverentia, & lacrymis vivificum Sacramentum, adjunxisse: *Tantum mihi contulit Dominus omnipotens hodie beneficium, ut cælo terræve nequeat comparari.* Eademque Soror ibidem deponit, se in festo SS. Philippi, & Jacobi in gremio sanctæ Virginis vidisse indicibilis pulchritudinis Infantem, erectasque super Claræ caput duas alas fulgentissimas, quæ aliquando extendebantur in altum, aliquando deprimebantur, Virginis caput & humeros mirabiliter contegentes.

In ea videtChristum infantulum.

Alæ duæ super caput ejus.

XIX. Sicut autem in infirmitate, Christi sui memoria memor erat: sic & Christus eam in suis languoribus visitabat. In illa Nativitatis hora, quando parvulo nato, mundus cum Angelis jubilat, omnes Dominæ ad Matutinum in Oratorium pergunt, & matrem infirmitatibus pressam solam relinquunt. Cumque de parvulo Jesu cogitare cœpisset, & multum doleret, quod ejus laudibus interesse non posset, suspirans ait: *Domine Deus! Ecce sola relicta sum tibi in loco isto.* Et, ecce, repente mirabilis ille concentus, qui in Ecclesia sancti Francisci fiebat, suis cœpit auribus intonare. Audiebat jubilum Fratrum psallentium, harmonias cantantium attendebat, ipsum quoque percipiebat sonitum organorum.

Luc.2.13.

Audit longinquû concentum.

XX. Obi-

XX. Obiter hic annotaverim, non adeo ablegasse sanctum Franciscum, nec primævos Ordinis Patres psalmodiam, aut cantum, imo nec usum organorum, aut aliorum musicalium instrumentorum, ut modo quidam volunt, & suis Congregationibus penitus interdicunt. Neque enim contra status sui conditionem putabant, quidquid decenter, & modeste adhibebatur in divinæ laudis augmentum. Sed ad narrationem coævi historici redeamus. Eam prosecuturus non immerito monuit, quod nullatenus tanta erat loci propinquitas, ut hæc attingere potuisset humanitus: nisi vel illa solemnitas ad eam fuisset ampliata divinitus, vel ejus supra humanum modum vigoratus auditus. Verum quod totum hoc excellit miraculum, ipsum digna fuit Domini præsepe videre. Mane ad eam venientibus filiabus dixit beata Clara: *Benedictus Dominus Jesus Christus, qui me vobis relinquentibus, non reliquit. Audivi revera per gratiam Christi, tota illa solemnia, quæ in Ecclesia sancti Francisci hac nocte celebrata sunt.*

Non interdicuntur Minoritibus musicę instruméta pro cultu divino.

Aures Sanctorum valde sensiles.

XXI. Familiaris ei planctus Dominicæ passionis, quæ ex sacris vulneribus, nunc myrrhatas affectiones exhaurit, nunc dulciora gaudia sugit. Hanc lacryma Christi passi vehementer inebriat: & quem cordi suo profundius amor impresserat, frequenter memoria repræsentat. Docet novitias Christum plangere crucifixum: & simul quod verbis docet, factis exemplat. Nam sæpe cum in secreto ad talia hortaretur, præveniebat verborum exitum irriguum lacrymarum. Inter horas diei sextam & nonam, majori compunctione afficitur; ut cum immolato Domino immoletur. Nam & semel hora nona orantem in cellula diabolus in maxillam percutiens, oculum sanguine, genam livore suffudit. Ut autem Crucifixi deliciis absque intermissione pasceret mentem, orationem de quinque plagis Domini frequentius ruminabat. Officium Crucis, prout Crucis amator Franciscus instituerat, didicit: & adfectu consimili frequentavit. Officium hoc inter alia Opuscula sancti Patriarchæ nos dedimus excusum tomo tertio typis Plantinianis.

Frequenter plangit Christi passionem.

Officium Crucis a sancto Francisco compositum.

XXII. Chordulam tredecim nodorum scopulis annulatam, subtus ad carnem cingebat secreto, in memoriale vulnerum Salvatoris. Advenerat quodam tempore dies sacratissimæ Cœnæ, qua Dominus in finem dilexerat suos. Sero appropinquante Domini agonia, Clara contristata & mœsta, in cellæ secretario se reclusit. Cumque orantem Dominum orans prosequeretur, & tristis usque ad mortem anima tristitiæ illius hausisset affectum, jam comprehensionis, & totius illusionis memoria ebriata, lecto resedit. Tota igitur nocte illa, & die sequenti sic absorpta, sic a seipsa permanet aliena: ut irreverberatis circa unum semper intenta luminibus, confixa Christo, ac prorsus insensibilis videretur. Redit quædam familiaris filia sæpe ad ipsam, si forte aliquid velit; & semper eodem modo illam habere reperit. Nocte vero diei Sabbati, veniente devota filia, candelam accendit, & præceptum sancti Francisci ad matris memoriam signo, non verbo reducit. Præceperat enim sanctus Franciscus, ne ullum sine comestione transiret diem. Illa igitur assistente, Clara, quasi aliunde rediens, hoc protulit verbum: *Quæ candelæ necessitas? Mater*, ait illa, *nox abiit, & dies transivit, noxque altera rediit*. Cui Clara; *Benedictus sit iste somnus, carissima filia, quoniam diu optatus, tamdem donatus est mihi. Sed cave ne somnum istum cuiquam referas, dum vixero ipsa in carne.*

Joann.13.1.

Matt.26.39.

Vehemens contemplatio Dominicæ passionis.

XXIII. Amanti vicem Crucifixus amatus rependit: & quæ circa cru-

Plura miracula signo crucis efficit. Fratrem furiosum sanat.

cis mysterium tanto amore succenditur, crucis potentia in signis, & miraculis illustratur. Signum enim vivificæ crucis, dum morbidis applicat, morbos ab eis mirabiliter fugat. Tangam ergo ex multis aliqua. Fratrem quemdam nomine Stephanum, furiæ morbo laborantem beatus Franciscus ad dominam Claram transmisit, ut super eum faceret signum sanctissimæ crucis. Magnam etenim sciebat ejus perfectionem, & magnam in ipsa venerabatur virtutem. Consignat eum obedientiæ filia Patris jussu, & in loco, ubi ipsa orare solita erat, parumper dormire finit. At ille post modicum somnum solutus, sanus exurgit, & ad Patrem liber ab insania rediit. Puer quidam annorum trium, nomine Matthiolus, de Civitate Spoleti, lapillum quemdam incaute suis intruserat naribus. Nemo illum ex ejus naso valebat educere, nec ipse puer ejicere. Periclitatus angustia magna, ducitur ad dominam Claram, & dum signo crucis esset signatus, statim, projecto lapide, liber efficitur. Alius puer de Perusio, totum habens oculum macula coopertum, ad sanctam Dei famulam adductus est, quæ, tacto pueri oculo, signum crucis impressit, & dixit: *Ducite eum ad matrem meam, ut ipsa super eum signum crucis ingeminet*. Mater etenim ejus domina Hortulana suam sequuta plantulam, post filiam ad Religionem transierat, ut infra dicemus; & in horto concluso cum Virginibus Vidua Domino serviebat. Signo autem crucis ab ipsa recepto, illico pueri oculus, a macula expurgatus, clare & limpide vidit. Asserit ergo Clara, puerum ipsum, suæ matris merito liberatum: declinat pondus laudum mater in filiam, seque tanta re fatetur indignam. Una de Sororibus, nomine Benevenuta, ulcus cum fistula sub brachio duodecim fere annis perpessa fuerat, & per quinque foramina saniem emittebat. Cui compassa Virgo Dei Clara, peculiare illud suum signi salutiferi admovit emplastrum; statimque ad crucis designationem, perfectam recepit annosi ulceris sanitatem. Alia de numero Sororum, Amata vocabulo, tredecim mensibus hydrope aggravata, febre insuper & tussi, & lateris ingenti dolore confecta jacebat. Super quam domina Clara pietate permota, ad suæ nobilis physicæ recurrit experimentum. Signat eam cruce in nomine Christi sui, & statim restituit plenariæ sanitati. Alia Christi ancilla de Perusio nata, vocem per duos annos ita perdiderat, ut vix exterius posset formare sermonem. Cum in nocte Assumptionis Dominæ nostræ sibi fuisset in visione monstratum, quod domina Clara liberaret eam: diem cum desiderio exspectabat. Quo illucescente ad matrem festinat, signum crucis expostulat, vocem mox signata recuperat. Soror quædam, nomine Christiana, magno tempore in una aure surditatem perpessa, multas contra malum illud, frustra tamen, fecerat medicinas. Cujus caput domina Clara clementer signat, aurem contrectat, auditusque virtutem illico reparat. Magna erat in Monasterio Sororum multitudo languentium, diversis doloribus afflictarum. Ingreditur Clara locum ex more cum sua medicina solita, & signo crucis quinquies facto, quinque statim relevat a languore, quarum aliquas superius nominavimus.

Lapillum ex naribus pueri miraculose evellit.

Alterius pueri oculum sanat.

Ann. 1253.

Unam ex suis religiosis a fistula liberat.

Alteram hydrope, febre & tussi.

Ancillæ cuidam vocem corruptam restituit.

Tom. 1. an. 1212. n. 62. & seqq.

XXIV. Damus ex processu alia miracula sub compendio. Puer quinquennis Joannis Procuratoris ipsius Cœnobii filius, vehementi laborans febre, a sacra Virgine contactus, repente convaluit. Quidam Stephanus horrida lepra integre respersus, a sancto Francisco ad beatam Virginem pro salute consequenda transmissus, facto super eum crucis signo, ut obediret magistro, mox evasit incolumis. Sororem Andream Ferrarien-

Alia ejusdem miracula.

rienſem a ſtrumis, occultaque infirmitate liberavit, latitantes indigniores cogitatus eidem objiciens, cauſas addens fuiſſe ſuæ infirmitatis, quibus deinceps in meliores mutatis, ſancte vixit & obiit. Balbinam neptem a continua febre, & pectoris moleſto dolore, necnon ab illiaco ſanavit dolore. Cæciliam item Monialem a ſicca, & importuna tuſſi, porrecto panis fruſtulo, liberavit. In ſemet item virtutem divinam exercuit. Oppreſſa namque magnæ januæ mole, quam removere non poterant Sorores abſque convocato trium Fratrum auxilio, nihil tantæ molis, aut ponderis ſenſit, vel dum porta ſupercidit, vel dum ipſa ſubjacuit.

XXV. Sane quia erat magiſtra rudium, & quaſi in magni Regis palatio præpoſita puellarum; tanta eas diſciplina formabat, tantoque fovebat pietatis amore, ut ſermo nullus explere poſſit. Docet primo, ſtrepitum omnem de mentis hoſpitio pellere, ut ſolius Dei penetralibus valeant inhærere. Docet jam carnalium propinquorum amore non affici, domumque propriam, ut Chriſto placeant, oblivisci. Hortatur exactiones contemnere fragilis corporis, carniſque nugas imperio reſtringere rationis. Monſtrat inſidioſum hoſtem occultos puris mentibus injicere laqueos; aliter ſanctos, aliter tentare mundanos. Monet ad activam certis horis, eas hortans ita operari manibus ſuis, ut protinus ad Conditoris deſiderium, per orationis exercitium recaleſcant: & torporem negligentiæ deferentes, igne ſancti amoris frigus indevotionis deponant. Nuſquam major cenſura ſilentii, nuſquam amplior & calor, & tenor omnis honeſti. Non ibi fluida loquela fluidum loquitur animum: nec verbi levitas levem prodit affectum. Ipſa namque magiſtra parca in verbis, abundantis mentis vota ſermonis brevitate coarctat.

Egregie instruit Sorores.

Gen. 12. 1. Pſal. 44. 11.

XXVI. Providet filiabus per devotos Prædicatores alimoniam verbi Dei, ex qua ſuam deteriorem non efficit partem. Nam tanta in auditu ſanctæ prædicationis exultatione perfunditur, tantaque ſui Jeſu familiaritatis dulcedine deliciatur, ut prædicante aliquando fratre Philippo de Adria, ſpecioſiſſimus quidam puer Virgini Claræ aſſiſteret, & per magnam prædicationis partem, ſuis eam gratulationibus oblectaret. Ex cujus apparitionis intuitu, illa quæ de matre videre talia merebatur, ſoror Agnes Aſſiſias (de qua viſione atque alia conſimili jam egimus ſupra) ſuavitatem inexplicabilem ſentiebat. Licet autem litterata non eſſet, litteratorum tamen gaudebat audire ſermonem: rata, quod in teſta verborum nucleus lateat, quem ipſa attingebat ſubtilius, & ſapidius deguſtabat. Noverat de cujuſque ſermone loquentis elicere, quod animæ proſit: ſciens non minoris eſſe prudentiæ de rudi quandoque ſpina flores decerpere, quam fructum ex arbore nobili manducare. Cum ſemel Dominus Papa Gregorius prohibuiſſet, ne aliquis Frater ad Monaſteria Dominarum ſine ſua licentia pergeret, dolens pia Mater, cibum ſacræ doctrinæ rarius habituras Sorores, cum gemitu dixit: *Omnes nobis de cetero auferat Fratres, poſtquam vitalis nutrimenti nobis abſtulit adminiſtratores*: & ſtatim omnes Fratres ad Miniſtrum remiſit, nolens habere eleemoſynarios, qui panem corporalem acquirerent, poſtquam panis ſpiritualis eleemoſynarios non haberet. Quod cum audiret Papa Gregorius, ſtatim præceptum illud in Generalis Miniſtri manibus relaxavit.

Avide audit verbum divinum.

Apparet ei puer ſpecioſus in concione.

Anno 1213. nu. 65. Tom. 1

XXVII. Non autem hæc venerabilis Abbatiſſa filiarum ſuarum ſolas animas diligit, quæ ipſarum etiam corpuſculis miro ſtudio caritatis inſeruit.

Benevolentia ejus in Sorores.

ruit. Nam sæpius in frigore noctis propria manu cooperuit dormientes: & quas ad rigorem communem servandum cernit invalidas, remissiori moderamine vult esse contentas. Si quam turbaret tentatio, si quam ut assolet, invaderet mœstitudo, secreto vocatam, cum lacrymis consolatur. Aliquando se ad pedes prosternit mœrentium, ut maternis blanditiis alleviet vim dolorum. Cujus beneficiis filiæ non ingratæ, seipsas tota devotione rependunt. Complectuntur siquidem affectum dilectionis in matre, reverentur in Magistra prælationis officium: sectantur in pædagoga rectitudinis gressum; & in Dei sponsa prærogativam mirantur omnimodæ sanctitatis.

Claret spiritu prophetico. XXVIII. Spiritu etiam claruit prophetico. Nam ex transmissis ad se quinque nobilibus fœminis a sancto Francisco, ut cooptarentur in discipulas, unam repellebat Gasdiam Tacholiæ vocatam. Nimis instanti ut reciperetur, prædixit inconstanter acturam, nec biennium apud eas remansuram. At illa contra instare, & juramento perseverantiam spondere; Clara vero ut cordatius & ponderosius agat, monere: Tamdem importunis cedens precibus, admittit in discipulam, quæ ante annum expletum ad seculum regrediens, verum fuisse probavit Claræ vaticinium: Hugolino Petri de Girardonis nobili militi Assisiati, post annos viginti duos infatuato, & Guiducciam piam uxorem repellenti, prædixit concordem cohabitationem, & pulchræ prolis susceptionem, quod ipse ita evenisse testificatus est in processu. De prænunciato adventu Sororum Florentinarum ut inviserent sub morte, dicemus inferius. Anno 1253.

Diutinos patitur languores. XXIX. Quadraginta annis in stadio cucurrerat altissimæ paupertatis; cum ecce jam ab bravium supernæ vocationis, præcedente languore multiplici, appropinquabat. Vigore siquidem carnis, in annis prioribus, austeritati pœnitentiæ succumbente, posteriora tempora dura occupavit infirmitas: ut quæ sana ditata fuerat merito operum, infirma ditaretur meritis passionum. *Etenim virtus in infirmitate perficitur*. Cujus miranda virtus, qualiter fuerit in infirmitate perfecta, hinc maxime liquet, quod in viginti octo annorum languore diutino, non murmur resonat, non querimonia; sed semper ab ejus ore sanctum colloquium, semper procedebat actio gratiarum. Licet autem ægritudinum pondere prægravata festinare videretur ad finem: placuit tamen Deo, ad tempus illud ipsius obitum reservare, quo ab Ecclesia Romana (cujus erat factura & filia specialis) dignis valeret honoribus exaltari. Summo namque Pontifice cum Cardinalibus moram trahente Lugduni, cum Clara præ solito urgeri morbo cœpisset, filiarum mentes ingentis doloris gladius trucidabat. Mox cuidam ancillæ Christi, virgini Deo devotæ, de Monasterio sancti Pauli Ordinis sancti Benedicti, hujusmodi visio demonstratur. Videtur sibi una cum suis Sororibus apud sanctum Damianum dominæ Claræ assistere infirmitati, ac eamdem Claram in lecto pretioso jacere. Flentibus autem, & cum lacrymis beatæ Claræ præstolantibus exitum, formosa quædam mulier ad lectuli caput apparens, lacrymantibus loquitur; *Nolite*, inquit, *o filiæ, plorare victuram, quoniam mori non poterit, quousque Dominus cum suis discipulis veniat*. Et ecce, post modicum tempus, venit Curia Romana Perusium. Quatenus vero omnia hæc circa eam completa sint, & eam visitaverint Pontifex & Cardinales, sequentibus annis dicetur opportunius.

2. Cor. 12. 9.

Prædicit Pontificis adventum.

An. 1252. & 1253.

Nascitur Franciscus Fabrianensis. XXX. Natus hoc anno 11. Septembris beatus Franciscus Fabrianensis, cognomento *della libra*, honestis & piis parentibus Compagno de Ve-

Veninbene medico, & Margarita, Fabrianensibus. Horum vitam valde laudant, qui de beato Francisco scripserunt, a caritate erga proximos, a pietate erga pauperes, a sacrorum frequentatione mysteriorum, a vigiliis & pœnitentiis, a sanctimonia. Vere arbor bona fructum bonum fecit, cujus futura mox sanctitas exordium habuit a teneris unguiculis; atque manifeste, sed miraculose indicata est intra ipsa claustra naturæ. Etenim neque pia genitrix sui uteri pondus sentiebat, neque tacitis incrementis coalescens fœtus, dolores aut molestias, prægnantibus familiares, advexit, per quod designabatur nulli onerosum, nulli fore molestum. Quando oratura mater pergebat ad Templum, videbatur sibi gestientem sensisse infantulum, in ipso Templo hærenti placidum & suavem se præbuisse, sed recedenti aliquanto graviorem, quasi in ipso vitæ exordio monstraret, quam assiduas acturus erat in Templo vigilias. Ex utero diffusus in lucem, non lacrymas sed risum emisit, non flevit aliorum more natorum, sed singulari modo gestivit, ut qui mox sordidati generis servitute, & peccati vinculis excussis, ad gratiæ dignitatem, & Christianam libertatem erat renasciturus. Vel an non, ob id fortassis, in mundum adveniens ridebat, quia quidquid in mundo erat, irrisit, & stultitiam esse præsensit? Non dissimilis mirabili ortui atque infantiæ pueritia & adolescentia, quam placide, modeste & pie transegit, humaniores ante decimum annum plene addiscens litteras, rebus sacris solerter intentus. Ægrotante puero ad mortem, mater vovit, se eum delaturam ad visitandum sancti Francisci sepulcrum; quod dum faceret, occurrit ei beatus Angelus Tancredus, olim sancti Francisci socius familiaris, qui, narratis Margaritæ plurimis ejusdem sancti Institutoris mirandis operibus, ingenium pueruli attente contemplatus aspectum, asseveranter prædixit suum futurum consodalem. Quo nihil jucundius genitrici poterat narrari, quæ cum viro suo nihil tam curabat, quam ut secundum Dei leges enutritus adolescentulus, Dei manciparetur obsequio. Huc omnes conatus, huc frequentes & repetitæ matris orationes tendebant, donec opere vidit completum, quod Angelus ante prædixit. Id mirabiliter factum anno MCCLXVII. uti latius tunc referemus ex pluribus fidis Scriptoribus, qui vitam ejus exararunt, quorum primus fuit frater Dominicus Bonaventuræ Fessi, & Joannæ ipsius beati Francisci Fabrianensis sororis filius; secundus frater Dominicus Mariani Crissi in Theologia Baccalaureus; tertius Andreas Gilius Canonicus sancti Venantii V. I. D. & Dominicus Scevolinus Ordinis Prædicatorum Theologus plura de rebus Fabrianensibus congessit, in quibus præcipuas res gestas hujus sancti Viri complexus est. Ex quibus exactius omnia postremo compilavit quidam Auctor anonymus Fabrianensis. Præter hos scripsere de eodem Dei Servo Bartholomæus Pisanus, Marcus Ulyssiponensis, Petrus Rodulphus, & Marianus Florentinus, ex quibus potiora dabimus suis annis distincta. Sed & ipse beatus Franciscus plura de rebus patriis chronologice adnotavit, inter quas obiter res proprias admiscuit. De voto per matrem emisso, de peregrinatione Assisiati, & assumpto ad matris desiderium habitu Minorum, ita ipse scriptum reliquit: *In puerili mea ætate mater ipsa vadens ad Assisium propter votum, quod de me fecerat, secum me portari fecit. Postea virtute & efficacia orationis dictæ matris meæ, a Deo inspiratus & vocatus, recessi a mundo, & veni ad Ordinem beati Francisci, &c.*

Legenda duæ MSS.

Non sine præludiis sanctitatis.

Anno 1267.

Vitæ ejus Scriptores.

Pisan. conf. 8. Marcus. Rodulphus l. 1. fol. 100. Marian. &c.

XXXI. Dum adhuc Lugduni ageret Pontifex, omnem adhibuit ope-

Resistit Pontifex Conrado.

operam in tuendis partibus Willielmi Regis Romanorum, & infringendis Conradi Friderici filii, qui audita patris morte, e Germania in Italiam transivit, sibi subacturus Neapolitanum & Siciliæ Regnum, timens Pontificis adversum conatum, & Manfredi spurii fratris regnandi libidinem. Missus in Germaniam Legatus Hugo, tituli sanctæ Sabinæ Cardinalis, Ordinis Prædicatorii, ut Willielmo animum, viresque adderet contra Conradum, suas obtulit partes quidam ex Minoritis, vir gravis, Joannes de Dist Theuto Willielmi capellanus, qui antea Pontificia auctoritate contra Fridericum prædicabat, atque alia universalis Ecclesiæ negotia subibat, cui sequentes scripsit Innocentius epistolas, ut etiam contra mali patris nequiorem filium verbum crucis prædicaret in Germania superiori & inferiori. Litteras ipsas subjungimus.

Prædicat contra eumdem Joan. de Dist Minorita.

Regest. Vatic. ep. 287.

Fratri Joanni de Dist Capellano carissimi in Christo filii nostri Ill. Reg. Rom.

Cum sicut, te accepimus intimante, nonnullas tibi litteras Apostolicæ Sedis, & indulgentias contra quemdam Fratrem, qui se pro Imperatore Romano gerebat, suosque fautores, tam super negotio Crucis, quam super aliis universalis Ecclesiæ negotium contingentibus duxerimus concedendas. Volumus & mandamus, ut id quod tibi contra prædictos per hujusmodi litteras, & indulgentias mandabatur, contra Conradum natum ejusdem Friderici, & suos fautores super præmissis nihilominus exequaris. Datum Lugduni IV. *Idus Februarii anno* VIII.

Ibid. ep. 288.

EIDEM.

Ut negotium generalis Ecclesiæ, quod jam per Dei gratiam contra inimicos fidei convalescit, finem accipiat consummationis optatæ, præsentium tibi auctoritate committimus, ut in illis partibus Flandriæ, in quibus esse dicitur in generali usu Teutonicum idioma, contra Conradum, natum quondam Friderici, qui se pro Rom. Imperatore gerebat, & suos fautores, prædices verbum Crucis, prout alias tibi contra eumdem Fridericum dicimur tibi concessisse. Datum ut supra.

Prædicat. & Minores prædicant Crucem.

XXXII. Laborarunt etiam strenue hoc anno in Germania Prædicatores & Minores pro transmittendis copiis subsidiariis ad partes transmarinas, præcipue ex regionibus Frisiæ & Norvegiæ, ad quorum Provinciales has litteras dedit Pontifex sub finem anni superioris.

Regest. Vat. ep. 183.

Priori Prædicatorum, & Ministro Minorum Fratrum, Provincialibus Alemaniæ.

Cum ad præsens Terra sancta præsidio indigeat bellatorum, Nos attendentes, quod multi Frisones acceperunt, accensi zelo devotionis & fidei, signum Crucis, quodque solent Frisones in transmarinis partibus prosperari: Mandamus quatenus omnes Crucesignatos de partibus Frisiæ, ac Norvegiæ, quod in proximo passagio a vobis ad beneplacitum carissimæ in Christo filiæ nostræ Blanchæ Illustris. Reginæ Franciæ statuendo, transfretent in subsidium Terræ sanctæ, per vos ac alios, quos expedire videretis, moneatis attentius, & efficaciter secundum datam vobis a Deo prudentiam, inducatis eos ad id, si necesse fuerit, per censuram Ecclesiasticam, appellatione

Anno Christi 1251.	Innocentii IV. anno 9.	Willielmi Imp. anno 4.	Religionis Minorum anno 44.

tione postposita , compellendo . Non obstantibus aliquibus privilegiis Apostolicæ Sedis , vel indulgentiis , seu litteris obtentis , & obtinendis , & quibuslibet aliis , per quæ id impediri vel differri valeat , & de quibus opporteat in præsentibus fieri mentionem , & constitut. de duabus dietis editis in Concilio generali . Quid si non ambo &c. Datum Lugduni III. *Kalendas Decembris anno* VIII.

Oritur tumultus Academiæ Parisiens.

XXXIII. Hoc anno orta est magna dissensio inter Academicos Parisienses, & Mendicantes , præcipue Fratres Prædicatores , quæ prolixæ & molestæ nimis discordiæ seminarium fuit . Controversia exordium habuit a quibusdam statutis editis a Magistris Universitatis, & suspensione lecturæ propter irrogatas aliquas injurias quibusdam Scholaribus . Constitutionibus injustis dum noluerunt subscribere Magistri duo Ordinis Prædicatorum , Bonus-Homo , & Helias dicti , facti sunt extra scholas . Conquerentes apud sanctam Sedem exaudiuntur ab Innocentio, & jubentur in pristinum statum restitui . Magistri vero , dum plures turbas excitant , & mandata multis ambagibus eludere volunt Apostolica , Romam evocantur . Moritur interim Pontifex , recrudescitque vulnus sub Alexandro successore , ad cujus Pontificatus auspicia apertam & seriam dabimus totius rei narrationem , ejusdem Pontificis litteris insertam . Porro tunc constabit , Innocentium propitium valde fuisse Regularibus ,

Anno 1254.

Cantiprat. l.2. de apib. c.10. n.32.

& condemnasse nimium erga eosdem Academicorum rigorem ; quantumvis in fine Pontificatus tepuerit nimis in devotione erga Mendicantes , ut sub illo tempore referemus : quod etiam confirmat Thomas Cantipratanus ejusdem ævi scriptor , & testis oculatus , dum ait : *Sicut audivimus , ita & vidimus ; nam Dominus tunc Papa , quamquam gravissimus Fratribus fuerit* (editis videlicet multis contra eosdem , veluti jam ante ipse auctor num.21. narraverat) *tamen in hoc , ut justus judex , justitiam Fratribus denegare non potuit , sed pro eis juris sententiam tulit , nec hoc semel & iterum , imo & tertio inani semper per nuncios Universitatis appellatione compulsus* .

Turbę auctores.

Chron. Norman.

Præcipui autem auctores pro parte Universitatis contra Fratres erant , veluti referunt Chronica Normanniæ , confuso tamen annorum numero , Magister Odo de Dovaco , Magister Christianus Canonicus Beluacensis, Nicolaus Decanus de Baro super Albam , & Magister Guillelmus de sancto Amore , Mariano de sancta Martha , Paulo Æmilio de fano Amoris .

Marian. cap.20. Æmil. in Ludov. IX.

Fortiter & dure nimis se opposuerunt hi quatuor prædictis Ordinibus , nec causa cesserunt , nisi anno tertio Pontificatus Alexandri , non vero omnes , semper enim perstitit in sua opinione Guillelmus de sancto Amore, qui indignis calumniis & scripto pernicioso , atque infami libello , de quo sæpius nobis amplior occurret sermocinatio , suam causam promovebat ; factus procurator & stipendiarius Universitatis , quæ pecuniam multam , atque ultra suos redditus , in hac lite consumpsit, ut ex dicto habetur Cantipratano dicente :

Cantiprat. cit. num.31.

Nequitiæ primordialis actores simplices Universitatis scholares sibi , velut unum corpus miris astutiis adunarunt , ut in multis librarum millibus eos roderent placitantes , ut sic in dictos Ordines crudelius desævirent : & id quod per se non poterant , non sufficiente pecunia in evacuatione bursarum innocentiæ puerilis , multorum copiis obtinerent .

Paris ad ann. 1253.

Similiter scribit Matthæus Paris, sive ejusdem continuator . *Congregati* , inquit , *scholares collectam fecerunt & contribuerunt , scilicet quilibet secundum posse suum ; & cujuslibet communio hebdomadalis abbreviata est* . Sed & clarius hoc habetur in quibusdam litteris ipsius Pon-

Regest. Vatic. epist. 29.

Pontificis Innocentii, datis Idibus Julii, anno Pontificatus XII. ad eumdem Guillelmum sub hac inscriptione: *Guillelmo de sancto Amore, Canonico Beluacensi, Procuratori Magistrorum, & Scholarium Parisien.* In quibus ei concedit facultatem, ut pro expensis in negotiis prædictorum, possit contrahere mutuum, usque ad summam tercentum librarum Turonensium, super bonis & facultatibus Universitatis. Canonicum hunc vocat Matisconensem Bzovius. Fortassis ex Beluacensi factus est Matisconensis, vel e contra; hominemque ad dignitates & ampliores redditus inhiasse, & intercessores supposuisse, constat ex alia epistola ejusdem Innocentii data ad eumdem XI. Kalendas Septembris, Pontificatus anno V. in qua ei jam facto Canonico Beluacensi concedit privilegium ad instantiam N. electi Tarantasien. & nobilis viri Thomæ de Sabaudia Comitis, ut præter Ecclesiam de Garavilla curam animarum habentem, quam possidebat, alia beneficia posset obtinere. Miserabilem hominis exitum, & condemnatas hæreses suo loco commodius referemus.

Bzov. an. 1257. num. 4.

Regest. Vatic. epist. 119.

Anno 1257.

Serarius de reb. Moguntin.

Gerardus Minorita fit Episcopus Moguntinus.

Brusch. de Episc. Mogunt.
Serar. citat.
Cuspinian. in Alphons.
Cratepol. de Episc. Mogunt.
Trith. in Chron. Hirsaug.

XXXIV. Submotus est hoc anno ab Archiepiscopatu Moguntino per Hugonem Cardinalem Pontificis in Germania Legatum Christianus secundus, accusatus apud Pontificem, quod omnino inutilis esset suæ Ecclesiæ regendæ, & quod evocatus ad Expeditiones Willielmi Imperatoris, invitus veniret. Substitutus est autem ab eodem Legato, sed per electionem Senatus Canonicorum, ut scribit Bruschius, Gerardus (Serario Gerhardus, Cuspiniano, Eberhardus) Comes Sylvester de Eppenstein Provinciæ Rhenensis, quem alii Comitem vocant Waldagravensem, Ordinem Minorum apud Erfordiam professus, ut testantur Bruschius, & Petrus Merssæus Cratepolius. Virum hunc maximum, & multum providum vocat Trithemius, qui dum Willielmus Romanorum Rex vixit, ejus partes, prout voluit Pontifex Innocentius, sequutus est contra Conradum Friderici filium. Ejus tempore, anno Domini MCCLIV. inter Moguntinos & Wormacienses post multas contentiones, perpetua sancita pax: & Abbates multi, ut exhausto bellis ærario Metropolitano subvenirent, multa suis e prædiis & redditibus largiti sunt. Unde in quibusdam Germanicis vetustis monumentis, testatur Serarius indicari gratæ benevolentiæ gratia fluxisse processiones, quæ ad sancti Jacobi Monasterium e prima æde quotannis fieri solent. Ecclesiam Oppenheimensem, quæ sanctæ Catarinæ dicebatur, parochialem datis privilegiis effecit, anno Domini MCCLVIII. quinto Nonas Julii: quæ sub misero turbatæ Religionis statu in Germania, in fœdam Calviniani fermenti magidem fuit conversa. Concilium celebravit Moguntiæ, quod decimum sextum Moguntinense numeratur, & a Wernero citatur in litteris datis anno MCCLXX. in manuscripto pergameno asservato in Bibliotheca Carthusiæ Moguntinæ, ubi & plura ex eodem Concilio afferuntur, sic, *ex Concilio Moguntino Domini G.* & in ed. stat. Mogunt. lib. 3. cap. 33. Declaravit autem incommodo suo, quam a bellis, pravorumque consiliis, & juvenum procacitate abhorrere debeant Ecclesiastici. Juvit enim Theodoricum (Crantzio Tidericum) Comitem de Eberstein, consanguineum suum, infelix bellum gerentem contra Albertum Ducem Brunswicensem, a cujus Capitaneo quodam Gotingensi uterque captus est, Ducique præsentatus, Theodoricus Comes pedibus suspensus, vitam ita misere finivit; Archiepiscopus vero in vinculis ab Alberto Duce per integrum annum detentus est, liberatus tamdem & redemptus ab Alberto Duce, per Richardum Cornubiæ Comitem, Anglum, ambientem fasces Romani

Crantz. lib. 8. Saxon. c. 22.

Gerardus incarceratur.

Liberatur per Richardum Cornubiæ Comitem.

ni Imperii, octo millibus argenti marcis. Cum enim, mortuo Willielmo Rege, Imperium Germanicum ambirent Alphonsus Castellæ Hispaniarum Rex, multis, magnisque operibus, astrologicis præsertim tabulis, apud exteros notus, & Richardus Cornubiæ in Anglia Comes, Anglorum Regis frater germanus, & ille quidem Coloniensem, hic Moguntinum nostrum sibi, soluto hoc redemptionis pretio, & aliis collatis beneficiis, conciliare statuit. Vere hic ita redemptus redemptori suo inclinabat, & Alphonsum Coloniensis fovebat; sed continuit alterum alterius metus, ne quid attentarent; sive id modestiæ deputemus, quod viri sensati lacerare se mutuis viribus pro alieno imperio judicabant indignum. Nusquam enim referuntur in invicem arma aut acies produxisse, contenti glorioso nomine, in quo Richardus magis efferbuisse cernitur; nam Alphonsus ubi sensit sibi ortum æmulum, intra Regni sui limites se continuit. Migravit autem ex hoc seculo Archiepiscopus Gerardus Erfordiæ, ubi & terræ mandatus est in Franciscanorum Collegio anno Domini MCCLX. „ Ex vetustis monumentis Moguntia ad me transmissis, „ aliqua de hoc Gerardo adjicio. Gerardus, inquiunt, vir prudens & „ expertus Comes de Eberstein, anno sequenti postquam præficitur Ecclesiæ Moguntinæ, Erfordiam proficiscitur, pacis tractandæ gratia „ (quia Erfordienses magna inter se discordia laborabant) & Civitatem „ ingressus pridie Nonas Februarii ab omni Clero & tota Civitate, insigni magnificentia & honore exceptus, ad ædem beatæ Mariæ Virginis „ adductus est. Anno MCCLIV. Dominum Irinam, Præpositum ad sanctum Kilianum, in Episcopum Herbipolensem, per mortem Hermanni „ electum, in vigilia Paschæ in Monasterio sancti Petri Benedictinorum „ in Presbyterum ordinavit, & sequenti die in Monte beatæ Virginis „ in Episcopum consecravit. Anno MCCLVI. Comes quidam Theodoricus de Eberstein, Gerardi Archiepiscopi patruus, arma sumpsit contra „ Albertum Ducem Brunswicensem, & Gerardo in societatem armorum „ pertracto, ditiones Ducis, præsertim terram Gottingensem hostiliter „ devastavit. Gerardus in prædium quoddam spectans ad Monasterium „ Volckenrede in pago Bollensted, alias Bolsted nuncupato, divertens „ a Præfecto militum Brunswicensium, occulte observatus, improviso „ irruente in prædium capitur, XVII. Kalendas Februarii una cum Theodorico Comite, aliisque nobilibus Erfordiensibus non paucis. Quibus „ inde abductis Brunswicum, & Duci Alberto præsentatis, Theodoricus „ in præsentia Gerardi miserrime suspendio interiit; audita captivitate „ Gerardi Erfordienses condolentes, publicas orationes, & supplicationes pro liberatione sui Præsulis indixerunt. Igitur XII. Kalendas „ Februarii totus Clerus, & universa Civitas tristem supplicationem, & „ processionem instituerunt ad Monasterium sancti Petri, & Missarum „ solemnia celebrata sunt, ut in Vinculis beati Petri Ecclesia consuevit „ celebrare. Liberatus est anno MCCLVII. soluto pretio redemptionis a „ Richardo Cornubiæ Comite, Imperium ambiente, numeratis octo „ millibus marcis argenti. Sed non multum post etiam Dux Brunswicensis a Margravio Misniæ captus, coactus est in redemptionem sui dare „ octodecim millia marcarum, & octo oppida circa Warram fluvium. „ Anno MCCLVII. Gerardus Erfordiam abiit; eique obviam venit universus Clerus, & tota Civitas cum facibus, crucibus, & vexillis; & „ secundo eives in pacem redegit, Senatumque constituit; & ut singulis „ annis novi Consules eligantur, sancivit: super quos quatuor ex illis

Additio Patris Lucæ Waddingi.

„ præeminerent, & duo demum super totum Senatorum ordinem; ibi-
„ que alias optimas tulit leges, & multa laude digna peregit.

Serar. lib. 5. rerum Moguntin. sub Christian. 2.

Ingens miraculum de sacrof. Eucharistia.

XXXV. Hac ipsa in Civitate anno superiori res mira contigit in commendationem reverentiæ exhibendæ augustissimo altaris sacramento. Libet illam exscribere ex Serario hoc in loco, licet superiori, vel antecedente anno reponendam, neque a nostris Annalibus omnino alienam: quippe miraculi maximi, cujus anniversaria etiamnum hodie illic memoria colitur, explorator fuit Franciscanus. Porro rem ita per præcipua capita refert citatus auctor ex Germanica scheda illic edita anno MCCL. *Fures duo noctu e sancti Martini Templo hierothecam, in qua erant consecratæ hostiæ novem, furati sunt anno* MCCXLIX. *ipso beatæ Virginis assumptæ pridiano. Et argentum illi quidem acceperunt; sacrosancta vero Dominici corporis frustula, cum sacro, quo involuta erant, linteolo in olidam quamdam lacunam abjecerunt. Quinto autem vertente mense, contigit, sacrilegorum illorum alterum Isenaci extrema conflictari ægritudine. Scelerum pœnitentia tangitur, & cui de illis confiteatur, bonum e Franciscanorum Ordine Sacerdotem vocat. Is Erfurti numquam fuerat. Sed re illa comperta, illuc venit: & confessionis arcano servato, primores e Civibus ire secum, remque maximam quærere obsecrat. Annus jam erat* MCCL. *Januarii dies* XIII. *post Epiphaniam octavus, tum Dominicus. Aquæ pro anni tempore, congelarant omnes, illa tamen haudquaquam lacunæ pars, in qua Domini corpus. Et juratus postea pius quidam dixit Diaconus, se perpetuum illic noctu lumen vidisse crebrius. Hic igitur Eucharistiam illi, quos quæsiisse dicebam, invenerunt, & quidem in linteolo integro & sicco. Re tanta cognita, Christianus Archiepiscopus, qui ea in urbe fors tunc erat, Clerum, populumque totum solenni cum processione illuc duxit, augustissimum Domini corpus sustulit, & in beatæ Virginis Templo venerabunde posuit. Optimus autem vir Ulricus Vierling, ne divini operis interiret sensim, ut in omnibus rebus fit, memoria, impensis non parvis, prout etiam nunc apparet, curavit.*

Gonzaga 1. p. de Conv. Aracæli. Rodul. fol. 258.

Datur Minoritis cœnobium Aracœli in Capitolio.

XXXVI. Distulimus in hunc annum concessionem, seu translationem Conventus Aracæli in Urbis Capitolio, factam Minoritis, Franciscum Gonzagam sequuti; sed Rodulphus eisdem datum scribit anno MCCXLIX. Sane sub id tempus factam a Pontifice concessionem mox proferendæ, mihi post ministratæ monstrabunt bullæ; an item & tunc data Fratribus realis possessio, non adeo constans & certum. Liquet plane ex secundis litteris (bina enim sunt hujus concessionis diplomata) Syndicum Benedictinorum, quorum tunc erat Cœnobium, se huic concessioni opposuisse. Datis itaque in longinqua regione sub annum MCCXLIX. litteris, verosimile, quod executio non eodem anno, sed sequenti sit subsequuta. Quod sane confirmat præstita a Cardinalibus traditæ possessionis confirmatio anni MCCL. XIV. Kalendas Decembris, quam suæ confirmationi inservit Pontifex bino post anno, & decimo sui Pontificatus, cujus diploma sub illo dabimus tempore. Universæ autem hujus Conventus historiæ ipsas præmittimus litteras Pontificias, quarum primæ datæ sunt ad Raynaldum Episcopum Ostiensem, & Stephanum Cardinalem sanctæ Mariæ trans-Tyberim, Pontificis Vicarium in Urbe, in hunc modum.

IN-

INNOCENTIUS &c.

Venerabili Fr. R. Episcopo Ostiens. & dilecto filio S. tituli Sanctæ Mariæ trans-Tyberim, Presbytero Cardinali, Vicario nostro &c.

Ampas insignis cœlestium exemplarium adornata fulgoribus, rutilans in domo Dei corusco sydere novæ lucis, quam ad illuminationem fidei, divini cultus augmentum, & sponsæ Christi multiformem pulchritudinem ampliandam, in dilectis filiis Fratribus Ordinis Minorum religiosæ institutionis redivivus fervor accendit, illic præsertim in serie luminarium Ecclesiastici firmamenti habere non debet incongruam situs incommodi stationem, ubi providentia disponente divina, primitivæ surgentis Ecclesiæ fundamenta quiescunt, & per individuos paris triumphi comites sublimitas eminet Apostolici principatus. Cum itaque ab ejusdem Ordinis Fratribus in Urbe degentibus diversa ibidem loca, & ipsorum habitationi minus accommoda, incolantur, nos eisdem, quorum approbata suis Fratribus & clara Religio intimis Ecclesiasticæ maternitatis amplexibus est fovenda, de Fratrum nostrorum consilio, locum idoneum decrevimus providendum, ubi pariter in continuæ caritatis solatio conviventes, pacificis studiis commodius, atque religiosius intendere valeant pacis humiles professores. Quocirca, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus Monasterium Sanctæ Mariæ de Capitolio in Urbe, Ordinis Sancti Benedicti, cum hortis & aliis suis appenditiis juxta illud, necnon libris & ornamentis ipsius, auctoritate nostra, eisdem Fratribus ibidem sub Ordinis sui observantia Domino servituris in usus perpetuos assignantes, eos in prædictorum possessionem corporalem inducere, ac inductos defendere procuretis; amotis inde Monachis, qui sunt ibi, & per alia Ordinis sui Monasteria congrue collocatis. Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Non obstante Apostolicæ Sedis indulgentia, quibuscumque concessa, quod excommunicari, aut interdici, aut suspendi absque speciali mandato nostro non possint, aut quavis alia, per quam mandati hujusmodi effectus impediri super iis valeat, vel differri, & de qua plenam, vel de verbo ad verbum opporteat in litteris nostris fieri mentionem. Quod si non ambo iis exequendis potueritis interesse, alter vestrum ea nihilominus exequatur. Datum Lugduni VI. *Kalendas Julii, Pontificatus nostri anno septimo.* Archiv. Aracæli n.68.

XXXVII. Paucis deinde interjectis diebus idipsum injunxit duobus supra nominatis, & Richardo Hannibaldensi de Malviria tit. S. Angeli Diacon. Cardin. Hic tamen non interfuit litterarum executioni, ut ex diplomate confirmationis anno sequenti ministrando constabit.

INNOCENTIUS &c.

Venerabili patri Episcopo Ostien. & Velletren. & dilectis filiis B. tit. Sanctæ Mariæ trans-Tyberim, Præsbytero, Vicario nostro in Urbe & R. S. Angeli Diac. Cardinalibus, salutem & Apostolicam benedict.

Ilecti filii, Fratres Minores Urbis nobis humiliter supplicarunt, ut cum ipsi in locis, in quibus habitant, propter aëris corruptionem, & alias plures causas nequeant commode commorari, Monasterium Sanctæ Ma- Archiv. Aracæli n.114.

Mariæ de Capitolio Urbis eis pro habitatione ipsorum concedere de benignitate Sedis Apostolicæ curaremus, ut ibidem divino vacantes cultui, possint liberius sub observatione mandatorum Domini delectari, proponente Syndico ejusdem Monasterii ex adverso, quod hoc fieri non debebat, quia ex hoc grave multum poterat scandalum generari. Quia vero vobis plene constare poterit de præmissis, de circumspectione vestra plenam in Domino fiduciam obtinentes, Discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus, si vobis expedire videbitur, dictis Fratribus, quos suæ Religionis meritis benigno favore jugiter intendimus prosequi, & gratia speciali, prædictum Monasterium cum appenditiis suis & hortis circa Monasterium, habitationi Fratrum ipsorum necessariis, ac libris & omnibus ornamentis Ecclesiæ Ordini eorum congruentibus, assignetis, ac auctoritate nostra in corporalem possessionem præfati Monasterii Fratres inducatis eosdem, & defendatis inductos, Monachos ipsius Monasterii per alia Monasteria ipsorum Ordinis debite collocantes, dispositione possessionum memorati Monasterii nobis totaliter reservata. Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Non obstantibus quibuscumque indulgentiis, si quæ sunt aliquibus ab Apostolica Sede concessæ, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Sedis ejusdem, quæ de hujusmodi indulgentia plenam non fecerint mentionem, seu aliquibus aliis, per quas effectus præsentium valeat impediri. Quod si non omnes his exequendis potueritis vel volueritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Lugduni IV. *Idus Julii, Pontificatus nostri anno septimo.*

Situs Conventus.

XXXVIII. Ex his litteris patet, quam bene audierint apud Pontificem Minores, quamque indefessos & strenuos se exhibuerint Ecclesiæ ministros, & vineæ Domini operarios. Constat etiam, plura habuisse Romæ habitacula, sed parua & incommoda: in quibus vero Urbis regionibus, non omnino compertum. Duo habebant trans-Tyberim, unum ad ipsam fluminis ripam, alterum ad SS. Crispinum & Crispinianum, ubi adhuc servantur Francisci & sociorum incolatus traditio, atque aliquale vestigium. Ceterum Monasterium hoc Benedictinorum eis collatum, in eminenti loco, & tunc Urbis ferme meditullio, situm est in vertice Capitolini montis, & arcis a Chamo Noë filio exædificatæ. Dicitur autem Capitolium, juxta Marci Portii Catonis sententiam, a capite ibi invento, sanguine recenti perfuso, dum Jovini templi fundamenta jaceret Princeps Tarquinius: seu, ut alii volunt, a mundi capite, quod ibi Consules, atque Senatores, quibus totius Orbis cura & regimen incumbebat, convenirent. Arcis facies altis atque firmissimis muris super montis fastigium, vitro atque auro undique contectis, murisque operibus laqueatis, venustabatur. Intra ipsius autem arcis ambitum palatium fuit auro, argento, atque lapidibus pretiosis opere vario exornatum; ita ut omnibus gentibus esset in admirationem & speculum. Multa erant in arce Idolorum fana, atque ipso in loco, ubi nunc est Monasterii Ecclesia, duo constiterunt Templa Senatorio palatio adjuncta, scilicet Phœbi & Carmentis, & Jovis Feretrii, in quo tradunt Octavianum Augustum habuisse visionem, de qua nos modo agemus. Id profecto pia consideratione dignum, mirabiliter triumphasse inopiam Christianam de potentia, & majestate Gentilium; atque ibi summam Ecclesiæ paupertatem obtinuisse principatum, ubi Romani Imperii excelsum fuit ante fastigium. Vere *gloriosior est paupertas fidelium, quam divitiæ peccatorum*, & latius

Capitolium unde dictum.

Marc. Port. apud Halicarnass.

Paupertas evangelica superavit majestatem Gentilium.

Chrysost. hom. 46. in perfect.

latius ex ipso Capitolii vertice dominatur pauperum primicerius, quam ex Tarpeja rupe Romanorum rexere Monarchæ. Ad plures utique nationes hujus Sodalitii Rectoris pertransit auctoritas, quam antea Romanorum diffundebatur Imperium. Nulla ferme est regio terrarum, quam non penetraverint Minores, & in qua non pareant suo Principi ex hac arce regenti; sed plera que fuerunt integra Regna, quæ Romanos non admisere triumphos, neque Imperatorum agnovere vexilla. Illam non incongrue hic adaptabo Magni Leonis sententiam, quod miraculose evenit, Ut *Roma caput Orbis effecta, latius præsideret Religione* Franciscana, *quam dominatione terrena. Quamvis enim multis aucta victoriis, jus Imperii sui terra, marique protulerit; pauciores tamen sunt Provinciæ, quas ei bellicus labor subdidit, quam quod virtus Christiana subjecit.* Leo ferm. 1. de SS. Pet. & Paulo.

XXXIX. Speciosissimum, ingens, ad architecturæ regulam affabre elaboratum, eleganti proportione correspondentibus sibi capacissimi delubri sacellis in summo montis supercilio exurgit Templum, omnium totius Urbis conspicientibus gratissimum, dicatum Beatissimæ Virgini Mariæ, & sancto Joanni Baptistæ. Eo ipso in loco extructum perhibetur, uti jam diximus, quo nobilissimum præextitit fanum Jovis Capitolini seu Feretrii, & vidisse fertur Octavianus Augustus Dei Genitricem Mariam intra circulum solem circumdantem, infantem in ulnis habentem, atque hinc thus adolevisse, & Aram erexisse, addita hac inscriptione Aracæli. Visionem hanc non tam aliter, quam fortassis diminute ita refert Paulus Diaconus. *Cum primo, C. Cæsare, avunculo suo interfecto, ex Apollonia rediens Cæsar Augustus Urbem ingrederetur, hora circiter tertia, repente puro ac liquido sereno, circulus ad speciem cælestis arcus orbem solis ambiit: quasi eum unum, ac potentissimum in hoc mundo, solumque clarissimum in Orbe monstraret, cujus tempore venturus esset, qui ipsum solem, solus mundumque totum, & fecisset, & regeret.* Vere Nicephorus & Suidas tradunt, Augustum ex oraculo Delphico, cujus erat studiosissimus, Romam reversum, Aram in Capitolio erexisse, atque inscripsisse Ara primogeniti Dei: quem intellexit ab Apolline Delphico longe, lateque dominaturum. Onuphrius Panvinus loquens de Abbatibus Urbis, qui Pontifici in ara maxima Lateranensi sacrificanti inter ceteros ministros assistebant, eorumque nomina recensens; ita agit de Aracælitano, qui erat in ordine nonus; *Abbas Sanctæ Mariæ in Capitolio*, ubi est Ara Dei Filii. An hæc vel potius illa, Aræ sit antiquitus incisa inscriptio, non plane constat; prior illa hæsit Aracæli, & designatur locus erectæ aræ, constructo elegantissimo sacello, incisis circumcirca in nigro marmore sub tholo, innixo octo columnis pretiosi lapidis, his characteribus deauratis. *Hæc quæ Ara-cæli appellatur, eodem in loco dedicata creditur, in quo Virgo sanctissima Dei Mater, cum filio suo se Cæsari Augusto in aureo circulo e cælo monstrasse perhibetur.* Est tamen quod moneamus, appensam e regione tabellam, narrationem Illustrissimi Gonzagæ, & communem hominum traditionem in eo errare, quod dicant Sibyllam sive Cumanam, sive Tyburtinam, ab Augusto advocatam, & interrogatam de Deo omnium maximo, ostendisse ei sub meridie solem circulo aureo circundatum, in circulo Virginem pulcherrimam puerulum brachiis complectentem; & protinus ad delapsam e cœlo vocem dicentis, *Hæc est Ara Dei*, subjunxisse Sibyllam; *Hic adora verum illum Deum*; cui statim thus obtulit, & aram illo loco extruxit Octavianus.

Unde Aracæli dicta. — Paul. Diac. lib. 7. Histo. Miscel. in Aug. Cæs. — Niceph. l. 1. c. 17. Suidas in Histor. verbo Augustus. — Gonz. cit.

XL. Visionem hujusmodi excepisse Augustum communiter perhibetur,

An Oct. Augusto adfuerit Sibylla.

Baron. in appar. ad Annal. Eccles.
Solin. in Polyhist. c.9.
Honor. in philosoph. mundi lib. 1. ætate 5.
Panvin. l. de Sibyllis.
Lact. lib. 1. Institut. c.6.
Honor. Augustod. cit.
Helvic. in theatro historiar.
Torniel. in Annal.

Plures fuere Sibyllæ.

Sixt. l. 2. biblioth. verbo, sibyllarum oracula.
Ambr. in epist. ad Corinth.
Aristot. in problem. sectione 30.

betur, & tenaci tradunt assertione ædis incolæ. Sed quod additur de Sibylla, commentitium est: neque enim tunc ulla ex Sibyllis potuit superesse. Siquidem sive Cumæam cum Illustrissimo Cardinali Baronio, hoc ipsum dubium expendente, omnium novissimam dixeris, illa quinquagesima Olympiade, auctore Solino, vixit temporibus Tarquinii Regis: sive cum Honorio Augustodunensi Tyburtinam ultimam, & undecimam (ultra numerum decimum Sibyllarum, quem alii ponunt) asseveraveris, quam etiam postremam constituit Onuphrius Panvinus. Et Lactantius recenset, illam vixisse, idemque scribit Honorius, sub Artaxerse Darii filio, qui Christum præcessit annis ferme quadringentis, ut habet Chronologia Christophori Helvici; vel saltem trecentis, juxta Torniellum, statuentem initium regni Artaxerxis sub anno mundi MMMDCL. Quare quod de Sibylla Imperatorem monente, & cæleste ostendente spectaculum adjungitur, constare non potest, nisi aliam effinxeris, præter illas notissimas ab auctoribus probatis celebratas, & vero vaticiniii spiritu donatas. Atque præter has plures fuisse Sibyllas scribunt Panvinus citatus, & Sixtus Senensis, quarum nomina ex parte recensent. Has tamen, autumat Ambrosius, vel qui auctor est commentarii ad Epistolam primam ad Corinthios, malo & improbo spiritu arreptas, & Aristoteles easdem atræ bilis æstu circa mentis sedem succenso exagitatas demonstrat. Plures mulieres longo & perpetuo tempore Cumis vaticinatas fuisse opinatur Panvinus, quæ omnes Sibyllæ vocitatæ sunt, quæ illuc proficiscebantur, vel ut peritiores divinandi fierent Appollinis oraculis, quem illic maximum Templum cum specu habuisse constat; vel ut ejus sacris præessent, quæ non nisi a mulieribus perfici mos erat: quæ omnes postea ab urbe proxima, sive Cumææ, sive Cumanæ vocatæ sunt. Quid si harum aliqua coextitit Augusto, illudque prodigium ostentavit? Sed communiter alicui ex celebrioribus Sibyllis mirandum hoc tribuitur. Facilior itaque evadendi via illa est, quam excogitavit Illustrissimus Baronius, ut ita sit accipiendum, Augustum a Sibylla tunc monitum, non quod Sibylla aliqua superstes adfuerit, sed quod a Sibyllinis carminibus, quæ Sibyllæ nomine citari a majoribus consueverunt, edoctus sit de vera numinis divinitate, & Christi ex Maria nativitate, atque hujus rei contemplationi immerso cæleste fuerit divinitus ostensum prodigium. Augustum enim multum fuisse in cognoscendis, scrutandis, ac expurgandis carminibus Sibyllinis satis superque, tradunt Suetonius, Tacitus, & Dion, præter alios plures. Multa porro extant in Sibyllarum carminibus, quæ circumferuntur permixta de Christi nativitate, & Matris puritate vaticinia, quæ Augustum ad profundam rei meditationem, & thuris oblationem poterant excitare, sicuti est illud.

Quid de illis sentiendum.

Baron. cit.

Sueton. in Octav. Aug. cap. 31.
Tacit. lib. 5. Annal.
Dion. Hist. Rom. lib. 34.
Sibyll. oracul. l. 3. ante fin.

Gesti læta puella, tibi nam gaudia semper
Duratura dedit, cæli terræque creator,
In te habitaturus; tibi lux æterna manebit.

Et paulo superius.

—— Ferent & thus, & munera larga
Omnibus ex terris ad magni fana Tonantis.
Nec ventura hominem generi domus ulla futura est;
Præter fidum hominem, quem dat Deus ad venerandum.

Et in fine libri octavi carminibus imperfectis.

—— Christus Jesus seclorum
Æternus, numquam genitus, plane intemeratus &c.

Pau-

Paulo inferius.

Temporibusque petit postremis terram,
Et brevis egressus Mariæ de Virginis aluo,
Exorta est nova lux
E cælo veniens mortales induit artus.

XLI. Consecrasse hanc Aram Anacletum Papam, quartum a beato Petro Pontificem, habet e regione appensa tabella: sed error est inde desumptus, quod cum alias constiterit ab Anacleto Pontifice consecratam fuisse, neque alius in recta serie Pontificum occurrerit, præter unum illum Anacletum Petri discipulum & ministrum, huic consecrationem scriptor attribuit. At certum est, neque tunc ibi sacra celebrari, neque Pontificem in Christianorum angulis latitantem, Imperatorum ædes aut Templa penetrare potuisse: preterquam quod sub Trajano Cæsare, qui Anacleto posterior fuit, in eo loco adhuc Jovis Feretrii fanum erat, quod Romulus fecit, Ancus Martius auxit, C. Cæsar instauravit: in cujus postea ruinis Constantinus Imperator; deinde beatus Gregorius Magnus Ecclesiam Christiano ritu, & Monachorum Cœnobium dicitur extruxisse. Quare hoc factum alteri adscribendum Anacleto, propterea extra numerum Pontificum facto, quia in schismate creatus est contra Innocentium II. quo ab Urbe propter potentiam adversariorum fugiente, & in comitatum Pisarum recedente, rerum pro dominandi libidine potitus est Romæ Anacletus, contra quem (antea Petrum Leonem vocatum) plura scripsit sanctus Bernardus, qui etiam pro confirmanda sibi pontificia Sede, pontificalibus functionibus apparere Pontifex affectavit. Quare præter alia multa, & convocatum Concilium ex cohærentibus sibi Episcopis, ad imitationem suorum prædecessorum, præsertim vero Calixti II. plura in Urbe altaria consecravit, quorum quædam refert Cardinalis Baronius. Illum rebus hujus ædis Aracælitanæ se immiscuisse, & Monasterium contulisse, vel confirmasse Patribus Benedictinis, constat ex dato ab eo diplomate, quod suo inseruit Innocentius IV. sub anno x. sui Pontificatus, & nos hic dabimus, tum ad prædictorum confirmationem, cum ad veterum terminorum, & appendiciorum hujus Monasterii perfectam notitiam. Illud porro est quod admiremur, Innocentium illo suo diplomate (cujus originale sub plumbo accepimus ex ipso Archivo Aracælitano) vocare Anacletum hunc *suum prædecessorem, & felicis recordationis Pontificem*; nisi id attribuere velimus scriptoris imperitiæ ad eumdem modum, quo multas ejusdem Anacleti inscriptiones, & memorias dedicatorum & consecratorum altarium, hominum incuria servatas in Urbe, scribit Baronius, quarum una de consecrato primario altari, & dedicata Ecclesia Sancti Laurentii, tabulæ marmoreæ inscripta adhuc ibidem videtur integra, licet ipsum altare jam fuisse destructum agnoscatur. Diploma ita se habet.

Quis Aram hanc consecravit.

Anacletus II. Schismaticus.

Baron. an. 1130.

Baron. cit.

ANACLETUS &c.

Dilecto in Christo filio Joanni Abbati sanctæ Dei Genitricis, & Virginis Mariæ, sanctique Joannis Baptistæ in Capitolio, suisque successoribus regulariter promovendis in perpetuum.

Quod in Apostolicæ Sedis administratione, licet indigni, constituti judicemur, religiosorum virorum piis petitionibus, justo benignitatis intuitu assensum nos præbere convenit, quatenus quæ religionis prospectu

Arch. Arac. num. 105.

spectu postulata cernuntur, nostræ concessionis vigore clarescant, ac firma in posterum perpetuitate serventur. Tuis igitur, dilecte in Christo fili Joannes Abbas, & Fratrum tuorum precibus annuentes, commisso tibi ejusdem Dei Genitricis Monasterio, concedimus, & confirmamus totum montem Capitolii in integrum cum casis, cryptis, cellis, cortibus, hortis, arboribus fructiferis, & infructiferis, cum portica Cancellariæ, cum terra ante Monasterium, qui locus nundinarum vocatur, cum parietibus, petris, & columnis, & omnibus ad eum generaliter pertinentibus; qui istis finibus terminatur: a primo latere via publica, quæ ducit per clivum argentarii, qui nunc descensus Leonis Prothi appellatur: ab alio latere via publica, quæ ducit sub Capitolium, & exinde descendit per limitem & appendicem super hortos, quos olim Ildebrandus, & Joannes Diaconus, & hæredes Joannis de Guinico tenuerunt, usque in Templum majus, quod respicit super Alefantum: a tertio latere ripæ, quæ fuit super fontem de Maeello, & exinde revolventes se per appendices suas super Canapara, usque in Carnarium sancti Theodori; a quarto vero latere ab eodem Carnario ascendit per caveam, in qua est petra versificata, exinde descendit per hortum sancti Sergii, usque in hortum, qui est sub Cancellaria, veniens per gradus centum usque ad primum affinem. Circa vero eumdem montem concedimus & confirmamus tibi, tuisque successoribus domos, casalinas, cryptas, ergasteria in mercato, totum montem prædictum Capitolii in integrum, & cetera omnia, quæ in monte, vel circa montem sunt, juxta tenorem præfati privilegii supradictum.

Limites antiqui Conventus Aracœli.

XLII. Egregie ornarunt prædictum sacellum Hieronymus Centelles Episcopus Cavallicen. qui elegantem, quam modo cernimus, adhibuit structuram; & Archiconfraternitas Confalonis, quæ solum complanavit, remotis quibusdam gradibus, quibus incommodius ad Aram ex Ecclesia ascendebatur, superposita etiam tholo imagine beatæ Virginis, & adhibitis quibusdam crustis, seu laminis plumbeis deauratis, quæ tholo plene cooperiendo deerant, atque apud Fratres servabantur. Horum benefactorum memoria ibidem exposita; in infimo enim altaris gradu versus Orientem incisæ hæ litteræ, & deauratæ. *Hieronymus Centelles R. Episcopus Cavallicen. Aram Deo, & beatæ Virgini ornavit; sepulcrum sibi fecit, anno* D. M. DC. V. & in tabella appensa super ipsum altare intra tholum. *Archiconfraternitas Confalonis Cœli hanc Aram a se olim sanctæ Helenæ dicatam auxit, perfecit, ornavit, anno* D. M. DC. XXIV. *Carolo Barberino Urbani Papæ VIII. germano fratre, Joanne Baptista Astallio, Annibale Matthæio, Mario de Rubeis Custodibus, Rutilio Speculo Cam.* Pendentem habet aliam tabulam versus Meridiem, ita privilegium huic altari concessum intimantem. *Paulus III. Pont. Max. omnibus & singulis Sacerdotibus, qui in sacello hoc, suo vel alieno arbitrio Missam celebraverint, unam animam ex Purgatorio, quoties id fecerint, instar Indulgentiæ Divorum Gregorii intra Urbem, Sebastiani ac Laurentii extra Urbis mœnia, liberandi facultatem concessit* M. D. XLIV. *Nonis Martii, Pontificatus anno* X. Multas esse sacelli Indulgentias quotidianas & perpetuas, sed in die Assumptionis beatæ Virginis duplo majores, monet alia tabula in muro e regione appensa.

Qui Aram exornarunt.

XLIII. Quatuor asservari Sanctorum corpora in ipso Altari porphyretico, ad modum conchæ elaborato, communiter traditur, & appensis monetur tabulis; videlicet Helenæ Constantini Imperatoris genitricis, Ar-

Quæ in Ara servantur reliquiæ.

Artemii Tribuni, Abundii Presbyteri, atque Abundantii Diaconi. Sed quam avide alii sibi has sanctas adsciscant reliquias, & quam variæ sint de sepulturæ, seu depositionis loco opiniones, operæ pretium erit referre, & judicium circa tot sententias attexere. De sanctæ Helenæ corpore non solum variæ Civitates, & diversa Regna, sed & Orientis, atque Occidentis Provinciæ contendunt. *Ubi jaceat corpus S. Helenæ.* Socrates Scholasticus Constantinopolim deportatum corpus, & regali conditum asserit sepulcro, licet nihil de obitus loco tractet. *Socrat. lib. 1. c. 13.* At Nicephorus Romæ mortuam & sepultam scribit; post biennium vero Constantinopolim translatam, quod confirmari videtur ab Ecclesia celeberrima Constantinopoli eidem Augustæ dicata, *Niceph. lib. 8. cap. 31. Authent. collat. 1. tit. 3.* quæ (ut testatur Justinianus Imperator) sanctissimæ majori Ecclesiæ copulata erat; cui accedit, quod Veneti ejus corpus ab Oriente delatum, se in propria ejusdem Helenæ Ecclesia possidere gloriantur. Suidas vero Romæ sepultam asserit, nec quidquam agit de translatione: *Suidas verbo ἑςιάδης. Vide Anast. t. 1. Concil. in Silvestro.* & Anastasius Bibliothecarius libro de Munificentia Constantini, cum de Basilica sanctorum Martyrum Marcellini, & Petri via Lavicana inter duas lauros posita, petractat, ait, Constantinum condidisse Mausolæum, ubi Augustam matrem suam posuit in sarcophago porphyretico: quod ipsum illud ingens & nobile esse censeo, quod Canonici Lateranen. in suam Ecclesiam transtulere, hac superposita inscriptione: *Divæ Helenæ Augustæ Magni Constantini matris sepulcralem hanc porphyreticam aram, jamdiu ex ipsius Mausolæo via Lavicana in hanc sacrosanctam Basilicam ab Anastasio IV. summo Pontifice ad proprii monumenti usum translatam, & injuria temporum undique diruptam, ac penitus disjectam, ne tante Patronæ de eadem Basilica optime meritæ memoria deperiret, Capitulum, & Canonici restituere anno salutis* M. DC. IX. Usuardi etiam Martyrologium ejus depositionis memoriam Romæ coli commemorat via Lavicana. *Usuard. 13. Augusti.* Sigisbertus item hanc corroborat opinionem de ejus obitu, & sepultura in Urbe, & *Sigisbertus anno Dom. 849.* infirmat alteram de translatione Constantinopolitana, dum ab Urbe transportatam tradit in Galliam: quod & contendit Altovillarense Monasterium apud Rhemenses, subscribitque Molanus in additionibus ad *Mola. ad 7. Feb.* Usuardum. Extat hujus translationis historia ab Altmanno monacho Altovillarensi conscripta. In tanta opinionum varietate quis demum judicium ferre audeat inter dissidentes orbis Provincias & Regna?

XLIV. De Artemio item lis est, sed non tanta sententiarum varietas. *De sepulcro sancti Artemii.* Tribunum communiter vocant, quem carceris (in quo SS. Marcellinus presbyter & Petrus exorcista, jussu Sereni Judicis, Diocletiano Imperatore, detinebantur) custodem fuisse perhibent gesta eorumdem Martyrum Marcellini & Petri. Ejus & sanctæ Candidæ uxoris, & Paulinæ filiæ corpora a Sergio II. in ædem sancti Martini in Montibus translata, ibique quiescere feruntur, ut tabella ejusdem Ecclesiæ indicat; tametsi Ecclesia Cathedralis Placentina reliquias has se habere in officiis nuper Romæ approbatis affirmet, uti scribit Philippus Ferrarius; licet *Ferrar. in catal. Sanctor. Ital. ad 6. Junii.* ipse in Indice alphabetico Sanctorum in æde hac Aracœli Artemii corpus adnotet asservari. Abundii Presbyteri, & Abundantii Diaconi corpora *De Abundio, & Abundantio.* sub Diocletiano truncata Theodora matrona in prædio suo ad Montem Soractem XXVIII. ab Urbe miliario honorifice sepellivit, quo in loco Ecclesia in eorum memoriam ædificata est, a qua sub Ottone III. Romam in ædem sancti Adeleberti, modo sancti Bartholomæi in Insula translata, atque hinc in Ecclesiam SS. Cosmæ & Damiani Gregorius XIII. anno XI. sui Pontificatus, in duobus loculis inventa donavit Patribus So-

Societatis Jesu, qui magna celebritate ea deduxerunt in Ecclesiam domus professæ, & in altari majori condigno honore collocarunt. Ita referunt monumenta Ecclesiæ Castellanæ, & historia horum Martyrum a prædictis Patribus excusa: licet Maurolycus Abbas in calce sui Martyrologii, vel potius Episcopus Cabilonensis, affirmet, non solum hos martyres, verumetiam sanctæ Helenæ corpus ibi custodiri: non alio fortassis fundamento, quam ex communi traditione.

XLV. Si meam in hac re proferre ausim sententiam, haud temere judicarim, si non integrum, saltim bonam, vel meliorem Helenæ corporis partem in illa Ara-cœli asservari, deinde alias alio translatas, atque ob inde dici corpus tot locis haberi. Usus enim (ut recte monuit Ferrarius citatus, peculiari præmisso suo operi dubio: *Quomodo accipiendum sit corpora Sanctorum in diversis locis reperiri*) ex pia quadam extensione obtinuit, ut qui Sancti alicujus corporis reliquias sive ossa, sive cineres habent, corpus ipsum habere dicantur. Et profecto verosimile est, Constantinum dum Ecclesiam illam in Capitolio (teste Baronio) extruxit, & ex isto Altari Aram-cœli totam ædem vocavit, quod exornandi Templi gratia, & ad ampliorem suæ matris cultum, bonam corporis partem, si non totum illuc transtulerit. De ceteris idem dixerim, vel alios fortassis esse ab iis, quos aliæ sibi vindicant Ecclesiæ. Quod ad Abundium, & Abundantium attinet, in illa ipsa historia, qua Patres Societatis Jesu non immerito has sibi vendicant reliquias, postquam de Anacleto prædictam cœli Aram consecrante actum est, subjungitur. *In quo quidem altari, cum aliorum Sanctorum ossa, tum non nihil etiam ex Abundii & Abundantii martyrum reliquiis conditum existimatur. In eadem certe Basilica caput sancti Abundii presbyteri & martyris argento tectum religiose asservatur, & visitur: quod unum ceteris amborum Martyrum ossibus deest, atque hujus Abundii esse, qui cum Abundantio passus est, post docebimus. Fieri ergo potuit, ut hic pseudopapa cum vellet simul SS. Cosmæ & Damiani, quam ipse obtinuerat, Diaconiam insigni aliquo munere cohonestare, simul Aram illam, quam solemni ritu sacrare constituisset, horum etiam Martyrum reliquiis, & præcipue sancti Abundii capite, quod in medio postea prolatum est, exornare.* Et in notis quæ adduntur ad ipsa nomina *Abundii, & Abundantii*, postquam probatur ex antiquis monumentis, plures fuisse sanctos Viros & Martyres ita nuncupatos, subjungitur. *Ita ut hic sit Abundius, cujus caput id esse diximus, quod in Templo Capitolino beatæ Mariæ Ara-cœli religiose servatur.* Et sane Artemius ille Aracœlitanus, Tribunus dicitur, quem tamen tabulæ Placentinæ supra citatæ nequaquam ita cognominant. Facile itaque evenire potuit, ut illi unum, Aracœlitani alium possideant; vel magna pars reliquiarum trium horum Martyrum in diversis serventur Ecclesiis.

Ferrar. in parvo prologo.

Baron. in Apparatu.

XLVI. Satis, superque hactenus de ipsa Aracœli, seu altari ita nuncupato diximus: de majori & præcipua templi Ara, atque prodigiosa nimis Mariæ Virginis imagine sublamentantis, & filii mortem plangentis specie depicta super altare collocata, nunc aliquantulum agendum. Depinxisse hoc Virginis simulacrum sanctum Lucam Evangelistam, atque eamdem esse, quam deportabat sanctus Gregorius Magnus, quando mirabiliter pestifera illa & vehemens nimis lues suas vires remisit, constans est assertio illius ædis incolarum. Tabulam item vetustam refectam anno MDLXII. totam rei seriem referentem, & coram appensam ad rei confirmationem, & plenam notitiam exponunt, quam hic transcribo.

XLVII.

XLVII. *Cupientes scire aliquid de virtutibus, & efficacia hujus sacræ imaginis Virginis Mariæ, quam beatus Lucas Evangelista depinxit, prout eam depingere cupiebat, puta tempore Passionis, cum ante Crucem laniatum filium deplorabat: hanc scripturam legant intellectualiter, & retineant cum profectu. Ante tamen omnia, sciant fideles præsentes litteras inspecturi, quod tempore beati Gregorii Papæ, & eximii Doctoris, in illa mortalitate magna, quæ Romam adeo vehementi pestilentia laniavit: ut etiam corporali visu sagittæ cœlitus venire, & singulos quosque percutere viderentur; quæ in mense undecimo veniens, primum omnium percussit Papam Pelagium, & extinxit illico sine mora. Ordinata igitur Letania per Levitam Gregorium septiformi, illo eodem die in tantum lues ipsa judicio divino desævit, ut infra unius horæ spatium etiam dum voces plebs ad Dominum emitteret, misericordias invocando, octoginta homines ad terram corruentes spiritum exhalarent. In illa namque processione hac sacra imagine deportata, ecce tota aeris turbulentia cedebat imagini, ac si ipsam imaginem fugeret, & ejus præsentiam nullatenus ferre posset. Sicque post imaginem mira serenitas, & aeris puritas remanebat. Tunc miræ voces in aere cantantium & dicentium:* Regina Cœli lætare, Alleluja: quia quem meruisti portare, Alleluja. Resurrexit, sicut dixit, Alleluja, *juxta imaginem sunt auditæ. Statim autem beatus Gregorius, id quod sequitur, adjunxit,* Ora pro nobis Deum, Alleluja. *Post hæc beatus Gregorius vidit supra Castellum Crescentii Angelum, qui revocabat in vaginam gladium cruentatum, ex quo intellexit quod pestis illa cessasset, & sic factum est; & ideo illud Castrum, Castrum sancti Angeli deinceps est vocatum, & ipse Angelus cum gladio in vagina sculptus in lapide miræ magnitudinis ab illo tempore in antea mansit in cacumine dicti Castri, inde tamen dejectus sinistrante fortuna per ictum machinæ, obsidionis tempore per Romanos. Est etiam ad memoriam renovandam ad plenam fidem omnium prædictorum, quod in Castri cacumine prælibati Capella erat pulcherrima ad honorem Archangeli Michaelis constructa per Dominum recol. mem. Nicolaum Papam III., de domo Ursinorum; & erat ibi Indulgentia singularis. Item in prædicta Capella erat depicta tota forma & historia hujus processionis, & Letaniæ hujus imaginis gloriosæ, & sic scriptum in imagine legebatur.* Hæc est sacra imago Ecclesiæ Aracœli. *Hæc etiam eadem historia & forma processionis depicta est in quadam Capella, quæ dicitur studium sancti Gregorii, in appenditio Ecclesiæ sancti Joannis Lateranensis. Item tempore magnæ mortalitatis, quæ fuit anno Domini* MCCCLXXXVIII., *incepit occupare Romam in principio mensis Junii, & per totum mensem Augusti in suo robore perduravit. Fuit per Urbem hæc sacra imago cum aliis reliquiis honorifice & devotissime deportata; & dum applicuit ad pontem sancti Petri, ille Angelus marmoreus existens in cacumine Castri, exhibendo reverentiam huic imagini, se pluries inclinavit. Quod miraculum ultra sexaginta homines digni fide, tactis sacrosanctis, se hoc vidisse oculis corporeis affirmabant, clamantes imagini* Misericordiam *vocibus elevatis. Alii autem non viderunt, vel quia digni non erant, vel quia tam mundos oculos non habebant, aut quia tunc ad respiciendum superius non erant dispositi vel attenti; ob quam causam planctus omnium tantus erat, quod nullus sufficeret ad narrandum. Quapropter ille beatus erat, qui se spoliare poterat, & bona ante ipsam imaginem perducere, cum multis jocalibus pretiosis, ex quo pretio scalæ sic magnificæ ante ipsam Ecclesiam sunt constructæ. Præterea, ad ostendendum quantum est hæc sacra imago miraculosa, & quot miracula fecit. Hoc refert* Dominus Petrus a Columna,

na, qui in mari omnibus gubernaculis navis fractis, naufragium præferens, facto voto ad hanc sacram imaginem toto corde: statim imago recte, ut stat in tabula, in aere apparuit juxta navem: ex qua apparitione nimium confortatus, non solum se, sed & suos sensit extemplo liberatos, & statim flantibus secundis ventis portui applicuit præoptato. Quod miraculum adhuc in pariete ante ipsam imaginem sacram stat depictum.

Cōfirmatur prædicta narratio. Depicta fuit imago Aracœli a B. Luca.

Paul. lib. 12. de Basil. S. Mar. Major. cap. 4. Majol. de Imagin. centur. 1. cap. 12. Durand. in rational. 6. cap. 89. Victorel. lib. de B. Virg. par. 2. c. 9. & par. 6. cap. 7.

XLVIII. Unicum hoc devotissimæ imaginis, quod penes se retinent Aracœlitani monumentum, lubet quoad præcipua capita ex aliis Auctoribus & tabulis confirmare. Primo a sancto Luca depictam, præter communem illius ædis assertionem, testantur Paulus de Angelis ex codice vetusto MS. Vaticano, Simon Majolus Astensis Episcopus, Guillelmus Durandus (modo illius textus non sit corruptus, ut contendit Baronius, de qua re statim) Andreas Victorellus, Illustriss. Cardinalis Scipionis Cobellutii Theologus, & familiaris, vir probus & doctus, mihi spectatissimus; & appensa ibidem e regione carmina vetusta, & inculta.

Quisquis fidelis, conspice sursum qualis imago
Sit Genitricis almæ, quam tibi monstro;
Lucas depinxit: quam pia dona Dei.

A S.Gregorio in publica supplicatione deportata.

Baron. anno 590. tom. 8. Victorel. cit. par. 6. c. 3.

XLIX. Secundo hanc etiam a sancto Gregorio deportatam cum sævissima lues Romæ sæviret, ac multæ simul aliæ calamitates accederent, religiosa instituta supplicatione, serio affirmant Majolus & Durandus citati. Sed Durandi librum in excusionibus Venetis corruptum monent Baronius & Victorellus, atque in MSS. codicibus pro Ecclesia sanctæ Mariæ de Aracœli, legi sanctæ Mariæ ad Præsepe, cujus imaginem uterque cum aliis contendunt tunc a Gregorio delatam. Sed & Patres ædis sanctæ Mariæ in Porticu Ordinis Clericorum gloriosæ Virginis Mariæ, miraculosam & miram apud se servatam imaginem eam fuisse, quæ Gregorio ferente exæstuantem pestem compresserit, edito de hac re peculiari tractatu, si non efficaciter, saltim probabiliter probatum volunt. Ego Ecclesiarum traditiones, peculiaresque sacrarum rerum dignitates longa assertione commendatas contemnere, neque temere rejicere velim, neque ausim; atque has diversas sententias facile conciliari posse putem, dum admittatur, non unam ex his dumtaxat, sed jam nominatas, atque alias plures tunc asportatas fuisse imagines. Testis sane est sanctus Antoninus 2. par. suæ historiæ, illam, quæ est ad Præsepe, & in 3. par. eam etiam, quæ ad ædem sanctæ Mariæ Transtyberinam servabatur, & postea ad Monasterium Sanctimonialium sancti Sixti translata est (quod etiam Theodoricus ab Apoldia confirmat) in alia supplicatione a Gregorio indicta, fuisse prælatas; atque hoc familiare erat in processionibus, pro magnis avertendis calamitatibus indictis, præcipuas urbis imagines efferri. Leo X. multas extrahi imagines atque efferri jussit in supplicatione, quam indixit a Basilica Vaticana ad sanctam Mariam supra Minervam pro avertendo minacissimo Turcarum impetu. Paulus III. anno MDXXXVII. die VII. Julii fecit deportari in alia supplicatione imagines sancti Salvatoris Lateranensis, sanctæ Mariæ ad Præsepe, & sanctæ Mariæ in Porticu. Ultra hæc non unius Ecclesiæ, neque unius conditionis hominum indictæ sunt Letaniæ: sed prima, uti numerat Paulus Diaconus, erat Clericorum, secunda Abbatum cum Monachis suis, tertia Abbatissarum cum suis Congregationibus, quarta Infantium, quinta Laicorum, sexta Mulierum viduarum, septima Mulierum conjugatarum; atque unaquæque ex his Congregationibus a distincta Urbis regione e Templo procedebat

Anton. 2. p. tit. 12. c. 3. §. 2. Idem 3. p. tit. 23. c. 3. §. 11. Theodor. in vita B. Dom. lib. 2. c. 18.

Panvin. in vita Leon.

Paul. Diac. l. 3. de gest. Longobard. cap. 31.

debat ad Basilicam sanctæ Mariæ, probabiliterque ferebat potiores sui Templi seu reliquias, seu imagines. Imo neque uno die diversos ex diversis Ecclesiis convenisse hos psallentium atque lamentantium choros, atque ad sancti Petri Basilicam altero die processisse, probat ex veteribus Ritualibus atque aliis argumentis Baronius citatus.

L. Hanc item Aracœlitanam imaginem eam fuisse, quam Gregorius manibus ferebat, uti habetur in veteribus Ritualibus MSS. vel quæ supplicantes præcedebat, ad cujus etiam conspectum aeris infectio propellebatur, & serenitas salubritasque subsequebatur, atque Angelus, vaginato gladio, Dei indignationem cessisse monstravit, id probabilitatis & argumenti est, quod in hac Ecclesia Aracœli vestigia Angeli duro & candido marmori impressa religiose non sine decore adpicta hac supplicatione in columna, cui adhæret suggestum Evangelii, conserventur, veluti in testimonium tanti miraculi ab ista imagine patrati, cui applicantur hi versus vetustæ tabulæ appensæ.

Ad ejus conspectû mitigata lues.

Christicolæ cuncti devota mente tenete.
Tempore Gregorii, quod sculptus sit lapis iste
Angelicis pedibus, &c.

Cui addas, Fratres istius ædis, quotiescumque ad supplicationes publicas transeundum sit per molem Adriani, seu Pontem Angeli, hujus miraculi locum, semper & solos cantare Antiphonam illam ab Angelis cantatam, *Regina Cæli*, in memoriam & gratiam tanti beneficii, virtute suæ imaginis accepti.

LI. Tertio, quod de sagittis cœlitus missis, & homines percutere visis, atque quod de Pelagio Papa mense undecimo, is est Januarius, hac peste sublato, subjungit: audi id ipsum ex Gregorio Turonensi coævo, & qui Diaconum suum tunc habebat in Urbe. *Mense Januario lues inguinaria*, inquit, *invasit populum, ex ira divina, at signa docuerunt, immissa*. Item Joannes Diaconus, *secuta est e vestigio clades inguinaria, quæ Romanam urbem adeo vehementi pestilentia laniavit, ut etiam corporali visu sagittæ cælitus venire, & singulos quosque percutere viderentur*. Et ipse Gregorius Papa ait, visas esse sagittas cœlitus delapsas in homines, quos mox pestis improvisa percuteret. *Ante triennium*, inquit, *hæc pestilentia, quæ hanc urbem clade vehementissima depopulavit, in qua etiam corporali visu sagittæ cœlitus venire, & singulorum quosque ferire videbantur, sicut nostri* &c. Et de Pelagio subjunxit Turonensis, necnon iisdem verbis Joan. Diacon. *Subsecuta est de vestigio clades, quam inguinariam vocant, nam medio mense undecimo adveniens, primum omnium* (*juxta quod in Ezechiele Propheta legitur*; A Sanctuario meo incipite) *Pelagium Papam percutit. Quo defuncto magna strages populi facta est*.

Sagittæ pestiferæ cœlitus missæ.

Gregor. Turon. histor. lib. 10. c. 1.

Joan. Diac. lib. 1. vita S. Greg. c. 17.

Greg. dialog. l. 4. c. 16.

Turon. cit.

Joan. Diac. cit. Exec. 9. 6.

LII. Quarto quod Levitam dicat, in hac actione Gregorium, aliquanto minus probabile reputat Baronius ex illo testimonio Gregorii Turonensis, prostratos etiam referentis istos octoginta homines, quos tabella refert emortuos; quod etiam enarrat Paulus Diaconus. *Asserebat*, inquit Turonensis, *Diaconus noster, qui aderat, in unius horæ spatio dum vocem plebs ad Dominum supplicationis emisit, octoginta homines ad terram corruisse, & spiritum exhalasse. Sed non destitit sacerdos tantus* (Gregorius scilicet) *prædicare populo, ne ab oratione cessarent*. Monet autem ad hæc verba Baronius, Turonensem dum Gregorium Papam nominat sacerdotem, plane declarare ipsum jam ex Diacono fuisse presbyterum ordinatum, sed haud diu ante; nam inferius idem Gregorius Tu-

An sub illa peste Gregorius fuerit Levita?

Paul. Diac. cit.

Turonensis subjungit. *Ad hoc etiam Diaconus noster reliquias Sanctorum, ut diximus, sumpsit, dum adhuc in Diaconatu Gregorius degeret.* Profecto Joan. Diac. etiam quando supplicationem indixit, Levitam fuisse plane asseverat cap. 41. & demum cap. 43. post jam enumeratas Letanias, & designatas Ecclesias, ex quibus prodire deberent, subjungit: *Igitur dum magna multitudo diversæ ætatis, sexus atque professionis juxta præceptionem Levitæ Gregorii die constituta Dominum rogatura venisset, in tantum lues ipsa divino judicio desævit, ut infra unius horæ spatium, dum voces plebs ad Dominum supplicationis emitteret, octoginta homines ad terram corruentes spiritum exhalarent.* Quare conjecturare licet, Turonensem fortassis sacerdotem propter summam, ad quam jam erat electus, dignitatem, sanctum nominasse Gregorium.

Durand. cit. Ant. 2. p. cit. Canis. citat. Sigon. de regno Ital. Illesc. in Greg. 1. Albertin. de mirabilb. Urbis. Volaterr. lib. 12. Antropol. Leand. in descrip. Ital. Baron.

LIII. Effugatam aeris contagionem, & auditas voces cœlitum *Regina cœli* csnantium, communis est consensus Guillelmi Durandi, Antonini, Canisii, Sigonii, Gondisalui Illescas, & aliorum plurium. Porro vidisse Gregorium super molem Adriani, in signum reconciliati Numinis, Angelum nudatum gladium in vaginam reponere, eoque symbolo morbum cessasse, significare monent Antoninus, Durandus, Apoldia citati, Albertinus, & Volaterranus, & ex aliorum traditione Baronius; atque hinc non adeo improbabile Castellum sancti Angeli nuncupatum. Ante hanc denominationem ab Angelo desumptam, obtinuisse illam *Castelli Crescentii*, quam indicat tabella, a Crescentio Nomentano, docet Leander Albertus in descriptione Umbriæ, dum agit de illius urbe nativa Nomento. *Consulum*, inquit, *nomen Romæ reduxit, & se munitionibus in Adriani mole circumsepsit, quæ post inde Crescentii castellum dicta.* Et Baronius ad annum XCLXXXV. *Novus tyrannus*, ait, *exurgit in Urbe, quæ hactenus fuerat Albericorum violentia conculcata, atque depressa. Fuit hic Crescentius Numentanus, qui titulo Consulatus munitionem sancti Angeli possidere aggressus est, quam adeptus inde infestare nonnihil cœpit Joannem Pontificem.* Deinde anno CMXCVI refert, quomodo ex hac munita arce restiterit Ottoni Imperatori, qui Romam venit ut hujus Crescentii reprimeret tyrannidem; ex qua tamdem arreptum, ultimo & miserabili affecit supplicio. Ah hoc itaque Crescentio arx illa *Crescentiana* cognominata. Michaelem autem fuisse Archangelum illum, qui super castrum apparuit, probabile reputat Victorellus, sed & asseruit Laurentius Gambara his versibus.

De quo cognomine monent Durand. & Antonin. cit.

—— de sede superna
Aliger adveniens Michael se ostendit in arce
Tunc Ælii, sua quo vestigia certa reliquit
Discedens, pestisque abiit (mirabile visu.)

LIV. Quod etiam de statua marmorea Angeli, & Sacello eidem erecto atque dedicato addit, hæc etiamnum perseverant redintegrata. Sacellum sive Ecclesiam primus extruxit Bonifacius III. vel IV. qui post Sabinianum proxime successerunt Gregorio, in recentis miraculi memoriam, uti judicat Baronius, qui ad hunc sensum recte deducit illa verba Adonis: *Venerabilis Bonifacius Pontifex Ecclesiam sancti Michaelis nomina constructam dedicavit in summitate circi, cryptatim miro opere altissime porrectam; unde & idem locus in summitate sua continens Ecclesiam, inter nubes situs vocatur*, Hæc Ado. Hanc fortasse, uti opinative indicat tabella, refecit Nicolaus. Quod de peste anni MCCCLXXXVIII. & miraculo ob deportatam hanc imaginem subsecuto, ibi habetur: ab aliis relatum non

Baron. in notir. ad 29. Septembr.

Victorel. cit c. 7. Idem cap. 1.

non invenio; rem tamen omnem exscripsit Victorellus citatus: at miraculum salvati Petri Columnensis Cardinalis tribuit, cum Paulo de Angelis, imagini sanctæ Mariæ ad Præsepe; sed & alios adjudicare, dicit, Aracœlitanæ. *Paul. de Ang. cit. c. 5. Baron. in Appar. Panciroli de reb. Urbis in Eccles. Aracæli.*

LV. Ecclesiam hanc Aracæli prius a Constantino, uti opinantur Baronius, & Octavius Pancirolus, constructam; deinde a sancto Gregorio refectam, ut alii monent, collabentem & vetustate deformem refecerunt, vel novam fecerunt Minores anno proxime hunc sequenti. Nam ex Archivo Aracælitano dabimus litteras Pontificis, quibus anno IX. sui Pontificatus XIII. Kal. Aprilis hortatur fideles ad subsidia ferenda Fratribus Ecclesiam, cum aliis ædificiis, construentibus. Confirmavit etiam eisdem possessionem datam anno X. necnon Alexander IV. anno V. sui Pontificatus. Transtulit eam motu proprio cum adjacenti Monasterio ad Fratres Observantes Eugenius IV. anno MCCCCXLV. jussitque ut Conservatores Urbis protectionem Monasterii, & Fratrum assumant, amplam eis concedens facultatem, ut molestatores severius coerceant. Insignem habet scalam, per quam e tribus portis in fronte Ecclesiæ positis, descenditur per Capitolii clivum ad plateas suburbanas, centum viginti & quatuor amplos & latos habentem gradus, per quos quotidie solent ascendere nudis genibus viri, & mulieres religionis ergo, & satisfaciendorum causa reatuum: sed major hæc devotio & pœnitentia apparet in die sancti Antonii Patavini, ad cujus sacellum, creberrima populi frequentatione eo die solemne, visitandum genuflexi ascendunt iu tanta copia, ut ad singulos gradus plures connumeres ascendentes; neque altissimæ scalæ magna latitudo tantæ capax sit multitudinis. Extructa est integre ex marmore anno Domini MCCCXLVIII. ex creberrimis & pinguibus oblationibus, quibus imaginis supradictæ beatæ Virginis Mariæ quotidiana celebrabantur miracula. Artifices & structuræ tempus commemorantur in marmoreo lapide infixo Templi fronti ad lævam ingredientis, præcipuam, his verbis: *Magistri, Laurent. Simeon, Andreotius, Andreas, Carolus Fabricatores de Roma, de Regione Columnæ fundarunt, prosecuti sunt, & etiam consummarunt, ut principales Magistri, hoc opus scalarum, inceptum anno Dom.* M. C. C. C. XLVIII. *die* XXV. *Octobris*. Ex vetustate ruinosam & collabentem restituerunt Fratres anno MDLII. Chorus translatus est sedente Paulo IV. ex Ecclesiæ medio ad caput, ædificato capacissimo loco pone Altare majus, ubi prius ex antiquo more erat apsis parva musivo opere exornata. Egregie depinxit a summo usque deorsum totam chori fornicem Magister Nicolaus Pisauriensis, pingendi artis peritus; opusque absolvit anno MDLXVII. sub Gregorio XIII. Sedilia non tam pulchra, quam bona & duratura religioso more sub vesperam suæ generalis præfecturæ fieri curavit Reverendissimus Pater Benignus Genuen. anno Jubilæi MDCXXV. Pulcherrima & deaurata ære multo laquearia ad perfectum Templi ornatum addiderunt S. P. Q. R. in gratiarum actionem, ob fractam Turcarum potentiam, qua universæ Europæ minabantur exitium, & clarissimam de eisdem obtentam sub Pio V. victoriam. Sui doni causam super fornicem majorem Templi inscripserunt litteris majusculis, deauratis fimbriis lacunarii in hunc modum: *Quod Pii V. P. M. Philippi II. Hisp. Reg. S. Q. Veneti auspiciis icto contra Turcas fœdere Christiana classis ad Echinad. prœl. dimicaverit, triremes hostium* CLXXX. *ceperit*, XC. *demersit. S. P. Q. R. Vot. sol. in reditu M. A. Pont. clas. præfect. & navalis victoriæ monumentum*: *Deiparæ Vir-*

Margin notes: De Ecclesia Aracæli. — De ingenti Ecclesiæ scala. — De Choro. — De laquearibus.

Virgini laquear aureum. *An.* D. M. D. LXXV. *Greg. XIII. P. M. A.* IV. Cujus rei perpetuum etiam hocmonumentum, appensis vexillis exararunt in marmore supra præcipuam Templi portam a parte interiori: *Jesu Christo humanæ salutis auctori*. *Quod Pius V. Pont. Max. animi celsitudini, cum Philippo II. Hispaniarum Rege S. Q. Veneto fœdere inito, Selymum Turcarum Tyrannum ad Echinadas insulas navali prælio, post hominum memoriam maximo, devicerit, S. P. Q. R. M. Antonio Columna, Pontificiæ classis Præf. reduce, ovanteque, omnium ordinum gratulatione recepto, ædem hanc aureo laqueari, vexillisque hostium exornavit. Anno salutis* CXↃ. D. LXXXVI. Miræ magnitudinis & majestatis organa adjecit idem S. P. Q. R. sub Sixto V. & imaginem beatæ Virginis transtulerunt Urbis Conservatores ex muro super limen Baptisterii, in quo ante repositam dicit Guillelmus Durandus ad Altare majus, & ornarunt pulchris & pretiosis lapidibus eductis ex aula Senatoria, in qua ornamento fuerant statuæ profanæ. „ Hanc Aram maximam posteaquam elegantius „ extructa, gradibusque tum infimis, tum superne prominentibus, „ mensa præterea, basibusque ex perpolito marmore aucta est, Benedi- „ ctus XIII. Pont. Max. anno MDCCXXV. solemni ritu consecravit XI. „ Kal. Octobris, ipsamque Aram hujusmodi privilegio ornatam voluit, „ ut quotidiana quælibet sacrificia, quæ in ea peragerentur, homines „ vita functos vehementer juvarent, placatique Numinis indulgentia „ eorum manes, quos pœnitentia criminum subiisset, debitis utcumque „ suppliciis prorsus eximerent. Cujus rei monumentum publicum extat „ lapideis tabulis consignatum, quæ geminis parietibus utroque ab la- „ tere presbyterii affixæ sunt. In cornu Evangelii: *In honorem B. M. &* „ *S. Francisci Conf. Aram hanc principem Bened. XIII. Ord. Præd. conse-* „ *cravit die* XXI. *Sept.* M. D. CC. XXV. *& in Anniversario die annos* L. *de* „ *vera indulgentia concessit*. In cornu Epistolæ privilegii summa Etru- „ sca lingua descripta est, quæ latine sic habet: *Benedictus XIII. anno* „ M. D. CC. XXV. *die* IV. *Octobris singulis Sacerdotibus, qui ad Altare* „ *majus Deiparæ Virginis in Aracœli sacrificabunt, idem concessit privi-* „ *legium, quo fel. record. Paulus Papa III. Divæ Helenæ sacellum in eodem* „ *Templo situm ornavit, idest perinde ac, si in Ara S. Gregorii Papæ intra* „ *muros Urbis, vel S. Laurentii, vel S. Sebastiani extra muros sacrum* „ *peragerent*. Anno M. D. CC. XXIX. die XXVII. Novembris Divæ Mar- „ garitæ Cortonensis Ara ab eodem Pontifice sacro chrismate inuncta „ est. Hanc Aram excitandam, ejusdemque sacellum pariter instauran- „ dum curavit Petrus Corradinus Cardinalis, Romanæ Purpuræ incly- „ tum decus, enitente potissimum Patre Josepho Maria Fonseca Ebo- „ rensi, qui tum rationes familiæ Procuratoris Generalis munere admi- „ nistrabat.

Durandus cit.

ADDITIO ALIORUM.

Benedictus XIII. Aram maximam consecrat,

Et privilegio ditat.

Consecrat etiam S. Marg. Corton. Sacellum, quod exædificandum Petrus Corradin. Card. & P. Jos. Maria Fonseca Eboren. curarunt.

LVI. Jacere monui ex aliorum testimonio in hac Ecclesia beatum Sabbatinum, quartum sancti Francisci socium; nec tamen constabat, quo loco conditum esset sacrum corpus. Incidi in vetustam membranam, quæ dicit in columna (seu pylastro uti hæc habet Scriptura) dextera sacelli majoris, & in sinistra depositum beatum Juniperum. Sane ubi condita Juniperi ossa compertum, atque ex eorum deposito liquet colligere ubi sint Sabbatini reliquiæ. Juniperi depositum exornavit Alexander Camerinus, Patricius Camers, excavata columna sinistra, cui hæret pulpitum, ex quo in solemnioribus festivitatibus cantatur ad populum Epistola, in qua inventa capsula plumbea, duobus palmis longa, & pal-

Tom. I. an. 1209. n. 17.

De corpore B. Sabbatini, & B. Juniperi.

mo uno atque dimidio lata, continente ejusdem beati Viri ossa, cum membranula indicante ejus esse reliquias. Decorum addidit prædictus Præses monumentum, reclusis iterum in eadem columna lateritia reliquiis, inscriptis in dolato jaspide superius his verbis: *Ossa fratris Juniperi socii sancti Francisci*. Et inferius in marmore nigro: *D. O. M. Alexander Camerinus Patricius Camers, Bullariæ Apostolicæ Præses, Fratris Juniperi olim diem functi ossibus, pietatis ergo decentius supra repositis, ea prope sibi, mortalitatis suæ memor, monumentum vivens in solo posuit An. sal.* M. D. C. XXI. In dextera itaque e regione posita columna pulpiti Evangelii, quam loco depositi Juniperi opponit dicta membranula, si excavetur, non dubitem inventum iri beati Sabbatini corpus, nisi jam inde fuerit ablatum. „ Hisce duabus Columnis marmoreæ tabulæ inhæ- ADDITIO ALIORUM.
„ rent duæ, quarum in altera P. Josephus Maria Fonseca Generalium
„ Comitiorum celebritatem, quæ Innocentii XIII. auspiciis habita sunt,
„ ad omnem posteritatis memoriam, propagavit. In altera Patrum san-
„ ctio descripta est, qua universi Ordinis alumnis præceptum est, ut
„ statas preces & sacrificia pro ejusdem Pontificis, ubi diem obierit,
„ sempiterna quiete quotannis facerent. Prima igitur tabula hæc habet:
„ *Innoc. XIII. Pont. Max. quod præ ceteris ex sua gente decessoribus In-*
„ *noc. III. Greg. IX. atque Alex. IV. ut eximias virtutes alias, sic &*
„ *singularem in Seraphicum Ordinem benevolentiam æmulatus, generalia*
„ *Ordinis Comitia ultra vigesimum annum intermissa, summotis consilii*
„ *magnitudine difficultatibus, feliciter in hanc Ædem coegerit, laudatos-*
„ *que Gregorium, atque Alexandrum immitatus, præsens, ac Præses,*
„ *majestate illustraverit, auctoritate direxerit. F. Laurentius a S. Lau-*
„ *rentio tanti Pontificis auspiciis Minister Generalis renunciatus suo, totius-*
„ *que Ordinis nomine grati animi monumentum posuit. Anno* M.D.CC.XXIII.
„ *F. Joseph Maria Eboren. ad sui Ordinis gloriam erexit*. In altera tabula
„ scriptum est: *Generale FF. Min. Capitulum hac in Æde Idibus Maii*
„ *celebratum, ut quemadmodum* XVI. *dies Aprilis, qua primum Innoc. III.*
„ *Ordinem approbavit, sic & faustus Comitiorum horum dies Innoc. XIII.*
„ *summi ex eadem Gente Pontificis ornatus majestate Kalendario Romano-*
„ *Seraphico inscribatur; utque tanto Pontifici mortales (quod sero eveniat)*
„ *deferente, præter solemne sacrum, in utriusque Orbis Conventibus ter a*
„ *singulis Presbyteris Observantibus, Reformatis, Excalceatis, Recollectis,*
„ *Tertii Ordinis, aut alio quocumque nomine nuncupatis, Deo sacrificium*
„ *offeratur: statæque preces ab aliis Ordinis alumnis, ac Monialibus pro*
„ *ejus Animæ requie persolvantur; atque Anniversarium ubique perpetuo*
„ *celebretur, proponente Generali Ministro totius Ordinis, ceterisque omni-*
„ *bus approbantibus. Cavit, sanxit, decrevit* XVI. *Kal. Junii* M.D.CC.XXIII.
„ *F. Joseph Maria Eborensis ad sui Ordinis gloriam erexit*.

LVII. Addit membranula in eadem Ecclesia, non tamen designato peculiari loco, haberi corpus beati Electi, alterius tamen, ut monui, ab illo Francisci socio in Africa martyrio decorati, & beatæ sororis Joannæ filiæ Domini Joannis Francisci de Felicibus, sanctissimæ vitæ feminæ, tertii sancti Francisci Instituti. Tumulati etiam ibidem fratres Bonaventura Velitrensis, & Thomas Corsicus laici, viri sancti: quorum prior plurima prophetico spiritu prædixit, puerumque mortuum matri restituit; alter cæco mirabiliter lumen restituit, aliaque mirabilia opera patravit. Præter alias minores reliquias habet hæc ædes mediocre fragmentum Crucis Dominicæ, partem spongiæ, qua myrrhatum vinum Salvatori

De corpore B. Electi.

Tom.1.an.1209. n.17.

Tumulati ibidem plures viri sancti.

Additio, et Correctio Aliorum.

Quorum Sanctorum in hac Ecclesia coluntur Reliquiæ.

tori sitienti oblatum fuit. „ Caput sancti Stephani Papæ & Martyris; „ Caput sancti Urbani Papæ & Martyris; Caput sancti Abundii Tribuni; & Caput S. Helenæ: quæ respective Reliquiæ jussu Eminentissimi „ Alamanni Salviati hujus Basilicæ Titularis, ab Illustrissimo Domino „ Joanne Baptista Gambarucio Amasiæ Archiepiscopo, initio mensis „ Aprilis, anno MDCCXXXII. sunt recognitæ. Item, ex panno, quo Salvatoris Infans in præsepio revolutus est: ex Capillis, Veloque B.M.V. „ Tibiæ SS. Stephani Protomartyris, Laurentii Diaconi & Martyris, „ Adriani, & Nerei Martyrum. Ex Ossis SS. Pauli, Philippi, Bartholomæi, & Matthiæ Apostolorum; Sebastiani, Hyppoliti, & Blasii MM. „ Hieronymi Doctoris, Gregorii Thaumaturgi, Liborii, & Paulini „ Nolensis Episcoporum; Benedicti Abbatis; Annæ Matris B. M. V. „ Paulinæ, Theclæ, & Agathæ VV. & MM. Scholasticæ Virginis, Monicæ Viduæ, & B. Joannis de Prado M. Ex Tela imbuta Sanguine beatissimi P. N. Francisci. Ex adipe S. Laurentii Martyris, & de Carbonibus, super quos assatus est. Item ex Adipe S. Margaritæ Cortonensis, & ex gossypio intincto sanguine S. Jacobi de Marchia. Ex „ Pallio S. Joseph, & Veste B. Hyacintæ de Mariscottis.

Percelebre Pueri Jesu Simulacrum.

„ LVIII. Inter cetera tamen, quæ ad cultum, dignitatemque hujus „ Basilicæ pertinere, tum christianam pietatem magnopere amplificare „ compertum est, simulacrum cernitur Pueri Jesus, quod in Ædicula „ Sacrarii summa religione asservatur. Id simulacrum quotannis confluenti pietatis causa multitudini spectandum objicitur. Quippe ad „ præsepe, quod ex asseribus, tapetisque extrui solet, Divinus Infans „ solemni pompa devehitur; atque ibidem reclinatum, gemmisque, & „ auro collucentem Christianus populus veneratur. Ejusmodi celebritatem id tempus excipit, quo Dei Filium pro mortalium salute ex „ Virgine natum perfusus gaudio christianus Orbis commemorat. Quocirca mirari subit, Auctorem nostrum nusquam hujus rei meminisse, „ cum ipsius etiam ætate idem simulacrum gloria miraculorum, populique religione celebraretur.

De magnatum sepulcris.

LIX. Præterea sunt in eadem Ecclesia multa, & pene innumera magnorum virorum sepulcra, quorum præcipua dabimus vel nomina, vel

Sacellum gentis Sabellicæ.

epitaphia. In sacello Divi Francisci, quod est Gentis illustrissimæ Sabellicæ, requiescit ad cornu epistolæ Honorius IV. mortuus anno Domini MCCLXXXVII. sepultus prius ad sanctum Petrum, magna funeris pompa in marmoreo sepulcro, insignibus familiæ & inscriptione exornato; postea translatus in sacellum hoc, alto & musivo opere elaborato tumulo conditus est, nulla adhibita inscriptione, neque translationis

Additio Aliorum.

memoria. „ In hujus sepulcri superiori parte hæc habetur inscriptio: „ *D. O. M. Bernardino Sabello Albani, Venafri, & S. R. I. Principi &c.* „ *Marchioni S. Martini &c. S. R. E. Mareschallo Comitii Pontificii Custodi &c. qui annorum* XVII. *in interregno Gregorii XV. P. M. locum* „ *tenens pro Federico Patruo supremo Duce Ecclesiastico electus fuit. Ad* „ *Urb. VIII. P. M. Cæsaris prolegati munus obivit. Philippi IV. Catholici* „ *Regis Vicarium egit in utroque Samnio, eoque militem duxit in Campaniæ tumultibus, cum pari laude, ac fortuna. Viro gravitate morum,* „ *animi constantia, consilio, dexteritate, ac liberalitate singulari, vita* „ *defuncto ann.* MDCLVIII. *ætatis suæ* LIV. *Julius Sabellus filius Albani,* „ *Venafri, & S.R.I. Princeps, Marchio S. Martini &c. Comes Celani &c.* „ *S. R. E. Mareschallus perpetuus, Comitii Pontificii Custos, aurei Velleris* *Eques*

„ *Eques P. anno D.* M. D. C. LXIII. In inferiori autem parte sepulcri ejusdem: *D. O. M. Hic requiescit excellentissima Domina Catharina Justiniana Sabelli D. Julii Sabelli ultimi Principis uxor. Obiit* VII. *Januarii* M.D.CC.XXIV. - *D. O. M. Fastorum terminum primatum principum sui sanguinis D. Lutius ultimus Marchio Tarani in Sabinis ætatis ann.* LXXIII. *mens.* XI. *& dier.* XV. *absolvit ann.* M.D.CC.XXVIII. - *Domina Marchionissa Medera Palumbaria Sabelli uxor superstes viro amore hue quoque prossequendo monumentum posuit.* „ In toto illo pariete ad tectum usque depicta sunt ejus gesta in Pontificatu, & superior tumuli lapis expressam habet Pontificis Maximi effigiem. In alio e regione, alto item, & pro illius temporis dignitate nobili sepulcro sepulti sunt ejus parentes & fratres, ut incisa vetusto charactere hæc verba commemorant. *Hic jacet Dominus Lucas de Sabello, Pater Domini Papæ Honorii, Domini Joannis, & Domini Pandulphi, qui obiit dum esset Senator Urbis An. D.* M. CC. LXVI. *Cujus anima requiescat in pace. Amen.* Deinde. *Hic jacet nobilissima Domina D. Mabilia uxor Agapiti de Columpna. Hic jacet Dominus Pandulphus de Sabello, & Domina Andrea filia ejus, qui obierunt An. D.* M. CCC. VI. *in vigilia beati Ludovici*. Item angulo sinistro sepulcri inscriptum hoc nomen: *Luca Saviello*; dextro vero: *Antonio Savello*. Inter sepulcrum hoc & parietem, versus Orientem, in lapide marmoreo in pavimento: *Hic jacet Dominus Angelus Petri Matthæi Judex de Urbe, qui obiit An. D.* M. CCC. VIII. *Kal. Septembris, cujus anima requiescat in pace. Amen.* Ex alia parte sepulcri, juxta cratem, in pavimento. *Hic jacet corpus magnificæ & virtuosissimæ mulieris Dominæ Marinæ de Trinciis, uxoris quondam Magnifici Rentii de Sabello, quæ obiit anno Domini* M. CCCC. *Ind.* VIII. *mensis Maii die* XVII. *cujus anima requiescat in pace. Amen.* Ad cornu epistolæ juxta cratem jacet Dominus Franciscus Joannis mortuus anno Domini MCCCL. die XXIX. Januarii. Demum juxta Altare ad cornu Evangelii in pavimento jacet Silvius Cardinalis hujus Sabellicæ gentis, a Clemente VIII. creatus, licet Ciaconius dicat Aritiæ sepultum, illinc forte huc translatus. Cujus hoc epitaphium in lapide pulchre elaborato: *D. O. M. Silvius S. R. E. Cardinalis amplis. ex claris. Sabellorum gente, Camilli, Ariciæ Domini F. Monumentum, juxta gentilium suorum sacellum, ubi idem pia eleemosyna ex testamento attributa, animam divinis sacrificiis perpetuo expiandam reliquit, Fabritius frater P. C. Vixit annos* XLVIII. *menses* VI. *Obiit die* XXI. *Januarii* M. D. XCIX.

Silvi, perpetuum tibi sit super æthera salve:
Purpura, mitra solo, sint diadema polo.

Additio aliorum. — *P. Joseph Fonseca Aram novam S. Francisci excitat.*

„ LX. Plura alia Sabellorum aut pietatis, aut gloriæ monumenta in hoc Sacello vel picturis expressa, vel opere museato, vel insculpta lapidibus conspiciebantur: quibus vetustate semirutis, P. Joseph Fonseca novam Aræ molem extruere adortus est. Ipsius ergo diligentia perfectum est, ut multis millibus aureorum collatis, Ara marmorea eleganti structura excitaretur. Ligneum simulacrum sanctissimi Patriarchæ semotum, quod, ut ætas ferebat, rudis olim Artifex elaboravit, idemque in sacrarii prospectu collocatum est. Cujus loco ejusdem sancti Patris effigies in Ara conspicitur, quam Franciscus Trevisanus pictor egregius miris sane coloribus repræsentavit. In eodem Sacello non vetustæ modo imagines injuria temporis perierunt, sed monumentorum quoque inscriptiones, quæ ad Sabellium Genus pertinebant, abrasæ sunt: ex quibus unam, vel alteram noster Auctor de-

,, describsit. Hic autem locus postulare videtur, ut, quæ subinde in-
,, clytæ Gentis monumenta posita sunt, ab interitu omnia vindicemus.
,, Itaque in superiori parte Sabelliani Mausolei ad cornu Evangelii hæc
,, leguntur: *D. O. M. Julias Sabellus Albani, Venafri, & S. R. I. Prin-*
,, *ceps &c. Dax Chinchioni &c. Marchio S. Martini &c. Comes Celani &c.*
,, *Seraphicæ Religionis Patronus, S. R. E. Mareschallus, Comitii Pontificii*
,, *Custos, inter Hispaniarum Magnates aurei Velleris Eques &c. Præmor-*
,, *tuis Excellentissimo Domino Paulo Sabello fratre suo primogenito, qui*
,, *ultro ei cesserat principatum; necnon Bernardino Sabello Principe Ve-*
,, *nafri unico, atque optatissimo Filio, quem ex Domina Catharina Aldo-*
,, *brandina Clem. VIII. pronepte, susceperat; quique desponsatus Dominæ*
,, *Flaminiæ Pamphiliæ Innoc. X. pronepti, in ætatis flore, sine prole obie-*
,, *rat, cam ex secanda uxore Domina Catharina Justiniana ejusdem Ponti-*
,, *ficis pronepta, nova soboles deesset, cogitans solum sibi superesse sepul-*
,, *chrum, in quo mortalitatem deponens B. Francisci intercessione, ad su-*
,, *peros convolaret. Hunc Familiæ suæ ultimum lapidem adhuc vivens*
,, *constituit monumentum. Obiit die* V. *Martii* M. D. CC. XII. *ætatis suæ*
,, LXXXVI. *mense* I. In inferiori vero ejusdem Mausolei situ, præter
,, alia monumenta memorata, hæc habentur: *D. O. M. Hic requiescit*
,, *Joannes Francisci Joannis Domini Bonaventuræ de Transtiberim, qui*
,, *obiit anno D.* M. CCC. L. *die* XXIX. *Januarii*. In eadem parte, sed in
,, Sacelli prospectu: *D. O. M. Paulo Sabello Albani Principi, aurei Vel-*
,, *leris Equiti, qui in ipso juventatis flore a Clem. VIII. P. M. in Panno-*
,, *nito bello triam millium peditum præfectura donatus Rodulpho II. Imp.*
,, *adversus Turcas egregiam navavit operam. A Paulo V. P. M. Bono-*
,, *niæ, Ferrariæ, Æmiliæ rei bellicæ, externisque auxiliis summa cum*
,, *potestate præpositus, Arcis Ferrariæ exstructionem inchoavit, Federico*
,, *fratre successore relicto, ab eodem Pontifice Ecclesiasticæ Militiæ summi*
,, *Ductoris loco Præfectus, eo in munere incredibili fide, diligentia, aucto-*
,, *ritate undecim annis versatus est. A Ferdinando II. sub Imperii initiam*
,, *ad Sedem Apostolicam de more Orator allegatas; deindeque Ordinarius*
,, *Legatus apud Pontificem M. a Cæsare constitutus, Paulo V. Gregorio XV.*
,, *Urbano VIII. non minus quam Ferdinando, ingenti omnium plausu bis*
,, *legationibus integritatem, & prudentiam probavit suam; omnibus exi-*
,, *mie charus, militarem præfecturam, qua se abdicare non est permissus,*
,, *omnium Purpuratorum Patrum suffragiis Sed. Apost. interregno sibi de-*
,, *mandatam, sub Gregorio XV. insigni cam laude administravit, ac Federico*
,, *fratre suffecto, bonorum omnium mœrore quinquagenario tantum major*
,, *fato functus est A.D.* M.D.C.XXXII. *Julius Sabellus Albani Princeps Avo*
,, *suo P.* In cornu Epistolæ, pariter in Sacelli prospectu. *D. O. M. Julio*
,, *Episcopo Tusculano S. R. E. Cardinali Sabello multas inter præfecturas*
,, *integre, sancteque versato, qui conciliando Philippo III. Hispaniarum*
,, *Regi Carolo Sabaudiæ Duci a Paulo V. Pont. M. Nuncius allegatus, exi-*
,, *miæ prudentiæ documento fuit. Anconæ infulas sacram Purpuram, Bo-*
,, *noniæ legationem adeptus, mox a Philippo IV. Catholico Salernitanæ*
,, *Ecclesiæ destinatus, aliorum Principum vota in se ornando provocavit.*
,, *Poloniæ ab Uladislao Rege, a Ferdinando III. Cæs. Germaniæ tuendæ*
,, *vindex, & ad Urbanum VIII. Orator Friderici fratris loco factus, mo-*
,, *rum facilitate, consiliique præstantia supra ostrum eminens, cum in*
,, *omnium admiratione vixerit, indictis Pontificiis Comitiis anno salutis*
,, M. D. C. XLIV. *omnium luctu septuagenarius obiit, contentus supremam*
digni-

„ dignitatem meruisse. Fabritio Tit. S. Aug. Presb. S. R. E. Cardinali „ Sabello, qui Majorum exemplo ad amplissimos honores iter sibi virtute „ muniuit, purpureo Galero, Bononiensi Legatione, Salernitano Pontifi- „ catu ornatus, inter Regni Neapolitani Turbas Regi Civium Fidem, Ur- „ bemque servavit, consilio, pietate, religione, Patruo similis; hoc uno „ dispar, quod quinquaginta annos natus obiit vita breviori, non gloria „ ann. D. M. D. C. LV. ut geminus Purpuræ splendor cineribus superstes hoc „ cuderetur in lapide. Julius Sabellus Albani, ac S. R. I. Princeps, „ S. R. E. Marescballus, perpetuus Conclavis Custos, Aurei Velleris Eques „ Pronepos, & Nepos grati amoris monum. P. ann. D. M. D. C. LXII.

LXI. Alius est insignis hujus familiæ Cardinalis sepultus in muro chori ad latus Evangelii, Joannes Baptista Sabellus a Sixto IV. quinta Cardinalium creatione purpura donatus, qui varias passus est fortunæ vicissitudines, ut adjectum docet Epitaphium. *Joannes Baptista Sabellus S. R. E. Diaconus Cardinalis, temporum varietate, atque malignitate bis ad Cardinolatum electus, & in mole Adriani detentus, semper tamen honorifice liberatus; sub Paulo, Sixto, Innocentio, Alexandro, Ducatus Bononiæ, Marchiæ, Genuæ Legat. plene & clare functus fragilit. human. gener. meditat. monimentum vivens sibi posuit. Vixit annos* LXX. Sed Ciaconus prope octogenarium dicit; additque Christi annum, qui in Epitaphio deest MCCCCXCVIII. Plurimi alii Cardinales ibidem sepulti. Matthæus de Aquasparta Tudertinus Ordinis Minorum, a Nicolao IV. creatus, vir præclarus & doctus, jacet in marmoreo, & pro illius temporis conditione, magnifico sepulcro, in muro alte extructo juxta ostinm sacrarii, gentilitiis insignibus, sed absque ulla inscriptione, decorato. Obiit post multa præclare gesta anno Domini MCCCII. Julianus etiam Cæsarinus Diaconus Cardinalis Tituli SS. Sergii & Bacchi, mox sancti Angeli in foro piscium, qui obiit die 1. Maii anno MDX. Alexander Cæsarinus Episcopus Cardinalis Albanus, & Pampilonen. Hispaniæ Protector, obiit Idibus Februarii anno MDXLII. Utrumque hunc Cæsarinum ajunt sepultos in Sacello suorum gentilium, quod sancti Gregorii vocatur, ad dexteram Sacelli majoris. In eadem etiam Ecclesia sepulti sunt Andreas de Valle Romanus, Episcopus, Cardinalis Prænestinus; obiit pridie Idus Augusti anno MDXXXIV. Joannes de Comitibus Romanus, Archiepiscopus Consanus, Presbyter Cardinalis sancti Vitalis tituli. Vestinæ obiit anno MCCCCXCIII. Antonius Maria Gallus Picenus, Presbyter Cardinalis tituli sanctæ Agnetis in agone, obiit anno MDCXXI. Innumeri sunt alii præter hos, quorum obsoleta memoria, neque ulla erecta monumenta, aut appositæ inscriptiones. Quæ sequuntur tantum præter jam relata, extant epitaphia. Ad dexteram ingredientis Templi januam in muro. *Sedente Paulo II. Ludovicus de Lebretto, Regius sanguis, Sanctorum Petri & Marcellini Presbyter Cardinalis, nobilitate animi, innocentia, & fide præclarus, sacri Apostolici Senatus amor & deliciæ, hoc monimento conditus est* M. CCCCLXV. *die* IV. *Septembris*. Sub descensu Altaris majoris in pavimento. *D. O. M. Clementi Monilia no Cardinali Araceli, summæ doctrinæ, & religionis viro, prudentiæ documento, per omnes honorum gradus ad summam in Ordin. Fratr. Minor. Observ. dignitatem elato, a Paulo IV. Cardinali creato, liberalitatem, quam semper vivus exercuerat, moriens comprobavit. Pauperes incurabiles hospitalis S. Jacobi ex testamento hæredes beneficii accepti ergo B. M. P. Vixit ann.* LXVI. *men.* VI. *dies* XVI. *Obiit* VIII. *Idus Januarii*. M. D. LXVIII. Ad dexteram exeuntis e sa-

Ciacon. in Alex. VI.

Alii ibidem sepulti Cardinales.

e sacrario in pariete. *D. O. M. Alexander Cribellus Mediolanen. tituli sanctæ Mariæ in Ara-cœli S. R. E. Presbyter Cardinalis sexagesimum agens annum, vivens sibi posuit. Ann. D. M. D.* LXXI. *Mense Decembris die* XXI.

Plures idem magnales. LXII. Clarorum etiam virorum, præter integras nobilissimas Romanorum heroum Cæsarinorum, Sabellorum, Ursinorum, aliorumque Principum familias, sunt ibidem monumenta; & præ ceteris Catarinæ Reginæ Bosnensis, cujus hoc Epitaphium juxta gradus, qui a Sacello majori descendunt in Templi amplitudinem. *D. O. M. Catharinæ Reginæ Bosnensi, Stephani Ducis sancti Sabæ sorori, & genere Helenæ, & domo Principis Stephani natæ, Thomæ Regis Bosnæ uxori, quantum vixit annorum* LIV. *& obdormivit Romæ ann.* D. M. CCCC. LXXVIII. *die* XXV. *Octobris; monumentum ipsius sumptibus positum*. Supra ostium, qua ex claustro ingrediendum sit in Ecclesiam in lapide marmoreo, quod iterum repetitur litteris aureis in Sacello Ascensionis in pariete ex parte Evangelii. *D. O. M. Camillo Ursino Pardi F. Manupelli Comiti, Guardiæ Grell. Marchioni, Larinatiumque, & Vallesilicianorum Regulo invicto. Parthenopæi Regni Protonot. integer. ob singularem f. ac rei bellicæ virtutem, & miram promissorum constantiam, atque fidem Ursina gente dignissimam, a Francisco & Henrico Gallorum Regibus variis Præfecturis, summisque beneficiis honestato; Victoria Tolfia F. C. Conjugi cariss. O. D. S. M. ponen. cur. Vixit annis* LXV. M. X. D. X. *Obiit* VI. *Kalend. April.* M. D. LIII. Ad lævam ingredientis per tertiam, seu sinistram Ecclesiæ portam vetusto & deaurato charactere in jaspide infixo parieti. *Petrus Jacobus Cima Leonis XI. P. M. cubiculo Præfectus, Benutini de Cimis anno* M. CCCC. *Bonif. IX. P. Almæ Urbis Senatoris Gentilis, sui memoriam loco motam restituit anno salut.* M. D. C. XIX.

✠ *Inclyta de Cimis Benotinus, & alta propago,*
Cinguleus patria, cujus moderamina justo
Imperio meruit, sancto indulgente Monarcha,
Donatusque Rosa pro nobilitatis honore.
Corpore formosus, vultuque tremendus & armis;
Justitiæ custos, mira probitate Senator,
Urbi Præpositus, fatis heu raptus iniquis,
Hic corpus linquens, anima repetivit Olympum.

Extra portam principalem in area sub pedibus introeuntium, ob contemptibilem de se opinionem sepeliri voluit celebris ille Italorum Historicus Flavius Blondus, cui Fratres lapidem marmoreum superposuere, ita inscriptum *D. O. M. Blondo Flavio Forolivienst Pii II. Pont. Max. Secretario fidelissimo Blondus junior fratri benemer. F. fecit. Vixit ann.* LXXV. *obiit pridie Non. Junii*. Alia quæ sequebantur, trita sunt & deleta: Aliud ei Epitaphium appositum in fine operum Basileæ impressorum.

Hic situs est Blondus, Priami cui forma, Catonis
Vita, Titi Livii fama, deeusque fuit.
Conjuncta est sancto conjux pia Paula marito,
Fœminei sexus gloria, ut ille virum.

Ad dexteram ingredientis eamdem portam commendati facinoris, & erga inimicum clementiæ est in nigro marmore hoc monumentum. *D. O. M. O factum Romane! A. Bern. Barch. Ro. Stephani Sanctii Ro. necatur pater, & is innocens: hic ut parentem ulciscatur, militiam adit: ubi evasit strenuus, ad vindictam accingitur; ille rei ignarus ad Roma-*

manum accelerat supplex: ut obvolutum intuetur hominem, parcit libere, atque amantissime complectitur, & quod nobilius, non dimittit sine munere. G. Virginius Ursinus Regii exercitus præfectus, & Ferdinandi Imperatoris, Jacobo Sanctio, egregioque facinori posuit; qui vixit ann. LXIII. M.X.D.XV. *Neque admirandum viator, quod Romanus vir Romane agat. Vale. Alexand. VI. Pont. Max. anno* II. Sub memoria & monumento vestigiorum Angelicorum, de quibus supra præfati sumus. *Alberico Alberti F. Bobonis N. Ro. Cos. & Comiti Tusculano atavis longa serie, & Antonio, & Joanni I. C. & Francisco FF. Comitibus Lateranen. Mario ac Julio Advocatis Consist. Andreæ patri, & Francisco patruo. Joan: Francisc. I. C. de Salomoniis, qui & Bobenses, domo Albertiscorum, gentilitia sepulcra restituit, sanctuariis super bene dispositis exornavit. Ann.* M.DC.III. *sibique & posteris P. agens* IV. Hoc ann. m.51.

Dat tibi Bobo genus, tumuli jus dat morituro:
Vive memor generis, vive memor tumuli.

Et in trito, atque vetustissimo sepulcrali lapide prope posito in pavimento.

Dat tibi Bobo genus, bustum lapis iste Joiza,
Fratribus adjuncta matre dolente jaces.

In sacello sancti Jacobi, quod Mancinæ antiquæ familiæ Romanæ proprium est, in lapide & pyramide sepulcrali in muro ad latus Evangelii.

D. O. M.

Te, miser, extincta solor mea damna sepulcro hoc,
Quod Faustina tuum corpus & ossa tegit.
Pulchra nimis, nec casta minus, medioque juventæ
Flore cadis, linquens mi gemitum & lacrymas.

Inferius in lapide marmoreo. *Faustinæ Luciæ Mancinæ; quæ id quod paucis contingit assecuta est, ut cujus egregia forma admirationi foret, ejusdem singularis honestas omnibus exemplo esset. P. Paulus Attavantus uxori B. M. mæstiss. P. An. Chr.* M.D.XLIII. *Vixit ann.* XXIV. *mens.* III. *dies* V.

Paulo inferius in rudiori marmore, & characteribus antiquis.

Lucia stirps claris olim lucebat alumnis,
Nunc hujus gestis & pietate viri.
Qui meritus magnos semper contempsit honores,
Mens bona pro titulis, cui fuit una satis.
Virtutem Alphonsus Rex non sine munere passus,
Defunctum merito signat honore virum.
Nomine militiæ Mancinum donat equestri,
Qui virtutis opus dexter ad omne fuit.
Qui obiit ann. D. M. CCCC. XLVII. *die* J. *Septembr.*

Extra cratem sacelli sancti Antonii in pavimento. *Hic requiescit Reveren. in Christo Pater D. Antonius de Buccabellis de Urbe, Episcopus Ferentinas, Fr. Ord. Min. vitæ & doctrinæ virtute ornatus, qui obiit an.* D.M.CCCC.XLV. *mens. Januar. die* XXIV. In sacello Crucifixi alterius Franciscani disertissimi Concionatoris, & piissimi viri summa in opinione & reverentia apud Romanos habiti, extat hoc monumentum: *Fratri Evangelistæ Marcellino ex Ordine Minorum de Observant. & Castro sancti Marcelli Diœces. Pistorien. viro Christiana eloquentia, doctrina, & vitæ sanctitate celebri; qui obiit* III. *Non. Januarii An.* D. M. D. XCIII. *Vixit ann.* LXIII. *mens.* II. *Religioni* L. *Concionibus* IIXL. *e queis Romæ auditus assidue* XXIV. *studiis ingentibus animorum & bono. Zeno de Zenonibus opt. Avunculo mærens.*

rens. Sepultus etiam in eadem Ecclesia, sed loco ignoto, doctissimus vir Alexander ab Alexandro, atque alii plures viri illustres ejusdem sodalitii, quorum plura monumenta trita & confracta sunt præ foribus sacrarii.

Trophæa ibidem erecta.

LXIII. Ibidem etiam tamquam in proprio suo domicilio, & Capitolii sede triumphanti, statuerunt S. P. Q. R. viris Principibus præclare de Repub. meritis, ob res fortiter gestas, digna trophæa. Præter illud quod recensuimus positum Marco Antonio Columnæ, eminenti in loco super ostium sacrarii, affixum est aliud Alexandro Farnesio sub hac forma.

S. P. Q. R.

Alexandro Farnesio Parmæ & Placentiæ Duci III. civi optimo, ob res pro Repub. Christiana bene gestas, Romanique nominis gloriam, apud exteras etiam gentes propagatam, justis funeribus IV. *Non. April.* M. D. XCIII. *novo exemplo, maximaque pompa persolutis, ejus rei, patriæque in eum voluntatis monumentum posuit.*

M. D. X C V I.

In fronte Ecclesiæ ad latus dextrum sacelli majoris super Capellam sancti Gregorii.

Petro Cardinali Aldobrandino S. R. E. Camerario, civi, domi forisque clariss. quod Clementis VIII. Pont. Max. sapientia, ejus legationum ductu, atque industria bis discessum ab armis, Ducatu Ferrarien. in potestatem S. R. E. recepto, & pace inter summos Principes constituta, publicæ securitatis, & incomparabilis virtutis monumentum posuit S. P. Q. R.

M. D C. I I.

Ex altera parte læva sacellum Sanctæ Franciscæ Romanæ.

Joanni Francisco Aldobrandino Ecclesiasticæ militiæ summa cum potestate Præposito, Clemen. VIII. jussu cujus Fratris filiam habebat in Matrimonio, latrociniis paucos intra dies Latio toto depulsis, legatione ad Philippum II. Hisp. Regem, maximis populi Christiani de rebus æque sapienter ac feliciter obita, Hungaria, Croatiaque Turcarum e faucibus haud semel erepta, expugnato Strigonio, Pappa, & Vicegrado receptis, demum in obsidione Canissæ pari cum pietatis ac fortitudinis laude vita functo An. D. M. D. C. I. I.

S. P. Q. R.

Duci Clariss. Civi optime merito.

P. P.

De interiori parte Monasterii.

LXIV. Ad interiora jam Monasterii progrediendum, cujus ædificium firmum & altum, satis profunde jactis quadro lapide fundamentis in fimbriis declivii montis Capitolini. Quatuor habet claustra, in primo & secundo optima impluvia, sed secundi id habet eminentiæ, quod a san-

Sancto Didaco extructum, adeo salutiferas collectas reddat aquas, ut ab infirmis epotæ, multoties salutem reddiderint mirabiliter. Ad tertium claustrum corrivatæ aquæ Felices ex dono Sixti V. sed per plumbeos aquæductus anno MDCXXIII. derivatæ magnis expensis per vallem intermediam ad tantam ædis altitudinem, ut omnes præterluant Monasterii officinas. Optimum & commodum satis habet domus hæc valetudinarium, sexaginta, & amplius capax infirmorum, extructum ab eodem ipso Domino Viperesco, quem alias diximus valetudinarium ædificasse Fratribus Sancti Francisci ad Tyberis ripam, cujus& plura alia in hanc ædem beneficia. Grati animi monumentum eidem posuerunt Minores juxta locum ubi sepultus est, prope vestigia Angeli, quæ supra commemoravimus, in hunc modum. De valetudinario. Tom.2.an.1229. n.31. Hoc an. n.51.

D. A. M. O.

Marco Antonio Viperesco Sanctissimi Domini Papæ utriusque signaturæ Referendario & Canonico Lateranen. Pœnitentium Ord. scilicet Tertii S. Francisci, præcipuo ac perpetuo benefactori Convent. hujus S. Mariæ de Aracæli, qui pro Fratribus ægrotis in hoc Cœnobio infirmariam a fundamentis erexit, & quoad vixit omnia pietatis opera exercuit, tamdem omnium virtutum genere præditus, ad finem vitæ suæ vicinus, magno affectu hæc verba sæpe pronuncians: In pace tua Domine, dormiam & requiescam; *pretiosa morte lætus ad præmia evolavit; die* XX. *Januar.* M. DC. XXII.

Mærentes Patres hujus Conventus de Aracæli, & maxime dolentes in signum grati, & obsequentissimi animi hunc lapidem erigere & ponere voluere.

„ Cœnaculum porro inquilinorum, & advenarum frequentia per- ADDITIO ALIORUM.
„ celebre præsentia sua majorem in modum illustravit Benedictus XIII.
„ Pont. Max. qui solemni die Patriarchæ Francisci, cum divinis My-
„ steriis, quæ magnifica pompa peracta sunt, interfuisset, in eodem cœ-
„ naculo prandium sumpsit, & Familiæ utriusque Prædicatorum, & Mi-
„ norum Alumnos in Convivium adhibuit. Cujus rei testimonium pu-
„ blicum extat, quod marmorea tabula in principe loco Cœnaculi de-
„ scriptum exhibet.
„ BENEDICTO XIII.
„ *P. M. Ordinis Prædicatorum.*
„ *Quod die S. P. Francisco solemni singulari benignitatis exem-*
„ *plo, una cum utriusque familiæ Prædicatorum, ac Minorum So-*
„ *dalibus communi mensæ assidere non dedignatus, hunc locum Pon-*
„ *tificiæ Majestatis præsentia condecoraverit Ann.* M. DCC. XXIV.
„ *in peren. tanti ornamenti memor.*
FF. C. PP.

LXV. Adjunctum huic ædi palatium insigne Pontificium, opus Pauli III. ad quod per deambulatorium, deductis super plateas arcubus, ex palatio Sancti Marci, olim per integra secula sede Pontificia ascendebat Pontifex, liberiori prospectu & salubriori aëre, necnon pia Fratrum conversatione fruiturus. Deformavit opus Paulus IV. sed refecit Pius IV. post quem & alii Pontifices libenter ibi habitabant, donec Sixtus V. ædificaturus tres insignes ædes Pontificias, unam apud sanctum Petrum, se- De adjuncto palatio Pontificio.

cundam in monte Quirinali, tertiam apud Lateranum, has Capitolinas dedit Fratribus inhabitandas, & suo Monasterio incorporandas anno 1. sui Pontificatus, dum adhuc ipse illic viveret apud Sanctum Marcum: licet ejus successor Clemens VIII. aliquoto tempore ibidem habitaverit. Incolunt nunc palatium hoc Minister Generalis, Procurator, & Commissarius Curiæ, cum eorumdem sociis, redacta pontificia amplitudine ad humiliorem Minorum incolatum. Bonam habet Monasterium Bibliothecam, ad recentiorem, melioremque normam redactam, librisque instructam a Reverendissimo Patre Benigno Genuensi, recenter suo generalatu functo, in qua habentur plures Codices MSS. & ex ea translata in Vaticanam omnia opera Petri Galatini. Insignis est hic Conventus, ut jam claudam narrationem, ex situ, ex ædificio & amplitudine, ex multis ibidem celebratis Comitiis generalibus, ex optimis, qui in eo floruerunt Minoritis, SS. Bonaventura, Bernardino, Joanne Capistranensi, Jacobo Piceno, Alberto Sartianensi, Didaco Complutensi, & præcipuis Ordinis viris, qui moras illic traxerunt. Præter Senatus Romani patrocinium suum nunc adjunxit Imperator Ferdinandus, suscepta æde, bona venia prædicti Senatus, sub sua protectione, pollicitus per suum Oratorem Principem Sabellum necessarium subsidium, & amicam in omnibus tutelam. Subfuit aliquando Conventus immediato regimini Ministri Generalis, vocabaturque Camera Generalium; quare peculiarem de eo tractatum instituit Franciscus Gonzaga ab aliis monasteriis distinctum, & sane tunc florebat nobiliori opinione, & dignitate, convocantibus Generalibus præcipuos quosque viros ex universis Ordinis provinciis, ut pro loci & Urbis dignitate essent sibi adjutorio, & Ordini ornamento. Nunc subest Provinciæ Romanæ; sedes est Ministrorum & Commissariorum Generalium, & hospitium ex universo orbe adventantium Patrum, ad res suas, vel suarum Provinciarum, aut fidei vel retinendæ vel restituendæ, cum Pontificibus, aut Cardinalibus tractandas;

Protectores Monasterii.

ADDITIO ALIORUM.

„ ad quorum solatium, ne videlicet sub dio sæpe cubare, noctesque „ insomnes ducere cogerentur, Pater Bonaventura Poerius Calaber „ Generalis Minister anno M.D.CXCVI. hospitium extruxit. Eodem tem- „ pore P. Nicolaus de Leon Americanus, qui eidem Ministro a secre- „ tis erat, alias ædes ad popularium suorum usum e regione ædificavit. „ Earum super ostium hæc verba leguntur: *Ne habitationis inopia Re-* „ *ligiosi ex Provinciis Indiarum Occid. Romam accedentes hinc inde vagari* „ *cogerentur, Adm. R. P. F. Nicolaus de Leon Lector Jubil. Sac. Inquisit.* „ *Qualific. Provinciæ XII. Apost. de Lima ex Custos, & Pater; nec non* „ *Canonizat. B. Francisci Solani in Curia Proc. & Secret. General. Ord.* „ *Remota parvula, & pene collabente cella, quæ vix Procuratori causæ* „ *ejusdem B. Francisci Solani satis erat, ex eleemosynis Provinc. prædict.* „ *ad hunc effectam collectis, habitationem hanc, & hospitium, de Genera-* „ *lium Superiorum assensu, a fundamentis extruxit. Anno* D. M. D. XCVII. „ *Innoc. XII. P. O. M. placuit* XXIII. *Augusti* M. D. C. XCVIII. *Rex suo* „ *sub fastigio collocavit* IX. *Januarii* M. D. C. XCIX.

„ Juxta eas Ædes commodam satis Officinam, ubi lanæ ad Fratrum „ vestes opificium est, Pater Josephus Fonseca excitavit anno Chri- „ sti MDCCXVIII. cum antea Capitolinum Cætum Fratres ab ejusmodi „ opere prohibere curantem, e sententia judicis a proposito removis- „ set. Item Gymnasia duo, in quibus Juniores nostri philosophiæ, ac „ theologiæ disciplinis instituuntur, amicorum sumptibus ædificavit.

LXVI. Exor-

LXVI. Exordium accepit hoc anno die XVI. Maii Conventus Arquatæ, quod in Piceno nobile oppidum est, in Appennino, ad dextram fluminis Truenti, elargientibus fundum devotis personis. Spectat ad Provinciam sancti Francisci Tuderti, & custodiam Regni, Patrum Conventualium. Circa hoc tempus acquisitum aliud Monasterium in Provincia Terræ-laboris, & custodia sancti Benedicti, in oppido sancti Germani Regni Neapolitani. Donationem enim factam Ecclesiæ sancti Placidi, nunc sancti Francisci dictæ, a Patribus Benedictinis Cassinatibus confirmavit Innocentius; sed quo certo anno non constat. Necnon Conventus Villacensis in Walsperch in Styria, sub titulo Sanctæ Mariæ, uti probat Epitaphium Henrici Episcopi ad Aram majorem affixum, quod damus inferius. ,, Aliorum trium, vel quatuor Cœnobiorum in Ger-
,, mania hac ætate constructorum aliqualem notitiam suscepimus ex ge-
,, nealogia Imperatorum, & Principum Eliæ Reusneri, qui Eberhardum
,, Comitem Habspurgi & Lansenburgi obiisse scribit post annum MCCL.
,, & sepultum apud Minores Burgdroffi: Et Joannem primum co-
,, gnomento *Prudentem* Marchionem Brandeburgensem circa annum
,, MCCLIII. Sebusæ condidisse Minoribus Cœnobium, necnon Joan-
,, nem secundum ejus in principatu post aliquot annos successorem, al-
,, terum Primislaviæ circa annum MCCLXXX. & Ottonem III. cogno-
,, mento *Pium* Marchionem item Brandeburgensem, defunctum An-
,, no MCCLXVII. sepultum fuisse in choro Minorum Straubergensium.
,, Demum loquens de stirpe Bilionæa, ait Henricum X. Comitem Salmæ
,, & Albimontis vita excessisse Anno MCCLXXXVIII. & sepulturam ac-
,, cepisse apud Ciembsium Austriæ in Minorum Cœnobio: cernitur ibi-
,, dem depictus in habitu Ducali, ad latus Philippi Ducis Carinthiæ.

Rodulph. fol. 255.
Conventus Arquatæ.
Idem fol. 276.
Conv. S. Germani.
Idem fol. 291.
Conv. Villacensis.
Vide ann. 1257.
ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.
Con. Burgdroff.
Con. Sebusæ.
Con. Primislaviæ.
Con. Strauberg.
Con. Ciembsi.

LXVII. Circa hunc annum extra muros Pintiarum, seu Vallisoleti olim nobilis Hispaniæ oppidi, Philippi II. natalibus clari, nunc urbis episcopalis ex concessione Clementis VIII. extructum creditur Monasterium omnium Sanctorum a quadam sanctæ Claræ discipula, oppidanorum eleemosynis adjuta, cujus mausolæum ibidem in veneratione habetur. Vetustatem hanc confirmant cujusdam Augustini Episcopi Oxomensis litteræ, in quibus mentio habetur quorumdam diplomatum Alexandri & Clementis IV. in favorem hujus Monasterii concessorum. Titulus *omnium Sanctorum* jam ferme exolevit, & transiit in appellationem sanctæ Claræ. Plures ibidem hoc ultimo seculo mortuæ Sorores pietate, & sanctitatis opinione commendabiles, quarum suis annis fiet memoria.

Monast. omnium Sanctorum Vallisoleti.
Gonzag. in Prov. Concep. Monast. 15.
Histor. MS. ejusdem Prov.

LXVIII. Conventum Monialium Sanctæ Mariæ de Paradiso Montispessulani, cum omnibus bonis ad illum spectantibus, Pontifex hoc anno sub beati Petri & sua protectione suscepit. Incipiunt litteræ. *Sacrosancta Romana Ecclesia*, datæ v. Idus Februarii. Declaravit litteras a se datas, ut Ordinarii locorum procederent etiam contra exemptos, quacumque libertate gauderent, non præjudicare Minorum privilegiis; Diplomatis initium. *Cum olim duxerimus &c.* dati VI. Kalendas Januarii. Fratri Joanni Lemovicensi Pœnitentiario suo commisit, ut examinaret & decideret controversiam inter Archiepiscopum, & Capitulum Bisuntinum, & Joannem Comitem Burgundiæ Dominum Salinen. an scilicet eidem Comiti liceret monetam eudere apud Salinenses. Aliis Minoribus, & Prædicatoribus commisit plura peragenda in Alben. & Asten. Civitatibus, quæ ex ipsis litteris poterunt haberi.

Monast. Montispessulani sub protectione Pontif.
Privilegia Pontificia.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

Favores Pontif. in Frat., & Moniales. — *Indic. ex orig. Arac.* — *Lege Rod. fruct. Seraphd. 2. fol. 18.*

I. HUic anno Waddingus ſupplenda perpauca reliquit: etenim omnia fere dixerim complectens, calamum cohibet; Verumtamen iis, quæ ad dignitatem Aracœlitani Conventus pertinent, addemus, ſummum Pontificem, poſt loci factam conceſſionem, quod reparatione maxime indigeret, Apoſtolicas in ejus ſubſidium litteras expediviſſe *Quoniam ut ait &c.* XIII. Kalend. Aprilis. Inſuper etiam pro Conventu Fratrum de Offida, & Monaſterio Monialium ibidem: nec non pariter pro Monialibus Montis Lucis Peruſii, decreviſſe nonnulla *Tranſmiſſa nobis &c.* III. Idus Aprilis: & *Si ea quæ &c.* Kal. Februarii.

Jacobus Manfr. obiit 28. Julii. — *Vide Art. in martyr.* — *Paul. Pan. in vita Innoc. IV.*

II. Interea beatus frater Jacobus Manfredus, qui cum aliis fui zeli pro Religionis candore puritatiſque Regulæ ab Elia pluriunm intertubatæ, obſervantia paſſus fuerat, ut Ordinis Chronica narrant, ſub Reverendiſſ. Joanne Parente, qui, depoſito Creſcentio, in Miniſtrum Generalem ſuffectus fuerat, hoc anno migravit in cœlum, apud Halos quidem ſed incerto loco ſepultus: huic vero ſervo Dei, zelatorique Regulæ Franciſcanæ, viro virtutis, & patientiæ, diem XXVIII. Julii adſignat Arturus.

Ger. Mutinenſis ex famil. Rangonorum. — *Sigon. l. 5. hiſt. bon. ad an. 1233.*

III. Beatum Gerardum Mutinenſem a prædicatione, & virtutibus commendatum commemorat Waddingus ad an. MCCXLIV. Nobis vero hic, quo tempore migravit in cœlum, ex Paulo *Panſa* hiſtorico, a quo Bajardus in ſuo Theatro Seraphico, brevi quidem, ſed aliquanto proliziori calamo, eum referre viſum eſt; Fuit Gerardus ex Mutina Seraphici Patris Franciſci diſcipulus, nobiliſſima familia Rangonorum progenitus: Concionator eximius cum evaſiſſet, ſub anno MCCXXXIII. multa præclare in Italia fecit: eum a Parmenſibus ob ſpectatam integritatem, & innocentiam, patratis etiam multis in nomine Chriſti ſignis, ad Civitatem ſuam adminiſtrandam adſcitum, ſcribit Sigonius, qui de beato Gerardo, ejus conſodalibus, & Fratribus Prædicatoribus, quæ ſequuntur ſubnectit. Ceterum quæ pietatis cura Bononienſes hoc anno cœpit, eadem reliquorum etiam animis Italicorum objecta eſt: cum multi in omnibus Civitatibus Concionatores ex novis Dominici, Franciſcique familiis exiſterent, qui labentes populos ſuſtinerent, errantesque ad pœnitentiam ingentibus, atque aſſiduis clamoribus revocarent: quorum vocibus matutinis, & pomeridianis incitati, ac tacita quadam Religione perfuſi, in Urbibus, Caſtris, agriſque omnium ætatum, ſexuum, Ordinumque homines, laudes divinas, per vias incedentes canebant, ac Deo gratias agebant, cruces, & vexilla præferentes, ac ramos, aut candelas accenſas tenentes: ex quo hic annus vulgo dictus eſt, generalis devotionis annus.

Conc. SS. Patrum Domin. & Franc. hoc anno mire in Italia proficiunt.

A Gerar. convertitur nob. Ven. & fit Fr. Minor.

IV. Rodulphus quidam nobilis Venetus, dum beatus Gerardus anno MCCXLV. prædicaret de laudibus, & prærogativa virtutum ſancti Patris Franciſci, turbatus eſt: unde indignabundus, domum rediit, ſomnoque arreptus eſt: tum per quietem intellexit ex oſtenſa ſibi viſione maximam ſanctitatem D. Franciſci: ob eamque cauſam ædificari juſſit locum ſancti Franciſci Venetiis in honorem ejus: & omnibus ſuis bonis pauperibus erogatis, factus eſt Frater Minor: uxor vero ejus in Monaſterio ſanctæ Claræ ceſſit cum aſſenſu viri: & ita

,, ita uterque servivit Domino in omni sanctitate, & religione.
,, V. Factiones, & studia partium Mutinæ extinxit beatus Gerardus; exules curavit revocandos, quacumque de causa exclusos: fuit tantæ prudentiæ, & sanctitatis, ut eum Parmenses sibi Prætorem ad scirent, rebusque componendis interponerent: Ceterum Rangonorum familia genere, & monumentis celebris, Lanfrancum Rangonum habuit inter suos cives tantæ auctoritatis, ut cum Guidonio Episcopo Mutinensi, & aliis civibus dominium Civitatis *Opizonti* primum Atestino tradidisse ferant Annales Bononienses an. MCCLXXXVIII. XVI. Kal. Februarii; Ex eadem familia prodiit Hercules Rangonus, Purpuratorum Patrum Ordini a Leone X. Pontif. Maximo, ob summas virtutes insertus; Item Hugo Rangonus Regiensum Præsul: Nicolaus Rangonus, ac Gerardus arte bellica florentes: nec degeneres ejusdem Nicolai filii Annibal, & Guido, quorum hic Leonis X. Clementis VII. Francisci I. Galliarum Regis, ac Reipublicæ Venetæ auspiciis præfecturam militiæ gessit; Sed vel unico beato Gerardo familia illustris fuit, cujus frequentior est apud antiquos memoria, quam particularis miraculorum, quæ plurima extitisse feruntur descripta. Astra petiit beatus Gerardus anno MCCLI. VIII. Kal. Septembris, Mutinæ honorifice sepultus: Teste Paulo Pansa supracitato.

Multa patrat Mutinæ, & Parmæ.

Familiæ Rangonæ encomia, & Viri celebres.

Bajard. in Theatro MSS.

Miracula Gerardi plurima.

,, VI. In Provincia Poloniæ, & Bohemiæ prosperantibus Religionis rebus, hoc anno convocatis Comitiis provincialibus, electus fuit in Ministrum frater Ægidius, cujus cognomen, & patria a Casimiro historico, & rem enarrante, reticetur: asserit nihilominus, hoc eodem anno Congregationem capitularem habuisse Uratislaviæ in festo Nativitatis beatæ Mariæ Virginis.

Casim. Biern. art. 18. n. 12.

Obiit 25. Augusti.

Ægidius fit Minister.

ARGUMENTUM.

Dies claudunt ultimos Blancha Galliarum Regina, Ferdinandus nepos, Castellæ Rex, Virgo Jutta sanctitate præclara, Rosa Viterbiensis, cujus acta referuntur. Beati Simonis de Collazzono miracula jubentur inquiri. Raynaldus Cardinalis Ostiensis in beatam Claram summe propensus plura ei præstat beneficia. Exactius examen miraculorum beati Stanislai Cracoviensis committitur Jacobo Velletrensi Minoritæ; alteri simul cum Raymundo Pennafortensi præcipitur inquirere vitam Episcopi Urgellensis. Creatur Episcopus Neocastrensis Samuel Franciscanus. Varia conceduntur privilegia, & construuntur Minorum domicilia.

I. Obiit hoc anno Candida, vulgari nomine Blancha, Francorum Regina, sancti Ludovici Regis mater, mulier sui temporis præstantissima. Diffidere Chronica circa mortis annum, monet Meyerus; sed potiores sequutus Auctores in hunc incidisse probat sub v. Kal. Decembris. Marianus vero in ipsa festivitate sancti Andreæ. Sepulta est in Monasterio a se fundato, cui nomen Gallice *Maubuisson*, id est, Mali dumi ad pontem Isaræ in Belgis, ubi Virgines constituit Ordinis Cisterciensis. Eam nostram faciunt, & tertio adjudicant Francisci Instituto, Marianus prædictus, Bernardinus de Bustis, Antonius Sillensis, & alii, qui & in habitu prædicti Ordinis dicunt sepultam. Vetustiores sane non habeo Scriptores, qui hoc confirment; neque tamen derogat fidem illius æta-

Moritur Blancha Galliæ Regina.

Meyer. in Annal. Fland.

Marian. c. 20.

Adjudicatur 3. Ordini.

Bustis serm. de 3. Ord.

Sillen. de privil. & reb. 3. Ord. lib. 1.

ætatis minus feria in his obfervatio; qui enim ftatu & amplitudine immutatis, videbantur in propriis remanere habitaculis, potius devotioni, quam profeffioni haud omnibus manifeftæ, tribuebatur, fi vel veftem, vel leges tertii hujus affumebant Inftituti. Hujus item filium fanctum Ludovicum, plurefque Regiæ ftirpis illius confanguineos Francifco nomen dediffe, fuis locis ex probatis Auctoribus oftendemus. Illius progeniem recenfere lubet, ut fanctiffimæ domus veræ dignofcantur propagines. Parentes habuit Blancha Alphonfum IX. Caftellæ Regem, & Eleonoram Henrici II. Angliæ, Andegavi, & Normanniæ in Gallia Regis filiam. Sorores habuit Berengariam Alphonfo Legionenfi Regi connubio junctam, virili animo fœminam, majorique, quam pro fexu, auctoritate fuum Regnum, & Caftellæ pro Henrico puero fratre adminiftrantem: Urracam Alphonfi Lufitani Regis conjugem, fancto Francifco deditiffimam, in cujus exequiis eumdem cum numerofo choro pfallentium, fuiffe vifum, priori diximus tomo; Eleonoram Jacobi Aragonii uxorem, præter Conftantiam Sanctimonialem, & Abbatiffam Burgenfem in Olgis, atque Malfadam, aliafque duas ignotas ex nomine forores, ætate juniori defunctas. Fratres vero fortitus eft Henricum Caftellæ regem, Sanctium item, & Ferdinandum Monachum, immatura morte fublatos. Ejufdem Blanchæ pofteritas, ex Ludovico VIII., Philippi II. filio fufcepta, perquam fane fuit illuftris; Ludovicus fanctus idem cum Matre Francifci Inftitutum amplexus, Robertus Comes Atrebatenfis, Carolus Andegavenfis, aliis Phocenfis five Narbonenfis, Rex Siciliæ, defignatus contra Manfredum Friderici II. ex concubina filium, Caroli II. Siciliæ Regis pater, & fancti Ludovici Epifcopi Tolofatis Ordinis Minorum, avus; Alphonfus Comes Pictavienfis, & Ifabella Sanctimonialis Ordinis Clariffarum in Monafterio Longi-Campi (ubi miraculis clarere dicitur) veluti opportunius alias dicemus.

Ejus progenies. *Joan. Marian. lib. 11. c. 17. & 21.* *Anno 1220. nu. 43. tom. 1.* *Æmyl. in Lud. IX.* *An. 1254.*

Quam prudenter rexerit.

II. Præclara hæc heroina, licet defuncto viro, rebus initio adminiftrandis, quod mulier, quod externa, quod externorum fide confilioque uteretur, iniquos detractores æmulofque habuerit; alioqui fine controverfia, fine exceptione laudibus cumulata; tamen quando in expeditione tranfmarina cum fideliffimis amicorum a filio Ludovico relinqueretur, quæ procuratione Regni fungeretur, jam nulla invidia quod initio ac Rege puero, ejus fœminæ fanctitatem, fidemque perfpexerant mortales; & ea tunc ætate fuerat florentiffima, formaque egregia: nunc omnia maturitatem fuam nacta, ætate jam vergente, ac majore ufu rerum erant illuftria. Et fane ut rebus undique turbatis, molefto femper Anglo, vicinis Regibus fui Imperii augmenta cupientibus, filiis omnibus in longinquis pofitis Regionibus: illa fuos fines defenfarit, illæfaque filii jura fervarit, magnæ prudentiæ, magnæ item fanctitati afcribendum. Quid enim non mereretur apud exteros, & apud domefticos prudentiffimæ fœminæ fanctitudo? Omnino fanctam fuiffe, & miraculis claruiffe teftantur vetufti Auctores Joannes de Columna Ordinis Prædicatorum, & Didacus de Valeria, quibus fubfcribit nofter Marianus. Præclarum habet de ea elogium Gaufridus de Belloloco, Confeffarius fancti Ludovici Ordinis Prædicatorum in vita, quam compilavit ejufdem Sancti, quod hic placuit inferere. *Domina Blanca Regina, vere extitit dilecta Domini, & amabilis Deo, & hominibus utilis & accepta. Sub fancta nutritura, atque falutari doctrina tam piæ matris, cœpit Ludovicus nofter egregiæ indolis, & optimæ fpei puer exiftere, & de die in diem in virum perfectum crefcere, & quæ-*

Columna in mari hiftoriarum. Valeria in hiftoria Gallorum. Gaufrid. in vita S. Ludovici c. 4. *Digna ejus laus.*

quærere Dominum, & facere quod rectum & placitum erat in conſpectu Domini. Vere converſus ad Dominum in toto corde, tota anima, totaque virtute, tamquam bonæ arboris bonus fructus. Siquidem cum regnare cœpiſſet, & non haberet niſi circiter duodecim annos; quam ſtrenue, quam induſtrie, quam juſte, quam potenter dicta mater adminiſtraverit, & cuſtodierit & defenſaverit jura Regni ſui? Sed meritis innocentiæ ipſius, ac ſolerti providentia matris ejus (quæ tota virago ſemper extitit, & fœmineæ cogitationi, ac ſexui maſculinum animum jugiter inferebat) perturbatores Regni ſemper confuſi ſucubuerunt. Nec prætermittendum illud de quodam Religioſo, qui a falſis relatoribus audierat, quod Dominus hic Rex ante matrimonium ſuum concubinas habebat, cum quibus quandoque peccabat, conſcia, vel diſſimulante matre ſua. Quod cum ille Religioſus cum multa admiratione, quaſi eam redarguendo, Dominæ Reginæ dixiſſet: illa ſuper hac falſitate ſe & filium humiliter excuſavit, verbum laudabile ſubinferens: videlicet, quod ſi dictus filius Rex, quem ſuper omnes creaturas mortales diligebat, infirmaretur ad mortem, & diceretur ei quod ſanaretur, ſemel peccando cum muliere non ſua; prius permitteret ipſum mori, quam ſemel peccando mortaliter ſuum offendere Creatorem. Hoc ego ab ore ipſius Domini Regis audivi.

III. Ex nullo fidelius & ſincerius, quam ab hoc ipſo oculato teſte licebit excipere, quid ad obitum matris pius fecerit Ludovicus in Palæſtina; Ipſa ejus accipe verba. *Dum moraretur*, inquit, *in Joppe ſanctus Ludovicus ad inſtaurandos ejuſdem loci muros, venerunt rumores de pio obitu Dominæ Blanchæ, illuſtriſſimæ matris ejus. Quos cum primo Dominus Legatus audiſſet, aſſumpto ſecum Tyrenſi Archiepiſcopo, qui tunc Domini Regis ſigillum portabat, placuit ei, quod ego tertius eſſem cum eis. Accedens igitur Legatus ad Regem, & nos duo cum eo, dixit quod volebat ſecreto in camera ſibi loqui præſentibus nobis duobus. Attendens igitur Rex gravem Legati faciem, cognovit quod aliquid triſte dicere ſibi vellet. Duxit itaque vir Deo plenus Legatum, & nos de camera in capellam ſuam, quæ cameræ erat conjuncta: & clauſis cameræ oſtiis ſedit coram altari, & nos cum eo: Tunc Legatus prudenter Regi expoſuit varia & magna beneficia, quæ divina bonitas ſibi abundanter contulerat ab ineunte puerili ætate: inter alia autem, quod per gratiam ſuam ſibi providerat talem matrem, quæ ipſum tam catholice inſtruxerat, & tam fideliter, tamque prudenter tractaverat, & adminiſtraverat negotia Regni ſui. Subjuncto poſt modicum cum ſingultu & lacrymis dictæ Reginæ obitu tam damnoſo, tamque plangendo, Rex Catholicus ejulans alta voce, & in lacrymas reſolutus, coram altari genua flexit, & manibus junctis, ac devotiſſime plorans, ait*: Gratias tibi ago Domine Deus, qui dilectiſſimam matrem ac dominam, quamdiu bonitati tuæ placuit, mihi commodaſti: & nunc Domine, per corporalem mortem eam tibi ſecundum tuum beneplacitum accepiſti. Verum eſt Domine, quod ego nuper eam ſuper omnes mortales creaturas, prout bene meruerat, diligebam: ſed ex quo beneplacitum eſt ante te, ſit nomen Domini benedictum in ſecula: amen. *Poſt hæc dicta brevi commendatione a Legato & Archiepiſcopo, tunc me ſolum ſecum retinuit. Sed ne immoderata triſtitia gravaretur, acceſſi ad ipſum, prout poteram, conſolandum, humiliter dicens ei, quod ad præſens ſatis naturæ reddiderat, quod naturæ debebat: ſed jam opportunum erat quod gratia Dei, quæ in ipſo erat, redderet quod ad rationem illuminatam per gratiam pertinebat. Quam admonitionem prudenter excepit, & affectui mancipavit. Nam mox e loco illo ſurrexit,*

Refertur Ludovico matris obitus.

Idem c.28.

Quid audito obitu fecerit.

& in

& in Oratorio suo secessit, ubi dicere consueverat Horas suas. Ibi me solum secum vocavit, & ex voluntate ipsius nos duo pariter diximus totum Officium mortuorum, scilicet Vesperas, & Vigilias cum novem lectionibus. Et non modicum sum miratus, quod cum cor ejus esset tam diri vulneris novitate subcussum, & graviter sauciatum, non recolo quod potuerim perpendere ipsum in aliquo versu Psalmi, sive in aliqua lectione, quam diceret deficere, vel errare: sicut frequenter solet accidere humano cordi, mœstis & subitis rumoribus perturbato. Hoc ego vere attribui virtuti divinæ gratiæ, atque constantiæ cordis ejus. Fidelissimus filius extitit animæ piæ matris. Nam infinitas Missas, & multiplicium orationum devota suffragia in Religiosorum Collegiis impetravit. Item & ex tunc continue coram se quotidie specialem Missam voluit celebrari; nisi diebus Dominicis, & festis præcipuis. Postmodum mansit adhuc in Terra sancta plusquam per annum. Dum itaque non rediit in Galliam Vir sanctus hoc anno, non nisi suo loco nos tractabimus de ejus regressu.

An. 1254.

Obiit Ferdinand. Rex Castellæ.

Jo. Marian. lib. 13. c. 8.

Marian. cit.

IV. Hujus Blanchæ nepos ex Berengaria sorore Ferdinandus, in quo Castellæ & Legionis Regna unita sunt, mortuus est etiam hoc anno ad III. Kal. Junii, in Civitate Hispalensi, cum de bello, post superatos in Bætica Mauros, in Africam transferendo cogitaret, classisque in Cantabriæ littoribus nova & numerosior ædificaretur. Regnavit in Castella quidem annos triginta quatuor, menses undecim, dies tres & viginti, in Legione autem annos circiter duos & viginti. Nostris summe addictum, atque in eorumdem paupere veste sepultum, refert Marianus. Vir fuit omnibus animæ & corporis dotibus insignitus, morum probitate tanta, ut Sancti cognomen tulerit, non magis populi favore factum, quam vitæ meritis datum. Fortior an sanctior, an felicior esset, multi dubitavere; implacabilis sibi, exorabilis aliis, in omnibus vitæ partibus moderatus, omnes justi & probi viri partes explevit.

Item Virgo Jutta.

An. 1229. n. 5. Tom. 2.

Trithem. in Chrō. Hirsangien.

Ibid. n. 7. & 9.

V. Obiisse item eodem anno, indictione X. XIV. Kalend. Aprilis sanctam Virginem Juttam (aliis Gutam, de qua superius egimus) olim pedissequam sanctæ Elisabethæ Lantgraviæ Thuringiæ, & Hassiæ scribit Trithemius. Eam cum ceteris pedissequis mulieris sanctæ tertio se mancipasse sancti Francisci Instituto ex probatis diximus Auctoribus. *Hæc sancta Virgo*, inquit Trithemius, *multis signis & miraculis, tam in vita, quam post mortem claruisse perhibetur, quæ omnium virtutum & operum Dominæ suæ, cum adhuc in humanis ageret, conscia fuit, & studiosa cooperatrix, in omnibus eam pro viribus imitari usque ad mortem constantissime curabat.*

Et Rosa Viterbien.

Baron. ad 4. Septem.

Ferrar. in Catal. Sanct. Ital. ad eumdem diem.

Quo anno.

Ciacon. in Innoc. IV.

VI. Ante hunc annum mortuam aliam præclaram tertii Instituti fœminam, Rosam Viterbiensem, constat ex diplomate mox subjiciendo, hoc anno dato pro miraculorum processu efformando: quo fit ut minus probabile sit, quod Illustrissimus Cardinalis Baronius scripsit in notis ad Martyrologium, eam pervenisse usque ad tempora Alexandri IV. nec non Philippus Ferrarius, dum ait, post annum salutis MCCLIV. Alexandro IV. Pontifice, eamdem in cœlos migrasse. Verum est, in actis quæ Baron. ab Ecclesia Viterbiensi se accepisse commemorat, & quorum refert initium *Inter alia*, quæ jam erant excusa, dici a collectore in proemio, mortuam sanctam Virginem sub Alexandro IV. sed deceptum expresse probant litteræ Pontificiæ sub finem hujus anni datæ, quarum etiam meminit Alphonsus Ciaconius. Ex quibus evidenter deduxerim, vel anno præcedenti, vel hoc ipso defunctam. Quippe in vita ejus a pluribus

ribus descripta refertur, eam accepisse ab Angelo mortem Friderici II. quæ incidit in finem anni MCCL. Cum vero sub finem hujus committitur a Pontifice ut miraculorum ab ea patratorum efformetur processus, fit ut proxime præterito vel hoc ipso anno inter vivos esse desierit. Omnia, quæ circumferuntur, ejus acta consului, ut vitam MS. quæ servatur in Monasterio in quo jacet; neque ullibi habetur expressum certum mortis tempus. Ex omnibus collecta dabimus gesta præcipua.

VII. Patre Joanne & matre Catarina in parochia sanctæ Mariæ in Podio Viterbii nata, ab infantia cœpit Deum timere, & amare in simplicitate cordis, & puerili sinceritate suas preculas noctes atque dies secretis latibulis genuflexa profundens, ut a spurcitia carnis & mundi illecebris servaretur immunis. Grandiuscula facta, mundanas exosa vanitates, hominum declinabat consortia; assidue assistens divinis mysteriis in Ecclesia illius urbis, sancto Francisco dedicata. Tenellum corpusculum duro cilicio, crebris flagellis, & multo edomabat jejunio; pauperibus mittens, quam sibi subtrahebat annonam. Magna urgebat Viterbienses frumenti inopia, devastatis arvis per Fridericum, dum Pontifex commoraretur Lugduni, ejusque partes tuerentur Viterbienses; sed pauperibus succurrebat Rosa Virgo, ministrando clanculum, quæ poterat ex domo paterna, donec aliquando a patre in foribus apprehensa plures efferens in sinu panes, & interrogata, quid asportaret? respondit, Rosas; nec mentitam ostendit sinus expansus, plenus rosis odore & visu gratissimis. Simile miraculum de utraque narratur Elisabetha Hungarica & Lusitana hujus Instituti sectatricibus, inter sanctas relatis. Adhuc puerula alias ad puteum aquarum comitata juvenculas, casu fractam amphoram cujusdam ex virgunculis, miro modo integram restituit, non aliter quam sanctus Benedictus fractum suæ nutricis capisterium. Nam tenere compassa flenti puerulæ, conjunctis amphoræ fragmentis, cum lacrymis oravit, & confestim vasculum ita restitutum est, ut nulla superfuerint rupturæ vestigia. Ad infantile solatium adeo habuit familiares aviculas, ut soli frequenter applaudentes advolarent, atque e manu gremioque cibum assumerent. Una ex vicinis furto tulit gallinam, quam dum, perquirente Rosa, se vidisse negaret, statim in dextera maxilla excreverunt suo ordine & colore pennæ gallinaceæ. Grandæva, amita moribunda, ut in plures viveret annos, atque ut genitrix e periculoso liberaretur partu, suis precibus obtinuit, voce cœlitus demissa, qua intellexit suas preces apud Deum plurimi valere.

Ejus pueritia.

Panem vertit in rosas.

Vide anno 1235. n. 13. Tom. 2. Gregor. l. 2. dialog. c. 1.

Aves familiares habuit.

Suas preces apud Deum plurimum valere intellexit.

VIII. Continua sui corpusculi maceratione incidit in morbum lethalem; sed dum judicaretur moribunda, in ultimo transitu constituta, cum omnium admiratione circumstantes sibi Virgines alloqui cœpit, unamquamque vocans ex nomine, quarum plurimæ ante ipsius ortum in Domino dormierant. Demum cubiculum ingrediente Dei genitrice, multis stipata adolescentulis, inquit, circumstantibus consanguineis; *Ecce venit dignantissime Dei Mater ad famulam, procedamus omnes obviam,* statimque summa reverentia & modestia exilivit de lecto, & genuflexa sacratissimam Virginem excepit. Illa dignanter amplexa languentem hortata est, ut ad excelsiores quotidie ascenderet virtutes, Ecclesias sancti Joannis Baptistæ, sancti Francisci, & sanctæ Mariæ in Podio visitaret; sed in hac vestem indueret tertii Instituti Franciscani, subcincto ad carnem cilicio. Jussit insuper ut audacter vitia quæque reprehenderet in concivibus absque personarum delectu, religionis divinæ, & fidei Chri-

In morbo visitatur a Dei Genitrice.

Christianæ causas constanter ageret, neque succumberet futuris tribulationibus. Hac excitata visione, ad interiora se totam recolligens, a feria tertia usque ad quartam nihil penitus manducavit, neque bibit, veluti si mortua rigeret. Ad exteriora tamdem rediens tertio illo die oblatum a matre cibum noluit admittere, vigiliam causans esse Dei Præcursoris. Mox ejus Ecclesiam visitavit (in qua pro sancto Ludovico Gallorum Rege, tunc Damiatam obsidente anno MCCXLIX. instanter rogavit, & se exauditam, revelata victoria Urbis expugnatæ intellexit) deinde cetera divina mandata peregit, assumpto in Templo sanctæ Mariæ e manu Ministræ Tertii Ordinis fœminarum Zitæ nomine, rudi habitu a Virgine præscripto. Molestum in his sensit genitorem, verbis & minis a novo proposito deterrentem, sed mansuetudine & invicto ad quæque pro Christo ferenda animo minitantem emollivit, & in suas partes attraxit.

Habitum induit tertii Ordin. Franciscani.

IX. Apparente secundo beata Virgine in Ecclesia, vidit & percepit omnes Christi dolores, quos in se, tamquam in causa, voluit ulcisci, per triduum incredibilibus se affligens pœnitentiis. In publicum deinde prosiliens, cruce manibus assumpta, hæreticos, qui tunc aderant, acriter increpare, Innocentii Pontificis hostes, qui Friderici, in Concilio Lugdunensi abdicati, partes sequebantur, liberrime reprehendere, apertisque rationibus convincere non destitit, donec ab Urbis Præfecto, factiosorum persuasione, eum tota cognatione ejecta, asperrimo hyemis tempore, Sorianum venit, ubi Angelica visione recreata urbis liberationem prædixit; mox subsecuturam mortem Friderici, qua intra paucos dies per cursorem certius intellecta, compererunt firmius Rosæ Virginis sanctitatem. Inde ad vicinum vicum Orchianum profecta, magno jubilo fuit ab oppidanis excepta, atque inde majores habiti honores quod cœcam a nativitate, Delicatam nomine, visu donarit. Ibi etiam magnum rogum, ob veram fidem asserendam ingressa, atque in eo per tres horas jucunde remanens, & intacta, fregit cujusdam vetulæ hæreticæ contumaciam, quam antea nullis precibus, nullo beneficio, nulla arte potuerat ad veram fidem reducere; ministram quippe hanc assumpsit Satan, quæ Rosæ detraheret, & insignibus mendaciis ejus famam mimueret. Semel prædicantem, & vitia acriter reprehendentem, dum innumera gens audiret, sceleratus quidam feraliter in brachio percussit; cui illa nec quidquam indignabunda. *Ulciscitur Dominus suorum injurias, sed tecum mitius aget, non supplicio, sed signo te infra triduum affecturus, per quod ab omnibus dignoscaris*; atque ita evenit, sicut prædixit; dum die tertio capillis omnibus totius corporis, capitis, barbæ, & superciliorum evanescentibus, cunctis factus est irrisibilis.

Apparet secundo beata Virgo.

Exulat e patria.

Habuit Angelicam visionem. Cœcam illuminat.

Hæreticos convincit.

Factam ei injuriam Deus ulciscitur.

X. Imminutis jam Friderici defuncti viribus, & patefacto aditu, rediit in civitatem, ubi dum cogitavit securius conversari Virgines in claustro sub aliarum obedientia, quam secundum propriam libertatem, petiit admitti in consortium Clarissarum Viterbiensium. Responso accepto ab Abbatissa (quæ non adeo magnam concipiebat de Virgine opinionem, sed potius fatuam, & mente dejectam reputabat) Moniales se habere supernumerarias, neque plures posse introduci; æquo animo subridens, inquit: *Si non placet me viventem in vestrum consortium assumere, non displicebit forsitan mortuam perquirere*. Quod paulo post experientia monstravit: namque infra paucos menses tenera ætate defuncta, & in Ecclesia sanctæ Mariæ de Podio sepulta, tot cœpit coruscare mi-

Vult esse claustralis.

Sed repellitur.

Mortua claret miraculis.

miraculis, ut omnes ſanctam, omnes Deo dilectam proclamarent. Verum tunc pœnitnit Sanctimoniales alias rejeciſſe, quam nunc ſummopere apud ſe deſiderabant: neque quiſpiam adeo illarum adfuit votis, ut ipſa Roſa, quantumvis per illas repulſa. Nam poſt aliquale tempus Alexandro IV. Pontifici Viterbii degenti in ſomnis apparuit, his verbis eum compellans, ut ab illo loco, in quo jacebat, ſuum corpus transferri curaret in Eccleſiam Sanctimonialium Damianitarum: *Sicut miſericorditer complacuit divinæ bonitati me defunctam inter ſuas fideles ancillas in cœlis collocare, ita in terris pium viventis deſiderium vult adimpleri. Quare me tibi ſuo Vicario juſſit intimare, ut cadaver meum inter Damianitas cures deponi, quibuſcum anxie vivere concupivi.* Hæc dum Pontifex negligeret, vel perficere cunctaretur, ſecundo & tertio infra octiduum eumdem admonuit, ut divinæ obtemperaret voluntati. Ut hanc eſſe compererat, protinus cum quatuor Cardinalibus, plurimis Epiſcopis & Eccleſiarum Prælatis ad ſepulcri locum acceſſit, & reverenter exhumatum integrum corpus, ad honorificum Mauſolæum antea præparatum, in Eccleſiam ſacrarum Virginum, ſolemni funere, tranſportavit. Primus autem tumulus in teſtimonium communicatæ ſibi a ſacro depoſito virtutis & ſanctitatis, longo tempore oleum & manna profudit, quibus multi variis infirmitatibus detenti ſanitatem aſſequebantur concupitam. Tot etiam, ac tanta poſt translationem edidit miracula, ut præſens ipſe Pontifex Alexander, juxta exemplum ſui Prædeceſſoris, de canonizanda cogitaverit; & vere feciſſet, niſi ad moleſtas, quæ ſtatim ſupervenerunt occupationes, opportuiſſet deflectere, & a Viterbio redire. Decem & octo menſes in primo jacuiſſe ſepulcro ex vetuſtis actis communiter refertur; ſed vita functa, vel hoc vel anteriori anno, ut ſupra probavimus, & electo Alexandro anno MCCLIV. in ipſo die Natalis Domini, neque ſtatim Neapoli, ubi creatus eſt, Viterbium veniente, per plures menſes illo tumulatam ſepulcro oportet admitti.

Transfertur ejus corpus.

Primum monumentum ea etiam ablata claruit miraculis.

De ea canonizanda cogitat Pontifex.

Hoc anno n.6.

XI. Unum atque alterum ex miraculis ſanctæ Virginis hic libet adnectere. Quidam Clericus Ultramontanus in Archiepiſcopum Capitularibus ſuffragiis cooptatus, ſuſcepto ſuæ electionis decreto Romam venit, ſed æmulorum calumniis agitatum opportuit e Curia recedere. Per Viterbium abiens, audivit recenſeri, & commendari præſens & paratum in afflictionibus Roſæ Virginis auxilium, ad cujus ſepulcrum accedens, rogavit, ſibi illud etiam impendi, adjuncto voto de offerenda quotannis roſa aurea in accepti beneficii memoriam. Ut dixit, Eccleſiam exeunti occurrit nuntius, hominem in Urbem revocans pro cauſa terminanda. Nihil non poſtea in Curia ſucceſſit ad votum, quare denuo rediens Viterbium, obtulit ad Virgineum ſepulcrum roſas duas, auream unam, & argenteam alteram, ſingulis annis dum vixit auream, juxta promiſſa, tranſmittens.

Afflicto Prælato ſuccurrit.

XII. Sanctimonialis quædam, cujus cuſtodiæ commiſſa erat capſella, in qua reconditum Virginis corpuſculum, Chriſti famulæ evulſit unum ex unguibus. Poſtera die corpus devote conſpiciens, vidit ipſo illo digito unguis evulſi alium excreviſſe terſum & nitidum, ceteris, qui jam nigreſcebant, longe candidiorem. Expaveſcens Monialis, timenſque ſanctæ Virginis offenſam, temeritatem confeſſa, errati veniam a Primimiceria expoſtulavit. Rem omnibus notam & a ſemetipſo viſam dicit primus auctor hujus Virginis legendæ.

Ungue evulſo, renaſcitur illico alius.

XIII. In Urbe juxta molem Hadriani in regione Leonina Jacobus, ado-

Mortuum ad vitam revocat. adolescentulus, Catarinæ Vasciæ filius, omnium judicio ex infortunio mortuus, meritis hujus beatæ Virginis ad matris preces, promittentis sepulcrum ejus visitare, & cereum offerre, mirabiliter & repente integræ restitutus est sanitati. Neglexit tamen genitrix votum complere, donec apparens sacra Virgo, infidelis & neglectæ promissionis severius reprehendit, statimque exurgens cum filio, Viterbium perrexit, adhibitisque testibus, ut offensam Virginem redderet propitiam, quæ verbo promisit opere complevit. Recentius hoc quod sequitur hujus generis Item alium. miraculum. Anno MCCCCXIX. Menicus Marcoaldus Viterbiensis, vita functus, feretro impositus ut efferretur, subito vivus exurrexit; emisso per uxorem Civellam ad sepulcrum lacrymose orantem voto, de ornando Virginis Mausolæum, & desuper pingendo miraculum, si vivum reciperet maritum. Præter complures testes, & publicis scripturis probatum miraculum, rei fidem facit ipsa pictura in hunc diem perseverans.

Sub Calixto III. factus de ejus actis processus. XIV. Plurima & fere innumera ejus habentur miracula in processu vitæ, & gestorum auctoritate Calixti III. confecto, & apud Sanctimoniales ipsius ædis, ubi jacet asservato. Commisit Pontifex XVI. Junii, anno MCCCCLVI. curam inquirendi acta hujus Virginis Cardinali Joanni Bessarioni Niceno, tituli SS. Apostolorum, Dominico Capranicæ tituli sanctæ Crucis in Jerusalem, & Prospero Columnæ, tituli sancti Georgii ad velum aureum. Hi gravioribus impediti negotiis eodem mense, die XXI. substituerunt Paulum Episcopum Syracusanum tunc Gubernatorem Patrimonii, Angelum Episcopum Aretinum, & Angelum alterum Episcopum Sutrinum. Sed cum neque hi potuissent huic negotio incumbere, subdelegata est cura Joanni Episcopo Viterbiensi, & Nicolao Episcopo Hortano, qui huic negotio felix dedere principium Dominica IV. Quadragesimæ anni sequentis. Adhibitus est actorum scriba Bartholomæus Ser-fredi de Tineosinis, Viterbiensis, Imperiali auctoritate Notarius; resque omnis terminata est anno MCCCCLVII. Oratores pro Communitate Viterbiensi semel & iterum missi sunt ad Pontificem Christophorus Malvicinus, Comes Palatinus, & Magister Lucas Benedictus, Minorita Convent. Diploma etiam Innocentii IV. quod ad preces Viterbiensium paulo post Virginis mortem dedit, de mirandis ejus operibus, quorum fama jam crebrescebat, examinandis, habetur in regesto ejusdem Pontificis, num. 240. datum ad Priorem Fratrum Prædicatorum, & Archipresbyterum sancti Sixti Viterbienses, non ad Episcopum Viterbiensem, Bzov. hoc anno n.6. ut ex errore, fortassis Typographi, habet Bzovius.

INNOCENTIUS &c.

Priori Fratrum Prædicatorum, & Archipresbytero sancti Sixti Viterbienses.

Reg. Vatic. epist. 240. Jubentur ejus examinari miracula. XV. *Sicut in sanctis suis mirabilis, & benedictus in secula Deus noster venerandæ memoriæ Rosam virtute ac fortitudine in hujusmodi vitæ solitudine dicitur solidasse, ut inter mundanos incursus, & vitiorum illecebras, virginei floris integritate servata, per virtutum ardua immaculato calle pertransiens, ac nitorem in conscientia perferens, foris aliis, velut rosa, redoluerit per exemplum, ac tandem, secundum pietatis fidem, thronum gloriæ conscendere meruerit, choris Virgineis sociata, prout clara miraculorum indicia, quæ in terris divina bonitas operari dicitur, protestan-*

ſtantur: ne lucerna ſub modio lateat, ſed luceat ad veritatis agnitionem infidelibus, & fidelibus ad fidei fulcimentum. His ſane miraculorum ſignis ac prodigiis dilecti filii Electus, Clerus, Conſilium, & populus Viterbien. merito, quin potius meritorie excitati, nobis humiliter, & humaniter ſupplicarunt, ut fidelium teſtimonia ſuper ipſius novellæ Roſæ fragrantia, videlicet vitæ meritis, & miraculorum aſſertionibus, recipi faceremus: ita quod quæ felicitatis potiri creditur præmiis in Eccleſia triumphanti, in militanti quoque honore congruo celebris habeatur: & quæ glorioſa Dei Virgo coram hominibus claruit, pia innoteſcat patrona pro hominibus coram Deo. Nos igitur ipſorum laudabile votum favore benevolo cupientes proſequi, cum in re tam profundi judicii tanta expediat maturitatis cautela procedi, ut iis qui perverſitatis hæreticæ fermento corrupti, loqui audent mala de bonis, & in electis pingere maculam, ut Eccleſiæ ſponſæ Chriſti ſpecies decoloretur in membris, nullus inſultandi fidelibus aditus relinquatur, diſcretioni veſtræ, de qua plenam in Domino fiduciam obtinemus, per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſuper illius Roſæ vita, & miraculis teſtes fide dignos atque legitimos, quos undecumque produci contigerit, coram vobis legitime recipere, ac de ſingulis circumſtantiis, juxta interrogatorii formam, quam vobis ſub bulla noſtra tranſmittimus, prudenter examinare curetis, & ipſorum dicta fideliter in ſcriptis redacta, & ſub propriis incluſa ſigillis, in diverſis locis caute ſervanda deponere ſtudeatis, donec prædictis Electo, Clero, Conſilio & populo nobis ſupplicantibus, vel motu noſtro ei viderimus requirenda, ut tunc eis inſpectis ſecundum Deum, prout motum noſtrum res clarius nota formaverit, in negotio procedamus. Non obſtante indulgentia qua tibi, fili Prior, ſpecialiter, vel Ordini tuo generaliter a Sede Apoſtolica &c. Datum Peruſii VII. *Kalendas Decembris anno* X.

XVI. Deinde biduo poſt his, adjunxit Marinum de Ebulo, ſibi a litteris Apoſtolicis conſcribendis, virum nobilem & peritiſſimum, Canonicum Saresbirienſem in Anglia, Eccleſiæ Romanæ Vicecancellarium, & demum Archiepiſcopum Capuanum, qui egregium reliquit Cancellariæ Apoſtolicæ formularium litterarum Apoſtolicarum, pluribus libris per ſuos titulos, diverſaſque materias diſtinctum, quorum exemplar ſeptem Tomis exſcribi fecit, & mihi commodavit Illuſtriſſ. Cardinalis Scipio Cobellutius, multis titulis mihi colendiſſimus. Ad hunc remiſit formam ſervandam in examinandis teſtibus, & proceſſu efformando ad modum aliarum formarum, quas ſupra dedimus. Inſcriptio erat *Nobili viro Marino de Ebolo*, & in formulario hoc vocat eam, *puellam Viterbienſem*.

XVII. Præclara evaſit per Italiam, præcipue in Tuſcia, hujus Virginis memoria. Plures de ea extant Legendæ MSS. & excuſæ, ſed incertis auctoribus. Ultimam ſcripſit Hieronymus Victorius, Canonicus Viterbienſis, ex omnibus & proceſſu vitæ, miraculorumque compactam, adhuc minime impreſſam. Mire omnes diſcrepant circa mortis annum, quem ſupra probabilius nos attigiſſe putamus. Aguntur de ea ſolemnia, & canitur miſſa propria Viterbii IV. Septembris, quo die a primo ſepulcro ſolemniter translata eſt ab Alexandro IV. ad ædem Sanctimonialium. Mortuam ſcribit Victorius ſub incerto die, menſe Aprilis. Monaſterium in quo jacet, ejus nomen aſſumpſit, & Eccleſia ſanctæ Roſæ cognominatur. Agunt de ea Martyrologium Romanum, & Ordinis Prædicatorum; Philippus Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ, & in Topographia Mar-

Feſtiva Virginis memoria.

Hoc anno n.6.

Qui de ea ſcripſerint.

Martyrologii; Marcus Ulyssiponensis 2. par. chron. lib. 2. cap. 16. Silvarius Razzi in vitis Sanctorum Etruscorum; Abrahamus Bzovius, sed gesta & mortem narrat sub anno MCCLIV. licet jam ante Innocentium, de processu efformando litteras dedisse anno MCCLII. præmiserit. Circa Virginis nomen deceptus est Bartholomæus Pisanus, dum Claram vocat, eamque Viterbii jacentem integram adhuc videri, crescentibus continuo capillis & unguibus referat, quæ de hac sola Rosa vera esse dignoscuntur, præter quam aliam nullam sanctioris notæ ibi requiescere compertum est. Volvunt & revolvunt corpus Sanctimoniales, & vestes superinducunt pretiosiores, idque absque læsione aut membrorum dissolutione. Habitum eam induerunt sanctæ Claræ, & velum imposuerunt capiti, ob viventis desiderium de eodem habitu suscipiendo. Scriptores quique, atque omnes tam vetustiores, quam recentiores, quas vidi Legendas, Franciscani faciunt Instituti, licet in præcitatis Innocentii litteris nihil hujusmodi exprimatur. Incendio consumptum est anno MCCCLVII. ejus sepulcrum, igne devorante omnia, quæ erant in facello: imo & vestes, quibus induebatur, incinerante, & annulos plures, quos habebat in digitis, liquefaciente, nec tamen vim ullam aut læsionem minimam sacro intulit corpori Deo ad insignis thesauri commendationem, obstupescentibus hominibus & Monialibus, ab incendio corpus reservante. Sui Monasterii ruinis & necessitatibus mirabiliter sæpius occurrit, & innumera patravit miracula, quæ in secundo processu auctoritate Calixti III. facto recensentur, inter quæ multi enumerantur e mortuis resuscitati, cœci illuminati, surdi sanati, contracti consolidati, vulnerati curati, captivi liberati, mulieres parturientes a periculis erutæ, in mari, in bello, in insidiis protecti plurimi, invocato ejus nomine; neque ferme ullus eam in necessitatibus digne invocavit, qui non fuerit exauditus. Neque proinde admirandum, quod in tanto habeatur honore, & tam illustre ejus nomen evaserit, ut summi Pontifices, Imperatores, Reges, atque universi orbis Principes ejus sepulcrum devote visitaverint.

Integrum corpus — *Non læditur a devastante igne.* — *Plurima patravit miracula.*

XVIII. Diximus alias plura de beato Simone de Collazzono, atque sub hoc anno Pontificem ad instantiam Potestatis & Communitatis Spoletanæ suas litteras dedisse, ut inquireretur veritas tantorum miraculorum, quæ ad ejus sepulcrum & invocationem fieri dicebantur. Binas dedimus ad annum, quo obiit: sed in primas has, quæ non asservantur in processu, incidimus postea in Regesto Pontificio, quas ad tanti Viri commendationem hic ministramus lectori. Quæ hi duo Episcopi, & tertius Abbas auctoritate hac pontificia sibi commissa compererunt miracula, dedimus sub compendio loco supra citato.

Ann. 1240. n. 6. — *Regest. Vatic. n. 31.*

INNOCENTIUS &c.

Spoletano & Eugubino Episcopis, & Abbati de Ferentillo Spoletan.

Jubentur examinari miracula B. Simonis de Collazzono.

Ex parte dilectorum filiorum Potestatis & Communis Spoletan. nos noveritis accepisse, quod piæ memoriæ Simon Ordinis Fratrum Minorum, qui degens olim in mundo magnis pollebat meritis apud Deum, nunc vivens in cœlo tot apud homines dicitur coruscare miraculis, ut ejus sanctitas apertis indiciis comprobetur, & inter alios Sanctos dignum sit ejus suffragia invocare. Quare nobis iidem humiliter supplicarunt ut super miraculis, quæ per eum Dominus operatur, testimonia recipi faceremus. Verum quia

quia in tam sancto & pio negotio est cum maturitate plurima procedendum, nos de circumspectione vestra plurimam in Domino fiduciam obtinentes, mandamus, quatenus ascitis vobis viris religiosis & Deum timentibus, si adeo super publica fama in partibus illis invaluit, quod vobis & eisdem Religiosis inquirendum de ipsius vita & miraculis videatur, per testes idoneos, quos secundum Interrogatoria, quae sub bulla nostra transmittimus, examinari praecipimus, de virtute morum, & veritate signorum, operibus videlicet & miraculis dicti Simonis diligenter & sollicite inquirentes, nobis quae inveneritis sub sigillis vestris fideliter transmittatis, ut opportuno tempore in negotio procedamus, prout, secundum Deum viderimus faciendum. Alioquin negotio supersedeatis eidem. Quod si non omnes &c. Datum Perusii VIII. *Kalendas Maii an.* IX.

XIX. Dum Pontifex moram aliquam traheret Perusii post reditum e Lugduno, audivit Raynsldus Cardinalis Ostiensis increvisse sacrae Virginis Clarae infirmitatem, sub qua diutine laborasse diximus anno superiori, quare Assisium properavit, ut inviseret sponsam Christi, cujus erat officio pater, cura nutritius, affectu purissimo semper devotus amicus. Ministravit languenti sanctissimum Christi corpus, & reliquas Sorores pavit salutaris exhortatione sermonis. Commendavit illa Protectori optimo universam sui Instituti familiam, rogavitque, ut traditam sibi regulam a sancto Francisco, quae terrenas quasque interdicebat possessiones, antequam ipsa moreretur, faceret per Pontificem & Cardinales confirmari. Pollicitus est Cardinalis omnem se interpositurum operam apud Pontificem; & postridie Perusium reversus, quod verbo promisit, opere complevit. Commisit eidem ipsi totam rem Innocentius, cujus auctoritate, diplomate regulam illam primaevam Clarae, & sectatricibus confirmavit.

Auctor vitae sanctae Clarae cap.25. Marc. 1.par. l.8. cap.23. Ann.1251. Claram invisit Protector, & reficit eucharistia.

Raynaldus Miseratione Divina Ostien. et Velletrensis Episcopus, *carissimae sibi in Christo matri, & filiae, Dominae Clarae Abbatissae sancti Damiani Assisiatis, ejusque Sororibus tam praesentibus, quam futuris salutem & benedictionem paternam.*

Quia vos, dilectae in Christo filiae, mundi pompas & delicias contempsistis, & ipsius Christi, ejusque sanctissimae Matris sequentes vestigia elegistis habitare inclusae corpore, & paupertate summa deservire, ut mente libera possitis Domino famulari. Nos vestrum sanctum propositum in Domino commendantes, votis vestris & sanctis desideriis libenter volumus affectu paterno favorem benevolum impartiri: Ea propter vestris piis precibus inclinati, formam vivendi ac modum sanctae unitatis ac altissimae paupertatis, quam vobis Beatus Pater Franciscus verbo & scripto tradidit, observandam, praesentibus annotatam, auctoritate Domini Papae, & nostra vobis & omnibus in vestro Monasterio succedentibus in perpetuum confirmamus, & praesentis scripti patrocinio communimus. Deinde universam inferit regulam, quam nos dedimus ad annum MCCXXIV. aliquibus additis circa cultum & venerationem sancti Francisci, & sumendam sanctam Eucharistiam in ejus festo, aliisque his persimilibus; & postea subjungit. *Datum Perusii* XVI. *Kalendas Octobris, Pontificatus vero Domini Innocentii IV. anno* X. Nescio unde errorem traxerit Marcus Ulissipponensis ut Hugolino Cardinali Ostiensi tribueret, quod ejus nepos Raynaldus in hac

Confirmatur regula prima sanctae Clarae.

Marc.citat. cap.19.

hac re fecit; nisi fortassis deceptus sit ex suppresso, ut solet, in diplomate Cardinalis nomine, & ex titulo Episcopatus Ostiensis & Protectoris, quorum utroque gavisus est Hugolinus, hunc intelligendum putarit. Ministro etiam Generali, & ceteris Prælatis in die nativitatis Virgineæ, antequam Assisio discederet, impense Virgines commendavit; Montem etiam Alvernæ strictissime prohibuit a Fratribus derelinqui, quantumvis scrupulos obtenderent multarum oblationum, quæ fiebant a devotis & nobilibus peregrinis.

XX. Serius agebatur hoc tempore de canonizando Beato Stanislao Episcopo quondam Cracoviensi, inique interfecto inter ipsa sacra per Boleslaum secundum Regem Poloniæ anno MLXXIX. Satagebant rem ad exitum deduci, quam instantissime Boleslaus Pudicus (ita cognominatus quod consensu mutuo in perpetua vixerit continentia, cum Cunegunde conjuge, Belæ Ungarorum Regis filia) & Prendota Cracoviensis Episcopus. Sed cum Pontifex Innocentius dubitaret de sufficienti adhibito examine miraculorum, & vitæ per Archiepiscopum Guznen. & Episcopum Wratislavien. atque Abbatem de Lubez Ordinis Cisterciensis, quos causæ instituit Commissarios, denuo eamdem voluit examinari per fratrem Jacobum Velletrensem Minoritam, cui hoc anno VII. Kalendas Junii actorum exemplar dedit in Poloniam asportandum, ut sciret, an omnia veritati cohærerent. Commissum sibi munus ita diligenter peregit, ut anno sequenti ad VI. Idus Septembris, uti verius habet Cromerus, non XV. Kalendas Octobris ut scribit Bzovius, in Ecclesia sancti Francisci Assisiate, amplissimi Collegii sententia, sacrum Martyrem in Sanctorum numerum retulerit Pontifex, uno atque altero permotus miraculo. Qua de causa extructum in eadem Ecclesia in honorem prædicti Sancti sacellum, ubi honorifice ejus brachium custoditur. Commissionis factæ formam licebit, si placuerit, videre sub hujus tomi appendice.

Examinatur processus B. Stanislai per Jacobum Minoritam. Cromer. lib. 9. rerum Polo. in princ. Bzov. an. 1253. n. 1.

„ Fratrem „ Leonem ex Minorita Archiepiscopum (ut alias diximus) Mediola- „ nensem hoc anno inquisivisse miracula Beati Petri Veronensis, pau- „ lo antea ab hæreticis occisi, scribit Paulus Pansa in vita Innocentii.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI. An. 1219. n. 15.

XXI. Aliam dedit ex eadem Civitate commissionem Innocentius Idibus Martii ad Raymundum de Pennafort Ordinis Prædicatorum, postea inter Sanctos relatum, & ad Ministrum Fratrum Minorum in Aragonia & Catalonia, ut inquirerent de gravissimis & enormibus criminibus Pontii Urgellitani Episcopi, a suis Canonicis clamosa insinuatione de his, atque de bonorum Ecclesiasticorum dilapidatione apud Pontificem accusati. Refert hanc commissionem Bzovius, sed soli Raymundo factam. Sed vir probus ex litteris Pontificiis Minores admittere debuisset in partem. Diploma commissionis habes ad operis calcem.

Commissio contra Episcopum Urgelitan.

Bzov. hoc an. n. 6.

„ XXII. Hoc tempore laudabili conatu, schismaticos, hæreticos, & infi- „ deles quosque convertendi, Innocentius Pontifex, ex Ordine Præ- „ dicatorum & Minorum Pios, & doctos viros selegit, qui per Regio- „ nes a fide Christi alienas discurrerent, & divini verbi pabulum mini- „ strarent; & incommunem, præscriptis quibusdam legibus, aggregavit „ societatem. De his ita Jacobus Scrobissevius in suo opere de Episco- „ pis Haliciensibus. Constat Innocentium IV. posteriori tempore, anno „ nimirum MCCLII. instituisse societatem Fratrum peregrinantium pro- „ pter Christum ex Religiosis beati Dominici & sancti Francisci, cujus „ Institutum erat, excurrere ad terras infidelium, & schismaticorum, „ ad prædicandam & propagandam fidem Christi. Ea societas, Domino coope-

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI. Societas peregrinantium propter Christum.

Scrobisser. c. 9.

„ cooperante, brevi ita crevit, ut non solum per Poloniam, Russiam,
„ Podoliam, Wolhiniam, Lituaniam, Walachiam utramque, verum
„ etiam per varias Orientis, & Septemtrionis infidelium & schismati-
„ corum nationes, proferens uberes Religionis & fidei Christianæ fru-
„ ctus, dilatata & propugnata fuerit. Testatur id Bulla Joannis XXII.
„ quæ incipit: *Gratias agimus* &c. Data Avinione Kalendis Maii Ponti-
„ ficatus Anno II. Christi vero MCCC. XVIII. & Bulla Gregorii XI. cujus
„ initium est, *Quia in desideriis nostris geritur* &c. Data Avinione XI.
„ Non. Martii Pontificatus anno IV. Christi vero MCCCLXXIV. Hæc
„ societas habuit in Cœnobiis & congregationibus suis Archiepiscopos
„ & Episcopos, magnis per Sedem Apostolicam ornatos facultatibus,
„ ut constat ex Bulla præallegata Joannis XXII. *Gratias agimus*. Hoc
„ in illa Antistitum paucitate, præsertim in terris infidelium, & schisma-
„ ticorum factitatum fuisse, sentire non est inconveniens. Hujus socie-
„ tatis memoria recurrit sub Bonifacio IX. Anno MCCCXCIX. ubi ejusdem
„ Pontificis scripsimus diploma.

XXIII. Hoc anno auctoritate Pontificia per Bernardum Neapolitanum Electum, Frater Samuël Minorita, vir prudens, & in prædicanda Cruce, aliisque præstandis Ecclesiæ obsequiis indefessus, electus est in Episcopum Neucastri, sive Nicostri in Regno Neapolitano, inter Brutios Mediterraneos, sub sinum Sanctæ Eufemiæ, a mari tribus millibus passuum; urbis satis splendide ædificatæ, cui modo feliciter præest D. Baltassar Bolognetta, vir pius & doctus, olim Ordinis Servitarum Generalis Præfectus, post Magnus Commendatarius & Præceptor Ordinis Sancti Spiritus in Saxia; Gregorio XV. familiaris & carus, mihi multis amicitiæ titulis spectabilis. Electionem Samuëlis confirmavit Pontifex Innocentius, dato ad eum hoc diplomate. Samuël Minorita fit Episc. Neocastren.

Fratri Samueli de Ordine Fratrum Minorum Electo Neucastren.

PEr fide dignos frequenter accepimus, quod tu in Ordine tuo dudum laudabiliter conversatus, in Apostolicæ Sedis obsequiis mentem vigilem, & firmam constantiam, sub multorum incursu discriminum habuisti. Propter hæc siquidem merita, nos circa personam tuam dirigentes affectum benevolentiæ specialis, dilecto filio Bernardo Electo Neapolitano viva voce dedimus in mandatis, ut te de auctoritate nostra tunc vacanti Neucastren. Ecclesiæ provideret. Cum autem dictus Electus te ipsi Ecclesiæ, juxta mandatum hujusmodi, præfecerit in Episcopum & pastorem, prout in ejus patentibus litteris inde confectis plenius continetur. Nos quod ab ipso in hac parte factum est, ratum habentes & firmum, id auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Tenorem autem litterarum ipsarum de verbo ad verbum inferius fecimus annotari, qui talis est: Omnibus præsentes litteras inspecturis: Bernardus miseratione divina Neapolitanus Electus, salutem in Domino. Noverit universitas vestra, quod nos de speciali mandato Sanctissimi Patris Domini Innocentii Papæ IV. nobis viva voce facto, fratrem Samuëlem de Ordine Fratrum Minorum præfecimus Neucastren. Ecclesiæ, Pastore vacanti, in Episcopum & pastorem. In cujus rei testimonium &c. usque communiri. *Actum Perusii* III. *Idus Novembris, Pontificatus D. Innocentii Papæ IV. an.* X. *Nulli ergo nostræ confirmationis &c. Datum Perusii* XV. *Kalen. Decembris, anno* X. Regest. Vatic. ep. 231.

XXIV. Multi hujuſmodi Fratres per hoc tempus, propter multiplex Eccleſiæ obſequium, & exploratas eorumdem virtutes, ſub calenti illo primævæ Religionis fervore promovebantur ad varias dignitates, atque aſſumebantur ad inſignes regendas Eccleſias; ſed oriebatur inter pios conſodales ſcandalum, quod electionibus, vel poſtulationibus de ſe factis, conſentiebant, non requiſitis ſuorum Miniſtrorum licentia & teſtimonio. Id ita amplius fieri vetuit Pontifex per litteras ſequentes.

Miniſtro Generali Ordinis Fratrum Minorum.

Regeſt. Vatic. ep. 246.

Ut non admittant Minoritæ dignitates abſque licentia Prælatorum.

Petitio tua nobis exhibita continebat, quod cum aliqui Fratres tui Ordinis in aliquibus Eccleſiis in Epiſcopos eliguntur, vel etiam poſtulantur, iidem Fratres, licet proprium velle non habeant, aut nolle, pro eo quod renunciaverunt mundo, & propriæ voluntati, & per ſe nequeant conſentire; tamen irrequiſitis Miniſtris ſuis, quorum licentia & teſtimonium eſſent in talibus requirenda, interdum electionibus ſive poſtulationibus de ſe factis temere conſentiunt, & locorum Archiepiſcopi Fratres ipſos in Epiſcopos aſſumere & ordinare præſumunt, propter quod in eodem Ordine ſcandalum generatur, ſuper quo provideri per Sedem Apoſtolicam humiliter poſtulaſti. Cum autem prætactum Ordinem, cum ſit rectæ vitæ ſpeculum, & ſalutiferæ converſationis exemplum, velimus ſemper de bono in melius, Deo propitio, proſperari, auctoritate præſentium de ſpeciali gratia, diſtrictius inhibemus, ut nulli præfati Ordinis Fratres, ſi eos in Epiſcopos eligi, aut poſtulari forte contigerit, electioni ſive poſtulationi de ſe factæ audeant conſentire, nec aliquis Archiepiſcopus, ſeu quicumque alius Prælatus, vel etiam Legatus Sedis ipſius, dictos Fratres, niſi de tua, vel ipſorum Fratrum Provincialium Miniſtrorum, qui pro tempore fuerint, licentia & conſenſu, aut Sedis ejuſdem ſpeciali mandato, ad Epiſcopatus vel alias dignitates extra dictum Ordinem aſſumere, vel ordinare præſumat. Nos autem decernimus irritum & inane quidquid contra inhibitionem hujuſmodi, a quibuſcumque contigerit attentari, auctoritate Sedis Apoſtolicæ ſemper ſalva. Nulli ergo noſtræ inhibitionis & conſtitutionis &c. Datum Peruſii x. *Kalendas Maii anno* IX.

Conceditur Minoritis ut eorum Eccleſiæ dicantur Conventuales.

XXV. Hoc anno renovavit Pontifex privilegium aliud Fratribus jam ante conceſſum Lugduni Nonis Aprilis, Pontificatus anno VII. quod nobis ſub illo tempore nequaquam occurrerat. Conceſſit, ut Eccleſiæ Fratrum, ubi Conventus ædificabantur, *conventuales* appellarentur, idque non alia de cauſa, quam ut Monaſteria diſtinguerentur ab Eremitoriis, & poſſent Fratres uti privilegiis, & gratiis Eccleſiarum Conventualium, aut Collegiatarum, & aliarum honorabilium Congregationum. Etenim in ipſo corpore juris referuntur moleſtiæ & gravamina, quæ ab Eccleſiarum Prælatis patiebantur (quibus occurrere voluerunt Gregorius IX. & ipſe hic Innocentius, ut ſuperius enarravimus) inter quæ hæc numerantur, nimirum quod Euchariſtiam in Eccleſia ſua ſervare non permittebantur, nec Fratres defunctos ibidem humare, nec campanam habere &c. quaſi illorum Eccleſiæ & loca eſſent privata, neque auctoritate Epiſcopi conſtructa. Eccleſiæ autem Collegiatæ, ſive conventuales oppoſitis, aliiſque multis privilegiis ex jure gaudebant, quæ per hujus nominis adiectionem voluit Pontifex Minorum Eccleſiis affigere. Eamdem autem eſſe quoad hoc Eccleſiam *Collegiatam* ac *conventualem* conſtat ex C. *nobis*

Cap. Nimis iniqua de exceſſ. Prælat.

Ann. 1231. n. 55. Tom. 2.

De ſignificatione nominis Conventualis.

nobis fuit de jure patron. ubi glossa. *Conventualis*, inquit, *Ecclesia dicitur, ex quo duo vel tres in collegio sunt*. Atque in constitutionibus Guillelmi Farinerii in Comitiis Generalibus Assisii anno Domini MCCCLIV. editis, quas *antiquas Ordinis* vocant, fit mentio locorum, seu domiciliorum Fratrum Conventualium, & non Conventualium. *In locis, inquiunt*, Conventualibus *infra septem dies, in* non Conveutualibus *infra tres ad plus suum officium exequantur visitatores*. Ubi ex distinctione apertus est sensus nominis *Conventualis*, illudque accipi pro Collegio simul habitantium sub communi forte vivendi, & in claustro. Atque in hac acceptione usurpatum est vocabulum hoc semper inter nostros, ut tamdem frequenti usu, & admisso apud omnes sensu idem significarit nomen *Conventualis*, quod *claustralis*, quia vivebant simul in collegio, Conventu, aut claustro. Idque videre est in multis Bullis Pontificiis, præsertim Julii II. *Cum multæ & graves*. Datum anno MDVI. die XVI. Junii, in qua tamquam sinonymis utitur nominibus *conventualium* & *claustralium*. Nescio itaque quos alios sensus ex hoc verbo *Conventualis* exsurgere velit Petrus Rodulphus ad congregationem suam Patrum Conventualium, aliunde multis titulis illustrem, commendandam; sed neque illum jam sensum dum de his Patribus fit mentio, ex vulgi usu retinuit. Atque in eo magis mihi errasse videtur, quod sub anno MCCXII. ab ipsius exurgentis Religionis primordiis, affixum hoc nomen affirmet ab Innocentio IV. idque ad supplicationem Beati Patris nostri Francisci, qui annis sexdecim ante assumptionem Innocentii ad Pontificatum ex hac vita decessit. Hic etenim ad Pontificatum assumptus est anno MCCXLIII. VIII. Kalendas Julii: & Franciscus desiit esse in humanis anno MCCXXVI. Quomodo ergo privilegium hoc potuit Innocentius IV. concedere anno MCCXII. aut id ab eodem petere Franciscus? Ipsum autem diploma ex veteri nostro regesto ministramus; loco dumtaxat & die mutato, ab illo quod exscripsit Rodulphus.

Constit. Farin. c. 8.

Rodulph. fol. 149. Corrigitur Petrus Rodulphus.

Generali & Provincialibus Ministris, ac aliis Fratribus Ordinis Minorum &c.

Cum tamquam veri & fideles Christi Ministri elegeritis vobis in domo Domini mansiones, dignum esse credimus, ut habitacula vestra inter alias honorabiles congregationes fidelium statuamus. Hinc est igitur quod vestris supplicationibus inclinati, præsentium auctoritate decernimus, ut Ecclesiæ vestræ omnes ubi Conventus existunt, Conventuales *vocentur: concedentes vobis nihilominus licentiam, ut in ipsis Ecclesiis ad opus Fratrum vestrorum habere libere cœmiteria valeatis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Perusii* XII. *Kalendas Septembris Pontificatus nostri anno* X.

XXVI. Scribit sub hoc anno Matthæus Paris, sive ejusdem continuator, Henricum III. Angliæ Regem Minoribus misisse bigas pannis griseis onustas pro Fratrum indumentis. Quos, cum illi rescirent, Regem a mercatoribus contra fas extorsisse, neque quidquam solvisse, remiserunt xenium, dicentes, non licere Regi ex rapina eleemosynas mit-

Paris ad ann. 1252. Regis injustum donum nolunt admittere Minoritæ.

mittere. *Quod factum*, inquit, *Fratres reddidit commendabiles, & Regem reprehensibilem.*

Gonzag. in Prov. Franc. Con. 2. Conven. Antissiodoren.

XXVII. Antissiodori, communiter Altissiodori, vulgo Galligo *Auxerre*, Urbis Episcopalis sub Archiepiscopo Senonensi in Gallia Cœnobium Minoriticum sub titulo sanctæ Catarinæ, hoc anno extructum colligitur ex cuprea quadam tabella ad dexterum Ecclesiæ murum appensa, in qua præter alia hæc leguntur incisa. *Fratres autem ipsius Instituti* (scilicet Franciscani (*hoc quod cernitur terræ conseptum, beneficio & auctoritate Illustrissimi Principis Matildis Altissiodorensis, atque Nivernensis Comitissæ, primo incoluerunt anno Domini Incarnationis* MCCLII. *mense Aprilis, die* 1.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI. *Monu. MS.*

„ Prius ibi habitasse Fratres, vivente adhuc sancto Francisco, tradunt „ monumenta ex ipsa domo ad me transmissa, in quibus refertur. Fratrem „ Pacificum, & fratrem Ludovicum a sancto Patriarcha in Gallias missos, lustrata prius Civitate Vezeliacensi Anno Domini MCCXXV. obtinuisse hic domunculam extra urbem secus viam sancti Prisci, ubi „ mora per tres annos contracta, Episcopus pietate permotus, anno „ MCCXXVIII. illos ex eo loco transtulit, & in Parochia sancti Eusebii „ locum assignavit juxta sacellum sancti Michaelis, ubi aucta societate „ per viginti duos annos manserunt; donec munificentia prædictæ Principis Mathildis, postea sepultæ in Ecclesia Sanctimonialium Dominæ „ nostræ de consolatione, quem nunc inhabitant, locum acceperunt. „ Anno MCCXCIV. magnam terræ portionem, in qua nunc consiti sunt „ horti, adjunxit Dominus Guillelmus Cathalaunensis & Tonodorensis „ Comes. Ambitus protenditur a turre de Orbandelles dicta, ad eum „ usque locum, quem Dom. de Maisonforte occupat; extincto Anno MCCCXCVIII. omni censu, Regis Caroli VI. munificentia. Ecclesiam „ consecravit Gilo, seu Ægidius cognomento Cornutus, Archiepiscopus Senonensis. In ea primum omnium totius orbis sacellum dedicatum est nomini Jesu, ita curante fratre Bonaventura du Biez Doctore „ Theologo, ejusdem Conventus Alumno; qui amplissimas etiam pro „ festi celebratione impetravit indulgentias a Clemente VII. crevitque „ adeo in universo populo hujus sanctissimi nominis devotio & cultus, „ ut Franciscus de Inteville hujus nominis secundus Episcopus Altissiodorensis illud celebrari per totam suam diœcesim sanxerit. Jacet in „ hoc sacello frater Jacobus de Montarcher ex Minorita Doctore Theologo, & Ministro Provinciæ Franciæ, Episcopus Philadelphiæ, & Suffraganeus prædicti Francisci Episcopi. Trucidatus est impiis hæreticorum manibus frater Stephanus Maugis hujus Cœnobii alumnus, qui „ dum Verziacum concionandi gratia proficisceretur, captus ab hæreticis de Colingiis super Yonam, præmissa fidei confessione, necatur, „ & in flumen projicitur anno Domini MDLXVIII. quo item anno ab „ iisdem Satanæ ministris occiduntur frater Gregorius Bournisset, & „ Matthæus Matthæi novellus Sacerdos ejusdem domus alumni. Floruerunt ibidem multi viri docti virtutibus insignes: adhuc perseverat „ memoria Joannis Forme, qui anno MCDLXXV. Petri Flory, qui MDII. „ Nicolai Lessore, qui MDVII. vixerunt. Fœdus pepigerunt & arctissimam inierunt amicitiam Patres hujus Conventus cum Religiosis nobilissimi Monasterii sancti Germani Altissiodorensis, adstipulantibus „ utrimque publicum instrumentum fratre Claudio Trahy Doctore „ Theologo, Provinciæ Franciæ Ministro, & Domino Petro de Paisseliere magno Priore dicti Monasterii. Miro infortunio, nocte intempesta,

ti pesta, dum Fratres psallerent matutinum „ tota domus magno post exarsit incendio anno MCDXXV. Junii die VIII. Deinde alteram passa est ruinam sub hæreticorum excursione in plurimas Galliæ Civitates anno MDLXVII. die XXVII. Septembris. Reparata autem Fratrum sollicitudine, & piorum civium subsidiis, commode inservit viginti & ultra Fratrum incolatui.

XXVIII. Ante hunc annum Lugduni Segusianorum in Gallia ad Rhodanum, Gallice *Lyon*, Urbis celeberrimæ, cujus Antistes hodie primatum Cleri Gallicani obtinet, habuisse Minores domicilium, probant epitaphia & monumenta antiqua, præsertim nobilissimæ cujusdam matronæ in habitu Franciscano anno Domini MCCLII. tumulatæ memoria lapidi incisa. Extructum ferunt impensis nobilissimorum heroum de Grollicis; quo vero id certo anno, nescitur. Illustrem & satis undique notam reddidit domum hanc Bonaventuræ sepulcrum, magna veneratione ab incolis & advenis celebratum. Sed dum Calvinisticus furor per Galliam grassaretur, sacrum Doctoris Corpus, quod argentea capsa, affabre elaborata, recondebatur, in Rhodanum a nefariis prædonibus projectum est. Caput tamen divino favore, atque laudabili quorumdam Fratrum diligentia, sanguinarias eorum manus evasit, & hoc in ipso loco in præsentiarum usque summo honore a fidelibus colitur: Nec tamen per hujusmodi nebulonum diligentiam stetit, quin in eorum potestatem veniret. Nam V. P. atque de Catholica fide optime meritum fratrem Joannem Gajettum loci Guardianum (cujus agonem alias latius describemus) diris cruciatibus divexarunt, ut tantum pignus simul cum corpore perdendum detegeret. Sed frustra, eligente præfato Patre potius mori, quam margaritas ante porcos in inferno torrendos, apponere.

Idem in Prov. S. Bonaven. Con. 1. *Con. Lugdunen.*

XXIX. Segoviæ, Ptolomæo Secubia, Arevacorum, Urbis Episcopalis, Archiepiscopo Toletano suffraganeæ, in Tarraconensi Hispania, ad ultimos Castellæ veteris fines, insigni aquæductu, & lanificio celebris, Minores sedem posuisse ante hunc annum colligit Gonzaga, ex resipiscentia Alphonsi Castellæ & Legionis Regis, cognomento *Sapientis*, qui temere quidquam in divinum Numen effudit; idque consilio cujusdam Religiosi Minoritæ, illius urbis accolæ, retractavit. Hominem primo monentem, iratique Numinis vindictam minitantem contempsit licentiosus Rex, donec præludium & specimen sumendæ de se pœnæ adesse putavit in maxima fulgurum, tonitruum, & imbrium tempestate sub nocte intempesta horribiliter immissa, dejectoque fulmine velum adstantis Reginæ exurente. Quare consternatus animo, pio ad se confestim vocato viro, suæ conscientiæ maculas detexit, prolatamque a se blasphemiam coram frequentissimo cœtu, maxima cum humilitate retractavit, damnavitque: quo facto Deum iratum ita sibi conciliavit, ut tamen tantis suarum litterarum præsidiis, quæ privato potuissent homini summam potentiam conciliare, neque oblatum ab exteris Imperium, neque paternum Regnum potuerit tueri, sed, quod ultimum est in calamitate, fuerit de suo gradu motus per filium. Quod crimen hoc commiserit & eluerit sub ipsis Regni auspiciis, innuit citatus auctor, dum asserit, hæc facta sub hoc anno, qui fuit primus Alphonsiani Regni. Apud alios hujus blasphemiæ mentionem non invenio, nec qualis hæc fuerit Numinis offensa, refert Gonzaga; vere homini sublime fuisse ingenium, sed incautum, superbas aures, atque linguam petulantem, ait Joan. Mariana. Hoc solum nobis superest conjecturæ vetustatis hujus Monasterii, in quo vixerunt

Idem in Prov. Concept. Con. 3. *Conven. Segovien. Hist. MS. illius Prov.*

Joan. Mariana lib. 1. *de Reb. Hisp. c.* 10.

xerunt Fratres usque ad annum MCCCCXCVIII. quo se intra Civitatis ambitum receperunt, ad aliud domicilium amplissimum & elegans, aquarum fontibus, hortis & viridariis gratissimum, ex communi Civitatis ærario extructum, relicto priori Clarissis Sanctimonialibus. Plures Viri graves & docti ex hoc loco prodierunt, & nuper diem clauserunt duo in populo spectatissimi Antonius de Tamayo, & Joannes de Soto, ille Provinciam rexit, & per triginta annos in illa Civitate prædicavit; hic humilitati & sanctæ simplicitati studuit industrie; ille obiit anno MDLXXXVII. hic vero anno MDCX. miro populi cultu habitus pro Sancto.

Gonzag. in Prov. Turon. Conv. 5.

Conv. Castridunen.

XXX. In Custodia Aurelianensi & Dioecesi Carnotensi in elegantissimo oppido Castridunensi, in suburbio sancti Valeriani ad latus Aquilonis, super Lidum fluvium, extructum alium Minoritanum Conventum ante hunc annum probant quædam sepulcra familiæ de sancto Avito, cui probabiliter hujus ædis debetur origo. Etenim Goticis litteris habetur in primo sepulcro marmoreo memoria Margaretæ de sancto Avito defunctæ anno MCCLII. In secundo Gaufridi de sancto Avito sub an. MCCLXII. In tertio Gosselini de sancto Avito. Monasterium magna ex parte montibus cingitur, quo fit ut cadente copioso imbre, aliquando obruatur, tunc præsertim si subsistens gurges pluviam omnem non excipiat, & subterraneis meatibus in subjectum Lidum fluvium non transmittat. Hac ratione anno MDLXXX. & sequenti dum in magna aquarum illuvie universas glutire non valeret gurges, in Conventus planitiem omnes effudit, totumque illius ambitum obtexit, quo factum est, ut scripturæ omnes perirent, & sacra supellex pene universa computruerit. Locum hunc

Conv. Romanen. ab hæreticis dirutus.

hæretici expilaverunt anno Domini MDLXVIII. Ecclesiamque incenderunt. Similiter fecerunt Conventui Romanensi, quem hoc anno ædificasse duos germanos fratres Guillelmum & Aymarum de Pictavia, Dominos de sancto Valerio, scribit Claudius Roberti in sua Gallia Christiana in catalogo Archiepiscoporum Viennensium; consentitque Gonzaga, sed errat in nomine Aymari, Edwardum appellans. Ecclesiam condidit Joannes de Burnino Archiepiscopus Viennensis, in qua sepultum fuisse anno MCCLXVI. quo obiit, alias dicemus opportunius.

Idem in Prov. S. Bonav. Con. 19. Anno 1290.

Rodul. fol. 270.

Conv. Catanzarii.

XXXI. Ad Custodiam Cutronis Provinciæ Calabriæ Patrum Conventualium pertinet locus Catanzarii oppidi inter Brutiorum Mediterranea non longe ab Ali fluvio octo P. M. a Taberna, lapidicina varii & multi coloris noviter insigni. Constructus fuit sub titulo sanctæ Trinitatis hoc ipso anno, stipulantibus leges quasdam Paulo Provinciale, & Fortunato Episcopo, eamque præ ceteris, ut si Fratres quandoque dimisissent locum, rediret ad Ecclesiam matricem. Rogatus in fidem Ser Philippus de Tibaldo de Catanzario.

Ghirard. in hist. Bonon. lib. 6.

Monast. Stratæ Bononien.

XXXII. Hoc anno concessit Pontifex amplum privilegium Monasterio sancti Francisci de Strata sancti Stephani Bononiensis Sanctimonialium Damianitarum, cujus privilegii mentionem facit Cherubinus Ghirardaccius in sua historia Bononiensi, sed ex errore sub anno MCCLI. In hujus privilegii diplomate, neque antea, illius Monasterii deteximus originem. Sub anno MCCXXX. construxerunt sibi Virgines domicilium in Strata sancti Stephani prope Ecclesiam sancti Juliani; quod cum universis possessionibus circumpositis usque ad viginti tornaturas terræ, Henricus Episcopus Bononien. ad preces Gregorii IX. Summi Pontificis, & Raynaldi Cardinalis Ostiensis Electi, & Apostolicæ Sedis Legatorum, Jacobi Præ-

Prænestini Electi, & Domini Ottonis sancti Nicolai in carcere Tulliano Cardinalium (de quibus nos egimus) ab omni jure Episcopali exemit anno MCCXXXII. die IV. Februarii, datis litteris apud Regium, quas approbarunt Canonici, & Capitulum Bononiense eodem anno die II. Martii. Habentur omnia inserta dicto privilegio, quod incipit *Religiosam vitam*, dato Perusii per manum Guillelmi Magistri scholarum Parmen. S. R. E. Vicecancellarii VI. Kalendas Martii, anno MCCLII. Tom. 2. Anno 1232. n. 1.

Varia privilegia

XXXIII. Nonnulla etiam alia dedit privilegia. Concessit, ne Fratres coram Ordinariis ratione delicti vel contractus conveniri possint. Incipit diploma *Cum olim duxerimus*. Dat. XV. Kal. Octob. Scripsit Episcopia Valentino & Calagoritano, ne permitterent molestari Fratres in Regno Castellæ. *Inundans malitia*. Dat. XVI. Kal. Octobr. Indulget Prælatis auctoritatem, ut possint absolvere a censuris ad Religionem accedentes. *Cælestis amor patriæ*. Dat. V. Kal. Decembr. Confirmavit venditionem quarumdam possessionum factam a Sanctimonialibus Damianitis Castri Offidæ Dioec. Firmanæ, ad usus Fratrum Minorum ejusdem Castri. Incipit Diploma. *Solet annuere*. Dat. Idibus Febr. Idque ipsum privilegium sub eisdem verbis iterum dedit III. Idus Aprilis, instituitque super hoc Judicem conservatorem Episcopum Anconitanum. Concessionem etiam quarumdam petiarum terræ a L. Præposito Ecclesiæ sanctæ Mariæ Spoletanæ ad Monasterium Farsen. Ordinis Benedictini spectantis, consentientibus Abbate & Monachis, factam Minoribus Spoletanis, firmam esse voluit, dato etiam super hoc Judice conservatore. Incipiunt litteræ *Justis petentium*. Datæ V. Idus Februar. Commendat universis fidelibus Minores Aracœlitanos in Urbe, rogatque, ut manus porrigant adjutrices in opus fabricæ Ecclesiæ, & aliorum ædificiorum illius domus, quam longe commodiorem illi reddiderunt, quam a Benedictinis acceperunt. Initium litterarum; *Quoniam, ut ait Apostolus*. Dat. XIII. Kal. Aprilis. Confirmat eisdem concessionem ejusdem domus, inseritque concessionis litteras, & declarationem appendiciorum ab Anacleto II. factam, de quibus nos egimus anno superiori. *Iis quæ auctoritate nostra*. III. Non. Julii. Eorum fabricam commendat Christianorum caritati. *Quoniam, ut ait Apostolus*. Dat. XIII. Kalend. Aprilis. Similiter Fratres Tyburtinos a vetusta æde sancti Joannis Baptistæ de Votano (quæ ipsa eadem est, quam ex conjectura & rerum indiciis indicavimus superius, ut nobis postea constitit ex MS. Chronico Monasterii sancti Michaelis Arcangeli ejusdem Urbis) translatos ad commodiorem locum intra Civitatem, eorumque fabricam commendat fidelium caritati. *Quoniam, ut ait Apostolus*. Dat. XV. Kal. Febr. Eodem die ad Abbatem Sublacen. Benedictinum scribit, ut restitui faciat eisdem hortum occupatum per T. Episcopum Tyburtinum. *Ad nostram audientiam*. Ratam habuit donationem Capellæ sancti Leonis Urbis Firmanæ factam Minoribus ab Episcopo, accedente consensu Abbatis Monasterii sancti Savini, ad quem institutio dictæ Capellæ pertinebat, quadam adhibita conditione, ut aliam ad opus Parochianorum intra fines Parochiæ dictæ Capellæ Fratres construerent, dato judice super hoc Episcopo Camerin. *Exhibita nobis*. Dat. VIII. Kalen. Maii. Amplum dat privilegium Abbatissæ & Conventui Sanctimonialium beatæ Mariæ de Casis Spoletanæ dioec. enumeratque illarum possessiones multas & amplas, inseritque diploma Bartholomæi Episcopi Spoletani sub an. MCCL. eas eximentis a jurisdictione Episcopali. *Religiosam vitam*. Dat. VI. Kal. Julii.

Anno 1251. n. 42.

An. 1241. n. 29.

SUP-

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

Blanchæ Reginæ obitus.

„ I. OBitum hic religiosissimum Reginæ Francorum sancti Ludovici „ dignissimæ parentis, qui regium cor filii adhuc in transmarinis agentis maxime vulneravit, referre non expedit: cum in Annalibus, simul cum ejusdem admirabilibus gestis, & venerabilibus semper „ virtutibus, diligenter habeatur: quamobrem remisso lectore his desuper ad Waddingum, summi Pontificis gratias commemorabo, quas „ Ordini fecit. Constituerat exemptos, quantacumque libertate „ gauderent, nihilominus ratione delicti, seu contractus, aut rei, de „ qua contra ageretur, coram loci Ordinario rite vocari posse, super his „ eidem Ordinario auctoritate concessa: quod quidem privilegiis Ordini jam concessis videbatur obstare: porrectis ergo supplicibus libellis „ super hanc causam, placuit Sanctitati suæ decernere, ut infra.

Wadd. ad hunc annum n. 1. & deinceps.

INNOCENTIUS EPISCOPUS &c.

Generali, & Provincialibus Ministris, ac aliis Fratribus Ordinis Minorum salutem, & Apostolicam benedictionem.

Specul. Min. fol. 4.

„ *CUm olim duxerimus statuendum, ut exempti quantacumque gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti, seu contractus,* „ *aut rei, de qua contra ipsos agitur, rite possint coram locorum Ordinariis* „ *conveniri, & illi quoad hoc suam jurisdictionem in ipsos, prout jus exigit, exercere; Vos dubitantes, ne per constitutionem hujusmodi, libertatibus, aut immunitatibus vobis, & Ordini vestro per privilegia &* „ *indulgentias, ab Apostolica Sede concessas, præjudicare valeat; Nobis* „ *humiliter supplicastis, ut providere super hoc indemnitati vestræ paterna* „ *sollicitudine curaremus. Quia vero ejusdem Ordinis sacra Religio, sic* „ *apud nos dignos favore constituit, ut nobis votivum sit vos ab omnibus, per* „ *quæ vobis possent provenire dispendia, immunes libenti animo præservare: auctoritate vobis præsentium indulgemus, ut occasione constitutionis* „ *hujusmodi nullum eisdem libertatibus, aut immunitatibus in posterum* „ *præjudicium generetur. Nulli ergo omnino hominum liceat &c. Dat. Perusii* xv. *Kal. Octobris Pontific. nostri anno* x.

„ II. Ob eamdem vel consimilem propterea causam, & ad semovendas a Fratribus molestias, quas ipsis nonnullorum Hispanorum malitia „ inferebat, Calaguritano, & Valentinensi Episcopis epistolas direxit, „ tenoris qui sequitur.

INNOCENTIUS EPISCOPUS &c.

Venerabilibus Fratribus Valentinen. & Calaguritanen. Episcopis, salutem & Apostolicam benedictionem.

Bulla alia ad idem.

„ *INundans malitia perversorum, personis sanctæ Religioni deditis, adeo* „ *frequenter exhibet se infestam, quod ipsi divino cultui, ut debent,* „ *vacare non possint, dum illorum malitiis agitantur. Cum ergo, sicut dilecti filii Minister Fratrum Minorum Castellæ, & Fratres sibi subjecti* nobis

„ *nobis significari curarunt, nonnulli, qui nomen Domini in vacuum recipere non formidant, ipsos graviter molestare præsumunt; Nos & præsumptorum hujusmodi refragari conatibus, & dictorum Ministri, & Fratrum gravaminibus volentes congruis remediis subvenire; Fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipsos in personis, vel rebus non permittatis contra tenorem privilegiorum, & indulgentiarum Sedis Apostolicæ, ab aliquibus indebite molestari: Molestatores hujusmodi per censuram Ecclesiasticam (appellatione postposita) compescendo: non obstante constitutione de duabus dietis edita in Concilio generali. Quod si non ambo his exequendis potueritis interesse, alter vestrum ea nihilominus exequatur. Dat. Perusii* VI. *Kal. Octobris Pontificatus nostri anno* X.

„ III. Dedit præterea diversa diplomata, ut Regi Norvegiæ pro subsidio Terræ sanctæ *Dignum &c.* II. Idus Decembris: Pro sancto Rege Ludovico, *Athleta Christi &c.* X. Kal. Martii: in quo etiam de Fratribus Prædicatoribus legitur: ac tamdem pro Monialibus sanctæ Claræ Montis Lucis Perusii *Licet his &c.* Nonis Aprilis. *Ex Oder. fol. 685.*

„ IV. Barbezilii oppidi supra fluvium *Nay* apud Xantonas, Conventus antiquitatem Waddingo ignotam, interea novissima monumenta illius Provinciæ Turoniæ, scilicet majoris, ad hunc annum reducunt: & Fundatoris nomen, quod silentio prætereundum non est, expresse docent: ajunt enim, a nobilissimo viro *Hysterio* Arnaldo Barbezilii Domino anno MCCLII. fundatum fuisse præfatum Cœnobium: id vero nuper cognitum fuisse per integerrimum virum Mathurinum *Desmans Senescallum*, & potentissimi Caroli de Rupe Falcata, regiorum mandatorum deductoris administrum, qui hujusmodi rei declarationem in scriptis per Syndicum Apostolicum illiusdem nostri Conventus, nomine *Ariot*, præfato Domino de Rupe Falcata anno MDCLVI. præsentavit. Fundatorem nominat Waddingus Guidonem Rupefucaldum Comitem: sed nihilominus Hysterius Arnaldus loci Dominus est, qui ob suam pietatem in Deum, ac devotionem erga seraphicum P. S. Franciscum, extra muros, & secus viam regiam, qua itur Burdigulam, Conventum extruxit.

Barbezilium oppid. *Wadd. ad ann. 1396. num. 9. Mon. MSS. Prov. Turon. majo. de ann. 1680.* Hysterius fundat Conventum. *Vide inf. ad an. 1278.*

„ V. Blesæ, Gallis *Blois*, Civitas Celticæ, apud citeriorem Ligeris fluvii ripam colle, & rupe assurgens, elegantissima Gallicarum urbium, non tam ædium pulchritudine, quam morum suavitate civium, ob salubritatem aeris, a Regibus libenter culta, & ob soli ubertatem ac locorum amænitatem, maxime frequentata: media est inter Aurelianos, ac Turones, ab eis XVI. M. P. Gallicis dissita, a Lutetia Parisiorum quatriduo distat: in ea sæpe Comitia Regni habentur: Diœcesis autem est Carnutensis: Minoritas usque in præsentem diem alit & veneratur; quando autem illos exceperit, eisque domum incolendam statuerit, omnino latet: verumtamen ex pluribus conjecturis discussa re, præfatæ Provinciæ Turoniæ majoris monumenta novissima, circa hunc annum Conventum pro Minoritis, ex publica, & privata devotione, summa caritate extruxisse volunt: quod nihilominus clarius aperietur.

Blesarum Civitas describitur. *Monum. MSS. sup. citat.* Conventus Minorum ibi. *Vide inf. ad an. 1262. num. 1.*

ARGUMENTUM.

Languentem Claram visitat Pontifex, illa testamento condito, commendato filiabus summæ paupertatis studio, obtenta strictæ Regulæ confirmatione Pontificia, astantibus viris piis, læta discedit ex seculo. Celebre parat funus Pontifex cum Cardinalibus, & solemnes celebrant exequias. Pluribus statim cœpit clarere miraculis, nec non Agnes soror paulo post decedens. Bonaventura publicum agit Parisiis professorem, cujus doctrina commendatur. Moritur Elias pœnitens, sed extra Sodalitium; in eodem vero Adolphus Comes. Expenduntur miracula sanctæ Claræ. Joannes Dist Sambiensis, deinde Lubicensis Episcopus, partes agit Cæsaris, hortante Pontifice. Enarrantur plures dæmonum insidiæ. Conceduntur Monasteria, & privilegia.

Marian. lib. 2. cap. 21. Marc. 1. p. lib. 8. cap. 24. Auctor vitæ S. Claræ c. 25. Ann. 1251. n. 30.

Invisit Pontifex S. Claram.

I. INnocentius Pontifex non minorem, quam par erat, concipiens opinionem de beata Virgine Clara, precibus Cardinalis Ostiensis Protectoris excitatus, Perusio venit Assisium ad mortem languentem visitaturus, ut superius prætacta visio suum fortiretur effectum. Præmonstratum etenim longo jam tabescentem languore, non morituram, quousque Dominus cum suis discipulis adveniret; at Summus Pontifex ultra hominem, citraque Deum existens, personam Domini repræsentat, cui in Templo militantis Ecclesiæ, familiarius adhærent, velut discipuli, Domini Cardinales. Propositum fuit Sanctissimo Patri summum Claræ desiderium de stabilienda in religiosioribus Monasteriis Regula strictiori a sancto Francisco præscripta, & tollendis aliis laxioribus a Gregorio & Innocentio ipso superadditis; quare concessit eidem, ut nullo modo Generalis Minister, vel alius quispiam cogere posset Sanctimoniales ad observantiam alterius a prima illa Francisci institutione, commisitque Domino Protectori Raynaldo, ut ipsam inviolabiliter observari faceret iis in locis, in quibus antea observabatur. Incipiunt concessionis litteræ *Recto assumpto tramite*, datæ XV. Aprilis. Deinde paucis diebus ante obitum ipsius beatæ Virginis, regulam ipsam suo diplomate confirmavit, uti mox dicemus.

Indulget observari strictiorem ejusdẽ regulam.

Cupit Virgo esse cum Christo.

II. Placuit jam tamdem divinæ providentiæ suum de Clara implere propositum, & pauperem peregrinam ad superni Regni sublimare palatium. Concupivit & illa toto desiderio liberari de corpore mortis hujus: & in æthereis mansionibus Christum videre regnantem, quem fuerat toto corde in terris pauperem paupercula prosequuta. Artubus itaque sacris veteri morbo detritis, nova cumulatur debilitas; quæ & proximam vocationem ad Dominum indicat, & sanitatis perpetuæ viam parat. Festinat itaque Sanctissimus Pontifex, una cum Cardinalibus visitare Christi Ancillam, & cujus ultra fœminas illius temporis probaverat vitam, mortem non dubitavit Pontificali præsentia venerandam. Datus ei aditus per commodiorem ambitum, qui per ostiolum patebat, aperto muro illa ex parte, qua ad cellulam beatæ Virginis facilior & compendiosior erat accessus. Ingressus itaque cum quatuor Cardinalibus, & totidem ex Minoribus Francisci discipulis, pietate notissimis, perrexit ad lectulum; & infirmantis ori manum applicat osculandam. Quam illa gratissime suscipit, & pedem Apostolicum summa cum reverentia osculandum exposcit. Ascenso ligneo scabello curialis Dominus, di-

Reverentia Claræ erga Pontificem.

dignanter pedem accommodat: super quem illa sursum & deorsum inculcans oscula, vultum reverenter acclinat. Petit exinde a summo Pontifice, vultu Angelico, remissionem omnium peccatorum. Qui cum diceret: *Utinam ego tanta venia indigerem*; perfectæ absolutionis munus & Apostolicæ benedictionis gratiam impartitur. Traxit sanctas moras cum Virgine a primo mane usque ad tertiam, dulciter confabulatus de rebus divinis: dumque jam tempus esset, ut languidula ad medici præscriptum comederet, supplex rogavit Christi Vicarium, ut apposita benediceret. Cui Pontifex: *Ego nunc tibi committo ut ipsa benedicas*, & demum humiliter reluctanti, & discrete se excusanti, ut ita faceret præcepit. Non licuit amplius tanto refragari præcepto, quare Crucis signo, confecravit edulia, quod mox apparuit in pane coram posito, atque aliis pluribus studiose illic adductis ab architriclina, ut a Pontifice benedicerentur. Etenim in omnibus continuo apparuit Crucis signum, & panis Dei famulæ appositus in Crucis formam mirabiliter scissus, quatuor abiit in partes. Prodigiosus hic eventus amplius confirmavit sanctissimo Patri, ceterisque astantibus sanctitatis Virgineæ dignitatem. Recedentibus autem omnibus, quia die illa de manu Provincialis Ministri, uti superius diximus, sacram receperat hostiam: sublevatis in cœlum oculis, & junctis simul ad Deum manibus, cum lacrymis ait Sororibus suis: *Laudate Dominum filiolæ meæ: quia tale beneficium hodie Christus mihi est dignatus tribuere, quod cœlum & terra non sufficeret compensare. Ipsum hodie recepi Altissimum, & ejus Vicarium videre commerui.*

Specul. vitæ sancti Francisci par. 2. cap. 30.

Crucis signum mirabiliter infigit eduliis.

Ann. 1251. n. 19.

III. Circumstant matris lectum filiæ quam citius orphanandæ: quarum animas acerbi doloris gladius pertransibat. Non somnus eas revocat, non fames ipsas divellit: sed lectulorum oblitas & mensæ, nocte ac die solum plangere delectabat. Inter quas Agnes Virgo devota, lacrymarum inebriata salsugine, sororem efflagitat, ne se relicta, discedat. Cui Clara respondit: *Placet Deo, soror carissima, quod discedam: sed tu flere desiste; quoniam post me ad Dominum festine pervenies; & magnam*, inquit, *consolationem tibi faciet Dominus, priusquam moriaris.*

Prædicit Agneti sorori mortem.

IV. Videtur tamdem in extremis, plurimis laborare diebus, quibus fides gentium, & devotio populorum excrescit: Cardinalium quoque & Prælatorum visitatione frequenti, ut vere sancta quotidie honoratur. Quod vero auditu est mirabile, cum decem & septem diebus nullum cibum sumere posset, tanta est a Domino fortitudine vigorata, ut omnes ad se venientes in Christi servitio confortaret. Nam cum vir benignus frater Raynaldus, in tantarum infirmitatum longo martyrio, ad patientiam hortaretur: liberrima ei voce respondit: *Postquam Domini mei Jesu Christi gratiam per illum servum suum Franciscum agnovi, nulla pœna molesta, nulla pœnitentia gravis, nulla mihi, Frater carissime, infirmitas dura fuit.* Eumdem autem imitata Magistrum, ultimas suæ voluntatis tabulas reliquit, & paupertatis hæreditatem eodem modo, quo Franciscus suis legaverat, universis sectatricibus piis & candidis his verbis ex Memoriali antiquo MS. excerptis, devote reliquit.

A cibo abstinet 17. diebus.

Mira in afflictionibus æquanimitas.

Códit testamentum.

In Nomine Domini. Amen.

V. *Inter alia beneficia, quæ a largitore nostro Patre misericordiarum recepimus, & quotidie recipimus: exinde ipsi glorioso gratiarum actiones referre magis debemus. Magna est vocatio nostra, quæ quanto perfectior & major est, tanto magis illi plurimum debemus. Unde Apostolus*

Marian. cit. cap. 21.
Marc. citat.

1\. Cor. 1. 26.

agnosce vocationem tuam. *Factus est nobis filius Dei via, qaam verbo, & exemplo ostendit, & docuit nos beatus Pater noster Franciscus, verus amator, & imitator ipsius. Igitur considerare debemas, Sorores dilectæ, immensa beneficia Dei nobis collata, sed inter cetera, quæ per servum suum dilectum Patrem nostrum beatum Franciscum in nobis dignatus est operari:*

Refert vacationis initium.

non solum post conversionem nostram: sed etiam dum essemus in seculi vanitate. Nam cum ipse Sanctus adhuc non habens Fratres nec socios, statim quasi post conversionem suam, cum Ecclesiam sancti Damiani ædificaret, ubi consolatione divina totaliter visitatus, compulsus est seculum ex toto relinquere, præ magna lætitia & illustratione Spiritus sancti de nobis prophetizavit, quod Dominus post adimplevit.

Vide Appar. Annal. §. 5. n. 12.

Ascendens enim tunc temporis super murum dictæ Ecclesiæ, quibusdam pauperibus ibi juxta morantibus alta voce lingua francigena loquebatur. Venite & adjuvate me in opere Monasterii sancti Damiani, quoniam adhuc erunt Dominæ ibi, quarum famosa & sancta conversatione glorificabitur Pater noster cœlestis in universa Ecclesia sua sancta. *In hoc ergo considerare possumus copiosam benignitatem Dei in nobis. Qui propter abundantem misericordiam & caritatem suam, de nostra vocatione & electione per Sanctum suum dignatus est ista loqui.*

2\. ad Tim. 1. 9.

Et non solum de nobis ista beatissimus Pater noster prophetizavit, sed etiam de aliis, quæ venturæ erant in vocatione sancta, in qua Dominus nos vocavit. Quanta ergo sollicitudine, quantoque studio mentis & corporis mandata Dei, & Patris nostri servare debemus: ut cooperante Domino talentum multiplicatum ei reddamus? Ipse enim Dominus non solum posuit nos, ut formam aliis in exemplam & speculum, sed etiam Sororibus nostris, quas ad vocationem nostram Dominus advocavit, ut & ipsæ sint conversantibus in mundo speculum & exemplum. Cum igitur nos vocaverit Dominus ad tam magna, ut in nobis se valeant speculari, qaæ aliis sunt in exemplum, & speculum: tenemur multum benedicere Dominum & laudare, & ad benefaciendum amplius in Domino confortari. Quapropter si secundum formam prædictam vixerimus, exemplum nobile aliis relinquemus, & æternæ beatitadinis bravium labore brevissimo acquiremus. Postquam altissimus Pater cœlestis per misericordiam suam & gratiam cor meum dignatus est illustrare, ut exemplo & doctrina beatissimi Patris nostri Francisci pœnitentiam facerem, paulo post conversionem ipsius, una cam paucis Sororibus,

Conversatio ejus & Sororum.

quas Dominus paulo post meam conversionem dederat mihi, obedientiam sibi voluntarie promisi, sicut Dominus lumen gratiæ suæ nobis contulerat, per ejus vitam laudabilem & doctrinam. Attendens autem beatus Franciscus, qaod essemus debiles & fragiles secundum corpus, nullam tamen necessitatem, paupertatem, laborem, tribulationem, vel vilitatem & contemptum seculi renuimus. Immo pro magnis deliciis reputabamus exemplis Sanctorum & Fratrum suorum, sicut ipse & Fratres sui examinaverunt frequenter, gavisus est multum in Domino, & ad pietatem erga nos motus, obligavit se, vel per se, vel per Religionem suam habere semper de nobis, tamquam de Fratribus suis, caram diligentem & sollicitudinem specialem. Et sic de voluntate Domini, & beatissimi Patris nostri Francisci, ivimus ad Ecclesiam sancti Damiani moraturæ. Ubi Dominus in brevi tempore per misericordiam suam & gratiam nos multiplicavit, ut impleretur quod Dominus prædixerat per Sanctum saum. Nam steteramus in alio loco licet parum.

Franciscus præscripsit Clarissis Regulam.

Postea scripsit nobis formam vivendi, & maxime ut in sancta paupertate semper perseveraremus. Nec contentus fuit in vita sua nos hortari multis sermonibus & exemplis, ad amorem & observantiam sanctissimæ

mæ paupertatis; sed & plura scripta nobis tradidit: ne post mortem suam ullatenus declinaremus ab ipsa, sicut & Dei filius, dum vixit in mundo, ab ipsa sancta paupertate, numquam voluit declinare. Et beatissimus Pater noster Franciscus ejus vestigia imitatus, sanctam paupertatem suam, quam elegit per se, & per suos Fratres, exemplo suo & doctrina, dum vixit ab illa nullatenus declinavit. Considerans igitur ego Clara, Christi & Sororum pauperum Monasterii sancti Damiani Ancilla, licet indigna, & plantancula sancti Patris, cum aliis meis Sororibus, altissimam professionem nostram, & tanti Patris mandatum, fragilitatem quoque aliarum, quam timebamus in nobis post obitum sancti Patris nostri Francisci, qui erat columna nostra, unica consolatio post Deum, & firmamentum: iterum atque iterum volantarie nos obligavimus dominæ nostræ sanctissimæ paupertati, ne post mortem meam Sorores, quæ sunt & venturæ sunt, ab ipsa valeant ullatenus declinare. Et sicut ego studiosa & sollicita semper fui, sanctam paupertatem, quam Domino & Patri nostro sancto Francisco promisimus, observare, & ab aliis facere observari; immo etiam ad majorem cautelam sollicita fui a Domino Papa Innocentio, sub cujus tempore cœpimus, & ab aliis successoribus suis, nostram professionem sanctissimæ paupertatis, quam & Patri nostro promisimus, eorum privilegiis facere corroborari, ne aliquo tempore ab ipsa ullatenus declinaremus. Quapropter flexis genibus, & utroque homine inclinato, sanctæ Matri Ecclesiæ Romanæ, Summo Pontifici, & præcipue Domino Cardinali, qui Religioni Fratrum Minorum, & nobis fuerit deputatus, recommendo omnes Sorores meas, quæ sunt, & venturæ sunt, ut amore illius Domini, qui pauper positus in præsepio, pauper vixit in seculo, & nudus remansit in patibulo, semper gregi suo pusillo, quem Dominus Pater genuit in Ecclesia sua sancta, verbo & exemplo beati Patris Francisci insequendo paupertatem, & humilitatem dilecti Filii sui, & gloriosæ Virginis Matris suæ, sanctam paupertatem, quam Deo, & beatissimo Patri nostro Francisco promisimus, faciat observari, & in ipsa dignetur fovere ipsas semper, & conservare. Et situt Dominus dedit nobis beatissimum Patrem nostrum Franciscum in fundatorem, plantatorem, & adjutorem nostrum in servitio Christi, & in iis, quæ Deo & ipsi Patri nostro promisimus, qui etiam dum vixit sollicitus fuit verbo & opere semper excolere, & fovere nos plantulam suam, sic recommendo & relinquo Sorores meas, quæ sunt & venturæ sunt, successori beati Patris nostri Francisci, & toti Religioni, ut siut nobis in adjutorium proficiendi semper in melius ad serviendum Deo, & ad observandum præcipue melius sanctissimam paupertatem. Si vero contingeret aliquo tempore, dictas Sorores dictum locum relinquere, & ad alium se transferre, prædictam formam paupertatis, quæ Deo, & beatissimo Patri nostro Francisco promisimus, post mortem meam ubicumque fuerint, servare nihilominus teneantur. Sit tamen sollicita semper & providens tam illa, quæ erit in officio, quam aliæ Sorores, ne circa supradictum locum de terra acquirant, vel recipiant, nisi quantum extrema necessitas pro horto ad excolenda olera poposcerit. Si autem aliquo tempore pro honestate & remotione Monasterii extra septum horti oporteret plus habere de terra, non permittant plus acquiri, nisi quantum extrema necessitas poscit. Et illa terra penitus non laboretur, nec seminetur, sed semper solida & inculta permaneat. Moneo & hortor in Domino Jesu Christo omnes Sorores meas, quæ sunt & venturæ sunt, ut semper studeant imitari viam sanctæ simplicitatis, humilitatis, & paupertatis, ac etiam honestatem sanctæ conversationis, sicut ab initio nostræ conversionis ad Christum edo-

Valde cõmenda: Sororibus paupertatem.

Ecclesiæ & Pontif. commendat filias suas.

Terræ non vult possessiones.

edoctæ fuimus a beato Patre nostro Francisco. Ex quibus non nostris meritis, sed sola misericordia & gratia largitoris ipse Pater misericordiarum tam his, quæ longe sunt, quam his quæ prope, bonæ famæ semper sint in odorem. Et ex caritate Christi invicem diligentes, amorem, quem intus habetis, foris per opera demonstretis: ut ex hoc exemplo provocatæ Sorores semper crescant in amorem Dei, & in mutua caritate. Rogo etiam illam, quæ erit in officio Sororum, ut magis studeat præesse aliis virtutibus, & sanctis moribus, quam officio. Quatenus ejus exemplo provocatæ Sorores, non tantum ex officio ei obediant; sed potius ex amore. Sit etiam provida & discreta circa Sorores suas, sicut bona mater erga filias suas: & præcipue de iis quas Dominus dabit, eis secundum necessitatem uniuscujusque studeat providere. Sit etiam tam benigna & communis; ut secure possint manifestare necessitates suas, & recurrere ad eam omni hora confidenter, sicut eis videbitur expedire tam pro se, quam pro Sororibus suis. Sorores vero quæ sunt subditæ, recordentur quod propter Dominum abnegaverunt proprias voluntates. Unde volo quod obediant suæ Matri; sicut promiserunt Domino sua spontanea voluntate: ut Mater earum videns caritatem, humilitatem, & unitatem quas invicem habent, omne onus quod ex officio tolerat, levius portet, & quod molestum est, & amarum propter sanctam earum conversationem, ei in dulcedinem convertatur. Et quoniam arcta est via & semita, & angusta est porta, per quam itur & intratur ad vitam, pauci sunt, qui ambulant & intrant per eam. Et si aliqui sunt, qui ad tempus ambulant per eam, paucissimi sunt, qui perseverant in ea. Beati vero, quibus datum est ambulare per eam, & perseverare usque in finem. Caveamus ergo quod si per viam Domini intravimus, quod culpa nostra, negligentia & ignorantia, aliquo tempore ab ipsa nullatenus declinemus, ne tanto Domino, & suæ Matri Virgini, & Patri nostro beato Francisco, & Ecclesiæ triumphanti, & etiam militanti injuriam deferamus. Scriptum est enim: maledicti qui declinant a mandatis tuis. *Hujus rei gratia* flecto genua mea ad Patrem Domini nostri Jesu Christi, *suffragantibus meritis gloriosæ Virginis sanctæ Mariæ matris ejus, & beatissimi Patris nostri Francisci, & omnium Sanctorum: ut ipse Dominus, qui dedit bonum principium, det incrementum, det etiam semper finalem perseverantiam. Amen. Hoc scriptum ut melius debeat observari relinquo vobis carissimis & dilectissimis Sororibus meis præsentibus & futuris, in signum benedictionis Domini. & beatissimi Patris nostri Francisci, & benedictionis meæ, Matris & Ancillæ vestræ.*

[Margin: Commendat mutuum amorem. — Abbatissæ partes. — Arcta via salutis. — *Psal.* 118. 21. 1. *Cor.* 3. 6.]

VI. Numquam intermisisse studium paupertatis, quod a principio induit conversionis, probat hoc pium testamentum, atque ultra confirmat ardens, & vehemens desiderium confirmandæ auctoritate Pontificia strictioris sibi traditæ a Francisco Regulæ; quæ licet diplomate probaretur Cardinalis Protectoris Raynaldi, veluti superius diximus, idque commissione sibi facta a Pontifice, non tamen quiescebat spiritus ejus, neque læta aut secura ex hoc mundo abibat, nisi prius stabilitam relinqueret discipulis fide Pontificia. Misso itaque Nuncio & supplici libello, rogavit hoc discessuræ dari solatii: quod ultro Pontifex concessit, tum ob æquam petitionem, tum ob Virginis reverentiam. Insertis itaque prioribus Cardinalis Ostiensis litteris, atque ipsa Regula, suis tabulis fidem addidit, & firmitatem v. Idus Augusti, tribus dumtaxat diebus, antequam illa clauderet extremum. Confirmationem ipsam hic subjicimus.

[Margin: *Ann.* 1253. Confirmat Pontif. Regulam S. Claræ.]

IN-

INNOCENTIUS &c.

Dilectis in Christo filiabus Sorori Claræ Abbatissæ, aliisque Sororibus Monasterii sancti Damiani Assisinatis. *Ex firmam trium Ordin. in fine.*

Solet annuere Sedes Apostolica piis votis & honestis petentium precibus favorem benevolum impartiri. Ex parte siquidem vestra nobis extitit humiliter supplicatum, ut & vitæ formulam, juxta quam communiter in spirituum unitate, ac voto altissimæ paupertatis vivere deberetis, vobis a beato Francisco traditam, & a vobis sponte susceptam venerabilis frater noster Ostiensis & Velletrensis Episcopus duxerit approbandam, secundum quod in ipsius Episcopi litteris confectis exinde plenius continetur, nos curaremus Apostolico munimine roborare. Devotionis igitur vestræ precibus inclinati, quod ab eodem Episcopo super hoc factum est, & ratum habentes, & gratum, illud auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Tenorem litterarum ipsarum de verbo ad verbum præsentibus inseri faciendo, quæ talis est. Deinde addit confirmationem Raynaldi, atque ipsam Regulam per omnia similem Minoriticæ, tot etiam capitibus distinctam, quam nos dedimus alias; & statim subjungit. *Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Assisii v. Idus Augusti, Pontificatus nostri anno* x. *An.1224. n. 11. tom. 2.*

VII. Nihil carius, nullumque acceptabilius donum jam morituræ mittere poterat Pontifex hoc confirmationis diplomate, quo tradito, & curæ commendato Sororum, se totam collegit ad tranquillum ex hoc mundo discessum. Sed dum astarent Sorores, inquit; *Abite in occursum Sororum vestrarum, quæ me visum veniunt ex Monasterio Florentino Montis-cœli; abite quantocius, jam præ foribus sunt, atque aliquantulum prius refectas deducite, ut benedicat eis anima mea, antequam moriar.* Vere prophetasse compererunt Sorores, feceruntque quod præceperat. Advenis autem & incolis non cessabat Clara ministrare verba salutis, & regularem edocere professionem, dicens quid debeant facere, & prædicens, quæ futura erant post ejus interitum. Legavit prædicto Virginum Collegio Florentino suum velum, quod ab Abbatissa, & Sorore Agnete, Claræ germana, illuc transmissum, integrum & illæsum in præsentem servatur diem, innumeraque patrantur ad ejus contactum miracula, præsertim in pueris lethargicis. *Prædicit Sororū externarum adventum.* *Gen. 27. 4.*

VIII. Deficientibus jam tandem viribus, post quadraginta & plurium annorum consummatissimum cursum, in stadio altissimæ paupertatis transactum, instabat velox depositio sacratissimi tabernaculi, atque aderat præ foribus sponsus, deducturus in æterna tabernacula dilectam. Rogat illa ut sacerdotes Domini, & perfecti circumstent viri, recitantes passionem Dominicam, & verba salutis. Inter hos dum appareret Frater Juniperus, egregius Domini joculator, qui calida sæpe verba de Domino eructabat; nova hilaritate perfusa quærit, si aliquid novi de Domino haberet ad manum. Qui aperiens os suum, de fornace fervidi cordis flammantes verborum scintillas emittit; atque in ejus parabolis Virgo Dei *Circumstant morituræ viri pii.*

Dei magnum solatium sumit. Lacrymantes tamdem se vertit ad filias, quibus paupertatem Domini recommendans, beneficia divina laudando, commemorat. Benedicit devotos, devotasque suas; & omnibus Dominabus Monasteriorum pauperum, tam præsentibus quam futuris largam benedictionis gratiam imprecatur. Cetera sine fletu quis referat? Adstant illi duo beati Francisci socii benedicti; quorum unus Angelus, mœrens ipse mœrentes consolatur: alter Leo, recedentis lectulum osculatur. Plangunt filiæ destitutæ piæ matris recessum: & quam ultra visuræ non essent, prosequuntur cum lacrymis recedentem. Dolent amarissime, totum earum solatium cum illa migrare: seque in valle lacrymarum relictas, non jam a sua Magistra ulterius consolandas. Vix a dilaceratione corporum solus pudor continet manum: & doloris ignem, illud efficit acriorem, quod exteriori planctu non finitur vaporare. Imperat claustralis censura silentium, extorquet vis doloris gemitum & singultum, Tument lacrymis facies: & novas adhuc aquas mœrebundi cordis impetus subministrat.

Dolor discipularum.

IX. Ad se autem conversa Virgo sanctissima, suam animam silenter alloquitur; *Vade*, inquit, *secura: quia bonum habes conductum itineris, Vade*, ait: *quoniam qui te creavit, sanctificavit: & custodiens te semper, velut mater filiam, tenero amore dilexit. Tu*, inquit, *Domine, benedictus sis, qui me creasti*. Quam cum soror Anastasia interrogaret cui loqueretur, illa respondit: *Ego loquor animæ meæ benedictæ*. Nec ille gloriosus conductus longe distabat. Nam ad sororem Amatam neptem suam se convertens: *Vides tu*, inquit, *o filia, Regem gloriæ, quem ego conspicio?* Super sororem Benevenutam quoque facta est manus Domini, & corporalibus oculis felicem inter lacrymas excipit visum. Jaculo quidem profundi doloris confossa, versus portam domus aciem dirigit oculorum; & ecce in vestibus albis turba ingreditur Virginum, quæ omnes aurea serta suis capitibus deferebant. Graditur inter eas una præclarior ceteris, ex cujus corona, quæ in summo sui fenestrati thuribuli speciem prætendebat, tantus splendor irradiat, ut noctem ipsam in diei lucem intra domum convertat. Procedit ad lectulum, ubi sponsa filii decubat; & amantissime se super eam inclinans, amplexum dulcissimum præstat. Profertur a Virginibus miræ pulchritudinis pallium: ac certatim deservientibus cunctis, & Claræ corpus tegitur, & thalamus adornatur. In crastino igitur beati Laurentii egreditur anima illa sanctissima, premio perpetuo laureanda: temploque carnis soluto, spiritus feliciter migravit ad astra, ætatis suæ anno sexagesimo, a conversione vero anno XLII. Benedictus sit talis exitus de valle miseriæ, qui introitus ei beatæ est factus vitæ. Jam pro tenui viatico mensa lætatur civium supernorum; jam pro vilitate cinerum regno beata cœlico, æternæ stola gloriæ decoratur.

Alloquitur animam suam.

Apparet ei Dominus.

Et B. Virgo Maria cum turba Virginum.

Adornant Claræ thalamum.

Moritur sanctissime.

X. Rumor incontinenti de transitu Virginis, totum stupendo auditu concutit populum Civitatis. Confluunt viri, confluunt mulieres ad locum: & in tanta multitudine gentes inundant, ut sola videatur Civitas remanere. Omnes sanctam, omnes Deo caram proclamant: & inter laudum verba nonnulli fletibus manant. Adcurrit Potestas cum caterva militum, & multitudine armatorum: seroque illo, ac tota nocte custodias adhibet diligentes, ne forte de pretioso thesauro, qui jacebat in medio, pati contingeret detrimentum. Commovetur sequenti die curia tota: Christi Vicarius cum Cardinalibus accedit ad locum, totaque Civitas

Adhibentur corpori custodes.

vitas versus sanctum Damianum dirigit gressus suos. Ventum erat ad celebranda divina, cum Fratribus incipientibus Officium mortuorum, repente Dominus Papa Officium de Virginibus, non de mortuis fieri debere proloquitur, ut prius eam canonizare videretur, quam corpus traditum esset sepulturæ. Respondente autem viro eminentissimo Domino Ostiensi, morosius in his fore agendum, missa de mortuis celebratur. Considente postmodum summo Pontifice, Cardinalium quoque & Prælatorum cœtu, Ostiensis Episcopus, de vanitate vanitatum sumpta dicendi materia, vanitatis egregiam contemptricem nobili sermone commendat. Accedit ad funus Pontifex cũ Cardinalibus.

XI. Circumdant illico sanctum funus devota dignatione presbyteri Cardinales, & circa Virginis corpus solita officia complent. Tamdemque nec tutum esse censetur, nec dignum, ut tam pretiosum pignus tam longe distet a civibus. Levatur cum hymnis & laudibus, cum tubarum clangore, ac jubilatione solemni ad sanctum Georgium honorifice deportatur. Nam & hic locus ille est, ubi sancti Patris Francisci corpus primo conditum fuerat: ut qui viam vitæ viventi paraverat, etiam morienti locum quodam præsagio præpararet. Factus est proinde concursus populorum multorum ad tumulum Virginis laudantium Deum, atque dicentium. *Vere sancta, vere gloriosa regnat cum Angelis, quæ tantum honorem ab hominibus sumit in terris: intercede pro nobis ad Christum primiceria pauperum dominarum, quæ innumeros conduxisti ad vitam.* Magna pompa sepelitur ad Sanctum Georgium.

XII. Multis statim cœpit clarere miraculis, quæ sanctitatem jam undique notam ulterius comprobarunt, quorum præcipua ex actis conscripsit qui vitam compilavit ad Alexandri Episcopi præceptum, & nos ex eodem hic ministramus Lectori. Puer quidam Jacobinus nomine, de Perusio, non tam infirmus, quam dæmonio pessimo videbatur obsessus. Nunc enim in ignem sese desperate projiciens, nunc in terram collidens, usque ad dentium fractionem lapides mordens, laniabat miserrime caput suum, & corpus sanguine cruentabat. Ore distorto linguam foras projiciens, membrorum machinam tam facile glomerabat, ut sæpe crus suum poneret super collum. Singulis diebus per duas vices puerum ipsum prædicta vexabat insania: nec illæ duæ personæ obsistere poterant, quin propria exueret vestimenta. Peritorum Medicorum juvamen requiritur; sed nullus qui sciat consulere invenitur. Pater ejus, Guidolotus nomine, postquam infortunii tanti nullum remedium apud homines invenit, ad sanctæ Claræ merita se convertit; *O Virgo*, inquit, *sanctissima, o mundo venerabilis Clara, tibi miserum natum devoveo, a te sanitatem ejus tota supplicatione deposco.* Festinat ad sepulcrum ejus fide plenus: & allatum puerum super tumbam Virginis ponens, ejus protinus opem dum poscit, acquirit. Statim enim puer ab illa infirmitate liber efficitur, etiam ulterius nulla consimili læsione vexatus. Crebra ejus miracula. Dæmoniacum liberat.

XIII. Alexandra de Fracta Perusinæ diœcesis, dæmonio nequissimo vexabatur: quam dæmonium ita in suam redegerat potestatem, ut faceret eam per excelsam rupem, quæ in crepidine fluminis eminebat, sicut aviculam volitare; per tenuissimum quoque arboris ramum fluvio Tyberis impendentem faciebat descendere, atque eam ibidem quasi ludo vacare. Suorum quoque merito peccatorum, cum latus sinistrum penitus amisisset, & manum contractam haberet, medicis sæpe tentatis, nihil proficiebat. Venit ad tumbam gloriosæ Virginis Claræ, corde compuncto, ejusque meritis invocatis, contra suum illud triplex periculum, Item dæmoniacam & morbidam.

Alteram etiam Dœmoniacam. unius remedii salutarem sumit effectum. Contracta quidem manus extenditur, latus sanitati redditur, possessa a dæmonio liberatur. Altera mulier ejusdem loci a dæmonio, & multis doloribus eodem tempore ante sepulcrum Sanctæ munus liberationis accepit.

Furiosum curat. XIV. Puerum quemdam Francigenum, qui curiam sequebatur, furiæ morbus invaserat, qui ipsi & loquelæ abstulerat usum, & corpus monstrose fecerat inquietum. Detineri ab aliquo minime poterat: sed potius intra manus detinere volentium horribiliter se frangebat. Ligatur funibus lectulo mortuorum: & a compatriotis ad Ecclesiam sanctæ Claræ defertur invitus; ante sepulcrum ejus ponitur, & statim pro fide offerentium peroptime liberatur. Valentinus de Spello caduci morbi ruinæ in tantum erat obnoxius, ut sex per diem vicibus indifferenter ubilibet corrueret. Cruris etiam contractione plagatus, libere ambulare non poterat. Ducitur, asello vectus, ad sanctæ Claræ sepulcrum, ubi duobus diebus & tribus noctibus jacet: die tertio nullo tangente, crus ejus fragore magno personuit, & ab utraque infirmitate sanatus illico fuit. Jacobellus dictus, filius cujusdam Spoletinæ, duodecim annorum cæcitate percussus, ducem itineris sequebatur: nec sine ductore quoquam poterat, nisi in præcipitium ambulare. Nam & semel a puero parumper dimissus, in præcipitium actus, brachii fracturam cum vulnere capitis reportavit. Hic cum juxta pontem Vernii, quadam nocte dormiret, apparuit ei Domina quædam in somnis, dicens: *Jacobelle, quare tu ad me non venis Assisium, ut libereris?* Qui mane consurgens, duobus aliis cæcis tremebundus recitat visionem. Respondent illi; *Dominam quamdam nuper audivimus in Assisii Civitate migrasse, cujus sepulcrum per sanitatum munera, & per multa miracula manus Domini dicitur honorare.* Quo audito, impiger factus concite properat, & nocte hospitatus apud Spoletum, eamdem iterum cernit visionem. Ocyus advolat, totum se præ amore luminis ad cursum præcingens. Perveniens autem Assisium, tantas ante Virginis Mausolæum gentium concurrentium reperit turbas, ut ipse intrare nullatenus posset ad tumbam. Supponit lapidem capiti suo, & cum fide magna, dolens tamen, quod introitum habere non posset, somnum capit præ foribus ejus. Et ecce tertio vox ad eum: *Benefaciet tibi Dominus Jacobe, si poteris introire.* Evigilatus ergo rogat cum lacrymis turbas, clamans & preces ingeminans, ut ei propter divinam pietatem viam præstare dignentur. Data sibi via, calceamenta projicit, vestes exuit, collum corrigia cingit: & sic humiliter sepulcrum contingens, lentum somnum incurrit. *Surge*, inquit ei beata Clara, *surge, quia liberatus es.* Extemplo surgens, omni cæcitate discussa, omni oculorum caligine relegata, dum clare per Claram videt luminis claritatem, Deum laudando clarificat, & pro tanti mirificentia operis ad benedicendum Deum omnes gentes invitat.

Sanat morbo caduco laborantem.

Cæco visum reddit.

Magnus concursus ad ejus sepulcrum.

Quassatam manum sanat. XV. Perusinus quidam, vocatus Bonus Joannes, cum suis civibus contra Fulginates perrexerat. Cumque hinc inde concertatio incepisset, gravis ictus lapidis ejus manum dura quassatione perfregit. Expendit in medicos pecuniam multam sanitatis amore: sed nullo potest medicinali suffragio intantum juvari, quin ipsam manum portet inutilem, & ad omne opus penitus impotentem. Dolens itaque illius, quasi non suæ dextræ pondus ferre, usu carere; optat sibi pluries esse truncatam. Audiens vero quæ per famulam suam Claram Dominus dignabatur ostendere, votum vovens, ad sepulcrum Virginis properat; offert ceream ima-

imaginem manus, & super tumbam sanctæ Claræ incumbit. Statim, priusquam Ecclesiam exeat, manus ejus perfectæ restituta est sanitati.

XVI. Petronus quidam de Castro Bitone, trium annorum infirmitate consumptus, totus fere diutini languoris tabe desiccatus apparuit. Cujus violentia morbi adeo contractus erat in cruribus, ut curvus semper, & ad terram reflexus, vix cum baculo pergere posset. Explorat pater pueri multorum solertiam medicorum, illorum præcipue qui fractis ossibus medendi peritiam habebant. Paratus erat omnia bona sua expendere, pro recuperanda pueri sanitate. Cumque responderetur ab omnibus, nullius artis ope illi morbo posse succurri; ad novæ Sanctæ suffragia, cujus audiebat magnalia, se convertit. Portatur puer ad locum, ubi pretiosa Virginis spolia requiescunt: & non diu ad sepulcrum jacens, perfectæ sanitatis gratiam sumit. Confestim namque rectus & sanus exurgit, ambulans, & exiliens, & laudans Deum, & ad sanctæ Claræ laudes populum confluentem invitat. *Recurvum dirigit puerum.*

XVII. Erat puer decem annorum in Villa sancti Quirici, Assisinatis Diœcesis, claudus ex utero matris suæ, tibias habebat exiles, pedes in transversum jactabat: & tortuose deambulans, vix poterat surgere cum cadebat. Mater ejus beato Francisco pluries eum devoverat, nec ullius meliorationis opem acceperat. Audiens vero beatam Claram novis coruscare miraculis, ad sepulcrum ejus puerum deportavit. Post aliquot dies, sanatis ossibus tibiarum, ad naturalem rectitudinem sunt membra redacta: & quod sanctus Franciscus multis precibus exoratus non tribuit, sua discipula Clara virtute divina concessit. *Claudum consolidat.*

XVIII. Civis Eugubinus nomine Jacobus de Franco, puerum quinquennem habens, qui debilis pedibus, numquam ambulaverat, nec poterat ambulare, tamquam ostentum suæ domus, & opprobrium suæ carnis, ipsum puerum deplorabat. Cubitabat in solo, reptabat in cinere, volens se quandoque ad scamnum, nec potens erigere: cui natura gradiendi desiderium dederat, negaverat facultatem. Vovent puerum parentes ejus meritis sanctæ Claræ: atque ut ipsorum verbo dicatur, volunt esse hominem sanctæ Claræ, si per eam sanitatem fuerit consecutus. Protinus voto emisso, Virgo Christi suum hominem sanans, liberæ ambulationis officium in oblato sibi puero reparavit. Illico parentes ad Virginis tumulum cum puero properantes, eum subsilientem, & gaudentem Domino obtulerunt. *Rursus claudum alterum.*

XIX. Mulier quædam de Castro Mevanii, Plenaria nomine, diu contractionem renum perpessa, non nisi baculo sustentata poterat ambulare: adminiculo tamen baculi, non curvum erigebat corpus, sed nutantes utcumque trahebat gressus. Deferri se fecit quodam die Veneris ad tumulum sanctæ Claræ, ubi preces ad eam devotissime fundens, celeriter obtinuit quod fideliter postulavit. Sequenti namque Sabbato integra sanitate obtenta, domum propriis pedibus est reversa, quæ fuerat per alios asportata. *Recurvam sanat mulierem.*

XX. Tumores gutturis, quos vulgari sermone scrofulas vocant, puella quædam Perusina cum dolore multo diu portaverat: viginti quidem glandulæ numerabantur in gutture, ut ipsum puellæ guttur capite crassius videretur. Duxit eam sæpe mater ejus ad Mausolæum Virginis Claræ, ubi ipsius sanctæ beneficium devotissime implorabat. Cumque tota quadam nocte ante sepulcrum puella jaceret, prorumpente sudore, strumæ illæ mollificari cœperunt, atque de suo loco paulatim commoveri. *Strumosam sanat.*

ri. Processu vero temporis, per sanctæ Claræ merita sic evanuerunt, ut nulla penitus vestigia remanerent.

A lupis raptos pueros liberat.

XXI. Crudelium luporum feralitas sæva territorium illud vexare solebat: qui in ipsos homines irruentes, humanis sæpe carnibus pascebantur. Mulier ergo quædam nomine Bona, de Monte Galliano Assisinatis Diœcesis, duos filios habens, unius quem lupi rapuerant, vix planctum compleverat, cum ecce ad secundum consimili voracitate festinant. Stante namque matre in domo, & aliquid rei familiaris agente, puero deambulanti exterius lupus dentes infigit, ac per cervicem mordens, cum tali præda ad silvam quantocyus tendit. Audientes autem homines pueri stridores qui erant in vineis, ad matrem clamant dicentes; *Vide, si filium tuum habes, quoniam ploratus insuetos paulo ante persensimus.* Cognoscens mater filium a lupo direptum, clamores in excelsum levat, & ululatibus aërem complens, virginem Claram invocat, dicens: *Sancta & gloriosa Virgo* Clara, *redde mihi miserum filium meum. Redde*, ait, *redde infelici matri natellum: quod si non feceris, meipsam aquis suffocabo.* Currentes itaque vicini post lupum, reperiunt infantulum a lupo in silva dimissum, & canem juxta puerum ejus vulnera delingentem. Cervici primos injecerat morsus bestia fera; dehinc ut prædam levius ferret, ipsius pueri renibus suas impleverat fauces, & utrobique non levis attactus signa reliquerat. Voti compos effecta mulier, cum suis vicinis ad suam properat adjutricem: & pueri varias plagas omnibus videre volentibus monstrans, Deo & sanctæ Claræ gratias copiosas exsolvit.

Item puellam.

XXII. Puella quædam de Castro Cannarti, clara die sedebat in agro, in cujus sinu mulier altera reclinaverat caput. Et ecce lupus hominum rapax, furtivos ad prædam concitat gressus; quem tamen puella vidit, sed quia cani prope reclinanti credidit, non expavit. Cumque infantula cœpto intenderet scrutinio capillorum, effertur in illam bestia truculenta, ejusque vultum suo vasto hiatu concludens, prædam portabat ad silvam. Surgit protinus mulier stupefacta; & sanctæ Claræ memor, clamores excitat, dicens: *Succurre sancta* Clara, *succurre: tibi in hac hora puellam istam commendo.* Ipsa denique, mirabile dictu! quæ lupi dentibus portabatur, contra lupum invehitur, dicens; *Portabis me tu latro ulterius, tantæ Virgini commendatam?* Qua invectione veluti confusus, puellam statim in terram molliter posuit, & quasi latro deprehensus festine discessit.

Moritur B. Agnes Claræ soror.

XXIII. Nonaginta septem diebus post sororis Claræ obitum Agnes Virgo ad Agni nuptias evocata, XVI. Kalendas Decembris excessit e vivis, anno suæ ætatis LVI. cujus vitæ sancte transactæ quædam hic obiter recensere juvabit. Tantæ sanctitatis exemplo inter consodales conversata est, ut singularem quamdam perfectionis semitam visa sit excogitasse. A tenella ætate ad mortem usque asperum est induta cilicium, cibusque quotidianus fuit panis & aqua in tenui mensura. Sibi austera, aliis benigne compatiebatur; in oratione, divinisque contemplationibus ad miraculum assidua. In chori angulo, dum aliquando oraret in noctis silentio, visa est a sorore Clara a terra elevari, atque in aëre consistens, tribus coronis per aliqua temporum intervalla coronari. Interrogata die sequenti quid sub illa hora meditaretur, dicere erubescebat, donec Primiceriæ constricta præcepto, id enarrare opportuit. *Primo*, inquit, *Dei bonitatem, & longanimitatem contemplabar, quatenus ingratos & obduratos*

Ejus virtutes.

ratos peccatores divinam suam Majestatem quotidie lacessentes ad vindictam, sustinet patienter. Secundo indicibilem amorem, quo peccatores prosequutus est, acerbissimam passionem, & fœdam pro eis sufferens mortem. Tertio animarum in Purgatorio existentium pœnas, quarum levamen penes ipsas non est. Idem ferme eidem contigisse in Nativitatis Dominicæ nocturnis solemnibus, quod supra retulimus de Clara, scribit Rodulphus, nimirum in lectulo decumbentem Fratrum psalmodiam audivisse, & ultra infantulum Jesum in præsepio vivum reclinantem; sed & postero die retulisse cuncta, quæ noctæ illa in sanctis excubiis Fratres longe distantes, peregerant. A vespere quoque cœnæ Dominicæ usque ad Sabbatum sanctum in extasim facta, passionem Christi adeo profunde in spiritu est contemplata, ut ad se rediens, unius fere horæ spatio se putarit obdormiisse.

An.1251. n.19. *Rodulph. fol.136.*

XXIV. Claruit miraculis multis & magnis, quorum plurima enarrat Marianus, ex quo damus præcipua. Ad ejus transitum multi concurrebant viri pii, & Civitatis proceres, qui dum catervatim per scalam ascenderent, ruit universa graduum moles, multique graviter ad mortem sunt vulnerati. Invocarunt omnes Dei famulam agonizantem, cujus invisendæ gratia devote accedebant, & statim omnes pristinam consecuti sunt sanitatem. Quamdam puellam Perusinam a gravi fistula, & Sanctimonialem Monasterii sanctæ Mariæ Angelorum ejusdem Civitatis a pessimo ulcere septem horribilibus patente foraminibus, liberavit. Alii Venetæ mortali pectoris ulcere tabescenti apparuit, simul cum sorore Clara, & copiosa turba virginum ejusdem Sodalitii, varias thecas aromatarias & unguentarias afferentium, quæ salutifero adhibito emplastro, mox salvam fecerunt. Altera Assisias sexdecim annis fœda lepra laborans, emisso de sacra Virgine honoranda voto, evasit ab omni contagione libera. Civis quidam Assisias vehementer crure dolebat, neque ullum medicamentum efficax erat malo superando. Efferri se fecit ad sanctæ Virginis tumulum, ubi repente convaluit. Palmerius Perusinus ad lectum morientis fratris plorans, invocavit Agnetis Assisiatis auxilium, subitoque Virgo utrique fratri eoram apparuit, & statim sanus ut esset effecit, qui paulo ante moriebatur: neque ulla intercessit mora, quin resiliret e lecto, ambularet, ederet, ceterasque valentis exerceret functiones. Puerulum Assisiatem a dæmone, Perusinum a febre & apostemate; Mathioli Petri & Dominæ Vitulæ Assisiatum filium ab ulcere pessimo mirabiliter liberavit. Dominæ Floræ Assisiatis filium duodennem horribile habentem in pectore ulcus, & sepulcrum ejusdem visitantem sanavit, noctu apparens simul cum Clara germana. Sanctimonialem sui Monasterii unius oculi visu omnino privatam, altero cæcutientem, perfecta utriusque luminis donavit incolumitate. Alia hujus generis vitandi tædii ergo subticentur.

Ejus miracula. *Maria. lib.2. cap.21.*

XXV. Harum Virginum mater Hortulana insigni etiam fulsit pietate, cujus aliqua præmisimus encomia. Filias imitata est in conversatione regulari, post mariti obitum religionis se astringens statutis, velumque ab ipso institutore Francisco recipiens. Præter has duas, tertiam habuit filiam Beatricem juniorem, quam tutelæ commisit Domini Monaldi consanguinei: quæ eum pervenisset ad annos nubiles, voluit cum sororibus Christo copulari. Virtutibus & signis claruit, ita ut magnam de ea conciperent opinionem Clara filia, & Franciscus institutor, transmitterentque ad eamdem frequenter infirmos curandos. Ductum ad se puerum

Tom.1. an.1212. num.14. *Marian. l.1. c.9.* *Rodulph. fol.139.* Hortulana Claræ & Agnetis mater.

Altera soror B. Claræ.

Mater etiam miraculosa.

rum maculosum habentem oculum, Clara signo crucis affecit, remisitque ad matrem, ut ab illa etiam signaretur. Ingeminavit illa signum, & salutem impertivit. Fit deinde inter matrem & filiam sancta contentio ad modum illius, quam diximus inter sanctam Elisabetham & Conradum magistrum exortam; unaquæque tanta se gratia dignam negat, & alteri laudem tribuit, sed Clara discipulas monet, mira atque his majora matrem apud Deum mereri, & egenis posse præstare. Quando obierit non constat, filias præcessisse communior opinio; sortita est cum eisdem sepulturæ locum in Ecclesia sancti Georgii, ad quam translata est ab æde sancti Damiani.

Tom. 2. an. 1229. num. 14.

Cathedræ cessit Joan. de Rupella. *Trith. de script.* *an. 1238. num. 8.* *An. 1242. num. 2.* *Tom. 2. an. 1222. num. 10.*

XXVI. Cathedræ magistrali regendæ cessit hoc anno Joannes Rupella, vir in divinis scripturis, ut habet Trithemius, eruditus, & in Philosophia Aristotelica magnifice doctus. Ejus mentionem sæpius egimus superius, & plura dedimus tantæ eruditionis indicia, dum gravissimis consultationibus cum primariis Theologis interfuisse, una cum tribus eruditissimis, Magistrum destinatum regulæ interpretandæ, & divinitus ostensum Alensi, quem laureandum Universitati Parisiensi proponeret, referremus. In publico Theologicæ professionis munere, qui Alensi succederet, primariis Academiæ Parisiensis viris efflagitantibus, unus potissimum delectus est. Eo cedente, cura hæc omnium consensu & gaudentibus animis delata est ad Bonaventuram Fidantium, usque adeo tunc non sanctimoniæ solum, sed doctrinæ splendore prælucentem, ut praeclare de eo ita testatus sit Gersonius. *Nescio si unquam talem doctorem, sicut Bonaventuram, habuerit studium Parisiense.* Itaque ipso illo tempore vel potius die, quo Magistralem cathedram sanctus Thomas in eadem Academia assecutus est, suam etiam ascendit Bonaventura, qui priorem locum adeptus, sancto Thomæ præ humilitate cessit in laureatu. Tempus obtentæ hujus dignitatis, atque annos, quibus antea audiit, vel docuit, difficulter percipies ex Galesino, quos etiam alii confundunt. Hic ait, septennium in Philosophia & Theologia probe addiscendis insumpsisse; deinde septennio pene confecto, Lutetiam Parisiorum ad Alexandrum Alensem venisse; paulo post, Alexandrum annos tres audivisse, postremo tertio post anno, quam Parisios venit, idoneum ac dignum habitum, qui Theologiæ illic interpretandæ munus publicum susciperet ac sustineret. Hæc sane cohærere non possunt cum iis, quæ supra ex probatis auctoribus & communi sensu scripsimus circa Bonaventuræ ortum, & Alensis interitum, hujus discipulatum & illius magisterium. Natum asseruimus Bonaventuram anno MCCXXI. initiatum MCCXLIII. vel anteriori, circa ætatis vigesimum secundum; si septennio post confecto venit Lutetiam, quomodo Alensem anno MCCXLV. defunctum potuit audire? Multo minus post illos septem monachatus annos elapsos, tribus aliis potuit illius esse discipulus, qui ante tres annos post ejus initiationem e vita decessit. Quare ut omnia cohæreant, subsistatque ab omnibus assertum Alensis magisterium, ita dimetiendum tempus, ut statim a tirocinio missus sit Lutetiam, & triennio minus, vel trium annorum particulis Alensi operam dederit; deinde sub Rupellio, & aliis didicerit usque ad septennium, & suæ ætatis vigesimum vel circiter; hinc imposita cura libros Sententiarum legendi suis Consodalibus; demum commissa ei in Academia cathedra Magistralis. Ita ex aliis rationabilius percipi potest, & clarius dixit Pisanus auctor vetustus. *Septimo anno post ingressum Ordinis legit Sententias Parisiis, in decimo anno recepit cathedram magistra-*

Ei succedit Bonaventura. *Gerson. de libris legend. consid. 5. part. 2.* *Brulifer in prolog. sen.* *Tempus quo studit & legit.* *Galesi. c. 7.* *Idem. c. 8.* *Tom. 2. an. 1221. num. 44.* *Tom. 3. an. 1245. num. 24.* *Pisan. conformit. 8.*

gistralem , in tertiodecimo anno ad regimen Ordinis est assumptus.

Indoles & virtutes Bonaventuræ.

XXVII. Sub Alensi ita se gessit, ut verum esse Israëlitam, bonus magister dictitaret, admirareturque, non solum puram integramque ab omni vitio vitam, planeque Angelicam, sed jucundam etiam morum consuetudinem, cum pietate, gravitateque conjunctam, aspectus pulchritudinem & dignitatem, sermonis vim plenam suavitatis, & ingenii præsertim animique indolem summam, cum ad omnes virtutes, tum ad sacram Theologiam. Interpretandi autem & docendi publicum munus eum suscepisset, ita egregie sustinuit, ut quam de se concitaverat opinionem, longe superarit. Quæcumque enim exponere aggressus est, egregie, dilucideque sic explicavit, ut non interpres, sed auctor fuisse videretur disciplinarum, quas interpretaretur. Et vero in ea ipsa Parisiensi Academia cum publice profiteretur, illam consectatus est docendi rationem ac doctrinam, quæ sapientissimis omnibus probata, omnium etiam florentissima extitit. Docendo namque nitebatur primum divinarum litterarum sententiis, deinde probatissimorum Patrum auctoritatibus, tum argumentis firmissimis, rationumque gravissimis momentis. Quo fit, ut illius explanationes plenæ sint, & cumulatæ litteris, digito Dei scriptis, non verbis affluentes, sed rerum ubertate, moreque suo seraphico sententiarum gravitate distinctæ, ac perpetuo disciplinæ præceptis conspersæ: usque adeo, ut ex auctore doctrina, rursusque auctor ex doctrina cognoscatur.

Elogia doctrinæ Bonaventuræ.

Gerson. lib. de col. 1. examin. doctr.

XXVIII. Confirmaverim hæc opportune gravissimis, piisque Cancellarii Parisiensis testimoniis, quibus, quid ponderose & erudite senserit de Bonaventuræ doctrina, propalat. *Si quæratur a me*, inquit, *quis inter ceteros Doctores plus videatur idoneus? respondeo sine præjudicio, quod Dominus Bonaventura: quoniam in dicendo solidus est, & securus, pius, & justus & devotus. Preterea recedit a curiositate quantum potest, non immiscens positiones extraneas, vel doctrinas seculares, Dialecticas, aut Physicas, terminis Theologicis obumbratas more multorum. Sed dum studet illuminationi intellectus, totum refert ad pietatem & religiositatem affectus. Unde factum est, ut ab indevotis Scholasticis, quorum proh dolor! major est numerus, ipse minus extiterit frequentatus: cum tamen nulla sublimior, nulla divinior, nulla salubrior atque suavior pro Theologis sit doctrina; de quo vere dicitur illud Chisti de Joanne;* Erat lucerna ardens & lucens. *Joan. 5. 35.*

Idem epist. de laud. doct. sancti Bonav.
Luc. 12. 49.
Deut. 33. 2.
Ps. 118. 140.
Apoc. 2. 18.
Joan. 5. 35.

XXIX. *Alibi inquit;* Ignem veni mittere in terram, *dicebat Christus;* & quid volo nisi ut ardeat? *In dextera nempe Dei est ignea lex; cujus* eloquium ignitum est vehementer, *cujus oculi sunt sicut flamma ignis, cujus præco Joannes dictus est lucerna ardens, instar Eliæ. Considerans ista noster Eustachius, Dominus Bonaventura, voluit esse Doctor ardens: sciens, quoniam lucere parum est, & sæpe vanum, sæpe noxium, quoniam scientia inflat, & dæmonium facit. Quid enim* dæmon *interpretatur, nisi sciens? Sed absque caritate. Sortitus est idcirco, secundum laudem vitæ suæ, pariter & doctrinæ, nomen ipse Bonaventura, ut antonomastice,* Doctor Seraphicus *nominetur. Sint alii Doctores, qui dicantur Cherubici: Bonaventura verissimo nomine,* Seraphicus *simul &* Cherubicus *est: quia inflammat affectum, & erudit intellectum, reducit & unit ad Deum, per amorem excitatrum; dum alii multum divaricant, & dispergunt intellectum.* Alio item in loco addit. *Nescio si præcipuus inter omnes numerandus sit Eustachius: ita enim nomen istud suum vulgatum* Bonaventura, *videor posse*

Idem de libris legend. consid. 5. par. 2.

tra-

tradere; ille enim singulariter inter omnes Doctores Catholicos, pace omnium salva, videtur idoneus & securissimus, ad illuminandum intellectum, & inflammandum affectum.

Marian. l. 2. cap. 19. Anton. tit. 24. c. 9. §. 4. Processus de morte Eliæ. Bzov. an. 1254. n. 10. An. 1244. n. 7.

Moritur frater Elias

Contritus & pœnitens.

XXX. Hoc ipso anno XXII. Aprilis feria 3. sub festo Paschatis Resurrectionis Dominicæ obiit Cortonæ, quod oppidum erat nativum, in domo, quam sibi extruxerat frater Elias (ex aperto errore quintus Ordinis Minister dictus a Bzovio, cum fuerit a Francisco primus) quem superius diximus, Friderico Imperatori adhæsisse; post cujus mortem reversus in patriam, totus incumbebat amplæ ædificandæ Minoritis Ecclesiæ, cum contiguis ædibus; licet ab illis segregatus habitu, & conversatione, secularium more, sub proprio vivens tecto, nulli subditus Prælato. In ultima decumbente infirmitate, & deficientibus viribus, jam desperatam salutem, dum audiisset germanus frater laicus Minorita, festinus Cortonam abiit, seriusque egit de reconciliando homine & religioso Cœtui, & Pontificiæ obedientiæ. In se reversus, quam eousque erraverit extra obedientiam evagatus, vel sero confessus, petiit a Fratre, Assisium celerrime abiret, veniam & absolutionem pro Dei & Francisci amore petiturus a Pontifice. Dum abiit, excrescente morbo, per octiduum ante mortem eum visitabat Dominus Bonus Abbas de Ciglado, ad veram invitans pœnitentiam: neque inaniter: expressit enim singultus, & gemitus, & lacrymas. In Sabbato sancto, vocato ad se Bencio Archipresbytero Cortonensi, egit de redeundo ad Pontificis obedientiam, & veram semitam salutis; quare præstito juramento de adeundo Pontifice si valeret, vel mittendo alio, si longiori tempore langueret, ut indulgentiam & pœnitentiam suorum peteret errorum, sibi ad mortem properanti petiit humiliter conferri absolutionem a censuris Ecclesiasticis, quibus innodabatur, & peccatorum plenam remissionem. Adhibitis debitis cautionibus coram quinque sacerdotibus, & tribus publicis Notariis, videlicet Cambio, Bucamonte, & Hugone Raynaldi, absolutionem dedit Archipresbyter, commissos errores & inobedientiam contra Pontificem, & contra Ordinem suum confitenti. Deinde peccatorum rite in confessione expressorum, remissionem accepit ab alio Presbytero dicto Ventura; demum Eucharistiam secunda feria in Paschate a fratre Deotifece Minorita, non sine lacrymis, & veræ contritionis indiciis obtinuit, recitato prius psalmo illo pœnitentiali, *Miserere mei Deus*, emissis ad singulos versus altis suspiriis, elevatisque in cœlum oculis & brachiis, & prolatis frequenter illis similibusque verbis jaculatoriis: *Domine parce mihi peccatori*; *Domine non intres mecum in judicium*; *Domine adjuva me propter misericordiam tuam, & propter merita servi tui Francisci, quem indigne & ingrate contempsi*; Non est unctus oleo sancto, quia deerat in oppido, cetera autem pœnitentis & Christiani hominis præmisit officia, mortuus extra Ordinem, sicut antea prædixerat Institutor.

Tom. 1. An. 1220. n. 23. Anton. tit. 24. c. 9. §. 3.

Visio S. Francisci de Eliæ fine.

XXXI. Rem semel indicavimus, & alias clarius Francisco revelatam narrat ex legenda antiqua Antoninus. Accepit, inquiunt, a Deo Eliam demum damnandum, & extra Ordinem moriturum; quare deinceps Vir sanctus Eliæ consortium & aspectum fugiebat. Rei causam importunius investigans Elias, tamdem extorsit quam ille acceperat, revelationem. Toto riguit misellus corpore, & prostratus ad pedes optimi Magistri, instantissime rogavit, ut suis precibus intercederet, ne commissa suæ custodiæ ovicula in æternum periret: neque moveat, inquit, te prolatum in visione judicium; *Novit enim Dominus mutare sententiam, si pec-*

si peccator noverit mutare delictum. Tantum, cariſſime Pater, tuis fido orationibus, quod ſi in infernum detruderer, juxta monſtratam viſionem, fierent mihi pœnæ leviores. Ora pro me, Pater, ora, & abſque dubio Dominus ſententiam mitigabit, & ego mutatis moribus melior evadam. Fecit ita Franciſcus, ſeque exauditum accepit in oratione, neque condemnandum in ſempiternum Eliam, vere autem extra Ordinem moriturum. Hic admonuerim, non adeo deſipuiſſe Eliam, virum omnium calculo doctum, ut putaret revocabilem fuiſſe Dei abſolutam ſententiam, neque mutabilem ejus voluntatem, ſed intellexiſſe, quaſdam eſſe Dei ſententias comminatorias, & voluntates ſigni, quæ juxta diſpoſitionem cauſarum inferiorum & hominum pœnitentiam, abſque Dei mutatione mutantur; juxta illud Hieremiæ: *Loquar adverſus gentem, & adverſus regnum, ut eradicem & deſtruam, & diſperdam illud; ſed ſi pœnitentiam egerit gens illa a malo ſuo, agam & ego pœnitentiam a malo, quod cogitavi ut facerem ei*. Recte quidem dixit Doctor Angelicus, Deum aliquando pronunciare aliquid futurum ſecundum quod continetur in ordine cauſarum inferiorum, ut puta ſecundum diſpoſitionem naturæ vel meritorum, quod tamen non fit, quia aliter eſt in cauſa ſuperiori divina; ſicut cum prædixit Ezechiæ; *Diſpone domui tuæ, quia morieris, & non vives*, neque tamen ita evenit, quia ab æterno aliter fuit in ſcientia & voluntate divina, quæ immutabilis eſt; propter quod dicit Gregorius, quod *Deus immutat ſententiam, non tamen mutat conſilium*. Neque vero verba illa ex Ambroſio allata adeo ſcholaſticis argutiis illorum inſerviunt, qui frequenter eadem proferunt ad probandum prædeſtinationem aut reprobationem divinam eſſe fallibilem, aut voluntatem eſſe mutabilem: quippe ſanctus Doctor illo agit loco de pœna temporaria amiſſæ loquelæ inflicta Zachariæ, ob incredulitatem, qua depoſita, remiſſa eſt & pœna; *Continuo*, inquit ſanctus Doctor, *reſoluta eſt lingua ejus, quia quam vixerat incredulitas, fides abſolvit*. Dum ergo peccator correxerit errores, Deus condonabit delicta, & immiſſa mala revocabit.

Ambroſ. l. 2. in Luc. & habetur de pœnit. d. 2. c. Novit. Dom.

Quomodo dicitur Deum mutare ſententiam.

Hierem. 18. 7.

Thom. 1. p. q. 19. art. 7.

Iſai. 38. 1.

Greg. l. 20. Mor. c. 23. ad med.

XXXII. Porro Eliæ frater facile obtinuit apud Pontificem criminum remiſſionem & cenſurarum abſolutionem: quam tamen conferendam voluit per fratrem Walaſcum Minoritam ſuum Pœnitentiarium, quem ad hoc ipſum Cortonam miſit ut ægrotantis exploraret pœnitentiam, & vere contritum ad debita humilitatis & obedientiæ excitaret officia. Sed tarde ſub fine Aprilis acceſſerunt Pœnitentiarius & Frater, homine jam defuncto, cujus præſtitæ obedientiæ, oſtenſæ contritionis, & acceptorum Sacramentorum fidem in publica redegerunt acta die 11. Maii, & ſequentibus convocatis, auctoritate Pontificia, optimis quibuſque teſtibus, quorum nomina & teſtimonia penes me habeo in exemplari authentico originarii proceſſus, quem diligenter cuſtodiunt Patres Conventuales in tabulario Aſſiſiati. Unde planus error cenſendus eſt, quod in Memoriali Ordinis, & in Firmamento trium Ordinum ſub quarto Miniſtro Generali habetur, videlicet Eliam hunc in Galliis, in Civitate Imperiali Biſuntinenſi Provinciæ Burgundiæ, tunc Franciæ, in Conventu Minorum honorifice fuiſſe ſepultum.

Mittitur Pœnitentiarius abſolutum Eliam.

An. 1239. n. 11.

XXXIII. In hunc annum reducenda eſt mors Adolphi Comitis Holſatiæ, quem anno MCCXXXIX. diximus Franciſcanis nomen dediſſe, & ſplendorem addidiſſe; ſi verum eſt, quod Rodulphus aſſerit, quatuordecim annis eum in Ordine vixiſſe, qui ſub hoc tempore terminatur. Albertus

Moritur Comes Adolphus.

Rodul. fol. 214. Crantz. in Wandal. lib. 7. c. 18.

Idem in Saxon. l.8.c.7. Pisan. confor. 8.

Apparet ei beata Virgo.

bertus Crantzius in sua Wandalia, ultra viginti annos Minoritam fuisse scribit, & consequenter in Saxoniæ historia ejus mortem reponit sub anno MCCLXI. quem non omnino rejiciendum putem; quippe illius gentis historicus exactius res potuit domesticas scire. In Conventu Kylonis Provinciæ Coloniensis sepulturam accepisse, scribit Pisanus. Ibi sub mortem ei apparuit beata Virgo, magno circumdata lumine, & copioso Sanctorum agmine animam de corpore exire trepidantem excitatura; *Quid*, inquit, *dilecte fili trepidas? quid times? quid ultro beatificandam animam ex corporis ergastulo vereris dimittere? En præ foribus stat filius meus dilectus spiritum excepturus tuum, & in sinum Abrahæ deducturus, qui vitæ religiosæ tot annis transactæ præmium dabit immensum. Secure & lætanter egredere anima sancta, felix & jucundus te locus expectat*; quibus in verbis spiritum emisit. Alias latius de hujus Viri factis, & humilitate sermonem instituimus.

Ann. 1244. n. 16. Legen. antiqua. Marian. l. 1. cap. 91. An. 1252. n. 9.

Jubentur examinari acta sanctæ Claræ.

XXXIV. Post consecratam a se Ecclesiam Portiunculæ, & in æde majori sancti Francisci canonizatum beatum Stanislaum Cracoviensem, uti diximus superius, Pontifex Romam transtulit Curiam, in qua non pauci erant, qui magnificabant Virginis Claræ, paulo ante defunctæ, virtutes, & plura referebantur miracula ejus meritis facta. Non necesse fuit multis Pontificem rogare: ut de canonizanda tractaret, qui viventem cognovit, morientem aspexit, & sepultam comperit Assisii miris operibus claruisse. Quare datis decima octava Octobris ad Bartholomæum Episcopum Spoletanum litteris incipientibus *Gloriosus Deus in Sanctis suis*, commisit, ut veritatem inquireret tot mirabilium, quæ per Claræ merita fieri per vallem Spoletanam ferebatur. Non distulit examen Episcopus. Assumptis etenim secum Leonardo Archidiacono Spoletano, & Jacobo Archipresbytero Trevii, abiit statim Assisium, ingressusque claustra sancti Damiani, simul cum fratre Leone, sancti Francisci olim Confessario, fratre Angelo Reatino ejusdem socio, & fratre Marco Monialium sacellano, incœpit inter domesticas & discipulas, vitæ, sanctitatisque inquisitionem, die XXIV. Novembris, moxque perfecit inter Cives Assisiates. Compactum totum processum, sub initio sequentis anni transmisit ad Pontificem, qui dum ad alia opportuit attendere, & Neapolim, ubi vitæ posuit terminum, pergere, non potuit solemnem hanc canonizationem perficere.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI. *Ex Bulla Innoc. IV.*

Fr. Simon Lector Mediolanen. pacificat Fratres Augustinianos.

„ XXXV. Fratres Eremitæ sancti Augustini in duas partes dissecti, „ propter duorum Priorum Generalium, scilicet Hugonis Mantuani, & „ Marci Cæsenatis electionem, in multiplices contentiones, & discor„ dias abierunt, fluctuante interim vehementer ipsorum instituto. Missis „ itaque ex suis consodalibus quatuor ad Curiam Romanam, & ad Guillel„ mum S. Eustachii Diaconum Cardinalem Ordinis Protectorem pro uni„ tate & pace consequenda, dum Cardinalis per se commode non pote„ rat hos Procuratores audire, prudentibus Viris N. electo Paduano, „ & fratri Simoni Mediolanensi Lectori Ordinis Minorum, Capellanis, „ sociis suis commisit, ut illos diligenter audirent, & prout studiosius „ possent, Ordinem ipsum ad unitatem & pacem curarent revocare. Illi „ vero statu, & conditionibus Ordinis per Procuratores prædictos „ plenius intellectis, quosdam articulos pronunciaverunt in Ordine „ servandos, per quos summa pax & tranquillitas in Ordine stabilita „ est, cedentibus gradui suo duobus illis Generalibus, & in plenis to„ tius Ordinis Comitiis substituto Lanfranco Mediolanensi viro optimo, qui

„ qui vacillantem, teneris adhuc initiis, Religionem prudenti regimine „ consolidavit.

XXXVI. Conradi Friderici filii in Germania fautores nihil intentatum relinquebant contra Innocentium Pontificem, & Willielmum Regem Romanorum; quare non neglexit Antistes eorum conatibus occurrere, Imperatori subveniendo, & Prædicatores, præsertim ex Dominicana & Franciscana familiis, exhortando, ut sermonibus suis populos excitarent ad vindictam & exterminium malorum. Præ his commendatur negotium Joanni de Dist Minoritæ, Capellano & familiari Imperatoris, recenter electo Episcopo Sambiæ (quæ Prussiæ ducalis erat Provincia; sedes autem Episcopalis in Regio-Monte; donec Episcopatum extinxit Albertus Brandeburgicus, ex Magistro Equitum Teutonicorum creatus Dux Prussiæ) cui etiam antea commissum hoc idem contra Fridericum & filium, ut suo loco narravimus, & ex his ipsis, quas subjicimus, litteris constat. Joan. de Dist prædicat Crucē contra Conradum.

Fratri Joanni de Ordine Minorum Episcopo Sambien.

Cum tibi dudum prædicationem Crucis contra quondam Fridericum, olim Imperatorem ac fautores ejus, persecutores Ecclesiæ, in Regno Alamaniæ per nostras litteras sub certa forma commisisse dicamur: Nos de tua circumspectione plenam in Domino fiduciam obtinentes, mandamus quatenus in prædicatione hujusmodi contra Conradum, ejusdem Friderici filium, ac adhærentes eidem, absque negligentiæ torpore procedas, juxta earumdem continentiam litterarum. Datum Perusii v. *Idus Februarii anno* x. *Reg. Vatic. ep. 465.*

XXXVII. Translatum porro Joannem hunc ab Ecclesia Sambiensi ad Lubicensem, omnium ferme Saxonici nominis ornatissimam, atque in ea regenda plura laudabiliter præstitisse, ita scribit Albertus Crantzius. *Lubicensi Ecclesiæ ademptus Albertus (Archiepiscopus scilicet Rigensis, de quo præmiserat cap.* 10.*) in Livoniam ad Ecclesiam suam Rigensem jam occupatore vacuatam, transfertur: succedit illi in eadem Lubicensi frater Joannes de Dist ex Ordine Minorum, oriundus de Brabantia, ad petitionem Romanorum Regis Willielmi, cujus fuit Capellanus, & Consiliarius, per Innocentium IV. a Sambiensi Ecclesia, quam ante tenuerat, ad istam translatus. Magnus Theologus, & Prædicator Crucis solemnis: prudens nihilominus Pastor Ecclesiæ. Hic reperit redditus mensæ Episcopalis valde dissipatos & diminutos per Comites Holsatiæ, Joannem & Gerhardum: & propter penuriam, cum non haberet unde se sustineret, cum familia cessit ad integrum annum. Et reversus, consecravit plures Ecclesias in diœcesi, & extra, ut illis velut quotidianis procuratoribus sustentaretur. Tamdem considerans gentem gravem & asperam, redemit vexationes bonorum Ecclesiæ* 800. *marcis a Comitibus & ministerialibus, ut pacem inveniret; relaxavit, remisitque Comitibus* 200. *marcas, & villam Flemingdorpe resignavit, & villam Lankem commutavit, ut liberaret colonos Ecclesiæ universos a præstatione collectæ, quæ dicitur Grevenstbat. Et advocatiam in Utbin emit a Vuolrado de Lapide, & mansionem principalem advocati* 600. *marcis. Instauravit quoque in Ecclesia Lubicensi novam dignitatem Cantoriam: statuens ut certis festivitatibus, cum argenteo baculo, cum socio similiter gerente baculum ejusdem formæ incedat, assignando ei certos redditus. Oppidum quoque mansionis suæ Utbin juri subdidit Lubicensi, quæ ma-*

Transfertur ad Episcopatum Lubicensem. Crantz lib. 8. Metrop. cap. 17. Multa in ea præstitit.

magna censetur liberatio, ut causas appellationum devolvant ad judicium, quod habent velut Imperiale in urbem Lubicensem. Fecit etiam plures milites & militares suæ diœcesis pro suis excessibus nudatos, in processione reconciliari. Multa utilia privilegia pro Ecclesia impetravit. Tamdem rediens ad Romanorum Regem, obiit circa partes Rheni in Essendia, & sepultus est in Nussia. Præfuit autem suæ Lubicensi per annos solos sex. Alterum commemorat sub hoc tempore Episcopum Minoritam Guillelmus Eysengrenius in catalogo testium veritatis, Joannem Bossinensem in Hungaria, seu Sclavonia Episcopum, Germanum, patria Friburgensem ex Brisgoja, in lege Dei exercitatissimum, & in sacris scripturis doctissimum. Mortuum, ait, in Germania, & sepultum in Conventu sui Ordinis Argentoratensi.

Eysengrenius ad ann. 1250.

Joann. Episcop. Bossinen.

XXXVIII. Molesta nimis fuit Minoritis cura Monialium sanctæ Claræ injuncta a Pontifice, & Cardinale Protectore Episcopo Ostiensi ad petitiones Episcoporum, sed præcipue Monasteriorum non exemptorum a jurisdictione eorumdem. Datis itaque sequentibus litteris, liberavit eos ab hac molestia Pontifex, insuper concedens, ut minime tenerentur se intromittere de Monasteriis noviter exemptis, aut de cetero eximendis absque speciali mandato suo, vel Episcopi memorati.

Liberat Pontif. Minores a cura Monialium.

Generali Ministro, & universis Fratribus Ordinis Minorum.

Reg. Vatic. epist. 114.

Petitio vestra nobis exhibita continebat, quod Moniales quamplurium Monasteriorum, quæ Ordinis sancti Damiani fore se asserunt, diœcesana lege diœcesanis Episcopis subjectorum, nostras, & venerabilis Fratris nostri Ostien. & Velletren. Episcopi, cui cura ipsius sancti Damiani Ordinis a Sede Apostolica est commissa, ad vos litteras impetrarunt, ut Monasteriorum ipsorum sollicitudinem gerentes, & curam eis correctionis & visitationis officium impendatis, & ministretis Ecclesiastica sacramenta. Quia vero quædam ex Monialibus ipsis interdum discurrunt per patriam, cum deberent potius vivere sub clausura, iidem diœcesani, ad quos cura Monasteriorum ipsorum noscitur pertinere, non solum contra Moniales ipsas, verumetiam contra vos, quibus invitis earum cura interdum committitur, sæpius concitantur, super quo petiistis a nobis, per ipsius Sedis providentiam subveniri. Cum autem intentionis nostræ, vel ipsius Episcopi non existat, vos gravare super hoc, seu diœcesanis ipsis aliquod præjudicium generare; vobis universis & singulis auctoritate præsentium indulgemus, ut ad gerendam curam aliquorum Monasteriorum prædicti Ordinis sancti Damiani, vel eis hujusmodi officium impendendum, seu ministrandum sacramenta prædicta, nisi ad Romanam Ecclesiam nullo pertineant mediante, minime teneamini, prætextu aliquarum litterarum a nobis, vel eodem Episcopo ad vos obtentarum, vel obtinendarum in posterum, absque speciali mandato nostro vel suo, faciente de exemptione ipsorum Monasteriorum plenam & expressam de verbo ad verbum, de indulto hujusmodi mentionem. Insuper vobis concedimus, ut vos intromittere non teneamini de Monasteriis ipsis sancti Damiani Ordinis de novo exemptis, aut de cetero eximendis, absque speciali mandato nostro, vel Episcopi memorati. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire; Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Assisii VIII. *Idus Julii anno* X.

XXXIX.

XXXIX. Magna quotidie offerebantur munera, & plurimæ fiebant oblationes, nobilissimaque mittebantur donaria a Principibus ad Ecclesiam sancti Francisci Assisiatis, ut nobilius haberetur in veneratione sacratissimus corporis thesaurus ibidem reconditus. Timebant incolæ, ne admissa tanta & tam pretiosa supellectile violaretur stricta paupertas, voto firmata. Dum vero recurrunt ad Pontificem, omnino voluit, ut admitterentur hæ oblationes, & in honorem sancti Patriarchæ servarentur, ablata auctoritate Ordinis præfectis, eas alienandi, vel illinc auferendi. Diploma ipsum subjicio. Jubet admitti oblationes ad sepulcrum S. Francisci.

Fratribus Minoribus Ecclesiæ sancti Francisci de Assisio.

Dignum existimamus & congruum, quod loca sancta, & religione conspicua, sicat devotione coluntur fidelium, specialibus honore, & gratiis, & insigniis decentibus decorentur, ut ex iis salutares Catholicæ plebis affectus ad ipsorum venerationem locorum vehementius inardescant; & sicut ipsa devotio habita circa illa est ad impendendam eis honorabilem gratiam inductiva, sic & exhibita ipsis gratia singularis sit allectiva fidelium ad exhibendam illis reverentiam ampliorem. Hinc est, quod dum Ecclesia vestra beati Francisci de Assisio, specialis quidem Apostolicæ Sedis, & ad eam nullo pertinens mediante, inter ceteras regulares venerabilis habeatur, & in eam pro ipsius pretiosi Confessoris honore, cujus corpus requiescit ibidem, Christiani populi undique confluat multitudo, nos ob hoc ipsam, quam amore præcipuo prosequimur, & favore volentes, præ aliis Ord. FFr. Minor. Ecclesiis, privilegiis, & gratiis insignire, ut eadem Ecclesia, libros, calices, thuribula, cruces, baccilia, sive de auro, sive de argento, tunicas, Dalmaticas, planetas, & cappas, seu pluvialia, & quæque indumenta & paramenta, tam serica, quam alia, sive ad altarium & personarum, sive ad alium ipsius Ecclesiæ ornatum, campanas quoque magnas & parvas, & cetera ornamenta, & vasa Ecclesiastica libere ac specialiter habere valeat, auctoritate speciali, indulgemus. Districtius inhibentes, ne Generalis vel Provincialis Minister, seu Custos, aut Guardianus, qui pro tempore fuerint vel quivis Frater, seu Capitulum Generale, vel Provinciale, aut particulare ipsius Ordinis, seu quælibet alia persona Ecclesiastica, vel secularis, ea quæ ipsa Ecclesia de prædictis nunc habet, vel habebit in posterum, & quæ pro iis dabuntur, vel offerentur Ecclesiæ, sibi auferre vel exinde amovere, aut alibi transferre, seu pignori obligare, vel quoquo modo distrahere, aut quomodolibet alienare præsumat absque mandato Sedis Apostolicæ speciali, decernentes, si secus præsumptum fuerit, irritum fore & inane. Non obstantibus quibuscumque statutis, vel constitutionibus contrariis ipsius Ordinis, confirmatione Apostolica, vel quacumque firmitate alia roboratis. Nulli ergo &c. nostræ constitutionis &c. Datum Assisii XVII. *Kalendas Augusti anno* XI.

XL. Subnecto hic ad aliorum doctrinam multas horum temporum dæmonis insidias Minoribus structas, & præsens semper Christi subsidium. In Hispania Custos quidam, vita regularis, & prædicatione celebris, persuasus a Diabolo in Christi specie apparente, ad summum perfectionis gradum se pervenisse, nec quidquam præter vitam mortalem intercedere, quin statim gloria frueretur æterna, statuit ad illusoris consilium, pulvinari ori immisso, sibi mortem inferre; & plane fecisset, *Marian. lib. 2. cap. 19.* Fraus dæmonis elusa.

fet, nisi superveniens quispiam luctantem ex violentia spiritum persentiret, & spiraculi impedimentum, vel invito removeret. Advocati Consodales orarunt omnes genuflexi, ne amplius circumveniretur ab hoste. Se deceptum, Deo illuminante, apprehendit; quare protinus exiliens e lecto, fune ad collum alligato, veniam a circumstantibus dati scandali, & tanto profluvio lacrymarum a Domino sui criminis petiit remissionem, ut mereretur audire, facta sibi cœlitus voce, donatum esse reatum, neque amplius superesse diabolo in eumdem potestatem.

Igne concupiscentiæ superatur.

XLI. In eodem Regno alius visum abiit parentes, apud quos cum sedula illi ministraret compta ancilla, ante susceptum monachatum familiaris, totus exarsit in ejus concupiscentiam. Noctu de ea cogitabat, quam in die serius aspiciebat, nec requiescere valens, surrexit e lecto ad illam perrecturus. Sed ecce in via magnus ignis accensus, qui interiorem aliquantum restringebat, neque tamen extinguebat, dum tertio & quarto in rem malam abire tentabat. Considerans demum, non ab homine, sed a Deo septam sibi illo igne viam, exteriori voluit interiorem opprimere. Immisit itaque se nudum in flammas, per quas concupiscentiam omnem vere exustus abegit, neque amplius in domo paterna judicavit hærendum, ubi dæmon dulces parabat insidias. Summo mane, insalutatis parentibus, rediens cum socio in Monasterium, invenit in obvia Ecclesia Parochum & Diaconum exorcizantes dæmoniacum, garrulum nimis, neque quidquam eorum conatus curantem. Cum vero illi suas preces multiplicarent & exorcismos repeterent, dixit malus hospes: *Non me hinc ejiciet alius, nisi qui nocte præterita igne ignem extinxit*. Dum hoc sæpius diceret, socius quidpiam suspicatus, admiratusque quare ita diluculo & inurbane recesserit, interrogavit Fratrem, si quidpiam ei nocte illa contigerit? Rem fassus, cogitur a socio, ut stolam exorcizantis sibi inducat, & miserum illum a dæmone salvificet. Fecit humiliter, instanter rogatus, & statim dæmon recessit.

Parta victoria Minorita dæmonem expellit.

XLII. Non dissimile prorsus successit alteri fratri Hetrusco, qui ut abigeret circa visam mulierem, molestam exortam tentationem, durius in se animadvertit verberibus, flagellis, crinium evulsione, aliisque mortificandæ carnis operibus. Sed cum sopita aliquantulum, iterum acrius vexaret, importunitati cedens, noctu muros transiliit ad mulierem accessurus. Factus extra claustra, Dei gratia excitante, cogitavit factum, perpendit faciendum, examinavit voluptatis brevitatem, culpæ fœditatem, & pœnæ diuturnitatem. Genuflexus in aperto campo humiliter cum lacrymis Deum exoravit, ut misereretur, & infirmitatem adjuvaret. Statim circumfulsit eum lux de cœlo, & facta ad eum ista vox, *Ferme periisti, sed jam vicisti; surge vincens, & regredere ad castrum cum triumpho*. Cum surgeret, & ad Monasterium rediret, iterum audivit sibi dicentem: *Vis videre mulierem, cujus concupiscentia te vexavit?* Viditque ante se positam fœdissimam, vermibus scaturientem, & stercore fœtidiorem. *En*, inquit ex alto loquens, *qualis futura est, quam tu adeo irrationabiliter concupieras*. Adeo horribilem & deformem fuisse sibi ostensam figuram, referebat postea sæpius Frater, ut tunc eam aspicere non potuerit absque abominatione, neque postea de ea cogitare absque fastidio.

Alius Dei gratia æstuis concupiscentiam superavit.

XLIII. In Provincia Aquitaniæ tentatus alius eodem malo, orabat, sed tepide, ante Christi crucifixi imaginem, ut liberaretur a tentatione. Orabat sæpius eamdem orationem, neque tamen exaudiebatur. Visus sibi

Tepide orantem nō exaudit Christus.

sibi postea vidisse Christum, a deprecante faciem avertisse, ille tremefactus rogavit astantes Virginem Mariam, atque Evangelistam Joannem, ut Christum redderent propitium. Rogantibus responsum a Christo: *Quomodo miserebor ejus, qui negligit sibi misereri, & frigide nimis a malo liberari desiderat?* Quo audito, quasi in desperationem actus, concupiscentiæ fræna laxare cogitavit: sed Dei misericordia præventus, rediit ad orationis locum, prostratusque coram Crucifixo, instanter & ferventer petiit misericordiam & efficax auxilium. Addentibus etiam Divis suas preces, respondit Dominus: *Nunc est hora & tempus miserendi. Bene oranti fit venia peccatorum, & præsens aderit auxilium.* Ita sensit ille, tranquille & pie deinceps vivens in Religione.

Ferventer oranti adest.

XLIV. In Regno Lusitaniæ invasit Diabolus adolescentulam compte nimis se componentem ad speculum. Multi tentarunt invasorem expellere, neque poterant; quibus tamdem ille: *Nullus me deturbare poterit ab hac sede, nisi quidam Minorita hujus oppidi incola.* Interrogatus cur huic soli illa concessa potestas? Respondit: *Quia paucis ab hinc diebus dum mitterer ut eum circa opera carnis tentarem, viriliter repulit tentantem.* Vocato Fratre, & fugiente dæmone ad ejus præsentiam, constitit de rei veritate.

Resistentes Diabolo fiunt ei formidolosi.

XLV. Alii etiam tentati circa hoc tempus, ut spreta regulari disciplina ad laxitudinem seculi redirent, e quibus nobilis quidam delicatule enutritus in seculo, durius ferens sodalitii asperitatem, tentavit recedere. Dum abire vellet occulte, amisso visu, numquam viam evadendi, quantumvis frequenter aggressus, inveniebat. Obstinatus in proposito, dum aliam tentaret viam per Ecclesiam abeundi, humiliato capite salutavit Christum in altari cruci affixum. Immissa e simulacro vox fugam objiciens, & interrogans quare recederet? Respondit nimis durum illud vitæ genus molliter enutrito. Cui Christus: *Respice ad manus meas, & pedes meos, conspice latus hoc pro te transfixum, collige pro te manantem sanguinem, & appone oculis tuis collyrium hoc, & videbis quam inanes sint illæ tuæ passiones respectu malorum, quæ pro te perpessus sum.* Vere distillatum sanguinem e vulnere laterali, intincto digito, apposuit oculis frater, & perfecte vidit quam egregia sit cathedra docentis, crux Christi patientis.

Inanes nostræ passiones si conferantur ad Christum.

XLVI. In Provincia Januæ factus Minorita, patre defuncto, locuples adolescens, relictis consanguineis bonis paternis, cum obligatione satisfaciendi quibusvis oneribus, cessit. Paucis ab initiatione diebus apparuit ei dæmon in patris effigie, miserabiles effundens querimonias, & dicens: *Cur ingrate & immisericors fili ita me torqueri vis in purgatorio? Detineor, & crucior in flammis ob male tibi acquisita, & debita insoluta, quibus non est ullus qui satisfaciat, quantumvis mea bona alii susceperint. Si mihi, juxta debitum filii compati volueris, oportet ut omnino regrediaris in domum tuam, & a vinculis solvas animam meam.* Perterritus juvenis consuluit tirocinii præceptorem, cujus illud consilium, ut mala suadentem repelleret fictum patrem, neque alium esse quam patrem mendacii. Ita fecit constanter, frequenter apparenti restitit, & expuit in faciem; non tamen impune. Descendenti etenim in Ecclesiam, occurrit eadem inculcans. Quem cum adolescens contempsisset, apprehensum extra Ecclesiam duxit, & medio læsit corpore, exusta veste ea parte, qua contemnentem apprehendit. Patienter tulit inimici injurias pius adolescens, confidens in adjutorio Altissimi, quod liberaret eum a

Astus dæmonis ut a Religione retrahat.

laqueo

laqueo venantium, & a verbo aspero. Ita factum; nam missus sanctus Franciscus, qui decumbentem in lecto sanavit, & fecit ut valde desiderans interesse solemnibus Matutinis cujusdam festivitatis, plene posset, neque amplius sentiret insidiantis molestias.

Virgo Maria tironem confirmat in fide.

XLVII. Tiro alius tentatus in fide, dum ficta omnia Christianorum dogmata dæmon persuaderet, voluit recedere, & vacare mundi oblectamentis. Non omnino extinctus fidei igniculus, neque plane abolita erga Virginem Matrem devotio, quam quotidianis obsequiis magister impressit. Dum proinde discederet, voluit Virgini valedicere, & suum statum exponere. At illa misericorditer nutantem confirmavit in fide sui unigeniti, quem ulnis tenebat, eamque confirmatam voluit, dato in manum sigillo, filii & matris effigiem habente. Mirabiliter ille stabilitus fortiter se gessit deinceps. Tunc etiam Canonicum cujusdam Ecclesiæ Gallicanæ Franciscanum factum, valde a dæmone tentatum, invocato fideliter ejus nomine, sacra Virgo, ut perseveraret, effecit.

Non sunt condignæ nostræ passiones.

XLVIII. Apud Lunellum Custodiæ Montispessulani Provinciæ, tiro alius severius probatus, & per multa tentatus a rigido Guardiano, cum duriorem sibi impositam pœnitentiam compleret, abiit in Ecclesiam, ubi prostrato coram Crucifixo, allegabat suam sufferentiam, dicens: *Domine, ecce quanta pro te patior, ecce quot mihi molestias ingerit hic inhumanus Guardianus; tu nosti me potuisse calamitates istas evadere, neque enim mihi deerant in seculo facultates laute vitam transigendi*. Cui statim indignabundus Christus: *Ecce etiam, quæ ego pro te passus sum; quæ mihi illata ludibria, quæ vulnera quæ suprema malorum, neque vero ulla mea culpa, tua omnis: ego innocens pro te peccante omnia perpessus*. Attonitus Frater erubuit de sua jactantia, in posterum mala quæque pro Christo libenter toleraturus. In ipso Conventu Montispessulani voluit dæmon sub boni Angeli specie suadere pio cuidam Fratri, eum jam impeccabilem, non debere amplius confiteri sacerdoti. Quod dum Frater illusus fecisset, alia multa sub specie pietatis dæmon proponebat, seque magistrum in omnibus exhibuit, quem quaque versus euntem jussit, ut sequeretur. Prompte magistri præcepta observabat misellus discipulus, donec in puteum dare callide vellet, atque hic moneretur ab altero, qui dæmonis prævidit insidias. Invocato mox sacratissimæ Virginis auxilio, illusor recessit, & Frater ad stultam suam simplicitatem erubuit.

Suadet dæmon Minoritæ ne confiteatur peccata.

Vult in præcipitium agere.

Rodulph. fol. 275.
Conventus Brixiensis.

XLIX. Translati hoc anno Minores Brixienses ex angusto hospitiolo ad commodiorem ædem in civitate Brixia in Lombardia Transpadana, divite, affluente, ædificiis pulchra, magnifica, lautis ac nobilibus colonis decorata. Capaciorem hunc locum ita extructum refert Rodulphus. Pulso Lambertino de Bononia Brixiæ Gubernatore per Obizonem de Ugonibus, Girardum Gambaram, Fridericum Griphum, & Rizzardum Bucam Consules, seditio magna extemplo facta est inter partes Gibellinorum & Guelphorum. Quare sævientibus rursum & in urbe, & in provincia factionibus, & quibusdam tyrannis, ut hæc Civitas a tanta calamitate liberaretur, Deo & beato Francisco vovit, si ab hujusmodi infortuniis eximeretur, Templum in Dei & Francisci honorem quamprimum ædificaturam, quod in ora Campi-basii in prædio (ut fertur) a Patritiis de Brusatis elargito, decenti opere construxit, quo sancti Francisci discipulos, qui in angusta jam Ecclesia sancti Georgii satis incommode manebant, induxit tempore Cavalcani de Salis, Patritii, & Episcopi Brixiæ anno MCCLIII. quod postea Generalis Samson egregio opere perfe-

fecit, & absoluit, sacrarium præcipue argenteis vasis & paramentis exornavit, quæ narrare longum esset & operosum. Magister Hieronymus Girellus valetudinarium extruxit, & paterno ære dotavit.

L. Hoc anno Hispelli in Umbria concessa Minoritis cum contigua domo, Ecclesia parochialis sancti Andreæ, in qua ministrabant tres presbyteri. Juxta illam sibi domum ædificarunt, quam hodie incolunt Patres Conventuales. Concessionem approbarunt Bartholomæus Episcopus Spoletanus, clerus sanctæ Mariæ Hispellatis, & communitas populi; confirmarunt vero Innocentius & Alexander IV. In prædicta Ecclesia habetur in veneratione corpus Beati Andreæ Caccioli, sive, ut aliis placet, de Lacchis Hispellatis, cujus festum celebrant III. Junii magna cum solemnitate, cujus etiam gesta nos alias recensebimus. Ante hunc annum initium accepisse Monasterium Clarissarum Almasani in Hispania, indicat Gonzaga, dum in priori loco (a quo ad præsentem, quem modo occupat translatum est) ædificatum ait ex oppidanorum facultatibus, Beata Virgine Clara adhuc superstite, ab altera ex ejus discipulis. Conven. Hispelli. *Idem fol. 113. Monument. Urbis.* Monast. Almasani. *Gonzaga in Provin. Concept. Monast. 18.*

LI. Plura concessit hoc anno privilegia Pontifex; indulsit ut de his quæ pro cultu divino, victu aut vestitu Fratrum offeruntur, nulli solverent portionem canonicam: *Pacem vestram*. Datum XII. Kalendas Augusti. Monasterium Sancti Pauli Interamnense Damianitarum liberum voluit a quibuscumque impositionibus: *Vobis quas in paupertatis*, Datum XVI. Kalendas Martii. Monialibus Monasterii sanctæ Elisabethæ Rhemen. Diœcesis ejusdem Ordinis concessit, ut a quoquam conveniri non possent per litteras Apostolicas non facientes expressam mentionem de eisdem: *Cælestia quærentibus*, Datum VI. Nonas Julii. Guardiano Minorum Gerunden. in Catalonia commisit, ut confirmaret electionem & postulationem Guillelmi Prioris de Colle in Abbatem Monasterii Sancti Petri de Bisulduno, Ordinis sancti Benedicti, adhibitis cautionibus & instructionibus necessariis: *Dilecti filii* XIV. Junii. Binis litteris Fratri Walasco suo pœnitentiario transmisit facultatem dispensandi cum Rege Bohemiæ ducente in uxorem Margaritam Austriæ Ducissam, sibi quarto consanguinitatis & tertio affinitatis gradu conjunctam: *Devotione quam dilectus*, Datum III. Nonas Julii; Et *cum dilectus filius*, Dat. II. Nonas Julii. Privilegia varia.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. INnocentius IV. hoc anno præter ea, quæ recensentur in an-
„ nalibus de vita & moribus sanctæ Claræ, quam impense dili-
„ gebat & venerabatur, epistolas dedit: *Gloriosus Deus &c.* x. Kalen-
„ das Novembris: & pro legatis, & male habitis ad Moniales Assisienses
„ Breve direxit *Vestræ meritis &c.* VI. Idus Februarii. Sed Fratribus ne
„ possent cogi ad collectionem pecuniarum, quæ secum trahebat diversa
„ incommoda Ordini, benigne concessit: *Vestra semper &c.* Kalendas
„ Augusti: Custodi vero Guasconiæ: *Sedis Apostolicæ &c.* VI. Idus Au-
„ gusti: & Guardiano Zitentrensi: *Omnium decimarum &c.* XVI. Ka-
„ lendas Octobris: & *Cum dilectus filius &c.* Sub eadem data executoria-
„ les expedivit, sicut etiam Fratri Deodato: *Olim bonæ memoriæ &c.*
„ XVI. Kalendas Februarii: Fratri Joanni quoque de *Dist*, de Braban-
„ tia oriundo, Capellano, & Consiliario Willielmi Regis Romanorum,
„ nec non Episcopo Sambiæ, quæ Prusiæ Ducalis erat Provincia, &

Diploma in honorem sanctæ Claræ. *Indicul. ex Archiv. Assisien.*

„ Sedes Episcopalis in Regio Monte, quasdam pariter executoriales „ scripsit, quarum principia sunt: *Sinceritas &c.* IV. Idus Decembris: „ Circa quoddam matrimonium: *Attenta &c.* V. Kalendas Martii, & „ *Ad hoc &c.* V. Kalendas Martii: ac etiam pro mortuis in duello: *Cum* „ *sacri &c.* XIII. Kalendas Martii, ex Vaticano congestas a Petro de „ Alva, & Astorga: Præterea etiam Guardiano Tarraconensi executo- „ rialem: *Cum olim &c.* II. Idus Maii: & ad instantiam certi Custodis „ etiam beneficium contulit: *Volentes &c.* III. nonas Septembris. Ce- „ terum pro expeditione, & subsidio Terræ Sanctæ: *Cum in succursum* „ *&c.* nonis Octobris: & pro expeditione sancti Ludovici Regis Fran- „ corum, & rebus Hierosolymitanis: *Gravem dudum &c.* Idibus Ja- „ nuarii.

Indicul. ex Vatic.

Et Oderic. fol. 698. & 707.

„ II. A Religiosis nostris quamdam canonicam portionem Legatorum „ ipsis, vel eorumdem Ecclesiis factorum nonnulli Ecclesiastici exigere „ prætendebant: unde sine litigiis, & altercationibus per ea tempora „ non vivebant in Ordine Fratres: Innocentius IV. de his certior fa- „ ctus, ad sedandas hujusmodi controversias, definivit ut infra.

INNOCENTIUS EPISCOPUS &c.

Dilectis Filiis Generali, & Provincialibus Ministris, & aliis Fratribus de Ordine Fratrum Minorum, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Specul. fol. 5.

„ *PAcem vestram, cum pacis sitis humiles, & assidui professores, volen-* „ *tes, quantum cum Deo possumus, exterioris perturbationis inquie-* „ *tationibus, Apostolici favoris patrocinio communire, ne de his, quæ in* „ *ornamentis Dei pro eis, seu fabricis, luminaribus quoque, anniversa-* „ *riis, septimis, vigesimo, trigesimo, sive aliis ad perpetuum cultum Di-* „ *vinum, vobis, vel locis vestris in ultima voluntate legentur, canonica* „ *portio ab aliquibus deducatur, dummodo in fraudem hujusmodi legata* „ *non fiant, ut Episcopi, seu Parochiales Ecclesiæ debita portione frauden-* „ *tur, auctoritate præsentium districtius inhibemus. Nulli ergo omnino* „ *hominum liceat &c. Datum Assisii* XII. *Kalendas Augusti Pontificatus* „ *nostri anno* XI.

Canonizat. beatus Stanislaus mart.

Miechov. l. 3. cap. 51. Vide Bullar. Cherub.

Joan. Parmen. celebrat capitul.

Casimir. Bierm. art. 18. n. 12. Ægidius reeligitur.

„ III. Paulo post, ideft XV. Kalendas Octobris, idem Pontifex in „ Basilica Assisiana S. P. N. Francisci, sacram apotheosim sancti Stanislai „ Episcopi Cracoviensis & martyris celebravit, & festiva dies erat Na- „ talis Beatissimæ Virginis Mariæ, ut refert Miechov. At in festo sancti „ Joannis Baptistæ Joannes Parmensis Minister Generalis, quem Sum- „ mus Pontifex suum legatum miserat in Orientem, in regressu Pragam „ in Bohemia perveniens, ibidem Capitulum Provinciale, in quo ideui „ præsidebat, celebraverat, & reelecto in Ministrum Provinciæ Polo- „ niæ, & Bohemiæ Fratre Ægidio, qui tunc Provincialatus triennium „ absolverat, sua benedictione impartita, confirmaverat, in paceque „ eos Fratres, prosequuturus suum iter, reliquerat; In memoriam ve- „ ro præfatæ canonizationis sancti Stanislai, Fratres Cracoviæ ejusdem „ Urbis Episcoporum imagines, tum prædecessorum, quam sequen- „ tium, perpulchra atque exquisita arte, additis inscriptionibus, de- „ pingi curaverunt, quæ cum intercolumnia claustri ornarent, intuen- „ tiumque oculos oblectarent, memoriam præteritorum inducentes,

etiam

„ etiam pietatem, & venerationem ingerebant; sed tamdem, nescio „ quo casu, ex immani conflagratione illius Conventus, quam Wadding. commemorat, deletis earum nonnullis, & reliquis deturpatis, „ triste spectaculum exhibuerunt cum ipsa urbe, cujus media ferme „ pars igne consumpta fuit.

Wadd. ad ann. 1462. n. 3.

ARGUMENTUM.

Moritur Innocentius IV. regularibus sub mortem infensus, prius Minoribus beneficus, quibus plurimum usus est in inquirendis hæreticis. Successit Alexander IV. optimus Minorum protector, quorum precibus semet commendat. Regreditur ex Oriente sanctus Ludovicus Gallorum Rex, cujus pleræque virtutes recensentur, & vitæ genus sub Francisci Instituto probatur. Regiæ virgines Isabella & Salomea fiunt Clarissæ: aliæ duæ, Claræ discipulæ, vitæ terminum posuerunt. Duo item viri sancti, Petrus Brabantinus, & Philippus Claromontanus, atque alii duo ad Pontificatum evecti. Minorum opera utitur Pontifex in Anglia ad tollendos multos abusus; & in Germania pro tuendo jure Cæsareo. Construuntur Cœnobia, & Pontificia conceduntur indulta.

I. INnocentius ad finem hujus anni legatione Neapolim evocatus a Parthenopæis, ut jura regni Siculi tueretur conrra Manfredum, Friderici nothum, tyrannice, Conrado fratre 11. Kalendas Junii extincto, per multas fraudes utriusque Siciliæ Regna ambientem, cum valido abiit præsidio, res ejus Regni, Sedis Romanæ beneficiarii, visurus & compositurus. Sed dum brevi se universo Regno potiturum, & Manfredi partes debellaturum sperat, ætate & ærumnis ad VIII. Idus Decembris, non mense Januarii, ut habet Blondus, ex hac vita decessit, magnum sui desiderium relinquens, cum Ecclesiam sanctitate & doctrina ornasset, & multa cum prudentia atque constantia rexisset. Sepultus est ex præcipuo erga Minores affectu, in Ecclesia eorumdem, sancto Laurentio sacra, uti scribunt Platina, Panvinus, Bzovius & alii. Licet Ciaconius, Michaël Zappullus & Tempesta in Ecclesia Cathedrali humatum velint, & sane illic modo jacere ipse conspexit, scribitque Cæsar Engen. de rebus sacris illius urbis, sermonem instituens de Ecclesia matrice. Salvandos primos & graviores Auctores velim, atque ita omnes concordandos judicaverim, ut prius sepultus sit in æde D. Laurentii, atque inde in Cathedralem translatus, diruta prima Ecclesia sancti Laurentii per Carolum Andegavensem, & reædificata alia ampliori, augustiorique in ipsis urbis penetralibus. Idque insinuat ipse Cæsar Engenius, qui quantumvis in Ecclesia Cathedrali sepultum dicat, ejusque transcribat Epitaphium, tamen statim a morte sepultum, ait, in Ecclesia sancti Laurentii; & dum res istius Monasterii describit, præfatam ædis translationem recenset. Profecto Alexander IV. in bulla denuntiationis suæ assumptionis ad Pontificatum, universis Prælatis transmissa, in *Ecclesia Neapolitana* sepultum refert. An hoc vero intelligendum de Cathedrali, quod probabilius videtur, an vero de illa sancti Laurentii, omnino incertum. Ejus sepulcro incisum hoc Epitaphium ab Umberto de Monte aureo Burgundo, illius urbis Archiepiscopo circa annum MCCCXVIII.

Moritur Innoc. IV.

Blond. decad. 2. lib. 7.

Ubi sepultus:

Platina Panvin. in Innoc. IV. Bzov. anno 1254. num. 4. Ciacon. in Innoc. Zappul. de rebus Neapolit. cap. 4. Tempesta in Innoc. IV. Engen. in Neap. sacra.

Ejus Epitaphium.

Hic superis dignus, requiescit Papa benignus,
Lætus de Flisco, sepultus tempore prisco.
Vir sacer, & rectus, sancto velamine tectus,
Ut jam collapso mundo, temeraria passo.
Sancta ministrari, urbs posset rectificari.
Concilium fecit, veteraque jura refecit.
Hæresis illisa tunc extitit, atque recisa.
Mœnia direxit, rite sibi credita rexit:
Stravit inimicum Christi, colubrum Fridericum:
Janua, de nato gaude sic glorificato
Laudibus immensis, urbs tu quoque Parthenopensis
Pulchra, decora satis dedit hic tibi plurima gratis,
Hoc titulavit ita Umbertus Metropolita.

Annibal Capuanus hoc nostro seculo aliud elegantius ita insculpi curavit. *Innocentio IV. Pont. Max. de omni Christiana Repub. optime merito, qui natali sancti Joannis Baptistæ anno* M. CC. XLIII. *Pontif. renunciatus, die Apostolorum Principi sacra coronatus: cum purpureo primus pileo Card. exornasset, Neapolim a Conrado eversam S. P. restituendam curasset, innumerisque aliis præclare & prope divine gestis, Pontificatum suum quam maxime illustrem reddidisset, anno* M. CC. LIV. *decessit.*

Annibal de Capua Archiepiscopus Neapolitanus in sanctissimi Viri memoriam, aboletum vetustate epigramma R.

II. Paulo ante commotus quibusdam ex causis, quas mox subjiciemus, & excitatus falsis suggestionibus Parisiensium, tunc Mendicantibus invisorum, propter lites, quas supra retulimus, revocavit optima quæque illorum privilegia, & multa statuit universis Ordinibus derogantia. Præcepit enim in virtute sanctæ obedientiæ, ut Parochianos alienos diebus Dominicis, & festivis de cetero in suis Ecclesiis, seu Oratoriis temere non reciperent ad divina, nec ipsos ullatenus ad pœnitentiam admitterent, sine suorum licentia Sacerdotum: nec eis in suis prædicarent Ecclesiis ante missarum solemnia, pro quibus audiendis prima diei parte iidem Parochiani consueverunt, & debent in suis Ecclesiis convenire: nec sermones etiam solemnes facerent illa hora, sed nec ad prædicandum solemniter ad Parochias alienas accederent, nisi essent ab eorum Sacerdotibus invitati, vel saltem nisi se ad id humiliter peterent, & obtinerent admitti, nec ea die, qua diœcesanus Episcopus, vel alius loco ejus prædicaret solemniter, maxime in Ecclesia Cathedrali, aliquis ipsorum in eadem civitate, vel loco præsumeret prædicare. Si vero in casu licito Parochianum alterius eos in suis Ecclesiis recipere ad sepulturam contingeret, omnium quæ obtentu consequerentur hujusmodi sepulturæ, portionem canonicam, etiam non requisiti, infra octo dies a tempore receptionis eorum, Episcopo, vel Sacerdoti, de cujus Parochia mortuus esset assumptus, exhibere curarent. Si autem aliquis Religiosorum ipsorum, hujus præcepti transgressor, contra prædicta, vel aliquod prædictorum venire præsumeret, præter inobedientiæ vitium, & excommunicationis sententiam, quam eum incurrere voluit ipso facto, gradus sui periculo subjaceret: & nihilominus a diœcesano ad præmissa universa & singula observanda per censuram Ecclesiasticam, appellatione remota, districtius cogeretur, nullis ei contra hæc indulgentiis, vel privilegiis Apostolicis valituris. Omnia hæc habentur inserta bullis duabus Alexandri IV. in quibus anno I. sui Pontificatus restituit res omnes suo pristino statui.

Ann. 1251. n. 33.

Invisus Mendicantibus illorum revocat privilegia.

III. Uni-

III. Universos Regulares Ordines ægre tulisse præcepta hæc, & ad imminuta, seu potius revocata, sua privilegia doluisse, credibile est. Multi præsertim Prædicatores, & Minores ad Dominum cum tribularentur, clamaverunt, & exaudivit eos, si verum est, quod Thomas Cantipratanus, hujus temporis candidus scriptor enarrat, & alii communiter confirmant. *Quidam nostro tempore Papa* (inquit citatus Auctor) *cujus nomen propter sanctæ Sedis reverentiam, silentio pertransimus, cum sicut ab illis indubitanter accepimus, qui Romæ in Curia tunc fuerunt, litteras dedisset contra privilegia a seipso, & suis prædecessoribus quatuor Apostolicis, obtenta, duorum Ordinum, quorum unum per Zachariam Prophetam Conditor ab æterno* decorem *vocavit*, *Prædicatorum scilicet; alterum vero* funiculum, *quo lucidissime inteligas Minores: eadem die paralysi percussus obmutuit, nec umquam postea invaluit, aut surrexit. Qui etiam a quodam sanctissimo viro extra muros urbis Romæ, manifestissime visus est mortuus dari sanctis Dei Francisco, atque Dominico. Litteras vero datas beatissimus Alexander Papa cum consilio Fratrum Cardinalium solemniter revocavit. Et vide quam utilis Ecclesiæ fuit illa revocatio litterarum. Pro constanti enim recepimus a fide dignis, quod si processum suum prædicta machinatio per dictas litteras habuisset, potentissimi Reges Orbis, ut audiere postea Papale mandatum, cum juramento dixerunt, sibi & Prælatorum, & Clericorum secularium possessiones & redditus usurpasse, si dictos duos Ordines Apostolicus destruxisset. Dixerunt enim Prædicatores & Minores, propter exemplum & doctrinam, in salutem maximam a Deo datos esse hominibus. Et hoc manifestum est toti mundo. Quales autem illi essent, per quos eorum destructio parabatur, nec Deum, nec Sanctos latet, nec ipsos inhabitantes orbem, quibus eorum vita nota est & probata. Hujus crudelissimi edicti quatuor præcipue Magistri fuerunt Parisiis infatigabiles intentores, qui simplicitatem scholarium Parisiis contra dictos Fratres feraliter concitarunt in tantum, ut nisi se piissimus ac devotissimus Ludovicus Rex Francorum, necnon & frater ejus pius Comes Pictaviæ Alphonsus, antequam ipse Rex a transmarinis partibus rediret in Galliam, muros, inquam, se pro Fratribus posuissent, abdicatos eosdem rebus & corporibus exterminassent. Hinc cum nihil aliud possent, litteras infamatorias, plenas mendaciis contra dictos Fratres per diversa loca & regna miserunt.* Et statim plura subnectit de controversia scholæ Parisiensis, quæ nos amplius suo loco ministrabimus. Tacet vero Pontificis nomen, sed ex circumstantiis prodit; a quatuor prædecessoribus, ait, concessa privilegia, videlicet ab Innocentio III. Honorio III. Gregorio IX. Cœlestino IV. & renovata ab Alexandro IV. Ejus litteras revocatorias derogationis hujus Innocentii nos dabimus anno 1. Pontificatus ejusdem Alexandri.

Quæ inde sequuta. *Cantipr. de apib. lib. 2. c. 10. n. 21.* *Zach. 11. 7.* *Ann. 1256.*

IV. Confirmant hæc, quæ clarius scripsit Hieronymus Platus dum Virginis Mariæ beneficia erga religiosos Ordines commendat. *Atque hoc quidem*, inquit, *patrocinium tum alias sæpe Virgo reipsa præstitit, tum maxime Innocentio IV. Pontifice, qui cum, nescio quibus causis, esset in utrumque Ordinem, nulla eorum culpa, incitatus, & quibusdam etiam edictis eorum privilegia, ac facultates impedisset, ii quidem ad cœleste auxilium implorandum, inter alias preces, litanias etiam quotidianas indixere, quæ dum Romæ a Fratribus Dominicanis in Ecclesia recitarentur, uni ex ipsis contigit, ut ipsam Virginem videret super altari stantem, una cum Filio, itant ipso vultu ejus familiæ mœrorem, ac lacrymas, quas uberius fundebant, misereri videretur: & ad filium conversa hæc verba, ut in litaniis*

Plat. lib. 1. c. 34. Divinum sensere regulares auxilium.

niis solet, iterare: Fili exaudi eos. *Nec multo post ipsum etiam Innocentium ferunt, cum Neapoli decumberet, morte jam imminente, graviter pœnituisse, illaque verba ex psalmo protulisse*, Propter iniquitatem corripuisti hominem, & tabescere fecisti sicut araneam animam ejus, *statimque ex hoc vita migrasse*. Similiter rem hanc narrat Antonius Senensis, qui & addit abiisse in commune proloquium in Curia; *cavendum esse a litaniis Prædicatorum*. Causas etiam attingit hujus aversæ voluntatis Pontificiæ, quas largius commemorat Ferdinandus Castillius; videlicet quod quidam ejus consobrinus fuerit in sodalitium Prædicatorum admissus, & clanculum retentus, ita ipso expetente adolescente, donec sacris votis Instituti se religaret; quod ægerrime tulit Pontifex, dum ex humano affectu, & nimio erga consobrinum amore, eum exaltare voluit in seculo. Alteri item consobrino voluit extruere in editissimo urbis Januensis colle magnificum palatium, aggeribus & bellicis munimentis fortiter vallatum, cui ædificando omnino necessarium erat, ut loco cederent Dominicani. Præcaverunt sibi Januenses, ne Principis potentia mox abiret in tyrannidem, & vellet consobrinum ex alto fortalitio universæ dominari Civitati. Resistentibus se adjunxerunt Prædicatores, qui domicilium suum dolebant in profanas ædes converti, idque effecerunt ut Pontifex non posset votis potiri.

Psalm. 38. 12.
Senen. in Chron. Prædic. an. 1250.
Castill. in Chron. Prædic. 1. p. l. 2. c. 51.
Causæ indignationis Pontificiæ.

V. His de causis, aliisque similibus infestus Pontifex Ordinibus; commotumque amplius narrat citatus Cantipratanus per quemdam ex Cardinalibus, ob levissima quædam Prædicatoribus & Minoribus iratum. Historiam ex ipso transcribo. *Quædam*, inquit, *referam de Magistro quodam, opinione permaximo, qui prius Præpositus solemnis Ecclesiæ, domum Fratrum Prædicatorum constructam in oppido violenter ejecit: sed ruina turpiori, ut audies, est ejectus. Factus enim Episcopus & Romanæ Curiæ Cardinalis, tyrannizavit feraliter contra Fratres Prædicatores, pariter & Minores, & ob hoc, ut patuit, tali morte mulctatus est. Cadens enim de loco editiori, fractis cervicibus expiravit. Et vide mirabilius & gravius, quam audisti. Eadem die qua cecidit, cum ejus mors subita, ex revelatione cujusdam mulieris sanctissimæ per Fratrem quemdam Minorum prædiceretur ei, sprevit arguentem se, & invectus contumelia dixit*: Non es propheta, neque filius prophetæ; *& ego quidem procuravi, ut Ordo vester, & Ordo Prædicatorum subjiciantur Episcopis, addam & hoc, ut subjiciamini vilissimorum pedibus sacerdotum. Hæc dicens, vidit signa prædicta sibi, & non advertit*: Excæcavit enim eum superbia, *quam non vidit. Et hæc signa fuerunt, quod ira immoderata dominaretur ei, dum in ipso mane diei, quo accessurus erat ad altare, pacificari non posset: quod loturus manus suas, Episcopalem annulum perderet: quæ omnia luce clarius sunt completa. Cum enim Dominus Papa Ecclesiam quamdam Fratrum Minorum consecrare debuisset, & dictus Episcopus Cardinalis ad Portam Fratrum Minorum pulsans, intromissus celeriter non fuisset, tanta ira raptus est extra se, ut celebraturus primam missam nullo modo, etiam facta confessione, pacificari posset: & tamen ad terrifica sacramenta processit. Post hæc vero cum manus suas, regressus ad hospitium, abluere voluisset, & astanti Episcopalem annulum ad tenendum porrexisset, lotus, mox illum habere annulum non invenit. Statimque miratus, dixit*: Ego perdidi Præsulatum. *Omnibus itaque subticentibus atque stupentibus, ascendit editius, & solus contra consuetudinem suam, senex ac debilitate confectus, processit ad cameram, & dissiliente assere, deorsum excidit, & expiravit. Et vide stu-*

Cantiprat. cit. n. 14.
Cardinalis quidam Prædic. & Minoribus infestus moritur.
Amos. 7. 14.
Sap. 2. 21.

stupendum valde & occultum Dei judicium. Cognovi ipse hominem, ut commensalis dilectus, & familiaris eidem, secum una domo Parisiis hospitatus. De quo fateor, raro secularem clericum tam sobrium, tam honestum, tam affabilem, tam largum in pauperes me vidisse. Et eum equidem vidi novem Episcopatuum contemptorem, tamdemque per tres menses excommunicatione coactum, Archiepiscopatus cujusdam suscipere dignitatem; inde vero translatus, Romanæ fit Curiæ Episcopus Cardinalis, & in tali eminentia taliter ut audistis, desipuit. Sed spero quod non in finem Deus obliviscatur ejus, nec in ira sua continebit misericordias suas; *sed magna pietate sua miserebitur forsitan pœnitenti.* *Psal. 76. 10.*

VI. Ex signis facile me devenisse puto in cognitionem hominis, etsi nomen meus Auctor tacuerit. *Quis fuerit hic Cardinalis.* Præpositum, ait, fuisse cujusdam solemnis Ecclesiæ, mox Archiepiscopum, deinde Episcopum Cardinalem, & diutius Parisiis commoratum. Apud Ciaconium invenio in quem hæc coeunt universa. *Ciacon. in Innoc. IV. creat. 1.* Is fuit Magister Petrus de Colle-medio Gallus, olim Honorii III. & Gregorii IX. Capellanus, Præpositus sancti Audomarii, diœcesis Morinensis, ex Archiepiscopo Rothomagensi Episc. Card. Albanus, diu in Anglia in contubernio fuit Pandulphi electi Hornicensis, Nuncii Apostolici, & Camerarii S. R. E. Parisiis diu mansit. Ad Curiam sub Innocentio IV. veniens, cum Episcopo Mutinense, & Abbate sancti Facundi, Nuncius ad Imperatorem a Pontifice missus est, ut pacem componeret, postea ab eodem in Concilio generali Lugdunensi Cardin. cum aliis duodecim creatus. Cohærent etiam ea de consecrata a Pontifice Minorum Ecclesia, cum iis, quæ supra indicavimus de consecratione Ecclesiæ Portiunculæ, & mortuum sub hoc anno probat peractus hic consecrationis ritus anno superiori, *An. 1253.* & in hoc ipso, in regesto Pontificio Innocentii (uti notat Ciacon.) Cardinalem hunc dici *bonæ memoriæ*; *Ciac. cit.* quare est cur obiter admirer, Auctorem hunc sui oblitum, paucis intermissis foliis, iterum scribere sub Alexandro IV. mortuum. Concordant itaque cum Cantipratani narratione hominis status, rerum circumstantiæ, & temporis, quo decessit, observatio. Oleum camino exardescenti præter hunc Cardinalem, infuderunt etiam Parisienses & alii, qui sufferre non poterant adeo honorifice habitos in populo claustrales, delatosque eis primos honores, & pingues quasque oblationes. *Conspirarunt cũ Cardinale Parisienses contra Mendicantes.* Tunc omnium erupit virus, quando Principem compererunt animo alienum, suamque addiderunt operam, ut quidquid contra eos statueret, & a se atque aliis utriusque Ordinis Ecclesiastici & secularis Principibus exaltatos imum deprimeret. Ultra hæc falsos rumores spargentes in populos, infames submittebant libellos, undique detrahebant innocuis, & graviores passim inferebant molestias. Id familiare in omni republica, ut a Principe spretum populus spernat, & in optimos quosque viros Principi adversos omnes insane desæviant. Hinc cavendum Rectoribus, ne sacros Dei homines ostendant se habere despectui, ne illorum contemptus diffundatur in populos per exemplum, qui nihil tam curant, quam Principum animos induere, & suis moribus contrariam sacerdotalem aut monasticam carpere vitam; quo fit ut Principe statum regularem contemnente, contra eumdem *omnis consonet chorus, & universa latrent subsellia.* *Hier. ep. 10. ad Furiam.*

VII. Ante hanc commotionem ab initio Pontificatus, atque hoc ipso anno summe profecto propensus Innocentius in Prædicatores & Minores, multis eos donis afficiens, magnis honoribus eos est prosequutus. Honorificum

Innoc. Mendicantibus prius beneficus.

rificum illud præ ceteris eis commisit munus in hæreticos inquirendi, & fidem læsam vendicandi in diversis orbis partibus. Sed ne promiscua potestas, & vicina locorum jurisdictio confusionem parerent, aut quæstiones excitarent circa constitutos sibi terminos, revocavit omnes a se datas in negotio fidei commissiones, atque utrique Ordini Italiæ fines divisit in funiculo distributionis. In præclaris & optimis regionibus Inquisitores

Inquisitores per universam constituit Italiam. Quos constituit utrique Ordini limites.

instituit Fratres Minores, in ipsa urbe Romæ, in universa Tuscia, in Patrimonio beati Petri, in Ducatu Spoletano, in Campania, in Maritima, & Romania; Prædicatores vero amplissimis tractibus Lombardiæ, Romaniolæ, Marchiæ Tarvisinæ, & Januensis. Bullas harum commissionum in præsignatis regionibus, Fratrum Minorum curæ commendatis, statim subjiciemus; quæ ad designata Prædicatoribus loca attinent Abrahamus Bzovius transcripsit. In aliis vero regionibus Italiæ ante hanc

Bzov. anno 1252. n. 5. & an. 1254. n. 5.

revocationem seu distributionem factam, Inquisitores egisse Minoritas constat ex una atque altera bulla hoc anno data ad eosdem, ut sedulo & indefesse procederent conrra vulpeculas, vineam Domini demolientes. Prima est ad Ministrum & Prælatos Provinciæ Romanæ, seu administrationis Urbis; secunda ad Minores Inquisitores deputatos in Urbe, Patrimonio beati Petri, & aliis terris Ecclesiæ, Regno, Apulia, Tuscia, Marchia Tarvisina & Sclavonia. Habentur hæ bullæ sanæ & integræ originariæ in Archivo Aracœlitano sub plumbo num. 125. & 31.

INNOCENTIUS &c.

Dilectis filiis Ministris & Custodibus vel eorum Vicariis Ordinis Fratrum Minorum, administrationis Urbis.

Quia tunc potissime acceptabile Jesu Christo exhibetur obsequium, cum ei pro Catholicæ fidei conservatione, cujus est ipse stabile & perpetuum fundamentum, pura intentione servitur; providimus specialiter in hoc ipsi studiosum & placidum, eo cooperante, impendere famulatum, & præcipue in Urbe, in Patrimonio beati Petri, & aliis terris Ecclesiæ, Regno, Apulia, Lombardia, Romaniola, Marchia Tarvisina, ac in Tuscia;

Sollicitudo Ecclesiæ contra hæreticos.

circa quas debemus sollicitius vigilare, instantius & validius satagere contra ejusdem fidei diros hostes, ut cultura salubris per nos agris Dominicis impensa, vicinis utilis sit longinquius, & verbi divini semen fusum in proximis, fructificet etiam in remotis; licet Sedes Apostolica tales hostes undique indefessa sollicitudine prosequatur, nec unquam ab hujusmodi exercitio cessaverit cura ejus. Convenit namque ut quia Inquisitores contra pestem hæreticam roborare ac renovare per diversas seculi volumus regiones, id agere in Urbe ac terris aliis supradictis, majori opportunitate nunc habita, nullatenus omittamus, cum quanto proprius nostris adsunt aspectibus, tanto justius, nisi attente saluti prospiceremus ipsorum, possemus argui de negligentia. Ideoque discretioni vestræ per Apostolica scripta districte præcipiendo mandamus, in remissionem vobis peccaminum injungentes, quatenus tam per vos, quam per alios idoneos Fratres vestræ curæ commissos, quibus negotium hujusmodi, quod principaliter nostro residet corde, auctoritate nostra duxeritis committendum, totis assumentes affectibus, & ferventibus animis prosequentes ad extirpandam de Provincia tuæ, fili Minister, curæ commissa pravitatem hæreticam sollicite & efficaciter laborantes, si quos ibi de pravitate ipsa culpabiles inveneritis vel infectos, seu etiam infamatos, nisi exa-

minati

minati velint absolute mandatis Ecclesiæ obedire, contra ipsos, & receptatores, defensores & fautores eorum, humano amore postposito, juxta sanctiones Canonicas, auctoritate Apostolica procedatis, invocato contra eos ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis. Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita compescendo. Si vero aliqui, hæretica labe penitus abjurata, redire voluerint ad Ecclesiasticam unitatem, eis, juxta formam Ecclesiæ, absolutionis beneficium impendentes, injungetis eisdem, quod talibus injungi convenit. Proviso soler ter, ne simulata conversione redeant fraudulenter, & vos, imo potius se fallentes, sub agni specie gerant lupum. *Quod si forte (quod non credimus) aliqui cujuscumque conditionis huic negotio so opponere, seu illud præsumpserint aliquatenus impedire, ut non possit per vos procedi libere in eodem, imo nisi foverint illud, & juverint studiose, contra eos secundum sanctiones Canonicas, eadem auctoritate libere procedatis. Ut autem prædicta possitis utilius & liberius exercere, vobis largiendi viginti vel quadraginta dierum indulgentiam, quoties opportunum videritis, omnibus vere pœnitentibus & confessis, qui ad vestram prædicationem propter hoc faciendam accesserint, plenam tenore præsentium concedimus potestatem. Illis vero, qui ad impugnandum hæreticos, fautores, & receptatores, ac defensores eorum, vobis ex animo auxilium, consilium præstiterint, vel favorem, de omnipotentis Dei misericordia, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, tres annos de injuncta sibi pœnitentia relaxamus. Et si qui ex iis ad prosecutionem hujusmodi negotii contra prædictos hæreticos, fautores, receptatores, vel etiam defensores personaliter iverint, eis peccatorum omnium, de quibus corde contriti, & ore confessi fuerint, plenam veniam indulgemus. Compescendi quoque, monitione præmissa, per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, prædicatores quæstuarios, quorum interest tantum caritativa subsidia simpliciter petere, ac indulgentiam (si quam forte habent) exponere, a prædicationis officio, quod ad ipsos nullatenus pertinet, liberam vobis tribuimus facultatem. Quod si simul iis non interfueritis, unus vestrum ea nihilominus exequatur. Datum Lateran. v. Kal. Aprilis Pontific. nostri an.* XI.

Procedendum contra hæreticos & fautores.

INNOCENTIUS &c.

Dilectis filiis Fratribus Ordinis Minorum Inquisitoribus hæreticæ pravitatis a suo Ordine deputatis in Urbe, Patrimonio beati Petri, & aliis terris Ecclesiæ, Regno Apuliæ, Tuscia, Marchia Tarvisina, & Sclavonia.

Cum negotium fidei Catholicæ adversus hæreticæ pravitatis errores vobis (ut vestra prudentia deprehendatis vulpeculas demolientes vineam Domini) sub certa forma per nostras litteras duxerimus committendum; ut commissum vobis ab Apostolica Sede tam salubre & utile ministerium exequi liberius, ac exercere possitis efficacius, in hac parte interpretandi statuta Ecclesiastica & secularia contra hæreticos edita, & hæreticorum filios & nepotes, credentium quoque, fautorum, defensorum, & receptatorum ipsorum dignitatibus, personatibus, ac honoribus quibuscumque ac beneficiis Ecclesiasticis & publicis officiis; illos etiam qui hæreticorum vel aliorum prædictorum interventu, intuitu vel gratia talia sunt adepti, vel in posterum assequentur privandi hujusmodi dignitatibus, personatibus, honoribus, beneficiis & officiis, liberam vobis auctoritate præsentium concedimus pote-

Cant. 2.15.

Privandi hæretici, filii, &c. omnibus honoribus.

ſtatem. Sane volumus ut nomina tam accuſantium pravitatem hæreticam, quam teſtificantium ſuper ea, nullatenus publicentur, propter ſcandalum vel periculum, quod ex publicatione hujuſmodi ſequi poſſet, & addhibeatur dictis hujuſmodi teſtium nihilominus plena fides. Quod ſi ſimul his non interfueritis exequendis, unus veſtrum ea nihilominus exequatur. Datum Lateran. XI. *Idus Aprilis, Pontificatus noſtri anno* XI.

VIII. Commendavit etiam obnixe eamdem curam in fidei hoſtes inquirendi univerſis Eccleſiarum Prælatis, per Italiam conſtitutis, atque Prædicatoribus & Minoribus, in eodem miniſterio laborantibus, ut diligenter adeſſent, ſerius eſt exhortatus, quibus ſignificavit, ſe utriuſque Inſtituti ſectatoribus inquirendi regulas & juriſdictionis terminos præſcripſiſſe, atque Apoſtolicas litteras, quæ ſuper hoc negotio a feſto Dominicæ Nativitatis anni proxime elapſi, uſque ad feſtum Aſcenſionis hujus anni, tunc proxime tranſactum, emanarunt, ſe penitus revocaſse, volentem ut juxta formam illam dumtaxat, quæ in ſuis litteris, quas poſt Idus Maii proxime præteriti ſuper hoc dederat, continebatur, per prædictos inſtitutos Inquiſitores procederetur. Litteras binas damus, primas ex regeſto Vaticano num. 40. & Archivo Araecœlitano num. 32. ſecundas ex eodem regeſto num. 43.

INNOCENTIUS &c.

Venerabilibus Fratribus univerſis Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, & dilectis filiis aliis Eccleſiarum Prælatis & Clericis per Italiam conſtitutis.

Malitia hujus temporis in diverſis mundi partibus, & maxime in Provincia Lombardiæ, perverſorum morum peperit corruptelam, ex quibus lethifera peſtis hæreticæ pravitatis abundantius ſolito noſcitur pullulaſſe. Ad expurgationem igitur ejuſdem peſtis, juxta officii noſtri debitum, ex animo intendentes, volumus adverſus hujuſmodi iniquitatis operarios, qui maſſam Catholicæ puritatis fermento propriæ contagionis inficiunt, fideles, ut conſurgant ſtentque nobiſcum pro Evangelicis, quas profeſſi ſunt, legibus defendendis, ſalubribus adhortationibus incitari. Quocirca univerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vos Fratres Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi in Civitatibus & diœceſibus veſtris contra hæreticos, eorumque fautores proponere curetis populis publice verbum crucis, & eos, qui tacti zelo fidei ad extirpandam pravitatem eamdem, votum aſſumpſerint, crucis charactere conſignare. Ut autem vobis de prædicatione hujuſmodi, & fidelibus, qui ejuſdem crucis ad hoc votum aſſumpſerint copioſæ mercedis præmium afferatur, vobis & eiſdem fidelibus illam indulgentiam, illudque privilegium elargimur, quæ tranſeuntibus in Terræ Sanctæ ſubſidium in generali Concilio conceduntur. Cum autem hujuſmodi crucis verbum proponi contigerit, relaxandi omnibus vere pœnitentibus & confeſſis, qui ad audiendum verbum ipſum devote affuerint, quadraginta vel viginti dies de injunctis ſibi pœnitentiis libera ſit vobis, Fratres Patriarchæ, Archiepiſcopi, & Epiſcopi, & ſingulis veſtrum, de noſtra conceſſione, facultas. Cum autem inquiſitionis contra eoſdem hæreticos & prædicationis crucis contra eos, eorumque fautores officia per dilectos filios Prædicatorum & Minorum Ordinum Fratres ſub certo modo, & Ordine, diſtinctis locis, & perſonis ſecun-

Jubetur prædicari verbum crucis contra hæreticos.

Et juvari Prædicatores & Minores.

secundum loca congrue ordinatis, per nostras litteras mandaverimus exequenda, ut tantæ pietatis propositum in eorumdem Fratrum manibus omnium vestrum auxiliis adjuvetur; Universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus Fratribus ipsis in prosecutione laboris injuncti, omnes & singuli prompte ac favorabiliter assistatis, opportunis eos præsidiis efficaciter fulcientes; ita quod zelum fidei Catholicæ, prout decet Ecclesiæ Principes & Pastores ac ministros, habere probemini, & pravitatem adversitatis hæreticæ detestari, nosque sinceritatis vestræ fervorem dignis super hoc inveniamus laudibus extollendum, quibus erit cura propensior scire qualiter quisque vestram opus Domini perfecerit in hac parte, utrum videlicet negligenter ad pœnam, quod absit, an ad præmium, quod affectuose cupimus, diligenter. Datum Assisii III. *Kalend. Junii Pontific. nostri anno* XI.

Universis Patriarchis, Archiepiscopis & dilectis filiis Ecclesiarum Prælatis præsentes litteras inspecturis.

IX. *Cum super inquisitione pravitatis hæreticæ & prædicatione crucis contra hæreticos, atque fautores in diversis partibus Italiæ faciendis ad dilectos filios Fratres Ordinis Prædicatorum & Minorum diversa dudum Apostolicæ Sedis scripta manassent, nos postmodum de consilio Fratrum nostrorum, ipso negotio melius providentes, dictæ inquisitionis & prædicationis officium, qualiter per ipsos Fratres in prædictis partibus geri debeat, duximus per litteras nostras nuper editas consultius disponendum. Nos igitur omnes litteras Apostolicas, quæ super dictis negotiis a festo Dominicæ Nativitatis proxime præteritæ, usque ad festum Ascensionis proxime transactum, emanarunt sub forma quacumque, penitus revocamus, ipsasque ac quidquid earum fuerit de cetero attentatum aut præsumptum, nullius decrevimus existere firmitatis. Volentes, in prætactis inquisitionis & prædicationis officiis per Fratres ipsos procedi, juxta formam illam dumtaxat, quæ in litteris nostris, quas post Idus Maii proxime præteriti super hoc dedimus, continetur, & quod secundum eam factum fuerit, obtinere roboris firmitatem. Datum Anagniæ* VI. *Nonas Junii, anno* XI. Nova dispositio Inquisitionis.

X. Forma autem præscripta & regulæ inquirendi, & regiones, in quibus Inquisitionis officium exercere deberent Minores, sequentibus litteris continentur, quarum in superioribus ad Prælatos Ecclesiarum datis fecit mentionem. Eas ad rei veritatem dilucidandam, Pontificis zelum circa fidem retinendam, vel restituendam, atque in Minores affectum commendandum, huc transcribi curavimus ex prædicto regesto num. 44.

INNOCENTIUS &c.

Fratribus Ordinis Minorum Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in Urbe, Tuscia, Patrimonio beati Petri, Ducatu Spoletano, Campania, Maritima, & Romania.

Licet ex omnibus mundi partibus, quæ nomine Christiano censentur, teneamur ex officii nostri debito expurgare lethiferam pestem hæreticæ pravitatis. In Italia tamen, & maxime in Urbe, Tuscia, Patrimonio beati Petri, Ducatu Spoletano, Campania, Maritima & Romania immi-

net nobis hæc sollicitudo propensius, ubi eamdem pestem, propter malitiam temporis, quæ in detrimentum fidei Catholicæ perversos mores peperit, ex vicinitate prospicimus abundantius succrevisse. Cum igitur ad Inquisitionis officium contra hæreticos in eisdem Provinciis sitis auctoritate nostra, per consilium deliberationis provide constituti, discretionem vestram monemus, rogamus, & hortamur attente, vobis per Apostolica scripta in remissionem peccaminum injungentes, quatenus in caritate Dei, hominum timore postposito, virtutem Spiritus induentes ex alto, prætactum officium ubique intra designatos vobis limites simul vel separatim, aut singuli, prout negotii utilitas suadebit, sub spe mercedis æternæ sic efficaciter prosequi studeatis, ut per sollicitudinis vestræ prudentiam de prædictis Provinciis radix iniquitatis hæreticæ succidatur, & vinea Domini, exterminatis vulpeculis, quæ
2. 15. Cant. *perversis moribus demoliuntur eamdem, fructus afferat Catholicæ puritatis. Si quos autem de pravitate prædicta culpabiles inveneritis, vel infectos, seu etiam infamatos, contra ipsos, nisi examinati absolute velint mandatis Ecclesiæ obedire, nec non & receptatores, defensores, & fautores eorum, juxta sanctiones canonicas, auctoritate Apostolica, hominis metu divino timori postposito, procedere procuretis; invocato ad hoc contra eos, si opus fuerit, auxilio brachii secularis. Contradictores & rebelles per censuras Ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendo. Si vero aliqui ex eis, hæretica labe penitus abjurata, redire voluerint ad Ecclesiasticam unitatem, eis juxta formam Ecclesiasticam, absolutionis beneficium impendentes, injungatis eisdem, quod injungi talibus consuevit, Proviso solerter, ne simulata conversione redeant fraudulenter, & vos immo potius seipsos, fallentes sub agni specte gerant lupum. Ut autem commissi vobis officii debitum liberius exequamini, committendi citationes, testium examinationes, cum de prædicto crimine, ac ipsius circumstantiis duxeritis inquirendum, & sententiarum denunciationes, quas in quoslibet hac de causa tuleritis, plenam vobis concedimus facultatem. Non obstante si religiosis quibuslibet, quod causarum, vel negotiorum commissiones minime teneantur suscipere, quodque excommunicari, interdici vel suspendi nequeant, a Sede Apostolica sit indultum. Sed quia in tam gravi crimine cum multa opportet cautela procedi, ut in reos sine ullo proferatur errore duræ ac dignæ severitas ultionis, volumus, & mandamus ut vos, vel quos ad hoc duxeritis deputandos, in examinatione testium, quos recipi super crimine prædicto ipsumque contingentibus opportuerit, adhibeatis vobis duas religiosas & discretas personas, sub quarum præsentia, per viros idoneos fideliter eorum testium deposita conscribantur. Ceterum cum aliqui fuerint judicandi hæretici, vel incarcerationis pœna perpetuæ alicui pro hujasmodi crimine infligenda, ad id de Diœcesanorum, vel Vicariorum suorum, si ipsi, Diœcesanis absentibus, præsentes fuerint, consilio procedatis, ut in tantæ animadversionis judicio, non postponenda Pontificum auctoritas intercedat. Quod si forte, quod non credimus, aliqui cujuscumque conditionis huic negotio, vel prædicationis crucis officio contra hæreticos per vos, vel per alios, prout per litteras nostras nuper disposuimus, exequendo se opponere, seu illud præsumpserint aliquatenus impedire, ut non possit procedi libere in eisdem, immo nisi requisiti utrumque foverint, & juxta officium, & posse suum singuli juverint studiose, contra eos, tamquam contra hæreticorum fautores & defensores, secundum sanctiones canonicas, eadem freti auctoritate intrepide procedatis. Nos enim nihilominus ad comprimendam tam superbam & perniciosam audaciam, & omnimode confundendam, in illos gladium Ecclesiastiæ potestatis acri-*

acriter extendemus, & Reges & Principes, aliosque Christifideles, sive pro Terræ sanctæ succursu, sive alias pro Christi servitio, crucis caractere insignitos, necnon & ceteros Catholicos invocabimus contra eos, ut cælum & terra adversus detestabilem temeritatem ipsorum pariter moveantur: cum non minus expediat, immo magis, fidem in locis prope sitis, quam procul distantibus defensare. Verum ut prædicta possitis utilius & liberius exercere &c. ut superius in bulla sub numero 7. quæ incipit: *Quia tunc potissime*, usque ad finem. *Datum Asisii* III. *Kalendas Junii anno* XI.

XI. Deinde submisit ad Potestates, Rectores, Consilia, & Communitates Civitatum Italiæ constitutiones a se factas ad extirpanda de medio populi Christiani zizania hæreticæ pravitatis. Dignæ sunt, quæ huc transferantur, & alias ab aliis excusæ, sæpius omnium oculis obtrudantur. Hæ ut observarentur, & ubique publicarentur, commisit curæ Inquisitorum Prædicatorum & Minorum. Eas exscripsimus ex citato regesto, num. 46. excusasque, quæ pro Prædicatoribus sunt datæ, habet Penna ad calcem directorii, Bzovius anno MCCLII. num. 3. & Laertius Cherubinus constit. 9. sub Innocentio IV.

INNOCENTIUS &c.

Potestatibus, sive Rectoribus, Consiliis, & Communitatibus Civitatum, aliorumque locorum per Italiam constitutis.

AD extirpanda de medio populi Christiani zizania hæreticæ pravitatis, quæ abundantius solito succreverunt, superseminante illa licentias his diebus homine inimico, tanto studiosius, juxta commissam nobis sollicitudinem, insudare proponimus, quanto perniciosius negligeremus eadem in necem Catholici seminis pervagari. Volentes autem, ut adversus hujus nequitiæ operarios consurgant, stentque nobiscum Ecclesiæ filii, ac orthodoxæ fidei zelatores, constitutiones quasdam ad extirpationem hæreticæ pestis edidimus, a vobis, ut fidelibus ejusdem fidei defensoribus, exacta diligentia observandas, quæ seriatim inferius continentur. Quocirca Universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus singuli constitutiones easdem conscribi in vestris capitularibus facientes, nullis inde temporibus abolendas, secundum eas contra omnem hæresim se adversus sanctam Ecclesiam extollentem, sine omissione aliqua procedatis; alioquin dilectis filiis Inquisitoribus hæreticæ pravitatis Ordinis Prædicatorum & Minorum, & eorum singulis, damus nostris litteris in mandatis, ut singulos vestrum ad id per excommunicationem in personas, & interdictum in terram, appellatione remota, compellant. Constitutiones autem sunt hæ. Matth. 13. 28.

Statuimus, ut Potestas, seu Rector qui Civitati præest, vel loco alii ad præsens, aut pro tempore præfuerit in futurum in Italia, juret præcise, ac sine tenore aliquo attendere ac inviolabiliter observare, & facere ab omnibus observari toto tempore sui regiminis, tam in Civitate, vel loco sui regiminis, quam in terris suæ ditioni subjectis omnes & singulas tam infrascriptas, quam alias constitutiones & leges, tam canonicas, quam civiles editas contra hæreticam pravitatem, & super his præcise servandis recipient a quibuslibet sibi in potestaria, vel regimine succedentibus juramenta. Quæ qui præstare noluerint, pro potestatibus, vel Rectoribus minime habeantur, & quæ ut Potestates, vel Rectores fecerint, nullam penitus habeant firmitatem, Leges contra hæreticos. Eas jubet ab omnibus Rectoribus observari.

tatem, nec ullus teneatur, aut debeat sequi eos, etiamsi de sequela præstanda, eis exhibuerit juramentum. Quod si Potestas vel Rector aliquis hæc omnia & singula servare noluerit, vel neglexerit, præter notam perjurii, & perpetuæ jacturam infamiæ, ducentarum marcarum pœnam incurrat, quæ irremissibiliter exigantur ab eo, & in utilitatem Communis cui præest, integre convertantur; & nihilominus ut perjurus & infamis, & tamquam hæreticorum fautor, de fide suspectus, officio & honore sui regiminis spolietur; nec ulterius Potestas seu Rector habeatur in aliquo, aut de cetero ad aliquam dignitatem, vel officium publicum ullatenus assumatur. Idem quoque Potestas vel Rector cujuslibet Civitatis vel loci, in principio sui regiminis in publica concione, more solito congregata, banno Civitatis vel loci supponat, tamquam pro maleficio, omnes hæreticos utriusque sexus, quocumque nomine censeantur, & teneatur bannum hujusmodi a suis prædecessoribus positum confirmare. Præcipue autem quod nullus hæreticus vel hæretica de cetero habitet, vel moretur aut subsistat in Civitate, seu alio loco jurisdictionis, aut districtus ejusdem. Et quicumque ipsum vel ipsam invenerit, libere capiat, & capere possit impune. Et omnes res ipsius vel ipsorum eis licenter auferre, quæ sint auferentium pleno jure, nisi auferentes hujusmodi sint in officio constituti.

Ut proscribat hæreticos.

Ut bonis spolientur.

Ut instituantur Inquisitionis Ministri.

Idem quoque Potestas seu Rector, infra tertium diem post introitum regiminis sui, duodecim viros probos & Catholicos, & duos Notarios, & duos servitores, vel quotquot fuerint necessarii, instituere teneatur, quos Diœcesanus, si præsens extiterit, & interesse voluerit, & duo Fratres Prædicatores, & duo Minores ad hoc a suis Prioribus, si Conventus ibi fuerit eorumdem Ordinum, deputati, duxerint eligendos. Instituti autem hujusmodi, ac electi possint & debeant hæreticos, & hæreticas capere, & eorum bona illis auferre, & facere auferri per alios: & procurare hæc omnia, tam in Civitate, quam in tota ejus jurisdictione, atque districtu plenarie adimpleri, & eos ducere & duci facere in potestatem Diocæsani, vel ejus Vicarii seu Inquisitorum.

Ut curent Rectores duci hæreticos ad carceris locum.

Teneatur autem Potestas, seu Rector quilibet in expensis Communis, cui præest, facere duci eosdem hæreticos ita captos quocumque Diœcesanus, vel ejus Vicarius, seu Inquisitores prædicti, in jurisdictione, vel districtu diœcesani Episcopi, seu Civitatis, vel loci voluerint illos duci.

Quid præstare debeant Officiales Inquisitorum.

Officialibus vero prædictis plena fides de his omnibus adhibeatur, quæ ad eorum officium pertinere noscuntur, sine aliquo speciali præstito juramento, probatione aliqua in contrarium non admissa, ubi duo vel tres, seu plures præsentes fuerint ex eisdem. Porro cum Officiales hujusmodi eliguntur, jurent hæc omnia exequi fideliter, & pro posse, ac super his semper meram dicere veritatem: quibus ab omnibus, in iis, quæ ad officium eorum pertinent, plenius pareatur, & tam diu dicti duodecim, quam servitores & Notarii prætaxati, simul vel divisim, plenariam præcipiendi sub pœna & banno, quæ ad officium suum pertinent, habeant potestatem.

Indemnitas Officialium.

Potestas autem vel Rector teneatur habere firma & rata omnia præcepta, quæ occasione officii sui fecerint duo ex ipsis, seu plures, & pœnas exigere non servantium. Quod si dictis Officialibus aliquo tempore aliquod damnum contigerit in personis, vel rebus pro suis officiis exequendis, a Communi Civitatis, vel loci per restitutionem plenariam serventur indemnes. Nec ipsi Officiales, vel eorum hæredes possint aliquo tempore conveniri de iis, quæ fecerint, vel pertinent ad eorum officium: nisi secundum quod eisdem Diœcesanis, & Fratribus, & Inquisitoribus videbitur expedire. Ipsorum au-

autem officium duret tantummodo per sex menses, quibus completis, Potestas teneatur totidem subrogare Officiales, secundum formam præscriptam, qui dictum officium, secundum formam eamdem, in aliis sex mensibus sequentibus exequantur.

Tempus durationis.

Sane ipsis Officialibus dentur de Camera Communis Civitatis vel loci, quando exeunt Civitatem vel locum, pro hoc officio exequendo, unicuique pro qualibet die XVIII. *Imperiales in pecunia numerata, quos Potestas vel Rector teneatur eis dare vel dari facere infra diem tertium, postquam ad eamdem redierint Civitatem vel locum, & insuper habeant tertiam partem bonorum hæreticorum & receptatorum eorum, quæ occupaverint, & mulctarum in quas fuerint condemnati, secundum quod inferius continetur, & hoc salario sint contenti.*

Eis exhibenda expensa.

Sed ad nullum aliud, quod istud officium impediat, vel impedire possit, ullo modo officium vel etiam exercitium compellantur. Nullum etiam statutum conditum, vel condendum eorum officium ullo modo valeat impedire. Et si quis horum Officialium propter ineptitudinem vel inertiam, aut occupationem aliquam vel excessum Diœcesano & Fratribus supradictis, visus fuerit amovendus, ipsum ad mandatum, vel dictum eorum teneatur amovere Potestas aut Rector, & alium, secundum formam præscriptam, substituere loco ejus. Quod si quis eorum contra fidem & sinceritatem officii sui in favorem hæresis deprehensus fuerit excessisse, præter notam infamiæ perpetuæ, quam tamquam fautor hæreticorum incurrat, per Potestatem vel Rectorem ad Diœcesani loci, & dictorum Fratrum vel Inquisitorum arbitrium puniatur. Potestas præterea militem suum vel alium assessorem, si Diœcesanus, vel ejus Vicarius aut Inquisitores a Sede Apostolica deputati, seu dicti Officiales petiverint, cum ipsis Officialibus mittere teneatur, & cum ipsis eorum officium fideliter exercere. Quilibet si præsens in terra vel requisitus fuerit, teneatur tam in Civitate, quam in jurisdictione vel districtu quolibet dare ipsis Officialibus, & eorum sociis, consilium & juvamen, quando voluerint hæreticum vel hæreticam capere, vel spoliare, aut inquirere, seu domum vel locum, aut aditum aliquem intrare pro hæreticis capiendis sub librarum XXV. *Imperialium pœna vel banno; Universitas autem Burgi sub pœna & banno librarum centum, Villa vero* L. *Imperialium pro qualibet vice solvenda in pecunia numerata. Quicumque autem hæreticum vel hæreticam captum vel captam auferre de manibus capientium, vel capientis ausus fuerit, vel defendere ne capiatur, seu prohibere aliquem intrare domum aliquam, vel cortem, seu locum aliquem ne capiatur, & inquiratur ibidem, juxta legem Paduæ promulgatam per Fridericum, tunc Imperatorem, publicatis bonis omnibus, in perpetuum relegetur, & domus illa, a qua prohibiti fuerint, sine spe reædificandi funditus destruatur, & bona quæ ibi reperta fuerint, fiant capientium, ac si hæretici fuissent ibidem inventi; & tunc propter hanc prohibitionem vel impeditionem specialem Burgus componat Communi libras* CC. *& Villa libras* C. *& Vicinia tam Burgi quam Civitatis libras* L. *Imperialium in pecunia numerata, nisi infra tertium diem ipsos defensores, vel defensorem hæreticorum Potestati captos duxerint personaliter præsentandos.*

Sint liberi ad exequendū suum officium.

Submoto uno subrogandus alius.

A quo corrigendi.

Adiuvandi ubique.

Pœna non juvantium seu contradicentium.

Teneatur insuper Potestas, seu Rector quilibet omnes hæreticos & hæreticas, qui capti amodo fuerint, custodiri facere sub expensis Communis loci, cui præest, per viros Catholicos ad hoc electos a Diœcesano, si fuerit præsens, & Fratribus supradictis seu Inquisitoribus in aliquo speciali carcere tuto, & securo, in quo ipsi soli detineantur seorsum a latronibus & bannitis, donec de ipsis fuerit diffinitum. Si

Tute incarcerandi hæretici.

Et pro eis suppositi.

Si quandoque aliqui vel aliquæ non heretici, pro captis hæreticis, ipsis non contradicentibus, fuerint assignati, vel se forsitan assignaverint, prædicti suppositi carceri mancipentur, & hæretici nihilominus redire & assignari cogantur. Et qui hunc dolum fecerint, juxta legem prædictam bonis omnibus publicatis, in perpetuum relegentur.

Præsentandi Inquisitoribus.

Teneatur insuper Potestas vel Rector quilibet cum bono & securo comitatu omnes hæreticos, quocumque nomine censeantur, infra dies XV. *postquam capti fuerint, Diœcesano vel ejus speciali Vicario seu hæreticorum Inquisitoribus præsentare, pro examinatione de ipsis, & eorum hæresi facienda.*

Rectores tute illos servent.

Damnatos vero de hæresi per Diœcesanum, vel ejus Vicarium, seu Inquisitores prædictos, Potestas vel Rector, vel ejus nuncius specialis, eos sibi relictos recipiat statim, vel infra quinque dies ad minus, circa eos constitutiones contra tales editas, servaturus.

Cogendi ad confessionem erroris, & revelationem complicum.

Teneatur præterea Potestas seu Rector omnes hæreticos, quos captos habuerit, cogere, citra membri diminutionem & mortis periculum tamquam vere latrones & homicidas animarum, & fures sacramentorum Dei, & fidei Christianæ, errores suos expresse fateri, & accusare alios hæreticos, quos sciunt, & bona eorum, & credentes & receptatores & defensores eorum, sicut coguntur fures & latrones rerum temporalium accusare suos complices, & fateri maleficia, quæ fecerunt.

Receptacula hæreticorũ quibus damnis subjiciãtur.

Domus autem, in qua receptus fuerit aliquis hæreticus, vel hæretica, sine ulla spe reædificandi funditus destruatur, nisi dominus domus eos ibidem procuraverit reperiri. Et si dominus illius domus alias domos habuerit contiguas illi domui, omnes illæ domus similiter destruantur, & bona, quæ fuerint inventa in domo illa, & in domibus illis adhærentibus publicentur, & fiant auferentium, nisi auferentes fuerint in officio constituti: & insuper dominus domus illius, præter notam infamiæ perpetuæ, quam incurrat, componat Communi Civitatis vel loci summam L. *lib. Imperialium in pecunia numerata: quam si non solverit, in perpetuum carcerem detrudatur. Burgus autem ille, in quo hæretici capti fuerint, vel inventi, componat Communi Civitatis lib.* C. *& Villa lib.* L. *& Vicinia tam Burgi quam Civitatis lib.* L. *Imperialium in pecunia numerata, nisi infra tertium diem receptatores ipsorum captos repræsentaverint Potestati.*

Aliæ pœnæ fautorum.

Quicumque vero deprehensus fuerit, dare alicui hæretico vel hæreticæ consilium vel auxilium, seu favorem, præter aliam pœnam superius & inferius prætaxatam, ex tunc ipso jure in perpetuum sit factus infamis, nec ad publica officia, seu consilia, vel ad eligendos aliquos ad hujusmodi, nec ad testimonium admittatur. Sit etiam intestabilis, ut nec testamenti liberam habeat factionem, nec ad hæreditatis successionem accedat. Nullus præterea ei super quocumque negotio, sed ipse aliis respondere cogatur. Quod si forte judex extiterit, ejus sententia nullam obtineat firmitatem, nec causæ aliquæ ad ejus audientiam perferantur. Si fuerit Advocatus, ejus patrocinium nullatenus admittatur. Si Tabellio, instrumenta facta per ipsum nullius penitus sint momenti. Credentes quoque erroribus hæreticorum tamquam heretici puniantur.

Hæretici scribendi & publicandi.

Teneatur insuper Potestas, seu Rector nomina virorum omnium, qui de hæresi fuerint diffamati, vel banniti, in quatuor libellis unius tenoris facere annotari, quorum unum Commune Civitatis vel loci habeat, & alium Diœcesanus, & tertium Fratres Prædicatores, & quartum Fratres Minores, & ipsorum nomina ter in anno in concione publica solemniter faciat recitari. Te-

Teneatur quoque Potestas seu Rector filios & nepotes hæreticorum, & receptatorum, defensorum, & fautorum eorum diligenter investigare, eosque ad aliquod officium publicum seu consilium nullatenus admittere in futurum. Damna filiorum.

Teneatur præterea Potestas, seu Rector unum de assessoribus suis, quem elegerit Diœcesanus, si fuerit præsens, & Inquisitores prædicti ab Apostolica sede dati, mittere cum eis quandocumque voluerint, in jurisdictione Civitatis atque districtus. Qui assessor, secundum quod prædictis Inquisitoribus visum fuerit, ibi tres, aut plures boni testimonii viros, vel totam viciniam, si eis videbitur, jurare compellat, quod si quos ibidem hæreticos sciverint, vel bona eorum, vel aliquos occulta conventicula celebrantes, seu a communi conversatione fidelium, vita & moribus dissidentes, vel credentes, aut defensores, seu receptatores, vel fautores hæreticorum, eos dictis Inquisitoribus studeant indicare. Ipse autem potestas contra accusatos procedat secundum leges quondam Friderici tunc Imperatoris, Paduæ promulgatas. De Officialium assessoribus.

Teneatur insuper Potestas, seu Rector in destructione domorum, & condemnationibus faciendis, & in rebus inventis vel occupatis, consignandis, & dividendis, de quibus superius dicitur, infra decem dies, postquam accusatio seu denunciatio facta fuerit, hæc omnia exequi cum effectu, & condemnationes omnes in pecunia numerata infra tres menses exigere & dividere illas, sicut inferius continetur. Et eos qui solvere non poterunt, banno maleficii supponere, & donec solvant, in carcere detinere; alioquin pro his omnibus & singulis syndicetur, sicut inferius continetur. Exequendæ pœnæ sub statuto tempore.

Et insuper teneatur unum de Assessoribus suis, quemcumque Diœcesanus vel ejus Vicarius, & dicti Inquisitores hæreticorum voluerint, ad hæc peragenda fideliter assignare, & mutare pro tempore, si eis visum fuerit opportunum. Assignandus executor.

Omnes autem condemnationes & pœnæ, quæ occasione hæresis factæ fuerint, neque per concionem, neque per consilium, neque ad vocem populi, ullo modo, aut ingenio, aliquo tempore valeant relaxari. Pœnę nullatenus relaxandę.

Teneatur insuper Potestas seu Rector omnia bona hæreticorum & receptatorum eorum, quæ per dictos Officiales fuerint occupata seu inventa, & condemnationes pro his exactas dividere tali modo: una pars deveniat in Commune Civitatis vel loci: secunda pars in favorem & expeditionem officii detur Officialibus, qui tunc negotia ipsa peregerint: tertia ponatur in aliquo loco tuto, secundum quod dictis Diœcesano & Inquisitoribus videbitur reservanda, & exponenda per consilium eorumdem in favorem fidei, & ad hæreticos extirpandos, non obstante hujusmodi divisioni statuto aliquo condito vel condendo. Si quis autem de cetero aliquid istorum statutorum, seu constitutionum attentaverit delere, diminuere, vel immutare, sine auctoritate Sedis Apostolicæ speciali, Potestas seu Rector, qui pro tempore fuerit in illa Civitate vel loco, teneatur eum tamquam defensorem hæreticorum publicum & fautorem, secundum formam præscriptam, perpetuo publice infamare, atque punire in lib. L. Imperial. in pecunia numerata: quam si exigere non potuerit, eum maleficii banno supponat, de quo eximi non valeat, nisi solverit duplam dictæ pecuniæ quantitatem. Bona confiscata quibus dividenda. Statutorum corruptores quibus pœnis subjiciantur.

Teneatur sane Potestas seu Rector infra decem dies sui regiminis, syndicare præcedentem proximo Potestatem vel Rectorem, & ejus etiam Assessores per tres viros Catholicos & fideles electos ad hoc per Diœcesanum, si fuerit præsens, & per Fratres Prædicatores & Minores de omnibus iis, quæ Syndicandi Rectores & Assessores.

in statutis istis seu constitutionibus & legibus contra hæreticos, & eorum complices editis, continentur: & punire ipsos si excesserint, in omnibus & singulis, quæ omiserint, & cogere restituere de propria facultate. Non obstante si per aliquam licentiam Concilii, vel alterius cujuslibet a syndicatione fuerint absoluti. Jurabunt autem prædicti tres viri bona fide syndicare præfatos de omnibus supradictis.

Invalida quæcumque statuta his contraria.

Ceterum teneatur Potestas seu Rector cujuslibet Civitatis, vel loci delere, seu abradere penitus de statutis vel capitularibus Communis, quodcumque statutum conditum, vel condendum, quod inveniatur contradicere istis constitutionibus, seu statutis, & legibus, sive quomodolibet obviare, & in principio & in medio sui regiminis hæc statuta, seu constitutiones, & leges in publica concione solemniter facere recitari, & etiam in aliis locis extra Civitatem suam, vel locum, sicut Diœcesano seu Inquisitoribus & Fratribus supradictis videbitur expedire. Porro hæc omnia statuta seu constitutiones, & leges, & si quæ aliæ contra hæreticos, ac eorum complices tempore aliquo, auctoritate Sedis Apostolicæ condenderentur, in quatuor voluminibus unius tenoris debeant contineri, quorum unum sit in statutario Communis cujuslibet Civitatis, vel loci; secundum, apud Diœcesanum; tertium, apud Fratres Prædicatores; quartum apud Fratres Minores cum omni sinceritate serventur, ne possint per falsarios in aliquo violari. Datum Assisii XIII. *Kalendas Junii anno* XI.

Scribenda quatuor libris hæc statuta.

Leges latæ a Friderico cōtra hæreticos.

XII. Ultra hæc dedit ad eosdem exemplar legum, a Friderico Imperatore latarum adversus hæreticos, sua etiam auctoritate stabilitas, ut viderent utrumque concurrisse gladium contra fidei hostes, & diligentius contra eosdem procederetur. Habentur in eodem regesto, num.47. & apud citatos Auctores.

INNOCENTIUS &c.

Potestatibus, Consiliis & Communitatibus Civitatum, aliorumque locorum.

Cum adversus hæreticam pravitatem quondam Fridericus, Romanorum Imperator, promulgaverit quasdam leges, per quas ne pervagetur, compesci poterit pestis illa. Nos illas volentes ad robur fidei ac salutem fidelium observari, Universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eas, quarum tenorem vobis mittimus insertum præsentibus, faciatis singuli in vestris Capitularibus annotari, contra hæreticos sectæ cujuslibet, secundum eas exacta diligentia processuri. Alioquin dilectis filiis Fratribus Inquisitoribus hæreticæ pravitatis Ordinis Prædicatorum, vel Minorum, ac eorum singulis litteris nostris injungimus, ut vos ad id per excommunicationem in personas, & interdictum in terram, appellatione remota, compellant. Tenores autem legum ipsarum hi sunt: Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator & semper Augustus, Hierusalem, & Siciliæ Rex: dilectis Principibus suis, Venerabilibus Archiepiscopis, & Episcopis, aliisque Ecclesiarum Prælatis, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Potestatibus, Scultetis, Burgavils, Advocatis, Judicibus, Ministerialibus Officialibus, & omnibus per totum Imperium constitutis præsentes litteras inspecturis, fidelibus suis gratiam suam & omne bonum. Commissi nobis cœlitus cura regiminis, & Imperialis, cui dante Domino præsidemus, fastigium

gium dignitatis, materialem, quo divisim a sacerdotio fungimur, gladium adversus hostes fidei, & in exterminium hæreticæ pravitatis exigunt exercendum, ut vipereos perfidiæ filios contra Deum & Ecclesiam insultantes, tamquam materni uteri corrosores, in judicio & justitia persequamur, maleficos vivere non passuri, per quorum scientiam seducentem mundus inficitur, & gregi fidelium per oves morbidas gravior infligitur corruptela. Gladius materialis contra hæreticos.

Statuimus itaque sancientes ut hæretici, quocumque nomine censeantur, ubicumque per Imperium damnati fuerint ab Ecclesia, & seculari judicio assignati, animadversione debita puniantur. Si qui vero de prædictis, postquam fuerint deprehensi, territi metu mortis, redire voluerint ad fidei unitatem, juxta canonicas sanctiones, ad agendum pœnitentiam in perpetuum carcerem detrudantur. Coërcendi hæretici. Terrore resipiscentes non statim dimittendi.

*Præterea quicumque hæretici recepti fuerint in Civitatibus, oppidis, seu aliis locis Imperii per Inquisitores ab Apostolica Sede datos, & alios orthodoxæ fidei zelatores, ii qui jurisdictionem ibidem habuerint ad Inquisitorum, & aliorum Catholicorum virorum insinuationem eos capere teneantur, & eos captos arctius custodire, donec per censuram Ecclesiasticam damnatos damnabili morte perimant, qui fidei sacramenta & vitæ damnabant. Simili quoque pœna plecti censemus omnes, quos ad fovendum hæreticorum errorem callidus hostis suscitat advocatos, vel parat illicitos defensores, maxime cum facinus, quos inquinat, æquat, nisi monitione præmissa, destiterint, & eorum vitæ duxerint consulendum. Eos præterea qui convicti in uno loco de hæresi, ad alia loca se transferunt, ut cautius possint effundere virus hæreticæ pravitatis, debitam censemus subire vindictam * ut super hoc per viros ab eodem errore conversos ad fidem, necnon & per alios, qui eos de hæresi convicerunt (quod & in hoc casu concedimus licite faciendum) * evidens testimonium habeatur.* Caute incarcerandi. Similiter fautores. * *alias nisi*. *Vide Pennam schol. 104. in 3. p. direct.* * *al* eorumdem.

Item mortis sententiæ duximus addicendos, si quos hæreticorum ad judicium tractos, in extremo vitæ periculo hæresim abjurantes, postmodum de falso juramento constiterit, & fide mentita convinci, ac eos contingeret ejusdem morbi spontaneam incurrere recidivam, ut sibi damnabilius iniquitas sic mentita, & pœnam debitam mendacium non evadat. Omne insuper proclamationis & appellationis beneficium ab hæreticis, receptatoribus & fautoribus eorumdem penitus amovemus, volentes ut de finibus Imperii, in quibus semper debeat existere fida fides, hæreticæ labis genimina modis omnibus deleantur. Relapsi ultimo afficiendi supplicio. Nulla admittenda appellatio.

Ceterum, quia quanto majora divinæ nutu miserationis accipimus, & altiorem locum præ filiis hominum obtinemus, tanto devotiora debemus obsequia gratitudinis conferenti, si quando in nostri nominis contemptores nostri culminis excandescit auctoritas, si reos læsæ Majestatis in personis eorum, & liberorum suorum exhæredatione damnamus, multo fortius, justiusque contra Dei blasphematores nominis, & Catholicæ fidei detractores provocamur, eorumdem hæreticorum & receptatorum, fautorum & advocatorum suorum hæredes & posteros, usque ad secundam progeniem, beneficiis cunctis temporalibus, publicis officiis, & honoribus Imperiali auctoritate privantes, ut in paterni memoriam criminis continuo mœrore tabescant, vere scientes quod Deus zelotes est, *peccata parentum in filios potenter ulciscens. Nec quidem a misericordiæ finibus duximus excludendum, ut si qui paternæ hæresis non sequaces, latentem patrum perfidiam revelaverint, quacumque reatus illorum animadversione plectantur, prædictæ punitioni non subjaceat innocentia filiorum.* Filii & hæredes hæreticorũ plectendi. *Exod. 20. 5.* Dum non revelaverint scelus.

Ad hæc notum fieri volumus, Fratres Prædicatores de Ordine Prædicatorum & Minorum, pro fidei negotio in partibus Imperii nostri contra hæreticos deputatos: ceteros quoque qui ad hæreticos judicandos accesserint, nisi aliqui eorum ab Imperio fuerint proscripti, eundo, morando, & redeundo sub nostri Imperii speciali defensione receptos, & quos apud omnes sub ope & recommendatione fidelium Imperii esse volumus inoffensos. Universitati vestræ mandantes, quatenus quocumque & apud quemcumque vestrum pervenerint, benigne recipiatis eosdem, & personas ab incursu hæreticorum eis insidiantium, conservantes indemnes, omne consilium, ducatum, & auxilium impendatis pro tam acceptis coram Deo negotiis exequendis. Hæreticos vero, quos & ostenderint ipsi vobis, in jurisdictione vestra singuli capientes, diligenti custodia detinendos. Scituri quod in executione ipsius negotii gratum Deo & laudabile nobis obsequium conferetis, si ad expellendam de partibus nostri Imperii novam & insolitam hæreticæ pravitatis infamiam, opem & operam, una cum eisdem Fratribus præstiteritis efficacem. Et si quis foret exinde negligens & remissus ac inutilis, coram Domino & in conspectu nostro poterit merito culpabilis apparere. Datum Paduæ XXII. *Februarii* XII. *Indictione.*

Inquisitores sub protectione Imperiali.

Adjuvandi ab omnibus.

FRIDERICUS Dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus, &c.

Hæresis, divisio. Statutum contra Patarenos.

XIII. *Inconsutilem tunicam Dei nostri dissuere conantur hæretici, & vocabuli vitio servientes, quod significationem divisionis enunciat, in ipsius indivisibilis fidei unitate nituntur inducere sectionem, & oves a Petri custodia, cui pascendæ a pastore bono sunt creditæ, segregare. Hi sunt lupi rapaces intrinsecus, cousque mansuetudinem prætendentes ovium, quousque ovile possint subintrare dominicum. Hi sunt Angeli pessimi. Hi sunt filii pravitatum a patre nequitiæ & fraudis auctore ad simplices animas destinati. Hi colubri, qui columbas decipiunt. Hi sunt serpentes, qui latenter videntur inserpere, & sub mellis dulcedine virus evomere, ut vitæ cibum ministrare se simulent, a cauda feriunt, & mortis periculum, velut quoddam dirissimum venenum, immiscent. Horum sectæ veteribus, vel ne in publicum prodeunt, non sunt notatæ nominibus, vel, quod est forte nefandius, non contentæ; ut vel ab Arrio Arriani, vel a Nestorio Nestoriani, aut a similibus similes nuncupentur, sed in exemplum martyrum, qui pro fide Catholica martyria subjerunt, Patarenos se nominant, velut expositos passioni. Hujusmodi miseri Patareni, a quibus abest sancta credulitas divinitatis æternæ, sub uno contextu nequitiæ, insimul tres offendunt, Deum videlicet, proximos & seipsos. Deum, dum Dei fidem & Filium non agnoscunt; decipiunt proximos, dum ipsis sub spe spiritualis alimoniæ, hæreticæ pravitatis oblectamenta ministrant: crudelius etiam sæviunt in seipsos, dum post animarum dispendium corpora denique severæ mortis illecebris, quam per agnitionem veram, & veræ fidei possent evadere, vitæ prodigi, & necis improvidæ sectatores involvunt: & quod est ipso dictu dirissimum, superstites etiam non terrentur exemplo. Contra tales sibi, Deo & hominibus sic infestos continere non possumus motus nostros, quin debitæ ultionis in eos gladium exeramus: tanto ipsos instantius persequentes, quanto in evidentiorem delusionem fidei Christianæ prope Romanam Ecclesiam, quæ caput omnium Ecclesiarum judicatur, superstitionis suæ scelera latius exercere noscuntur; adeo quod ab Italiæ finibus, præsertim a partibus Lombardiæ, in quibus pro certo per-*

Hæreticorū nomina, seu similitudines.

Patareni unde dicti?

Eorum improbitas.

Quantum se diffuderint Patareni.

perpendimus ipsorum nequitiam latius abundare, jamque asque ad Regnum nostrum Siciliæ suæ perfidiæ rivulos derivarunt: quod acerbissimum reputantes, statuimus in primis, ut crimen hæreseos, & damnatæ sectæ cujuslibet, quocumque nomine censeantur sectatores, prout veteribus legibus est indictum, inter publica crimina numerentur, immo crimine læsæ Majestatis nostræ debet ab omnibus hominibus judicari, quod in divinæ Majestatis injuriam noscitur attentatum, quamvis judicii potestate alterum alteri non excellat. Nam sicut perduellionis crimen personas adimit damnatorum & bona, & damnat post obitum memoriam defunctorum, sit & in prædicto crimine, quo Patareni notantur, per omnia volumus observari; & ut ipsarum nequitia, qui, quia Dominum non sequuntur, in tenebris ambulant, detegatur, nemine etiam deferente, investigari volumus diligenter hujusmodi scelerum patratores, & per Officiales nostros, sicut & alios malefactores inquiri, ac inquisitione notatos, etiamsi levis superstitionis argumento tangantur, a viris Ecclesiasticis & Prælatis examinari jubemus, per quos si inventi fuerint a fide Catholica, saltem in articulo deviare, ac per ipsos pastorali more commoniti, tenebrosi diaboli relictis insidiis noluerint agnoscere Deum lucis, sed in erroris concepta instantia perseverent, præsentis nostræ legis edicto damnatos morte, pati Patarenos, aliosque hæreticos, quocumque nomine censeantur, decernimus, quam affectant, ut vivi in conspectu hominum comburantur, flammarum commissi judicio. Nec dolemus quod in hoc ipsorum satisfacimus voluntati, ex quo pœnam solummodo, nec fructum alium consequuntur erroris. Apud nos pro talibus nemo intervenire præsumat, quod qui fecerit, in ipsum nostræ indignationis aculeos non immerito convertemus. Datum Paduæ XXII. *Februarii*, XII. *Indictione*.

Statutæ in eos leges.

l. Manicha. es de hæret.

l. penult. C. ad l. Jul. majest. §. interdum instit. de hæred. quæ ab in. test. defer.

Vivi comburendi.

Imperator FRIDERICUS semper Augustus, &c.

XIV. P*Atarenorum receptatores & complices, & quotumque modo fautores, qui ut a pœna alios possint eximere, de se velut improvidi non formidant, publicatis bonis omnibus, relegandos in perpetuum esse censemus: & ipsorum filii ad honores aliquos nullatenus admittantur. Si tamen aliquis fautorum hujusmodi detexerit aliquem Patarenum, de cujus perfidia manifeste probetur, in fidei præmium, quam agnovit, famæ pristinæ, de Imperiali clementia restitutionis beneficium integrum consequatur.*

Contra eosdem Patarenos & fautores.

Incipiunt Capitula Constitutionis contra Patarenos, edita per Dominum Fridericum Illustrem Virum, Rom. Imperatorem semper Augustum, Hierasalem & Siciliæ Regem.

XV. C*Atharos, Patarenos, Speronistas, Leonistas, Arnaldistas, & Circumcisos, Passaginos, Josepinos, Garratenses, Albarienses, Franciscos, Bagnarolos, Comistas,* * *Valdenses, Runcarolos, Commnellos,* * Wallinos * & *Ortolenos, cum illis de Aquanigra, & omnes hæreticos utriusque sexus, quocumque nomine censeantur, perpetua damnamus infamia, diffinimus * atque bannimus, censentes ut bona talium confiscentur, nec ad eos ulterius revertantur; ita quod filii ad eorum successionem pervenire non possint. Cum longe sit gravius æternam, quam temporalem offendere Majestatem. Qui autem inventi fuerint sola suspicione notabiles, nisi ad mandatum Ecclesiæ juxta considerationem suspicionis, qualitatemque personæ propriam innocentiam congrua purgatione monstraverint, tamquam infames*

* al. Commixtos, seu Commissos.
* al. Communellos.
* al. Wartioos.

Hæretici infames.

* al. Diffidamus.

Bona confiscanda.

c. Vergentis de hæreticis.

fames & banniti ab omnibus habeantur, ita quod si sic per annum permanserint, ex tunc eos sicut hereticos condemnamus.

Statuimus etiam hoc edicto in perpetuum valituro, ut Potestas & Consules seu Rectores, quibuscumque fungantur officiis, pro defensione fidei publice juramentum præstent, quod de terris suæ jurisdictioni subjectis, universos hereticos ab Ecclesia denotatos, bona fide pro viribus exterminare studebunt, ita quod amodo quandocumque quis fuerit in perpetuam potestatem vel temporalem assumptus, hoc teneatur capitulum juramento firmare. Alioquin neque pro Potestatibus, neque pro Consulibus, seu Consularibus habeantur, eorumque sententias ex tunc decernimus inutiles & inanes. Si vero Dominus temporalis requisitus & monitus ab Ecclesia, terram suam purgare neglexerit ab heretica pravitate, post annum a tempore monitionis elapsum, terram ipsius exponimus Catholicis occupandam, qui eam, exterminatis hereticis, absque ulla contradictione possideant, & in fidei puritate conservent. Salvo jure Domini temporalis, dummodo super hoc nullum præstet obstaculum, neque aliquod impedimentum apponat: eadem nihilominus lege servata contra eos, qui non habent Dominos principales. Credentes præterea, receptatores, fautores & defensores hereticorum bannimus; statuentes ut si postquam quilibet talium fuerit excommunicatione notatus, satisfacere contempserit, infra annum ex tunc ipso jure sit factus infamis, & ad publica officia seu consilia, vel ad aliquos eligendos hujusmodi, nec ad testimonium admittatur. Sit etiam intestabilis, ut nec testamenti liberam habeat factionem, nec ad hereditatis successionem accedat. Nullus ei præterea super quocumque negotio, sed ipse aliis respondere cogatur. Quod si Judex extiterit, ejus sententia nullam obtineat firmitatem, nec causæ aliquæ ad ejus audientiam perferantur. Si fuerit Advocatus, ejus patrocinium nullatenus admittatur. Si Tabellio, ejus instrumenta confecta per manum ipsius, nullius penitus sint momenti. Adjicimus insuper, quod si hereticus per hereticum convinci possit, quod domus Patarenorum, receptatorum, defensorum & fautorum, sive ubi docuerint, sive ubi aliis manus imposuerint, destruantur, nullo tempore restituendæ. Dat. Paduæ XXII. *Februarii,* XII. *Indictione.*

Concil. Bitterren. c. 32.

Ab omnibus terris expellédi hæretici.

Rex Regum &c. Apostatantes a fide Catholica penitus execramur, insequimur ultionibus, bonis suis omnibus spoliamus, & ut a professione vel vita naufragantes legibus coarctamus, successiones tollimus ab eis, omne jus legitimum abdicamus. Datum Assisii XI. *Kal. Junii, an.* XI.

XVI. Constitutis, promulgatisque his suis & Friderici legibus, scripsit Innocentius quibusdam Provincialibus Minorum administrationis Romæ Tusciæ, & sancti Francisci, ut secundum easdem, Inquisitores instituerent sui Sodalitii homines, opere & sermone potentes, & habentes zelum fidei; si vero quempiam ex institutis ex causa judicarent amovendum, præmisso consilio quorumdam, amoverent. Conservantur hæ litteræ originales in Archivo Aracœlit. num 43. nec non binæ aliæ de multiplici auctoritate eorumdem Inquisitorum, & de publicandis constitutionibus supra positis contra hæreticos, eorumque fautores, a Friderico editis. Signantur in dicto Archivo num. 112. & 32. Non tæduit omnes has bullas hic inserere, ut ex illis appareat quo in loco tunc erant dignitas & opinio Minoritarum, eosque operam posuisse in extinguendis hæresibus præclaram; neque aliis magis proprium Inquisitionis munus ab ipsa sua origine, quam eisdem fuisse.

Di-

Dilectis filiis Ministris Fratrum Minorum de administrationibus, Romæ, Tusciæ, & sancti Francisci.

Licet ex omnibus mundi partibus, quæ nomine Christiano censentur, teneamur ex officii nostri debito expurgare lethiferam pestem hæreticæ pravitatis, in Italia tamen imminet nobis hæc sollicitudo propensius, ubi eamdem pestem propter malitiam temporis, quæ in detrimentum fidei Catholicæ perversos mores peperit, ex vicinitate persentimus abundantius succrevisse. Volentes igitur in Urbe, Tuscia, Patrimonio, Ducatu, Campania, Maritima, & Romania per aliquos de Fratribus vestris super hoc partes nostræ sollicitudinis adimpleri, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus discretorum Fratrum communicato consilio, tu fili Minister Urbis duos de tuæ, tu fili Minister Tusciæ duos de tuæ, tu vero fili Minister sancti Francisci unum de tuæ administrationum Fratribus, opere ac sermone potentes, & habentes zelum fidei, assumatis: quibus Inquisitionis officium contra hæreticos in terris earumdem administrationum, juxta formam, quam in eis per alias hactenus nostras expressimus, exequendum, injungere procuretis, quos eam, quam in eisdem litteris comprehendimus, habere volumus potestatem. Si vero quemquam eorumdem Inquisitorum ex causa videritis aliquando amovendum, alium illo amoto substituatis pari potestate functurum, quotiens id faciendum, deliberatione cum discretis Fratribus præhabita, vobis, vel Vicariis vestris, vobis absentibus, visum fuerit expedire. Datum Assisii III. *Kalendas Junii, Pontificatus nostri anno* XI.

Jubet institui aliquos Inquisitores ex Minoritis.

1. Macab. 2.27.

Dilectis Filiis Fratribus Ordinis Minorum Inquisitoribus hæreticæ pravitatis præsentibus, & futuris in Urbe, Tuscia, Patrimonio beati Petri, Ducatu Spoletano, Campania, Maritima, & Romania.

XVII. *Ut commissum vobis Inquisitionis officium contra pravitatem hæreticam in Urbe, Tuscia, Patrimonio beati Petri, Ducatu Spoletano, Campania, Maritima, & Romania efficacius & liberius impleatis interpretandi, & declarandi, una cum Diœcesanis locorum, in quibus idem vobis officium est commissum, vel ipsorum Vicariis, cum Diœcesanos abesse contigerit, statuta contra hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores ipsorum edita, & in capitularibus, seu statutorum libris Civitatum, aliorumque locorum, in quibus dictum officium est commissum vobis, & exequendum incumbit, posita vel ponenda, quotiens in eis apparuerit aliquid ambignum vel obscurum; necnon & eosdem hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores, eorumque filios & nepotes dignitatibus, personatibus, & honoribus quibuscumque, ac beneficiis Ecclesiasticis, & publicis officiis, illos etiam qui hæreticorum, vel aliorum prædictorum interventu, vel gratia talia sunt adepti, vel in posterum assequentur, eisdem privandi de Diœcesanorum, vel eis absentibus, Vicariorum suorum consilio, liberam vobis & singulis vestrum, tenore præsentium, concedimus potestatem. Sane si accusatoribus, aut testibus, quos a vobis, vel aliis vice vestra super crimine hæreseos recipi contigerit, ex publicatione nominum eorumdem videritis periculum imminere, eorumdem nomina non publice sed secreto coram aliquibus personis providis, & honestis, religiosis, & aliis ad*

Jus interpretandi leges latas contra hæreticos cōfertur Inquisitoribus.

Varia alia indulta.

ad hoc vocatis, de quorum consilio ad sententiam, vel condemnationem procedi volumus, exprimantur. Et sic ad cognitionem judicis instruendam eorumdem testium depositionibus plena fides & auctoritas habeatur. Datum Anagniæ xi. *Kalendas Julii, Pontificatus nostri anno* xi.

Dilectis Filiis Fratribus Ordinis Minorum Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in partibus Italiæ.

XVIII. *Cum adversus hæreticam pravitatem quondam Fridericus tunc Romanorum Imperator, promulgaverit quasdam leges, per quas ne pervagetur, compesci poterit pestis illa. Nos eas volentes ad robur fidei, ac salutem fidelium observari, dilectis filiis Potestatibus, Consiliis, & Communitatibus Civitatum, aliorumque locorum Italiæ nostris dedimus litteris in mandatis, ut ipsas, quarum tenores sibi præfatis insertos litteris misimus, singuli faciant in suis capitularibus annotari, contra hæreticos sectæ cujuslibet, secundum eas exacta diligentia processuri. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus si præfati Potestates, & alii Civitatum, & locorum, in quibus vobis Inquisitionis Officium contra hæreticos est commissum, mandatum super hoc Apostolicum neglexerint, adimplere, vos vel quivis vestrum eos ad id per excommunicationem in personas, & interdictum in terram, remoto appellationis obstaculo, compellatis. Non obstante si aliquibus a Sede Apostolica sit indultum, vel indulgeri contigerit, quod excommunicari, suspendi, vel interdici non possint, vel certe subjici Ecclesiastico interdicto. Datum Anagniæ Nonas Julii, Pontificatus nostri anno* xii.

Ut curent servari leges Frider.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

XIX. Præclara hæc monumenta aperte testantur Innocentii erga Minores sincerum affectum. „ Insuper sex secum semper in aula habuisse Minoritas scripsit vitæ ipsius auctor, & ex eis dilectum fratrem „ Nicolaum Anglicum in sacellanum, cui conscientiæ referebat arcana, „ & Assisii tradidit Episcopatum, remoto fratre Crescentio Æsino, uti „ alias enarravimus, quod tamen in annum mccliii. refert Ughellus in „ sua Italia sacra, & Alexandro IV. a sacris fuisse confessionibus: ab „ eoque ad illam Sedem Assisiensem fuisse promotum enarrat. Sed tria „ ipsius Innocentii diplomata, quæ in Tomi primi appendice exscripsimus, manifeste probant contrarium. Id insuper confirmant, quæ de „ Nicolao his ipsis verbis Pitseus enarrat. *Nicolaus Anglicus natione & „ cognomine, Ordinis sancti Francisci, sacræ Theologiæ Doctor. Hic postquam in patria pietatis, & doctrinæ optima posuisset fundamenta, miro „ discendi amore Galliam etiam, & Italiam peragravit, utrobique notæ „ melioris Academias frequentans, & cum doctioribus viris sæpe conferens. „ Romam tamdem pervenit doctissimorum & sanctissimorum hominum domicilium, ubi fama ejus percrebrescente, cæpit notus esse Pontifici summo „ Innocentio IV. qui perspecta viri doctrina, prudentia, gravitate, & „ aliis virtutibus pene singularibus, eum sibi fecit a moderamine conscientiæ, & in his quæ ad Deum sunt, directorem. Cui muneri eum ad „ aliquot tempus abunde satisfecisset, Pontifex ei contulit Episcopatum „ Assisiensem. Scripsisse quædam perhibetur, sed quænam illa fuerint, non „ invenio. Hæc ex Thoma Ealesono, & Joanne Lelando.* Habebat etiam „ Innocentius magno in pretio Alexandrum Alensem, eoque familiariter utebatur, dum hæreret Lugduni, & in gravissimis Concilii, a se ce-

Pansa in vita Innocent. IV.

Ann. 1247. Fr. Nicol. Episc. Assisii.

Pits. in append.

„ celebrati, negotiis consiliarium adhibuit. „ Quod vero Innocentius tantum erga Minores affectum in adversum sub morte mutaverit, sinistri id facere potuerunt rumores, vel adversariorum suggestiones, vel etiam indiscretus quispiam zelus ipsorum Religiosorum in Pontificiis nutibus, seu decretis eludendis. Porro si hoc, vel nimius amor consanguineorum non obstat, homo fuit undequaque laudabilis, Ecclesiasticæ auctoritatis propugnator acerrimus, infracto semper animo resistens Friderici & Conradi filii conatibus, ad violanda minuendaque Ecclesiæ jura tendentibus, in regimine prudens, in re litteraria excultissimus, in politica versatissimus. Initiatum receperunt Romani advenientem in Urbem, magno apparatu & applausu obviam prodeuntes; Defunctum Neapolitanus Clerus, & populus dudum luxerunt, magnifice ejus funere curato. Floruerunt sub eodem viri sapientissimi, ipso doctissime plura scribente. Ejus jussu Alexander Alensis egregiam, & omnium copiosissimam Theologiæ summam construere cœpit, sed morte præventus non perfecit, ut alias commodius dicemus.

Laudes Innocentii.

Justinian. lib. 3. histor. Genuen.

Anno 1257.

XX. Vacavit per ejus mortem sedes, non annis duobus, ut habet Matthæus Florentinus, & ex eo Chronicon magnum Belgicum, quibus alii accedunt: neque anno uno adjectis aliquot mensibus, uti scribunt alii, sed diebus dumtaxat quatuordecim, ut præter Panvinum, Ciaconium & alios, ipse successor Alexander in suis litteris, quibus suam electionem Ecclesiarum Prælatis, atque aliis ad Minores scriptis, quas mox dabimus intimavit. Celeris creationis inde Cardinalibus institum studium, ut postposita longiore mora, rebus Ecclesiæ a Manfredi, Friderici nothi, violentia insidiisque alioquin periclitaturis per novi Pontificis creationem providerent. Juvit, seu potius coegit eos Batolinus Tavernarius eques, ab Innocentio, cui cognatus erat, Urbis Præfectus creatus, & jam conclavis custodiæ præses. Is enim vir prudens honesta ac consueta vi adhibita, illos cibo per singulos dies imminuto, ut in aliquem concordarent, potius impulit, quam hortatus est electores.

Florent. in Chro. Chron. Belg. hoc ann.
Panvin. in Chro. Eccles.
Ciacon. in Innoc. IV.

Quoto tempore vacaverit Sedes post mortem Innocentii.

XXI. Fuit Alexander Innocentii successor, ex nobili Comitum Signiæ progenie, inter Hernicos, modo Campanos, illustri, Patre Gerardo Retrahente natus, uti scribit Panvinus, cui tamen Philippum ab Anagnia progenitorem tribuit Ciaconus; & alii consanguineum volunt Rubeorum, ex illo Thierici Vallicoloris ad Cardinalem Antherum Urbani IV. nepotem, de recuperatione terrarum Ecclesiæ poemate, apud Massonium de Episcopis Urbis, ad finem vitæ Urbani:

Porro Raynaldus Rubeus de sanguine Quarti
Natus Alexandri, progenieque nepos.

Alexander IV. qualis.

Panvin. in Chro.
Ciacon. in Alex.
Thiericus Vallicol.

Gregorii IX. nepos, & Innocentii III. propinquus, ab illo primo Diaconus sancti Eustachii, mox Episcopus Cardinalis Ostiensis, & Velliternus creatus, vir doctrina, eruditione, & sanctitate insignis, ideo dignus judicatus, (cui licet valde reluctanti,) communi suffragio, & unanimi consensu tantum Magistratum Cardinales conferrent. Sed dum turbulentissimo tempore, quo Ecclesia Romana undique vexata, pene prostrata jacebat, ad tantam evectus dignitatem, uti erat vir timoratus & pius, omnium preces exposcit, altero ab electione die missis litteris ad universos Ecclesiarum Prælatos, quas in regesto ejusdem legimus in Archivo Vaticano. Minorum pium & beneficum egit tutelarem seu protectorem, commissa ei cum Cardinalitio a patruo Gregorio IX. assidua eorumdem tutela. Non segniter, neque oscitanter certe peregit offi-

Alexand. scribit de sua electione Ecclesiarum Prælatis.

 cium,

cium, cujus diligenter & affectuose gerendi non obscurum vidit in eodem patruo exemplar. Neque male successit Minoribus in bino suo Protectore, dum utrumque summe erga se benevolum experti, viderunt ad Pontificatum assumptum. Longa experientia optima de eisdem concepta opinione hortari eos voluit, ut pro se orarent. Quare missis litteris nunciavit Ministro Generali, & universis Ordinis Prælatis suam assumptionem, commendans eorum precibus turbatum Ecclesiæ statum, suamque personam. Habentur in nostro Archivo, hisque per omnia similes ad Prædicatores in Regesto Vaticano num. 2.

Nec non Minoritis.

ALEXANDER &c.

Dilectis filiis Ministro Generali, & universis Prælatis, ac Fratribus Ordinis Minorum &c.

XXII. S*umma summi artificis providentia summe universa disponens, certum modum, rectumque ordinem universis statuit creaturis, imponens singulis metas suas, earumque statum propria limitum determinatione distinguens, ut per discretionem hujusmodi vitaretur in rerum universitate confusio, & tot differentium entium essentia tali differentia servaretur. Hac itaque ordinis congruentia Operator ille omnipotens discreta congessit, fœderavit varia, contexuit dissimilia, copulavit diversa, elementa ligavit, compegit orbem, mundi firmavit machinam, totumque universum mira omnium interveniente concordia stabilivit. Sic & universalis Ecclesia, distributis in ea gradibus, officiisque distinctis, directa horum dispositione, stabilique ordinatione consistit: quia cum hujusmodi ministeria gradatim inter se differant, dum potiores minoribus imperant, & inferiores superioribus reverenter intendant, dum hi humiliter subsunt, & illi benigne præsunt, dum congruis illi premunt jussionibus, & devotis isti animis obsequuntur, viget ex hoc in diversis Ecclesiæ officiis conveniens consonantia, totumque ipsius Ecclesiæ corpus in suo decoro statu per hanc ordinatam & consonum diversitatem feliciter præservatur, quamdam delectabilem & continuam ministeriorum suorum decenti convenientia, in conspectu Altissimi resonans harmoniam. Et quoniam ad subsistentiam multorum, & regimen præesse opporteret unum singulare, præcipuumque, pluralitas in præsistentia, scissuram induceret, subsistentibus discrimen inferret, & solidam gubernaculi disrumperet firmitatem; præeminet quidem ob hoc dispositione divina cunctis Ecclesiis Apostoli Petri Sedes, a qua velut a capite ad ipsas Ecclesias, tamquam cohærentia sibi membra per ejusdem Apostoli successores documenta salubria, vivendi norma, munimina opportuna & canonica instituta procedunt. Verum quia fragilis est, & caduca conditio terrenorum, quibus ingruit senectus ex tempore, ex exercitio lassitudo, languor ex permanentia, ex consistentia casus, & ex diuturnitate defectus, labilis humana natura huic legi corruptionis addicta, quanto longius suum esse producitur, tanto tendit propius ad non esse: propter quod vivendi spatium in unoquoque mortali sua innata infirmitate restringitur, & propriæ fragilitatis occasu desinit in quolibet vitæ cursu. Hic profecto status occiduus omnibus communiter imminet, magnis quippe & parvis, prælatis & subditis, sublimibus pariter, atque imis. Sed licet Ecclesiastico gregi pastorum suorum decessus eveniens turbationem non modicam ingerat, & dolorem, magnam tamen affert sibi lætitiam grata subrogatio successorum, & præ-*

Optima dispositio universi.

Regimen Monarchicum Ecclesiæ.

Inconstantia rerũ humanarum.

ser-

sertim cum in substitutione non intervenit tarditas, & voluntatum communio intercedit. Sane fel. rec. Innocentio Papa prædecessore nostro VII. *Idus Decembris in Regno Siciliæ, in Civitate scilicet Neapolis, de angusto & tetro carnis carcere vocato, sicut speramus, ad spatiosum & lucidum cæli palatium, ut de multis laboribus, quos pro Ecclesiæ honore ac libertate constanter pertulit, mercedem quietis percipiat sempiternæ, ac deinde ipsius solemniter celebratis exequiis, ejusque corpore honorifice, prout decuit, tumulato. Nos tunc Ostien. & Vellitren. Episcopus, & ceteri Fratres nostri, mox pro eligendo successore simul convenimus, dirigentes mentes ad Deum, ut gregi suo pastorem idoneum consueta misericordia largiretur. Cumque, ut moris est, Spiritus sancti postulato suffragio, singulorum vota diligenter exquisita fuissent, in nos demum suum converterunt intuitum, direxerunt animos, & conceptus expressere, ac firmavere consensus, præeligentes indignitatem nostram ad exequendum tantæ officium dignitatis, cum nostrorum parvitatem meritorum deceret subesse potius, quam tanto culmine præsidere. Nos autem nostram attendentes imbecillitatem, & insufficientiam cogitantes, pensantes quoque tam gravis sarcinæ molem, & tanti honoris altitudinem advertentes, nimium trepidavimus, validoque membra nostra obriguere pavore, ac intra nos cor nostrum vehementi quasi stupore gelavit, & eorumdem intentioni Fratrum pro posse restitimus, contra concordes ipsorum affectus plurimum reluctantes, renuendo prorsus ad summi Pontificatus apicem sublimari, & exorando instanter, ut imponerent alii onus istud. Ipsi vero suo proposito fortius insistentes, nostra recusatione ac deprecatione omnino repulsa, personam nostram quantumcumque renitentem quadam violentia coegerunt, & extensis in eam manibus ad assentiendum eorum desideriis nos pertinaciter attraxere. Unde ne divinæ videremur providentiæ obviare, suæque dispositioni obicem protervæ difficultatis inferre, ac ne scandali vel dissensionis materiam præberemus, devicti dura & ferventi prædictorum Fratrum instantia, votis ad ultimum, quamquam inviti, acquievimus eorumdem, submittentes nostræ debilitatis humeros ad portandum: non quod de aliqua nostra virtute fiduciam habeamus, sed quia de illius speramus auxilio, qui pro eo laborantibus dat ferre jugum suaviter, & leniter onus suum portare, qui de affluentis suæ bonitatis irriguo sperantium in se pectora largiflue compluit & fæcundat, qui balbutientium linguas suæ virtutis potentia eloquentes efficit, & facundas. Porro quia nostrum recognoscimus imperfectum, propter quod aliis subsidiis potissime indigemus, ad sinceram devotionem vestram confidenter recurrimus, vestraque suffragia fiducialiter postulamus, rogantes vos & attentius exhortantes, quatenus sedula nos apud Deum intercessione juvetis, solventes linguas in preces, & in juges pro nobis orationes labia exercentes. Ex intimis quæsumus affectibus supplicationes ad cælum dirigite, ac sine intermissione nos Deo sacris vestris interventionibus commendate, crebra ob hoc sibi munera & sacrificia offerentes, ut super nos imbrem gratiæ suæ pluat, & rorem solitæ benignitatis infundat: quod nos actus nostros dirigentes ad ipsam Ecclesiam suam, quam nobis committere voluit, salubriter regere, ac de universo ipsius grege vigilantiæ nostræ credito curam gerere debitam, juxta suum beneplacitum valeamus; nam cum sitis de curis secularibus eruti, & de mundi retibus expediti, commodius & frequentius intendere orationi potestis, & contemplationis alis ad supplicandum & colloquendum Deo levius & expeditius elevari. Oretis insuper, ut Conditor Orbis, & Dominus, prostratis guerrarum & inimicorum fluctibus, pacis impertiatur tranquil-* lum,

Innoc. mortuus Neapoli 7. Idus Decembris.

Alexan. electioni de se factæ valde renisus.

Aliorum preces exposcit.

lum, Matrem Ecclesiam protegat, & exaltet, & ei cunctos ipsius humiliet inimicos. Nos vero quia semper vestri Ordinis speciales amatores extitimus, & honoris & boni sui fervidi zelatores, firmiter in animo gerimus, vos, & eumdem Ordinem paterna benevolentia confovere, vobisque continue opportunis adesse præsidiis, & vestrum ac ejusdem Ordinis statum congruis roborare gratiis, & assidue in melius, adjutore Domino, conservare. Datum Neapoli XI. *Kalend. Januarii, anno* I.

XXIII. His de Innocentii morte, & Alexandri assumptione præmissis, ad cetera hujus anni gesta regrediamur. Atque præ ceteris recurrit memorandus Ludovici Gallorum Regis ex Oriente regressus, post reparatas multas Christianorum Civitates, quas Barbari diruerant; post redemptos innumeros captivos, post lecta & sepulta manu sua ossa fidelium, & præclare gestas res magnas in fidei Catholicæ commendationem, ita ut vita ejus etiam Barbaris foret miraculo, compluresque, quod armis extorquere nulla potuerat vis, voluntarie sacra lotione sint candidati, prædicatione instructi, a Fratribus Minoribus & Prædicatoribus, quorum plurimi venerunt in Galliam, uti scribit Matthæus Paris, vel ejus continuator, acceptis litteris a Rege, ut de ærario regio sustentarentur, donec ipse adveniret. Obtestatione igitur suorum, lacrymisque permotus, cum omne pietatis, perpessionis, animique invicti malis præbuisset exemplum, e Syria decessit, non sine lacrymis Prælatorum, militum, & totius populi Acconensis, ubi solvit in Europam. Tertia qua navigavit nocte, sæva tempestate orta, navis ejus vi procellæ dorso immanis cautis illata sedit. Eam divinitus non solutam, neque fractam procumbente Rege, Numinisque fidem implorante, ut suos milites reduces domum sisteret, creditum est. Namque ea concussione excitati Sacerdotes, clerici & ceteri sanctum Regem invenerunt coram sacrosancto Christi corpore devote orantem: omnesque in ea fuerunt sententia, mortis tam præsens discrimen, ejus meritis & precibus se evasisse.

Gaufrid. de bello-loco cap. 28. & seq.
Æmil. in Lud. IX.
Sur. ad 25. August.

S. Ludovicus regreditur ex Oriente.

Quam præclare se gessit in Oriente.

Paris ad annum 1254.

Suis precibus liberatur a naufragio.

XXIV. In Franciam reversus, summa omnium gratulatione excipitur; atque ab eo tempore magis magisque de virtute in virtutem proficiens, ad omnimodam vitæ perfectionem pervenit. Etsi vero ab infantia cum illo creverat miseratio: deinceps tamen evidentius eam declaravit in afflictos & inopes, quibus omnibus pro viribus opitulabatur. Jussit enim extrui domos hospitales, Monasteria Religiosorum: & in diversis Regni sui locis multas quotannis distribui pecunias iis, qui majori pressi inopia videbantur. Multa Dominicanorum & Franciscanorum condidit Cœnobia a fundamentis: multisque aliis pauperibus religiosis Ecclesias, & ædificia opportuna construxit, largis additis eleemosynis. Cæcis in qualibet fere Civitate, & castello Regni sui domos ipsis congruas & opportunas benignissime attribuit, certos illis proventus assignans. Non pauca diversorum Ordinum monasticorum Cœnobia ex integro construxit, & magnis ea redditibus instruxit: in quibus etiam non raro miræ humilitatis, & caritatis officia exhibuit, suis manibus humiliter ac devote serviens ægrotis.

Ejus in pauperes & religiosos beneficentia.

XXV. Cum veniret Parisios, aut ad alias urbes, domos hospitales, in quibus magna erat male habentium copia, humanissime invisens, nulliusque morbidi deformitatem, aut sordea refugiens, infirmis omnibus flexis genibus fercula offerebat. In Abbatia Regii montis, Cisterciensis Or-

Erga infirmos obsequia.

Ordinis, quam ille magnifice imprimis & condidit & ditavit, ut res ipsa testatur, crebro id genus officia præstitisse fertur. Erat ibi Monachus quidam leprosus, quem fœdus ille morbus horridum, & abominabilem reddiderat, naso ejus & oculis plane corrosis & exesis. Ei sanctissimus Rex prandenti in os cibum & potum inferebat, absque ulla abominatione, officiosissime illi inserviens genibus flexis: ita ut Abbas, qui tum aderat, & vix id intueri sustinebat, in gemitus & lacrymas prorumperet. Quamvis autem nulli indigenti sua benignitate non ferret opem; at illis tamen, qui divino cultui & saluti animarum vacarent, liberalius & crebrius eleemosynas præstabat: solebatque dicere nonnumquam familiaribus suis, de magnis illis eleemosynis, quas Parisiis conferebat quotannis in Fratres Dominicanos, & Franciscanos; O Deus quam bene collocatæ sunt hæ eleemosynæ in tot, tantosque Fratres ex toto orbe terrarum Lutetiam adventantes! ut quod hic ex divinis Scripturis hauriunt, in totum mundum effundant, in honorem Dei & salutem animarum. Alias ejus tum annuas, tum quotidianas eleemosynas quis vel enumerare queat? *In Dominicanos & Franciscanos liberalis.*

XXVI. Præcipua vero devotione sanctas venerabatur reliquias; cultumque Dei & honorem Sanctorum semper amplificare nitebatur. Parisiis in palatio Regali sacellum elegantissimum extruxit, in quo sacrosanctam Domini Jesu coronam spineam, magnam sanctæ Crucis portionem, ferrumque lanceæ, quod Salvatoris latus fodit, admodum reverenter repofuit, cum multis aliis reliquiis, quas a Constantinopolitano Imperatore immenso labore, & magnis impendiis acceperat. Cum in Ecclesia divina officia persolverentur, nullius admittebat colloquium, nisi aut necessitas cogeret, aut evidens utilitas id poscere videretur: sed neque sic tamen nisi breviter & succincte, ne ipsius lacrymæ & pietas sive devotio interturbarentur. Nam instar Jeremiæ in precibus suis & exercitiis pietatis, lacrymarum fontem sitiens, suo confessario quandoque in familiari colloquio fatebatur nonnumquam sibi oranti divinitus datas fuisse lacrymas, quæ per genas in os influentes, non solum cor, sed etiam os ipsum gustu suavissimo affecissent. Tanta reverentia sanctæ Crucis signum prosequebatur, ut si illud humi expressum vidisset, calcare pedibus ausus non esset: exegitque a multis Cœnobitis, ne deinceps in suis Monasteriis permitterent illud in pavimento effingi; & sicubi jam humi effictum esset, id penitus abolerent. Quam vero reverenter annis singulis in Parasceve ad adorandum sanctæ Crucis lignum, solutis capillis, flexis, atque etiam nudis genibus accesserit, testantur eorum oculi, qui tunc eum sine lacrymis conspicere non potuerunt. Illum diem in quo, ut paulo ante diximus, sacras reliquias a Constantinopolitano Imperatore acceptas, in palatii sacello collocavit, annua solemnitate voluit celebrari, idque triduo, ita ut primo die divina officia peragerent Dominicani, secundo Minores, tertio alii Monachi: atque ad eam rem magnas a Sede Apostolica condonationes sive indulgentias impetrarat. Cum Saraceni ab eo exigerent, ut quæ cum ipsis pactus erat de numeranda pecunia pro sui, & Christianorum libertate, ea conditione firmaret, ut testaretur se velle Christi fidem abjurasse videri, si non staret promissis; prorsus abhorruit dicens: *Etiamsi corpus occidatis, animam occidere non potestis.* Sed cum quidam ex suis dicerent, sine peccato ita eum jurare posse: placide respondit, *Ego vero usque adeo hæc verba denegandæ fide exhorreo, ut ea ore exprimere non possim.* Orabant eum quidam cum

Reliquias sacras maxime colebat.

Jerem. 9. 1.

Dulces illi lacrymæ.

Crucis signum digne veneratur.

Juramentum impiis verbis conceptum detestatur.

Saraceno balteum negat.

cum esset in locis transmarinis, ut nobilem quemdam Saracenum, qui recens Sulthanum interfecerat, militem crearet; ille respondit: *Absit a me, ut vel pro servanda vita, vel morte declinanda, quemcumque a Christiana religione alienum, baltheo militari donare velim.*

Æquus in ferendis sententiis. XXVII. In Regni administratione eam prudentiam & auctoritatem adhibebat, ut sine acceptatione personarum, controversiis quorumcumque diligenter excussis, justam ferret sententiam. Consiliarii ejus, & Regni proceres cernentes eum sapientia Dei præditum, sincere atque ex animo diligebant illum, & non mediocriter verebantur. *Pauperum causas ipse cognoscebat.* Cum autem formidaret pius Rex, causas pauperum non magnæ illic curæ esse, ut minimum bis hebdomadibus singulis in loco publico residens, audiebat eorum querelas: & tum justitia, tum misericordia eas expendens, celeriter illos expediebat. *Duella cum usuris prohibuit.* Duella, ut quæ jure essent vetita, ad nullius preces admittere voluit: sed alia ratione, quæ juri consentanea esset, etiam magnatum maleficia castigabat. Et ut usurarum immanis vorago obstrueretur, statuit ut eos, qui per litteras Judæis, aut aliis publice usuras exercentibus se obligassent, non cogerent ad solutionem judices. *Isa. 32. 17.* Et quia verissime dixit Isaias, *Erit opus justitiæ pax*: Deus justo & pio Regi pacem, & Regno tranquillitatem præstitit. Habebat hoc peculiare a Deo munus, ut qui inter se discordia laborarent, eos ut plurimum conciliaret.

In Apologet. de monach. S. Fräc. num. 30. & anno 1212. num. 59.

XXVIII. Ex longa inserta narratione, & sæpius facta in his nostris Annalibus mentione hujus sancti Regis, & data jam fide anno superiori, *An tertii instituti fuerit S. Ludovicus.* onus nobis incumbere videmus probandi jus, quod in eumdem, tamquam in nostri Instituti virum, vendicamus, præsertim cum nuper *Marq. de orig. Erem. c. 25. §. 4.* fuerit, qui non solum jus nostrum subobscurum & dubium judicaverit, verum & ex plano errore ortum duxisse ex instituto probare contendit. Is fuit Joannes Marquez, qui ut probaret beatam Claram oppidi Montisfalci, ex similitudine nominis & patriæ vicinitate ejusdem cum sancta Clara Assisiate instituti, a quibusdam auctoribus falso judicari, in exemplum duxit similem, ut putavit, errorem. *Canonizato & celebri facto*, inquit, *Ludovico Caroli II. Siciliæ Regis filio, Episcopo Tolosate, Minorum Ordinem professo, & ex illustri Francorum progenie sato, cum alii ex nominis & stirpis paritate in illum inciderent errorem, ut Ludovicum etiam sanctum Gallorum Regem Ordini assererent Minorum; atque postea rejiceretur falsitas asserti ex connubio procreatis filiis, & retento ad mortem usque regni regimine; eam invenerunt adendi viam alii, ut non vere* *Platina in Bonif. VIII.* *Minorita, seu primi, sed tertii fuerit Ordinis Franciscani. Atque adeo*, inquit, *error invaluit, ut Platina utrumque Ludovicum confuderit, & Canonizationem Ludovici Episcopi tribuerit Bonifacio VIII. qui non hunc, sed Ludovicum Regem Sanctis annumeravit: Joannes vero XXII. Ludovicum Tolosatem Antistitem.* Addit etiam in rei confirmationem, nullum coævum scriptorem commemorasse hujusmodi Instituti rationem a Ludovico Rege susceptam, neque quemquam alterum ei habitum, quam vulgarem præscripsisse. Hæc contrariæ assertionis fundamenta apud doctum hunc virum, præter quem alium non vidi, qui data opera hoc vivendi genus sancto Regi negaret.

Qualis vestis S. Ludovici. XXIX. Ex coævis tamen Auctoribus indicatam, a posterioribus scriptoribus assertam, & aliunde probatam, non erit adeo difficile piam Minorum assertionem stabilire. Atque ut ab exteriori tessera, & vestis indiciis exordiamur; non adeo eam vulgarem volunt coævi Auctores,

quin

quin quidpiam habuerit singulare, & peculiarem aliquam notam, ultra commune vulgi vestimentum, qua innuebatur quidpiam religiosum aut peculiare genus vivendi. Testis est Thomas Cantipratanus Ludovico synchronos, & notus: quod ex altissima, inquit, humilitate peculiarem vestem assumpsit, & Deus insigni miraculo in tanta sui dejectione irridentem severe punivit. Rem ejus verbis refero, quam ab iis, qui præsentes aderant, monet se recepisse: *Nobilissimus*, ait, *in comitibus Germaniæ, Comes Gelriæ Otto cursorem cum litteris Parisios miserat, cursu propero rediturum. Quem redeuntem Comes interrogans, quæsivit si Regem Franciæ Ludovicum vidisset? At ille, ubi more subsannantis contorsit collum: Vidi, inquit, vidi illum miserum papellardum Regem, caputium habentem capitis super scapulam ex adverso suspensum. Hæc dicens faciem contorsit ex adverso, & sic facies contorta remansit.* Hoc ipsum refertur in vita ejusdem, quam Surius transcripsit, opinaturque a Gaufrido de Bello-loco ejusdem Regis diuturno confessario, Ordinis Prædicatorum, exaratam; sed discrepat ab alia vita, seu potius vitæ fragmentis ab eodem Gaufrido collectis, quæ penes me habeo, inconcinne congesta. Confirmat id ipsum quod de veste scribunt hi Auctores, Bonifacius VIII. qui eumdem canonizavit, in sermone primo, quem de illo habuit in suo palatio apud Urbem Veterem, & circumfertur cum actis ejusdem sancti Regis, conscriptis a prædicto Gaufrido confessario, & Guillelmo Carnotensi, intimo sacellario. Scribit enim, *Quod postquam a carcere fuit liberatus, non vixit, nec indutus fuit, sicut prius, licet vita & conversatio ejus prius fuisset satis honesta. Vestes enim quas postea habuit, non erant regiæ, sed religiosæ, non erant militis, sed viri simplicis.* Ajunt illi Auctores caputium habuisse super scapulas suspensum, quod religiosæ vestis nota est; & Bonifacius Pontifex, qui hominem novit, & gesta, dum esset Cardinalis, examinavit, religiosas portasse vestes, aperte testatur. Habemus ergo quod Marquez desideravit Scriptores coævos, & ultra vulgarem seu communem habitum indicia vitæ religiosioris.

Cantiprat. lib. 2. de apib. cap. 57. num. 61.

Irridens S. Ludovicum miraculose punitur.

Bonif. VIII. ser. 1.

XXX. Propterea vero Breviarium Romanum, aliique Auctores referunt vulgari usum habitu, quia simplici, ut ait Bonifacius, quia modesto, quia pretii vulgaris, juxta præscriptam in regula Tertiariorum a sancto Francisco indumentorum qualitatem. *Fratres*, inquit, *ipsius fraternitatis de humili panno in pretio & colore non prorsus albo vel nigro, communiter vestiantur; nisi fuerit ad tempus in pretio per visitatores de consilio Ministrorum ob causam legitimam, & apertam cum aliquo dispensatum. Chlamydes quoque ac pelles absque scolatura scissas vel integras, affibulatas tamen, non patulas, ut congruit honestati, clausasque manicas Fratres habeant supradicti.* Quam his congruunt quæ de veste Ludovici scribunt Auctores. Gaufridus ejus Confessarius. *Ex quo prima vice viam arripuit transmarinam, numquam indutus est scarleto, vel panno viridi, seu bruneto, nec pellibus variis, sed veste nigri coloris, vel camolini, seu persei.* Bonifacius in Bulla Canonizationis. *Post primum potissime de ultramarinis partibus reditum, summæ humilitatis insignia demonstravit. Nec enim aureis vel argenteis ornamentis, non regalibus vestibus, non variis vel griseis, sed aliis humilibus pellibus usus fuit: secularibus pompis a se penitus abdicatis.* Vita ejusdem veteri charactere apud me MS. eadem ferme habet, quæ Gaufridus. *Scarleto etiam seu bruneto*, inquit, *aut viridi, vel alia veste pomposa uti nolebat, nec pellibus variis, aut nimium sumptuosis, sed semper humili veste contentus, maxime postquam de partibus transmarinis*

Gaufr. c. 8.

Bonif. VIII.

Legen. MS.

Antonin. lib. 19. c. 9. §. 4. Sabell. lib. 2. exemp. c. 10.

nis rediit prima vice. Idem habet Guillelmus Nangius, & Claudius Menardus in ejusdem Sancti vita, ab eisdem descripta, necnon sanctus Antoninus. M. Antonius Coccius Sabellicus: *Ludovicus Galliarum Rex libentius cilicina usus tunica, quam aurea & purpurea, hoc, quod terreni erat insigne, aspernans, illud cupide complexus, quod augustioris imperii perpetuoque mansuri*.

Gaufr. c. 12. Clichtou. serm. 2. de S. Ludov.

Voluit Lud. vitam subire monasticam.

Æque diligebat Prædic. & Minores.

XXXI. Mutationem hanc vestium fecisse, cum ex Oriente rediret, omnes concordant, atque tunc potissimum judicarim, cnm ut scribit Confessarius Gaufridus, & ex eo Jodocus Clichtovæus, ad id perfectionis fastigium conscendit, ut contemptu mundi concepto, decreverit obtento uxoris assensu, filio primogenito jam adulto, Regni moderamen committere, & Religionem ex duabus unam, vel Prædicatorum vel Minorum profiteri. Hos etenim sacros Ordines intime diligebat, dicens, quod si corpus in duas posset partes discindere, unam Minoribus, alteram daret Prædicatoribus. Atque ita æque utrique favebat, & adhærebat, ut gloriari soleret, non potuisse familiares, neque ex aulicis quem quam discernere quemnam alteri præferret. Sed dum consilium Reginæ aperuisset, refragata est constanter, neque ullis ab eo potuit precibus induci, ut assentiretur, illa contendente hinc plurimum incommodi Regno proventurum. *Frustratus itaque suo pio proposito* (inquit Confessarius) *deinceps cum minori amore, & cum majori humilitate ac timore remansit in mundo*. Verosimile proinde, cum non liceret monasticam vitam subire, voluisse tertium sancti Francisci Ordinem deligere, in quo conjugatus, & Regno prospiciens, posset Deo, quo humilius, eo securius deservire.

XXXII. Et vere tertii hujus Instituti sectatorem fuisse expresse habetur in officio proprio, quod in ejusdem festivitate recitant Fratres Pœnitentes tertii Ordinis per universam Galliam, Parisiis, haud pridem impressum apud Petrum Mettayer Typographum & Bibliopolam Regium, extractum ut habetur in pagina præliminari, ex Anthiphonario Regiæ Navarræ. In hoc porro officio illa est Antiphona ad Magnificat. *Ludovicus ne mollescat, & securum iter agat, inter mundi discrimina, se Francisco associat, ut gressus suos dirigat sub Pœnitentum Regula*. Neque in una dumtaxat parte suscepti hujus a Ludovico Instituti in eodem officio fit mentio. Atque ab immemorabili tempore tamquam Francisci sectatorem, universi tres Ordines ab eodem Instituti sanctum Regem peculiari celebrant ritu & festivitate. Paulus item III. in diplomate, *Cum a nobis petitur*, dato anno MDXLVII. pridie Kalend. Martii, eumdem inter Sanctos tertii Ordinis Pœnitentes atque ut pluribus gaudeant indultis in ejus festivitate Fratres enumerat, concedit. Demum si audiendi sunt domestici testes, non desunt. Bernardinus a Bustis, Franciscus Gonzaga, Antonius a Sillis, Marianus Florentinus, Ludovicus Miranda, Ludovicus Rebolledo, Marcus Ulyssiponensis atque alii passim pii viri, qui contentioni, aut æmulationi minime student. Hæc satis superque probant, Francisco sub Pœnitentum tessera Ludovicum nomen dedisse; idque ita receptum in universis Christiani orbis regionibus, ut ubique occurrat sub Franciscano habitu ejusdem effigies. Alias sancti Viri ulterior atque opportunior occurret memoria; & sub mortem dicemus quæ sui in Minores affectus legaverit.

Bust. par. 2. Rosar. serm. 27. par. 2. Gonz. par. 1. Chron. Sillen. l. 1. de reb. tertii Ord. Maria. l. 2. c. 22. Miran. in reg. 1. Ord. cap. 19. Reboll. p. 1. Chronic. in fin. & par. 2. lib. 1. c. 69. Marc. 1. par lib. 9. c. 27.

Isabella soror S. Ludovici Clarissa.

XXXIII. Hujus Ludovici sororem Isabellam Franciscanam, etiam sub Damianitarum seu Clarissarum Instituto factam, diximus superius, atque

atque apertius testatur Hieronymus Platus, & Sanctimonialem evasisse scribit ex eodem Plato Abrahamus Bzovius, licet Religionis nomen, pro suo in Franciscanos candore, in hac atque in Joanna Regis Navarræ filia, etiam Clarissa, tacuerit. *Isabella porro* (inquit Platus) *Francorum Regis filia, sancti Ludovici soror, mundo contempto, Christi Crucem in Ordine sanctæ Claræ sustulit tanto ardore, ut etiam miraculis claruerit, multasque virgines ad consecrandam Deo virginitatem illexerit*. Illud post recensitas alias fœminas præclaras, ei affixit elogium coœvus scriptor Cantipratanus. *Vidimus*, inquit, *& illam quam minus juste extremam ponimus, filiam Ludovici Regis Francorum, sororem scilicet devotissimi Regis Ludovici, qui felicissime regnat ad præsens. Hæc desponsata Conrado filio Friderici Romanorum Imperatoris, in virginitate permanere innuba præelegit. Quæ soli Deo vacans, adeo contemplationi deditur & virtuti, ut nulla ei cura in illis transitoriis videatur*. Cui loco notam adjunxit Georgius Coluenerius illam ipsam esse, quam Platus factam Clarissam referebat. Codex MS. historiæ universalis Jornandis in Biblioth. Vatic. ait, sub anno MCCLIX. eam Monasterium Sororum Minorum super Sequanam ædificasse, atque ibi vitam duxisse religiosam. Eamdem hujus Instituti faciunt Rodulphus, Marianus, & alii, atque in Monasterio Campi-longi jacere miraculis illustrem. Invenio in Pontificis regesto datas litteras ad Ministrum Minorum in Francia, ut eidem Isabellæ concedat aliquos ex Fratribus ad animi solatium, & conscientiæ levamen. Non expresse dicit Clarissam, sed quandoque in claustris Monialium conversatam. Fortassis quod non statim post spretum connubium Conradi Augusti se Religioni astrinxerit; vel quod indulgentia Prælatorum, aut speciali quodam privilegio egredi quandoque, seu ad placitum licuerit. Tenor litterarum hic est.

An. 1254. n. 1. Plat. de bono relig. statu, c. 27. Bzov. an. 1241. n. 18. Cantipr. l. 2. c. 29. n. 40.

Colvener. in not. Jorn. c. 234. partic. 9.

Rodul. fol. 140. Marian. l. 2. cap. 20.

INNOCENTIUS &c.

Ministro Fratrum Minorum in Francia.

XXXIV. D*Ecens, ac debitum arbitrantes ut vota, quæ commodum respiciunt animarum, favore benevolo prosequamur. Dilectæ itaque in Christo filiæ Isabellæ, sororis carissimi in Christo filii nostri Illustris Regis Franciæ, devotis supplicationibus inclinati, præsentium tibi auctoritate mandamus, quatenus eam ipsa, quæ tamquam præcipua honestatis & sanctimoniæ imitatrix, quandoque in claustris Monialium dicitur conversari, aliquos ex Fratribus tui Ordinis secum ad decorem honestatis suæ, & confitendum eis peccata infirmitatis propriæ affectet desideranti animo commorari; ipsius in hac parte propositum favorabiliter prosequens, aliquos sibi ex Fratribus ipsis, quos ad hoc idoneos videris, sine difficultate concedas, cum ab ipsa fueris requisitus, non obstantibus quibuscumque contrariis mandatis Regulæ, vel statutis Ordinis supradicti. Datum Assisii* VII: *Kal. Junii, anno* XI.

XXXV. Ex aliis ejusdem Pontificis litteris, hoc etiam anno datis, mihi constat jam factam Virginem Vestalem Clarissam beatam Salomeam, aliis Salonicam, Lesci, sive Leskonis Cracoviæ ac Sandomiriæ Ducis filiam (non Sororem, ut habent Cromerus & Michovia, si Pontificis litteris credamus) Boleslai Pudici, Poloniæ Regis sororem,

B. Salomea Polona qualis fuerit.

Cromer. l. 7. rerum Polon. sub Lesco Albo.

Matthias de Michovia. lib. 3. hist. Polon. c. 32. Legen. MS. Rodul. fol. 141.

Colomanni Hungari, Andreæ Regis filii, & Belæ IV. atque sanctæ Elisabethæ fratris (qui postea factus est, Russis Principibus expetentibus, Galatiæ sive Halitiæ Rex, per Vincentium Cracoviensem, & quosdam Hungariæ Episcopos inunctus) uxorem. Tertio suæ ætatis anno ducta est in Hungariam, futuris nuptiis adaptanda, ita postulantibus Andrea Rege, Baronibus & Consiliariis Regni. In infantili hac ætate, a Spiritu sancto præventam ostendit optima indoles, & sancta ac matura nimis conversatio. Simul cum sponso disciplinis tradita scholasticis, ita in omnibus profecit, ut Evangelium, quod inter sacra excipiebat, jubente præceptore, vulgari repeteret sermone, & ad mores egregie interpretaretur; quod aliquando non adeo tenero sponso erat jucundum, dum superante sponsa ejus indolem, neque illo quidpiam tale præstante, aliquoties vapulabat a Rege. Thoro maturis, solemni ritu parantur nuptiæ, sed animo potius copulantur, quam corpore, pacti prima nocte, ut propter Conditoris amorem, a carnis operibus abstinerent. In eodem cubiculo diversis separati thalamis, nocturnas exercebant in oratione vigilias, sed frequentior & diuturnior in sanctis exercitiis Salomea, atque adeo constans, ut præ nimia lassitudine, & interni affectus conatu, viribus destitueretur, passimque rogaretur a sponso ut sibi parceret, saluti consuleret, & moderatius in macerando corpore se haberet. Cum semel lasso corpore deficerent vires ex diuturnitate orationis, tota nocte protractis excubiis, facta est ad eam vox de cœlo, dicens: *Consummatum est*; a quo tempore amplius semper neglexit res mundanas & corporis commoditates.

Ejus adolescentia.

Vixit cum sponso in perpetua castitate.

In oratione assidua.

XXXVI. Ob deprimendum animi tumorem, ob retundendam fœmineam in luxu petulantiam, & cavendum in sponso concupiscentiæ incitamentum, pulla veste & viduali habitu incedebat. Quam id prudenter & secure fecerit, comperit experimento; etenim, absente Rege honesta quadam de causa, mundo muliebri, & vestibus jucundatis suæ speciose circumamicta, varietate decoris multum sibi advexit pulchritudinis. Advenit repente Rex, nec per tempus licuit, neque propter aulicos decuit adventante viro, lugubri superindui veste, quæ absente induebatur decore: quare ut erat ornata, cubiculum ingredientem caro, sed casto recepit amplexu. Commotus ille & excitatus miro Virginis splendore, ulnis exceptam deposuit in lecto, & hærens & prope stans, admiratus claritatem vultus ejus, sublatis oculis, inquit, O *Domine quam libenter hæc propter te dimitto; quam pronitati sensuum resisto, & delectabilia, sed & mihi etiamnum licita, propter te contemno, ut illicita mihi condones*: Et demissis in sponsam oculis: *Quam vehemens tui commercii me invasit appetitus, sed ne me dimittat Deus, ego te propter illum dimitto*; atque ita recessit sacra virgine inoffensa. Quo facto videns sponsa quem libidinis fomitem cultæ excitarent vestes, humiles atque neglectas deinceps semper gestavit. Sæpius excitabatur a Regina, Andreæ Regis, sui soceri secunda uxore, Marchionis Estensis filia, ut ad ludos, & spectacula aulica prodiret; quod illa constanter recusabat, dicens; *Domina omnem tibi parata sum exhibere obedientiam, sed vereor in virorum prodire conspectum: mihi timeo comparendo, illis caveo latendo*. Ita semper invigilabat corporis & cordis munditiei, ut pavida & tremens semper hæreret, undique castitatis paratas esse insidias probe præsentiens. Thesaurum ut securius custodiret, corpus affligebat miris artibus, & triplici genere cilicii, asperius vel lenius pro carnis molestia, vel

Pulla semper utebatur veste, & quare.

Magnum incentivum compta mulier Nobilis mortificatio concupiscentiæ.

Choreas & spectacula fugiebat.

vel tentationis gravitate commutans. Nullum quispiam, dum illa vixit, potuit videre, præter unum suum confessarium Adalbertum Minoritam, qui religiosa spiritualis magistri licentia, extorquere potuit unius ex tribus conspectum. Tunica erat integra, non semicinctorium cilicium, ejusque formæ erant alia duo, quæ magna veneratione servabantur in Castro Sandomiriensi, donec conflagrante oppido, hæ reliquiæ perierunt. *Tribus utebatur ciliciis.*

XXXVII. Mortuo Colomanno circa annum MCCXXV. ut scribit Matthias de Michovia, veneno ne an morbo, incertum dicunt Auctores Poloni (quem tamen a Tartaris cæsum alias exscripsimus e codice MS. Lovaniensi: fortassis Ruthænos contra Colomannum agentes hi adjuverunt, neque plane de mortis constat qualitate.) Operibus pietatis totam se dedit Salomea, & facultates in refocillandis pauperibus, extruendisque Minorum & Clarissarum domiciliis omnes distribuit. Demum in Sanctimonialium cœtum se recepit, nonnisi circa annum MCCXLIII. si verum est, quod scribit Rodulphus, eam a Prandota Episcopo Cracoviensi per impositionem sacri veli, præsente vel coadministrante fratre Raymundo Poloniæ Ministro in Vestalem consecratam esse; etenim Prandota, gente Odrovansus, cognomento Bialassovius, non nisi circa illud tempus, Vislao Cosceleclo defuncto, in illa sede successerat. Viginti octo annos in pietatis operibus ante ingressum consumpsisse tamquam humilem Reginam, idem est auctor, sed tribus tantum annis pacatum Regnum obtinuisse Colomannum, habent historiæ Polonicæ. Habitam fortassis semper pro Regina, vel in suis dominiis Reginæ speciem prætulisse, voluit intellectum. Ut ut est, jam sub hoc anno Sanctimonialem fuisse, fratrem vero Boleslaum, non adhuc ad Poloniæ majoris Regnum assumptum, expresse docent litteræ Pontificiæ, quas subministramus, mortem & reliqua sanctæ Heroinæ gesta rejicientes in an. MCCLXVIII. quo in humanis esse desivit.

Michov. cit. An. 1215. n. 12. tom. 2.

Facultates pauperibus & religiosis distribuit.

Fit Clarissa, & quando?

Rodul. cit.

*Sorori * Salonicæ Ordinis sancti Damiani, natæ quondam L. Cracoviæ ac * Sandoin Ducis, &c.*

** alias Salomeæ.*

** alias Sandomiriæ. aliis Wladimiriæ.*

Reg. Vatic. epist. 115.

XXXVIII. T*Uæ devotionis sinceritas exigit, ut tibi, quam digne possimus gratiam faciamus: Hinc est quod nos tuis supplicationibus inclinati, auctoritate tibi præsentium indulgemus, ut si dilectum filium nobilem virum, B. Ducem Cracoviæ & Sandoin, germanum tuum contingat decedere sine prole, tibique relinquere villas aliquas ad se jure spectantes, licite possis ad tuum & Monasterii tui opus recipere, ac etiam dum vixeris retinere, ad successores legitimos Ducis ejusdem post tuum obitum redituras. Nulli ergo &c. nostræ concessionis &c. Datum Anagniæ* III. *Non. Augusti, anno* XII.

XXXIX. Datus est Judex conservator Prandota supradictus, Episcopus Cracoviensis, non obstante si aliquibus a Sede Apostolica sit indultum, quod excommunicari, suspendi, vel interdici non possint, aut extra certa loca in causam trahi per litteras Apostolicas, non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem.

Hoc ipso vel sequenti anno, ut habent vetera monumenta Assisii MSS. decedunt ex hac vita in Monasterio sancti Damiani, post pruden- *Moriuntur BB. Amata & Balbina.*

An. 1211. n. 63. tom. 1. *An. 1215. n. 16. tom. 1.* ter gubernata & reformata alia Monasteria, BB. Amata & Balbina germanæ sorores, sanctæ Claræ neptes, cum qua simul translatæ sunt in Ecclesiam sancti Georgii intra Civitatem. De utraque scripsimus quæ potiora occurrerunt.

B. Petrus Brabantinus. ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI. *An. 1249. n. 11. Ant. tit. 24. c. 9. §. 2.* B. Philippus Claramonten.

XL. Floruerunt etiam sub hoc tempore duo Viri sanctitate præclari, in Brabantia unus, Petrus nomine, quem alias diximus „ in Custodia ejusdem „ Brabantiæ requiescere „. Magnæ perfectionis virum dicit Antoninus, atque semel in celebrantis manu visas a puerulo sacras hostiæ species conversas in formam pulcherrimi infantis. Quas cum sumpsisset, admirabundus puer circumstantibus dicebat; fratrem Petrum pueros parvulos devorare. Alter claruit in provincia Provinciæ apud Claramontem, nuncupatus Philippus, vir eximiæ sanctitatis: qui cum in Castro Riomo prædicaret, quemdam publicum usurarium vehementer redarguit, monuitque ut a fœneratione desisteret, & quæ injuste acquisiverat restitueret. Ille non nisi pollicebatur, ceterum neque usuras temperabat neque male parta reddere cogitabat. Paulo post, cum Philippus graviter ægrotaret apud Montem Ferrandum, multis audientibus ex improviso dixit: *Non possum modo, quando poteram, noluisti*. Interrogatus cur ita diceret? respondit. Nunc anima illius fœneratoris Riomensis a dæmonibus ad inferni supplicia deportatur, quæ cum a me auxilium imploraret, neque ego quidquam possem impendere, respondi. *Non possum modo, eo quod eo tempore quo poteram, noluisti auscultare, pœnitere, & reverti*. Et facta inquisitione, compertum est, ea ipsa hora fœneratorem animam exhalasse.

Episcopus Anglonen. Minorita.

XLI. Assumpti ad infulas Pontificias duo Minoritæ hoc anno; Frater Deodatus de Squillatio ad EpiscopatumAnglonensem, in magna Græcia, in finibus Lucaniæ & Aprutii, suffraganeum Archiepiscopi Materani, vir doctus, in rebus agendis peritus, & nobili viro Joanni de Montefusculo, prædictæ Civitatis Domino acceptus, cui in hac provisione complacere voluit Pontifex. Personam idoneam eligendi auctoritatem per suum diploma dedit Fratri Henrico electo Barensi Episcopo, cujus circa Deodati provisionem litteras, suis insertas, Pontifex confirmavit, atque alias Capitulo Anglonensi scripsit, ut electo tamquam vero Pastori obedirent. Alter Frater Raynutius Præfectus Ecclesiæ Bisiniani, Livio Besidiæ, vulgo *Besignano*, urbis Calabriæ citerioris in Regno Neapolitano, principatus titulo illustris. Episcopus hujus Ecclesiæ immediate subjicitur Pontifici Romano, & in sua Diœcesi quosdam habet vicos, quos incolunt Albani seu Albanenses, ritu Græco officia divina celebrantes. Transmissa per Pontificias litteras potestas hunc eligendi ad Episcopum Assisiatem. Utriusque Episcopi assumptionis tabulas licebit videre in regesto ad hujus tomi appendicem. Alterum Episcopum eligendi in Ecclesia Cotronensi, etiam in Calabria, Archiepiscopo Rhegino suffraganea, facultatem misit ad Fratrem Joannem de Aversa, Ministrum Fratrum Minorum in Calabria, amoto inde Mauro presbytero, qui pro electo se gerebat in eadem Ecclesia.

Item Bisianen. *Barcius lib. 5. de antiq. Calabr.*

XLII. Pontificem hunc Innocentium sæpius usum Minorum opera in Anglia, præsertim ad subsidium Terræ sanctæ & Imperii Romani colligendum, scribit Paris, quorum duos præcipue nominat, Joannem & Alexandrum Anglos, ab ipso Pontifice missos, sed pro suo more invehitur in eosdem, perpetua concepta bile adversus Pontificios. Innocentiam piorum virorum & laudabilem in Injuncto ministerio industriam pro-

Paris anno 1244. 1247. & alibi.

probavimus superius. Joannes post præfecturam Provinciæ Teutoniæ, eamdem coactus est subire in patria, ubi a Pontifice excitatus ad onera quæque pro Ecclesiæ obsequio subeunda, ita præclare se in omnibus gessit, ut suum in dicto Regno Nuncium constituerit Innocentius. Eumdem ipsum esse puto, quem idem Paris, & Continuator alibi vocat Joannem de Diva, & virum quidem commendabilem dicit, propterea missum, ut quæ indigebant emendatione, reformaret. Cantianum ex oppido nativo cognominat Pitheus. Dedit ad eum hoc anno Pontifex sequentes litteras, in quibus reformationem multorum abusuum in statu Ecclesiastico eidem committit.

An. 1247. n. 25.

Joan. Cantianus Minorita Nuncius Apostolicus in Anglia.

Paris an. 1256. Pitheus de scriptor. Ang. ad an. 1248.

Fratri Joanni Ord. Minor. Nuncio nostro in Anglia.

XLIII. *Nostris est nuper auribus intimatum, quod plerique Ecclesiarum Prælati Regni Angliæ, non attendentes, ad humanos usus non debere transferri quæ juribus sunt ascripta divinis, jura patronatus & advocationis, quæ in aliquibus Ecclesiis obtinebant, in personas laicas concessionis, vel alienationis titulo, seu alias pro suæ voluntatis arbitrio transtulerunt, Capitulorum suorum aliquando interveniente consensu, & Diœcesanorum, quod vix credimus, accedente favore. Nonnulli quoque Abbates, & Priores diversorum Ordinum tam exempti, quam non exempti, Regni præfati propriis commodis per modos illicitos inhiantes, in Ecclesiis Parochialibus jus patronatus emptionis titulo, vel aliis perversis contractibus assequuntur, & sic easdem Ecclesias quandoque de suorum Diœcesanorum assensu, quandoque motu proprio non verentur suis vel membrorum suorum usibus applicare contra Deum & Canonicas sanctiones. Quidam vero executores super Clericorum provisionibus dudum in eodem Regno a Sede Apostolica deputati, cum aliqua beneficia Ecclesiastica, de quibus eisdem Clericis provideri potest, vacare contingit, in alienis negotiis suæ fidei confidenter commissis, privata commoda infideliter prosequuntur, dum Abbates & Priores, aliosque Ecclesiarum Patronos, ad quorum præsentationem noscuntur eadem beneficia pertinere, excommunicant, & suspendunt, ipsosque taliter impeditos ad ordinationes suarum Ecclesiarum procedere non permittant, donec sibi ipsis, vel aliis suis consanguineis, aut amicis, non autem illis, quibus provideri mandavimus a patronis eisdem, minis & dolis interdum inductis, eadem beneficia seu pensiones annuæ assignentur. Aliqui etiam executorum hujusmodi se nostros in Regno Angliæ Nuncios asserentes (quamquam alium, præter te, in eodem Regno nos habere Nuncium nesciamus) mandati nostri prætextu, quo eis ut aliquibus clericis in eodem Regno de beneficiis Ecclesiasticis, quæ tanto tempore vacaverunt, quod ad nos est eorum collatio secundum Lateranen. statuta Concilii devoluta, providere procurent, dicimur injunxisse, religiosos viros super Ecclesiis, quas sibi concessas in usus proprios per longissima tempora pacifice possederunt, infestant, nec ab eorum super iis infestatione desistunt, donec iidem Religiosi aliqua summa pecuniæ, vel assignatione annuæ pensionis vexationem suam redimere compellantur. Cum igitur hæc non sint sub dissimulationis silentio transeunda, discretioni tuæ in virtute sanctæ obedientiæ districte præcipiendo mandamus, quatenus inquisita per te, ac alios seculares vel cujuscumque religionis vel professionis viros, quos ad hoc in diversis locis ejusdem Regni vice nostra, quam tibi super hoc præsentium auctoritate concedimus, duxeris deputandos, super præmissis diligentius veritate, hujusmodi alienationes, vendi-*

Reg. Vatic. n. 25.

Committitur ei reformatio quorumdam abusuum.

Conc. Later. sub. Innoc. III. can. 23.

venditiones, seu emptiones de patronatibus, & advocatiis Ecclesiarum, quæ cum spiritualibus sint annexæ, vendi vel emi taliter nequeunt .... a quibuscumque præsumptas, vel imposterum præsumendas, quas irritas esse decernimus, denuncians nullas esse eas, & quidquid ex ipsis, vel ob eas circa Ecclesiarum parochialium statutum, inveneris temere immutatum, in statum debitum de plano, & absque judicii strepitu revocare procures. Executores vero prædictos ad resignanda & restituenda quæcumque ipsos inveneris de prædictarum concussionum scelere percepisse, auctoritate nostra per te, ac alios, quos ad hoc, ut prædiximus, deputabis, qua convenit districtione compellas, redditurus nihilominus nos de illis, quos in his deliquisse comperreris, per tuas litteras continentes meram & plenam rerum seriem, certiores ut circa eos, prout culpæ qualitas exegerit, procedamus. Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Non obstante si aliquibus sit ab Apostolica Sede concessum, quod excommunicari, suspendi, vel interdici non possint, per litteras Apostolicas non facientes plenam, & expressam de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem, seu quod ad susceptionem, vel executionem, quæ sibi auctoritate Sedis Apostolicæ committi contingit, minime teneantur, vel constitutione de duabus dietis edita in Concilio generali. Datum Laterani. v. Idus Januarii anno XI.

Conc. Lateran. cit.

An. 1253. n. 36.

Episcopo Sambien. Minoritæ cōmittitur prædicatio Crucis.

XLIV. Hoc item anno committitur Fratri Joanni de Dist Minoritæ, Episcopo Sambiensi, de quo superioribus annis præfati sumus, ampla auctoritas prædicandæ Crucis in subsidium Imperii. Concessæ insuper eidem amplissimæ potestates in multis dispensandi cum eis, qui se Cruce signarent, vel subsidium aliquod juxta facultates suas Willielmo Romanorum Regi, in communi causa Imperii, contra Conradum Friderici filium prosequenda, præstarent. Ceteris omissis littteris, hic damus præcipuas.

EPISCOPO SAMBIEN.

Reg. Vatic. epist. 476.

A*D promotionem negotii Ecclesiæ ac Romani Imperii cunctis inhiantes affectibus jugi erga eam sollicitudine vigilamus, & ut possit, auctore Domino, laudabiliter provenire, totius diligentiæ studium adhibemus, impendendo ad hoc quam possumus, operam, & aliorum opem nihilominus postulando. Hinc est, quod nos de fraternitate tua plenam in Domino fiduciam obtinentes, præsentium tibi auctoritate concedimus, ut per Regnum Alamaniæ possis Christi fidelibus proponere verbum Crucis, & omnibus, qui pro Ecclesiæ vel carissimi in Christo filii nostri* Willielmi *Romanorum Regis Illustris auxilio, seu subsidio contra Conradum, natum quondam Friderici, Romanorum Imperatoris, suosque fautores ipsius Crucis signum assumpserint, illam peccatorum veniam, & illud privilegium, eamque immunitatem tribuere, quæ Crucesignatis pro Terræ sanctæ succursu consuevit Sedes Apostolica elargiri, eosque sub protectione Sedis ejusdem suscipere, ac ipsis conservatores, juxta formam prædictæ sedis solitam deputare. Personis insuper Ecclesiasticis, quæ contra prædictos Conradum & fautores ipsius Crucis fuerint charactere insignitæ, tribuere licentiam obligandi usque ad triennium redditus & proventus suos Ecclesiasticos, juxta indulgentiam Crucesignatorum pro Terræ subventione præfatæ. Non obstante consuetudine qualibet, vel statuto quacumque firmitate vallatis. Necnon convocare Plebanos, Recto-*

Rectores & Clericos Ecclesiarum ejusdem Regni, cum suis plebibus pro memorato negotio, quotiens videris expedire, & ipsos, si necesse fuerit, ut ad tuam convocationem accedant, per censuras Ecclesiasticas privilegiis quibuslibet & indulgentiis Apostolicis nequaquam obstantibus, coërcere. Ac ut copiosior ad audiendum verbum præfatum populi confluat multitudo, omnibus vere pœnitentibus & confessis, qui ad hujusmodi tuam prædicationem accesserint XX. *vel* XL. *dies de injunctis sibi pœnitentiis misericorditer relaxamus. Datum Lateran.* XIII. *Kalend. Martii anno* XI.

XLV. Fratrem Walascum misit hoc anno ad Reges Lusitaniæ, Aragoniæ, & Castellæ de rebus gravioribus & secretis acturum. Hujus legationis bullas quatuor damus in regesto Pontificio. Excepit etiam Regis Ungariæ Legatos Episcopum Zagabriensem, & Fratrem Ecce Minoritam Pontifici obtemperaturos in iis, quæ statuere placeret circa controversiam inter eumdem Regem & Bohemum exortam, pro qua componenda olim amandatus est Nuncius prædictus Frater Walascus. Mirum sane est, quot obierit legationes & labores pro sancta Ecclesia religiosus hic vir, ad omnes undique Christiani orbis Principes missus Legatus. Aliam graviorem excepit etiam hoc anno legationem Pontifex de conversione cujusdam magni Principis, seu Regis ex Tartaris, ad quos missos ex Concilio Lugdunensi Minoritas Laurentium de Portugallia & socios, atque ex Prædicatoribus alios diximus superius, conceptamque certam spem de indomitæ gentis conversione. Ipsum Magnum Cham, seu supremum Tartarorum Dominatorem, cum aliis inferioribus Dynastis, paulo post fidei sacramenta recepisse, testis sunt Antoninus, Æmylius, Genebrardus, Gordonus, & alii. Ex his unus Sartach (fortassis ille ipse quem Ertaclay vocat Antoninus) Ludovicum Regem Gallorum in Oriente degentem suæ fidei Christianæ monuit, cujus litteras idem Auctor transcripsit; & dum alias ad Pontificem mitteret, Nuncius Joannes captus est a Conradi Imperatoris, Friderici filii, ministris; & in Sicilia detentus, donec mortuo eodem Conrado hoc anno, dimissus est. Ejus moram excusat Pontifex, & summum conceptum gaudium de hominis conversione per subsequentes litteras demonstrat.

Ex litteris secretis reg. epist. 35. 1. 2. & 3.
Ibid. epist. 4.

Convertitur Rex Tartarorum.

An. 1245. n. 2. & seq.

Antonin. in tit. 19. c. 8. §. 21.
Æmyl. in Ludov. IX.
Genebrar. in Chronol.
Gordon. an. 1246.
Antonin. cit.

Sartach Illustri Regi Tartarorum.

GRatias & laudes agimus Deo Patri omnium rerum visibilium & invisibilium creatori, & unico Filio ejus coæterno sibi Domino Jesu Christo, Redemptori, & Salvatori hominum. Tanto mentis nostræ gaudio exultamus, quia sicut jam in universo mundo incipit prædicari, ipse Deus Pater in faciem cordis tui vitæ spiraculum inspiravit, revelans tibi lumen claritatis suæ, ut de speculo fidei, quo ad cognitionem invisibilis gloriæ intellectus humani oculos illustratur, radium summæ veritatis accipias, quo ad veram & præsentem divinæ scientiæ certitudinem perducaris, immortalitatis & incorruptionis desiderabili munere fruiturus. Nec mirum si super tuæ illuminationis beneficio, quo de tenebris ignorantiæ, in quibus alieni a Dei vivi notitia homines evanescunt, ad lumen veræ cognitionis adduceris, applaudens tibi exultat humanitas, & fidelium Christi universitas collætatur, cum non sit dubium in cælesti curia, incrementum exinde receptura, non modicum de tua & tuorum conversione crevisse gaudium Angelorum, quibus, sicut Dominus Jesus Christus Rex eorum homo factus nunciavit, homi-

Ex litteris secretis reg. Vat. ep. 10.
Gen. 2. n. 7.
Luc. 15. 10.

hominibus de reconciliatione pœnitentium nascitur in cælo lætitia princi-
palis. Propterea cum per dilectum filium Joannem presbyterum Capella-
num tuum latorem præsentium, quem ad nostram misisti præsentiam, no-
bis innotuit, quod tu cum nonnullis de populo tuo, relicto infidelitatis erro-
re, veterem gentilitatis hominem in sacro Christiani baptismatis lavacro
Coloss. 3. 9. exuisti, & per fidem, & confessionem Domini nostri Jesu Christi filii Dei,
novum induisti hominem, qui secundum Deum in justitia & sanctitate crea-
tus, ad immortalitatis, & incorruptionis beatitudinem jugiter innovatur,
repletum est os nostrum Dei laude festiva, & in spiritu nostro pro modulo
Apoc. 17. 8. imbecillitatis humanæ ineffabilem cum Angelis gaudii dulcedinem sensimus,
Rom. 8. 17. quia coram Deo in libro vitæ scriptum legitur nomen tuum, & per liber-
tatem gloriæ filiorum Regni hæres Dei & cohæres Christi filii ejus effici me-
ruisti. Gaude igitur carissime fili, & non fatigeris assiduis laudibus divinæ
pietatis rememorare clementiam, quæ tantam benignitatis misericordiam
tecum fecit, ut te ad lucem suam mirabilis inspirationis electione vocaret,
ne per antiquos cæcitatis errores in æternas spiritualis mortis tenebras
traherelis. Gaude, inquam, incessanter, & lauda, quod ex tumulo mor-
1. Cor. 15. 52. tuorum, qui de turba Evangelii Christi nunc hauserunt audiendo, & cre-
dendo vitæ spiritum, suscitatus rationabilem sensuum motum, quo in
sanctam resurrectionem viventium procedere valeas recepisti. Ergo nos, quos
licet immeritos idem Dominus Jesus post Beatum Petrum Apostolorum Prin-
cipem, cui quidem in Summo Apostolatu tempore successimus, tenere voluit
Matth. 16. 19. super homines vices suas, collata nobis in eodem Apostolorum Principe pote-
state, super terram in cælo quodcumque ligandi pariter & solvendi, de om-
nipotentis Dei auctoritate confisi super te, tamquam carissimum filium no-
strum, thesauros paternæ ac Apostolicæ benedictionis effundimus, ut sis a
Deo & nobis in secula benedictus, & in præsenti tempore augearis spiri-
tualium & temporalium bonorum gratia, & in futuro seculo fælicitatis
æternæ præmio sublimeris. Proficiat quoque tibi, nobis pro te Dominum
exorantibus, susceptum Christianæ fidei Sacramentum ad uberem merito-
rum gratiam promerendam, quod proculdubio tibi profuit ad plenam om-
nium tuorum indulgentiam peccatorum, & per quod tibi patuit aditus ad
Regnum æternum, per illud invenias perventionis introitum ad salutem.
Eum siquidem erga te concepimus dilectionis affectum, quo afficitur in filio
suo pater; immo tanto majorem, quanto potentior & affectuosior est spiri-
tualis patris caritas, qua tibi vice Dei conjungimur, quam carnalis, quam-
vis ad tempus diligit filios carnis suæ. Ideoque, fili amantissime nobis, in
Domino tuam Celsitudinem obsecramus, quatenus in fide, spe, ac dilectione
Creatoris & Salvatoris nostri, qui te vocavit in gratiam suam, suscepit ad
misericordiam, elegit ad gloriam, per meditationem legis ipsius assiduam,
& voluntariam disciplinam mandatorum ejus studeas exerceri. Illa quæ-
sumus scrutare sollicitus, in illis versare quotidie, & in ipsis viarum Dei
semitas investiga, ut per hæc qualiter Deo placere te oporteat eruditus, in
Psal. 70. 16. potentias Dei, cum te de infirmitate mortalis corporis educi contigerit, in-
Rom. 10. 10. ducaris. Verum quia sicut docuit ex conscientia Dei divinus Apostolus Pau-
lus, corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem,
oportet excellentissime Princeps, ut susceptam Christi fidem claro confessionis
præconio declarare studeas, & præ actionis testimonio dilatare. Sumat igi-
tur ex te rationalis creaturæ multitudo, quam contines, Christianæ insti-
tutionis exemplar, & quia Salvator omnium dedit omnibus hominibus po-
testatem filios Dei fieri, credendo in nomine ipsius, qui neminem vult pe-
rire:

rire: largiendi ac recipiendi adoptionem filiorum hujusmodi per verbum Evangelii omnes te protegente, securam habeant libertatem, ita quod ad summam tibi copiosæ retributionis accrescat salutaris conversio plurimorum. Sane Capelloni tui præfati mora prolixior excusationis legitimæ apud regalem clementiam debet esse tuta præsidio, quia dudum cum ad nos accederet, procurantibus, ut dicitur, quibusdam malevolis, a quodam Conrado, nato quondam Friderici olim Rom. Imper. in Regno Siciliæ captus fuit, & non nisi post mortem ejusdem Conradi libertati prosequendi itineris, fuit tamen rebus & litteris, quas afferebat, perditis, restitutus. Datum Anagniæ IV. *Kalendas Septembris anno* XII.

Joan. 3. 12. 2. *Petri* 3. 9. *Ephes.* 1. 6.

XLVI. In Civitate Salamantina, quam alias ex celeberrima laudavimus Academia, insigne successivis incrementis, Minoritis accrevit Monasterium, quo nullum undique, & omni ex parte perfectius, nullum Religiosorum habitationi optima universæ fabricæ dispositione commodius, nullum pro sua magnitudine celebrius, nullum ex auctoritate, ex disciplina regulari, ex regiminis Monastici majestate & pondere in universo Sodalitio ædificium noverim commendabilius. Ex ipsa origine perpetuum fuit magnorum & doctorum virorum seminarium, quorum fama nullo non notissima loco. Hujus ædis alumni hoc ultimo floruerunt seculo (ut anteriorum modo taceam Doctores, suis locis referendos) doctissimi viri, & probati scriptores, Alphonsus a Castro, Andreas a Vega, Philippus Diez, Joannes Rada, Franciscus Herrera, Emmanuel Rodericus, Ludovicus Miranda, Henricus Villalupensis, quorum duo posteriores adhuc scribunt; præter alios innumeros, quibus ne molestus fiam, supersedeo. Omnium nationum est seminarium, ita ut ex remotissimis etiam Europæ Provinciis advenas amplo & grato excipiat sinu, neque attendat, an exteri sint, vel Hispani, dummodo ingenuam subodoret adventantium indolem, quo fit ut proceres viros, principes, Academiæ primates, & Magistros suos efficiat hæc domus; idque jactabunda viderit & læta, quod ultimis Comitiis generalibus an. MDCXVIII. apud se celebratis, ex diversis hujus nostri hemisphærii, & remotissimis Indiarum Provinciis octodecim PP. Ministros & Custodes Provinciales, suos connumeraverit natos; & paulo ante quatuor ejusdem ædis alumni, unius simultanei tirocinii confratres, universam gubernaverint sodalitatem, tam ex supremo vertice Generalatus, quam in officiis Curiæ Romanæ, Commissariatus generalis Indiarum, & excipiendorum Ordinis secretorum. Sub illo etiam tempore ejusdem novitiatus discipulos duodecim variarum regionum Episcopos habuit alumnos coævos. Quod nescierim, an de alio quovis possit referri tirocinio nostri Instituti. In Hispania Joannem Portocarrero, olim Serenissimæ Imperatricis Mariæ Confessarium, Episcopum Almeriensem in Bethica, Granatanensi Archiepiscopo suffraganeum. Sebastianum Brixianos Philippo III. a sacris concionibus, Episcopum Auriensem, in Callecis ad Minium fluvium, Archiepiscopo Compostellano suffraganeum. Berengelium Bardeoxium Episcopum Oscæ Ilergeti in Aragonia, sub Cæsaraugustano Archiepiscopo. Franciscum a Sosa olim Ordinis Ministrum Generalem, deinde Episcopum Canariensem, postea Oxomensem, demum Segoviensem in Castella, sub Archiepiscopo Toletano, & ex supremis Inquisitoribus Hispani Senatus. Antonium a Treio Generalem Ordinis Præfectum, Episcopum Carthaginensem in Regno Murciano, sub Archiepiscopo

An. 1218. *n.* 19.

Conventus Salamantinus celeberrimus.

Floret viris doctissimis.

Gratanter advenas admittit.

Plures habuit simultaneos Episcopos.

item Toletano; deinde Oratorem Regium ad Paulum V. pro definienda controversia Conceptionis Marianæ, cui ad hoc muneris Romam venienti, placuit me humilem tunc in eodem Cœnobio Theologiæ professorem, secum evocare. In Hibernia Matthæum Ovetensem Archiepiscopum Dublinensem, in Provincia Lageniæ, & electum Auriensem in Callecis Hispanis. Florentium Conrium virum doctum, atque in Augustini operibus ultra omnes, quos noverim, versatissimum, in eodem Hiberniæ Regno Archiepiscopum Tuemensem, in Provincia Conaciæ; Joannem Radam Archiepiscopum Lancianensem in Regno Neapolitano, deinde Episcopum Pactensem suffraganeum Archiepiscopi Messanensis in Regno Siciliæ; Petrum Gudinez Episcopum Cacerensem in insulis Philippinis, in Provincia Camerinensi, & Insula Luzonia suffraganeum Archiepiscopi Maniliensis. Ferdinandum de Ocampo virum doctum, in rebus agendis peritum, ad quem optimi quique Salamanticæ tamquam ad oraculum adventitabant, illius ædis ter Præfectum, præclarisque muneribus functum, Episcopum Barancanum in illa Indiarum Provincia, quæ sanctæ Crucis *de la Sierra* nominatur, suffraganeum Archiep. Platensis, cui sedes in Provincia Charquensi. Hugonem Cavellum, qui post tersa & correcta opera fere omnia Scoti, & addita doctissima scholia, prudenterque promotum & rectum collegium Minorum Hibernorum Lovanii; post longa itinera, & magnos susceptos labores pro gravioribus sui Instituti negotiis, ad plura comitia generalia semper pedes profectus, per Hispaniam, Galliam, Germaniam & Italiam; post moderatum gymnasium nostrum Aracœlitanum: dum de secessu, & vita a turbis remota in hoc collegio inter suos conterraneos meditaretur, ab Urbano VIII. Pont. Max. hoc anno MDCXXVI. sub mensis Martii die XVII. ad sedem Armachanam Provinciæ Ultoniæ in Hibernia primam, assumptus est: consecratus VII. Idus Junii in hac æde, simul cum D. Thoma Valesio Archiepiscopo Cassellensi ab Illustriss. D. Gabriele de Trejo, summe in Hibernos benevolo, Cardinale. Commoratus hic per æstivos calores dum cogitaret de visitanda & consolanda sua Ecclesia, communi patriæ jactura, & nostro dolore obiit XI. Kalend. Octobris, sepultus ante aram SS. Francisci & Patritii. Joannem de Arauz præstantissimum Ecclesiasten, & regium Philippi III. & IV. Catholicorum Regum concionatorem, Episcopum Accitanum, seu Guadicensem, sub Archiepiscopo Hispalensi. Præter hos plures ministravit Regibus & Reginis Catholicis Confessarios, Academiæ Magistros, atque exteris Principibus consiliarios, nec non viros plurimos sanctitate, & miraculorum gloria conspicuos fœcunda produxit, quorum suis temporibus ampliorem dabimus notitiam. Merito proinde dixit Illustriss. Franciscus Gonzaga, Monasterium hoc sanctitatis, religionis, doctrinæ & gravitatis palmam ceteris omnibus hujus Provinciæ (addam ego absque invidia, & plurimarum aliarum) Cœnobiis facile præripere.

Gonzag. in Prov. S. Jacobi Con. 8.

Quando inceperit hic Conventus.

XLVII. Quo anno suam acceperit originem, omnino incompertum: id certum sub hoc tempore jam extitisse, quod aperte comprobatur ex litteris Apostolicis Alexandri IV. in tabulario ejusdem ædis plurimis, iisque optimis monumentis referto, asservatis, datisque anno I. Pontificatus ejusdem, quibus quadraginta annorum indulgentiam omnibus hujus Cœnobii Ecclesiam, in festivitatibus Sanctorum Francisci & Antonii visitantibus elargitur. Facile existimat Gonzaga, domum hanc eidem tempori, quo noster Institutor Hispaniam peragravit, esse coævam.

Sed

Sed nullum tam alte petitæ originis invenimus fundamentum, neque constare potest alia Chronologia, quam mihi inde transmiserunt in Chronicis MSS. Provinciæ sancti Jacobi & memoriali impresso a viro nobili & Doctore Salamanticen. Antonio Ramirez de Mendoza, porrecto Philippo III. Regi Catholico; dum ajunt ædem fundatam a Friderico, Ferdinandi sancti ex Beatrice filio, & Alphonsi Sapientis Fratre, ejusque consorte Maria anno MCCXXXI. Non enim nisi sub illo anno, vel anteriori regnare cœpit Ferdinandus adhuc juvenis, neque tunc filium habere potuit Fridericum uxoratum, sacrarum ædium structorem. Utique crediderim, hos habuisse ædem fundatores, vel primos promotores (quorum & filiorum corpora diversis reposita loculis inventa sunt in sacello majori sub ara præcipua, eam in augustiorem redigente sub anno MDLXXII. Antonio Bellono ædis præfecto) sed tardius manum & operam admovisse, quam velint Chronica prædicta MSS. Vere ante annum MCCXLVI. habuisse Salmanticæ Minores domicilium, mihi probat aperte regestum Pontificium, ex quo notavi scriptum fuisse sub illo anno ad Provincialem *Salamantinum*, ut curam & ministerium susciperet Monasterii Damianitarum sanctæ Euphemiæ Medinæ Campi; neque enim aliunde additum Provinciali illud *Salamantini* agnomen, quam ex obtento jam in illa Civitate domicilio. In eo loco, quo situs est Conventus, præextitisse ferunt Ecclesiam parochialem SS. Apostolis Simoni & Judæ sacram; & amplum illud forum præ januis Templi nunc appellatum, *campus sancti Francisci*, tunc a sancto Blasio fuisse cognominatum. Sub ipso ortu strictioris disciplinæ & restitutæ observantiæ, tractarunt de hac æde reformanda Joannes II. & Maria conjux Reges Castellæ, & ante hos Regina Catarina prædicti Joannis mater; neque tamen obtinuerunt, resistente Academia Salamaticensi, & Patrum Conventualium partes agente, ob multiplicem hominum eruditionem, & plures ex eisdem, qui cathedras in eadem præcipuas regebant, ita ut etiam juris canonici quasdam possiderent, & vel eam, quæ *decretorum* dicitur, ultra centum & quadraginta annos perpetuo retinerent. Post introductam reformationem nihil pristini splendoris remisit, sed plurimum auxit, tum in re litteraria, tum in vitæ sanctimonia. Ornavit mirifice ædem sub comitiis generalibus, a se illic intimatis, Reverendissimus Antonius a Trejo, de quo superius sumus effati, opitulantibus Provinciæ, & ædis Rectoribus, Divorum tercentum reliquiis decore & magnifice in Sacello majori repositis, & appensis in apertum in claustro atque amplissima aula totius Sodalitii præcipuorum Divorum & Doctorum iconibus. In Ecclesia sepulti sunt viri principes, & heroes plerique, inter quos Garci Gonçalez de Herrera Marescallus Castellæ, & Gracian de Sesse Dominus oppidi *San Felices de los Gallegos*. In claustri muro interiori condita ossa Sancii P. Infantis Petri filii, & Regis Alphonsi nepotis, qui obiit era MCCCLII. die I. Octobris. In Sacello sanctæ Catarinæ servantur ossa B. Roderici Martinez de Lara, de quo alias. Plura de insigni Cœnobio dicenda supersunt, & meus multis titulis debitus mihi dictat affectus, sed ne nimium excurrere videatur, ad alia transimus.

Vide Roder. Tolet. l. 9. de reb. Hispan. cap. 12. 14. Marian l. 12. cap. 15.

Quando reformatus.

XLVIII. Hoc anno datus Minoribus Conventus sancti Fortunati in Provincia sancti Francisci, & Custodia Tudertina Patrum Conventualium. Erat ante Ecclesia Monachorum Vallis Umbrosæ, cum qua permutarunt Fratres Ecclesiam sancti Angeli de Fontanellis prope Tudertum, quod suis litteris postea confirmavit Alexander IV. Incipiunt: *Quanto plus*.

Rodul. fol. 254. Reg. Vat. an. 1. Alexan. IV. epistol. 15.

Conv. sancti Fortunati.

BB. Guillelmus Rogerius, Petrus de Galliedo & Jacobus Benedictol.
Alii Viri qui ibidem floruere.
An. 1216. nu. 4. tom. 2.
Idem f. 253.
Conv. Perusin. Campi del horto.

plus. Datæ v. Kalend. Januarii. Claruit in hoc loco multis miraculis, tribus etiam mortuis resuscitatis, beatus Guillelmus; beatus item Rogerius, de quo diximus auctoritate Apostolica ferias fieri solemnes Tuderti, beatus Petrus de Galliendo, & beatus Jacobus Benedictoli. Floruerunt etiam ibidem per aliquod tempus, Matthæus Aquaspartanus, & Bentivenga de Bentivengis, ob præclara merita ad Cardinalatum evecti. Sub hoc etiam tempore, dum Monasterio Minoritarum Perusino dicto *Campo del horto*, Custodiæ Perusinæ eorumdem Patrum Conventualium, esset necessaria Ecclesia sancti Matthæi, quæ pertinebat ad Monachos sanctæ Crucis Fontis Avellanæ, dedit Alexander IV. litteras ad Episcopum Perusinum, ut rogaret Prælatum & Conventum Monachorum, quatenus dignarentur prædictam Ecclesiam, cum domibus & horto contiguis, eisdem Fratribus concedere, accepta ab eis compensatione competenti; quod benigne præstiterunt. Loci fundus emptus fuit a Domino Jacobo Palmerii Odonis, & a Gaulpedutio Altefrontis; Rogatusque Rigonus Boni Joannis fuit; emptionem vero confirmavit Innocentius IV.

B. Conrad. Offidan. ubi sepult.
FF. Ventura & Nicolaus.
Conven. Cosignani.
An. 1211. n. 28. tom. 1. & anno 1251.

In hoc loco tumulati sunt beatus Conradus Offidanus, frater Ventura, & frater Nicolaus viri sanctitate præclari. Floruerunt etiam ibidem egregii viri Philippus Perusinus, qui scripsit brevem, sed fidam Sodalitii historiolam, quam nos sæpius citamus. Ante hunc annum extructus locus Cosignani, aliis Castignani in Provincia Marchiæ & Custodia Asculana, ut patet ex bulla Alexandri IV. ibidem asservata, hoc anno conscripta.

Sigon. in hist. Bonon. lib. 6. & lib. 2. de Episcop. Bonon. in fine.
Testudines Templi Bononien. reparatæ.
Monast. Lavaniæ

XLIX. Hoc ipso anno cum duæ testudines Templi sancti Francisci Bononiensis, de quo sæpius sermonem fecimus, forte procubuissent, ac Fratres ipsos incautos partim occidissent, partim fœda ruinæ strage debilitassent, ceteris mœstum silentium tenentibus, neque in publicum præ pudore prodire audentibus, Prætor religione accensus accurrit, atque illis bono esse animo jussis, se sumptu publico damnum resarciturum esse promisit, quod & fideliter complevit. Circa hoc idem tempus Guillelmus Fliscus ex Lavaniæ Comitibus Genuensis, Innocentii IV. ex fratre nepos, Diaconus Cardinalis sancti Eustachii (qui dum Protectorem ageret Eremitarum sancti Augustini, eorumdem Institutum plurimum auxit, adnexis aliis pluribus congregationibus religiosorum) Damianitarum condidit Monasterium ad Lavaniæ vicum in Liguria, ita a proximo adlabente ex Apennino fluvio, nominatam.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.
Pansa invita Innocen. IV.

„ Ecclesiæ titu-
„ lum indidit sancti Eustachii a diaconatu; Abbatissam voluit Cæciliam
„ Sanvitalem suam consobrinam ex Monasterio Clarissarum Parmensi
„ evocatam. Curam regiminis Fratribus Minoribus commisit, & Mo-
„ nasterium sufficienti censu cohonestavit.

Ciacon. in Innoc. IV. creat. Cardin. 1.
Varia privilegia.

L. Varia concessit Innocentius Pontifex hoc anno privilegia Conventibus Damianitarum sancti Francisci Argentinen. sancti Francisci Ripæ Transonis, Firmanæ Diœcesis, sanctæ Ceciliæ Phullingen. Constantien. Diœcesis, & sanctæ Mariæ de Paradiso in Indeburch Salzeburgen. Diœcesis, indulsit ne conveniri possent per litteras Apostolicas, non facientes de eisdem expressam mentionem. Incipiunt litteræ: *Cælestia quærentibus*. Datæ XII. Kalendas Martii, anno XI. Et: *Vacantibus amori* datæ IV. Kalendas Aprilis. Prædicto Monasterio Phullingensi concessit, ut conversi & familiares ejusdem, habitum Religionis portantes, tempore interdicti possint interesse & communicare sacris: *Devotionis augmentum* VI. Kalendas Junii. Confirmavit auctoritatem & jus omne paci-
scen-

ſcendi, quod Raynaldus Cardinalis Oſtienſis Protector conceſſit Monaſterio Damianitarum Caſtri Florentini Vulterranæ diœceſis, cum Barone Simeonis de Wlterris ſeu conſanguineis, ſuper quibuſdam poſſeſſionibus & facultatibus, quas donavit fratri Philippo Longo, olim, ut alias diximus, Viſitatori Monialium, ut de eiſdem conſtrueret domicilium Ordinis ſupradicti: *Cum a nobis petitur* v. Kalendas Junii. Sororibus Monaſterii Toloſatis declaravit genuinum & originarium ſui Ordinis habitum, eſſe mantellum, tunicam, chordam, & velum, eumque ita portaſſe primigeniam Ordinis Claram (quam ſanctæ memoriæ, etſi minime adhuc canonizatam vocat, & matrem ipſius Ordinis) atque hoc, non alio debere uti, etſi non omnium harum rerum mentionem fecerit Hugolinus Protector, poſtea Gregorius IX. in Regula, quam Damianitis præſcripſit. Similiter incipiunt litteræ: *Cum a nobis petitur* vi. Idus Julii, anno xii. Confirmavit quaſdam Capellanias erectas in Monaſterio Monialium ſanctæ Eliſabethæ Rhemenſis Diœceſis, deditque judicem conſervatorem ſuper his Priorem ſancti Dionyſii Rhemenſis: *Porrecta nobis*. Idibus Auguſti, anno xii. Miniſtro & Fratribus Minoribus Spoletanis ratum voluit eſſe quidquid procuratores a Cardinale Protectore inſtituti feciſſent, cum eorumdem Fratrum conſenſu: *Cum a nobis* iii. Nonas Aprilis anno xi. Miniſtro & Fratribus Wratiſlavienſibus confirmavit licentiam traditam a Fratre Creſcentio olim Miniſtro Generali, ut poſsint uti pallis & ſericis veſtibus ſibi relictis, dum apud eoſdem ſepeliretur P. Dux Zleziæ: *Ex parte dilectæ*. Idibus Maii, anno xi. Alexander vero Pontifex ſtatim ut cathedram aſcendit, datis litteris incipientibus: *Nec inſolitum eſt, nec novum* xt. Kalendas Januarii, poſtridie ejus diei, quo creatus eſt, revocavit omnia quæ ſupra diximus, ſtatuiſſe Innocentium ſuum prædeceſſorem contra Minores, & ceteros regulares.

Tom. 1. an. 1219. num. 48.

Originarius habitus S. Claræ.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. Hoc anno ſui Pontificatus ſupremo Innocentius IV. præter ea, „ quæ recenſet Wadding. litteras dedit pro receptione Inquiſitorum Ordinis Minorum: *Cum adverſus &c.* vii. Kalendas Julii: „ & pro reſtituenda pecunia Regi Caſtellæ: *Mirari non debet &c.* v. Kalendas Julii, & fratri Walaſco pro colligendis eleemoſynis: *Cum de ſinceritate &c.* iii. Nonas Julii: & pro Inquiſitoribus Fratribus Minoribus: *Cum adverſus &c.* Nonis Julii: & ut Inquiſitores premant hæreticos: *Super extirpatione &c.* Nonis Julii: ac tamdem ad fratrem Walaſcum pro legatione ſua: *Poſtquam &c.* iii. Idus Julii.

Ex Indicul.

„ II. Iſte ſummus Pontifex numquam ſatis laudatus, qui tot gratiis, & favoribus, nec non privilegiis Ordinem noſtrum in ſpecie „ condecoraverat; ſub finem fere vitæ ſuæ, ſcholaſticorum quorumdam „ Pariſienſium cauſa, meliora, quæ conceſſerat, retraxit; Rem lege „ apud Waddingum hoc anno; ex quo nihilominus diſces, quod Neapoli mortuus idibus Decembris, creatis Cardinalibus xxi. quos primus purpureo galero donavit, ex devotione, quam ad Ordinem habebat, in Eccleſia ſancti Laurentii noſtrorum Fratrum ſepulturam accepit, licet poſtea ad Cathedralem ejuſdem Urbis translatus fuerit.

Moritur Pontifex.

Neapoli ſepelitur in Eccleſia, FF. Minor.

AR-

ARGUMENTUM.

Favet Pontifex Regularibus in lite molesta Parisiensi, cujus initia & progressus referuntur. Canonizatur beata Clara. Sancti Francisci stigmata a Pontifice celebrantur, & valde commendatur Mons Alvernæ. Stabilitur inter Prædicatores & Minores religiosa fraternitas. Patrocinatur Minoribus Pontifex, ex eis Inquisitores, Legatos, Prædicatores Crucis, & Episcopos instituens. Moriuntur Francischina Eugubina, Arnaldus Abbas, apud Minores sepultus, & Willielmus Imperator. Dantur Minoribus Monasteria & Privilegia.

Alexander IV. summe beneficus in Minores.

Anno 1254.

Etiam in Pontificatu voluit agere protectoré Minorum.

Anno 1217. n.6. Tom.1.

Ann.1251. num. 33.

Excitantur denuo turbæ Parisienses.

I. IN ipso limine sui Pontificatus magna exhibuisse Alexandrum erga Minores sui amoris indicia, diximus anno præcedenti, cujus anni licet dies pauci superfuerant post Pontificis creationem, non tamen transierunt sine beneficiis. Illud singulare sui affectus specimen exhibuit, quod accedente Joanne Parmensi Ministro Generali, cum præcipuis Ordinis Patribus, & post debitam congratulationem summi honoris collati, petente ex regulæ statuto Sodalitii Protectorem, quod munus, eousque strenue & vigilanter ipse peregit, renuit concedere, amanter dicens, nolle se vivo, alium dare tutelarem, qui protegat aut defendat, sed hanc velle in se curam assumere, quod alias retulimus ex fido & coævo Auctore. Plene certe boni Protectoris partes obivit, undique Minoribus propitius, atque in cunctis tribulationibus præsens. Magnam & molestam hujus protectionis exercendæ occasionem dederunt Magistri, & scholares Parisienses, qui dum audierant gravamina ab Innocentio sub morte Mendicantibus inflicta, ab Alexandro statim revocata, novas excitarunt turbas, & innocuos incessanter afflixerunt, eamdem prosequentes causam, quam supra retulimus, volentes omnino, ut Mendicantes extra scholas fierent. Rem omnem dabimus ex gravissima bulla ipsius Pontificis, quam hic subscribere erit operæpretium. Vere nihil hic rem concernit Franciscanam, sed lis tota erat cum Dominicanis, attamen quæ Fratrum sunt tribulationes, nostras putamus, & certe ista nostra evasit, ut proximo referetur anno, Pontifexque pluribus litteris testatur. Istæ porro extractæ ex Reg. Vatic. num. 277. ita se habent.

Universis Magistris, & Scholaribus Parisiensibus.

Commendatio studii Parisiensis.

II. *QUasi lignum vitæ in paradiso Dei, & quasi lucerna fulgoris in domo Domini, est in sancta Ecclesia Parisien. studii disciplina. Hæc quippe velut fæcunda eruditionis parens, ad irrigandum sterilem orbis faciem, fluvios de fontibus sapientiæ salutaris cum impetu foras mittens, ubique terrarum Dei lætificat Civitatem, & in refrigerium animarum flagrantium siti justitiæ, aquas doctrinæ dividit publice in plateis. Ibi nimirum ordinatus est per providentiam Conditoris ad opus, ad custodiam Doctorum ordo præcipuus, ut ad vitæ fructum rationabilis creaturæ deducat affectum, ne in gustum mortis vetita veteris prævaricationis illecebra seducatur. Ibi humanum genus originalis ignorantiæ cæcitate deforme, per cognitionem veri luminis, qua scientia pietatis assequitur, reddita visionis specie reformatur. Ibi præcipue dat Dominus sponsæ suæ os & sapientiam, ac linguam mysticis eloquiis eruditam, cui resistere nequit omnis adversitas im-*

improborum. Ut igitur consortii vestri communicabile, ac commune omnibus bonum, omni pacis custodia servare curemus, & favorabilibus patrociniis communire, ne in commune publicæ salutis exitium illud æmula caritatis, & unionis invida Sathanæ labefactare possit astutia; instructa quippe modis innumerabilibus ad nocendum in nobis, quos licet indignos, cunctis mortalibus Dei dignatio superintendere voluit de supremo fastigio domus suæ, præcipua sollicitudinis vigilantia excitatur, & cor nostrum urit curæ stimulus specialis. Olim sane, sicut accepimus, cum quibusdam scholaribus Universitatis vestris collegis fuissent a vigilibus Civitatis Parisien. atroces injuriæ irrogatæ, uno illorum occiso, reliquis graviter vulneratis, & in carcerem, & in vincula conjectis, demum vos, quibus, ut dicitur fel. rec. Gregorius Papa prædecessor noster indulsit, ut si vobis vel alicui vestrum injuria vel excessus inferatur enormis, utpote mortis vel mutilationis membri cujusquam, nisi congrua monitione præmissa, infra XV. *dies fuerit satisfactum, licitum sit vobis, usque ad satisfactionem condignam, suspendere lectiones: attendentes, quod licet iidem scholares, quos sacrilega carceravit injuria, ut asseritur, vobis fuissent in crastino redditi semivivi, justitiæ tamen executio in injuriarum hujusmodi præsumptores videbatur ultra debitum prorogari, scholas a lectionibus suspendistis. Verum cum nec sic justitiæ debitum proveniret, vos tantæ enormitatis articulo suggerente, de communi consilio ad dictas injurias secundum Deum & justitiam, quantum vobis foret licitum, si Judicis tepesceret officium prosequendas, & ad quasdam ordinationes alias vos per obligationem roboratam, juramentis adhibitis, astrinxistis. Et quia super his dilecti filii Bonushomo & Elias, Prædicatorum Ordinis Fratres, scholas regentes Parisiis in Theologica facultate, ex certis causis se ordinationibus & obligationi hujusmodi subjicere noluerunt, ad Sedem Apostolicam appellando, eos beneficio societatis in magistralibus privavistis, ipsosque privatos publice nunciantes, injunxistis districte, ut scholares lectiones eorum de cetero non audirent, ne ipsorum auditores a pœna, quam Universitas infligere talibus consuevit, se possent per ignorantiam excusare. Demum cum iidem Fratres super hoc ad dictæ Sedis præsidium confugissent, fel. rec. Innocentius Papa prædecessor noster, audito quod inter vos & cives, qui prædictas injurias irrogaverant, discordia per satisfactionem fuerat jam sopita, volens de medio vestrum controversiæ submovere materiam, & pacifice reformare mutuæ caritatis affectum, ipsos Fratres ad vestrum Collegium & consortium restituit de gratia speciali, probibitionem, seu mandatum factum scholaribus auditoribus eorumdem penitus revocando, ac dando vobis suis litteris in mandatis, ut prædictos Fratres sine difficultate, seu dilatione resumentes ad statum pristinum, & ad Collegium Magistrorum, ac Universitatis consortium admittentes, eos occasione præmissorum nullatenus vexaretis; Venerabilibus Fratribus nostris Silvanecten. & Ebroicen. Episcopis super hoc mandati Apostolic. executoribus deputatis. At licet ad vos mandatum restitutionis & revocationis hujusmodi pervenisse dicatur, ipsi tamen Fratres usque nunc adipisci efficax suæ restitutionis commodum, vobis quædam objicientibus, nequiverunt. Ceterum vos filii Magistri in Theologia Parisiis tunc regentes, hæc statuta deliberatione habita edidistis, ut videlicet de cetero Religiosus aliquis non habens Collegium Parisiis, & cui est a jure publice docere probibitum, ad societatem Magistrorum nullatenus admittatur, utque singula Religiosorum Collegia singulis magistris actu regentibus, & unica schola de cetero sint contenta. Ne quoque aliquis Baccallarius in Theologica facultate promoveatur ad Cathe-*

Narratur origo controversiæ Parisien.

Innocen. IV. in principio favorabilis in hac controversia.

Statuta Parisiensium contra Mendicantes.

thedram, nisi prius examinaverit semetipsum, saltem aliquos libros Theologiæ glosatos, & sententias in scholis alicujus Magistri, actu legentis, diligenter legendo. Quod si aliquis contra dictas ordinationes vestras venire præsumpserit, ei societas vestra, tam in principiis, quam in aliis subtraheretur omnino. Quicumque vero Baccallarius licentiatus fuerit, & huic ordinationi consensum præstare noluerit requisitus, eum statuistis excludi a consortio Magistrorum, & eidem tam in principiis, quam in aliis societatem magistralem penitus denegari; præmissis statutis Universitatis, ut dicitur, accedente consensu, reverentia tamen & obedientia Sedis Apostolicæ, ac aliorum quibus obedire tenemini, semper salva. Statuistis insuper, ne ullus Magister in quacumque facultate ad Collegium Magistrorum, vel consortium Universitatis eorum aliquatenus admittatur, nisi prius in plena congregatione Magistrorum, vel saltem coram tribus Magistris suæ facultatis, ad hoc specialiter deputatis, jurasset statuta vestra licita, & honesta, & vobis expedientia se firmiter servaturum. Secreta quoque & consilia vestra, post inhibitionem sibi factam a vobis, fideliter celaturum: quodque obligationibus vestris licitis, & honestis, ac vobis expedientibus præcipue, ex tenore privilegiorum vestrorum vigorem capientibus pacifice concorditer consentiet. Et ut hoc firmius servaretur, addidistis, ut nullus Magister principium alicujus Baccallarii tenere, vel ejus principio interesse præsumat, nisi prius ei constiterit, quod idem Baccallarius ad prædicta modo præhabito sit ligatus, nec idem Bacallarius si alio modo inceperit, Magister aliquatenus a vobis habeatur. Statuistis præterea, ut si cessante studio Parisien. ob causas consimiles, vel alias rationabiles aliquis interim Baccallarius in aliqua facultate de novo solemniter incipere, vel aliquis eorum, qui primum rexerunt, suas iterum resumere præsumpserint lectiones, ex tunc a consortio vestro in perpetuum excludatur, nec Parisius seu alibi, ubi studium transferri contigerit, inter Magistros seu scholares aliquatenus admittatur, & pœna consimili scholaris, qui interim causa studii Parisius venire præsumpserit, puniretur, nisi transgressores prædicti præsumptionem suam ad arbitrium Universitatis vestræ curaverit emendare. Et hæc ordinastis, & statuistis sub pœna, quam infligere potestis, inviolabiliter observanda, nihilominus recensentes excommunicationis sententiam, quæ in transgressores præmissorum extitit, ut proponitur, promulgata, ab omnibus inviolabiliter observari, salvis in omnibus jure ac libertate Canonicis Parisien. quantum ad omnia, in quibus, & per quæ a vestris ordinationibus, & statutis, auctoritate Apostolica, seu quacumque alia, sunt exempti. Porro dilectis filiis Priore Prædicatorum, & Guardiano Minorum Fratrum, suam ad sedem prætactam, refugium oppressorum, deferentibus quæstionem, quod nos occasione statutorum hujusmodi, a vobis, eis exclusis, pro vestro libito editorum ipsos, & liberum, & quietum statum Magistrorum, & Fratrum eorumdem Ordinum Parisius studio insistentium, ac scholarium suorum indebite turbabatis, præfatus Innocentius nec expediens reputans, neque decens prædictis omnibus pressuras hujusmodi, vel molestias irrogari, vobis suis dedit litteris in mandatis, ut ab ipsorum quibuslibet novis molestiis, & inquietationibus, prædictis statutis nequaquam obstantibus, desistentes, nihil penitus usque ad festum Assumptionis beatæ Virginis proximo tunc venturum, in eorum vel pristini status ipsorum præsumeretis præjudicium attentare. Et quoniam inter vos & Fratres prædictos idem Innocentius omnem scandali & discordiæ cupiebat materiam amputare, ut sub vinculo pacis pacificis scientiæ studiis vacaretis, supradictis Episcopis per sua scripta man-

da-

davit, ut tam vos, quam Fratres eosdem ex parte sua peremptorie citare curarent, quod in præmisso festo (nisi sub iis interim proveniret concordia) per procuratores idoneos ad ipsius præsentiam veniretis, ut super præmissis quod utile salubre & conveniens prospiceret, auctore Domino, ordinaret; nec permitterent iidem Episcopi, Fratres eosdem a vobis contra præmissa medio tempore molestari. Denique idem prædecessor morte præventus, nihil potuit juxta pium conceptum animi sui super eodem negotio definire, sicque nos habuit in hujusmodi sollicitudinis cura, sicut & in ceteris pastoralis angustiæ laboribus, licet immeritos, successores. Vestrum itaque sufficiens ad ordinationem suscipiendam habentes mandatum, & prædictorum Prioris & Fratrum Procuratoribus, nec non & dilecto filio Magistro Ordinis Prædicatorum, qui cum illis postulabat hoc ipsum, in nostra præsentia constitutis, præmissa omnia, & processus habitos, diligenter inspeximus, quæcumque in auditorio nostro super his utrinque fuere proposita, diligenter intelleximus, & tamdem per viam pacis, quâ processus est gratiæ ad dirimendum inter partes exortæ controversiæ scrupulos, nos, Domino dirigente, aliqua ex præmissis ordinationibus, & statutis a vobis editis, ut salubrius maneant, & utilius commoditati proficiant generali, de Fratrum nostrorum consilio moderanda providimus. Cetera vero ne rigore districtionis unitatem communionis exasperent, resecanda. Etenim circa id quod statuere voluistis, ne ullus Religiosus nullum Parisius habens Collegium, & a jure publice docere prohibitus, in Magistrorum Collegium ullatenus admittatur, & singula Religiosorum Collegia singulis Magistris actu regentibus, & unica schola de cetero sint contenta, considerandu nobis ea diligenter occurrunt, quæ memoratus Gregorius circa statum scholarium, & scholarum Parisien. statuisse dicitur, observanda: videlicet, quod quilibet Cancellarius Parisien. deinceps creandus coram Episcopo, vel de ipsius mandato in Capitulo Parisien. vocatis ad hoc, & præsentibus pro universitate scholarium duobus Magistris, in sua institutione curabit, quod ad regimen Theologiæ, & decretorum bona fide secundum conscientiam suam loco, & tempore secundum statum Civitatis, & honorem, ac honestatem facultatum ipsarum, nonnisi dignis licentiam largiretur, nec admitteret indignos, personarum, & nationum acceptione submota. Ante vero quam quemquam licentiet, infra tres menses a tempore petitæ licentiæ, tam ab omnibus Magistris Theologiæ in Civitate præsentibus, quam aliis viris honestis & litteratis, per quos veritas sciri possit de vita, scientia, & facundia, necnon proposito, & spe proficiendi, ac aliis quæ sunt in talibus requirenda, diligenter inquirat, & inquisitione sic facta, quid deceat, & quid expediat bona fide, det vel neget secundum conscientiam suam, petenti licentiam postulatam. Magistri vero Theologiæ & decretorum, quando incipiunt legere, præstabunt publice juramentum, quod super præmissis fidele testimonium perhibebunt. Cancellarius quoque jurabit, quod consilia Magistrorum in malum eorum nullatenus revelabit, Parisien. Canonicis libertate, ac jure in incipiendo habitis, in sua manentibus firmitate. Cum ergo ex constitutione hujusmodi liqueat manifeste, quæ in licentiando scholares ad scholarum regimen Cancellario sit facultas, & quanta sibi super hoc religio fidei, & circumspectionis necessitas indicatur, videri potest acutius intuenti, auctoritati constitutionis Apostolicæ, quæ statui scholarum & scholarium providens, certos Cancellarii officio terminos potestatis indulget, per constitutionem vestram in propagandi studii dispendium derogari. Volumus itaque, Cancellarii potestatem in constitutione sæpefati Gregorii, circa statum Parisien. studii declara-

Temperantur ab Alexandro.

ratam, nulla imminutione convelli. Ipse tamen circa licentiandos tam de secularibus, quam de regularibus non solum ea, quæ attendenda in constitutione ipsius Gregorii exprimuntur, verum etiam statum, & necessitatem Ecclesiæ generalis, & populorum salutem diligenter attendat, & iis, quos suffragantibus meritis, & suadentibus circumstantiis, viderit ad Magisterium promovendos, sic faveat, quod capacem sensum a natura sortiri ad profectum scientiæ, proposito studiosis magistralis tituli præmio, provocentur, & ad gubernaculorum officia, quæ intra sanctam Ecclesiam sæpius imminent, personis idoneis dispensanda, suppetere possit virorum copia probatorum, præsertim in arte artium, quæ profecto est regimen animarum. Ex eo autem quod aliqua secularium, vel religiosorum Collegia, de licentia Cancellarii plures meruerunt habere Magistros hactenus, aut scholas, nolamus eis circa proprietatem, vel possessionem habendi hujusmodi jus imposterum provenisse: sicut iis, qui non plures vel nullum hactenus habuisse noscuntur, nolumus ex hoc viam aliquam habendi vel plures præcludi, si Cancellarius omnibus, quæ considerari debent, inspectis, alicujus vel plurium licentiam eis viderit, prout sibi competit, concedendam. Illud autem quod de Baccallariis statuistis ad Magistralem Theologiæ facultatis cathedram, nisi aliquos ejusdem facultatis libros glosatos, & sententias in scholis alicujus Magistri actu regentis legerint, nullatenus admittendis, sic duximus temperandum, ut repelli tales non debeant, si ubicumque Parisius, dummodo in loco publico & honesto, eos prætactos libros legisse patuerit. Nec etiam hoc ipsum probationis experimentum exigi volumus circa illos, de quibus alias manifeste constiterit quod ad scholarum regimen sint idonei comprobati. Statutum vero, quo decrevistis ne ullus Magister in facultate quacumque ad consortium Magistrorum, vel Collegium Universitatis aliquatenus admittatur, nisi prius in plena Congregatione Magistrorum, vel saltem coram tribus Magistris suæ facultatis ad hoc specialiter deputatis, præstito juramento, quod secreta & consilia vestra post inhibitionem sibi factam, a vobis bona fide celabit, alioquin pœnæ subjaceat, in statuto hujusmodi constitutæ, hoc moderamine mitigamus, saluti animarum & conscientiarum ac famæ periculis præcaventes; ut si talibus ardua & difficilia negotia ab Universitate commissa fuerint in secreto tenenda, illa sic teneantur bona fide celare, quod nemini ea in ejusdem Universitatis dispendium revelabant, nisi forte talia essent, quæ non possent sine animarum periculo subticeri. Denique super cessatione scholarum, non obstante alia ordinatione vel contraria constitutione a nobis edita, eam formam dumtaxat observari volentes, quam præfatus Gregorius in constitutione, quam super hoc edidit, noscitur tradidisse, quod videlicet si forte vobis hospitiorum subtrahatur taxatio, aut quod absit, vobis vel alicui vestrum injuria vel excessus inferatur enormis, utpote mortis vel membri mutilationis, nisi congrua monitione præmissa, infra xv. dies fuerit satisfactum, liceat vobis, usque ad satisfactionem condignam, suspendere lectiones; & si alicui vestrum indebite carcerari contigerit, fas sit vobis, nisi, monitione præhabita, cesset injuria, statim a lectione cessare, si tamen id videritis expedire. Eidem formæ adjiciciendo statuimus, ut cum pro aliqua ex causis in eadem Gregorii constitutione contentis, Universitas vestra lectiones duxerit suspendendas, omnes Magistri tam regulares, quam seculares ipsas suspendere teneantur, eas nisi cum Universitate minime resumpturi. Sane si super observantia hujus statuti, de lectionibus suspendendis, & ejus, quod præmittitur, videlicet de secretis & consiliis Universitatis minime revelandis, aliquam obligationem videritis deliberatione provida

Præfectura animarum ars artium.

sta-

statuendam, qua tam præsentes Magistri, quam posteri ad ea explicite ac specialiter astringantur, vobis, dummodo duæ partes Magistrorum Theologicæ facultatis, & eo modo duæ partes Magistrorum singularum facultatum reliquarum, videlicet Canonistarum, Physicorum, & etiam Artistarum suum super hoc voluerint præstare consensum, id faciendi liberam concedimus facultatem. His itaque statutis & ordinationibus secundum moderationem nostram robur inviolabilis observantiæ habituris, cetera pro pace vestra, suadente providentiæ consilio, resecamus, denunciantes ne Magistri regulares, vel seculares ea servare teneantur ex debito præstiti juramenti, vel ad ea observanda in posterum sacramento ligentur, libertatibus Parisien. Ecclesiæ in omnibus, & per omnia semper salvis, & in aliis Universitatis vestræ privilegiis, & immunitatibus in suo nihilominus robore duraturis. Prædictos insuper Prædicatorum Ordinis Fratres, Theologicæ facultatis Magistros, ad Magistrorum consortium, ipsosque, ac auditores eorum ad Universitatis Collegium de nostræ potestatis plenitudine restituentes omnino, & decernentes ad eadem consortium & Collegium a vobis in dulcedinis ubere sine difficultate qualibet admittendos, omnes sententias privationis, seu separationis a consortio Universitatis vel similibus, sive pœnas alias in eosdem Fratres & scholares eorum, præmissorum occasione prolatas, penitus revocamus. Non obstantibus statutis quibuslibet, juramento, pœna sive obligatione, vel confirmatione qualibet roboratis, aut litteris a Sede Apostolica impetratis, vel de cetero impetrandis, quæ de præsenti ordinatione ac providentiæ nostræ statuto plenam & expressam non fecerint mentionem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ ordinationis, constitutionis, & revocationis infringere. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Neapoli XVIII. *Kalend. Maii an.* I.

III. Quod de præceptis Innocentii hic refert Alexander, narrat etiam Franciscus Gonzaga asserens, eumdem anno XI. sui Pontificatus, Kalend. Julii dedisse ad Rectorem, Doctores & Proceres Universitatis litteras, ut e suo gradu remotos restituerent, illorum lectionibus publicis scholasticos seculares adesse permitterent, & sine ulla difficultate aut cunctatione injurias averterent. Deinde aliis datis VII. Kalend. Septembris hortatus est eosdem, non tantum molestos non esse Minoribus, & Prædicatoribus, verumetiam eosdem omni potius humanitate & amicitia fovere: & ut hoc omnino præstarent, Episcopos Silvanectensem & Ebroicensem invigilare præcepit. Aliud se legisse diploma Auctor præfatus enarrat, quo idem Innocentius anno II. sui Pontificatus constituit, ut Theologiæ facultatis scholæ publicæ, disputationes, & honorabiles gradus Minoribus & Prædicatoribus cum aliis essent communes. Hujus sententiæ pro Fratribus per Innocentium non semel latæ mentionem fecimus superius ex Cantipratano.

Gonzaga in Conven. Parif. Innoc. IV. in hac controversia favorabilis. *An.* 1251.

IV. Alias vero dedit Alexander litteras ad ipsos Magistros, ut priores exequantur ante quindecim dies a receptione earumdem. Duas deinde adjunxit ad Episcopos Aurelianensem & Antisiodorensem, ut censuris Ecclesiasticis restitui curarent prænominatos Magistros ad pristinos in Academia honores. Aliis binis suspendi voluit Guillelmum de sancto-Amore, quamplures alios Magistros, & scholares Parisienses ab officiis & beneficiis, dum refragabantur constitutioni Apostolicæ circa restitutionem prædictorum Regentium, quos propter appellationem

Plura adjunxit in hac re diplomata Alexander.

Chronic. Norman. an. 1241.

Nominantur alii hujus tragœdiæ actores.

An. 1251. n. 33. Rodul. fol. 297. Colvener. in notis ad Cantiprat. lib. 2. c. 10. nu. 21. Pontac. in Chron. Tho. opusc. contra impug. religionem. Prateol. de heretic. Castro verbo Paupertas, heref. 1. Anonym. vita S. Claræ c. 30.

factam ad Sedem Apostolicam, ejecerunt ex Universitate, ut Chronica habent Normanniæ, in quibus annorum calculus longe recedit a computo communi, ut vel ipse notator admonuit in margine. Bullas has dabimus in hujus tomi regesto, ne tot rescriptis circa unum argumentum hic cumulatis nauseam ingeramus Lectori. Præcipuos autem hujus tragœdiæ actores dedimus supra, quibus alii adhæsere, ut in similibus tumultibus solet evenire. Rodulphus Sigerium quemdam nominat, Guillelmi socium conjuratum. Georgius Colvenerius ex quatuor præcipuis his Mendicantium adversariis unum esse vult Desiderium Longobardum, de quo Arnoldus Pontacus, sanctus Thomas, Prateolus & Castrensis; extra numerum hi accesserunt, atque aliis præcipuis actoribus adhæsere. Adeo famosa evasit hæc controversia, ut nullus illius temporis gravis historicus eam præterierit. Varie tamen secundum varios animi affectus plures scribunt, quidam Regulares, alii Magistros condemnant Parisienses, alii vero serius & sincerius rem referunt, ex quibus exactam rei veritatem candide dabimus singulis annis: neque enim uno vel altero duravit litigium, sed sæpius Pontificem, & Ludovicum sanctum Galliarum Regem opportuit suas operas auctoritatemque interponere, ut exitum tamdem, & si tumultuantibus asperum, lis ista sortiretur. Singula incrementa ingravescentis discordiæ suis locis referemus, & qualiter quod solum erat Prædicatorum, malum etiam Minores affecit.

Agitur de examinandis miraculis S. Claræ.

V. Mirum in modum hoc tempore resonabat fama signorum & mirabilium, quæ Dominus dignabatur per merita sacræ Virginis Claræ ubique operari. Pontifex sibi relata jubet ut maturius examinentur, atque ad canonizationem tantæ Virginis procedatur. Committuntur personis solemnibus, & discretis examinanda miracula: vitæ quoque magnalia discutienda traduntur. Invenitur Clara dum viveret, omnium virtutum exercitio clarissima: invenitur post transitum, veris & probatis miraculis admiranda. Die enim ad hoc statuta, cum cœtus Cardinalium convenisset, Archiepiscoporum & Episcoporum conventus adesset, Cleri concio ac Religiosorum, sapientum quoque & potentum plurima multitudo assisteret: Summo Pontifice illud salubre negotium in medium proponente, ac Prælatorum judicium sciscitante: universi prompto savore propensius annuentes, Claram dicunt in terris clarificandam, quam Deus clarificavit in excelsis. Duobus annis ab ipsius transitu revolutis, Prælatorum & totius Cleri multitudine convocata, sermone quoque præmisso, felix Alexander, cui hæc a Domino fuerat gratia reservata; cum celebritate permaxima, sanctorum catalogo Claram reverenter ascripsit; festum quoque ejus solemniter in tota Ecclesia celebrandum instituit, atque ipse prius cum tota Curia solemnissime celebravit. Acta sunt hæc apud Anagniam in Ecclesia majori hoc anno, instante ipso ejus migrationis die, uti scribit Auctor ejus vitæ, vel post eumdem ipsa in festivitate Assumptionis Virgineæ, uti habet Collector Firmamenti trium Ordinum; Marianus canonizatam refert die XXVI. Septembris. Inde putem ductus, quod bulla canonizationis, quam apud auctorem Firmamenti legit, data sit VI. Kalendas Octobris. Variæ bullæ denunciationis hujus Apotheosis ad Ecclesiarum Prælatos datæ sunt sub diversis diebus. Neque enim id volunt hujusmodi diplomata, quod eo die quo scribuntur, canonizati sint Sancti, quorum gloriam deprædicatam denunciant: sed enarrant jam factam, & tempus ferunt quo dantur ad Ecclesiarum Antistites. Plures vidi ex his litteris denunciatoriis solemnis istius canoni-

Anonym. citat. Firma 2. p. tract. 2. p. 1. Marian. l. 2. cap. 22.

za-

zationis, tempore discordes; & originarias habeo apud me sub plumbo, datas tamen xiv. Kalendas Novembris, quas huc transcripsi. Mendum Typographicum est apud Sedulium: pro Alexandro IV. praescribitur VI.

Sedul. ad fin. vitæ S. Claræ in histor. Seraph.

ALEXANDER &c.

Venerabilibus Fratribus universis Archiepiscopis & Episcopis per Regnum Franciæ constitutis &c.

VI. *Clara claris præclara meritis, magnæ in cælo claritate gloriæ, ac in terra miraculorum sublimium clare claret. Claræ hujus arcta & alta religio hic coruscat, hujus sursum æterni premii radiat magnitudo, hujusque virtutis magnifica mortalibus illucescunt. Huic Claræ intitulatum hic fuit summæ privilegium paupertatis: huic in excelso rependitur inæstimabilis copia thesaurorum, huic a Catholicis plena devotio, & honoris cumulus exhibetur. Hanc Claram sua fulgida hic insignierunt opera, hanc Claram in alto divinæ lucis clarificat plenitudo, hanc Christianis populis prodigiorum ejus insignia stupenda declarant. O Clara multimode titulis prædita claritatis, ante conversionem tuam utique clara, in conversione clarior, in claustrali conversatione præclara, & post decursum vitæ præsentis spatium clarissima illuxisti! Ab hac Clara clarum exempli speculum huic seculo prodiit; ab hac inter amœnitates cælestes suave lilium virginitatis offertur; ab hac in terris manifesta subventionum remedia sentiuntur. O admiranda Claræ beatæ claritas, quæ quanto studiosius per singula quæritur, tanto splendidor in singulis invenitur! Emicuit hæc, inquam, in hoc seculo, in religione præfulsit. In domo illuxit ut radius, in claustro coruscavit ut fulgor. Emicuit in vita, post mortem radiat: claruit in terra, in cælo relucet. O quanta hujus vehementia luminis, & quam vehemens istius illuminatio claritatis! Manebat quidem hæc lux secretis inclusa claustralibus, & foris micantes radios emittebat: colligebatur in arcto Cœnobio, & in amplo seculo spargebatur. Servabatur intra, & extra manabat. Latebat namque Clara, sed ejus vita patebat: silebat Clara, sed sua fama clamabat: celabatur in cella, & in Urbibus noscebatur. Nec mirum: quia lucerna tam accensa, tam lucens abscondi non poterat, quin splenderet, & clarum in domo Domini daret lumen. Nec recondi poterat vas tot aromatum, quin fragraret, & suavi odore Dominicam aspergeret mansionem: imo cum in angusto solitudinis reclusorio alabastrum sui corporis hæc dure contereret, tota omnino Ecclesiæ aula sanctitatis ejus odoribus replebatur. Sane cum ipsa, dum adhuc puella esset in seculo, hunc mundum fragilem ab ætate tenera transilire studeret, & pretiosum suæ virginitatis thesaurum illibato semper pudore custodiens, caritatis & pietatis operibus vigilanter intenderet; ita quod ex ea gratia & laudabilis ad vicinos alios fama prodiret: B. Franciscus, audito hujus famæ præconio, cœpit confestim hortari eam, ut ad Christi perfectam induceret servitutem. Quæ sacris illius monitis mox adhærens, & mundum cum terrenis omnibus abdicare, ac soli Domino in paupertate voluntaria famulari desiderans, hoc suum fervens desiderium, quam cito potuit, adimplevit: quia tamdem cuncta sua bona, ut una secum quidquid etiam habebat Christi obsequio deputaret, in eleemosynas & pauperum subsidia distribuit & convertit. Cumque de seculi strepitu fugiens, ad quamdam campestrem declinasset Ecclesiam, & ab ipso bea-*

Encomia S. Claræ a nomine sumpta.

Breve ejus vitæ compendium.

to

to Francisco sacra ibi recepta tonsura, processisset in aliam; consanguineis ejus ipsam exinde reducere molientibus: illa protinus amplectens altare, pannosque apprehendens ipsius, crinium sui capitis incisura detecta eisdem consanguineis in hoc fortiter restitit & constanter; quia cum jam esset mente integra juncta Deo, pati non poterat ab ejus servitio se divelli. Denique eum ad Ecclesiam sancti Damiani extra Civitatem Assisiatem, unde traxit originem, per eumdem B. Franciscum adducta fuisset, ibi ei Dominus ad amorem & cultum assiduum sui nominis plures socias aggregavit. Ab hac siquidem insignis, & sacer Ordo sancti Damiani, per orbem jam longe diffusus, salutare sumpsit exordium. Hæc, adhortante ipso beato Francisco, huic novæ sanctæque observantiæ sequendum dedit initium: hæc hujus magnæ religionis fuit primarium & stabile fundamentum: hæc hujus alti operis lapis extitit primitivus. Hæc genere nobilis, sed conversatione nobilior, virginitatem, quam prius etiam custodierat, sub hac Sanctimoniæ regula præcipue conservavit. Hanc postmodum religionem mater ejus Hortulana nomine, piis intenta operibus, ipsius natæ sequendo vestigia devote suscepit; in qua demum hæc optima Hortulana, quæ in horto Dominico protulit talem plantam, conclusit feliciter dies suos. Post aliquot vero annos, ipsa beata Clara Monasterii & Sororum regimen, nimis ejusdem sancti Francisci devicta importunitate, recepit. Hæc utique fuit arbor procera & eminens, longis distenta ramis, quæ in agro Ecclesiæ dulcem fructum religionis attulit, & ad cujus delectabilem umbram sub illius amœnitate, fructum hujusmodi libaturæ concurrerunt undique multæ alumnæ fidei, & concurrunt. Hæc fuit nova munda vallis Spoletana, quæ novum aquæ vitalis fontem, ad refectionem animarum & commodum propinavit, qui jam per diversos rivulos in territorium Ecclesiæ derivatus, plantaria religionis infudit. Hæc fuit altum sanctitatis candelabrum, vehementer in tabernaculo Domini rutilans; ad cujus ingentem splendorem plurimæ properaverunt, & properant, suas de illius lumine lampades accendentes. Hæc profecto in arvo fidei plantavit, & coluit vineam paupertatis, de qua fructus salutis pingues & divites colliguntur. Hæc in prædio Ecclesiæ humilitatis hortum constituit, multiplici rerum consertum inopia: in quo magna virtutum copia reperitur. Hæc in religionis districtu arcem arctæ abstinentiæ fabricavit; in qua larga spiritualis alimoniæ refectio ministratur. Hæc fuit pauperum primiceria, ducissa humilium, magistra continentium, & pœnitentium abbatissa. Hæc suum Monasterium, creditamque in illo sibi familiam sollicite, ac prudenter in timore & servitio Domini, & plena Ordinis observantia gubernavit, vigil in cura, in ministerio studiosa, in exhortatione attenta, diligens in admonitione, in correctione moderata, temperata in præceptis, in compassione præstabilis, discreta in silentio, in sermone matura, & consulta in cunctis ad perfectum regimen opportunis, volens magis famulari, quam dominari, & honorare potius, quam honore sustolli. Hujus vita erat aliis eruditio & doctrina. In hoc libro vitæ ceteræ vivendi regulam didicerunt, in hoc vitæ speculo reliquæ vitæ semitas inspexere. Corpore namque sistebat in terra, sed animo versabatur in cœlo: humilitatis vasculum, armarium castitatis, caritatis ardor, dulcor benignitatis, patientiæ robur, nexus pacis, & familiaritatis communio: mitis in verbo, lenis in facto, & in omnibus amabilis & accepta. Et ut carne depressa, convalesceret spiritu (quia quisque hoste suo debilitato fit fortior:) nudum solum, & interdum sarmenta pro lecto habebat, & pro pulvinari sub capite durum lignum: unaque tunica cum mantello, de vili despecto & hispido panno con-

ten-

Oritur Ordo Damianitarum.

Mater filiam imitatur.

Qualiter Clara rexerit discipulas.

Ejus lectus.

Habitus.

tenta, his humilibus indumentis ad operimentum sui corporis utebatur, aspero cilicio de cordulis crinium equorum contexto, nonnumquam adhibito ad carnem. Arcta quoque in cibo, & in potu districta, tanta se in his frænabat abstinentia, quod longo tempore tribus diebus in hebdomada, videlicet secunda, quarta, & sexta feria, nihil penitus pro sui corporis alimento gustavit: reliquis nihilominus diebus adeo se cibariorum paucitate restringens, quod aliæ de ipsa, quomodo sub tam forti districtione subsistere poterat, mirabantur. Vigiliis insuper & orationibus assidue deduci, in his præcipue diurna & nocturna tempora expendebat. Diutinis tamdem perplexa languoribus, cum ad exercitium corporale non posset surgere per seipsam, Sororum suarum suffragio levabatur, & ad tergum ejus fulcimentis appositis, propriis manibus laborabat, ne in suis esset etiam infirmitatibus otiosa; unde de panno lineo hujus sui studii & laboris, plura pro altaris sacrificio corporalia fieri fecit, & per plana & montana Assisii, diversis Ecclesiis exhiberi. Amatrix vero præcipua, & colona sedula paupertatis, sic illam suo affixit animo, sic eam in suis desideriis alligavit, quod semper in ipsius directione firmior & ardentior, in amplexu a districta & delectabili ejus copula, pro nulla unquam necessitate discessit; nec aliquibus potuit induci suasibus ad consentiendum, quod suum Monasterium proprias possessiones haberet: quamquam felicis recordationis Gregorius Papa prædecessor noster, de multa indulgentia ipsius Monasterii pie cogitans, libenter illi voluerit pro Sororum ejus sustentatione possessiones sufficientes, & congruas deputare. Verum quia magnum & splendidum luminare supprimi non potest, quin suæ radios proferat claritatis: in ipsius etiam vita, multis & variis miraculis virtus suæ sanctitatis effulsit. Nam cuidam de Sororibus ipsius Monasterii vocem, quam a longo tempore quasi omnino perdiderat, restauravit. Alii officio linguæ penitus destitutæ, loquelam restituit expeditam. Alteri aurem surdam aperuit ad auditum. Laborantem febre, tumentem hydropisi, plagatam fistula, & aliis oppressas languoribus liberavit, facto crucis signaculo super eas. Quemdam Fratrem de Ordine Minorum sanavit ab insaniæ passione. Cum autem quadam vice oleum in Monasterio totaliter defecisset; ipsa vocato Fratre, qui erat eidem Monasterio pro colligendis eleemosynis deputatus, accepit urceum atque lavit, vacuumque juxta fores ipsius Monasterii posuit, ut illum idem Frater pro oleo acquirendo deferret: quem cum vellet ipse apprehendere, invenit eum oleo, beneficio divinæ largitatis impletum. Rursum eum uno die non nisi unius panis medietas pro refectione Sororum in eodem Monasterio haberetur: ipsa medietatem eamdem jussit in frustra distribui, & Sororibus dispensari; quam inter manus frangentis, ille qui vivus est panis, & dat escam esurientibus, multiplicavit in tantum, quod quinquaginta sufficientes factæ fuerint exinde portiones, & Sororibus discumbentibus distributæ. Per hæc & alia signa conspicua, suorum, dum adhuc viveret, innotuit præeminentia meritorum. Num & cam in extremis ageret, candidus beatarum Virginum cœtus, micantibus coronis ornatus, in quo una ex ipsis eminentior & fulgidior apparebat: visus est domum intrare, ubi eadem Christi famula decumbebat; & usque ad lectum ejus procedere, ac circa eam quasi visitationis officium, ad confortationis solamen, quodam humanitatis studio exhibere. Post obitum vero ejus, quidam, qui morbo caduco ruebat, & propter crus contractum gradi non poterat, ad sepulcrum delatus ipsius, fuit ibi, crure ipso quasi fragoris sonitum faciente, ab utraque infirmitate curatus. Curvi, renibus, membrisque contracti, præcipites furia, & dementi furore ferales, receperunt

Cibus & potus.

Vigiliæ & orationes.

Paupertatis studiosa.

Recensentur quædam ejus miracula.

Morbidas sanat sorores.

Oleum divinitus ministratum.

Panis mirabiliter multiplicatus.

A beatis Virginibus invisitur.

Miracula post excessum.

ibidem integram sospitatem. Cuidam suo dextra manus, cujus ipse usum, ex illata sibi vehementi percussione ita perdiderat, quod nihil omnino per eam, veluti prorsus inutilem, poterat operari; fuit ad actum suum pristinum ipsius Sanctæ meritis plenarie reformata. Alius qui diutina cæcitate lumen amiserat oculorum, cum ad idem sepulcrum sub ducatu alterius accessisset, recuperato inibi visu, rediit exinde sine duce. His & quampluribus aliis operibus & miraculis hæc venerabilis Virgo resplenduit gloriosis: ut evidenter appareat adimpletum id, quod de ipsa mater ejus, dum esset ex ea gravida, & oraret, dicitur audivisse: videlicet quod paritura erat quoddam lumen, quod orbem plurimum illustraret. Gaudeat itaque mater Ecclesia, quod talem genuit, & educavit filiam, quæ tamquam virtutum fœcunda parens, multas religionis alumnas suis produxit exemplis, & ad perfectum Christi servitium pleno magisterio informavit. Lætetur & devota turba fidelium, quod Rex cælorum & Dominus sororem ipsorum & sociam, quam in sponsam sibi elegerat, ad suum præcelsum & præclarum palatium cum gloria introduxit. Nam & Sanctorum congaudent agmina, quod in superna eorum patria novellæ regalis sponsæ nuptiæ celebrantur. Ceterum, quia congruit, ut quam Dominus exaltavit in cælo, Catholica Ecclesia veneretur in terra: quia de sanctitate vitæ ac miraculis ejus, diligenti & attenta inquisitione, ac examinatione districta, & solemni discussione, præmissis, liquido constitit; licet alias etiam, & in propinquis & in remotis partibus satis essent præcognita lucida ejus acta: nos de communi Fratrum nostrorum, & Prælatorum omnium, tunc apud Sedem Apostolicam existentium, consilio & assensu, de omnipotentia divina confisi, auctoritate beatorum Petri & Pauli Apostolorum, ac nostra, ipsam catalogo sanctarum Virginum duximus ascribendam. Ideoque universitatem vestram monemus & hortamur attente, per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus secundo Idus Augusti, festum ejusdem Virginis devote ac solemniter celebretis, & faciatis a vestris subditis venerabiliter celebrari: ut ipsam habere mereamini apud Deum piam & sedulam adjutricem. Et ut ad venerandum ejus sepulcrum avidius & copiosius Christiani populi confluat multitudo, ac celebrius ipsius festivitas præcolatur: omnibus vere pœnitentibus & confessis, qui ad illud cum reverentia, in ejusdem Virginis festo, vel etiam infra ipsius festi octavas annuatim accesserint, ipsius suffragia humiliter petituri; de omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, auctoritate confisi, unum annum & quadraginta dies de injunctis sibi pœnitentiis misericorditer relaxamus. Datum Anagniæ XIV. *Kalendas Novembris, Pontificatus nostri anno* 1.

Vaticinium ad matrem adimpletum. — Inter sanctas Virgines adscribitur. — Ejus festum annue celebrandū. — Indulgentia ad ejus sepulcrum.

VII. Hæc sunt quæ variis annorum temporibus, ex variis item Scriptoribus mihi dicenda erant de præclarissima Virgine. Serium nihil prætermisimus ex observatis apud Bartholomæum Pisanum, Antoninum, Rodulphum, Surium, & Sedulium. Conciones de eadem habuerunt, scripseruntque optimi quique ex recentioribus & vetustioribus concionatoribus. Pingitur gestare tabernaculum augustissimi Sacramenti, cujus assidua fuit cultrix; tum maxime quod ad præsentiam Dominici corporis Deum adorans cum Sororibus, Saracenos Imperatori Friderico II. Ecclesiæ hosti militantes in Assisii obsidione, jam Cœnobium ingressos vi precum exturbaverit, & tam a suo Monasterio, quam Assisio profligaverit, quod supra memoravimus, & annotavit Joannes Molanus.

Qui auctores de Clara scripserunt. *Pisan. conf. 8. Ant. tit. 24. c. 6. Rodulph. fo. 132. Surius ad 12. Augusti. Sedul. cit.* — Quomodo depingitur. *An. 1251. n. 14. Molan. lib. 3. de Imagin. cap. 31.*

VIII. Non solum sanctæ Virginis Claræ gloriam pius Pontifex auxit hoc

hoc anno, verum & sancti Institutoris Francisci dignam venerationem omnibus Ecclesiarum prælatis commendavit ubique dilatandam, egregia addens sancti Viri encomia, miris laudibus singulare illud sacrorum stigmatum efferens privilegium, testimonium addens irrefragabile veritatis eorumdem a se visorum, dum in minoribus constitutus familiariius ageret cum sancto Patriarcha. Gravissimas do litteras ex antiquis nostris monumentis lectori, spondeo, valde placituras. *Firma. tract. 1. p. 2. f. 94.*

ALEXANDER &c.

AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

Venerabilibus fratribus Archiepiscopis, & Episcopis, & aliis Ecclesiarum Prælatis præsentes litteras inspecturis & audituris, &c.

IX. *Benigna operatio divinæ voluntatis in cælo potens & innovans singula sapienter, & immutans mirabilia super terram, postquam Dei filius victor mortis ad Patrem, unde descenderat, vehiculo propriæ majestatis ascendit, mirificæ fortitudinis viros ad consummationem Sanctorum diversis temporibus suscitavit, a quibus testimonium spei gloriæ cum Christo, in Deo reconditæ, firmaretur: & Ecclesiæ sanctæ ad promissam requiem festinandi in hoc peregrinationis exilio, quod tædiosa desiderii ejus dilatione protrahitur, per ipsos consolationis solatium perveniret. Inter alios autem diebus nostris beatus Franciscus almus Christi confessor apparuit, signis & virtutibus gloriosus, qui clarissimus piæ vivendi meritis & exemplis sanctam fœcundavit Ecclesiam, & caligantia præsentis ætatis tempora fulgoris sui lampade illustrans, viam justitiæ perfecte præparans in eremo altissimæ paupertatis, quam ipse currens & alacriter exultans contra carnem, mundum, & diabolum, velut gigas traxit post se de inferni faucibus, & traduxit ad Dominum populum humilem, bonorum operum sectatorem: sicut effusa super faciem orbis terræ copiosa professionis ejus religiosa generatio patefacit. Ut autem ad illuminationem gentium celebris ejus memoria, tamquam rutilum sydus in corusco firmamenti mystici æthere servaretur: multis eum divina potentia adhuc militantem inter homines, & demum in Sanctorum agmine triumphantem dignata est clarificare miraculis: quæ felicis recordationis Gregorius Papa prædecessor noster, ne illa vel perverteret æmula sanctitatis iniquitas, vel oblivionis digitus, qui rebus gestis cito superducitur, abolesceret, solertissimis inquisitionibus indagata, & comperta fidelissimis documentis, fecit ad laudem Dei, & augmentum fidei, & instructionem salubrem tam præsentium, quam etiam futurorum monumentis perpetuis commendari: eumdem Confessorem Sanctorum catalogo ascribendo: sicut in plurimis locis liquido per ipsius prædictas litteras apparet, harum seriem explicite continentes. Porro quia longum esset nedum exarare per singula, verumetiam succincta relatione perstringere clara virtutis divinæ prodigia, quæ tam in operationibus sanitatis, quam etiam in aliis mirabilibus argumentis probaverunt, eumdem Confessorem tenere cum Sanctis solium gloriæ in excelsis: signanter vobis ante oculos proponere volumus, recolenda frequentius, & vehementius admiranda illa saltem jucunda Dominicæ passionis insignia: quæ in ejusdem Sancti corpore, dum adhuc vitali spiritu foveretur, manus cælestis operationis impressit. Viderunt namque oculi fideliter intuentes, & certissimi palpantium digiti palpaverunt: quod in manibus ejus, & pedibus expressa undique similitudo clavorum de subjecto pro-*

Insigne reddit Pontifex testimonium stigmatum S. Francisci.

Encomia S. Francisci.

Gregorius IX. miracula sancti Francisci fecit notari.

Præclarum de stigmatibus S. Francisci testimonium.

propriæ carnis excrevit, vel de materia novæ creationis accrevit, quæ equidem Sanctus studiose ab oculis hominum, quorum refugiebat gloriam, dum viveret, abscondebat. Inventa est patentius in ipsius defuncti corpore non inflicta humanitus, nec facta plaga vulneris lateralis, quasi aliquid instar lateris Salvatoris, quod salvationis & redemptionis humanæ in Redemptore nostro protulit Sacramentum. Quæ quidem plaga, sicut quosdam ex Fratribus sibi familiariter adhærentibus, latere non potuit propter defluxum humoris, diu antea viruerat in vivente. Hæc igitur mira, & decora novæ demonstrationis indicia magnæ debent esse devotionis divitiæ Christianis, & inæstimales religiosis deliciæ in spiritualibus communis Ecclesiæ orthodoxæ: cum ex his sincera fides Christi accipiat, quod etiam illi possint esse passionis Christi sine extrinseco persecutore consortes, qui pro ejus amore carnem suam cum vitiis & concupiscentiis voluntarie crucifigunt. Sane de præfato Sancto hæc certius asserentes, indoctas fabulas, seu vanæ inventionis deliramenta non sequimur, cum ea nobis dudum nota fecerit plenior fides rerum, quando videlicet in minoribus constituti, Confessoris ejusdem familiarem ex munere divino meruimus habere notitiam, præfati prædecessoris nostri domesticis obsequiis tunc temporis insistendo. Cum igitur oporteat cavere prudenter, ne tanta patrocinii gratia humano generi cælitus in memorato Confessore collata, in vacuum assumatur, universitatem vestram rogamus, monemus, hortamur attente, per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus ejusdem Confessoris pretiosa merita, celebritate annua, prædicatione frequenti, & veneratione recensentes, ad ipsius devotionem, gratiæ divinæ memoriam subditos vestros celebribus monitis excitetis, ut eo pro universo fidelium populo, ac præsertim pro his, qui se invocarint, divinam misericordiam implorante, mereantur supplices, quod operum possibilitas obtinere non potest, ejus intercessionibus impetrare. Nemo itaque eidem Sancto audeat de cetero esse molestus, in corpore suo Christi triumphalia stigmata præferenti. Si quis igitur spiritu temerariæ præsumptionis insaniens, divini muneris invidus, Apostolica indicia sacrilegus impugnator, præmissa vel alia prodigiorum signa, quibus in Ecclesia Dei sanctitas prædicti Confessoris eluxit, improbæ contradictionis morsibus obtrectanda crediderit: volumus & mandamus, ut eum sanæ menti restituat judicialis severitas disciplinæ; ita quod districta proprii Prælati castigatione correctus, Dei opera blasphemare dediscat, & fidei catholicæ fructus de pia mirabilium Domini credulitate pullulans, non arescat. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ probibitionis, confirmationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Anagniæ IV. Kalendas Novembris, Pontificatus nostri anno 1.

De vulnere laterali.

Nota hæc ipsi Pontifici.

Excitandi fideles ad reverentiam horũ stigmatum.

Gal.6. 17.

X. Addidit ad hæc Alexander commendationem magnam Montis Alvernæ, in quo hæc inflicta sunt vulnera, suscipiens locum in suam protectionem, jubensque ut nullatenus eum Fratres derelinquant, sed aliqui incolant perpetuo.

ALE-

ALEXANDER &c.

Universis Ministris & Custodibus, & Guardianis, ac ceteris Fratribus Ordinis Minorum. *Firma. 1. p. tract. 1. f. 13.*

SI novæ militiæ militantis Ecclesiæ in laudem beati Francisci, Jesu victoris signiferi pensemus præconia, nec non & gaudia & jubilos triumphantis: ex animo nempe togimur ejusdem Sancti omnia pedum vestigia, latibula montium, & cavernas terrarum cum reverentia, ut humana fragilitas sinit, indagare sollicite, & reperta cum omni reverentia venerari. Sane, o dilecti filii, celebrem illum vernantis Alvernæ montem, in quo sublimatum corpus a sublimiori animo non dissensit, cum ibi nimius amor interius in mente fervens, intuitu Seraph incalescens, incendii fervore proruppit exterius, decorans corpus in cruce splendidum suis margaritis, affectionis brachiis amplectimur, tot & tanta mirifica recolentes. Quem enim amicum æternæ salutis ille locus non delectet quamplurimum, ubi extremo jam instante seculi senescentis interitu, ostendit excessus Regis militem regiis militaribus insignitum, ut Regis aciem jam labentem, jamjamque ab hostibus fugientem defenderet: & certamen victoriosum triumphatoris superni verbis, actibus, & hostes aggredientibus prædicaret. O quam ibi lugubria cordis suspiria, & ex intimis cordis anxios singultus eduxit! O quoties felicem montis humum felicioribus lacrymarum rivulis madidavit, felicissimum pectus sternens; & si certe interdum civium supernorum ordinum præsentia & solatio levaretur! O quoties in inferiorum militia mens ejus plena divinis instillationibus lætabatur! Nos igitur de tanti Patris orationibus confidentes, hunc tractum præfati montis in specialem tutelam assumimus, cunctis nostris viribus protegendum. Quocirca universitatem vestram rogamus, monemus, & hortamur attente, per Apostolica vobis scripta in virtute obedientiæ firmiter præcipiendo mandantes, quatenus in prædicto loco, quem nulla ratione volumus destrui, vel ab Ordine derelinqui, Fratres aliquos statuatis, qui jugem ibidem statuant Domino famulatum. Datum Neapoli VI. Idus Aprilis, Pontificatus nostri anno 1.

Commendatur mons Alvernæ.

Jubet ne a Fratribus destituatur.

XI. Ante suum discessum ab Urbe Parthenopæa scripsit ad Generalem & Patres Ordinis Prædicatorum, ut propter servandam pacem & caritatem inter utrumque Sodalitium, nullatenus Minores vel eisdem sacramento obligatos, ad suam societatem reciperent. Tenor litterarum ita se habet.

Dilectis filiis Magistro & Fratribus Ordinis Fratrum Prædicatorum.

QUo vos in Christo sinceriori caritate diligimus, eo plenius ut in cunctis providi sitis & vigiles affectamus: turbationis non modicæ spiritum assumentes, si de vobis quandoque contrarium ad nos relatu perveniat aliquorum. Sane admirantes accepimus, quod vos, non absque offensa rectitudinis, quæ in vestris debet actibus haberi continue specialis, Fratres Minores, & eorum Ordini obligatos, frequenter ad vestrum recipitis, unitatem spiritus in pacis vinculo non servantes. Verum cum ex hoc scissuræ possit & scandali exoriri materia, quæ solatium patis æternæ quærentibus debet omnibus modis existere peregrina, Universitati vestræ per Apostolica scripta in vir-

Firm. ibid. fol. 124.

Jubet ne Minoribus adstrictos admittant Prædicatores.

Ephes. 4. 3.

virtute obedientiæ præcipiendo mandamus, quatenus tam Fratres eosdem, quam eorum Ordini voto, vel juramento etiam obligatos, nullatenus de cetero, prætextu indulgentiæ alicujus, seu aliquarum litterarum obtentarum a Sede Apostolica, vel etiam obtinendarum in posterum, quæ de præsentibus expressam nonfecerint mentionem, nisi prius petita Ministri sui fuerit, & obtenta licentia, recipere præsumatis. Alioquin decernentes irritum & inane, quidquid per vos in hac parte contra præceptum nostrum contigerit attentari, præsentium auctoritate statuimus, ut hujusmodi præsumptores incurrant excommunicationis sententiam ipso facto, a qua nequaquam absolvi valeant, nisi se apud Sedem Apostolicam personaliter repræsentent, ab ea sicut visum fuerit, absolvendi. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem, &c. Datum Neapoli XI. *Kalend. Junii, Pontificatus nostri anno* 1.

XII. Turbas aliquas vel pacis rupturas inter utrumque Ordinem tunc exortas, ex his litteris colligendum, quibus ut mederentur utriusque Instituti Præfecti generales, serius de restauranda pace, & stabilienda fraternitate egerunt ad invicem Mediolani, inde scribentes communi nomine hanc epistolam encyclicam ad sui nominis sectatores. Eam exscripsimus ex Chronicis MSS. Mariani, sed & excusam habet Rodulph. lib. 2. suæ historiæ; at errat pro Joanne Parmensi præfigens Bonaventuram, qui hoc anno (sub quo ex fine epistolæ, ex Chronicis Prædicatorum, 1. p. lib. 2. cap. 49. constat datam fuisse) adhuc non erat Minister Generalis. Verum est iterum fuisse renovatas & publicatas has litteras anno MCCLVI. quo electus est Bonaventura in supremum Ordinis Præfectum, ut prædicta habent Chronica Prædic. lib. 3. cap. 23.

Rodulphus corrigitur.

Carissimis & dilectis in Christo Jesu Fratribus Prædicatoribus & Minoribus, per universum orbem diffusis. Frater Humbertus eorumdem Prædicatorum Magister Generalis, & frater Joannes Parmensis eorumdem Fratrum Minorum Generalis Minister, universis salutem: in sancta vocatione digne & laudabiliter ambulare.

Præfecti Prædic. & Minor. suos exhortantur ad mutuam caritatem. Gravia encomia utriusque Religionis.

SAlvator seculi, qui amat animas, & neminem vult perire, post primam humani generis ruinam, ad ejusdem reparationem multimodam, remedia per ministros varios generationibus singulis adhibens incessanter; novissime diebus istis in fine seculorum duos nostros Ordines in ministerium salutis, prout indubitanter creditur, suscitavit, vocans ad eos viros non paucos, & ditans eos donis cælestibus, per quod non solum suam, sed aliorum efficaciter possent operari salutem, verbo pariter, & exemplo. Hi sunt (ut ad gloriam Dei loquamur, non nostram) duo magna luminaria, (Genes. 1. 16.) *quæ lumine cælesti sedentes in tenebris & umbra mortis, ubique terrarum illuminant, & ministrant. Hi sunt duæ tubæ veri Moysis, Christi Dei nostri,* (Num. 10. 2.) *quorum ministerio multitudinem populorum jam ad suum principium convocavit. Hi sunt duo Cherubin, pleni scientia, mutuo se respicientes, dum idem sentiunt, & alas suas extendentes ad populum, dum ipsum verbis* (Exod. 25. 18.) *& exemplis protegunt, & discurrunt secundum obedientiæ volatum super omnem populum disseminare scientiam salutarem. Hi sunt duo ubera sponsæ,* (Cant. 4. 5.) *ex quibus parvuli in Christo lac sugunt, quo nutriantur, & augmenta* (Zach. 4. 14.) *recipiant in salutem. Hi sunt duo filii olivæ splendoris, qui assistunt domina-*

natori universæ terræ, prompti ad ejus imperium, quocumque voluntas ejus eos duxerit, suam legationem implere. Hi sunt duo testes Christi, qui saccis amicti jam prædicant, & testimonium perhibent veritati. Hi sunt illæ duæ stellæ lucidæ, quæ secundum Sibyllinum vaticinium habent species quatuor animalium, in diebus novissimis nomine Agni vociferantes in directione humilitatis, & voluntariæ paupertatis. Quid plura? Quis enim enumerare plene valeat sacros binarios, qui bis sacris Ordinibus possunt coaptari, dum digne, quæ ad suam creationem pertinent, exequuntur. Non caret autem ratione binarii hujus productio, si quis excutiat diligenter. Noluit siquidem illa sapientia, quæ prudenter in certo numero cuncta fecit, unicum Ordinem producere, sed duos insimul: ut emolumentum ex societate mutua tam ipsis, quam aliis proveniat. Ipsis quidem dum in calore sancto sese mutuo confoverent, dum contra insurgentes se alterutrum adjuvarent, dum sancta æmulatione ad meliora se invicem provocarent; aliis vero, quorum saluti daturi erant operam, dum virtus duplicata reperitur magis efficax in opere salutari: dum quod uni deesset, ex sui perfectione abundanter reperiretur in altero. Dum testimonium, quod perhibituri erant veritati: ex ore duorum, tamquam verius, & credibilius redderetur. Pensate, dilectissimi, pensate quanta debet inter nos dilectionis sinceritas abundare, quos eodem tempore genuit mater Ecclesia. Quos ad id opus, salutem scilicet animarum, communiter operando, æterna caritas ordinavit. Quos professiones in modico differentes sic assimilant, tamquam Fratres nos intime diligamus. Denique quomodo veri discipuli cognoscemur, nisi dilectionem habuerimus ad invicem evidenter? Quomodo caritatem illam mutuam, quæ ante omnia ab omnibus est habenda, prædicationibus nostris aliorum cordibus inseremus, si læsa vel devians reperiatur in nobis? Quomodo stabimus contra persecutiones imminentes, si inter nos perturbatione aliqua dividamur? O quantum exemplum mutuæ caritatis & pacis requirunt a nobis Patres nostri sanctus Franciscus & beatus Dominicus, ceterique Fratres nostri primitivi, qui sic in vita sua se tenere dilexerunt: tamque sinceræ caritatis indicia ostenderunt, videndo se sicut angeli Dei, suscipiendo se invicem sicut Christus, honore invicem præveniendo, in profectu mutuo congaudendo, alternis se præconiis extollendo, utilitates mutuas promovendo fideliter, a scandalis & turbationibus alterutris cavendo cum summa diligentia. Et (quod antiquus vidit & invidit hostis) quanta efficacia populi, quanta utilitas nostra, quanta materia glorificandi Deum, ex supradictæ caritatis glutino sequebatur? Vidit hæc proculdubio, & invidit leo iratus, & conatur caritatem antiquam suis machinationibus perturbare. Cavete benedicti Domini, cavete, ne quando glorietur & dicat; Prævalui adversus eos, *quia recedentes a Patrum vestigiis, jam secundum assuetam non ambulant caritatem. Inveniat nos ille nequam viros, viros virtutum, sibi viriliter resistentes in defendendo pretiosissimam substantiam prædictæ caritatis relictam a Patribus, & omni custodia observandam. Quod ut fiat, implorandum est adjutorium Altissimi, quod numquam deserat nos contra hostes, & cavendum ab omnibus diligenter, quæ turbare possent illam, quam ad invicem habemus, caritatem. Proinde cavendum est, ne nostrum aliquis propriam adeo sequatur commoditatem, quo cum gravi turbatione aliorum loca nimis notabiliter eis vicina recipiant, sed potius secundum legem amicitiæ, damnum proprium propter amicum diligant in hoc casu. Et rursus cavendum, ne propter iniquitatem aliorum, alii sic se abominentur, quod hostilitas inter nos, non fraternitas videatur. Cavendum est iterum,* ne

Apoc. 11. 3.

Vide Apparatum nostrum ad Annales §. 2. n. 2.

Quare duplicem ordinem Deus produxit.

Eccl. 4. 9.

Exhortatio ad majora.

1. Pet. 4. 8.

Primitiva caritas utriusque Ordinis.

Rom. 12. 10.

Psal. 12. 5.

A quibus cavendum ut servetur pax.



ne conceptum transeundi ad alterutrum nostrorum Ordinum, quem aliquis invenerit in aliquo, debilitet, vel exinguat zelo ipsum attrahendi ad suum Ordinem, sed potius inceptum propositum foveat, & confirmet. Item ne familiares & benefactores alterius Ordinis aliquis a sua devotione audeat avertere, & ad Ordinem suum convertere, ut ad alterutrum Ordinem derivetur fructus devotionis hujusmodi, qui alii proveniret. Item ne loca, quæ aliqui pro domibus construendis accipere proponunt, præsentientes hoc alii, caute surripiant, alios excludendo. Item ne eleemosynas, quas devotio fidelium aliquibus facere proponit, alii impediant, ut ipsi habeant; sed potius cum intersunt testamentis, aut aliis negotiis, bona fide sint memores aliorum, pias subventiones aliis fieri procurando. Item ne alii sermones impediant aliorum, vel auditores subtrahant, aut ipsos sermones sibi subripiant alternatim. Quæ enim esset caritas subtrahere personas? subtrahere animos? subtrahere loca? subtrahere sermonem? cum secundum caritatis re-
1. Cor. 10. 24. *gulam*, non quæ sunt nostra, sed quæ sunt alterius, *suadente Apostolo, quærere debeamus. Cavendum est, ne quis nostrum sic Sanctos suos, sic statum suum imprudenter extollat, quod in aliorum depressionem laus taliter fieri videatur. Item ne quis obloquatur de aliis, non solum coram multis in publicum, sed nec in clanculo coram externis, nec inter Fratres proprios in secreto. Item ne si sinistrum aliquid alii sciverint, aliis denudent, ubi nulla est utilitas, nec fructus: sed potius sic culpabiles, caritative corripiant, vel ostendant correctoribus eorumdem. Quis enim nesciat quantum per hujusmodi depressiones, obloquutiones, criminationes lædatur caritas, imo procul pellatur ab omni genere amicorum? Cavendum insuper, ne quis mala sibi relata de aliis, facta vel dicta, vel injuriam aliorum leviter credat, vel hujusmodi inter Fratres suos referat, & referendo aggravet, corda Fratrum concitet, & sic in eis caritatem concutiat, in quibus potius fuerat confir-*
Gal. 5. 22. *manda. Cavendum præterea, ne nostrum aliqui, si læsi fortasse fuerint interdum ab aliis minus juste, patientiæ, quæ de caritate producitur, obliti, sic suam ostendant impatientiam, quod propter unius vel paucorum stultitiam, contra alterius, vel aliorum Fratrum innocentiam moveantur. Illud autem omnino cavendum, ne Fratres, qui in se abhorrent hæc & similia, in aliis dissimulent, sed potius si tale quid viderint in aliquo, zelo sancto succensi, statim fraterna correctione utantur, vel per illos, quorum interest, corrigi faciant hujusmodi delinquentes. Illos autem qui curam habent aliorum, super omnes reprehensibiles judicantur, si in prædicta correctione fuerint negligentes. Obsecramus igitur fraternitatem vestram per caritatem, quæ Deus est: ut ab hujusmodi & similibus offendiculis sollicite præcaventes, sectemini diligenter quæcumque valere possunt ad pacem nostram, & mutuam in Domino caritatem, & indissolubilem unitatem. Scientes quod uterque nostrum pleno corde, vult & desiderat, plene hæc a suis subditis observari fideliter, & transgressores, tamquam inimicos unitatis & pacis, a suis correctoribus corrigi diligenter, & digne, secundum suorum exigentiam meritorum. Et proponimus contra correctionem hujusmodi opportuno tempore non inveniri desides, vel remissi: sed invigilare cum zelo non modico & fervore. Hæc autem vobis scripsimus, ut exhortationis paternæ debitum, quod ore non possumus, saltem scripto, vobis omnibus redderemus & incitaremus corda vestra, de quorum bona voluntate plenam habemus fiduciam ad id, quod Ordinibus nobis commissis perutile reputavimus super materiam prædictam, & in extremo judicii examine, cum de vobis nos oportebit reddere rationem, nostras possimus animas liberare.*

Ne

Ne autem per ignorantiam & oblivionem circa supradicta Frater aliquis de Ordine possit se aliquatenus excusare, injungimus vobis omnibus Provinciarum Rectoribus, quatenus circa ista de confirmanda caritate inter vos, litteras has, vel conscriptum sub sigillo nostro faciatis legi per omnes Conventus Provinciæ vobis commissæ. Et exclusis novitiis & Fratribus illiteratis, exponi vulgariter, & in domibus singulis ad horam habendam memoriam retineri. Valete in Domino. Datum Mediolani ..... Anno Domini MCCLV. Legendæ hæ litteræ per omnia Monasteria.

XIII. Nonnulli Episcopi & alii Prælati Ducatus Spoletani, & Patrimonii, non obstante revocatione Alexandri, qua irritum voluit, quod contra regularium privilegia statuit suus prædecessor Innocentius, circa prædicandum verbum Dei, & confessiones excipiendas, fuerunt Minoribus valde molesti, atque in aliis plerisque rebus eosdem gravare non cessabant in animarum suarum periculum, Fratrum injuriam, & scandalum plurimorum. His ut obviaret Pontifex, graves dedit ad eosdem litteras, in quibus quam intimo habuerit corde Fratrum patrocinium lector perspiciet. Præcipit Pont. ne amplius molestentur Minores.

Venerabilibus Fratribus Spoletano, & Assisinen. Episcopis &c.

Quædam ab Apostolica Sede tempore felicis recordationis Innocentii Papæ prædecessoris nostri litteræ processerunt, in quibus ipse universis Religiosis, cujuscumque professionis, vel Ordinis existerent, districte in virtute obedientiæ injungebat, ut parochianos alienos diebus dominicis & festivis non reciperent in suis Ecclesiis, seu Oratoriis temere ad divina: nec ipsos ullatenus ad pœnitentiam admitterent, sine suorum licentia sacerdotum: nec eis in suis prædicarent Ecclesiis ante missarum solemnia, pro quibus audiendis prima diei parte iidem Parochiani consueverunt, & debent in suis Ecclesiis convenire: neque sermones etiam solemnes facerent illa hora, sed neque ad prædicandum solemniter ad parochias alienas accederent, nisi essent ab eorum sacerdotibus invitati, vel saltem nisi se ad id humiliter peterent & obtinerent admitti, nec ea die qua diœcesanus Episcopus, vel alius loco ejus prædicaret solemniter, maxime in Ecclesia Cathedrali, aliquis ipsorum in eadem Civitate, vel loco præsumeret prædicare: si vero in casu licito parochianum alterius eos in suis Ecclesiis recipere ad sepulturam contingeret: omniam, quæ obtentu consequerentur hujusmodi sepulturæ, portionem canonicam, etiam non requisiti infra octo dies a tempore receptionis eorum, Episcopo vel sacerdoti, de cujus Parochia mortuus esset assumptus, exhibere curarent. Si autem aliquis religiosorum hujusmodi præcepti transgressor contra prædicta, vel aliquod prædictorum venire præsumeret: præter inobedientiæ vitium, & excommunicationis sententiam, quam eum incurrere voluit ipso facto, gradus sui periculo subjaceret. Et nihilominus a Diœcesano ad præmissa universa, & singula observanda per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, districtius cogeretur, nullis eis contra hoc indulgentiis, vel privilegiis Apostolicis valituris. Verum quia super præmissis litteris cogitare attentius ac studiosius deliberare proponimus, pacis commodum & quietis solatium Ecclesiis, & personis Ecclesiasticis potissime cupientes, præfatas litteras, & si quæ aliæ super prædictis, vel eorum aliquo contra præfatos religiosos, vel aliquos ex ipsis generaliter vel specialiter, præter formam communem & solitam processere: ac Specul. Minor. tract. 1. f. 16.

man-

mandata seu praecepta facta in eis, vel earum auctoritate duximus penitus revocanda; Venerabilibus fratribus nostris universis Archiepiscopis, Episcopis, & dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris, & aliis Ecclesiarum Praelatis, & ceteris personis Ecclesiasticis tam secularibus, quam regularibus cujuscumque Ordinis vel professionis existerent, nostris dantes litteris in mandatis, ut per hujusmodi litteras, vel occasione mandatorum, seu praeceptorum aut sententiae, quae continent, nihil prorsus agerent: cum nullam ex tunc haberent efficaciam, vel vigorem. Sed sicut intelleximus, nonnulli Episcopi & Praelati Ducatus Spoletani, & Patrimonii, deliberatione nostra super praemissis litteris nullatenus expectata, dilectis filiis Fratribus Ordinis Minorum post hujusmodi revocationem nostram, inhibere generaliter, vel specialiter praesumpserunt, ne in locis suae jurisdictionis praedicent, nisi licentiam ab eis super hoc habuerint specialem: & hi quibus concessa fuerit hujusmodi licentia, testimonialibus litteris de hoc ostendant se munitos: excommunicationis comminantes se laturos sententiam tam in praedicantes, quam in audientes, si secus extiterit attentatum. Volunt etiam quod illi, quibus praedicandi concedunt licentiam, de hujusmodi comminatione sententiae frequenter in suis praedicationibus faciant mentionem. Inhibent quoque parochianis suis, praedictis Fratribus sua confiteri peccata, ne hac occasione ad ipsos accedere: & Fratribus ne aliquos in suis Ecclesiis recipere ad divina praesumant. Quidam insuper parochiales sacerdotes eosdem Fratres gravare, & molestare non cessant in animarum suarum periculum, ipsorum Fratrum injuriam, ac scandalum plurimorum. Cum igitur memoratum Ordinem pro eo maxime, quod fuit nobis in minori tunc officio constitutis, ab Apostolica Sede commissus, caritate praecipua diligamus: & Fratres ejusdem Ordinis, tamquam praedilectos & singulares filios intra mentis ubera carius amplexamur: iidemque Fratres firmarint in nos, utpote in specialem patrem, totius reverentiae ac devotionis affectus, propter quod constanter in animo gerimus ipsos & eumdem Ordinem Apostolicae benevolentiae affluentia confovere: eisque continue adesse praesidiis opportunis: nos pati nolentes, quod aliquid attentetur in ipsorum Fratrum praejudicium, & gravamen, hujusmodi inhibitiones per praedictos Praelatos & sacerdotes, seu per quoscumque alios factas, necnon ordinationes quaslibet, & quoscumque processus contra Fratres ipsos, & eorum Ordinem post praedictam revocationem nostram habitos, auctoritate Apostolica duximus revocandos, ac reducentes praedictos Fratres in eum statum, in quo priusquam praedictae ipsius praedecessoris manarent litterae, fuisse noscuntur: decernimus irritum & inane quidquid per quemcumque in ipsorum praejudicium hactenus extitit, vel extiterit de cetero antequam super praedictis declaraverimus litteris, attentatum. Ideoque fraternitati vestrae per Apostolica scripta mandamus, quatenus praemissa omnia in locis, in quibus expedire videritis, solemniter per vos, vel per alios denunciare curetis, non permittentes, praedictos Fratres eorumque Ordinem contra hujusmodi revocationem & constitutionem nostram ab aliquibus molestari: molestatores & contradictores hujusmodi per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo: non obstante constitutione de duabus dietis edita in Concilio generali: Quod si non ambo his exequendis poteritis interesse, alter vestrum ea nihilominus exequatur. Datum Laterani II. Idus Septembris, Pontificatus nostri anno I.

Meminit se Ordinis fuisse Protectorem.

Instituuntur Praedic. & Minores Inquisitores in Francia.

XIV. Priori Provinciali Praedicatorum in Francia, & Guardiano Mi-

Minorum Parisien. ad instantiam Ludovici Regis, onus imposuit in hæreticos inquirendi per universam Galliam, ejusque districtum, exceptis terris Comitis Pictavii & Tolosæ. Amplam eis per has litteras fecit in hoc genere potestatem.

Priori Provinciali Fratrum Prædicatorum in Francia, & Guardiano Fratrum Minorum Parisien.

PRæ cunctis mentis nostræ desiderabilibus, Catholicæ incrementum fidei affectantes, nimio atique dolore replemur, cum audimus aliquos vel sentimus ad illius depressionem, quacumque malignitate satagere, vel damnabilibus ipsam depravando reprehensionibus, aut detractionibus, & abrogabilibus derogando, seu commentis eamdem mendacibus pervertendo, ad quorum iniqua sternenda molimina eo animosius aspiramus, quo in animarum stragem perniciosius eos cognoscimus conspirare. Unde quia in aliquibus partibus Regni Franciæ adeo infidelitatis error invaluit, quod ibi quamplurimi a via veritatis prorsus aversi, euntes per devium falsitatis pestiferas ad concutiendum orthodoxæ murum fidei machinas construebant, molientes ipsum fallacium argumentationum impulsibus demoliri; Sedis Apostolicæ diligentia contra talium dolosam astutiam, ne diffusus serperet morbus iste, remedium adhibuit opportunum, instituens illic viros idoneos, quorum honesta conversatio exemplum tribueret puritatis; & erudita labia doctrinam funderent salutarem, ut sacro ipsorum ministerio præfatæ partes ab hujusmodi contagio purgarentur. Et licet horum ducatu homines partium earumdem, in rectam semitam sint directi, & per hoc multis sit ibidem periculis obviatum, cupientes tamen anxie, ut negotium inibi fidei jugi profectu, elisis omnibus erroribus, fortius convalescat, vigilare ad hoc per nos & alios, prout solertius possumus, non cessamus: & modo circa id ipsum eo studemus attentius, quo carissimum in Christo filium nostrum Illustrem Regem Franciæ ferventiorem sentimus, ad idem negotium efficaciter promovendum. Quare habita deliberatione, providimus ibidem adpræsens personas aliquas circumspectas pro tanto negotio deputare. Quia igitur de sollicitudine, prudentia, & industria vestra firmam in Domino fiduciam obtinemus, nos tamquam inter alios præelectos, in prædicto Regno ad instantiam præfati Regis ad hoc duximus deputandos: discretioni vestræ per Apostolica scripta districte præcipiendo mandantes, ac in remissionem vobis peccaminum injungentes, quatenus in caritate Dei, hominum timore postposito, virtutem spiritus induentes ex alto, Inquisitionis officium contra hæreticos ad extirpandum de Regno ipso, ejusque districtu hæreticam pravitatem, exceptis terris dilecti filii nobilis viri Pictavii, & Tolosæ Comitis, in quibus fidei negotium certis personis specialiter est commissum, sub spe mercedis æternæ totis assumentes affectibus, sic efficaciter prosequi studeatis, ut per sollicitudinis vestræ prudentiam de prædicto Regno ac ejus districtu radix iniquitatis hæreticæ succidatur, & vinea Domini, exterminatis vulpeculis, quæ perversis moribus demoliuntur, eamdem, fructus afferat catholicæ puritatis; facientes vobis quaternos & alia scripta, in quibus inquisitiones factæ contra hæreticos, & processus contra ipsos habiti continentur, a quibuslibet detentoribus assignari. Si quos autem de pravitate prædicta culpabiles inveneritis, vel infectos, seu etiam infamatos, contra ipsos, nisi examinati absolute velint mandatis Ecclesiæ obedire, necnon & receptatores, defensores, & fautores eorum, juxta sanctiones canonicas, auctoritate Apostolica, hominum metu divino timo-

Reg. Vatic. epist. 752.

Plurimi hæretici in quibusdã partibus Galliarum.

timori postposito, procedere procuretis, invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis: contradictores & rebelles per censuras ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendo. Non obstantibus aliquibus litteris, ad quoscumque alios, exceptis locorum diœcesanis, super hujusmodi negotio ab Apostolica Sede directis, quas auctoritate præsentium revocamus; nec tamen prætextu commissionis specialiter eisdem diœcesanis super hoc factæ processum vestrum in eorumdem Civitatibus, e diœcesibus volumus impediri. Nec per hoc quod fidei negotium generaliter in præfato Regno vobis committimus, commissiones a præfata Sede ipsis factas, si forsan illarum, vel ordinaria velint auctoritate procedere, intendimus revocare. Si vero aliqui ex hæreticis ipsis, hæretica labe penitus abjurata, redire voluerint ad ecclesiasticam unitatem, eis juxta formam Ecclesiæ, absolutionis beneficium impendentes, injungatis eisdem, quod injungi talibus consuevit. Proviso solerter, ne simulata conversione, redeant fraudulenter ad vomitum, & vos, imma potius seipsos fallentes, sub agni specie gerant lupum. Ut ergo commissi vobis officii debitum liberius exequamini, committendi citationes, testium examinationes cum deprædicto crimine, ac ipsius circumstantiis duxeritis inquirendum, & sententiarum denunciationes, quas in quoslibet hac de causa tuleritis, plenam vobis concedimus facultatem. Non obstante, si Religiosis quibuslibet, quod causarum vel negotiorum commissiones minime teneantur suscipere, quodque excommunicari vel interdici aut suspendi nequeant a Sede Apostolica sit indultum. Sed quia in tam gravi crimine cum multa oporteat cautela procedi, ut in reos sine ullo proferatur errore, dure ac digne severitas ultionis, volumus & mandamus, ut vos, vel quos ad hoc duxeritis deputandos, in examinatione testium, quos recipi super crimine prædicto, ipsumque contingentibus oportuerit, adhibeatis vobis duas religiosas & discretas personas, sub quarum præsentia per viros idoneos fideliter eorum testium depositæ conscribantur. Ceterum cum aliqui fuerint judicandi hæretici, vel incarcerationis pœna perpetuæ alicui pro hujusmodi crimine infligenda; ad id de Diœcesanorum vel Vicariorum suorum, si ipsi, Diœcesanis absentibus, præsentes fuerint, consilio procedatis, ut in tantæ animadversionis judicia non postponenda Pontificum auctoritas intercedat. Verum ut prædicta possitis utilius & liberius exercere, vobis largiendi viginti vel quadraginta dierum indulgentiam, quotiens opportunum videritis, omnibus pœnitentibus, & confessis, qui ad vestram convocationem propter hoc faciendam, accesserint, plenam tenore præsentium concedimus facultatem. Vobis siquidem pro hujusmodi negotio laborantibus, & omnibus personaliter vobis assistentibus in eodem, illam peccatorum veniam indulgemus, quæ succurrentibus Terræ sanctæ in generali Concilio est concessa. Illos vero, qui ad impugnandum hæreticos, fautores, & receptatores, ac defensores eorum vobis ex animo auxilium, consilium præstiterint, vel favorem, de omnipotentis Dei misericordia, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, tres annos de injuncta sibi pœnitentia relaxamus, & si qui ex iis in prosecutione hujusmodi negotii forte decesserint, eis peccatorum omnium, de quibus corde contriti & ore confessi fuerint, plenam veniam indulgemus. Compescendo quoque, monitione præmissa, per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, prædicatores quæstuarios a prædicationis officio, quod ad ipsos nullatenus pertinet, quorum interest tantum caritativa subsidia simpliciter petere, ac indulgentiam, si quam forte habeant, exponere, liberam vobis tribuimus facultatem. Quod si non ambo, &c. Datum Laterani Idibus Decembris, anno 1.

XV. Non

XV. Non minus ampla concessa auctoritas fratri Ruffino Pontificis Pœnitentiario, & Capellano per Octavianum Ubaldinum Diac. Card. sanctæ Mariæ in Via-lata, Innocentii Legatum per omnem Lombardiam, & Venetias, Alexandri vero per Regnum Siciliæ. Huic ob rerum agendarum peritiam, vices suas commisit, Vicariumque generalem constituit, quod Pontifex approbavit, multis ad eum datis litteris circa negotia specialia. Virum vocat *magni consilii* in litteris confirmationis, quas hic subministramus, ceteras dabit Regestum hujus tomi.

Ruffinus Minorita cōstituitur Vicarius generalis regni Siciliæ.

Fratri Ruffino de Ordine Fratrum Minorum, Cappellano, & Pœnitentiario nostro.

CUm dilectus filius noster Octavianus, sanctæ Mariæ in Via-lata Diaconus Cardinalis, in Regno Siciliæ Apostolicæ Sedis Legatus, tibi, quem tamquam virum magni consilii, ad partes Siciliæ & Calabriæ ad præsens transmittimus, vices suas in partibus eisdem commiserit, constituendo te ibidem suum Vicarium generalem: Nos commissionem hujusmodi velut per nos factam, ratam & gratam habentes, discretioni tuæ præsentium auctoritate concedimus, ut si aliquando te occasione aliquorum negotiorum contigerit occupari, ea quæ tibi prætextu hujusmodi commissionis incumberent, possis, juxta tuæ discretionis arbitrium, committere personis idoneis exequenda. Datum Neapoli IV. *Kal. Febr. anno* 1.

XVI. Scripsit fratri Bartholomæo de Bohemia, ut in Polonia, Bohemia, Moravia, & Austria tam per se, quam per alios sui Ordinis Fratres, verbum Crucis prædicaret contra Lithuanos, & Jentuesones, Paganos, Poloniam & finitimas Provincias hostiliter invadentes.

Alteri in Bohemia magna injunguntur.

Fratri Bartholomæo de Bohemia Ordinis Fratrum Minorum.

NUper ad audientiam nostram pervenit, quod Lituani, & Jentuesones, ac nonnulli alii Ethnici, qui Romanam Ecclesiam numquam matrem suæ professione fidei agnoverunt, vires exacuunt contra ipsam, dum iidem Christianorum finitimas regiones, videlicet Poloniam, & quasdam alias vicinas Provincias hostiliter invadentes, multos ex populo Christiano morti, & infinitos captivitati dederunt, non parcendo sexui, neque ætati; & nec adhuc fidelium saturati cruore, ad impugnandum cum aliis Paganis & infidelibus Poloniam, & regiones finitimas, conflatis in unum viribus se accingunt: propter quod nos gravi dolore confodimur, & super tanta strage fidelium paterno compatientes affectu, remedia per quæ tantis obvietur periculis, sollicite cogitamus. Nos igitur de circumspectione tua nobis a pluribus, & in pluribus commendata, plenam in Domino fiduciam obtinentes, mandamus quatenus tam per te, quam per Fratres tui Ordinis, quos ad hoc idoneos esse cognoveris, in Polonia, Bohemia, Moravia, & Austria, contra prædictos Paganos prædices, & prædicari facias verbum Crucis, concessa per nos auctoritate nostra illis Christianis earumdem partium, qui contra infideles eosdem, Crucis assumpto signaculo, se duxerint accingendos, suorum venia peccatorum, quæ dari consuevit euntibus in Terræ sanctæ subsidium. Datum Anagniæ VIII. *Idus Augusti, anno* 1.

XVII. Duos invenio hoc anno in Regesto Pontificio Episcopos Mino-

Fr. Raynerius Episcopus Mainæ.

noritas, Raynerium unum, Antistitem Mainæ, Pausaniæ, & Ptolomæo Leuctrum Laconicæ; urbs est in Peloponeso ad sinum Messeniacum. Peculiaribus eum favoribus hoc anno Pontifex affecit, atque illo præ ceteris, ut occupatis per infideles suæ Ecclesiæ proventibus & redditibus, propter discrimina bellorum quæ tunc vigebant, posset in Italia vel alibi vitam ducere, dum impedimenta redeundi durarent. Albertum alterum ex Lectore Theologiæ electum Tarvisinum, quæ Civitas Venetorum est, sub Archiepiscopo Aquilejensi. Aliqualis fuit inter electores discordia, quam Albertus sopire voluit, sponte renunciando postulationi de se celebratæ, omnique juri, si quod exinde sibi acquisitum fuerat, & humiliter supplicando, ut paupertatis ac humilitatis sanctum propositum, quod longo jam tempore fuerat amplexus, prosequi permitterent. Visum tamen est Pontifici & Cardinalibus, eum magis idoneum necessarium que illi Ecclesiæ, quam ut exaudiri deberet. Multam ejus indolem probatasque virtutes refert suis in litteris Pontifex, quas hujus tomi dabit Appendix. In Urbe Vincentia ortum celebrem fuisse Doctorem docet Epitaphium hoc incultum ejus sepulcro in Ecclesia Cathedrali affixum.

Fr. Albertus Episcopus Tarvisinus.

Hic jacet Albertus lapidis testa coopertus,
Frater eratque Minor, sed præsulit ordine Major.
Tarvisii præsul, sed origine sanguinis exul.
Ipsum namque virum genuit Vincentia mirum,
Doctoremque merum, docuit qui lucide verum.
Oremus Dominum, sibi quod donet Paradisum,
Et quod lætemur pariter quando moriemur.

Additio Patris Lucæ Waddingi.

Fr. Petrus Episc. Hortan.

„ XVIII. Tertium insuper ex eodem produco Regesto fratrem Petrum Episcopum Hortanum in Etruria, prope Tyberim in antiquis Faliscis, Octaviani Ubaldini sanctæ Mariæ in Via-lata Diaconi Cardinalis Cappellanum a Clero electum, & ab Alexandro Pontifice confirmatum, quem in suis litteris ad eumdem Clerum vocat virum utique pietate, religione, ac honestate conspicuum, consilio providum, ac in spiritualibus & temporalibus circumspectum. Ecclesiam sancti Angeli ejusdem Urbis suis Consodalibus concessit. Multis annis Ecclesiam hanc gubernavit; obiit enim anno MCCLXXXIV. Ferdinandus Ughellus ait, electum & confirmatum ab Alexandro anno MCCLII. Sed illo adhuc anno sedebat Innocentius IV.

Rodul. fol. 139. Monument. MS. Assis.

Moritur S. Francischina Eugubina.

XIX. Moritur Eugubii hoc anno beata Francischina ibidem nata, mira abstinentia, & miraculis perquam celebris. Asservantur reverenter ejus ossa in capsa lignea ad ædem sancti Francisci, cujus tertium Institutum suscepit. Inculta & neglecta per aliquot delituit annos, donec Hungari quidam peregrini, patenti miraculo ejus virtutem experti, dignis laudibus mirificam celebrarunt; hinc Eugubini eam in pretio habere cœperunt.

Abbas Arnaldus moritur, sepultus apud Minoritas.

XX. Extinctus similiter hoc anno vir Dei Arnaldus Abbas Benedictinus sanctæ Justinæ apud Patavium, vitæ sanctitate & miraculis clarus, cujus virtutes & auctoritas in populo, dum Eccelinum de Romanis humani sanguinis sitibundum potatorem, infensissimum Ecclesiæ inimicum, sexaginta Fratrum Minorum crudelem interfectorem terrerent, detrusum in carcerem, fame, & rerum omnium octenni triumque mensium inedia cruciavit, donec occidit apud Estem septuagesimo ætatis anno, die X. Februarii. Imminente mortis hora, multi in castris adjacentibus, sed præcipue ex Fratribus Minoribus viri devoti, viderunt manifeste

Monach. Paduan. lib. 2. ad hunc annum.

feſte ignea ſigna ad inſtar duarum facularum, quæ ſuper carcerem ejus tamdiu ſteterunt, donec illa anima ſanctiſſima carnis vinculo ſoluta evolavit, martyrii triumpho decoranda. Celebratis venerabiliter exequiis ab innumera concurrente multitudine, ſepultus eſt apud Minores ejuſdem oppidi. Poſt quinquaginta vero ab obitu dies, viſum fuit Minoritis ejus corpuſculum in ſepulcrum paratum decentius transferre. Procuraverunt autem noctis ſilentio homines conductionis ad hoc negotium peragendum adhibere, æſtimantes corpus putridum & penitus tabefactum, odorem intolerabilem exhalare. Aperientes itaque loculum, quo pia membra tenebantur incluſa, & nulla putredinis & corruptionis videntes veſtigia, præter quamdam albedinem ad modum lanuginis circa palpebras oculorum, admirationem maximam habuerunt, & cunctos de domo ad hoc miraculum convocantes, unanimiter Deum laudaverunt, qui in Sanctis ſuis mirabiliter eſt glorioſus. Venerabilis ſancti Viri (cujus vitam ſanctiſſimam largius exaravit Jacobus Cavaccius) apud noſtros depoſitas exuvias, libuit hic commemorare, atque ex tanto hoſpite advectum honorem inter noſtra referre.

Jacob. Cavac. l. 2. & 3. hiſt. Cænob. Patav.

Incorruptū ejus corpus.

XXI. Interiit hoc anno (non ſequenti uti ſcribit Trithemius, cum quibuſdam aliis) Willielmus Romanorum Rex poſt indictum Coloniæ Conventum, in quo tractatum eſt de profectione in Italiam ad ſuccurrendum rebus Eccleſiæ contra Manfredum. Nam cum prius Friſones rebellantes, & Hollandiam igne, ferroque vaſtantes coercere vellet, infeliciter pugnavit. Licet enim manu valida eos aliquoties ſuperarit, contra impetum eorum caſtro Corenburg conſtructo; dum voluit ulterius progredi, equo in uliginem aliquantum glacie concretam delatus, cum neque progredi, neque egredi poſſet, a Friſonibus ex arundinetis prodeuntibus, neſcientibus tamen Regem eſſe, immaniter interficitur. Nauclerus ſcribit omine quodam ante ſuæ mortis, ſed ſubobſcure, præmonitum. Etenim cum juxta quamdam civitatem miro opere exornatum reperiſſet ſepulcrum, & cujuſnam id eſſet? inquireret: Cives reſponderunt, neminem hactenus illic ſepultum, ſed quodam occulto fato id reſervari cuidam Romanorum Regi. Occiſus in idem ſepulcrum illatus, & poſt ſeptem viginti annos, a Florentio Comite Hollandiæ ejus nominis Quinto, Middelburgum ad Eccleſiam Præmonſtratenſium translatus eſt. Meyerus, & Crantius, cum aliis de loco dubitant ſepulcri. Poſt ejus mortem, diſcordantibus electoribus, ſequutum eſſe interregnum annorum duorum, & aliquorum menſium ſcribunt aliqui, quorum ſententiam nos ſuo loco examinabimus.

Trithe. in Chro. Hirſaug. & Spōnemen.

Obiit Willielmus Imperat.

Naucler. gener. 4.

Meyer. in Annal. Fland. Crant. in Metropol. lib. 8. cap. 22.

Ann. 1256. n. 1.

XXII. Verduni, aliis Virduni, vulgo *Verdun*, urbis Epiſcopalis olim Germanici, nunc juris Lotharingici, ſuffraganeæ Archiepiſcopi Trevirenſis, ad Moſam fluvium, Minoritis extructum primo ferunt Cœnobium, pietate cujuſdam civis Virdunenſis, cognomento Porta. Quo certo anno non conſtat; ante hunc vero jam ceptum liquet ex ſepulcralibus marmoribus, quibus ipſe hic annus inſcriptus eſt. Præfati civis ingenua ſoboles tanto fuit in Ordinem devotionis zelo ſuccenſa, ut nequaquam ab incepto ædificio quieverit, donec extremam appoſuerit manum; quod maxime liqueſcit ex eo quod impenſis ingentibus, ſed zelo ardentiori, filius prædicti civis, Simon ſcilicet de Porta, quatuor clauſtri vias, immo totum clauſtrum fornicibus lapideis, opere exquiſitiſſimo extruendum curaverit. Eccleſia (ante cujus valvas eſt quædam platea, quam claudunt tres amplæ porticus, in quibus interdum fiunt con-

Conv. Verduni.

Gonza. in Prov. Franc. Con. 10.

cio-

ciones ad populum, sæpius vero supplicationes publicæ) titularem habet beatum Lambertum, cujus sanctis reliquiis celebrior evasit. In sacello sancti sepulcri Salvatoris nostri, lapide ingenti perbelle polito, teritur corpus humatum R. P. Fr. Chailletti, Doctoris Theologi, & Ecclesiæ Chalcedonensis Episcopi, nec non Reverendiss. Episcoporum, primo Verdunensis, deinde Leodiensis a suffragiis, antea Instituti Franciscani, & Custodiæ Lotharingiæ, quæ nunc Rhemensis vocatur, Custodis, & hujus Conventus Guardiani, qui celebriorem posteritati suam fecit memoriam, dum ædem sacram, & cultum divinum auxit jocalibus, & ornamentis pretiosis.

Conv. Pontisaræ.

Idem in Prov. Francisc. Paris. Con. 4.

Ann. 1252. n. 1.

XXIII. Hoc anno Monasterium Pontisaræ urbis, quarto decimo a Lutetia lapide, Minoribus ædificatum, & D. Jacobo sacrum extra civitatis mœnia, opere & sumptibus Blanchæ Reginæ sancti Ludovici genitricis, asserit Gonzaga. Sed vel in annorum calculo, vel in ipsa historia error est; quippe jam diximus ex probatis Auctoribus anno MCCLII. Candidam seu Blancham obiisse: fortassis ab illa inceptum, hoc anno consummatum est. Cum autem prædictæ Civitati immineret periculum ab Anglorum, cum quibus tunc bellum, frequenti excursione, a civibus dirutum delubrum anno MCCCLVIII. atque aliud erectum anno MCCCLX. intra Civitatem, conferentibus piis Fratribus uterinis Joanne Juveni, Roberto & Guillelmo domos quasdam, & Roberto Becchelovinii in Normannia Abbate, quædam jura ad se spectantia sponte concedente, quibus annuisse etiam Innocentium Pontificem, & Carolum XV. Gallorum Regem, scribit Gonzaga. Vere tunc regebat Innocentius VI. sed Carolus Rex nonnisi quarto post anno Regnum obtinuit, mortuo per id temporis Joanne hujus nominis primo suo genitore. Nisi fortassis ita intelligendum sit, ut ante adeptum Regni solium, quæ Principi debebantur, jura laxarit. Transiit ædes ad Patres Observantes anno MDI. ex mandato Alexandri VI. opera tamen Georgii ab Ambasia senioris seu patrui, (alter enim junior & nepos ejusdem nominis huic immediate successit) Rothomagensis Archiepiscopi, ac S. R. E. Cardinalis, necnon & Sedis Apostolicæ Legati, qui ibidem voluit sepeliri, sed exenteratum cor, divisum, & separatum a tumulo corporis, locum obtinuit coram altari majori. In capitulo requiescit beatus Joannes Coignet, ad cujus merita Deus plura miracula dignatur operari.

Æmil. in Joan. 1. ad fin.

Conven. Cadurcen.

Gonza. in Prov. Aquit. recen. con. 27.

Rodul. fol. 282.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

Guillelm. de la Croix sub Guillelm. IV. n. 90.

XXIV. Cadurci, veteribus Divona Cadurcorum, vulgo *Caors en Quercy*, aliquando Cadurcorum populorum in Gallia Metropolis, extruxit hoc anno Minoribus ædificium Luzetensium Dominus, primusque Baro, atque Cadurcensium Senescallus. „ Acta Episcoporum Cadurcensium vetustiorem volunt esse hanc domum, atque a beato Christophoro de Romandiola sancti Francisci discipulo, sub Guillelmo de Cordaillac Episcopo initium suscepisse: & deinde fratrem Arnoldum de Luzegio eamdem auxisse. „ Rex Navarræ per impios satellites anno MDLXXX. Civitatem & domum incendit, per quod factum est, ut quæ memoria digna erant, perirent. Circa hoc tempus accepit originem Monasterium Terræ novæ in Sicilia, pertinens ad Custodiam Drepani Minorum Conventualium. Suadet hoc inscriptio campanæ referens annum MCCLXI.

Conven. Terræ novæ.

Monast. Taurinens.

XXV. Hoc anno fundatum vult Gonzaga Conventum Clarissarum in civitate Taurinensi, in Castella celebri & opulenta, per Berengariam, vulgo Hispanico *Berenguelam*, Alphonsi X. cognomento Sapientis, Castel-

ſtellæ & Legionis regis filiam ex Violante Aragonia ſuſceptam. Ab hac Monaſterium ſuam accepiſſe originem non negaverim; non potuit tamen eam tribuere hoc anno, quæ non niſi vel hoc, vel præcedenti anno nata eſt. Uſque ad hoc etenim tempus reginæ Violantis infœcunditas adeo Alphonſi animum angebat ſobolis creandæ cura præcipua, ut ſexto vel ſeptimo jam anno conſortii, miſerit Legatos ad Regem Daniæ, Chriſtinam ejus filiam in conjugium expetitum. Sed felicius res Violantis ſucceſſerunt. Nam eo tempore, quo Chriſtina ex longo itinere Toletum tamdem appulſa eſt, anno MCCLIV. Reginæ uterus ſenſim intumeſcere viſus eſt, ac palam gravidam eſſe intellectum, filiamque mox peperit hanc Berengariam, atque numeroſa alia prole, mariti animum ſibi devinxit; quare Chriſtina data eſt Philippo Regis fratri, Valliſoleti Abbati, & Hiſpalenſi Archiepiſcopo renunciato; quæ tamen parum ex dolore deluſi thori regii ſupervixit. Poſterior itaque ſtatuenda eſt per hanc fundatricem hujus ædis origo. Illius corpus in majori ædis ſacello ad lævam vetuſto conditum eſt ſepulcro. Curam ejus animæ feriam agi voluit Joannes II. mancipatis ſeptem ejuſdem urbis reddituariis eidem Monaſterio, quod ejus litteris conſtat, datis XV. menſis Martii, anno MCCCCVIII. Jacent in eadem Eccleſia præclariſſimæ virtutibus & pietate excultæ Sorores non paucæ, inter quas Mariæ de Turribus in prædicto ſacello majori celebrior eſt memoria. „ Circa hæc tempora referunt ſupradicta acta Epiſcoporum Cadurcenſium ſub Guillelmo de „ Cardaillac Monaſterium Clariſſarum conditum fuiſſe; & ſub Bartho- „ lomæo Antiſtite, augmentum haud mediocre circa annum MCCLXXIII, „ accepiſſe.

Gonza. in Prov. S. Jacob. mon. 3.

Joan. Marian. lib. 3. rerum Hiſpan. c. 9. Garibajus lib. 13. c. 7.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI. Mon. Cardaillacen. Indid.

XXVI. Singularem ſuum affectum erga Minorum Sodalitium oſtendit hoc anno Pontifex ex multis conceſſis privilegiis. Scripſit ad univerſos Eccleſiarum Prælatos, ut Minores adventantes benigne recipiant, receptis permittant ſuis obſervantiis uti regularibus, & privilegiis. Incipiunt litteræ: *Patri æternis benignitas*. Datæ V. Idus Aprilis. Confirmavit privilegia a ſuis prædeceſſoribus Minoritis conceſſa: *Quia Ordinem veſtrum*. Dat. pridie Kalend. Maii quod & ſequenti anno IV. Kalend. Februar. renovavit. Vetuit ne exigerentur a Fratribus obedientiæ manuales per Epiſcopos: *Inducimur*. XII. Kalend. Junii. Indulſit familiaribus & procuratoribus Fratrum, officio intereſſe divino tempore interdicti: *Ut in veſtris domibus*. V. Kalend. Julii. Miniſtris & aliis Prælatis dedit auctoritatem Apoſtatas corrigendi, incarcerandi, & aliis pœnis ſubjiciendi, quantumvis in alio inceſſerint habitu: *Devotionis veſtræ*. Idibus Julii. Prohibuit ne Prælati Eccleſiarum in ſocios Fratres aſſumerent ſine ſuorum Miniſtrorum licentia; qua non obſtante ſubeſſent diſciplinæ regulari, & correctioni ordinariæ Religionis: *Vobis per Apoſtolica*. VII. Kalend. Auguſt. Quadraginta dierum indulgentiam largitus eſt viſitantibus devote Eccleſias Minorum in diebus ſancti Franciſci & ſancti Antonii, & per octavas: *Cum ad promerenda*. V. Kalend. Auguſt. Declarat Minores non teneri, nec poſſe compelli virtute litterarum Apoſtolicarum ad aſſumendum curam Monialium: *Petitio veſtra*. XV. Kalend. Septembr. Idque ipſum declaravit peculiariter Miniſtro Alemaniæ & Definitoribus provincialium Comitiorum in Ezzelingen celebratorum (ubi obiter notanda antiquitas hujus officii & nominis *Definitorum* in Ordine) exceptis tamen tribus Monaſteriis, quæ nominat: *Cum a nobis petitur*. VIII. Idus Martii. Miniſtrum Generalem ſtatim poſt electionem abſque

Varia privilegia Pontificia.

absque ulteriori mora, posse suos Fratres regere, & incapacem officii posse removeri, declaravit: *Inter alia*. IV. Non. Octobris. Ministris & Custodibus concessit, ut possent absolvere a quibuscumque suos subditos: *Licet ad hoc*. VII. Idus Octobris. Ejectos ex Ordine vel exeuntes, vetuit ne prædicarent, confessiones exciperent, aut docerent, nisi de licentia Sedis Apostolicæ ad alium Ordinem transirent, secus facientes posse excommunicari a Prælatis adjecit: *Justis petentium*. IV. Idus Octobris. Tribuit Prælatis ut ordinandos præsentarent Episcopis, qui eos absque ulteriori examine possent initiare: *Convenit ut sacer*. XVII. Kal. Novembris. Non posse cogi Minores ad perferendas litteras vel denunciandas sententias contra viros principes, seu quospiam benefactores, nisi de hoc privilegio mentio fiat specialis, liberaliter ad exemplum suorum prædecessorum indulsit: Idem est ac præcedentis initium tempusque promulgationis. Transferentes Monasterium de loco uno in alium, ut efferrent etiam suppellectilem sacram atque profanam, concessit: *Ex parte vestra*. XII. Kal. Novemb. Accedentibus ad loca interdicto supposita largitur ut celebrent: *Eis qui sanandis*. Kal. Decemb. Electos ad dignitates extra Ordinem, jubet ut omnia quæ habebant, Monasteriis in quibus degebant, relinquerent: *Ex parte vestra*. Nonis Decembris.

Privilegia pro Clarissis.

XXVII. Neque minus affectum suum erga Clarissas ostendit, multis easdem gratiis afficiens. Confirmavit unionem factam trium Monasteriorum Monialium Ordinis sancti Benedicti, videlicet, sanctæ Mariæ de Misericordia, sancti Stephani, & sanctæ Mariæ in Zagonia extra portam Aloni in Civitate Imniolensi, per ejusdem urbis Episcopum sub regula Clarissarum: *Ea quæ auctoritate*. II. Idus Januarii. Damianitis Argentinensibus inter varias regulas fluctuantibus Hugo de sancto Caro Cardinalis, in Alemania Legatus ex speciali Pontificis mandato dedit observandam illam dumtaxat vitæ formam, quam Innocentius IV. præscripsit, & Monasterium Ordini Clarissarum incorporavit; cujus factum Pontifex suis litteris approbavit: *Solet annuere*. XV. Kalend. Febr. Donationem domus & Ecclesiæ sancti Martini de Podio extra urbem Faventiæ, occasione bellorum & obsidionis a Friderico Imperatore positæ, dirutam, cum omnibus possessionibus, & terris earum, & cum omnibus bonis suis mobilibus & immobilibus, juribus & actionibus temporalibus & spiritualibus ad dictas domum & Ecclesiam pertinentibus, per fratrem G. Episcopum Faventinum factam Sanctimonialibus Clarissis Monasterii sanctæ Mariæ de Virginibus de Faventia, suo diplomate corroboravit: *Cum a nobis petitur*. XIII. Kalend. Febr. Damianitis Monasterii de Paradiso juxta Constantiam, ob illius regionis intensissimum frigus indulsit ut pellibus uti valerent: *Divinæ affluentiam*. II. Non. Febr. In eumdem modum concessit etiam Sororibus Argentinensibus. Prædictis etiam Constantiensibus tribuit ne extra Civitatem Constantiæ super bonis, quæ habebant, in causam trahi possent per Apostolicæ Sedis, vel Legatorum ipsius litteras, nisi de hac indulgentia plenam de verbo ad verbum, & expressam facerent mentionem: *Vestræ pacis*. Kalend. Febr. Universas Sanctimoniales Clarissas exemit a præstatione procurationum Legatorum Sedis Apostolicæ, vel Nunciorum ipsius, & exactionum vel collectarum seu subsidiorum quorumcumque: *Paupertati vestræ*. Idibus Aprilis. Cavit ne Sorores Monasterii sancti Thomæ de Monte-sancto Firmanæ diœcesis posſent conveniri a quoquam per litteras Apostolicas non facientes de hoc privilegio expreſsam mentionem: *Cælestia quærentibus*. XII. Kalend.

lend. Maii. Dat amplum privilegium Sororibus sanctæ Catarinæ Januen. inseritque litteras exemptionis per Ottonem Archiepiscopum concessæ, in quibus an. MCCLI. asserit Otto, se ad beneplacitum, & de voluntate Domini Papæ, atque ad mandatum D. Gaufridi tit. sancti Marci presbyteri Cardinalis domum fundasse Damianitis infra Civitatem, prope fontanam Marolam, de consensu Capituli, eamque exemisse a jurisdictione Episcopali: *Religiosam vitam*. II. Kal. Maii. In Monasterio sanctæ Elisabethæ Rhemensi jubet, ne ultra quadraginta Sorores recipiantur. *Etsi multitudo*. V. Kalend. Decembr. Eisdem concessit, ne tenerentur ad vendenda, aut alienanda, juxta pravam quamdam consuetudinem illius patriæ, bona Monasterio relicta: *Exhibita nobis*. VII. Kalend. Decembr. Confirmavit Sororibus Monasterii SS. Philippi & Jacobi Fanensis urbis, cessionem portionis sibi debitæ ab Avito Episcopo factam, non obstante quod in hoc consensus non fuerit Fanensis Capituli requisitus: *Justis petentium*. III. Idus Decembr. Confirmavit Sororibus sanctæ Mariæ urbis Fulginatensis donationem Ecclesiæ sancti Claudii eisdem factam per Gregorium IX. *Cum a nobis*. eodem die. Prædictis Monialibus Fanensibus privilegium exhibuit, ne solverent in suis caussis quidquam sive in foro Ecclesiastico, sive in seculari: *Viam quæ sub multa paupertatis*. Datum ut supra. Dedit etiam Fratribus Tertii Ordinis seu de pœnitentia (ne ullum ex tribus Ordinibus absque favore præteriret) privilegium, ne tenerentur recipere publica vel privata officia secularia, quocumque nonine censerentur contra illorum constitutiones vel privilegia a Sede Apostolica concessa: *Pia desideria*. V. Kalend. Maii.

Privilegiŭ Fratrum Pœnitentum.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. OCtavo Kal. Januarii Neapoli Alexander IV. ex Civitate Anagniæ, Raynaldus antea vocatus, Philippi ex Comitibus „ Signiæ filius, Episcopus Cardinalis Ostiensis, & Veliternus, creatus „ est. Hic summus Pontifex præter ea, quæ commemorat Waddingus, „ ad Ordinis indemnitatem statuit, ex Fratribus nostris assumptos ad „ aliquam dignitatem extra Ordinem, bona quæ habuerint ipsi Ordini „ consignare debere, juxta tenorem sequentis constitutionis.

Alexander PP. IV. creatur.

ALEXANDER EPISCOPUS &c.

Generali, & Provincialibus Ministris Ordinis Fratrum Minorum &c.

„ I. *EX parte vestra nobis fuit intimatum, quod cum contingat interdum ad Episcopalem, & alias superiores, seu inferiores dignitates, aliquos de Fratribus vestri Ordinis promoveri, ipsi libros, & alia, quæ tempore suæ promotionis habebant, licet non ad eos, cum proprium eis habere non liceat, sed ad Ordinem pertineant memoratum, propriis usibus applicare præsumunt, in suarum perniciem animarum: Quare supplicite postulastis a nobis, ut providere super hoc salubriter curaremus.*

Bulla provisionalis in favorem Religionis.

Specul. fol. 6. Cherub. bullar. fol. 110.

„ 2. *Nos igitur eorumdem Fratrum saluti, & indemnitati vestri Ordinis paterna volentes sollicitudine providere, ut libros & alia, quæ ipsos promotionis suæ tempore habuisse, seu habere constiterit, tibi fili Generalis Minister, vel tuis Provincialibus Ministris, submota quacum-*

„ *que dilatione, resignent, ipsis Fratribus jam promotis in virtute obedientiæ; Illis autem, quos promoveri contigerit, ne resignare differant, auctoritate præsentium duximus injungendum, nisi forsan vos ipsorum usus eis ad tempus concesseritis de gratia speciali. Dat. Laterani Nonis Decembris Pontif. nostri anno* 1.

Plures alios favores, commissiones, executiones, ordinationes edit.

Indic. ex Vatic.

Ex Vatic.

„ II. Sed & plura sunt alia, quæ in suo Indiculo citat Petrus de Alva, & Astorga: ut fratri Ruffino pro eleemosynis colligendis: *Licet tibi &c.* VIII. Kal. Februarii: Ministro Tiren. quædam executorialis: *Lecta nobis &c.* Kal. Martii: Ministro Parisiensi circa electionem executorialis: *Delato ad Sedem &c.* VIII. Idus Martii: Regi Castellæ de Terræ sanctæ rebus: *Terræ Hierosolymitanæ &c.* Idibus Aprilis: Sancto Ludovico, ubi ejus encomia recensentur: *Sublime Regnum &c.* Kalend. Maii: Universis Christifidelibus pro sancto Ludovico: *Carissimo in Christo &c.* VII. Kal. Maii: F. Guardiano de Pinarolio executorialis: *Debitum &c.* V. Kal. Maii: Pro Monialibus Montis Lucis Perusii: *Ne de solutione &c.* VII. Idus Maii: Pro Confessariis Monialium sancti Benedicti: *Quanto studiosius &c.* III. Idus Maii: Contra Eremitas vagantes in habitu sancti Francisci: *Recordamur liquido &c.* XV. Kal. Julii: Indulgentia tempore interdicti pro sanctis Francisco, & Antonio: *Pro reverentia &c.* III. Kal. Augusti: Pro donatione Monialium Cracovien. *Ex parte tua &c.* V. Idus Augusti: Fratri Henrico pro confirmatione Abbatissæ executorialis: *Dilectæ in Christo &c.* VII. Idus Julii: Pro bonis relictis Fratribus Minoribus: *De pia & sancta &c.* Idibus Septembris: Ut Generales post electionem exerceant officium: *Inter alia &c.* pridie Nonas Octobris: Ne Fratres ab Ordinariis possint conveniri: *Cum felicis &c.* Idibus Octobris: Priori Provinciali Fratrum Prædicatorum, & Guardiano Parisiensi circa Terram sanctam: *Quia in aliquibus &c.* Idibus Decembris: Pro Crucesignatis, & Terræ sanctæ subsidio: *Dum diligenter &c.* XIII. Kal. Januarii: Forma licentiandi Fratres ad alios Ordines: *Cum & plantarum &c.* De anno approbationis inter Fratres Minores, & Prædicatores: *Non solum &c.* Quod exempti in locis non exemptis non erigant Capellas: *Auctoritate Sedis &c.*

Ex Oderic. fol. 34. tom. 14.

Ex eodem fol. 30. tom. 14.

Gerardi & Simon. laic. singularis virtus.

Gonz. in Conv. S. Franc. Cajetæ 7.

„ III. Florebant hoc tempore vitæ sanctimonia plures, inter quos micant singulariter Gerardus, & Simon socii, ambo de numero Laicorum, de quibus Gonzaga honorificam mentionem faciens, id enarrat, inquiens: Aliud quoque mirabile duobus Laicis hoc in ipso loco (nempe in Conventu sancti Francisci Cajetæ) evenit: Præparaverant se pro modulo ad sacram Communionem cum ceteris Fratribus de religioso more in die Cœnæ Domini faciendam: cumque nihil minus cogitarent, a loci Guardiano (urgebat siquidem necessitas) panem mendicaturi in Civitatem mittuntur: qui tamdem domum tardius reversi, cum & divinum Officium persolutum, & reliquos Fratres mensæ assidentes invenissent, sacellum, ubi Venerabile Christi Salvatoris Corpus more asservabatur, contempta refectione, petunt, ibique suas vices, quod sacra communione in tanta solemnitate privarentur, miserrime dolentes, gemitibus ac singultibus anxius vacabant; dumque nihil minus cogitarent, ex ipsa arcula, qua sacrosancta Eucharistia recondebatur, quidam gravissimus, pulcherrimus, & compositus Juvenis prosiliit, qui asserens, se Christum Dominum esse, eorum utri-

que

„ que facram Communionem porrexit, ftatimque locum, unde prodierat, repetiit: extant adhuc veftigia pedum ipfius pavimento ejus facelli, in quo contigit, impreffa, atque ferreis craticulis contecta: infuper & hiftoria ipfa parieti depicta adhuc invifitur; ipfi vero Laici Fratres meritis optimi hoc in eodem loco objerunt, fepultique funt: hæc ille.

Miraculofe communic.

„ IV. In Catalogo Provinciarum Ordinis D. Bonaventuræ Narbonenfis capituli tempore, Cuftodia Pedemontana jam erat defcripta: Sed Pinerolii oppidi celeberrimi ad radices Alpium Cotiarum in Pedemontio fancti P. N. Francifci Cœnobium apud Pifanum in quarta Cuftodia ejus regionis nomine vocata Provinciæ Januenfis, primum locum tenuiffe lego: Verum a Waddingo in annalibus locum non habet, nifi cujufdam Indulgentiæ occafione, fub anno MCCLXXIII. & quidem nimis fero: at ficuti hic fupra notavi, cum hoc anno a fummo Pontifice Guardiano Pinerolii directa fuerit quædam executorialis, confequens eft longe ante hunc annum originem habuiffe: certitudo temporis fuæ fundationis alia non occurrit, cum vices rerum mundi omnia fere ibi immutaverint, confundendo, vel meliora quæque obliterando.

C[illegible] an[illegible]

F[illegible] hanc an[illegible]



REGESTUM
PONTIFICIUM.

REGESTUM PONTIFICIUM.

GREGORIUS IX.

ANNO CHRISTI 1238. PONTIF. ANNO II.

I.

Mandat Archiepiscopo Rhemen. & Fratri Willielmo, ut provideant Comiti Barri subsidium pro itinere versus Terram sanctam. Reg. Vatic. epist. 408.

ARCHIEPISCOPO RHEMEN. ET FRATRI W. POENITENTIARIO NOSTRO.



UM dilectus filius nobilis vir H. Comes Barri Ducis cruce signatus, centum, sicut asseruit, milites ducere secum, Domino concedente, proponat in subsidium Terræ sanctæ, vel Imperii Constantinopolitani, prout de nostra fuerit voluntate: Idque sine magnis sumptibus nequeat adimplere, mandamus quatenus decimam pecuniæ, quæ de redemptione votorum cruce signatorum Rhemen. provinciæ, pauperum scilicet, debilium, & infirmorum, quorum vobis absolutio est commissa, ad manus vestras primo devenerit, ei ad prosecutionem voti sui pro meliori apparatu ad itineris sui principium persolvatis.

Datum Lateran. VIII. Idus Februarii anno XI.

II.

Commendat executionem negotii Comitis Barri supra jam commissi Episcopo Rhemen. &c. Reg. Vatic. epist. 409.

EISDEM.

CUm, sicut ex parte dilecti filii nobilis viri H. Comitis Barri Ducis fuit propositum coram nobis, nos ei specialem gratiam facientes, ea quæ proveniunt ex redemptione votorum cruce signatorum Provinciæ Rhemen. sibi duxerimus concedenda, vobis eorum collectoribus deputatis, nolentes eam hujusmodi subsidio defraudari, mandamus quatenus in executione mandati nostri vobis super hoc directi, non obstantibus aliquibus litteris, si quæ præter concessionem infrascriptam dicto Comiti ab Apostolica Sede apparuerint impetratæ, quæ de ipsa concessione mentionem non faciant, procedatis. Contradictores si qui fuerint &c. Quod si non ambo &c. Datum ut supra.

III.

III.

Mandat præfato Willielmo *Pœnitentiario ut provideat aliquod subsidium pro itinere versus Terram sanctam D. G. de Argentonio.* Reg. Vatic. epist. 410.

Eidem Poenitentiario.

Nobilis votum. §. I. Intellecto dudum, quod dilectus filius nobilis vir G. de Argentonio, Pictavien. diœcesis Cruce signatus, in subsidium Terræ sanctæ voverit quod illuc duceret xx. milites more regni Franciæ præparatos, & quod ad hujusmodi perfectionem voti sibi propriæ non suppetant facultates, ejusdem precibus inclinati ven. Fr. N. Episcopo Pictavien. dedimus nostris litteris in mandatis, ut de bonis quæ de vigesima seu trigesima, vel pro redemptione votorum in eadem diœcesi haberi continget, de consilio suo & Prælatorum qui forent ad distributionem dictorum bonorum a Sede Apostolica deputati pars congrua dicto Nobili in suarum expensarum subsidium præberetur.

Congrua in subsidium. §. II. Verum quia, sicut dicitur, renitente dilecto filio nobili viro Comite Britanniæ, cui prædicta bona in diœcesi præfata percipere fuit ab Apostolica Sede concessum; hujusmodi provisio provenire non potuit. Nos de benignitate solita providere volentes, quod idem G. fructum de nostra percepisse gratia gratuletur, mandamus quatenus de bonis eisdem, quæ pro memorata redemptione in ipsa diœcesi haberi contigerit, portionem congruam, juxta tuum & prudentum Virorum arbitrium, sub tuo & eorum sigillis nomine dicti G. custodiendam fideliter poni facias in sequestro, ut eidem cum ad Transmarinas partes, Deo duce, pervenerit ibidem in suarum expensarum subsidium tribuatur.

Datum Lateranensi vii. Kalendas Martii anno xi.

Anno Christi 1238. Gregorii IX. anno 12.

IV.

Prohibet ne ante expletum annum probationis recipiatur quispiam ad professionem; nec jam professus a religione discedat, neque a quopiam recipiatur, & contra secus facientes concedit procedi posse censuris Ecclesiasticis. Jubet etiam, ne ullus extra Ordinem portet habitum Fratrum Minorum, quibus concedit ut ita gestantem possint compellere censuris ut deponat. Habetur sub plumbo in nostro Archivo, & in Aracælitano est duplex autographum, item sub plumbo num. 38. & 87. Impressum habent specul. Minor. tract. 2. fol. 25. Firmam. 3. ordin. tract. 2. par. 2. fol. 131.

GREGORIUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei,

Dilectis Filiis Generali & aliis Ministris Provincialibus & Custodibus Fratrum Minorum salutem & Apostolicam benedictionem.

Nil absque consilio faciendum. Prov. 13. §. I. Cum secundum consilium sapientis nihil sine consilio faciendum, ne post factum pœnitudo sequatur, expedit cuilibet excelsioris viæ propositum aggressuro, ut præcedant palpebræ suos gressus, vires

res videlicet proprias discretionis moderamine metiendo, ne si, quod absit, altiora se quærens, in commotionem dederit pedem suum, & retro respiciat in salis infatuati statuam convertendus, pro eo quod suum sacrificium, quod Domino fuerat oblaturus, sale sapientiæ non condivit. Sicut enim sapiens desipit si non fervet, sic fervens confunditur si non sapit. *Gen. 19. 26.*

§. II. Quare pene in omni Religione est ordine provide institutum, ut Regulares observantias suscepturi certo tempore ipsas probent, & probentur in eis, ne sit locus de cætero pœnitudini, quam non potest levitatis occasio excusare. Auctoritate itaque vobis præsentium inhibemus, ne aliquem ad professionem vestri Ordinis nisi per annum in probatione fuerit, admittatis. *Constitutionis Motivum.*

§. III. Post factam vero professionem nullus Fratrum Ordinem vestrum relinquere audeat, nec relinquentem alicui sit licitum retinere. Quod si quis forte retinere præsumpserit, licitum sit vobis in ipsos Fratres regularem sententiam promulgare.

§. IV. Inhibemus etiam, ne sub habitu vitæ vestræ liceat alicui extra obedientiam evagari, & paupertatis vestræ corrumpere puritatem; quod si quis forte præsumpserit, liceat vobis in Fratres ipsos donec resipuerint, censuram Ecclesiasticam exercere.

Nulli ergo &c. Si quis &c. Datum Laterani x. Kalendas Aprilis Pontificatus anno xii.

V.

Temperat Monialibus Pragensibus rigorem Regulæ. Ex Regest. Vatic. epist. 4.

Abbatissæ & Conventui Inclusarum Ancillarum Christi Monasterii Sancti Francisci Pragen. Ord. S. Damiani.

§. I. Pia meditatione pensantes, quod Patris æterni Filius de utero gloriosæ Virginis Mariæ pro salute humani generis incarnatus, cuncta cum suavitate disponens, suorum universitati fidelium remedia diversa protulit, per quæ in ipsius laudibus per vota persistere delectetur; libenter ad id volumus haberi solliciti per quæ, Deo juvante, circa divinæ legis observantiam in vobis devotionis fervor, & perseverantiæ gratia valeant adaugeri.

§. II. Cum igitur ex frigida dispositione patriæ, in qua estis sub disciplina regularis observantiæ ad Redemptoris gloriam constitutæ proveniat, quod rigorem concessæ vobis regulæ non possitis in omnibus, ut cupitis, sustinere, de æterna benignitate providendum duximus, ut austeritatem hujusmodi salutaris moderantiæ studio temperemus. *Nequeunt Moniales Regulæ sustinere rigorem.*

§. III. Vobis itaque præsentium auctoritate concedimus, ut non obstante, quod omni tempore secundum eamdem regulam in cibo quadragesimali jejunare debetis, diebus Dominicis, & quinta feria bis comedere, & lacticiniis refici valeatis. In omni vero Pascha, & solemnitatibus B. Mariæ Virginis, ac etiam Apostolorum, sive in festo Nativitatis Domini, necnon tempore manifestæ necessitatis, utpote infirmitatis, nulla vestrum ad jejunium teneatur. Et si forte aliqua ex vobis infirma fuerit, Abbatissa vel Soror major nihilominus cum ipsa de jejunio & cibo dispensandi habeat potestatem. Præterea volumus, quod diebus illis, quibus in quadragesima majori, & minori secundum regulam in pane & *Facultas comedendi ova, & lacticinia præscriptis temporibus.* *Diebus solemnioribus & in manifesta necessitate ad jejunium non tenentur.*

aqua tenemini jejunare, refectionem in omnibus ſicut aliis diebus quadrageſimalibus habeatis.

Poſſunt duas Tunicas cum Scapulari habere.

§. IV. Ceterum habendi duas tunicas, ſcapularia, & mantellum cum pellibus, & ſubulares, & utendi ſiſconibus plenis fœno vel palea, necnon cervicalibus vobis licentiam impertimur.

Nulli ergo noſtræ conceſſionis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani III. Nonas Maii anno XII.

VI.

Committit Prioribus Prædicatorum curam Hoſpitalis ſancti Franciſci Pragenſis quoad viſitationem & reformationem. Ex regeſt. Vatic. epiſt. 51.

Provinciali in Polonia & Pragen. Prioribus Ordinis Fratrum Prædicatorum.

Magiſter & Fratres Hoſpitalis Pragenſis Prædicatorum deſiderant directioné.

§. I. Vota devotorum Eccleſiæ, quæ fructum ſalutis æternæ continere perſpicimus, quo potiora ſunt, omnibus libenter ad effectus deduci gratiam procuramus. Hinc eſt, quod cum dilectus filius Magiſter & Fratres Hoſpitalis ſancti Franciſci Pragenſis nullo medio ad Eccleſiam Romanam pertinentis, doctrinæ veſtræ cupiant habere præſidium, ut facilius proficere valeant ad merenda gaudia beatorum; devotionem veſtram rogamus & hortamur attente per Apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus favore benevolo proſequentes pia deſideria eorumdem, ipſis uſque ad quinquennium bis, vel ſemel in anno viſitationis officium impendatis, corrigentes & reformantes tam in capite quam in membris, quæ corrigenda & reformanda officio noveritis indigere.

§. II. Præterea ſuper inſtitutionibus per fratrem Joannem Miniſtrum Provincialem Ordinis Fratrum Minorum auctoritate noſtra, ſicut dicitur, factis ibidem, quæ in parte ſtudium correctionis ſeu mutationis expoſcere proponuntur, eadem auctoritate providere curetis, prout ſecundum Deum ſaluti dictorum Magiſtrorum & Fratrum videritis expedire. Contradictores &c. Datum Lateran. x. Kalend. Maii anno XII.

VII.

Acceptat renunciationem Hoſpitalis ſancti Franciſci Pragenſis factam ab Agnete Bohemica, & transfert poſſeſſionem in Magiſtrum & Fratres Hoſpitalis. Ex Regeſt. Vatic. epiſt. 50.

Magiſtro & Fratribus Hoſpitalis ſancti Franciſci Pragenſis.

Agnes cum Sororibus Hoſpitale renunciat.

§. I. Cariſſima in Chriſto filia noſtra Agnes Germana illuſtris Regis Bohemiæ, & Conventus incluſarum ancillarum Chriſti Monaſterii ſancti Franciſci Pragenſis Ordinis ſancti Damiani, nobis humiliter ſupplicarunt, ut Hoſpitalis ſancti Franciſci loci ejuſdem, quod olim cum juribus & pertinentiis ceſſerat eis, & per ipſas Sedes Apoſtolica Monaſterio memorato conceſſit, liberam reſignationem recipere curaremus.

Quod a Pontifice FratribusHoſpitale cum Canone ſolvendo donatur.

§. II. Nos igitur hujuſmodi reſignatione recepta, hoſpitale ipſum, quod beati Petri juris & proprietatis exiſtens, vobis & ſucceſſoribus veſtris concedimus in perpetuum libere poſſidendum, ſub Apoſtolicæ Sedis protectione ſancimus perpetuis permanere temporibus, & nulli alii præterquam Rom. Pontif. ſubjacere.

§. III. In

§. III. In recognitionem autem dominii & perceptæ a Sede Apostolica libertatis Ecclesiæ Romanæ censum annuum unius Bisantii persolvetis.

Nulli ergo nostræ concessionis & constitutionis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani v. Kalendas Maii anno xii.

VIII.

Respondet ad quædam interrogata circa colligenda legata relicta in Terræ sanctæ subsidium. Ex Regest. Vatic. epist. 172.

Fratri Willielmo Pœnitentiario nostro & decano Parisiensi.

Consultationi vestræ sic duximus respondendum, quod legata in Terræ sanctæ subsidium, quæ testatur certis assignari personis, vel per certas personas in ipsius subsidium deferri mandavit, exigere non valeatis. Ea vero quæ pro eodem subsidio bellatoribus incertis exolvi præcepit, exigere, & detentores ipsorum ad exhibendum ea vobis, juxta mandati nostri tenorem, vobis directi coarctare potestis.

Datum Laterani vi. Kalend. Julii anno xii.

IX.

Jubet ut protegant Minores ab injuriis Cleri Braccarensis. Ex Regest. Vatic. epist. 208.

Episcopo, Decano, & Magistro scholarum Auriensi.

Sub religionis habitu vacantibus studio piæ vitæ ita debemus esse propitii, ut in divinis beneplacitis exequendis non possint obstaculis præpediri. Cum igitur dilecti filii Minister & Fratres Ordinis Fratrum Minorum Provinciæ Braccarensis sicut accepimus, a nonnullis in personis, & rebus, ac eleemosynis, quæ conferuntur eisdem intuitu pietatis, multis afficiantur injuriis & jacturis; nos eisdem condigne quietis volentes providere subsidiis, & ipsorum turbatoribus viam præcludere læsionis, discretionem vestram rogamus & hortamur attente, per Apostolica vobis scripta præsentium mandamus, quatenus eos pro divina & nostra reverentia favoris opportuni gratia prosequentes, ipsos super præmissis non permittatis ab aliquibus indebite molestari. Molestatores &c. Minores a Clero Braccarensi vexati.

Non obstantibus &c. Quod si non omnes &c. Tu frater Episcope &c. Clausolæ irritantes.
Datum Anagniæ viii. Idus Augusti anno xii.

X.

Item ut protegantur eorum benefactores. Ex Regest. Vat. epist. 209.

Eisdem.

Arbitrantes indignum, quod unde quis Deo gratus haberi dignoscitur, inde ab hominibus contumeliis affligatur, discretionem vestram rogamus, hortamur & attente per Apostolica vobis scripta præsentium virtute mandamus, quatenus benefactores dilect. fil. Fratrum de Ordine fratrum Minorum Provinciæ Bracarensis qui sic ut accepimus, pro eo quod ipsis benefaciunt multis afficiuntur injuriis, & jacturis, opportuni favoris gratia prosequentes, ipsos in personis aut rebus occa-

fione hujufmodi non permittatis moleftari &c. Ut fupra. Datum ut fupra.

XI.

Approbat commutationes quarumdam poffeffionum factas cum Monafterio fanctæ Mariæ de Farneto. Ex Reg. Vat. epift. 210

Abbatiffæ & Sororibus inclufis Monafterii fancti Cofmæ Tranftiberim de Urbe Ordinis fancti Damiani.

Abbas Farneti quædam bona cum Monialibus S. Cofmæ Tranftiberim commutat.

§. I. Quoties a nobis petitur, quod religioni, & honeftati convenire dignofcitur, animo nos decet libenti concedere, ac petentium defideriis congruum fuffragium impertiri. Cum igitur dilectus filius Abbas, & Conventus Monafterii de Farneto dederint, tradiderint, permutaverint, tranftulerint, & conceflerint in perpetum Monafterio veftro, ac dilecto filio Magiftro Joanni de fancto Germano Capellano noftro dicti Monafterii, veftri nomine, auctoritate noftra recipienti Ecclefiam fancti Cornelii prope Infulam, quæ vocatur caftrum fancti Petri, in loco qui dicitur Maceran. Portuen. diœcef. liberam & abfolutam cum Ecclefiis fibi fubjectis, & omnibus juribus & pertinentiis fuis nihil fibi, vel dicto eorum Monafterio, aut fucceſſoribus fuis in prædictis penitus refervantes, conceſſo ab eodem Capellano pro permutatione, feu conceſſione hujufmodi, de mandato noftro, Abbati & Conventui fupradictis Monafterio fancti Crifpoliti Aſſifinatis diœcef. cum omnibus Ecclefiis, poffeffionibus, juribus & pertinentiis quocumque modo, vel jure ad Monafterium illud fpectantibus, tam in capite, quam in membris, Aſſifinatis Epifcopi & Ecclefiæ, jure falvo, prout in inftrumento publico confecto exinde perfpeximus plenius contineri.

§. II. Nos conceſſionem feu permutationem eamdem ratam & gratam habentes, ipfam auctoritate Apoftolica confirmamus & præfentis fcripti patrocinio communimus; tenorem inftrumenti prædicti præfentibus ad cautelam de verbo ad verbum inferi facientes, qui talis eft.

In nomine Domini Amen: Anno ejufdem MCCXXXVIII. IX. *Kalend. Julii Indictione* XI. *tempore Domini Gregorii Papæ IX. & Fr. Imperatoris exiftentium.*

Actorum authenticum inftrumentum.

§. III. *Nos Donnus Ubertinus Abbas Monafterii fanctæ Mariæ de Farneto, & Donnus Ubertus Syndicus procurator, & actor ipfius Monafterii ad dandum & permutandum Monafterium fancti Cornelii de Infula in Maceran. Portuen. diœcefi, cum Ecclefiis, & Capellis fibi fubjectis, poffeffionibus, juribus & pertinentiis omnibus tradendum, & concedendum Monafterio fancti Cofmæ de Urbe in Tranftiberim, ut apparet in charta facta per Riccum Notarium, tenor cujus talis eft: In Chrifti nomine Amen. Ego Donnus Ubertinus Abbas, & Conventus Monafterii fanctæ Mariæ de Farneto Aretin. diœcef. fcil. Donnus Joannes Camerarius, Donnus Dominicus fancti Archangeli Abbas, Donnus Petrus Presbyter Prior de Curte, Presbyter Diotaviti Prior de Rivo cavo, Presbyter Bonifacius Prior de Rontan. Presbyter Chriftophanus Prior de Cecian. Maffeus Diaconus Prior de Capell. Presbyter Petrus, Presbyter Ugo, Chriftophanus Pepus, Benedictus Subdiaconus, Joannes Ranucius, Maurus Presbyter, Accurfus & Juncta Sub-*

Subdiaconus Monachi, Salomon Presbyter, Joannes Presbyter, Viva & Joannes Conversi Monasterii ejusdem pro nobis omnibus & Monasterio nostro constituimus, facimus & ordinamus Syndicum actorem & procuratorem nostrum, & dicti Monasterii te fratrem Ubertum ipsius Monasterii Monachum ad dandum, & permutandum, & transferendum & corporalem possessionem tradendam, Monasterium nostrum sancti Cornelii de Insula in Maceran. Portuen. diœc. cum Ecclesiis & Capellis sibi subjectis, possessionibus, juribus & pertinentiis omnibus ipsius Monasterii, & dictarum Ecclesiarum Monasterio sancti Cosmæ in Transtiberim de Urbe, & cuilibet recipienti pro ipso, & ad omnia alia gerenda & facienda, quæ huic negotio competere possent, nihil in eis, aut de eis nobis, aut nostris posteris reservantes, & ad recipiendam permutationem, sive recompensationem pro prædictis, quam Nuncius Domini Papæ nobis dederit, promittentes, nos ratos habituros & firmum quidquid dictus Syndicus, vel Procurator fecerit de præmissis. In cujus rei testimonium & cautelam præsens scriptum sigillo mei Abbatis, cum aliud sigillum proprium Conventus non habeat, & manu publica fecimus consignari, dantes eidem Uberto Syndico nostro plenam & liberam potestatem alium super prædictis omnibus constituendi procuratorem. Actum in claustro prædicti Monasterii nostri de Farneto, præsentibus Joanne Bernardini de Farneto, Petro de Capellis, Joanne Bartoli, Ranucio Joannis Bernardi, Joanne Carbonis, Petro Raynerii de Farneto, Ventura Joannis de Capellis, & Picto Raynerii de Qualcotoli testibus rogatis. Anno Domini MCCXXXVIII. IX. *Kalend. Julii Indict.* XI. *nomine dicti Monasterii & Conventus ipsi damus, tradimus, permutamus, transferimus & concedimus in perpetuum Monasterio sancti Cosmæ de Urbe in Transtiberim, & Dominabus inclusis, quæ morantur ibidem, & tibi Domino Joanni de sancto Germano Domini Papæ Capellano recipienti de mandato istius Domini Papæ pro prædicto Monasterio sancti Cosmæ, & Dominabus inclusis quæ morantur ibidem, Ecclesiam sancti Cornelii prope Insulam, quæ vocatur castrum sancti Petri in loco, qui dicitur Maceran. Portuen. diœc. liberam & absolutam, & Ecclesias sibi subjectas, jura omnia & spiritualia eisdem annexa, nihil nobis, vel dicto Monasterio nostro, aut nostris posteris reservato. Et ego prædictus Joannes auctoritate Domini Papæ & mandato, Breve dedi, cujus tenor talis est.*

§. IV. *Gregorius Episcopus servus servorum Dei: dilecto filio magistro Joanni de sancto Germano Capellano nostro salutem & Apostolicam benedictionem. Cum nostris tibi demus litteris in mandatis, ut Monasterium sancti Crispoliti de Betton. Assisinat. diœc. cum omnibus juribus & pertinentiis suis, quod est, lapsu temporalium imminente, in spiritualibus deformatum, & per Abbat. & Monachos olim habitan. ibidem non potuit reformari, dilecto filio Abbati & Conventui de Farneto auctoritate nostra conferas, & assignes ab ipsis ut convenit reformandum, Assisinat. Episcopi & Ecclesiæ jure salvo discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus ab Abb. & Conventu prædicti Monasterii de Farneto super concessione ab eis de Ecclesia sancti Cornelii, cum omnibus juribus & pertinentiis ejus Monasterio nostro sancti Cosmæ Transtiberim perpetuo facienda, prius recipias publicum instrumentum. Datum Laterani* XVIII. *Kalend. Julii Pontificatus nostri anno* XII.

§. V. *Pro dicta permutatione, datione, & concessione do, trado, permuto, transfero, & concedo vobis prædictis Abb. & Syndico Monasterii prædicti de Farneto recipientibus nomine ac vice ipsius Monasterium sancti Crispoliti de Betton. Assisin. diœcesis, & subjectas sibi Ecclesias, jura & spiritualia eis annexa. Item nos prædicti Abbas & Syndicus nomine dicti Mo-*

Monasterii de Farneto damus, tradimus, permutamus, transferimus & concedimus dicto Monasterio sancti Cosmæ Transliberim de Urbe, & Dominabus inclusis degentibus ibidem, & tibi Domino Joanni recipienti de Domini Papæ mandato prædicto pro ipsis Dominabus & Monasterio in perpetuum omnia temporalia, jus, proprietatem, & usum possessionum, & rerum omnium mobilium & immobilium Ecclesiæ prædictæ sancti Cornelii, & Ecclesiarum, & rerum ipsarum quocumque modo, vel jure tam in capite quam in membris sibi subjectarum. Pro quibus ego Joannes auctoritate & vice prædictis do, trado, permuto, transfero, & concedo in perpetuum vobis prædicto Abbati, & Syndico recipientibus nomine dicti Monasterii de Farneto omnia temporalia, jus, proprietatem, & usum possessionum omnium, & rerum omnium mobilium & immobilium prædictæ Ecclesiæ sancti Crispoliti de Betton. & omnium Ecclesiarum, & rerum ipsarum quocumque modo, vel jure tam in capite, quam in membris subjectarum sibi, salvo jure Episcopi, & Ecclesiæ Assisinatis, & dictum Monasterium vobis concedo, ut sicut vestrum habeatis, & de Monachis vestri Ordinis reformetis, sicut in Dominico mandato perspicitur contineri. Quam concessionem, permutationem, & omnia alia supradicta promittimus dicti Abbas & Syndicus Monasterii sanctæ Mariæ de Farneto nomine ipsius Monasterii tibi dicto Domino Joanni recipienti pro dictis Dominabus inclusis Monasterii sancti Cosmæ de Urbe in Transliberim, & ipso Monasterio, & ipsis Dominabus, & Monasterio rata & firma tenere perpetuo per nos, nostrosque successores, & in nullo contra facere, vel contravenire aliqua occasione, vel exceptione, sub pœna mille marcarum argenti, quam tibi pro Dominabus prædictis si contra fecerimus, vel non servaverimus prædicta nos soluturos promittimus stipulatione solemni, qua soluta, vel non, hæc omnia perpetuam obtineant firmitatem.

§. VI. *Actum apud dictum Monasterium sancti Crispoliti in claustra ipsius Ecclesiæ, præsentibus Joanne Domino Milianæ Canonico Camerinen. Donno Angelo de Rossano Canonico Assisinate, Petro Levi de Betton. Donno Nicolao Willam Capellan. sancti Blasii, Mercurio de Prato Clerico dicti Domini Joannis, Donno Jacobo Capellano sancti Laurentii de Torrella, Saracen. Domini Olivetan. de Betton. Ricco Nitario, Ubertino de monte Politiano, Donno Angelo Clerico sancti Laurentii de Torrella, Donno Jacobo monacho sancti Quirici, & Donno Griffolino milite de Cortona, testibus rogatis. Item eadem hora & loco, & præsentibus eisdem testibus, præter Donnum Nicolaum & Saracenum, prædictus Dominus Joannes Capellanus auctoritate, & mandato Domini Papæ induxit dictum Abbatem & Syndicum nomine Monasterii prædicti de Farneto in corporalem possessionem prædicti sancti Crispoliti, investiendo eos per pannos altaris & funes campanarum pro ipso Monasterio, Cappellis omnibus, possessionibus, & rebus suis. Item prædicti Cappellanus & Abbas & Syndicus dederunt mihi Ricco Notario plenam potestatem & auctoritatem, ut possim hoc instrumentum corrigere & emendare, ad mandatum Domini Papæ, vel Capellani prædicti, salva natura contractus. Ego Riccus Imperiali auctoritate Notarius prædictis omnibus dum agerentur interfui, & ut supra legitur mandato prædictorum Domini Joannis Capellani Abbatis, & Syndici scripsi, & authenticavi, & instrumentum procurationis prædictum scriptum manu Ricci Notarii, & litteras prædictas Domini Papæ de verbo ad verbum auscultavi, & exemplavi, excepto signo & publicatione, sive subscriptione ipsius instrumenti procurationis.*

Nulli ergo nostræ cofirmationis &c. si quis autem &c. Datum Anagniæ v. Idus Augusti anno xii.

XII.

XII.

Mandat Willielmo Pœnitentiario dare subsidium de redemptionibus votorum cruce signatorum Episcopo Nivernien. Regest. Vatic. epist. 299.

Fratri Willielmo de Ordine Fratrum Minorum Pœnitentiario nostro.

CUm Venerabilis frater noster Episcopus Nivernien. assumpto vivificæ crucis signo, proposuerit in Terræ sanctæ subsidium proficisci, nos attendentes, quod ipsum, utpote qui, sicut asserit, cum bonorabili bellatorum numero transfretare disposuit, oportet subire gravia onera expensarum, mandamus, quatenus redemptiones votorum crucesignatorum in duabus diœcesibus Regni Franciæ, in quibus per nos pro crucesignatis aliis non sit scriptum, nec alicujus vel aliquorum nobilium crucesignatorum terra existat, eidem Episcopo, postquam iter transmarinum arripuerit, facias assignari. Contradictores vero &c.

Datum Laterani Nonis Novembris anno XII.

XIII.

Mandat conferri subsidium de redemptione votorum crucesignatorum H. Belli loci proficiscenti in succursum Romani Imperii. Regest. Vatic. epist. 317.

EIDEM.

CUm nobilis vir H. Dominus Belli loci in succursum Imperii Romani susceperit signum crucis, mandamus quatenus redemptiones votorum, quas per dilectos filios .... Abbatem Bellæ villæ, ac fratrem Petrum de Philistiim Ordinis Fratrum Minorum in terra ipsius nobilis, auctoritate nostra colligi mandavisti, eidem nobili proficiscenti in subsidium Imperii præfati, facias assignari; mandatum nostrum taliter impleturus; quod idem nobilis assecutum se gaudeat quod intendit, & nos devotionem tuam merito possimus commendare.

Datum VI. Kal. Decembris anno XII.

XIV.

Mandat absolvi a voto proficiscendi in subsidium Terræ sanctæ debiles, & impotentes. Regest. Vatic. epist. 328.

... Senonen. & ... Rothomagen. Archiepiscopis, & Fratri Willielmo de Ordine Fratrum Minorum Pœnitentiario nostro.

CUm sicut accepimus, nonnulli de Francia propter senectutem, alii ob debilitatem, quidam vero propter infirmitatem, non possint exequi personaliter votum, quod assumpto crucis signaculo de transeundo in Terræ sanctæ subsidium emiserunt, mandamus, qnatenus tales a voto hujusmodi absolvatis, ita tamen quod prius solvant in manibus vestris universas expensas, quas essent in eundo, morando, & redeundo facturi, aliis laborem itineris, pietatis operibus compensando, illam suorum peccaminum indulgentiam habituri, quæ transeuntibus in ipsius terræ succursum in generali Concilio est concessa. Quod si non omnes &c.

Datum Later. IV. Non. Decembris anno XII.

XV. *Con-*

XV.

Confirmat donationem, ſeu permutationem Monaſterii ſancti Criſpoliti factam a ſuo Capellano Monaſterio ſanctæ Mariæ de Farneto Aretino; & aliam permutationem, ſeu translationem ad Monaſterium ſancti Coſmæ Monialium. Regeſt. Vatic. epiſt. 335.

.... *Abbati & Conventus Monaſterii ſanctæ Mariæ de Farneto, Ordinis ſancti Benedicti Aretin. Diœceſis.*

QUoties a nobis petitur, quod religioni & honeſtati convenire dignoſcitur, animo nos decet libenti concedere, ac petentium deſideriis congruum ſuffragium impertiri. Cum igitur dilectus filius Magiſter Joannes de ſancto Germano Capellanus noſter de mandato noſtro dederit, tradiderit, permutarit, tranſtulerit, & conceſſerit in perpetuum Monaſterio veſtro Monaſterium ſancti Criſpoliti Aſſiſin. diœc. cum omnibus Eccleſiis, poſſeſſionibus, juribus, & pertinentiis quocumque modo, jure ad Monaſterium ſancti Criſpoliti ſpectantibus, tam in capite quam in membris Aſſiſin. Epiſcopi & Eccleſiæ jure ſalvo, pro permutatione, ſeu conceſſione Eccleſiæ ſancti Cornelii prope Inſulam, quæ vocatur caſtrum ſancti Petri, in loco, qui dicitur Maceratus Portuen. diœc. quam Monaſterio ſancti Coſmæ Tranſtiberim de Urbe Ordinis ſancti Damiani feciſti, prout in inſtrumento publico confecto exinde peſpeximus plenius contineri; nos conceſſionem ſeu permutationem eamdem ratam & gratam habentes, ipſam auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Inſtrumenti prædicti tenorem præſentibus ad cautelam de verbo ad verbum inſeri facientes: qui talis eſt.

In nomine Domini. Amen &c. ut ſupra in alio inſtrumento num. 12. fol. 404. uſque ad finem. Si quis autem &c. Datum Laterani XVI. Kalend. Januarii Pontificatus noſtri anno XII.

XVI.

Diſpenſat cum Monialibus Pragenſibus circa jejunii rigorem. Ex Regeſt. Vatic. epiſt. 326.

Abbatiſſæ, & Conventui Monialium incluſarum ſancti Franciſci Pragen. Ordinis ſancti Damiani.

§. I. EX parte cariſſimæ in Chriſto filiæ Agnetis Sororis Monaſterii veſtri, & veſtra fuit propoſitum coram nobis, quod ſeculi vanitate poſtpoſita, pro Redemptoris gloria religionis habitum aſſumpſiſtis, vos ad certam jejunii obſervantiam obligaſtis, videlicet ut a Sororibus, quæ ſanæ ſunt & validæ, omni tempore, tam diebus ferialibus, quam feſtivis, exceptis diebus Dominicis, & die Natalis Domini, quotidie in cibis quadrageſimalibus jejunetur, ita tamen quod in omni Paſcha, & ſolemnitatibus beatæ Virginis, ac etiam Apoſtolorum, niſi forte in ſexta feria venerint, jejunare minime teneantur. In quinta vero feria, præter quam in majori Quadrageſima, & minori, quæ jejunare noluerint; non jejunent. Hanc enim jejunii & abſtinentiæ legem corpore imbecilles, aut debiles obſervare minime pemittantur, ſed ſecundum earum infirmitatem, vel imbecillitatem, tam cibariis, quam jejuniis

Jejunium olim Monialibus præſcriptum.

niis cum eis ab Abbatissa, seu majori Sorore misericorditer dispensetur.

§. II. Nos igitur cupientes, ut habendo quietem conscientiæ de bono in melius proficere valeatis, universitatem vestram præsentium auctoritate concedimus, ut a vobis dumtaxat, hujusmodi forma jejunii non obstante, jejunium quod continetur in Regula vobis tradita observetur. Debent ea jejunia servare quæ continentur in Regula.

Nulli ergo nostræ concessionis &c. Si quis autem &c. Datum Later. xv. Kalend. Januarii anno xii.

XVII.

Inhibet ne facultates suas possint vendere, aut alienare Moniales Spoletanæ. Ex Regest. Vatic. epist. 390.

Abbatissæ, & Conventui Monialium Inclusarum Monasterii sancti Pauli de Spoleto Ordinis sancti Damiani.

STatum Monasterii vestri sic de bono in melius dirigi cupimus, ut vos ad vestræ religionis observantiam posse, Deo propitiante, sufficere sentiamus. Cum igitur multum ad hujusmodi possibilitatem faciat quod tenuitas vestræ substantiæ per negligentiam, seu præsumptionem aliquam non decrescat, ne possessiones quas in præsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum ju. mo. pref. do. po. adipisci, vendere, donare, locare, permutare, in emphyteosim concedere, titulo pignoris obligare, vel distrahere, seu modo quolibet alienare, absque licentis Sedis Apostolicæ præsumatis, auctoritate præsentium, sub interminatione anathematis districtius inhibemus, ex nunc decernentes irritum & inane si quid contra inhibitionem hujusmodi fuerit attentatum.

Nulli ergo nostræ inhibitionis &c. Si quis autem &c. Datum Later. xiii. Kal. Martii anno xii.

XVIII.

Transmittit Monialibus Ulmensibus Regulam. Ex Reg. Vatic. epist.408.

Abbatissæ, & Conventui Monasterii sanctæ Elisabethæ de Ulm. Ordinis sancti Damiani Cantantien. diœc.

CŒlestia quærentibus, terrenis contemptui derelictis, libenter illa concedimus, per quæ ipsis proventuram perennis vitæ gloriam existimamus. Cum igitur vos, sicut accepimus, postposita vanitate seculi, virtutum Domino sub beati Damiani Regula elegeritis famulari, nos vestris precibus favorabiliter annuentes, dictam Regulam auctoritate Apostolica devotioni vestræ duximus concedendam. Statuentes, ut eadem a vobis & aliis, quæ vobis successerint perpetuis futuris temporibus observetur.

Nulli ergo nostræ concessionis &c. Si quis &c. Datum Later. Idibus Martii anno xii.

XIX.

Ut non possint conveniri per litteras Apostolicas. Ex Reg. Vat. epist.82.

Abbatissæ, & Conventui Monialium Monasterii sancti Angeli Esculan. Ordinis sancti Damiani.

CŒlestia quærentibus, terrenis contemptui derelictis, libenter illud speciale præsidium favoris impendimus, quod quietis & pacis eis producere gratiam sentiamus. Eapropter, dilectæ in Christo filiæ, nos ve-

veſtris piis precibus inclinati, præſentium vobis auctoritate concedimus, ut a quocumque conveniri per Apoſtolicas litteras non poſſitis, niſi de Ordine veſtro expreſſam fecerint mentionem.

Nulli ergo noſtræ conceſſionis &c. Datum II. Non. Junii Pontificatus noſtri anno XIII.

XX.

Concedit Lantgraviis auctoritatem eligendi Confeſſarium, qui eos auctoritate abſolvat Pontificia, & jubet eum dari a Miniſtro Minorum. Ex Reg. Vatic. epiſt. 102.

Miniſtro Fratrum Minorum in Saxonia.

Principes pro abſolutione ſupplicant Apoſtolicā Sedem.

§. I. Dilectus filius nobilis vir.... Lantgravius Turingiæ &.:.. uxor ejus cupientes ſe divinæ gratiæ per opera dignæ pœnitentiæ cooptare, nobis humiliter ſupplicaverunt, ut aliquem religioſum ſacerdotem concederemus eiſdem, qui confeſſiones eorum audiat, & injungat eis pœnitentiam ſalutarem.

Ad quod munus deſtinati Minores.

§. II. Nos igitur pium eorum propoſitum favore benevolo proſequentes, mandamus, quatenus ad hoc aliquem de Fratribus tuis, quem idoneum eſſe cognoveris, ſtudeas deputare, qui noſtra fretus auctoritate, quæ præmiſſa ſunt diligentius exequatur, ac nobilem prædictum abſolvat, ſi eum invenerit pro violenta injectione manuum in clericos, & religioſas perſonas, vel incendiis, ſeu rapinis latæ ſententiæ canonem incurriſſe, vel in poſterum incurrere contingat eumdem: proviſo quod paſſis damna & injurias ſatisfaciat competenter; & ſi ejuſdem nobilis fuerit gravis & enormis exceſſus, mittatur ad Sedem Apoſtolicam abſolvendus.

Datum Anagniæ v. Kalend. Auguſti anno XIII.

XXI.

Confirmat donationem factam Monialib. Offidanis. Ex Reg. Vatic. ep. 204.

Abbatiſſæ & Conventui Monaſterii ſancti Franciſci de Offida Ordinis ſancti Damiani Firman. diœceſis.

Prior ſanctæ Mariæ Caſtri Offidæ Monialibus Damianitis Monaſterium concedit.

Pontifex quoſcumque ſupplet defectus, & donationem confirmat.

§. I. Ii a Sede Apoſtolica non indigne ſpecialem favorem & gratiam conſequuntur, qui ſeculi vanitatibus derelictis, per ſanctæ converſationis ſtudia Dominum imitantur. Eapropter, dilectæ in Domino filiæ, veſtris ſupplicationibus annueutes, immunitatem & libertatem, quas Prior & Conventus ſanctæ Mariæ caſtri Offidæ Monaſterio Farſen. ſubjecti, ſpiritualem in eodem clauſtro juriſdictionem, & temporalem habentes, vobis & Monaſterio veſtro in ſpiritualibus & temporalibus, ſub annuo cenſu duarum tantum librarum ceræ pietatis intuitu, conceſſerunt, ſicut in inſtrumento publico inde confecto per manum Gentilis Notarii de Offida plenius continetur, vobis & per vos ipſi Monaſterio Ven. dil. fil. .... Abbatis & Conventus prædicti Monaſterii Farſen. quorum huic conceſſioni non intervenit aſſenſus, de noſtræ plenitudine poteſtatis miſericorditer ſupplendo defectum, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus: ſtatuentes, ut vos & Monaſterium veſtrum Abbati ſeu Priori prædictorum Monaſteriorum, aut Conventibus eorumdem in nullo alio quam cenſu prædicto, tenea-

teneamini respondere, ac in Monasterio vestro per solum Visitatorem Monasteriorum Ordinis sancti Damiani, qui pro tempore fuerit, vel alium, cui hoc ipse commiserit, visitationis officium impendatur.

§. II. Ad hoc quieti vestræ paterna volentes sollicitudine providere, auctoritate præsentium districtius inhibemus, ne quis in Monasterium vestrum, seu personas Domino servientes, interdicti vel excommunicationis sententiam, sine mandato Sedis Apostolicæ speciali, audeat promulgare. Quam si secus proferri contigerit, irritam decernimus, & inanem. Nulli ergo nostræ confirmationis, constitutionis, & inhibitionis, &c. Si quis autem, &c. Quibuscumque interdicitur in Monasteriũ promulgare censuras.

Dat. Anagniæ VI. Kal. Novembris anno XIII.

XXII.

Taxat eisdem certum numerum Sanctimonialium. Ex Reg. Vatic. epist. 205.

EISDEM.

Cum propter multitudinem effrænatam Religionis status frequenter soleat perturbari, præsertim quando temporalium rerum facultas non suppetit opportuna; nos volentes quieti vestræ, ut debemus, in posterum paterna sollicitudine providere, auctoritate præsentium duximus statuendum, ut Monasterium vestrum vigenario tantum Monialium, vel Sororum numero sit contentum, & nulla de cetero ultra eumdem numerum in Monialem sive Sororem recipiatur ibidem, absque Sedis Apostolicæ speciali licentia vel mandato, & nisi ea fecerint de præsentibus mentionem. Nulli ergo nostræ constitutionis, &c.

Datum Lateran. V. Idus Decembris anno XIII.

ANNO CHRISTI 1240. GREGORII IX. ANNO 14.

XXIII.

Concedit, ne cogi possint ad commissiones obeundas, vel ad exequenda mandata. Ex nostro Archivo. Speculum fol. 116.

GREGORIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI.

Dilectis filiis Generali Ministro, & universis Fratribus de Ordine Fratrum Minorum præsentes litteras inspecturis salutem, & Apostolicam benedictionem.

§. I. Qui postposita vanitate seculi, elegerunt virtutum Domino sub paupertatis habitu famulari, a nobis illa confovendi sunt gratia, quæ ipsorum necessitatibus noscitur opportuna.

§. II. Cum igitur ad hoc semper vestræ humilitas conversationis invigilet, ut Deo placeat per devotæ laudis obsequium, & fructum proferat animarum; nos devotionis vestræ precibus inclinati, ut ad recipiendum commissiones causarum, aut sententiarum executiones, vel alia contingentia causas ipsas per litteras Sedis Apostolicæ, Legatos, seu Delegatos ipsius, vel quoslibet alios cogi non possitis inviti, nisi plena in eisdem litteris de concessione hujusmodi mentio habeatur, vobis auctoritate præsentium indulgemus.

§. III. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire, si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Later. x. Kal. Maii Pontificatus nostri anno xiv.

XXIV.

Jubet, ut subveniatur Joanni de Valenzenis laboranti in subsidium Imperii Constantinopolitani. Ex Reg. Vatic. epist. 173.

Priori Prædicatorum & Minorum Fratrum Provincialibus in Francia.

Cum dil. fil. Joannes de Valenzenis pro negotiis Constantinopolit. Imperii apud Sedem Apostolicam in Francia, & alibi utiliter procurandis, non modicum fideliter laborarit, ac in ipsius Imperii subsidium multa de bonis suis expenderit, mandamus quatenus in ducentis marcis argenti de legatis, & redemptionibus Crucesignatorum quæ per vos pro dicto subsidio mandavimus colligi, quocumque mandato contrario non obstante, dicto Joanni providere curetis.

Datum Later. xii. Kal. Decembris anno xiv.

XXV.

Confirmat quamdam emptionem terrarum venditarum a Monachis sancti Germani Parisiensis in usum Minorum. Ex Reg. Vatic. epist. 180.

Fratribus Minoribus Parisiensibus.

Constitutionis motivum. §. I. Justis petentium desideriis dignum est nos facilem præbere assensum & vota, quæ a rationis tramite non discordant, affectu prosequente complere. Ex vestra sane relatione accepimus, quod cum quædam terræ infra & extra muros Civitatis Parisiensis positæ, spectantes ad Monasterium sancti Germani de Pratis Parisiensibus vobis & vestræ domui existerent opportunæ, ac parati essent possessores earum, qui a prædicto Monasterio ipsas sub annuo censu tenebant, illas vendere, ac alii easdem ad opus vestrum emere fervore devotionis accensi dil. fil. Abbas & Con. Monasterii ejusdem, considerata loci prædictæ vestræ domus angustia, propter quam Fratres residentes ibidem multis incommodis gravabantur, ad preces & mandatum nostrum prædictis possessoribus super ipsarum venditione terrarum, ad vestrum & domus ejusdem opus, pietatis intuitu præbuere consensum, sicut in litteris signatis sigillis eorum plenius continetur. (Pontificia confirmatio.)

(Epistola Abbatis sancti Germani ad Pontificem.) §. II. Nos igitur vestris supplicationibus inclinati, quod ab Abbate & Conventu præfatis pie ac provide factum esse noscitur in hac parte auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus.

§. III. Tenorem vero litterarum ipsarum præsentibus duximus inserendum, qui talis est. *Sanctissimo Patri ac Domino Gregorio divina providentia summo Pontifici, Symon beati Germani de Pratis Parisien. humilis Abbas, & totus ejusdem loci Conventus, filii ejus humiles & devoti, cum omnimoda subjectione & obedientia pedum oscula beatorum. Læto vultu lectis Sanctitatis vestræ sacris apicibus, & jucundo consideratis intuitu, quas parvitati nostræ Paternitatis vestræ sanctitas super hoc destinavit, ut*

a nobis

a nobis ad opus Fratrum Minorum Parisiis degentium comparandi per amicos spirituales terras sibi necessarias sub Ecclesia nostra donaretur concessio. Nobis quidem desiderabile & exultabile est vestris obtemperare semper imperiis, & eorum qui contemptis, imo rejectis mundi divitiis, semetipsos salubriter abnegantes, in altissima paupertate Christo pauperi famulantur, necessitatibus & indigentiis subvenire; mandatis vestris obedivimus, petitioni eorum quantum in nobis est, satisfacientes. Sed ne contra juramentum quod nos Abbas de rebus Monasterii nostri non alienandis fecimus, videamur aliquid attentare, & venire contra privilegia nobis a Sede Apostolica indulta cum ea, quæ eis concessimus sine damno Monasterii nostri firmiter credimus concessisse, sanctitati vestræ supplicamus, quatenus concessionem eis factam dignetur vestræ paternitatis sanctitas confirmare. Bene & diu valeat Paternitatis vestræ sanctitas per tempora longiora. Dat. anno Domini MCCXL.

Nulli ergo nostræ confirmationis, &c. si quis autem, &c. Dat. Lat. VI. Idus Decembris anno XIV.

XXVI.

Concedit facultatem Ministris Generali, & Provincialibus absolvendi Fratres subditos professos, seu Conversos ab excommunicatione ob injectas manus violentas incursa, prævia satisfactione. Ex Arch. Aracœlitano n.63. 84. 113. Speculum fol. 115. p. 2.

GREGORIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI.

Dilectis filiis Generali, & ceteris Ministris Provincialibus Ordinis Fratrum Minorum præsentes litteras inspecturis salutem, & Apostolicam benedictionem.

§. I. IN jure canonico reperitur expressum, ut si quisquam eorum qui simul vivunt pro manus injectione in socium a communione meruerit fieri alienus, Prælatus ejusdem reconciliandi, & pœnitentiam imponendi plenariam habeat potestatem, nisi forte atrocitas facti graviorem pœnam expectet. Habetur etiam in eodem, quod de seculo fugientes qui Religionis habitum in Monasterio receperunt, & inter cetera postmodum confitentur se tale commisisse delictum, per quod ipso actu excommunicationis sententiam incurrerunt in Religionis favorem, & ut subtrahatur vagandi materia, per suos Prælatos absolutionis benedictionem consequantur. *Prælati facultatem habent ex jure absolvendi a censuris.*

§. II. Verum cum proveniat ex vestræ, ac Fratrum vestrorum conversationis piæ meritis, per quam ubique terrarum nomen attollitur omnium Conditoris, ut quam cum ipso possimus vobis pro animarum salute gratiam faciamus, devotioni vestræ præsentium auctoritate concedimus, ut eos ex Fratribus vestris, qui pro injectione manuum in seipsos incurrerunt excommunicationis vinculum, vel incurrent, aut in illud ante susceptum habitum inciderunt, nec non ut eos, qui relicta vanitate seculi, cupientes vestræ humilitatis collegio aggregari, se asserunt excommunicatione ligatos, ne ipsorum ad Deum possit impediri conversio, absolvere valeatis, dummodo injuriam & damna passis satisfaciant competenter. Illis tamen exceptis, quorum adeo gravis fuerit & enormis excessus, quod merito sint ad Sedem Apostolicam destinandi. *Debent absolvendi parti satisfacere.*

§.III.

§. III. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Dat. Lateran. xi. Idus Decembr. Pont. noſtri anno xiv.

XXVII.

Concedit licentiam Miniſtris Provincialibus in Capitulis Provincialibus inſtituendi prædicatores, non obſtante præcepto Regulæ, quo ordinatur eos examinari a Miniſtro Generali. Ex Archivo Aracœlitano, in quo habetur ſub plumbo num. 63. habetur repetita in Speculo 2. tract. fol. 35. part. 2. in Firmamento fol. 125. pag. 2. Roderiguez Bulla XI.

GREGORIUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei.

Dilectis Filiis Generali Miniſtro, & univerſis Fratribus Ordinis Fratrum Minorum præſentes litteras inſpecturis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Ex præcepto Regulæ nemo prædicare poteſt abſque Miniſtri licentia.

§. I. Prohibente regula veſtra, nulli Fratrum veſtrorum eſt licitum prædicare populo, niſi a Generali Miniſtro veſtri Ordinis examinatus, ac approbatus fuerit, & ſibi prædicationis officium ab ipſo conceſſum.

§. II. Verum cum pium ſit, ut pro dictorum Fratrum laboribus, ac periculoſis diſcurſibus evitandis, nec non quod animarum ſalus poſſit provenire facilius, Apoſtolicæ Sedis circumſpectio ſuper prohibitione hujuſmodi opportunæ remedium proviſionis apponat. Nos devotionis veſtræ precibus inclinati, ut ſinguli veſtrum in ſuis Provinciis cum diffinitoribus in provincialibus capitulis congregatis, Fratres in ſacra pagina eruditos examinare ac approbare, & eis officium prædicationis, Deum habendo præ oculis, committere valeant, vobis auctoritate præſentium concedimus facultatem.

§. III. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit indignationem Omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Lateran. 2. Idus Decembris Pontificatus noſtri anno xiv.

XXVIII.

Prohibet ne externus habitum Religionis ejus conſimilem deferat, ſi ſecus fiat, per Diœceſanos compelli debere ad ejus depoſitionem. Ex Archivo Aracœlitano num. 57. & 26. Speculum fol. 115. part. 7.

GREGORIUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei.

Dilectis Filiis Generali Miniſtro, & Fratribus Ordinis Fratrum Minorum, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Confuſio habitus confuſionem animorum inducit.

§. I. Quia confuſio habitus ſæpe confuſionem inducit Ordinum, & etiam animorum, auctoritate præſentium diſtrictius prohibemus ut nulli, ſive ſit in religionis Ordine, vel extra Ordi-

Ordinem constitutus, habitum vestrum aut ita consimilem, quod propter eum Frater Minor credi possit, deferre liceat, absque mandato Sedis Apostolicæ speciali.

§. II. Ceterum ut dicta inhibitio majorem consequatur effectum, statuimus, ut hi qui habitum vestrum, vel sibi prædicto modo consimilem deferre præsumpserint, ad deponendum ipsum per Diœcesanos locorum, cum a vobis requisiti fuerint, monitione præmissa, per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compellantur.

§. III. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Lateran. Idibus Decembris Pontificatus nostri anno XIV.

XXIX.

Commendat Tiburtinis Consulibus ut de commodiore & honestiore loco Fratribus provideant. Ex nostro Archivo sub plumbo pendente.

GREGORIUS EPISCOPUS
SERVUS SERVORUM DEI.

Dilectis Filiis Consulibus Tiburtinis salutem & Apostolicam benedictionem.

§. I. Inter alia, quæ nobis incumbunt, saluti fidelium præcipue intendentes, illa præ ceteris eos agere cupimus, per quæ in viam vitæ dirigantur æternæ. Tanto igitur ad opera pietatis libentius vos hortamur, quanto per ipsa salutem facilius provenire novimus animarum.

§. II. Cum itaque sicut dilecti filii Fratres Minores Tiburtini nobis exponere curaverunt, quod ædificia loci in quo morantur, minentur præ nimia vetustate ruinam, idemque locus situs sit supra flumen, cujus continuo turbantur sonitu, ac via publica ipsi vicina inhonestum reddat eumdem, aliasque ineptus existat, ipsi ad locum alium, ubi commode & honeste manere valeant, cupiunt se trasferre.

§. III. Quocirca devotionem vestram monemus, rogamus, & hortamur attente, per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus eisdem Fratribus de alio loco religioni eorum congruo, ubi sub optata quiete possint Domino famulari, pro divina & nostra reverentia, providere curetis; ita quod ex hoc mereamini supernæ retributionis præmium reportare, ac Apostolicæ Sædis gratiam uberius consequi, & favorem.

Datum Laterani undecimo Kalendas Februarii Pontificatus nostri anno XIV.

XXX.

Prælatis prohibet exigere a Fratribus obedientiam manualem. Ex nostro Archivo. Speculum fol. 115. Firm. 2. tract. 1. fol. 19.

GREGORIUS EPISCOPUS
SERVUS SERVORUM DEI.

Dilectis Filiis Generali Ministro, & universis Fratribus Ordinis Fratrum Minorum, salutem & Apostolicam benedictionem.

§. I. Inducimur piæ conversationis vestræ meritis, ut in his quæ secundum Deum possumus, vos favore benevolo prosequamur. Hinc

Hinc eſt quod cum quidam ex Prælatis Eccleſiarum, qui ſicut accepimus, vos ſibi devotos inveniunt, & in exhibitione condignæ reverentiæ ſtudioſos, in eo ſe humilitati veſtræ moleſtos exhibeant, quod novam conſuetudinem inducere molientes, a vobis obedientiam exigunt manualem.

§. II. Nos id arbitrantes incongruum, & reputantes indignum, ut nullus ex Prælatis eiſdem abſque mandato Sedis Apoſtolicæ ſpeciali, a vobis dictam obedientiam manualem præſumat exigere, auctoritate præſentium diſtrictius inhibemus.

§. III. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ inhibitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Laterani IX. Kalendas Martii Pontificatus noſtri anno XIV.

XXXI.

Quod mulieres diſcalceatæ cum habitu regulari non incedant. Ex ſpeculo Minorum tract. 1. fol. 4. Roderiguez bulla XII.

GREGORIUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei.

Archiepiſcopis & Epiſcopis, ad quas litteræ iſtæ pervenerint.

§. I. AD audientiam noſtram noveritis perveniſſe, quod nonnullæ mulieres per veſtras Civitates & Diœceſes diſcurrentes, ſe forte de ſancti Damiani Ordine mentiuntur: & ut alii ſuæ aſſertioni mendaci fide credulitatis accedant, diſcalceatæ vadunt: habitum, & cingulum Monialium, ejuſdem Ordinis chordulas deferentes, quas quidem diſcalceatas ſeu Chordularias, alii Minoretas appellant: cum tamen Moniales ipſæ, ut gratum præſtent Domino famulatum perpetuo ſint incluſæ.

§. II. Unde quia in ejuſdem Ordinis confuſionem, ac derogationem Ordinis Fratrum Minorum, & ipſorum Fratrum ſcandalum ac Monialium earumdem prædictarum mulierum religio ſimulata redundat: univerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus mulieres ipſas ad abjiciendum cum eiſdem cingulis & chordulis hujuſmodi habitum, monitione præmiſſa, per cenſuram Eccleſiaſticam, cum ſuper hoc requiſiti fueritis, appellatione poſtpoſita, compellatis.

Datum Laterani IX. Kalendas Martii, Pontificatus noſtri anno XIV.

XXXII.

Jubet mitti pecuniam pro redemptione A. Comitis Montisfortis. Ex Regeſt. Vatic. epiſt. 208.

Fratri Willielmo Pœnitentiario noſtro.

CUm nobilis vir A. Comes Montisfortis qui in Terræ ſanctæ ſubſidium venerat, a Saracenis teneatur carcerali cuſtodiæ mancipatus, & dignum ſit, ut Apoſtolica Sedes ſuper liberatione dicti Comitis eo fortius intendere ſtudeat, quo Eccleſia Dei redemptioni captivorum ſpe-

specialius tenetur astricta, & idem Comes, ac prædecessores sui in servitio Dei, & Christianæ fidei fortius insudasse noscuntur, præsentis scripti auctoritate districte præcipiendo mandamus, quatenus eidem Comiti, si eum pecunia redimi contigerit, pro redemptione sua quinque millia Marcarum argenti, si pro minori redimi non poterit quantitate, de redemptionibus Crucesignatorum & legatis Terræ sanctæ, si qua apud aliquos terræ prædictæ poterunt inveniri, quæ Templariis, Hospitalariis & aliis specialiter non sunt ad certum usum a quibuscumque collata, & his exceptis, quæ a bon. mem. Nornicen. Episcopo sunt relicta per manus dil. fil. Ostien. Episcopi, & dil. fil. N. tit. S. Mariæ Transtyberim. presbyteri Cardinalis in ejusdem Terræ subsidium eroganda, qualibet difficultate remota, exhibere curetis, detentores eorum ad ipsorum exhibitionem modo prædicto per cen. Eccles. appellatione remota, cogentes, mandato nostro taliter inhærendo, quod de bono obedientiæ possis merito commendari.

Datum Lateran. IV. Non. Martii anno XIV.

XXXIII.

Præcipit concedi Fratribus Ecclesiam sanctæ Mariæ majoris Tiburtinam. Ex nostro Archivo.

GREGORIUS EPISCOPUS
SERVUS SERVORUM DEI.

Dilectis filiis Consulibus & Consiliatus Tiburtin. salutem & Apostolicam benedictionem.

PRompta debet ad id vestra reperiri devotio, in quo & honor Dei geritur & animarum utilitas procuratur, Cum igitur ædificia loci, in quo dilecti filii Fratres de Ordine Minorum Tibure commorantium minentur præ nimia vetustate ruinam, idemque locus alias eisdem ineptus existat; Universitatem vestram rogamus, & hortamur in Domino, per Apostolica vobis scripta mandantes, ac in remissionem peccaminum injungentes, quatenus eisdem Fratribus, ut Ecclesiam sanctæ Mariæ majoris Tiburtin. per venerabilem fratrem nostrum Episcopum Tiburtin. cui super hoc scripta nostra direximus, possint consequi, & in ipsa virtutum Domino famulari, vos pro divina & vestra reverentia impendatis favorabiles & benignos, nullum super hoc obstaculum eidem Episcopo inferentes: preces nostras taliter impleturi, ut ex vestris opportunis temporibus annuendi materiam habeamus.

Datum Lateran. X. Kalendas Aprilis Pontificatus nostri anno XV.

XXXIV.

Ut a quoquam non possint conveniri per litteras Apostolicas. Ex Regest. Vatic. epist. 42.

Universis Abbatissis & Monialibus inclusis Monasteriorum Ordinis sancti Damiani.

§. I. PErsonis, quæ mundo relicto, ad cælestia totis tendunt affectibus, illius favoris nos convenit adesse præsidio, ut contra inquietantium defensæ molestias pace quieta, & quiete pacifica pacis fa- Cövenit, Papam contra Religiosos molestias cöpescere.

mulentur auctori, ac ab earum juribus refrenato litigantium ausu, quem ad illa æmula rei alienæ cupiditas liberis laxat habenis, eædem ad causarum strepitum de contemplationis silentio clavibus non arctatæ judicii, mentis oculos ad desiderium levatos cælestium, terrenorum affectui non incurvent; sed inferiorum oneri subtractis penitus humeris levius ad superiora conscendant.

§. II. Ea propter, dilectæ in Domino filiæ, paci vestræ providere volentes, ut Christo pauperi, quem mundi repudiatis applausibus, in paupertatis asperitate colitis, quietius & devotius serviatis, vobis auctoritate præsentium indulgemus, ut a quoquam conveniri per litteras Apostolicas non possitis, nec aliquis contra vos procedere auctoritate valeat earumdem, nisi de Ordine vestro fecerint mentionem.

Nulli ergo nostræ concessionis &c. Si quis autem &c. Datum Lateran. vi. Kalendas Maii anno xv.

XXXV.

Quod Fratres Minores non teneantur accipere commissiones. Ex Speculo Minorum tract. 2. fol. 17.

GREGORIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI.

Dilectis filiis Generali Ministro, & universis Fratribus Ordinis Fratrum Minorum præsentes litteras inspecturis, salutem & Apostolicam benedictionem.

§. I. Qui postposita vanitate seculi, elegerunt virtutum Domino sub paupertatis habitu famulari, a nobis illa confovendi sunt gratia, quæ ipsorum necessitatibus noscitur opportuna.

§. II. Cum igitur ad hoc semper veræ humilitas conversationis invigilet, ut Deo placeat per devotæ laudis obsequium, & fructum proferat animarum. Nos devotionis vestræ precibus inclinati, ut ad recipiendum commissiones causarum, aut sententiarum executiones, vel alia contingentia causas ipsas per litteras Sedis Apostolicæ, legatos vel delegatos ipsius, per quoslibet alios cogi non possitis inviti, nisi plena in eisdem litteris de concessione hujusmodi mentio habeatur, vobis auctoritate præsentium indulgemus.

Nulli ergo hominum liceat &c. Datum Lateran. v. Kalendas Maii Pontificatus nostri anno xv.

XXXVI.

Ut possint intrare Minores claustra Monialium in quibusdam casibus. Ex Regest. Vatic. epist. 68.

Universis Abbatissis & Monialibus Inclusis Monasteriorum Ordinis sancti Damiani.

Vestris piis supplicationibus inclinati, Fratribus Minoribus qui Monasteriorum vestrorum obsequiis deputantur, ut pro exercendo Monasteriorum ipsorum opere, vel illis conservandis ab incendio, seu a latronibus defendendis, ac ut Frater presbyter, cum uno Fratrum ipsorum clerico maturo moribus & ætate, pro audiendis confessionibus vestris

ſtris, & extrema unctione ac aliis Sacramentis Eccleſiaſticis exhibendis vobis, infirmitate cogente, ac ſepeliendis corporibus Sororum decedentium, Monaſteria ipſa, ſecundum formam quæ in regula veſtra noſcitur contineri, ingredi valeant, liberam concedimus, auctoritate præſentium, facultatem.

Datum Lateran. Kalendis Junii anno xv.

XXXVII.

Concedit facultatem ſuperioribus ſuos ſubditos a cenſuris abſolvendi. Ex Regeſt. Vatic. epiſt. 71.

Generali & univerſis Miniſtris Ordinis Fratrum Minorum Provincialibus præſentes litteras inſpecturis.

§. I. Licet ad hoc Fratrum veſtri Ordinis pia deſudet intentio, ut ab eis, in his quæ faciunt prudenter, & provide procedatur, per hoc & ſuæ religioni proficere, & Dei cupientes Eccleſiam honorare: tamen aliquando ex conditionis humanæ fragilitate contingit, quod quidam ex ipſis excedunt in caſibus, in quibus excommunicationis ſententiam & notam irregularitatis incurrunt. Quare a nobis ſupplicatione humili poſtulaſtis, ut cum viri contemplationi dediti ſint in religionis favorem a diſcurſibus cohibendi, ac propter viarum pericula eiſdem Fratribus ad noſtram & Diœceſanorum præſentiam impediatur acceſſus, ſuper hoc providere benignitate ſolita curaremus. Humanæ naturæ conditio. Fratribus acceſſus ad Romanā curiam perdifficilis.

§. II. Nos itaque pie volentes, quod veſtra devotio in his, quæ digne poſſumus Sedem Apoſtolicam reperiſſe gaudeat gratioſam, ut ſinguli veſtrum in provinciis ſibi commiſſis, prædictis Fratribus conſtitutis, ibidem abſolutione ac diſpenſatione indigentibus, ſive priuſquam Ordinem intraverint, ſive poſtea in caſibus exceſſerint memoratis, de conſcientia diſcretorum Fratrum veſtrorum, qui litterati ſint, & Deum timentes impertiri valeant abſolutionis beneficium, & diſpenſare cum eis, juxta formam Archiepiſcopis & Epiſcopis ſuper hoc ab Apoſtolica Sede traditam, vobis auctoritate præſentium concedimus facultatem, niſi adeo gravis fuerit exceſſus, quod merito ſint ad Sedem Apoſtolicam deſtinandi. Facultas facta Miniſtris abſolvendi a cenſuris.

Nulli ergo &c. Si quis autem &c. Dat. Lateran. VIII. Idus Junii anno xv.

XXXVIII.

Ut recitent Officium divinum Minores ſecundum Breviarium correctum, & ſufficiat eis recitare cum aliis ſecundum diverſum ritum. Ex ſpeculo tract. 2. fol. 70.

GREGORIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI.

Dilectis filiis Generali Miniſtro & univerſis Fratribus Ordinis Fratrum Minorum præſentes litteras inſpecturis, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

Pio veſtro collegio, quod ſibi libenter theſaurum quietæ conſcientiæ theſaurizat, id gratiæ dignæ concedimus, quod ab eo fluctum mentis excutiat, & ipſum in ſpiritus tranquillitate diſponat. Veſtræ itaque pre-

cibus devotionis inducti, ut obſervantia moderni divini Officii, quod in breviariis veſtris exacta diligentia correctum a nobis, ex ſtatuto regulæ veſtræ, juxta Eccleſiæ Romanæ morem, excepto pſalterio, celebrare debetis, ſitis contenti perpetuo: nec non ut ſi aliqui veſtrum divino interſunt Officio, cum aliis celebrantes tunc eis illud ſufficiat, & ad dicendum Officium proprium minime teneantur, vobis auctoritate præſentium indulgemus.

Nulli ergo noſtræ conceſſionis &c. Si quis autem &c. Datum Later. VII. Idus Junii Pontificatus noſtri anno XV.

XXXIX.

Concedit facultatem in terris excommunicatorum remanendi; ab excommunicatis neceſſaria vitæ acceptandi, tranſeundi per terras ipſorum. Ex Archivo Aracœlitano triplicata num. 77. item num. 80. item num. 48.

GREGORIUS EPISCOPUS
SERVUS SERVORUM DEI.

Dilectis filiis Generali Miniſtro, & univerſis Fratribus Ordinis Fratrum Minorum præſentes litteras inſpecturis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

§. I. VObis extremam patientibus pro Chriſti nomine paupertatem digne conceditur ab Apoſtolicæ Sedis gratia, per quod & neceſſitati veſtræ conſulitur, & benefactoribus veſtris ſalutis meritum procuratur. Hinc eſt, quod nos, quorum depoſcit officium juſtis annuere deſideriis devotorum, veſtræ precibus humilitatis inducti, ut vos qui exhortationis piæ ſtudio bonos ad potiora dirigitis, & errantes in rectitudinis ſemitam laudabiliter revocatis, in excommunicatorum terris libere commorari, & ab eis tunc, ac etiam quando vos per ipſas tranſire contingit, neceſſaria vitæ depoſcere, ac recipere valeatis, vobis auctoritate præſentium concedimus facultatem.

§. II. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Laterani XII. Kalendas Julii Pontificatus noſtri anno XV.

CÆLESTINUS IV.

Electus XIX. *Kalendas Octobris anno* MCCXLI. *ſupervixit tantum* XVIII. *diebus.*

Vacat Sedes annum unum, & menſes novem.

IN-

INNOCENTIUS IV.

Electus VIII. Kalendas Julii anno MCCXLIII.

ANNO CHRISTI 1243. INNOCENTII IV. PONTIF. ANNO I.

BULLA I.

Confirmat donationem Monasterii Ordinis sancti Damiani Barchinonen. factam ab Episcopo Barchinonen. Regest. Vatic. epist. 61.

Abbatissæ, & Conventui Monialium Monasterii sancti Antonii Barchinonen. Ordinis sancti Damiani.

§. I. CUm a nobis petitur, quod justum est & honestum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Exhibita siquidem nobis vestra petitio continebat, quod bon. mem. Berengarius Barchinonen. Episcopus, Capituli sui accedente consensu, ad preces piæ memoriæ Gregorii Papæ prædecessoris nostri, Monasterium sancti Antonii Barchinonen. in quo divino vacatis obsequio, duxit ab Episcopali jure in spiritualibus, & temporalibus eximendum, in eo sibi, & successoribus suis unius libræ ceræ censu annuo, & quibusdam spiritualibus reservatis, prout eorumdem Episcopi, & Capituli litteris confectis exinde plenius continetur. Monialium petitionis tenor.

§. II. Nos igitur vestris precibus justis inclinati, quod per eosdem pie & provide factum est ratum & firmum habentes, id auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ad hujus itaque rei perpetuam firmitatem litterarum ipsarum tenorem præsentibus fecimus annotari, qui talis est. Pontifex donationem Episcopi & Capituli Barchinon. confirmat.

§. III. *Berengarius miseratione divina Barchinonen. Episcopus: dilectis in Christo filiabus Abbatissæ, ac Monialibus inclusis Ordin. sancti Damiani Monasterii sancti Antonii Barchinonen. salutem & benedictionem in Domino. Jesu Christo. Justis petentium desideriis dignum est nos facilem præbere assensum, & vota, quæ a rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Eapropter in Christo filiæ vestræ piæ, ac humili petitioni pio ac benevolo concurrentes assensu, & de conscientia etiam piissimi Patris nostri Domini Gregorii Papæ IX. & de conscientia & spontanea voluntate totius Capituli nostri, præfatum Monasterium cum omnibus, quæ nunc possidet, & quæ, auxiliante Deo, in futurum poterit adipisci, & personas nunc ibidem commorantes, vel quæ illuc in posterum sunt venturæ, ob reverentiam divinam, & Apostolicæ Sedis, cujus vos scimus filias spirituales, ab omni Episcopali jure, & cujuslibet conditionis, & obligationis, tam in spiritualibus, quam in temporalibus eximimus pleno jure nobis, & Ecclesiæ Barchinonen. non aliud in eisdem, nisi unam libram ceræ pro temporalibus nobis & nostris successoribus in Assumptione beatæ Virginis Mariæ annis singulis persolvendam, & dedicationem Ecclesiæ, & altarium consecrationes, benedictionem Monialium, & cetera Ecclesiastica sacramenta, & interdictum generale pro spiritualibus reservantes, si tamen nos & successores nostri, cum a vobis fuerimus requisiti, ea gratis, & sine pravitate aliqua vobis & eis, quæ vobis successerint voluerimus exhibere, alioquin liceat percipere vobis hæc eadem a quocumque Catholico Episcopo gratiam, & communio-* Litteræ donationis.

nionem Apoſtolicæ Sedis habente. Datum Barchinon. IV. *Kalend. Aprilis anno Domini* MCCXXXIX.

Nulli ergo noſtræ confirmationis &c. Si quis &c. Datum Anagniæ XI. Non. Auguſti anno I.

II.

Confirmat Monaſterio Tudertin. ſancti Damiani poſſeſſiones Eccleſiæ S. Leucii ipſi antea a Gregorio IX. conceſſas. Regeſt. Vatic. epiſt. 50.

Abbatiſſæ, & Conventui Monaſterii ſanctæ Mariæ de Monte ſancti Tudertini Ordinis ſancti Damiani.

Initium vide integrum hujus Epiſtolæ ſupra Bulla 24. fol. 412.

§. I. JUſtis petentium &c. uſque *complere*. Significaſtis ſiquidem nobis, quod cum fel. rec. Gregor. Papa prædeceſſor noſter, volens neceſſitatibus veſtris miſericorditer providere, Archidiacono Tudertin. ſuis dederit litteris in mandatis, ut omnes poſſeſſiones Eccleſiæ ſancti Leucii Tudertin. vobis aſſignare curaret, ſicut in eiſdem litteris perſpeximus contineri: idem ipſas poſſeſſiones vobis auctoritate mandati hujuſmodi aſſignavit.

§. II. Veſtris igitur ſupplicationibus inclinati, poſſeſſiones prædictas, ſicut eas juſte & pacifice poſſidetis, vobis, & per vos Monaſterio veſtro auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Anagniæ VII. Idus Auguſti anno I.

III.

Poteſtas facta Officiali Ebroicenſi, ut pecuniam depoſitam in uſum Imperii Conſtantinopolitani exigeret. Regeſt. Vatic. epiſt. 123.

Officiali, & .... Priorati ſancti Nicolai Ebroicen.

DIlectus filius frater de Collivill. Ordin. Fratrum Minorum quondam ſocius fratris Willielmi fel. rec. Gregorii Papæ prædeceſſoris noſtri Pœnitentiarii, ſuis nobis litteris intimavit, quod cum idem pœnitentiarius &c. uſque *aperire*, diſcretionem veſtram rogan.duximus, & monen., per Apoſtolica vobis ſcripta firmiter præcipiendo mandamus, quatenus, juxta quod memoratus Frater vobis dixerit, vel ſi forte id in partibus ipſis nequierit inveniri a perſonis & locis, penes quæ præfata pecunia depoſita dicitur, inquiſita ſuper hoc diligentius veritate recipientes eamdem .... ſi qui fuerint, vel rebelles per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſita, compellendo, ipſam Nicolao Deuteſalve mercatori Roman.qui dictæ pecuniæ quantitatem procuratoribus in Chriſto filii noſtri Imperatoris Conſtantinopolit. Illuſtris exiſtentibus in Romana Curia mutuavit, vel ejus procuratori ſine difficultate qualibet aſſignetis, non obſtantibus conſtitutionibus de duabus dietis n....... quod ſi non ambo &c.

Datum ut ſupra.

IV. *Con-*

IV.

Concedit Sororibus sancti Damiani Zamoren. diœcesis. quod possint mitigare rigorem in cibo, & aliis. Regest. Vatic. epist. 59.

Abbatissæ, & Conventui Monialium Inclusarum Monasterii sancti Francisci de Arnalet Zamoren. diœc. Ordin. sancti Damiani.

§. I. Divinæ affluentiam pietatis habendo præ oculis, quæ nobis, licet immeritis, curam Generalis commisit Ecclesiæ, saluti omnium libenter intendimus, sed illis præcipue, qui divinis laudibus frequenter invigilant, & piæ vitæ studio, sine intermissione desudant.

§. II. Exhibita siquidem nobis vestra petitio continebat, quod licet sit in desiderio vestro continuam per afflictionem carnis assidua mereri præmia beatorum, tamen ex fragilitate naturæ adeo spiritus promptitudo retunditur, quod vix absque discriminis incursu sufficitis, ut in omnibus formulæ vitæ vestræ rigorem perpeti valeatis. Petitionis Monialium tenor.

§. III. Verum quia pium esse dignoscitur, ut ex provisione Sedis Apostolicæ a vobis jugum Domini cum suavitate feratur, universitati vestræ præsentium auctoritate concedimus, quod vino & pulmentis, non obstante mandato abstinentiæ, quod in eadem formula continetur, omni tempore, tam sanis, quam aliis liceat vobis uti, excepta feria sexta, qua omnes, præter debiles & infirmas, semper in pane & aqua, non tamen infra octavas Paschæ jejunent, nisi forte in ipsa feria venerit dies Natalis Domini, vel aliqua solemnitas beatæ Virginis Mariæ, aut Monasterii vestri festivitas principalis. Vino & pulmentis possunt Moniales præscriptis temporibus uti.

§. IV. Concedimus etiam vobis, quod sacconum, & capitalium cum palea semper usum liberum habeatis. Silentium vero, secundum statuta ipsius formulæ, eum summa diligentia servetur a vobis, ita tamen quod Sorores infirmæ, aut servientes eisdem, infirmitatis suæ tempore, loquendi quæ necessaria & utilia fuerint habeant in infirmitorio potestatem. Etiam in cubando moderatus rigor. Sed commendatur silentium.

§. V. Liceat etiam Confessario vestro, qui pro tempore fuerit, de illorum transgressionibus, quæ secundum prædictam formulam, vel Ordinem vestrum servare debetis, confessionem vestram audire, & pœnitentiam vobis injungere salutarem. Salvis pœnis, quarum impositio competit Abbatissæ secundum vestram consuetudinem, vel observantiam regularem. Potest Confessarius pœnitentiam salutarem injungere.

§. VI. Ceterum vestra humilitas .... obtentu patriæ cuncta reliquisse cognoscitur, ad hoc intenta jugiter habeatur, ut sponso vestro cœlesti mundis cordibus servientes, vos tales vita & conversatione illius præsentetis oculis, quod luce præbeat bonorum operum; ad perennes ejus nuptias tamdem ingressum liberum habeatis.

Nulli ergo &c. Si quis autem &c. Datum Anagniæ XVI. Kalen. Septembris anno I.

V. Con-

V.

Confirmat Monasterio sancti Silvestri de Pereto donationem ipsi factam ab Abbate Farfen. Reg. Vat. Epist. 220.

Abbatissæ & Conventui Monasterii sancti Silvestri de Perceto Ordinis sancti Damiani Marsican. diœc.

§. I. PErsonas illas Apostolica Sedes gratia & fauore specialius prosequi consuevit, quæ seculi vanitatibus derelictis, gratum Domino sub observantia regulari exhibent famulatum.

Pontifex donationem confirmat.

§. II. Cum itaque quondam .... Abbas & Conventus Monasterii Farfen. Ecclesiam sancti Silvestri, in qua divino estis obsequio mancipatæ, ad Monasterium ipsum pleno jure spectantem, cum omnibus pertinentiis suis & libertate tam in spiritualibus quam temporalibus vobis duxerint pium vestrum prosequendo propositum, concedendam, annuo tamen duodecim solidorum provenien. censu in Ecclesia ipsa eidem Monasterio reservato, sicut in litteris dictorum Abbatis & Conventus confectis exinde prospeximus contineri. Nos vestris supplicationibus annuentes, quod super hoc factum est ab Abbate & Conventu præfatis auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio comnluninius, earumdem litterarum tenorem de verbo ad verbum præsentibus inseri facientes, qui talis est.

Ejusdem donationis tenor.

§. III. *Mattheus Dei gratia Monasterii Farfen. Abbatissæ totoque Conventui ejusdem Monasterii sancti Silvestri de Pereto Ordinis sancti Damiani, & suis Sororibus, tam præsentibus, quam futuris æternam in Christo salut. Quia vos dilectæ in Christo filiæ, mundi pompam & delicias contempsistis, & ipsius Christi sequentes vestigia, elegistis habitare inclusæ corpore, ut mente libera, possitis Domino famulari. Nos pium & sanctum vestrum propositum in Domino commendantes, considerantes & agnoscentes judicio evidenti, quod sancti Silvestri Ecclesia, quæ tam in spiritualibus, quam in temporalibus enormiter est collapsa, per vos posset redire ad statum prosperitatis & Ecclesiasticæ libertatis, ad preces etiam Ven. Patris Domini Raynaldi & Velletren. Episcopi, quem tamquam specialem patrem & præcipuum benefactorem vestram, & Monasterii vestri debemus & volumus revereri, dictæ Ecclesiæ sancti Silvestri, cum omnibus pertinentiis suis, in qua estis divino servitio mancipatæ, necnon vobis præsentibus & aliis omnibus Sororibus vestris, quæ per vos in præfata Ecclesia erunt, ex nunc concedimus & damus in omnibus, tam spiritualibus quam temporalibus perpetuam libertatem, & volumus ut illa totaliter gaudeatis perpetua libertate, qua aliæ Sorores Ordinis vestri gaudent & specialiter Assisinatæ, Ortanæ, Perusinæ, Senenses, Aretinæ, & Florentinæ. Reservamus tamen nobis nostrisque successoribus in Monasterio vestro duodecim solidos provenien. In quinta feria ante resurrectionem Domini annis singulis Farfen. Monasterio census nomine persolvendos, & si aliquo tempore contigerit, quod in Monasterio vestro Regula Dominarum Ordinis sancti Damiani non habeatur, ipsa Ecclesia sancti Silvestri, cum omnibus bonis suis ad jus & proprietatem Farfen. Monasterii revertatur, & ad perpetuam memoriam futurorum exinde litteras fieri, & nostrorum sigillorum fecimus munitione roborari. Datum in claustro Monasterii Farfen. anno Dominicæ Incarnationis* MCCXXXIX. *mense Januarii die* XV. *Pontific. Domini Gregorii Papæ IX. anno* XII.

Nulli ergo.... Si quis autem &c. Datum Lateran. Nonis Novembris anno I.

VI. *Re-*

V I.

Relaxat Sororibus Pragen. varias austeritates circa cibum, & vestem. Reg. Vatic. epist. 232.

Abbatissæ & Conventui Monialium inclusarum Monasterii sancti Antonii Barchinonen. Ordinis sancti Damiani.

§. I. Piis votis omnium scilicet eorum præcipue, qui divinis laudibus ferventer invigilant, ac sacræ vitæ studio sine intermissione desudant, libenter intendimus, & ipsa favore benevolo promovemus, illum habendo præ oculis, qui cuncta cum suavitate disponens, suorum universitati fidelium diversa remedia protulit, per quæ in ipsius laudibus devota persistere delectetur.

§. II. Ex frigida siquidem dispositione patriæ, in qua degitis, ac ex eo quod olei & ciborum quadragesimalium copiam non habetis provenit, sicut accepimus, quod licet sit in desiderio vestro continuo per afflictionem carnis assiduam mereri præmia beatorum; tamen fragilitate naturæ, spiritus promptitudinem retundentis, vix absque discriminis incursu sufficitis, ut in omnibus formulæ vitæ vestræ rigorem perpeti valeatis. Nequeunt Sorores in Regionibus frigidis Regulæ omnes sustinere rigores.

§. III. Verum quia pium esse dignoscitur, ut ex provisione Sedis Apostolicæ a vobis jugum Domini cum suavitate feratur, universitati vestræ præsentium auctoritate Apostolica concedimus, ut non obstante quod secundum ipsam formulam semper in cibo quadragesimali jejunare debetis, vino & pulmentis omni tempore, tam sanis, quam aliis; necnon ovis & lacticiniis, præterquam in generalibus jejuniis ab Ecclesia constitutis, liceat vobis uti. In omni etiam Pascha, & infra octavas earumdem nisi solemne jejunium occurrat in illis: Nativitate & circumcisione Domini, solemnitatibus gloriosæ Virginis, beati Michaelis Archangeli, beati Joannis Baptistæ, sanctorum Apostolorum, & sanctæ Crucis; in festo sancti Lucæ; beatorum Martyrum Stephani, Laurentii, & Innocentium, sanctorum Confessorum Augustini & Hieronymi; beatarum Virginum & Martyrum Agnetis & Agathæ, ac beatæ Mariæ Magdalenæ, & sanctæ Elisabethæ; necnon in festo Sanctorum omnium, & præcipuis festivitatibus Monasterii ac Ordinis vestri, & regni Bohemiæ, ac in tertia & quinta feria, præterquam in majori & minori Quadragesima non teneamini jejunare. Propter quod eis esus lacticiniorum, usufque vini conceditur. Dies præscribuntur, quibus jejunare non tenentur.

§. IV. Illæ autem quæ sunt corpore imbecilles aut debiles, servare austeritates jejunii & abstinentiæ legem minime permittatur; sed juxta infirmitatem vel debilitatem ipsarum cum eis tam in cibariis quam jejuniis ab Abbatissa, seu majori Sorore misericorditer dispensetur. Insuper hujusmodi Sorores imbecilles, seu debiles ac servientes eisdem infirmitatis suæ tempore, loquendi quæ necessaria & utilia fuerint habeant in infirmitorio potestatem. Quomodo cum debilibus agendum.

§. V. Duas etiam habendi tunicas, aut plures, si necessitas exegerit, vel Abbatissa viderit expedire. Etiam in indumentis indulgetur.

§. VI. Scapularia & mantellum cum pellibus, aut subtilares cum pedulibus, & utendi fisconibus fœno vel palea plenis, & cervicalibus vobis licentiam impartimur.

§. VII. Ceterum Confessario vestro, qui pro tempore fuerit, liceat de illorum trangressionibus, quæ secundum prædictam formulam vel Ordinem vestrum, aut factas circa vos provisiones Sedis Apostolicæ servare de-

debetis, confessionem vestram audire, & pœnitentiam vobis injungere salutarem, salvis pœnis quarum impositio competit Abbatissæ, secundum vestram consuetudinem, vel observantiam regularem.

Nulli ergo nostræ concessionis, &c. Datum Lateran. Idibus Novembris anno 1.

VII.

Confirmat Monialibus sancti Damiani Pragen. quod non possint per litteras conveniri. Reg. Vat. epist. 243.

Abbatissæ & Conventui Monialium inclusarum Monasterii sancti Francisci Pragen. Ordinis sancti Damiani.

§. I. Vacantibus amori cœlestium, & contemptui terrenorum, in his benigni libenter occurrimus, per quæ ab hominum liberati calumniis, & quieta contemplatione proficiant, & perennis vitæ bravium cursu libero comprehendant.

§. II. Eapropter dilectæ in Domino filiæ, ut innocens vestræ paupertatis humilitas per nostræ provisionis auxilium, tranquillæ devotionis consequatur augmentum, vobis auctoritate præsentium indulgemus, ut a quoquam conveniri per litteras Apostolicas non possitis: nec aliquis contra vos, earum prætextu valeat procedere, nisi de Ordine vestro, & hac indulgentia expressam fecerint mentionem.

Nulli ergo nostræ concessionis, &c. Si quis &c. Datum Lateran. VII. Kal. Decembris anno 1.

In eumdem modum universis Abbatissis & Sororibus inclusis Ordinis sancti Damiani de data XI. Decembris.

VIII.

Confirmat donationem D. A. de Pontibus factam Monasterio Monialium sancti Damiani dicto sancti Silvestri de Pereto. Reg. Vat. epist. 350.

INNOCENTIUS PP. IV.

Abbatissæ & Conventui Sororum inclusarum Monasterii sancti Silvestri de Pereto Ordinis sancti Damiani Marsicanæ diœc.

Ut in proœmio Const. 1. fol. 421. *Petitio Monialium.* §. I. Cum a nobis petitur, &c. usque *effectum*. Exhibita siquidem nobis vestra petitio continebat, quod cum quondam Matthæus Abbas, & Conventus Monasterii Farfen. vobis Ecclesiam sancti Silvestri de Pereto Marsican. diœc. olim ipsis pleno jure subjectam, in qua divinis obsequiis sub regulari observantia desudatis, prout spectabat ad eos, cum omnibus juribus & pertinentiis suis perennis obtentu præmii contulisset nobilis vir A. de Pontibus quondam patronus ejusdem: Juspatronatus ipsius, & omnia quæ ratione juris ejusdem, vel alio modo sibi competebant in illa, vobis provida liberalitate remisit, submittens se ac hæredes suos, certa pœna interposita, jurisdictioni spirituali Ven. fratris nostri N. Episcopi Ostien. & successorum ejus, si contra prædicta dictus A. vel hæredes sui præsumpserint attentare, prout in publico instrumento super hoc confecto plenius continetur.

Et Pontificia Confirmatio. §. II. Nos igitur vestris precibus inclinati, quod super hoc pie ac provide factum est, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti

scripti patrocinio communimus. Tenorem autem ipsius instrumenti de verbo ad verbum præsentibus fecimus annotari, qui talis est. *In nomine Dei æterni & Salvatoris nostri Jesu Christi. Anno ab incarnatione ejusdem* MCCXXXVIII. XI. *Indictione mensis Decembris die* XXVIII. *regnante Domino nostro Friderico Romanorum Imperatore* XVIII. *anno feliciter. Amen. Ego Andreas de Pontibus considerans, quod omnia quæ in hoc seculo fiunt, præter Deo servire, sunt transitoria & caduca, cupio saltem in aliquo pro redemptione peccatorum, quæ infelix commisi, per aliqua pietatis opera meæ saluti animæ subvenire. Ideoque nullo dolo ductus, nec vi, nisi divino amore tractus, propria & libera voluntate, hac die præsenti pro me, meisque hæredibus & successoribus & omnibus a nobis submissis, vel submittendis personis, renuncio generaliter & refuto tibi Dominæ Tmillæ sorori meæ Abbatissæ sancti Silvestri de Pereto recipiendi pro ipsa Ecclesia te & aliis Dominabus Regulam Ordinis sancti Damiani Assisinaten. degentibus, præsentibus, & futuris in perpetuum; id est, omne jus & actionem, conditiones, consuetudines, redditus, usus, debitum, adjectiones, exactiones, & omnes alias exceptiones utiles & directas, tacitas & expressas, generales & speciales, reales & personales, quæ vel quas in ipsa Ecclesia sancti Silvestri, & ejus pertinentiis ego vel progenitores mei habuimus usque in hodiernum diem, quocumque jure vel consuetudine, immo ipsam Ecclesiam cum vassallis, redditibus, domibus, terris, vineis, pratis, pascuis, silvis, aquis & omnibus & singulis suis pertinentiis, cultis & incultis, vacuis & plenis; præsentibus & futuris, per te ipsam Dominam Tmillam perpetuo libero, & perpetuam libertatem cedo, & ab omni mea, meorumque hæredum & successorum super prædictis omnibus eximo perpetuo, potestate nulla, jure, consuetudine, vel conditione aliqua mihi vel meis hæredibus, & juris successionis in ipsa Ecclesia & suis pertinentiis reservatis. Item cedo & simplici donatione, quæ dicitur inter vivos dono, & corporaliter investiens trado, ac concedo tibi eidem Dominæ Tmillæ recipienti pro te & ipsa Ecclesia, & dominabus Sororibus tuis præsentibus & futuris, in ipsa Ecclesia prætactam Regulam, & vitam Ordinis sancti Damiani habentibus in perpetuum; id est, terram positam sub Ecclesia sancti Petri, cum omnibus introitibus & exitibus, usibus & utilitatibus, pertinentiis & omni suo, sicut infra suos concluditur fines. A primo latere tenet Dominus Oderisius Tallamanduca, a superiori latere via publica, a tertio latere est fossatus, & si qui alii adsunt affines ad habendum, intrandum, tenendum, possidendum, fruendum, colendum in perpetuum. Quod si, absit, in eadem Ecclesia ipse Ordo vel Regula non haberetur dicta Ecclesia in eodem statu ac conditione, qua nunc est dirigatur, & terra prætacta ad jus & proprietatem meam & hæredum meorum redeat ipso jure. Ut autem hæc omnia per nos facta robur semper obtineant firmitatis, promittens pro me, meisque hæredibus & successoribus stipulatione solemni tibi fratri Raynaldo Capellano Ven. Patris & Domini Raynaldi Ostien. & Velletren. Episcopi recipienti pro eodem Domino Episcopo, ejusque in suo Episcopatu successoribus prædicta omnia rata & firma habere, & contra non venire, & legitime ab omni persona defendere, si opus fuerit & necesse, obligo me, meosque hæredes & successores, si prætacta omnia non servaverimus, aut si contravenire præsumpserimus, per te fratrem Raynaldum eidem Domino Episcopo ejusque successoribus sub pœna centum librarum Bonon. den. Senatus; quam si commiserimus, promittimus solvere per stipulationem eamdem & spirituali nihilominus ex hoc, si quod eidem D. Episcopo Ostien. ferre placuerit, vel ejus successoribus sententiæ subjacere; & pœna soluta, vel non, hæc charta nihilominus firma permaneat. Testes*

Donationis Instrumentum.

rogati ab utraque parte funt hi: Presbyter Nicolaus, Presbyter Odericus, Dominus Petrus Tallamanduca; Miles Berardus, Miles Joannes Carbonus, Miles Tranfmundus, Miles Joannes Raynardi, Miles Giraldus, Aliotbus. Bartholomæus de Spoleto, Matthæus Domini Simbaldi, Petrus Joannis, Ramboit, Amiterminus. Ego Joannes Giraldi de Arce-buttis, publicus Imperialis Notarius ab utraque parte rogatus hoc inftrumentum propria manu fubfcripfi & fignum nominis mei feci.

Nulli ergo omnino hominum noftræ confirmationis &c. Si quis, &c. Datum Lateran. XVIII. Kalend. Januarii anno 1.

ANNO CHRISTI 1244. INNOCENTII IV. ANNO 1.

IX.

Concedit indulgentias vifitantibus Ecclefiam fanctæ Elifabethæ Moguntinen. Reg. Vatic. epift. 461.

Univerfis Chrifti fidelibus præfentes litteras infpecturis.

QUoniam ut ait Apoftolus, omnes ftabimus ante Tribunal Chrifti, recepturi, prout in corpore geffimus, five bonum fuerit five malum, oportet nos diem manfionis extremæ mifericordiæ operibus prævenire, ac æternorum intuitu feminare in terris, quod, reddente Domino, cum multiplicato fructu recolligere debeamus in cœlis, firmam fpem, fiduciamque tenentes, quoniam qui parce feminat, parce & metet, & qui feminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet vitam æternam. Cum ergo ad promerenda æterna gaudia fanctorum fuffragia fint plurimum opportuna: Univerfitatem veftram rogamus & hortamur in Domino, remiffionem veftrorum peccatorum injungentes, quatenus ad Ecclefiam fanctæ Elifabethæ in Marpurg. Moguntin. dioec. imploraturi a Domino veniam delictorum in humilitate fpiritus accedatis: Nos enim, ut Chriftifideles, quafi per præmia falubriter ad merita invitemus, de omnipotentis Dei mifericordia, & beatorum Petri & Pauli Apoftolorum ejus auctoritate confifi, omnibus vere penitentibus & confeffis cum debita reverentia & devotione, in Cœna Domini Parafceve, ac Sabbato fancto, & Dominica Pafchæ illuc accedentibus annuatim, quadraginta dies de injuncta fibi pœnitentia mifericorditer relaxamus.

Dat. Lateran. XI. Idus Februarii anno 1.

X.

Confirmat donationes, & privilegia Epifcopi Civitaten. Monafterio Sororum fancti Spiritus Civitaten. Reg. Vat. epift. 614.

Abbatiffæ & Conventui Monialium inclufarum Monafterii fancti Spiritus Ordinis fancti Damiani Civitaten. dioe.

Ut in prima Conft. hujus Pont. fol. 421.

§. I. CUm a nobis petitur, &c. ufque *effectum*. Exhibita fiquidem nobis veftra petitio continebat, quod Ven. Fr. Nr. Michael Civitaten. Epifcopus, Capituli fui accedente confenfu, Monafterium fancti Spiritus, in quo divino vacatis obfequio, duxit ab Epifcopali jure in fpiritualibus, & temporalibus eximendum, in eo fibi & Ecclefiæ Civitaten. unius libræ ceræ cenfu annuo, & quibufdam aliis refervatis, prout in ipfius Epifcopi litteris confectis exinde plenius continetur.

Epifcopus & Capitulum Moniales ab Epifcopali Jure liberant.

§. II.

§. II. Nos igitur vestris justis precibus inclinati, quod per eumdem pie ac provide factum est, ratum & gratum habentes, id auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ad hujus itaque perpetuam firmitatem tenorem litterarum ipsarum præsentibus fecimus annotari, qui talis est. *Et Pontif. privilegium confirmat.*

§. III. *Michael Dei miseratione Civitaten. Episcopus. Dilectis in Christo filiabus .... Abbatissæ ac Monialibus inclusis Ordinis sancti Damiani Assisinaten. Monasterii sancti Spiritus Civitaten. positi in suburbio salutem & benedictionem in Domino Jesu Christo. Justis petentium, &c. usque* complere. *Eapropter dilectæ in Christo filiæ nostræ, piæ ac humili petitioni vestræ pio ac benevolo concurrentes assensu, de conscientia piissimi Patris nostri Domini Gregorii Papæ IX., & de consensu ac spontanea voluntate totius Capituli nostri, prætactum Monasterium, eum omnibus quæ nunc possidet; & quæ auxiliante Domino poterit adipisci, & personas nunc ibidem commorantes, vel quæ illuc imposterum sunt venturæ, ob reverentiam divinam & Apostolicæ Sedis, cujus vos scimus filias speciales, ab omni Episcopali jure, & cujuslibet conditionis obligatione tam in temporalibus, quam in spiritualibus prorsus eximimus, nobis & Ecclesiæ Civitaten. non aliud in eisdem, nisi unam libram ceræ pro temporalibus nobis & nostris successoribus in Assumptione beatæ Virginis Mariæ, annis singulis persolvendam, dedicationem Ecclesiæ, & altarium consecrationes: benedictionem Monialium & cetera Ecclesiastica sacramenta, & interdictum generale pro spiritualibus reservantes: si tamen nos & successores nostri, eum a vobis fuerimus requisiti, ea gratis & sine pravitate aliqua vobis & eis quæ vobis successerint, voluerimus exhibere, alioquin liceat vobis hæc eadem recipere a quocumque catholico Episcopo gratiam & communionem Apostolicæ Sedis habente. Remittimus etiam vobis partem mortuariorum, seu vobis relictorum, nobis jure aliquo competentem in nostrarum & successorum nostrorum remedio animarum. Ut autem factum vestrum perpetuæ robur obtineat firmitatis, sigilli nostri & Capituli Ecclesiæ nostræ in perpetuum testimonium munimine roboramus. Datum apud Civitaten. Roderici Era* MCCLXXVIII. II. *Kalend. Maii.* *Instrumentum Episcopale.* *Vide Const. 14. fol. 412.*

Nulli ergo nostræ confirmationis, &c. Si quis, &c. Datum Lateran. xv. Kalend. Maii anno 1.

XI.

Confirmat Monasterio sanctæ Agnetis Ordinis sancti Damiani Tiraten. donationem Episcopi ejusdem loci. Regest. Vatic. epist. 646.

Abbatissæ, & Sororibus Monasterii sanctæ Agnetis Ordinis sancti Damiani Tiraten. diœc.

§. I. Cum a nobis petitur &c. usque *effectum*. Cum itaque, sicut insinuantibus vobis accepimus, Venerabilis frater noster Episcopus Tirasonen. Capituli sui accedente consensu, construendi Monasterium in agro, qui fuit quondam Mariæ Lop. Tirasonen. diœc. ad honorem beatæ Agnetis, ut in eo possitis secundum Deum, & sancti Damiani Regulam Domino famulari, vobis liberam concesserit potestatem, ab omni vos Episcopali jurisdictione, tam in spiritualibus, quam temporalibus eximendo, nihilque sibi, & suis successoribus in eodem Monasterio, præter dedicationem Ecclesiæ, consecrationem altarium, benedictiones Monialium, ac unam libram ceræ nomine census exolvendam eis *Ut sup. Const. 1. hujus Pont. fol. 411.* *Monialibus ab Episcopo, & Capitulo construendi Monast. conceditur.*

annis

annis ſingulis in feſto Aſſumptionis beatæ Mariæ Virginis, reſervando, prout in litteris ſuper hoc confectis plenius continetur.

Papalis confirmatio.

§. II. Nos veſtris ſupplicationibus inclinati, quod a prædicto Epiſcopo pie ac provide factum eſt in hac parte, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Tenorem litterarum ipſarum de verbo ad verbum præſentibus inſeri facientes, qui talis eſt. *Nos G. Dei gratia Tiraſonen. Epiſcopus de mera liberalitate noſtra, & conſenſu Capituli noſtri, videlicet P. Decani, M. Petri Archidiac. R. Cantoris, N. Theſaurarii, & aliorum Canonicorum Tiraſonen. Eccleſiæ divinæ pietatis intuitu damus & concedimus tibi dilectæ filiæ Suſannæ, & Sororibus tuis plenam facultatem Monaſterium conſtruendi in agro, qui Donnæ Mariæ Lop. ſuper molendina noſtra extra muros de Galat. in honorem ſanctæ Agnetis, in quo Virgines Deo dicatæ, & aliæ ancillæ Chriſti, & habitu Religionis digne Domino famulentur, juxta formam religionis pauperum Monialium clauſarum manentium in valle Spoleti, ſive Tuſciæ per Dominum Papam Gregorium, qui nunc eſt, tunc in minori officio conſtitutus, auctoritate Domini Papæ Honorii eiſdem Sororibus traditam, & locum ipſum, cum ſuis pertinentiis, & Sorores, tam præſentes, quam futuras ibidem Domino ſervientes ab omni Epiſcopali juriſdictione, tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus prorſus eximimus, nihil nobis reſervantes in eo præter dedicationem Eccleſiæ, conſecrationem altarium, benedictiones Monialium, cum ab Abbatiſſa, & Sororibus, propter hoc requiſiti, ſi tamen nos, & ſucceſſores noſtri hæc & ſine pravitate & gratis vobis voluerimus exhibere. Reſervamus autem nobis, & ſucceſſoribus noſtris unam libram ceræ, quam nobis, & ſucceſſoribus noſtris nomine annui cenſus in feſto Aſſumptionis beatæ Mariæ Virginis annis ſingulis perſolvetis. Hanc autem donationem, & conceſſionem pro nobis, & ſucceſſoribus noſtris firmam habere promittimus, & nullo tempore contravenire. Et ut hoc factum robur obtineat perpetuæ firmitatis, præſentes litteras ſigillo noſtro & ſigillo Decani pro toto Capitulo in perpetuum teſtimonium duximus roborandas. Datum Tiraſon. v. Idus Auguſti anno Domini* MCCXL. *per manum Peregrini, qui mandato Domini Epiſcopi præſentem chartam ſcripſit, & propria manu hoc ſignum fecit.*

Nulli ergo noſtræ confirmationis &c. Si quis &c. Datum Laterani IV. Non. Maii anno I.

XII.

Confirmat Sororibus ſancti Damiani Aſten. Monaſterii conceſſionem, & donationem Epiſcopi Aſtenſis. Regeſt. Vatic. epiſt. 680.

Abbatiſſæ, ac Sororibus incluſis Monaſterii ſanctæ Garaffæ Aſten. Ordinis ſancti Damiani.

Ab Epiſcopo ab omni jure Moniales eximuntur.

§. I. Religionis veſtræ meretur honeſtas, ut vos ſpeciali diligentes in Domino caritate, Apoſtolicæ Sedis gratia proſequamur, ſpe nobis propoſita, ut divinis obſequiis diligentius intendatis, quanto propenſiori favore vos ſenſeritis confoveri. Cum itaque Venerabilis frater noſter Epiſcopus Aſten. Monaſterium veſtrum, cum poſſeſſionibus, & pertinentiis ſuis, & perſonas nunc & in futurum inibi commorantes ab omni Epiſcopali jure, & cujuslibet conditionis obligatione duxerit eximendum, una libra incenſi dumtaxat ſolvenda ſibi, & ſucceſſoribus ſuis annuatim in feſto Aſſumptionis beatæ Virginis cenſus nomine reſervata;

vata, prout in litteris ipsius Episcopi confectis exinde perspeximus plenius contineri.

§. II. Nos devotis vestris precibus inclinati, defectum, si quis est, ex eo quod totum Capitulum Asten. exemptioni hujusmodi, sicut dicitur, non consensit, supplentes de nostræ plenitudine potestatis, libertatem, & exemptionem a prædicto Episcopo vobis, & per vos dicto Monasterio pie factam, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Tenorem litterarum ipsarum præsentibus de verbo ad verbum inseri facientes, qui talis est. *In nomine Domini nostri Jesu Christi Amen. Nos Ubertus Dei gratia Episcopus Asten. pro remedio animæ nostræ, ac prædecessorum nostrorum damus & concedimus, liberam potestatem, & auctoritatem dilectæ filiæ Alaxiæ Veglesæ recipienti vice & nomine Helenæ filiæ Anselmi Vagbæ, & prædictæ Helenæ, & aliis Sororibus suis præsentibus & futuris construendi & ædificandi, seu construi & ædificari faciendi unam Ecclesiam ad honorem Dei, & sanctæ Garaffæ, & domum clausam ad habitandum, & manendum in servitio Domini nostri Jesu Christi in habitu Sororum Minorum, & ut teneant, & observent vitam & regulam, quam observant Sorores, & Dominæ de sancta Garaffa de Sardona, salvo eo quod istæ Sorores, & Dominæ possint & debeant habere possessiones. Et ut prætactæ Dominæ liberius possint Domino deservire, nos eximimus eas præsentes, & futuras ab omni obedientia, correctione, visitatione nostra, & procuratione, cathedratico, & collectis sive talliis nostris, successorumque nostrorum, excepta una libra incensi tantum, quam ipsæ Dominæ solvent in festo Assumptionis beatæ Mariæ Asten. Ecclesiæ, ita quod ab omni alia exactione, & jure diœcesan. prætacta Ecclesia & domus, & personæ ibi habitantes liberæ remaneant & immunes, & sint ejusdem libertatis, cujus sunt Sorores, & Dominæ prædicti Ordinis de sancta Garaffa de Sardona, excepta prætacta libra incensi tantum. Si quis autem hujus nostræ concessionis violator extiterit, anathema sit, & cum Dathan & Abyron in pœnis recipiat portionem.*

Pontifex vero supplet exemptionis defectus.

Legale instrumentum.

Nulli ergo nostræ confirmationis &c. Si quis &c. Datum Laterani II. Nonas Maii anno 1.

XIII.

Confirmat Sororibus sancti Francisci Mantuan. exemptionem, & donationem ipsis factam ab ejusdem Civitatis Episcopo. Reg. Vat. epist. 668.

Abbatissæ, & Sororibus inclusis Monasterii sancti Francisci. Mantuan. & sancti Damiani.

§. I. Religionis vestræ meretur honestas, ut vos speciali diligentes in Domino caritate, Apostolicæ Sedis gratia prosequamur, spe nobis proposita, ut divinis obsequiis tanto diligentius intendatis, quanto propensiori fervore vos senseritis confoveri.

§. II. Cum itaque Venerabilis frater noster Episcopus Mantuanus Monasterium vestrum, cum possessionibus, & pertinentiis suis, & personas nunc & in futurum inibi commorantes, sui Capituli accedente consensu, ab omni Episcopali jure, ac cujuslibet conditionis obligatione duxerit eximendum, una libra ceræ dumtaxat sibi, & successoribus suis annis singulis, in festo sancti Petri de mense Augusti, octo diebus ante, vel totidem post, census nomine persolvenda, necnon benedictionem Abbatissæ, ac Monialium, Ecclesiæ, & altarium dedicationem, ac ceteris sa-

Episcopalis donatio.

ſacramentis Eccleſiaſticis, vobis ab eodem Epiſcopo exhibendis, cum ſuper hoc fuerit requiſitus; nihilominus reſervatis, prout in litteris eorumdem Epiſcopi, & Capituli confectis exinde perſpeximus plenius contineri.

Et confirmatio Pontificia. §. III. Nos veſtris devotis precibus inclinati, libertatem, & exemptionem a prætactis Epiſcopo, & Capitulo vobis, & per vos dicto Monaſterio pie factam auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Tenorem litterarum ipſarum præſentibus de verbo ad verbum inſeri facientes, qui talis eſt. *In nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, & glorioſæ Mariæ ſemper Virginis matris ejus Amen.*

Litterarum donationis exemplar. *Jacobus miſeratione divina Mantuan. Epiſcopus: dilecto in Chriſto filio fratri Zambonino de Ruſino Mantuan. civi de Vita pænitentium ſalutem in Domino. Cum locum conceſſum, & deſignatum tibi de Terru Tebeti ſuper Doſſum prope Meraretum poſita, pro conſtruendo Monaſterio ad honorem beati Franciſci de Ordine pauperum incluſarum, ubi jam primarium lapidem fecimus poni, a nobis humiliter petieris, ut locum ipſum, & per illum Monaſterium conſtruendum, & perſonas moraturas ibidem pietatis intuitu, & pro noſtrorum remedio peccatorum a jure & juriſdictione Epiſcopi, & Epiſcopali, ſeu alterius conditionis obligatione deberemus eximere, humili & devotæ petitioni tuæ, tam pio concurrentes aſſenſu, quam & ultimo gaudiorum, & exultationis affectu prætactum locum, & per illum Monaſterium conſtruendum, & perſonas moraturas ibidem cum omnibus bonis, rebus, & poſſeſſionibus ſuis, præſentibus, & futuris ab omni jure, & juriſdictione Epiſcopi & Epiſcopali, & cujuslibet alterius conditionis obligatione, ac gravamine, tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus liberamus & eximimus pleno jure, nihil aliud nobis, & Mantuan. Eccleſiæ reſervantes in eis, niſi conſecrationem Eccleſiæ & altarium, benedictiones Abbatiſſæ, & Monialium, ſacramenta Eccleſiaſtica, cum ab Abbatiſſa, & Sororibus fuerimus requiſiti, ſi tamen nos, & ſucceſſores noſtri gratis ea, & ſine pravitate aliqua voluerimus exhibere. Reſervamus etiam nobis unam librum ceræ in feſto ſancti Petri de Auguſto octo diebus ante, vel octo poſt, pro cenſu nobis annis ſingulis perſolvendam. Præterea Capitulum majoris Eccleſiæ Mantuan. præſens conſtitutum de plena concordia, & unanimi voluntate conſenſit, & verbum dedit omnibus ſupraſcriptis, ſcilicet Dominus Joannes de Gonzaga Præpoſitus, Presbyter Jacobus, Presbyter Thomas, Presbyter Campagnonus, Presbyter Raynaldus, Dominus Azzobuſſus, Dominus Philippus de Saviola, Dominus Ubaldus de Ripaltu, & Dominus Otto de Bonucoſſis Canonici Mantuan. Denique ad perpetuum robur, majoremve cautelam & fidem, Dominus Epiſcopus, & Capitulum præſentem exemptionem ſigillis propriis munierunt. Data, conceſſa, & collatu fuit hæc exemptio, & libertas præſentia Domini Guillelmi Judicis de Campitello, Domini Uberti Canonici Eccleſiæ ſancti Michaelis Parmen. Rollandi Domini Epiſcopi Guidonis Clerici Eccleſiæ ſanctæ Mariæ in Guriuntis Plantiæ. Petuzoli filii Benevenuti Cagaloræ, & Domini Ramondi de Agalon, & Fratrum Joannis, & Jacopini de Axandris Mantuanorum Ordinis Minorum teſtium rogatorum die Lunæ* V. *intrante Julio in Palatio Epiſcopatus Mantuan.* MCCXXXVIII. *Indictione* XI. *Ego Joannes de Ponte, quondam Domini Alberti de Zunon, ſacri Palatii Notarius imbriviaturam hujus contractus in imbriviaturis D. Bonbomini, quondam Domini Zonte de Sarzeneſco, tempore mortis mihi in teſtamento relictis, ab eo ut ipſas conficerem & authenticarem inveni, & ut ipſa continebant ita hic ſcripſi, nihil addendo, vel diminuendo, quod augeat, vel diminuat huic contractui, præterquam in ſyllabarum forte, vel lit-*

litterarum compositione, & auctoritate Domini Bernardi quondam Rolandi Rubei tunc Mantuan. Potestatis mihi ab eo concessa verbo majoris consilii ad campanam more solito congregati, ad hujus instrumenti confirmationem me subscripsi.

Nulli ergo nostræ confirmationis &c. Si quis &c. Datum Laterani Non. Maii anno I.

XIV.

Confirmat Monasterio Monialium Lunen. Diœcesis exemptiones ipsi factas ab Episcopo Lunen. Regest. Vatic. epist. 693.

Abbatissæ & Conventui Monialium Monasterii sanctæ Mariæ de Hermo Virginum sancti Diamiani Lunen. Diœc.

QUotiens a nobis petitur &c. usque *impertiri*. Cum igitur Ven. fr. Nr. Episcopus Lunen. diœcesanus vester, considerata Monasterii paupertate, Capituli sui accedente consensu, omne jus Episcopale Monasterio vestro duxerit remittendum, vos in hoc liberas constituens & exemptas, sibi & successoribus suis annuo unius libræ ceræ censu, ac Ecclesiæ, ipsiusque altarium consecrationibus, necnon clericorum ordinatione, si fuerint ibidem aliqui ordinandi, & Ecclesiasticorum collatione sacramentorum tantummodo in eodem Monasterio reservatis, prout in litteris confectis exinde plenius dicitur contineri. Nos vestris supplicationibus inclinati, quod ab eodem Episcopo factum est in hac parte, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. *Vide Const. II. Greg. IX. fol. 404.*

Nulli ergo nostræ confirmationis &c. Si quis &c. Datum Lateran. XVII. Kalend. Junii anno I.

XV.

Mandat Fratribus Minoribus ne recipiant Fratres Ordinis Prædicatorum, neque novitios ante completum probationis annum ad professionem admittant. Regest. Vatic. epist. 741.

Generali Ministro & Fratribus Ordinis Fratrum Minorum.

§. I. MEminimus, vobis olim in virtute obedientiæ per nostras litteras præcepisse, ut Fratres Prædicatores, & eorum Ordini voto & juramento etiam obligatos nullatenus de cetero, prætextu indulgentiæ alicujus, seu aliquarum litterarum obtentarum a Sede Apostolica, vel etiam obtinendarum imposterum, quæ de hoc expressam non facerent mentionem, præsumeretis recipere, nisi prius Prioris sui petita foret licentia, & obtenta. Decernimus etiam irritum & inane quidquid vos in hac parte contra præceptum nostrum contingeret attentari, statuentes, ut hujusmodi præsumptores incurrerent excommunicationis sententiam ipso facto, a qua nequaquam absolvi possint, nisi se apud Sedem Apostolicam, ab ea sicut justum foret absolvendi, personaliter præsentarent. *Aliarum litterarum apostolicarum tenor.*

§. II. Verum quia postmodum per quasdam alias litteras vobis, & eisdem Fratribus districtius duximus inhibendum, ne ante annum probationis elapsum, qui est maxime in subsidium fragilitatis humanæ regulariter institutus, quemquam ad professionem vestrorum Ordinum præ- *Nequeunt Novitii ad professionem ante probationis annū expletum admitti.*

sumeretis recipere, seu ad renunciationem seculi faciendam, nec constitutum in probatione novitium aliquatenus impedire, quominus infra eumdem annum probationis ad aliam religionem quam mallet, transiret, sicut de sua transiret libera voluntate, non obstantibus statuto contrario, si quod a vobis esset editum, quod irritum decrevimus & inane, vel aliquibus litteris a Sede Apostolica impetratis, seu etiam impetrandis, quæ de præmissis expressam non facerent mentionem; & si forte contra hujusmodi nostram prohibitionem quemquam vos vel dicti Fratres reciperetis, qui taliter receptus existeret nullatenus vestro esset, nec eorumdem Fratrum Ordini alligatus, vosque ac ipsi a receptione quorumlibet ad professionem dictorum Ordinum essetis ipso facto suspensi, & insuper pœnæ deberetis subjici, quæ Fratribus ipsorum Ordinum pro culpis infligi gravioribus consuevit.

Pœna in contrafacientes.

§. III. Nos quod de obligatis Ordini prætactorum Fratrum in præmissis nostris duximus litteris, ne ipsos recipere præsumatis: statuendo, ut hujusmodi præsumptores ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, de illis tantum intelligi volumus, quos post prætactum annum probationis elapsum eorum esse constiterit Ordini alligatos.

Nulli ergo nostræ declarationis &c. Si quis &c. Datum apud Civitatem Castellanam VIII. Kalendas Junii anno I.

XVI.

Prohibet Fratres Prædicatores recipi, & novitium intra annum probationis impelli ad professionem. Archiv. Aracœlitan. num. 59. Speculum in summario.

INNOCENTIUS EPISCOPUS
Servus Servorum Dei.

Dilectis filiis .... Magistro & Fratribus Ord. Prædicatorum salutem & Apostolicam benedictionem.

Meminit Pont. aliar lit. hujus tenoris.

§. I. Meminimus, vobis olim in virtute obedientiæ per nostras litteras præcepisse, ut Fratres Minores, & eorum Ordini voto, vel juramento etiam obligatos nullatenus de cetero prætextu indulgentiæ alicujus, seu aliquarum litterarum obtentarum a Sede Apostolica, vel etiam obtinendarum in posterum, quæ de hoc expressam non facerent mentionem, præsumeretis recipere, nisi prius Ministri sui petita foret licentia & obtenta; decernimus etiam irritum & inane quidquid per vos in hac parte contra præceptum nostrum contingeret attentari, statuentes ut hujusmodi præsumptores incurrerent excommunicationis sententiam, a qua nequaquam absolvi possent, nisi se apud Sedem Apostolicam ab ea, sicut justum foret, absolvendi personaliter præsentarent.

Est Novitiis interdictum ante probationis annum professioné emittere.

§. II. Verum quia postmodum per quasdam alias litteras vobis & eisdem Fratribus districtius duximus inhibendum, ut ante annum probationis elapsum, qui est maxime in subsidium fragilitatis humanæ regulariter institutus, quemquam ad professionem vestrorum Ordinum præsumeretis recipere, seu ad renunciationem seculi faciendam; nec constitutum in probatione novitium aliquatenus impedire, quominus infra eumdem annum probationis ad aliam religionem quam mallet, transiret, sicut de sua procederet libera voluntate, non ostantibus statuto con-

contrario, si quod a vobis esset editum, quod irritum decernimus & inane, vel aliquibus litteris a Sede Apostolica impetratis, seu etiam impetrandis, quæ de præmissis expressam non facerent mentionem; & si forte contra hujusmodi nostram inhibitionem nequaquam vos vel dicti Fratres reciperetis, qui taliter receptus existeret, nullatenus vestro esset, nec eorumdem Fratrum Ordini alligatus; vosque, ac ipsi a receptione quorumlibet ad professionem dictorum Ordinum essetis ipso facto suspensi, & insuper pœnæ deberetis subjici, quæ Fratribus ipsorum Ordinum pro culpis infligi gravioribus consuevit.

§. III. Nos quod de obligatis Ordini prædictorum Fratrum in præmissis nostris duximus litteris ne ipsos recipere præsumatis, statuendo ut hujusmodi præsumptores ipso facto sententiam excommunicationis incurrant; de illis tantum intelligi volumus, quos post prædictum annum probationis elapsum eorum esse constiterit Ordini alligatos. Non parentes sunt excommunicati ipso facto.

§. IV. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum apud Civitatem Castellan. VIII. Kalend. Julii Pontificatus nostri anno I.

XVII.

Prohibet receptionem Prædicatorum Fratrum ad Institutum Franciscanum. Summarium Pontificale in speculo. Habetur sub Alexandro IV. directa ad Prædicatores, mutatis mutandis fol. 118. tract. 2.

INNOCENTIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI.

Dilectis filiis Ministro, & Fratribus Ordinis Fratrum Minorum, salutem & Apostolicam benedictionem.

§. I. Quo vos in Christo sinceriori caritate diligimus, eo plenius ut in cunctis providi sitis & vigiles affectamus, turbationis non modicæ spiritum assumentes, si de vobis quandoque contrarium ad nos relatu perveniat aliquorum.

§. II. Sane admirantes accepimus, quod vos non absque offensa rectitudinis, quæ in vestris debet actibus haberi continue specialis, Fratres Prædicatores & eorum Ordini obligatos frequenter ad vestrum recipitis; unitatem spiritus in pacis vinculo non servantes. Dum in Minor. Ord. Prædicatores recipiuntur pacis vinculum solvitur.

§. III. Verum cum ex hoc scissuræ possit & scandali exoriri materia, quæ solatium pacis æternæ quærentibus debet omnibus modis existere peregrina: universitati vestræ per Apostolica scripta in virtute obedientiæ præcipiendo mandamus, quatenus tam Fratres eosdem, quam eorum Ordini voto, vel juramento etiam obligatos nullatenus de cetero prætextu indulgentiæ alicujus, seu aliquarum litterarum obtentarum a Sede Apostolica, vel etiam obtinendarum imposterum, quæ de præsentibus expressam non fecerint mentionem, nisi prius petita Ministri sui fuerit & obtenta licentia, recipere præsumatis: alioquin decernentes irritum & inane quidquid per vos in hac parte contra præceptum nostrum contigerit attentari, præsentium auctoritate statuimus, ut hujusmodi præsumptores incurrant excommunicationis sententiam ipso facto, a qua nequa- Propterea prohibet Ponti. sub excom. pœna non recipien.

quam absolvi valeant, nisi se apud Sedem Apostolicam personaliter repræsentent, ab ea, sicut visum fuerit, absolvendi.

Nulli ergo nostræ constitutionis &c. Si quis autem &c. Datum apud Civitatem Castellan. VIII. Kalend. Julii, Pontif. nostri anno 1.

XVIII.

Concedit Monialibus Monasterii sanctæ Catarinæ, quod non possint per litteras conveniri. Regest. Vatic. epist. 127.

Abbatissæ & Conventui Monialium inclusarum Monasterii sanctæ Catarinæ Ordinis sancti Damiani.

Religionis vestræ favor, sub qua relictis mundanis illecebris, Domino deservitis, & devotionis vestræ merita nos inducunt, ut petitionibus vestris quantum cum Deo possumus, annuamus. Vestris igitur devotis precibus inclinati, ut per litteras Apostolicas conveniri ab aliquo non possitis, auctoritate vobis præsentium indulgemus, nisi de Ordine vestro & indulgentia hujusmodi in eisdem plena mentio habeatur.

Nulli ergo nostræ concessionis &c. Si quis &c. Datum Lugduni II. Kalend. Januarii anno II.

XIX.

Concedit Monasterio sanctæ Mariæ Magdalenæ juxta Nursiam varia privilegia, & collata eidem ab Episcopo Spoletano confirmat. Regest. Vatic. epist. 610.

Abbatissæ Monasterii sanctæ Mariæ Magdalenæ juxta Nursiam, ejusque Sororibus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus Apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus, aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit, sacræ Religionis enervet. Eapropter, dilectæ in Domino filiæ, vestris justis postulationibus clementer annuimns, & Monasterium S. Mariæ Magdalenæ juxta Nursiam Spoletan. Diœc. in quo divino estis obsequio mancipatæ sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut Ordo Monasticus, qui secundum Deum, & B. Benedicti regulam, atque institutionem Monialium inclusarum sancti Damiani Asisinaten. institutus in eodem loco esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona, quæ idem Monasterium impræsenti arum juste & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque Successoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus vocabulis exprimenda, locum ipsum, in quo præfatum Monasterium situm est cum omnibus pertinentiis, Campum de Gavell, Campum de Frascale, vineam, & hortum & molendinum Palestrin, possessiones, & quidquid habetis in territorio Nursiæ cum pratis, vineis, terris, nemoribus, usuagiis,

giis, pascuis, in bosco, & plano, in aquis, & molendinis, in viis, & semitis, & omnibus aliis libertatibus, & immunitatibus suis. Sane novalium vestrorum, quæ propriis sumptibus colitis, sive de vestrorum animalium nutrimentis, nullus a vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis personas liberas, & absolutas e seculo fugientes ad conversionem recipere, & eas absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli Sororum vestrarum propter factam in Monasterio vestro professionem, fas sit sine Abbatissæ suæ licentia, de eodem loco, nisi arctioris Religionis obtentu discedere; discedentem vero absque communi litterarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. Pro consecrationibus vero Altarium, vel Ecclesiæ vestræ, sive pro oleo sancto, vel quolibet Ecclesiastico Sacramento, nullus a vobis sub obtentu consuetudinis, vel alio modo audeat quidquam extorquere, sed hæc omnia gratis vobis Episcopus Diœcesanus impendat. Alioquin liceat vobis hæc auctoritate nostra recipere a quocumque malueritis catholico Antistite, gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ obtinente. Quod si sedes Diœcesani Episcopi forte vacaverit, interim omnia Ecclesiastica Sacramenta a vicinis Episcopis accipere libere, & absque contradictione possitis; sic tamen ut ex hoc proprio Episcopo nullum præjudicium generetur. Quia vero interdum Diœcesani Episcopi copiam non habetis, si quem Episcopum Roman. Sedis ut diximus gratiam, & communionem habentem, & de quo plenam notitiam habeatis, per vos transire contigerit, ab eo benedictiones Monialium, vasorum, & vestium, & consecrationes altarium auctoritate Sedis Apostolicæ recipere valeatis. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clausis januis, excommunicatis, & interdictis exclusis, non pulsatis campanis, submissa voce Divina officia celebrare. Obeunte vero te nunc ejusdem loci Abbatissa, vel earum aliqua quæ tibi successerit, nulla ibi qualibet subscriptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quam Seniores communi consensu, vel earum major pars consilii sanioris, secundum Deum, & B. Benedicti Regulam providerint eligendam. Porro si Episcopi vel alii Ecclesiarum Rectores in Monasterium vestrum, vel personas regulares inibi Domino famulantes suspensionis, excommunicationis, vel interdicti sententiam promulgaverint, ipsam tamquam contra Sedis Apostolicæ indulta prolatam decernimus non tenere. Paci quoque & tranquillitati vestræ paterna imposterum sollicitudine providere volentes, auctoritate Apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum vestrorum nullus rapinam, seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere, vel interficere, seu violentias audeat exercere. Præterea omnes libertates, & immunitates Monasterio vestro a ven. fr. nostro.... Spoletan. Episcopo loci Diœcesano, Capituli sui accedente consensu, concessas ad exemplar fel. rec. Gregorii Papæ prædecessoris nostri, prout ipsius Episcopi litteris plenius conspeximus contineri, vobis & per vos eidem Monasterio vestro auctoritate Apostolica concedimus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Tenorem autem litterarum ipsarum ad cautelam duximus præsenti privilegio inserendum, qui talis est. *Nicolaus Dei gratia Spoletan. Episcopus licet indignus: Dilectis in Christo filiabus Abbatissæ, & Sororibus Monasterii sanctæ Mariæ Magdalenæ juxta Nursiam, salutem & benedictionem. Cum vos, divina gratia inspirante, in honorem Dei & beatæ Mariæ Magdalenæ Monasterium fundaveritis juxta Nursiam in pede Podii Misiani, ut ibidem pro vobis, & aliis peccatoribus ora-*

orare poſſitis, devote ac humiliter poſtulaſtis a nobis, ut Monaſterium & perſonas ibidem Domino ſervientes intuitu pietatis, & divinæ miſericordiæ, a jure Epiſcopali, vel alterius graviſſimæ conditionis eximere deberemus. Eapropter dilectæ in Domino filiæ veſtræ piæ ac humili petitioni pio concurrentes aſſenſu, Monaſterium veſtrum, & perſonas illic commorantes ab omni jure Epiſcopali vel cujuslibet conditionis obligatione eximimus, nihil aliud nobis in eiſdem, niſi unam libram ceræ pro Synodo reſervantes, annis nobis ſingulis perſolvendam. Datum Spoleti in Curia Domini Epiſcopi anno Domini MCCXXVIII. *Indictione* II. *die Octobris, tempore Domini Gregorii Papæ IX. Raynaldus Aceſeili Prior ſancti Felicis, D. Raynaldus, & Ceconia Canonici majoris Eccleſiæ Spoletan. prætactis omnibus conſenſerunt. Ad indicium autem hujus perceptæ a Sede Apoſtolica libertatis unam libram ceræ nobis, noſtriſque ſucceſſoribus annis ſingulis perſolvetis. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat prætactum Monaſterium temere perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuslibet vexationibus fatigare; ſed omnia integre conſervare, earum pro quarum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt omnimodis profutura, ſalva Sedis Apoſtolicæ auctoritate. Si quæ igitur in futurum Eccleſiaſtica, ſæcularisve perſona hanc noſtræ Conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temere venire tentaverit, ſecundo, tertioque commonita, niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis, honoriſque ſui careat dignitate, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & a ſacratiſſimo Corpore & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris noſtri Jeſu Chriſti alic na fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ſubjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.* Ego Innocentius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſi. Ego Otto Portuenſis & ſanctæ Rufinæ Epiſcopus ſubſcripſi. Ego Petrus Albaneri Epiſcopus ſubſ. Ego Willielmus Sabinen. Epiſcopus ſubſcripſi. Ego Petrus tit. ſancti Marcelli Prebyter Cardinalis ſubſcripſi. Ego Willielmus Baſilicæ XII. Apoſtolorum Presbyter ſubſcripſi. Ego frater Joannes tit. ſancti Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis ſubſcripſi. Ego frater Hugo tit. ſanctæ Sabinæ Presbyter Cardinalis ſubſcripſi. Ego Octavianus ſanctæ Mariæ in Via-lata Diac. Cardin. ſubſc. Ego Petrus ſancti Georgii ad velum aureum Diac. Card. ſubſc. Ego Joannes ſancti Nicolai in Carcere Tulliano Diac. Card. ſubſc. Ego Willielmus ſancti Euſtachii Diac. Cardinalis ſubſcripſi.

Datum Lugduni per manum Magiſtri Marini S. R. E. Vicecancellarii XVII. Kal. Julii Indict. III. Incarnationis Dominicæ MCCXLV. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ IV. anno II.

XX. *Con-*

XX.

Concedit ut nullus Fratrum invitus deputetur ministerio Monialium nisi alias in ea cura fuit. Specul. 117. p. 2. tract. 2.

INNOCENTIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI.

Dilectis Filiis Generali Ministro & Fratribus Ordinis Minorum salutem & Apostolicam benedictionem.

PAci & tranquillitati vestræ paterna volentes in posterum sollicitudine providere, auctoritate vobis præsentium indulgemus, ut in Monasteriis Monialium inclusarum Ordinis sancti Damiani, in quibus tempore felicis recordationis Gregorii Papæ prædecessoris nostri aliqui Fratres vestri Ordinis deputati non fuerint, morari minime teneamini, nec ad id per litteras Apostolicas impetratas, seu etiam impetrandas arctari possitis, nisi litteræ ipsæ plenam fecerint de hac indulgentia mentionem: proviso, ut in Monasteriis, in quibus tunc temporis Fratres deputati fuerunt, ponantur secundum discretionem Ministrorum Provincialium idonei & maturi, qui Monasteriorum ipsorum Monialibus in spiritualibus dumtaxat deserviant, jurisdictioni & correctioni Ministrorum suorum, sicut & ceteri nihilominus parituri.

Nulli ergo nostræ concessionis &c. Si quis autem &c. Datum Lugduni XVI. Kalend. Augusti Pontif. nostri anno III.

XXI.

Mandat rigide Prælatis Italiæ, ut cessent a gravaminibus, & pressuris Fratribus Minoribus inferendis. Ex Arch. Aracœlit. n. 12. Firmamentum trium Ord. fol. 108.

INNOCENTIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI.

Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis & Episcopis, & dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Archipresbyteris, Archidiac. Decanis, & aliis Ecclesiarum Prælatis per Italiam constitutis salutem & Apostolicam benedictionem.

§. I. NImis iniqua vicissitudine largitori bonorum omnium respondetur, dum ii qui de Christi patrimonio impinguati luxuriant damnabiliter in eodem, Christum in famulis suis patenter persequi non merentur, ac si factus sit impotens Dominus ultionum. *Quam iniquum Ecclesiæ patrimonii abuti.*

§. II. Cum enim dilecti filii Fratres Minores abnegantes salubriter semetipsos, elegerunt in altissima paupertate Christo pauperi id placitum famulari, tamquam nihil habentes, & omnia possidentes; non desunt plerique tam Ecclesiarum Prælati, quam alii qui cœca cupiditate traducti, propriæ aviditati subtrahi reputantes quidquid prædictis Fratribus fidelium pietas elargitur, quietem ipsorum multipliciter inquietant: vos quoque qui eos deberetis favorabiliter confovere, molestiarum occasiones vanas exquiritis contra ipsos; vultis namque, etsi non omnes, ipsis invitis, eorum confessiones, audire ac eis injungere pœnitentiam, & Euchari- *2. Corinth. c. 6. 10.* *Plerique Minoribus infesti.*

stiam

Gravaminum plurium inductiva narratio.

ſtiam exhibere, nec vultis ut Corpus Chriſti in eorum Oratoriis reſervetur; & Fratres ipſorum defunctos apud Eccleſias veſtras cogitis ſepelire; & eorum exequias celebrari. Si quis decedentium Fratrum alibi quam in Eccleſiis veſtris eligat ſepulturam, funus primo ad Eccleſias veſtras deferri compellitis, ut oblatio uſibus veſtris cedat, nec ſuſtinentes eos habere campanam, vel cœmiterium benedictum: certis tantum temporibus permittitis ipſos celebrare divina; vultis etiam in domibus eorumdem certum numerum Fratrum ſacerdotum, clericorum & laicorum, necnon cereorum, lampadarum, & ornamentorum pro veſtra voluntate taxare, ac reſiduum cereorum quando noviter apponuntur, exigitis ab eiſdem; nec permittitis ut novi Sacerdotes eorum alibi quam in Eccleſiis veſtris celebrent primas Miſſas, eos nihilo compellentes, ut in quotidianis Miſſis, quas in ſuis locis & altaribus celebrant, oblationes ad opus veſtrum recipiant & reſervent. Quidquid etiam eis dum celebrant Miſſarum ſolemnia intra domorum ſuarum ambitum, pia fidelium devotione donatur, ab ipſis extorquere oblationis nomine, contendentes, quod eiſdem tam in ornamentis altaris, quam in libris Eccleſiaſticis abſolute confertur juri veſtro perperam vindicatis, cogendo eos ad ſynodos veſtras accedere, ac veſtris conſtitutionibus ſubjacere; nec iis contenti Capitula & ſcrutinia in locis Fratrum pro iis corrigendis comminamini vos facturos. Fidelitatem juramento firmatam ab eorum Miniſtris, & Cuſtodibus exigentes: eis quoque ut in hyeme tam extra Civitates, quam intra vobiſcum proceſſionaliter veniant ex levi cauſa mandantes, in benefactores ipſorum excommunicationis ſententiam fulminatis, & idem ipſum Fratribus comminantes, eoſdem de locis, in quibus Domino famulantur amovere fatagitis, niſi vobis obediant in omnibus ſupradictis. Ad hæc ne Fratres ad honorabiles Civitates & villas, ubi religioſe ac honeſte valeant commorari a populis devote vocati, accedere audeant inhibentes tam in accedentes Fratres, quam in receptores eorum excommunicationis ſententiam promulgatis. Ab eis etiam de hortorum fructibus decimas, necnon de habitaculis Fratrum, ſicut de Judæorum domibus redditus contenditis extorquere, aſſerendo quod niſi Fratres morarentur ibidem, vobis ab aliis habitatoribus proventus aliqui ſolverentur: & ut ipſos veſtræ ſubdatis totaliter ditioni, eiſdem Miniſtros & Cuſtodes vultis præficere pro veſtræ arbitrio voluntatis.

Ordo Min. approbatus ab Apoſtolica Sede.

§.III. Cum igitur Ordo prædictorum Fratrum per ſelicis recordationis Innocent. Honorium, & Gregorium prædeceſſores noſtros, & nos ipſos ſit ſolemniter approbatus, & eorum Regula confirmata, ne Apoſtolicæ Sedis ſtatuta, quæ humiliter ſuſcipere & ſervare tenemini reverenter contemnere videamini: Univerſitatem veſtram monemus attente, per Apoſtolica ſcripta firmiter præcipiendo mandantes, quatenus conſcientiæ ac famæ veſtræ ſalubriter conſulentes, univerſi & ſinguli a prænominatis, & aliis prædictorum Fratrum gravaminibus penitus deſiſtatis, ſubditos veſtros ab iis arctius compeſcendo; alioquin vener. Fratribus noſtris .... Archiepiſco. Piſan. & ... Tudert. & ... Anconitan. Epiſcopis damus noſtris litteris firmiter in mandatis, ut vos ad omnia prædicta ſervanda per cenſuram Eccleſiaſticam, ſublato cujuslibet contradictionis & appellationis impedimento, compellant.

Mandatur Prælatis a vexationibus in Minores ut deſiſtant ſub excom. pœna.

§.IV. Non obſtante conſtitutione de duabus dietis edita in Concilio generali. Si vero nec ſic mandatis noſtris curaveritis obedire, noveritis nos ſuper hoc memoratis Fratribus, auctore Domino, proviſuros.

Dat. Lugdun. XII. Kal. Auguſt. Pontif. noſtri anno III.

XXII.

XXII.

Concedit varia privilegia Sororibus Barchinonen. & collata ab Episcopo Barchinonen. confirmat. Reg. Vatic. epist. 25.

Abbatissæ Monasterii sancti Antonii Barchinonen. inclusis, ejusque Sororibus tam præsentibus, quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

§. I. Religiosam vitam eligentibus Apostolicum convenit adesse præsidium &c. usque *Religionis enervet*. Ea propter, dilectæ in Christo filiæ, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & Monasterium sancti Antonii Barchinonen. in quo divino estis obsequio &c. usque *communimus*. In primis siquidem statuentes, ut Ordo monasticus, qui secundum Deum & beati Benedicti Regulam atque institutionem Monialium inclusarum sancti Damiani Assisinaten. in eodem Monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona idem Monasterium &c. *usque* illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, locumipsum in quo prætactum Monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis. Liceat quoque vobis personas liberas &c. usque *retinere*. Prohibemus insuper, ut nulli Sororum vestrarum post factam &c. usque *audeat retinere*. Pro consecrationibus vero altarium vel Ecclesiæ vestræ, sive pro oleo sancto &c. usque *Diœcesanus impendat*. Alioquin liceat vobis hæc nostra auctoritate recipere a quocumque &c. usque *obtinente*. Quod si sedes Diœcesani Episcopi forte vacaverit, interim omnia Ecclesiastica Sacramenta a vicinis Episcopis accipere &c. usque *præjudicium generetur*. Quia vero interdum Diœcesani Episcopi copiam non habetis, siquidem Episcopum Roman. Sedis, ut diximus, gratiam & communionem habentem &c. usque *recipere valeatis*. Cum autem generale interdictum terræ fuerit &c. usque *celebrare*. Obeunte vero te nunc ejusdem loci Abbatissa, vel earum aliqua quæ tibi successerit &c. usque *providerint eligendam*. Porro si Episcopi, vel alii Ecclesiarum Rectores in Monasterium vestrum, vel personas regulares inibi Domino famulantes suspensionis, excommunicationis, vel interdicti sententiam promulgaverint, ipsam tamquam contra Sedis Apostolicæ indulta prolatam decernimus non tenere. Paci quoque & tranquillitati vestræ &c. usque *audeat exercere*. Præterea omnes libertates, & immunitates vestras, quas Monasterio vestro venerab. frat. noster P. Episcopus Barchinonen. de Capituli sui assensu indulsisse dignoscitur, sicut in ejus litteris plenius continetur, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Tenorem autem litterarum ipsarum de verbo ad verbum præsenti privilegio fecimus annotari, qui talis est. *Frater Petrus miseratione divina Barchinonen. Episcopus: Dilectis in Christo filiabus Agneti Perandæ Abbatissæ, & Monialibus inclusis Ordinis sancti Damiani Monasterii sancti Antonii Barchinonen.. Cum Monasterium apud littus Maris de assensu D. Berengarii Episcopi quondam bon. mem. prædecessoris nostri ex eleemosynis fidelium construxeritis, ut ibidem Domino famulantes, devote pro nobis & aliis peccatoribus possitis Dominum deprecari, a nobis humiliter postulastis, ut Monasterium illud, cum omnibus Monialibus præsentibus & futuris, intuitu pietatis, & pro redemptione peccatorum nostrorum ab omni Episcopali jure, tum in spiritualibus, quam*

Formulam habes Const. 19. hujus Pontif. fol. 416.

temporalibus pleno jure eximere deberemus. Quapropter, dilectæ in Christo filiæ, vestræ piæ ac humili petitioni benevolo concurrentes assensu, de voluntate & consensu Capituli nostri, prædictum Monasterium, & omnes Moniales ibidem Domino famulantes, præsentes scilicet & futuras, cum tota familia, quæ pro tempore servitio Monasterii a vobis fuerit deputata, ob reverentiam Apostolicæ Sedis, cujus vos scimus filias speciales, ab omni Episcopali jure, tam in spiritualibus quam in temporalibus eximimus pleno jure; nihil nobis reservantes in eo, præter dedicationem Ecclesiæ, consecrationes altarium, & benedictiones Monialium, cum ab Abbatissa & suis Sororibus fuerimus requisiti. Si tamen nos & successores nostri gratis hæc, & sine pravitate voluerimus exhibere. Reservamus etiam nobis unam libram ceræ nomine annui census in festo Assumptionis beatæ Mariæ Virginis, annis singgulis persolvendam. Actum est hoc VII. *Kalend. Maii anno Domini* MCCXLV. *Ego Petrus sanctæ Tarraconen. Ecclesiæ Archiepiscopus subscribo. Ego frater Petrus Barchinonen. Episcopus subscribo. Ego A. de Bargo Barchinonen. Archidiaconus, qui hoc firmo.*

§. II. *Signum Petri Alberti Barchinonen. Canon. Signum Petri de Insula Barchinonen. Canonici. Signum Bertrandi Delfini Barchinonen. Canonici. Signum Ferrarii de Torrenteniulo Barchinonen. Canonici. Signum Ferrarii de Lauro Barchinonen. Sacristæ. Ego B. de sancta Eugenia Barchinonen. Canonicus qui hoc firmo. Signum Berengarii de Petra Barchinonen. succentoris, Petri de Castellire Presbyteri & Canonici. Signum Magistri Arnaldi Barchinonen. Canonici. Signum Berengarii de sancto Christophoro Canonici & Rectoris altaris sancti Stephani. Ego Magister Martinus subscribo. Signum Arnaldi de Peragaria. Ego Guillelmus de Bagnariis Canonicus & Rector altaris sancti Joannis. Signum Guillelmi de Bagnariis Canonicus & rector altaris sancti Joannis. Signum Guillelmi Presbyteri statoris Domini Regis & Canonici Barcbinonen. Sedis. Signum R. de Montesigno Barchinonen. Canonici & rectoris altaris sancti Silvestri. Signum Guillelmi scriptoris Barchinonen. Canonici Ebdarii, Signum Bernardi de Pirariit Barchinon. Canonici. Signum magistri Berengarii de Turri Barchinonen. Canonici. Signum A. de Richalderio. Signum Petri de Bugis Notarii publici Barchin. Signum Petri Laurentii qui hæc scripsit mandato Petri de Bugis Notarii publici Barchin. die & anno præfixis. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum &c. usque* profutura, salva Sedis Apostolicæ auctoritate. *Ad indicium autem perceptæ a Sede Apostolica libertatis, unam libram ceræ persolvetis nobis, nostrisque successoribus annuatim. Si qua igitur in futarum &c. usque* subjaceat ultioni. *Cunctis autem eidem loco, &c. usque* pacis inveniant. *Amen.*

§. III. *Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus. Ego Otto Portuen. & sanctæ Rufinæ Episcopus subscripsi. Ego Petrus Albanen. Episcopus subscripsi. Ego Willielmus Sabinen. Episcopus subscripsi. Ego Petrus tit. sancti Marcelli Presbyter Cardin. subscripsi. Ego Willielmus Basilicæ XII. Apostolorum Presbyter Cardinalis subscripsi. Ego frater Ugo tit. sanctæ Sabinæ Presbyter Cardin. subscripsi. Ego Octavianus sanctæ Mariæ in Via-lata Diacon. Cardinalis subscripsi. Ego Petrus sancti Georgii ad velum aureum Diac. Cardin. subscripsi. Ego Joannes sancti Nicolai in carcere Tulliano Diac. Cardin. subscripsi. Ego Joannes tit. sancti Laurentii in Lucina Presbyter Cardin. subscr.*

Datum Lugduni per manus Magistri Mariani S. R. E. Vicecancellarii X. *Kalend. Augusti Indict.* III. *Incarnationis Dominicæ anno* MCCXLV. *Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ IV. anno* III.

XXIII.

XXIII.

Permittit apostatis, & discolis transitum ad alios Ordines approbatos. Archivum Aracœlitanum num. 16. Rodriguez in bullario fol. 16. Firm. tri. Ordin. fol. 29.

INNOCENTIUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei.

Dilectis filiis Generali, & Provincialibus Ministris Ordinis Fratrum Minorum salutem, & Apostolicam benedictionem.

§. I. Paci, & tranquillitati vestræ paterna volentes in posterum sollicitudine providere, ut ejectis de vestro Ordine, vel egressis, qui receptione in eodem Ordine, suis exigentibus culpis, reddiderint se indignos, transeundi ad alios Ordines approbatos, præterquam ad beati Augustini, Templariorum, Hospitalariorum, & aliorum religiosorum arma portantium, ad vitandam occasionem evagandi, cum vestris testimonialibus litteris, auctoritate nostra licentiam dare possitis, plenam vobis de Fratrum nostrorum consilio concedimus, auctoritate præsentium, facultatem, districtius inhibentes, ne tales aliter ad alium Ordinem transire, vel aliqui ipsos recipere, seu retinere præsumant, absque licentia Sedis Apostolicæ speciali faciente plenam de præsentibus mentionem.

§. II. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis, & inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indig. Omnip. Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Lugduni XVII. Kalendas Septembris, Pontificatus nostri anno III.

XXIV.

Committit infrascriptis Conservatoribus curam prohibendi gravamina, & injurias illatas Fratribus Minoribus, quod in omnibus Regnis fieri mandat per procuratores ad hoc deputatos. Regest. Vatic. epist. 539. Spec. Minor. summ. Pontif.

Neapolitan. Messanen. & Sipontin. Archiepiscopis.

§. I. Nimis iniqua vicissitudine largitori bonorum omnium respondetur, dum ii, qui de Christi patrimonio impinguati luxuriant damnabiliter in eodem, Christum patenter in famulis suis prosequi non verentur, ac si factus sit impotens Dominus ultionum. Eorum impietas qui Christi patrim. abut.

§. II. Cum enim dilecti filii Fratres Minores abnegantes salubriter semetipsos, elegerint in altissima paupertate Christo pauperi ad placitum famulari, tamquam nihil habentes, & omnia possidentes, non desunt plerique tam Eccles. Prælati, quam alii, qui cæca cupiditate traducti, propriæ aviditati subtrahi reputantes, quidquid prædictis Fratribus fidelium pietas elargitur, quietem ipsorum multipliciter inquietant, molestiarum occasiones exquirentes vanas contra ipsos. Volunt namque, etsi non omnes, ipsis invitis, eorum confessiones audire, ac eis injungere pœnitentias, & Eucharistiam exhibere, nec volunt, ut corpus Chri- Corint. 6. 10. Aliqui Prælati Minoribus noxii. Gravaminũ numeratio.

Christi in eorum Oratoriis conservetur, & Fratres ipsorum defunctos apud Ecclesias suas sepeliri compellunt, & eorum exequias celebrari. Et si quis decedentium Fratrum alibi, quam in Ecclesiis suis eligit sepulturam, funus primo ad Ecclesias suas deferri cogunt, ut oblatio suis usibus cedat, nec sustinent eos habere campanam, vel cœmeterium benedictum; certis tantum temporibus permittunt celebrare divina, volunt etiam in domibus eorumdem certum numerum Fratrum Sacerdotum, Clericorum, & Laicorum, necnon cereorum, lampadarum, & ornamentorum pro sua voluntate taxare, ac residuum cereorum, quando noviter apponuntur, exigunt ab eisdem, nec permittunt, ut novi Sacerdotes eorum alibi, quam in Ecclesiis suis celebrent primas Missas; eos nihilominus compellentes, ut in quotidianis Missis, quas in suis locis, & altaribus celebrant, oblationes ad opus eorum recipiant, & reservent. Quidquid etiam eis dum celebrant Missarum solemnia in domorum suarum ambitum pia fidelium devotione donatur, ab ipsis extorquere oblationis nomine contendentes, quod eisdem, tam in ornamentis altaris, quam in libris Ecclesiasticis absolute confertur, vendicant perperam juri suo, cogendo ad Synodos suas accedere, ac suis constitutionibus subjacere. Nec his contenti, capitula & scrutinia in locis Fratrum pro his corrigendis facturos se comminantur, fidelitatem juramento firmatam ab eorum Prioribus exigentes, eis quoque, ut tam extra Civitates, quam intra cum eis processionaliter veniant ex levi causa mandantes, excommunicationis sententiam fulminant in benefactores eorum; & id ipsum Fratribus comminantes, eos de locis, in quibus Domino famulantur satagunt amovere, nisi eis obediant in omnibus supradictis. Ad hæc ne Fratres ad honorabiles Civitates & villas, ubi religiose & honeste valeant commorari, a populis devote vocati accedere audeant inhibentes, tam in accedentes Fratres, quam in receptatores eorum præsumant excommunicationis sententiam promulgare. Ab eis de hortorum fructibus decimas, necnon de habitaculis Fratrum, sicut de Judæorum domibus contendunt redditus extorquere, asserendo quod nisi Fratres morarentur ibidem, eis ab aliis habitatoribus proventus aliqui solverentur. Et ut ipsos subdant totaliter suæ ditioni, eisdem Priores volunt præficere pro suæ arbitrio voluntatis. A quibus omnibus Fratrum molestiis quidam etiam ex venerabilibus Fratribus nostris Archiepiscopis, & Episcopis, ac dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, & ceteris Ecclesiarum Prælatis, ac aliis per Regnum Siciliæ constitutis non omnino abstinere dicuntur.

Ex his Prælatis quidam Regni Siciliæ numerantur.

§. III. Cum igitur Ordo prædictorum Fratrum a bon: mem: Innocentio, Honorio, & Gregorio prædecessoribus nostris, & nobis ipsis, dignis eorum sic exigentibus meritis, sit approbatus, ac ipsorum Regula confirmata, ne Apostolicæ Sedis statuta, quæ humiliter suscipere, & reverenter servare tenemini, contemnere videamini, universitatem vestram monemus attente, firmiter præcipiendo mandantes, quatenus conscientiæ, ac famæ vestræ salubriter consulentes, universi & singuli a prænotatis, & aliis prædictorum Fratrum gravaminibus penitus desistatis, subditos vestros ab his arctius compescendo. Alioquin venerabilibus Fratribus nostris Neapolitan. Messanen. & Sipontin. Archiepiscopis nostris damus litteris firmiter in mandatis, ut vos ad omnia suprascripta, monitione præmissa, auctoritate nostra, sublato cujuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo, compellant. Non obstante constitutione de duabus dietis edita in Concilio generali: si vero nec sic man-

Monet Pontifex eosdem Prælatos, ut a prætactis molestiis de cetero se abstineant.

mandatis nostris curaveritis obedire, noveritis, nos super hoc memoratis Fratribus aliter, auctore Domino, provisuros. Quod si non omnes &c. Singuli vestrum &c.

Datum Lugduni xv. Kalend. Septembr. anno III.

In eodem modo Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris, Præpositia, & aliis Ecclesiarum Prælatis per Regnum Ungariæ, & Istriæ, Sclavoniæ, Croatiæ, & Dalmatiæ Provincias constitutis. Conservatores Strigonien. & Colocen. Archiepiscopis & Zagrabien. Episcopus.

Aliis etiam aliorum locorum Prælatis litteræ ejusdem tenoris expeditæ.

In eodem modo Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris, Præpositis, & aliis Ecclesiarum Prælatis per Campaniam, Maritimam, & Patrimonium beati Petri constitutis. Conservatores Anagnin. Sutrin. & Reatin. Episcopi.

In eodem modo Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris, Præpositis, & aliis Ecclesiarum Prælatis per Tusciam, Vallem Spoletanam, Marchiam Anconitanam, & Provinciam, & diœcesim Pisanam constitutis. Conservatores Archiepiscopus Pisanus, Tudertin. & Anconitan. Episcopi.

In eodem modo Archiepiscopis, Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris, Præpositis, & aliis Ecclesiarum Prælatis per Lombardiam, Marchiam Tarvisinam, & Romandiolam constitutis. Conservatores Archiepiscopus Mediolanen. Vincentin. & Feretran. Episcopi.

In eodem modo Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris, Præpositis, & aliis Ecclesiarum Prælatis per Alemaniam constitutis. Conservatores Colonien. & Magdeburgen. Archiepiscopi, & Herbipolen. Episcopus.

In eodem modo Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris, Præpositis, & aliis Ecclesiarum Prælatis per Regna Bohemiæ, Svetiæ, & Norvegiæ, & per Poloniæ, Livoniæ, Slaviæ, Rusiæ & Prusiæ Provincias constitutis. Conservatores Colonien. Magdeburgen. Archiepiscopi, & Herbipolen. Episcopus.

In eodem modo Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris, Præpositis, & aliis Ecclesiarum Prælatis per Regnum Datiæ, per Cassubiam, & Pomeraniam constitutis. Conservatores Bremen. Archiepiscopus, Hildesemen. & Zurinen. Episcopi.

In eodem modo Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris, Præpositis, & aliis Ecclesiarum Prælatis per Angliæ, & Scotiæ regna constitutis. Conservatores, Archiepiscopus Cantuarien. Lincolnien. & Norvien. Episcopi &c.

In eodem modo Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris, & aliis Ecclesiarum Prælatis per Hyberniam constitutis. Conservatores Archiepiscopus Dublinen. Ossorien. & Dimen. Episcopi.

In eodem modo Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris, Præpositis, & aliis Ecclesiarum Prælatis, per regnum Franciæ, Lugdunen. & Bisuntin. provincias, Meten. Virdunen. Leodien. & Cameracen. diœceses constitutis. Conservatores Rhemen. & Turonen. Archiepiscopi, & Parisien. Episcopus. Alii Conservatores Auxitan. Archiepiscopus, & Engolismen. Episco-

ſcopus. Item alii Conſervatores Lugdunen. Viennen. Archiepiſcopi, & Niverncn. Epiſcopus.

In eodem modo Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris, Præpoſitis, & aliis Eccleſiarum Prælatis per Provinciam conſtitutis. Conſervatores Aquen. Archiepiſcopus, & Maſſilien. Epiſcopus.

In eodem modo Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris, Præpoſitis, & aliis Eccleſiarum Prælatis per regnum Caſtellæ & Legionen. conſtitutis. Conſervatores Palentin. Calaguritan. & Corduben. Epiſcopi.

In eodem modo Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris, Præpoſitis, & aliis Eccleſiarum Prælatis per Aragon. & Navarræ regna conſtitutis. Conſervatores Archiepiſcopus, Terraconen. Ceſaraugustan. & Burgen. Epiſcopi. Item alii Conſervatores ſuper eodem Archiepiſcopi Terraconen. & Compoſtellan. ac Burgen. Epiſcopus.

In eodem modo Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Prioribns, Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris, Præpoſitis, & aliis Eccleſiarum Prælatis per Imperium Conſtantinopolitanum conſtitutis. Conſervatores Patriarcha Conſtantinopolitan. Patracen. Archiepiſcopus, & Nicomedien. Epiſcopus.

In eodem modo Archiepiſcopis, Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris, Præpoſitis, & aliis Eccleſiarum Prælatis per Hieroſolymitan. & Cypri regna, & ultramarinas alias Provincias conſtitutis. Conſervatores Patriarcha Antiochenus, Archiepiſcopi Nazaren. & Nicotien.

In eodem modo Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archipresbyteris, Præpoſitis, & aliis Eccleſiarum Prælatis per Sardiniam, Calarum, & Corſicam conſtitutis. Conſervatores Piſanus, & Calantan. Archiepiſcopi &c.

XXV.

Confirmat Sororibus Salamanticen. donationem Epiſcopi Salamanticen. concedens ipſe varia privilegia. Regeſt. Vatic. epiſt. 131.

Abbatiſſæ Monaſterii beatæ Mariæ Salamantin. ejuſque Sororibus incluſis tam præſentibus, quam futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Lege formulam fol. 436. §. I. Religioſam vitam eligentibus Apoſtolicum convenit adeſſe præſidium &c. uſque *Religionis enervet*. Quapropter, dilectæ in Chriſto filiæ, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & Monaſterium ſanctæ Dei genitricis, & Virginis Mariæ Salamantin. in quo divino eſtis obſequio mancipatæ &c. uſque *communimus*; imprimis ſiquidem ſtatuentes, ut Ordo Monaſticus, qui ſecundum Deum, & beati Benedicti Regulam, atque Inſtitutionem Monialium incluſarum ſancti Damiani Aſſiſinaten. in eodem Monaſterio inſtitutus eſſe dignoſcitur, perpetnis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur. Præterea quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona idem Monaſterium &c. uſque *illibata permaneant*. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum, in quo prætactum Monaſterium ſitum eſt, cum omnibus pertinentiis ſuis. Liceat quoque vobis perſonas liberas & abſolutas

tas &c. usque *aliqua retinere*. Prohibemus insuper, ut nulli Sororum vestrarum post factam &c. usque *audeat retinere*. Pro consecrationibus vero altarium, vel Ecclesiæ nostræ, sive pro oleo sancto &c. usque *diœcesanus impendat*. Liceat vobis hæc nostra auctoritate recipere a quocumque &c. usque *obtinente*. Quod si Sedes diœcesani Episcopi forte vacaverit, interim omnia Ecclesiastica sacramenta a vicinis Episcopis &c. usque *præjudicium generetur*. Quia vero interdum proprii Episcopi copiam non habetis; siquidem Episcopum Romanæ Sedis, ut diximus gratiam & communionem habentem &c. usque *recipere valeatis*. Cum autem generale interdictum terræ fuerit &c. usque *celebrare*. Obeunte vero te nunc ejusdem loci Abbatissa, vel earum aliqua, quæ tibi successerit &c. usque *providerint eligendam*. Porro si Episcopi, vel alii Ecclesiarum Rectores in Monasterium vestrum, vel personas regulares inibi Domino famulantes, suspensionis, excommunicationis, vel interdicti sententiam promulgaverint, ipsam tamquam contra Sedis Apostolicæ indulta prolatam decernimus non tenere. Paci quoque, & tranquillitati vestræ &c. usque *audeat exercere*. Præterea omnes libertates, & immunitates vestras, quas Monasterio vestro Venerabilis frater noster M. Episcopus, & dilecti filii Capitulum Salamantin. indulsisse cognoscitur, sicut in eorum litteris plenius continetur, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Tenorem autem litterarum ipsarum præsenti privilegio inseri fecimus, qui talis est.

§. II. *Noverint universi præsentem paginam inspecturi, quod nos M. divina providentia Episcopus, & universum Capitulum Salamantin. de mera liberalitate nostra, & divinæ pietatis intuitu te dilectam Wracam Abbatissam Ordinis sancti Damiani, & Sorores tuas, tam præsentes, quam futuras cum possessionem non habeatis, & promittatis vos in futurum non habituras, & Monasterium ab honorem beatæ Mariæ constructum, quod est situm inter sanctum Romanum, sanctum Thomam, & sanctum Cristophorum infra muros civitatis Salamantin. & juxta murum ab omni Episcopali jurisdictione, tam in spiritualibus, quam in temporalibus prorsus eximimus, nihil nobis reservantes in eo, præter consecrationes Ecclesiæ, & altarium, benedictiones Monialium cum Abbatissa, cum propter hoc fuerimus requisiti: si tamen nos, & successores nostri gratis hæc, & sine pravitate voluerimus exhibere, reservamus etiam nobis, & successoribus nostris unam libram ceræ nomine annui census in festo Purificationis beatæ Virginis annis singulis persolvendam. Et hanc exemptionem nostram, & concessionem pro nobis, & successoribus nostris firmam habere promittimus, & nullo tempore contravenire. Ut autem factum nostrum robur obtineat perpetuæ firmitatis, præsentes litteras de communi consensu, & voluntate in perpetuum testimonium sigillis nostris duximus roborandas. Supplicantes summo Pontifici, ut istam nostram exemptionem confirmare dignetur. Acta sunt hæc apud Salamanticam in Palatio Domini Episcopi* v. *Idus Februarii anno ab Incarnatione Domini* MCCXLIV. *Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum &c. usque* profutura. *Salva Sedis Apostolicæ auctoritate*.

Litteræ donationis Episcopi, & Capituli.

Ut in Const. 19. hujus Pontif. fol. 416.

§. III. *Ad indicium autem quod idem Monasterium specialiter beati Petri juris existit, unam libram ceræ nobis, nostrisque successoribus annis singulis persolvetis. Si qua igitur in futurum &c. usque* subjaceat ultioni. *Cunctis autem eidem loco &c. usque* pacis inveniant Amen. *Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus. Ego Otto Portuen. & sanctæ Rufinæ Episcopus subscripsi. Ego Petrus Albanen. Episcopus subs. Ego Willielmus Sabinen. Episcopus subs. Ego Petrus tit. sancti Marcelli Presbyter Card. subs.*

Pontificis, & Cardinalis subscriptiones.

subs. Ego Willielmus Basilicæ duodecim Apostolorum Presbyter Card. subs. Ego Octavianus sanctæ Mariæ in via lata Diac. Card. subs. Ego Petrus sancti Georgii ad velum aureum Diac. Card. subs. Ego Joannes sancti Nicolai in carcere Tulliano Diac. Card. subs. Ego Willielmus sancti Eustachii Diac. Card. subs.

Datum Lugduni per manum Magistri Marini S. R. E. Vice-cancellarii XIV. *Kalend. Octobris Indictione* III. *Incarnationis Dominicæ anno* MCCXLV. *Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ IV. anno* III.

XXVI.

Eximit Monasterium Pampilonen. Sororum sancti Damiani a jurisdictione Ordinariorum. Reg. Vat. epist. 256.

Abbatissæ, & Conventui Monialium inclusarum Monasterii quondam sanctæ Mariæ, nunc sanctæ Gratiæ Pampilonen. Ordinis sancti Damiani.

Monialiũ quieti consulitur.

§. I. CUm mortuæ mundo vivatis in Christo reclusæ, videlicet in Monasterio, in quo estis quasi vivæ sepultæ, posita sufficientia vestra tantum in Domino, pro cujus amore terrenam substantiam cum seculo abnegastis, dignum videtur, & pietas hoc requirit, quod sic debeamus vestræ providere quieti, ut ab inquietudine liberæ, liberius valeatis divinis obsequiis inhærere.

Privilegiũ concessum, cum solitis clausulis.

§. II. Hinc est, quod ad religionem vestram debitum habentes respectum, vestrisque supplicationibus annuentes, ad instar fel. rec. Gregorii Papæ prædecessoris nostri, personas, & Monasterium vestrum, cum omnibus bonis suis sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti patrocinio communimus, auctoritate præsentium statuentes, ut vos, & dictum Monasterium nulli debeatis, nisi Sedi Apostolicæ subesse, sacramentis dumtaxat Ecclesiasticis, & una libra ceræ annuatim in festo Assumptionis beatæ Virginis persolvenda diœcesano Episcopo reservatis, si tamen ea gratis vobis sine pravitate aliqua idem Episcopus voluerit exhibere; alioquin liceat vobis quemcumque malueritis catholicum adire Antistitem, gratiam & communionem Apostolicæ Sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate, vobis quod postulatur impendat. Ad inditium autem hujus perceptæ a Sede Apostolica libertatis, unam libram ceræ nobis, nostrisque successoribus annis singulis persolvetis. Decernimus ergo &c. usque *profutura, salva Sedis Apostolicæ auctoritate*. Si quæ igitur Ecclesiastica, secularisve persona &c. usque *ultioni*. Cunctis autem eodem loco sua cura servantibus &c. usque *inveniant. Amen*.

Census solvendus.

Habes formulam supra fol. 416.

Datum Lugduni XIV. Kalend. Octobris anno III.

XXVII.

XXVII.

Commendat Fratres Minores Ecclesiæ Prælatis, monens ut ipsos ad prædicandum benigne admittant, & eorum Ordinem simulato habitu degeneri conversatione maculantes coerceant. Ex Archivo Aracœlitano num.28. de quo firmament. Tri. Ord. fol. 109.

INNOCENTIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI.

Venerabilibus Fratribus, Archiepiscopis, & Episcopis, & dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Decanis Archidiaconis, Plebanis, Archipresbyteris, & aliis Ecclesiarum Prælatis, ad quos litteræ istæ pervenient, salutem & Apostolicam benedictionem.

§. I. QUoniam abundavit iniquitas, & refriguit caritas plurimorum, ecce Ordinem dilectorum filiorum Fratrum Minorum Dominus suscitavit, qui non quæ sua sunt, sed quæ sunt Christi quærentes, tam contra profligandas hæreses, quam contra pestes alias mortiferas extirpandas se dedicarunt evangelizationi verbi Dei in abjectione voluntariæ paupertatis.

Matt. 24. 16. Philipp. 2. 21.

Ord. Min. suscitavit Deus ad noxa evellenda.

§. II. Nos igitur sanctum eorum propositum, & necessarium ministerium favore benevolo prosequentes, universitati vestræ ipsos affectuose duximus commendandos, caritatem vestram rogantes & exhortantes in Domino, ac per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus dilectos filios Fratres Ordinis memorati, pro reverentia divina & nostra ad officium prædicandi, ad quod sunt ex professione sui Ordinis deputati, benigne recipere procuretis; ac populos vobis commissos, ut ex ore ipsorum verbi Dei famem devote suscipiant, admonentes ut in suis eis necessitatibus liberaliter assistatis, nec impediatis quominus illi qui ad eorum prædicationem accesserint, tunc eorum sacerdotibus valeant confiteri, quatenus ad prædicta suscipienda vestris exhortationibus populi præparati, tamquam bona & fructifera terra, pro vitiorum tribulis incipiant segetem germinare virtutum, & dicti Fratres per cooperationem vestram suscepti ministerii cursum fælicius consummando, optatum reportent sui laboris fructum & finem, salutem videlicet animarum.

Ea Pont. commendat quæ Fratribus de jure conveniunt.

§. III. Quia vero sæpe vitia sub specie virtutum occulte subintrant, & Angelus Satanæ in Angelum lucis se plerumque simulate transformat; præsentium vobis auctoritate mandamus, quatenus si qui de prædictorum Fratrum Ordine se dicentes, in vestris partibus prædicaverint ad quæstum se pecuniarium convertendo, per quod religionem eorum qui paupertatem professi sunt, contingeret infamari, vos tamquam falsarios capiatis, & condemnetis eosdem.

Cor. 11. 14.

Provisio in abutentes.

Datum Lugdun. XIII. Kal. Octobris Pontificatus nostri anno III.

XXVIII.

Confirmat Monasterio Sororum Alexandrin. donationem ipsis factam ab Archiepiscopo Mediolanen. & nova ipse privilegia concedit. Regest. Vatic. epist. 181.

Abbatissæ Monasterii sanctæ Mariæ Magdalenæ, ejusque Sororibus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Vide supra fol. 436.

RELigiosam vitam, usque *enervet.* Quapropter, dilectæ in Christo filiæ, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & Monasterium sanctæ Mariæ Magdalenæ Alexandrin. in quo divino estis &c. *communimus*. Imprimis siquidem statuentes, ut Ordo monasticus, qui secundum Deum & beati Benedicti regulam, atque institutionem Monialium inclusarum sancti Damiani Assisinaten. in eodem loco institutus esse dignoscitur, perpetuis &c. usque *observetur*. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona idem Monasterium &c. usque *illibata permaneant*; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum, in quo prætactum Monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis. Liceat quoque vobis personas liberas &c. usque *retinere*. Prohibemus insuper ut nulli Sororum vestrarum post factam in Monasterio vestro &c. usque *audeat retinere*. Pro consecrationibus vero altarium &c. usque *impendat*. Alioquin liceat vobis hæc, auctoritate nostra, recipere a quocumque malueritis catholico Antistite gratiam & communionem Sedis Apostolicæ habente. Quod si Sedes Diœcesani Episcopi forte vacaverit, interim &c. *præjudicium generetur*. Quia vero interdum Diœcesani Episcopi copiam non habetis &c. usque *recipere valeatis*. Cum autem generale interdictum &c. usque *officia celebrare*. Obeunte vero te nunc ejusdem loci Abbatissa &c. usque *providerint eligendam*. Porro si Episcopi vel alii Ecclesiarum Rectores in Monasterium vestrum, vel personas &c. decernimus non tenere. Paci quoque & tranquillitati vestræ &c. usque *exercere*. Præterea, omnes libertates & immunitates vestras, quas Monasterio vestro. bon. mem. Willielmus Mediolan. Archiepiscopus, Capituli sui accedente consensu, indulsisse dignoscitur, sicut in litteris inde confectis plenius continetur, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus. Tenorem autem litterarum ipsarum duximus præsenti privilegio inserendum, qui talis est.

Archiep. Mediol. litteræ.

Willielmus divina miseratione sanctæ Mediolanen. Ecclesiæ Archiepiscopus; dilectis in Christo filiis Abbatissis & Sororibus Monasterii beatæ Mariæ Magdalenæ de Alexandria Ordinis sancti Damiani Assisinaten. salutem & bened. Cum Monasterium in honorem beatæ Mariæ Magdalenæ in loco memorato construi fecerimus, ut ibidem devote Domino famulantes, pro nobis, & aliis peccatoribus orare possitis, humiliter postulastis, ut Monasterium ipsum, & personas ibidem Domino servientes, intuitu pietatis, & pro redemptione peccatorum nostrorum, a jure Episcopali, seu alterius conditionis gravamine, tam in spiritualibus, quam in temporalibus pleno jure eximere deberemus. Quapropter vestræ piæ ac humili petitioni pio concurrentes assensu, prædictum Monasterium, & personas illic nunc vel in futurum commorantes, cum omnibus bonis suis, consensu & voluntate Capituli, ab omni jure Episcopali, & cujuslibet conditionis obligatione, tam in spiritualibus, quam in temporalibus pleno jure liberamus, & eximimus, nihil aliud

aliud nobis & Ecclesiæ Mediolanen. in eisdem reservantes, nisi consecrationem Ecclesiæ & altarium, cum fuerimus requisiti; si tamen nos & successores nostri gratis, & sine pravitate aliqua voluerimus consecrare. Reservamus etiam nobis unam libram ceræ in festo beatæ Mariæ Magdalenæ octo diebus ante, vel octo diebus post pro censu nobis annis singulis persolvendam. Ego Willielmus de Rissolio Mediol. Ecclesiæ Archiepisc. Ego Albertus Amiconus Mediola. Ecclesiæ Archipresbyter. Ego Girard. Mediol. Canonic. & Vicedominus. Ego Alcherius Mediolan. Ordinarius & presbyter. Ego Willielmus Mediolanen. Canonicus. Ego Fulco de Desino Mediolanen. Ecclesiæ ordinarius & presbyter. Ego Roggerius de Turre Mediolanen. ordinarius & subdiac. Ego Conradus de Serara Domini Papæ subdiac. & ordinarius Mediolanen. Ecclesiæ. Ego Rodulphus de Pomo notarius & missus Imperialis, de mandato D. Stephani Balbi Archidiaconi. Ego Rodulphus de Pomo notarius & missus Imperialis, de mandato D. Ribaldi Burri diaconi. Ego Amizo de Por Roman. Mediolanen. Ecclesiæ ordinarius scripsi. Ego Ambrosius cognomine Percossus notarius, de mandato Domini Analdi de Mandello Mediolanen. Diaconi & ordinarii. Ego Ambrosius de puteo Bonello Diaconus. Ego Ugo Domini Papæ subdiaconus & Caniliarcha Mediolanen. Ecclesiæ. Datum MCCXXXVII. *die Mercurii* 1. *die mensis Aprilis Indictione* X. *Ad indicium autem hujus perceptæ a Sede Apostolica libertatis, unam libram ceræ nobis nostrisque successoribus annis singulis persolvetis. Decernimus ergo &c. usque* profutura. *Salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur &c. usque* ultioni. *Cunctis autem eidem loco sua cura servantibus &c. usque* inveniant. *Amen. Amen. Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi. Ego Otto Portuen. & sanctæ Ruffinæ Episcopus subs. Ego Willielmus Sabinen. Episcopus subs. Ego Petrus tit. sancti Marcelli Presbyter Card. subscripsi. Ego Willielmus Basilicæ* XII. *Apostolorum Presbyter Card. subs. Ego fr. Joannes tit. sancti Laurentii in Lucina Presbyter Card. subs. Ego fr. Ugo tit. sanctæ Sabinæ presbyter Card. subs. Ego Octavianus sanctæ Mariæ in via lata Diac. Card. subs. Ego Petrus sancti Georgii ad velum aureum Diac. Card. subs. Ego Joannes sancti Nicolai in carcere Tulliano Diac. Card. subs. Ego Willielmus sancti Eustachii Diac. Card. subs.*

Datum Lugduni per manum Magistri Marini S. R. E. Vicecancellarii II. *Non. Octobris Indictione* IV. *Incarnationis Dominicæ an.* MCCXLV. *Pontific. vero D. Innocentii Papæ IV. anno* III.

XXIX.

Concedit varia privilegia Sororibus Civitaten. & confirmat ipsis collata ab Episcopo Civitaten. Regest. Vatic. epist. 182.

Abbatissæ Monasterii sancti Spiritus Civitaten. Diœc. ejusque Sororibus inclusis tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Religiosam vitam &c. usque *enervet*. Quapropter, dilectæ in Christo filiæ, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & Monasterium sancti Spiritus Civitanen. Diœc. in quo divino estis obsequio mancipatæ, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti patrocinio communimus. In primis siquidem statuentes, ut Ordo monasticus, qui secundum Deum & beati Benedicti regulam, atque institutionem Monialium inclusarum sancti Damiani Assisinaten. & formulam vitæ vestræ a fel. rec. Gregorio Papa prædecessore nostro Or- *Bulla 19. Gregorii IX. fo. 436.*

dini veſtro traditam, cum adhuc eſſet in minori officio conſtitutus, in eodem loco inſtitutus eſſe dignoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur. Præterea quaſcumque poſſeſſiones &c. uſque *illibata permaneant*, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum in quo prætactum Monaſterium ſitum eſt, cum omnibus pertinentiis ſuis. Liceat quoque vobis perſonas liberas &c. uſque *retinere*. Prohibemus inſuper, ut nulli Sororum veſtrarum poſt factam in Monaſterio veſtro profeſſionem, ſit fas de eodem loco diſcedere, diſcedentem vero nullus audeat retinere. Pro conſecrationibus vero altarium &c. uſque *audeat extorquere*; ſed hæc gratis Epiſcopus Diœceſanus impendat, alioquin &c. uſque *obtinente*. Quod ſi Sedes Diœceſani &c. uſque *generetur*. Quia vero interdum &c. uſque *recipere valeatis*. Cum autem generale interdictum &c. uſque *interdicto*. Obeunte vero te &c. uſque *eligendam*. Porro ſi Epiſcopi vel alii Eccleſiæ Rectores in Monaſterium veſtrum, vel perſonas regulares inibi Domino famulantes ſuſpenſionis, excommunicationis, & interdicti ſententiam promulgaverint, ipſam tamquam contra Sedis Apoſtolicæ indulta prolatam decernimus non tenere. Paci quoque, uſque *exercere*. Præterea omnes libertates & immunitates, quas Monaſterio veſtro ven. fr. noſter M. Epiſcopus Civitaten. de Capituli ſui conſenſu, indulſiſſe dignoſcitur, ſicut in litteris ejus plenius continetur, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti privilegio communimus. Tenorem autem litterarum ipſarum præſenti privilegio inſeri fecimus, qui talis eſt.

Epiſcopus Monaſterium a juribus Epiſc. eximit, Pontificis & Cap. accedente conſenſu.

Michaël Dei gratia Civitaten. Epiſcopus: Dilectis in Chriſto Abbatiſſæ ac Monialibus incluſis Ordinis ſancti Damiani Aſſiſinaten. Monaſterii ſancti Spiritus Civitaten. diœceſis poſitis in ſuburbio ſalutem & benedictionem in Domino Jeſu Chriſto. Juſtis petentium deſideriis &c. uſque proſequente complere. *Quapropter, dilectæ in Chriſto filiæ, piæ ac humili petitioni veſtræ, pio ac benevolo concurrentes aſſenſu, de conſcientia piiſſimi Patris Domini noſtri Domini Gregorii Papæ IX. & de conſenſu & ſpontanea voluntate totius Capituli noſtri, prætactum Monaſterium cum omnibus, quæ nunc poſſidet, & quæ, auxiliante Domino, poterit adipiſci, & perſonas nunc ibidem commorantes, vel quæ illuc impoſterum ſunt venturæ, ob reverentiam divinam & Apoſtolicæ Sedis, cujus vos ſcimus filias ſpeciales, ab omni Epiſcopali jure & cujuslibet conditionis obligatione, tam in temporalibus, quam in ſpiritualibus prorſus eximimus, nobis & Eccleſiæ Civitaten. nihil aliud in eiſdem, niſi unam libram ceræ pro temporalibus nobis & noſtris ſucceſſoribus in Aſſumptione beatæ Mariæ Virginis, annis ſingulis perſolvendam; dedicationem Eccleſiæ, & altarium conſecrationes, benedictiones Monialium, & cetera Eccleſiaſtica ſacramenta pro ſpiritualibus reſervantes. Si tamen nos & ſucceſſores noſtri, cum a vobis fuerimus requiſiti, ea gratis & ſine pravitate vobis & eis quæ vobis ſucceſſerint voluerimus exhibere; alioquin liceat vobis hæc eadem recipere a quocumque Catholico Epiſcopo gratiam & communionem Apoſtolicæ Sedis habente. Remittimus etiam vobis partem mortuariorum, ſeu vobis relictorum, nobis jure aliquo competentem, in noſtrarum & ſucceſſorum noſtrorum remedio animarum: ut autem factum noſtrum perpetuæ robur obtineat firmitatis, ſigilli noſtri & Capituli Eccleſiæ noſtræ in perpetuum teſtimonium munimine roboramus. Datum apud Civitatem Roderici Æra* MCCLXXVIII. II. *Kalend. Maii*. *Decernimus ergo &c. uſque* profutura ſalva Sedis Apoſtolicæ auctoritate. *Ad indicium autem quod idem Monaſterium ſpecialiter beati Petri juris exiſtat, unam libram ceræ nobis, noſtriſque ſucceſſoribus annis ſingulis perſolvetis.*

Si qua igitur Ecclesiastica, secularisque persona &c. usque pacis inveniant. *Amen. Amen.*

Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi. Ego Otto Portuen. & sanctæ Rufinæ Episcopus subscripsi. Ego Willielmus Sabinen. Episcopus subs. Ego Petrus tit. sancti Marcelli Presbyter Card. subs. Ego Willielmus Basilicæ XII. *Apostolorum Presbyter Card. subs. Ego fr. Joannes tit. sancti Laurentii in Lucina Presbyter Card. subs. Ego fr. Ugo tit. sanctæ Sabinæ Presbyter Card. subs. Ego Octavianus sanctæ Mariæ in via lata Diac. Card. subs. Ego Petrus sancti Georgii ad velum aureum Diac. Card. subs. Ego Joannes sancti Nicolai in carcere Tulliano Diac. Cardin. subscripsi. Ego Willielmus sancti Eustachii Diac. Card. subscripsi.*

Datum Lugduni per manum magistri Marini S. R. E. Vicecancellarii Idibus Octobris indictione IV. *Incarnationis Dominicæ anno* MCCLV. *Pontif. vero D. Innocentii Papæ IV. anno* III.

XXX.

Confirmat donationem collatam a Priore & Conventu Castri Offidæ Sororibus Offidanis: varia ipse privilegia superaddens. Regest. Vatican. epist. 216.

Abbatissæ Monasterii sancti Francisci Offidan. ejusque Sororibus, tam præsentibus, quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

§. I. Religiosam vitam eligentibus &c. usque *excrevet*. Eapropter, dilectæ in Christo filiæ, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & Monasterium sancti Francisci de Offida Firman. dioec. in quo estis divino obsequio mancipatæ, sub nostra & beati Petri Apostoli protectione suscipimus & præsentis scripti patrocinio communimus, in primis siquidem statuentes, ut Ordo monasticus, qui secundum Deum & beati Benedicti regulam, atque institutionem Monialium sancti Damiani Assisinaten. in eodem loco institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona &c. usque *illibata permaneant*. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum, in quo præfatum Monasterium vestrum situm est, cum omnibus pertinentiis suis de Martellesca, & de vestro molendino, & quidquid ibidem habetis de Cantalupo, de Mezano, de Caprilia, & de Filecta possessiones, de Cayco, de Montezongini, & de monte Rodaldi possessiones; vineam, possessiones, & quidquid habetis in Iscla cum terris, pratis, vineis &c. usque *immunitatibus suis*. Liceat quoque vobis personas liberas, & absolutas, a seculo fugientes ad conversionem recipere, & eas absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli Sororum vestrarum, post factam in Monasterio vestro professionem, sit fas de eodem loco discedere, discedentem vero nullus audeat retinere. Pro consecrationibus vero altarium, vel Ecclesiæ vestræ, sive pro oleo sancto, vel quolibet Ecclesiastico Sacramento nullus a vobis sub obtentu consuetudinis, vel alio modo quidquam audeat extorquere, sed hæc omnia gratis Episcopus dioecesanus vobis impendat. Alioquin liceat vobis hæc omnia auctoritate nostra recipere a quocumque malueritis Catholico Antistite, gratiam & communionem Apostolicæ Sedis obtinente. Quod si Sedes dioecesani Episcopi forte vacaverit, interim omnia Ecclesiastica Sacramenta a vicinis

Formulam integram habet supra fol. 416.

nis Episcopis recipere libere, & absque contradictione possitis, sic tamen, ut ex hoc in posterum proprio Episcopo nullum præjudicium generetur. Quia vero interdum diœcesani Episcopi copiam non habetis, si quem Episcopum Romanæ Sedis, ut diximus, gratiam & communionem habentem, de quo plenam notitiam habeatis, per vos transire contigerit, ab eo benedictionem Monialium, vasorum & vestium, & consecrationes altarium auctoritate Apostolicæ Sedis recipere valeatis. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis janius, exclusis excommunicatis & interdictis, non pulsatis campanis, divina Officia celebrare, dummodo vos causam non dederitis interdicto. Obeunte vero te nunc ejusdem loci Abbatissa, vel earum aliqua, quæ tibi successerit &c. usque *eligendam*. Porro si Episcopi, vel alii Ecclesiarum Rectores in Monasterium vestrum, vel personas regulares ibidem Domino famulantes suspensionis, excommunicationis, & interdicti sententiam promulgaverint, ipsam tamquam contra Sedis Apostolicæ indulta prolatam, decernimus non tenere. Paci quoque & tranquillitati vestræ omnino providere volentes &c. usque *exercere*. Præterea omnes libertates & immunitates, quas Prior & Conventus Monasterii sanctæ Mariæ Castri Offidæ Monasterio Farfen. immediate subjecti, spiritualem in eodem castro jurisdictionem habentes, vobis & Monasterio vestro in spiritualibus & temporalibus sub annuo censu duarum tantum librarum ceræ, pietatis intuitu concesserunt, sicut in instrumento publico inde confecto per manum Gentilis Notarii de Offida plenius continetur, ad instar fel. rec. Gregorii Papæ prædecessoris nostri, vobis & per vos ipsi Monasterio vestro dilectorum filiorum Abbatis & Conventus prætacti Monasterii Farfen. quorum huic concessioni non intervenit assensus, de nostræ plenitudine potestatis misericorditer supplendo defectum, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut vos & Monasterium vestrum Abbati seu Priori prætactorum Monasteriorum & Conventibus eorumdem in nullo alio quam censu prædicto teneamini respondere, ac in Monasterio vestro per solum Visitatorem Monasteriorum prædicti Ordinis sancti Damiani, qui pro tempore fuerit, vel alium cui hoc ipse commiserit, officium visitationis impendatur. Tenorem autem instrumenti prædicti ad cautelam præsenti privilegio duximus inserendum, qui talis est.

Instrum. tenor. §. II. *In Dei nomine Amen. Anno Dominicæ incarnationis* MCCXXXVI. *indictione* IX. *pridie Non. Novembris tempore D. Gregorii Papæ IX. & D. Friderici Romanorum Imperatoris; Nos Tancredus Prior Monasterii sanctæ Mariæ castri Offidæ, totusque Conventus Monasterii ejusdem, divinæ pietatis intuitu, damus, cedimus, concedimus, quitamus, relaxamus, remittimus, & in perpetuum refutamus nomine ipsius d. nostri Monasterii per nos, nostrosque successores Abbatissæ, & Sororibus reclusis Monasterii sancti Francisci ipsius castri Offidæ præsentibus & futuris, & tibi Magistro Gualterio Notario, Syndico ipsius Monasterii sancti Francisci recipienti ejusdem Monasterii, & Sororum nomine omnia jura spiritualia & temporalia, & omnes actiones, quæ in prædicto Monasterio & loco sancti Francisci fundato & constructo de bonis & dotibus earumdem Sororum, & in pertinentiis Monasterii ejusdem nobis, nostro Monasterio & nostris successoribus competunt, vel in futurum competere possent ratione, vel occasione hospitalis & oratorii sancti Bar..... olim ibidem existentium, vel alia qualibet ratione, ubi sub professione monastica secundum Regulam beati Benedicti & instituta Sororum sancti Damiani, de conscientia & auctoritate Domini Gre-*

Gregorii Papæ IX. prætactæ Sorores nunc Domino famulantur. Insuper Monasterium prædictum, & locum in quo prædictæ Sorores divino sunt obsequio mancipatæ, cum Oratorio vel Ecclesia, hortis & clausuris, ac omnibus pertinentiis & bonis suis quæ nunc habet, & in futurum, præstante Domino, poterit adipisci. Ipsius quoque Abbatissæ & omnium Sororum personas quæ nunc ibidem sunt, & quæ post ipsas illuc futuris temporibus sunt venturæ, ab omni jure spirituali & temporali, ac omni vinculo subjectionis, omnique jure parochiali, & lege diœcesana, & cujuslibet alterius conditionis obligatione, ab omni quoque jurisdictione spirituali & temporali, per nos & nostros successores eximimus, absolvimus, & liberamus, tam in spiritualibus, quam in temporalibus pleno jure. Et ex nunc damus, concedimus, & pia liberalitate conferimus Monasterio & Sororibus prætactis, & bonis suis præsentibus & futuris plenam & perpetuam immunitatem, & libertatem tam in spiritualibus, quam in temporalibus pleno jure. Et volumus, Monasterium & locum prædictum, & omnes personas ibi Domino servientes præsentes & futuras ea perpetua & plena libertate & immunitate gaudere, qua perpetua & plena libertate & immunitate gaudent Monasteria, & loca pleno jure exempta, nullo medio ad Rom. Cur. pertinentia, & specialiter Monasterium Asculan. Perusin. Senen. & Ortan. Sororum inclusarum Ordinis sancti Damiani. Præterea remittimus, cedimus, relaxamus, & plene refutamus per nos, nostrosque successores Monasterio & Sororibus memoratis, & tibi prætacto Syndico recipienti nomine Monasterii earumdem Sororum omnem jurisdictionem spiritualem & temporalem, omnemque actionem & jus quæ nobis nostroque Monasterio, vel successoribus nostris in ipso Monasterio sancti Francisci & Sororum personis competunt, vel in futurum competere possent. Et renunciamus expresse per nos, nostrosque successores in Monasterio sæpedicto & loco, ac ipsarum Sororum personis inquisitioni, visitationi, correctioni, reformationi, institutioni, procurationi, informationi, juri canonico & civili, consuetudini, instrumentis, chartisque omnibus, & quibuscumque pactis, conditionibus vel obligationibus, si quæ præsentibus concessionibus, cessionibus, immunitati, & libertati, renunciationi, & remissioni qaandocumque & undecumque contrariæ apparerent, quas quandocumque contingeret vel contigerit inveniri, cassas illas esse volumus penitus & inanes, in nullo nobis, nostroque Monasterio, vel nostris successoribus profuturas. Remittimus etiam Monasterio & Sororibus supradictis partem mortuariorum, vel in testamentis modo quolibet relictorum Monasterio & Sororibus eidem nostro Monasterio jure quomodolibet, seu consuetudine competentem vel competituram, pro nostrorum & successorum nostrorum remedio peccatorum. Adhæc in ipso prætactarum Sororum Monasterio & loco instituimus, & concedimus canonicum cœmeterium & liberam sepulturam, nihil in eodem Monasterio & loco sancti Francisci & prætactarum Sororum personis & ceterorum ibidem Domino servientium, ac ipsius Monasterii pertinentiis nobis, nostroque Monasterio, vel nostris successoribus reservantes, nisi duas libras ceræ tantum, & pro temporalibus ipsius, & Monasterii annis singulis, census nomine prætacto nostro Monasterio persolvendas. Insuper nos prætacti Prior & Conventus pro nobis, nostrisque successoribus præmissa omnia, & singula Abbatissæ & Sororibus supradictis, & tibi prætacto magistro Gualterio Syndico pro ipso Monasterio, & Sororibus recipienti stipulatione legitima promittimus, nos omni tempore servaturos sub pœna 200. lib. Wulteranarum, solemni stipulatione præmissa, toties committenda, quoties contraventum fuerit de jure vel de facto, & ea commissa & soluta, nec non omnia prætacta & singula perpetuam habeant fir-

firmitatem. Et sub obligatione omnium bonorum dicti nostri Monasterii præsentium & futurorum promittimus, nomine ipsius nostri Monasterii, prætacta omnia & singula nos omni tempore servaturos; dantes tibi dicto Syndico & pro te successoribus tuis dicti Monasterii sancti Francisci nomine licentiam capiendi & apprehendendi de bonis prædicti Monasterii auctoritate propria, ut in prætacta quantitate pœnæ nomine, promissa ratione interesse tibi satisfiat, & satisfacius ad plenum pro Sororum Monasterio supradicta. Et in hujusmodi satisfactione, quoties contra prædicta vel aliquid prædictorum ventum fuerit, tuo simplici verbo, vel successorum tuorum sine alia probatione stare promittimus omni tempore. In cujus rei testimonium & memoriale perpetuum, nos prædicti Prior & Conventus expresse, & pari consensu omnia & singula prænotata ut supra plenius continetur, manu publica conscribi præcepimus, & in formam publicam mandavimus & fecimus redigi. Actum in Camera post Tribunam dicti Monasterii sanctæ Mariæ.

§.III. *Interfuerunt frater Andreas de Offida & frater Berardus de Ordine Fratrum Minorum, Dominus Assaltus, Vincentius Morrecluti, Gualterius Offidan. Gualterius D. Adarmi, & frater Berardus familiaris dicti Monasterii Sororum prætactarum, & hujus rei rogati sunt testes. Ego Gentilis Notarius bis omnibus interfui, & ut supra legitur rogatus scripsi & publicavi. Ad inditium autem hujus perceptæ a Sede Apostolica libertatis, unam libram ceræ annis singulis nobis & successoribus nostris persolvetis. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat prædictum Monasterium &c. usque* pro futura salva Sedis Apostolicæ auctoritate. *Si qua igitur Ecclesiastica, sæcularisve persona &c. Cunctis autem eidem loco &c. usque* inveniant. *Amen. Amen.*

§.IV. *Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi. Ego Otto Portuen. & sanctæ Rufinæ Episcopus subs. Ego Willielmus Sabinen. Episcopus subs. Ego Petrus tit. sancti Marcelli Presbyter Card. subscripsi. Ego Willielmus Basilicæ XII. Apostolorum Presbyter Card. subs. Ego frater Joannes tit. sancti Laurentii in Lucina Presbyter Card. subs. Ego frater Ugo tit. sanctæ Sabinæ Presbyter Card. subs. Ego Octavianus sanctæ Mariæ in Via-lata Diac. Card. subs. Ego Petrus sancti Georgii ad velum aureum Diac. Card. subs. Ego Joannes sancti Nicolai in carcere Tulliano Diac. Card. subs. Ego Willielmus sancti Eustachii Diac. Card. sub.*

Dat. Lugdun. per manum Magistri Marini S. R. E. Vicecancellarii X. *Kal. Novembris Indictione* III. *Incarnationis Dominicæ anno* MCCXLV. *Pontific. vero D. Innocentii Papæ IV. anno* III.

XXXI.

Concedit Fratribus Pampilonen. fundum ad construendum Monasterium. Reg. Vatic. epist. 257.

Ministro & Fratribus Ordinis Fratrum Minorum Pampilonen.

Minores apud Ecclesiam benemeriti. §. I. PAtriæ cœlestis allecti gloria semper ad hoc sub experientia paupertatis extremæ intenti estis & vigiles, ut illa vobis & proximis ex divinæ proveniat indulgentia pietatis. Hæc enim vitæ sanctitas vos apud benignitatem Ecclesiæ dignos constituit, ut ipsa in omnibus, quæ ad Dei laudem & profectum animarum cupitis, devotionem vestram gratiosi prosequatur exhibitione favoris.

Locus concessus. §. II. Hinc est quod cum vobis dudum, sicut accepimus, loci afflictis ineptia in quo degitis, locus idoneus pro habitatione vestra retribu-

butionis obtentu perpetuæ fit concessus, hortus scilicet hæredum quondam Stephani & Navarri de Sparza Fratrum, ac hortus Doati siti extra portam sancti Laurentii Pampilonen. in quo vobis & consolationis affluentiam, & multis animarum salutem, Deo propitio, creditis proventuram. Nos piis vestris desideriis affectu benevolo concurrentes, ut ad locum ipsum transire libere, & Ecclesiam ac domos vestris usibus opportunas construere possitis, ibidem vobis auctoritate præsentium concedimus facultatem. Ita tamen quod a diœcesano loci pro ipsa Ecclesia primarium lapidem deposcatis; quem si forte vobis largiri noluerit, volumus quod auctoritate nostra, sine præjudicio cujuspiam, vobis idem lapis a quocumque malueritis Episcopo tribuatur.

§. III. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Lugduni VII. Idus Novembris anno III.

XXXII.

Confirmat & supplet Sororibus Offidanis donationem Prioris, & Monasterii sancti Benedicti ejusdem loci nova privilegia elargiens. Reg. Vatic. epist. 334.

Abbatissæ & Conventui Monasterii sancti Francisci de Offida Ordinis sancti Damiani Firman. diœc.

§. I. Ii a Sede Apostolica non indigne gratiam consequuntur, qui seculi vanitatibus derelictis, per sanctæ conversationis studia Dominum imitantur. Eapropter, dilectæ in Domino filiæ, vestris supplicationibus annuentes, immunitatem & libertatem, quas Prior & Conventus Monasterii sanctæ Mariæ castri Offidæ, Monasterio Farfen. immediate subjecti spiritualem in eodem castro jurisdictionem habentes, vobis & Monasterio vestro in spiritualibus & temporalibus, sub annuo censu duarum tantum librarum ceræ, pietatis intuitu, concesserunt, sicut in instrumento publico inde confecto per manum Gentilis Notarii de Offida, plenius continetur, ad instar fel. rec. Gregorii Papæ prædecessoris nostri, vobis & per vos ipsi Monasterio vestro dilectorum filiorum Abbatis & Conventus Monasterii prædicti Farfen. quorum huic concessioni non intervenit assensus, de nostræ plenitudine potestatis misericorditer supplendo defectum, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus: statuentes, ut vos & Monasterium vestrum Abbati, seu Priori prædictorum Monasteriorum, aut Conventibus eorumdem, in nullo alio quam in censu prætacto teneamini respondere, ac Monasterio vestro per solum visitatorem Monasteriorum Ordinis sancti Damiani, qui pro tempore fuerit, vel alium, cui hoc ipse commiserit, visitationis officium impendatur.

Abbas Farfen. Monial. Monast. concedit.

§. II. Ad hæc quieti vestræ paterna volentes sollicitudine providere, auctoritate præsentium districtius inhibemus, ne quis in Monasterium vestrum, seu personas ibidem Domino servientes, interdicti vel excommunicationis sententiam, sine mandato Sedis Apostolicæ speciali, audeat promulgare, quam si secus proferri contigerit, irritam decernimus & inanem.

Nemo potest in Mon. censuras promulgare.

§. III. Tenorem autem instrumenti prædicti præsentibus inseri fecimus

mus, qui tális eſt. *In Dei nomine Amen. Anno Dominicæ Incarnationis* MCCXXXVI. *indictione* IX. *pridie Non. Novembris, tempore Domini Gregorii Papæ IX. & Domini Friderici Imperatoris. Nos Tancredus Prior Monaſterii ſanctæ Mariæ caſtri Offidæ &c.* ut ſupra in privilegio dicti Monaſterii ſancti Franciſci in ducenteſima decimaſexta littera, uſque *rogatus ſcripſi & publicavi.*

§. III. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis, conſtitutionis, & inhibitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Dat. Lugd. III. Idus Novembris anno III.

XXXIII.

Quod Fratres Minores poſſint in locis interdicto ſuppoſitis divina myſteria ſecreto celebrare, excluſis excommunicatis, & interdictis. Regeſt. Vatic. epiſt. 621. Specul. Minor. in ſum. Pontific. tract. 1. fol. 28. Monumen. Ord. tract. 1.

Generali & Provincialibus Miniſtris, ac ceteris Fratribus Ordinis Minorum.

Pont. præbet bene operátibus incitamentum.

§. I. EIs qui ſanandis animarum morbis verbo medentes, & opere ſolerter invigilant, libenter illa de ſpeciali gratia indulgemus, per quæ divinis ſuffulti præſidiis, tutius & utilius valeant hominum procurandæ ſaluti vacare.

§. II. Hinc eſt quod veſtris devotis ſupplicationibus inclinati, præſentium vobis auctoritate concedimus, ut cum ad loca interdicto ſuppoſita vos venire contigerit, poſſitis in eis, excommunicatis & intedictis excluſis, januis clauſis, ſuppreſſa voce, & non pulſatis campanis, divina officia celebrare, niſi id vobis fuerit ſpecialiter interdictum.

§. III. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Lugduni, Idibus Januarii anno III.

XXXIV.

Concedit omnibus Sororibus ſanctæ Claræ, quod non poſſint per litteras a quoquam conveniri. Regeſt. Vatic. epiſt. 555.

Univerſis Abbatiſſis & Monialibus incluſis Monaſteriorum Ordinis ſancti Damiani.

Religioſorum quieti Pótifex ſe proteſtatúr conſulere.

§. I. PErſonis, quæ mundo relicto, ad cœleſtia totis tendunt affectibus illius favoris nos convenit adeſſe præſidio, ut contra inquietantium defenſæ moleſtias, pace quieta, & quiete pacifica pacis famulentur auctori, ac ab eorum juribus infrenate litigantium auſu, quem ad illa æmula rei alienæ cupiditas, liberis laxat habenis, eædem ad cauſarum ſtrepitum, de contemplationis ſilentio clavibus non arctatæ judicii, mentis oculos ad deſiderium levatos cœleſtium, terrenorum affectui non incurvent, ſed inferiorum oneri ſubtractis penitus humeris, levius ad ſuperiora conſcendant. §. II.

§.II. Eapropter, dilectæ in Domino filiæ, paci vestræ providere volentes, ut Christo pauperi, quem m.ndi repudiatis applausibus, in paupertatis asperitate colitis, quietius & devotius serviatis, vobis auctoritate præsentium indulgemus, ut a quoquam conveniri per litteras Apostolicas non possitis, nec aliquis contra vos procedere auctoritate valeat earumdem, nisi de indulgentia hujusmodi & Ordine vestro plenam fecerint mentionem. Nequeunt Moniales juridice conveniri.

§.II. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. Lugd. Id. Maii anno III.

XXXV.

Committit infrascripta Monasteria sancti Damiani curæ, & obedientiæ Ministrorum Ordinis sancti Francisci. Regest. Vatic. epist.623.

Abbatissæ, & Conventui Monialium inclusarum Monasterii sancti Angeli Esculan. Ordinis sancti Damiani.

§.I. CUm sicut ex parte vestra fuit propositum coram nobis, vos inclusæ corpore in castris claustralibus, mente tamen libera devote Domino famulantes: Generali Ordinis, & Provinciali Fratrum Minorum Esculan. Ministris desideretis pro vestra salute committi: Nos pium vestrum propositum in Domino commendantes, devotionis vestræ precibus inclinati, vos & Monasterium vestrum auctoritate præsentium Generali, & Provinciali ministris committimus supradictis, eadem auctoritate nihilominus statuentes, ut sub magisterio, & doctrina ministrorum Generalis, & Provincialis Fratrum Minorum Provinciæ prætactæ, qui pro tempore fuerit, de cetero maneatis, illis gaudentibus privilegiis, quæ Ordini prætacto Fratrum ipsorum ab Apostolica Sede concessa sunt, vel in posterum concedentur, ipsique Generalis, & Provincialis Ministri animarum vestrarum sollicitudinem gerentes, & curam eidem Monasterio per se, vel per alios Fratres sui Ordinis, quos ad hoc viderint idoneos, quotiens expedierit, officium visitationis impendant, corrigendo, & reformando ibidem tam in capite, quam in membris, quæ correctionis, seu reformationis officio noverint indigere, & nihilominus instituant, & distribuant, mutent, & ordinent, prout secundum Deum viderint expedire. Electio tamen Abbatissæ libere pertineat ad Conventum. Confessiones autem vestras audiant, & ministrent vobis Ecclesiastica Sacramenta. Moniales cupiunt a Minoribus dirigi. Earum Pont. annuit petitionibus. Omnis data Ministris facultas.

§. II. Et ne pro eo, quod in Monasterio vestro ipsius Ordinis Fratres residere continue non tenentur, pro defectu sacerdotis possit periculum imminere, prætacti Generalis, & Provincialis ministri ad confessiones in necessitatis articulo audiendas, & ministranda Sacramenta prætacta, necnon divina Officia celebranda, vobis deputent aliquos discretos, & providos Capellanos. Ad hæc liceat vobis redditus, & possessiones recipere, ac ea libere retinere, non obstantibus contraria consuetudine, seu statuto vestri Ordinis, confirmatione Sedis Apostolicæ, aut quacumque firmitate alia roborato. Debent Ministri Monialibus Capellanum præficere.

§. III. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ commissionis, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario con-

traire: si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Lugduni iv. Non. Junii anno iii.

In eodem modo Abbatissæ, & Conventui Monialium inclusarum Monasterii sanctæ Eufemiæ de Medina Campi Ordinis sancti Damiani Salamantin. dioec.

In eodem modo Abbatissæ, & Conventui Monialium inclusarum Monasterii sanctæ Mariæ Burgen. Ordinis sancti Damiani.

In eodem modo Abbatissæ, & Conventui Monialium inclusarum sancti Francisci Burdegallen. Ordinis sancti Damiani.

In eodem modo Abbatissæ, & Conventui Monialium inclusarum Monasterii sanctæ Mariæ de Castanea Ordinis sancti Damiani Firman. Dioec.

In eodem modo Abbatissæ, & Conventui Monialium inclusarum Monasterii sancti Francisci de Ripatransonis Ordinis sancti Damiani Firman. Dioec.

In eodem modo Abbatissæ, & Conventui Monialium inclusarum Monasterii S. Thomæ de Monte sancto Ordinis S. Damiani Firman. Dioec.

In eodem modo Abbatissæ, & Conventui Monialium inclusarum Monasterii sancti Francisci Zamoren. Ordinis sancti Damiani.

In eodem modo Abbatissæ, & Conventui Monialium inclusarum Monasterii sancti Michaelis Auximan. Ordinis sancti Damiani.

In eodem modo Abbatissæ, & Conventui Monialium inclusarum Monasterii sanctæ Mariæ de Virginibus Firman. Ordinis sancti Damiani.

In eodem modo Abbatissæ, & Conventui Monialium inclusarum Monasterii sancti Francisci de Offida Ordinis sancti Damiani Firman. Dioec.

In eodem modo Abbatissæ, & Conventui Monialium inclusarum Monasterii sanctæ Mariæ Magdalenæ extra Nursiam Spoletan. Dioec. Ordinis sancti Damiani.

In eodem modo Abbatissæ, & Conventui Monialium inclusarum Monasterii sanctæ Mariæ de Campomartio Veronen. Ordinis S. Damiani.

In eodem modo Abbatissæ, & Conventui Monialium inclusarum Monasterii sanctæ Mariæ Magdalenæ Alexandrin. Ordinis sancti Damiani &c.

XXXVI.

Quod non possint invitæ cogi Sorores ad recipiendas novitias, seu conversas. Regest. Vatic. epist. 614.

Abbatissæ, & Sororibus Monialium inclusarum Monasterii sancti Francisci Burdegallen. Ordinis sancti Damiani.

§. I. Devotionis vestræ precibus inclinati, auctoritate vobis præsentium indulgemus, ut nullus de cetero ad recipiendum aliquam in Monasterio vestro in Monacham, & Sororem, seu conversam compellere vos possit invitas, absque speciali Apostolicæ Sedis mandato faciente plenam de hac indulgentia mentionem.

§. II. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Lugduni Nonis Junii anno iii.

XXXVII.

XXXVII.

Subjicit correctioni, & visitationi Minorum Fratres Tertii Ordinis sancti Francisci. Ex ipso autographo.

Dilectis filiis Ministris Provincialibus Ordinis Fratrum Minorum, per Italiam, & Siciliam constitutis.

Additio Patris Lucæ Waddingi.

„ Vota devotorum Ecclesiæ, quæ fructum salutis æternæ continere „ perspicimus, ad effectus gratiam pio dirigere favore debemus. „ Cum itaque dilecti filii Ministri, & Fratres Ordinis de Pœnitentia in „ Italia, & Regno Siciliæ constituti, cupiant sic ad illa devotionis „ augmenta proficere, per quæ æternæ felicitatis præmium eis possit „ facilius provenire: nos eorum precibus annuentes, discretioni vestræ „ præsentium auctoritate mandamus, quatenus ipsis opportunis tempo- „ ribus, per vos, vel Fratres vestri Ordinis ad hoc idoneos, visitationis „ officium impendentes, & instruentes regularibus disciplinis, corri- „ gatis, & reformetis eosdem, tam in capite, quam in membris, quæ „ correctionis, & visitationis officio noveritis indigere: contradictores „ per censuram Ecclesiasticam compescendo.

„ Datum Lugduni Idibus Junii, Pontificatus nostri anno IV.

Anno Christi 1246. Innocentii IV. anno 4.

XXXVIII.

Tradit modum gubernandi Sanctimoniales. Habetur in Speculo inserta Bulla Bonifacii VIII. tract. 1. fol. 14. pag. 2.

INNOCENTIUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei.

Dilectis filiis Generali, & Provincialibus Ministris Ordinis Fratrum Minorum salutem, & Apostolicam benedictionem.

§. I. Licet olim quibusdam vestrum per nostras litteras formas dissimiles continentes, quædam Monasteria Ordinis sancti Damiani duxerimus committenda: cupientes tamen eorum utilitatibus sic vestro ministerio provideri, ne sanctæ contemplationis otium occursu occupationum multiplicium valeat impediri: præsentium auctoritate statuimus, ut dictæ Moniales, vel aliæ si quas vobis sub quacumque forma committi contigerit, Apostolicæ Sedis indulgentia concessa, vel concedenda imposterum non obstante, nisi expressam fecerit de præsentibus mentionem, hoc solum a vobis commissionis nostræ beneficio consequatur, videlicet ut ipsæ sub magisterio, ac doctrina vestra, & eorum qui pro tempore Ministri fuerint debeant permanere, illis gaudentes privilegiis, quæ vestro Ordini sunt concessa, vel in posterum concedenda, & contraria constitutione ipsius Ordinis non obstante, animarum suarum sollicitudinem gerentes & curam, ac eis de constitutionibus vestri Ordinis, quæ ipsis competunt exhibentes, eisdem Monasteriis per vos & alios Fratres vestros, quos ad hoc idoneos videritis, quoties expedierit, visitationis officium impendere studeatis, corrigendo, & reformando ibidem tam in capite, quam in membris, quæ correctionis, & reformationis offi-

Eisdem Moniales, ac Minores fruuntur privil.

officio noveritis indigere. Instituatis nihilominus & destituatis, mutetis, & ordinetis, prout secundum Deum videritis expedire, electio tamen Abbatissæ libere pertineat ad Conventum. Confessiones earum audiatis, & ministretis eis Ecclesiastica Sacramenta.

Debet Monialibus Capellanus præsignari.

§.II. Et ne pro eo quod in eisdem Monasteriis Fratres vestri Ordinis residere continue non tenentur, pro defectu Sacerdotis possit periculum imminere, ad confessiones earum in necessitatis articulo audiendas, & ministranda Sacramenta prædicta, necnon divina Officia celebranda deputetis aliquos discretos, & providos Capellanos. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus præmissa omnia, juxta constitutionis hujusmodi tenorem, cum eas vestro incorporari Ordini non velimus, curetis diligenter, & sollicite adimplere.

Nulli ergo &c. Datum Lugduni IV. Idus Julii, Pontificatus nostri anno IV.

XXXIX.

Quod Minister Generalis possit visitare, & corrigere Fratres ad aliorum obsequia deputatos. Archivum Aracœlitanum num. 17. Rodriguez in bulla fol. 15. Speculum &c. Min. in summar. Firm. tri. Ord. fol. 73.

INNOCENTIUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei.

Dilecto filio.... Ministro Generali Ordinis Minorum, salutem & Apostolicam benedictionem.

§. I. Cum sicut te accepimus intimante, nonnulli ex Fratribus tui Ordinis, quod de superioris licentia in aliorum obsequiis commorantur, exemptos se a tua jurisdictione credentes, talia plerumque perpetrant, per quæ detrahitur Ordini, & scandalum exinde generatur: nos tuis supplicationibus inclinati, præsentium tibi auctoritate concedimus, ut universos Fratres, qui morantur in obsequiis aliorum, illis dumtaxat exceptis, qui sunt, vel fuerunt ad legatorum Apostolicæ Sedis servitia deputati, libere valeas visitare, corrigere, amovere, ac alios eis substituere, prout secundum Deum videris expedire.

§. II. Non obstantibus quibuscumque litteris, seu indulgentiis Sedis Apostolicæ, per quas id valeat impediri: Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo.

Datum Lugduni XVII. Kal. Septembris Pontificatus nostri anno IV.

XL.

Prohibet, ne expulsi, vel egressi a Religione exerceant officia prædicandi, vel confessiones audiendi, vel alia sacramenta ministrent. Reg. Vatic. epist. 888. Roderig. in bullario bulla 8. Specul. in summar. Pontif. tract. 11. fol. 42.

Generali, & universis Provincialibus Ministris, ac Custodibus Ordinis Fratrum Minorum.

§. I. Justis petentium &c. usque *complere*. Cum igitur, sicut ex parte vestra fuit propositum coram nobis, aliqui a vestris sacris Collegiis, ipsorum culpis exigentibus, repellantur, quidam onus obedientiæ te-

temeritate propria deponentes, quasi pulli onagri vitam velint ducere absque jugo; ac iidem extra claustra vestri Ordinis pervagantes, prædicationum, confessionum, & docendi officia exercere præsumant, in suarum animarum dispendium, & scandalum plurimorum: nos vestris precibus inclinati, ne prædicti, quos ab Ordine pro suis culpis, per vos expelli contigerit, vel egressi fuerint proprio suo motu prædicare, confessiones audire, seu docere præsumant, nisi de nostra, vel vestra licentia speciali ad alium transierint Ordinem, districtius inhibemus. Quod si forte contra nostram inhibitionem aliquid temere fuerit attentatum, liceat vobis in ipsos Fratres excommunicationis sententiam promulgare.

§. II. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis, & concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Lugduni v. Idus Septembris anno iv.

XLI.

Concedit Clarissis Esculanis, quod non possint per litteras conveniri. Reg. Vatic. epist. 152.

Abbatissæ, & Monialibus inclusis Monasterii sancti Angeli Esculan. Ordinis sancti Damiani.

§. I. Personis quæ, mundo relicto, ad cœlestia totis tendunt affectibus, illius favoris nos convenit adesse præsidio, ut contra inquietantium defensæ molestias, pace quieta, & quiete pacifica pacis famulentur auctori, ac ab eorum viribus refrænato litigantium ausu, quem ad illa æmula rei alienæ cupiditas liberis laxat habenis, eædem ad causarum strepitum de contemplationis silentio clavibus non arctatæ judicii, mentis oculos ad desiderium levatos, cœlestium terrenorum affectui non incurvent, sed inferiorum oneri subtractis penitus humeris, levius ad superiora conscendant. Debet Pontifex Religiosos inquietantes compescere.

§. II. Eapropter, dilectæ in Domino filiæ, paci vestræ providere volentes, ut Christo pauperi, quem, mundi repudiatis applausibus, in paupertatis asperitate colitis, quietius, & devotius serviatis, vobis auctoritate præsentium indulgemus, ut a quoquam conveniri per litteras Apostolicas non possitis, nec aliquis contra vos procedere auctoritate valeat earumdem, nisi de indulgentia hujusmodi, & Ordine vestro plenam fecerint mentionem. Privilegiũ concessum.

§. III. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Lugduni viii. Idus Septembris anno iv.

In eodem modo Abbatissæ, & Monialibus inclusis Monasterii sancti Francisci de Offida Firman. Diœc. Ordinis sancti Damiani.

Datum Lugduni xiv. Kalend. Octobris anno iv.

XLII.

Varia privilegia concedit Sororibus Cæſarauguſtanis, & collatas ab ejuſdem loci Epiſcopo exemptiones confirmat. Reg. Vatic. epiſt. 124.

Abbatiſſæ Monaſterii ſanctæ Catharinæ Cæſarauguſtan. ejuſque Sororibus, tam præſentibus, quam futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Formulam integrã quære Conſt. 19. Greg. IX. f. 436.

§. I. Religioſam vitam eligentibus Apoſtolicum non debet deeſſe præſidium &c. uſque *enervet*. Eapropter, dilectæ in Domino filiæ, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & Monaſterium veſtrum ſanctæ Catharinæ Cæſarauguſtan. in quo eſtis divino obſequio mancipatæ, ſub noſtra, & beati Petri Apoſtoli protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti privilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes, ut Ordo monaſticus, qui ſecundum Deum, & beati Benedicti Regulam, & Inſtitutionem Monialium incluſarum ſancti Damiani Aſſiſinaten. & formulam vitæ veſtræ a fel. rec. Gregorio Papa prædeceſſore noſtro Ordini veſtro traditam, cum adhuc eſſet in minori officio conſtitutus, in eodem loco inſtitutus eſſe dignoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur. Præterea quaſcumque poſſeſſiones, & quæcumque bona, quæ idem Monaſterium in præſentiarum juſte, & canonice poſsidet, aut in futurum conceſsione Pontif. largitione fidelium &c. uſque *illibata permaneant*. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum in quo prætactum Monaſterium ſitum eſt, cum omnibus pertinentiis ſuis. Liceat quoque vobis perſonas liberas, & abſolutas a ſeculo fugientes ad converſionem recipere, & eas abſque contradictione aliqua retinere. Prohibemus inſuper, ut nulli Sororum veſtrarum, poſt factam in Monaſterio veſtro profeſsionem, ſit fas de eodem loco diſcedere, diſcedentem vero nullus audeat retinere. Pro conſecrationibus vero altarium, vel Eccleſiæ veſtræ, ſive pro oleo ſancto, vel quolibet Eccleſiaſtico ſacramento, nullus a vobis ſub obtentu conſuetudinis, vel alio modo quidquam audeat extorquere, ſed hæc omnia gratis Epiſcopus diœceſanus vobis impendat; alioquin liceat vobis hæc omnia auctoritate noſtra recipere a quocumque volueritis Catholico Antiſtite, gratiam & communionem Apoſtolicæ Sedis obtinente. Quod ſi Sedes diœceſani Epiſcopi forte vacaverit, interim omnia Eccleſiaſtica Sacramenta a vicinis Epiſcopis recipere libere, & abſque contradictione poſſitis: ſic tamen, ut ex hoc in poſterum proprio Epiſcopo nullum præjudicium generetur. Quia vero interdum diœceſani Epiſcopi copiam non habetis, ſi quem Epiſcopum Romanæ Sedis, ut diximus, gratiam & communionem habentem, de quo plenam notitiam habeatis, per vos tranſire contigerit, ab eo benedictiones Monialium, vaſorum, & veſtium, & conſecrationes altarium auctoritate Apoſtolicæ Sedis recipere valeatis. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clauſis janiis, excluſis excommunicatis & interdictis, non pulſatis campanis, divina officia celebrare, dummodo cauſam non dederitis interdicto. Obeunte autem te ejuſdem loci Abbatiſſa &c. uſque *eligendam*. Porro ſi Epiſcopi, vel alii Eccleſiarum Rectores in Monaſterium veſtrum, vel perſonas regulares inibi Domino famulantes ſuſpenſionis, excommunicationis, & interdicti ſententiam promulgaverint, ipſam tamquam contra Sedis Apoſtolicæ indulta prolatam decernimus non tenere.

nere. Paci quoque & tranquillitati &c. usque *exercere*. Præterea omnes libertates, & immunitates, quas Monasterio vestro bon. mem. B. Episcopus Cæsaraugustanus noscitur indulsisse, sui Capituli accedente consensu, sicut in ejus litteris plenius continetur, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus. Tenorem autem litterarum ipsarum ad cautelam duximus præsenti privilegio inserendum, qui talis est.

§. II. *Bernardus divina miseratione Episcopus Cæsaraugustanus, dilectis in Christo Abbatissæ, & Monialibus inclusis Ordinis sancti Damiani, Monasterii sanctæ Catharinæ Cæsaraugustan. salutem & benedictionem. Cum vos, divina gratia inspirante, Monasterium in honorem beatæ Catharinæ construxeritis, ut ibidem devote Domino famulantes, vestrorum peccaminum, & aliorum possitis veniam obtinere, a nobis humiliter postulastis, ut locum in quo prætactum Monasterium est fundatum, & personas Monialium ibidem Domino servientes, vel quæ illuc futuris temporibus sunt venturæ, intuitu pietatis ab omni jure Episcopali, & aliarum personarum Ecclesiasticarum, tam in spiritualibus, quam in temporalibus pleno jure eximere deberemus. Eapropter, dilectæ filiæ in Christo, vestris piis precibus inclinati, de consensu, ac spontanea voluntate totius Capituli nostri, prædictum locum, in quo Monasterium est constructum, & personas Monialium, nunc ibidem commorantium inclusarum, vel quæ illuc in posterum sunt venturæ, ob reverentiam divinam, & Apostolicæ Sedis, ab omni jure Episcopali, & aliarum personarum Ecclesiasticarum, tam in spiritualibus, quam in temporalibus eximimus pleno jure. Non liceat tamen vobis aliqua corpora ad Ecclesiasticam recipere sepulturam, nisi illorum duorum servientium, qui ad portandum vobis aquam, vel ligna sunt in vestro servitio deputati. Retinemus nobis, & successoribus nostris, & Ecclesiæ Cæsaraugustanæ decimas, & primitias omnium possessionum, quas nunc habetis, vel in futurum, dante Domino, largitione Regum, concessione Pontificum, donatione fidelium, vel quocumque titulo poteritis adipisci, nobis, & Ecclesiæ Cæsaraugustan. a vobis integre, & sine diminutione aliqua persolvendas, præterquam de horto, si quem infra septa Monasterii vestri, quod infra muros veteres est fundatum, contigerit vos habere. Reservamus etiam nobis dedicationem Ecclesiæ, altarium consecrationes, benedictionem Abbatissæ, ac Monialium, & cetera Ecclesiastica sacramenta vobis conferenda, si tamen nos & successores nostri, cum a vobis fuerimus requisiti, gratis, & sine pravitate aliqua vobis & eis, quæ vobis successerint voluerimus exhibere; alioquin liceat ea vobis recipere a quocumque Catholico Episcopo, qui gratiam, & communionem habuerit Apostolicæ Sedis. Datum Cæsaraugust.* XVIII. *Kalend. Februarii anno Domini* MCCXXXVII. *Testes hujus rei sunt Martinus Prior, Magister Rodericus Archidiaconus Cæsaraugustan. Dominicus Archidiaconus Darocen. Gerardus, Archidiaconus Belchiden. Ispanus Archidiaconus Turolen. Magister Garsias Sacrista. Michael Camerarius, Raynerius de Avoro Præcentor, Raymundus de Mazorol infirmarius, Aprilius operarius, & Martinus Eximini eleemosynarius. Ego Andreas Notarius Domini Episcopi hæc scribi feci, & sigillum ipsius apposui loco, die, mense, & annis prædictis. Ad inditium autem hujus perceptæ a Sede Apostolica libertatis nobis, & nostris successoribus annis singulis unam libram ceræ persolvetis. Decernimus ergo &c. usque* profutura, salva Sedis Apostolicæ auctoritate. *Si qua igitur &c. usque* ultioni. *Cunctis autem &c. usque* inveniant. *Amen. Amen.*

§.III. *Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subs. Ego Otto Portuen.*

tuen. & sanctæ Rufinæ Episcopus subscripsi: Ego Willielmus Sabinen. Episcopus subscripsi. Ego P. tit. sancti Marcelli Presbyter subscripsi. Ego Willielmus Basilicæ XII. Apostolorum Presbyter Cardinalis subscripsi. Ego frater Joannes tit. sancti Laurentii in Lucina Presbyter Cardin. subscripsi. Ego frater Ugo tit. sanctæ Sabinæ Presbyter Cardin. subscripsi. Ego Octavianus sanctæ Mariæ in Via-lata Diacon. Cardinalis subscripsi. Ego P. sancti Georgii ad velum aureum Diac. Cardin. subscripsi. Ego Joannes sancti Nicolai in carcere Tulliano Diac. Cardin. subsc. Ego Williel. sancti Eustachii Diac. Cardin. subs.

Datum Lugduni per manum Magistri Marini S. R. E. Vicecancellarii IV. *Non. Octobr. Indi.* V. *Incarnationis Dominicæ anno* MCCXLVI. *Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ IV. anno* IV.

LXIII.

Prohibet ne Sorores jam professæ possint alio se conferre, & egressas mandat per Visitatorem revocari. Reg. Vatic. epist. 140.

Abbatissæ & Conventui Monialium sanctæ Gratiæ Pampilonen. Ordin. sancti Damiani ad Rom. Eccles. nullo medio pertinen.

§. I. EX parte vestra nobis fuit humiliter supplicatum, ut cum interdum aliquæ de conversis vestri Monasterii, post factam in eo professionem, absque tua licentia, filia Abbatissa, respicientes retro illud exeant animi levitate, & ad alia loca se transferant, vel per mundum miserabiliter evagentur, providere super hoc paterna sollicitudine curaremus.

§. II. Nos igitur & animarum conversarum ipsarum, & indemnitati ejusdem Monasterii præcavere volentes, ut conversas, quæ hactenus taliter discesserunt, vel discedent imposterum, positis ad idem Monasterium per Visitatorem vestrum, qui pro tempore fuerit, per excommunicationis sententiam revocari, auctoritate vobis præsentium indulgemus.

Nulli ergo nostræ concessionis &c. Si quis &c. Datum Lugduni III. Non. Octobris anno IV.

XLIV.

Rogat Communitatem Pampilonen. ut protegat Fratres Minores a quorumdam injuriis. Regest. Vatic. epist. 259.

Juratis & Communitati Pampilonen. ac populo ejusdem diœc. universo.

Nota Pontificiæ commendationis fervorem.

§. I. VEstra semper ad hoc dirigi debet intentio, ut divinæ majestatis oculis placeatis per opera pietatis, quia per hoc vobis divina gratia, & dierum longitudo dabitur, & tamdem perennis corona gloriæ conferetur, ad quæ tanto vos libentius invitamus, quanto ea vos, nobis mediantibus, cupimus promereri.

Ep. & Cap. Pampilon. Minoribus mala ferunt.

§. II. Cum itaque ven. fr. noster Episcopus & Capitulum Pampilonen. contra dilectos filios Fratres Minores Civitatis ipsius, pro eo quod præter eorum licentiam, se de loco sancti Petri de Ripis, in quo degebant hactenus, auctoritate nostra ad locum extra portam sancti Laurentii transtulerunt, commoti graviter, cum debuerint eos magis sinceræ dile-

lectionis amplecti brachiis, & defensionis præsidio consolari, eosdem, ut asseritur, gravibus affecerunt injuriis, & jacturis non modicis afflixerunt, enormia eis publice, prout eis placuit, imponentes, ac facta eorum, quos commendat vitæ puritas, reprobantes, & quod reddit rei veritas a talibus excusatos, ipsi famam eorum procurant nigredinis macula offuscare.

§. III. Unde eum hi, qui supra vos temporaneum imbrem & serotinum effundebant, ob despectionem hujusmodi quodammodo apud cogitationes humanas inglorii habeantur, quamquam apud illum, qui est scrutator cordium & secretorum cognitor gloriosi; universitatem vestram rogamus, monemus, & hortamur in Domino, mandantes, ac in remissionem vobis peccaminum injungentes, quatenus ob reverentiam Apostolicæ Sedis & nostram, consueto more benigne respiciatis eosdem, eorum salubria monita affectu benevolo audiendo, ac prosequendo ipsos gratia & favore, fovendo nihilominus eos beneficiis, quibus indigent dextera liberali. Preces autem nostras taliter velitis admittere, ut vobis exinde retributionis æternæ præmium & a nobis condigna proveniat actio gratiarum. Protectioni Cōmunitatis Minores Pontifex cōmendat in remissionem peccaminum.

Datum Lugduni xiv. Kalend. Novemb. anno iv.

XLV.

Committit Episcopo Cæsaraugustano ut obviet injuriis illatis a quibusdam in Fratres Minores. Regest. Vatic. epist. 256.

Episcopo Cæsaraugustano.

§. I. Quia jam non tam militia, quam malitia potest dici vita hominis super terram, cum, refrigescente caritate, multorum iniquitas sic abundet, ut quia dati sunt in sensum reprobum, lætentur cum male fecerint, ac in rebus pessimis glorientur, & ut non solum non habeant ad Ecclesias, & personas Ecclesiasticas reverentiam propter Deum, verum & Deum ipsum in eis apertissime persequantur, expedit, ut nos quibus, disponente Domino, earum cura & sollicitudo incumbit, hujusmodi persecutorum conatibus obviemus, & illos nos decet specialius & efficacius ab eorumdem incursibus defensare, quæ relictis pro Deo quæ possident, & non quæ sua sunt, sed quæ Jesu Christi quærentes, voluntariam eligunt paupertatem, & divinæ se subjiciunt servituti, quarum desideriis tanto est favorabilius annuendum, quanto per opera pietatis gratiorem præstant Altissimo famulatum. Eleganter Pontifex temporum iniquitatē exaggerat. *Matt.* 24. 12. *Prov.* 2. 14. *Philipp.* 2. 21.

§. II. Cum igitur dilecti filii Minister, & Fratres Ord. Fratrum Minorum Pampilonen. de loco sancti Petri de Ripis, in quo morabantur hactenus, ad locum extra Portam sancti Laurentii Pampilonen. a Doato & hæredibus quondam Stephani & Navarri de Aperta fratrum civibus Pampilonen. eis pia liberalitate concessum auctoritate nostra curaverint se transferre, & locum ipsum eis duxerimus confirmandum; recipientes illum nihilominus, & personas inibi commorantes sub speciali protectione Sedis Apostolicæ & nostræ, mandamus quatenus adversus malefactorum, molestatorum, & invasorum non permittas eos contra concessionis, confirmationis, & protectionis nostræ tenorem, ab aliquibus molestari. Molestatores hujusmodi per censuras Ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendo. Locus Min. Pampilonen. sub protectione Ap. Sed.

Datum Lugduni xiii. Kalen. Novembris anno iv.

XLVI.

Confirmat Fratribus Pampilonen. & ſub ſua protectione ſuſcipit locum ipſis conceſſum ibi extra portam ſancti Laurentii. Regeſt. Vat. epiſt. 255.

Miniſtro & Fratribus Ord. Fratrum Minorum Pampilonen.

SOlet annuere Sedes Apoſtolica piis votis, & honeſtis petentium præcibus favorem benevolum impartiri. Exhibita ſiquidem nobis ex parte veſtra petitio continebat, quod cum hæredes quondam Stephani & Navarri de Aperta fratrum, & Doatus cives Pampilonen. locum quemdam extra portam ſancti Laurentii Pampilonen. pertinentem ad ipſos vobis divinæ retributionis obtentu, pia liberalitate conceſſerunt, & vos de loco ſancti Petri de Ripis, in quo hactenus degebatis, ad locum illum auctoritate noſtra curaveritis vos transferre. Nos veſtris ſupplicationibus inclinati, eumdem locum vobis auctoritate Apoſtolica confirmantes, illum & perſonas veſtras ſub ſpeciali Apoſtolicæ Sedis protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus.

Nulli ergo noſtræ confirmationis & protectionis &c. Si quis &c. Datum Lugduni XIII. Kalen. Novembris anno IV.

XLVII.

Concedit Epiſcopo Marrochitano licentiam non viſitandi Sedem Apoſtolicam uſque ad x. *annos*. Regeſt. Vatic. epiſt. 251.

Epiſcopo Marrochitan.

FIdei tuæ puritas, & devotio quam ad nos & Rom. Eccleſiam habes, promeretur, ut tuis petitionibus, quantum cum Deo poſſumus, favorabiliter annuamus. Cum igitur, ſicut nobis exponere curaviſti, poſitus in medio nationis perverſæ, nonniſi de permiſſione Saracenorum, in quorum dominio tota diœceſis tua conſiſtit, & difficultate maxima Sedem valeas Apoſtolicam viſitare. Nos tuis devotis precibus inclinati, quod ad viſitandum Sedem eamdem uſque ad decennium minime tenearis, auctoritate tibi præſentium indulgemus.

Nulli ergo noſtræ conceſſionis &c. Si quis &c. Datum Lugduni III. Idus Novembris anno IV.

XLVIII.

Confirmat tranſlationem Monaſterii Monialium ad Caſtrum Offidæ factam a R. S. Mariæ in Coſmedin Diacono Cardinali. Regeſt. Vatic. epiſt. 859.

Abbatiſſæ & Conventui Monialium Incluſarum ſancti Franciſci de Offida Ord. ſancti Damiani Firman. diœc.

Vide fol. 412. JUſtis petentium &c. uſque *complere*. Veſtra ſiquidem petitio nobis exhibita continebat, quod dilectus filius Nr. ſanctæ Mariæ in Coſmedin Diaconus Cardinalis vices noſtras per patrimonium Eccleſiæ in Tuſcia, Ducatum Spoletan. & Marchiam Anconitanam gerens, conſiderato quod in Monaſterio veſtro ad Rom. Eccleſiam nullo medio pertinente, propter guerrarum diſcrimina, non poteratis commode virtutum Domino famulari, tranſeundi de Monaſterio prætacto cum immunitatibus, & liber-

libertatibus, juribus & omnibus bonis ipsius ad locum alium magis tutum, intra castrum Offidæ ad idem Monasterium pertinentem, concessit vobis liberam facultatem, prout in litteris Cardinalis ipsius plenius perspeximus contineri. Nos itaque vestris devotis precibus inclinati, quod ab eodem Cardinale in hac parte factum est, ratum & gratum habentes, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, litterarum ipsarum tenorem de verbo ad verbum præsentibus inseri facientes, qui talis est. R. miseratione divina sanctæ Mariæ in Cosmedin Diacon. Cardin. per patrimonium Ecclesiæ in Tuscia, Ducatum Spoletan. & Marchiam Anconitanam, vicem D. Papæ gerens. Dilectis in Christo filiabus Abbatissæ & Conventui Sororum inclusarum Monasterii sancti Francisci de Offida Ord. sancti Damiani Firman. dioec. salutem in Domino. Cum propter guerrarum discrimina, quæ peccatis exigentibus, in Marchia sunt exorta, in Monasterio vestro, in quo nunc estis divino obsequio mancipatæ, non possitis tutæ manere, eo quod cum hostilis exercitus contra castrum Offidæ accedit, vos de ipso monastetio recedere & castro ipsi oportet adhærere, & ad tempus manere ibidem. Nos hujusmodi discriminibus obviare volentes, vobis auctoritate præsentium plenam licentiam, & liberam concedimus facultatem, ut dictum vestrum Monasterium cum omnibus bonis, juribus, libertatibus, & immunitatibus suis, quæ & quas nunc in eodem Monasterio, tam in spiritualibus, quam in temporalibus habetis, in solum & locum vestrum magis vobis tutum, qui positus est in plano sanctæ Agnetis prope fontem marificatum, in capite castri ejusdem libere mutare, & personas vestras illuc transferre auctoritate qua fungimur, valeatis. Datum Viterbii mensis Maii die VI. exeunte, Indictione II. Pontificatus vero D. Innocentii Papæ IV. anno II. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire, si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnip. Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Lugduni Idibus Decembris anno IV.

XLIX.

Confirmat Clarissis Offidanis donationem Episcopi, & Capituli Firmani. Regest. Vatic. epist. 858.

Abbatissæ & Conventui Monialium Inclusarum sancti Francisci de Offida sancti Damiani Firman. dioec.

§. I. Solet annuere Sedes Apostolica &c. usque *impertiri*. Eapropter, dilectæ in Christo filiæ, vestris piis precibus inclinati, Ecclesiam sancti Martini de Offida, quam vobis & Monasterio vestro, cum omnibus pertinentiis suis, Ven. Fr. Nr. Firman. Episcopus loci dioecesanus, de consensu Firman. capituli, & Plebani sancti Rustici de castto Ripætransonis Firman. dioec. sub annuo censu XII. Vulteranorum tantum pia liberalitate concessit, necnon omnes immunitates & libertates, quas idem Episcopus, de consensu eorumdem Capituli & Plebani, vobis & Monasterio ac Ecclesiæ supradictis tam in spiritualibus, quam in temporalibus contulit, sicut in ejusdem Episcopi litteris plenius perspeximus contineri, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus, litterarum ipsarum tenorem de verbo ad verbum inseri facientes præsentibus, qui talis est. *Ut sup. fol. 468.*

§. II. Phi-

§. II. Philippus miseratione divina Firman. Episcopus: dilectis in Christo filiabus Abbatissæ & Monialibus inclusis præsentibus & futuris, quam videlicet Ecclesiam cum ipsis suis bonis vobis & Monasterio vestro bo. me. Albertus quondam Plebanus sancti Rustici auctoritate nostra concessit, divinæ pietatis ob causam, ad religionis cultum, & statum monasticum transferendum, & omnes immunitates & libertates, quas prætactus Plebanus ipsi Ecclesiæ, ac personis nunc ibidem commorantibus, & quæ post eas illuc in posterum sunt venturæ, tam in temporalibus, quam in spiritualibus plene contulit, sicut in publico instrumento inde confecto plenius continetur, tenorem cujus inspeximus diligenter, vobis & prætacto Monasterio vestro, de consensu & spontanea voluntate totius nostri Firman. Capituli per nos & successores nostros, pro liberalitate concedimus, damus, applicamus, & plene in perpetuum confirmamus. Insuper prætactam Ecclesiam sancti Martini, cum omnibus quæ nunc possidet, & quæ auxiliante Domino in futurum poterit adipisci, quam videlicet Ecclesiam de consensu & spontanea voluntate totius præfati nostri Firman. Capituli, & auctoritate nostra in ipsum prætactum Monasterium vestrum transtulistis, & personas nunc ibidem commorantes, & quæ post eas illuc in posterum sunt venturæ, ob reverentiam divinam & Apostolicæ Sedis, cujus vos scimus esse filias speciales, de consensu & spontanea voluntate totius suprascripti nostri Firman. Capituli, ab omni Episcopali jure, & cujuslibet conditionis obligatione, tam in temporalibus, quam spiritualibus per nos & successores nostros eximimus pleno jure, nihil aliud nobis & Ecclesiæ Firman. & præfatæ Plebi sancti Rustici, seu ipsius Plebis Plebano in eisdem nisi XII. Vulteran. tantum pro temporibus Plebano memoratæ plebis, qui nunc est & successoribus suis, annis singulis, census nomine, persolvendos, & nobis ac successoribus nostris dedicationem Ecclesiæ, & altarium consecrationes, benedictionem quoque Monialium, & cetera Ecclesiastica Sacramenta pro spiritualibus reservantes, si tamen nos & successores nostri, cum a vobis fuerimus requisiti, gratis & sine pravitate aliqua ea vobis, & eis quæ vobis successerint voluerimus exhibere, alioquin liceat ea vobis recipere a quocumque malueritis catholico Episcopo, qui gratiam & communionem habuerit Apostolicæ Sedis. Præterea, ad evidentiam omnium prædictorum & perennem memoriam eorumdem, præsens instrumentum seu privilegium in publicam formam redigi fecimus per Cambium Notarium Firman. & nostri sigilli munimine communiri.

§. III. Hoc actum est in civitate Firmana in Palatio prætacti Episcopi, qui hoc instrumentum, vel privilegium fieri rogavit, in præsentia Domini Joannis Prioris sancti Salvatoris, D. Jacobi Capellani sancti Joannis D. Berardi Capellani supradicti Episcopi, D. Petri Capellani sancti Angeli de Figino, D. Cataldi Prebendati prætacti sancti Salvatoris, Fratris Jacobi, Fratris Bondini de Ordine Fratrum Minorum, Fratris Bonaventuræ, Petri Tabernarii, D. Joan. Plebani, Joannis Capparii, Joannis Canthii, Joannis Notarii Raynaldi Esculan. Nicolai Romani, & aliorum multorum testium ad hæc rogatorum anno Domini MCCXLI. mense Octobris intrante VIII. die Martis Indictione XIV. Ego Raynaldus Firman. Archipresbyter majoris Ecclesiæ suprascriptis interfui, & consensi, & propria manu subscripsi. Ego Salimbenus Firman. mansionarius propria manu subscripsi. Ego Girardus Firman. Decanus, supradictis interfui & consensi & propria manu subscripsi. Ego Gentilis Firman. Canonicus suprascriptis interfui & consensi & propria manu subscripsi. Ego magi-

magister Raynaldus Firman. Canonicus suprascriptis interfui & consensi & propria manu subscripsi. Ego Magister Raynaldus Firman. Canonicus me subscripsi. Ego Nicolaus Firman. Canonicus suprascriptis interfui & consensi & propria manu subscripsi. Ego Massius Firmsn. Canonicus suprascriptis interfui & consensi & propria manu subscripsi. Ego Angelus Firman. Canonicus suprascriptis interfui & consensi & propria manu subscripsi. Et ego Cambius Notarius de Civitate Firman. filius quondam Firmonis suprascriptis interfui, & de mandato prætacti Episcopi & supradicti Capituli, sicut supra plene continetur, scripsi & publicavi.

§.IV. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Lugduni Nonis Januarii anno IV.

L.

Mandat ut sibi transmittant veridicam relationem propriis sigillis authenticatam de pœnitentia Comitis Tholosani. Regest. Vatic. epist. 436.

Episcopo Lodoven. & fratri Raymundo Ordinis Fratrum Prædicatorum, & fratri Willielmo de Briva Ordinis Fratrum Minorum.

§. I. SUa nobis dilectus filius nobilis vir Comes Tolosanus petitione monstravit; quod cum quondam R. Pater suus pluribus excommunicationis sententiis innodatus decessisset, absolutionis beneficio non obtento, quia corpus ejus non fuit Ecclesiasticæ traditum sepulturæ, licet signa pœnitentiæ apparuerint in eodem, idem Comes fel. rec. Gregorii Papæ prædecessoris nostri ad Ven. Fratrem nostrum .... Episcopum Albien. & Abbatem Grandis silvæ Cistercien. Ord. ut super hujusmodi signis, qusntum ad diem obitus præfati R. veritatem inquirerent, & quod invenirent ad Apostolicam Sedem referrent, litteras impetraverit.

§. II. Quia vero iidem super pœnitentiæ signis, quæ diem mortis præcesserant, & quibusdam aliis articulis ad negotium ipsum spectantibus..... quos idem Comes coram nobis duxerit proponendos, inquiratis diligentius veritatem, & quæ inveneritis, fideliter redacta in scriptis sub sigillis vestris, nobis per fidelem nuntium transmittatis. Quod si non omnes &c. Tu frater Episcope &c.

Dat. Lugduni Kalend. Martii anno IV.

LI.

Quod possit Episcopus dispensare cum socio suo super illegitimatione. Regest. Vat. ep. 454.

Episcopo Marrochitano.

§. I. EX parte tua fuit propositum coram nobis, quod licet frater Bernardus Presbyter de Ordine Fratrum Minorum, qui tibi est auctoritate nostra in socium deputatus, de legitimo matrimonio procreatum se credat, prout ex matris assertione percepit; quia tamen nonnulli asserunt, eum habere ortum de solutis parentibus odiosum, nobis humiliter supplicasti, ut cum ipso, defectu hujusmodi, si quis est,

non

non obstante, in susceptis ministrare ordinibus, ac ad Episcopalem dignitatem in partibus Africanis dumtaxat promoveri valeat, si ad ipsam eum canonice evocari contigerit, dispensare misericorditer curaremus.

§. II. De tua igitur circumspectione plenam in Domino fiduciam obtinentes, mandamus, quatenus consideratis diligenter circumstantiis universis, quæ circa idoneitatem personæ fuerint attendendæ super præmissis, auctoritate nostra statuas circa ipsum, prout secundum Deum, animæ suæ saluti videris expedire.

Datum Lugduni VII. Idus Martii anno IV.

LII.

Elargitur quoddam subsidium pecuniarum Abbatissæ Sororum Alexandrin. Reg. Vatic. epist. 848.

Abbatissæ & Conventui Monasterii sanctæ Mariæ Magdalenæ de Alexandria.

Vestræ devotionis precamina, vestræque Religionis favor, quæ inclusæ corpore, liberæ tamen mente, virtutum Domino acceptum impenditis famulatum, nos admonent & inducunt, ut vestræ inopiæ consulamus. Cum igitur Universitas Alexandriæ, Ecclesiæ Romanæ annuatim solvere teneatur quamdam pecuniæ quantitatem, ipsamque non solverit annis pluribus jam elapsis, temporis malitia prohibente, nos vestris precibus inclinati, petendi ac integre recipiendi, pro quinque annis proxime præteritis, memoratam pecuniam in usus proprios convertendam liberam vobis, auctoritate præsentium, concedimus facultatem.

Datum Lugduni VI. Idus Junii anno IV.

LIII.

Confirmat donationem Scambinorum Brugen. factam Fratribus Minoribus super translatione Monasterii, quod in suam protectionem recipit. Reg. Vatic. epist. 34.

Guardiano & Fratribus Minoribus Villæ Brugen. Tornacen. diœc.

Primus locus Fratribus insalubris.

§. I. Religionis vestræ meretur honestas, ut vestris petitionibus favorabiliter annuamus. Cum igitur, sicut petitio vestra nobis exhibita continebat, Scabini, & Communitas Villæ Brugen. Tornacen. diœc. attendentes, quod propter loci corruptionem, atque distantiam in quo hactenus morabamini, plura sustinebatis incommoda, quemdam locum magis idoneum, & prætactæ villæ vicinum vobiscum, diœcesani super hoc accedente consensu, pro loco pristino permutarint, prout in litteris Scabinorum ipsorum, Communitatis, atque diœcesani confectis, exinde perspeximus plenius contineri.

Alterius loci concessionē Pont. confirmat.

§. II. Nos vestris precibus inclinati, locum ipsum cum pertinentiis suis, & quasdam terras ipsi loco contiguas concessas vobis, intuitu pietatis pro hortis, domibus, & aliis ædificiis Fratrum usibus opportunis, sub beati Petri protectione suscipientes ac nostra, & permutationem ac concessionem hujusmodi ratas & gratas habentes, illas auctoritate Apo-

sto-

ftolica confirmamus, & præfentis fcripti patrocinio communimus.

§. III. Tenorem litterarum ipfarum præfentibus de verbo ad verbum inferi facientes, qui talis eft. *In nomine fanctæ & individuæ Trinitatis Patris, & Filii, & Spiritus fancti, Amen. Nos Scabini Brugen. univerfis præfens fcriptis infpecturis notum facimus, quod cum varia pauperum Chrifti Fratrum Minorum nobifcum degentium incommoda, fuper loci fui diftantia, & corruptione, nec non & difficultate accedendi nos ad ipfos, & e converfo nobis fuerit pluries propofita pariter & oftenfa, tamdem habito confilio cum Juratis, & aliis probis viris Communitatis noftræ, de communi confilio, fimul & affenfu providimus eis de loco competenti, videlicet in prato qui dicitur Bramberg, quod pratum cum ambitu fuo pertinet ad jurifdictionem villæ noftræ. Locus vero, quem ad utilitatem eorum contulimus, jacet juxta Manfum Domini G. dicti Tobin. militis ad Auftralem partem, continens quatuor menfuras, & quartam partem vel circiter, & hoc facto cambio dicti loci ad totalem locum priorem infra claufuram dictorum Fratrum jacentem, juxta pomerium Dominæ de Domo, ubi hactenus morabantur. Qui locus cum cœmeterio confecrato continet quatuor menfuras & dimidiam vel circiter in claufura. Cum igitur prætactum cambium loci ad locum divina infpiratione factum, auctoritate Domini Tornacen. ad quem fpectabat donatio prioris loci Fratrum ratione collationis eleemofynariæ, & per affenfum Dominæ M. Illuftris Comitiffæ, tamquam per Dominum fuperiorem confirmatum fit, volumus id ipfum cambium ratum effe in perpetuum, & inconvulfum dictam terram in Bramberg jacentem ad ufum prædictorum Fratrum tenore præfentium confirmantes. Super hoc conteftamur etiam nos, a prædictis Fratribus recepiffe litteras confirmationis fuper donatione prioris loci patentes, & figillatas figillis piæ memoriæ F. quondam Comitis & I. quondam Comitis Flandriæ & Hom. uxoris fuæ. Infuper litteras Illuft. Dominæ M. Comitiffæ Flandriæ & Ham. fuper confirmatione donationis prætactæ, & cambii memorati, & præter hæc litteras D. Tornacen. id ipfum fimiliter confirmantis. Ut autem hæc rata fint omnia in perpetuum & ftabilia, præfentes litteras figilii noftri munimine duximus roborandas. Actum Brugæ anno Domini* MCCXLV. *menfe Martii Vv. divina miferatione Tornacen. Epifcopus: dilectis in Chrifto Scabinis & Communitati Villæ Brugæ falutem in Domino fempiternam. Cum piæ mem. Henricus dictus Ram, quondam oppidanus vefter, ob remedium animæ fuæ, Fratribus Minoribus terram juxta pomerium Dominæ de Domo, in qua nunc manent in eleemofynam contulerit, & eifdem Fratribus, propter diverfa incommoda prædicti loci de alio loco propinquiori & utiliori, facto cambio loci, ad locum divinitus provideritis, quamvis idem locus per fel. rec. Comitem F. & I. quondam Comitiffam uxorem fuam, tamquam per Dominos fuperiores ab omni jure & fervitio feudali fuerit abfolutus, eo quod legitime fuerit ad manus eorum reportatus, ficut ex litteris ipfarum, quas infpeximus, declaratur; quia tamen in eleemofynam datus ratione collationis eleemofynariæ, ad nos tamquam ad Ordinarium dignofcitur pertinere, dictum cambium, infpirante Domino, factum ratum babentes, tenore præfentium confirmamus, hoc falvo, quod ea quæ in dicto loco priori funt confecrata, in ufus fæculares vel profanos minime convertantur. De tam pio autem fubfidio per vos dictis Fratribus exhibito, gratias vobis referimus in Domino copiofas. Datum Tornaci anno Domini* MCCXLV. *menfe Martio.*

Donationis litteræ.

§. IV. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noftræ protectionis & confirmationis infringere, vel ei aufu temerario contraire; fi quis autem hoc attentare præfumpferit, indignationem Omnipotentis

Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Lugduni III. Nonas Julii anno V.

LIV.

Confirmat commutationem, & compoſitionem factam inter Miniſtrum infraſcriptum, & Abbatem Angeliacen. circa locum Fratrum ſitum intra villam ſancti Joannis Angeliacen. Reg. Vatic. epiſt. 70.

Miniſtro Provinciali & Fratribus Minoribus villæ ſancti Joannis Angeliacen. Xantonen. diœc.

Pontificia confirmatio.

§. I. CUm a nobis petitur, quod juſtum & honeſtum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, ut id per ſollicitudinem officii noſtri, ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilecti in Chriſto filii, veſtris juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, permutationem & compoſitionem quas, ſicut accepimus, feciſtis de loco veſtro ſito intra villam ſancti Joannis Angeliacen. Xantonen. diœc. in quo nunc moramini, cum Abbate & Conventu ejuſdem loci, prout ſpectabat ad eos recompenſatione ſufficienti eiſdem facta, ſicut in litteris inde confectis perſpeximus plenius contineri, ratas & gratas habentes, eas auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Tenorem litterarum ipſarum præſentibus de verbo ad verbum inſeri faciendo, qui talis eſt.

Inſtrumentum.

§. II. *Id. Dei gratia Xantonen. Epiſcopus. Univerſis Chriſti fidelibus præſentes litteras inſpecturis ſalutem in Domino. Noveritis, quod cum venerabili viro Abbati & Conventui ſancti Joannis Angeliacen. pro dominio & cenſu & omni jure, quod iidem Abbas & Conventus babebant, vel habere poterant in aula D. P. Boyſſen, & in domo quæ fuit Ar. Cautero, cum viridario ibidem poſito, & in domo Willielmi de eleemoſyna cum appendicio juxta eamdem poſito, & in domo P. Corrent, & in domo P. de Lavaria, cum viridario retro eamdem domum poſito, & in domo quæ fuit Ar. de la Sagreſtania, & in viridario Magiſtri Capellani ſancti Joannis, quæ domus prædictæ cum dictis viridariis, appendicio, & aula ſitæ ſunt in villa ſancti Joannis Angeliacen. in toto loco qui ſitus eſt prope pontem Baine, & includitur a tota via, quæ a ſtrata publica ducit ad eumdem pontem, uſque ad foſſatum Grangiæ præpoſiti Monachorum ſancti Joannis Angeliacen. ex una parte, & ab eadem ſtrata publica, prout tendit ad viam, quæ ducit ad domum dicti Magiſtri Capellani ex alia, & ab eadem tota via uſque ad domum & viridarium P. Rigandi ex alia, & ab eiſdem domo & viridario P. Rigandi uſque ad dictum foſſatum Grangiæ ſupradictæ, ex alia frater Joannes de Coprimaco Fratrum Minorum in Aquitania tunc Provincialis miniſter, & alii Fratres dictæ villæ ejuſdem Ordinis in eadem villa ſancti Joannis ſufficientem recompenſationem fieri feciſſent dicti Abbas & Conventus dominium & cenſum, cujus ſumma erat undecim ſolidorum, & novem denariorum, & omne jus, quod habebant vel habere poterant quoquomodo in dictis domibus, viridariis, appendiciis & aula dictis fratri Joanni Miniſtro, & aliis Minoribus, ac eorum ſucceſſoribus pro ſe ac ſuis ſucceſſoribus quiptaverunt in perpetuum coram nobis, & de prætactis cenſu & dominio, & omni jure quod habebant, vel habere poterant in dictis aula, domibus, viridariis, & appendicio ad dictorum Miniſtri & Fratrum petitionem G. Magritii Burgen. ſancti Joannis Angeliacen. inveſtiverunt & ſaziverunt pro ipſis, & pro Ordine eorumdem, & voluerunt & conceſſerunt, ipſos*

ipsos Fratres gaudere perpetua & pacifica possessione prædictorum omnium quiptatorum, renunciantes super præmissis pro se & successoribus suis, omni beneficio restitutionis in integrum, & omni juris auxilio canonici & civilis, statuti & consuetudinis eisdem Abbati & Conventui nunc competentibus, aut etiam in futurum. Dicti autem Minister & Fratres fecerunt dari, sive assignari dictis Abbati & Conventui in recompensationem quiptationis prætactæ censum & dominium pleno jure. In domo quæ fuit Gaufridi Loquoc. quæ erat de dominio P. Pilot, & est sita juxta domum Joannis lo fontanier, *& in domo Roberti* lo vendier, *& domum Gaufridi Loquoc. & in duabus Eragiis, quæ erant de dominio Jacobi de Roffec, & sunt ante torcular Ar. de Exidolio, juxta domum quæ fuit Willielmi Menthcari, & in domo G. de tabulis quæ erat de dominio Ar. de Malach, & est sita juxta domum Americi Caydon, in quadrungo Burbirelli, & in domo P. de Onayo lo Boatier, quæ erat de dominio Joannis de Torse, & est sita in la Boetaria ante domum G. Magrini, & juxta domum Michaelis Aymerici, & in aliis tribus domibus sitis, in vico Plantachon. Quare una est Reginaldi de Sancte, & alia Bonifotii. & tertia Rodulphi Manerii; quæ tres domus sunt contiguæ, & erant de dominio Achardi Guariver; & in domo filiæ Joannis Foaca, quæ erat de dominio P. de Vayro, & est sita ante cellarium a la gralverna; & in domo, in qua est torcular Hugonis Thomæ, quæ erat de dominio Willielmi Assalbit, & est sita ante Thanariam Joannis Guarini, quæ erat de dominio G. Magrini, & fuerat Ar. Cotans; & in domo Willielmi Parthier, quæ erat de dominio G. Magrini, & est sita in Vanella de Bechamilla ante dictam Thanariam P. Guarini; & in quadam domo quam tenet P. de Exidolio, quæ fuit Auffradins, & erat de dominio dicti G. Magrini, & est sita ante domum Aymerici Boynot; & in platea Angelaiis de Carpiniaco, quæ erat de dominio Philippi de eleemosyna, & est inter domum Willielmi Aca & Aynridum, qui fuit Americi Tsembert, & in chanana Willielmi de la Mora, quæ erat de dominio P. de Torse, & est sita ante Lechemaria, & in quadam domo, quæ est a parte ante Joannes lo Franciet, & a parte retro B. Guestineus, & de prædictis censu & dominio pleno jure domorum Eragiorum Canariæ & locorum prædictorum fuerunt dicti Abbas & Conventus ad petitionem dictorum Ministri & Fratrum ab eorumdem eragiorum domorum, locorum & Thanariæ dominis investiti, & in perpetuam & pacificam possessionem inducti, & dicti domini ad petitionem dictorum Ministri & Fratrum pro recompensatione prædicta dictis Abbati & Conventui quiptaverunt in perpetuum censum & dominium pleno jure, quæ habebant in domibus, & agiis, locis, & Thanaria supradictis: summa autem census quem dicti Ministri & Fratres fecerunt ratione recompensationis dictis Abbati & Conventui assignari, fuit undecim solidorum & novem denariorum. Fecerunt insuper iidem Minister & Fratres dictis Abbati & Conventui centum & quinquaginta librarum currentis monetæ dari ad opus ædificii Ecclesiæ sancti Joannis, & ad opus cerei sancti Joannis; ex parte Conventus fecerunt iidem Minister & Fratres dictis Abbati & Conventui assignari viginti solidos censuales. Dicti vero Ministri & Fratres, ad petitionem dictorum Abbatis & Conventus, promiserunt bona fide pro se & successoribus suis, quod de cetero sine assensu ipsorum Abbatis & Conventus vel successorum eorumdem, non acquirent in eorum dominio, sive proprietate domos aliquas, vel plateas sive albergamenta, seu alia prædia tam rustica quam urbana quocumque nomine censeantur, ad retinendum sibi vel suis successoribus titulo emptionis, sive donationis, vel cujuscumque alterius contractus infra muros Villæ sancti Joannis Angeliacen., vel etiam extra. Promiserunt insuper dicti Minister & Fratres pro*

pro se & successoribus suis ad dictorum Abbatis & Conventus instantiam, quod si contigerit Fratribus Ordinis ipsorum per summum Pontificem provideri de decimis Monachorum, proventibus sive aliis eorum redditibus quibuscumque, vel etiam de rebus mobilibus, vel immobilibus, quod quidam posse contigere existimabant, Abbatia sancti Joannis Angeliacen. cum omnibus membris suis, quantum in dictis Fratribus est, erit exempta a provisione supradicta. Et si super prædicta provisione aliquod privilegium a Sede Apostolica dictis Fratribus fuerit indultum, dicti Fratres, vel successores eorum, hujusmodi privilegio non utentur, etiamsi de præsentibus litteris fecerit mentionem. Renunciantes super præmissis pro se & successoribus suis omni beneficio restitutionis in integrum, & omni auxilio juris Canonici & Civilis, statuti & consuetudinis, privilegii impetrati, seu etiam impetrandi eisdem Fratribus nunc competentibus, aut etiam in futurum. Concesserunt insuper dicti Minister & Fratres pro se & suis successoribus dictis Abbati & Conventui, quod non reciperent parochianorum suorum, sive Ecclesiæ sancti Joannis Angeliacen. decimas vel oblationes, quæ a laicis solent jure parochiali clericis exhiberi. Concesserunt etiam dicti Minister & Fratres dictis Abbati & Conventui de Parochianis ad Ecclesiam sancti Joannis jure parochiali pertinentibus, qui apud eosdem Fratres elegerint sepulturam, quod nisi prius dictorum Fratrum fuissent induti vel voto, vel etiam juramento eorum Ordini obligati, primo funus eorum ad Ecclesiam sancti Joannis debeat deportari, ita tamen quod ibi Missa rite celebrata ad eorumdem Fratrum Ecclesiam a Sacerdote suo debeat præsentari. Concesserunt etiam dicti Minister & Fratres, quod non impedirent de lectis parochianorum dictorum, qui in cœmeterio sancti Joannis debent habere ex consuetudine sepulturam, & ab ipso Conventu fuerint percontati, tum quibus ad prætactam Ecclesiam sancti Joannis funus fuerit deportatum, & ad ipsos Fratres præsentatum, quominus eos habeant secundum consuetudinem Angeliacen. Ecclesiæ de eisdem lectis, ut dicitur hactenus, observatam. Quæ omnia & singula, prout superius sunt expressa, dicti Abbas & Conventus, Minister, & Fratres pro se & successoribus suis promiserunt bona fide coram nobis in perpetuum observare. In testimonium prætactorum fuerunt præsentes litteræ de consensu dictorum Abbatis & Conventus, Ministri & Fratrum sigillo nostro & sigillis dictorum Abbatis & Conventus, ac Ministri sigillatæ. Actum mense Aprilis anno Domini MCCXLVII.

Nulli ergo nostræ confirmationis &c. Si quis &c. Datum Lugduni II. Idus Julii anno v.

LV.

Jubet, ut cedat Episcopatui per Legatum Apostolicum concesso. Ex formulario Marini Ebulen. lib. 1.

Venerabili Fratri Crescentio Episcopo.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

„ §. I. ANtequam Assisinatensem Ecclesiam scires alii legitime copulatam, eam a dilecto filio P. sancti Eustachii Diacono „ Cardinale tibi dum ipsius Ecclesiæ consensus, de potestatis nostræ pen„ deret arbitrio traditam, sub velamine excusationis honestæ tractabas; „ quamvis juris defectu, qui in hujusmodi conjunctione fuisse dignosci„ tur, penitus ignorare non debuerit vir peritus.

Cardinalis exprobratur affectata ignorantia.

„ §. II. Nunc autem, quia certioratus es oculo claræ lucis, quod „ alterius est sponsa, quam in copulam spiritualis conjugii suscepisti, ut

ab

„ ab ipsa sine detrectatione discedas, & conscientia tibi suggerit, & honestas: credimus quippe de prudentia tua procul dubio sentiendum, quod illegitimi concubinii te illicitus non pulsat affectus, de quo produci soboles possit, radices in altum durabiles non datura.

Debet discedere a Sponsa non sua.

„ §. III. Hinc est, quod cum ordinatio in prædicta Ecclesia per eum, qui non potuit, quamvis se forte creditur posse, & ad id inductus fuerit pio zelo, sicut credimus, de te facta rata manere non possit; præsertim cum venerab. Fratrem nostrum N. tunc Capellanum nostrum Assisinatem Episcopum, de Fratrum nostrorum consilio illi Ecclesiæ præficiendum duxerimus, & ad eam propriis manibus consecrandum, Fraternitati tuæ per Apostolica scripta districte præcipiendo mandamus, quatenus relinquens eamdem Ecclesiam sine difficultate aliqua, viro suo, præfatum Episcopum super ea nequaquam impedias, vel permittas ipsum, aut procuratores suos, quantum in te fuerit, impediri.

Ordinatio illius Ecclesiæ irrita declaratur.

Pontificia de discedendo inhibitio.

„ §. IV. Nos autem, prout secundum Deum expedierit, & obedientiæ tuæ humilis suaserit promptitudo, qualiter de te alias disponi conveniat, curabimus cogitare &c.

LVI.

Ut persuadeat fratri Crescentio, quatenus cedat Episcopatui Assisinaten. Ibidem.

P. sancti Eustachii Diacono Cardinali.

„ §. I. Devoluto dudum per appellationem ad Apostolicæ Sedis examen de justitia exigente, sopito negotio super electionibus, quæ in Assisinatensi Ecclesia tunc vacante, de diversis personis fuerant celebratæ, nos de Fratrum nostrorum consilio, Venerabilem Fratrem nostrum N. de .... tunc Capellanum nostrum Assisinaten. Episcopum, virum utique nobis, & eisdem Fratribus merito suæ Religionis, & virtutis acceptum eidem Ecclesiæ præfecimus in Pontificem, & Pastorem; & tam Clero, quam populo civitatis illius scripta nostra direximus, ut eidem tamquam Patri, & Episcopo animarum intenderent, & humiliter obedirent.

Capellanũ suum Pontifex Ecclesiæ Assisii præficit in Episcopum.

„ §. II. Verum, quia tu forte non recolens negotium ordinationis ejusdem Ecclesiæ, ad nos, sicut prædiximus, fuisse delatum, sicque saltem de nostræ potestatis judicio provisionem ipsius Ecclesiæ dependere, piæ intentionis zelo, ut credimus, quod ad aliquid de majoribus Ecclesiæ negotiis, quæ meta commissi tibi non attingit officii, terminum tuæ potestatis extendens, fratrem Crescentium, auctoritate usus propria, licentiosa fiducia, quæ interdum suggerit dominum permissurum, de facto præfeceras Pontificem Ecclesiæ viduatæ, ordinationi de præfato Episcopo a nobis in ipsa Ecclesia celebratæ, obicem prætendit, ut dicitur factum tuum: cui tam memoratus frater, quam iidem Clerus, & populus, ut per ipsorum accepimus litteras innituntur.

Crescentii ordinatio declaratur irrita.

„ §. III. Propter quod eidem Clero, & populo, ut postposito quolibet alio, præfato Episcopo obediant & intendant, & dicto fratri Crescentio, ut dictam Assisinatensem Ecclesiam deserat viro suo, sub juxta forma dirigimus scripta nostra.

Injungitur Clero, & populo, ut suo obediant a Pontifice electo Pastori.

„ §. IV. Cum autem clavis ordinationis &c. ut supra, obtentu tui, tum

Ecclesiam, & legitimum Episcopū Pontifex suo Legato commēdat.

„ tum suæ Religionis &c. Quocirca mandamus, quatenus eumdem Episcopum, & Ecclesiam sibi commissam ob nostram, & Sedis Apostolicæ reverentiam, cujus promptæ devotionis concursu prosequi te convenit, in hac parte habeas favorabiliter commendatas: & procuratoribus ejusdem Episcopi, ne quod ad adipiscendam, & gerendam in spiritualibus, & temporalibus bonorum Ecclesiasticorum administrationem obstaculum præpeditionis inveniat, assistere studeas præsidio juvaminis opportuni: ita quod exinde sinceritatem tuam dignis in Domino debeamus laudibus commendare &c.

LVII.

Ut obediant Fr. Nicolao electo a Pontifice, relicto Crescentio per legatam concesso. Ibidem.

Potestati & populo Assisinatensi.

Signum ostendit impartitæ gratiæ.

„ §. I. IN ordinatione Assisinatensis Ecclesiæ, quam de Fratre N. de.... Ordinis Minorum tunc Capellano nostro de Fratrum nostrorum consilio fecimus, ipsum providendo vobis in Episcopum, & propriis manibus consecrando, evidentis gratiæ potestis percipere argumentum.

Pontificia erga eorum Animas sollicitudo.

Praeconia novi Antistitis.

„ §. II. Cum inter multos ingruentium negotiorum turbines, quibus nostræ sollicitudinis excusatur instantia, vestri non immemores, saluti animarum vestrarum duxerimus exacta diligentia intendendum; hominem vobis secundum cor nostrum probatum diutius, & certo judicio comprobatum in sinu nostro, in patrem vestrorum Spirituum privato quodam paternæ dilectionis consilio producentes: talem enim civitati vestræ volumus præesse Pastorem, qui Religione fidei erga Deum, & sinceræ devotionis fervore ferveret erga Sedem Apostolicam præferens formam gregis, esset inter vos, & Ecclesiam Romanam matrem vestram, amoris idoneus mediator, gratus utrisque, caritatis affectum foveret utrinque, ac velut copulativa conjunctio vos vobis ut fideles Domino, & peculiares patri filios sui ad utrosque convenientia per quamdam innovationem affectum solidius fundaret.

Erga Fr. Crescentium Assisiatum affectus.

Nequit Legati prima electio subsistere.

Debent proinde populi Antistitem amplecti a Pontifice electum.

„ §. III. Licet ergo, sicut nobis per litteras vestras innotuit, in Fratrem Crescentium prædicti Ordinis, quem dilectus filius noster P.... sancti Eustachii Diaconus Cardinalis, Apostolicæ Sedis Legatus ad prorogandum super hoc fines sibi traditæ potestatis, prout credimus, zelo ductus, & fortasse, non recedens ad nos ordinationis Assisinaten. Ecclesiæ negotium devolutum, vobis auctoritate propria nominavit Episcopum, & præfecit, affectus direxistis filiales, super quo quamdiu nobis quod idem animarum vestrarum pater existeret, formata ex auctoritate facti suadebat opinio, credulitatem vestram omnino non duximus improbandam; de cetero tamen Pastorem, quem jam ostendentibus nobis agnoscitis, ei præferre vos convenit, & ipsi, quem ad Pontificis honorem provisionis nostræ irrefragabiliter vocavit auctoritas, adhærere.

In Papæ manibus est Episcoporum electio.

„ §. IV. Cum enim clavis ordinationis canonicæ, qua in Sedem vacantis, cujus consensus de alienæ voluntatis pendebat arbitrio, promovendo in Episcopum aperiri debeat, ingressus in nostris dumtaxat manibus haberetur, nemo in illam potuit legitime, nisi nobis aperientibus, introduci, propter quod debet illum sedes, quæ vacabat, gra-

„ gratanter excipere, ut Præsulem canonice institutum, cui ad illum per „ clavem Sedis Apostolicæ manus aditum patefecit: quamvis memora„ tum Fratrem quia honorem non ambitiosus, sed vocatus assumpsit, „ dummodo cedens loco alteri debito meritum humilitatis observet, „ excusatum habentes tum obtentu vestri, tum suæ religionis intuitu, „ de ipso prout decuerit, disponendo proposuerimus, sicut Dominus „ dederit cogitare. Quocirca mandamus, quatenus alio postposito præ„ fato Fr. N. per nos ad eamdem Ecclesiam in Episcopum consecrato, „ tamquam Patri, & Episcopo animarum vestrarum humiliter intenden„ tes, ipsius salubria monita ut medicamenta curantis, qui ex conse„ crationis munere sortitus est in vobis doctrinæ ministerium, & spiri„ tualium gratiam sanitatum &c.

Legati acta excusantur.

LVIII.

Ut in urbe Carthaginensi Ecclesiam Cathedralem & Capitulum erigant. Ibidem.

Archiepiscopo Toletano, & Episcopo.

„ §. I. Virtutis divinæ subsidio provenisse dignoscitur, quod nobi„ lis vir Alphonsus, primogenitus Regis Castellæ, Re„ gnum Murciæ obtenta de Paganis Spurcidis, constitutis ibidem, fa„ mosa victoria, suo dominio subjugavit.

De Paganis a Rege Castellæ victoria divinitus obtenta.

„ §. II. Sane in Regno ipso quædam habetur Civitas Carthagen. no„ mine, de qua in ejusdem nobilis affectu ferventi vertitur, quod Epi„ scopalis in ipsa dignitas habeatur.

Decet in Civitate Carthaginen. Antistitem constituere.

„ §. III. Quia vero nostris accepta votis occurrunt omnia, per quæ „ Christianæ Religioni honor adjici, & cultus divini nominis valeat am„ pliari; Nos ejusdem nobilis in hac parte desideriis annuentes, vestræ „ Fraternitatis industriæ, de qua in Domino fiduciam specialem geri„ mus, auctoritate præsentium duximus committendum, quatenus si „ dicta Civitas ab antiquis temporibus sedem habuit Cathedralem, & „ est hodie populosa, vel populum in proximo habitura speratur, per„ sonam idoneam, quæ oneri, & honori tanto sit congrua, Pastorem „ præficiatis eidem; prius tamen sibi honorabilibus & decentibus doti„ bus assignatis, ac etiam ordinato de Personatibus & dignitatibus, ac „ aliis Clericis in ipsa perpetuo servituris, & de beneficiis, vel præben„ dis, & portionibus congruis ad opus eorum, prout ad decus & deco„ rem ejusdem sedis videbitis expedire &c.

Regium desiderium.

Côditiones, quæ a Papa requiruntur.

Facultatem concedit Episcopum eligendi.

Et construendi Capitulum.

LIX.

Annunciat Fr. Petrum electum fuisse Episcopum Carthaginensem, rogatque ut Ecclesiam Cathedralem velit dotare. Ibidem.

Illustri Regi Castellæ, & Legionen.

„ §. I. Spiritu exultante percepimus, qualiter Regnum Murciæ per „ divinæ virtutis auxilium, dominio dilecti filii nobilis viri „ Alphonsi primogeniti tui, fuerit subjugatum.

De Victoria in Mauros Pontifex lætatur.

„ §. II. De hac siquidem exultatione processit, quod cum dictus pri„ mogenitus affectaret, ut Civitas Carthaginen. sita in Regno præfato „ Cathedræ Pontificalis obtineret honorem, ad virum honorabilem,

& Re-

„ & Religionis celebris professorem, ac scientia & honestate conspi- „ cuum, nec non in spiritualibus, & temporalibus circumspectum, sci- „ licet Fr. P. Confessorem ipsius primogeniti, Carthaginen. Ec- „ clesiæ, Fratrum nostrorum communicato consilio, de speciali gra- „ tia &c. generetur. Quia vero claritas tui nominis exigit, ut hujusmodi „ novis, & divinis plantationibus occurras, serenitatem tuam omni, qua „ possumus, affectione rogamus, in remissionem tibi peccatorum injun- „ gentes, quatenus Ecclesiam ipsam beneficiorum tuorum largitate fœ- „ cundans, & præsidio desiderati favoris attollens, personam dicti Epi- „ scopi optatæ foveas benignitatis affectu: ita quod ipso ad votum pro- „ sperante in commissi sibi cura regiminis, & eadem Ecclesia plenum „ obtinente vigorem sub spiritualium, & temporalium incrementis tibi „ exinde a clementia Conditoris omnium, compensetur gloria Princi- „ pum æternorum &c.

Fr. Petrus renunciatus Antistes.

Et commendatus regio favori.

LX.

Super eisdem. Ibidem.

Nobili viro Alphonso, Primogenito Regis Castellæ.

„ §. I. IN plenam volentes deduci notitiam, quantæ circa personam „ tuam nobis in Christo carissimam geramus sinceritatis affe- „ ctum, desiderium cordis tui super provisione Carthaginensis Ecclesiæ „ aure benigna suscepimus, & illud Fratrum nostrorum communicato „ consilio, prompta benignitate de novo per tuum ministerium deduxi- „ mus ad effectum, quibuscumque difficultatibus, & obstaculis præter- „ missis, ut Civitas Carthaginen. quam de novo per tuum ministerium, „ triumphante Dei dextera, eripuisti de manibus Paganorum, possit ad „ statum optatæ prosperitatis exurgere, si Pastorem desiderabilem, pro- „ videntibus nobis, sibi gaudeat advenisse.

Papa Regis precibus annuit.

„ §. II. Sane mentis oculis diligenter inspecto, quod honori tuo in „ hac parte competeret, & eidem Ecclesiæ penitus expediret, virum „ probatæ conversationis & vitæ, ac industria fructuosa conspicuum, & „ tibi speciali affectione dilectum scilicet fr. P. in Episcopum Ecclesiæ „ jam dictæ, de gratia speciali providimus sibi &c. usque *generetur*.

Electio novi Antistitis regio decori, & Ecclesiæ utilitati confert.

„ §. III. Quia vero grandis super hoc est honos exhibitus, & in cla- „ ritatis augumentum tuo nomini redundabit, si circa ipsam Ecclesiam „ affectum magnificæ liberalitatis exponas, nobilitatem tuam, omni „ qua possumus attentione, rogamus, in remissionem peccatorum tibi „ injungentes, quatenus de bonorum affluentia, quæ tibi contulit mu- „ nifica gratia Creatoris, eamdem Ecclesiam ita dotibus diversis & am- „ plis reddas insignem, & alias procures opulentam fieri, quod nobis „ exinde rumor exultationis adveniat, & præsentibus ac posteris solem- „ ne devotionis producatur exemplum, & tibi tamdem super hoc pe- „ rennis gloriæ præmium compensetur &c.

Papa ingentem dotem in peccaminum remissionem expectat.

LXI. *Su-*

LXI.

Super eisdem. Ibidem.

Carissimæ filiæ, Reginæ Castellæ & Legionis illustri.

„ §. I. Regis & Reginæ cœlorum gratia te dignam constituis si mente „ sollicita vaces operibus caritatis. Ex hoc etiam apud ho- „ mines tibi clari nominis augmentum acquiritur, & in eo conspectu Se- „ dis Apostolicæ laudis & benedictionis materia impetratur.

Gratiam apud Deum, apud homines benevolentiam, & a S. Sede benedictionem Caritas Regalis adipiscitur.

„ §. II. Sane cum dilecto filio nobili viro Alphonso primogenito „ Illustris Regis Castellæ, viri tui votivum existeret, quod civitas Car- „ thaginen. reducta de novo ad cultum divini nominis, Pontificali titu- „ lo redderetur insignis, virum religiosum & honorabilem, ac probata „ industria, ac fama clara placentem, scilicet fr. P. Confessorem ipsius „ primogeniti Carthaginensis Ecclesiis Fratribus nostris communicato „ consilio, de speciali gratia providimus in Pastorem; sibi &c. *generetur*.

Alphonsi desiderium.

„ §. II. Rogamus itaque celsitudinem tuam affectione qua possumus, „ & in remissionem tibi injungimus peccatorum, quatenus circa ipsam „ Ecclesiam in spiritualibus & in temporalibus ampliandam, ita tuæ diri- „ gas pietatis affectum, & eumdem Episcopum opportuni favoris gratia „ prosequaris, quod exinde præsentibus ac posteris grande, & delecta- „ bile relinquatur exemplum; & tibi Dei benignitas propter hoc dona „ suæ benedictionis accumulet, & nos etiam uberes gratias opportunis „ temporibus referamus &c.

Remissionem peccatorum Reginæ concedit.

Et divinas benedictiones præcatur.

LXII.

Intimat fr. Petrum fuisse electum, & a se consecratum Episcopum. Ibid.

Decano, & Capitulo Carthaginen.

„ §. I. Corde vigili meditantes, qualiter Ecclesia Carthaginensis „ per interventum Apostolici subsidii possit in spiritualibus „ & temporalibus prosperari: Virum vita, scientia, & honestate con- „ spicuum scilicet fr. P. quem dilectus filius nobilis vir Alphonsus pri- „ mogenitus Regis Castellæ, suis claris meritis affectu dilectionis inter- „ næ prosequitur, Fratribus nostris communicato consilio, eidem „ Ecclesiæ de speciali gratia providimus in Pastorem, sibi de nostris „ manibus munere consecrationis impenso, ita quod Metropolitano, „ cujus eamdem Ecclesiam suffraganeam esse constiterit, nullum propter „ hoc in posterum præjudicium generetur.

Fr. Petrus electus, & per manus Pôtificis consecratus Antistes.

„ §. II. Rogamus itaque universitatem vestram, & hortamur attente, „ quatenus eumdem, cujus industriam ipsi, auctore Domino, multiplici- „ ter credimus profuturam, cum ad vos pervenerit admittentes, hilari- „ ter, & honorifice pertractantes, sibi tamquam Patri, & Pastori ani- „ marum vestrarum impendatis obedientiam & reverentiam, ac ejus „ salubribus mandatis, & monitis efficaciter intendatis: ita quod vos „ in eo Patrem benevolum, & ipse in vobis devotionis filios gaudeat „ invenisse. Alioquin sententiam &c.

Clero obedientia injungitur.

LXIII.

Tradit regulam, seu normam vivendi Sororibus sancti Damiani eas omnes, & earum Monasteria regimini, & obedientiæ Ministrorum Ordinis sancti Francisci subjiciens. Regest. Vatic. epist. 166.

Universis Abbatissis & Monialibus Ord. sancti Damiani.

Religiosus regulam observare debet, quâ profitetur.

§. I. Cum omnis vera religio & vitæ institutio approbata, certis constet regulis & mensuris, certis etiam constet legibus disciplinæ, quisquis religiosam ducere vitam cupit, nisi certam atque rectam conversationis suæ regulam disciplinamque vivendi observare studuerit diligenter, eo ipso a rectitudine deviat, quo rectitudinis lineas non observat, & ibi deficiendi incurrit periculum, ubi per discretionis virtutem certum ac stabile proficiendi collocare neglexit fundamentum.

Pont. concedit Mon. præscriptam regulam observare.

§. II. Quapropter, dilectæ in Domino filiæ, quia, divina vobis gratia inspirante, per arduam viam & arctam, quæ ad vitam ducit, incedere, & vitam pauperem ducere pro æternis lucrandis divitiis elegistis, vestris piis precibus inclinati, beati Francisci regulam quantum ad tria tantum, videlicet obedientiam, abdicationem proprii in speciali, & perpetuam castitatem; necnon formam vivendi præsentibus annotatam, secundum quam specialiter vivere decrevistis, vobis & iis quæ vobis successerint concedimus observandam; auctoritate Apostolica statuentes, ut in singulis Monasteriis vestri Ordinis perpetuis temporibus observetur. Quæ talis est.

Vita, quæ observanda præscribitur.

§. III. *Omnes itaque quæ seculi vanitate relicta, religionem vestram assumere voluerint, & tenere hanc eas legem vitæ & disciplinæ oportet & convenit observare vivendo in obedientia, sine proprio, & in castitate.*

Clausura perpetuo servanda.

Omni namque tempore vitæ suæ hanc vitam profitentes, clausæ manere debent; & postquam claustrum hujus religionis intraverint aliquæ, & professæ fuerint, hanc regularem observantiam promittentes, nulla eis concedatur licentia vel facultas inde ulterius exeundi, nisi forte causa plantandi vel ædificandi eamdem religionem, vel reformandi aliquod Monasterium, seu causa regiminis vel correctionis, seu alicujus gravis dispendii devitandi per licentiam Generalis Ministri Ordinis Fratrum Minorum, seu Provincialis illas provinciæ ejusdem Ordinis in qua Monasterium situm fuerit, ad aliquem locum aliquæ transmittantur. Pro alia etiam & rationabili causa interdum transferri possint, de supradicti dumtaxat licentia Generalis.

Defunctæ infra Claustrum tumulandæ.

Morientes vero tam Sorores quam servientes, infra claustrum, prout convenit, tumulentur. Omnibus autem hanc religionem assumere cupientibus, & quæ fuerint admittendæ, priusquam habitum mutent, & religionem assumant, dura eis & aspera prædicentur per quæ itur ad Deum, & quæ secundum hanc religionem necesse habuerint firmiter observare, ne de ignorantia postea se excusent.

Inhabiles non recipiendæ.

Non recipiatur aliqua quæ vel longiori ætate, vel infirmitate aliqua, seu fatua simplicitate ad hujus vitæ observantiam minus sufficiens & idonea comprobetur. Per tales enim status & vigor religionis sæpius dissolvitur & turbatur.

Studium, quod debet in Adolescentulas recipiend. adhiberi.

Unde in personis recipiendis diligenti studio & cautela hujusmodi debet occasio devitari, etiamsi cum aliqua aliquando, causa rationabili exigente, alicubi forte fuerit dispensandum. Omnes vero ex more intra claustrum receptæ, si ætatis intelligibilis fuerint, citius deponant habitum secularem, & infra paucos dies habitum regularem suscipiant, quibus

bus deputetur Magistra, quæ ipsas informet regularibus disciplinis, & completo unius anni spatio, professionem faciant in hunc modum. Ego talis Soror promitto Deo, & beatæ Mariæ semper Virgini, beato Francisco, & omnibus sanctis, servare perpetuam obedientiam, secundum regulam & formam vivendi a Sede Apostolica Ordini nostro traditam, vivendo toto tempore vitæ meæ sine proprio & in castitate. *Quod etiam de servientibus firmiter modo simili observetur. De divino officio tam in die quam in nocte Domino persolvendo taliter observetur, quod eæ quæ legere & canere noverint, secundum consuetudinem Ordinis Fratrum Minorum, cum gravitate tamen & modestia officium debeant celebrare; Illiteratæ vero dicant viginti* Pater noster *pro Matutino, pro Laudibus quinque, pro Prima, Tertia, Sexta & Nona; pro qualibet istarum horarum septem. Pro Vesperis autem duodecim, pro Completorio septem, qui modus per omnia in officio beatæ Mariæ Virginis observetur: & orent pro defunctis. Quod si juvenculæ aliquæ, vel etiam grandiores capaces ingenii, & humiles fuerint, si Abbatissæ visum fuerit, faciat eas litteras edoceri, magistram eis deputans idoneam & discretam; Sorores vero horis statutis, prout ordinatum fuerit, utilibus & honestis laboribus occupentur. Silentium vero continuum sic continue ab omnibus teneatur, ut nec sibi invicem, nec alicui alii sine licentia eis loqui liceat. Attendat tamen sollicite Abbatissa ubi, quomodo, & qualiter Sororibus loquendi licentiam largiatur, omnes autem uti studeant signis religiosis pariter & honestis. Sane quando aliqua persona religiosa vel secularis, vel cujuslibet dignitatis loqui petierit alicui Sororum, nuntietur prius Abbatissæ, & si ipsa concesserit, accedent ad locutorium, duas alias ad minus habeat semper secum, quibus jusserit dicta Abbatissa quæ loquentem videant, & audire valeant quæ dicuntur. Hoc namque firmiter observetur ab omnibus, ut quando de confessione sacerdoti interius infirma fuerit aliqua locutura, non loquatur, nisi ad minus duabus non longe sedentibus, quæ confitentem & confessorem videre possint, ab eisdem pariter & videri. Hanc autem loquendi legem & ipsa Abbatissa diligenter custodiat, ut omnis omnino materia detractionis omnibus auferatur, excepto quod cum Sororibus suis horis & locis competentibus loqui potest, sicut ei secundum Deum visum fuerit expedire. Sorores vero infirmæ, ac servientes eisdem, juxta dispositionem Abbatissæ, infirmitatis suæ tempore in infirmitorio loqui possunt. Sorores autem & servientes a festo Exaltationis sanctæ Crucis, usque ad festum Resurrectionis Dominicæ continuum servent jejunium, diebus Dominicis, beati Michaëlis, beati Francisci, omnium Sanctorum, Nativitatis Domini, cum duobus immediate sequentibus diebus, nec non Epiphaniæ & Purificationis exceptis. Verum a Resurrectione dominica, usque ad Exaltationem sanctæ Crucis, nisi sexta feria & jejuniis statutis universaliter ab Ecclesia jejunare minime teneantur. Vino quoque & piscibus, ovis, caseo, & lacticiniis, aliisque pulmentis licite possunt uti. Ab adventu tamen usque ad Nativitatem Domini, majori Quadragesima, nec non & sexta feria & jejuniis jejunialibus ab Ecclesia generaliter institutis, ovis, caseo ceterisque lacticiniis non utantur. Cum servientibus tamen Sororibus circa jejunium, preterquam in Adventu & Quadragesima majori, & sexta feria, ac aliis jejuniis generaliter ab Ecclesia institutis, possit Abbatissa misericorditer dispensare. Præfatam autem jejunii & abstinentiæ legem adolescentulæ infra decimum quartum annum, vel anus seu debiles observare minime teneantur, quibus secundum eorum imbecillitatem, tam in carnibus, quam in necessariis aliis possint misericorditer provideri. Sane quoque jejunare non tenentur minutionis suæ tempore extra majorem Quadragesimam, & sextam*

Professionis Formula.

Modus divina persolvendi præscribitur.

Aut studio, aut labore Sorores occupentur.

In locutoriis quæ cautela servanda.

Et dum Sacerdoti côfitentur peccata.

De Silentio.

Et jejunio servando.

Tépora quibus jejunare non tenentur.

ſextam feriam, adventum Domini, & jejunia ab Eccleſia generaliter inſtituta. Caveat tamen Abbatiſſa, ne altra quater in anno minationem permittat communiter celebrari, niſi manifeſta neceſſitas plus requirat, nec a perſona extranea, maxime vero minutionem accipiant aliqaa ratione, ubi commode poterit evitari. De infirmis vero cura & maxima diligentia habeatur, & ſecundum quod poſſibile fuerit, & decreverit tam in cibariis quae earum requirit infirmitas, quam in aliis etiam neceſſariis in fervore caritatis benigne ac ſollicite eis per omnia ſerviatur. Quae vero infirmae, proprium habeant locum, ſi unquam fieri poteſt, ubi a ſanis maneant ſeparatae, ne illarum ordinem & quietem confundere valeant, vel turbare. Unaquaeque Soror, praeter cilicium vel ſtamineam, ſi habuerit duas tunicas, vel etiam plures ſecundum quod viſum fuerit Abbatiſſae, habere valeat & mantellum longitudinis & latitudinis congruentis, & haec indumenta ſint de panno vili tam pretio quam colore, juxta diverſarum conſuetudinem regionum. Pro cingulo autem chordam habeant, exceptis Sororibus ſervientibus, quae cingulum portent laneum & non chordam. Habeant & ſcapularia ſine caputio de levi & religioſo panno, vel ſtaminea amplitudinis & longitudinis congruentis, ſicut uniuſcujuſque qualitas exigit, vel menſura, quibus induantur cum laborant, vel aliquid tale agunt quod pallia congrue geſtare non poſſunt. Si tamen illae ſimul habere voluerint cum mantellis, vel etiam jacere cum ipſis minime prohibentur. Poſſunt & ſine ipſis aliquando eſſe ſi viſum fuerit Abbatiſſae, cum forte propter calorem nimium, vel aliquid aliud eis gravia multum fuerint ad portandum. Vittis aut peplis omnino albis non tamen cunoſis capita ſua cooperiant uniformiter & honeſte, ita quod frons, genae & collum ſint, ut convenit, cooperta, nec aliter coram extraneis perſonis audeant apparere. Habeant & nigrum velum extenſum ſuper capita ita amplum & longam, quod ex unaquaque parte deſcendat uſque ad ſcapulas, & retro parvum ultra tanicae caputium protendatur. Sorores vero noviliae album velum tantum ejuſdem menſurae debeant deportare. Servientes autem Sorores pannum lineum album ad modum tunicae ſuper capita ſua deferant tantae longitudinis & amplitudinis, quod ipſas ſpatulas atque pectus, praecipue cum exeunt, valeant operire. Omnes Sorores ſanae, tam Abbatiſſa quam aliae jacere in communi dormitorio teneantur, & quaelibet per ſe lectum habeat ab invicem ſeparatum; lectus tamen Abbatiſſae in tali loco dormitorii diſponatur, quod in ceteros dormitorii lectos ſine obſtaculo ſi poſſibile eſt, valeat intueri. Liceat autem unicuique habere ſacconem de palea vel de foeno, & cervical tum panno lineo ſuper poſito, quod de foeno, ſeu palea aut lana, ſeu etiam pluma eſſe poterit, juxta quod Abbatiſſa judicaverit faciendum. Habeant etiam honeſta coopertoria lanea ſive cultras religioſas, cum laneas habere nequiverint, congruenter lampas inſuper de nocte accenſa, ſemper in medio dormitorii habeatur. Capillos ſuos tondeant uſque ad aures certis temporibus communiter, nec aliqua de cetero tonſoretur, niſi evidenti infirmitate corporis exigente. De ingreſſu perſonarum in Monaſterium, firmiter & diſtricte praecipimus, ut nulla unquam Abbatiſſa, vel ejus Sorores aliquam perſonam religioſam ſeu ſaecularem, aut cujuſlibet dignitatis in Monaſterio intrare permittant; nec omnino hoc alicui liceat, niſi cui & de quibus conceſſum fuerit a Sede Apoſtolica, vel a Generali ſeu Provincialibus Miniſtris Ordin. Fratrum Minorum, in quorum Provinciis Monaſteria ipſa conſiſtunt. Excipiuntur autem a dicta ingrediendi lege medicus & minutor cauſa multum gravis infirmitatis, qui non abſque duobus ſociis honeſtis de familia Monaſterii introducantur, expedito negotio hujuſmodi, celeriter egreſſuri, nec ab invicem intra Monaſterium ſeparentur; nec non illi quos occa-

De Infirmis.

Forma indumentorum.

Dormitorii deſignatio.

Omnibus in Monaſterio interdictus ingreſſus.

Aliquorum exceptio in caſu neceſſit.

occasione incendii vel ruinæ, seu alterius periculi vel dispendii, seu pro tuendis a violentia quorumlibet Monasterio vel personis, aut pro aliquo opere exercendo, quod commode extra Monasterium fieri non potest, necessitas exegerit introire. Nulli tamen personæ extraneæ intra Monasterii Claustrum liceat comedere vel dormire, sed & si quis de Cardinalibus ad aliquod Monasterium hujus religionis venerit, & in illud voluerit ingredi, cum reverentia quidem & devotione suscipiatur, sed rogetur, ut cum uno, vel duobus honestioribus quidem sociis debeat introire; duobus vel tribus tantum religiosis & honestis sociis sit contentus. Quod si forte pro benedictione vel consecratione Sororum, vel alio etiam modo concessum alicui Episc. fuerit Missam interius aliquando celebrare, quam paucioribus & honestioribus potuerit, contentus sit ministris: & hoc ipsum rarias alicui concedatur. Nulla tamen omnino loquatur cum aliquo, nisi prætacto modo sive infirma fuerit sive sana. Illud sane præcipue caveatur, ut ii quibus aliquando fuerit concedendum in Monasterium ingredi, tales sint, de quorum verbis & moribus nec non vita & habitu ædificari valeant intuentes, & materia justi scandali exinde nequeat generari. Ubi vero proprius fuerit Capellanus, habitu &

Capellani conditiones, & munia.

vita religiosus sit ac bonæ famæ, nec multum juvenis, nec non idoneæ sit ætatis. Qui Capellanus, cum aliqua Sororum gravi corporis infirmitate detenta, visa fuerit tendere ad extrema, & necesse habuerit confiteri, vel Dominici Corporis accipere Sacramenta, alba stola & manipulo ingrediatur indutus, & audita confessione, vel Dominici Corporis tradito Sacramento, sic indutus ut ingressus est exeat, nec moram ibi faciat longiorem. Caveant etiam, ut quamdiu intra Monasterium fuerint, nullatenus ab invicem separentur, quin semper mutuo possint libere se videre. Sic se etiam habeat in animæ commendatione. Porro ad exequias circa sepulturam agendas non ingrediatur claustrum, sed exterius in Capella, quæ ad illud officium pertinent, exequatur; tamen si Abbatissæ visum fuerit, quod ad exequias debeat introire, modo suprascripto indutus intret, & sepulta mortua, exeat sine aliqua mora. Si autem necesse fuerit, ut ad aperiendam seu præparandam sepulturam, seu certe postmodum coaptandam ingrediatur, sit ei vel alicui alii ad hoc idoneo & honesto licitum introire; aliter vero Monasterium ingredi non præsumat, sed cum aliqua sibi de confessione loqui voluerit, per locutorium eam audiat, & per illud eidem ipse loquatur. Quæ vero proprium non habuerint Capellanum, a quolibet bonæ famæ, & honestæ vitæ presbytero Missam audire possunt. Pœnitentiam autem, atque Dominici corporis Sacramenta tantum a Fratribus Ordinis Minorum dumtaxat recipiant, nisi in periculosæ necessitatis articulo aliqua constituta pro his habere copiam Fratrum nequiverit prædictorum. Volumus etiam, ut in mura, qui Sorores dividit a Capella, congruentis formæ cratis ferrea collocetur, cui crati pannus lineus niger interius taliter apponatur, ut nulla inde valeat exterius aliquid intueri. Habeat & ostia lignea ex parte Sororum cum seris ferreis, atque clavi, ut maneant semper clausa pariter &

Murum divisorium Monasterii. Fenestella pro sanctissima communione.

firmata, & non aperiatur, nisi cum divinum celebratur officium, vel ad audiendum aliquando verbum Dei, proponendum sibi exterius in capella per idoneam & honestam personam, & nemo alias per dictam cratem loquatur, nisi forte aliquando causa rationabili, vel necessaria exigente, alicui raro fuerit concedendum. Et quandocumque aliquam personam extraneam ad eas ingredi, vel alias per cratem eis loqui contigerit, tegant facies suas cum modestia, & inclinent, prout religionis convenit honestati. Pro communione autem certis temporibus recipienda, ubi necesse fuerit, fenestra parvula fiat cum ostiolo de lamina ferrea, sera, & clave semper firmato, per quam calix

Visitator quomodo se debeat gerere.

calix possit dari congrue, & ministrari Dominici corporis Sacramentum, & tantum distet a terra, quod sacerdos commode illud ministerium inde valeat exhibere. De visitatore hujus religionis, illud est sollicite providendum, ut quicumque, vel generalis, vel etiam alicubi aliquando specialis constituendus fuerit Visitator, talis debet constitui, de cujus religiosa vita, & moribus, atque fide notitia plena, & securitas habeatur. Qui cum ad Monasterium aliquod veniens fuerit introgressus, sic se per omnia exhibeat & ostendat, ut omnes de bono ad melius provocet, & ad Dei amorem, & inter se mutuam caritatem semper inflammet, pariter & accendat; & quando Monasterii claustra ad visitandum intraverit, duos religiosos & idoneos socios secum ducat: qui videlicet socii simul maneant, & dum fuerint intra claustrum ab invicem nullatenus separentur. Sane de Sororum statu, & observantia suae Religionis ab omnibus generaliter, & specialiter a singulis inquirat studiosius veritatem, & ubi aliquid reformandum, vel corrigendum invenerit, zelo caritatis, & amore justitiae, cum discretione corrigat & reformet, tam in capite, quam in membris, sicut melius viderit expedire. Modum autem loquendi custodiat suprascriptum, ut videlicet, aut cum omnibus, aut cum pluribus simul loquatur, vel secrete cum una, aliis tamen ad minus duabus in aspectu ejus non longe sedentibus, ut per omnia bonae famae integritas conservetur, nisi ad locutorium, cum una vel pluribus loqui voluerit de iis, quae ad officium suum pertinere noscuntur.

Nil Visitatori occultandum quod ad Monast. pertineat.

Caveat autem Abbatissa, ne a se, vel ab aliis Sororibus, status sui Monasterii Visitatori, aliquatenus abscondatur, quia malam esset inditium, & offensa graviter punienda: imo volumus & mandamus, ut ei quae secundum vitae suae formam statuenda, vel emendanda fuerint, publice ac privatim,

Defectus corrigendi, & quorum.

sicut melius fuerit faciendum, Visitatori diligenter suggerant, & proponant, cui teneantur in omnibus firmiter obedire. Quae autem aliter fecerint, a Visitatore, tam Abbatissa, quam aliae digne, prout convenit, puniantur. Similiter & Capellanus si in aliquo reprehensibilis fuerit, in quo convenienter non possit, nec debeat supportari, monitione praemissa, a Visitatore modeste, ac rationabiliter, sicut decuerit, corrigatur. Si vero noluerit, vel

Soli Ministri, vel eorum Commissarii possint Moniales visitare.

contempserit emendare, a Monasterio per eumdem removeatur omnino. Statuimus insuper, quod Generalis, & Provincialis Ministri dicti Ordinis dumtaxat, per se, vel per alios idoneos suos Fratres in generali Capitulo deputatos ab ipsis, vobis tam in capite, quam in membris officium visitationis impendant; possint tamen Generalis, & Provincialis praedicti in Provinciis suis ex causa, specialem Visitatorem interdum de Fratribus sibi commissis ad hoc idoneum destinare, juxta formam ab universitate Ministrorum traditam in

Unum tantum Ostium in Monasterio, & quomodo custodiendum.

Capitulo generali. In quolibet Monasterio unum tantum ostium habeatur ad intrandum claustrum, & exeundum cum oportuerit, juxta legem de ingressu & egressu positam in hac forma, & istud ostium fiat in sublimi quanto magis fieri poterit congruenter, ita quod ad ipsum per scalam levatoriam exterius ascendatur, quae scala per catenam ferream ex parte Sororum studiose ligatam a completorio dicto, usque ad Primam diei sequentis continue sit suspensa, & tempore diurnae dormitionis, & visitationis, nisi aliud interdum evidens requirat necessitas, vel utilitas manifesta. Ad praetactum autem ostium custodiendum aliqua talis ex Sororibus deputetur, quae omnino Deum timeat, quae sit matura moribus, sit diligens & discreta, sitque convenientis aetatis, quae unam ipsius ostii clavem sic diligenter custodiat, ut numquam ea, vel ejus socia ignorante, ostium aliquando valeat aperiri; reliquam vero clavem diversam ab alia custodiat Abbatissa, sit & alia aeque idonea ei socia deputata, quae ejus vicem in omnibus exequatur, cum ipsa ali-

aliqua rationabili causa, vel occupatione necessaria occupata fuerit & detenta. Caveant autem studiosissime & procurent, ne umquam ostium stet apertum, nisi tantum quantum minus fieri poterit congruenter. Sit autem ostium seris ferreis, cum valvis & repagulis optime communitum, & sine custodia apertum minime dimittatur, nec etiam clausum, nisi una clave in die, & in nocte duabus sit firmiter obseratum, nec omni pulsanti aperiatur statim, nisi prius indubitanter cognoverit, quod talis sit cui sine dubitatione aliqua secundum mandatum, quod in eadem forma de ingressuris superius continetur debeat aperiri. Quod si aliquando intra Monasterium opus aliquod fuerit faciendum, ad quod agendum seculares aliquos, vel quascumque personas alias oporteat introire, provideat Abbatissa sollicite, ut tunc, dum opus scilicet exercetur, aliqua alia persona conveniens ad custodiendum ostium statuatur, quae sic personis ad opus deputatis aperiat, quod alias intrare penitus non permittat. Nam Sorores ipsae, & tunc & semper quantumcumque rationabiliter praevalent, studiosissime caveant ne a secularibus, vel personis extraneis videantur. Ceterum cum praefatum ostium pro aliis aperiri nolimus, nisi pro illis tantum quae per rotam, vel aliunde decenter nequeunt expediri, mandamus quatenus quod in singulis Monasteriis in loco competenti rota una fortis fieri debeat latitudinis, & altitudinis, per quam necessaria, tam intus, quam exterius ministrentur, & taliter disponatur, quod per eam nec intus, nec extra valeat aliquis intueri. Ex utraque etiam parte ostiolum fiat validum, quod de nocte, & in aestate tempore dormitionis seris, & clavibus ferreis clausum & firmatum debeat permanere. Ad cujus custodiam pro expediendis necessariis per eamdem unam Sororem discretam, securam, & maturam, tam moribus, quam aetate, quae Monasterii diligat honestatem, constituat Abbatissa, cui soli, vel deputatae sibi sociae, cum congrue non poterit interesse, loqui ibidem & respondere liceat super iis, quae ad suum officium pertinebunt. Locutorium autem commune in capella, vel potius in claustro ubi commodius & honestius fieri poterit, disponatur, ne, si forte fieret in capella, pacem orantium inquietet. Ipsum vero locutorium sit congruae quantitatis de lamina ferrea subtiliter perforata, & taliter clavibus fortibus coaptata, quod numquam valeat aperiri, cui pannus niger lineus interius taliter apponatur, quod ipsae videre extra non valeant nec videri. Ad istud locutorium a Completorio, quod dici debet tempore competenti, usque post Primam diei sequentis, seu tempore comestionis, vel dormitionis in aestate, aut quando officium celebratur, nisi pro causa adeo rationabili, vel necessaria, quae commode differri non possit, nulli licitum erit loqui. Quandocumque vero in concessis temporibus aliquam, vel aliquem habuerit, ubi loqui, cum modestia, & maturitate loquentes, breviter se expediant, prout decet. De servientibus Sororibus, quae semper manere clausae sicut aliae non tenentur, districtius volumus observari, ut sine licentia nulla claustrum egrediatur, & quae emittuntur honestae sint, & convenientis aetatis, & calceamentis honestis, tam ipsae, quam Sorores illae quas aliquando emitti contigerit, pro casibus suprascriptis calceatae incedant. Ceteris autem intus manentibus, si voluerint liceat istud idem. Egredientibus vero assignetur certus terminus redeundi. Nec alicui ipsarum concedatur extra Monasterium sine speciali licentia comedere, bibere, vel dormire, nec ab invicem separari, vel alicui in secreto, seu Capellani Monasterii, aut Conversorum, vel Fratrum ibidem morantium domicilium introire. Quod si aliqua contrarium fecerit, graviter puniatur. Et sollicite caveant, ne ad loca suspecta divertant, vel cum personis malae famae familiaritatem habeant, nec in suo reditu secularia, vel inutilia Sororibus referant, per quae

Rota facienda cum praescriptis conditionibus.

Locutorium etiam quomodo construendum.

Sororum servientium qualitates.

Quomodo se debeant gerere extra Claustra.

quæ diſſolvi valeant, vel turbari; & quamdiu extra fuerint, taliter ſtudeant ſe habere, quod de converſatione honeſta ipſarum ædificari valeant intuentes, & quidquid eis datum fuerit, vel promiſſum, reſignent & renuncient Abbatiſſæ, vel alii, cui hæc commiſerit vices ſuas.

Licet Monialibus poſſeſſiones in communi recipere.

Ad hæc liceat vobis in communi redditus, & poſſeſſiones recipere & habere, ac ea libere retinere, pro quibus poſſeſſionibus modo debito pertractandis procurator unus prudens pariter & fidelis in ſingulis Monaſteriis veſtri Ordinis habeatur quandocumque expedire videbitur, qui per Viſitatorem conſtitui & amoveri debeat, ſicut viderit expedire. Hic vero taliter conſtitutus de omnibus ſibi commiſſis, receptis pariter & expenſis Abbatiſſæ, & tribus aliis Sororibus ad hoc ſpecialiter aſſignatis, & Viſitatori, cum voluerit, rationem reddere teneatur;

Viſitator nequit bona Monaſter. alienare.

& nihil omnino de rebus Monaſterii vendere, commutare, obligare, vel alienare quoquo modo valeat, niſi de licentia Abbatiſſæ, pariter & Conventus, & quidquid contra hoc fuerit attentatum, irritum decernimus & inane. Poſſit tamen de mobilibus parum valentibus aliqua parva, ex cauſa licita interdum aliis elargiri.

Hæc monita ſ**ē**per obſerv.

Verum ne ab obſervatione præſentis formulæ breviter ſupraſcriptæ, quam uniformiter ubique ab omnibus volumus & mandamus diligentius obſervari, pro defectu certi regiminis in poſterum recedere vos contingat, aut ſub diverſorum magiſteria vivendi modos incurrere differentes:

Debent Monaſt. ſemper ſub regim. Miniſtrorum permanere.

Dilectis filiis Generali, & Provincialibus Miniſtris Ordinis Fratrum Minorum curam veſtri, & omnium Monaſteriorum veſtri Ordinis plene in omnibus præſentium auctoritate committimus. Statuentes, ut ſub eorum, & aliquorum, qui pro tempore Miniſtri fuerint, obedientia, regimine & doctrina debeatis de cetero permanere, quibus teneamini firmiter obedire. Et ipſi animarum veſtrarum ſollicitudinem gerentes, & curam eiſdem Monaſteriis, per ſe, vel per alios Fratres ſuos, ad hoc idoneos, ſecundum formam prætactam deputatos ab ipſis quotiens expedire viderint, viſitationis officium impendere ſtudeant, corrigendo & reformando ibidem, tam in capite, quam in membris, quæ correctionis, ſeu reformationis officio noverint indigere. Inſtituant nihilominus, & deſtituant, mutent, & ordinent, prout ſecundum Deum viderint expedire.

Electio Abbat. ad Conv. pertinet, & confirm. ad Miniſtros.

Electio tamen Abbatiſſæ libere pertineat ad Conventum. Confirmatio vera ipſius, & infirmatio fiat per Generalem Miniſtrum, ſi aderit in Provincia, & in ejus abſentia per Provincialem illius Provinciæ, in qua Monaſterium fuerit conſtructum. Confeſſiones veſtras audiant, & miniſtrent vobis Eccleſiaſtica ſacramenta. Et ne pro eo, quod in veſtris Monaſteriis Fratres dicti Ordinis reſidere non tenentur, continue pro defectu ſacerdotis poſſit periculum imminere, ad confeſſiones veſtras in neceſſitatis articulo audiendas, & miniſtranda Sacramenta prætacta, nec non divina officia celebranda deputent aliquos diſcretos & providos Capellanos.

Nullum Monaſterium, abſque Capit. gen. licentia ædificandum.

Nec aliquod Monaſterium veſtri Ordinis de cetero ab aliquo inchoetur ſine Capituli generalis Ordinis memorati licentia, & aſſenſu. Capellanus & Converſi ſecundum diſpoſitionem Viſitatoris promittant obedientiam Abbatiſſæ, voventes loci ſtabilitatem, & perpetuo vivere ſine proprio, & in caſtitate: liceat tamen Viſitatori, tam Capellanum, & ſervientes Sorores, quam Converſos pro evidenti neceſſitate, aut manifeſta utilitate de uno Monaſterio ad aliud transmutare, jejunium ſervare debeant ut Sorores. Liceat tamen Abbatiſ. ſuper hoc cum eis æſtus, vel itineris, vel laboris ulterius, ſeu alia quavis rationabili cauſa miſericorditer diſpenſare.

Habitus Converſorū ſervientium.

Tunicas de vili panno, juxta eorum indigentiam habere valeant ſine caputio, quarum manicæ ſint breves & ſtrictæ tantummodo circa manus: longitudo autem tunicarum ſit talis, quod a cavilla pedum diſtent ſpatio quatuor digitorum. Pro cingulo vero corrigiam honeſtam habeant

beant cum cultello, caparonem etiam super tunicas portent, cujus longitudo genu aliquantulum transeat, & amplitudo usque ad cubitos protendatur. Minoris tamen latitudinis caparonem si voluerit habere, poterit Capellanus, qui capa etiam honesta uti poterit cum fuerit opportunum. Calceamenta cum caligis & braccis ampla & alta habeant, & ante fissa, & idem officium faciant conversi, quod superius de Sororibus nescientibus litteras est expressum, excepto quod ad officium beatæ Virginis minime teneantur. Informationi etiam, & correctioni Visitatoris conversi, & Capellanus per omnia sint subjecti, cui teneantur firmiter obedire. Capellanus, & Conversi Visitatori subjecti.

Nulli ergo nostræ concessionis, & constitutionis &c. Si quis autem &c. Datum Lugduni VIII. Idus Augusti anno v.

LXIV.

Quod nullus Prælatus aliquem Fratrem sibi assumere possit in socium sine Generalis, vel Provincialis Ministri licentia. Reg. Vatic. epist. 112.

Generali, & Provincialibus Ministris, ac Fratribus Ordinis Minorum.

PEtitionibus vestris, tam piis, quam providis paternæ benignitatis gratia, quæ filiis utiliora prospicit, assensum benevolum impendentes, ut nullus legatus, nisi de latere, nostro, missus auctoritate litterarum Sedis Apostolicæ, de cetero impetrandarum specialem de præsentibus non facientium mentionem, aut Prælatus aliquis de Fratribus vestri Ordinis ad sua, seu Ecclesiæ negotia procuranda, vel secum manendum aliquos assumere valeat, nisi quos Generalis, vel Provincialis Minister eorum, tamquam idoneos & discretos sibi duxerit assignandos, quos subjacere volumus Ordinis disciplinæ auctoritate vobis præsentium indulgemus.

Nulli ergo nostræ concessionis &c. Si quis &c. Datum Lugduni Idibus Augusti anno v.

LXV.

Concedit Ministris auctoritatem instituendi Syndicos, & Procuratores. Reg. Vat. epist. 111. Roderig. bullar. bull. 6.

Generali, & Provincialibus Ministris Ordinis Fratrum Minorum.

§. I. QUanto studiosius divinæ contemplationi vacatis Domino famulando, tanto quieti vestræ libentius providemus, ne pedes quos lavisse videmini, affectu & effectu omnia relinquendo, cogamini, quod absit, iterum inquinare.

§. II. Cum enim sicut lecta nobis vestra petitio continebat, de rebus omnibus Ordini vestro concessis, vel in posterum concedendis, per vos ipsos, prout exigit frequenter necessitas, & juxta vestri Ordinis instituta, disponere nequeatis, nec velitis pro conscientiarum vestrarum puritate servanda, ne vobis odiosa vagandi tribuatur materia, sed oporteat vos propter hoc semper ad Sedem Apostolicam, ad quam rerum ipsarum spectat proprietas, habere recursum; nos quieti dicti Ordinis, & necessitatibus vestris paterna volentes sollicitudine providere, præsentium vobis auctoritate concedimus, ut singulis vestrum liceat in Provinciis eis commissis, per se, vel per alios Fratres suos, quibus id duxerint

committendum constituere aliquos viros idoneos Deum timentes, qui pro locorum indigentia singulorum, res hujusmodi, tam concessas, quam etiam conferendas auctoritate nostra libere petere, vendere, commutare, alienare, tractare, expendere, vel permutare, ac in usum Fratrum convertere valeant, secundum dispositionem vestram pro necessitatibus, vel commodis Fratrum Ordinis memorati, sicut vobis pro loco & tempore videbitur expedire; liceat quoque vobis eosdem viros sic constitutos a vobis amovere, aliosque ad præmissa exequenda sine difficultate qualibet subrogare, quotiens videritis opportunum.

Nulli ergo nostræ concessionis &c. Si quis &c. Datum Lugduni XIV. Kalend. Septembris anno V.

LXVI.

Confirmat Sororibus sancti Damiani Faventin. donationem Alberti Episcopi Faventini. Reg. Vatic. epist. 242.

Abbatissæ, & Conventui Pauperum Monialium inclusarum Monasterii sanctæ Mariæ de Virginibus Ordinis sancti Damiani Faventin. Diœcesis.

Vide Const. 46. fol. 468. Solet annuere Sedes Apostolica &c. usque *impertiri*. In litteris siquidem bon. mem. Alberti Faventin. Episcopi perspeximus contineri, quod ipse, divinæ pietatis obtentu Monasterium vestrum, cum personis, & possessionibus suis ab omni Episcopali jure, tam in spiritualibus, quam temporalibus duxit perpetuo eximendum, nihil sibi præter Ecclesiastica sacramenta, & unam libram ceræ annis singulis reservando. Verum cum Favent. Canonici moniti, & rogati, suum super hoc noluerint præstare consensum: nos ad instar piæ record. Gregorii prædecessoris nostri, de potestatis plenitudine, illorum supplentes in hac parte defectum, vestris piis precibus inclinati, quod super hoc factum est in hac parte ab Episcopo memorato, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Non obstante si libertatis indulta, quæ ab Episcopo simul & Capitulo prius concessa sunt, vobis in his contradicere in aliquo videantur.

Nulli ergo nostræ suppletionis, & confirmationis &c. Datum Lugduni VII. Kalend. Septembris anno V.

LXVII.

Confirmat compositionem factam per Cardinalem sanctæ Sabinæ inter Episcopum, & Capitulum Pampilonen. & Fratres Minores. Reg. Vatic. epist. 206.

Ministro, & Fratribus Ordinis Fratrum Minorum Pampilonen.

Præfatio. §. I. Plantatus olim in agro Ecclesiæ videtur Ordo sic a suis primordiis, gratia operante divina, laudabilibus incrementis successive profecit, quod assidue flores proferens copiosius honestatis, & producens liberius fructus vitæ, inter alia plantaria Dominica, puritate conversationis, scientiæ dono, & virtutis merito dignoscitur specialiter insignitus. Unde nos in agro ipso cultores, licet immeriti, a Domino deputati, eumdem Ordinem grandi prosequi favore proponimus, & exaltationem ipsius jugis diligentiæ studio multipliciter procurare, ut Apo-

sto

ſtolicæ gratiæ rore continue irroratus, majoribus ſemper Deo tribuente conſurgat, & dilatetur augmentis.

§. II. Hinc eſt quod cum inter vos ex parte una, & Venerabilem Fratrem noſtrum Epiſcopum, ac dilectos filios Capitulum Pampilonen. ex altera ſuper quibuſdam articulis materia fuerit diſſenſionis exorta, & dilectus filius noſter H. tit. ſanctæ Sabinæ Presbyter Cardinalis, de noſtro beneplacito & mandato inter vos, & eoſdem Epiſcopum & Capitulum amicabiliter duxerit componendum: nos veſtris ſupplicationibus inclinati, cupientes veſtræ providere quieti, ut pacis auctori poſſitis devotius famulari, compoſitionem hujuſmodi auctoritate Apoſtolica confirmantes, & ejuſdem defectum Capituli, cum ipſius non fuerit in eadem compoſitione requiſitus aſſenſus, ſupplentes de plenitudine poteſtatis, eadem auctoritate ſtatuimus in virtute obedientiæ, tenore præſentium diſtrictius injungendo, ut prætacta compoſitio perpetuis temporibus hinc inde inviolabiliter obſervetur. Decernentes irritum & inane quidquid contra compoſitionem eamdem, per quamcumque partium in poſterum contigerit attentari. Tenorem autem compoſitionis ipſius de verbo ad verbum præſentibus inſeri fecimus, qui talis eſt.

Contentio inter Minor. & Epiſc. Pampilon. exorta.

Compoſitio facta perpetuo ſervanda.

§. III. *Univerſis præſentes litteras inſpecturis Fr. H. divina miſeratione tit. ſanctæ Sabinæ Presbyter Cardinalis, ſalutem in Domino ſempiternam. Orta olim, faciente bumani generis inimico, inter Venerabilem Patrem Epiſcopum & Capitulum Pampilonen. ex parte una, & dilectos in Chriſto filios Miniſtrum, & Fratres Minores loci ejuſdem, ex altera materia quæſtionis, ſuper eo quod dicti Fratres de loco ſancti Petri de Ripis, in quo hactenus morabantur, ad locum extra portam ſancti Laurentii Pampilonen. in quo nunc ipſi Fratres morantur auctoritate Apoſtolica ſe tranſtulerint: Epiſcopo & Capitulo, prædictis aſſerentibus, hoc in ſuum præjudicium redundare, cum Dominus Papa ſuper eodem negotio Venerabili Patri Tarraconen. Archiepiſcopo & Cæſarauguſtan. Epiſcopo primo, ac poſtmodum eidem Cæſarauguſtan. Epiſcopo conſervationem Fratrum contra malefactores, moleſtatores, & invaſores, ac rebelles litteris Apoſtolicis duxerit committendam, prout in ipſius litteris Apoſtolicis plenius continetur, tamdem nondum ſopita diſcordia, ad Dominum Papam denuo querimonia eſt delata, qui volens finem imponi litibus, & partium providere quieti, præſentibus memoratis Epiſcopo, & Fratribus nobis viva voce commiſit, ut inter eos compoſitionem amicabilem faceremus, remanentibus in ſuo robore litteris eiſdem Fratribus ſuper ipſo negotio a Sede Apoſtolica conceſſis. Nos vero hujuſmodi mandato recepto, de conſenſu Epiſcopi, & Fratrum taliter ordinamus, quod Epiſcopus & Capitulum Pampilonen. prætactos Fratres familiares amicos, & benefactores eorum ad gratiam & bonam voluntatem ſuam admittant, qui videbantur occaſione iſtius diſcordiæ deſtituti, & dimittant eis omnem rancorem, malevolentiam & offenſam, & non gravent eos, nec cauſam quærant aliquam de cetero occaſione hujuſmodi aggravandi. Volumus etiam, quod dictus Epiſcopus eoſdem Fratres per ſuas patentes litteras recommendet Clero & populo Civitatis Pampilonen. & diœc. univerſæ: ſignificans per eaſdem, quod eos & nominatos benefactores, amicos, & familiares eorum ad pacem & gratiam ſuam admiſit, & benevolentiam & amorem. Item volumus & mandamus, quod in jam dicto loco novo, extra portam ſancti Laurentii Pampilonen. qui ipſis Fratribus a Sede Apoſtolica eſt conceſſus, prætacti Epiſcopus & Capitulum permittant eoſdem Fratres remanere libere, pacifice, & quiete, & conſtruere ibidem Eccleſiam, & alia ædificia eorum uſibus opportuna. Prætе-*

Compoſitionis tenor.

terea cum dicti Fratres occasione istius discordiæ, tam in libris, quam in aliis rebus damna non modica, sicut asserunt, sint perpessi, mandamus, ut prætactus Episcopus omnia ablata Fratribus restitui plenarie faciat, & sententiam excommunicationis generaliter proferat in omnes illos, qui res Fratrum asportaverunt, vel detinent, vel destruxerunt, vel consilium, seu auxilium, ut hæc fierent impenderunt, donec Fratribus plenarie fuerit satisfactum, etiam omnes illos excommunicationi subjiciant, qui sciunt ubi res Fratrum detinentur, nisi quamcitius commode potuerint Fratribus curaverint revelare, & has sententias faciat Episcopus per Civitatem & diœcesim Pampilonen. in magnis festivitatibus, & in generalibus prædicationibus, & in confratriis etiam publicari, quousque Fratres suas res recuperaverint universas. Item volumus & mandamus, quod si qua de bonis propriis amicis & benefactoribus, seu familiaribus Fratrum, tam in communi, quam in speciali occasione hujusmodi ablata fuere, prætactus Episcopus restitui plenarie faciat, & illis in detentores ipsos similem sententiam proferendo. Ad hæc mortui, qui occasione istius discordiæ insepulti tenentur, omni occasione, dilatione, ac contradictione sepositis per suos sacerdotes parochiales tradentur Ecclesiasticæ sepulturæ. Præterea, si quas pœnas spirituales, seu temporales præfati Episcopus, & Capitulum alicui de familiaribus, benefactoribus, seu amicis ipsorum Fratrum occasione istius discordiæ indixerunt, remittant easdem, & illos ad pœnas illas volumus non teneri. Item volumus & mandamus, quod ipsi Fratres ab Episcopo & Capitulo sæpedictis veniam postulent, humiliter supplicantes, ut si quis de Fratribus vel de amicis ipsorum eos in aliquo offenderunt, eis remittant, & Episcopus & Capitulum liberaliter annuant postulatis, offensam, si quu fuerit, remittentes: similiter Fratres remittant eis omnem rancorem, malevolentiam, & injuriam corporalem, & procurent bona fide, quantum in ipsis est, quod familiares amici & benefactores eorum similiter remittant eis omnem rancorem, malevolentiam, injuriam & offensam. Et cum occasione istius discordiæ in prætactos Fratres, & eorum familiares amicos & benefactores per eumdem Episcopum, & Canonicos, & alios auctoritate ipsorum, & per Venerabilem Patrem Tarraconen. Archiepiscopum, & Cæsaraugustan. Episcopum, & alios auctoritate ipsorum in eosdem Canonicos & alios dicantur excommunicationum plurimæ sententiæ promulgatæ, & propter bonum pacis, & caritatem inter eos omnimode conservandam, & ne occasione ipsarum sententiarum in quoscumque, prætextu hujus negotii prolatarum, inter ipsos contingat in posterum, quod absit, aliquam materiam discordiæ suboriri, nos omnes sententias excommunicationum, suspensionum, seu etiam interdicti quocumque tempore per dictos Episcopum, & Canonicos, seu per quoscumque alios ipsorum auctoritate latas in Fratres, & eorum familiares, amicos, & benefactores, si quæ fuerint, quacumque de causa, seu etiam in jam dictos Canonicos Pampilonen. per memoratos Archiepiscopum Tarraconen. & Cæsaraugustan. Episcopum, seu per quoscumque alios auctoritate ipsorum, & in quascumque personas alias cujuscumque conditionis existant, per quoscumque istius discordiæ occasione prolatas ad cautelam, de speciali mandato Domini Papæ, quod super hoc recepimus, relaxamus. In cujus rei testimonium, & evidentiam pleniorem præsens scriptum sigilli nostri fecimus munimine roborari. Datum in Castro sancti Andreæ, juxta Lugdunum XVI. *Kalendas Septembris Pontificatus Domini Innocentii Papæ IV. anno* V.

Nulli ergo nostræ confirmationis, suppletionis, & constitutionis &c. Si quis &c. Datum Lugduni IV. Non. Septembris anno V.

LXVIII.

LXVIII.

Revocat auctoritatem concessam Fratribus particularibus recipiendi quempiam ad Ordinem .

Generali , & universis Ministris Ordinis Fratrum Minorum .

QUuibusdam ex Fratribus vestri Ordinis ad nationes exteras ab Apostolica Sede transmissis concessisse dicimur , ut volentes habitum vestræ religionis assumere , recipere in Fratres , & constituere novas Provincias , ac Ministros præficere possint ibidem . Cum autem hoc in vestri redundet detrimentum Ordinis , sicut fuit propositum coram nobis , & intentionis nostræ fuerit , quod ex concessione hujusmodi Ordini vestro deberet honor & utilitas procurari . Nos devotionis vestræ precibus annuentes , ipsam auctoritate præsentium revocamus , & volumus , quod de cetero nullum robur habeat firmitatis .

Nulli ergo nostræ revocationis &c. Datum Lugduni v. Idus Octobris anno v.

LXIX.

Fratri Rodulpho concedit auctoritatem dispensandi cum quodam viro nobili circa plura beneficia habenda . Reg. Vatic. epist. 446.

Fratri Rodulpho Anglico de Ordine Fratrum Minorum .

APostolicæ Sedis benignitas sic merita personarum provida deliberatione discernit &c. usque *invenitur*. Hinc est , quod nos probitatem & nobilitatem dilecti filii Magistri Henrici de Batonia Rectoris Ecclesiæ de Timbres baresfwe Bathonien. Diœc. non indigne pensantes , ac volentes ex hoc sibi gratiam facere specialem , tuis & ipsius supplicationibus inclinati mandamus , quatenus cum eo quod præter duo beneficia , quæ obtinet curam habentia animarum , unum aliud beneficium dignitatem , vel personatum , si sibi canonice offeratur , etiam si similem curam habeat licite recipere , & cum eisdem obtentis retinere libere valeat , constitutione generalis Concilii non obstante , auctoritate nostra dispenses . Proviso , ut prætacta beneficia , personatus , vel dignitates debitis obsequiis &c. usque *negligatur* .

Datum Lugduni xiv. Kalend. Januarii anno v.

LXX.

Confirmat privilegium concessum a Capitulo Firmano . Regest. Vatican. epist. 855.

Abbatissæ , & Conventui Monialium Inclusarum sancti Francisci de Offida Ordinis sancti Damiani Firman. diœc.

§. I. JUstis petentium &c. usque *complere* . Vestra siquidem petitio nobis exhibita continebat , quod Venerabilis frater noster Firman. Episcopus considerato , quod in Ecclesia beati Martini prope castrum Offidæ , in qua aliquando extitistis , propter guerrarum incursus , non poteratis commode virtutum Domino famulari , mutandi eamdem Ecclesiam cum immunitatibus , libertatibus , juribus , & omnibus bonis ipsius ad lo- Vide Bull. 34. fol. 412.

locum alium magis tutum intra dictum Caſtrum Offidæ conceſſerit vobis liberam facultatem, conſenſu Firman. Capituli accedente, prout in litteris prætacti Epiſcopi plenius perſpeximus contineri. Nos itaque veſtris devotis precibus inclinati, quod ab eiſdem Epiſcopo & Capitulo provide factum eſt in hac parte, ratum & gratum habentes, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus; litterarum ipſarum tenorem de verbo ad verbum præſentibus inſeri facientes, qui talis eſt: *Philippus miſeratione divina Firman. Epiſcopus: Dilectis in Chriſto filiabus Abbatiſſæ, ac Monialibus incluſis præſentibus & futuris Monaſterii ſancti Franciſci de Offida Firman. diœc. Ordin. ſancti Damiani Aſſiſinaten. ſalutem & benedictionem. Cum propter guerrarum perturbationem, quæ in Marchiam ſupervenit: in Eccleſia ſancti Martini prope caſtrum Offidæ poſita, quam vobis & Monaſterio veſtro, cum omnibus pertinentiis, ſuis hactenus de conſenſu & ſpontanea voluntate totius noſtri Firman. Capituli, & de conſenſu & ſpontanea voluntate bon. mem. Alberti quondam Plebani plebis ſancti Ruſtici Eccleſiæ Firman. ſubjectæ ad ipſam plebem pertinentem, ob reverentiam divinam pia liberalitate conceſſimus permanere ſine periculo, & ibidem Deo ſervire congrue, ſicut propoſuiſtis minime valeatis. Nos hujuſmodi periculum vitare volentes, de conſenſu & ſpontanea voluntate totius prætacti noſtri Firman. Capituli plenam vobis poteſtatem concedimus præſentium auctoritate, ſicut a nobis humiliter poſtulaſtis, & liberam facultatem, qua vos liceat, quoties videritis opportunum, & libere transferre poſſitis prætactam Eccleſiam ſancti Martini, cum omnibus immunitatibus, & libertatibus ſuis, & cum omnibus juribus, & bonis ejuſdem Eccleſiæ præſentibus & futuris in prætactum Monaſterium veſtrum, vel in locum alium quemcumque circa Eccleſiam ſancti Nicolai conſiſtentem intrà prætactum caſtrum Offidæ duxeritis eligendum. Inſuper ad memoratam Eccleſiam ſancti Martini conſtruendam primarium lapidem, ſicut opus eſt, noſtris manibus conſignatum per latorem præſentium vobis tranſmittimus per manum Capellani .... auctoritate noſtra ponendum in ejuſdem Eccleſiæ fundamento, cùm tempus vobis aderit & facultas. Præterea ad evidentiam omnium prætactorum, & perennem memoriam eorumdem, præſens inſtrumentum ſeu privilegium in publicam formam redigi fecimus per Cambium Notarium Firman. in Palatio prætacti Epiſcopi, qui hoc inſtrumentum, ſeu privilegiam fieri rogavit in præſentia Domini Joannis Prioris ſancti Salvatoris, D. Jacobi Capellani ſancti Joannis, D. Berardi Capellani dicti Epiſcopi, D. Petri Capellani ſancti Angeli de Figino, D. Gratiæ Capellani ſanctæ Mariæ de Wultriman, D. Cataldi Præbendati prætacti ſancti Salvatoris, fratris Jacobi, fratris Bondini de Ord. Fratrum Minorum, fratris Bonaventuræ, Petri Tabernarii, D. Joannis Plebani, Joan. Copporii, B. Joan. Canthii, Joannis Notarii, Bernardi Eſculan. Nicolai Romani, & aliorum multorum teſtium ad hæc rogatorum anno Domini* MCCXLI. *menſe Octobris intrante* VIII. *die Martii Indictione* XIV. *Ego Raynaldus Firman. Archipresbyter majoris Eccleſiæ ſupraſcriptis interfui & conſenſi, & propria manu ſcripſi. Ego Tibaldus Firman. Canonicus me ſubſcripſi. Ego Nicolaus Firman. Canonicus ſupradictis interfui & conſenſi & propria manu ſubſcripſi. Ego Maſſus Firman. Canonicus ſupradictis interfui & conſenſi, & propria manu ſubſcripſi. Ego Angelus Firman. Canonicus ſupradictis interfui & conſenſi, & propria manu ſubſcripſi. Et ego Cambius Notarius de civitate Firmana filius quondam Firmonis ſupradictis interfui, & de mandato prædicti Epiſcopi & ſupradicti Capituli, ſicut ſupra plene continetur, ſcripſi & publicavi.*

§. II.

§. II. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Lugduni XII. Kalend. Januarii anno V.

LXXI.

Concedit Gaufrido de Bero quod possit transire ad milites Templi Hierosolymitani. Regest. Vatic. epist. 582.

Gaufrido de Bero quondam Fratri Ordinis Minorum.

TUi qualitate status audita, dilectus filius noster H. tit. sanctæ Sabinæ Presbyter Cardinalis dispensavit locum de speciali mandato nostro, ut ad Religionem Fratrum Militiæ Templi Hierosolymitan. transire valeas, ibidem sub ipsorum habitu Domino serviturus, prout in litteris Cardinalis ejusdem inde confectis plenius dicitur contineri. Nos autem tuis supplicationibus inclinati, quod ab ipso in hac parte factum est, ratum & gratum habentes, id auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus.

Nulli ergo nostræ confirmationis &c. Datum Lugduni XVII. Kalen. Martii anno V.

LXXII.

Jubet ut non subtrahatur a Pontifice Zuerinen. Electo confessarius a se ipso concessus. Ex Reg. Vatic. epist. 947.

Ministro & Custodi Ordinis Fratrum Minorum.

CUm nos dilecto filio Zuerinen. Electo fratrem Silardum Ordinis vestri de in Rozche Zuerinen. dioec. in proprium concessimus confessorem, mandamus quatenus eumdem Fratrem non amoveatis a domo prædicta, quamdiu ad hoc Electo necessarius fuerit memorato.

Datum Lugduni III. Kalend. Junii anno V.

LXXIII.

Ne decimas solvant ex suorum hortorum fructibus, & suis servis ecclesiastica ministrent Sacramenta. Ex ipso authographo.

Dilectis filiis Generali & Provincialibus Ministris, ac aliis Fratribus Ordinis Fratrum Minorum.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

„ §. I. QUi Deum tota mente diligitis, & animarum profectui con- Privilegii æquitas concessionis.
„ tinua diligentia desudatis, debetis ad condignam gratiam
„ experiri promptam, & facilem Sedis Apostolicæ pietatem.
„ §. II. Cum igitur humilitas vestra sibi de latitudine orbis terræ Minoritica Paupertas.
„ nihil præter domos & hortos cum virgultis, præmiorum obtentu cœ-
„ lestium, ad usum suum duxerit reservandum, nos pie volentes, quod Possunt Minores hortorũ uti fructibus.
„ illorum fructus integre vestræ paupertatis usibus applicentur, ut de
hor-

„ hortis, & virgultis veſtris uſibus deputatis, nullus a vobis decimas „ exigere, vel extorquere præſumat, auctoritate præſentium diſtrictius „ inhibemus.

Fidelibus Sacramenta miniſtrare.

Et mortuos ſepelire.

„ §. III. Ceterum ut ii, qui veſtris immorantur obſequiis, divinæ „ intuitu pietatis, quod in ſalutem animarum vertitur, de veſtris mani„ bus aſſequantur, vobis de ſpeciali gratia indulgemus, ut eis libere „ cuncta miniſtrare poſſitis eccleſiaſtica Sacramenta; & eoſdem cum de„ cedunt in veſtris cœmeteriis ſepelire.

„ Nulli ergo hominum &c. Si quis autem &c. noverit incurſurum.

„ Datum Lugduni VIII. Kalendas Martii anno VII.

ANNO CHRISTI 1250. INNOCENTII IV. ANNO 8.

LXXIV.

Ut fundando Monaſterio Conſtantienſi Moniales tribuat, & Religioſos. Ex Reg. Vatic. epiſt. 14.

Miniſtro Provinciali Fratrum Minorum Alemaniæ.

Mendet Monaſterium extructű de Monialibus provideri.

Quibus Sacramente, eliaque omnia Fratres miniſtrare teneatur.

Particulæ irritantes.

„ §. I. CUm venerab. fr.... Epiſcopus Conſtantienſis Monaſterium „ Monialium incluſarum Ordinis ſancti Damiani in parte „ Pontis Conſtantienſis conſtruere deſideret, prout ex parte ipſius fuit „ propoſitum coram nobis; nos ejus in hac parte votis benignis an„ nuentes, præſentium tibi auctoritate in virtute obedientiæ firmiter „ præcipiendo mandamus, quatenus ejuſdem Monaſterii, poſtquam „ incœptum fuerit, curam gerens, ponas ibidem quatuor, vel plures, „ prout eidem Epiſcopo, & tibi viſum fuerit, probatæ vitæ ac religio„ nis expertas, ipſius Ordinis Moniales, faciens per te, vel aliquos Fra„ tres tui Ordinis, quod ad hoc idoneos noveris, eiſdem Monialibus „ celebrare divina, & exhiberi Eccleſiaſtica Sacramenta: & alia omnia, „ quæ in domibus ejuſdem Ordinis ſancti Damiani per Fratres Minores „ conſueverunt hactenus exhiberi.

„ §. II. Non obſtantibus aliquibus ſtatutis, vel indulgentiis, ſeu „ privilegiis, eidem a Sede Apoſtolica conceſſis, per quæ id impediri, „ vel differri poſſit, & de quibus ſpecialem oporteat in præſentibus fieri „ mentionem.

„ Datum Lugduni II. Non. Julii anno VIII.

LXXV.

Dat facultatem reconciliandi Paganos, Hæreticos & Schiſmaticos. Reg. Vatic. epiſt. 15.

Fratribus Ordinis Minorum, in terras Saracenorum, & Paganorum proficiſcentibus.

„ PRo zelo fidei, & pro illuminatione gentium in ignorantiæ, ac „ erroris ambulantium cæcitate, peregrinationem vobis aſſumenti„ bus ad exteras Regiones, præſentium auctoritate concedimus, ut „ proponere verbum Dei, & illarum partium homines, per miniſterium „ exhortationis veſtræ converti ad unitatem Chriſtianæ fidei cupientes, „ recipere, & baptizare poſſitis, & Eccleſiæ ſacroſanctæ filiis aggregare, „ ac eos, qui per apoſtaſiam, ſeu ſchiſma, vel hæreſim a Chriſtiani con„ feſſione nominis recedentes, inter Saracenos habitant, abſolvere, & recon-

„ reconciliare per gratiam pœnitentiæ salutaris; si ad obedientiam Ecclesiæ Romanæ in humilitatis spiritu duxerint redeundum.
„ Datum Lugduni Idibus Julii anno VIII.

LXXVI.

Concedit liberam sepulturam. Reg. Vatic. epist. 135.

Abbatissæ, & Conventui Monialium inclusarum Monasterii sancti Antonii Barchinonen. Ordinis sancti Damiani.

„ CUm a nobis petitur &c. Ea propter, dilectæ in Domino, filiæ vestris postulationibus &c. Sepulturam vestri Monasterii liberam esse decernimus, ut eorum devotioni &c. qui se illic sepeliri &c. nullus obsistat. *Vide Const. 1. Innoc. IV. fol. 431.*
„ Nulli ergo &c. nostræ constitutionis &c. Datum Lugduni IV. Kalendas Octobris anno VIII.

LXXVII.

Ut Mulieres vagas cogat deponere habitum sanctæ Claræ Reg. Vat. epist. 97.

EPISCOPO SALAMANTIN.

„ EX parte dilectarum in Christo filiarum, Abbatissæ, ac Sororum Monasterii sanctæ Mariæ Salamantin. Ordinis sancti Damiani, fuit propositum coram nobis, quod quædam mulieres per tuam Civitatem & diœcesim discurrentes, se fore ipsius Ordinis mentiuntur: & ut alii suæ assertioni majori fide credulitatis accedant, discalceatæ vadunt, habitum, & cingulum Monialium ejusdem Ordinis, vel chordulas deferentes. Cum autem prædictæ Abbatissæ, & Moniales, ut gratum præstent Domino famulatum, perpetuo sint inclusæ, & in ejusdem Ordinis confusionem, ac dictarum Abbatissæ, & Sororum, prædictarum mulierum Religio simulata redundet: præfatæ Abbatissa, & Sorores nobis humiliter supplicarunt, ut providere ipsis super hoc de benignitate Sedis Apostolicæ curaremus. Quocirca mandamus, quatenus super hoc officii tui debitum exequaris. Contradictores per censuram &c.
„ Datum Lugduni II. Kalendas Octobris anno VIII.

LXXVIII.

Concedit eis liberam sepulturam. Reg. Vatic. epist. 134.

Abbatissæ, & Conventui Monialium inclusarum Monasterii sanctæ Gratiæ Pampilonen. Ordinis sancti Damiani.

„ CUm a nobis petitur &c. *effectum*. Ea propter, dilectæ in Domino filiæ, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, sepulturam Monasterii vestri liberam esse decernimus, ut eorum devotioni, & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nullus obsistat: salva tamen justitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. *Vide ut supra.*
„ Nulli ergo &c. nostræ constitutionis &c. Datum Lugduni Idibus Octobris anno VIII.

LXXIX.

Ut eis restituantur per Episcopum ablata. Reg. Vatic. epist. 158.

Ministro, & Fratribus Minoribus Pampilonen.

„ CUm Ecclesiam sancti Petri de Ripis Pampilonen. & alia bona, „ quæ in ipso loco sunt, in quo vos longo tempore permansistis, „ ven. fr. noster Pampilonen. Episcopus, Capituli sui accedente con„ sensu, dilectis in Christo filiabus Priorissæ, & Sororibus, quondam „ in loco, qui dicitur Cella, morantibus ejusdem diœcesis Ordinis sancti „ Augustini contulisse dicatur; ac tandem Priorissa, & Sorores ipsæ a „ nobis collationem ipsam obtinuerint confirmari; nos volentes, quod „ per hujusmodi collationem, seu nostram confirmationem vobis nulla„ tenus derogetur, precibus vestræ devotionis inducti, taliter defini„ mus, ut confirmatio, seu collatio hujusmodi ad illa tantum bona in„ telligantur extendi, quæ in prædicto loco sancti Petri, antequam „ habitaretis ibidem, ad ipsum Episcopum, vel Pampilonen. Ecclesiam „ pertinebant, tenore præsentium statuentes, ut reliqua omnia bo„ na, quæ in prædicto loco vobis olim, vel Ordini vestro concessa, „ seu quocumque justo modo in usum vestrum translata fuerunt; quæ „ Priorissa, & Sorores memoratæ in præjudicium vestrum detinent „ occupata; restituantur vobis integre, confirmatione hujusmodi non „ obstante.

„ Nulli ergo &c. Datum Lugduni IV. Kalend. Novembris anno VIII.

LXXX.

Ut excitent Frisios, Norvegos, & alios ad transfretandum in auxilium Terræ sanctæ. Ex Reg. Vatic. epist. 183.

Priori Prædicatorum, & Ministro Minorum Fratrum, Provincialibus Alemaniæ.

„ CUm ad præsens Terra sancta præsidio indigeat bellatorum, Nos „ attendentes, quod multi Frisiones acceperunt, accensi zelo de„ votionis, & fidei, signum Crucis, quodque solent Frisiones in trans„ marinis partibus prosperari, mandamus quatenus omnes Crucesigna„ tos de partibus Frisiæ ac Norvegiæ, quod in proximo passagio a nobis, „ ad beneplacitum carissimæ in Christo filiæ nostræ B. Illustris Reginæ „ Franciæ, statuendo transfretent in subsidium Terræ sanctæ, per vos „ & alios, quos expedire videritis, moneatis attentius & efficaciter, „ secundum datam vobis a Deo prudentiam inducatis eos ad id, si neces„ se fuerit, per censuras Ecclesiasticas, appellatione postposita, compe„ scendo. Non obstantibus aliquibus privilegiis Apostolicæ Sedis, vel „ indulgentiis, seu litteris obtentis, & obtinendis, & quibuslibet aliis, „ per quæ id impediri, vel differri valeat, & de quibus oporteat in præ„ sentibus fieri mentionem; & constitutione de duabus dietis editis in „ Concilio Generali: quod si non ambo &c.

„ Datum Lugduni III. Kalendas Decembris anno VIII.

LXXXI.

ANNO CHRISTI 1251. INNOCENTII IV. ANNO 9.

LXXXI.

Committit decisionem cujusdam controversiæ. Reg. Vatic. epist. 255.

Fratri Joanni Lemovicen. Pœnitentiario nostro Ordinis Fratrum Minorum.

CUpiens ut finis litibus imponatur, mandamus, quatenus de jure Ven. Fr. N. Archiepiscopi, & dil. fil. Capituli Bissuntin. ac Nob. viri Joannis Comitis Burgundiæ Domini Salmen. super moneta, quam idem Comes apud Salm. cudi facit, utrum prædicti Archiepiscopus & Capitulum, quod præfatus Comes id non possit facere, valeant, vel debeant impedire, vel quod ipse Comes potestatem ipsam faciendi habeat, inquiras sollicite veritatem, & quod justum fuerit, inquisitione facta, facias auctoritate nostra, appellatione remota, inviolabiliter observari.

Datum Lugduni II. Kalend. Februarii anno VIII.

LXXXII.

Recipit sub sua protectione Monasterium & bona Clarissarum Montispessulani. Regest. Vatic. epist. 350.

Conventui Monialium Monasterii sanctæ Mariæ de Paradiso, Montispessulani Magalon. Diœc. Ord. sancti Damiani.

SAcrosancta Romana Ecclesia devotas & humiles filias, ex assuetæ pietatis officio propensius diligere consuevit, &, ne pravorum hominum molestiis agitentur, eas tamquam pia mater suæ protectionis munimine confovere. Eapropter, dilectæ in Christo Filiæ, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, personas vestras & Monasterium, in quo divino estis obsequio mancipatæ, cum omnibus bonis, quæ in præsentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, sub beati Petri & nostra protectione sumimus &c. specialiter autem locum ipsum, & alia bona vestra, sicut ea omnia juste & pacifice possidetis: vobis & per vos Monasterio vestro auctoritate Apostolica concedimus & præsentis scripti patrocinio communimus.

Nulli ergo &c. nostræ protectionis & confirmationis &c. Datum Lugduni V. Idus Febr. anno VIII.

LXXXIII.

Jubet ut Prædicatores & Minores inducant cives ad resarcienda damna illata Ecclesiæ Astensi. Regest. Vatic. epist. 520.

Priori Fratrum Prædicatorum, & Guardiano Fratrum Minorum Asten.

PRæsentium vobis auctoritate mandamus, quatenus cives Astenses moneatis attentius, & efficaciter inducatis, ut infra duos menses post monitionem vestram, ad sinum Matris Ecclesiæ recurrentes, resti-

tuant Aſten. Eccleſiæ jura, quæ ſubtraxerunt eidem, & ab ipſius oppreſſione ceſſantes, de damnis & injuriis ſibi ab eis illatis plenariam ei ſatisfactionem impendant. Alioquin ex tunc vos & Fratres veſtri, una cum toto Clero Aſten. ad mandatum & voluntatem dil. fil. Aſtenſis Electi civitatem exeatis Aſten. vel exiſtentes ibidem ceſſetis penitus a divinis, aliquo privilegio, ſeu indulgentia Sedis Apoſtolicæ contraria non obſtante.

Datum Januæ xv. Kal. Junii anno VIII.

LXXXIV.

Ut poſſit abſolvere Albenſes & Aſtenſes a cenſuris contractis ob violationem juris Eccleſiaſtici. Regeſt. Vatic. epiſt. 58.

Fratri Alfero Albenſi de Ord. Minorum.

CUm ſicut intelleximus, nonnulli in Alben. & Aſten. Civitatibus & Diœc. pro incendiis, & Eccleſiarum fractionibus vinculo ſint excommunicationis aſtricti; Nos de tua circumſpectione plenam in Domino fiduciam obtinentes, prædicta tibi auctoritate committimus, ut eoſdem excommunicatos, dummodo damna paſſis ſatisfaciant competenter, hac vice ab hujuſmodi excommunicationum ſententiis, juxta Eccleſiæ formam abſolvas, & injungas eis quod de jure fuerit injungendum. Ut autem hujuſmodi negotium facilius & efficacius exequi valeas, committendi illud perſonis, quas ad id elegeris, ſi expedire videris, ac compellendi eos per cenſuram Eccleſiaſticam, liberam tibi concedimus facultatem.

Datum Peruſii III. Kal. Decemb. anno IX.

In eumdem modum Fr. Guillelmo de Bagnolio de Ord. Minorum in Taurinen. & Iporien. Civitatibus & Diœc.

LXXXV.

*Ut tradantur Thomæ Comiti de Sabaudia pecuniæ ex malis perceptis collectæ, * in uſum belli contra Aſtenſes rebelles*. Reg. Vatic. epiſt. 60.

* *Vide elogia Ducũ Sabaudiæ apud Matth. Pariſ. anno 1255. Duxit hic Thomas ſecundam uxorem filiã Comitis Lavaniæ, fratris Innoc. IV.*

EIDEM.

VOlumus, & diſcretioni tuæ præcipiendo mandamus, quatenus pecunia quam de acquiſitis per uſurariam pravitatem, ac alias illicite a nonnullis in Aſten. & Alben. Civitatibus & Diœc. juxta mandati noſtri tenorem, collectam conſtiterit, vel collegeris dil. fil. honorabili viro Thom. de Sabaudia Comiti, vel ejus certo nuncio ſine difficultate qualibet aſſignare procures qualitatem ipſius pecuniæ, nobis tuis litteris reſcripturus.

Datum ut ſupra.

In eumdem modum Epiſcopo Siſtaricen. in Arelaten. & Aquen. provinciis, & fratri Guillelmo de Bagnolio de Ord. Minorum in Taurinen. & Iporien. Civitatibus & Diœc.

LXXXVI.

Declarat per alias constitutiones a se editas, nullum velle inferri Minorum privilegiis præjudicium. Regest. Vatic. epist. 105. in supplem. Minorum, & memorial. Ord. & apud Roderic. bulla 14. sub diversis tamen datis.

Generali & Provincialibus Ministris & aliis Fratribus Ordinis Fratrum Minorum.

§. I. CUm olim duxerimus statuendum, ut exempti quantumcumque gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti seu contractus, aut rei de qua contra ipsos agitur, rite possint coram locorum Ordinariis conveniri, & illi, quo ad hoc suam in ipsos jurisdictionem, prout jus exigit, exercere: vos dubitantes ne per constitutionem hujusmodi libertatibus & immunitatibus vobis, & Ordini vestro per privilegia & indulgentias ab Apostolica Sede concessas præjudicari valeat, nobis humiliter supplicastis, ut providere super hoc indemnitati vestræ paterna sollicitudine curaremus.

§. II. Quia vero ejusdem Ordinis sacra religio sic vos apud nos dignos favore constituit, ut vobis votivum existat: vos ab omnibus, per quæ vobis possent provenire dispendia, immunes libenti animo præservare auctoritate vobis prædicta indulgemus, ut occasione constitutionis hujusmodi nullum eisdem libertatibus & immunitatibus imposterum præjudicium generetur.

Nulli ergo &c. nostræ concessionis &c. Datum Perusii VI. Kalend. Januarii, anno IX.

ANNO CHRISTI 1252. INNOCENTII IV. ANNO 10.

LXXXVII.

Commendat fratres Tiburtinos, & eorum fabricam fidelium caritati. Ex nostro Archivo num. 34.

Universis Christi Fidelibus præsentes litteras inspecturis.

§. I. QUoniam, ut ait Apostolus, omnes stabimus ante tribunal Christi, recepturi, prout in corpore gessimus, sive bonum fuerit, sive malum, oportet nos diem messionis extremæ misericordiæ operibus prævenire, ac æternorum intuitu seminare in terris, quod reddente Domino, cum multiplicato fructu recolligere debeamus in cœlis, firmam spem, fiduciamque tenentes, quoniam qui parce seminat, parce & metet, & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet vitam æternam. Roman. 14. ver. 10. 2. Cor. 9. v. 6

§. II. Sane dilecti filii... Minister & Fratres Ordinis Minorum Tiburtin. ibidem, sicut accepimus, Ecclesiam, cum aliis ædificiis suis usibus opportunis cœperunt construere, in qua divinis possint laudibus deservire.

§. III. Cum itaque pro hujusmodi ædificiis consummandis, ac etiam pro sustentatione arctæ vitæ ipsorum indigeant fidelium juvari subsidiis, qui propter Christum extremæ ferunt sarcinam paupertatis, universitatem vestram rogamus, & hortamur in Domino, in remissionem vobis peccami-

caminum injungentes, quatenus eis pias eleemosynas, & grata caritatis subsidia erogetis, ut per subventionem vestram opus hujusmodi consummari valeat, & alias eorum indigentiæ provideri, ac vos per hæc & alia bona, quæ Domino inspirante, feceritis, ad æternæ possitis felicitatis gaudia pervenire. Nos enim de Omnipotentis Dei Misericordia, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, omnibus vere pœnitentibus & confessis, qui eisdem pro dicti consummatione operis, vel pro ipsorum necessitatibus manum porrexerint adjutricem, quadraginta dies de injuncta sibi pœnitentia misericorditer relaxamus.

Datum Perusii xv. Kal. Febr. Pontif. nostri anno ix.

LXXXVIII.

Ut restituatur Minoribus Tiburtinis hortus ab eisdem imprudenter alienatus. Ex nostro Archivo num. 35.

Abbati Sublacen. Tiburtinæ Diœcesis.

§. I. AD nostram noveris audientiam pervenisse, quod dilecti filii . . . Guardianus & Fratres Minores Tiburtin. quemdam hortum ad ipsos spectantem T. quondam Tiburtino Episcopo, de consensu Ministri Generalis Ordinis ipsorum, ac Venerabilis fratris nostri . . . Ostien. & Velletren. Episcopi, & dilecti filii . . . Ministri Provincialis ejusdem Ordinis, non petita licentia, concesserunt in dictorum Fratrum non modicam læsionem.

§. II. Cum igitur nostra intersit prædictis sic læsis, favoribus & salubri remedio subvenire, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus si inveneris, quod prædictus hortus antequam eum memorato Episcopo concederent ipsi Fratres, non fuerit Episcopi, vel Ecclesiæ Tiburtinæ, ipsum sine judicii strepitu restitui facias Fratribus supradictis, nec eos postmodum super eo indebite ab aliquibus molestari permittas: contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio vel amore subtraxerint, censura simili, appellatione cessante, compellas veritati testimonium perhibere.

Datum Perusii xv. Kal. Februarii, Pontificatus nostri anno ix.

LXXXIX.

Confirmat donationem factam Minoribus Spoletanis. Regest. Vatic. epist. 133.

Ministro & Fratribus Ord. Minorum Spoletan.

Lege Const. 14. Greg. IX. fol. 412.

§. I. JUstis petentium desideriis &c. usque *complere*. Accepimus quidem, vobis Apostolatui nostro significare curantibus, quod L. Præpositus Ecclesiæ sancti Marci Spoletan. ad Monasterium Farfen. spectantis, Abbatis & Conventus ejusdem non accedente consensu, primo unam petiam terræ, & postmodum processu modici temporis, idem Abbas quamdam aliam petiam prædictæ petiæ cohærentem, de ipsius Ecclesiæ tenimentis, eodem consentiente Præposito pro ampliandis domibus vestris, & ad necessarium vobis hortum habendum, ibidem liberalitate vobis provida sub censu annuo concesserunt, prout in litteris & instrumentis publicis inde confectis plenius dicitur contineri.

§. II. Nos

§. II. Nos igitur vestris supplicationibus grato concurrentes assensu, quod a prædictis Abbate, Præposito, & Conventu pie super concessione prædictarum petiarum factum esse dignoscitur, firmum habentes & gratum, supplendo, si quis est, super hoc de Apostolicæ plenitudine potestatis defectum: illud obtentu ven. fr. nostri Ostiens. & Velletren. Episcopi super hoc supplicantis, vobis auctoritate Apostolica concedimus, & præsentis scripti patrocinio communimus.

Nulli ergo &c. nostræ supplet. & confirm. &c. Datum Perusii v. Idus Febr. anno IX.

Datus est eis super hoc Conservator Episcopus Assisinas cum hujusmodi clausula: *Non obstantibus si aliquibus* &c. Datum ut supra in proxima.

X C.

Item aliam factam Minoribus Offidanis. Regest. Vatic. epist. 132.

Guardiano & Fratribus Ordinis Minorum de castro Offidæ Firman. Diœc.

§. I. SOlet annuere &c. usque *impertiri*. Sane transmissa nobis vestra petitio continebat, quod dil. in Christo fil. Abbatissa & Conventus Monialium pauperum inclusarum Monasterii sancti Francisci castri de Offida, Ordinis sancti Damiani Firman. diœc. ad Rom. Eccl. nullo medio, sicut dicitur, pertinentis, quamdam domum spectantem ad ipsas sitam in dicto castro in vico, qui dicitur Castellare, cum Casalinis & hortis eidem domui adjacentibus, procuratori vestro recipienti, nomine vener. fr. N. Ostiensis & Velletrensis Episcopi, ac ipsius Rom. Ecclesiæ ad usus vestros perpetuo vendiderunt pro quadam pecuniæ quantitate, prout in instrumento desuper confecto publico plenius dicitur contineri. *Vide fol. 468.*

§. II. Nos igitur tam memorati Episcopi, quam devotionis vestræ precibus inclinati, venditionem hujusmodi, sicut præfatum est, firmam habentes & gratam, supplendo &c. ut in bulla proxime præcedenti.

Datum Perusii Idibus Febr. anno IX.

Datus est eis super hoc Conservator Episcopus Anconitan. cum hujusmodi clausula, *Non obstant. si aliquibus a Sede Apostolica* &c. Datum Perusii XII. Kalend. Martii anno IX.

X C I.

Concedit eis amplam privilegium, & confirmat concessa ab Episcopo & Capitulo Bononiensi. Regest. Vatic. epist. 136.

Abbatissæ Monasterii sancti Francisci de Strata sancti Stephani Bononien. ejusque Sororibus tam præsentibus, quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

REligiosam vitam eligentibus &c. usque *enervet*. Eapropter dil. in Christo fil. vestris justis postulationibus clementer annuimus, & Monasterium sancti Francisci de Strata sancti Stephani Bononiensis, in quo divino estis &c. usque *communimus*. In primis siquidem statuentes, ut Ordo monasticus, qui secundum Deum, & beati Benedicti Regulam, atque institutionem Monialium inclusarum sancti Damiani Assisiaten. in eodem *Vide fol. 436.*

eodem loco &c. usque *observetur*. Præterea quascumque possessiones &c. usque *permaneant*. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, locum ipsum, in quo præfatum Monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis, & viginti tornaturas terræ ipsi Monasterio adjacentes. Liceat quoque vobis personas liberas &c. usque *retinere*. Prohibemus insuper, ut nulli Sororum vestrarum &c. usque *fas sit de eodem loco discedere*, discedentem vero nullus audeat retinere. Pro consecrationibus vero altarium vel Ecclesiæ vestræ &c. usque *impendat*. Alioquin liceat vobis &c. usque *obtinentes*. Quod si sedes Diœcesani Episcopi forte vacaverit &c. usque *generetur*. Quia vero interdum proprii Episcopi copiam non habetis &c. usque *contingent*: ab eo benedictiones Monialium, vasorum & vestium, & consecrationes Altarium recipere valeatis. Cum autem generale interdictum terræ fuerit &c. usque *Campanis, divina officia celebrare*. Obeunte vero te nunc ejusdem loci Abbatissa &c. usque *eligendum*. Porro si qui Episcopi, vel alii Ecclesiarum Rectores in Monasterium vestrum vel personas regulares, inibi Domino famulantes suspensionis, excommunicationis, vel interdicti sententiam promulgaverint, ipsam tamquam contra Sedis Apostolicæ indulta prolatam decernimus non tenere. Paci quoque &c. usque *exercere*. Præterea omnes libertates & immunitates, quas Monasterio vestro bon. mem. Bononien. Episcopus, Capituli sui accedente consensu, indulsisse dignoscitur, sicuti ejus litteris plenius continetur, auctoritate Apostolica concedimus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Tenorem autem litterarum ipsarum præsenti privilegio inseri fecimus, qui talis est. *Henricus divina miseratione Bononien. Episcopus dil. in Christo fil. Abbatissæ & Sororibus pauperibus Monialibus inclusis Monasterii sancti Francisci de Strata sancti Stephani Bononien. salutem & benedictionem. Cum vos, divina gratia inspirante, Monasterium in honorem sancti Francisci & gloriosæ semperque Virginis Mariæ in Contrata prædicta, prope Ecclesiam sancti Juliani construxeritis, ut ibidem Domino famulantes devote pro vobis, & aliis peccatoribus possitis orare, a nobis humiliter postulastis, ut Monasterium vestrum, cum possessionibus suis circumpositis, usque ad viginti tornaturas terræ tantum, & personas ibidem Domino servientes intuitu pietatis, & pro redemptione peccatorum nostrorum, a jure Episcopali seu alterius conditionis gravamine, tam in temporalibus, quam in spiritualibus pleno jure eximere deberemus. Ea propter, dilectæ in Christo filiæ, vestræ piæ ac humili petitioni pio concurrentes assensu, ad preces sanctissimi P. N. Domini Gregorii summi Pontificis, & Domini Rayn. Ostien. electi & Apostolicæ Sedis Legatorum, D. Jacobi Prænestin. electi, & Domini Odonis sancti Nicolai in Carcere Tull. Diac. Card. præfatum Monasterium cum cessionibus suis circumpositis, usque ad viginti tornaturas terræ tantum, & personas ibidem nunc & in futurum commorantes ab omni jure Episcopali, & cujuslibet conditionis obligatione, tam in temporalibus, quam in spiritualibus pleno jure eximimus, nihil aliud nobis in eisdem, nisi unam libram ceræ pro Synodo reservantes, annis nobis singulis persolvendam, & Ecclesiastica Sacramenta, quæ dumtaxat cum a vobis fuerimus requisiti, nos & nostri successores vobis gratis & sine pravitate aliqua impendemus. Datum apud Regium die* IV. *Febr. exeunte anno Domini* MCCXXXII. *In Dei nomine amen. Anno a Nativitate Domini nostri Jesu Christi* MCCXXXII. *tempore Domini Gregorii Papæ & Domini Fr. Roman. Imperatoris Indictione* V. *in Civitate Bononiæ, in majori Ecclesia, congregato Capitulo ejusdem Ecclesiæ, per me Notarium lecta fuit coram eis exemptio facta a Domino Henrico Bononien. Episcopo de Monasterio sancti*

Litterarum Episcopi, & Capituli tenor.

Ct

Eti Francisci, & personis & possessionibus ejusdem. Quibus omnibus dictum Bononien. Capitulum consensit, & ea confirmavit, & approbavit, & suum sigillum apposuit, & Dominus Henricus Bonon. Episcopus etiam suum sigillum apponi fecit, & hæc fuerunt die 11. *exeunte Martio, & interfuerunt de Capitulo Dominus Judex Archipresbyter Domini Guid. & Tavian. Presbyteri, Dominus Andreas, Dominus Guido Grassus, Dominus Adegerius Bonon. Ecclesiæ Diaconus, Dominus Guido Albagnoli, Dominus Jacobus Guidonis Lambertinus, Dominus Henricus nepos Domini Episcopi, Dominus Precenallus, & Dominus Tavianus de Muxello. Testes ad hoc vocati & rogati fuerunt Magister Acho Senen. Magister Manzator de Tuscia, Magister Bernardus Parmen. Magister Bene Canonicus Faventin. Dominus Thomas Judex filius quondam Gallopressi, Presbyter Albertus de Pontecolo, & Magister Joannes de Muxello. Postea vero incontinenti Dominus Presbyter Albertus factis prædictis consensit, & ea approbavit. Item Magister Danceredus Bonon. Archidiaconus prædictis omnibus consensit, & ea approbavit. Ego Magister Guido sancti Michaelis Bonon. Capellanus auctoritate Imperiali Notarius prædictis omnibus interfui, & ut supra legitur, scripsi & subscripsi. Ad indicium autem hujusmodi perceptæ a Sede Apostolica libertatis, unam libram ceræ nobis, nostrisque successoribus annis singulis persolvetis. Decernimus ergo &c. usque* futura, *salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur &c. usque* ultioni. *Cunctis autem &c. usque* inveniant Amen. *Ego Innocentius Ecclesiæ Catholicæ Episcopus subscripsi. Datum Perusii per manum Guillelmi Magistri scholarum Parmen. S. R. E. Vice-Cancellarii* VI. *Kalend. Martii, Indictione* X. *Incarnationis Dominicæ anno* MCCLII. *Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ IV. anno* IX.

XCII.

Committit eis auctoritatem inquirendi de vita Episcopi Urgellitani. Regest. Vatic. epist. 156.

Fratri Raymundo de Penna Forti Ord. Fratrum Prædicatorum, & Ministro Fratrum Minorum in Aragonia & Catalonia.

§. I. NE aliorum culpas nostras facere videamur, fiatque anima nostra pro animabus illorum, tamquam eos in suis iniquitatibus foveamus: expedit ut culpas ad nos cum ea, qua decet gravitate delatas, non relinquamus penitus indiscussas. Pontif. aliorum culpis gravari non intendit.

§. II. Sane dil. fil. Richardus Archidiaconus, Raymundus de Angularia, Arnaldus de Muro, Guillelmus Bernardi de Fluvian, & Arnaldus de Querol Canonici Rigellen. clamorosa nobis insinuatione monstrarunt, quod ven. Fr. N. Pontius Urgellen. Ecclesiæ bona dilapidat enormiter & consumit. Præterea cum idem Episcopus diversis sit excommunicationum sententiis innodatus, divina celebrare officia, imo verius profanare præsumit, alia enormia committere non formidans, quæ longum esset litteris explicari. Accusatus Episc.

§. III. Verum quia tantæ perversitatis opera si præsidium obtinent firmitatis, non sunt silentio committenda, sed curanda potius canonicæ studio sanctionis; mandamus quatenus personaliter accedentes ad locum, & habentes præ oculis divinæ reverentiam Majestatis, nobis vestris litteris fideliter rescribatis, ut ex relatione vestra sufficienter instructi, quæ super his expedire viderimus, auctore Domino, disponamus, alienatione bonorum Ecclesiæ ipsius eidem Episcopo interim penitus inter- Quomodo se debeant gerere cũ Episc.

dicta, & revocato in statum pristinum quidquid contra eosdem Archid. & Canonicos, & alios de Capitulo ipsius in hac parte adhærentes eisdem, post iter acceptum ad Sedem Apostolicam, inveneritis temere attentatum, nec permittatis ipsos, pendente dicto negotio, a præfato Episcopo indebite molestari, ac faciatis eisdem hujusmodi negotium, prosequentibus præbendarum suarum proventus, integraliter exhiberi. Contradictores autem &c. *compescendo*. Non obstan. aliquibus indulgentiis Ordinibus vestris ab Apostolica Sede concessis &c. *fecerint mentionem*. Quod si non ambo &c.

Datum Perusii Idibus Martii, anno IX.

XCIII.

Commendat fidelium caritati fabricam Conventus Aracæli. Reg. Vat. ep. 128.

Universis Christi Fidelibus præsentes litteras inspecturis.

Fol. 418. QUoniam, ut ait Apostolus &c. usque *ad vitam æternam*, ut in bulla 9. sane dilecti filii.... Minister, & Fratres Ordinis Min. de Capitolio Urbis ibidem, sicut accepimus, Ecclesiam cum aliis ædificiis &c. ut in bulla citata usque ad finem.

Datum Perusii XIIII. Kalend. April. Pontif. nostri, anno IX.

XCIV.

Confirmat donationem factam Fratribus Firmanis de Capella sancti Leonis. Reg. Vatic. epist. 238.

Guardiano & Conventui Fratrum Minorum Firman.

EXhibita nobis pro parte vestra petitio continebat, quod bon. mem. Firman. Episcopus Capellam sancti Leonis Firman. eidem Episcopo lege diœcesana subjectam Abbatis Monasterii sancti Savini Firman. ad quem illius Capellæ institutio pertinebat, accedente consensu, ad usum vestrum pia ac provida liberalitate concessit, fundandi Capellam aliam tibi, fili Guardiane, ad opus Parochianorum primæ Capellæ ubicumque infra fines parochiæ dictæ Capellæ sancti Leonis foret utilius, ac ponendi primarium lapidem in ipsa uberem tribuens facultatem, prout in instrumento confecto exinde dicitur plenius contineri. Vestris itaque supplicationibus inclinati, quod super hoc ab eodem Episcopo pie ac provide ordinatum est, & concessum ratum habentes & gratum, illud auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus.

Nulli ergo &c. nostræ confirmationis &c. Datum Perusii VIII. Kal. Maii anno IX.

XCV.

Transmittitur in Poloniam ad ratificandos processus factos de vita & miraculis beati Stanislai. Reg. Vatic. epist. 281.

Fratri Jacobo Velletren. Ordinis Fratrum Minorum.

S. Stanislaus miraculis coruscat. §. I. LIcet olim venerabili fratri nostro Episcopo Cracovien. & dilectis filiis Capitulo, & Clero Cracovien. Civitatis & dioec. suis nobis litteris intimantibus, quod mirabilis Deus in Sanctis suis piæ me-

memoriæ Stanislao Cracovien. Episcopo tot & tantis dat coruscare miraculis, & illius sanctitas apertis indiciis comprobetur, & ipsius inter alios Sanctos non invocare suffragia est indignum, venerab. fratri nostro Archiepiscopo Gueznen. & Episcopo Uratislavien. nostris dederimus litteris in mandatis, ut ascitis sibi viris religiosis, & Deum timentibus, de virtute morum, & veritate signorum operibus videlicet & miraculis diligentissime inquirentes, quæ invenirent nobis suis litteris fideliter nunciarent, ipsisque in negotio hujusmodi procedentibus, & rescribentibus nobis, nos fidem adhibeamus, ut convenit, processui eorumdem: quia tamen in tanto negotio ex gravitate & maturitate prævia procedendum, te ad partes transmittentes easdem, discretioni tuæ, auctoritate præsentium, in virtute obedientiæ districte injungimus, ut a dictis Inquisitoribus si superstites, & præsentes in Provincia fuerint, ac sic processerint, sicut sub ipsorum sigillis recepimus, perscruteris, & ipsorum actorum exempla ad majorem certitudinem tecum portes, faciens præsentari tibi eos, qui dicuntur fuisse a diversis infirmitatibus liberati, quos & quot potueris, ac illos duos centenarios, si superstites fuerint, de quibus est mentio in actis, qui dicuntur ab aliquibus accepisse, vel eorum alterum, quod sanctum noverint eumdem, & de ipsius clara & honesta conversatione dum viveret, audiverunt; inquisiturus ab ipsis, an ita sit, & inspecturus nihilominus devotionem populi & famam communem super martyrio & causa martyrii, necnon & sanctitate ipsius.

§. II. Inquiras insuper utrum Cracovien. diœc. paganis & Ruthenis schismaticis sit confinis, ut per hoc ex ipsorum confinio lucrum provenire valeat animarum. Perscrutandum etiam aliud negotium.

§. III. Ad hæc librum Chronicorum, ad Capitulum pertinens, ad negotium memoratum, ex Archivo Ducis Poloniæ editum, & etiam librum Annalium, & epitaphium considera diligenter, & his summatim sub obtestatione juramenti, ubi tibi visum fuerit, coram prioribus Inquisitoribus præstiti, plenius intellectis, si aliqui testes super prioribus, vel novis articulis tibi fuerint præsentati, eos juratos secundum formam recipiendorum testium, prudenter recipias, & diligenter examinare procures, & sic instructus ad nos, ut per te super iis instruamur plenius, revertaris.

Datum Perusii VII. Kalendas Junii anno IX.

XCVI.

Dat eis amplum privilegium, & confirmat ab Episcopo concessa. Reg. Vat. epist. 290.

Abbatissæ Monasterii sanctæ Mariæ de casis, ejusque Sororibus tam præsentibus, quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

§. I. Religiosam vitam eligentibus Apostolicum non debet deesse præsidium &c. usque *enervet*. Eapropter, dilectæ in Domino filiæ, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & Monasterium vestrum sanctæ Mariæ de Casis Spoletan. diœc. in quo divino estis obsequio mancipatæ, sub nostra &c. usque *communimus*. Inprimis siquidem statuentes, ut Ordo Monasticus, qui secundum Deum, & beati Benedicti Regulam, atque institutionem Monialium inclusarum sancti Damiani Assisinaten. & formulam vitæ vestræ a fel. rec. Gregorio Papa prædecessore nostro Ordini vestro traditam, cum adhuc esset in minori officio Vide fol. 436.

conſtitutus, in eodem loco inſtitutus eſſe dignoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur. Præterea quaſcumque poſſeſſiones, & quæcumque bona, quæ idem Monaſterium in præſentiarum juſte & canonice poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione fidelium &c. uſque *illibata permaneant*. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, locum pium, in quo præfatum Monaſterium ſitum eſt, cum omnibus pertinentiis ſuis; medietatem Rocchæ Accarini, cum terris vineis, poſſeſſionibus, redditibus, pratis, paſculs & omnibus ad medietatem ipſius Rocchæ pertinentibus. Medietatem unius molendini poſiti in territorio Rocchæ ejuſdem, cum omnibus ad medietatem ipſius hoſpitalis pertinentibus. Medietatem vallis Wituri cum omnibus pertinentiis ſuis. Medietatem terrarum quæ ſunt in loco, qui dicitur Valliſtina. Medietatem terrarum & ſylvarum, quæ ſunt in loco, qui dicitur Podius Caſcius, Collis de Oplo, vallis Gallæ, & Suſtian. Tertiam partem terrarum, vinearum, & hortorum, qui ſunt in loco, qui dicitur Collis ſancti Secundi. Tertiam partem terræ, & vineæ vallis Sortiani. Campum, quem habetis in loco, qui dicitur Cailus. Quidquid habetis in caſtris, quæ Turris-renatæ, & Furcamilonis vocantur. Tertiam partem caſtri, quod vocatur Planecze, eum omnibus pertinentiis ſuis. Quidquid habetis in locis, qui vallis Farneti, & Cuſcingnanus vulgariter appellantur. Medietatem omnium poſſeſſionum, quæ ſunt in loco Ariginis de Tina, cum terris, vineis, pratis, nemoribus &c. uſque *immunitatibus ſuis*. Liceat quoque vobis perſonas &c. uſque *retinere*. Prohibemus inſuper &c. uſque *retinere*. Pro conſecrationibus vero altarium &c. uſque *recipere valeatis*. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis januis clauſis, excluſis &c. uſque *non dederitis interdicto*. Obeunte vero te nunc ejuſdem loci Abbatiſſa &c. uſque *eligendam*. Porro ſi Epiſcopi, vel alii Eccleſiarum Rectores &c. uſque *decernimus non tenere*. Paci quoque & tranquillitati &c. uſque *exercere*. Præterea omnes libertates, & immunitates, quas Monaſterio veſtro ven. frater noſter Epiſcopus, & dilecti filii Capitulum Spoletan. indulſiſſe dignoſcitur, ſicut in eorum litteris plenius continetur, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti privilegio communimus.

Locorum donatorum numeratio.

§.II. Tenorem autem ipſarum litterarum præſenti privilegio inſeri fecimus, qui talis eſt. *Bartholomæus Dei gratia vocatus Epiſcopus, & Capitulum Spoletan. dilectis in Chriſto filiabus Joannæ Abbatiſſæ, & Monialibus Monaſterii ſanctæ Mariæ de Caſis Ordinis ſancti Damiani in Domino Jeſu Chriſto ſalutem. Ut in Ordine veſtro poſſitis Domino libere famulari, & pro peccatoribus intercedere apud Dominum Jeſum Chriſtum, a nobis exemptionis gratiam humiliter poſtulaſtis. Nos igitur piæ veſtræ petitioni annuentes benigne, perſonas veſtras, & Monaſterium memoratum, cum ſervientibus veſtris ibidem commorantibus, & cum horto, & adjacentiis ipſius Monaſterii, & poſſeſſionibus, quas circa ipſum præſentialiter poſſidetis, ab omni jure Epiſcopali, & cujuslibet conditionis obligatione liberamus, & eximimus, nihil aliud nobis, & Eccleſiæ Spoletan. in eiſdem, niſi mediam libram ceræ pro cenſu reſervantes in feſto Aſſumptionis beatæ Mariæ, annis ſingulis perſolvendam. Conſecrationes altarium, & Eccleſiæ benedictionem Monialium, ſi nos, & ſucceſſores noſtri ea gratis impendere voluerimus, reſervamus, & cum tranſitum in partes illas faciemus, campanas Monaſterii in ſignum reverentiæ faciatis pulſari honorifice ſicut decet. Nulli ergo omnino hominum &c. Datum Spoleti anno Domini* MCCL. *tempore D. Innocentii Papæ III. pridie Nonas Martii, indictione* IX. *Ego Barthol.*

Litteræ donationis.

thol. Episcopus Spoletan. subscripsi. Ego Raynaldus de Orsello Prior sancti Felicis de Narco Canonicus Spoletan. subscripsi. Ego Presbyter Leonardus Canonicus Spoletan. subscripsi. Ego Andreas sanctorum Apostolorum Prior Canonicus Spoletan. subscripsi. Ego Donnus Savinus Canonicus Spoletan. subscripsi. Ad indicium autem hujus perceptæ libertatis a Sede Apostolica, unam libram ceræ nobis nostrisque successoribus annis singulis persolvetis. Decernimus ergo &c. usque profutura. *Salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur &c. usque* ultioni. *Cuncti autem &c. usque* inveniat. *Amen, Amen.*

Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ subscripsi.
Ego Raynaldus Ostien. & Velletren. Episcopus subscripsi.
Ego Petrus Sabinen. Episcopus subscripsi.
Ego Jacobus Portuen. & sanctæ Rufinæ Episcopus subscripsi.
Ego Stephanus sanctæ Mariæ Transtyberim tit. S. Calixti Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego fr. Joannes tit. sancti Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Petrus sancti Georgii ad velum aureum Diac. Cardin. subscripsi.
Ego Will. sancti Eustachii Diac. Card. subscripsi.
Ego Ottobonus sancti Adriani Diac. Card. subscripsi.

Datum Perusii per manum Guillelmi Magistri scholarum Parmen. S.R.E. Vicecancellarii VI. Kal. Junii, indict. 10. Incarn. Dominicæ MCCLII. Pontif. vero Domini Innoc. PP. IV. anno IX.

XCVII.

Confirmat concessionem Monasterii sanctæ Mariæ de Ara-cœli, & appendiciorum ejus a se factam Fratribus Minoribus. Archivum Aracœlitanum num. 105. & Regest. Vatic. num 39.

Dilectis filiis Ministro, & Fratribus Minoribus Ecclesiæ sanctæ Mariæ de Capitolio in Urbe.

§. I. Iis, quæ auctoritate nostra provide facta sunt, libenter adjicimus Apostolici muniminis firmitatem, ut intemerata consistant, quæ nostro sunt præsidio communita. Cum enim sicut ex parte vestra fuit propositum, coram nobis, olim ven. fr. R. Ostien. & Velletren. Episcopo, & dilecto filio nostro S. tit. sanctæ Mariæ Transtyberim Presbytero Cardinali, tunc Vicario nostro in Urbe, nostris dederimus litteris in mandatis, ut Ecclesiam & Monasterium sanctæ Mariæ de Capitolio in Urbe, tunc Ordinis sancti Benedicti, de quibus duxeramus vobis, de Fratrum nostrorum consilio, providendum, cum hortis, & aliis appendiciis suis sitis juxta Monasterium ipsum, auctoritate nostra vobis assignarent, ac vos in corporalem possessionem inducerent, & tuerentur inductos, contradictores, & rebelles per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Idem Episcopus, & Cardinalis vobis dictum Monasterium, cum eisdem hortis, & appendiciis anctoritate hujusmodi assignantes, vobisque inductis in corporalem possessionem ipsorum, ne super prædictis appendiciis posset inposterum ab aliquo dubitari, inspecto privilegio fel. rec. Anacleti PP. prædecessoris nostri, in quibus ipsius Monasterii termini & appendicia plenius limitantur, provida, & diligenti deliberatione super his habita, præfatum Monasterium, cum suis appendiciis, & limitibus describendo, ea juxta ejusdem privilegii

Primam ejus concessionem commemorat.

vilegii tenorem certis finibus defignarunt, prout in ipforum Epifcopi, & Cardinalis litteris confectis exinde, quas de verbo ad verbum præfentibus inferi fecimus, plenius continetur.

Et Cardinalis, atque Epifcopi acta confirmat. §. II. Nos igitur veftris fupplicationibus inclinati, quod ab eifdem Epifcopo, & Cardinali factum eft, in hac parte ratum & gratum habentes, id auctoritate Apoftolica confirmamus, & præfentis fcripti patrocinio communimus, eadem auctoritate tradentes, & concedentes in perpetuum Cardinali, qui pro tempore fuerit Gubernator veftri Ordinis, directum dominium, plenum jus, & poffeffionem eorumdem appendiciorum, omnibus quæcumque temporaliter obveniant de eifdem Parochia, & Parochianis fanctæ Mariæ de Capitolio, Sedi Apoftolicæ, ac noftro beneplacito refervatis; necnon & ftatuentes, quod liceat vobis in ipfis appendiciis, & per ipfas domos, officinas, hortos, vias, plateas, & alias commoditates facere vobis utiles, & honeftas ubicumque, quandocumque, & qualitercumque videritis expedire; nec aliquis, qui cenfus hujufmodi in pofterum conferri contigerit occafione non foluti, vel folvendi cenfus, quos quantum ad eam partem ipforum appendiciorum, quam in hujufmodi ufus veftros convertendam duxeritis, penitus annullamus, vos fuper hoc poffit aliquatenus impedire.

Licet Fratribus donato loco libere uti.

§.III. Tenor autem ipfarum litterarum talis eft. *Miferatione divina R. Oftien. & Velletren. Epifcopus, & S. tit. fanctæ Mariæ Tranftyberim Presbyter Cardinalis viris religiofis dilectis in Chrifto ... Miniftro.... Cuftodi... Guardiano, & aliis Fratribus Minoribus in Urbe morantibus, falutem, & finceram in Domino caritatem. Mandatum Apoftolicum recepimus in hunc modum. Innocentius Epifcopus fervus fervorum Dei venerab. fratri ... Epifcopo Oftien. & dilecto filio S. tit. fanctæ Mariæ Tranftyberim Presbytero Cardinali Vicario noftro in Urbe, falutem, & Apoftolicam benedictionem. Lampas infignis &c. Cum igitur vobis, & in vobis Ordini Fratrum Minorum, fecundum tenorem mandati Apoftolici Ecclefiam, Monafterium, & locum fanctæ Mariæ de Capitolio cum domibus, & appendiciis fuis per venerabilem fratrem Epifcopum Efculan. & viros providos & difcretos Joan. de Civitella Domini Papæ Capellanum, B. fanctorum Cyri, & Joannis Archipresbyterum, Joannem Rogerii Bafilicæ Principis Apoftolorum, & Andream Buccabellam fanctæ Mariæ Majoris de Urbe Canonicos juffferimus affignari, ac ipfi fecundum tenorem mandati Apoftolici, & noftri ea vobis affignaverint; fine mora ne de ipfis appendiciis, ficut frequenter in fimilibus agitur, ab aliquibus videlicet, quæ fint illa impofterum dubitetur, diligenti collatione, ac deliberatione inter nos habita, vifo quoque, ac diligenter infpecto, & a nobis confiderato perfpicaciter, & plenius intellecto privilegio fel. recordationis Domini Anacleti PP. II. in quo jura Monafterii continentur, quod continet in hunc modum. Anacletus Epifcopus fervus fervorum Dei. Dilecto in Chrifto filio Joanni Abbati fanctæ Dei Genitricis &c.* vide fupra in Annalibus anno MCCLI. num. 41. *Appendicia prætaxata fore intelligimus, dicimus, & tenore præfentium declaramus, concedentes, ut ficut ea præfatum Monafterium retroactis temporibus poffedit & habuit de confuetudine, & de jure, vel de aliquo privilegio fpeciali, poffit eadem Ecclefia fanctæ Mariæ de Capitolio vobis in ea exiftentibus cum omni jure prædicta omnia licite perpetuo poffidere. Non intendentes per hanc interpretationem, feu declarationem prædictæ Ecclefiæ novum jus dare, fed vetus tantummodo confervare, fine omni præjudicio juris illorum, qui infra prædictos confines tenuerunt hactenus, vel nunc tenent, in cujus rei teftimonium, & memoriam habendam in pofterum, præfenti fcripto noftro fecimus apponi*

apposui sigilla. Datum XIV. *Kal. Decembr. Pont. Domini Innocentii PP. IV. anno* VIII.

Nulli ergo omnino hominum liceat &c. Si quis autem &c. se noverit incursurum. Datum Perusii III. Non. Julii, Pontificatus nostri anno X.

XCVIII.

Dat Fratribus Judices conservatores in regno Castellæ. In supplem. Ord. Min. tract. 1. Roderic. bulla 18.

* *Palentinensi, & Calaguritano Episcopis*. * *Al.* Valentinen.

§. I. Inundans malitia perversorum personis sanctæ religioni deditis adeo frequenter exhibet se infestam, quod ipsi divino cultui ut deberent, vacare non possunt, dum illorum malitiis agitantur.

§. II. Cum ergo, sicut dilecti filii Minister Fratrum Minorum regni Castellæ, & Fratres sibi subjecti nobis significare curarunt, nonnulli, qui nomen Domini in vacuum recipere non formidant, ipsos graviter molestare præsumunt. Nos & præsumptorum hujusmodi refragari conatibus, & dictorum Ministri & Fratrum gravaminibus volentes congruis remediis subvenire, fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipsos in personis, vel rebus non permittatis contra tenorem privilegiorum, & indulgentiarum Sedis Apostolicæ ab aliquibus indebite molestari: molestatores hujusmodi per censuram Ecclesiasticam &c.

Datum Perusii VI. Kalend. Octobris, Pontificatus nostri anno X.

XCIX.

Ut inter se initiandos absolvere possint a censuris. Supplem. Min. tract. 2. Roderic. bull. 23.

Generali, ac Provincialibus Ministris, & Custodibus Ordinis Minorum.

Cœlestis amor patriæ mentes vestras sic allexisse perspicitur, ut quasi hoc solum delectationem vobis tribuat, quod divinæ voluntati sit placitum, & salutem proferat animarum. Procedit ex hoc, quod nos vestris piis petitionibus favorem largiri benevolum delectantes, maxime cum ex Apostolici cura teneamur officii, circa religionis augmentum attenti, & vigiles inveniri: vobis auctoritate præsentium indulgemus, ut volentibus vestro congregari Collegio, qui suspensionis, aut interdicti, vel excommunicationum sententiis sunt ligati, absolutionis beneficium, juxta formam Ecclesiæ impartiri, & ipsos in fratres recipere, ac eos, qui post assumptum habitum recoluerint, se talibus in seculo fuisse sententiis innodatos, secundum formam ipsam absolvere valeatis: ita tamen, quod si aliqui ex eisdem hujusmodi sententiis propter debitum sint astricti, satisfaciant, ut tenentur.

Nulli ergo &c. nostræ concessionis &c. si quis &c. Datum Perusii V. Kalendas Decembris, Pontificatus nostri anno X.

C.

Eximit eas a quibuscumque contributionibus. Reg. Vatic. epist. 449.

Abbatissæ, ac Monialibus Monasterii pauperum inclusarum sancti Pauli Interamnens. Ordinis sancti Damiani.

§. I. VObis, quas in paupertatis & castimoniæ voto clausura semper claustralis angustat, dignum est Apostolicæ consolationis provenire auxilia, ut piis vitæ præsidiis, Deo tranquillis animis serviatis.

§. II. Vestris igitur supplicationibus inclinati, ut in procurationibus, seu collectis, aut datiis quibuslibet a quibuscumque personis quacumque dignitate, vel potestate præditis, vel officio, Legatis Apostolicæ Sedis exceptis, vobis & Monasterio vestro impositis, solvere quidquam, seu contribuere nullatenus teneamini; neque ad id per easdem personas possitis aliquatenus coarctari, vobis auctoritate præsentium indulgemus.

Nulli ergo &c. nostræ concessionis &c. Datum Perusii XVI. Kalend. Martii, anno X.

CI.

Ut confirmet electionem Abbatis sancti Petri de Bisulduno Gerunden. Diœcesis. Reg. Vatic. epist. 698.

Guardiano Fratrum Minorum Gerunden.

Monachorum Benedict. petitio.

§. I. DIlecti filii Prior & Conventus Monasterii sancti Petri de Bisulduno Ordinis sancti Benedicti, Gerunden. diœc. ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinentis, sua nobis petitione monstrarunt, quod Monasterio ipso Abbatis regimine destituto, ipsi ad tractandum de futuri substitutione Abbatis, vocatis omnibus qui debuerunt, voluerunt, & potuerunt commode interesse, convenientes in unum, prout moris est, Spiritus sancti gratia invocata, Guillelmum Priorem Monasterii de Colle ejusdem Ordinis Vicen. diœc. virum utique providum, & honestum, ac in spiritualibus, & temporalibus circumspectum, in Abbatem suum concorditer & canonice elegerunt, & eligendo etiam postularunt, qui ab Abbate Amerien. ejusdem diœc. cui suberat, obtenta licentia, postulationi de se factæ consentit.

§. II. Quare iidem Prior & Conventus nobis humiliter supplicarunt, ut cum rectis dispositionibus nil debeat moræ, vel difficultatis afferri, postulationem hujusmodi confirmari, & ipsum postulatum benedici in istis partibus mandaremus.

§. III. Quocirca mandamus, quatenus inquisita de modo postulationis, postulantium studiis, & postulati meritis, diligentius veritate, si postulationem ipsam inveneris de persona idonea canonice celebratam, illam auctoritate nostra confirmans, facias eidem a suis subditis obedientiam, & reverentiam debitam exhiberi, ac munus benedictionis impendi, recepturus ab eo postmodum pro nobis, & Romana Ecclesia fidelitatis solitæ juramentum, juxta formam, quam tibi sub bulla nostra mittimus interclusam.

§. IV. Formam autem juramenti &c. usque *destinare procures*. Alioquin

quin eadem postulatione rite pulsata, facias ipsi Monasterio de persona idonea, per electionem, vel postulationem Canonicam provideri. Contradictores & rebelles per censuras Ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendo.

§. V. Non obstante si tibi, vel Ordini tuo, quod cognitiones causarum, vel executiones mandatorum per litteras nostras non tenearis suscipere, a Sede Apostolica sit indultum.

Datum Assisii XIV. Kalend. Junii anno X.

CII.

Ut a quoquam conveniri non possint per litteras Apostolicas. Reg. Vat. ep. 11.

Abbatissæ, & Conventui Monasterii sanctæ Elisabethæ Remens. Ordinis sancti Damiani.

CŒlestia quærentibus, terrenis contemptui derelictis, libenter illud speciale præsidium favoris impendimus, quod eis pacis & quietis providere gratiam sentiamus; eapropter, dilectæ in Christo filiæ, præsentium vobis auctoritate concedimus, ut a quoquam conveniri per litteras Apostolicas non possitis, nisi de hac indulgentia, & Ordine vestro expressam fecerint mentionem.

Nulli ergo &c. nostræ concessionis &c. Datum Assisii IV. Non. Julii anno XI.

CIII.

Concedit auctoritatem dispensandi cum filio Regis Bohemiæ. Reg. Vat. ep. 21.

Fratri Walasco Ordinis Fratrum Minorum Pœnitentiario nostro.

DEvotione, quam carissimus in Christo filius noster Rex Bohemiæ Illustris ad Apostolicam Sedem habere dignoscitur, pro meritis ipsius, & ejus obtentu dilectum filium nobilem virum P. natum ejus Ducem Austriæ, qui tamquam Catholicus, & devotus Princeps paterna imitatur vestigia, prærogativa favoris prosequimur, eorumque votis nos favorabiles exhibemus. Cum igitur, sicut ex parte ipsorum fuit propositum coram nobis, idem Dux nobilem Margaritam Ducissam Austriæ duxerit in uxorem, nos dictorum Regis, & Ducis precibus benignum impertientes assensum, dispensandi cum prædictis conjugibus, ut quarta consanguinitatis, & tertia affinitatis linea, qua sibi invicem attinent, nequaquam obstante, in hujusmodi matrimonio remanere valeant, præsentium tibi concedimus auctoritate plenariam facultatem.

Datum Assisii III. Non. Julii anno XI.

CIV.

EIDEM.

CUm dilectus filius nobilis vir P. natus carissimi in Christo filii nostri Regis Bohemiæ Illustris Dux Austriæ, nobilem mulierem Margaritam Ducissam Austriæ, duxerit in uxorem, nosque ad eorumdem Regis & Ducis instantiam dispensandi cum prædictis conjugibus, ut quarta consanguinitatis, & tertia affinitatis linea, qua sibi ad invicem attinent, nequaquam obstante, in hujusmodi matrimonio licite re-

manere valeant, plenam tibi concedimus per alias nostras litteras facultatem, cum quibus ad dispensationem hanc non procedas, nisi prius dicti Rex, & Dux litteras suas patentes tibi dederint & firmaverint sub juramento, quod iidem, Ecclesiæ, & cariss. in Christo filio nostro VV. Regi Romanorum Illustri assistent fideliter, & ad ejus requisitionem præfatus Rex Bohemiæ per se, si poterit, alioquin per Nuncios solemnes, & dictus Dux personaliter, quando commode poterit, ipsius Regis Bohemiæ adhibens præsentiam, accepturi ab eo regalia, eique homagium ligium præstituri.

Datum Asisii II. Non. Julii anno XI.

C V.

Ut non solvant canonicam portionem. Supplem. Min. tract. 1. Roderic. bull. 17.

Dilectis Filiis Generali, & Provinciali Ministris, & aliis Fratribus de Ordine Fratrum Minorum.

PAcem vestram, eum pacis sitis humiles & assidui professores, volentes in quantum cum Deo possumus, amotis exterioris perturbationis inquietationibus, Apostolici favoris patrocinio communire, de his quæ in ornamentis, vel pro eis, seu fabricis, luminaribus quoque, anniversario, septimo, vigesimo, trigesimo, sive aliis ad perpetuum cultum divinum vobis, vel locis vestris in ultima voluntate legantur, canonica portio ab aliquibus deducatur, dummodo in fraudem hujusmodi legata non fiant, ut Episcopi, seu Parochiales Ecclesiæ debita portione fraudentur, auctoritate præsentium districtius inhibemus.

Nulli ergo omnino hominum &c. nostræ inhibitionis &c. Datum Asisii XII. Kalend. Augusti, Pontificatus nostri anno XI.

C VI.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

Confirmat donationem Ecclesiæ factam Minoribus in Urbe Laudensi. Ex ipso autographo.

Dilecto filio Guardiano, & Fratribus Minoribus Lauden.

„ §. I. PEtitio vestra nobis exhibita continebat, quod cum olim super provisione vobis facienda de aliquo loco idoneo, & apto vestræ Religioni, Venerabili Fratri nostro Episcopo Lauden. preces direximus & mandata; idem Episcopus propter hoc vobis de Ecclesia sancti Nicolai Lauden. cum horto & domibus suis provida deliberatione providit, ac vos in eorum possessionem induxit, redditibus, & possessionibus aliis ejusdem Ecclesiæ ipsis Clericis nihilominus reservatis, prout in publico instrumento confecto exinde plenius continetur.

Donatio Episcopi.

„ §. II. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, quod in hac parte ab eodem Episcopo factum est, ratum, & firmum habentes id, non obstante appellatione a Rectore, & Clericis, ac patronis ipsius Ecclesiæ interposita, cum eam infra tempus legitimum ab eodem Episcopo eis præfixum, non fuerint prosequuti, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, defectum, si quis est habitus super iis circa juris solemnitatem, supplentes de nostræ

Cõfirmatio Pontificia.

„ stræ plenitudine potestatis. Tenorem autem litterarum ipsarum de
„ verbo ad verbum præsentibus fecimus annotari, qui talis est.

„ §. III. *Anno Incarnationis Domini nostri Jesu Christi* MCCLII. *septimo exeunte Novembr. Indictione* VI. *in Palatio Domini Episcopi in præsentia Domini Martini della Turre Potestatis Lauden. & Domini Guidotti de Oxio Judicis, & Domini Guillelmi de Melate militis ipsius Potestatis, & Henrici Caderotlæ de Crema, testium & aliorum plurium. Cum Dominus Papa suis dederit litteris in mandatis nobis Magistro Bono Joanni miseratione divina Lauden. Episcopo, quatenus providere deberemus Fratribus Minoribus de aliquo loco, ubi morari deberent; ideo Nos Episcopus mandatum Domini Papæ exequi cupientes, providemus ipsis Fratribus de Ecclesia sancti Nicolai, cum horto & domibus ipsius Ecclesiæ, in quibus Clerici soliti sunt habitare, reservatis possessionibus aliis, & redditibus ipsius Ecclesiæ ipsis Clericis. Tenor quarum litterarum talis est. Innocentius &c. Venerab. fratri Episcopo Lauden. salutem &c. Ad ea quæ tibi, tuoque gregi provenire credimus ad salutem, eo te libentius excitamus, quo promptiorem speramus in eis exequendis tuam prudentiam inveniri. Sane quamvis dudum in Civitate Lauden. dilecti filii Fratres Minores habuerint mansionem; eadem tamen civitas existens sub tyrannica potestate, quia unus ipsorum Fratrum fuit ibidem pro fide Ecclesiæ Romanæ servanda, sicut etiam remotis innotuit, per ministros impietatis exustus, eorumdem Fratrum consortio usque ad hoc tempus reddidit se indignam. Cum igitur nunc ipsi Fratres ad civitatem eamdem, utpote devotam Ecclesiæ, cupiant pro animarum salute redire, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eis ibidem ob reverentiam Sedis Apostolicæ, & nostram, necnon & multorum spiritualium profectum de aliquo loco idoneo & apto Religioni eorum studeas promovere. Contradictores per censuram Ecclesiasticam &c. Datum Perusii* II. *Nonas Septembris Pontificatus nostri anno* X. *Et committimus Propetracio Capellano nostro, ut vadat mittere in possessionem fratrem Grifredum de Ordine Fratrum Minorum de prædicta Ecclesia & horto, & domibus prædictis. Et præcipimus prædicto D. Martino de la Turre Potestati, auctoritate prædictarum litterarum, quatenus mittat Nuncios suos cum prædicto Capellano nostro, ad inducendum prædictum fratrem Grifredum, nomine totius Ordinis in possessione prædicta. Postea statim eodem die in præsentia Domini Guidotti de Oxio, & Domini Guillelmi de Melate Nunciorum ipsius R. Potestatis, Henrici Caderotlæ, & Joannis Pagani testium rogatorum, & aliorum multorum, prædictus Propetracius Capellanus Domini Episcopi, & ejus nuncius in hac parte, nomine ipsius Domini Episcopi induxit in corporalem possessionem prædictum fratrem Grifredum, nomine totius Ordinis Fratrum Minorum de prædicta Ecclesia, & de domibus & horto ipsius Ecclesiæ, per ostia ipsarum Ecclesiæ, & domorum mandato ipsius Domini Episcopi. Ego Presbyter de Gradi Notarius Curiæ Domini Episcopi iis omnibus interfui, & rogatus hanc chartam jussu Domini Episcopi scripsi.* Instrumentum.

„ Nulli ergo &c. Si quis autem &c. noverit incursurum. Datum
„ Assisii XII. Kalend. Septembris anno XI.

CVII.

Confirmat fratrem Deodatum Minoritam electum Anglonen. Regest. Vatic. epist. 108.

Capitulo Anglonen.

CUm dilectus filius frater Henricus Baren. electus, dilectum filium fratrem Deodatum de Squillatio Ordinis Fratrum Minorum Anglonen. electum, Anglonen. Ecclesiæ tum vacanti, litterarum nostrarum auctoritate sibi super provisione ipsius Ecclesiæ directarum in Episcopum præfecerit, & pastorem, prout in ipsius Baren. electi litteris confectis exinde plenius dicitur contineri; nosque quod a præfato Baren. electo litterarum nostrarum auctoritate factum est, in hac parte ratum habentes, & gratum, id per nostras duximus litteras confirmandum. Mandamus quatenus memoratum Anglonen. electum, tamquam Patrem & Pastorem animarum vestrarum devote suscipientes, sibi obedientiam, & reverentiam debitam impendatis, ejus monitis & mandatis salubribus intendendo. Alioquin sententiam, quam ipse rite tulerit in rebelles, ratam habebimus, & faciemus usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari.

Datum Laterani v. Idus Januarii anno xi.

CVIII.

Ut non possint conveniri per litteras Apostolicas. Regest. Vatican. epist. 475.

Abbatissæ, & Conventui Monasterii sancti Francisci Argentin. Ordinis sancti Damiani.

Fol. 409. COelestia quærentibus &c. *ut supra in bull.* 18. Datum Laterani xii. Kalendas Martii, anno xi.

In eumdem modum Abbatissæ, & Conventui Monasterii sancti Francisci Ripætransonis Ordinis sancti Damiani Firman. dioec.

In eumdem modum Abbatissæ, & Conventui Monasterii sanctæ Ceciliæ Philigien. Ordinis sancti Damiani Constantien. dioec.

CIX.

Ut non possint conveniri per litteras Apostolicas. Regest. Vatican. epist. 565.

Abbatissæ, & Conventui Monialium inclusarum Monasterii sanctæ Mariæ de Paradiso in Indeburch Ordinis sancti Damiani Salzburgen. Dioec.

VAcantibus amori celestium, & contemptui terrenorum, in iis benigni libenter occurrimus, per quæ ab hominum liberati calumniis, & quieta contemplatione proficiant, & perennis vitæ bravium cursu libero comprehendant. Eapropter, dilectæ in Domino filiæ, ut innocens vestræ paupertatis humilitas per nostræ provisionis auxilium, tranquillæ devotionis consequatur augmentum, vobis auctoritate præsentium indulgemus, ut a quocumque conveniri per litteras Apostoli-

cas

eas non possitis; nec aliquis contra vos earum valeat auctoritate procedere, nisi de Ordine vestro, & hac indulgentia expressam fecerint mentionem.

Nulli ergo &c. nostræ concessionis &c. Datum Laterani IV. Kalend. Aprilis anno XI.

CX.

Ut rata sint & firma, quæ Syndici Apostolici paciscuntur. Regest. Vatic. epist. 572. & Archiv. Aracœlit. num. 124.

Ministro, & Fratribus de Ordine Fratrum Minorum Spoletan.

CUm a nobis petitur &c. usque *effectum*. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, quidquid procuratores a Venerabile fratre nostro Episcopo Ostien. & Velletren. cui cura vestri Ordinis a Sede Apostolica est commissa, instituti pro vobis super vestris negotiis, de consensu vestro hactenus providefecerunt, vel facient in futurum, ratum & firmum habentes, id auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. *Vide fol. 421.*

Nulli ergo nostræ confirmationis &c. si quis &c. Datum Lateran. III. Non. April. anno XI.

In eodem modo pro Fratribus Provinciæ Romanæ.

CXI.

Ut uti possint paramentis sericis. Reg. Vatic. epist. *626*.

Ministro, & Fratribus de Ordine Minorum Uratislavien.

§. I. EX parte dilectæ in Christo filiæ nobilis mulieris M. relictæ, ac filiorum clar. mem. P. Ducis Zleziæ fuit propositum coram nobis, quod cum corpus ipsius Ducis in Ecclesia vestra fuisset traditum Ecclesiasticæ sepulturæ, dilectus filius frater C. tunc Minister Generalis Ordinis, volens propter hoc eamdem Ecclesiam aliquibus insigniis decorare, ntendi perpetuo pallis, & sacris vestibus sericis in divinis mysteriis, & horis Canonicis, vobis concessit liberam facultatem.

§. II. Nos itaque obtentu prædictorum relictæ, ac filiorum vestris supplicationibus annuentes, ut hujusmodi pallis & vestibus, juxta concessionem eamdem, non obstante contraria constitutione ipsius Ordinis facta vel facienda, uti possitis vobis auctoritate præsentium indulgemus.

Nulli ergo &c. nostræ concessionis &c. Datum Assisii, Idibus Maii anno XI.

CXII.

Ut Monasterii familiares possint audire divina tempore interdicti. Reg. Vatic. epist. 697.

Abbatissæ, & Sororibus Monasterii Pauperum inclusarum sanctæ Cæciliæ in Phullingen. Constantien. Diœc. Ordinis sancti Damiani.

DEvotionis augmentum vobis Deo propitio provenire confidimus; si super iis, quæ pie cupitis nos benignos ad gratiam habeatis. Hinc est, quod nos humilitatis vestræ precibus annuentes, auctoritate vobis præsentium indulgemus, ut Conversi & familiares vestri Monasterii, qui sub habitu religionis vobis necessaria vitæ procurant, divina in Monasterio ipso tempore generalis interdicti possint audire, ac ibidem Ecclesiastica recipere Sacramenta, dummodo clausis januis, non pulsatis campanis, interdictis & excommunicatis exclusis, divina eadem celebrentur, & iidem Conversi, & alii causam non dederint interdicto, nec id eis contingat specialiter interdici.

Nulli ergo &c. nostræ concessionis &c. Datum Asisii VI. Kalend. Junii anno XI.

CXIII.

Confirmat donationem, & concessionem Sanctimonialibus factam. Regest. Vatic. epist. 774.

Omeliæ Abbatissæ, Marinæ, & Philippæ, Sororibus Monasterii Castri Florentin. Vulteran. Diœc.

Fol. 421. §. I. CUm a nobis petitur &c. usque *effectum*. Exhibita siquidem nobis vestra petitio continebat, quod cum quondam Baro Simeonis de Vulterris pro salute animæ suæ quamdam domum, possessiones & res alias Fratri Philippo quondam Visitatori Monasteriorum Ordinis sancti Damiani pro Ecclesiæ Romanæ devotione, pia liberalitate donavit, ut de domo, possessionibus, & rebus ipsis Monasterium fieret Ordinis supradicti; sed quidam nobiles consanguinei ejusdem Baronis bona hujusmodi temere occuparunt, & ea vobis restituere contradicunt.

§. II. Venerabilis autem Frater noster Ostien. & Velletren. Episcopus tranquillitati vestræ cupiens providere, vobis per suas concessit litteras, ut possitis per vos, vel alias personas, quibus id commiseritis, cum eisdem nobilibus, aut eorum procuratoribus super præmissis bonis transigere, vel pacisci, ac facere & recipere cautionem super his, prout vobis videbitur expedire. Donavit etiam, & concessit vobis idem Episcopus omne jus, omnemque actionem, quod, vel quæ competerent Ecclesiæ Romanæ in bonis præfatis pro Vulteran. Monasterio meliorando, & etiam construendo, sicut in instrumento publico confecto exinde plenius dicitur contineri.

§. III. Nos igitur vestris supplicationibus inclinati, quod ab eodem Episcopo factum est in hac parte ratum habentes & gratum, id auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus.

Nulli ergo &c. nostræ confirmationis &c. Datum Anagniæ v. Kalen. Junii anno XI.

CXIV. *Mit-*

CXIV.

Mittitur fr. Walascus ad tractandum res graviores cum Regibus Lusitaniæ, Aragoniæ, & Castellæ. Reg. Vatic. in litteris secretis fol. 134 ep. 35.

Regi Portugalliæ.

GErentes de dilecto filio fratre Walasco de Ordine Fratrum Minorum Pœnitentiario nostro, utpote viro jam in multis experto, & nobis, ac Fratribus nostris merito suæ probitatis accepto, fiduciam in Domino pleniorem, in ejus ore posuimus quædam ad te perferenda secreto per ipsum, & tecum etiam pertractanda. Quocirca serenitatem tuam rogandam duximus attente, & monendam, quatenus ipsum benigne recipiens iis, quæ tibi ex parte nostra exponenda duxerit, adhibeas plenam fidem.

Datum Assisii IV. Kal. Junii anno XI.

CXV.

Concedit eidem facultatem absolvendi a censuris in Hispania. Reg. Vatic. in litteris secretis fol. 209. epist. 2.

Fratri Walasco de Ordine Fratrum Minorum Pœnitentiario nostro.

CUm de sinceritate fidei, ac discretionis tuæ industria confidentes, quædam tibi Apostolicæ Sedis negotia in Hispaniæ partibus commiserimus exequenda, quia nonnulli Ecclesiarum Prælati, & Clerici tam Religiosi, quam alii partium earumdem suspensionis ex eo dicuntur sententiam incurrisse, quod ipsi contra constitutionem nuper a nobis editam tulerunt sententias non in scriptis. Nos animarum saluti providere volentes hujusmodi relaxandi sententiam vice nostra, necnon dispensandi cum illis super irregularitate, si quam forte occasione hujusmodi contraxerunt, prout eorum saluti videris expedire, auctoritate tibi præsentium concedimus facultatem.

Datum Anagniæ Kal. Julii anno XII.

CXVI.

Declarat quem debeant habitum portare. Reg. Vatic. epist. 82.

Abbatissæ, & Conventui Monialium inclusarum Monasterii sanctæ Mariæ Tolosan. Ordinis sancti Damiani.

CUm a nobis petitur &c. usque *effectum*. Cum itaque, sicut vestra nobis exhibita petitio continebat, consueveritis secundum observantiam vestri Ordinis tunicam, mantellum, & chordam, & velum deferre, & sanctæ memoriæ Clara Abbatissa Monasterii sancti Damiani de Assisio mater ipsius Ordinis, ejusque Sorores a tempore, quo beatus Franciscus illum instituit, usque nunc usæ fuerint chorda pro cingulo, velo quoque, tunica, & mantello, quamquam in formula vitæ ipsarum, quam fel. rec. Gregorius Papa prædecessor noster, tunc in minori constitutus officio, eisdem observandam tradiderat, de chorda, vel cingulo minime fecerit mentionem. Nos quieti vestræ super hoc providere volentes, vestris devotis precibus inclinati, vobis ut præmissis chorda, velo, tunica, & man- *Vide ut sup. fol. 421.*

mantello uti, ſicut conſuevistis hsctenus, libere valeatis auctoritate præſentium indulgemus, districtius inhibentes, ne ſuper horum quatuor, vel alicujus eorum uſu quiſquam vos impedire de cetero, vel moleſtare præſumat.

Nulli ergo noſtræ conceſſionis, & inhibitionis &c. Datum Anagniæ VI. Idus Julii anno XII.

CXVII.

De dirimenda quadam controverſia inter Reges Hungariæ, & Bohemiæ, pro qua componenda ſuam operam poſuerunt etiam Minoritæ. Reg. Vatic. in litteris ſecretis fol. 209. epiſt. 4.

Electo Neapolitan. Apoſtolicæ Sedis Legato.

§. I. VEnerabilis frater noſter Zagabrien. Epiſcopus, & dilectus filius fr. Ecce de Ordin. Minorum, poſtquam diſceſſiſti a nobis, ad Sedem Apoſtolicam accedentes, ex parte cariſſimi in Chriſto filii noſtri Regis Ungariæ Illuſtris nobis exponere curaverunt, quod Rex ipſe occaſione diſcordiæ inter eum, & cariſſimum in Chriſto filium noſtrum Regem Bohemiæ Illuſtrem exortæ, auctoritate noſtra citatus extiterat, ut in feſto Nativitatis beati Jo: Baptiſtæ proximo præterito, per reſponſalem idoneum in noſtra compareret præſentia, propter quod eoſdem Epiſcopum, & Fratrem ad prætactam ſedem in ipſo termino deſtinarat; quodque Rex idem noſtræ ſuper hoc ordinationi ſtare volebat, & ad firmitatem, & ſecuritatem majorem paratus erat caſtra, munitiones, & alia, quæ tenet in locis, & terris, de quibus inter ipſum & prætactum Regem Bohemiæ, prætacta intervenit diſcordia, ejuſque Sedis Nuntiis aſſignare per ipſos interim retinenda, dummodo dictus Rex Bohemiæ de iis, quæ ipſe tenet, ſimilem propter hoc aſſignationem duceret faciendam. Et hæc eadem frater Walaſeus de Ordine Minorum, quem pro hujuſmodi negotio in Ungariam olim tranſmiſimus, ſimiliter dixit nobis, ſuper quibus iidem Epiſcopus & fr. Ecce patentes ab ipſo Rege habebant litteras per mandatum.

Inter Reges Hungar. & Bohem. diſcordiæ.

§. II. Licet igitur te ad ipſius Ungariæ partes, commiſſo in illis tibi legationis officio, pro eodem negotio duxerimus deſtinandum; quia tamen tunc iſta ignorabamus, & quod ipſe Rex Ungariæ talem in his gereret voluntatem, volumus, & præſentium tibi tenore mandamus, quatenus prætactæ legationis officio ſuperſedere procures, & ſi ejus prætextu circa præmiſſa forſan in aliquo proceſſiſti, proceſſum tuum ſtudeas revocare.

Legatio ſuſpenditur.

Datum Anagniæ III. Idus Julii anno XII.

CXVIII.

Approbat erectionem Capellaniarum in illarum Monaſterio. Reg. Vatic. epiſt. 176.

Abbatiſſæ, & Sororibus Pauperum incluſarum Monaſterii ſanctæ Eliſabethæ Remen. Ordinis ſancti Damiani.

§. I. POrrecta nobis ex parte veſtra petitio continebat, quod cum quondam Magiſter Stephanus de Bena clericus duas Capellanias de bonis propriis, pro animæ ſuæ remedio in diverſis locis fundari man-

mandaverit in ultima voluntate, demum Joannes dictus de Melolis, & Colardus dictus Belen, clerici excutores testamenti ejusdem Magistri Stephani Capellanias ipsas in Monasterio vestro erigi curarunt, vosque ad faciendum in qualibet Capellaniarum ipsarum per idoneum Presbyterum perpetuo deserviri, obligare curastis. Decanus quoque, ac Vicedominus Canonicus Remen. Vicarii in spiritualibus venerabilis fratris nostri Remen. Archiepiscopi, quæ super his facta fuerant, approbarunt, prout in litteris super hoc confectis dicitur plenius contineri.

§. II. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, quod ab executoribus, & nobis, ac Vicariis supradictis pie ac provide factum est in hac parte, ratum habentes & gratum, illud auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus.

Nulli ergo nostræ confirmationis &c. Datum Anagniæ Idibus Augusti anno xxi.

Prior sancti Dionysii Remen. datus est super his conservator. Non obstante si aliquibus a Sede Apostolica sit indultum, quod absque ipsius Sedis speciali mandato excommunicari, aut interdici nequeant, vel suspendi, Datum ut supra.

CXIX.

Ut quemdam constituat Episcopum Cotronensem. Reg. Vatic. epist. 165.

Joanni de Aversa Ministro in Calabria Ord. Minorum.

Cum sicut intelleximus Cotronen. Ecclesia tanto tempore jam vacarit, quod ad Sedem Apostolicam est ejus provisio devoluta, nos volentes eidem Ecclesiæ, ne damna ex longa vacatione subeat, de pastore idoneo celeriter providere, discretioni tuæ de Fratrum nostrorum consilio per Apostolica scripta mandamus, quatenus si est ita, dilectum filium Magistrum Nicolaum de Durachio, Cameræ nostræ clericum in Latina & Græca lingua peritum, virum utique litterarum, providum, & discretum, ac in spiritualibus & temporalibus circumspectum, eidem Ecclesiæ auctoritate nostra in Episcopum præficias & pastorem, amoto exinde Mauro Presbytero, qui pro ipsius electo se gerit, & per secularem potentiam se in illa procuravit intrudi: vel si post inhibitionem factam a nobis, ne vacantibus Ecclesiis Regni Siciliæ provideretur de pastoribus sine nostro beneplacito & mandato, prætactæ Ecclesiæ per electionem vel postulationem, seu per quemcumque alium modum fuerit de ipso provisum. Contradictores & rebelles per censuras Ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendo.

Datum Anagniæ iv. Non. Septembris, anno xii.

CXX.

Ut constituat Fr. Raynutium Episcopum Bisinianen. Reg. Vat. epist. 304.

Episcopo Assisinaten.

Cum sicut intelleximus Bisinianen. Ecclesia sit pastorali solatio destituta, nos gravibus ipsius Ecclesiæ periculis, quæ sibi, si vacaret diutius, imminerent, occurrere cupientes, mandamus quatenus eidem Ecclesiæ dilectum filium Fratrem Raynutium Ordinis Fratrum Mino-

rum, cujus studio & diligentia laudabilibus in spiritualibus, & temporalibus poterit, auctore Domino, proficere incrementis, in Episcopum præficias, & Pastorem, faciens ei a Capitulo & subditis ejusdem Ecclesiæ obedientiam, & reverentiam debitam exhiberi. Contradictores per censuras Ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendo.

Datum Neapoli VI. Idus Novembris, anno XII.

ALEXANDER IV.

Electus est XIV. *Kalend. Januarii anno* MCCLIV.

Anno Christi 1254. Alexandri IV. anno 1.

I.

Revocat quæ Innocentius IV. statuit contra religiosos. Specul. Min. tract. 2. Roderic. bulla 2.

Venerabilibus Fratribus Universis Archiepiscopis & Episcopis, ac dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, & Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris & aliis Ecclesiarum Prælatis, ac ceteris personis Ecclesiasticis tam secularibus, quam regularibus cujuscumque Ordinis, vel professionis existant &c.

Intempestive facta serio iterum expendenda.

§. I. Nec insolitum est, nec novum ut ea, quæ per occupationem vel infestinantiam fiunt; pro eo quod congruæ deliberationis limam prætereunt, in propensioris considerationis reducant examen; ut rectiora & elimatiora per attentionem plenioris discussionis emanent.

Innoc. IV. Constitutio.

§. II. Sane quædam ab Apostolica Sede tempore felicis recordationis Innocentii Papæ IV. prædecessoris nostri litteræ processerunt, in quibus ipse universis religiosis cujuscumque professionis, vel Ordinis districte in virtute obedientiæ injungebat, ut parochianos alienos diebus Dominicis & festivis non reciperent de cetero in suis Ecclesiis, seu Oratoriis temere ad divina, nec ipsos ullatenus ad pœnitentiam admitterent sine suorum licentia sacerdotum; nec eis in suis prædicarent Ecclesiis ante Missarum solemnia, pro quibus audiendis prima diei parte iidem parochiani consueverunt & debent in suis Ecclesiis convenire; nec sermones etiam solemnes facerent illa hora; sed nec ad prædicandum solemniter parochias alienas accederent, nisi essent ab eorum sacerdotibus invitati, vel saltem nisi se ad id humiliter peterent & obtinerent admitti; nec ea die qua diœcesanus Episcopus, vel alius loco ejus prædicaret solemniter, maxime in Ecclesia Cathedrali aliquis ipsorum in eadem Civitate, vel loco præsumeret prædicare: si vero in casu licito parochianum alterius eos in suis Ecclesiis recipere ad sepulturam contingeret, omnium, quæ obtentu consequerentur hujusmodi sepulturæ, portionem Canonicam, etiam non requisiti, infra octo dies a tempore receptionis eorum, Episcopo vel sacerdoti, de cujus parochia mortuus esset assumptus, exhibere curarent: si autem aliquis religiosorum ipsorum hujus præcepti transgressor contra prædicta, vel aliquid prædictorum venire præsumeret; præter inobedientiæ vitium, & excommunicationis sententiam, quam eum incurrere voluit ipso facto, gradus sui periculo subjaceret; & nihilominus a diœcesano ad præmissa universa & singula observanda per cen-

censuram Ecclesiasticam, appellatione remota, districtius cogeretur; nullis ei contra hæc indulgentiis vel privilegiis Apostolicis valituris.

§. III. Verum quia super præmissis litteris cogitare attentius & studiosius deliberare proponimus; pacis commodum & quietis solatium Ecclesiis, & personis Ecclesiasticis potissime cupientes, præfatas litteras, & si quæ aliæ super prædictis, vel eorum aliquo contra præfatos religiosos, vel aliquos ex ipsis generaliter, vel specialiter, præter formam communem, & solitam processere, ac mandata seu præcepta facta in eis vel earum auctoritate, duximus penitus revocanda: ideoque universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus per hujusmodi litteras, vel occasione mandatorum, seu præceptorum, aut sententiæ, quæ continent, nihil prorsus agatis, cum nullam deinceps efficaciam habeant vel vigorem. Constitutionis ejusdem revocatio.

Datum Neapoli II. Kal. Januarii, Pontificatus nostri anno I.

II.

Confirmat quamdam permutationem a Fratribus factam. Regest. Vatic. epist. 15.

Guardiano & Fratribus Minoribus Conv. Tudertin.

QUanto amplius sacræ Religionis zelatores existimus, & in bonæ opinionis ipsius delectamur odore, tanto libentius religiosorum justis petitionibus congruum favorem impendimus, easque benignius exaudimus. Ex parte siquidem vestra fuit propositum coram nobis, quod vos locum vestrum, cum Ecclesia & aliis ejus pertinentiis, cum Abbate & conventu Monasterii sancti Fortunati Tudertin. pro eodem Monasterio, cum Claustro, domibus, hortis, plateis & quibusdam aliis domibus & appendiciis suis sub certis confinibus, licitisque conditionibus permutastis, dilecti filii Abbatis Monasterii Vallis umbrosæ, ad quem dictum Monasterium sancti Fortunati dicitur pertinere, ad id accedente consensu, necnon Diœcesanus Episcopus, ejusque Capitulum, plenam insuper vobis donationem, & concessionem fecerunt de omnibus supradictis, prout in instrumentis super hoc confectis plenius dicitur contineri. Nos igitur vestris supplicationibus inclinati permutationem, concessionem & donationem prætactas provide factas ratas, & gratas habentes, ac supplentes defectum si quis in ipsis extitit, de plenitudine potestatis, eas de Fratrum nostrorum consilio, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus.

Nulli ergo nostræ confirmationis &c. Datum Neapoli v. Kalend. Januarii, anno I.

ANNO CHRISTI 1255. ALEXANDRI IV. ANNO I.

III.

Confirmat unionem factam quorumdam Monasteriorum Sanctimonialium. Regest. Vatic. epist. 44.

Abbatissæ & Conventui Pauperum Inclusarum Monasterii sanctæ Mariæ de Misericordia Imolen. Ordinis sancti Damiani.

EA quæ auctoritate litterarum Apostolicæ Sedis fiunt, rata decet & illibata persistere, & ut debitam firmitatem obtineant, illis nimirum

rum libenter adjicimus perpetuum auctoritatis noſtræ munimen. Sane ſicut nobis exponere tranſmiſſa petitione curaſtis, Venerabilis Fr. Epiſcopus Imolenſis, auctoritate litterarum Sedis ejuſdem veſtrum & ſancti Stephani, ac ſanctæ Mariæ in Zagonia extra portam Aloni, in quo tunc Moniales ſancti Benedicti Ordinis morabantur, Monaſteria juxta formam ſibi traditam proinde counivit, ac ſtatuit ut eadem Monaſteria exiſtant de cetero unum corpus, & ſub uno capite, ac regula prædicti Ordinis ſancti Damiani, vivant perſonæ inibi Domino ſervientes. Nos igitur veſtris ſupplicationibus inclinati, quod per Epiſcopum ipſum in hac parte provide factum eſt, ratum & gratum habentes, id auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus.

Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Si quis &c. Datum Neapoli II. Idus Jannuarii, anno I.

IV.

Concedit ut vivant ſub inſtitutis Clariſſarum. Regeſt.Vat. epiſt.65.

Abbatiſſæ & Conventui Monaſterii ſancti Franciſci pauperum incluſarum in Argentina Ordinis ſancti Damiani.

Vide pag.468.

Declaratio, privilegii Cardinal. Hug.

SOlet annuere &c. uſque *impertiri*. Lecta ſiquidem coram nobis veſtra petitio continebat, quod dilectus filius noſter H. tit. ſanctæ Sabinæ Præsbyter Cardinalis, de ſpeciali mandato noſtro vobis conceſſit, ut illam dumtaxat vitæ formam in veſtro Monaſterio perpetuis temporibus obſervetis, quam fel. rec. Innoc. Papa prædeceſſor noſter vobis tradidit obſervandam, ſtatuens ut indulgentiis & privilegiis conceſſis & concedendis Ordini ſancti Damiani, etiamſi locum vos mutare contingat, libere gaudeatis, ac Monaſterium veſtrum Ordini incorporans ſupradicto, prout in ejuſdem Cardinalis patentibus litteris plenius continetur. Nos igitur veſtris ſupplicationibus inclinati, quod per eumdem Cardinalem in hac parte factum eſt, ratum habentes & gratum, id auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus, prædictarum litterarum tenorem inſeri præſentibus facientes, qui talis eſt. *Frater Hugo miſeratione divina tit. ſanctæ Sabinæ Presbyter Cardinalis; dilectis in Chriſto Abbatiſſæ, & Conventui pauperum incluſarum Monaſterii de ſancto Franciſco civitatis Argentinen. Ordinis ſancti Damiani, ſalutem in Domino ſempiternam. Auctoritate Domini Papæ ſpecialiter in hac parte nobis viva voce commiſſa, vobis concedimus, ut illam dumtaxat formam vitæ in veſtro Monaſterio, quo divino eſtis obſequio mancipatæ, teneamini obſervare, quam fel. rec. Dominus Innocentius Papa IV. vobis tradidit obſervandam; ſtatuentes ut ſancti Damiani Ordini privilegiis conceſſis & concedendis, quocumque vos etiam transferatis per loci mutationem, plenarie gaudeatis vos & Monaſterium veſtrum, prætacto Ordini uniendo. In cujus rei teſtimonium has litteras noſtro ſigillo fecimus conſignari. Datum Neapoli anno Domini* MCCLIV. IX. *Kalend. Januarii Pontif. D. Alexandri Papæ IV. anno I.*

Ejus litteræ.

Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Datum Neapol. XV. Kalend. Febr. anno I.

V. *Con-*

V.

Confirmat quamdam donationem ab Episcopo Faventino factam. Regest. Vatic. epist. 77.

Abbatissae & Sororibus Monasterii sanctae Mariae de Virginibus de Faventia Ordinis sancti Damiani.

§. I. Cum a nobis &c. usque *effectum*. Cum itaque sicut nobis exponere curavistis ven. Fr. noster Episcopus domum & Ecclesiam sancti Martini de Podio Favent. dioec. praeteriti temporis faciente malitia, destructas & penitus desolatas, cum omnibus possessionibus & terris earum, & cum omnibus bonis suis mobilibus & immobilibus, juribus & actionibus, temporalibus & spiritualibus ad dictas domum & Ecclesiam pertinentibus, vobis & per vos Monasterio vestro pietatis intuitu duxerit concedendas, eximens dictam Ecclesiam ab Episcopali onere, conditionibus & factionibus, & ab omni jure Dioecesani, salvo tamen quod vos & Monasterium vestrum & Abbatissae atque Sorores, quae ibidem pro tempore fuerint, teneamini dare & solvere pro praedictis domo & Ecclesia sancti Martini procurationes Legatis Apostolicae Sedis, secundum consuetudinem Ecclesiae Faventinae, prout in ipsius Episcopi litteris super hoc confectis, ejusque sigillo signatis plenius continetur. Nos vestris supplicationibus inclinati, quod ab eodem Episcopo provide factum est in hac parte, ratum habentes & gratum, id auctoritate Apostolica confirmamus, & praesentis scripti patrocinio communimus, supplentes defectum siquis in hoc extitit, de Apostolicae plenitudine potestatis. *Habes formulam fol. 421.* *Confirmatio donationis.*

§. II. Tenorem autem litterarum ipsius Episcopi praesentibus inseri fecimus, qui talis est. *Frater G. miseratione divina Episcopus Faventin. Dilectis in Christo filiabus sorori Philippae Abbatissae Monasterii sanctae Mariae de Virginibus de Faventia, & ejusdem Monasterii Sororibus universis, salutem in Domino. Cum ad providentiam pertineat pastoralem piis locis ac religiosis personis misericorditer providere, restaurare deperdita, & desolata ad debitum statum reducere. Ideo Nos Fr. G. Episcopus Faventini ad honorem omnipotentis Dei, & gloriosae Virginis Mariae, & omnium Sanctorum, & in remissionem peccatorum nostrorum, ac praedecessorum nostrorum, causa, & intuitu pietatis, ad sustentationem pauperum Dominarum & Sororum, quae in loco sanctae Mariae de Virginibus commorantur, & in perpetuum morabuntur, vice & nomine Episcopatus Faventiae, & pro ipso Episcopatu, & pro nobis nostrisque successoribus in dicto Episcopatu perpetuo existentibus in futurum damus & concedimus, & perpetua largitione donamus tibi sorori Philippae Abbatissae praetacti loci sanctae Mariae de Virginibus de Faventia, & ejusdem loci Sororibus universis recipientibus vice & nomine dicti Monasterii, & Conventus dicti loci domum & Ecclesiam sancti Martini in Podio nostrae Dioec. quae domus, & Ecclesia nunc occasione guerrarum inter cives Faventin. habitarum, & occasione obsidionis factae a Friderico quondam Imperatore circa civitatem Faventiae sunt destructae, & quasi desertae & Ecclesiasticis usibus penitus desolatae, ac in omnibus possessionibus & terris suis, & cum omnibus bonis suis mobilibus & immobilibus, juribus, & actionibus, spiritualibus, & temporalibus ad dictum domum & Ecclesiam sancti Martini pleno jure ab onere Episcopali, conditionibus, & factionibus, & ab omni jure dioecesano, excepto quod teneamini & vos & Monasterium vestrum, & Abbatissae, & Sorores, quae ibidem pro tem-* *Et tenor litterarum Episcopi.*

tempore erunt, dare & folvere pro dicta domo & Ecclefia fancti Martini procurationes Legatorum Apoftolicæ Sedis, fecundum confuetudinem Ecclefiæ Faventin. Ita tamen quod cum hofpitali Cerri & hofpitali Miffini ad folutionem & præftationem dictorum procurationum debeatis æqualiter refpondere. Et vos præfata Abbatiffa & Sorores pro vobis & eis, quæ vobis fucceſſerint, nobis, & vice dicti Epifcopatus Faventin. promittatis dare & folvere omni anno in perpetuum apud Epifcopatum prætactum in Vigilia fancti Petri de Junio, pro dicta conceſſione & donatione, nomine cenfus & in fignum reverentiæ unam libram bonæ & pulchræ ceræ, ad libram duodecim unciarum, & confervare, & manutenere dictam Ecclefiam fancti Martini, atque ibidem divina Officia celebrentur. Tradimus infuper vobis manualiter poffeffionem dictæ domus, & Ecclefiæ fancti Martini, & omnium poffeffionum & jurium ad dictam Ecclefiam pertinentium, inducendo per nos ipfos in tenutam & corporalem poffeffionem dictæ domus & Ecclefiæ fancti Martini, & omnium poffeffionum & jurium ad dictam Ecclefiam pertinentium, Albertinum Canonicum Plebis Sarniæ Syndicum, & procuratorem Monafterii veftri & nuntium fpecialem. Promittimus prætere a vobis pro nobis & noftris fucceſſoribus prætactam conceſſionem, & donationem firmam & ratam in perpetuum habere, & in ullo penitus contravenire. Datum Faventiæ Idibus Junii, Pontificatus Domini Innocentii Papæ IV. anno XI. *anno vero Domini* MCCLIV.

Nulli ergo &c. noftræ confirmationis &c. fi quis &c. Datum Neapoli XIII. Kalend. Februar. anno I.

VI.

Concedit, ne poffint evocari ad lites extra Civitatem Conftantienfem. Reg. Vatic. epift. 123.

Abbatiffæ & Conventui Monialium inclufarum Monafterii de Paradifo juxta Conftantiam Ordinis fancti Damiani.

VEftræ pacis quærentes commodum & quietis, libenter illa vobis concedimus, per quæ materia fubmota gravaminis, ftatus veftri tranquillitas procuretur. Hinc eft, quod nos veftris gravaminibus occurrere cupientes, remedio gratiæ fpecialis auctoritate vobis præfentium indulgemus, ne de cetero extra Civitatem Conftantien. fuper bonis, quæ intra illam habetis, in caufam trahi per Apoftolicæ Sedis, vel Legatorum ipfius litteras valeatis, nifi litteræ ipfæ de hac indulgentia plenam vel de verbo ad verbum expreffam fecerint mentionem.

Nulli ergo &c. noftræ conceſſionis &c. Datum Neapoli Kalend. Februarii, anno I.

VII.

Ut propter intenfionem frigoris pellibus uti poffint. Reg. Vat. epift. 122.

EISDEM.

§. I. DIvinæ affluentiam bonitatis habendo præ oculis, quæ nobis, licet immeritis, curam commifit generalis Ecclefiæ, faluti omnium libenter intendimus, præcipue eorum qui divinis laudibus frequenter invigilant, & piæ vitæ ftudio fine intermiffione defudant.

§. II. Exhibita fiquidem nobis veftra petitio continebat, quod licet fit

sit in desiderio vestro continuum per afflictionem carnis assiduam mereri præmia beatorum, tamen fragilitas vestra non sufficit, ut intensionem frigoris vestrarum partium, sine incursu discriminis sustinere possitis, præsertim illæ ex vobis, quæ in diebus suis processisse noscuntur.

§. III. Quia vero decens & dignum esse dignoscitur, quod providentia Sedis Apostolicæ suffragante, a vobis jugum Domini cum suavitate feratur, Nos vestris supplicationibus annuentes, auctoritate vobis præsentium indulgemus, ut vestri Ordinis statuto vel consuetudine contraria non obstante, uti pellibus libere valeatis.

Nulli ergo &c. nostræ concessionis &c. siquis &c. Datum Neapoli II. Novemb. Febr. anno I.

In eumdem modum Abbatissæ & Conventui Monialium inclusarum Monasterii sancti Francisci Argentin. Ordinis sancti Damiani.

VIII.

Ne teneantur Fratres curam suscipere Sanctimonialium. Regest. Vatic. epist. 297.

Ministro Fratrum Minorum Alemaniæ, ac diffinitoribus Provincialibus Capituli in Ezzellingen celebrati.

CUm a nobis petitur &c. usque *effectum*. Significasti siquidem nobis, quod dudum nos tunc Ostien. & Velletren. Episcopus, per nostras vobis duximus litteras concedendum, quod exceptis Argentin. Constantien. Derlma, & de Phillengen claustris Ordinis sancti Damiani aliquorum claustrorum ejusdem Ordinis constructorum, aut construendorum in Alemania nullatenus teneamini curam gerere vel habere. Nos igitur vestris supplicationibus inclinati, concessionem hujusmodi ratam habentes, illam auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. *Vide fol. 421.*

Nulli ergo &c. nostræ concessionis &c. siquis &c. Datum Neapoli VIII. Idus Martii, anno I.

IX.

Mandat universis Prælatis Fratres ab eis benigne recipi, ac suis observantiis regularibus libere uti. Specul. Minorum tract. I. fol. 5.

Archiepiscopis, Episcopis &c. & aliis Ecclesiarum Prælatis.

§. I. PAtris æterni benignitas, pro sui nominis attollenda gloria, & procuranda salute inter personas plurimas divinis obsequiis deputatas, viros in Ecclesia sua sancta constituit conversationis & vitæ honestæ conspicuos, & scientiæ titulis insignitos. *Deus Viros sapientes, & probos in Ecclesiæ servitio selegit.*

§. II. Hi sunt dilecti Deo, & hominibus Fratres Ordinis Minorum & Prædicatorum, qui suum semper affectum ad amorem cœlestium dirigentes, virtutem divini nominis per orbem terrarum publicant, & Christianæ Religionis ampliando cultum vigili attentione desudant. Hi sunt qui vitam & merita beatissimi Pauli Apostoli contemplantes, gloriantur in sola Cruce Domini, spernendo mundi solatia pro deliciis paradisi. Hi sunt qui hostes animæ per scutum fidei, loricam justitiæ, gladium spiritus, salutis galeam, hastam perseverantiæ debellantes, obtinere sata- *Prædicatoribus, & Min. factum elogium.*

fatagunt: ut catholicis universis fidei, spei, & caritatis augmenta proveniant, ac perfidis veritatis via pateat, & hæreticæ pravitatis insania evanescat. De tantorum siquidem meritorum provenit claritate, quod nos Fratres eosdem in Christo affectu sincerissimo diligamus, & ipsos ubique terrarum statu gaudere pacifico affectamus, pro re indigna, & nimis amara ducentes, si quis de numero fidelium, & potissime Prælatorum, eos aliquibus turbat injuriis vel offensis.

§.III. Rogamus itaque devotionem vestram, & per Dei misericordiam obsecramus, per Apostolica scripta vobis mandantes, ac remissionem vobis peccaminum injungentes, quatenus illos qui sunt ex eis in vestris Civitatibus & diœcesibus constituti, seu qui ad præsentiam vestram quandocumque pervenerint, pro divina & nostra reverentia affabiliter & benigne recipere, ac eos vestræ caritatis studeatis affluentia confovere, permittendo uti libere regularibus eorum observantiis, & statutis per Sedem Apostolicam approbatis, & etiam indulgentiis & litteris, quas circumspecta pietas Sedis ejusdem olim concessisse dignoscitur de sua gratia speciali.

Perpende Pontificiæ commendationis fervorem.

§. IV. Ceterum prædictos Fratres de favoris vestri plenitudine plenius honorantes, eis liberaliter concedatis, & quæ sunt opportuna pro animarum salute fieri ab eis auctoritate vestra libere valeant exerceri, præsertim cum ipsi cordi habeant ministerium suum ita laudabiliter & prudenter exequi, quod exinde apud vos possint sinceram & stabilem benevolentiam promereri. Preces autem nostras, quas vobis ex intimo cordis affectu dirigimus, sic adimpleat vestra sinceritas, quod propter hoc vobis gratiosi favoris præmia opportuno tempore compensemus.

Datum Neapoli v. Id. Aprilis Pontificatus nostri anno 1.

X.

Ut non teneantur præstare procurationes, vel subsidia Legatis Apostolicis, vel aliis quibuscumque. Reg. Vatic. epist 302.

Universis Abbatissis, & Sororibus Monasteriorum Ordinis sancti Damiani Ecclesiæ Romanæ immediate subjectis.

PAupertati vestræ, quam voluntarie propter Dominum sustinetis, ac quieti paterna imposterum sollicitudine providere volentes, auctoritate vobis præsentium indulgemus, ut vos ad præstationem procurationum Legatorum Sedis Apostolicæ, vel Nunciorum ipsius, aut exactionum, vel collectarum, seu subsidiorum quorumcumque per litteras dictæ Sedis Legatorum, Rectorum, vel Nunciorum ejusdem, cujuscumque tenoris existant, in perpetuum compelli minime valeatis. Nos enim decrevimus irritas & inanes interdicti, suspensionis & excommunicationis sententias, quæ propter hoc in vos, vel in vestrarum aliquas, aut in Monasterium vestrum imposterum contigerit promulgari.

Nulli ergo &c. nostræ concessionis, & constitutionis &c. Datum Neapoli Idibus Aprilis anno 1.

XI.

Ut exequantur Pontificium mandatum circa restituendos ad gremium Universitatis Fratrum Bonum-hominem, & Eliam Ord. Præd. & de resecandis quibusdam statutis. Reg. Vatic. epist. 278.

Aurelianen. & Antissiodoren. Episcopis.

§.I. Controversiam dudum inter dilectos filios Magistros, & Scholares Parisien. ex parte una, & quosdam religiosos ex altera, super quibusdam statutis, inimico homine superseminante, subortam, nos per ordinationem providam, de Fratrum nostrorum consilio sopientes, dilectos filios Bonum-hominem, & Eliam Ordinis Prædicatorum Fratres, Parisius in theologica facultate Magistros, dudum occasione prædictæ controversiæ per Magistros Theologiæ, & alios nomine Universitatis scholarium Parisiensium a Magistrorum consortio, & ipsius universitatis Collegio separatos, quos a fel. rec. Innoc. Papa prædecessore nostro postmodum restitutos, de gratia speciali iidem Magistri & alii, licet super hoc mandatum Apostolicum receperint, noluerunt admittere ad idem Magistrorum consortium, ipsosque auditores eorum ad Universitatis Collegium restituimus, omnia de nostræ plenitudine potestatis, omnes sententias privationis, seu separationis a consortio Societatis, vel Collegio Universitatis, aut similibus, sive pœnas quaslibet, vel prohibitiones in eosdem Fratres, vel auditores eorum præmissa occasione prolatas penitus revocando. *Pontifex controversias exortas sedat.* *Magistri Parif. nolunt Pontificio obtemperare præcepto.*

§. II. Dictorum quoque statutorum quædam resecanda penitus, quædam vero, ut salubrius proficiant, moderanda, & alia etiam ordinanda, quæ pro studii Parisien. conservatione providimus, prout ex litteris nostris super hoc confectis, quæ *Quasi signum vitæ*, incipiunt, vobis liquere poterit evidenter.

§.III. Quocirca fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus ordinationem ipsam faciatis inviolabiliter, juxta earumdem litterarum continentiam observari. Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita præmissis, seu quod prædictus prædecessor executionem restitutionis prædictorum Fratrum dicitur dudum aliis commisisse, aut si aliquibus sit indultum, quod absque Sedis Apostolicæ speciali mandato excommunicari, interdici, vel suspendi, seu extra suam diœcesim, vel ultra, sive extra certum locum ad judicium evocari nequeant, sive qualibet Apostolica indulgentia, de qua expressam, seu de verbo ad verbum fieri mentionem oporteat, vel per quam hujusmodi executio impediri valeat, vel differri, aut constitutione de duabus dietis edita in Concilio generali, non obstantibus, compescendo. Quod si non ambo &c.

Datum Neapoli XVIII. Kal. Maii anno I.

XII.

Ut recipiant fratres Bonum-hominem, & Eliam Ord. Præd. ad Universitatem. Reg. Vatic. epist. 279.

Magistris Theologiæ Parisien.

§. I. Controversia dudum inter vos, & Universitatem scholarium Parisien. ex una parte, & quosdam Religiosos ex altera, super quibusdam statutis, inimico homine superseminante, subortam, per ordi-

ordinationem providam, de Fratrum noſtrorum conſilio ſopientes, dilectos filios Bonum-hominem, & Eliam Ord. Prædicatorum fratres Pariſius in Theologica facultate Magiſtros, occaſione prædictæ controverſiæ per vos, & alios Magiſtros Pariſien. nomine Univerſitatis a veſtro conſortio, & Univerſitatis Collegio ſeparatos, quos vos Magiſtri a fel. rec. Innoc. Papa prædeceſſore noſtro reſtitutos de gratia ſpeciali, licet ſuper hoc mandatum Apoſtolicum receperitis, noluiſtis admittere ad idem conſortium, ipſoſque ac Auditores eorum ad Univerſitatis Collegium reſtituimus omnino, de noſtræ plenitudine poteſtatis, omnes ſententias privationis, ſeu ſeparationis a conſortio ſocietatis veſtræ, vel Collegio Univerſitatis aut ſimilibus, ſive pœnas quaslibet, vel prohibitiones in eoſdem Fratres, vel auditores eorum præmiſſa occaſione prolatas penitus revocando.

Revocatæ omnes Paris ſententiæ.

§. II. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus Fratres, & auditores prædictos infra quindecim dies poſt receptionem præſentium, juxta reſtitutionis, & revocationis noſtræ tenorem, ſine difficultate qualibet, ob noſtram & Apoſtolicæ Sedis reverentiam, in dulcedinis ubere admittatis, & tractaveritis de cetero ſocialiter & benigne. Alioquin volumus uſque ad ſatisfactionem condignam eos, qui ex vobis contradictores extiterint, ſuſpenſionis ab officiis & beneficiis ſententiæ ſubjacere.

Datum ut ſupra.

XIII.

Ut non poſſint conveniri per litteras Apoſtolicas, Reg. Vatic. epiſt. 310.

Abbatiſſæ, & Monialibus incluſis Monaſterii ſancti Thomæ de Monte Sancta Firman. diœc. Ordinis ſancti Damiani.

Cœleſtia quærentibus &c. ut ſupra in bulla 102. Innocentii IV. anno XI.

Datum Neapoli XII. Kal. Maii anno I.

XIV.

Ut non teneantur recipere officia ſecularia quæcumque. Reg. Vat. epiſt. 355.

Univerſis Fratribus dictis de Pænitentia per Eſculan. Civitatem, & diœc. conſtitutis.

Pia deſideria devotorum eo debemus benigno favore proſequi, quo in ipſis Dei gloria, & animarum ſalus noſcitur contineri. Cum itaque vos, ſicut accepimus, hujus mundi vanitatibus derelictis, adhuc exiſtentes corporaliter in terrenis, jam mente in cœleſtibus habitare, ac ſecularia deſideria propter Deum abnegare ſollicite ſtudeatis: Nos devotionis veſtræ fervorem in tam pio propoſito fovere ſollicitudine paterna volentes, ut non teneamini recipere publica, vel privata officia ſecularia, quocumque nomine cenſeantur, contra conſtitutiones veſtras per Sedem Apoſtolicam approbatas, vel contra indulgentias, ac privilegia ſeu litteras vobis ab eadem Sede conceſſas, vobis auctoritate præſentium indulgemus.

Nulli ergo &c. noſtræ conceſſionis &c. Datum Neapoli v. Kalend. Maii anno I.

XV. Con-

XV.

Concedit eis amplum privilegium, & confirmat exemptionem datam ab Archiepiscopo Januensi. Reg. Vatic. epist. 316.

Abbatissæ Monasterii sanctæ Catarinæ Januen., ejusque Sororibus, tam præsentibus, quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

§. I. Religiosam vitam eligentibus &c. usque *enervet*. Espropter, dilectæ in Christo filiæ, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & Monasterium sanctæ Catarinæ Januen. in quo divino estis obsequio mancipatæ, sub beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut Ordo monasticus, qui secundum Deum, & beati Benedicti Regulam, atque Institutionem Monialium inclusarum sancti Damiani Assisinaten. & formulam vitæ vestræ a fel. rec. Gregorio Papa prædecessore nostro Ordini vestro traditam, cum adhuc esset in minori officio constitutus, in eodem loco institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. *Vide fol. 436.* Sub suam protectionem Papa Monast. suscipit.

§. II. Præterea, quascumque possessiones, quæcumque bona idem Monasterium in præsentiarum juste & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione fidelium &c. usque *illibata permaneant*. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, locum ipsum, in quo prætactum Monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis. Liceat quoque vobis personas liberas & absolutas a seculo fugientes ad conversionem recipere, & eas absque contradictione aliqua retinere.

§. III. Prohibemus insuper, ut nulli Sororum vestrarum, post factam in Monasterio vestro professionem, fas sit de eodem loco discedere, discedentem vero nullus audeat retinere. Pro consecrationibus vero altarium, vel Ecclesiæ vestræ, sive pro oleo sancto, vel quolibet Ecclesiæ sacramento nullus a vobis sub obtentu consuetudinis, vel alio modo quidquam audeat extorquere, sed hæc omnia gratis vobis Episcopus diœcesanus impendat: alioquin liceat vobis hæc vestra auctoritate recipere a quocumque malueritis Catholico Antistite, gratiam & communionem Romanæ Ecclesiæ obtinente. Quod si sedes diœcesani Episcopi forte vacaverit, interim omnia Ecclesiastica sacramenta a vicinis Episcopis recipere libere, & absque contradictione aliqua possitis, sic tamen ut ex hoc imposterum proprio Episcopo nullum præjudicium generetur.

§. IV. Quia vero interdum diœcesani Episcopi copiam non habetis, si quem Episcopum Romanæ Sedis, ut diximus &c. usque *valeatis*. Cum autem generale interdictum terræ fuerit &c. usque *interdicto*. Obeunte vero te nunc ejusdem loci Abbatissa &c. usque *eligendam*. Porro si Episcopi, vel alii Ecclesiarum Rectores in Monasterium vestrum, vel personas regulares inibi Domino famulantes suspensionis, excommunicationis, vel interdicti sententiam promulgaverint, ipsam tamquam contra Sedis Apostolicæ indulta prolatam, decernimus non tenere.

§. V. Paci quoque & tranquillitati vestræ &c. usque *exercere*. Præterea omnes libertates & immunitates, quas Monasterio vestro bon. mem. G. Januen. Archiepiscopus, de Capituli sui assensu indulsisse digno-

 gno-

gnoscitur, sicut in ejus litteris plenius continetur, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus.

§. VI. Tenorem vero litterarum ipsarum ipsius Archiepiscopi ad cautelam duximus præsenti privilegio inserendum, qui talis est. *Anno Dominicæ Nativitatis* MCCXXXI. *Indictione* III. *die Sabbati* XIII. *mensis Septembris in Palatio Domini Archiepiscopi Januen. coram Opizone Turritan. electo, Simone Albinganen. Episcopo, Raynaldo Abbate sancti Stephani, & aliis testibus rogatis. Nos Otto Dei gratia Januen. Archiepiscopus, de voluntate, & beneplacito D. Papæ Monasterium Monialium, quod fundavimus ad mandatum Domini Guifridi tit. sancti Marci Presbyteri Cardinalis, tunc in Lombardia Apostolicæ Sedis Legati in Janua existentis, & ad petitionem Monialium in dicto Monasterio commorantium, ad vocabulum sanctæ Catarinæ infra civitatem Januæ prope fontanam Marolam de voluntate, & consensu Capituli Januen. videlicet Magistrorum Joannis Archidiaconi, Ugonis Magiscolæ, Presbyteri Rolandi, Presbyteri Guillelmi, Bartholomæi Sighebaldi, atque Guillelmi de Lavania Canonicorum Januen. quantum in nobis est, prorsus eximimus ab omni Episcopali jurisdictione, tam in spiritualibus, quam in temporalibus, nihil nobis in eo reservantes, & hanc donationem, & concessionem pro nobis, & successoribus nostris firmam habere promittimus, & nullo tempore contravenire, dantes Petro de Musso Notario nostro liberam potestatem conficiendi exinde instrumentum. Ut autem factum nostrum robur obtineat perpetuæ firmitatis, præsentes litteras in perpetuum testimonium sigillo nostro duximus roborandas. Ego Petrus de Musso Notarius huic concessioni interfui, & de mandato D. Archiepiscopi, & Canonicorum hæc ita scripsi. Ego Januen. Præpositus huic concessioni subscripsi. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum &c. usque* profutura. *Salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Ad indicium autem hujusmodi perceptæ Apostolicæ libertatis, unam libram ceræ persolvetis nobis, nostrisque successoribus annuatim. Si qua igitur in futurum &c. usque* ultioni. *Cunctis autem eidem loco sua jura servari &c. usque* inveniant. *Amen. Amen.*

Datum Neapoli per manum Magistri Guillelmi Magistri Scholarum Permen. S. R. E. Vicecancellari II. *Kalend. Maii Indictione* XIV. *Incarnationis Dominicæ anno* MCCLV. *Pontificatus vero Domini Alexandri Papæ IV. anno* I.

XVI.

Confirmat privilegia Ordinis. Specul. Minor. tract. 2. fol. 28.

Generali Ministro, & universis Fratribus Ordinis Fratrum Minorum.

Quia Ordinem vestrum speciali affectione fovemus, & favoris prærogativa prosequimur, eo majorem circa vos curam gerimus, quo sinceriori vos in Domino complectimur caritate; tantoque magis menti nostræ de vobis sollicitudo suggeritur, quanto præcipua dilectio, quam ad Ordinem ipsum habemus, pro vobis fortius interpellat. Cum igitur, sicut ex parte vestra fuit propositum coram nobis, felicis recordationis Gregorius Romanus Pontifex prædecessor noster nonnulla privilegia, & quasdam litteras, & indulgentias vobis, & Ordini vestro concesserit gratiose, nos vestris supplicationibus inclinati, privilegia, indulgentias, & litteras hujusmodi vobis, & eidem Ordini auctoritate Apo-

Apostolica confirmantes, præsentium vobis auctoritate concedimus, ut illis uti libere valeatis.

Nulli ergo &c. nostræ concessionis &c. si quis &c. Datum Neapoli pridie Kalend. Maii, Pontificatus nostri anno 1.

XVII.

Inhibet Prælatis obedientiam a Fratribus exigere posse. Specul. Minor. tract. 2. fol. 118.

Dilectis filiis Generali Ministro, & universis Fratribus Ordinis Minorum.

INducimur piæ conversationis vestræ meritis, ut in iis, quæ secundum Deum possumus, vos favore benevolo prosequamur. Hinc est quod cum quidam ex Prælatis Ecclesiarum, qui sicut accepimus, vos sibi devotos inveniunt, & in exhibitione condignæ reverentiæ studiosos, in eo se humilitati vestræ molestos exhibeant, quod novam consuetudinem inducere molientes, a vobis obedientiam exigunt manualem: nos id reputantes incongruum, & reputantes indignum, ut nullus ex Prælatis eisdem a vobis dictam obedientiam manualem præsumat exigere, auctoritate præsentium districtius inhibemus.

Nulli ergo &c. nostræ inhibitionis &c. si quis &c. Datum Neapoli XII. Kalend. Junii, Pontificatus nostri anno 1.

XVIII.

Ut servientes & familiares Fratrum possint interesse divinis tempore interdicti. Firm. trium Ordin. tract. 2. Roderic. bulla 8. fol. 26.

Dilectis filiis Generali Ministro, & universis Fratribus Ordinis Fratrum Minorum.

§. I. UT in vestris domibus servientes in ministeriis opportunis ob vestri gratiam, quam apud Sedem Apostolicam sedulæ devotionis vestræ obsequia promerentur, nostræ gratiæ non reddantur immunes: nos vestræ devotionis precibus inclinati, quod si quando in personas, vel terras, in quibus residetis, excommunicationis, vel interdicti sententiam contigerit promulgari, pueri vestris servitiis deputati, negotiorum quorumcumque vestrorum procuratores & operarii, qui in vestris locis, eorum operibus personaliter constituti institerint, hujusmodi sententiis obnoxii nullatenus habeantur, ibique possint audire divina juxta formam, quæ in locis ipsis in eo casu a Sede Apostolica est concessa; nisi eisdem causam dederint, vel excommunicari specialiter, seu interdici contingat eosdem, auctoritate vobis præsentium indulgemus.

Nulli ergo &c. nostræ concessionis & gratiæ &c. si quis &c. Datum Anagniæ v. Kalend. Julii, Pontificatus nostri anno 1.

XIX. *Ut*

XIX.

Ut ex bonis ſuæ Eccleſiæ poſſit largiri eleemoſynas non obſtante &c. Reg. Vatican. epiſt. 498.

Raynerio de Ordine Fratrum Minorum Epiſcopo Mainen.

LIcet ea, quæ in conſideratione Eccleſiæ Mainen. ſed obtentu perſonæ tuæ tibi obveniſſe noſcuntur, ſint Ordini Fratrum Minorum, a quo aſſumptus fueras, acquiſita, tuæ tamen devotionis gratificare volentes, ut ex eis aliqua pauperibus elargiri valeas, auctoritate præſentium concedimus facultatem.

Nulli ergo &c. noſtræ conceſsionis &c. Datum Anagniæ Idibus Julii, anno 1.

XX.

Ut in Pontificalibus celebrare valeat in domibus Fratrum Minorum, ac Sororum ſancti Damiani, & Fratres clericos ordinare. Reg. Vatican. epiſt. 499.

Eidem.

DEvotionis tuæ precibus inclinati, ut in Fratrum Minorum, ac Sororum Ordinis ſancti Damiani domibus ad quaſcumque te conveniri contigerit, Pontificali more divina Officia celebrare, necnon & Fratres Clericos earumdem domorum, dummodo locorum Diœceſanos exinde minime ſcandalizari contingat, ſtatutis temporibus ad Ordines promovere valeas, auctoritate tibi præſentium concedimus facultatem.

Nulli ergo &c. noſtræ conceſſionis &c. Datum ut ſupra.

XXI.

Ut non teneatur reſidere in Eccleſia ſua. Reg. Vatic. epiſt. 500.

Eidem.

CUm ſicut in noſtra propoſuiſti præſentia conſtitutus, in Eccleſia tua propter diſcrimina guerrarum, necnon & pro eo, quod proventus & redditus Epiſcopales ejuſdem Eccleſiæ hoſtes & infideles ipſius Eccleſiæ quaſi totaliter occupant, nequeas commorari; nos tuis devotis precibus inclinati, ut apud Sedem Apoſtolicam, vel alibi per Italiam, quouſque impedimenta hujuſmodi ceſſabunt, prout tibi melius & facilius expedire videris, morari valeas auctoritate præſentium tibi concedimus facultatem.

Nulli ergo &c. noſtræ conceſſionis &c. Datum ut ſupra.

XXII. *Con-*

XXII.

Concedit Prælatos posse Apostatas capere & incarcerare. Specul. Minor. tract. 2. fol. 118.

Dilectis filiis Generali Ministro, & aliis Fratribus Ordinis Minorum.

DEvotionis vestræ precibus benignum impartientes assensum, capiendi, incarcerandi, & alias subdendi disciplinæ rigori Apostatas vestri Ordinis, per vos, & etiam alios, si necesse fuerit, in quocumque habitu eos contigerit inveniri, plenam vobis concedimus auctoritate præsentium facultatem, invocato ad hoc si necesse fuerit, auxilio brachii secularis.

Nulli ergo &c. nostræ concessionis &c. si quis &c. Datum Anagniæ Idibus Julii, Pontificatus nostri anno 1.

XXIII.

Ut possit contrahere mutuum ad certam summam. Reg. Vatic. in litteris secretis fol. 121.

Fr. Ruffino de Ordine Fratrum Minorum Capellano, & Pænitentiario nostro.

DIscretioni tuæ contrahendi mutuum nostro, & Ecclesiæ Romanæ nomine usque ad summam, quam mandaverit tibi dilectus filius noster Octavianus sanctæ Mariæ in via lata Diaconus Cardinalis, & obligandi, propter hoc demania & scadentias, & alia jura Curiæ, quæ præfata Ecclesia in Sicilia obtinet, ita quod iis, qui eamdem tibi pecuniam mutuaverint, illam in utilitatem ipsius Ecclesiæ fuisse conversam probandi necessitas non incumbat, plenam & liberam tibi concedimus auctoritate præsentium potestatem.

Datum Anagniæ XIII. Kalend. Augusti anno 1.

XXIV.

Concedit tempore interdicti, juris solemnitate servata, Fratres posse divina celebrare. Specul. Minor. tract. 2. fol. 119. & in Regest. Vatican. epist. 119.

Dilectis filiis Generali, & Provincialibus Ministris, ac ceteris Fratribus de Ordine Fratrum Minorum.

EIs qui sanandis animarum morbis verbo medentes, & opere solerter invigilant, libenter illa de speciali gratia indulgemus, per quæ divinis suffulti præsidiis tutius & utilius valeant hominum procurandæ saluti vacare. Hinc est quod vestris devotis supplicationibus inclinati, præsentium vobis auctoritate concedimus, ut cum ad loca interdicto supposita vos venire contigerit, possitis in eis excommunicatis, & interdictis exclusis, suppressa voce, & non pulsatis campanis, divina Officia celebrare, nisi id vobis fuerit specialiter interdictum.

Nulli ergo &c. nostræ concessionis &c. si quis &c. Datum Anagniæ XI. Kal. Augusti, Pontificatus nostri anno 1.

XXV. *Probi-*

XXV.

Prohibet, ut nullus Prælatus possit quemquam Fratrum sibi in socium, vel pro suis negotiis assumere absque Apostolicæ Sedis scientia. Specul. Min. tract. 2. fol. 118.

Dilectis filiis Generali, & universis Provincialibus Ordinis Minorum.

§. I. VObis per Apostolicæ Sedis provenire debet auxilium, quod pia vestra Religio semper famæ laudabilis consequitur augmentum; & illum statum habeat, ex quo vobis aliqua clari nominis denigratio non incumbat. Sane quidam ex Prælatis Ecclesiarum, sicut accepimus, irrequisitis vobis, filii Ministri, ad secum morandum, vel pro ipsorum promovendis negotiis quosdam ex vestris assumunt Fratribus, juxta suæ libitum voluntatis.

§. II. Verum cum propter hoc Ordo vester, & suæ pacis dispendium & gravis detractationis aliquando perferat detrimentum: nos vestræ precibus humilitatis inducti, ne aliquis Legatorum Sedis Apostolicæ, præter illos qui de nostro latere destinantur, vel etiam quicumque Prælatus ad secum manendum, pro suis negotiis promovendis aliquem ex Fratribus vestris, sine sui Ministri licentia possit assumere, absque speciali mandato Sedis ejusdem faciente plenam de præsentibus mentionem, vobis auctoritate præsentium indulgemus.

§. III. Et ne Fratres ipsi aliter cum prædictis morari, vel eorum negotia assumere audeant, districtius inhibemus, firmiter injungentes, ut Fratres, qui de dicto speciali mandato nostro, vel vestra licentia ad prædicta assumpti fuerint, disciplinæ & correctioni vestræ nihilominus, sicut & Fratres ceteri debeant subjacere.

Nulli ergo &c. ~~nostræ concessionis &c.~~ si quis &c. Datum Anagniæ VII. Kalend. Augusti Pontificatus nostri anno 1.

XXVI.

Concedit omnibus devote visitantibus Ecclesiam eorum in festivitatibus sancti Francisci & Antonii quadraginta dies indulgentiæ. Specul. Minor. tract. 2. fol. 119.

Dilectis filiis Ministro, & Fratribus Ordinis Minorum Salman.

§. I. CUm ad promerenda sempiterna gaudia Sanctorum suffragia sint nobis plurimum opportuna, loca Sanctorum omnium pia sunt devotione fidelium veneranda; ut dum Dei honoramus amicos, ipsi nos amabiles Deo reddant, & illorum nobis quodammodo vendicantes patrocinium apud ipsum, quod merita nostra non obtinent, eorum mereamur intercessionibus obtinere.

§. II. Cupientes igitur, ut Ecclesia vestra in festivitatibus beatorum Francisci & Antonii Confessorum, quæ in ipsa Ecclesia sunt præcipuæ & solemnes, congruis honoribus frequentetur: omnibus vere pœnitentibus & confessis, qui Ecclesiam ipsam in eisdem festivitatibus, & usque ad octo dies sequentes devote ac venerabiliter visitaverint, de omnipotentis Dei misericordia, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus au-

auctoritate confisi, quadraginta dies de injuncta sibi pœnitentia misericorditer relaxamus.

Datum Anagniæ v. Kalend. Augusti Pontificatus nostri anno 1.

XXVII.

Ut possit censuris Ecclesiasticis coërcere quoscumque impedientes prædicationem crucis contra Paganos. Reg. Vatic. epist. 309.

Fratri Bartholomæo de Bohemia Ordinis Fratrum Minorum.

CUm in Polonia, Bohemia, Moravia, & Austria prædicationem Crucis contra Paganos tibi sub certa forma duxerimus committendam, ne hujusmodi Crucis negotium per aliquorum insolentiam valeat impediri, compescendi Clericos & laicos per censuram Ecclesiasticam, cujuscumque sint dignitatis, vel Ordinis, qui eisdem Paganis auxilium aliquod præstiterint, vel favorem in derogationem fidei Christianæ, aut ipsum negotium per se, vel per alios temere præsumpserint impedire, liberam tibi auctoritate præsentium tribuimus facultatem.

Datum Anagniæ VII. Idus Augusti anno 1.

XXVIII.

Quod Fratres non possint compelli ad recipiendum curam Monasteriorum sanctæ Claræ. Specul. Minor. tract. 1. fol. 6.

Generali, & Provincialibus Ministris, ac aliis Fratribus de Ordine Fratrum Minorum.

PEtitio vestra nobis exhibita &c. *Hoc ipsum privilegium habetur sub Innocentio IV. in ipso textu Annalium anno* MCCLIII. *num.* 37. *paucissimis mutatis.*

Datum Anagniæ XV. Kalend. Septembris Pontificatus nostri anno 1.

XXIX.

Ut Roglerium Finectam in possessionem quorumdam castrorum inducat & tueatur. Reg. Vatic. epist. 574.

Fratri Ruffino Capellano, & Pœnitentiario nostro, Vicario in Sicilia, & Calabria dilecti filii nostri Ordinis sanctæ Mariæ in via lata Diacon. Cardinal. Apostolicæ Sedis Legati.

§. I. EXimia dilecti filii nobilis viri Roglerii Finectæ de Lentin. fidelis nostri merita sic præeminent & præfulgent, quod dum præcellentiam & claritatem ipsorum attendimus, tot illa digna gratiis, & beneficiis arbitramur, quod vix aliquis nobis modus retributionis occurrit, per quem eorum altitudinem condigno possimus præmio compensare; propter quod accincti sedulo sumus & vigiles, & circa hoc frequenter cogitatio nostra versatur, ut pro talibus, tantisque meritis personam suam, & opportunis fulciamus munificentiis, & congruis honoribus exaltemus. Roglerii merita exaggerat.

§. II. Cum igitur intendamus ad præsens eidem nobili in regno Siciliæ de aliquibus bonis ad demanium, seu excadentias Curiæ pertinentibus, ex quibus sibi redditus valentes circa ducentas uncias auri annuatim

Loca quæ concedit.

tim proveniant, providere ipſius ſupplicationibus inclinati Bizini, Modicæ, Sicli, & Palatioli caſtra Siracuſan. Diœc. cum ſicut aſſerit ipſorum redditus, ſeu proventus circa hujuſmodi unciarum ſummam annuatim attingant, cum hominibus infeudatis, & non infeudatis, terris cultis, & incultis, ſilvis, paſcuis, pratis, aquis, aquarumque decurſibus, & cum omnibus honoribus, juſtitiis, juriſdictionibus, & pertinentiis ad prædicta caſtra ſpectantibus, ſibi ejuſque ſucceſſoribus in devotione Romanæ Eccleſiæ perſiſtentibus, de Fratrum noſtrorum conſilio & aſſenſu, in feudum conceſſimus de gratia ſpeciali.

Idem Nobilis in bonorum poſſeſ. inducen.

§. III. Quocirca mandamus, quatenus eumdem nobilem in corporalem poſſeſſionem dictorum caſtrorum per te, vel per alium inducas & tuearis inductum, faciens ſibi ab hominibus eorumdem caſtrorum fidelitatis juramenta præſtari, fidelitate prædictæ Romanæ Eccleſiæ ſemper ſalva, & de redditibus, ac proventibus, quæ Curia inibi conſuevit habere, integre reſponderi. Contradictores & rebelles diſtrictione, qua convenit, appellatione poſtpoſita, compeſcendo.

Datum Anagniæ XII. Kalend. Septembris, anno I.

XXX.

Fit Epiſcopus Taruiſinus. Reg. Vatic. epiſt. 558.

Alberto de Minorum Ordine Epiſcopo Taruiſin.

Præfatio.

§. I. AD culmen ſummi Apoſtolatus aſſumpti, generalis Eccleſiæ regimini præſumus, illius, licet immeriti, vices gerentes in terris, qui ſine fine regnat in cœlis, unigenitus Dei filius Jeſus Chriſtus. Verum magni nobis ex hoc timoris materia imminet, & dum incumbentis ſollicitudinis attendimus ſarcinam, mens nimirum noſtra ſtupeſcit: nam cum ſuſcepta cura debitum paſtoralis officii continua inſtantia exigat, & nos ex noſtra ſimus inſufficientia non ſolvendo, poſſumus non immerito formidare, ne minus plene commiſſam nobis poteſtatis plenitudinem exequamur, quamquam circa crediti nobis Dominici gregis cuſtodiam, quantum ex infirmitate valemus humana, negligentiæ ſomno ab oculis cordis excuſſo, diligentia ſedula vigilemus, firmam tamen ſpem fiduciamque tenentes, quod ille, qui nos voluit ſuum fieri Vicarium, nobis ad portandum utiliter impoſitum humeris noſtris onus, virtutis gratiam aſſidue largiatur. Eccleſiis omnibus ſolertia indefeſſa proſpicimus earum providere utilitatibus, & indemnitatibus præcavere, ſtudentes in eo potiſsime, ut talibus gubernatio committatur ipſarum, quorum ſtudio laudabilibus in ſpiritualibus & temporalibus proficiant incrementis.

Capitulum poſtulat Minoritam in Epiſcopum.

§. II. Sane Taruiſin. Eccleſia Paſtore vacante, Capitulum ejuſdem Eccleſiæ, vocatis omnibus, qui debuerunt, voluerunt, & potuerunt commode intereſſe, die ad eligendum præfixa convenientes in unum, ex tunc Lectorem Fratrum Ordinis Minorum in Epiſcopum ipſius Eccleſiæ concorditer poſtularunt, quibuſdam ipſius Eccleſiæ Canonicis, qui intereſſe, vel ſuas vices aliis committere noluerunt, Bartholomæum Quirinum Clericum de Venetiis poſtulantibus in paſtorem Eccleſiæ ſupradictæ. Procuratoribus itaque partium in noſtra, & Fratrum noſtrorum præſentia conſtitutis, petebat inſtanter ejuſdem Capituli Procurator, poſtulationem de te factam, utpote canonice & concorditer celebratam, admittere de benignitate Apoſtolica curaremus.

§. III. Pro-

§. III. Procurator vero partis alterius quasdam exceptiones, quæ postulationem de te factam allegans, illam repelli tamquam minus concordem, & Canonicam postulabat. *Procuratoris adversæ partis prætensio.*

§. IV. Cumque diutius fuisset super his coram nobis nostrisque Fratribus disceptatum, demum nos utriusque partis rationibus plenius intellectis, licet tu coram nobis & eisdem Fratribus postulationi de te celebratæ, omnique juri, si quod exinde tibi acquisitum fuerat, spontanea cesseris voluntate, humiliter supplicans, ut paupertatis & humilitatis sanctum propositum, quod longo jam fueras amplexus tempore, finetenus te finaliter exequi, ac prædictæ Ecclesiæ de persona studeremus idonea providere; attendentes tamen donum scientiæ, religionis eminentiam, honestatem morum, circumspectionem laudabilem, & providentiam circumspectam, quæ te in nostris, & Fratrum prædictorum oculis dignum reddunt quamplurimum & acceptum. *Humilitas Electi renunciantis.* *Et aliæ etiam virtutes.*

§. V. Considerantes etiam quod præfatus Bartholomæus nullo juris in his muniebatur suffragio, ac volentes prædictæ Ecclesiæ, ne ex vacatione diutina gravia incurreret in spiritualibus & temporalibus detrimenta, de idoneo providere pastore, te de prædictorum Fratrum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis, ipsi Ecclesiæ in Episcopum præfecimus & pastorem, sperando, quod tua circumspectione ac industria Ecclesia ipsa tam circa spiritualia, quam temporalia suscipiet, favente Domino, incrementa: ideoque discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus devote suscipiens impositum a Domino tibi onus, & submittens fortitudinis tuæ collum ad hujusmodi sollicitudinis sarcinam mente stabili deferendam, ad prædictam Ecclesiam te personaliter conferre procures, gerens sollicite curam ejus, gregem in illa tibi commissum doctrina verbi & operis informando, ita quod eadem Ecclesia cum diligentiæ studio in spiritualibus & temporalibus, auctore Domino, laudabiliter augmentetur. *Ob quas illum Episcopum confirmat.*

Datum Anagniæ VI. Kalen. Septembris, anno I.

XXXI.

Ut inducat Nicolaum de Sanducia in possessionem Casalis. Regest. Vatic. epist. 121.

Fratri Ruffino & Pænitentiario nostro Vicario in Sicilia & Calabria &c.

§. I. MAjus Ecclesiæ &c. usque *non repellat*. Attendentes igitur, quod dilectus filius, nobilis vir Nicolaus de Sanducia, sororius nobilis viri Roglerii Finectæ de Lentin. fidelis nostri, ad devotionem & fidelitatem ipsius Ecclesiæ de sua salute sollicitus rediit, dulci & suavi ejus dominio humiliter se submittens, ac volentes ipsum in hujusmodi devotione congruis firmare favoribus, & condignis gratiis confovere, Casale Scordiæ Suttan. situm in territorio Lentin. cum omnibus juribus & pertinentiis suis, cujus proventus quindecim unciarum auri summam annis singulis valere dicuntur, ipsi ejusque hæredibus in fidelitate ipsius Ecclesiæ persistentibus, in feudum sub debitis & consuetis servitiis concessimus de gratia speciali. *Nicolaus redit ad obed. Ap. Sed.* *Loca quæ ei cōcluduntur.*

§. II. Ideoque mandamus quatenus ipsum, vel procuratorem suum in corporalem possessionem ipsius Casalis per te, vel per alium inducas, & tuearis inductum, faciens sibi ab hominibus ejusdem Casalis fidelitatis jura-

juramenta præftari, fidelitate Romanæ Ecclefiæ femper falva, & de juribus ac proventibus, quæ Curia inibi confuevit habere, integre refponderi. Contradictores & rebelles diftrictione, qua convenit, appellatione poftpofita compefcendo. Datum ut fupra.

XXXII.

Ut Miniftri Generales ftatim ac eliguntur poffint exequi fuum officium, & poffint deponi in Capitulo generali juxta regulam. Regeft. Vatic. epift. 707.

Generali ac Provincialibus Miniftris & aliis Fratribus Ordinis Minorum.

Pontifex erga Ord. propenfus.

§. I. INter alia, quibus ex injuncto nobis officio Apoftolatus intendimus, religionis facræ fpecialiter defiderantes augmentum, & Ordinem veftrum prærogativa favoris & gratiæ non immerito profequentes, cum a fuæ inftitutionis exordio laudabilibus continue profecerit incrementis, ipfius Ordinis cultum affectione plena diligimus, & cupimus votivis femper in Domino fucceffibus ampliari, eidem Ordini follicite curantes in iis, quæ falubria & opportuna fibi cognofcunt, providere.

Poffunt Prov. Generalem ammovere in pleno Capitulo.

§. II. Cum itaque, ficut nobis exponere curaviftis, tu fili Generalis Minifter, & prædeceffores tui, juxta ejufdem Ordinis confuetudinem obfervatam hactenus, & a Sede Apoftolica toleratam, ftatim, poftquam electi fecundum prædicti regulam & conftitutiones Ordinis extitiftis, Fratrum ipfius curam gefferitis, minifterii officium plene ac libere in omnibus exercentes, iidem Fratres vobis devote & humiliter obedierint ac intenderint reverenter, & in eadem regula fit expreffum, ut Generalis Minifter, qui pro tempore fuerit, a minifterii officio amoveri valeat a prioribus Provincialibus Miniftris & Cuftodibus in generali Capitulo congregatis. Nos volentes ambiguitatis fcrupulum in hac parte de veftris cordibus amputare, ac Ordinem ipfum a fancta Sede approbatum eadem, honeftate floridum, præclarum fcientia, & virtute fœcundum privilegio Apoftolicæ gratiæ attollere fingulari, veftris fupplicationibus inclinati, ut fucceffores Generales tui Miniftri, qui erunt pro tempore, ftatim poftquam electi fecundum regulam & conftitutiones fuerint fupradictas, eo ipfo veri ejufdem Ordinis effecti Generales Miniftri, curam animarum Fratrum ipfius Ordinis plene habeant & libere gerant; ipfos quoque Fratres auctoritate propria ligare ac folvere valeant, necnon in eodem agere Ordine, quæ ipfi Miniftri & Diffinitores ad hoc electi juxta memoratas conftitutiones, eifdem Ordini & Fratribus fecundum Deum viderint expedire, aliafque minifterii officium licite in omnibus exercere iidem Fratres tibi Generali Miniftro & fuccefforibus tuis humiliter & devoti obediant, intendant, & præfati fucceffores, & tu Generalis Minifter a Provincialibus Miniftris & Cuftodibus fecundum regulam & conftitutiones ejufdem Ordinis, abfolvi & amoveri poffitis auctoritate præfentium indulgemus, habentes ratum & firmum, quidquid fuper præmiffis per te Generalis Minifter, dictofque prædeceffores Fratres, & Diffinitores factum & obfervatum eft hactenus, conceffa tibi exequendi minifterii officium quoad præmiffa omnia & alia, libera facultate.

Min. Generalis in Frat. plenaria poteftas.

Nulli ergo &c. noftræ conceffionis &c. fi quis &c. Datum Anagniæ IV. Nonas Octobris, anno I.

XXXIII. Con-

XXXIII.

Concedit Prælatos posse absolvere Fratres sibi subditos a quacumque irregularitate, & excommunicatione. Specul. Min.tract.2.fol.118.

Generali & Universis Ministris Provincialibus Ord. Min.

§. I. Licet ad hoc Fratrum vestri Ordinis pia desudet intentio, ut ab iis in iis, quæ faciunt, prudenter & provide procedatur: per hoc & suæ religioni proficere, & Dei cupientes Ecclesiam honorare, tamen aliquando ex conditionis humanæ fragilitate contingit, ut quidam ex ipsis excedant in casibus, in quibus excommunicationis sententiam, & notam irregularitatis incurrunt. Casu FF. in Censuras incurrunt.

§. II. Quare nobis supplicatione humili postulastis, ut cum viri contemplationi dediti, sint in religionis favorem a discursibus cohibendi, ac interdum propter difficiles viarum labores, eisdem Fratribus ad nostram præsentiam impediatur accessus: super hoc providere de benignitate solita curaremus.

§. III. Nos itaque volentes, quod vestra devotio in iis, quæ digne possumus, Sedem Apostolicam reperisse se gaudeat gratiosam, ut singuli vestrum in Provinciis & Custodiis sibi commissis prædictis Fratribus constitutis, ibidem absolutione ac dispensatione indigentibus, sive priusquam Ordinem intraverint, sive postea in casibus excesserint memoratis, impartiri valeant absolutionis beneficium, & dispensare cum eis juxta formam Archiepiscopis & Episcopis super hoc ab Apostolica Sede traditam, vobis auctoritate præsentium duximus concedendum, nisi adeo gravis & enormis fuerit excessus, quod sint ad eamdem Sedem merito destinandi. Ab iisdem censuris Prælati possunt absolvere.

Nulli ergo &c. nostræ concessionis &c. si quis &c. Datum Anagniæ VII. Idus Octobris, Pontificatus nostri anno I.

XXXIV.

Concedit Prælatis in ejectos ab Ordine, vel egressos prædicantes & confessiones audientes, posse excommunicationis sententiam promulgare. Specul. Min.tract.2.fol.119. Rodericus bulla 9.

Dilectis filiis Generali & universis Provincialibus Ministris & Custodibus Ord. Fratrum Min.

§. I. Justis petentium desideriis dignum est nos facilem præbere consensum. Cum igitur sicut ex parte vestra fuit propositum coram nobis, aliqui a vestris sacris collegiis, ipsorum culpis exigentibus, repellantur, quidam onus obedientiæ temeritate propria deponentes, quasi pulli onagri vitam velint ducere absque jugo, ac iidem extra claustra vestri Ordinis peragrantes, prædicationum & confessionum, & docendi officia exercere præsumant in suarum animarum dispendium, & scandalum plurimorum.

§. II. Nos vestris precibus inclinati, ne prædicti, quos ab Ordine pro suis culpis per vos expelli contigerit, vel egressi fuerint suo proprio motu, prædicare & confessiones audire, seu docere præsumant, nisi de nostra vel vestra licentia specialiter ad alium transierint Ordinem, districtius inhibemus.

§. III. Quod

§. III. Quod ſi forte contra noſtram inhibitionem aliquid temere fuerit attentatum, liceat vobis in ipſos Fratres excommunicationis ſententiam promulgare.

Nulli ergo &c. noſtræ inhibitionis & conceſſionis &c. ſi quis &c. Datum Anagniæ IV. Idus Octobris, Pontificatus noſtri anno 1.

XXXV.

Concedit Fratres ad exequendum ſententias vel litteras contra aliquos a quocumque compelli non poſſe. Specul. Min. tract. 2. fol. 119. Roderic. bulla 10.

Dilectis filiis Generali & univerſis Provincialibus Miniſtris Ordinis Fratrum Minorum.

§. I. Convenit, ut ſacer & lucidus Ordo, ſicut religionis altitudine pollet, ſic per Sedis Apoſtolicæ gratiam privilegio fulgeat ſpeciali.

§. II. Veſtris itaque ſupplicationibus inclinati, ut nullus Archiepiſcopus vel Epiſcopus, aut quivis alius Prælatus Eccleſiaſticus, ſeu eorum Vicarii vel officiales, vos aut aliquem de veſtris Fratribus ad portandum ſeu deferendum litteras, vel exequendum aut denunciandum ſententias contra Principes ſeculares, communitates, populos, ſeu quoſcumque benefactores veſtros cogere valeant ſine prædictæ Sedis mandato, vel licentia ſpeciali expreſſam faciente de hac indulgentia mentionem: neque vos vel quiſquam Fratrum veſtri Ordinis parere, vel intendere teneamini ſuper his monitionibus, mandatis aut juſſionibus eorumdem, auctoritate præſentium indulgemus: decernentes irritum & inane quidquid circa hoc contra hujuſmodi indulti tenorem a quocumque fuerit attentatum.

Nulli ergo &c. noſtræ conceſſionis & conſtitutionis &c. ſi quis &c. Datum Anagniæ XVII. Kalend. Novembris, Pontif. noſtri anno 1.

XXXVI.

Concedit Prælatos poſſe quibuſcumque Pontificibus ordinandos Fratres præſentare. Specul. Min. tract. 2. fol. 119. Roderic. bulla 11.

Dilectis filiis Generali & univerſis Provincialibus Miniſtris Ordinis Fratrum Minorum.

§. I. Convenit ut ſacer & lucidus veſter Ordo, ſicut religionis altitudine pollet, ſic per Sedis Apoſtolicæ gratiam privilegio fulgeat ſpeciali.

§. II. Attendentes igitur, quod ejuſdem Ordinis Fratres de locis ad loca ipſius Ordinis ſæpius tranſmittuntur: propter quod ſtabilem & perpetuam in certis & determinatis ejuſdem Ordinis domibus non faciant manſionem, conſiderantes etiam, quod bonos & idoneos ac approbatos a vobis Fratres facitis ad Ordines promoveri, veſtris ſupplicationibus inclinati, ut liceat vobis ordinandos Fratres ejuſdem Ordinis quibuſcumque malueritis Catholicis Pontificibus communionem & gratiam prædictæ Sedis habentibus præſentare, ipſiſque Pontificibus præſentatos a vobis Fratres ſine qualibet examinatione per eoſdem Pontifices facienda, & abſque omni promiſſione vel obligatione ipſorum ordinandorum Fratrum

trum ad Ordines promovere, vobis & Ordini vestro auctoritate præsentium indulgemus.

Nulli ergo &c. nostræ concessionis &c. si quis &c. Datum Anagniæ XVII. Kalend. Novembris, Pontif. nostri anno I.

XXXVII.

Quod Fratres transferentes se de uno loco ad alium possint secum ferre materiam ædificiorum locorum, quæ dimittunt, & libros, calices, & paramenta, &c. hujusmodi, exceptis Ecclesiis. Specul. Min. tract. 2. fol. 28. Roderic. bulla 8.

Generali Ministro, & Provincialibus Custodibus, Guardianis, necnon universis Fratribus de Ordine Fratrum Minorum.

§. I. EX parte vestra fuit propositum coram nobis, quod nonnulli Archiepiscopi, & Episcopi, & alii Ecclesiarum Prælati cum Fratres vestri Ordinis de locis suis ad alia loca eis, & ipsi Ordini pia Sedis Apostolicæ, vel aliorum Christi fidelium liberalitate concessa transferri contigerit, priora loca violenter occupent, & tam ea, quam libros, calices, & paramenta sibi vendicare præsumant in animarum dispendium, dicti Ordinis præjudicium, & scandalum plurimorum.

§. II. Nos igitur super his paterna sollicitudine providere volentes, ut liceat eisdem Fratribus, cum de prioribus locis ad alia loca se transferunt, tam ædificia, seu omnem ædificiorum materiam locorum, quæ dimittunt, exceptis dumtaxat Ecclesiis, quam libros, calices, & paramenta prædicta ad alia loca transferre, ac ædificia ipsa cum solo, & aliis ad eadem loca pertinentibus, præter Ecclesiam, per procuratores a vobis filiis Ministris ad hoc deputatos vendere, ipsorumque pretium in aliorum locorum, ad quæ dicti Fratres se transferunt, ædificationem, seu alias in eorum utilitatem convertere: cum ipsa priora loca, & alia loca Fratrum ad nos, & Apostolicam Sedem specialiter pertinere noscantur, præsentium auctoritate indulgemus, districtius inhibentes, ne aliquis prædictorum Prælatorum, seu quævis alia persona Ecclesiastica, vel secularis prædicta bona, seu loca occupare, accipere, seu usurpare, aut quocumque modo sibi vendicare præsumant absque licentia Sedis Apostolicæ speciali, decernendo irritum & inane quidquid contra hujusmodi concessionem, & inhibitionem nostram per quoscumque fuerit attentatum.

Nulli ergo &c. nostræ concessionis, & inhibitionis &c. Si quis &c. Datum Anagniæ XII. Kal. Novembris Pontif. nostri anno I.

XXXVIII.

Ut ultra quadragenarium numerum non possit ullam Monialem recipere. Reg. Vatic. epist. 734.

Abbatissæ, & Conventui Monialium inclusarum Monasterii sanctæ Elisabethæ Remen. Ordinis sancti Damiani.

§. I. ETsi multitudo in Ecclesiis, quarum vix paucis sufficiunt facultates, potius sit oneri, quam honori, in illis tamen multitudo fortius est vitanda, ubi nullæ nulli sufficiunt, cum personæ degentes ibidem se ipsas, & sua salubriter abnegantes, supremam elegerunt pauper-

pertatem, mundum ſibi crucifigendo ſecundum Apoſtolum, & ſe mundo.

§. II. Ne igitur Monaſterium veſtrum nimia Sororum multitudine oneretur, ſed potius perſonæ inibi Domino famulantes per noſtram providentiam optatæ quietis dulcedine perfruantur, veſtris ſupplicationibus inclinati, ut ultra quadragenarium Sororum numerum, aliquam in Monacham, vel Sororem recipere valeatis abſque ſpeciali Apoſtolicæ Sedis mandato faciente plenam & expreſſam de inhibitione hujuſmodi mentionem, auctoritate vobis præſentium firmiter inhibemus.

Nulli ergo &c. noſtræ Inhibitionis &c. ſi quis &c. Datum Lateran. v. Kal. Decembris anno 1.

XXXIX.

Ut non poſſint cogi ad vendenda bona ſibi relicta. Regeſt. Vatic. epiſt. 735.

Eisdem.

§. I. Exhibita nobis veſtra petitio continebat, quod cum ſæpe contingat, ut nonnullæ hujus ſeculi vanitatibus abdicatis, ſe & ſua in Monaſterio veſtro Chriſto dicantes, eidem bona propria conferant in veſtras, & ipſius Monaſterii utilitates perpetuo convertenda, nonnulli Eccleſiaſtici Domini, & etiam ſeculares ad diſtrahendum, vendendum, alienandum, & extra manus veſtras ponendum bona hujuſmodi a tempore poſſeſſionis per vos habitæ prædictorum vos infra annum compellunt, prætextu cujuſdam pravæ conſuetudinis, quæ dicenda potius eſt corruptela, quæ, prout aſſerit, in illis partibus inolevit.

§. II. Unde quia frequenter propter hujuſmodi diſtractionem, venditionem, ſeu alienationem dictorum bonorum, quam facere cogimini, damna gravia, & maxima incurritis detrimenta, res prædictas, propter hujuſmodi temporis brevitatem, pro multo minori, quam valeant, aliis concedendo; nobis humiliter ſupplicaſtis, ut providere vobis ſuper hoc paterna ſollicitudine curaremus.

§. III. Volentes itaque veſtris, & dicti Monaſterii indemnitatibus præcavere, quod bona vobis, & dicto Monaſterio ſic collata, & in poſterum conferenda, de quibus ii, qui ea conferunt, liberam diſponendi habeant, vel habuerint facultatem, diſtrahere, vendere, ſeu extra manum ponere compelli ab aliquo minime valeatis, prædicta conſuetudine non obſtante, auctoritate vobis præſentium indulgemus.

Nulli ergo &c. noſtræ conceſſionis &c. ſi quis &c. Datum ut ſupra.

XL.

Concedit Fratres ad dignitatem aſſumptos bona ſua Ordini reſignare debere. Specul. Minor. tract. 1. fol. 6.

Dilectis filiis Generali, & Provincialibus Miniſtris Ordinis Fratrum Minorum.

§. I. Ex parte veſtra nobis fuit intimatum, quod cum contingat interdum ad Epiſcopalem, & alias ſuperiores, ſeu inferiores dignitates aliquos de Fratribus veſtri Ordinis promoveri, ipſi libros, & alia, quæ tempore ſuæ promotionis habebant, licet non ad eos, cum proprium eis habere non liceat, ſed ad Ordinem pertineant memoratum, pro-

propriis usibus applicare præsumunt in suarum præjudicium animarum: quare suppliciter postulastis a nobis, ut providere super hoc salubriter curaremus.

§. II. Nos igitur eorumdem Fratrum saluti & indemnitati vestri Ordinis paterna volentes sollicitudine providere, ut libros & alia, quæ ipsos promotionis suæ tempore habuisse seu habere constiterit, tibi, fili Generalis Minister, vel suis Provincialibus Ministris, submota qualibet dilatione, resignent ipsi Fratres jam promoti in virtute obedientiæ; illis autem quos promoveri contigerit, ne resignare differant, auctoritate præsentium duximus injungendum, nisi forsan vos ipsorum usus eis ad tempus concesseritis de gratia speciali.

Datum Lateran. Non. Decembr. Pontif. nostri anno 1.

XLI.

Ut non debeant solvere tertiam vel quartam partem eorum, quæ sibi relinquuntur, suo Episcopo. Reg. Vatic. epist. 741.

Abbatissæ, & Conventui Monasterii sanctorum Philippi, & Jacobi Fanen. Ordinis sancti Damiani.

§. I. Justis petentium &c. usque *complere*. Sane petitio vestra nobis exhibita continebat, quod Venerabilis frater noster Episcopus Fanen. in solatium, & consolationem aliquam paupertatis vestræ, quam propter Deum voluntarie subiistis, de universis, quæ vobis in ultima voluntate Christifideles duxerint de cetero relinquenda, debitam sibi de jure, vel loci consuetudine portionem vobis in perpetuum pia & provida liberalitate donavit, prout in litteris inde confectis sigillo suo munitis plenius vidimus contineri. *Vide fol. 412.* Episcopi Fanen. in Minores pietas.

§. II. Nos igitur vestris supplicationibus inclinati, quod per ipsum Episcopum in hac parte factum est, ratum babentes & gratum, non obstante, quod in hoc consensus non fuit Fanen. Capituli requisitus, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Pontifex Episcopi donationē confirmat.

§. III. Tenorem litterarum ipsarum præsentibus inseri facientes, qui talis est. *Adjutus miseratione divina Fanen. Episcopus. Dilectis in Christo Sororibus Scholasticæ Abbatissæ, ac ceteris in Monasterio sanctorum Philippi & Jacobi commorantibus salutem in Domino. Deus qui inter cetera miracula suæ potentiæ constantiam sexui fœmineo dignoscitur contulisse, qui sua novit etiam providentia, quos elegit, vos adeo sibi conjunxit in sponsas, ut nullum præter eum velitis admittere amatorem, & ob hoc dignum est, & omni congruum honestati, ut servi Christi diligant sponsus ejus, & illum in illis honorent, quem velut agrum coronis vernantibus, & liliis albescentibus quocumque ierit in patria cælesti sequuntur. Hinc est quod, dilectæ in Christo Sorores, vestræ paupertati, & consolationi compatimur, & futuro vestro statui providemus, nolentes, quod absit, successores nostros materiam assumere querelarum, & causam assumere contra vestrum collegium litigandi. Cum enim pro nobis, & eis, nostrisque antecessoribus singulis horis vos orare non pigeat, nec nos volumus commutationis spiritualis beneficium denegare. Eapropter quidquid ex fidelium testamento, vel codicillo, vel qualicumque ultima voluntate vobis, vel loco vestro derelictum fuerit, sive datum, in eo quartam vel tertiam, quæ nobis, & nostris successoribus secundum Religionis consuetudinem, vel canonis justitiam pertinere vobis, & vestris* Litterarum tenor.

ſucceſſoribus condonamus, ut nulli defalcationi, vel injunctioni ſubjaceant, quod pia vobis pietas derelinquet. Nulli ergo hominum liceat hanc conventionis noſtræ gratiam infringere, vel ei auſu temerario contraire, alioquin indignationem omnipotentis Dei, beatæ Matris ipſius, ac beatorum Confeſſorum Paterniani, Fortunati, & Euſebii ſe noverit incurſurum.

Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. ſi quis &c. Datum Later. III. Idus Decembris anno I.

XLII.

Concedit iis Eccleſiam ſancti Claudii. Reg. Vatic. epiſt. 765.

Abbatiſſæ, & Conventui Monaſterii ſanctæ Mariæ de Civitate Fulginaten. Ordinis ſancti Damiani.

Vide fol. 421. CUm a nobis petitur &c. Devotionis igitur veſtræ ſupplicationibus benignum impartientes aſſenſum, Eccleſiam ſancti Claudii Fulginaten. quam, ſicut aſſeritis, fel. rec. Gregorius Papa prædeceſſor noſter ſuis emptam ſumptibus Monaſterio veſtro pia liberalitate contulit, ſicut illam juſte & pacifice poſſidetis, vobis & per vos eidem Monaſterio auctoritate Apoſtolica confirmantes, Eccleſiam ipſam de novo vobis nihilominus concedimus de gratia ſpeciali.

Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis & conceſſionis &c. ſi quis &c. Datum Lateran. III. Idus Decembris anno I.

XLIII.

Quod non teneantur aliquid exhibere curiæ ſecularium in cauſis quas movent, vel quæ contra eas moventur. Reg. Vatic. epiſt. 766.

Abbatiſſæ, & Conventui Monaſterii ſanctorum Philippi, & Jacobi Fanen. Ordinis ſancti Damiani.

VIam, quæ ſub multæ paupertatis inopia ad Creatorem veſtrum per obſequia continuæ devotionis accedere elegiſtis, volentes vobis reddi ab omnibus exactionibus liberam, & a quibuſdam præpeditionibus expeditam, devotionis veſtræ ſupplicationibus inclinati, quod in cauſis, quas contra vos, vel Monaſterium veſtrum moveri, ſeu vos contra quoſvis movere contigerit, in foro Eccleſiaſtico, vel etiam ſeculari aliquod non teneamini Curiæ ſecularium exhibere, nec ad id compelli poſſitis auctoritate vobis præſentium indulgemus.

Nulli ergo &c. noſtræ conceſſionis &c. Datum Lateran. III. Idus Decembris anno I.



INDEX
RERUM NOTABILIUM

Notæ Arabicæ paginam, Romanæ marginalem paragraphum denotant.

A

B

pru-

C

D

E

qua-

H

I

Joan-

M

Mi-

Q

R

S

Su-



INDEX BULLARUM

Quæ in hujus fecundi Tomi Regefto continentur.

Numerus Arabicus indicat paginam, Romanus per ordinem pofitas Bullas.

Cum

Quo

FINIS TOMI TERTII.



Men-

Menda, quæ in hujus tert. Tomi editionem irrepſerunt, Benevole Lećr ita corriges.

Pag. 2.	num. II.	aſſerendi	aſſerendi
4.	num. V.	dedendaque	dedandaque
5.	num. V.	Pepulit	Depulit
7.	num. VIII.	adeo	a Deo
25.	in margine	dividitur	dividuntur
33.	num. XVII.	adeo	a Deo
52.	num. VI.	divicerunt	devicerunt
58.	num. XVI.	in Deo	in Dei
59.	num. XX.	per eos	per oe
65.	num. XXX.	patientem	patientibue
ibid.	num. XXIII.	adfuit	abſuit
73.	num. VII.	cum illud	cum aliud
78.	num. XXV.	devotus	devote
86.	num. XI.	Librum eum quod	Librum eum qui
106.	num. XVII.	Epiſcopos conſtitu:	Epiſcopue conſtituat
129.	num. XV.	ad Ordinum	ad Ordinis
132.	num. XIX.	receperis fidelem	receperis per fidelem
141.	num. XXXIX.	Clauſurum	Clauſuram
193.	num. V.	Sedle ejuſdem favet	Sedis ejuſdem favore
224.	num. V.	exceptam	exceiptam
292.	num. IX.	Illuſtriſſimi	Illuſtriſſimæ
368.	num. II.	Eerum	Eorum
373.	num. VI.	ſplendidoz	ſplendidioe
375.	num. VI.	fruſtra	fruſta
382.	num. XII.	exinguat	extinguat
391.	num. XXVI.	Patri æterni	Patris æterni

